Digitized by Google

Quid uidebis in Salamite, niſi Choros Castrorum, Can. 7.
A. M. D. G. Sapientiam eius enarrabunt Gentes Eccl. 39.
Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo etenim Dominus habitabit in finem. Psal. 67.
DE MATERIIS
TRIBVNALIVM
S. INQVISITIONIS.
Sub Protectione SS. D. N. PP.
ALEXANDRI
SEPTIMI.
Auctore
R.P. SEBASTIANO SALELLES
De Societate IESV, Hiſpano.
ROMAE Apud Thomas Colinij.
1656. Superiorum Permiſſu
Petrus Miotte Sculpsit.

DE MATERIIS TRIBVNALIVM S. INQVISITIONIS,

SEV DE REGVLIS MVLTIPLICIBVS

Pro formando quouis eorum Miniſtro, præſertim Conſultore, in ſex Libros non incongruè diſtributis.

PRAEMISSIS TREDECIM PROLEGOMENIS de origine, & progreſſu dictorum Tribunalium etiam in ſpecie; maxime huius noſtri Melitenſis.

Opus vti peculiari induſtria, & non exigua eruditione elaboratum, ita DD. Inquiſitoribus, & quibuſuis Officialibus Sanctæ Inquiſitionis, imò & alijs Iudicibus, & Miniſtris quorumcumque Tribunalium, valdè vtile.

TOMVS TERTIVS,

LIBROS QVINTVM, ET SEXTVM COMPRAEHENDENS.

AVCTORE R. P. SEBASTIANO SALELLES de Societate IESV Theologiæ moralis Profeſſore. Atque Sanctæ Inquiſitionis Conſultore.

AD SANCTISS. DOM. NOSTRVM PP.

ALEXANDRVM SEPTIMVM.

CARMELITANI SCALZI DI S. MARIA DELLA SCALA

Cõus S. Mariæ de Scala

ROMAE, Apud Thomaſſum Colinij. M.D.C.LVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

SANCTISSIMO D. N. ALEXANDRO SEPTIMO.

VT triplici ſerto, quod terris, cœloque venerabile caput præcingit, ſi non excellentia, ſaltem numero paria penderem tributa; poſtquam duo nuper volumina poſteritati mandaui te patrocinante, tertium de Materijs Tribunalium Sacræ Inquiſitionis tuo pariter ſub patrocinio publicæ luci expono. Neque enim extremum hoc maieſtati tuæ vectigal perſoluere diſtuli, quaſi tergeminum præſtolarer diadema imponendum, cum antea meritum, quam dignitas frontem coronauerit. Sapientia, virtus, & per ancipites geſtarum rerum vices, probata ſemper, & conſtans fœlicitas cum decora coronarum attexerent, veluti, qui ludicra in arena rudimenta militiæ condiſcens vera certamina auguratur, Vaticanis infulis præludebant. Diſpar ſiquidem virtutis, & dignitatis conditio, hæc inuenit, illa dignos facit. Et ſanè quid à teneris annis ſtyli toties exercitus candor tuorum morum imago, ſententiarum grauitas, argutiarum Lepos; quid perpetuus muſarum cultus, quid grauiorum diſciplinarum ſtudium oſtendunt, niſi tibi collactaneam ſapientiam? adeo ſolertiam ingenij præſtantiæ attemperaſti, vt doctrinarum cura, quæ alijs labor, tibi voluptas, & luſus videretur. Tanta ergo dicendi gloria inſignis tantæ ſcientiæ lumine illuſtratus, tot denique præſtantiſſimarum rerum comprehenſione clarus dubios contemplatores relinquis, ſapientiæ alumnum ne, an patronum noſtra ætas ediderit; tantumque mentis aciem illius ſplendor perſtringit, vt vetuſtiſſimæ familiæ decora, infularum numerus, Pontificum conſanguinitas, armis, & toga clariſſimi Heroes, nunquam demum intermiſſa generoſæ prolis ſeries penitus excidant è memoria. Qui ſua ſatis luce diues emendicatis auorum opibus communicat potius, quam indè hauriat ſplendorem; hæredes induſtrios imitatus, qui non alieno, ſed ſuo diteſcunt; niſi quantum ſanguinis claritas, quam fortuna dederat, opere probatur. Sapientes amas, quia tibi conſimiles; etſi ſcelerata aliorum geſta vitijs proprijs æſtimantur, tu ſapientiſſimorum virorum exiſtimationem tua ſapientia metiris. Ita ſi temporum vetuſtate, vel bellorum furoribus, vel magnatum incuria ſquallidior Palladis vultus eſt viſus, quemadmodum olim rudibus Barbarorum moribus Barbaram pariter conditionem literæ induerunt; tam ſapienti Principe non ſecus, ac ſub Cæſare ad illam ſua gratia non iam mentito fuco, ſed natiuo colore redibit; Alij cum Pallade nati non cum eadem adoleuere; ſeu quia acie mentis imbecilla in illius fulgorem obtutum figere non potuerunt veluti degeneres reiecti: ſeu quia proles perfectè naſcentes eadem celeritate, qua ortum duxere moriuntur. At vero eodem cum ſapientia partu edi-

tus

Digitized by Google

tus in lucem tantum illa, quantum tu ætate excreuiſtis, niſi tamen ea ſuo maior in ortu, vel infans viſa eſt grandeſcere. Sed quæ pat virtuti tuæ dicendi copia poterit inuenlri, quæ ſapientiæ, vel comes eſt, vel anteſignana? Magnum eſt probitate, ac innocentia ſibi venerationem à familiaribus conciliate, maius ab ignotis, & regione diſſitis populis, maximum ab hoſtibus. Tuarum ſiquidem laudum præcones non ſolum virtute præſtantiſſimi viri, aut tecum neceſſitudinis vinculo coniuncti, quorum teſtimonia ſæpè amor, & beneuolentia facit ſuſpecta, aut noſtræ fidei ſectatores fuere, quorum pietas alienæ pietatis auget famam, ſed Chriſtianæ Religionis deſertores, hæreſis aſſeclæ, qui cum nullis domitos, armis, & æternis ſeptemtrionis niuibus circumuallatos, omnibus inaceeſſos conaibus ſeſe iactarent inuictos, vna virtutis tuæ flamma, niuibus liquatis, quaſi aggeribus ruptis ad tuos pedes victi procubuere. Neque enim aliter Hercules ille hydram ſuam gemini ſemper capitis hærede valentiorem, & opem è vulneribus trahentem, quam face debellauit. Non illa fuit virtutis conditio, quæ vulgaribus inſita pectoribus ſolitudines amat, & ſecretos receſſus velut inermis aliorum conſpectum, ac hoſtium impetum formidet. Nec illa patrię Religionis natura, quæ nullis obnoxia caſibus ſecuritatem ſuam à periculorum fuga metitur, ſed eam Principis virtutis dotem ſortitus in Germania, Melitæ, Romæ, hoſtium perfidiam, ac impudentiam oppugnaſti; quaſi exigua tibi gloriæ acceſſio fieret in illa victoria, in qua periculis non occurritur, ſed expectantur. Nec mirum, ſi tanta rerum felicitas acceſſit, quando virtutis eſt, vel inter calamitates eſſe felicem. Non opus es aggreſſus, quod non confeceris, non diſſidium fuit, quod non compoſueris, non errores, quos non deleueris, non in tanta gerendorum varietate tam inconſtans forturæ alea, quam non ſtabili generoſi pectoris clauo confixeris. Alij felicirate ſpoliati, quia abuſi, ideo fortaſſe eam pauci aſſequuntur, quia omnes amant, dum neſciunt amare. Nec illa tuo inſedit animo Ducum temeritas, quos cum victoriarum numerus ſupra mortalium penè conditionem extuliſſet, palmis inſoleſcentes, in ipſo ſecundarum rerum euentu fortuna deſtituit. Ita ſcilicet ardua viciſti, quaſi amiſſurus, nec vnquam tam in altum ſortis benignitas euexit, vt quidquam de animi demiſſione detraxerit. At quando tam felici rerum curſu mortales anteceſſeras, Vicaria Numinis poteſtate tibi impoſita Deum æmulari debueras. Nec dubium, quin dignitate tanta iure donarere, quando illa ſponte ſua ſe potius, quam tu illam depoſceres; quando populorum obſequia, & amor magnæ virtutis teſtes in Pontificem merito delectum virum comprobarunt, quando deniquè tam fortunatè ſupremum imperium es auſpicatus, vt mihi iam ad vitæ occaſum vergenti nihil, vel ad mei, vel ad orbis terrarum felicitatem ſuperſit optandum; cum ſatis, ſuperque futurum rear te vnum vidiſſe imperantem. Tanta ergo ſapientia, virtute, & felicitate ditatus exigui huius voluminis paupertatem excipere ne dedigneris, dum illud nominis tui charactere impreſſum nullas non diuitias præſefert, vel ipſis Regibus inuidendas, Beabitur profectò tuo patrocinio, & in parentem prolis huius felicitas redundabit, dum ea tibi è cœlo tradita dignitas, quæ beatos poteſt efficere.

2 C

GOSIVINVS NICKEL
SOCIETATIS IESV PRAEPOSITVS GENERALIS.

CVm Die 12. Nouembris 1649. à P. Florentio de Montmorencij, id temporis noſtræ Societatis Vicarium Generalem agente (præuia nonnullorum Theologorum noſtrorum recognitione, & approbatione) fuerit P. Sebaſtiano Salelles eiuſdem Societatis Sacerdoti conceſſa facultas in lucem edendi Secundum, & Tertium Tomum de Materijs Tribunalium Fidei, ſi ita ijs, ad quos pertinebat, viſum fuiſſet; hiſce noſtris litteris eandem facultatem confirmamus, & quatenus opus ſit, pariter impertimur.

Datum Romæ 12. Iunij. 1656.

Goſiuinus Nickel.

VNiuerſum hunc Librum Tertium, Quartum, Quintum, & Sextum, de Materijs Tribunalium Fidei, legi, & nihil in eo Catholicæ Fidei, Sacris Canonibus, aut bonis moribus repugnans inueni. In fidem Datum in Conuentu Sancti Saluatoris in Vnda. Die 17. Auguſti 1652.

Fr: Modeſtus Procurator Generalis Sancti Franciſci Min. Conuentualium, Sanctæ Romanæ Inquiſitionis Conſultor, & Qualificato.

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal. Apoſtol.

M. A. Oddus Epiſc. Hier. Viceſg.

Imprimatur.

F. Georgius Rainoldus Mag. & Reuerendiſs. P. Raymundi Capiſucchi, Sacri Pal. Apoſt. Mag. Socius, *Ordinis Prædicatorum.*

Digitized by Google

INDEX
CVIVSQVE TITVLI
CAPITVM.

Et Regularum Quinti Libri de Materijs Tribunalium Fidei, ſeu de Regulis multiplicibus, pro formando quouis eorum Miniſtro, præſertim Conſultore, quoad abiurationem errorum Catholicæ Fidei oppoſitorum; Vbi de annexis abiurationi antecedenter, vt de ſententia, maximè definitiua, & de requiſitis ad eam; de innocentiæ reorum declaratione; de purgatione canonica, &c. Conſequenter verò de alijs modis terminandi cauſas fidei abſque vlla abiuratione, vt in relapſis, negatiuis, pertinacibus, &c.

CAPVT I.

De ſententia præcipuè definitiua contra inquiſitos in materia fidei apud Tribunalia Sancti Officij, & de omnibus ad valorem, & iuſtitiam eius requiſitis.

Quid, & quotuplex ſententia? quomodo requiſita pro expeditione cauſarum Sanctiſſimæ Inquiſitionis?

REGVLA CCCLXXI.

Qualiter a Iudice, vel Inquiſitore proferri debeat ſententia, vt ſit valida, & iuſta?

REGVLA CCCLXXII.

An alia circumſtantia requiſita? vel ſecus, in ſententijs maxime S. Officij, vt ſint valida, & iuſta?

REGVLA CCCLXXIII.

CAPVT II.

De duplici modo expediendi cauſas S. Officij, nempe vel per ſententiam abſolutoriam reorum, vel per canonicam purgationem ab eis faciendam.

Reis S. Officij in quibus caſibus beneficium ſententiæ abſolutoriæ impertiendum, vel ſecus?

REGVLA CCCLXXIV.

Qualiter, & a quonam ſententia abſolutoria in fauorem S. Officij proferri debeat?

REGVLA CCCLXXV.

Quid canonica purgatio? vbi nam, & qualiter iniungenda in cauſa hæreſis? vbi item, & cur eius omiſſio?

REGVLA CCCLXXVI.

CAPVT III.

De modis expediendi cauſas Tribunalium S. Inquiſitionis per abiurationem; de natura, & definitione, & de ſpeciebus iſtius; de requiſitis item ad ipſam exequendam in communi.

Quænam eſſentia, ſeu definitio abiurationis, & num hæc ſit pœna inquiſitis in S. Officio infligenda?

REGVLA CCCLXXVII.

Quo tempore conſuetudo abiurandi incœpit? Abiuratio item quando, & a quo diuiſa in multiplices gradus, ſeu ſpecies, & qualeſnam huiuſmodi?

REGVLA CCCLXXVIII

Abiuratio publicené, an ſecreto facienda? quanam lingua? & an in ſcriptis? quid item continere debet?

REGVLA CCCLXXIX.

Abiuratio quibuſnam perſonis iniungenda? in qua item ætate? & a quonam Iudice poteſt iniungi?

REGVLA CCCLXXX.

Qualiſnam probatio requiſita, vt abiuratio iniungatur? quid ſi reus nolit abiurare? Abiurans vero quiuis an, & quando abſoluendus?

REGVLA CCCLXXXI.

CAPVT IV.

De aliquibus modis in particulari terminandi proceſſus, ſeu expediendi cauſas fidei in S. Officio, per abiurationes, aut de leui, aut de vehementi, aut de violenta ſuſpicione, aut de formali.

Quænam hæreſis ſuſpicio inducit ad abiurandum de leui? vel ſecus? hæc item qualiter ſic abiurantem afficit?

REGVLA CCCLXXXII.

Quando ſuſpecto de hæreſi, aut diffamato ſimul, & ſuſpecto iniungenda abiuratio, & purgatio? quando item ipſe pœnas relapſorum contrahat?

REGVLA CCCLXXXIII.

Quid de modo terminandi proceſſum fidei in cauſa violentæ ſuſpicionis? qualiter ſic ſuſpectus de hæreſi in S. Officio expediendus?

REGVLA CCCLXXXIV.

Hæretici pœnitentis qualiter terminatur proceſſus per abiurationem de formali? quando, & quibus nam hæreticis datur locus reconciliationis?
REGVLA CCCLXXXV.

CAPVT V.

De expeditione cauſarum, iniuncta aliqua abiuratione, aut ſine ea, diſcuſſis in particulari ſingulis caſibus, ſeu materijs ad Sanctum Officium pertinentibus.

Cuicunque qualiter abiuratio de formali in quauis materia contra fidem erranti iniungenda, vel ſecus? idque vnde prouenit?
REGVLA CCCLXXXVI.

An, & qualis, & in quibus caſibus S. Officij iniungenda Iudæis, Saracenis, ac alijs infidelibus abiuratio?
REGVLA CCCLXXXVII.

Hæreticis, Apoſtatis, ac Schiſmaticis, vel de hæreſi, apoſtaſia, & ſchiſmate ſuſpectis, an, & qualis abiuratio iniungenda, aut ſecus?
REGVLA CCCLXXXVIII.

Fautores, credentes, receptatores, ac defenſores hæreticorum, conuerſantes cum eis, S. Officium impedientes, &c. qualiter abiurare debent?
REGVLA CCCLXXXIX.

Num delinquentem contra fidem non denunciantes Sancto Officio, ſint de hæreſi ſuſpecti? & an aliqualiter abiurare cogendi?
REGVLA CCCXC.

Polygamis, & cooperantibus ad polygamiam, ac ducentibus vxorem, cum ſint iam in Sacris, vel Religioſi, an, & qualis abiuratio iniungenda?
REGVLA CCCXCI.

Confeſſario ſolicitanti, & cuius cooperanti ad ſolicitationem, an, & qualis abiuratio infligenda? quid ſi extra confeſſionis actum in confeſſionario ſolicitet?
REGVLA CCCXCII.

Proferens blaſphemias hæreticales an ad abiurationem cogendus? & qualem? quid ſi bis, vel ter in ira, ebrietate, &c. blaſphemet? quid ſi ſemel tantum?
REGVLA CCCXCIII.

Miſſam celebrantibus, & Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrantibus, cum non ſint Sacerdotes, num abiuratio aliqua, & qualis nam iniungi debeat?
REGVLA CCCXCIV.

An, & qualiter inſordeſcentes per annum in excommunicatione, ſeu in cenſura quauis, aut eam quoquomodo contemnentes, abiurare debeant?
REGVLA CCCXCV.

Num edentibus carnes, vel etiam oua, & lacticinia diebus prohibitis ſit iniungenda aliqua abiuratio, & qualis?
REGVLA CCCXCVI.

Propter lectionem, retentionem, &c. librorum prohibitorum in S. Officio inquiſitis, an, & qualis abiuratio iniungenda?
REGVLA CCCXCVII.

Quid de Iudice Laico in cauſis hæreſis ſe ingerente? quid de fingente ſe Miniſtrum Sancti Officij? iniungendane eis abiuratio? an ſecus?
REGVLA CCCXCVIII.

Frangens carceres S. Officij, aut in eo carceratus ſe occidere tentans, ſit ne inde ſuſpectus de hæreſi, & obnoxius abiurationi?
REGVLA CCCXCIX.

Quiuis portans arma Infidelibus, & Religioſus ad eos vltrà mare ſine licentia proficiſcens, de apoſtaſiane ſuſpectus, & ad abiurandum cogendus?
REGVLA CCCC.

Circa obloquentes de S. Officio, & de Inquiſitore quid? puniendine ab iſto, & ad abiurandum condemnandi? an ſecus?
REGVLA CCCCI.

Commorantes Itali in locis hæreticorum, & iſti in Italia domum habentes, vel ad quaſuis Chriſtianorum terras commercij cauſa euntes, quomodo ſint de foro S. Officij? & ab eo expediendi?
REGVLA CCCCII.

An ad Inquiſitores ſpectet examinare reuelationes mulicularum, & aliorum? & an aliquando cum abiuratione expediri debeat?
REGVLA CCCCIII.

Contra Bullas Papales circa Immaculatam Conceptionem B. Virg. vtramuis partem qualificantes, quomodo in S. Officio expediendi?
REGVLA CCCCIV.

Quænam expeditio in S. Officio de teſtibus falſis, & eorum ſubornatoribus, ac de reuelantibus depoſitionem, cum abiuratione nè? an ſecus?
REGVLA CCCCV.

Quid ſi Regulares ſuperiores contra ſuos ſubditos in cauſis hæreſis procedant? quid ſi quaſdam Bullas Pontificias eis publicare omittant? expediendine cum aliqua abiuratione?
REGVLA CCCCVI.

Quænam expeditio in S. Officio de venerantibus homines mortuos nondum canonizatos, vel beatificatos? an cum abiuratione?
REGVLA CCCCVII.

Quid ſi confeſſarius ſigillum ſacramentalis confeſſionis frangat, condemnandus ne in S. Officio cum aliqua abiuratione?
REGVLA CCCCVIII.

Reuſne S. Officij aliquis in triplici caſu diſparato exprimendo? qualiter item ibi expediendus, maximè quoad abiurationem?
REGVLA CCCCIX.

Sortilegi, ac malefici quoquomodo habentes pactum cum Dæmone, an, & quali abiuratione expediendi in Sancto Officio?
REGVLA CCCCX.

CAPVT VI.

De tribus modis, nono ſcilicet, decimo, & vndecimo, expediendi cauſas S. Officij abſque vlla abiuratione, in ipſius reis pœnitentibus relapſis, ac impœnitentibus relapſis, aut non relapſis.

Quis, & quotuplex dicatur relapſus? quomodo hæretici relapſi pœnitentis cauſa ſine abiuratione terminetur?
REGVLA CCCCXI.
An aliquando relapſus pœnitens ad abiurationem, & reconciliationem poſſit admitti ob defectum alicuius requiſiti?
REGVLA CCCCXII.
Quinam hæretici impœnitentes non relapſi? & an hi cum abiuratione, & reconciliatione expediri poſſint? vel ſecus?
REGVLA CCCCXIII.
Quid de modo vndecimo faciendi proceſſum hæretici pertinacis, ſeu impœnitentis relapſi ſine abiuratione, & reconciliatione in foro fori? bene tamen in foro poli, ſi conuertatur?
REGVLA CCCCXIV.

CAPVT VII.

De vltimis tribus modis 12.13.& 14. terminandi cauſas S.Officij ſine abiuratione aliqua, aut cum ea condemnando hæreticum negatiuum, & contumaciter abſentem, vel fugitiuum, ac memoriam hæretici iam defuncti.

Quis, & quotuplex hæreticus negatiuus? Quænam item conditiones requiſita vt talis complete cenſeatur?
REGVLA CCCCXV.
Hæretici primi gradus totaliter negatiui qualiter expediendi? ſemper ne cum relaxatione? ſeu potius aliquando cum abiuratione, & reconciliatione?
REGVLA CCCCXVI.
Qualis expeditio de hæreticis 2.gradus ex parte negatiuis, ſeu diminutis? relaxandi ne? an verò ad abiurationem cogendi?
REGVLA CCCCXVII.
Quid de hæreticis 3.gradus, negatiuis quoad ſolam intentionem? num expediendi cum abiuratione? an aliquando cum relaxatione?
REGVLA CCCCXVIII.
De modo 13.terminandi cauſas fidei circa conuictos hæreticos contumaciter abſentes, vel fugitiuos, quid decidendum?
REGVLA CCCCXIX.
Quid ſi abſens, vel fugitiuus tantùm ſit indiciatus de hæreſi, aut eius fautor, expediendus ne cum relaxatione? an potius aliquando cum abiuratione?
REGVLA CCCCXX.
An Inquiſitor poſſit inquirere, aut vltra progredi contra reos Sancti Officij iam mortuos? & qualiter expediendæ cauſæ circa ipſos?
REGVLA CCCCXXI.

CAPVT VIII.

De expeditione Cauſarum S.Officij pro Conſcientiæ foro, ſeu de vſu iuriſdictionis Inquiſitorum in eo, vel immediatè per ſe ipſos, vel mediatè delegando eam alijs, aut ſecùs. Ac de modo, quo confeſſarij in materijs, ſeu caſibus Sanctæ Inquiſitionis occurrentibus ſe gerere debent.

An Inquiſitores poſſint vti ſua iuriſdictione in foro poli, abſoluendo Sacramentaliter reos Sancti Officij? aut delegare eam ſimiliter alijs confeſſarijs? vel ſecus?
REGVLA CCCCXXII.
Reis ex cauſa fidei carceratis petentibus Confeſſarium, concedendus ne aliquando? an etiam dandus, licet non petant? & ad quem finem?
REGVLA CCCCXXIII.
Circa dictos in Sancto Officio carceratos, maximè ſi ſint impœnitentes, ſeu negatiui, quid agere debet confeſſarius? quoſnam item ex eis abſoluere poteſt?
REGVLA CCCCXXIV.
Cum hæreticis in carcere Sancti Officij, aut extraeum exiſtentibus, quomodo confeſſarius ſe gerere debet, maximè quoad abſolutionem?
REGVLA CCCCXXV.
Quænam expeditio à Confeſſario adhibenda circa ſortilegos, & habentes pactum quoduis cum dæmone, præſertim quoad abſolutionem ſacramentalem.
REGVLA CCCCXXVI.
Quid de Polygamis, vel male ſentientibus de Sacramento Matrimonij? an à confeſſario abſolutio tribuenda, vel neganda?
REGVLA CCCCXXVII.
Quomodo Confeſſarius in Pœnitentia Sacramento circa ſuos pœnitentes Sacerdotem ſollicitantem, & perſonam ſollicitatam ſe gerere debet?
REGVLA CCCCXXVIII.
Expeditio in reliquis materijs Sancti Officij à Confeſſario pro foro poli quænam exhibenda? & qualiter cum pœnitentibus quoad illas ſe gerere tenetur?
REGVLA CCCCXXIX.

[illegible]

[illegible]

LIBER QVINTVS DE MATERIIS TRIBVNALIVM FIDEI.

SEV DE REGVLIS MVLTIPLICIBVS PRO FORMANDO,

Quouis eorum Miniſtro, præſertim Conſultore, quoad abiurationem errorum Catholicæ Fidei oppoſitorum; Vbi de annexis abiurationi antecedenter, vt de ſententia, maximè definitiua, & de requiſitis ad eam. De innocentiæ reorum declaratione, de purgatione canonica, &c. Conſequentèr verò de alijs modis terminandi cauſas S. Inquiſitionis abſque vlla abiuratione, ſed cum ſola pœna condigna, vt in relapſis, negatiuis, pertinacibus, &c.

PROOEMIVM.

PROPONIT Nobis Scriptura Sacra, lib. Ioſue, cap. 7. caſum rarum, ac tremendum pro præſenti inſtituto, ſeu pro formando huius Quinti Libri Procemio, non nihil meo iudicio conducentem. Nimirùm, acceperat Ioſue ab Archangelo Michaële cœleſtis militiæ Principe, exequutionique mandauerat ſtratagema illud inauditum, fortiſſimam Hierichuntinorum Vrbem oppugnandi, ſeù verius abſque pugna vlla capiendi, choreas agentium potiùs, vt ait S. Chryſoſt homil. 23. in Epheſiam, quàm bellantium more, ſeptem diebus, illam totam circum circà ſemel quotidie Exercitu Iſraelitico obeunte, & Arcam Fœderis Domini cum clangore ſeptem tubarum à Sacerdotibus edito reuerenter circumferendo; ſeptima die, ad dictum clangorem, & ad ſimultaneam omnium Iſraëlitarum vociferationem, moenia eius diuinitùs vſque ad ſolum totaliter ſponte corruerunt. Deinde ſic iam debellatis Hierichuntinis, ipſe Ioſue cunctis Iſraëlitis ſtrictiſſimè præceperat, ne quis de præda quidquam attingeret, ſed illis omnibus, & rebus eorum occiſione, & combuſtione interemptis (exceptis Rahab, & ſpectantibus ad eam, exceptis item metallis auri, argenti, ęris, & ferri in theſauris Domini reponendis) tota ciuitas concremata, & ſolo æquata, nunquam in poſterum reædificanda, Deo Optimo Max. conſecraretur, vt in ſacrificium pro victoria ipſi Deo ſoli tribuenda. Deſpecto nihilominus eo præcepto, Achan filius Charmi, de Tribu Iuda, concupiſcentia ductus, de ſpolijs tria ſurripuit, pallium coccineum, ducentos ſiclos argenti, & tegulam auream quinquaginta ſiclorum; hęcque abſcondit in terra contra medium tabernaculi ſui. Quo facto iratus eſt valdè Dominus contra vniuerſum Iſraël, dixitque ei, Anathema in medio tui eſt Iſraël; non poteris ſtare coram hoſtibus tuis (ſicuti iam expertus tunc fuerat, in expeditione paruæ Vrbis Hai, terga vertentibus Iſraëlitis, & occiſis 36. ex eis) donec deleatur ex te, qui hoc cõtaminatus eſt ſcelere, &c. Quarè iuſſu ipſius Dei emiſſa ſors, de more, per omnes Tribus, cecidit ſuper Tribum Iuda, & in ea ſuper familiam Zare, & in hac ſuper Achan filium Charmi; quem vti ſacrilegum ſceleratiſſimum, ſeu probabiliter mihi, vti hęreticum anathematizatũ (quippe Anathema apud Concilia Oecumenica, & Sacros Canones propriè hæreticis tribuitur) malè de rebus ſacris, ſeu Deo dicatis ſentientem, coram omnibus conſtitutum, Ioſue tãquam verus Iudex, ſeu Inquiſitor, inducens ipſum ad confitendum, & ſimul ad abiurandum, ac deteſtandum crimen patratum, ſic alloquutus eſt: Fili mi, da gloriam Domino Deo Iſrael, & confitere. Circa hunc loquendi modum, *Da gloriam Deo*, variè ſentiunt ſacri expoſitores: nam aliqui volunt, teſte Nicolao Serario, viro doctiſſimo noſtræ Societatis Ieſu, in cap. 7. Ioſue, quæſt. 25. eſſe formulam obligandi homines Sacramento. Maldonatus verò in

cap 9. Ioannis, vbi verſ.24. idem modus loquendi habetur, ipſum declarans per ſequentia verba, Modus, inquit, eſt loquendi Hebræis vſitatus, quo ſolebant Rei tanquam per Deum adiurati, ſolemni ritu interrogari, admoniti his verbis, ſtare ſe coram Deo, reuerendam ſibi eius eſſe Maieſtatem; ne ergo coram illo mentirentur, qui omnia probè ſciret: quaſi iudicantes illum eſſe ignarum humanarum rerum, quæ magna in Deum erat iniuria: hunc potius illi honorem deferrent, vt confitenda ipſius reuerentia, veritate, oſtenderent ſe credere nihil illum ignorare: ſic ergo dicebant, *Da gloriam Deo*. Hactenus ille, & egregiè quidem. Fuſiùs explicat ex doctrina S. Auguſtini in Pſalm.94. & 95. idem Serarius citatus: *Da gloriam Deo*, de gloria, quæ ipſi Deo prouenit ex quauis confeſſione criminis veridica, ſiuè fori externi iudicialis, ſiuè interni ſacramentalis, & præcipuè intelligitur de ea, quæ ſecum coniunctam habet eiuſdem criminis abiurationem, ſeu deteſtationem; ſine hac enim cum confeſſio ad ſalutem animæ nihil confitenti proſit, nequaquam hic per eam Deo gloriam dabit; tametſi aliundè, ex punitione, & damnatione eiuſdem confitentis ob delictum confeſſum, aliqua ipſi Deo gloria proueniat. Verum, quidquid ſit de varijs ſententijs dictis circa modum loquendi Ioſue ad Achanem, Fili mi, da gloriam Deo, & confitere; quidquid de alijs confeſſionibus priuatis cum abiuratione, & deteſtatione criminum coniunctis; quis dubitet debere peculiariter intelligi de confeſſionibus, & abiurationibus, ſeu deteſtationibus hæreſum publicis, ac iuridicis apud Tribunalia Sanctiſſimæ Inquiſitionis fieri ſolitis? Cum per ſic ibi confitentes, & abiurantes, maximoperè Deus Opt. Max. glorificetur: imo ad hunc præcipuè effectum (licet etiam ad alios poſtea declarandos) talis modus confitendi, & abiurandi adinuentus ſine dubio, & perpetuò in S. Officio executus, vt gloria, & honor ipſius Dei in immenſum augeatur, & extirpata hæretica prauitate, fides Catholica magis magiſque exaltetur. De hac itaque iuridica abiuratione, tanquam de re valdè propria Noſtri Sacri Tribunalis, in nullo alio, ſiuè Eccleſiaſtico, ſiuè Sæculari vllatenùs vſu recepta, nobis futurus eſt ſermo in hoc Quinto Libro Noſtri Operis de Materijs Tribunalium Fidei, ſeù de Regulis multiplicibus pro formando quouis eorum Miniſtro, præſertim Conſultore, vt hic ſic formatus circa eam in Congregatione, & alibi priuatim, DD. Inquiſitoribus conſilium, ſeu ſuffragium ferre poſſit. In quo equidem non exigua reperitur difficultas, imo in toto negorio pertractandi, & expediendi cauſas S. Officij, nihil fortè difficilius, quam debitum abiurationis gradum vnicuique aſſignare, aut eum abſque vlla abiuratione expedire. Hinc ſpatio 38. annorum, quo licet immeritus, munus Conſultoris in hoc Melitenſi Tribunali S. Inquiſitionis exercui, ſępius circa hoc punctum aſſignandæ abiurationis, quam circa quoduis aliud, DD. Conſultores in Congregatione diſſidentes vidi. Conandum ergo nobis pro viribus ingenioli noſtri, huic materiæ abiurationis lumen afferre, & cuncta, quæ ad ipſam ſpectant, diligenter perſcrutari. Inchoandum tamen ab ijs, quæ ei quoquomodo antecedunt, vt facilius ad ipſam, & ad coniũcta ei conſequenter progrediamur.

C A P V T I.

De ſententia, præcipuè definitiua, contra inquiſitos in materia fidei apud Tribunalia S. Officij, & de omnibus ad valorem, & iuſtitiam eius requiſitis.

P R O OE M I O L V M.

1 ACCEDIMVS iam ad expeditionem cauſarum criminalium S. Officij, & modos, ſeu formas expediendi eas, iniungendo vnicuique ex inquiſitis gradum abiurationis debitum, & pœnam delicto proportionatam, ſeu innocentem declarando. Nam quamuis in Decreto de infligenda tortura, iuxtà votum Congregationis, ſeu Conſultorum edito, apud noſtrum ſaltem Tribunal Melitenſe S. Inquiſitionis, contineantur abiuratio, & pœna, quibus reus torturatus expediri debet, ſi nihil noua conſideratione dignum ex tortura emerſerit, idque nè ſępius cogenda ſit Congregatio abſque neceſſitate, & cum ſuperuacua fatigatione, ac diſpendio DD. Conſultorum: communiter tamen ad formãdam, & ferendam ſententiam definitiuam cum gradu abiurationis debito, & pœna iuſta, ſupponitur tortura inflicta, caſu, quo reus torqueri debet, & proceſſus eius protſus abſolutus, ac

2 concluſus. Itaque cum ſub finem præcedentis libri deuentum ſit nobis ad complementum proceſſus, & ad concluſum eius, ordo executionis, cui iugiter addicti ſumus, poſtulat, vt de expeditione cauſarum agamus, ac prius de ſententia hoc capite.

Digitized by Google

Quid, & quotuplex ſententia? & quo modo requiſita pro expeditione cauſarum Sancta Inquiſitionis?

REGVLA CCCLXXI.

3 SEntentia eſt applicatio iuris ad particu-
lare factum ab habēte iuriſdictionem:
ſic in communi definita diuiditur, in abſo-
lutoriam, de qua infrà, & cōdemnatoriam:
rurſus diuiditur in definitiuam, & interlo-
4 quutoriam. Dicitur interloquutoria, quæ
nō ſuper principali, ſed ſuper alijs quæſtio-
nibus profertur inter principium, & finem
cauſæ: definitiua verò dicitur, quæ princi-
palem quæſtionem decidit: ſimpliciter re-
quiritur ſententia, ad decidēdas cauſas hę-
5 reticorum. Quamquam deciſio hæc in iſtis
cauſis fidei non eſt tanta, vt tranſeat vnquā
ſententia in rem iudicatam, ſed ſemper eſt
locus Inquiſitori reſumendi denuò proceſ-
6 ſum, & diſcutiendi eas. Sententia tamen
in materia hęreſis non eſt ferenda, ſed lata,
ſeu declaratoria pœnę.

---

7 DEfinitionem ſententię in cōmuni pro-
poſitam ex D.Thom. in 4. diſt. 35. aſ-
ſerunt Sylueſter, verb. ſententia, in princip.
& cum hoc Ant. Souſa, lib. 2. Aphoriſ. cap.
8 36. num. 1. Vbi ſic etiam eam definit: Sen-
tentia eſt Iudicis præceptum non naturæ,
non iuri, non bonis moribus contrarium:
vt vtraque definitio ex terminis ipſis per ſe
conſtat.

9 Verum pro maiori declaratione, ac pro
euitanda omninò æquiuocatione, aduertē-
dum, non eſſe hic nobis ſermonem de ſen-
tentia, quatenus hoc nomen pro opinione,
aut ſenſus ſignificatione communiter acci-
pitur, iuxtà l. hac conſultiſſima, §. at cum
humana, C. qui teſtam. facere poſſunt, & l.
10 ſi ædibus, ff. de damno infecto. Sed loqui
nos de ſententia, prout ſumitur pro arbitrio
Iudicis, quo controuerſiam diiudicat, &
extremum ei finem imponit, ſecūdùm gloſ.
cap. cum olim, de teſtib. & Abb. cap. ab
eo, qui, num. 10. extrà de ſequeſtrat, poſſ.
11 & fruct. Hinc congruè eam definiunt Ca-
noniſtæ: Sententia eſt iudicialis definitio
controuerſię finem imponens. Ita Hoſtien.
tit de ſent. nu. 1. Speculator, eod. tit. lib. 2.
par. 3. & cum alijs relatis Sygiſm. Scacc. de
ſent. & de re iudic. gloſ. 14. quæſt. 2. nu. 1.

12 Ex prædictis deducit Carena, 3. par. tit.
11. §. 1. nu. 3. cum Cyno, in l. placet, nu. 2.
C. de pedan. Iudicibus, & Bart. l. nec quic-
quam, §. vbi decretum, num. 6. ff. de offic.
Proconſul. qualiter Decretum differat à
ſententia. Nam Decretum eſt conſiderata
Iudicis, vel Inquiſitoris prouiſio, ſed circa
abſolutionem, vel condemnationem: Sen-
tentia verò eſt pronunciatio Iudicis, aut
Inquiſitoris continens abſolutionem, vel
condemnationem. Ita etiam Sygiſm. Scacc.
loco citato, num. 47. & ſeqq.

13 Hinc apparet clarè diuiſio illa ſententiæ
in abſolutoriam, & condemnatoriam: de
illa agemus capite ſequenti; de hac in prę-
14 ſenti agimus. Diuiditur item in validam,
& inualidam; in iuſtam, & iniuſtam: quæ-
nam autem ſit valida, & quæ inualida; quæ-
nam item iuſta, & quæ iniuſta, parebit ex
duabus Regulis poſt hanc immediatè pro-
15 ponendis. Diuiſio autem ſententiæ in de-
finitiuam, & interloquutoriam, valdè cele-
bris, & cōmunis eſt, iuxtà Iaſon. l. nec quic-
quam, §. vbi decretum, ff. de offic. Procon-
ſulis; Rebuff. in tit. de ſenten. exequut in
præfat. num. 3. ad Regias Galliæ Conſtitu-
tiones, & iuxtà alios ab ipſis adductos.

16 Definitiones vtriuſque ſententię defini-
tiuæ, & interloquutoriæ, in Regula expreſ-
ſę, afferuntur à Sylueſtr. verb. ſententia, n. 3.
17 & 4. quibus quid rei clarè exprimitur. Sed
clarius per ſequentia verba Carenæ, vbi ſu-
prà, §. 2. nu. 4. Definitiua, inquit, eſt, quæ
totam cauſam terminat; interloquutoria
verò, quæ definit incidentia, & emergen-
tia articula, dum adhuc principale negotiū
pendet. Ita ille.

18 Certum autem eſt, in crimine hęreſis, vel
apoſtaſię requiri ſententiam, nec poſſe pu-
niri hæreticum, vel apoſtatam, neque eius
cauſam decidi, niſi ſententia præcedente.
Cap. fin. §. iubemus, de hęret. in 6. & tra-
dit cum Farinac. de hęreſ. quæſt. 185. §. 10.
nu. 162. Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 36. nu. 3.
19 Quamquam certiſſimum etiam eſt, deci-
ſionem talium cauſarum, quibus expediun-
tur illi, nunquam tranſire in rem iudicatā.
Conſtat manifeſtè ex Bulla Pij V. Sanctæ
Memorię incip. Inter multiplices curas, &
tradunt Symanc. de Cathol. Inſtitut. tit. 60.
num. 13. Rojas tract de hęret. par. 2. aſſert.
49. & cum alijs Pegna 3. part. Direct. com-
20 ment. 37. verſ. ſed quid ſi abſoluatur. Di-
ſpoſitio autem dictæ Bullæ Pontificiæ reſpi-
cit cauſas S. Officij non ſolùm pręſentes, &
futuras, ſed etiam pręteritas; Vndè ſubla-
ta fuit controuerſia, quę priùs circà hoc
extabat inter DD.

21 Hinc benè concludit citat. Pegna, per ſe-
quentia verba. Atque ex his, inquit, pe-
nitùs refellitur opinio Conradi Bruni, lib.
4. de hęret. cap. 8. in fine, aſſerentis, hęre-
tico prodeſſe exceptionem rei iudicatæ:
nullis ergò definitiuarum abſolutoriarum
ſententiarum exceptionibus obſtantibus,
quoties nouę probationes, aut indicia ac-
ceſſerint, de eodem crimine, & inquiſitio,
& condemnatio fieri poterit. Ita ille.
22 Refellitur pari modo opinio Decij, conſil.
137. incip. Diligenter pro tenui; idem, quod
Brunus, ſentientis.

23 Verùm prędicta doctrina æquè locum
habet in ſententijs S. Officij condemnato-
rijs, atque in abſolutorijs; nimirùm, quod
ſicut ex ſuperuenienti probatione delicti
remouetur abſolutio, ita ex ſuperuenienti
probatione innocentię auferri debet con-

dem-

demnatio ; quia par eſt ratio in vtroque ca-
ſu , vt egregiè docent Scacc. de ſentent. &
re iudic. Gloſ.14. queſt. 7. num.162. & Ca-
ſtrus Palaus, tract.4. par. 1. diſp. 8 pun.11.
24 num. 10. Vbi ſic infert, quod probationes
ſuperuenientes coniungi poſſint cum anti-
quis probationibus, quando ob iſtarum in-
ſufficientiam reus fuit abſolutus ab inſtan-
25 tia indicij . Quod ſecus ſe habet, caſu, quo
probationes antiquę fuiſſent iam ſublatæ, &
indicia prima euacuata per torturam, vt ad-
uertit benè Carena relat. §. 5. num. 15. &
nos alibi attigimus.

26 Tandem ſub finem noſtræ Regulæ agitur
de qualitate ſententię in cauſis fidei , quod
non ſit ſententia ferenda , ſed lata per leges
Canonicas, ideſt, declaratoria facti , & pœ-
nę incurſę ; vt tradunt Comenſ. in Lucerna
Inquiſit. verb. ſententia, Farinac. de hęreſ.
quæſt. 185. §. 10. num.168. & Souſa , lib. 2.
27 Aphoriſ. cap.36. num.4. Qui num. 5. cum
eod. Farinac. nu.164. & cum Decian. crim.
lib. 5. cap.38. num.15. ſic addit. In huiuſ-
modi, inquit, ſententijs declaratorijs ex-
plicandum eſt, quod talis tale crimen com-
miſit, ratione cuius talem incurrit pœnam;
& ſic nō dicitur in ea ; Excommunicamus,
aut priuamus , ſed excommunicatum , vel
priuatum declaramus . Ita ille. & hic finis
Regulæ.

Qualiter a Iudice, vel Inquiſitore proferri debeat ſententia, vt ſit valida, & iuſta?

REGVLA CCCLXXII.

28 NOn poteſt deueniri ad prolationem
ſententię , maximè in cauſis Fidei,
ſine citatione delinquentis precedente ; &
ferri debet in ſcriptis ; alias ex vtroque ca-
pite erit iniuſta, & nulla, preſertim ſi ſit cō-
demnatoria , ſiue definitiua , ſiue interlo-
29 quutoria. Proferendę autē ſententię ma-
terno propriæ regionis ſermone; in die itē,
& non in nocte; niſi fortè Inquiſitores agen-
dorum multitudine fuerint coacti id noctu
30 præſtare . Non requiritur, vt per ſe ipſos
eas proferant , ſed ſufficit , ſi per Notarios ,
31 aut alios . Nequit tandem Inquiſitor ferre
ſententiam contra criminoſum ſibi cognitū
32 niſi talis iuridicè probetur . Tenetur verò
aliqua via, quoad poteſt, ſibi cognitum in-
nocentem liberare , licet nocens probetur,
&c.

---

33 DE neceſſitate , & obligatione citandi
reum , priuſquàm proferatur aliqua
contra ipſum ſententia condemnatoria, ad
huius validitatem, & iuſtitiam diximus iam
alibi, & oſtendimus eſſe de iure naturali , &
poſitiuo, ac valdè conforme diuino : Vndè
hic, nè in proprio loco omninò prætermiſiſ-
ſe videamur, idem ſolùm confirmabimus
authoritate aliquorum Doctorum.

Non poſſe itaque Iudicem , aut Inquiſito-
rem deuenire ad huiuſmodi ſententias fe-
rendas, ſine ſpeciali citatione reorū , vt eos
34 audiant , docent Ludou. Param de origin.
Sanctæ Inquiſitionis, lib.3. quæſt.4. nu. 19.
Farinac. de hęreſ. quæſt. 185. § 10. nu. 155.
35 Vbi cum Pegna , 3. par. Direct. comment.
40. num.165. verſ. rurſus cum decretum ,
affirmat non ſufficere ſi citetur reus ad au-
diendum, quid Iudex, aut Inquiſitor velit;
ſed eſſe neceſſariam citationem ſpecialem
ad audiendam ſententiam. Ita etiam Caſtr.
Palao. tract.4. diſp.8. pun.5. num. 4. Scacc.
de Iud. lib.1. cap.88. nu.1. & Souſa , lib.2.
Aphoriſ. cap.36. num.28.

36 Quod autem Pegna , & Souſa locis cita-
tis, aiunt, debere reum citatum audire ſen-
tentiam ſtando, & nudo capite, quoad hoc
ſecundum, omninò concordo cum eis, non
verò quoad primum . Nam licet certum
conſtet, quod non ſit eam auditurus ſeden-
do , vt benè affirmat ipſe Pegna ; poteſt ta-
men audire genibus flexis maiori cum hu-
37 militate, & ſubmiſſione . Atque ſic eſt ſty-
lus noſtri Tribunalis Melitenſis Sanctæ In-
quiſitionis , vti ſępiſſimè in praxi vidi.

38 Circa illud de ferenda ſententia in ſcri-
ptis , alioquin erit nulla , conueniunt ferè
omnes Doctores citati, Pegna ibid. verſic.
Preterea in ſcriptis ferri debet, Farina. dict.
39 §. 10. num. 166. Et quamuis non deſit ali-
quis, teſte Carena citando, qui quod dictū
de inualiditate , niſi feratur in ſcriptis, ad
ſolam ſententiam condemnatoriam appli-
cet; benè tamen ipſe Farinac. extendit ad
abſolutoriam, & addit , quod ſit in ſcriptis
redigenda , & poſtea publicanda : neque
propterea valeret , ſi primò Iudex , vel In-
quiſitor pronunciaret, & poſtea illa in ſcri-
ptis redigeretur, etiam de mādato iudicis,
l. ſtatutis, & l. 2. C. de ſentent. ita ampliat
40 Farinac. Imò generaliter de quauis ſentē-
tia eſſe intelligendum affirmauit Scacc. de
ſenten. & re iudicat. gloſ. 12. per totam , vt
adducit Caren. 3. par. tit. 11. § 4. num.8.

41 Dein vniuerſaliter loquendo, quęcunque
ſentētię tam ciuiles, quam criminales, pro-
ferri ſolent vulgari, & materno ſermone in
omnibus fere mundi regionibus , vt ſigilla-
tim pro earum præcipuis ex diuerſis Scri-
ptoribus oſtendit Carena vbi ſupra , § 3. n.
7. pro Germania ex Ludou. Gillhauſ. in
eius Arbore ciuili, & criminali ; pro Saxo-
nia ex deciſionibus Berlich pro Regnis
Francię ex Arreſtis Papponij Gallica lingua
impreſſis; pro Ducatu Sabaudiæ ex Arreſtis
illius Senatus ; pro Regnis Hiſpaniarum, ex
praxi Seculari, & Eccleſiaſtica, Suar. de Paz,
42 & ſic pro alijs . Ab hac verò vniuerſalita-
te excipitur Italia cum Inſulis adiacētibus,
& cum hac Melitenſi ſequente leges, & ſty-
lum Regni Siculi , vbi vſus iam ab antiquo
obtinuit, vt quæuis ſententię tam in ciuili-
bus , quam in criminalibus, latino ſermone
43 ferantur . Quem Italię vſum ait Scacc. de
ſenten. & re iudic. gloſ. 14. quæſt. 28. nu. 1.
eſſe

eſſe rationabilem, eo quod legibus, & ſacris
Conſtitutionibus latinè ſcriptis fiat iudiciũ
ergò æquum eſt, vt ſententia etiam latino
44 ſermone feratur. ita ille. Addens benè,
non eſſe de neceſſitate ſententiæ, quod hac
lingua potius, quàm alia materna feratur.
45 Nihilominus in quibuſcunque partibus
Chriſtianitatis, etiam Italiæ, & Inſularum
adiacentium, ac noſtrę Melitenſis, ſententiæ
Tribunalium S. Inquiſitionis proferri con-
ſueuerunt, & proferuntur ſemper non lati-
no, ſed ſermone regionis materno, aut alio
vulgari ibi magis proportionato (hoc addi-
di, quod id fiat in hoc loco non lingua Me-
litenſi, ſed Italica, &c.) Atque ob eam ra-
tionem ait idem Scaccia, num. 6. vt ab om-
nibus tam peritis, quam imperitis conten-
ta in ſententijs intelligantur, & ſic per ea
rubor condemnatis, ac alijs pręſentibus ti-
46 mor maior inijciatur. Hinc in ſententijs
condemnatorijs, quod cum Pegna, 3. par.
Direct. comment. 40. verſ. poſtremò, ad-
uertit benè Souſa, lib. 2. Aphoriſ. cap. 36.
num. 25. exprimendi ſunt ſpeciales errores,
de quibus delinquentes notantur, ac etiam
diligens criminum inueſtigatio, vt citatio-
nes, admonitiones, confeſſiones, probatio-
nes legitimę, inducię ad pœnitendum com-
petentes, obduratus in erroribus reorum
47 animus. Et præter alia ad iuſtum proceſ-
ſum conficiendum requiſita, tempus, quo
quiſque hęreticus pœnitens in hęreſi per-
manſit, vt cum eodem Pegna comment.
44. ipſe Souſa num. 26. addit.
48 Certa item ſunt, quę ſequuntur in Regu-
la, nempe ferendas eſſe ſententias in die,
& non in nocte; excepto quando ad hoc a-
ſtringerẽtur Inquiſitores ob multitudinem
agendorum: docent Comenſ. in Lucerna
Inquiſ verb. ſententia, nu 9. Farinac. dict.
49 §. 10. nu. 163. & Souſa lib. 2. Aphoriſ. c. 3.
nu. 6. Addentes non requiri, dum illæ pro-
ferũtur, vt Inquiſitores pro tribunali ſedeãt.
(quamquam conuenientius, ſi ſedentes ſint
cum ſuo Tribunali, ideſt vnà cum ſuis Cõ-
ſultoribus, ita Pegna, 3. par. Direct. comm.
50 40. & alij.) Neque etiam requiri, vt per
ſe ipſos ijdem Inquiſitores eas proferant, &
recitent; ſed ſufficere, ſi per Notarium, aut
per alios id pręſtent, ita idem Pegna, dict.
comment. 40.
51 Efficax autem ratio oſtendit illud, nullo
ſcilicet modo poſſe ab Inquiſitore condem-
nari illum, quem certò ſcit commiſiſſe de-
lictum contra fidem, ſi hoc iuridice non
probetur; quia priuata notitia iudicis non
eſt ſufficiens teſtimonium in iudicio, ex cap.
ſi Sacerdos, de offic. iud. ord. & affert Sou-
ſa dict. cap. 36. num 15.
52 De vltima Regulæ noſtræ particula tra-
ctant S. Thom 2. 2. quæſt. 64. art. 6. ad 3. &
quæſt. 67. art. 2. ibique eius commentatores,
Caietanus, Salon. & alij, Soto de iuſt. lib. 5.
quæſt. 4 art. 2. Atque vt communis, & ve-
ra doctrina recipitur ab eis, quòd Inquiſi-
tor, caſu, quo quem ſcit certò eſſe innocẽ-
tem, conuincitur de aliquo crimine contra
fidem teneatur, qua poterit, via licita eum
liberare, vt differendo expeditionem cau-
ſæ, examinando de nouo teſtes, admonen-
do, vt à falſa teſtificatione deſiſtant, indicã-
do innocenti viam, qua ſe defendat; et, ſi eſt
Iudex inferior, remittendo cauſam ad ſupe-
53 riorem. Nihilominus Inquiſitor, ſi nullo
modo valeat illum liberare, & cogatur ferre
ſententiam, debet iudicare ſecundum alle-
gata, & probata. ita præter auctores cita-
tos cum ipſo D. Thom. dict. art. 2. Souſa
54 lib. 2. Aphoriſ. cap. 36. num. 16. & 17. Ad-
dit autem num. 18 Facta omni morali dili-
gentia, vt innocens liberetur, non tenetur
Inquiſitor cedere officio ſuo, cum nulla ſit
lex aut iuſtitiæ, aut charitatis, quæ ad hoc
obliget. Hæc ille; quibus iam pręſentem
Regulam claudo.

An alia circumſtantia requiſita, vel ſecus, in ſententijs, maximè S. Officij, vt ſint validæ, & iuſtæ?

REGVLA CCCLXXIII.

55 TAmetſi ſententia condemnatoria
hęretici relapſi, aut impœnitẽtis co-
ram Iudice laico, cui ſtatim relaxãdus eſt,
proferri ſoleat, ſicque fieri ſit cõuenientius;
abſque huius tamen præſentia cenſetur illa
56 valida, & iuſta. Crimina item in ſententijs
maximè S. Officij, exprimi debent cum tali
cautela, & moderatione, vt audientes non
diſcant ea committere, & præſentium fide-
57 lium aures non offendantur. Nec eſt, cur
interrogetur reus, poſt lectam ei ſententiã,
58 an delicta contenta in ipſa patrauerit? Ca-
ſu denique quo hæreticus cõfeſſus eſſet ho-
micidium, pro quo à Iudice ſæculari puni-
ri poteſt pœna mortis, coram Inquiſitore,
nequaquam hic in ſententia contra illum
tale delictum exprimere debet, &c.

---

59 FErdinandus de Caſtro Palao tract 4.
diſput. 8. pun 11. peculiariter diſcutit
hoc dubium, an ſententia condemnatoria
hæretici impœnitentis in præſentia Iudicis
ſæcularis fieri debeat, ita, vt alias pronun-
ciata nullius ſit valoris? Pro parte affir-
mante adducit diuerſa ex iure, vt ex cap. ad
abolendam, extra de hæret vbi habetur ſi-
miles tradendos eſſe, & relinquendos Cu-
riæ ſęculari pęna debita puniendos: ergo
ipſa curia debet aſſiſtere, cum non appareat
60 aliter poſſe fieri. Manifeſtius ex cap. ex-
communicamus, §. damnati, eod tit ibi,
damnati (nempe hæreſi) *præſentibus ſæcu-
laribus poteſtatibus*, aut eorum balliuis re-
linquantur animaduerſione debita punien-
di; & ex cap. nouimus, de verbor. ſignificat.
vbi agitur de clerico degradando, & curię
ſæculari tradendo, atque expreſſe ibi dici-
tur, quod eius degradatio ſit celebranda,

ſæ-

Sæculari poteſtate præſentes, vt ei remittatur; ergo remiſſio, ſeu ſententia remiſſionis erit nulla facta contra formam, & modum præſcriptum Iudici Eccleſiaſtico; hicque grauiter peccare videtur ipſum omittendo, argumento ex l. cum hi, §. ſi prætor, ff. de trā-
61 ſac. & ex cap. quia propter, de electio. Nō deſunt, qui hanc partem tuentur, quos tacito nomine citat Carena par. 3. tit. 11. §. 7. num. 32.

62 Verùm ipſe Carena benè adhæret Pegnę 3. par. Direct. commen. 48. nu. 210. verſic. ac præſente, & Caſtro Palao citato, reſoluētibus abſque dicta præſentia poſſe validè proferri ſententiam. Ratio efficax eſt, quā diſſoluitur contrarium fundamentum, quia quamuis negari non poſſit eſſe nullas ſententias prolatas non ſeruata forma, & modo ſubſtantiali à iure præſcripto, vt contingit in caſibus dictæ l. cum hi, & cap. quia propter; præſentia tamen Iudicis ſæcularis non eſt de forma ſubſtantiali, ſed omninò accidentali ſententiæ, quæ contra hæreticū impœnitentem ab Inquiſitore profertur.
63 Cum hic ex vi officij ſui habeat poteſtatē, & iuriſdictionem ad eam proferendam, & non ex vi præſentiæ dictæ, quæ tantùm expoſtulatur à iure ad debitā ſine mora exequutionem ſententiæ, & non ad tribuendā
64 ipſi validitatem, Iudex enim Sæcularis in cauſa hæreſis, vt potè Eccleſiaſtica, nullo modo ſe intromittit; ergo eius præſentia, dum ſententia contra hæreticum profertur, non requiritur, vt forma ſubſtantialis pro ea validanda, ſed vt merè accidentalis pro ipſa quam primum exequenda. Vnde ſi non poſſit, aut nolit Iudex laicus præſens eſſe, eo abſente, poterit Inquiſitor ſententiam proferre, & per Notarium intimare, ac eius poteſtati relinquere.
65 Plura videas apud Caſtrum Palao; qui tamen ſub finem num. 13. benè addit, ſi facilè Iudex laicus prolationi ſententiæ præſens eſſe poteſt, non eſſe licitum Inquiſitori dum profert ſententiam, eius præſentiam ſubterfugere; nam Iura citata cap. excommunicamus, de hæreticis, & cap. nouimus, de verbor. ſignif. ad minus id conuincere videntur; debet ergo ille, ſaltem quoties prolaturus eſt ſententiam contra reum Curiæ ſæculari relaxandum, vocare ad eam audiendam Iudicem laicum cum ſuis Miniſtris, vt hic poſſit, vti tenetur, eam ſtatim, modo explicando à nobis lib. ſeq. exequutioni mādare, & illum debita animaduerſione puni-
66 re. Quòd ſi ipſe id exequi renuat, vel aliquo modo directè, vel indirectè impedire præſumat, ipſo facto tanquam fautor hæreticorum excommunicatur, & contra eundē vti talem procedendum eſt. Ita Comenſ. in Lucerna, verb. exequutio, num. 1. 2. & 3. Pegna 3. par. Direct. comment. 48. verſ. ſed cum Inquiſitor, & Souſa lib. 1. Aphor. cap. 36. num. 8.

67 Diximus Regula præcedenti, in ſententia condemnatoria eſſe exprimenda crimina, de quibus notatur reus; nunc addimus eſſe id præſtandum cum tali cautela, vt ſit in ædificationem, & non in deſtructionem, ne, qui adſunt, diſcant ſimilia committere; vt cum Paulò Garcia per ipſum citato optime aduertit Carena dict. tit. 11. §. 7. nu.
68 23. Et num. 27. addens ſic ait: Septimò, magna cautela, & modeſtia vtendum eſt in publicis ſententijs legendis, nec omnia propria nomina delictorum exprimenda, nec ſingula blaſphemiarum verba, maximè ſi horrenda ſint: tum vt decor tanto Tribunali debitus obſeruetur, tum ne audientiū fidelium aures offendantur. Hęc ille.
69 Omitti autem debet quęuis expreſſio errorum, ſeu criminum in ſententijs abſolutorijs, vt docent Pegna 3. par. Direct. cōment. 37. verſic. Attendentes quod tu, & adducit ibi in confirmationem verba Inſtructionis Madrilianæ, & Caſtr. Palao dic. diſput. 8 pun. 11. num 8. poſt Farinac. de hereſ. quæſt. 185. §. 10. num. 175. quia talis expreſſio nullius eſt vtilitatis, & è contra videtur poſſe damnum abſoluendo afferre, nempe ſuſpicionem ſaltem audientibus ge-
70 nerare. Poſt prolationem verò ſententiæ condemnatoriæ, non eſt interrogandus reus ab Inquiſitore, an crimina, ſeu errores in ea expreſſos commiſerit, quia talis interrogatio ſuperuacanea eſt, ac nullius momēti. Ita contra Eymericum, qui oppoſitum tenuit, 3. par in octauo modo terminandi proceſſum, num. 19. docent Pegna, ibi, cōment. 44. verſ. interrogabit eum, Souſa dic. cap. 36. num. 27. & Carena vbi ſupra, n. 29.
71 Tandem, ſi caſu reus in materia fidei cōfiteatur coram Inquiſitore homicidium, pro quo puniri poſſet à Iudice laico pœna mortis, tenetur ille non exprimere in ſententia tale delictum, ſicut nec vlla acta ſui proceſſus concernentia hoc delictum homicidij Iudici laico communicare. Poſt Albertin. de agnoſcen. aſſert. quæſt. 25. nu. 70. tradunt vt certum Souſa, ibid. nu. 18. & Carena dict. §. 7. num. 25.
72 Videbatur hic diſcutiendum, qualiter intelligenda clauſula illa, in ſententijs prolatis ab Inquiſitoribus vulgari ſermone, ſic apponi ſolita, Riſeruando à Noi l'autorità d'accreſcere, ò ſminuire, commutare, rimettere, ò condonare, in tutto, ò in parte le ſudette pene, ò penitenze. In qua inſigne continetur Inquiſitorum priuilegium, vt ait Pegna dict. comment. 44. ſed de hoc opportunius infrà. Atque dicta ſint ſatis pro capite iſto primo.

CAPVT II.

De duplici modo expediendi cauſas S. Officij, nempe vel per ſententiam abſolutoriam reorum, vel per canonicam purgationem ab eis faciendam.

PROOEMIOLVM.

1 ACTVM à nobis capite præcedenti de ſententijs in genere pro expediendis delin-
quentibus S. Officij, ſeu cauſis eorum; nunc ſequitur de eiſdem ſententijs in ſpecie
agamus, & expendamus diuerſos modos terminandi proceſſus illorum, aſſignatis
ſigillatim varijs abiurationum, & pœnarum gradibus, vnicuiquepro ſtatu cauſæ
propriæ infligendis, prout partim ex capitibus ſequentibus, partim ex libro vltimo comple-
2 tè innoteſcet. Vel abſque vlla abiuratione, & pœna, aut pœnitentia: idque duobus modis,
vel per ſententiam abſolutoriam ab Inquiſitore in fauorem reorum S. Inquiſitionis ferendã;
vel per purgationem canonicam ab ipſis iuridice præſtandam. Atque de vtroque in hoc capite tractamus, cum alibi huc, vti in proprium locum, meritò remiſerimus: priorem ſententię abſolutoriæ duabus Regulis, poſteriorem verò purgationis canonicæ, quod hæc hodiè vix vſquam ſit vſu recepta (cauſa ſtatim aſſignabitur) vnica tantum expediemus.

Reis S. Officij in quibus caſibus beneficium ſententiæ abſolutoriæ impertiendum, vel ſecus?

REGVLA CCCLXXIV.

3 ABſoluuntur quilibet rei, maximè Sancti Officij, per ſententiam, quoties reperti ſunt prorſus immunes ab ijs criminibus, de quibus indiciati fuerant, ſi non conuincantur confeſſione propria, nec facti euidentia, nec teſtibus legitimè productis, nec aliter, & indicia contra eos appoſitis indicijs fauorabilibus, vel alia via, vt per
4 torturam, euacuata maneant. Secus, ſi ſint
conuicti; aut indicia non totaliter euacua-
5 ta exiſtant. Petenda item à Iudice, aut In-
quiſitore ſẽtẽtia abſolutoria pro reis, pręcipue S. Officij, caſu quo ex parte facti, ſecundum quod probatur, eſt æquale dubiũ,
6 Similiter, ſi ex parte iuris ſint æquè proba-
biles opiniones.

---

7 COmmunis eſt omnium doctrina, apud quæcunque Tribunalia etiam Sanctæ Inquiſitionis vſu recepta, accuſatore, vel fiſco non probante, reum abſolui debere;
8 & liberum per ſententiam declarari. Tunc
illi non probant, quando iſte nec confeſſione propria, nec facti euidentia, nec legitima teſtium productione, vt per ſe patet,
9 nec alio modo conuincitur. Item quando
licet reus ſit indiciatus de delicto, vt de hæreſi, indicia tamen iſta delicti per contraria indicia innocentiæ, euacuata manent, l. Diuus, & ibi gloſ. in verb. exiſtimatur, ff. de in integr. reſtit. l. non ſolum, in princ. ff. de ritu nup. cap. accedens, de crim. fal.
10 cap. tuam, extra de ſpon. Ex quibus clarè
conſtat, quod vna præſumptio tollatur per aliam; & ſimiliter vnum indicium per aliud oppoſitum, docentque Maſcar. de probat lib. 3. concluſ. 1224. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 29. & cum alijs ab ipſo citatis
11 Farinacc. crimin. quæſt. 38. num. 110. Af-
firmans ibi, num. 112. cum Bart. in l. non ſolum, §. ſed probari, ff. de nou. oper. nunc. quando duæ inuicem contrariæ concurrũt præſumptiones, videlicet delicti, & innocentię, (idem dicito de indicijs, quia par eſt ratio) ſemper eſſe præferendã præſumptionem excluſiuam delicti: ergo tunc per ſententiam abſoluendus eſt reus.

12 Euacuantur etiam indicia per torturam, vt iam alibi tactum, & conſequenter pro reo, ſeu pro indiciato de hæreſi ſic torto ſententia abſolutoria à Iudice, aut ab Inquiſitore proferenda eſt, maximè ſi ipſe reus pro eius prolatione inſtet apud Iudicem, ſeu Inquiſitorem. Quamuis enim non deſint, qui id negent, & aſſerant etiam poſt torturam inflictam, tali reo eſſe indicendã purgationem canonicam. Ita Repertor. Inquiſitor. verb. Purgatio, verſ. an hęretico, & verb. tortura, verſ. ſed notandũ, & Squillacen. tract. de Fide Cathol. cap. 31. nu. 1.
13 verſ. ſi verò non confiteatur: ſententiam
tamen iſtorum Auctorum non admittentes alij, vt Pegna, 3. par. Direct. comment. 39. Sigiſm. Scaccia, tract. de iudicio cauſarum, cap. 95. num. 1. verſic. ſi non conſtat, & Param. de orig. S Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 4. num 6. perſiſtunt in eo, quod reus poſt torturam, ſi nihil ex ea emerſerit, ſit abſoluendus, & liberandus.

14 Verum Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 56. num. 17. Decian. in tract crim. lib. 5. cap. 48. num. 22 Ioann. Rojas, tract. de hæret. par. 2. num. 306. & cum alijs ab ipſo relatis Farinacc. de hæreſ quæſt. 185. §. 8. nu. 128. benè ſub diſtinctione reſpondent, quod ſit abſoluendus per ſententiam, & liberandus reus, aut de hæreſi indiciatus, quoties fuit

ſuffi-

ſufficienter tortus, & per torturam indicia
15 ſatis purgauit. Secus, ſi tortura non fuit ſufficiens ad ea purganda (idem à fortiori dicito, caſu quo per propriam confeſſionem, vel per euidentiam facti, vel per legitimos teſtes, vel aliter conuincitur reus.)
16 Sed eſt nè huic iniungenda purgatio, quãdo non fuit ſufficienter tortus? De hoc oportunius dicemus infrà in 3. Regula huius capitis, vbi in partem negantem inclinabi-
17 mus. Nunc ſolum addendum, opinionem tenentium pro indicenda reo purgatione, poſtquam fuit tortus, vocari à Simanca citato crudelem, iniuſtam, & laqueis plenã.
18 Sed debet intelligi de caſu, quo fuit inflicta ei ſufficiens tortura ad purganda indicia; nam alias, ſi ſit inſufficiens, ſuſtineri probabiliter poteſt dicta opinio, vt ait ibid. Farinacc.

19 Sequitur dicendum de parte poſteriori noſtræ Regulæ, & cum res ſit clara, & omninò certa, breui expedietur, relatis Souſæ verbis lib. 2. Aphoriſ. cap. 36. num. 21. Quãdò duæ, inquit, opiniones ex parte Iuris ſunt æquè probabiles, illam ſequi debent Inquiſitores, & quicunque Iudices in criminalibus in ferendo ſententiam, quæ magis fauet reo, cum in dubio ipſi fauendum ſit; regul. 2. de reg. iur. in 6. vbi Dynus.
20 Ita ille reſoluit. Et ſimilem reſolutionem ſtatim num. 22. adiungit ſic. Si ex parte, inquit, facti, ſecundum quod probatur, detur æquale dubium, abſoluendus eſt reus; Boër. in addit. ad Dyn. dict. Reg. 2. lit. A. Hactenus Antonius Souſa, nec quicquam dictis addendum occurrit.

Qualiter, & a quonam ſententia abſolutoria in fauorem reorum Sancti Officij proferri debeat?

REGVLA CCCLXXV.

21 PEr ſententiam abſolutoriam reus Sanctiſſimæ Inquiſitionis nunquam totaliter innocens declarari debet, ſed abſoluendus ſolummodo ab inſtantia iudicij, euacuatis indicijs huc vſque cõtra eum productis; vnde ſi de nouo alia indicia poſtea producãtur, reaſſumitur eadem cauſa fidei,
22 & expenditur. Poteſt tamen adiungi, vt plurimum in ſententia abſolutoria, declaratio innocentiæ inquiſiti in materia fidei, vbi teſtes reperti ſunt falſi, vel illi ſuam depoſitionem in fauorem illius prorſus reuocauerunt, aut aliunde de tali innocentia
23 conſtet. Attento denique rigore iuris probabilius cenſetur poſſe per Inquiſitorem, & per Epiſcopum ſeparatim ſententiam abſolutoriam proferri; tutius tamen eſt, vt ſimul eam proferant.

24 SVpponendum primò, quiuis Iudex aliorum Tribunalium, vbi peruenit ad concluſum, & tulit ſententiam definitiuã, ſiue condemnatoriam, ſiue abſolutoriam, regulariter loquendo, ſicut non poteſt amplius pœnam inflictam condemnati delinquentis augere, vel minuere, l. mortis, ff. iſte ferè, ff. de pœn. l. prima, §. ſin autem, ff. ad Turpil. l. Iudex poſtquam, ff. de re iud. & affert Farinac. ex mente omnium, quæſt. 17. crimin. num 61. ita neque poteſt abſoluti, & liberati delinquentis, ob non probatum delictum, nouis ſuperuenientibus eius probationibus, eandem cauſam reaſſumere, & ad condemnandum illum
25 procedere. Ratio aſſignatur ibi pro priori caſu à Farinac. & eſt pari modo efficax pro ſecundo, quia cum Iudex functus ſit officio ſuo, & ad definitiuam ſententiam peruenerit, non ſunt amplius eius partes, de eadem cauſa iterum iudicare, niſi denuo à Principe Iudex conſtituatur.
26 Verum apud Tribunalia S. Inquiſitionis multo aliter ſe res habet; nam idem Inquiſitor, qui cauſam alicuius inquiſiti peregit in materia fidei, & non probato delicto, ſeu euacuatis indicijs, ſententiam definitiuam abſolutoriam protulit; ſi noua emergant indicia, nouæque probationes, poteſt eiuſdem inquiſiti cauſam pertractare, & ad cõdemnandum eum procedere, vt dictum ſupra, & oſtenſum, ac oſtenditur magis argumento ſumpto à paritate rationis, vti pau-
27 lo antè. Quia ſicut habet poteſtatem Inquiſitor poſt ſententiam condemnatoriam augendi, & minuendi pœnam reo iam condemnato, ex vi priuilegij inſignis, vt vocat ipſum Pegna, 3. par. Direct. comment. 44. conceſſi DD. Inquiſitoribus à Cõcilio Narbonen. cap. 7 quod cum clauſula in ſententijs condemnatorijs vulgari ſermone apponi ſolita *Riſeruando à Noi l'autorità*, &c. infra lib 6. à Nobis expendendum remiſi-
28 mus: Ita ſine dubio poteſt idem Inquiſitor cauſam inquiſiti iam per ſentẽtiam abſoluti, & liberati ob defectum probationũ, emergentibus nouis indicijs, & probationibus, reaſſumere, & ad condemnationem eius peruenire. Hoc ſuppoſito,
29 Pars prima præſentis Regulæ iam ex ſe clarè innoteſcit, quod in crimine hæreſis indiciatus de eo, ſi indicia purgentur, non eſt abſoluendus tanquam innocens, nec in ſententia eius innocẽtia declaranda; ſed abſolutio debet eſſe ſolum ob non probatum delictum, ſeu ab inſtantia iudicij, vt dicitur. Ita Eymer. in Direct. par 3. num. 153. Pegna ibi, comment 37 Sigiſm. Scacc. tract. de iudicijs cauſar. cap. 9. num. 1. Lud. Param. de orig. S. Inquiſit. lib. 3 quæſt. 4. n. 1. & cum alijs ab ipſo relatis Farina. de hæreſ. quæſt. 185. §. 10. nu. 172. quibus addo Souſam lib. 2. Aphoriſ. cap. 37 num. 3 & Carenam par. 3. tit. 11. §. 8. nu. 33. qui id vt certum tradunt, & in praxi Sacror. Fidei Tri-
30 bunalium vbique receptum. Atque prædictam doctrinam benè extendunt Simanc. cathol. inſtit. tit. 18. num. 20. & Farinacc. dict.

dict. §.10. num.200. ad reum defunctum, ob
defectum probationis abſolutum ; vt ſi
nouæ adſint probationes, accuſari denuò
poſſit.
31 Extenditur item eadem doctrina ad eum
caſū, quòd poſſit idem Inquiſitor, nouis ſu-
peruenientibus probationibus reaſſumere
cauſam alicuius delinquentis, & condem-
nare ipſum ad maiorem abiurationem, &
pœnam, quem priùs ab ea ob defectum
probationum liberauerat, iniuncta tan-
tùm minori, cum citatis Simanc. & Fari-
nac. Souſa dict. cap.37. num. 6. tradit his
32 verbis. Si reus, inquit, propter præce-
dentes probationes vehementem hæreſis
ſuſpicionem abiurauit, & nouæ probatio-
nes adueniant, circa hæreticos actus ante
abiurationem commiſſos, procedi debet
contra illum, ac ſi lata ſententia non eſſet,
& coniungantur probationes. Ita ille equi-
dem benè; ſed nos meliùs, & clariùs.
33 Addit autem idem Souſa, n 7. nullo ci-
tato auctore, ex proprio marte ſic. Abiu-
rata, inquit, vehementi hæreſis ſuſpicio-
ne, ſi dentur nouæ probationes non plenè
conuincentes nouorum lapſuum poſt di-
ctam abiurationem commiſſorum, de iuris
rigore tales probationes coniungi poſſunt
cum præcedentibus ad vnam conſtituen-
dam probationem, cùm ſententia non
tranſeat in rem iudicatam. Hactenùs ta-
men hoc practicari non vidi. Hæc eſt Sou-
ſæ ſententia, quam omninò approbo, &
ad praxim reduci poſſe iudico.
34 Quòd autem ait ſententiam in S. Officio
non tranſire in iudicatum, omninò verum
eſt, & tradunt Simanc. cathol. Inſtit. tit. 60.
num. 13. Ioan. Rojas, de hæret. 2. par. aſſert.
49. & ibid. de Priuilegijs Inquiſitorum
num. 449. Carena, 2. par. tit. 11. §. 5. n. 14.
ac alij, conſtatque ex Reſcripto Pij V. in-
cip. Inter multiplices, & adducitur in fi-
ne Directorij.
35 Circa augmentum item pœnæ, nouis
indicijs, & probationibus aduenientibus,
illud diligenter aduertendum, quòd quan-
do reus in materia fidei ob defectum pro-
bationum condemnatus fuit ad ſolam pœ-
nam extraordinariam, vel arbitrariam; ſi
plena probatio poſtea aduenerit, pœna
ordinaria puniri debeat, modò prima pœ-
36 na exequuta non ſit. Si verò iam fuit exe-
quuta, fiat compenſatio in ſecunda. Do-
cent Rojas de hæreſ. par. 2. aſſert. 50. n. 391.
& Farinac. de hæreſ. quæſt. 185. §. 13. n. 199.
& quæſt. 4. num. 10. tom. 1.
37 Sed quid, ſi pœna infligenda ex vi nouæ
probationis plenæ, ſit ordinaria vltimi ſup-
plicij? Tunc prima pœna etiamſi corpo-
ralis, vt fuſtigationis, haud minuet ſecun-
dam, neque iſta compenſatur cum prima,
ſed tota ordinaria iniungenda, conſidera-
tis circumſtantijs criminis, perſonæ, loci,
& temporis, cùm talis pœna ordinaria non
ſit diuiſibilis. Ita Marant. in praxi, tit. tit.
de Inquiſit. num. 101. Farinac. dict. q. 4.
Tom. III.
num. 10. verſ. ſed ad prædicta & Souſa dict.
38 cap. 37. num. 9. Atque hæc à nobis infra
libro isto, & ſequenti magis expendenda,
hic obiter tacta, vti connexa aliquo modo
cum ijs, quæ diximus de abſoluendo reo
per Inquiſitorem ob delictum non proba-
tum, ſeù ab inſtantia iudicij, ipſum in ſen-
tentia nullo modo innocentem declarãdo.
39 Nihilominus, quòd aliquando dictus
reus S. Officij poſſit, & debeat, ſi ipſe re-
quirat, innocens pronunciari, audiamus
à Franciſco Pegna, 3. par. *Direct.* com-
ment. 37. verſ. quòd verò, n. 143. id egre-
giè ſic oſtendente. Quòd verò, inquit,
paulo ante dicebam cum Eymerico; vide-
licet, neminem eſſe pronunciandum inno-
centem, aut immunem in ſententia abſo-
lutoria; tunc non crederem procedere,
quando per teſtes falſos fuit conuictus, aut
per iniquos, & maleuolos, & inimicos ca-
pitales, vel conſpiratores delatus, qui po-
ſtea pœnitentia ducti dixerunt, ſe falſò de-
tuliſſe, aut falſum teſtimonium contra de-
40 latum dixiſſe conſtitit. Hoc enim caſu
cùm conſtet de manifeſta innocentia dela-
ti, & de aperta iniquitate teſtium, & de-
latorum; optimè poterit in ſententia abſo-
lutoria pronunciari inſons, & penitùs im-
munis, vt etiam Eymericus ipſe indicat fa-
ciendum in decimoſecundo modo proceſ-
ſum terminandi, num. 208. in fine. Hæc
Pegna, quem magis recentiores ſequun-
tur, vt Scaccia de ſent. & re iud. gloſ. 14.
quæſt. 7. num. 160. Farinac. de hæreſ. q. 185.
§. 10. num. 172. Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 37.
num. 11. Caſtr. Palaus tract. 4. diſp. 8. pun. 11.
num. 9. & alij.
41 Benè tamen aduertit idem Pegna ſub fi-
nem dict. num. 143. contingere poſſe, vt
teſtes, & denunciatores retractent ſuum
dictum, eo quòd corrupti fuerint precibus,
aut pretio per delatum, vel per conſan-
guineos, & amicos eius; & in tali caſu ab-
ſtinendum eſt à declarando reo innocente.
42 Sed quid ſi indebitè, vbi non eſt locus,
Inquiſitor pronunciet reum inſontem in
ſententia abſolutoria? Adhuc nihilomi-
nus, aduenientibus nouis indicijs, & pro-
bationibus, poterit iterum per eundem
Inquiſitorem iudicari, & condemnari. Ita
ob eam rationem, quod nulla ſententia in
Tribunalibus S. Inquiſitionis tranſeat in
rem iudicatam, tradit idem Pegna loco ci-
tato cum Luca Pegna in *l.* vnica, verb. no-
tum C. de ſenten. aduerſus Fiſcum lib. 10.
& cum Ioanne Rojas, tract. de hæret. par. 2.
aſſert. 49.
43 Supereſt diſcutiamus dubium circa po-
ſteriorem partem noſtræ Regulæ, an In-
quiſitor, & Epiſcopus ſeparatim ferre ſen-
tentiam abſolutoriam poſſint, ſiuè defini-
tiuam, qua totaliter reus abſoluitur, ſiuè
interloquutoriam, qua abſoluitur à tortu-
ra, vel alio actu pœnali? Non parùm con-
trouerſum eſt hoc apud ſcriptores, ex qui-
bus aliqui, vt Carena 3 part. tit. 11. §. 8.
B num.

Digitized by Google

num. 33. verſic. an autem poſſit, vnico ver-
bo reſoluunt nimis breuiter, affirmando,
quòd ſic. Aliqui verò, vt Caſtr. Palao, tract.
4. diſp. 8. pun. 13. à num. 19. pluribus expen-
44 dunt. Præmittit primo ipſe Caſtrus cum
Simanc. cathol. inſtit. tit. 3. num. 2. eſſe cer-
tum, in Tribunalibus S. Inquiſitionis Hi-
ſpaniarum id non poſſe fieri, vt Inquiſitor,
ſine Epiſcopo, aut eius Delegato, & è con-
tra, ſententiam abſolutoriam ferat; atque
hoc patet ex varijs inſtructionibus miſſis
ad Inquiſitores particulares, quas ipſi ſer-
uare debent; quia iuxta earum tenorem
Inquiſitor Generalis iuriſdictionem illis
tribuit.
45 Præmitto item ego, eſſe certum, quòd
apud noſtrum Tribunal Meliteñ ſeruetur
oppoſitum; nempè quòd poſſit, & ſoleat
D. Inquiſitor ſine D. Epiſcopo, vel Dele-
gato eius, circa quoſuis inquiſitos S. Officij
incolas iſtarum Inſularum, exceptis Reli-
gioſis Hieroſolymitanis, & confratribus eo-
rum, ſententiam tàm cõdemnatoriã, quàm
abſolutoriam validè, & licitè ferre. Fun-
datur iſta conſuetudo in illo Breui Apoſto-
lico à nobis in Prolegomenis relato, quo
D. Petrus Duzzina Fidei Inquiſitor fuit in
iſto loco conſtitutus, ibi ſic diſponitur. Ita
tamen, quòd vbi contingat procedi con-
tra fratres, & milites prædictos, &c. proce-
das vna cum Epiſcopo Melitenſi, &c. quo-
ad alios verò præfatos per te ipſum, iuxta
46 formam ſacrorum Canonum, &c. Neque
circa hoc poteſt eſſe vlla dubitatio, cùm
iam per ſpatium octoginta ferè annorum
fuerit ita practicatum, ſciente, & non con-
tradicente Epiſcopo Meliten. His vt cer-
tis ſic præmiſſis;
47 Attento rigore iuris, multò probabiliùs
eſt, quòd poſſit Inquiſitor ſine Epiſcopo,
aut Delegato eius, & è contra Epiſcopus
ſine illo validè, & licitè ſententiam profer-
re. Ratio efficax eſt, quia id eis competit
ex vi iuris antiqui, vt omnes concedunt; à
quo recedendum non eſt, niſi expreſsè in-
ueniatur correctum per ius nouum, ſecun-
dùm l. ſancimus, C. de teſtamen. l. præcipi-
mus, de appellat. authen. de non alienan.
aut permutan. rebus Eccleſ. §. fin. cap. ad
48 noſtram, de regul. At iure nouo in Clemen.
1. Multorum, de hæret. non corrigitur an-
tiquum, niſi ſolum quoad ſententiam con-
demnatoriam, ibi, *neque ad ſententiam
procedere contra eos*, & nulla fit mentio in
textu de liberatoria; ergo hæc ab alteru-
tro eorum ſine altero proferri poterit. Con-
firmatur ex Reſcripto Vrbani IV. incip.
præ cunctis, §. ſi vero, cuius meminit Peña
citandus, cùm in eo tantùm ſit ſermo de
condemnatoria. Ita gloſ. in dict. Clemen.
idem Peña, 3. par. direct. comment. 97. q. 48.
Iul. Clar. pract. crim. §. hæreſis, num. 5. Lu-
dou. Molin. tract. 5. de iuſtit. diſp. 28. n. 15.
& Farinac. cum alijs per ipſum relatis de
hæreſ. quæſt. 186. §. 3. num. 60.
49 Nihilominus ex vi rationis oppoſitum,
vt tutius, & magis æquitati conforme, eſſe
in praxi ſeruandum, vt ſententia quæuis
abſolutoria ſit valida, & licita, tuentur be-
nè idem Peña cum Eymer. loco citato, verſ.
ex his omnibus, Vmbert. Locat. iudicial.
Inquiſ. quæſt. 29. Rojas ſingul. 27. n. 7. Ioan.
Azor. 1. par. lib. 8. cap. 18. quæſt. 16. Anton.
Souſa, lib. 2. Aphoriſ. cap. 37. & præter alios,
quos citat, Caſtr. Palao, tract. 4. diſp. 8. pun.
50 13. num. 19. & 20. ſub finem. Fundamen-
tum valdè firmum huius doctrinæ eſt, quia
ex diſpoſitione iuris in cap. per hoc, de
hæret. in 6. communicatio proceſſus inter
Inquiſitorem & Epiſcopum, prærequiritur
ad ſententiam; vt ambo ſimul perpendant,
ne committatur aliquis error in ea feren-
da, videlicet condemnando eum, qui de-
bet abſolui, vel è contra abſoluendo illum,
qui venit condemnandus; ergo æquè ad
vtramque condemnatoriam, & abſoluto-
riam prærequiſita eſt dicta communicatio
51 proceſſus. Ergo ab vtroque ſimul Epiſco-
po, & Inquiſitore ſententia abſolutoria
proferri debet, & neuter ſine altero ad eius
prolationem, ſeù ſubſcriptionem deueni-
re. Vide plura apud Caſtrum Palao.

Quid canonica purgatio? vbinam, & qualiter iniungenda in cauſa hæreſis? vbi item, & cur eius omiſſio?

REGVLA CCCLXXVI.

52 PVrgatio canonica eſt de crimine obie-
cto innocentiæ oſtenſio, ſecundùm
53 formam à iure præſcriptam. Indicenda
autem diffamato de hæreſi cum maiori, vel
minori numero compurgatorum, ſolem-
ni præſtito iuramento, & in vno, vel plu-
ribus locis, arbitrio iudicis, pro qualitate
54 diffamationis, & diffamati. Quòd ſi hic
ex malitia recuſet ſe purgare, vel ſi in pur-
gatione deficiat, puniendus vti hæreticus,
55 & admittendus, ſi reconciliari petit. Dein
non eſt iniungenda purgatio canonica,
vbi cõſtat de delicto per notorietatem, &c.
& ſimiliter in alijs caſibus exprimendis:
56 Imò prorſus omittenda purgatio, vel ra-
rò ad eam deueniendum, eo quod ſit pe-
riculoſa, ſed ad alia iuris remedia confu-
giendum.

---

57 VAldè celebris olim fuit materia illa
canonicæ purgationis, quandoqui-
dem præter diuerſa iuris canonici loca, in
quibus ſæpè eius ſit mentio in decretalibus
de eadem extat integer titulus per ſexde-
cim capita, ex varijs reſcriptis Summorum
Pontificum, & deciſionibus Conciliorum
58 diſtributis. Ex quibus conſtat fuiſſe priùs
in vſu dictam purgationem circa diuerſa
crimina, vt ſimoniæ, adulterij, inceſtus, &c.
poſtea tamen deſijt talis vſus in reliquis,
præterquàm in crimine hæreſis, vt abundè
tradit

tradit ex Simanca citando, num. 1. Franci-
cus Peña, 3. par. Direct. comment. 38. verſ.
& cum in omnibus, & ex eo Farinac. q. 194.
§. 3. num 64.

59 Propoſitam à nobis in Regula purgatio-
nis canonicæ definitionem adducunt Si-
manc. cathol. inſtit. tit. 56. n. 3. Peña, 2. part.
Direct. comment. 14 verſ. eſt autem purga-
tio, Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 38. num. 1. &
alij communiter, nec adhibent vllam ei
60 declarationem, cùm ex ſe pateat. Solum
notandum, quòd tradatur terminis adeò
generalibus, vt ſe extendat ad purgatio-
nem omnem, ſiue à iudice indictam, ſiue
ab ipſo purgando aſſumptam, vel requi-
ſitam.

61 Circa perſonas autem, quę ſe purgarunt,
audi Simançam ibid. num. 5. eruditè ſic lo-
quentem: Neque tantùm, inquit, priua-
ti homines hac purgatione vſi ſunt, ſed
multi etiam Pontifices Maximi, de grauio-
ribus criminibus infamati, quamuis à ne-
mine iudicari poſſent, nihilominus ex cha-
ritate ad auferendam ſubditorum offenſio-
nem, dedignati non ſunt publicè, ſolemni-
terque ſeipſos nonnunquam purgare. Vt
enim B. Auguſtin. lib. de Bono viduitatis
ſcriptum reliquit, nobis neceſſaria eſt vita
62 noſtra, alijs fama noſtra. Quamobrem
Paſchalis I. Damaſus, Symmachus, & qui-
dam alij Pontifices Maximi coram populo
ſolemniter purgati ſunt. Et Leo III. co-
ram Carolo Magno, Gregorius VII. coram
Henrico IV. Sixtus III. coram Valentinia-
no, & Pelagius I. coram Narſete publicè
quoque purgati fuiſſe traduntur. Aug. loc.
cit. c. 22. cap. mandaſtis, cap. auditum, 2. q. 5.
Platina, & cæteri authores in annalibus
Pontificum, Albertus Pighius, lib. 6. hie-
rar. Eccle. cap. 17. Brunus lib. 4. de hæret.
cap. 11. Hæc ille.

63 Verùm reſtringendo nos ad ſolam pur-
gationem alicui à iudice indicendam, &
tantùm ob crimen hæreſis; tunc ab Inqui-
ſitore ſolo, vel ab Epiſcopo, vt probabi-
lior tenet ſententia in rigore iuris; aut tu-
64 tius ab vtroque ſimul (Eadem enim hic
circa iſtud eſt controuerſia, quæ circa ſen-
tentiam abſolutoriam Regula præcedenti
fuit deciſa, ſecundùm Souſam citatum n. 11
ex Peña ibid. verſ. hæc quidem) iniungi po-
teſt alicui canonica purgatio, quando ille
in prouincia, ciuitate, aut oppido eſt ſo-
lummodo diffamatus, vel indiciatus de
hæreſi. Deducitur clarè ex cap. Inter ſol-
licitudines, extra de purg. canon & docent
Peña, 2 par. Direct. comment. 14. ac Souſa
ibid. numer. 2. cum Simanc. vbi ſupra,
num. 6.

65 Si quis in pluribus locis eſt diffamatus de
hæreſi, ſatisfacere debet in vno, vbi maior
eſt diffamatio, per purgationem, in alijs
verò per prędicationem, ſi ſit aptus ad hoc,
laudando publicè fidem, & ei contrarios
errores deteſtando. Patet hoc ſecundum
ex dict. cap. Inter ſollicitudines, ibi, Præ-
cipias inſuper ei diſtrictè, vt in prædicta, &
alijs villis circumpoſitis profiteatur, & prę-
dicet fidem catholicam, ac confundat, &
66 deteſtetur hæreticam prauitatem. Ac tra-
dunt Eymer. 3. par. Direct. in 1. modo termi-
nandi proceſſum, num. 150. ibique Peña
comment. 38. & 2 par. dict. comment 14. ſed
benè remittunt id arbitrio iudicio.

67 Diffamato de hæreſi purgando, ad exe-
quendam iuridice purgationem, adiungun-
tur compurgatores, viri catholici, ac pro-
batæ vitæ eiuſdem ſtatus ſaltem in genere
cum reo, & qui ab antiquo tempore illum
68 nouerint. Omnes ſolemne iuramentum
emittunt, ſicut & ipſe reus: hic iurat ſe nun-
quàm tenuiſſe talem hæreſim; illi verò, vt
muneri ſuo ſatisfaciant, ſimiliter iurant ſe
credere, quòd reus verum iurauerit, cùm
dixit ſe nunquàm aut commiſiſſe, aut dixiſ-
ſe ea, ob quæ infamia laborat. Conſtant
hæc ferè omnia ex dict. cap. inter ſollicitu-
dines, & adducunt vt certa Peña eod. com-
men. 14. Farinac. de hæreſ. quæſt. 194. §. 4.
num. 66. & Souſa, ibid. num. 3. & 4.

69 Quoad numerum compurgatorum, quã-
uis pro caſu graui, de quo agitur in dict.
cap. inter ſollicitudines, aſſignetur ibi qua-
tuordecim; poſſunt tamen eſſe pauciores,
vel plures, ſecundùm numerum locorum,
in quibus reus fuit diffamatus, & ſecun-
dùm qualitatem infamiæ, & perſonæ dif-
70 famatæ. Nam, vt optimè docent Peña,
dict. commen. 14. Decian. crim. lib. 5. cap. 48.
num. 18. & Farinac. de hæreſ. quæſt. 194. §. 3.
num. 59. non eſt omnibus æqualiter iniun-
genda purgatio, ſed maior, vel minor, at-
tentis circumſtantijs perſonæ; & quantita-
71 te ſuſpicionis, & diffamationis. Cum enim
in materia hæreſis duplex diſtingui ſoleat
diffamatio, vel leuis, vel vehemens; ita
purgatio (quod benè ex mente omnium
Doctorum notat Carena, 3. part. tit. 11. §. 9.
num 50.) duplex neceſſariò diſtinguenda,
alia de leui, alia de vehementi, iam per ſe
patet pauciores requiri compurgatores ad
illam de leui, quàm ad hanc de vehemen-
72 ti. Quot nam verò hic, & nunc in caſibus
particularibus occurrentibus aſſignari de-
beant, ab auctoribus citatis, & ab alijs, pru-
dentiæ, & arbitrio iudicis regulato remit-
titur. Ita Souſa lib. 2. Aphor. cap. 38. num. 4.
& 9.

73 Circa illa verba dict. cap. inter ſollicitu-
dines, nempe: ita tamen, vt familiaritatem
hæreticorum abiuret, excitat Peña dict.
commen. 14. dubium non leuis conſidera-
tionis, an præter purgationem canonicam
iniungi poſſit purgato abiuratio, vel pœ-
na aliqua? Ex propoſito textu videtur cla-
rè deduci pars affirmans, cùm is, qui iam
ſe purgauerat, cogatur abiurare ob fami-
74 liaritatem cum hæreticis. Et quidem quòd
ex tali familiaritate oriatur tanta hæreſis
ſuſpicio, vt ratione huius indici poſſit pur-

gatio canonica, benè docent Ioan. Rojas, in ſingul. fidei, ſingul. 23. nu 3. & ſing. 212. num 3. ac Souſa dict. cap. 38. num. 18. & probatur cap. tua, de cohab. Cler. ac mul. cap. ex parte, de offic. ordin. & cap. inter ſollicitudines, de purgation canon.

75 Pro completa reſolutione: dico primo, & approbo cum citato Peña, interpretationem Panhormitani in dict. cap. inter ſollicitudines, num. 3. affirmantis, propter infamiam, graue ſcandalum, & vehementem ſuſpicionem ex dictis teſtium obortam, purgationem fuiſſe indictam; rurſus, quia reus ille ſcienter cum hæreticis familiaritatem inierat, quæ legitimè probata erat, coactus eſt abiurare, non quidem illas hæreſes, de quarum ſuſpicione iam purgatus erat, ſed ſolam familiaritatem cum hæreticis initam. Ita totidem ferè verbis Peña.

76 Quo cum, & cum Simanc. cathol. inſtit. tit. 56. num. 18. è contra reprobo vti falſam, & nimis ſæuam doctrinam Cardinalis, in Clemen. 1 de vſuris, §. ſanè, quæſt. 22. n. 12. & aliorum defendentium, quòd reus vehementer ſuſpectus priùs ſit torquendus, & vbi nihil confitetur, purgatio ei iniungenda, & poſt purgationem tandem abiurare compellatur.

77 Dico ſecundo. Si talis, & tanta ſit facta purgatio à diffamato de peculiari crimine hæreſis, vt ipſo nullatenus deficiente in purgatione, fuerit totaliter ſublata infamia; & conſequenter ſublatus effectus eius, nec aliunde extet aliqua ſuſpicio contra eum de alio delicto fidei catholicæ oppoſito, non ſolùm eſt abſoluendus, & liber declarandus; ſed poterit etiam ad omnes honores, dignitates, & officia promoueri, nec amplius debet moleſtari, niſi noua indicia
78 ſuperueniant. Concordant circa hoc ferè omnes Doctores, & tradunt præcipuè Peña, 3 par. Direct. commen. 38. verſ. Hiſpalenſi quadam, Decian. vbi ſupra, num. 18. Gabriel. conſil. lib. 1. conſ. 160. num. 11. & cum alijs ab ipſo citatis Farinac. de hæreſ.
79 quæſt. 194. §. 3. num. 44. Patet à ſimili ex tortura, per quam, vt diximus ſuprà, ſi prorſus euacuantur indicia producta contra reum in materia fidei perſiſtentem in negatiua circa factum, manet hic abſolutus, & omninò liber, nec poteſt amplius moleſtari, niſi ſuperuenientibus nouis indicijs: ergo pari modo in purgatione.

80 Dico tertio. Præter caſum expreſſum in cap. inter ſollicitudines, de purgat. canon. iuxta interpretationem dict. Panhormitani, quem etiam admittunt Syluester, de ſtrigib. lib 3. cap 4. pun 9 Tabien. in ſumm. verb. Inquiſit. §. 18. & Ludou. Param. de orig. S. Officij in ſeptimo modo terminandi proceſſum lib. 3. quæſt. 4. à nu. 26. nimirum, ſi diffamatus ſit reus de vno crimine contra fidem, ac propterea cogatur purgare ſe, & de alio crimine ſit ſuſpectus, atque hinc inducatur ad abiurandum, ita vt ob diuerſa delicta in eodem reo ſimul purgatio, & abiuratio reperiantur: Præter
81 hunc, inquam, caſum, ob idem crimen hæreſis, de quo reus eſt diffamatus, & compellitur ſe purgare, ſi purgatio non fuerit omninò perfecta, nec potuerit infamia in totum auferri, iniungenda ei abiuratio, vel aliqua pœna, vt ſuſpenſio. Docent vt certum Peña 2 par. Direct. comment. 14. Farinac. dict. §. 3. num. 42. & Souſa, lib. 2. A-
82 phoriſ. cap. 38 num. 6. Oſtenditur eodem argumento à ſimili, quia tortura infligitur reo ad purganda indicia, & quando non eſt tanta, vt poſſint purgari, iniungitur illi aliqua abiuratio, vel pœna: ergo pari modo, &c.

83 Sed quid de reo diffamato de hæreſi, qui recuſat ſe purgare, aut in ipſa purgatione deficit? Copioſiſſime præ cæteris de hoc Farinac. de hæreſ. quæſt. 194. §. 3. à n. 46. vſque ad 55. referens quatuor diuerſorum auctorum ſententias, quę cum inter ſe videantur oppoſitæ, ipſe conatur eas ſaltem ex parte in concordiam reducere, & oſtendere, quòd non diſcordent à Conſtit. Martini V. incip. inter cunctas, quæ omnia
84 apud ipſum videas. Nobis omiſſa tanta prolixitate ſufficiat adducere doctrinam magis communem, & receptam cum eod. Farinac. dict. §. 3. & cum Souſa dict. cap. 38. num. 15. ſic eam tradente. Deficienti, inquit, in purgatione canonica, vel nolenti ſe purgare, ea pœna imponitur, quæ imponenda foret, ſi conuinceretur; dummodo hoc faciat ex malitia; ſi autem ex negligentia, tunc vt infamis, & bannitus ab omnibus habeatur, & inſuper excommunicetur. Quòd ſi in excommunicatione per annum perſeueret, vt hæreticus condemnetur. Hactenus ille. Verùm ſi iſte reus ſe ſubmittat, & petat reconciliari, admittendus eſt, & non relaxandus brachio ſeculari: ita ijdem Farin. & Souſa.

85 Poteſt autem talis reus diffamatus de hæreſi, cui indicitur purgatio, & non vult eam exequi, confugere, intra terminum legitimum, ad remedium appellationis. Nam, vt iam libro præcedenti attigimus, à decreto canonicæ purgationis indictæ cuiuis reo Sancti Officij appellari licèt, à termino ad ſe purgandum præfixo. Tradunt vti certum Peña 3 par. Direct. comment. 38. Decian. crim. lib. 5. cap. 48. Farinac. dict. §. 3. num. 63. & Souſa, ibid. num. 14.

86 Quoad circumſtantiam loci, non deſinam proferre vnum verbum; ſcilicet, quòd debeat fieri purgatio canonica in occulto coram ſolis Inquiſitoribus, ac notario, niſi reus ſit publicè diffamatus, nam tunc publica eſſe poteſt, & ſic fieri oportet. Ita idem Peña dict. comment. 38. verſic. ſed in hac difficultate, & Souſa citatus, numer. 12.

87 Supereſt videndum, in quibus caſibus

ſit

ſit omittenda purgatio canonica. Primò, non indicitur in criminibus per ſe notorijs, aut probatis vel per propriam confeſſionem reorum, vel per legitimam productionem teſtium, vel aliter; quia tunc ſtatim proceditur ad condemnationem. Ita Simanc. cathol. inſtit. tit. 56. n 6. Peña 3. par. Direct. comment. 39. Farinac. dict. §. 3. n. 57. & Souſa ibidem, num. 8.

88 Omittitur item purgatio, quando reus per torturam, hæreſis ſuſpicionem purgauit; cum enim ad hunc effectum fuerit ſufficienter tortus, eſſet nimis rigoroſum, ſequuto iam effectu, aliam purgationem illi iniungere. Hanc doctrinam vt veram præter citatos num. præcedenti Doctores, tradunt Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 48. num. 22. Rojas de hæret. par. 2. numer. 306. Sigiſm. Scaccia, tract. de iudic. cauſ. cap. 95. num. 1. & alij, quos refert Farinac. de hæreſ. quæſt. 185. §. 8. à num. 126. vſque ad 128. vbi hinc indè eam diſcutit, & reſoluit prout traditum, vocans cum Simanca contrariam crudelem, iniuſtam, & laqueis plenam.

89 Nequaquam etiam indicenda purgatio canonica, caſu quo licèt reus ſit diffamatus, vel ſuſpectus de hæreſi, talis tamen diffamatio, vel ſuſpicio non eſt probabilis, ſeu actu haud probatur, vti requiritur. Ita gloſ. in cap. excommunicamus, il primo, §. qui autem, de hæret. & ibi Hoſtieñ n. 1. & cum alijs ab ipſo relatis Farin. de hæreſ. quæſt. 194. §. 3. num. 56.

90 Tandem vniuerſaliter loquendo ex noſtrorum DD. mente, qui hac de re tractant, ad hoc medium purgationis canonicæ pro eruenda veritate in cauſis fidei rariſſime deueniendum eſt, quippe periculoſum valde, fragile, fallax, & incertum; cùm ab aliorum opinione, & voluntate pendeat.

91 Imò ſicut vſus eius pro alijs criminibus, vt dixi, iam diù deſijt, ita pro crimine hæreſis omnino deſinere deberet; & quidem quoad ſupremum omnium Vrbis Tribunal S. Inquiſitionis, prorsùs deſijſſe, & ab aula
92 receſſiſſe affirmat Farin. dict. §. 3. n. 64. Atque quoad noſtrum Meliteñ, quod illius veſtigia in omnibus ſequitur, pariter hoc verum eſt, me teſte oculato 38 annorum ſpatio, cùm toto hoc tempore nullus reus fuerit expeditus per canonicã purgationẽ.

93 Ex hactenus traditis complete tractata apparet materia iſta purgationis canonicæ; ſiquid ſupereſt dicebur alibi, & explicabitur qualiter poſt purgationem reus non ſit relapſus, niſi relabatur in eandem hæreſim, à qua ſe purgauerat: interim vide Param vbi ſuprà, num. 5.

C A P V T I I I.

De modis expediendi cauſas Tribunalium S. Inquiſitionis per abiurationem: de natura, & definitione, ac ſpeciebus iſtius; de requiſitis item ad ipſam exequendam in communi.

P R O OE M I O L V M.

1 EX tredecim modis terminandi proceſſus contra inquiſitos in S. Officio, ſeu expediendi cauſas fidei, quos communiter proponunt cum Eymer. in 3. par. Direct. à n. 141. Franciſ. Peña ibi, à comment. 37. Souſa lib. 2. Aphoriſ. à cap. 40. Carena par. 3. toto tit. 11. & alij; primum, & ſecundum expedimus capite præcedenti: Tertium ait Eymericus exequi per tormenta; de quo nihil nos hic, cùm iam ſatis dixerimus ſuo loco li-
2 bro præcedenti. Verùm quòd plures ex reliquis modis abiurationem in ſe contineant, atque ab ea præcipuum huic quinto libro noſtri operis ſubiectum tribuatur; opportunum duxi aliqua prius ipſius abiurationis propria in communi tractare, contenta ſcilicet in propoſito titulo huius tertij capitis, vt ſic ad dictos modos terminandi proceſſum in cauſis fidei tradendos via faciliùs aperiatur.

Quænam eſſentia, ſeu definitio abiurationis? & num hæc ſit pœna inquiſitis in Sancto Officio infligenda?

REGVLA CCCLXXVII.

3 SIc communiter exprimi, ac definiri ſolet abiuratio: eſt ſolemnis hæreſum deteſtatio, cum aſſertione Catholicæ veritatis, & obligatione iuramento, & pœna
4 munita permanendi in fide catholica. In qua definitione nonnullæ particulæ videntur eſſe omninò eſſentiales, ac ſubſtantiales ipſi abiurationi; nonnullæ verò accidentariæ, aut ſaltem integrales ex vi iuris
5 poſitiui. Quo attento, probabilius cenſetur, quòd ſecundùm iſtas, abiuratio ſit pœna reo S. Inquiſitionis iniungenda; non tamen ſecundùm illas, quæ de iure naturali, & diuino eidem tribuuntur.

6 CIrca hanc abiurationis materiam, quæ adeò propria eſt noſtrorum Tribunaliū S. Inquiſitionis, vt nullus eius vſus apud vllum aliud reperiatur, pauca admodum, & ea non ita diſtinctè adducunt Doctores, qui de ipſa tractant, nempè Zanch in. tract.

Digitized by Google

de hæret. cap.20. num.2. & ibid. Campeg.
Repertor. Inquiſitor. & Locatus in opere
iudiciali, Bernardinus Comenſis in lucer-
na, verb. abiuratio, Petrus Godofred. in lib. 2.
C. de hæret. Albertin. tract. de agnoſ. aſſert.
quæſt. 30. num. 66. & ſeq. Simanc. de Cathol.
Inſt. tit. 1. idem in Enchiridio, tit. 53. Rojas
in ſingularib fidei, ſingul. 1. idem tract. de
hæret. par. 2. aſſert. 41. n. 331. & Peña 3. part.
Direct. comment. 40. n. 161. vbi citat præ-
dictos auctores, & alios in cap. accuſatus,
de hæret. in 6. quib. addo Souſam, & Care-
nam paulò ante adductos.
7 Snmendum initium à declaratione no-
minis, vt de natura, & quidditate rei fa-
ciliùs innoteſcat. Secundùm Ambroſium
Calepinum, & Theſaurum linguæ Latinæ,
nomen, abiuratio, à verbo, abiuro, ſeu à
participio eius, abiuratum, deriuatur: ab-
iurare autem idem ſignificat, quòd rem
creditam periurio negare, ex Seru. & Plan.
Hinc, abiurata pecunia, ideſt periurio ali-
cui abnegata: abiurare creditum ait Sal-
8 luſt. in Catil. de Sempronia. Sumitur item
abiurare pro ſimpliciter negare, & inficia-
ri, teſte Budęo. (Alias ſignificationes vide
apud dictum Theſaurum.)

Virg. 8. Aeneid.

Abſtractaque boues, abiurataque rapina.

Hoc eſt, contra ius retentę, ait ibi Seru.
conſequenter abiuratio ſignificabit ipſum
actum abiurandi, ſeu negandi periurio rem
creditam, aut ſimpliciter actum inficiandi.
9 Prędicto autem modo nomen, & ſignifi-
catio abiurationis aliquibus tantùm ſpecie-
bus, ſeu gradibus eius quadrat apud Tribu-
nal S. Officij, nimirum de leui, & de vehe-
menti; nam reus de hæreſi ſuſpectus abiu-
rans in alterutro ipſorum, abſolutè etiam
cum iuramento negat, ſe ei adhæſiſſe. At
gradui, ſeu ſpeciei abiurationis de formali
nequaquam quadrare poteſt, cùm ad eam
ſupponatur, quòd reus ipſe ſuam hæreſim,
ſeù formalem, mentis errore iudicialiter
10 confeſſus fuerit. Vnde meritò ad com-
prehendendum omnes eius gradus, ſeu
ſpecies, definitur à Doctoribus per termi-
nos vniuerſaliores deteſtationis, &c. vt pa-
tet ex definitione à nobis propoſita, quam
tradunt præcipuè Peña, dict. comment. 40.
num. 161. Farinac. de hæreſ. quæſt. 194. §. 1.
num. 1. Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 40. num. 1.
Carena citato tit. 12. §. 1. & Traſmieta lib. 3.
de Polygamia, quæſt. 1. num. 17.
11 Colligitur manifeſtè dicta definitio ex
cap. Ego Berengarius, de conſecr. diſt. 2. ex
cap. ad abolendam, §. illos quoque, extrà de
hæret. ex cap. ſuper eo, & cap. accuſatus, de
hęret. in 6. item ex cap. inter ſolicitudines,
12 extra de purga canon. atque ex alijs. Eam
declarat citatus Carena, dict. §. 1. num. 21
perpenſis ſingulis particulis, exemplificans
in abiuratione ſolemni ab hæreſiarcha Be-
rengario facta (hanc nos in 3. lib. ſuo loco
agentes de iſto hæreſiarcha propoſuimus)
coram vniuerſo Concilio 109. Epiſcopo-
rum Ro. ne coacto, anno Domini 1019. ſub
Nicolao Secundo, primæ particulę, *ſolem-
nis deteſtatio*, exemplum ibi, *Anathemati-
zo omnem hæreſim, præcipuè, &c.* ſecundę
verò, *cum aſſertione Catholicæ veritatis*, ibi,
*conſentio autem S. Romanæ, & Apoſtolicæ
Eccleſiæ, & ore, & corde profiteor, &c.* Deniq;
exemplum tertiæ, *& obligatione iuramento,
&c.* ibi, *quòd ſi ergo ipſe aliquando, &c.*
13 Sed nos eaſdē definitionis adductæ par-
ticulas multo aliter expendemus pro deci-
ſione dubij, quod hic agitandum occurrit,
ad capiendam completè naturam, & eſſen-
tiam abiurationis: num ſcilicet iſta ſit pœ-
na reo S. Officij ab Inquiſitore infligenda?
Diſſident circa hoc inter ſe DD. alij negant,
alij affirmant. De negantibus ſic ait Care-
14 na dict. tit. 12 § 4. num. 9. Nondefuerunt,
inquit, viri docti, qui exiſtimarunt abiu-
rationem non eſſe pœnam, ſed ſignum,
quod Eccleſia requirit à fideli ſuſpecto de
hæreſi; quo declarat publicè, & proteſta-
tur, quòd nunquàm hæreſibus adhæſit, ſed
ſemper in Catholica veritate permanſit; &
ab hæretico, vt ſciat eum verè eſſe pœni-
tentem. Ita ille.
15 Ad hanc autem partem negantem con-
firmandam, ſolùm adducitur ab eo vſus re-
ceptus tempore Eymerici, abiurandi priùs,
quàm ſententia ferretur, vt patet ex 3. par.
Direct. in rubr. de 4. modo terminandi pro-
ceſſum fidei, num. 163 & 165. ergo abiu-
ratio ſecundum Eymer. non eſt pœna, quia
alias ſententia præceſſiſſet, & per hanc, ſi
illa eſſet pœna, inflicta fuiſſet reo S. Officij
pro executione legis, quæ pœnam aſſi-
gnat delinquentibus, & infligi præcipit à
Iudice, ſeu Inquiſitore per ſententiam. Ita
Weſemb. tit. de pœnis, num 5.
16 Verùm ipſe Carena num. 11. parti affir-
manti adhæret, & citat pro ea Peñam 3. p.
Direct. commen. 41. num. 166. verſ. Verum-
tamen Romæ, Souſa lib. 2. Aphor. cap. 40.
num. 7. & Farinac. de hæreſ. quæſt. 194. §. 1.
num. 11. qui non ex profeſſo id tractant, ſed
obiter ad aliud propoſitum affirmant abiu-
rationem eſſe pœnam, ſeu inter pœnas nu-
merandam: oſtendit idem Caren. num. 12.
ex contrario vſu, qui nunc vbique viget, vt
dicetur poſtea, prius ſententiam proferen-
17 di, & poſtea abiurandi. Deducit item ex
formulis ſententiarum, quibus Tribunalia
S. Officij Hiſpaniarum, & Italiæ vtuntur:
vide eas apud ipſum, nec ibi inuenies, quòd
abiuratio vocetur pœna, ſed tantùm, quòd
reus condemnetur ad abiurandum.
18 Dato autem, quòd abiuratio, ſit pœna,
benè infert inde Carena loco citat. num 14.
cum Diana par. 4. tract. 8. reſol. 64 verſ. ſed
an, Regulares abiurantes de leui reddi in-
habiles ad gradus, & dignitates Religionis
ex vi Decreti emanati à S. Congregatione
S. Officij Vrbis de conſenſu Vrbani VIII.
quæ inhabilitas prouenit illis propter infli-
ctam à Sancto Officio pœnam, vel pœni-
tentiam, niſi ſit ſalutaris.

Adhuc

19 Adhuc tamen ex his, & ex alijs prædictis non conuincitur, imò inefficaciter probatur pars iſta affirmans, quòd abiuratio ſit pœna. Quare hinc inde pro capacitate ingenij noſtri re bene perpenſa, multis ab hinc annis partem negantem amplexus
20 ſum, in eaque ſemper manſi, ac multoties in noſtra S. Congregatione S. Officij Melitenſi pro oblata occaſione, defendi, annuẽtibus Illuſtriſſimis DD. Inquiſitoribus, & DD. meis Conſultoribus, ob vim rationis, quam aducebam, licèt à poſteriore, vel ab inconuenienti, nempè, quia ſi dicas abiurationem eſſe pœnam, cogeris concedere, quòd ſit ei locus gratiæ, & quòd poſſit omitti, ac reo condonari, ſicut ſit ſæpiùs in alijs pœnis; ſed hoc eſt inconueniens, & abſurdum, quòd reus S. Officij non deteſtetur errores contra fidem catholicam, ergo &c.

21 Præter rationem item dictam, auctoritate etiam pars iſta negans ſtabilita fuit; nam vltra viros doctos, quos tacito nomine allegat Carena, vt vidimus, & vltra Illuſtriſſimos DD. Inquiſitores, ac DD. meos Conſultores Sacr. Theologiæ, vel I. V DD. egregios, qui eam approbarunt, vt dixi, eandem defendit abſolutè Praxis illa m. ſ. quæ circumfertur, cap. 4. cuius auctorem audio fuiſſe Eminentiſſimum Cardinalem Arigonum, omni ſcientiarum genere ornatiſſimum. Atque huc vſque talis fuit meus ſenſus in reſoluendo propoſito dubio.

22 Verùm nunc re meliùs perſpecta, indico, ni fallor, reperiſſe modum conciliandi prædictas duas partes contrarias, affirmantem, & negantem: nam cùm in tradita ex communi omnium definitione, ſeù deſcriptione abiurationis, aliquæ eius particulæ, vt per ſe patet, ſint ei omninò intrinſecæ, & eſſentiales ex natura rei, & ex vi Iuris naturalis, ac diuini, vt quòd ſit deteſtatio hæreſum, cum aſſertione catholicæ veritatis, & obligatione permanendi
23 in fide catholica: quòd autem ſit ſolemnis, & iuramento, ac pœna munita, particulæ ſunt accidentariæ, vel integrales, eidem à iure poſitiuo citato, & infrà citando tributæ; ex parte iſtarum poſteriorum concedi poteſt, & libenter concedo, quòd abiuratio ſit pœna; nam nullum eſt inconueniens, nulla repugnantia, quòd abiuratio ſine tanta ſolemnitate, & ſine iuramento ſiat, & quòd locus gratiæ detur, ita, vt ſi abiurans in S Officio hæreſim, denuò eã amplectatur, licèt ſit verè relapſus, non contrahat tamen pœnam relapſorum, ſed minorem, aut nullam, prout magis expediens iudicabitur.

24 At ex parte illarum priorum nequit admitti, nec vllo modo vnquam admittam, quòd abiuratio ſit pœna inflicta, ob hanc efficacem rationem à priori; quia ex ſe, & ex natura rei, eo ipſo, quòd reus S. Officij reconciliari vult cum Deo, & cum Eccleſia, deteſtari debet errores contra fidem catholicam, & in hac permanendi promiſſionem exhibere, & repugnat aliter fieri; etiamſi ab Inquiſitore nulla ei pœna iniungatur; imò in tali deteſtatione, & promiſſione, eſſentialiter dicta reconciliatio con-
25 ſiſtit. Et quidem, ſicut in Tribunali ſacramentalis confeſſionis reconciliatio cum Deo, & Eccleſia deteſtationem peccatorum, & propoſitum, ſeu promiſſionem recedendi ab eis, vt quid intrinſecum, & eſſentiale continet, nec vllus dicet talem deteſtationem eſſe pœnam, aut pœnitentiam inflictam; ita pari modo in Tribunali S. Of-
26 ficij, &c. Sic viri docti tùm domeſtici, tùm externi, quos conſului, vna mecum de abiuratione ſentiunt, præcipuè Illuſtriſſimus D. Inquiſitor Io. Baptiſta Gorius Pannelinus, qui noſtrum S. Officij Tribunal iam per ſeptennium integrum ſumma prudentia, & rectitudine gubernauit. Atque hic finis Regulæ.

Quo tempore conſuetudo abiurandi incœpit? Abiuratio item quando, & à quo diuiſa in multiplices gradus, ſeu ſpecies, & qualeſnam huiuſmodi?

REGVLA CCCLXXVIII.

27 PRorſùs incertum de prima origine conſuetudinis abiurandi errores contra fidem diuinam; & quidem ſi loquamur de abiuratione, attentis ſolis partibus ei eſſentialibus, vt dictum Regula præcedenti, videtur illa ſine dubio temporalem æterni Verbi Incarnationem præceſſiſſe; attentis verò vtriſque ſimul accidentarijs, & eſſentialibus, nequaquam ante tempora I. Concilij Nicæni vſus ipſius cenſetur inchoatus.
28 Neque item conſtat, quandonam, & à quo prodierit diuiſio abiurationis; certum tamen eſt, eam diuidi in quadruplicem gradum, ſiue ſpeciem: nimirùm, de leui, & de vehementi, de violenta item hæreſis ſuſpicione, ac de formali, ſecundùm quatuor diſpoſitiones, quæ in quouis reo S. Officij reperiri poſſunt, vt magis de vnaquaque exponetur.

---

29 EX mente Ludo. Parami defendentis, vt vidimus in 1. Proleg. noſtri operis initio, originem Tribunalium S Officij à lapſu, & condemnatione primorum Parentum Adami, & Euæ eſſe ſumendam; conſequenter videtur dicendum, tunc etiam
30 vſum abiurandi inchoaſſe. Sed ſicut quoad primum ei nõ acquienimus, immo ex iniũcto Cenſorum dicti operis ipſum reſutanimus; ita etiam quoad hoc ſecundum eundem reijcimus, ſi intelligi debet de abiuratione formata, & iuridica, qualis in Tribunalibus S. Inquiſitionis fieri ſolet.
31 Negari tamen non poteſt, quòd parentes primi, ſi in hæreſim, ſeù infidelitatem

lapſi

lapſi ſunt (hoc incertum, & reſpectu Adami probabilior pars negans, vt alibi in Proleg. attigimus) eam deteſtati fuerint, & ab ipſa ſemper recedere promiſerint, quæ ſunt intrinſecæ, & eſſentiales partes abiurationis; & propterea ſecundùm iſtas diximus in Regula, abiurandi conſuetudinem ante tempus Incarnationis Verbi incœpiſſe.

32 Quis enim ignorat, multos de populo Iſraëlitico in idololatriam lapſos, eam deteſtando, ac perpetuò fugere promittendo, ſeu, quod idem eſt, ipſam abiurandò, cum Deo vero reconciliatos fuiſſe? vt patet ex diuerſis locis Scripturæ ſacræ, ac præcipuè ex lib. Danielis.

33 Verum loquendo de abiuratione iuridica, prout fit in Tribunalibus S. Officij, comprehendente ſimul cum dictis partibus eſſentialibus ſolemnitatem peculiarem, ac iuramentum, & iniunctionem pœnæ, antiquiſſimus etiam eſt eius vſus, quidquid aliter dicant nonnulli vetuſtatis ignari, & Eccleſiæ catholicæ hoſtes. Tradunt præſertim Peña 3. part. Direct. comment 40. verſ. abiuratio res eſt, & Carena dict. tit. 11. n. 3. oſtenduntque manifeſtè ex prima Nicæna Synodo, cap. 8. vbi ſic.

34 Si qui voluerint venire ad Eccleſiam Catholicam ex Nouatianis, placuit Sancto Concilio, vt ordinentur, & ſic maneant in Clero. Ante omnia autem hanc habeant ab eis confeſſionem, quam per ſcripturam exigi oportet, vt fateantur ſe cum omni conſenſu Eccleſiæ Catholicæ, & Apoſtolicæ ſtatuta obſeruaturos, ideſt cõmunicaturos ſe, & his, qui fortè ſecundas nuptias experti ſunt: quibus tamen lapſis pœnitentiæ modus, & tempus adſcriptum eſt, vt in omnibus ſequantur ea, quæ in Eccleſia Catholica, & Apoſtolica obſeruantur. Hæc ibi.

35 Fit etiam mentio abiurationis in Concilio Epheſino, opera Cæleſtini Primi celebrato, & in Concilio Laodiceno, ſub Liberio, cap. 7. atque alibi multoties ab alijs Concilijs, & à Sanctis Patribus vſurpatam, & vſu receptam videmus abiurationem. Leo item Papa, teſte Gratiano, in cap. ſaluberrimum, & in cap. Donatum, 1. quæſt. 7. præcipit, vt nullus hæreticus ad vnionem cum Eccleſia admittatur, niſi priùs hære-

36 ſim abiuret, & anathematizet. Idemque ſemper in quouis ſæculo, vt docet Niceforus lib. 6. Hiſtor. Eccleſ. cap. 9. iniunctum hæreticis redeuntibus obſeruare. Sic Hieronymo de Praga in Concilio Conſtantienſi, ſeſs. 19 ſic Berengario in Concilio Romano, ſub Nicolao II. & habetur in cap. Ego Berengarius, de Conſecra. diſt. 2. & affert Peña, dict. comment. 40. verſ. eiuſdem abiurationis, qui de fine inſtituendi abiurationem proſequitur ſic.

37 Fuit verò, inquit, olim ſalubriter inſtitutus abiurationis vſus, ob continuas, frequenteſque hæreticorum fraudes, & intercadentias; vt abiurationis robore adacti, & quaſi vinculo conſtricti, & alligati cogerentur in Catholicæ Eccleſiæ vnitate permanere, ne liberum eis eſſet impune, quoties vellent, recedere, ac Eccleſiam deludere, vt grauiter, & verè conſtituit Leo Primus epiſt. 48. cuius initiũ eſt, Relatione Sancti Fratris, & refert Conradus Brunus, lib. 3. de hæret. cap. 6. Ita ille de fine abiurationis: vide circa hoc eruditiſſimum Traſmieram vbi ſuprà, num. 14. & 17. qui perdoctè, vt ſolet, ibi oſtendit, abiurationem eſſe remedium præſeruatiuum.

38 Præterea nequaquam innoteſcit quo tẽpore abiuratio diuidi cœperit in varios gradus, ſeu ſpecies, nec vllus Doctorum id attingit, neque ex Concilijs, aut Iuribus citatis expreſsè colligitur: cùm in eis ſolùm videatur eſſe ſermo abiurationis de formali; nàm hæretici formales extiterunt Hieronymus de Praga, Berengarius, & alij, qui per illa coacti ſunt abiurare. In id tamen facile inclinandum videtur, ab eiſdem ſcilicèt fuiſſe diuiſam in varias ſpecies, à quibus fuit inuenta, ſeu inſtituta.

39 Gradus autem, ſeù ſpecies eius, communiter ab omnibus ſcriptoribus quatuor aſſignanrur, iuxta quatuor ſtatus, ſeu diſpoſitiones, in quibus reus S. Inquiſitionis poteſt inueniri: Nàm iſte vel eſt hæreticus propriè, & formalis, & cognitus talis per propriam confeſſionem; & tunc abiurat de formali, ſicque conſtituitur prima, & præcipua ſpecies abiurationis de formali. Vel item eſt tantùm ſuſpectus de hæreſi; & cum hæc ſuſpicio poſſit eſſe triplex, iuxta qualitatem indiciorum concurrentium, nempè violenta, vehemens, & leuis; tres inde inſurgunt abiurationis ſpecies, videlicet abiuratio de ſuſpicione violenta, abiuratio de vehemẽti, & abiuratio de leui. Ita Eymer. 3. par. Direct. à num. 161. & ibi Peña à comment. 40. Farinac. de hæreſ. quæſt. 188. n. 23. Souſa lib. 2. Aphor. c. 40. num. 2. Caſtr. Palaus, pàr. 1. tract. 4. pun. 2. Carena dict. tit. 11. §. 3. & Traſmiera citat. num. 19.

41 Diuiſio autem prædicta abiurationis in quatuor illas ſpecies, tametſi ſpeculatiuè loquẽdo, communis ſit omnium, & vera; in praxi tamen tres tantùm admittuntur, nẽpè de formali, de vehemẽti, & de leui: quarta de violenta ſuſpicione hodie iam non eſt in vſu apud ſupremum vniuerſæ Chriſtianæ Reip. Generalis Romanæ Inquiſitionis Tribunal, ſicut nec apud alia, maximè apud noſtrum Meliteñ ſpatio 39. annorum frequenter in eo munus Conſultoris exercens nullum vnquam inquiſitum de violenta ſuſpicione abiurantem vidi. Quantumcum-

42 que enim quis ſit de hæreſi violenter ſuſpectus, tantùm de vehementi abiurare debet, licèt condemnetur ad pœnam ordinariam, quaſi eſſet hæreticus formalis, vt infrà videbimus. Tradunt ijdem Peña ibidem, Farinac. quæſt. 187. §. 4. num. 51. & Carena dict. §. 3. n. 6. quibus addo Lud. Param de Orig. S. Inquiſ. lib. 3. quæſt. 4. n. 21.

cum

cum ſeqq. & Martinum del Rio, diſq. mag.
lib. 5. ſect. 12. verſ. ſi verò datum: quibus
Regula finitur.

Abiuratio publice ne, an ſecreto facienda? quanam lingua? & an in ſcriptis? quid item continere debet?

REGVLA CCCLXXIX.

43 SPontè comparentes in S. Officio ſiue
hæretici, ſiue de hæreſi ſuſpecti, ſem-
per ſecrete abiurant: quoad denunciatos
verò, ſi ſint notorij, eorum abiuratio de for-
mali, vel de vehementi ſemper ſit publice:
at abiuratio de leui, vt plurimum, ſecrete
44 facienda. Vulgari item lingua omnibus
communi, & in ſcriptis, ſeu confecto publico
45 Inſtrumento, exequutioni mandanda.
Præterea quæuis abiuratio, etiam de leui,
aſſertionem catholicæ fidei, & deteſtatio-
nem in genere quorumcumque errorum
contra eam, vltra illum in ſpecie, de quo
reus S. Officij inquiſitus eſt, debet in ſe con-
tinere.

46 COncordant circa primũ omnes DD.
quòd abiuratio iniungenda, quæ-
cunque ſit, hæreticis, aut de hæreſi ſuſpe-
ctis ſponte in S. Officio comparentibus, ſuf-
ficit ſi fiat in loco ſecreto, præſentibus ſo-
lummodo DD. Inquiſitore ordinario, Nota-
rio, ac duobus teſtibus, vt legitima, ſeu iu-
dicialis exiſtat. Ita Farinac. de hæreſ. qu.
194 num. 8. Rojas de hæret. par. 2. n. 272.
Dian. p. 4. tract. 8. reſol. 81 verſ. item ad
dilucidationem, Carena par. 2. tit. 18. §. 2.
num. 9. patetque ex vſu ipſo quotidiano.
47 Prædicto caſu excepto ſpontaneæ compa-
ritionis, abiuratio de formali ab hæreticis
denunciatis ſemper fieri debet in loco pu-
blico coram multis. Patet ex D. Guidone
Fulcodio, q. 15. ad Inquiſitor. vbi ſic Quod
inquit, nihil eſt, quod magis tendat in glo-
riam nominis Chriſtiani, & opprobrium hæ-
reticæ prauitatis hac publica abiuratione,
48 hæc ille. Eymer. 3. par. direct. in 8. mo-
do terminandi proceſſum, nu. 189. vbi ait,
quòd hæc abiuratio fieri debeat in aliquo
magno feſto, populo, Curatis, & alijs inuita-
tis (de ſpectaculis publicis à S. Officio fieri
ſolitis nos infra) Pegna ibi, comment. 42.
verſ. adueniente autem die, Farinac. de hæ-
reſ. q. 194 nu. 3. & cum alijs Carena, ibid.
49 § 6. num. 21. Extatque de hoc textus ex-
preſſus in cap. ad abolendam, §. præterea,
ibi, publicè, extra de hæreticis.
50 Quoad abiurationem autem de vehemẽ-
ti, regulariter iſta etiam facienda eſt publicè
ex vi textus allegati, & docent communiter
DD. præcipue Rojas, vbi ſupra, Pegna 3.
par. direct. commen. 40. verſ. tametſi verò,
& Carena dict. § 6. n. 24. ſicque vſu rece-
ptum eſt in Tribunalibus S. Officij tum Ita-
51 liæ, tum Hiſpaniæ, & conſtat ex formula
ſententiæ contra ſuſpectum de hæreſi vehe-
menter, quam affert Paulus Garzias, en la
orden de proceſſar, fol. 35. ibi, le manda-
mos abiurar, y que abiure publicamente
de vehementi los errores, &c.
52 Dixi regulariter, vt exciperem aliquos
caſus; nam ſi inquiſitus non ſit publice ſu-
ſpectus, poteſt ei arbitrio Inquiſitorum ſe-
creta abiuratio iniungi, ſecundum Eymer.
3. p. direct. in 5. modo terminandi proceſ-
ſum, num. 168 ibi, & abiurabit publice, vel
ſecrete, ſecundum quod eſt ſuſpectus publi-
ce, vel ſecrete, & affert Carena cita lo. ei
53 adhærens. Poteſt item ſuſpecto de hæreſi
vehementer indici ſecreta abiuratio de ve-
hementi, qui tametſi eſſet iam legitimis in-
dicijs præuentus, ex ſe non vocatus, nec ci-
tatus in S. Officio comparuit. Probat ibid.
num. 26. Carena ex addit. Roland. à Valle,
conſ. 63. num 7. & ſeq. vol. 3. vbi poſtquam
54 firmauit, ex cauſa Inquiſitoribus bene vi-
ſa, poſſe ipſos indicere abiurationem de ve-
hementi ſecretam; ait iuſtas cauſas ad id
agendum eſſe poſſe ſpontaneam comparitio
nem in carceribus, ſenectutem, & nobilita-
tem, ita Caren. quem videas quæſo.
55 Quid tandem circa abiurationem de le-
ui? iſta è contra vt plurimum fit ſecrete.
Ita Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 1. num. 24.
Farin. de hæt. q. 194 num. 10. Genuenſ. in
prax. Archiep. Neap. cap. 84 num 9. Pegna
3. par. Direct. commen. 40. verſic. tametſi
56 vero. Imò in fine verſ. ſeq. ſic ait: Mirius
eſt, vt dixi, vt ea ſemper in priuato fiat, &
occulto. Quanquam Eymer. vt ipſemet Pe-
gna ibi refert, tenuit, aliquando eſſe iniun-
gendam publicè, aliquando ſecreto, idque
ſecundum Concilia Biterren. c. 19. & Nar-
bon. cap. 6. vbi ſic.
57 Omnes verò faciatis culpas ſuas, clero, &
populo vocatis, publice confiteri, & abiura-
re, atque iurare, prout in mandatis apo-
ſtolicis, & ſtatutis Domini Romani plenius
continetur: niſi vbi culpæ leuitas, & ſcanda-
li exiguitas rigori etiam huic quicquã oſtẽ-
derent detrahendum. hæc ibi, & addit idem
58 Pegna: Quod, inquit, Eymer. ſequutus,
nunc publice, ratione publicæ ſuſpicionis,
nunc ſecreto propter ſecretam ſuſpicionem
decuit hanc abiurationem faciendam. ita il-
le, quæ diſtinctio valde placet.
59 Et quidem quòd ſupremum Hiſpaniæ Tri
bunal S. Inquiſitionis, & alia ei ſubiecta, vt
Siculum, ſecundum eam procedant in abiu-
ratione de leui publica, vel ſecreta iniun-
genda, clarè deduco ex catalogis, quos le-
gi, eorum qui Panhormi in actibus pub icis
S. Officij cum abiuratione de leui prodierũt
præter alios, vt ibi addebatur, qui ſecreto
intra Palatium Inquiſitorum abiurauerant,
quia ipſorum ſuſpicio de hæreſi erat ſecreta,
(vel ob aliam forte cauſam ſtatim exprimen-
60 dam) in noſtro item Tribunali Meliten. vi-
di non ſemel abiurationem de leui publice
fieri in Eccleſia Sanctiſſimæ Annũtiatæ, alias
ſecre-

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE

Digitized by Google

ſecreto in cubiculo Illuſtriſs. Inquiſitoris:
61 atque hunc vſum abiurandi de leui dupliciꝫ modo ſecrete, vel publice, videtur approbare Carena dict. §. 6. num. 28. quandoquidem ibi affirmans quòd hæc abiuratio ſit facienda ſecreto, addit particulam, *regulariter*, limitatiuam: ſubiungit tamen bene pro complemento huius materiæ ipſe Carena per ſequentia verba:
62 In tota tamen hac re maxima prudentia vti debent Inquiſitores, & diligenter conſiderare qualitates delicti, perſonarum, & præcipue ſcandali: non tamen debet Inquiſitor in vllo caſu cogere confeſſarium ſollicitantem ad abiurandum de vehementi publice, ne laici ex hoc à ſacramento Pœnitētiæ retrahantur: ſed ea abiuratio ad ſummū fieri debet coram Inquiſitore, Conſultoribus Eccleſiaſticis, & alijs Sacerdotibus, &
63 Curatis. hoc ille: Quod pari modo notauit prius Caſtr. Palaus tract. 4 diſp 9. pun 11. num. 2. nec audiendus eſt vllo modo Cantera de hæret. cap. 1. nu. 65. vbi vult abiurationem Confeſſarij ſolicitantis faciendam eſſe publice.
64 Præterea, cum abiurationes regulariter fieri ſoleant publice coram populo, ideo quòd ſint faciendæ idiomate vulgari, & cūctis audientibus intelligibili, volunt omnes DD. ita Eymer. 3. par. Direct. in 4. modo terminandi proceſſum, nu. 164. ibi, prædicta autem abiuratio in vulgari, vt ab omnibus intelligatur, Farinac. de hæreſ. q. 194. num. 18. & Caren. dict. tit. 11. §. 7. nu. 31.
65 Quod item in ſcriptis, ſeu per authenticam ſcripturam, ſiue confecto Inſtrumento publico debeat fieri abiuratio, patet ex Cōcil. Narbon. cap. 6. ibi, & de ſingulis fiant publica inſtrumenta, culpas abiurationis, promiſſionis, &c. & affert Pegna dict. commen. 40. verſ. iam vt conſtet, Farinac. dict. q. 194. num. 15. Souſa lib. 2. Aphoriſ. c. 40. num. 6. & Caren. dict. §. 7. num. 32. & 33.
66 Addunt autem ijdem Pegna, Farinac. & Souſa, quod abiuratio ſic ſcripta debeat ab ipſo abiurante ſubſcribi: quòd ſi ſcribere iſte neſciat, ſubſcribatur ab Inquiſitore, &
67 à Notario. Sed bene reſoluit Carena ibid. nu. 34. diſtinguendo de Tribunalib. S. officij, nam in illis Hiſpaniæ, caſu quo abiurans neſcit ſcribere, ait cum Paulo Garzia, in prax. fol. 36. ſubſcriptionem fieri à Notario, & ab vno ex Inquiſitoribus.
68 At in Tribunalibus Italiæ nullam tunc apponi ſubſcriptionem, ſed per abiurantem præſente Notario in fine ſcripturæ fieri ſignū Crucis, quod etiam ſeruatur in noſtro Tribunali Meliten.
69 Deinde abiuratio iuridica debet in ſe plura continere. Primò aſſertionem fidei catholicæ: deducitur clarè ex abiuratione Berengarij, ibi, *Cognoſcens veram, & catholicam*, ac ibi, *conſentio autem S. Romanæ, & Apoſtolicæ Sedi*; & ex alijs abiurationum formulis traditis ab Eymer. 3. par. Direct.
70 à num. 163. & ab alijs ſcriptoribus. Dicta verò fidei catholicæ aſſertio fieri debet cum expreſſo iuramento, iuxta cap. quoties 1. quæſt. 7. & tradit idem Eymeric. ibi, *item iuro me credere corde, &c.* Pegna commen. 40. verſ. in quo tamen, & cum pluribus, quos citat Farinac. de hæreſ. quæſt. 194. numer. 16.
71 Secundo, continere debet abiuratio deteſtationem omnium, & quarumcunque hæreſum in genere; & illius in ſpecie hæreſis, de qua abiurans reperitur inquiſitus. Deducitur etiam ex eadem abiuratione Berengarij, ibi, *Anathematizo omnem hæreſim, & præcipue eam, de qua hactenus infamatus ſum*; & ex alijs abiurationum formis, quas proponit Eymer. loc. cit. & ibi docet Pegna, commen. 40. & Souſa, dict. cap. 40.
72 num. 9. Nec ſufficit, ſi abiurans dicat, ſe eſſe Lutheranum, vel Caluiniſtam, & quòd deteſtetur in cōmuni errores Lutheraniſmi vel Caluiniſmi; ſed debet eos in particulari exprimere, in quos lapſus fuit. ita cum prædictis auctoribus, & alijs tradit Carena, dict. §. 8. nu. 36.
73 Ratio autem, cur in abiuratione apponere debet abiurans clauſulam illam, quarumcunque hæreſum in genere, hæc aſſignatur ab ipſis, præcipue à Carena ibid. quia omnes hæreſes habent inter ſeſe quandam connexionem, ratione cuius prolabens in vna, reliquas omnes tenetur deteſtari, vt cū Deo, & cum Eccleſia ſe complete reconciliet, ſeq. verum eius filium demonſtret: atque hanc generalem clauſulam eſſe exprimēdam in abiurationibus de formali, & de vehementi, nullus eſt auctorum, qui id nō concedat.
74 Sed quid in abiuratione de leui? non defuerunt olim, qui tenerent cum Eymer. in ea non eſſe exprimendam clauſulam illam deteſtandi omnes in communi hæreſes; quia ipſe Eymer. eam omiſit in formula abiurationis de leui, quam tradit 3. par. Direct. in 4. modo terminandi proceſſum, cum expreſſerit in formulis abiurandi de vehemēti, & de violenta ſuſpicione, circa modum quintum, & ſextum terminandi proceſſum.
75 Quin & Pegna ibi, commen. 40. verſ. & dū hæc, ait ſe in Sancto vniuerſalis Romanæ Inquiſitionis Officio legens diuerſas formulas abiurationis de leui, aſſeruatas in illius Archiuo, inueniſſe hanc generalem deteſtationem omitti quandoque ſolitam, quandoque verò apponi.
76 Verum quidquid ſit de tempore antiquo, hodie tamen verius eſt, & receptum ab omnibus Auctoribus, quòd in quauis abiuratione de leui debeat exprimi deteſtatio generalis omnium hæreſum. Ita idem Pegna loc. cit. addens ibi, quod hoc teneret Reuerendiſſimus D. Petrus Duzina Sanctæ Inquiſitionis Romanæ Aſſeſſor (hic primus, vt dixi in Proleg. noſtrum Tribunal Meliten. In forma, in qua nunc eſt, funda-
77 uit) & quod Reuerendiſs. P. Fr. Thomas Zobbius eiuſdem S. Inquiſitionis Commiſ-

ſarius

ſarius affirmaret iam hoc ſeruari perpetuo
in ſupremo illo Tribunali, ita etiam Farin.
quæſt. 194. num. 13. Diana par. 4. tract. 8.
78 reſol. 18. Atque eundem eſſe ſtylum ſupre-
mi Tribunalis Hiſpaniæ, & conſequenter
aliorum, quæ ei ſubijciuntur, docet Acu-
nha de confeſſ. ſolic. quæſt. 24. num. 22.
79 Tandem continere debet abiuratio pro-
miſſionem iuratam de non committendo
amplius errores, & delicta, ob quæ reus S.
Officij, ad abiurandum condemnatur. Pa-
tet ex formula propoſita ab Eymer. 3. part.
Direct. in quinto modo terminandi proceſ-
ſum, ibi, *Item iuro, & promitto, quod ta-
lia, propter quæ me habetis ſuſpectum, &c.*
80 *nunquam faciam*. Item de adimplendis, &
ſuſtinendis pœnis & pœnitentijs ſibi iniun-
ctis, ſub pœna ſubiacendi ſacrorum Canonũ
diſpoſitioni, idem Eymer. loc. cit. ibi, *quod*
81 *ſi aliquid de prædictis fecero, &c.* Item pro-
miſſionem denunciandi quoſuis hæreticos,
vel ſuſpectos de hereſi. Ita Pegna commen.
47. num. 176. Souſa lib. 2. Aphor. capit. 4.
num. 10. & Carena dict. §. 8. num. 39. At-
que his abſoluta Regula.

Abiuratio quibuſnam perſonis iniungenda? in qua item ætate? & a quonam iudice poteſt iniungi?

REGVLA CCCLXXX.

82 HAereticis quibuſcunque ab hæreſi
redeuntibus, aut de ea ſuſpectis in
S. Officio iniungi debet abiuratio, nec vl-
lus ab iſta, ratione alicuius priuilegij, eximi
poteſt, cuiuſuis ſit ſtatus, gradus, condi-
tionis, atque dignitatis quantumuis præmi-
83 nentis. Quoad ætatem verò cenſentur ha-
biles ad abiurandum non ſolum puberes, ſi-
ue mares, ſiue fœminæ, & maiores annis
14. & 12. ſed etiam impuberes, ac minores
imò, & in puerili ætate adhuc exiſtentes,
dummodo in hac materia ſint doli capaces
84 Abiuratio item, vt ſit iuridica, & teneat,
iniungenda eſt à iudice competente, nempe
ab Epiſcopo, & Inquiſitore ſimul, & non
ab vno ſine altero, ex vi iuris communis; at-
tento tamen iure peculiari, ſeu diplomate
Pontificio alicuius loci, vel vſu, legitime
recepto, aliquando à ſolo Inquiſitore.

---

85 AGemus infra per caput integrum, &
longiſſimum, percurſis ſingulis ma-
terijs errorum contra fidem catholicam, de
hæreticis particularibus, aut ſuſpectis de
hæreſi, an, & qualiter, ſeu in quo gradu
86 abiurare debeant? Nunc tantum in com-
muni loquimur, & vniuerſaliter affirmamus
quibuſuis perſonis cuiuſuis ſtatus, & condi-
tionis, & quacunque dignitate fulgentib.
hæreſi infectis, & ab ea ad fidem redeunti-
bus, aut de hæreſi ſuſpectis, iniungendam
eſſe in S. Officio abiurationem. Tradunt
præcipue Pegna 3. par. Direct. comment 49
verſ. His ita poſitis, Farin. cum alijs, quos
citat, de hæreſ. q. 194. §. 2. num. 24. Souſa
lib. 2. Aphor. cap. 40. numer. 3. Vbi bene
87 ait, nec dari priuilegium perſonam aliquã
ab abiuratione excuſans; & Carena dict. tit.
11. §. 9. num. 40. qui merito extendit ad
quemcunque Imperiali etiam dignitate or-
natum, ne dum minore.
88 Ad illud autem à Souſa peculiariter ex-
preſſum, ſcilicet, non dari priuilegium per-
ſonam aliquam ab abiuratione excuſans, oc-
currit addendum, conſequenter loquendo
ad tradita per nos ſupra, quod non poſſit
dari, aut concedi alicui tale priuilegium, ſi
de abiuratione, ſecundum partes eſſentia-
les ſit ſermo; quia repugnat, quòd velit hæ-
reticus redire, ac reconciliari cum Eccleſia
Catholica, & non deteſtetur, ſeu (quod idẽ
89 eſt) abiuret hæreticam prauitatem. Si ta-
men ſit ſermo de abiuratione ſecundum
partes ipſi accidentarias, certum eſt poſſe
concedi, & dari dictum priuilegium: verũ
de facto nunc non datur: inde efficaciter
oſtenditur, quia iura, & Concilia de abiura-
tione loquentia vtuntur terminis generali-
bus, & indefinitis, ergo generaliter, & in-
definite pro quibuſcunque perſonis intelli-
gi debent, l. 1. §. generaliter, ff. de legat.
præſtan. Pegna loc. cit.
90 Sequitur videndum, in quanam ætate
abiuratio habeat locum, & an ab iſta aliqui
excuſentur ratione illius? & quidem de pu-
beribus, & de complentibus iam annos 14.
in maſculis, & 12. in fœminis, res eſt certa,
quòd debeant abiurare. Patet ex definitio-
nibus Concilij Toloſani, capit. 11. vbi ſic.
Vniuerſi tam mares, quam fæminæ, maſcu-
li à 14. anno, & ſupra, fæminæ à 12. abiurẽt
omnem hæreſim extollentem ſe aduerſus
Sanctam, & Catholicam Romanam Eccle-
ſiam, & fidem orthodoxam, quibuſcunque
nominibus cenſeatur Concilij item Biter-
ſis, cap. 31. fere eiſdem verbis.
91 Præterea certa res eſt, quòd impuberibus
infantiæ proximis nulla abiuratio ſit iniun-
genda; quia ætas illa non videtur apta ad
crimen hæreſis committendum. Ex com-
muni omnium docet Carena dict. §. 9. n. 42.
92 vbi ex Iul. Clar. in prax. §. fin. quæſt. 60.
in princ. refert, quòd Senatus Mediolanen.
iuſſerit abſolui quendam minorem in con-
tumaciam condemnatum, ex eo capite, quia
compertum fuit, eum tempore condemna-
tionis fuiſſe octo annorum; quanto magis
debuiſſet abſolui, ſi ſeptennium, aut ſexen-
nium, vel quinquennium tantum comple-
uiſſet, etiamſi vſus rationis iam adeſſet?
93 Controuerſia itaque ſolummodo reſtat
circa pueros, ſeu impuberes proximos pu-
bertati, vt circa maſculum decennem, & fœ-
minam nouem annorum. Pro parte negan-
te, quod huiuſmodi impuberibus non ſit
iniungenda abiuratio; manifeſte faciunt
teſtimonia adducta Conciliorum Toloſani,
& Biterren. atque pro eadem efficacem ra-
tio-

tionem efformare poſſumus cũ Pegna dict.
94 commen. 40. verſ. ſed iudicio meo. Quia
tametſi ſecundum iuris doctores, teſte gloſ.
in l. impuberem, ff. de furtis, & in l. 1. C.
de donat. & in l. pupillum, ff. de regulis
iuris, & in §. pupillus, verbo, proximus,
inſtit. de inutil. ſtipulat. incipiant impube-
res eſſe doli capaces, maſculus in decimo
anno cum dimidio, & fæmina in nono cum
dimidio; idque verum ſit quoad alia crimi-
na, vt furta, homicidia, &c. quę ex ſe ſũt ma-
terialia, & craſſiora: non videtur tamen
habere locum prædicta doctrina quoad cri-
men hæreſis, cum hoc ex ſua natura ſit ſpi-
rituale, & in actu mentis interno complea-
tur: ergo maior requiritur ætas, vt quis re-
ſpectu eius ſit doli capax, & abiurare te-
neatur.
95 Nihilominus partem affirmantem cum
dicto Pegna, Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 40.
num. 4. & 15. Carena, dict. §. 9. num. 44.
& cum alijs amplectimur, nimirum poſſe
quandoque iniungi abiurationem impube-
ri cuiuis, ſi innoteſcat ex indicijs concurre-
tibus, quod fuerit doli capax circa delictũ
hæreſis, quod commiſit, aut præſumitur cõ-
miſiſſe, attentis circumſtantijs qualitatis
perſonæ, ingenij, & articuli, contra quem
errauit, an ſit ex illis, quos tenetur ſcire, vel
ſecus, & alijs ſimilibus.
96 Ad id probandum adducit Pegna Inſtru-
ctionem Valladolitanã ex Hiſpano idioma-
te in Latinum conuerſam per ipſũ, quę cap.
12. circa hoc ſic moderate diſponit. *Item
conſtituerunt*, inquit, *vt minores ætate di-
ſcretionis tam maſculi, quam fæmina, non
teneantur publice abiurare; niſi poſt dictos
annos diſcretionis, qui eſt annus 12. in fæ-*
97 *mina, & 14. in maſculo*. hæc ibi. Ex qui-
bus deducit Pegna, ante annos diſcretionis
poſſe pueros abiurare nõ publice, ſed ſecre-
to. Hæc autem abiuratio an debeat eſſe de
formali, vel de vehementi, aut de leui, di-
ſcurit idem Pegna hoc loco, & tandem in
id declinat, quod poſſint pueri etiam de for
mali abiurare. ſed nos cap. ſequenti oppor-
tune tractabimus.
98 Reſtat hic examinandum, à quonam iu-
dice ſit abiuratio iniungenda? de hoc iam
ſatis à nobis libro pręcedenti tractatum,
& ſufficienter oſtenſum, qualiter DD. Epi-
ſcopi, iuxta diſpoſitionem Clemen. 1. §. pro-
pter, de hæret. in 6. vel per ſe ipſos, vel per
ſuos Vicarios ſeu Commiſſarios vna ſimul
cum DD. Inquiſitoribus apud Tribunalia S.
Officij iuriſdictionem exercere incipiant ab
infligendis tormentis (aut ſaltem à carcera-
tione, ſi carcer ſit ita durus, vt magis ad
pœnam, quam ad cuſtodiam inſeruire videa-
tur) dein pari modo vna ſimul in tribuendo
gradu abiurationis, & proferenda ſenten-
99 tia definitiua proſequantur: ita, vt ex præ-
dictis nec Epiſcopus ſine Inquiſitore, nec
Inquiſitor ſine Epiſcopo quidquam valide
præſtare queat. Ita Sylu. hæreticus 2. n. 10.
Simanc. Cathol. Inſt, tit. 34. num. 22. & 37.
Clar. in pract. crim. §. hæreſis, num. 5. Ey-
mer. 3. par. Direct. quęſt. 47. num. 1. & ibi
Peña, commen. 96. ac alij.
100 Quamuis autem in dict. Clemen. conce-
deretur Epiſcopis, ſeu locorum Ordinarijs,
vt quiuis eorum ſine Inquiſitore contra de-
latum in materia fidei poſſet citare, & arre-
ſtare, ſiue capere, ac tutæ cuſtodiæ manci-
pare, ponendo etiam in compedibus, vel
manicis ferreis, ſi ei viſum fuerit faciendum,
nec non inquirere contra illum, ac proceſ-
ſum formare: prædicta tamen omnia quoad
Tribunalia S. Officij Hiſpaniarum, illis poſtea
ſublata fuerunt per Bullas peculiares ſum-
morum Pontificum, per quas Epiſcopis, &
alijs Ordinarijs iniungitur, vt hæc Inquiſi-
toribus relinquant, neque in eis ſe intro-
mittant. Dictarum Bullarum, & diſpoſitio-
nis in ipſis contentæ meminerunt Molina,
tract. 5. de iuſt. diſp. 28. numer. 13. & poſt
alios Traſmiera lib. 3. de polyg. quæſt. 18.
numer. 3.
101 Qui ibi exprimit modum auferendi ab
eis iuriſdictionem circa illa: nempè, quòd
auocauerit Papa Sixtus IV. cauſas S. Offi-
cij ad ſe, & poſtea delegauerit eas Genera-
li Inquiſitori Hiſpaniarum, & particulari-
bus Inquiſitoribus per illum creatis, cum
moderatione tamen dicta (hanc ipſe indi-
cat ibid num 14) quod teneantur commu-
nicare Epiſcopis, ſeu Ordinarijs, aut ipſo-
rum Vicarijs præcipuas cauſarum partes,
& ex voto ipſorũ deciſiuo, ac ſubſcripto ad
torturam infligendam, imò ad carceratio-
nem duri carceris, modo dicto, ad gradum
abiurationis aſſignandum, & ad prolatio-
102 nem ſententiæ definitiuæ deuenire. Cau-
ſas magis vrgentes ſic àuocandi, & dele-
gandi erudite adducit ipſe Traſmiera ibid.
à num. 3. vſque ad 13. quem legas quæſo, &
non pœnitebit.
103 Praxim autem talis communicationis,
de qua ſæpius audieram, non adhuc ab
hinc anno apud Tribunal S. Inquiſitionis
Regni Siculi inopinato hiſce oculis vidi:
Nam dum Panhormi tempore Congrega-
tionis Prouincialis vix per 25. dies manſi,
ab Illuſtriſſimis DD. Inquiſitoribus Traſmie
ra, Braño, & Chameros ter ad ſacrum eo-
rum Conciſtorium ſecretum admodum
honorificè admiſſus fui; imò ab ipſis roga-
tus ſecunda vice illuc acceſſi, & interfui,
dum ageretur de cauſa grauiſſima cuiuſdã
vetulæ, quæ pactum expreſſum cum dæ-
mone diu habuerat, & ab eo ad diuerſa
104 loca delata fuerat. Interfuit etiam tunc
vir doctiſſimus, & religioſiſſimus P. Magi-
ſter Vincẽtius Cãdidus de Illuſtriſſima Fa-
milia Sancti Dominici, non vt Conſultor,
ſicut alias (nam 32. annorum ſpatio munus
Conſultoris ibi hucuſque exercuit) ſed vt
Iudex, ſeu vt Commiſſarius illius Epiſcopi,
cuius dicta vetula ouis erat. Iamdiu enim
inter Epiſcopos totius Regni Siculi, & In-
quiſitores conuenit, vt pro tractandis, &
decidendis maiori cum exactione, & ſecre-
tò

tò cauſis fidei vnus, idemque vir doctiſſi-
mus, ac valde practicus, eis nomine illorũ
ſemper, vt iudex, aſſiſtat, ac vices vniuſ-
cuiuſque ipſorum gerat. Vnde dictus Ma-
giſter Candia poſt ſubſcriptionem DD. In-
quiſitorum coram me ſubſcripſit, &c.
105 Quoad reliqua verò Tribunalia S. Offi-
cij, præter illa Hiſpaniarum, conſuetudine
legitima præſcriptum eſt, vt ſoli Inquiſito-
res, de cauſis hæreſis cognoſcant, cum mo-
deratione tamen expreſſa in dict. Clem. 1.
§. propter, quòd circa carcerationem nimis
duram, circa tormenta infligenda, circa
abiurationem aſſignandam, & ſententiam
definitiuam, Inquiſitor cum Epiſcopo, ſeu
Ordinario cõmunicare teneatur, nec vnus
ſine alio quicquam valide agere poſſit. Ita
Sanctarel. tract. de hæreſ. cap. 40. dub. 2. n. 15
& poſt alios Caſtr. Palau. tract. 4. diſp 8.
106 pun. 14 num. 16. Vbi peculiariter loqui-
tur de indicenda abiuratione de vehemen-
ti, & à fortiori idem erit, ſi ſit indicenda
abiuratio de formali, vt ipſe Caſtr. Palau.
num. 17. docet ex communi omnium.
107 Sed quid, ſi quis aliquam ſectam, vt
Mahometiſmum, corde, aut ſaltem actu
tantùm externo amplexus eſt, & poſtea ſe
ſponte non præuentus coram Inquiſitore
præſentat, poterit ne ab iſto ſolo, ſine Epi-
ſcopo, aut Commiſſario eius, reconciliari
iniuncta abiuratione debita? Molina tract.
5. de iuſt. diſp. 28 num. 16. verſ. idem dicen.
108 dum, affirmanter reſpondet; eo, quòd
hæc reconciliatio, & abiurationis iniunctio
fit ſecreto, & ſtante ſpontanea eius compa-
ritione non eſt dubitandum, quòd ſit hoc
modo reconciliandus: ergo non requiritur
Epiſcopi, ſeu Ordinarij conſultatio, ne dum
iuriſdictio ad hunc effectum.
109 Verùm partem negantem, cui adhęreo,
vti certam, & iuri conformem valde meri-
to tuetur idem Caſtr. Pala. dict. nu. 17. Pri-
mo, quia in dict. Clem. 1. & in cap. per hoc,
de hæret. in 6. abſolutè, & generaliter abſ-
que vlla diſtinctione inter ſponte compa-
rentem, & delatum, ſeu præuentum, di-
ſponitur, vt inquiſitor nihil decernat de
ibi expreſſis ſine Epiſcopo, neque hic ſimi-
liter ſine illo; & vbi ius non diſtinguit, nec
110 nos diſtinguere debemus. Item quia hę-
reticus, aut ſuſpectus de hæreſi ſponte cõ-
parens in Sancto Officio, ſi poſt abiuratio-
nem, & reconciliationem ibi acceptam re-
labatur denuò in hæreſim, ſine dubio pœ-
nas relapſorum, mortis ſcilicet, confiſca-
tionis bonorum, &c. contrahet (de hoc nos
infrà ex profeſſo) ſicut ſi fuiſſet prius de-
nunciatus, aut præuentus; ergo &c. vbi
enim concurrit eadem ratio, debet etiam
111 concurrere eadem iuris diſpoſitio. Nec
valet dicere, quòd reconciliatio ſponte cõ-
parentis fiat ſecreto, atque ei certo, ac ne-
ceſſario tribuenda: nam etiam hæretico
publice denunciato, pœnitenti, & re-
conciliari volenti, nequaquam poteſt ne-
gari reconciliatio: Atque hæc eſt commu-
nis ſententia Doctorum, quod indicat idẽ
Caſtr. Palau. affirmans, nullum ex eis cum
Molina circa hoc ſentire.
112 Hìc verò diſcutit, & reſoluit aliud du-
bium idem Caſtr. Palau. n. 18 per ſequentia
verba. Sed quid, inquit, dicendum, ſi de
facto contingeret, Epiſcopum ſine Inquiſi-
tore; aut Inquiſitorem ſine Epiſcopo ad
abiurationem cogere: talis ſic abiurãs ma-
nebit ne ſubiectus pœnæ relapſi? Affir-
mat Pegna 3. par. Direct comment. 97. q. 47.
verſic. Rursùs dico; quia nullibi cautum
eſt, hanc abiurationem factam coram ſolo
Inquiſitore, vel Epiſcopo, nullam eſſe, etiãſi
cautum ſit fieri non debere coram vno ſo-
113 lo. Nihilominus contrarium reputo pro-
babilius. quia in dict. Clem. 1. de hæret. §.
duro, poſtquam Pontifex dixerat, non
poſſe Inquiſitorem abſque Ordinario, vel
è contra, ad ſententiam contra reos pro-
cedere, concludit, *Non valebit: & ſi ſecus
præſumptum fuerit, irritum ſit, & inane
ipſo iure*. Sed id, quod irritum, & inane
eſt, nullum præſtat effectum; ergo hæc ab-
iurationis ſententia non ſubijcit reum ob-
noxium pœnæ relapſus, quę eſt effectus le-
114 gitimæ abiurationis. Ita ille, cuius reſo-
lutio non ſolùm probabilior, vt ipſe ait, ſed
etiam certa, & omninò conueniens mihi
videtur.
115 Excipitur tamen caſus per ipſam Cle-
men. 1 peculiaris, in quo quiuis illorum ſo-
lus poteſt valide, & licitè contra reum San-
cti Officij ſiuè delatum, ſiuè ſponte compa-
rentem procedere, iniungendo abiuratio-
nem, &c. nempè, quando ab Inquiſitore
requiſitus Epiſcopus, aut è contra, intra
octo dies à primo inſtãti requiſitionis enu-
merandos non potuit, aut noluit conueni-
re per ſe, aut vices ſuas alicui committere,
& ſuum conſilium, ac conſenſum ſignifica-
re, illis tranſactis, eo ipſo requirens liber
manet, ita, vt ſolus munus exercere queat.
Ita gloſ. ibi verb. conſenſum, in fine An-
char. num. 4. Imol num 13. Zabarella, n. 11.
& alij, quos adducit, & ſequitur Farin. de
hæreſ quæſt. 186. num. 108.
116 Quamquam autem ipſe Farinac limi-
tans aſſerit num. 97. non procedere. vbi re-
quiſitus nequiuit conuenire ob infirmita-
tem corporis; citatque pro hac parte Boni-
facium de Vitalinis in dict. Clem. 1 num. 75.
verſ. ſi propter infirmitatem: limitationem
tamẽ huiuſmodi merito reijcit Caſtr. Palau.
efficaci ratione motus, quia textus Clemen.
generaliter abſque vlla reſtrictione loqui-
tur; ergo per particulam, *ſi non potuerit*,
debet intelligi de quauis impotentia, vn-
decumque proueniente, vel ob infirmitatẽ,
vel ob abſentiã, vel ob vim iniectã, &c. quia
par eſt ratio de vna atque de altera.
117 Tandem addit bene ipſe Caſtr. Palau.
cum Anchar. Zabarell. & Farinac. num 110.
ſi tranſactis illis octo diebus requiſitus con-
ueniat, aut vices ſuas committat, re adhuc
integra, quòd admitti debeat. Ratio eſt,

Digitized by Google

quia terminus ille octo dierum aſſignatus, eſt, non vt requiſitus ſiuè Epiſcopus, ſiuè Inquiſitor, haud conueniens intra ipſum excludatur, ſed vt in fauorem fidei, cauſæ S.Officij citius expediantur: ergo ſi conuenerit poſt illum terminum, & res adhuc ſit integra, admitti debet ad iudicandum, iuxta Clemen.1.

118 Conueniẽtes autem Inquiſitor, & Epiſcopus, ſeu Ordinarius, ſi in iudicando reo circa quoduis ex prædictis capitibus, nimis duri carceris, torturæ, abiurationis, ac ſententiæ definitiuæ inter ſe nequaquam concordent, quid tunc faciendum? Deciditur ab ipſa Clem.1. quod in tali caſu debeant remittere cauſam ſummo Pontifici, ſeu Sacræ Congregationi S.Officij Vrbis, tranſmiſſa illuc ſummaria eius informatione. Tradunt Molina tract.5. de iuſtit. diſp.28. num.14. Eymer.3.par. Direct. quæſt.50. & ibi Pegna, comment.99. verſ.iam illud, ac præter Farin.& alios ab ipſo citatos, q.186.

119 num.64. Caſtr. Palau. ibid. num.15. Qui cum Molina citato addit id, quod omninò certum in Tribunalibus Sancti Officij particularibus Hiſpaniarum, ex vi priuilegij Sedis Apoſtolicæ, cauſam remitti Inquiſitori Generali, & eius Senatui, & prout ipſis videtur exequutioni mandari.

120 Denique vltima particula in fine noſtrę Regulæ appoſita, maximè pro cauſis Sancti Officij Meliteñ; nam vt alias non ſemel diximus, per Breue Apoſtolicum Gregorij XIII. incip. Mouent nos, quo D.Petrus Duzzina iſtius Tribunalis Inquiſitor conſtituitur, iuri dict. Clemen.1. de hæret. in 6 & cuiuis ſimili iuri antiquo, manifeſtè maiori ex parte derogatur, ibi: Ita tamen, quod vbi contingat procedi cõtra Fratres, & Milites prædictos, & illorum Religioſos, ſeu Confratres, donatos, familiares, & domeſticos, procedas vna cum Epiſcopo Meliteñ, &c. Quo verò ad alios præfatos per te ipſum, iuxta formam ſacrorum Canonum,

121 &c. Atque ex tunc, nempè ab anno 1574. Die prima Auguſti vſque ad præſens, ſic iugiter fuit vſu receptum, vt ſoli DD. Inquiſitores officium iudicis exercuerint, circa quorumcunque cauſas (exceptis ſubditorum Religionis Hieroſolymitanę) quoad omnia capita, vt edictum publicandi, inquirendi, citandi, carcerandi, torquendi, abiurationem aſſignandi, & ſententiam definitiuam proferendi, &c.

122 Nec valet, ſi quis dicat, quòd DD Epiſcopi Melitenſes, etſi non per ſe ipſos immediate dictis cauſis aſſiſtant, nec ad earũ deciſionem vna cum DD. Inquiſitoribus Meliteñ conueniant; id tamen ſemper pręſtent per ſuos Vicarios Generales. Nam, licet iſti, quoties habetur Congregatio in noſtro Tribunali S.Inquiſitionis, vocari, & ſi velint, ei intereſſe ſoleant, & primo loco circa quamuis cauſam propoſitam ſuffra-

123 gium ferant; hoc tamen nequaquam, ſicut nec reliquorum Conſultorum eſt deciſiuum, ſed merè conſultiuum, vt in primo lib. noſtri operis agentes de Conſultoribus S.Officij docuimus, ob eam rationem, quia nec Vicarius Generalis, nec vllus Conſultor ſubſcribit vlli ſententiæ, aut decreto. Atque hactenus dicta pro re præſenti ſufficiant, & pro deciſione dubij, à quonam iudice ſit indicenda abiuratio?

Qualiſnam probatio requiſita, vt abiuratio iniungatur? quid ſi reus nolit abiurare? abiurans verò quiuis an, & quando abſoluendus?

REGVLA CCCLXXXI.

124 NEquit reo S.Officij abiuratio aliqua iniungi, niſi delicti contra fidem Catholicam, propter quod ea iniungitur, ſufficiens, & legitima probatio pręcedat: atque hæc pro diuerſitate gradus, ſeu ſpeciei abiurationis, diuerſa, ſeu maior,

125 vel minor eſſe debet. Quod ſi is, de quo non conſtat, quòd ſit hæreticus, vel apoſtata à fide, ſed tantum præſumitur, nolit abiurare, per excommunicationem ad id inducendus, vel ſacra Congregatio Vrbis

126 certioranda, vt prouideat. Quouis autem modo inductus, in quocunque gradu abiurauerit, nequaquam deneganda ei abſolutio, ſed omninò pro ſalute animę ab Inquiſitore in foro externo impertienda, poſt factam tamen abiurationem.

---

127 QVoad primum ex tribus punctis in titulo indicatis, & per doctrinam Regulæ expreſſis, ſupponitur prorſus certum, quòd debeat præcedere probatio delicti contra fidem, vt reis in S.Officio poſſint tuto Inquiſitores abiurationem iniun-

128 gere. Sed qualemnam? Sic in communi quærit Carena 3.par.tit.12. §.5. & reſoluens deſcendit ad particularia, diſtinguitque duplicem caſum, nempè, vel quòd ſit indicenda abiuratio de formali, & tunc non minor requiritur hæreſis probatio, quàm propria ipſius inquiſiti confeſſio: vel item, quòd cogendus ſit reus ad abiurandum de vehementi, aut de leui; atque ad vtramque omninò neceſſarium eſt, præcedat plena probatio per ſimilem confeſſionem, vel per teſtes, aut alio modo illius dicti, vel facti; ex quo leuis, aut vehemens oritur hæreſis

129 ſuſpicio contra ipſum reum. Quam reſolutionem Carenæ, quæ ſine dubio vera eſt, nos cum ipſo, & cum Pegna, Farinac. Souſa, & alijs citandis extendemus magis infrà duplici capite ſequenti, adductis varijs exẽplis vniuſcuiuſque materiæ, ex pertinentibus ad S.Officium.

130 Pro præſenti autem loco ſufficit, ſi in communi ad oſtendendam Regulæ doctrinam dicamus, quòd quemadmodum, vti ex Farinac. in prax. quæſt.1. num.47. & ex

Marti-

Martino del Rio, lib 5. magic. diſquiſ. ſect. 3.
& ex alijs iam alibi attulimus, eo clariora,
& veriſimiliora, ac magis vrgentia requi-
rantur indicia, quo actus iudicialis maio-
ris præiudicij fuerit reo, vt ad condemna-
tionem, quàm ad torturam; ad torturam,
quàm ad carcerationem; & ad hanc, quàm
ad inquiſitionem, idque ex vi æquitatis na-
131 turalis; ita pari modo in probationibus
ad exercendos actus iudiciarios contra reũ
requiſitis, quò aliquis ex eis eſt magis prę-
iudicialis ipſi reo, eò efficacius probari de-
bene indicia, quibus iudex ad illum indu-
citur.
132 Et quidem pro noſtro inſtituto apparet
manifeſtè, ex omnibus actibus iudiciarijs,
qui ab Inquiſitore exerceri ſolent, inquiſi-
tum in S. Officio per nullum ita rigoroſè
aggrauari ac per iniunctionem abiuratio-
nis, ob effectus, qui iſtam conſequuntur,
ſi ille relabatur, multiplicis pœnæ, imò &
in primo lapſu, quoad religioſos, inhabili-
tatis ad gradus, & dignitates Religionis, vt
paulò ante cum Diana, & Carena diximus,
iuxta decretum de conſenſu Vrbani VIII.
à Sacr. Congregatione S. Officij Vrbis edi-
133 tum. Idem etiam, quòd per iniunctio-
nem abiurationis reus magis aggrauetur,
innoteſcit clariùs in ſponte comparenti-
bus coram Inquiſitore, reſpectu quorum
alij actus iudiciarij, vt carcerandi, tor-
quendi, pœnis mulctandi, &c. prorsùs omit-
tuntur; at actus iniungendi abiurationem
numquam omittitur, vt ex communi om-
nium tradit Praxis illa m. ſ. c. 4. Vnde preiu-
dicialior eſt reliquis: ergo ad ipſum prære-
quiritur probatio delicti legitima iam in-
dicata, & magis infrà indicanda.
134 Dein circa ſecundum punctum præno-
tare oportet; quòd tripliciter poteſt con-
tingere, vt reus S. Officij nolit abiurare: vel
quia licet admittat errores contra fidem,
de quibus eſt conuictus, non vult eos de-
teſtari, ſed in eis pertinaciter permanere;
& de huiuſmodi pertinacibus non modò,
ſed infrà agendum; vel è contra, quia pror-
sùs negat tales errores, & talia facta hęre-
tica, de quibus conuincitur, & conſequen-
ter non vult abiurare, ac ſimiliter neque
de iſtis ſic negatiuis eſt hic nobis ſermo, ſed
135 erit alibi Vel denique quia non defen-
dit pertinaciter obiectos ipſi errores, nec
eos negat, ſed fatetur ſaltem facta, ex qui-
bus pręſumptio eorum leuis, aut vehemens
inſurgit, atque hinc tali reo, aut ex vrgen-
tibus indicijs abiuratio indicitur, ipſe ta-
men abiurare recuſat: & iſte eſt caſus, de
quo in præſenti.
136 Deciſio autem ei facile à Farinac. de
hæreſ. quæſt. 194. n. 34. à Souſa lib. 1. Aphor.
cap. 40 num. 16. à Carena. dict. tit. 12. §. 11.
num. 47. verſ. ſecundus caſus, & ab alijs tri-
buitur ſecundùm doctrinam Eymer. 2 part.
Direct. quæſt. 55. num. 15. verſ. ſed quid age-
tur. quam laudat ibi Pegna, dicens eſſe
omnibus numeris abſolutam, nempè quod
huiuſmodi reus S. Officij nolens abiurare
non ſit ſtatim relaxandus, ſed prius ad in-
ducendum ipſum, vt abiuret, excommu-
nicatione ipſo facto feriendus; in qua, ſic
ex cauſa fidei lata, ſi per annum inſordue-
rit, tùnc vti hæreticus impenitens brachio
ſæculari tradendus: quam tantorum viro-
rum deciſionem non poſſum non approba-
re, & libenter amplecti.
137 Verùm adhuc circa peculiarem caſum,
qui poteſt occurrere, manet mihi aliquale
dubium, nimirum, ſi quis reus S. Officij pa-
ratus ſit abiurationem emittere, ſecundùm
partes ei intrinſecas, & eſſentiales tantùm,
deteſtandi errores contra fidem catholicã,
& promittendi in ea firmiter permanere;
recuſet tamen abiurare ſecundùm partes
ipſi accidentarias, ſeu integrales, iuxta di-
ſtinctionem à nobis traditam, vt quòd fiat
cum tali ſolemnitate cum iuramento, quo
ſe obligat reus ad pœnam relapſorum, &c.
138 Et videtur dubium magis habere vim re-
ſpectu illius, qui non præuentus ſponte cõ-
paret coram Inquiſitore. Vnde, quamuis
hic tuto procederet contra illum, cogen-
do ad abiurationem etiam ſecundùm par-
tes accidentarias, inflicta ipſi excommuni-
catione, &c. ex ſententia Eymer. prędicto-
rumque auctorum.
139 Conſultius tamen, & tutius, meo qui-
dem iudicio, faciet, ſi occurrente caſu non
vlterius progrediatur, ſed ſtatim ad Sacr.
Congregationem Vrbis cum plenaria in-
formatione ſcribat, & inde expectet ordi-
nem, & modum procedendi contra illum
ſic nolentem abiurare. Nam fortè Purpu-
rati Patres de conſenſu Sanctiſſimi Domi-
ni Papæ, qui dictæ Congregationi perpe-
tuò aſſiſtere ſolet, conuenientius iudica-
bunt, vt cum huiuſmodi reo, maximè ſi
ſponte comparuit, mitius procedatur;
140 præſertim ſi originem ducat ab aliqua
natione ex illis, penes quas vnicuique per-
miſſum eſt cum ſumma conſcientiæ li-
bertate, ſectam, ſeu Religionem, quam
voluerit, relicta Chriſtiana, impune ample-
cti: expediens hic id addendum duxi.
141 Supereſt pro diuiſione tertij puncti diſcu-
tiendum duplex dubium, an quiuis abiurãs
in S. Officio, ſit abſoluendus per Inquiſitorẽ
ab excommunicatione, quam contraxit,
aut præſumitur contraxiſſe? item quando
hęc abſolutio ei impertienda? poſt abiura-
tionem ne, an prius? Circa hoc ſecundum
audi Carenam dict. tit. 12. §. 10. ſic dicentẽ.
142 Scaccia, inquit, de ſent. & re iudic. gloſ.
14. quæſt. 7. n. 178. ponit formulã cuiuſdã
ſententię, & abiurationis latæ in Inquiſitio-
ne inſulæ Melitenſis: in qua primo ponitur
ſententia, mox ſequitur abſolutio ab excom
municatione, & dein abiuratio, aitque
ſtylum illum non poſſe improbari. Ita ille
refert, & exprimit mentem Scacciæ.
143 Suam autem exprimens nu. 46. ait, quòd
nec laudet, nec damnet talem ſtylum: ſed
quòd contrarius abiurandi prius, & poſtea
abſol-

Digitized by Google

abſoluendi, ſit magis ſine dubio conformis
iuri, & rationi: quia ex vi eius abſolutio tri-
buenda eſt reo S. Officij bene diſpoſito, &
cenſetur bene diſpoſitus poſt abiurationẽ,
vt egregie docet Eymer. in 6. modo termi-
nandi proceſſum, num. 177. quem merito
144 omnes ſequuntur. Atque addit idem Ca-
rena hũc ſtylum ſeruari in omnibus Tribu-
nalibus Italię, & Hiſpaniæ, ac de iſtis addu-
cit ex Paulo Garzia, fol. 33. ibi, y fecha la
dicha abjuracion, mandamos abſoluer, y
abſoluemos à dicho fulano de qualquier sẽ-
145 tencia de excommunicacion. Quod etiã
idem ſeruetur in noſtro Tribunali Meliten.
teſtis, vt Conſultor, fui iugiter oculatus
per integros 39. annos. Nec equidem de illa
ſententia, cuius meminit Scaccia, quicquã
vnquam audiui, vel legi in proceſſibus anti-
quis, quos occaſione præſertim elaborandi
mea Prolegomena, ſępius diligenter euolui.
Firmum itaque maneat, poſt abiurationem
eſſe impertiendam abſolutionem.

146 At cui nam? an cuicunque abiuranti?
anſam dubitandi præbuit mihi Carena dict.
tit. 12. §. 10. vbi ſic quærit. An ante abiu-
rationem hæreticus ſit abſoluendus ab ex
communicatione? & reſpondet modo di-
cto, nihil exprimens de illo, qui eſt ſuſpe-
ctus de hæreſi, & abiurat de leui, aut de
vehementi, ſit ne huiuſmodi abiurans pari
modo abſoluendus? Expreſsè tamen docet
benè ipſe Carena 2. par. tit. 11. §. 11. eſſe tri-
buendam abſolutionem cuiuis abiuranti,
147 de leui, vel de vehementi. Maiorem ve-
rò dubitandi anſam mihi præbuit id, quod
annorum præterito Panhormi ab Illuſtriſ-
ſimis DD Inquiſitoribus Regni Siculi au-
diui. Cùm enim ter, vt paulò ante dixi, ad
ſacrum eorum Conſiſtorium ſecretum ad-
miſſus fuiſſem, prima vice poſt conſultatio-
nem mecum factam circa cauſam grauem,
quæ tunc ibi diſcutiebatur, de diuerſis ab
eis fui interrogatus, præſertim, an in no-
ſtro Tribunali Melitenſi daretur abſolutio
abiurantibus de leui, aut de vehementi?
de quo quæſito non parum admiratus ſum:
cumque affirmanter reſpondiſſem, ac ipſi
ſubiunxiſſent, apud Tribunal Siculum nun-
quam abſolui reos abiurantes de vehemen-
ti, aut de leui, magis excreuit admiratio.

148 Nihilominus perſtiti in affirmatiua (ſic
cuiuis bene ſentienti perſiſtendum iudico)
eamque forti ratione ita oſtendi; quia in
ſuſpecto de hęreſi duo pręſumũtur, & quòd
ſit hæreticus, & conſequenter quòd ſit ex-
communicatus: primum per abiurationem,
ſecundum verò per abſolutionem ſub con-
ditione aufertur, cui rationi maximè Illu-
ſtriſſimus Transmiera valdè acquieuit.

149 Imò addidi, in noſtro Tribunali Meliteñ
fuiſſe ſemper vſu receptum, & verè nunc
eſt, me teſte, vt abſoluantur rei ſub con-
ditione abſque vlla abiuratione expediti,
ſed cum ſola profeſſione fidei, aut etiam ali-
quãdo cum aliqua correptione. Atque pręę-
dictis iam Regulæ, & cap. finis imponatur.

CAPVT IV.

De aliquibus modis in particulari terminandi proceſſus, ſeu expediendi cauſas fidei in Sancto Officio per abiurationes, aut de leui, aut de vehementi, aut de violenta ſuſpicione, aut de formali.

PROOEMIOLVM.

1 TRADITIS præcedenti cap. ijs, quæ communia ſunt quadruplici gradui, ſeu ſpeciei
abiurationis, iam ad exprimendum peculiariter vniuſcuiuſque naturam, & pro-
prietates, ſeu effectus deſcendimus. Pro tribus prioribus prænotanda doctrina
illa alibi à nobis indicata, quam ex iure tradit egregiè Eymeric. par. 2. Direct. q. 55.
nempè quòd triplex de hæreſi, ſeu de apoſtaſia à fide ſuſpicio reperiatur. Prima, dicitur
ſuſpicio modica, ſeu leuis, in cap. Accuſatus, de hæret. in 6. Secunda, item dicitur ma-
gna, quæ in dict. cap. Accuſatus, vocatur vehemens, & ibi hanc particulam exponit ſic Ar-
chidiaconus Vehemens autem idem eſt, quod fortis. Tertia denique eſt ſuſpicio maxima,
vocata etiam violenta in eod. cap. Accuſatus, & cap. Cum contumacia, de hæret. in 6. &
2 infrà pluribus indicabitur. Dein prænotandum, intra latitudinem vniuſcuiuſque dictarum
ſuſpicionum dari neceſſario magis, & minus, vt per ſe conſtat; nam extat ſuſpicio hæreſis
minus, & magis, ac magis violenta, imò violentiſſima; magis etiam, & minus vehemens;
ſimiliter magis, ac minus leuis, quin & leuiſſima, iuxta qualitatem indiciorum, & proba-
tiones ipſorum, ex quibus ſuſpicio hæreſis inſurgit. Atque his prænotatis, iam faciliùs de
vnaquaque ſigillatim ſpecie abiurationis agemus.

Digitized by Google

*Qualem hæreſis ſuſpicio inducit ad abiuratio-
nem de leui? vel ſecus? hæc item quali, &
ſic abiurantem afficit?*

REGVLA CCCLXXXII.

3 OB quamcunque modicam, ſeu leuem
hæreſis ſuſpicionem, dum intra ter-
minos huiuſce leuitatis manet, iniungen-
da eſt reo S. Officij ſola abiuratio de leui, &
minor pœna ei imponitur, quam ſi aliter
4 abiuraret. Vnde, quamuis poſt dictam ab-
iurationem de leui, iterum in eandem, aut
in diuerſam hæreſim incidat, puniendus
quidem grauius; pœnam tamen relapſorũ
5 nequaquam incurrit. Propter leuiſſimam
autem hæreſis ſuſpicionem nulla vnquam
inquiſito indicitur abiuratio, ſed cum ſola
fidei profeſſione, vel prohibitione facti, aut
cum aliqua correptione, iniunctis pœniten-
tijs ſalutaribus abſolutus ſub conditione
ad cautelam expeditur.

---

6 DVplicem modum terminandi proceſ-
ſum expendimus in hac Regula, vtrũ-
que valde vſu receptum: alterum cum ſola
de leui abiuratione, alterum etiam ſine
iſta, ſed tantùm cum fidei profeſſione, vel
cum nonnulla correptione. De priori tra-
ctat ex profeſſo Eymer. 3. par. Direct. n. 161.
& ſeqq. Vbi primò ſic proponit titulum De
quarto modo terminandi proceſſum fidei
per abiurationem de leui; deinde proſe-
quitur per ſequentia verba.
7 Quartus, inquit, modus proceſſum fidei
finiendi, & terminandi eſt, quando dela-
tus de hæreſi, proceſſus meritis diligenter
diſcuſſis, cum bono conſilio in iure perito-
rum, reperitur tantum ſuſpectus de hæreſi
leuiter: & hoc eſt, quando delatus de hæ-
reſi nõ depreheaditur nec confeſſione pro-
pria, nec facti euidentia, nec teſtium pro-
ductione legitima, nec alias ſunt indicia
fortia, ſeu vehementia de illa hæreſi contra
eum, ſed tantùmmodo modica, & leuia, &
talia eſſe per conſilium indicata; propter
quæ vt ſuſpectus de hæreſi poteſt, & debet
vt talis, illam hæreſim, de qua delatus exi-
ſtit, abiurare: ita ille, qui ibi proponit per
extenſum formam ferendi ſententiam con-
tra ſuſpectum de leui, & formam abiurandi
de leui: videas apud ipſum.
8 De eodem etiam ipſe Eymer. aliquid prius
dixerat, par. 2. Direct. quæſt. 55. n. 9. & 10.
ſummarij; nempè. Et vbi, inquit, quis ſic
inuenitur de hæreſi leuiter ſuſpectus, nulla-
tenus eſt hæreticus, nec habendus; ſed de-
bet ſibi indici canonica purgatio, vel iniun-
gi tanquam bro leui abiuratio. Hæc ibi: &
quod ait de abiuratione pro leui, oſtendit
ex cap. Accuſatus, de hæret. in 6. Atque
circa hoc moderationem adhibere inten-
dit Pegna, ibi, comment. 86 ſic:
9 Quantum, inquit, ad hunc locum atti-
net, de iniungenda purgatione, vel abiu-
ratione pro ſuſpicione leui, illud omninò
putarem obſeruandum, quod optime ad-
monet Iacobus Simancas de Cathol. Inſtit.
tit. 50. num. 28. & ſeq. ſcilicet periculoſum
eſſe ob leues ſuſpiciones trahere in iudiciũ
hominem honeſtum, & probum, eumque
de fide interrogare: ergo perſonarum ra-
tio habenda erit; nam ex leuibus ſuſpicio-
nibus, probabilibus tamen, aduerſus vi-
les, & improbos procedi poterit, vt intel-
ligatur, quid pectore gerant; contra pro-
bos verò, & honeſtos non ita facile. Ha-
ctenus Pegna, & addit alia ad idem propo-
ſitum.
10 Nihilominus Eymer. abſolute, & abſque
diſtinctione perſonarum loquitur, & eodẽ
modo loquuntur alij adhærentes ei, maxi-
mè ex recentioribus, vt Souſa, lib. 1. Aphor.
cap. 40. nu. 11. & Farinac. cum multis, quos
citat, de hæreſ. quæſt. 187. num. 31. & q. 194.
11 num. 27. Et quidem circa aliquas mate-
rias particulares, vt videbimus cap. ſeq.
vix, aut nunquam occurret caſus in perſo-
nis vilibus, ſed ſolùm in honeſtis, quod quis
ob ſuſpicionem hæreſis leuem debeat abiu-
rare de leui, vt circa materiam ſolicitatio-
nis in confeſſione, circa materiam librorum
prohibitorum, &c.
12 Abiurantibus autem de leui minor pœ-
na infligenda eſt, quam ſi aliter abiurarent,
vt bene docent Pegna, dict. comment. 4. &
Souſa dict. cap. 40. num. 14 addentes, quod
ſint imponendæ eis pœnitentiæ contrariæ
ijs, quæ commiſerunt, arbitrio Inquiſito-
rum, conſiderata delicti, & perſonæ cuiuſ-
que delinquentis qualitate. Atque circa
hoc meritò collocanda differentia inter per-
ſonam vilem, & honeſtam etiamſi de vtra-
que ſit eadem, & æqualis ſuſpicio criminis
contra fidem, & vtrique æqualis abiuratio
13 de leui iniungatur. Nam vilis rationabi-
liter ſic poſſet puniri, quòd inter Miſſarum
ſolemnia ſtare debeat ad ianuam Eccleſiæ
cum inſcriptione delictum exprimente, cũ
14 candela accenſa, &c. At perſona honeſta
ſic, quòd teneatur eleemoſynam elargiri
conſtruendo aliquod pium locum, aut Ec-
cleſiam dotando: & hoc cum Decian. in
tract. crim. lib. 5. cap. 38. num. 7 & Carer. in
tract. de hæret. num 118 verſ. aut attendet
Inquiſitor; notat bene Farinac. de hæreſ.
quæſt. 187. num 33.
15 Subiungit tamen optimè ſtatim num 34.
idem Farinac. ex mente omnium, præcipuè
Archidiac. in cap. vt officium, num. 9. verſ.
ſed illa ſigna, de hæret. in 6. & ibi Ioan. And.
num. 2. & Geminian. num. 6. Rojas in tract.
de hæret. par 2. aſſert. 6. num. 148. Sylu. in
verb. hæreticus, §. 2. num. 7. Simanc. Cathol.
Inſtit. tit. 50. num. 27. Maſcard de probat.
lib. 2. conclu. 861. num. 7. Menoch conſ. 82.
num. 155. lib. 1. & plurimi, quos citat, quod
ad iniungendam abiurationem de leui reo
S. Officij de hæreſi ſuſpecto, & conſequen-
ter ad infligendas ei dictam pœnam, ac pœ-
nitentiam, debeant plenè probari indicia

leuia, & præſumptiones, ac coniecturæ, ex quibus ſuſpicio hæreſis contra ipſum dimanauit. Verbi gratia, vt exemplificat Carena par. 3. tit. 12. num. 17. nequit iniũgi vlla abiuratio, &c. polygamo, aut ſolicitanti in confeſſione, niſi prius plene probetur polygamia, vel ſolicitatio, ex quibus ſuſpicio hæreſis (vehemens ne, aut leuis, videbimus cap ſeq.) contra illos oritur.
16

17 Sed quid, ſi is, qui abiurauit de leui, in eandem, vel diuerſam hæreſim incidat? Cõcordant omnes, iuxta textum, in cap. Accuſatus, de hæret. in 7. quod licet non incurrat pœnam relapſorum, nec tradendus ſit brachio ſæculari, grauius tamen puniri debet, quàm ſi prius non abiuraſſet. Ita Eymer. 3. par. num. 161. verſ. Quartus modus ibi, & talis, ſi relabatur, pœna relapſis debita non punitur (hoc magis explicabitur Reg. ſeq.) licet grauius tunc fuerit puniendus, quam ſi non in antea abiuraſſet. Vbi Pegna dict. commen. 40. & Souſa, libr. 2. Aphor. cap. 40. num. 12.

18 Pro maiori autem huiuſce rei declaratione, ex me addo, poſſe contingere dupliciter, vt quis denuo poſt abiurationem de leui, in eandem, vel diuerſam hæreſim incidat. Primo, ſi deprehendatur in ſecundo lapſu hæreticus formalis, & tunc iniuncta abiuratione de formali, cõdemnatur ad pœnam ordinariam; quænam iſta ſit, & qualiter dicta abiuratio de formali iniungatur, dicetur à nobis infra. Secundo, ſi adſint, quando iterum labitur, eadem indicia leuia, ex quibus oritur leuis ſuſpicio hæreſis, & tunc inflicta maiori pœna extraordinaria, iterari debet ipſamet abiuratio de leui. Aut forte iniungenda abiuratio de vehemẽti, eo quod talia indicia ex ſe leuia tranſeant in vehemẽtia, attenta hac circumſtantia, quod reus ſimilia committere conſueſcat.
19
20

21 Sequitur agendum de altero modo terminandi proceſſum in fidei cauſis abſque vlla abiuratione canonica, ſed cum ſola fidei profeſſione, vel prohibitione facti, aut cum aliqua correptione, vbi tantum adeſt leuiſſima ſuſpicio hæreſis, vel apoſtaſiæ. Miror equidẽ hunc non fuiſſe repoſitum ab Eymer. inter illos tredecim, quos 3. par. Direct. à n 141. adducit, & explicat; nec vllum inuenio ex ſcriptoribus à me citari ſolitis, qui de ipſo ex profeſſo tractet; cũ tamen eius vſus apud quæuis S. Inquiſitionis Tribunalia ſit frequẽtiſſimus. Plura, ac varia proponentur exempla cap. ſeq. nunc vnum, vel alterum accipe ex noſtro Tribunali.

22 Propoſitum fuit dubium Sacræ Congregationi Vrbis à DD. Inquiſitoribus Melitenſibus circa eum baptizatum, qui captus à Turcis in ætate infantili adhæſit corde ſectæ Mahometanæ, credens in ea poſſe ſaluare animam ſuam, nec potuit habere notitiam rerum, ſeu myſteriorum fidei Catholicæ; Reſponſum fuit ab ea, quòd expediatur cũ fidei profeſſione, abſolutione ei data ad cautelam, & inſtruatur in rebus fidei. Patet ex literis aſſeruatis in Archiuo 14. Maij 1604. & 17. Iulij 1615. quæ, & ſimiles literæ ſupremi Tribunalis Romani tãquam leges canonicæ à nobis habentur.

23 Ex alijs item literis dictæ S. Congregationis 3. Septemb. 1605. & 2. Septemb. 1606 innoteſcit, qualiter de mãdato eius D. Eques Hieroſolymitanus N. qui ſimplici ſortilegio cum verbis incognitis vtebatur ad medicãdum, poſt confectum proceſſum, & examen circa intentionem, & circa perſonas medicatas, an receperint ſanitatem? expeditus fuit abſque vlla abiuratione, cum ſola correptione ac pœnitentijs ſalutaribus, & iniũcta ei ſtrictiſſima prohibitione in poſterum vllatenus eo vtẽdi ſub pœna arbitrio Inquiſitoris, aut pecuniaria locis pijs applicanda, aut carceris, vel æquiualentis.

24 Ratio autem prædictarum, & aliarum huiuſmodi expeditionum eſt, quia ex talibus factis ſic apoſtatãdi, ac ſuperſtitioſe medicandi, aut ſortilegijs ſimplicibus vtendi, non oritur leuis ſaltem ſuſpicio erroris cõtra fidem, vt poſſit reo iniungi abiuratio de leui; inſurgere tamen aliqualem, nempe leuiſſimam, negari nequit, nam alioquin non eſſent caſus ſpectantes ad S. Officium. Et quidem, quod ex ſuperſtitionibus, ſeu ſortilegijs ſimplicibus leuiſſima ſaltem inferatur ſuſpicio de pacto tacito cum dæmone, & conſequenter de errore contra fidem, inde patet, quia effectus quiuis in rerum natura apparens vel ſit à cauſa naturali proportionata, vel à Deo miraculoſe, vel ab occulta Dæmonis operatione; atque in talibus effectibus ſuperſtitioſis, maxime in illo pulueris ſympathiæ, vt vocant (qui hodie nimis eſt in vſu, & deberet ſanè condemnari, ac prohiberi) nõ apparet vlla cauſa naturalis, nec miraculum à Deo facile eſt admittendum; ergo ſignum manifeſtum, quod ab occulta Dæmonis cooperatione proueniant.
25

26 Nec valet ſi quis objiciat, quod ſæpe iſta ſortilegia ſimplicia conficiantur ex verbis ſcripturæ ſacræ ſolis, & ad finem bonum, ac honeſtum, nec quidquam mali contineant. Nam vt dixi, nequaquam facile admittendũ miraculum, maxime cum à perſonis non ita pijs, vt plurimum, fieri ſoleant, & in ijs multo minus cauſa naturalis proportionata cõſpiciatur; ergo ſecreta cooperatione diaboli fiunt effectus ex pacto tacito cum eo, & conſequenter adeſt aliqualis ſuſpicio hæreſis ſaltem leuiſſima, ob quam non iniungitur abiuratio, ſed ſola correptio, prohibitio, &c.

27 Vnde merito Sixtus Papa V. conficientes ſortilegia ſimplicia, & ſuperſtitiones huiuſmodi, præſertim circa dependentia à libero hominis arbitrio, eſſe ſubiectos iuriſdictioni Inquiſitorum, per Conſtitutionem, incip. Cæli, & terræ, declarauit, idemque præſtitit Vrbanus Papa VIII. per aliam incip. Inſcrutabilis, confirmatiuam, & ampliatiuam illius Sixti V. Vide, quæ circa eas diximus lib. 1. cap. 14. Regul. 124. ſub fin. cum Suar. de Religione tom. 1. lib. 3. cap. vltimo, cum

Valle

Valle Moura, opuſc. de enſal. & incant. ſec. 3 cap. 1. & cum alijs huic loco lucem porrigentia, &c.

Quando ſuſpecto de hæreſi, aut diffamato ſimul, & ſuſpecto iniungenda abiuratio, & purgatio? quando item ipſe pœnas relapſorum contrahat?

REGVLA CCCLXXXIII.

28 SI ex indicijs probatis inſurgat contra reum S. Officij vehemens ſuſpicio hæreſis, iniungenda eſt ei abiuratio de vehe-
29 menti. Quod ſi pariter diffamatus, & ſuſpectus de ipſa hæreſi exiſtat, ob diffamationẽ indicenda eidẽ purgatio canonica (ſed hæc poteſt omitti) & ob ſuſpicionem abiura-
30 tio aliqua. Verum, vt ſit relapſus, & pœnas relapſorum contrahat, poſt canonicam purgationem requiritur, vt in eandem hæreſim, à qua purgauerat ſe, denuo incidat; at poſt abiurationem de vehementi ſufficit, vt vel circa eandem, vel circa aliam quamuis ſit
31 hæreticus formalis; Secus vbi tantum de nouo ſuſpectus vehemẽter de hæreſi etiam ſæpius reperiretur.

---

32 MOdos etiam duos expediendi proceſſum fidei ex 13. expreſſis ab Eymer. loc. cit. coniungimus in hac Regula, nempe vel per ſolam abiurationem de vehementi, vel per purgationem ſimul, & aliquam abiurationem, aut de leui, aut de vehementi: quod non exiguam inter ſe, vt patet clare, connexionem habeant.

33 De primo ſic ait Eymer. 2. part. Direct. quæſt. 55. Quidam autem, inquit, ſunt ſuſpecti vehementer, & ſunt illi, qui talia vehementia, & fortia peragunt, quòd ex eis oritur vehemens, & magna ſuſpicio contra eos de aliqua hæreſi: & quoad iniũctionem
34 abiurationis poſt pauca ibi ſic. Quid ergo, inquit, fiet ſuſpecto de hæreſi vehementer? debet ſibi mandari, quod abiuret generaliter omnem hæreſim, & ſpecialiter eam, quã commiſit, tanquam vehementer ſuſpectus, per cap. alleg. Accuſatus, in principio, vt eſt dictum, & per cap. inter ſolicitudines, extra de purg. can. & per cap. literas, extra de præſumpt. Hæc ille.

35 Verùm magis ex profeſſo agit de hoc modo terminãdi proceſſum fidei, idem Eymer. 3. par. Direct. à nu. 166. verſ. Quintus modus, vbi pulchras præſcribit formas ſententiam condemnatoriam proferendi, & abiurandi de vehementi, explicatque peculiariter, quando nam reus S. Officij talem abiurationem emittere debeat, & cum eo ibi Pegna; atque ex vtroque Anton. Souſa, lib. 2. Aphoriſ. cap. 41. num. 2. per ſequentia
36 verba, quæ ferè ex illo tranſcripſit. Quando reus, inquit, non eſt legitime deprehenſus confeſſione propria, facti euidentia, aut teſtiũ legitima productione, ſunt tamen cõtra eũ magna, grauia, & vigentia indicia probata, abiurat de vehementi, & ſic terminatur proceſſus. Hæc ille; ex quibus omnibus

37 Nota præcipue particulam, *Indicia probata*, quam etiam exprimit Eymer. d. &. num. 166. & nos initio Regulæ, *Si ex indicijs probatis*. Debet enim probatio legitima indiciorum, ac plena extare, vt Inquiſitor poſſit iuſte, ac valide contra indiciatum procedere, ac peculiariter ad abiurationem de vehementi ei iniungendam deuenire; ſi iam ex iſta quiſuis reus S. Officij diſponatur vt ſi denuo in hæreſim incidat, ſit relapſus, & pœnas relapſorum incurrat, vt ſtatim
38 magis declarabimus. Et oſtenditur clarius ſumpto argumento à minore ad maius quia ſi vt reus abiuret de leui, prærequiritur plena probatio indiciorum, vti oſtendimus Regula præcedenti, num. 15. & 16. cũ Farinac. Carena, & alijs ibi citatis; quanto magis prærequiretur pro iniungenda ipſi abiuratione de vehementi, quæ ad dictum effectum inducit? ergo, &c.

39 De altero modo terminandi proceſſum fidei per canonicam purgationem ſimul, & abiurationem, quando reus eſt de hæreſi ſuſpectus, ac ſimul diffamatus, agunt Eymer. 3. par. Direct. à num. 181. in 7. modo, & ibi Pegna, commen. 43. atque Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 43 vbi ex illis compendioſe attingit, quæ huc ſpectant, ſic n. 1.
40 Quando delatus, inquit, non eſt legitime deprehenſus confeſſione propria, facti euidentia, aut teſtium legitima productione, reperitur tamen publice diffamatus de hæreſi, & ſunt præterea indicia, quibus de hæreſi redditur ſuſpectus; ratione infamiæ indicitur ei purgatio, ratione verò ſuſpicio-
41 nis abiuratio. Hæc ille: & ſtatim addit, n. 2. cum Eymer. citato: Quando datur, inquit, purgatio ſimul cum abiuratione, prius fit purgatio, & poſtea ſequitur abiuratio: nempe vel de leui, vel de vehementi, alterutram enim cum purgatione canonica coniungi non repugnat.

42 Verum per parenteſim adhibitam in Regula, quod poſſit omitti, conſequenter loquendo ad ea, quæ docuimus ſub finem Regulæ 376. ex mente Doctorum, qui de purgatione canonica agunt, præcipue Pegnæ 2. par. Direct. comment. 14. & 3. par. comment. 43. num. 181 ad hoc ſcilicet medium purgationis pro inueſtiganda veritate in cauſis fidei, rariſsime deueniendum eſſe, ob rationem ibi aſſignatam. Addidimus etiam cum Farinac. de hæreſ. qu. 185. num. 63. vſum purgandi ſe canonice de infamatione hæreſis apud ſupremum Tribunal Vrbis S. Officij omnino deſijſſe, ac ſimiliter apud noſtrum Meliten. nedum ſimul ſe purgandi, & aliqualiter abiurandi.

43 Sed dato, quòd adhuc alicubi vel ſola purgatio canonica, vel ſimul purgatio, & abiuratio iniungi ſoleat, videndum ſequitur, qualiter reus, cui iniungitur, ſi denuo

in

in errorem contrà fidem incidat, fiat rela-
pſus, & ſubiectus pœnis relapſorum; aut ſe-
cus: circa quę præ cæteris egregie præbet
nobis reſolutionem Pegna diuerſis in locis
citandis.

44 Ac primo quid, vbi quis leniter de hæ-
reſi diffamatus ſe purgauit? quid item, vbi
ſimul ſic diffamatus, ex indicijs leuiter etiã
de hæreſi ſuſpectus exiſtens, dictę purgatio-
ni abiurationem de leni adiunxit? Ancha-
ran. in cap. Accuſatus, not 6. de hæret. lib.
6. & Matthæus de Afflict. in Conſtitutionib.
Siciliç, tit. 1. de hæret. & Patarenis, ſuper
cõſtitut. inconſutilem, notab. 18. verſ. quid
autem, ſi contra, num. 32. abſolute ſentiũt,
quod is, qui abiurauit de leui, ſi in eandem
hæreſim, vel aliam incidat, inter relapſos
ſit enumerandus, & pœnis relapſorum pu-
niendus: atque pari modo idem ſentient
de eo, qui ob diffamationem de hæreſi le-
uem ſe purgauit. & poſt hanc purgationem
eadem etiam hæreſi formaliter infectus de-
prehenditur, quod fiat relapſus, &c.

45 Sententia tamen Anchar. & Mat. de Af-
flict. vt prorſus falſa, & iuri repugnans,
dict. cap. Accuſatus, §. 1. verſ. ſi autem le-
uis, reijcitur ab omnibus, pręcipue Simãc.
de Cathol. Inſtit. tit. 1. num. 19. & 20. &
Io. Rojas in ſingular fidei, ſingul. 1. n. 26.
qui cum Eymer. 2. par. Direct. quæſt. 58. &
ibi Pegna, commen. 83. verſ. vel poſt con-
ſtitit, oppoſitum certum affirmant, quod
nunquam vllus de leui abiurans, ſi denuò
hæreticus formalis in eadem, vel diuerſa
46 hęreſi exiſtat, relapſus cenſeatur: Atque
idem conſequenter loquendo bene affirmat
ipſe Pegna 3. par. Direct. commen. 38. verſ.
dixi autem, & poſt eum Souſa lib. 2. Apho-
riſ. cap. 36. num. 16. de illo, qui leuiter de
hæreſi diffamatus ſe purgauit, quod licet
de eadem hæreſi poſtea conuincatur, haud
47 fit relapſus. Pariq modo reſoluendum, vt
per ſe conſtat, de eo, qui ob talẽ diffamatio-
nem purgare ſe voluit, & ſimul ob leuem
hæreſis ſuſpicionem de leui abiurauit, &c.

48 Dein ſuſpectus de hęreſi vehementer, ſi
poſt abiurationem de vehementi formalis
hæreticus ſiue in eadem, ſiue in diuerſa
hæreſi deprehendatur, vere relapſus habe-
tur, pœnis relapſorum plectendus: Ita Ey-
mer. 4. par. Direct. rubr. de 5. modo ter-
minandi proceſſum, num 166 & 2. par. Di-
rect. quæſt. 58. vbi Pegna commen. 83. Fa-
rinac. de hæreſi, quæſt. 195. § 1. & Souſa
49 lib. 2. Aphoriſ. cap 42. num. 4. Qui nũ 5.
ſic: Abiurans, inquit, de vehementi, ſi ite-
rum in vehementem ſuſpicionem contra fi-
dem circa quamcunque materiam incidat,
non punitur vt relapſus, ſed iterum vehe-
mentem ſuſpicionem abiurat. Hæc ille, &
optime cum Pegna 2 par Direct. ad q. 58.
commen. 85. verſ. altera huic aduerſa.

50 Tradita autem à nobis duplici numero
præcedenti, vt ex ſe patet, à fortiori locum
habent, quoties quis propter vehementem
diffamationem, & ſuſpicionem de hęreſi ſi-
mul ſe ab ea purgauit, ac de vehementi
abiurationem emiſit. Sed quid, ſi ſolum
fuit de hæreſi aliqua diffamatus vehemen-
51 ter, & purgationem ab ea præſtet? Nequa-
quam erit relapſus, niſi in eandem hæreſim
purgatam recidat, ſecundum textum in
cap. Accuſatus, §. ille quoque, de hæret. in
6. & tradunt communiter DD. qui inter pur-
gantem ſe à vehementi diffamatione hære-
ſis, & abiurantem de vehementi, hoc diſcri
men aſſignant, præcipue Eymeric. 3. par. Di-
rect. rubr. de 2. modo terminandi proceſ-
ſum fidei, & ibi Pegna commen. 38. verſic.
Hoc tamen diſcrimen, addens bene per ſe-
quentia verba.

52 Quòd ſi, inquit, rationem diſcriminis quę-
ras, dicam, aut non facile reddi poſſe, ſed ita
voluiſſe legislatores, cum non omnium, quę
ab illis ſancita ſunt, ratio reddi poſſit, l. nõ
omnium; ff. de legib. Aut, quod verius, &
certius eſt; ideo qui incidit in aliam hære-
ſim diuerſam ab ea, de qua ſe purgauit, nõ
punitur pœna relapſorum, nec traditur cu-
riæ ſęculari; quoniam de illa ſolum, aut il-
lis hæreſibus ſe purgauit, de quibus fuit in-
famatus, non autem de omni hæreſi gene-
raliter: qui vero abiurat hæreſim, vt vehe-
menter ſuſpectus, omnem hæreſim abiurat,
& propterea in quamcũque poſtea labatur,
relapſorum pœna punitur: & hæc mihi vi-
detur vera, & ſolida diſcriminis ratio. ita Pe-
gna ibi.

53 Cur autem ille, qui de aliqua hæreſi diſ-
famatus ſe ab ea purgauit, ſi in eandem in-
cidat, fiat relapſorum pœnis ſubiectus, ex
Eymer. in 3. par. Direct. rubr. de 2. modo
terminandi proceſſum, idem Pegna, com-
men. 38. num. 150. verſ. eodem modo, in-
de oſtendit, quia quando expreſſe depre-
henditur quis in ſecundo lapſu, innoteſcit
animus eius, & præſumitur, quod in credu-
litate contra fidem, in qua prius erat, vſque
ad eam deprehenſionem perſeuerauerit,
54 abſque vera deteſtatione erroris. Atque
eadem ratione conuincitur de altero caſu
dicto, quando abiurans de vehementi hære-
ſim, in eandem, vel in aliam quamuis denuo
incidit, quod fit proprie relapſus.

55 Denique claudamus pręſentem Regulam
deciſione peculiaris caſus circa eũ qui de
hæreſi vehementer diffamatus, ab ipſa ſe
purgauit, quem proponit Pegna, loco cita-
to ſequentibus verbis. Si quis vero, inquit,
non recideret in hæreſim purgatam, ſed in
aliam, quamuis non ſit puniendus vt rela-
56 pſus, acriter tamen eſſet coercendus Quod
ſi ſæpius poſt purgationem recideret in
aliam atque aliam hæreſis infamiam, tunc
fortaſſis tradi poſſet curiæ ſæculari, iuxta id
quod diximus ſupra p. 2. ſuper q. 58. §. hoc
vnum poſtremo. Ita ille; ſed tutius faciet In-
quiſitor, ſi prius S. Congregationem con-
ſulat.

Quid

Quid de modo terminandi proceſſum Fidei in caſu violentæ ſuſpicionis? qualiter ſic ſuſpectus de hæreſi in S. Officio expediendus?

REGVLA CCCLXXXIV.

57 QVoad abiurationem, modus procedendi, ac terminandi proceſſum, quando adeſt violenta hæreſis ſuſpicio, ſecundùm vſum hodiernum, non differt à modo vehementis ſuſpicicionis explicato.
58 Quoad reliqua autem violenter ſuſpectus tametſi à parte rei poſſit non eſſe hæreticus, habendus tamen eſt vti hæreticus formalis, & pœna ordinaria plectendus. Si
59 verò poſt abiuratam violentam hæreſis ſuſpicionem in eandem, vel quamuis aliam hæreſim verè reincidat, à fortiori relapſus cenſetur; ſecus ſi ſolam violentam eius ſuſpicionem iterum contrahat, ſed tantùm
60 fit denuò violenter ſuſpectus. Eadem etiã violenta hæreſis ſuſpicione afficitur, qui poſt abiurationem de vehementi in ſuſpicionem hęreſis cuiuſuis vehementem relabitur.

---

61 REponit Eymer. ſexto loco inter modos 13. terminandi proceſſum fidei, hunc in caſu violentæ ſuſpicionis; explicatque eum pręter ipſum Eymericum 2.part. Direct.q.55. atque 4.par. in rubr. de ſexto modo expediendi cauſam fidei, num 178. vtrobique Pegna comment.80. & cõmen. 42. Tabiena in ſum.verb.Inquiſitor, §.17. Sprengerius in malleo maleficarum 3.par. quęſt.15. Farinac. de hęreſ. quæſt.187. §.4. & 5. à num 51. & Souſa lib.2. Aphor. c.42. Sed pręſtat explicationem eiuſdem Eymerici, tametſi longiuſculam, dict. num.178. audiamus.
62 Sextus, inquit, modus proceſſum fidei finiendi, & terminandi eſt, quando delatus de hæretica prauitate, proceſſus meritis diligenter dicuſſis, cum bono conſilio in iure peritorum, reperitur ſuſpectus de hæreſi violenter: & hoc eſt, quando delatus ipſe non reperitur legitimè deprehenſus confeſſione propria, nec facti euidentia, nec teſtium productione legitima; ſed ſunt indicia non leuia ſolùm, vel vehementia, ſed fortiſſima, & violenta, quæ ipſum delatum reddunt merito ſuſpectum de hæreſi violenter; propter quæ talis debet vt ſuſpectus violenter de hęreſi abiurare: ita ille, & magis explicans, atque egregie exemplificans ſubdit.
63 Vt potè, inquit, propter aliquid, quod dixit, vel egit; vt quia ſuſtinuit excommunicationem per annum, vel plus in cauſa fidei. Qui enim ſuſtinet excommunicationem per annum, vel plus, licet non in cauſa fidei, eſt ſuſpectus leuiter de hæreſi, quia hoc nõ caret ſcrupulo hæreticæ prauitatis, de pœnis, cap. grauem. Etſi citatus reſpõſurus de fide non comparet, ſed renuit contumaciter comparere, propter quod excommunicatur; tunc fit ſuſpectus de hæreſi vehementer, nam leuis ſuſpicio tranſit
64 in vehementem. Sed ſi ſuſtinet illam excommunicationem per annum animo pertinaci, tunc fit ſuſpectus de hæreſi violenter; nam vehemens ſuſpicio tranſit in violentam, contra quam non admittitur defenſio; imo ex tunc talis eſt, vt hæreticus, condemnandus; quæ omnia prædicta patent per cap. cum contumacia, & nota. ibid. de hæret. lib.6. Hactenus verba Eymerici.
65 Qui dein vſque ad nu.179. quatuor perpulchras, de more, proponit formas, diſponendi ſcilicet ad abiurationem ſuſpectum de hæreſi violenter, abiurandi illam hæreſim, de qua eſt violenta ſuſpicio, & quamcunque aliam, abſoluendi ab excommunicatione taliter ſuſpectum, & ſententiandi, ſeu pœnam, ac pœnitentiam eidem violenter de hæreſi ſuſpecto iniungendi; vide il-
66 las apud ip[illegible]. Quamquam, vt diximus in prima parte noſtræ Regulæ, abiurationis modus de ſuſpicione hæreſis violenta, attento noſtri temporis vſu, nequaquam eſt diſſimilis ab illo abiurationis de vehementi. Ita Mont.Maran.in pract. Archiep.c.84. nu.8. & cum alijs Farinac. de hæreſ. q.187. §.4.num.51.
67 Vbi addit, quod hodie in ſupremo vniuerſæ Reip. Chriſtianæ Generalis Romanæ Inquiſitionis Tribunali ſententia condemnationis propter violentam hæreſis ſuſpicionem non ſit in vſu; ſed quod omnes abiurent vel vt formales hęretici, vel de vehementi; & cum dicto Farinac. ait Souſa vbi ſupra, num.8. ſic. Abiuratio ob violentam ſuſpicionem aliquando eſt in forma hæreſis (id eſt de formali) aliquando de vehementi.
68 Quod qualiter locum habeat, vt ingenue fatear, vix percipio; quia ſi in vno caſu ſuſpicionis violentæ admittas abiurationem de vehementi, cur non etiam in quouis alio? vel ſi in vno concedas abiurationem de formali, cur non pari modo in quibuſcunque caſibus ſimilis violentæ ſuſpicionis? Et quidem apparet in hoc manifeſta repugnantia, quod quis non deprehenſus hæreticus formalis abiuret de formali hęreſim internam, quam negat.
69 Quare, ſaluo meliori iudicio, loquutio dictorum auctorum (quam quis non videat eſſe ſuboſcuram, vt abſtineam à maiori nota?) ſic videtur interpretanda, quod quiuis de hæreſi violenter ſuſpectus, ſi eam ſiue per ſolam monitionem, ſiue per torturam ad id tantùm inflictam (iuxta clauſulam per fiſcalem, ſine præiudicio probatorum) confiteatur, debeat abiurare de formali: ſi verò perſiſtat in negatiua, abiuratio de vehementi ſit ei iniungenda; ſicque eſt vſu receptum, me teſte, diuturno, apud noſtrum Tribunal Meliteñ. Atque hactenus circa primam Regulæ partem.
70 Quid iam circa ſecundam? Concordant omnes

omnes ſcriptores, iuxta diſpoſitionem cap. cum contumacia,& not.ibid.de hæret.lib.6. quod quamuis non ſemel contingere poſſit, vt ſuſpectus de hæreſi violenter, re ipſa non ſit hæreticus, debet tamen vt hæreticus haberi,& pœna ordinaria hæreticorum puniri. Ita Eymeric. dict. rubr. num.174. & 2.par. Direct.quæſt.55.ac ibi Pegna commen.80.Farinac.dict.§.4. num.46 & Souſa

71 ibid.num.3. Fit inde manifeſtum, quia ſuſpicio, ſeu præſumptio hæreſis violenta, quæ vocari ſolet præſumptio iuris, & de iure, eo, quod ex apertis, & violentis indicijs oritur,pro manifeſta veritate habetur, iuxta cap. is, qui, de ſponſal cap Quanto, de præſumpt.l. 1. § 1. de rei vxor. actione.

72 Confirmatur etiam,quia præſumptio hęreſis violēta, vt optimè eam deſcribit Gerſon, tract de poteſtate, conſider. vlt. & aſſert Pegna dict.commen.80.dicitur illa,quę prouenit ex ſignis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus cognitis accipitur argumentum concludens efficaciter, & ferè ſemper, quod talia agens, vel dicens eſt hæreticus; vt ſi quis tranſeat,vel redeat ad ritus Iudęorum, cap. contra Chriſtianos, de hæret.lib.6. ergo ſuſpectus violenter de hæreſi, merito vt hæreticus habendus, & multandus.

73 Ex prædictis autem, ſecundum communem omnium ſententiam, manifeſtè deducitur, quod præſumptio, ſeu ſuſpicio iſta hæreſis violenta, non admittat probationem in contrarium, ſeu quod defenſionem contra eam reo ſic ſuſpecto Inquiſitor non concedat. Ratio eſt, quia circa delictum, & delinquentem ſibi iam ſatis compertum, & notum procedit, ac ſtatuit. Ita Eymer. 3.par.Direct dict. num.173 oſtenditque ex cap.cum contumacia, de hæret.in 6 & Pegna 2.par,Direct.comment.80. verſ Tertia ſuſpicio, Locat.in iudiciali Inquiſitorum, verb. ſuſpicio, num.4. Farinac. de hæreſ.

74 quæſt.187 §.4.num.48 & alij. Quidquid teneat Rojas ſingul.165. generaliter loquens.

75 Merito tamen ijdem DD.Pegna, & Farinac. quibus adde Simanc Cathol.Inſtit.tit. 51. num.13. & Souſam,lib.2. Aphor.cap.42. num 10. moderantur prędictam doctrinā, quod licet ſuſpicio hęreſis violenta, ſeu iuris, & de iure non admittat probationem in contrarium directam, admittere tamen poſſit indirectam; vt ſi ſuſpectus de hęreſi violenter reus in S.Officio probare intendat, falſos eſſe teſtes contra ipſum examinatos, vel non eſſe vera indicia, ex quibus violenta pręſumptio naſcitur; atque hanc probationem, ſeu defenſionem indirectam nequit Inquiſitor ei denegare.

76 Deducitur item ex prędictis, quod violenter ſuſpectus de hęreſi, ſi abiurare eam nolit, & ſatisfactionem legitimam ſuſtinere renuat, tradendus ſit curię ſęculari, vltimo ſupplicio plectendus. Si autem reſilire, & abiurare velit, carceri perpetuò cum habitu pœnitentiali ſimiliter perpetuo, vel etiam temporario,tradi debet. Vtrumque vt certum docent Eymer. dict. num.174. & dict.quęſt.55.vtrobique etiam Pegna commen.42. & 80. Farinac.de hęreſ. quęſt.187. num 46. Menoch. de pręſump.lib.1.q.100. à num.14. & Souſa dict.cap.42.n.4. Patet

77 inde, quia licet ſuſpectus de hęreſi violenter non dicatur verus hęreticus, ſed pręſumptus, teſte ibid. Farinac. num. . . tamen ex vi iuris cap. cum contumacia, citato, tractandus eſt vt verus hęreticus, &c.

78 Tota autem difficultas conſiſtit in cognoſcendo, in quibuſnam caſibus talia adſint indicia, quę violentam hęreſis ſuſpicionem generent. Pręter exempla adducta de tranſeunte, vel redeunte ad ritus Iudęorum, & de permanente per annum in excommunicatione, alia afferunt ex iure ſcriptores, pręcipuè Albertin. tract. de agnoſcen. aſſert. quęſt.3. num.3. num.7. &

79 quęſt.30. num.2. vt de illo, qui in articulo mortis petiuit hęreticos conſolaturos, ex cap.filij, & hęredes, de hęret. lib.6. de nolente ſuam hęreſis ſuſpicionem purgare ad arbitrium Inquiſitoris, cap.ad abolendam, §.qui verò, eod tit. lib.6. & de pluribus contentis in cap. Accuſatus, §.ille quoque,de hęret. in 6. & multo pluribus in Concilio Narboneñ cap.29. & adducit Pegna, 2.par.Direct.quęſt.50.comment.75.

80 Ex quibus prudens Iudex, ſeu Inquiſitor pro alijs ſimilibus caſibus ad cognoſcendū, adſit ne ſuſpicio hęreſis violenta,normam ſumere poterit. Perpendere tamen diligenter debet facta, vel dicta contra violenter de hæreſi ſuſpectos producta; quæ tunc indubitata indicia exiſtunt, & reum violenter ſuſpectum de hæreſi clare oſtendunt, quando ad aliud trahi nequeunt, quàm ad id, quod indicant, quæ re vera ſunt hæreticalia, ideoque pro veris probationibus omninò habenda.Ita ex communi omnium mente tradit egregie Pegna 2.par. Direct. quæſt.55.commen.80.verſ. & huius.

81 Sequitur indicanda tertia pars Regulæ; quæ duo continet:alterum prorſus certum, & abſque diſſidio receptum ab vniuerſis;alterum non parum dubium, & controuerſum. Primum tradit breuiter Souſa dict. cap.42.num.9. dicens, quòd abiurans violentam ſuſpicionem, ſi relabatur, vt relapſus curiæ ſæculari traditur. Hæc ille, & deſumit ex Eymer. quem citat 3.p. Direct. in rubr.de ſexto modo terminandi proceſſum fidei,in caſu violentæ ſuſpicionis.n.177 vbi ſic.

82 Facta autem, inquit,prædicta abiuratione, Inquiſitor ſtatim ibi publicè poterit abiuratum informare per hæc verba,vel ſimilia in effectu. Chariſſime, tu hæreſes, de quibus habebaris merito ſuſpectus violenter, vt debuiſti, in forma conſueta Eccleſię abiuraſti, & in hoc benè feciſti: Caueas tamen tibi, quòd non facias contra antedictam à te factam abiurationem, incidendo in

in aliam hęreſim qualemcunque generaliter, ſeu alias; nam ſcias de certo, quòd (ſicut te obligaſti) ſine vlla miſericordia tradendus brachio ſęculari, vltimo ſupplicio feriendus. quare conſulo quod ſis cautus. Hæc ille.

83 Particula Souſæ, relabatur, & illa Eymerici, incidendo in aliam hęreſim, videntur poſſe intelligi dupliciter, vel de relapſu formali in hæreſim cum adhæſione cordis, & hoc modo per ſe clarè patet à fortiori; quia ſi abiurans vehementem hæreſis ſuſpicionem, vt diximus ſupra, num. 48. cum Eymer. Pegna, & alijs ibi citatis, hęreticus formalis in eadem, vel diuerſa hęreſi deprehendatur, relapſus propriè cenſetur, pœna relapſorum plectendus: quanto magis id locum habebit in abiurāte prius violentam hęreſis alicuius ſuſpicionem, qui eidem, aut alteri hęreſi adhęſiſſe poſtea reperitur?

84 E contra intelligi poſſe videntur de relapſu non formali in hæreſim ſine adhæſione mentis, ſed quod poſtquam quis abiurauit violentam eius ſuſpicionem, denuò violenter de ipſa ſuſpectus reperitur; atque hoc modo dubitatur, an taliter repertus ſit propriè relapſus ſæculari brachio tradēdus? Et hoc eſt ſecundum, quod dicebam eſſe non parum dubium, & controuerſum.

85 Sicuti eſt illud ſimile, quod in particulari proponit, & diſcutit Pegna ſolus, 2. par. Direct. commen. 83. quæſt. 58. verſ. ſed tota; an qui ſolum vt fautor hęreticorum abſque hæreſi formali abiurauit, & poſtea in eandem fautoriam reincidit, ſit habendus verè relapſus, & vt talis puniendus? qui tām pro parte negante, quàm pro affirmante allegat, & vtramque iudicat probabilem,

86 ſed illam tutiorem. Nos vtriuſque grauiſſimi dubij deciſionem differentes in proprium locum, vbi de modo terminandi proceſſum fidei per ſententiam contra relapſos ex profeſſo agemus, nunc obiter cum ipſo Franciſco Pegna duo aduertimus.

87 Primùm, quòd occurrente caſu in praxi alterutrius dubij dicti, particulares, ſeu prouinciales Inquiſitores nihil ſolo proprio marte decidāt, omninò expediat, niſi prius Sedem Apoſtolicam, ſeu Supremum San-

88 cti Officij Tribunal conſulant. Atque hanc conſultationem non ſolùm in iſto, ſed in alijs etiam caſibus circa materiam relapſorum fieri debere cum Eymer. 2. par. Direct. quęſt. 58. & cit. Pegna oſtendemus.

89 Secundùm, Quod ſicut qui abiurauit de vehementi, ſi iterum in vehementem hęreſis ſuſpicionem incidat, fit de ea violenter ſuſpectus, vt bene præter Pegnam citatum, docent Locat. in Iud. Inquiſ. verb. vehemens ſuſpicio, num. 1. Menoch. de præſump. lib. 1 quæſt. 100. num. 14. Farinac. de hęreſ. quęſt. 195. §. 1. num. 22. & Souſa lib. 2. Aphor. cap. 42. num. 23. eſtque omninò cer-

90 tum: Ita qui abiurauit violentam ſuſpicionem, ſi in eandem denuò incidat, ſit multò magis de hæreſi violenter ſuſpectus: Vnde cum pro primo lapſu ſit condemnandus ad pœnam ordinariam perpetui carceris, vt vidimus ſupra, num. 70. & 71. pro ſecundo quęnam alia pœna ei iuſtigenda? nunquid vltimi ſupplicij? alibi dicetur.

91 Denique varij caſus exprimendi ſunt infra; in quibus pro primo lapſu in hęreſim, ſeu in factum, aut dictum hęreticale, pœna mortis reo infligitur ex vi iuris Pontificij ſic diſponentis: unum tamen hic exprimam, in quo ob factum criminoſum ualde horrendum, & ob uiolentam hæreſis ſuſpicionem ex eo ortam, licet abſque diſpoſitione iuris Canonici pœna vltimi ſupplicij infligenda à pluribus Doctoribus iudicatur. Audiamus Souſam lib. 2. Aphor. cap. 42. à num. 14. vſque ad 18. compendioſe, vt ſolet, cum auctoribus, quos citat, ipſum referentem ſic.

92 Qui imaginem, inquit, Chriſti, Deiparę, ac Sanctorum data opera percutit, vulnerat, deturpat, ſpurcat, lapidem in eam iacit, vel ſimilia facit, violentam hæreſis ſuſpicionem incurrit; hoc enim factum manifeſtam hæreſim ſapit, & rarò, vel nunquam inuenitur ab hæreſi ſeparatum. Caſtr. de iuſt. hæret. punit. cap. 15. Simanc. Cathol. inſtit. tit. 33. num. 18. Farinac. tom. 1. q. 20. num. 68. ſic ille.

93 Subiungit autem n. 15. In hunc modum. Huic nefario, inquit, crimini de iure ciuili imponitur pœna mortis naturalis, arbitraria verò de iure cannonico, attentis circumſtantijs perſonæ, & delicti. Clar. §. fin. q. 66. num. 19. Menoch. de arbit. lib. 1. vnt. 4 caſ. 376. Simanc. dict. tit. 33. num. 19. & ſeqq. Farin. dict. n. 68. & ſeqq. ae de hæreſ. q. 181. §. 1. num. 43. Ita Souſa.

94 Dein num. 16 ſic: Perpetrans, inquit, auſu temerario, hoc horrendum delictum, ſiue hæreticalem animum fateatur, ſiue non, tradendus eſt curię ſęculari vltimo ſupplicio plectendus, ob facti qualitatem. Ita factum fuiſſe tradunt Anchar. conſ. 15. & Chaſſan. conſ. 1. in 5. præſuppoſito, num. 69. relati per Farin. dict. nu. 68. qui etiam n 71. & dict. §. 1. num. 44. Menoch. dict. caſ. 376. num. 4. & ſeqq. En de pœna mortis: ſequitur de præcedente reconciliatione.

95 Prædicti criminis, inquit, publicus nefarius patrator, ſi animum hæreticalem fateatur, & miſericordiam petat, reconciliari debet ad Eccleſiæ vnionem, attamen curiæ ſæculari tradendus eſt: Quoniam bonum ſpirituale non denegatur pœnitenti; & tantum ſcelus non poteſt manere impunitum, & ſemper poteſt timeri, quod conuerſio ſit ficta. Hactenus ille; qui tandem num. 18. pro vltimo complemento ſequentia addit.

96 In hoc, inquit, caſu torquendus eſt reus ſuper complicibus; quoniam nō eſt credibile, quod in talis criminis patratione non interuenerint complices dantes ad minus conſilium, vel auxilium promittentes, iuxta tradi-

Digitized by Google

tradita per Locatũ in Iud. Inquiſ verb. Iudicium, n. 33. Farinac. de hęreſ. q. 185, n. 133.
97 Et quia ſic ſeruatur in crimine læſę maieſtatis humanę, à qua valet argumentum ad crimen hæreſis. Gig. de crim. lęſ. maieſt. lib. 3. in rubr. de pœnit. quæſt. 17 num. 18. & ſeqq. Rolan. conſ 33. num. 16. & ſeqq. lib. 3. quos refert, & ſequitur Farinac. de crimin. lęſ. maieſt. quęſt. 112. inſpec. 1. num. 7. Hæc Souſa cum ſcriptoribus ab ipſo adductis. Atque prædictis iam Regulæ finis.

Hæretici pœnitentis qualiter terminatur proceſſus per abiurationem de formali? quando, & quibusnam hæreticis datur locus reconciliationis?

REGVLA CCCLXXXV.

98 Pœnitens hęreticus dicitur ille, qui alioquin errorem formalem contra fidem in mente habuit, ac cum verbis, vel facto oſtendit; poſtea vero in ſe reuerſus ipſum confitetur Inquiſitoribus, quorum diſpoſitioni, prout de iure eſt, ſubijcitur.
99 Abiurata autem prius hæreſi de formali talis hęreticus pœnitens (dummodo non ſit relapſus) ad miſericordiam, & reconciliationem admitti debet, ſi vere, & ex corde pœniteat; ſecus ſi ficte, ac ſimulate ad fi-
100 dem redeat. Quouis item tempore etiã in ipſo tabulato, eſt ſemper locus reconciliandi; raro tamen poſt publicam ſententię
101 prolationem. Conceditur tandem reconciliatio quibuſuis hęreticis (exceptis aliquibus indicandis) quin, & hęreſiarchis, ac dogmatiſtis, cum moderatione tamen dicenda.

102 Deſcriptio propoſita initio Regulæ hæretici pœnitentis traditur communiter à DD. præcipue ab Eymer. 2. par. Direct. quæſt. 40. ibi Pegna, commen. 65, à Farinac. de hæreſ. quæſt. 193. §. 1. nu. 4. & à Souſa lib. 2. Aphor. capit. 44. num. 1. Priores eius particulas ſatis indicatas inuenies, lib. 1. noſtri operis, cap. 12. Regul. 98.
103 num. 65. & ſeq. Vbi expendimus requiſita ad conſtituẽdum hæreticum, & hæreſim formalem, maxime quod requiratur ad pertinaciam, quæ eſt de eſſentia hęreſis, notitia aliqua Eccleſiæ, docentis oppoſitam veritatem; ex cuius notitiæ carentia prouenit, vt error contra fidem in perſonis pręſertim ruſticis, & ignaris, ſit non formalis, ſed tantum materialis, inſufficiens quidem, vt per ipſum quis hęreticus proprie dicatur, ac propterea talis ab abiuratione de formali liberetur.
104 Hinc, exempli gratia, in noſtra Congregatione S. Officij Meliten. aliquoties non fuit iniuncta abiuratio de formali mulierculis ignaris, propter vſum ſortilegiorum ad amorem turpem proſequutis; tametſi in examine confeſſę fuiſſent credidiſſe voluntatem humanam ſortilegijs cogi poſſe, me vrgente non eſſe iniungendã ob vim rationis, quòd talis credulitas procederet ex ignorantia contrariæ veritatis, & quod attenta qualitate perſonarum eſſet in eis error mere materialis, & nullo modo formalis, conſentientibus propterea Illuſtriſsimis DD. Inquiſitoribus, ac DD. meis Conſultoribus.
105 Confirmatio inde à me ſumpta, quod interrogatę illę mulierculę, an credant res ſacras, & pias orationes, quas dictis ſortilegijs miſcuerant poſſe ad malum finem, ſeu ad prauos effectus inſeruire? reſponderint in promptu neganter, in hacque negatiua perſtiterint etiam poſt torturam, ideo iniuncta fuit eis abiuratio de vehementi, ſtante præſumptione de formali errore in mente earum contra hanc fidei veritatem, quod res ſacræ non poſſint inſeruire ad prauos effectus; cum hæc ſit nota quibuſcunque perſonis, etiam ruſticis, & ignaris; illa verò, quòd voluntas libera cogi ſortilegijs nequeat non niſi doctis, & excellenti iudicio prędıtis, &c. Atque hæc obiter ſint dicta.
106 Poſteriores item particulas adductæ deſcriptionis hęretici pœnitentis, ſicut ſequẽtes Regulæ noſtræ clauſulas bene tradit, & explicat Eymer. 3. par. Direct. in rubr. de 8. modo terminandi proceſsũ fidei per abiurationem faciendam ab hęretico pœnitentę num. 188. propria ipſius verba audiamus.
107 Octauus, inquit, modus proceſſum fidei terminandi, & finiendi eſt, quando delatus de heretica prauitate, meritis proceſſus diligenter diſcuſſis, cum bono conſilio in iure peritorum, reperitur confeſſus hæreſim, ſed pœnitens, & alias non relapſus veraciter; & hoc eſt, quando delatus ipſe confitetur iudicialiter coram Epiſcopo, vel Inquiſitore, medio iuramento, fore verum, quod ipſe tanto tempore ſtetit, & perſeuerauit in illa, ſeu alia, de qua delatus eſt, hæretica prauitate, & illi exediderit, & adhæſerit; ſed poſtmodum ad informationem Epiſcopi, & Inquiſitoris tandem vult reſilire, & ad gremium Eccleſiæ redire, & illam, ac omnem aliam hæreſim abiurare, & ſatisfacere, prout ipſi voluerint ordinare. Hæc ille.
108 Deinde proponit, vt ſolet, à num. 189. vſque ad 195. quatuor per pulchras formas pro maiori declaratione huius 8. modi terminandi proceſſum fidei. Nimirum prima forma eſt, diſponendi ad abiurationem faciendam ab illo, qui propria confeſſione fuit deprehenſus in hæreſi, ac pœnitet, &
109 alias non eſt relapſus. Hoc vltimum ſæpius hic ab Eymer. repetitum, & à nobis in Regula per parenteſim appoſitum ſic (dũmodo non ſit relapſus) per ſe manifeſte innoteſcit; quibuſcunque enim relapſis negatur locus reconciliationis, ſed ſtatim brachio ſæculari traduntur vltimo ſupplicio feriendi: quinam autem ij ſint, indicabitur

com-

complete infra Regula propria de relapſis.
110 Secunda forma eſt cedulę legendæ in publico, continentis crimina illius, qui habet hęreſim abiurare. qua propoſita num. 190. addit ibi Eymer. quod debeat Inquiſitor interrogare reum abiuraturum, ſtent ne iſta omnia in veritate, ſicut lecta ſunt? ſi viderit eum ex indicijs certis bene conuerſum ad fidem, & diſpoſitum ad fatendam veritatem; ſecus ſi non aduerterit in ipſo talem
111 diſpoſitionem. Verum melius vult Pegna 3. par. Direct. commen. 44. num. 190. verſ. interrogabit eum, eſſe prorſus omittendam huiuſmodi interrogationem; quia ex eius omiſſione, quocunque modo reus ſe habeat nullum ſequitur inconueniens; poteſt autē ſequi non leue, ſi fiat, & coram populo ille negaret, ea ita ſe habere.
112 Tertia item forma eſt abiurandi omnem hæreſim ab illo, qui propria confeſſione eſt in hæreſi deprehenſus, & pœnitet, &c. Nūc perpendenda breuiter hæc vltima particula, & videndum qualiſnam debeat eſſe pœnitentia eius, qui poſtquam abiurauit deformali hæreſes, quas proprio ore confeſſus eſt, & quaſcunque alias, ad reconcilia-
113 tionem admittitur. Concordes ſunt circa hoc auctores, quod requiratur, vt reus vere, & ex puro corde pœniteat, & non ſufficire ad effectum, vt ipſius reconciliatio ſit legitima, & valida, ſi per fraudem, ficte, ac ſimulate ad fidem reuertatur. Patet ex cap. vt officium, §. Prouiſo ſolerter, de hæret. in 6. vbi DD. & ex Bulla incip. licet ex omnibus, Vrbani 4. Decian. crim. libr. 5. cap. 54. num. 5. Farinac. de hęreſ. q. 193. §. 1. num. 3. cum multis, quos adducit, & Souſa lib. 2. Aphor cap. 44. num. 5.
114 Citatum à Souſa pro doctrina prædicta noſter Thomas Sanchez de præcept. Decalog. lib. 2. cap. 12. num. 8. ſed ſi attente eū legas, proculdubio inuenies, quod loquatur de reconciliatione mere ſpirituali, quæ conceditur hæretico etiam relapſo, & fit abſoluendo eum ab excommunicatione, ſeu à quibuſcunque cenſuris, antequam vltimo ſupplicio puniatur, de qua nos infra cum eodem Sanchez, & cum alijs ex pro-
115 feſſo agemus. In præſenti vero tantum eſt nobis ſermo de reconciliatione, quę eſt propria ſolius hęretici pœnitentis non relapſi, & fit liberando eum ab vltimo ſupplicio, ac recipiendo in gremium Eccleſiæ, emiſſa abiuratione deformali, iniuncta etiā pœna ordinaria cum alijs pœnis, ac pœnitentijs; Vnde vt hæc reconciliatio ſit legitima, & valida, debet vera eſſe, & non ficta, nec ſimulata, vt diximus.
116 Quarta denique forma eſt ſententiæ cōtra eum, qui abiurauit vt hæreticus pœnitens; circa cuius tenorem (quem ſicut, & trium præcedentium formarum apud ipsū Eymericum videas) aliqua attingit Pegna in commen. 44. num. 194. primo commen-
117 tando verba illa. Verùm cum miſericors, & miſerator Dominus nonnullos prolabi permittat aliquādo in hęreſes huius permiſſionis cauſas, & vtilitates ex hæreſibus prouenientes indicat cum ipſo Eymer. & cum D. Thom. 2. 2. quæſt. 11. art. 3. ad ſecundum, nec intactas ego omnino relinquam quandoquidem præſens locus occaſionem mihi porrigit.
118 Vtilitas prima, & præcipue ex hæreſibus dimanans, quam primo loco adducit Eymer. quod inde ad intelligentiam ſacrarum ſcripturarum fideles magis excitati fuerint, & exercitatio iſtorum in illis percipiendis ad inquirenda Spiritus Sancti recondita myſteria admodum excreuit contra ipſos hæreticos. Circa hoc præ cæteris legendus S. Auguſtinus varijs in locis, præcipue circa illud Pſal. 67. Congregatio taurorum &c. eius verba, ne quæſo graueris audire.
119 Multi ſenſus, inquit, Scripturarum Sanctarum latent, & paucis intelligentioribus noti ſunt, nec aſſeruntur commodius, & acceptabilius, niſi cum reſpondendi hæreticis cura compellit: tunc enim etiam qui negligunt ſtudia doctrinæ ſopore diſcuſſo ad audiendi excitantur diligentiam, vt aduerſarij refellantur. Denique quam multi Scripturarum Sanctarum ſenſus de Chriſto Deo aſſerti ſunt contra Photinum, quam multi de homine Chriſto contra manichæos quam multi de Trinitate contra Sabellum; quam multi de vnitate Trinitatis contra Arrianos, Eunomianos, Macedonianos; quam multi de Catholica Eccleſia toto orbe diffuſa, & de multorum commixtione vſque in finem ſæculi, quot bonis in Sacramentorum eius ſocietate non abſint aduerſus Donatiſtas, & Luciferianos, alioſque ſi qui ſunt, qui ſimili errore à veritate diſſentiunt, quam multi contra cæteros hæreticos, quos enumerare, vel commemorare nimis longum eſt, & præſenti operi nō neceſſarium. Hæc ille adeo opportune, vt nihil opportunius.
120 Secunda vtilitas ex hæreſibus prouenieſ tacta hìc etiam ab Eymer ijs verbis. Verum etiam, inquit, vt ſic lapſi humiliores deinceps fiant, ac pœnitentiæ operibus exerceantur. Experientia enim ipſa innoteſcit non paucos illorum, qui ab hæreſibus infecti fuerant, vere conuertuntur, in quotidianis humilitatis, & pœnitentiæ ſe exercere, ſicque ſibi, & alijs vberrimos ſalutis ſpiritualis fructus magna cum ędificatione colligere.
121 Maxima denique vtilitas ex hęreſibus orta ſtilla, quod occaſione earū vera Chriſtianorum fides magis, magiſque roboretur Ita D. Thom. præcitato loco exponit illud Apoſtoli 1. Corinth. cap. 11. Oportet hæreſes eſſe, vt & qui probati ſunt manifeſti fiant; quę verba vti frontiſpicium totius noſtri operis de materijs Tribunalium fidei, &c. initio 1. Prolegom. appoſuimus; & aliā hæreſum vtilitatem, ſeu neceſſitatem aſſignauimus; videas ibi.
122 Circa illud præterea Eymer. eiuſdem

proceſſus meritis diligenter diſcuſſis repe-
rimus, quod tu ad informationem frequen
tem noſtram &c. adhærendo conſilio ſanio-
ri, &c. ad gremium S. Matris Eccleſiæ, &c.
euolaſti partem eius affirmatiuam oſtendit
Pegna, in reſolutione dubij non leuis, quod
ab Auctoribus diſcuti ſolet; num exprimi
debeat in ſententia condemnatoria hære-
tici pœnitentis reconciliati, quod hic fue-
123 rit hæreticus, an ſecus. Reſoluunt negã-
ter Guido Fulcod. in conſulta ad Inquiſi-
tor. quęſt. 15. cap. 19. Archidiac. in capit.
Vt commiſſi de hęret. lib. 6. Zanchin. tract.
de hęret. cap. 41. §. dictum fuit, ſquillaceñ.
tract. de fid. Cathol. cap. 27. & alij.
124 Qualiter autem affirmatiua reſolutio me
rito amplectenda, audiamus ab ipſo Pegna
in hunc modum decidente Sed verior, in-
quit, ſententia eſt, quam videtur ſequi hoc
loco Eymer. & tenent Io. Andr. & Geminia-
nus in dict. cap. vt commiſsi dicentes, In-
quiſitores noſtri temporis bene pronuncia-
re illum fuiſſe hæreticum, neque aliquod
125 eſſe, quod obſiſtat. Imò Simanc. de Ca-
thol. Inſtit. tit 60. num. 5 qui hanc ſenten-
tiam amplectitur, addit 1. inſtructione Hi-
ſpalenſi cap. 10. cautum eſſe, vt qui reincor-
porantur, vel vniuntur Eccleſiæ, declaren-
tur fuiſſe hæretici, vel apoſtatæ, & incidiſſe
in pœnas à iure ſtatutas; quia tamen dicũt,
ſe velle puro corde, & fide non ficta redire
ad Eccleſiam, Iudices abſoluunt eos ab
excommunicatione, & reconciliant eoſdem
Eccleſię, ſi ita eſt, vt aſſerunt, quod abſque
vlla ſimulatione vere cõuertuntur, & hanc
ſententiam comprobat communis Inquiſi-
torum vſus. Hęc ille: nec aliud addendum
occurrit.
126 Vltimo loco vnum tantum verbum cir-
ca illam Eymeric. clauſulam (Retinentes
nobis ex certa ſcientia, & expreſsè, quod
poſſimus libere dictum ſententiam, ſeo pœ-
nitentiam mitigare, aggrauare, comutare,
&c. in qua, vt ait Pegna ibid inſigne con-
tinetur Inquiſitorum priuilegium ab anti-
quo tempore eis conceſſum quandoquidẽ
de ipſo fit mentio in Concil. Narbonen c. 7.
& Biterren. c. 22.) vt etiam poſt ſententiam
pronunciatam iuridictio ipſorum in eadem
cauſa non expiret; de hoc à nobis alibi
agetur.
127 Nunc illud huc ſpectans ſolum viden-
dum, an ſi Inquiſitor ex obliuione, vel ex
alia cauſa, ommittat exprimere in ſenten-
tia condemnatoria hęretici pœnitentis re-
tentionem dictam, poſsit nihilominus, pœ-
nitentias augere, mutare, tollere, vel mi-
nuere? ſine dubio verius eſt quòd adhuc
poſſit, vt optimè docet idem Pegna, cum
Eymerico, qui id expreſsè tradit in ſepti-
mo modo terminandi proceſſum fidei ex vi
iuris, incip. Vt commiſſi, de hęret in 6.
128 Accedamus iam ad oſtendẽdam com-
plete doctrinam in vltimis Regulę noſtrę
partibus contentam, de reconciliatione
hęretici pœnitentis non relapſi quoad cir-
cunſtantias temporis, & perſonarum, quan-
do, & quibus hæreticis reconciliationis lo-
cus concedendus. Pro deciſione, pręno-
tanda diligenter diſtinctio illa, quam affert
doctiſſimus Traſmiera, lib 3, de Polygam.
quæſt. 15. num. 39. nempè duplicem eſſe ſen-
tentiæ publicationem contra hæreticum
pœnitentem à S. Officio condemnatum; al-
tera fit ei priuatim, dum adhuc in carceri-
bus exiſtit; altera coram populo, cum iam
ad planum tabulatum emiſſus eſt, vt exequu-
tioni ſententia mandetur: qua diſtinctione
ſit prænotata.
129 Dicto principio à facilioribus, certum
eſt apud omnes auctores, quod ſit recon-
ciliandus, & ad miſericordiam recipiendus
hæreticus in S. Officio, non ſolum quando
nullis præcedentibus indicijs ſponte com-
paret coram Inquiſitore (in quo caſu cum
ſola abiuratione, abſque vlla pœna, cum
pœnitentijs tantum ſalutaribus expeditur)
vel indiciatus, & captus ſtatim ſponte con-
fitetur, aut conſtitutus, & interrogatus de
plano ſuum errorem manifeſtat, de ipſoque
130 verè pœnitet; ſed etiam poſtea in quo-
cunque ſtatu proceſſus, quandiù ſententia
condemnatoria non eſt lata, & reo inqui-
ſito primitùs notifica, ſi à negatiua, vel à
pertinacia ſui erroris reſiliat, etiamſi per
inflictam ei torturam, ac veræ pœnitentiæ
ſigna præbeat, ad reconciliationem admit-
ti debet. Ita Pegna 3. par. Direct, commen.
42. Griland de hæret. quæſt 5 num. 2. & ſeq.
Farinac. de hæreſ. quæſt. 193. § 1. à num. 27.
cum varijs, quos citat, Souſa lib. 2. Aphoriſ.
cap. 44. n. 7. Diana tract. 7. par. 4. reſol. 24.
in fine, & Traſmiera citatus, num. 32. pa-
tetque ex vſu in quibuſcunque Tribunali-
bus S. Inquiſitionis recepto, iuxta cap. Ad
abolendam, de hæret. in 6.
131 Nota hic obiter cum ipſo Traſmiera id,
quod alibi magis à nobis diſcutietur, iuxta
promptiorem, vel tardiorem hæretici in-
quiſiti conuerſionem, vbi ad reconcilia-
tionem admittitur, mitiorem, vel grauio-
rem pœnam eſſe ei iniungendam, attentis
varijs modis maioris tarditatis, aut prom-
ptitudinis in manifeſtando ſuum errorem
Inquiſitori cum ſignis veræ pœnitentiæ;
132 Vndecim ferè affert Farinac. loc. cit. per
totidem ampliationes: videas apud ipſum;
nobis ſat ſit indicaſſe, vt iam prædictis vel
omninò certis compendioſè traditis, vidẽ-
dum nunc de aliquibus caſibus difficiliori-
bus, in quibus poteſt eſſe controuerſia, an
dictus hæreticus pœnitens debeat ad recõ-
ciliationem admitti? an ſecus?
133 Tres bene aſſignat citatus Traſmiera
num. 33. & ſeqq iuxta tria tempora diſtin-
cta, ſeu iuxta triplicem ſtatum illius: pri-
mus eſt, nùm poſt latam ſententiam con-
demnatoriam, & publicatam peculiariter
ipſi condemnato, dum adhuc manet in car-
ceribus, & dum adducitur vſque ad tabu-
latum, ſi interim reſiliat, ac verè pœni-
teat ſit recipiendus ad miſericordiam à

Simanc.

Digitized by Google

Simanc. de Cathol. Inſtit. tit. 47. à nu 36. adeò tenaciter partem negantem defendit, vt oppoſitam à iure, & à ratione longe auer ſam eſſe afferat; quia iura, præcipue dict. cap. Ad abolendam ita diſponunt, vt incō tinenti, & confeſtim poſt deprehenſionem hæreticus conuertatur: alioquin, ſi tardet, non ex corde cum vera pænitentia, ſed ob mortis inſtantis metum conuerti videtur.

135 Verùm nimis rigidè loquitur Simāc. cō tra partem affirmantem, quam ſequuntur grauiſſimi auctores ex antiquis, quos ipſe citat, Ioan. Andr. Abb & Anan. in capit. Excommunicamus, 1. §. 1. de hæret. Cardin. in dict. cap. Ad abolendam, Syluestr. in ſumma, verb. Hæreſis, Pegna, 3. p. Direct. commen. 41. num. 175. verſ. Nollem certè, Farinac. dict. §. 2. num. 56. Diana 4. par. tract. 7. verſ. Sed reſtat, reſol. 24. & præter alios Traſmiera vbi ſupra, qui ſe teſtem fideliſſimum præbet de praxi circa

136 hoc Hiſpanicæ Inquiſitionis. Vnde particulæ illæ, incontinenti, & confeſtim, ex dict. cap. Ad abolendam, ſecundum Abb. citatum, & reliquos, intelliguntur, dummodo pæniteat ſtatim, hoc eſt, poſt ſententiam, & ante quam tradatur brachio ſæculari. Et quidem neque verum eſt, quod ſimiles hæretici ſemper ob metum mortis inſtantis reconciliari petant, cum hæc petitio ſæpius ex illuminatione diuina, & ex vera pęnitentia procedere poſſit: ergo, &c.

137 Dein ſecundus ſtatus hęretici petentis reconciliationem cum ſignis verę pœnitētiæ aliquando erit, dum iam productus ad tabulatum, ibi manet per aliquod tempus quo ante publicationem ſententiæ ipſius, aliorum reorum ſententiæ leguntur, ſeu publicantur, (vt plurimum multi ſimul producuntur, & qui ex eis perſiſtit negatiuus, aut pertinax vltimo loco expeditur) ſi interim à negatiua, vel à pertinacia reſiliat, eſtne adhuc locus eum reconciliandi, & non tradendi brachio ſæculari? maior eſt controuerſia circa hunc caſum, & quidem.

138 Simanc. loc. cit. à fortiori negāter reſpōdet, cui ſine dubio adhæret Pegna, cuius ibid. hæc ſunt verba. Verumtamen, inquit, vbi malitiam perfidorum huiuſmodi contemplor, auderem dicere, iuſtiſſimè fieri, ſi locus miſericordię pateret eis, donec à carceribus Inquiſitorum educuntur: ergo educti iam, & in tabulatu collocati, non ſunt reconciliandi ſecundum ipſum. In confirmationem adducit Diana citatus reſol. 24. Inſtructionem Toletanam de anno 1561. quæ num. 64. ſic habet.

139 Muchas rezes los Inquiſidores ſacan al tablado reos, quin por eſtar negatiuos ſe determinan relaxarlos, y porque en el tablado antes dela ſentencia ſe conuierten, y dicen ſus culpas, los reciben à reconciliacion, y ſobre leen las determinaciones de ſus cauſas, y parece coſa muy peligroſa, y quando ſe deue ſoſpechar lo hagan mas por temor dela muerte, quādo con verdadero arrepentimiento, parece, quando ſe deue hacer pocas vezes, y con muy particulares conſideraciones. Hæc ibi, atque pars iſta ſine dubio probabilis eſt.

140 Nihilominus probabilior, & magis pia cenſetur affirmans, quam tuentur Decian. lib. 5. cap. 39 num. 3. Rojas de hæret. par. 2. num. 193. Farinac. de hæreſ quæſt. 193. §. 2. num. 6. & poſt alios Traſmiera ibid. num. 40. Imo, & Pegna citatur etiam pro hac parte, commen. 42. num. 175. cum hoc loco (videtur ſibi cōtrarius) affirmet, quod dum eſt in tabulatu non ſolum, ſi pænitere velit, ſit recipiendus ad reconci-

141 liationem; Sed etiam quod tunc debeat exhortari ad reſiliendum à pertinacia, ſeu negatiua, vt reconciliari, & non vltimo ſupplicio puniri valeat, quia nulli vnquā ſigna pœnitentię veræ præbenti pia mater Eccleſia miſericordiæ viſcera claudit.

142 Tertium denique tempus eſt, quod ſupereſt hæretico negatiuo, vel impœnitenti poſt publicationem ſententię in tabulatu, per quam traditur curiæ ſeculari, quouſque iſta exequutioni eam mandet, & vltimo ſupplicio illum puniat. An ſi interim reſipiſcat cum ſignis veræ pœnitentiæ, ſit admittendus ad reconciliationem, omiſſa pœna vltimi ſupplicij; controuertitur

143 multo magis inter Doctores. Qui pari modo in duas claſſes oppoſitas diuiſi ſunt, negantium, & affirmantium.

144 Et quidem inter negātes in hoc caſu numerantur etiam diuerſi, qui in duplici præcedenti affirmabant, vt Abb. in cap. Excōmunicamus, el primo verſ. vel poteſt dici, & ibi Ioan. de Anan. num. 7. extra, de hæret. negant etiam Arnald. Albert. cum allegatis per eum in repetitione cap. primi, de hæret. in 6. quęſt. 12. numer. 15. Paul. Grilland. in tract. de hæret. quęſt. 5 nu. 5. Rimin. conſ. 395. numer. 56. & præcipue Pegna, 3. par. Direct. quæſt. 11. commen. 36. verſ. Poſtquam traditus fuerat. Vbi ex-

145 preſſe ait, nullo modo hęreticos ſic pœnitentes, dum curiæ ſæculari fuerunt iam traditi, eſſe recipiendos ad miſericordiam, & hanc ſententiam ſemper æquam viſam fuiſſe addit, & quod contrarium facere valde periculoſum ſit.

143 Pro cōfirmatione adducit ex Campegg. in add. ad Zanch. in tract. de hæret. c. 16. littera B Farinac. de hæreſ. quæſt. 193. § 3. num. 63. exemplum cuiuſdam Sacerdotis, qui in Ciuitate Barchinonen. iam igni expoſitus, & ſemiaduſtus, & pœnitentiam clamans, ad pœnitentiam propterea admiſſus, poſt annos 14. in hæreſim relapſus, multos infeciſſe repertus eſt: Vnde tutius iudicatur in iſto caſu curię ſęculari traditū nullo pacto ad reconciliationē admittere.

147 Oppoſita nihilominus ſententia affirmās defenditur ab Eymer. 3. par. Direct. rubr. de Decimo modo terminandi proceſſum fidei, numer. 204. vbi ait hæreticum impænitentem iam traditū curiæ ſæculari,

dum ad ſupplicium ducitur debere aſſociari ab aliquibus viris probis, fidei zelatoribus, qui eum inducant ad fidem Catholicam; quod ſi reſilire, pœnitere, atque abiurare ſe velle affirmauerit, etiam ligatus ad palum, vt comburatur, ad reconciliationem debet admitti, & vt pœnitens hæ-
148 reticus immurari. Quod etiam tuentur Cardin. Zabarell. in cap. Ad abolendam, n.7. Extra de hæret. & alij quos citat Farin. dict. quæſt. 193. §. 2. num. 62. ipſe verò vix indicat, cui ſententiæ adhæreat. Traſmiera item ibid. num. 48. licet in negantem propendere videatur (cui, inquit, ſententiæ à fortiori mihi videtur ſtandum eſſe) audiamus, quid de affirmante ſequentibus verbis ſentiat.

149 Illud tamen, inquit, non deſinam addere pro miſericordię reuerentia, & pœnitentiæ cultu, quòd ſi hæreticus pœnitens talia ſigna doloris ederet, vt manifeſtiſſime eius pœnitentia appareret, qualiter eſſet, qui cum multis lacrymis, & animi ſenſibus, & religioſiſſimis ſententijs ſuum errorem ob Dei offenſam defleret; ita, vt adderet, ſe libentiſſime ad pœnas accedere in ſuorum peccatorum pœnitentiam, ſeque maiores pœnas pro ſuis culpis mereri, & cętera huiuſmodi; in tali caſu illum non relaxarem, ſed, prout dicit Eymer. perpetuo immurarem. Hęc ille, quę omnino approbo.

150 Concludendum itaque quod ſit locus reconciliationis ſimilibus hæreticis, etiam dum infligitur vltimum ſupplicium ad palum iam alligatis, ſi adſint manifeſta ſigna veræ pœnitentię, & quod remitti debeat arbitrio DD. Inquiſitoris, & Epiſcopi, qui de talibus ſignis, & de ſpe melioris vitæ in ſic clamante, ſe velle conuerti, iudicaturi ſunt. Docent pręter Traſmieram citatum, num. 44. & Farinac. vbi ſupra, num. 64, cum
151 alijs, quos citat (quidquid in contrarium dicat Simanc. dict. tit. 47. num. 39.) Campeg. in add. ad Zanchin. cap. 16. littera, B verſ. Tandem concludit, Paul. Ghirlan. in tract. de hęret. queſt. 5. num. 11. pręſertim, verſ. Quid dicendum, & Souſa lib. 2. Aphor. cap. 44. num. 8. ſic.

152 Poſt latam, inquit, ſententiam, & publicatam, an reconciliari poſſit hęreticus, Inquiſitorum determinationi relinquitur, ratò tamen reconciliari debet, maximè ſi iam traditus ſit curię ſęculari. Ita ille, citatque Pegnam 3. par. Direct. comment. 42. & Decian. lib. 5. crim cap. 39. num. 3.

153 Locus autem reconciliationis conceditur quibuſcunque hęreticis verè pœnitentibus in quouis caſu; exceptis aliquibus hęreticalibus, in quos qui inciderunt ex vi Bullarum Papalium non reconciliantur, ſed pro primo lapſu curię ſęculari traduntur, licet eos non abiurauerint. Primus eſt negantium Trinitatem Perſonarum in diuinis; Secundus negantium Diuinitatem Chriſti Domini; Tertius negantium Chriſtum fuiſſe conceptum de Spiritu Sancto; Quartus negantium Chriſti mortem, vt nos redimeret; Quintus negantium virginitatē B. V. Marię. Sic diſpoſuit Paulus IV. in Conſtitutione incip. Cùm quorumdam,
154 quam affert Pegna in fine Direct. Sicut & illam eiuſdem Pontificis, incip. Cùm ex Apoſtolatus, per quam de alio caſu ſimiliter ſtatuitur, vt habeantur tanquam relapſi omnes Magiſtratus, ac Domini temporales, & Eccleſiaſtici, qui in hęreſim, vel in ſchiſma inciderint, vel hæreſim, aut ſchiſma excitauerint, vltimo ſupplicio puniēdi.

155 Duo pręterea caſus adiunxit, ſeu confirmauit Clemens VIII. per Conſtit. incip. Etſi alias, nempè celebrantium Miſſas, & audientium confeſſiones ſacramentales ſine ordine presbyteratus, quod iſti pari modo non ſint admittendi ad reconciliationē, ſed pro primo etiam lapſu relaxandi curię
156 ſęculari. De vtroque caſu iam prius ſic diſpoſuerant Paulus IV. & Sixtus V. per Bullas, quarum meminit Sanctarell. tract. de hęreſ cap. 42. dub. vnic. num. 5. circa medium ex Locato in Iudiciali Inquiſitor. rubr.
157 contra Sine ordinibus celebrantes. Extendit etiam prędictos caſus Vrbanus Papa VIII. per Conſtit. incip. Apoſtolatus officium, ad quoſcumque etiam minores 25. annis, dummodo vigeſimum ętatis annum compleuerint.

158 Ex Locato item vbi ſupra fit mentio à Sanctarel. citat. de alio Decreto eiuſdem Pauli Papę IV. per quod diſponitur, vt habeatur tanquam relapſus quiuis, qui diuiniſſimo Euchariſtiæ Sacramento abutitur; & videtur pręcipuè intelligendum de abuſu in ſortilegijs ad turpia, & inhoneſta, & ad defenſionem propriam contra arma hoſtilia. Dubitabit fortè aliquis, an hoc Decretum Pauli IV. fuerit vſu receptum apud Tribunalia S. Officij, cum nunquam de eo ſermonem vllum apud noſtrum Melitenſe audierim, cum tamen non ſemel in eo occurrerit caſus de abuſu ſanctiſſimę Eucha-
159 riſtiæ, me teſte fideliſſimo. Et quidem quod non ſit in praxi apud Tribunal ſanctę Inquiſitionis Luſitanię, à fortiori inde patet, quia de omnibus ſupra adductis caſibus ſic affirmat Souſa lib. 2. Aphoriſ. c. 44.
160 num. 6. Quare cùm ſit res maximi momenti, occurrente caſu abuſus ſacratiſſimę Euchariſtię ſuaderem DD. Inquiſitoribus, vt Sedem Apoſtolicam, ſeu ſupremum Tribunal Inquiſitionis conſulant. Ex prędictis autem caſibus aliquos infra magis explicabimus.

161 Supereſt vnus caſus diſcutiendus valde controuerſus, an ſtriges, ſeu lamię habendę ſint tāquam relapſę ob infanticidium, & curię ſęculari tradi debeant? Agit de hoc Diana tract. 8. De offic. & poteſtate Inquiſitor. 4. par. reſol. moral. reſol. 118. & ſententiam affirmantem primo loco adducit, dein ſuam indicat ſequentibus verbis.

162 Sed contrariam, inquit, ſententiam, & meritò, tenet doctus Pegna in ſuis notis

ad

ad Ambroſium de Vignate, quęſt. de Stri-
gibus, art. 2. §. Si verò dicunt, vbi adducit
verba Petri Duſinæ Generalis Inquiſitionis
Aſſeſſoris, & S. Pœnitentiatiæ Datarij ſic aſ-
163 ſerentis. Quamuis auctor mallei malefi-
carum, & Sylueſter teneant, lamias ob in-
fanticidia etiam in primo lapſu tradi poſſe
curiæ ſeculari, & ita aliquando obſeruatum
ſit in quibuſdam Inquiſitionibus particula-
ribus, & præſertim Pedemontanis, vbi mul-
164 tum inualuit hæc peſtis: Non conſueuit
tamen hoc S. Officium illas tradere; nec ali-
ter punire, quam ſacri Canones puniri mā-
dant Apoſtatas à fide Chriſti. Hæc Diana
cum citatis per ipſum auctoribus.
165 Quæ, vt iacent, refert Doctiſſimus Traſ-
miera dict. quæſt. 15. lib. 3. num. 56. & bene
concludit, quod tametſi à veneficis iſtis fiāt
homicidia, nequaquam tamen traduntur
brachio ſæculari, nec huiuſmodi ſtriges ma-
gis puniuntur, quam ipſi hæretici per Tri-
bunalia S. Inquiſitionis, quidquid ſit de alijs
166 Tribunalibus. Notandum tamen id quod
contra conficientes maleficia ex pacto ex-
preſſo cum dæmone necem inducentia di-
ſpoſuit Gregorius Papa XV. per Bullam,
incip. Omnipotentis Dei, ibi.
167 Conſtito, quod aliquis pactum cum
Diabolo fecerit, & à fide apoſtatando, ma-
leficijs, ſiue ſortilegijs vnam, vel plures per-
ſonas ita læſerit, vt ex maleficio, vel ſorti-
legio mors ſequuta ſit, etiam pro primo la-
pſu curiæ ſæculari tradatur, debitis pœnis
168 puniendus. Qui verò ſimiliter apoſtatā-
do pactum cum Diabolo, vt præfertur, fe-
cerit, & maleficium, ſeu ſortilegium com-
miſerit; ex quo licet mors ſequuta non ſit,
infirmitas tamen, diuortia, impotentia ge-
nerandi; ſiue animalibus, frugibus, vel alijs
fructibus, damnum notabile prouenerit, mu-
ro claudi, ſiue perpetuis carceribus in
S. Inquiſitionis Officio, vbi illud exiſtit, fa-
bricandis, mancipari debeat. Hactenus
verba Bullæ Gregorianæ, adducta etiam à
Traſmiera in fine dict. quæſt. 15. numer. 57.
169 Per quæ, vt vides, duo exprimuntur ca-
ſus valde diuerſi; in priori reconciliatio ho-
mini malefico omninò denegatur; in poſte-
riori verò ei cōceditur, & præmiſſa abiura-
tione errorū carcere perpetuo recluditur.
170 Quid tandem de hæreſiarchis, & dog-
matiſtis? concordes ſunt auctores vniuerſi
circa iſtos, in eo ſaltem, quod concedatur
ipſis locus reconciliationis, ſi non citati,
nec præuenti, ſponte compareant, & con-
fitentes ſuæ ſectæ errores ſigna manifeſta
veræ pœnitentiæ oſtendant; quia gratia,
ſeu beneficium ſpontaneæ comparitionis
nulli quantumuis errorum magiſtro, & in-
uentori denegatur, Ita Pegna 2. par. Di-
rect. commen. 64. verſ. item hac. Extra di-
171 ctum tamen caſum diſſident inter ſe ijdē
auctores; & qui ex eis, vt Simanc. Cathol.
Inſtit. tit. 47. num. 50. & ſeqq. hæreticos non
eſſe reconciliandos affirmarunt, multo ma-
gis id affirmant de hæreſiarchis, & dogma-
tiſtis; Alij verò, vt Eymer. 3. par. Direct. in
rubr. de 8. modo terminandi, &c. num. 188.
Pegna 2. par. Direct. commen. 64. & Souſa
lib. 2. Aphoriſ. cap. 44. num. 3. illos recon-
ciliari poſſe volunt aliquando, ſi verè ex
corde pœniteāt, & adſint clara ſigna huius
172 pœnitētiæ. Vnde Farinac. de hæreſ. q. 193.
§. 1. à num. 5. vſque ad 13. poſt varias diſtin-
ctiones, bene monet, vt ſint prudentiſſimi
Inquiſitores in dictis ſignis inueſtigandis:
Atque his iam Regulæ, & Capiti finem
imponamus.

CAPVT V.

De expeditione cauſarum fidei: iniuncta aliqua abiuratione, aut ſine ea diſcuſſis in particulari ſingulis caſibus, ſeu materijs ad S. Officium pertinentibus.

PROOEMIOLVM.

1 EXPOSITA vtcunque duplici capite præcedenti pro qualitate rei ex ſe adeo ob-
ſcuræ vniuerſa doctrina in communi circa naturam abiurationis, & quaſcunque
iſtius circumſtantias perſonarum, loci, temporis, modi, &c. atque in particulari cir-
ca omnes eiuſdem gradus, ſeu ſpecies de formali, ſcilicet, de ſuſpicione violenta,
de vehementi, ac de leui, ſiue de modis terminandi proceſſum fidei cum aliqua iſtarum;
nihil amplius ſuper addendum occurrebat, & huic tractationi de abiuratione, prout de ea
noſtræ profeſſionis Scriptores tractare ſolent (adeò obſcure, & breuiter, vt non deſit, qui, cùm
varios, & eruditos tractatus de rebus ad S. Officium ſpectantibus elaborauerit, etiam ver-
2 bum, Abiuratio, in Indice omiſerit) pro noſtro inſtituto ſatisfactum videbatur. Verum prę-
dictis nequaquam contentus maiorem lucem huic doctrinæ de abiuratione, vti præcipuę, &
excellentiori noſtri Operis parti præferre cupiens, operæ pretium duxi multo magis ad par-
ticularia deſcendendo, quaſcunque materias, in quibus error, aut præſumptio erroris con-
tra fidem eſſe poteſt, breuiter percurrere, ac ſingulos caſus, qui reos Tribunalium S. Inqui-
ſitionis ad aliqualiter abiurandum inducunt, vel ſecus; toto hoc 5. cap. non nihil ſane lon-
giuſcule præ cæteris, ex quibus præſens liber coaleſcit, quibuſuis dictorum Tribunalium

Miniſtris indicare; & obiter attingentur aliqua, ſi quę forte alibi circa dictas materias omiſ-
5 ſa ſunt. Ad hæc autem præſtanda, præter diuinam, quam confidimus non defutu-
ram, opem ferent tum alij auctores claſſici, tùm doctiſſimus Cæſar Carena, & Praxis illa.
m.ſ. quam multoties allegauimus.

Cuicunque qualiter abiuratio de formali in quauis materia contra fidem erranti iniungenda, vel ſecus? idque vnde proueniat?

REGVLA CCCLXXXVI.

4 CAſu, quo omnia ad formalem mentis
errorem, & ad pertinaciam requiſita
adſunt, in quacunque fidei materia quiuis
errare deprehendatur, nullum dubium,
5 quod de formali abiurare debeat. Ab hac
verò abiuratione ille merito eximetur, ſi
error illius vndecunque ſit tantum mate-
rialis, & pertinacia, quamuis culpa aliqua
6 non deſit, omninò careat. Hæc autem ca-
rentia tum ex alijs capitibus, tum ex igno-
rantia quauis non ſolùm ſupina, & craſſa,
ſed quandoque etiam ex affectata proueni-
7 re ſolet. At cum per eam vehemens præ-
ſumptio hæreſis non tollatur, infligenda
tunc reo tortura, & ex ea nihilo emergen-
te cum aliqua abiuratione de vehementi,
aut de leui expediendus.

8 OMnia in Regula præſenti contenta cō-
munia ſunt, & quaſi præludia ad vni-
uerſa in Regulis ſequentibus huius capitis
quinti exprimenda; quoad primam particu-
lam non eſt hic immorandum in decla-
randis requiſitis ad hoc, vt quis ſit perti-
nax, & formalis hæreticus; quia eſſet actum
agere; cùm ex iam alibi traditis à nobis cla-
9 rè innoteſcant. Sed ſolum aſſerimus, quod
illis ſuppoſitis in caſu occurrente tali hære-
tico ſine dubio ſit iniungenda abiuratio de
formali. Docent communiter omnes, præ-
cipue Farinac. de hæreſ. quæſt. 194. num. 24.
Carena. par. 2. tit. 1 §. 25. num. 124. & Prax.
m.ſ. cap. 1. & 2.

10 Aliquantulum verò immoremur opor-
tet in explicanda particula negatiua, quæ
in Regula ſequitur, quod ſcilicet haud de-
beat abiurare de formali is, qui quamuis fa-
teatur ſe credidiſſe contra aliquam verita-
tem fidei Catholicæ, perpenſis tamen be-
ne rebus, vel circumſtantijs perpendendis,
nequaquam hæreticus formalis reperitur,
eo quod talis credulitas ex errore tantùm
materiali, abſque vlla pertinacia contra au-
11 ctoritatem Eccleſiæ prouenerit, imò eam
habens aliquando aſſerit, ſe ſic erraſſe, quia
credebat, quod Eccleſia ita teneret, & ab
omnibus credendum proponeret. Tradit
ex mente aliorum Carena dict. §. 25. n. 125.
12 verſ. Addam hoc. Qui cum Farinac. de
hæreſ. quæſt. 179. num. 6. ſtatim ſubiungit,
taliter aſſerentem eſſe torquendum, vt eo
[illegible] appareat, quomodò ſit expediendus

13 Secundùm autem eundem Carenam p. 3.
tit. 12. §. 9. à num. 45. & ſecundùm alios au-
ctores, quos ipſe citat, quatuor præcipuè
debent perpendi, vt innoteſcat, qualiſnam
ſit error in reo S. Officij, an formalis cum
pertinacia, an potius materialis ſolummo-
do ſine ea, & vt decernatur, an, & quænam
14 abiuratio iniungenda? Primo perpenden-
da qualitas perſonæ inquiſitæ, num perſpi-
cax habeat iudicium, & notitiam creden-
dorum, ac qualem; ex quibus parentibus
ortum ducat, an ex catholicis, ſeu potius
hæreticis, & ex qua ciuitate, ſuſpecta ne,
an fideli, inter quos educationem ſumpſit,
inter ruſticoſne, an inter nobiles, & ſimi-
lia. Ex quibus non exiguum ſumitur ad-
iumentum pro reſoluendo gradu abiura-
tionis tali inquiſito iniungendæ, an de for-
mali, vel minori. Docent Pegna 3. part.
Direct. commen. 40. verſ. Sed ſi admiſeri-
mus, & Cantera cap. 2. de prob. per teſtes,
ſub. de indi. & tort. num. 27 verſ. Vſum ta-
men vidi.

15 Secundò, Perpendenda eſt qualitas ar-
ticuli, circa quem reus S. Officij, maximè
ſi hic ſit minor, vel fœmina, grauatus re-
peritur, videlicet; an ſit ex articulis, quos
vnuſquiſque ſcire explicitè debet, ſeu è cō-
tra, an ex illis, quos non tenetur quis ſic
explicite credere, cuiuſmodi ſunt multæ
fidei ſubtilitates, viris doctis ſolum notæ.
Ita Pegna par. 1. Direct. commen. 22. Reg. 2.
& 4. Farinac. de hæreſ. quæſt. 179. num. 33.
& ſeq. Souſa lib. 1. Aphor. cap. 12. num. 14.
16 & Carena vbi ſupra. Qui exemplificat ſic
aſſerens, quod maior dolus præſumeretur,
in impuberibus minoribus, & fœminis, ſi
negarent Chriſtum crucifixum; vel natum
ex Maria Virgine, quàm ſi faterentur, ſe
credidiſſe dæmonem poſſe cogere volun-
tatem hominis; ita ille; & ſubdit deciſionem
peculiaris caſus ſequentibus verbis.

17 Vnde, inquit, in S. Officio noſtro Cremo-
næ memini, iam ſupra decem annos, quan-
dam ſortilegam, ſaniore Congregationis
parte votante, fuiſſe coactam ad abiuran-
dum de vehementi, quamuis faſſa fuiſſet
ſe credidiſſe (grauabatur enim de ſortile-
gio qualificato ad amorem) dæmonem poſ-
ſe hominis voluntatem cogere. Ita ille.
18 Et quidē valde gaudeo inueniſſe me apud
ipſum talem deciſionem; per quam tanti
viri auctoritate, & ſanioris partis illius Cre-
monenſis Congregationis voto confirma-
tur alia ſimilis à me non ſemel adducta in
noſtra Congregatione S. Officij Melitenſ. &
recepta ab Illuſtriſſimis DD. Inquiſitoribus,
& à DD. meis Conſultoribus; ſed forte de ea
iterum infra.

19 Tertiò, Perpendendum eſt, à quibus fue-
rint

Digitized by Google

rint ſeductæ perſonæ iſtæ, nempè minores,
fœminæ, &c. an à parentibus, à Parochis, aut
à reliquis ſuperioribus, quibus quiuis ſub-
ditus credere tenetur; an verò ab alijs, qui-
bus non eſt obligatio credendi. Tradunt
benè Pegna dict. comment. 22. Reg 7. Io.
Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 6. q. 9. Farin. de hær.
q. 179. §. 3 num. 25. Souſa lib. 1. Aphor. c. 12.
nu. 11. & Carena citatus.

20 Quartò perpendi debet ſecundùm eun-
dem Carenam, & alios, an ſtatim atque
de veritate Catholica fuerunt moniti, illi-
cò reſipuerint; nàm ex hoc multò minùs
contra ipſos præſumptionem ſumet Inq.
quòd diù in hæreſi permanſerint; ſed è con-
tra indè deducet, quòd cum exigua, aut
nulla pertinacia illi adhæſerint, vel quòd
tantùm ex ignorantia materialiter errauer-
rint. Ac proindè, quòd nequaquam abiu-
rare debeant, ſaltèm de formali, ſed iuxta
qualitatem indiciorum de vehementi, aut
de leui, aut nullo modò, ſi per torturam
omninò euacuentur.

21 Cum autem ignorantia ſumpta ſtricto
modo priuatinè prout eſt mala (definitur
benè à Syluestr. verb. Ignorantia, nu. 2. pri-
uatio ſcientiæ poſſibilis adipiſci, quam quis
habere tenetur) multipliciter diuidatur, vt
iam alibi attigimus: Ex parte rei ignoratæ
in iuris, & facti ignorantiam: Ex parte ve-
rò actus ignorantis, ſecũdum D. Thom. 1. 2.
q. 6. art. 8. in antecedentem, concomitan-
tem, & conſequentem; Hæc rurſus, quæ
dicitur ignorantia volita, in affectatam, &
non affectatam; illa item in inuincibilem,
& vincibilem, ſeu craſſam, aut ſupinam;
Ex quauis illarum quis erret in fide, poteſt
dubitari, an ſit liber à pertinacia, & conſe-
quenter ab hæreſi, atque ab obligatione
abiurandi quouis modo, vel ſaltem de for-
mali?

22 Pegna par. 1 Direct. qu. 7. & Farinac. de
hæreſ. qu. 179. §. 3. num. 23. cum alijs multis
ibi ab ipſo citatis, abſolutè docent quòd
ignorantia in crimine hæreſis excuſet, ſed
debet intelligi inprimis de ignorãtiâ inuin
cibili, ſeu inſuperabili, ac proinde inculpa-
23 bili, ſiue iuris, ſiue facti. Quæ vndecun-
que proueniat, vt ſi quis falsò edoctus fue-
rit ab eo, cui tenebatur credere, vt ignarus
à Doctore, & pio, diſcipulus à Magiſtro, fi-
lius à parente, Parochianus à ſuo Parocho,
vel Epiſcopo, excuſat eum tam in foro exter
no, quam interno, non ſolum ad hæreſi, ſed
etiam à ſuſpicione eius, & ex conſequenti ab
omni abiuratione. Ita Souſa lib. 1. Aphor c.
12. n. 7. & 11. cui dictis Farinac. n. 25. & Pegna
loc. cita. ac 2. par. Direct. ad cap. 1. de hæret.
verſ. De quo ſit octaua concluſio, Io. Azor.
vbi ſupra, eſtque res certa.

24 Quid iam de ignorantia culpabili? Primo
de craſſa, vel ſupina, quæ prouenit ex incu-
ria, & negligentia ſciendi ea, quæ homo
debet ſcire, cum facilè poſſit. Quod itaq. er-
rans in fide ex ignorantia craſſa, qua pu-
tat, & credit aliquid non eſſe contra defi-
nitionem Eccleſiæ, quod ipſa eſſe de fi-
de declarauit, ſit vere hæreticus, ac proin-
dè de formali debeat abiurare, & vti hære-
ticus puniri, tenuerunt viri docti, vt Sotus
in 4. diſt. 22. qu. 2. art. 3. poſt 5. concluſ. caſ. 1.
Palacios in 3. diſtin. 25. diſp. 2. Ludou. Lo-
pez 2. par. Inſtruct. cap. 10 tit. de caſib. re-
ſeruatis, in Bulla Cœnæ, caſ. 1. Sayr. in The-
ſauro, tom. 1. lib. 3. cap. 4. nu. 15. & alij; ob
eam rationem, quia in reliquis delictis talis
ignorantia non excuſat à culpa, neque à pœ-
na, ergo nec in delicto hæreſis excuſabit.

25 Conſurgũt tamen contra eos multò plu-
res viri doctiſſimi, & omnino dicendum
volunt, eum, qui ſic ex ignorantia craſſa cre-
dit contra Eccleſiæ determinationem, cuius
notitiam non habet, haud eſſe verè hære-
ticum, neque ad abiurandum de formali
ſaltẽ teneri; oſtenditur retorquendo argu-
26 mentum in contrarium, quia eſt diſpar ra-
tio de hoc crimine contra fidem, atque de
alijs quibuſuis contra alias virtutes; cum ad
hæreſim requiratur pertinacia, vt quid intrĩ-
ſecum, tenens ſe ex parte obiecti, & conſi-
ſtit in hoc, quod quis teſtimonio, & auctori-
tati Eccleſiæ opponatur; Ignorans autẽ etiã
craſſiſſime ei nequaquã opponitur, cum pa-
ratus ſit corrigi, vbi primum ſciuerit, eam
27 contrarium tenere. Ad alia verò delicta
committenda non requiritur pertinacia di-
cta, ſed ſufficit voluntarium cum ignorantia
craſſa ſatis coniunctum. Ita Canus lib. 12. de
locis Theologiæ, cap. 9. colum. 21. verſ. Illud
deindè conſectarium; Nauarr. in ſum. cap.
22. Hiſpanicè n. 17. Latinè nu. 22. Vaſquez
cum multis ab eo relatis 1. 2. qu. 76. art. 3.
diſp. 126. cap. 2. Toletus in ſum. lib 4. cap. 3.
nu. 7. Bañez 2. 2 qu. 11 art. 2. col 3 Corolla-
rio, 1. Aragon. ead. qu. 11. art. 1. col 7. verſ. Di-
co 2. & Thomas Sanchez in Oper. moral.
tom. 1. lib. 2. cap. 7. nu 20. cum alijs, quos
adducit.

28 Diſſident verò inter ſe multò magis ſcri-
ptores noſtri, quando ignorantia eſt affecta-
ta; quippe per iſtam non excuſari reum S.
Officij à vera hæreſi, & ab effectibus eius præ-
cipue ab obligatione abiurandi de formali de
fendunt multi Canus, & Nauarr. loc. cit. Cor-
dub. in quæſt. lib. 1. qu. 17. § 7. Torres de Tri-
nit. qu. 32. art. 4. in 1. comment. par. affert. 1.
de Valentia 2. 2. q. 11. diſp. 1. pun. 1. diff. 4. in
ſolut. ad 1. Ratio pro hac ſententia videtur
firma, quia error affectatus procedit ex ele-
ctione, & quia nõ eſt paratus corrigi, qui da-
ta opera commonitionem Eccleſiæ declinat,
29 ac eius Doctrinam neſcire affectat. Oppoſi-
tum tamen; quod non ſit verè hæreticus
quiuis errans ex ignorantia affectata ob de-
fectum pertinaciæ ad hæreſim requiſitæ, &
quòd liber maneat ab effectibus, ac pœnis
ei coniunctis; præſertim obligatione abiu-
randi de formali, tenent alij, vt Aragon.
2. 2. qu. 11. art 2. col. 8. verſ. Propter hæc argu-
menta, Bannez ead. qu. 11. art. 2. col. 3. verſ.
Sed quæret quis. Azor. t. 1. lib. 1. Inſtit. moral.
6. 12. q. 9. & lib. 8. c. 8. q. 4. & Sayr ſuprà relatus.

Pig-

30 Prędictas autē duas ſententias ſub diſtin-
ctione in concordiam benè reducunt Vaſ-
quez 1.2.qu.76.art.3.diſp.126.cap.2. ad fin.
& Sanchez loc.cit.nu.23. quibus adde Sou-
ſam lib.1.Aphoriſ.cap.12.nu.9. & 10.nempè,
quod verus hæreticus errans in fide ex
ignorantia affectata, primo ſi eam affectet
ex falſa opinione contra Eccleſiam, quia,
quæ ipſa proponit, parui momenti eſſe cre-
dit, ſecundo ſi affectet, vt liberius erret in
fide;& in hoc ſenſu vera eſt prima ſententia,
& ratio pro ea allata, valde firma.
31 Siquis tamen erret in fide ex ignorantia
affectata, quam affectat ex tædio addiſcendi,
vel ad liberius peccandum, ſed non contra
fidē, nequaquam cenſetur hæreticus forma-
lis, neque debet de formali abiurare, quia
deeſt tunc pertinacia ad formalitatem hæ-
reſis neceſſaria. Atque hoc modo vera eſt
ſecūda ſententia;ſicque vtramque præter di-
ctos auctores tuetur Farinac. de hæreſ. qu.
179.§.3. nu.30. videas ipſum.
32 Addendum adhuc prædictis pro maiori
luce, quòd ignorantia in ijs, quæ ſunt per ſe
nota, ac de iure naturæ primario non excu-
ſet in foro externo ab hæreſi. Similiter ne-
que ignorantia iuris diuini circa illa, quæ
explici tè credēda ſunt,& quæ neceſſitate fi-
33 nis, ac medij omnibus credenda proponū-
tur. Imò etiam quòd non excuſet, niſi ratò,
ignorantia circa ea, quæ ex ſola neceſſitate
34 pręcepti explicite credere tenemur. Se-
cus ſæpè, ſi circa ea, quæ tantum implicite
credēdą ſūt, quia in ijs regulariter occurret,
vt adſit ignorantia inuincibilis, ergò hæc
excuſabit ab hæreſi, etiā in foro externo. Ita
Pegna in prima par.Direct. qu.7. nu. 22. &
par.2.ad cap.1 de hæret.comen. 22. Io.Azor.
lib. 8. cap. 6 quæſt. 7. Simanc. Cathol. Inſt.
tit.26.nu.5. Farin. de hęreſ.qu. 179.§.3.nu. 34.
35.& 58 & Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 12. nu.
13.14.& 15.
35 Hinc ipſe Souſa nu. 18. cum citatis Si-
manc. dict. tit.26.nu.8.& Farinac. dict. § 3.
nu. 36.rectè pro noſtro Inſtituto vniuerſa-
liter addit, quòd errans in fide per ignoran-
tiam, dummodo hæc non ſit inuincibilis, ab-
iurare debeat purè ſimpliciter ſine condi-
tione, pro qualitate culpæ, aut ſuſpicionis
de errore formali, maioris, vel minoris, vehe-
36 mentis, aut leuis, ſecundum arbitrium In-
quiſitorum. Quod intelligitur, inflicta prius
reo (excipe, niſi hic ſit ſpontè comparens)
tortura aliquali, vt iam diximus ſuprà, nu.
12.citatis ibi pro hac doctrina Farin.& Ca-
ren, non adeò graui, ſeu rigoroſa, vt omninò
euacuentur indicia, vel præſumptiones; nam
tunc non eſſet abiurationi locus; quod iam
alibi à nobis traditur.
37 Concludit tandem Souſa dict.cap. 12. ſic
nu.20. Quæ circa errantem, inquit, per igno-
rantiam diximus, ſuo etiam modo de errāte
per ſimplicitatem intelligenda ſunt. Vide
Farin. dict. qu.179. §.2. & per eum citatos
Hæc ille,& benè; nec aliud addendum.
38 Supereſt proferamus vnum verbum circa
dubitantē in rebus fidei (licet de hoc nihil in
Regula, nec in titulo eius expreſſum fuerit,
vt affine multum prędictis, hic ommitti non
potuit) qualiter hæreticus ſit, & abiurare
debeat? Ac primo ſuppono eſſe prorſus
certum, quod abſolutè loquendo, dubius in
fide catholica, ſit infidelis, ſeù hæreticus,
iuxtà cap. Dubius, extra de hæret. qua ra-
tione id contingat, nunc inquirimus.
39 Secundo ſuppono, quòd quinque modis
præcipue circa fidem dubitari poſſit, quos
expendunt Pegna 2.part. Diret.ad dict.cap.
Dubius commen. 1.& Farinac. de hæreſ.qu.
178 § 4 num 92. & ſeqq. primo ſubreptitia
tentatione, quandò quaſi inopinantèr oc-
currit alicui quędam tentans cogitatio cir-
ca credibilia. Qui ſic dubitat, hæreticus
non eſt, imò nec peccat, ſi inuitus tales pa-
40 titur cogitationes, Secundo veritatis elu-
cidatione, vbi, ſuppoſita fidei certitudine,
adducuntur rationes in contrarium, vt fi-
dei veritas magis innoteſcat: Neque ſic
41 vlla interuenit culpa. Tertio imperfecta
adhęſione; Sicuti euenit homini peccato-
ri, qui ſi perfectè adhęreret creditis, non ſic
viueret, quaſi de fidei veritate dubitaret.
Atque taliter dubitans, nequaquam hære-
ticus conſtituitur. Docent citati Pegna, &
Farinac. vt certum.
42 Dein Quarto voluntaria adhæſione,
vt ſi quis ſciens aliquid eſſe de fide, vo-
luntarie tamen de eo dubitat, ſiue æqua-
liter inclinet in veritatem fidei, & in erro-
rem contrarium, ſiue inequaliter. Et hoc
modo dubitans fit verè hæreticus. Tan-
43 dem quinto pertinaci defenſione; ità, vt
quis magis inclinet in doctrinam fidei con-
trariam, & tenacius illi adhęſit. Atque
hoc modo circa res fidei dubitans ſine du-
44 bio formalis hęreticus conſtituitur. In
vtroque autem caſu requiritur, vt quis du-
bitet cum pertinacia,& non ſit paratus cor-
rigi, alioquin non erit hæreticus. Ita be-
ne Farinac. dict.§.4.n.90
45 Attendenda item qualitas perſonæ du-
bitantis contra fidem & qualitas articuli fi-
dei catholicæ, circa quem dubitat, vt hinc
deducatur, an dubitans ſit hæreticus for-
46 malis, vel tantum de hæreſi magis, aut
minus ſuſpectus. Dubitans enim in ijs,
quæ ſunt de fide primariò, & omnibus tan-
quam neceſſario credenda traduntur, hære-
ticus cenſetur, & quoad abiurationem, ac
pœnas vti hæreticus expeditur, ſecundum
D. Thom. Quodlib. 1. q. 4. Secus, ſi dubi-
47 tet de ijs, quæ ad fidem ſecundariò ſpe-
ctant; vel de definitis ab Eccleſia; donec de
vtriſque legitime ſit admonitus. Sed inte-
rim tantum ex tali dubitatione exurget ali-
48 qua erroris ſuſpicio. Nulla ſanè, ſi dubi-
tet quis circa ea, quæ adhuc ab Eccleſia
non ſunt definita; dummodo ſit paratus te-
nere quidquid ipſa definierit. Ita citatus
Pegna, verſ. item decimo, & verſ. Poteſt
Item.
49 Duos tandem caſus rectè deciſos à duo-
bus

Digitized by Google

bus doctiſſimis viris accipe, alterum à Bañez ad 2. 2. q. 11 art. 1. verſ. ex his ſequitur, nempe quod non ſit hæreticus, nec dubius, aut ſuſpectus in fide, ſi quis ſentiens ſe tentari contra ipſam, ſuſpendat om-
50 ni no iudicium ſuum. Alterum verò à Th. Sanchez, tom. 1. oper. Moral. lib. 2. cap. 7. nu... nimirum, non cenſeri hæreticum eum, qui perpenſis rationibus contra fidē ſibi occurrentibus in neutram partem inclinat, ſed pendulus manet; niſi reflectat ſupra ſuum actum, iudicans rem illam fidei dubiam in ſe exiſtere.

51 Hoc autem modo, vel quouis alio ex dictis ob dubitationem in rebus fidei catholicæ fiat quis hæreticus, aut aliqualiter ſuſpectus de hæreſi, ſi reſipiſcat, & relicto dubio, ad certam omnino fidei noſtræ veritatem redeat, recipiendus eſt, & cum abiuratione de formali, aut de vehementi, aut de leui, pro certitudine, vel maiori, vel minori ſuſpicione erroris expediri debet. Ita Pegna loc cit. verſ. Cum itaque, & Farin. dict. §. 4. num. 107. quibus adde Souſam lib. 2. Aphoriſ. toto cap. 11. vbi prædicta omnia breuiter perſtringit: Atque ijs declaratio Regulę finita manet.

An, & qualis, & in quibus caſibus S. Officij iniungendi Iudæis, Saracenis, ac alijs infidelibus abiuratio?

REGVLA CCCLXXXVII.

52 TAmetſi Iudęi etiam contra veritates fidei catholicæ errantes nō ſint proprie, & ſtricte hęretici, ſed improprie, & largo quodam modo ſic dicantur, in multis tamen caſibus ipſi, ſicut & Mahometani, ac alij infideles iuriſdictioni Inquiſito-
53 rum ſubſunt. Prędicti autem, ſi fidei dogmatibus, quę illis, & nobis ſunt communia ſe opponant, & error formalis in eis deprehendatur, de formali abiurare debēt. At de vehementi, aut de leui, quando errare vehementer, aut leuiter pręſumun-
54 tur. Vbi verò oppoſitio eorum peccaminoſa, ſeu contumelioſa, contra dogmata Chriſtianis tantum propria extiterit, nulla emiſſa abiuratione condigna pœna ab Inquiſitoribus mulctandi.

---

55 EOdem fere ordine, quo lib. 1. noſtri operis ſingulas materias ad S. Officium ſpectantes pro indicāda vniuſcuiuſq. qualificatione, ſumpto initio, vt patet ex cap. 11. ab infidelitate, & Iudaiſmo, expendimus; ipſas nunc pro aſſignando vnicuique cōpetente abiurationis gradu, percurrimus, propoſita primo loco circa Iudęos, & quoſuis infideles præſentis Regulæ doctrina; quam per particulas congruentius oſtendemus.

56 Circa primam excitat peculiariter dubium Caren. 2. par. tit. 14. §. 1. An Iudæi ſint hęretici? & pro legitima deciſione ſupponit, quod Iudæi extra Eccleſiam Dei maneant, conſtat ex illo Pauli 1. Corinth. 5. Quid enim mihi de his, qui foris ſunt iudicare? item ex cap. Gaudemus, de Diuort. & ex cap. Multi, 2. quęſt. 1. atque vt omnino certum copioſe tradunt, & probant multi auctores, pręcipue Card. Bellarm. lib. 3. cap. 3. contrauerſ. general. 3. tom. & Ricciullus, de perſonis extra Eccleſię gremium exiſtentibus, lib 2. cap. 1.
57 Quia poſt Incarnationem Verbi ad Eccleſiam intratur per baptiſmum ſolum; ergo cum Iudęi nullo modo ſint baptizati, extra Eccleſiam eſſe merito cenſentur.

58 Ex prędicta autem ſuppoſitione, ſic iam bene reſoluit dubium Carena dict. §. 1. num. 2. dicens, quod quamuis Iudęi contra fidem catholicam expreſſe ſentiant, non ſint vere, & proprie hęretici, oſtenditur efficaciter adiuncta nominis ſignificatione; Nam hęreticus idem ſignificat atque diuiſus, ſicut hęreſis diuiſio, & non poteſt quis dici ab Eccleſia Dei diuiſus, qui nunquam fuit ei vnitus, ſeu intra ipſam per baptiſmum receptus; vnde, vt aliquis ſit hęreticus, ſupponitur quod fuerit baptizatus; ergo cum Iudæi nunquam per ſuſceptum baptiſmum ſe Eccleſiæ vnierint non dicentur ab ea diuiſi, nec proprie hęretici. Ita Rojas ſing. fidei 37. num. 5. & tract. de hæret. par. 2. num 471. Albertin. in rubr. de heret. in 6. q. 1æſt. nu. 12. & alij à Carena citati.

59 Nihilominus, quod Iudęi improprie, & largo modo vocari poſſint hæretici, quando contra veritates fidei ſentire deprehenduntur, negari quidem nequit (idem pari modo, teſte Farinac citando, dicendum de alijs infidelibus) ſic ſentiunt, & eos hæreticos vocant Io. Andr. in cap. Firmiſſime, extra de heret nu. 3 Lopez in Alleg. hęretica lib. poſt repetit. ad cap. Per veſtras de donat int. vir. & vxorem, §. Poſt medium, verſic. Hinc eſt, & Farinac, cum pluribus per eum adductis, de hæreſ. q. 178. num. 130.

60 Quidquid ſit de dubio præcedenti, quod ad quęſtionem de nomine videtur poſſe reduci; particula illa, quæ ſequitur in Regula noſtra, prorſus eſt certa, nempe Iudæos, & alios infideles eſſe Inquiſitorum iuriſdictioni ſubiectos; quod in prædicto c. 11. lib. 1. noſtri operis iam aliqualiter expoſitum; ſed nunc pro maiori expoſitione
61 non nihil addetur. Primo loco illud negatiuum, quod Inquiſitores hęreticę prauitatis nullam habeant iuriſdictionem in Iudæos, ex eo tantum, quod Iudæi, aut infideles ſunt; cum ſub hac formalitate, nec proprie, nec improprie ſint hæretici. Ita Carena dict. §. 1 nu. 4. cum Bald. conſ. 315. & 316. vol. 1. Dec. in ſuis tract. crim. lib. 5. cap. 14. num 3. & cum alijs.

62 Dein, quoad affirmatiuum, ſine controuer-

uerſia vlla eſt communiter receptum, quod
ſubſint iuriſdictioni Inquiſitorum Iudæi, &
Infideles non ſolum ex vi duplicis Bullæ Pa.
palis Gregorij XIII. incip. Antiqua Iudæo-
rum, & Clementis VIII. incip. Cum Hæ-
bręorum malitia, de quibus nos iam alibi,
& plura infra; ſed etiam ex vi Iuris canoni-
ci communis in multis caſibus. Docent ex-
preſſe Eymer. 2. par. Direct. queſt. 46. &
ibi Pegna, commen. 71. Locatus Auctor
Reportorij Inquiſitor. Comenſis in Lucer-
na Inquiſitor. vterquę in verb. Iudæus, prax.
M. S. cap. 20. Rojas par. 1. de hæret. num.
552. & cum alijs, quos allegat Carena dict.
tit. 14 §. 4. num. 14.
63 Qui nu. 15. proinde ex mente reliquorũ
merito tanquam falſam reijcit aſſertionem
Simanc. de Cath. Inſtit tit. 35. num. 11. &
Socin. ſen. conſ. 119. num. 18. vol. 4. affir-
mantium, quod Inquiſitores non poſſint
procedere contra Iudęum, qui aduerſus
Chriſtianum hęc verba protulerat (la vo-
ſtra ſede è ſede di pazzi) & aſſertionem.
64 Anchar in conſ. 15. affirmantis quod Iu-
dex ſæcularis tenetur Iudæum punire, qui
proiecit immunditias ſuper Crucem, quæ
in Litanijs deferebatur, cum hæc punitio ad
Tribunal ſolummodo S. Inquiſitionis ſpe-
ctet; ſicut quando apud ipſum accuſantur
Iudæi, quod Sanctorum imagines fregerint,
aut conculcauerint, quia prædicta ab eis
committuntur in vilipendium Chriſtianæ
fidei, ac Religionis, quod per ſe omnino
patet, & affert Prax. M. S. dict. cap. 20.
65 Pręter dictos verò caſus alij etiam aſſi-
gnantur, in quibus poſſunt Inquiſitores
procedere contra Iudæos, nempe ſi abra-
dant in Biblijs ea verba, quæ Chriſto Do-
66 mino competere cenſentur, vel ſi tripu-
dient, ornatiuſque incedant in die Veneris
Sancti in odium, ſiue contemptum eiuſdẽ
Chriſti Domini. Ita de vtroq. cum Alex.
conſ. 233. num. 6. vol. 6. & cum Lazar. de
Blaſphemia q. 2. num. 33. Caren. dict. tit.
14. §. 16. num. 36.
67 Qui num. 27. alium caſum ſequentibus
verbis addit, Tertio, inquit, procedunt In-
quiſitores contra Iudęos, ſibi accendi fa-
cientes ignem in die Sabbathi per Chriſtia
nos, vel eorum opera vtentes in ſeruitijs
68 vilibus. Et item contra Chriſtianos Iudęis
in ſupradictis inſeruientes, nam omnia
hæc rendunt ad decorem cultus Iudaici, &
in ludibrium Religionis Chriſtianæ, conan-
tibus Iudęos ſe ſe Chriſtianis ſuperiores oſtẽ-
dere in eo, quod poſſunt. Ita cautum eſſe pe
culiari Conſtitutione Nicolai V. quæ inci.
pit. Super gregem Dominicum, §. nec poſ-
ſunt, ſub Datum Romæ Kal. Iulij 1447. Põ-
tificatus anno 1. teſtatur Ricciul. de iure
perſonarum extra Eccleſię gremium exi-
69 ſtentium lib. 2. cap. 39. num. 18. Sic etiam
pluries reſcripſit S. Congreg. Eminentiſs.
DD. Generalium Inquiſitorum, Reueren-
diſſimo Inquiſitori Cremonæ, vt ex literis
ęiuſdem S. Congregationis, quæ conſeruan-
tur in Archiuio noſtræ, prout etiam Ciui-
tatis, ſcio plures Hebræos, qui pluries ope-
ra Chriſtianorum vſi fuerant in exercitijs
vilibus fuiſſe condemnatos ad carceres for-
males, & ad alias pœnas arbitrarias ab
Ordinarijs, & Inquiſitoribus. Hactenus
Carena; quo cum de alijs caſibus ſtatim
dicemus.
70 Circa tertiam item Regulę noſtrę parti-
culam, videndum iam, an, & qualiter Iu-
dęis, & alijs infidelibus iniungenda ſit abiu
ratio? Diſtinguendum prius de triplici ge-
nere delictorum, quæ illi committere poſ-
ſunt, alia enim ſunt delicta contra fidem,
ſeu ſectam ipſorum propriam, propter quę
nequaquam puniuntur ab Eccleſia, neque
iudicantur, iuxta illud S. Apoſt. 1. Cor. 5.
Quid mihi de his, qui foris ſunt, iudicare?
71 Nam ſiue violando legem, aut ſectam
ſuam, ſiue eam exequendo ex conſcientia
erronea peccent Iudæi, vel alij infideles,
ob peccata iſta nullo modo ſubſunt iuriſdi-
ctioni Inquiſitorum, (vt iam ſupra, nu 61.
cum Bald. Dec. & Caren. citatis diximus)
neque alterius Iudicis Chriſtiani; Cum
Eccleſia Catholica nullum cogens ad ve-
ram fidem, in ſuis ſectis, & ritibus eos tole-
ret.
72 Sunt item alia delicta Iudęorum, aut In-
fidelium contra fidem, ſeu Religionem no-
ſtram Chriſtianam tantum; quorum varij
caſus exprimuntur in Bulla Gregoriana ci-
tata, & vnicuique maiorem expreſſionem
addit Carena dict. tit. 14. diuerſis paragra-
73 phis; vide apud ipſum. Si de his delictis
denuncientur Iudęi, vel alij infideles apud
Tribunal S. Inquiſitionis, & adſint indicia
ſufficientia ad torturam, ei ſubijci debent
pro habenda veritate delicti (vt quòd blaſ
phemando dixerint Chriſtum Dominum
fuiſſe purum hominem, vel etiam pecca-
torem, Matremue Dei non eſſe Virginem)
& ſuper complicibus, non autem ſuper in-
tentione, quia in delictis huiuſmodi nullo
74 modo ipſi ſunt hęretici. Vnde quamuis
grauiſſimis pœnis, prout diſponitur in cita-
tis Bullis Gregorij XIII. & Clementis VIII.
ab Inquiſitoribus puniendi ſint, quod ma-
gis in particulari ſequenti libro à nobis de-
clarabitur, nulla tamen eis ob talia delicta
abiuratio iniungitur. Ita ex communi om-
nium Carena dict. §. 18. num. 42.
75 Tandem ſunt alia Iudæorum, aut Infide-
lium delicta contra veritates, ſeu articu-
los fidei communes illis, & nobis, prout
continentur in Conſtitutione Gregoriana
citata 1. 2. 3. & 8. ex decem per eam expreſ-
ſis caſibus, quos opportunius duxi proprijs
bullę verbis ſingillatim indicare; cum in his
locus ſit abiurationis, vt videbimus.
76 Primus caſus ſic habet. Si quis Iudęus,
aut infidelis, ex ijs, quę circa fidem cum
illis nobis ſunt communia, veluti Deum
vnum, & ęternum, omnipotentem, crea-
torem omnium, viſibilium, & inuiſibilium
& ſimilia non eſſe aſſeruerit, prędicauerit,

vel

vel priuatim alicui inſinuauerit. V. de declarationem eius apud Carenam dict. tit, 14. §. 6.

77 Secundus caſus eſt huiuſmodi. Si dęmones inuocauerit, conſulueritue, aut eorũ reſponſa acceperit, ad illoſue ſacrificia, aut preces ob diuinationem, aliamue cauſam direxerint, aut quid eis immolauerit, vel thuris, alteriuſue rei fumigationes obtulerit, aut alia quęuis impietatis obſequia
78 prętliterit. Hactenus de ſecundo caſu, quę eſſe quaſi corollarium primi notat benę Carena vbi ſupra, § 7 num. 19. nobiſcum enim conueniunt Iudęi, ſolum Deum eſſe adorandum, illique ſoli vti Deo preces fundendas, ac ſolum ipſum habere notitiam futurorum, maxime à libero arbitrio dependentium.

79 Tertius caſus Gregorianę ita proponitur Si Chriſtianos verbo, facto, vel exemplo, aut quouis alio modo neſaria huiuſmodi docuerit, vel ad ea perpetranda perduxerit, vel perducere attentauerit. Et hoc eſt, quod dicit Eymer. 2 par. Direct. quęſt. 46. num. 4. verſ. ſi ergo inueniantur, ibi pręſertim in pręſentia Chriſtianorum: vbi Pegna addit, quia quandoque ad ſimilia ſuo malo exemplo Chriſtianos pertrahunt, vel perducere attentant hucuſque de tertio caſu.

80 Octauus caſus continens etiam aliquid commune nobis cum Hebręis, aut infidelibus exprimitur in Gregoriana ſequentibus verbis. Si libros Hęreticos, vel Thalmudicos, aut alios Iudaicos damnatos, vel alias prohibitos retinuerint, &c. diuulgauerint, vel in quæcunque loca detulerint, aut ad eam rem opem ſuam accommodauerint. De tali item prohibitione librorum ſacta Iudæis, aut alijs infidelibus expreſſe in Bulla Innocentij IV. incip. impia Iudæorum, & in Bulla Clementis VIII. incip. Cum Hebræorum malitia, &c.

81 Quod autem Iudæi, aut infideles librum Thalmud retinentes, &c. cenſeantur delinquere contra fidem nobis, & ipſis communem, inde oſtenditur, quia tametſi liber Thalmud, ſiue Hieroſolymitanus ſiue Babylonicus (vt diſtinguitur communiter, teſte Deciano in tract. crim. lib. 5. cap. 12. num. 3.) cõtineat multiplices blaſphemias contra Ieſum Chriſtum, & B. V. Mariam, plura tamen in eo reperiuntur contraria ijs, quæ nobis, & ipſis ſunt communia. Vide Marquar. de Iudęis, part. 3. capit. 1. numer. 49.

82 Errantes itaque Iudæi, & alij Infideles contra dogmata fidei nobis cum eis communia, in dictis caſibus Gregorianæ 1. 2. 3. & 7. contenta, cum ſint aliquo modo hæretici, vt benę ait Eymer. par 2. Direct. quæſt. 46. num. 3. & ſeq. dato, quod errorem ſuum ſiue ſponte, ſiue de plano, ſiue per inflictam torturam ſuppoſitis indicijs ſufficientibus fateantur, de formali abiurare debent. Ita citat. loco Eymer. verſ. quo Iudęo, ibi Pegna, commẽt. 71. vbi ponit formam abiurationis ab illo faciendę., & Zanard. ſumm. diuinor. præcept. cap. 4. tom. 1. verſ. ſi igitur in ſupradictis.

83 Quòd ſi in negatiua intentionis, ſeu erroris etiam poſt inflictam torturam perſiſtãt in omnibus, & per omnia eodem modo contra eos proceditur, ac contra Chriſtianos, & pro gradu ſuſpicionis, aut leuis aut vehementis, ad abiurandum de leui, vel de vehementi cogendi ſunt ex mente prædictorum auctorum docent Carena dict. tit. 14 §. 18. num. 41. & Praxis M. S. c. 20. cuius viſum eſt pauca verba referrè.

84 Eſſendo, che, inquit, alcune coſe della Santa Fede ſono alli Giudei, e Chriſtiani communi; quindi è, che ſe in eſſe ſi trouano delinquenti i Giudei, il S. Offitio procede contra di loro. Le coſe communi à Chriſtiani, & à loro ſono come Dio eſſer vno, eterno, onnipotente, creatore del mondo; che vi ſiano Paradiſo, Inferno, Angeli, demonij, Scrittura Sacra, anima immortale, e ſimili. E perche vengono nel S. Offitio inditiati di non credere, ò tutte, ò alcune di dette coſe, ò d'hauer proferite parole indecenti, ſoſpettione di mala credulità intorno ad eſſe, ſi procede contro di loro à cattura, à perſequitione di libri, e ſcritture, e ſi tirano inanzi le cauſe con i termini
85 della ragione, come ſi fà con altri. E confeſſando la mala credulità, ſi fanno abiurare de formali, e negandola etiandio in tortura, ſi fanno abiurare, ò de vehementi, ò de leui, ſecondo la qualità dell' indicij, parole proferite, e conditione delle perſone, cioè ſe ſono di più, ò meno intelligenza. E quanto alle pene ſi cõdannano anco come i Chriſtiani, che ſi trouano in detti capi delinquenti, ò à carcere, ò à galera, ò eſilio, ò relegatione. Huc vſque in praxi illa M. S.

86 Claudamus tandem hanc Regulam verbis illis, à quibus Carena dicti tituli 14. initium ſumit. Solummodo inquit, antequam horum Iudæorum materiam pertractemus, notandum eſt, quòd in toto orbe terrarum non reperitur gens indignior, infamior, & abominabilior, quam gens Iudæorum, vt late probauit Bobadill. vid. in ſuo polit. lib. 1 cap. 4. & Caſtill. deciſ. Re-
87 gni Sicil. 107 numer. 47. & ſeq. Ob Ilque iuſtiſſime fuit à Catholicis. & potentiſſimis Regibus noſtris ab omnibus Regnis ſuis expulſa, iuxta ea, quæ tradiderunt DD. in 2. 2. in materia de fide, ſed præſertim Gamachens Doctor Sorbonicus, q. 10. de infidel. cap. 31. concl. 2 &c. Vide reliqua apud dictum Carenam: nobis dicta ſufficiant.

Hare.

Hæreticis, Apoſtatis, ac Schiſmaticis, vel de hæreſi, apoſtaſia, & ſchiſmate ſuſpectis, an, & qualis abiuratio iniungenda, vel ſecus?

REGVLA CCCLXXXVIII.

88 VBi quis ſiue verbo, ſiue opere fidẽ catholicam violauit, ſi inde hæreticus deprehendatur, de formali abiurare debet; ſi verò ex alterutro capite ſola hæreſis ſuſpicio inſurgat, pro qualitate huius de vehementi, aut de leui abiuratio illi iniungenda; Nulla tamen, ſi nullo modo ex verbo, aut ex facto ſuſpectus de hæreſi exiſtat, ſed cum correptione, &c. expediẽ-
89 dus. Pari autem ratione philoſophandum circa apoſtatam, aut ſuſpectum de apoſtaſia à fide, quoad actum aliqualiter abiurã-
90 di, vel ſecus. Nonnunquam etiam ex apoſtaſia à Religione, vel ab obedientia ſuſpicio erroris oritur, & conſequenter obliga-
91 tio alicuius abiurationis iniungendæ. Tãdem ſi cum certo ſchiſmate error contra fidem, vel præſumptio eius coniungatur, compellendus eſt ſchiſmaticus ad abiurandum, vel de formali, vbi errorem fuerit confeſſus, vel de vehementi, aut de leui, ſi præſumptio ipſius tantum exiſtat; ſtante tamen ſola ſuſpicione ſchiſmatis, nequaquam eſt locus abiurationi.

---

92 EX ſe manifeſte patet, tum verbis, tum factis violari fidem noſtram poſſe: ita communiter auctores, maxime Praxis illa m. ſ. cap. 5. factis quidem, ſeu actibus violatur, vt apoſtaſiæ, & ſchiſmatis, de quibus ſtatim in huius Regulæ declaratione; polygamiæ item, ſollicitationis in confeſſione ad turpia, ſortilegiorum, Blaſphemiarum, retentionis librorum prohibitorum, comeſtionis carnium die vetito, & ſimilibus; de quibus ſingulis agetur in Regulis ſequentibus quoad propoſitum noſtrum iniungendi reis S. Officij aliquam abiurationem, aut nullam.

93 Violatur de in fides verbis, ſeu propoſitionibus damnabilibus; quarum vndecim gradus diſtingui ſolent, eos nos expendimus lib. 1. noſtri oper. cap. 12. Regul. 99. cum Suarez de fide, diſp. 19. ſect. 2. Can. lib. 12. de locis, cap 10. & cum alijs, quiqua addo Souſam lib. 1. Aphor. cap. 7 & Carenam 2. par. tit. 16. nunc ſolum obiter attinguntur pro re præſenti emittẽdi abiurationem, vel terminandi cauſam ſine ea.

94 Breuiſſima itaque ſit reſolutio, quòd circa hoc extra controuerſiam duo omnino certa apud omnes habeantur. Primum ex propoſitionibus damnabilibus 1. 2. & 3. gradus, nempe hæretica, erronea, ſapiente hæreſim, ſeu hæreticali oriri obligationẽ abiurandi, vel de formali, ſi reus S. Officij aliquam earum proferens fateatur prauam credulitatem, & ſe hæreticum manifeſtet; vel de vehementi, aut de leui, ſi intentionem neget, etiam poſt inflictam ei torturam (excipe, vbi eſſet ſponte comparens) attẽta qualitate perſonæ, & propoſitionis prolatæ, iuxta tradita à nobis ſupra, Regul. 386. præcipue num. 45 & Doctores ibi citatos, vide præterea praxim. M. S. dict. capit. 5.

95 Secũdum ex alijs propoſitionibus damnabilibus reliquorum graduum, nimirum ex temeraria, ſcandaloſa, offenſiua piarũ aurium, male ſonante, blaſphema, &c. nequaquam cogi eas proferentem ad abiurandum vllo modo, ſed expediri ſolere cum correptione, & declaratione, aut reuocatione propoſitionis prolatę, cum pœnitentijs, &c. Ita præter Doctores alios duo noſtri duces, Carena ſcilicet 2. p. tit. 16. §. 5. & praxis m. ſ. dict. cap. 5. conſtabit magis relatis vtriuſque verbis; ſic ille num. 22.

96 Quo verò, inquit, ad aſſertores propoſitionum temerariarum, ſcandaloſarum, offendentium pias aures, iniurioſarum, &c. dicendum eſt, quod (ex quo non poſſunt cogi ad abiurandum) ſunt ſaltem cogendi ad reuocãdum dictas propoſitiones; iuxta extrauag. vaſ. elect. de hæret. & tradita per Ludouicum à Paramo dict. n. 174
97 lib. 3. quęſt. 9 vbi alios allegat. Sic cum duo Concionatores Cordubę, & Murciæ temere populo prædicaſſent, virtute Bullę Cruciatæ poſſe abſolui, etiam ab hęreſi, coacti ſunt id publice retractare per cenſores fidei, teſte Henriq. in ſumm. lib 6. c. 16. num. 3. in addit. verſ. quare duo prędicatores. Ita ille.

98 Vbi nota id, quod ad rem noſtram facit, dici ab eo per parentheſim, & quaſi per tranſennam, non reddita ratione, cur nõ poſſit cogi ad abiurandum quicunque ſimiles propoſitiones profert; ideo forte, quod ſupponat hoc prorſus certum, vti re vera eſt, & patet ex frequenti vſu Tribunalium S. Officij præſertim noſtri Meliten. in quo ſæpe, me teſte, caſus occurrit. Reddit autem rationem ſaltem in communi Praxis m. ſ. iam ipſam audiamus, verſ. ma quando, circa medium ſic.

99 Se le propoſitioni poi ſono ſtate, non della ſpecie detta di ſopra, ma ò falſe, ò temerarie; ſcandaloſe, offenſiue delle pie orecchie, &c. Si faranno ſolo riuocare, maſſime quando v'è congionto inſieme lo ſcãdalo, ò ſono dichiarate tali da qualche Decreto Pontificio, come quella, che ſi poſſa fare la confeſſione per literas al Confeſſore aſſente, e del medeſimo anco aſſente riceuere l'aſſolutione, dichiarata dalla ſanta memoria di Clemente VIII. del 1607 ad minus falſa, ſcandaloſa, e temeraria.
100 Ma non ſi fà abiurare, non eſſendo materia abiurabile (en rationem breuiter) ſe non quella, che genera ſoſpettione di fede in qualcheduno de i ſudetti gradi, e s'im-

pon-

pongono alli aſſerenti quelle pene, che ſe-
condo la qualità delle perſone, e circon-
ſtanze, e ſpecialmente del ſcandalo ſono
dal diſereto giudice giudicate più al propo
ſito. Hactenus Prax. m. ſ.

101 Quę egregiè exemplificat in propoſitio
ne, quod poſſit confeſſio fieri per literas
confeſſario abſenti, &c. cui triplex gradus
qualificationis à Summo Pontifice tribui-
tur, ad minus falſa, ſcandaloſa, & teme-
102 raria. Quod ſæpius ſoleat contingere, vt
plures gradus qualificationis eidem propo-
ſitioni competant, ac meritò applicentur,
notant bene Simanc. Cath. Inſt. tit. 54. nu.
19. Alber. quæſt. 6. num. 27. Suar. dict. 19.
ſec. 2. num. 21. & cum alijs Carena dict.
3 tit. 16. ſ. 3. num. 14. Nunquam tamen
103 abiurare tenetur eam proferens, niſi fortè
fuerit etiam affecta aliquo qualificationis
gradu ex illis tribus, nempe hæretica ſi-
mul, & erronea, aut ſapiens hęreſim iuxta
dicta à nobis paulò ante.

104 Sequitur agendum de abiuratione iniſ-
genda apoſtatis: & quamquam Carena 2.
par. tit. 3. ſ. 7 cuius inſcriptio eſt: De
tortura, & abiuratione apoſtatarum, rem
intactam relinquit, relinquendamque
cuiuis alteri indicat ſequentibus verbis:
De apoſtatarum, inquit, tortura, & abiu-
ratione prorſus ſupervacaneum eſt hoc lo-
co differere, quoniam in his omnia, quæ
de hęreticis dicta ſunt, locum habent, vti
etiam notauit Simanc. de Cathol. Inſtit. tit.
105 7. num. 6. Ita ille, & verè quidem; cum
apoſtata, & hæreticus tantum differant in-
ter ſe quoad maius, & minus, nempe quod
ille in totum recedat à fide, hic vero in
aliquo, vel aliquibus tantum articulis.
Communia eſt doctrina Decian. crim. lib. 5
cap. 70. num. 3. & cap. 71. num. 5. Pegna
par. 2. Direct. quęſt. 49. commen. 74. Fa-
rinac. de hæreſi quęſt. 183. S. 2. num. 13.
& 19. & reliquorum.

106 Nihilominus pro maiori luce, aliqualis
applicatio dictorum à nobis quoad abiura-
tionem hæreticis iniungendam, facienda
in particulari apoſtatis, etiam à Religione,
& ab Obedientia. Sumpto autem initio ab
iſtis, mirum ſanè, quòd ipſorum non me-
minerit Carena in dict. tit. 3. vbi de apo-
ſtatis à fide ex profeſſo tractat; cum iſtis
alij auctores, vt Farin. de hæreſ. qu. 183.
Suarez de fide diſput. 16. & Souſa libr. 1.
Aphor. cap. 8. apoſtatas à Religione, &
ab Obedientia ſub eadem tractatione
adiungant.

107 Suſpecti itaque fiunt de fide Religioſi,
aut in Sacris ordinati, qui ſiue dimiſſo ha-
bitu, ſiue retento, matrimonium contra-
hunt, ſiue publicè, ſiue ſecretò, ſubſuntq.
iuriſdictioni Inquiſitorum, & conſequen-
ter abiurare debent, attenta qualitate ſu-
108 ſpicionis vehementis, aut leuis. E con-
tra inſurgit etiam ſuſpicio de mala credu-
litate, ac pari modo obligatio abiurandi
contra coniugatos, qui poſt conſummatum
matrimonium extra caſus in iure conceſ-
ſos, Religionem ingrediuntur, & profeſ-
ſionem in ea emittũt, vel Sacris Ordinibus
initiantur, ita Decian. lib 5. crim. c. 22.
num. 40. Pegna 2. par. Direct. quæſt. 49.
commen. 74. Simanc. Cath. Inſtit. tit. 40.
num. 14. & Farinac. de hæreſ. quæſt. 183.
num. 70. & 74.

109 Secundum Maſcard. de probat. libr. 1.
concl. 113. num. 12. & Suarez dict. diſp
ſec. 5. num. 2. ac omnium mentem, cum
apoſtata ab Obedientia dicatur quicunque
ex contemptu, aut ſuperbia renuit obedi-
re Dei præceptis, vel ſacris Canonibus,
110 ſuique Prælati mandata tranſgreditur; Si
hęc eius inobedientia inde proueniat,
quòd credat nõ eſſe obediendum ſuperio-
ribus, hæreticus formalis cenſetur, & ab
Inquiſitoribus debet puniri, ac cum abiu-
ratione de formali expediri, aut cum alia
minori de vehementi, vel de leui, ſi tantum
adſit ſuſpicio huiuſce malæ credulitatis,
grauior, vel minus grauis, qualitate in-
quiſiti attenta, maximè ſi ducat originem
à Lutheranis, inter quos viget iſte error.
Ita Decian. crim. lib. 5. cap. 17. num. 19.
Farinac. dict. quæſt. 183. num. 56. & Souſa
lib 1. Aphor. cap. 8. num. 19.

111 Docet quidem bene quoad Apoſtatas à
fide idem Souſa numer. 14. per ſequentia
verba. Baptizatus, inquit, inter Paganos,
aut Iudæos in ſuis erroribus educatus ſine
ſufficiente notitia, legis Chriſti, ſolummo-
do dicendus eſt apoſtata materialiter, ſi
tamen nutritus ſit inter hæreticos cum
ſufficiente notitia Chriſti Seruatoris, quam
uis inuincibiliter ignoret veram, & Catho-
licam Eccleſię Romanę doctrinam, inde-
que tranſeat ad Iudaiſmum, vel Paganiſmũ
erit verè, & formaliter apoſtata, quoniam
hic recedit à Chriſto, quem formaliter co-
112 gnoſcit, non verò ille. Hæc Souſa; Qui-
bus addendum, quòd ſit expediendus
abſque vlla abiuratione prior, cum tantũ
materialiter à fide apoſtatauerit; poſterior
verò cum abiuratione de formali, eo, quod
iſtius apoſtaſia verè formalis extet; nec
vllus, credo, reperietur, qui huic additio-
ni contradicat.

113 Quòd autem contra apoſtatas iſtos à
fide, vt paulò ante cum Carena ex Simãc.
diximus, debeant procedere Inquiſitores
quoad abiurationem maximè iniungendã
vel ſecus, ſicut procedunt contra hęreticos,
docent etiam Eymer. 2. par. Direct q. 44.
& ibi Pegna, commen. 69. Azor. tom. 1.
lib. 8. cap. 22. quæſt. vlt. & cap. 23 q. 2. &
Farin. de hæreſ. q. 178. numer. 19. & circa
114 hoc nullum extat dubium. Solùm eſt
aduertendum id, quod ex longo, & fre-
quenti vſu mihi innoteſcit, nempe apoſta-
tas à Fide Catholica aſſupto Mahometiſmo
ſolere, vt plurimum negare intentionem
etiam poſt torturam; vnde communiter
cum abiuratione de vehementi, aut de
leui expediuntur, vt habetur in literis S.

Congregationis s. Martij 1631. fol. 319.
315 Sed inſurgit hic dubium non leuis con-
ſiderationis, quod apud nullum auctorem
particulariter diſcuſſum inuenio, nempe,
an quamuis neget quis ſe adhæſiſſe ſectæ
Mahometanæ, ſed tantum exterius eam
fuiſſe amplexum aſſerat, fateatur tamen
ex corde ſe receſſiſſe omnino à lege Chri-
ſti, ſeu à fide catholica per veram eius ab-
negationem, ſit verus, & formalis apoſta-
ta, ac proinde de formali abiurare tenea-
316 tur? Memini aliquot ab hinc annis in
noſtra Congregatione S. Officij Meliten.
excitatum fuiſſe hoc dubium ab Illuſtriſſi-
mo, & Reuerendiſſimo D. Inquiſitore Go-
rio Panelino, meque tunc cum ipſo ſic sẽ-
tiente partem affirmantem tenuiſſe, ſicut,
& nunc teneo, ac in maiori eius approba-
tione adhuc ſine hæſitatione permaneo.
317. Cupiens itaque circa hoc ab aliquo me-
lius doceri, ſaluo ſemper ſaniori iudicio,
ita breuiter oſtendo, quia apoſtaſia propriè
dicta eſt receſſio in totum à fide Chriſti,
ita vt negetur Chriſtus; tradit ex communi
omnium Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 8. num.
51. ergo nõ videtur includere in ſua eſſen-
tia tranſitionem cum adhæſione cordis ad
Mahometiſmum, vel ad aliam ſectam infi-
delitatis, nec repugnat, quod iſta duo ſe-
parentur, nempe recedere totaliter à fide
Chriſti, & adhærere alicui ſectæ Paganiſ-
318 mi. Vnde reperiri vnum ſine altero poſ-
ſe manifeſtè apparet, ac ſimul hæc duo co-
niungi, & quod quis in totum recedat à
fide Chriſti, eam abnegando, & quod non
adhæreat v. g. Mahometiſmo, ipſum exte-
rius tantum amplectendo; ergo in iſto ca-
ſu ſic recedens, & non adhærens erit decla-
randus ab Inquiſitore apoſtata formalis, &
de formali abiurare tenebitur ob totalem
receſſionem à fide Chriſti.
319 Cõfirmatur exemplo peioris apoſtaſiæ;
nam ſi quis iniat pactum expreſſum cum
Dæmone, promittente iſto abundantiam
diuitiarum, honorum, aut voluptatum ſen-
ſualium, ſi ille renunciet totaliter fidem
Chriſti, abnegando eam, facta per ipſum,
hac abnegatione ſtatim conſtituitur apo-
ſtata à fide formaliter, & apud S. Officiũ,
ſi inquiratur, abiurare debet de formali,
etiamſi nec adorauerit corde Dæmonem
vti Deum, nec crediderit, quod ſit dignus
adoratione; ſed tantum exterius actum
adorandi exhibuerit, aut nullum; ergo
pari modo in caſu præſenti apoſtaſię reli-
cta totaliter fide Chriſti, & aſſumpto exte-
rius ſolum Mahometiſmo, & quidem tunc
certius eſt, quod talis apoſtata in Atheiſ-
mum prolabatur, &c.
320 Secundùm autem prædictam reſolutio
nem, quam conſultis viris doctis tum do-
meſticis, tum externis ſic mecum ſentien-
tibus tradidi, in pari occurrente caſu apo-
ſtaſiæ à fide, ſumpto Mahometiſmo, de-
beret id omnino obſeruari, vt gradus
abiurationis proportionatus iniungi poſ-
ſit; nimirum quod dictus apoſtata in exa-
mine etiam rigoroſo ſit interrogandus ab
Inquiſitore non ſolum, an adhæſerit cor-
de ſectæ Mahometanæ, & crediderit poſſe
ſe ſaluare in ea animam ſuam (vti commu-
niter fit, & negata intentione iniungitur
abiuratio de vehementi, aut de leui, vt
diximus) ſed etiam, & multò vrgentius,
an receſſerit totaliter a fide catholica, eã-
que abnegauerit? cũ maior ſit præſumptio
de hac receſſione, & abnegatione, quàm
de illa adhæſione, & mala credulitate.
321 Nam vt plurimum homo prauus Maho-
metiſmum amplectitur, vt abſque remorſu
contempta bona conſcientia liberiùs vi-
uat, non quòd credat ſe poſſe in ea ſecta
322 ſaluari. Et quidem contemnentes bo-
nam conſcientiam ſecundùm Apoſtolum
1. Timoth. 1. circa fidem naufragium fa-
ciunt, eamque totaliter amittunt. Hęc
pro ingenioli noſtri tenuitate circa rem
adeo grauem protulimus; cenſuræ tamen,
& correctioni Eccleſiæ Catholicæ, ſeu S.
Congregationi S. Officij Vrbis, ipſa, ſicut
& reliqua omnia in noſtro opere contenta
libentiſsimè ſubijcimus.
323 Quid tandem de abiuratione Schiſma-
ticis iniungenda? Pro legitima deciſio-
ne prænotandum, quòd vt iam alibi dixi-
mus, ſecundum D. Thom. 2.2. quæſt. 39. art.
1. ad tertium, quem ſequuntur Eymer. 2.
par. Direct. quæſt. 48. nu. 2. Pegna ibi com-
men. 73. Farinac. de hæreſ. quæſt. 184. nu. 14.
& alij, Schiſmaticorũ duo ſint genera, nam
alij diuiſi extant ab Eccleſia, & à Capite
eius Summo Pontifice quoad obedientiam
tantùm, abſque vllo mentis errore, noluntq;
que ei obedire ex malitia, vel ſuperbia, &c.
Alij verò ſunt diuiſi, & quoad obedientiam,
& quoad credulitatem, cum nolint deter-
minationibus Eccleſiæ, ſeù Pontificis Ro-
mani credere; hoc ita prænotato.
324 Schiſmatici ſecundi generis cum ſint
veri, & conſummati hæretici, vti tales in
omnibus, & per omnia ab Inquiſitoribus
tractari debent, & conſtito de mala cre-
dulitate mentis, abiuratio de formali eis in-
iungenda. Tradunt vt omninò certum præ-
citati auctores, præcipuè Pegna dict. com-
men. 73. & Carena dict. tit. 2. §. 11. nu. 34.
325 Dein circa primi generis Schiſmaticos,
conceditur, vt indubitatum ab omnibus,
ex eorum ſchiſmate inſurgere aliquam hæ-
reſis pręſumptionem, & conſequenter in-
iungendam eis nonnullam abiurationem.
Facit ad rẽ illud Origenis Homil. 9. in Eze
chiel: Vbi ſchiſmata, inquit, ibi hære-
ſes, & diſſenſiones. Ergo ex ſchiſmate ori-
tur ſaltem ſuſpicio hæreſis, nempe extrà
Eccleſiam poſſe ſaluari; Summo Pontifici
non eſſe parendum; Vnitatem Eccleſiæ poſ-
ſe ſcindi, et alia cuiuſmodi hæretica, & er-
ronea. Ita optimè Simanc. de Cath. Inſtit.
58. nu. 6. & cum alijs idem Carena §. 11.
numer. 35.
326 Eſt tamen aliqualis controuerſia in-
ter

ter ipſos Doctores circa. qualitatem Dictæ ſuſpicionis. Souſa lib. 1. Aphor. cap. 20. nu. 13. vult hos Schiſmaticos primi generis eſſe tantum leuiter ſuſpectos de hæreſi, citatque pro ſe Farinac. dict. quæſt. 184. n. 35. ibi tamen non reſoluit, qualiſnam ſuſpicio hæ-
127 reſis ex ſchiſmate inſurgat. Quòd tamen iſti ſchiſmatici ſint vt plurimum de hæreſi vehementer ſuſpecti, docent Simanc. Dict. tit. 58. nu. 8. Menoch. de præſump. lib. præſump 6. nu. 24. Caſtr. Palao tom 1. oper. moral. tract. 6. diſp. 4. pun. 6. nu. 19. & alij, quibus adhæreo. Ratio eſt, quia licet aliquando contingat dari ſchiſma ſine hæreſi, attamen rarò hoc euenit, teſte Vgolino de cenſuris Papę reſeru. par. 2. in gloſ. Nec non Schiſmaticos.

128 Addit quin etiam, & benè Carena dict. §. 11. nu. 37. quòd ex ſchiſmate, ſi ſit antiquum, inſurgat grauiſſima, & violentiſſima hæreſis ſuſpicio, ſecundùm textum in Extrauag. ad certitudinem, de ſententia excõmun. inter cõmunes, ibi tanquam eorundem, inquit, Gręcorum antiquorum Schiſmaticorum, & in antiquo ſchiſmate conſtitutorum, & per hoc hæreticorum. Vbi Gloſ. & eſt de mente Abb. in cap. Quia diligentia, num. 2. de Elect.

129 Pro abiuratione verò iniungenda, ſi conſtet, quòd quis ſit Schiſmaticus formalis, interrogandus eſt etiam in tortura ſuper credulitate, nimirum, an Summum Pontificem Romanum non eſſe caput Vniuerſalis Eccleſiæ crediderit, & de ſimilibus erroneis, quod ſi indè nihil emerſerit, debet primò abiurare ipſum ſchiſma de formali, iuxtà formam, de qua in cap. Quoties, 1.
130 quæſt. 7. Hæreſim etiam de vehementi, aut de leui, attenta qualitate ſuſpicionis perſonæ ſuſpectæ, ac torturæ inflictæ, Ita Pegna dict. commen. 37. verſ. Sed vlterius quęritur, & Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 64. num. 2.

131 Quòd ſi de ſchiſmate non conſtet, ſed tãtùm ſint indicia, & præſumptiones; Schiſmaticus vehementer ſuſpectus pro eruenda veritate ſchiſmatis torquendus eſt, & ſi ex tortura nihil emerſerit, abiurare debet ſchiſma præſumptum de vehementi, aut de leui iuxtà qualitatem præſumptionis &c. Pro ſuſpicione verò hæreſis in tali caſu nec tortura, nec abiuratio infligi debet ſuſpecto de ſchiſmate. Vtramque partem docet be-
132 nè Carena dict. §. 11. num. 40. & 41. affirmantem ſic oſtendit; quia ſicuti quoad abiurationem à pari procedunt hæreticus formalis, & Schiſmaticus formalis; ita etiam quoad eandem abiurationem à pari procedere debent ſuſpectus de hæreſi, & ſuſpectus de ſchiſmate. Ita ille.

133 Proprijs etiam eius verbis accipe oſtẽſam partem negantem. In prædicto tamen, inquit, caſu, quo quis de ſchiſmate, nec confeſſus, nec conuictus eſſet, ſed tantummodo ſuſpectus, non eſſet reus cogendus ad abiurandum, vti ſuſpectus de hæreſi, nam ex præſumptione non naſcitur præſumptio, ſed ex facto certo, vt ſentit Bart. in l. 2. §. Diuus, bi, Quod probato vero tunc præſumitur ſuorraxiſſe, ff. De iure fiſci, & apertius Bald. l. idem, & ſi in 2. lect. de ſtatu hominum, Ruin. conſ. 90. in fin. verſ. Secus autem, lib. 3. & conſ. 51. num. 15. vol. 5 vbi de comm. Mantic. deciſ. Rot Rom. 164. num. 10. At de ſchiſmate, ex quo oritur hæreſis ſuſpicio, non conſtat, niſi præſuntiuè, igitur ex eo ſchiſmate præſumpto non poteſt oriri hęreſis ſuſpicio. Hactenus ille

134 Solet autem ab aliquibus, vt à Simanc. à Pegna, & à Farinac. loc. citat. tertium genus Schiſmaticorum aſſignari, nempè illorum, qui ex probabili, ſeù inuincibili ignorantia ſibi ſuadent aliquem eſſe Summum Pontificem, qui non eſt rectè, ac legitimè electus, idque tunc contingit, quando plures de Papatu diſputant. Sed huiuſmodi Schiſmatici non ſpectant ad noſtrum inſtitutum cum non ſint hæretici, nec de hæreſi ſuſpecti, ac proindè nulla eis abiuratio iniugenda. Atque ijs Regula finita manet.

Fautores, credentes, receptatores, ac defenſores hæreticorum, conuerſantes cum eis Sanctum Officium impedientes, qualiter abiurare debent?

REGVLA CCCLXXXIX.

135 QVicumque fautores hæreticorum exiſtunt, ſiue per omiſſionem, non præſtando ea, quæ contra illos præſtare debent, ſiue per commiſſionem, verbo ſcilicet, vt conſilium eis præbendo, in ipſorum defenſionem aduocando, &c. item opere, vt eoſdem receptando, ad conuerſationem admittendo, Sãctum Officium impediendo, vel quouis alio modo, contrahunt præſumptionem hæreſis, & obligationem abiurandi de vehementi, aut de leui, pro maiori, vel minori eius grauitate ex circũſtãtijs delicti, perſonarũ, modi,
136 &c. deducta. Credentibus autem hæreticorum, quamuis implicitè tantum ipſorum hæreſibus adhęreant, abiuratio de formali iniungenda; in qua non requiritur, vt illæ particulariter exprimantur; quod pari modo aliquando tenendum in abiuratio-
137 ne fautoriæ prædicta. Abiurans denique de vehementi fautoriam, ſi denuo in eandem, vel aliam incidat, non ſit propriè relapſus, ſed iterum de vehementi abiurare tenetur; ſecus, ſi bis, aut pluries reincidat.

---

138 SVmitur adeò generaliter, & latè à DD. nomen Fautorum, (quod bene notauit Carena 2. par. initio tit. 4.) vt per ipſum indicari etiam poſſint receptatores hæreticorum, credentes, defenſores, conſilium dantes, Sãctum Officium impedien-

tes, ac reliqui, ſub diuerſis tamen capiti-
bus, vt à Souſa lib. 1. Aphor. vel §§. vt à
citato Carena exprimi ſolent; à Caſtro
Palao ſub eodem pun.5.diſp.3.tract.4. om-
nes comprehenduntur, ſicut in Prax m.ſ.
ab auctore eius ſub vnico cap.3.

139 Nos in lib.1 noſtri operis, cap. 12.per
tres Regulas 103.104.& 105.de ſingulis
pro exigentia illius loci tractauimus,& qua-
liter per omiſſionem, & commiſſionem
tum verbis, tum factis, fautoria hæreticis
exhibeatur, ſufficienter oſtendimus. De
impedientibus etiam Sãctum Officium ali-
bi aliquid opportunè diximus, cum ſint ve-
ri hæreticorum fautores; non nihil nunc ſu-
peraddendum de eis, occaſione, quòd
Conſtitutionem Pij.V.ſanctæ memoriæ in-
cip.Si de protegendis, contra illos præſer-
tim editam apud Carenam 2.par.tit.13.§§.
25 egregiè commentatam habeamus; ex
qua commentatione pauca (relictis mul-
tis penes illum à te videndis) prout expedi-
ens pręſenti inſtituto videbitur breui de-
cerpemus.

140 Tenorem Conſtitutionis prædictæ le-
ge apud Pegnam in fine Direct. vt facilius
quæ circa ipſam diſcutit, & reſoluit Care-
na, percipere poſsis. Vera in § 1. eius reſo-
lutio ſic habet, quòd hæc Bulla à Sanctiſsi-
mo Pio.V. fuerit edita non ad terrorem tan-
tum, quid quid ſecus dicat Firmanus in ſuo
repertorio, verb.Bannum, num.35.cum
141 Bald.per eum citato) ſed ad eius exequu-
tionem, nimirum, vt homines ſceleratiſſi-
mi Sanctum Officium impedientes, contu-
melijs afficiendo, verberando, perterre-
faciendo, &c. Inquiſitores, officiales, accu-
ſatores, &c. grauiſſimis pœnis in ipſa con-
tentis pro atrociſſimo crimine mulctētur.
Ita Simanc.de Cath. Inſt tit.41.n.41.Pegna
2.par.Direct. comment.79.verſ.cęterum ho-
die, Farinac.de hæreſ.quæſt 182.n 80.& alij.

142 Quærit item Carena in 2.§.An Bulla
dicta poſſit extendi ad perſonas in ea non
nominatas? Vti certam meritò dat reſpon-
ſionem negatiuam; quæ ſic oſtenditur;
nam quamuis in pluribus cauſis extenſio
de caſu ad caſum fieri ſoleat, nunquam ta-
men fit de perſona ad perſonam, iuxta tex-
tum in l.Si quis ita, § penultimo, ff.de Te-
ſtam. tutela; ita Aret. & alij in l.Gallus, §.
& quid ſi tantum, de lib. & poſth.&c.

143 Ad intelligentiam Bullæ quatuor per-
pendit Carena in §. 3. Primum, contra
quas perſonas edita fuerit? reſpondet, &
bene, quod aduerſus omnes, & quaſcun-
que cuiuslibet ſtatus, & conditionis ipſi
Conſtitutioni contrauenientes. Patet ex
dictione illa, Quicunque, ibi appoſita,
quę nullum excludit, l. Iulianus, ff de
leg. 3. & ex ampliatione addita, nempe,
ſiue cuncta Ciuitas, ſiue Populus, ſiue
Dominus, Comes, Marchio, Dux, vel po-
tiori titulo illuſtris.

144 Secũdum, Exprimit Carena actiones cri
minoſas in Bulla prohibitas, ſiue circa
perſonas S. Officij, nempe, occidere, ver-
berare, deijcere, perterrefacere, ſiue cir-
ca res earundem perſonarum, nempe
expugnare, inuadere, incendere, expo-
liare, diripere, interuertere, exportare,
item prohibere, ne perſonæ, vel res, quæ
incendio &c. ſeruari poterant, & defendi,
145 ſeruentur, & defendantur. Item circa
carceres, & carceratos, ac carcerandos,
effringere, extrahere, vel emittere, eri-
pere, prohibere, ne carcerentur, occul-
tare, facultatem fugiendi dare, vel id man-
dare; Ad quodlibet prædictorum auxiliũ,
conſilium, vel fauorem publicè, vel occul-
tè ſcienter præbere; denique cætum, ac
homines ad præmiſſa facienda accommo-
dare.

146 Tertium, Refert breuiter pœnas, quibus
committens huiuſmodi ſcelera in S.Officio
plectitur; eas magis declarat §.24. Sed nos
de ipſis opportuniùs agemus infra lib.6.no
ſtri operis, vbi generaliter, de quibuſuis
pœnis, & pœnitentijs reorum S. Inquiſi-
tionis nobis ex profeſſo ſermo erit.

147 Quartum, Proponit ille diuerſa genera
perſonarum, & rerum, contra quas pecca-
minoſę illę actiones in Bulla fieri prohibē-
tur. Quoad res attinet, nempe contra
Eccleſias, Aedes, & res alias, ſiue publicas,
ſiue priuatas S. Officij, ſeu Miniſtrorum,
vt libros, literas, auctoritates, exempla-
ria, regeſta, protocolla, exempla, ſcriptu-
ras, aliaue inſtrumenta publica, ſiue pri-
uata, &c.

148 Contra perſonas verò, nempe Inquiſito-
res, Aduocatos, Procuratores, Notarios,
ac Miniſtros alios S. Officij; Contra Epi-
ſcopos munus Inquiſitorum in ſua Ciuita-
te, vel Prouincia obeuntes; accuſatorem,
denunciatorem, téſtem in cauſa fidei, con-
tra perſonas, quę ex expugnatione, &c.
defendi, & ſeruari poterant. Denique
contra carceratum, & carcerandum.

149 Expendit prætera Carena §. 14. verbũ
illud Bullæ, *Perterrefecerit*, & monet du-
bium, an quæuis perterrefactio etiam le-
uis Miniſtrorum S. Officij, vel Denuncia-
toris, Teſtis, &c. ſufficiat ad incurrendas
pœnas in illa contentas? Reſponſio legi-
tima ipſius, quòd debeat eſſe in re graui,
quæ poſſit inducere metum cadentem in
conſtantem virum, nec ſufficit in re, quæ
inijcit tantummodo metum leuem; quia
talis in iure non dicitur propriè metus, l.
Non timorem, ff. De eo, quod metus cau-
ſa. Zanard. in ſum. diuin. præcep. tom. 1.
150 cap. 5. de fide. Debet item intelligi de
perterrefactione iniecta factis, non autem
ſolis verbis; docent idem Carena §. 15.
cum Matio Alterio de Cenſur.to. 1. lib. 5.
ob eam rationem, quia cum Bulla iſta Pij
V. ſit pœnalis, ac per conſequens odioſa ra-
tione pœnarum; quis non videat, quòd
verba eius debeant intelligi ſtrictiſſimè, &
propriſſimè; at verbum, perterrefacere,
propriè ſignificat timorem verbis inferre,
vti

Google

vel multis oſtendit citatus Alterius.
151 Dein excitat dubium Carena § 16. an
perterreſaciens teſtem non ſequuto effectu
incurrat pœnas noſtræ Conſtitutionis? ve-
ram accipe proprijs ipſius verbis reſolutio-
nem, num. *66.*
152 Breuiter, inquit, reſpondendum eſt ne-
gatiue, tum ob verba Bullæ, perterreſece
rit; dictio enim, per, denotat conſumma-
tionem, & perfectionem rei, cui adijcitur
L. Vrbana 8 pernoctare, ff. de verb. ſi-
gnif. latiſſime Barboſa modernus inter ſuos
tractatus varios, tractatu de dictionibus,
& clauſulis, diction. 201. num. 3. qui more
153 ſuo multos ad hoc cumulauit. Tum quia
quando ſummus Pontifex voluit punire
affectum, non ſequuto effectu, hoc in Bul-
la expreſsit in illis verbis, licet nemo occi-
ſus, nemo verberatus, &c. & tamen non
addidit, licet nullus teſtis in effectu per-
terreſactus fuerit; non tamen euitabit iſte
perterreſaciens teſtes, etiã non ſequuto ef-
fectu, alias pœnas; prout in facto ſic plu-
ries fuit obſeruatum in noſtro S. Officio,
licet non ſit puniendus præciſe pœnis gra-
uiſsimis noſtræ Conſtitutionis. Hæc Care-
na, qui, (vt reliqua omnia iam ommitta-
mus) ſic §. 23. excitat dubium ad rem no-
ſtram ſpectans.
154 An Rei noſtræ Conſtitutionis torqueaan-
tur, & abiurent? Quoad primum breuiter,
& bene reſpondet, quod poſsint torqueri
non ſolum pro facto, quando negant ſe of-
fendiſſe teſtem, vel accuſatorem, &c. &
tamen ad ſunt ſufficientia indicia ad tor-
155 turam; Sed etiam ſuper intentione, cum
ſint ſuſpecti de fide aliquando, & ſuper cõ-
plicibus, vbi conſtat de crimine, vel per
confeſsionem delinquentium, vel per te-
ſtes legitimos, vel per facti notorietatem:
156 Quoad ſecundum nota, quod in dicta
Bulla, Si de protegendis, nulla ſit mentio
de abiuratione Vnde in praxi, vt reſoluit
idem Carena, n. *97.* impeditores S. Officij
regulariter non ſolent, nec debent abiura-
re. Forte ideo nullum verbum de abiuratio-
ne in Bulla, quia per eam impedientibus
S. Officium pœna capitis infligitur, facta
eorum relaxatione brachio ſeculari, & tunc
non eſt locus abiurationis, nec reconcilia-
tionis iuridicæ cum Eccleſia, niſi ſolius ſpi-
ritualis pro vita animæ, vt iam alibi attigi
mus, & copioſius infra dicemus.
157 Verum cum multoties impeditor S. Offi
cij non mulcetetur pœna mortis vt diximus
paulo ante de perterreſaciente, non ſequu-
to effectu, adhuc dubitat Carena dict. §. 23
num. *97.* an in aliquo caſu ſit ei iniungenda
abiuratio? & recte ait, deciſionem huius
quæſtionis pendere ab illa, an committen-
tes crimina per Bullam, Si de protegendis,
prohibita, ſint ſuſpecti de hæreſi, & quo-
modo? quem ſic egregie decidentem au-
diamus.
158 Eymericus, inquit, in direct. part. 2.
quæſt. 54 num. 1. ait lacerantes proceſſus
Inquiſitionis, & vulnerantes teſtes in cau-
ſa fidei pro eo, quod teſtificati ſunt directe
S Officium impedire, & num. 2. addit, quod
hi licet ſint multum culpabiles, attamen
non eſſe hæreticos iudicandos, & quæſt. 56.
num 2. verſ. Secundus caſus eſt, eadem p. 2.
ait, hoſce eſſe ſuſpectos de hæreſi vehemẽ-
ter. Probat id Eymer. ibi, primo quia qui
impedit officium Inquiſitionis, excommu-
nicatus eſt, & elapſo anno ſit ſuſpectus vio-
lenter, cap. Vt Inquiſitionis §. fin. de hæ-
ret. in *6.* ergo prius vehementer ſuſpectus
erit, quoniam præſumptio violenta non
conſurgit immediate ex leui, quamuis ab
159 ea poſſit incipere, ſed ex vehementi. Se-
cundo hoc idem probat ex quodam reſcrip
to Vrbani Papæ, incip. Præ cunctis noſtræ
mentis, impreſſo in Direct. 2. par. ſol mi-
hi 1° in quo Papa ait, poſſe animaduer-
ti in impeditores veluti in fautores hæreti-
corum, & deſenſores, at hi ſunt ſuſpecti
de hæreſi vehementer, igitur. Ita ille.
160 Ex quibus clare innoreſcit, quod impe-
ditoribus S. Officij aliquando iniungenda
ſit abiuratio de vehementi, cum cenſean-
tur vehementer ſuſpecti de hæreſi, quando
intuitu iſtius, & non lucri temporalis, nec
amicitiæ cum inquiſito, nec conſanguini-
tatis, &c. contra officium Inquiſitionis in-
ſurgunt. Docet cum multis, quos addu-
cit Farinac. de hęreſ. q. 182. num. 85. poſt
Pegnam part. 2. *Direct.* quæſt. 54. com-
161 ment. *79.* Vbi etiam agit de forma abiu-
rationis, quam dicti impeditores S. Officij
emittere debent.
162 Placet vero id, quod ipſe Pegna ibid. &
cum eo Carena dict. num. *97.* verſ. E in
caſu, tenent, nimirum poſſe huiuſmodi
impeditores torqueri ſuper cauſa, qua in-
ducti ſunt ad S. Officium impediendum, cũ
cenſentur ſuſpecti, & adſunt ſufficientia in-
dicia ad torturam eis inſerendam. Clau-
dit tandem ipſe Carena dict. §. 23. ſic.
163 Ratio autem, inquit, quare in S. Officio
Rei noſtri non ſoleant regulariter abiurare,
ſumitur ex doctrina Boniſ. Vitalini, in
Clem. 1. num. 160. de hæret. & Card. Za-
bar. ibid. in §. Verum il 2. num. 7. verſic.
quarto quæro, vbi dixerunt, quod impe-
dientes S. Officium Inquiſitionis tunc red-
duntur ſuſpecti de hæreſi, cum id faciunt
164 gratia hæreſis. Secus autem, ſi pretio, aut
amore carnali; nam tunc contra eos non
poteſt procedi vti ſuſpectos de hęreſi, ſed
vt conturbantes iuriſdictionem S. Officij,
Et doctrinam hanc, quæ veriſſima eſt, ſe-
quuti fuerunt Farinac. de hæreſ. quæſt. 182.
num. 87. & Leonard. Duard. ad Bull. Can.
Domini, lib. 2. can. 1. quæſt. 33. num. 28.
165 & ſeq. In hiſce autem noſtris Catholici
regionibus non præſumit S. Officium regu-
lariter Reos noſtræ Conſtitutionis impedi-
mentum præſtare S. Officio intuitu hæreſis,
& in odium fidei, ſed potius ex affectu car-
nali, ſeu ex alia cauſa, & ideo Reis huiuſmo-
di non ſolet S. Officium regulariter abiu-

rationem iniungere, vt patet ex ſententijs,
quæ in hac materia publice leguntur. Ita
ille.
166 Corroborat item dictam rationem, &
limitat non parum, ac merito ſupra addu-
ctam Eymerici doctrinam eius commenta-
tor egregius Franc. Pegna 2. part. Direct.
quæſt. 56 comment. 81. ſic.
167 Et quamquam, inquit, hæc ſententia de
ratione iuris ſtricti, veriſſima ſit, nihilomi-
nus tamen ſaltem in illis, qui indirecte
impediunt, temperanda videtur, conſide-
rata perſonarum, & factorum qualitate;
nam ſi quis ratione affectionis potius, quam
odij, quod habeat contra fidem, aut ſacrũ
Officium, conſanguineis, aut amicis fauen-
do, Inquiſitores, aut eorum Officiales im-
pediuerit, quamuis acriter ſit puniendus,
forte tamen nõ eſt credendus vehementer
168 ſuſpectus; & hoc præſertim haberet locum
in illis, qui non adeo callent fidei cauſas,
quales ſunt ruſtici, & plebeij: Quamobrem
antequam abiuratio de vehementi talibus
imponatur, propter periculum relabendi,
& traditionis curiæ ſæculari, diligenter eſt
perſonarum qualitas perpendenda. Hæc
ille.
169 Qui ſtatim dictam limitationem applicat
præſertim illis, qui præbent auxilium, con-
ſilium, vel fauorem impedientibus S. Offi-
cium. Nos vero eam in Regula noſtra quo-
quomodo vniuerſaliter applicauimus fau-
toribus hereticorum cuiuſcumque generis
fautoriæ. Ex communi enim Doctorum
mente diximus cum Carena dict. tit. 4. §. 12
num. 88 & cum Praxi m. ſ capit. 3 quod
attenta perſonarum, & factorum circum-
ſtantiarumque omnium qualitate, ex fau-
toria inſurgat maior, aut minor, vehemens,
aut leuis præſumptio hæreſis; vel forte nul-
la; atque hinc formandum iudicium poſt
torturam etiam inflictam ſuper intentione
de gradu abiurationis aſſignando fautori-
bus hæreticorum, de vehementi, aut de
leui, &c. neque circa hoc poteſt Regula
certior aſſignari.
170 De credentibus vero hæreticorum, quid
peculiariter? Iſti in triplici ſunt differentia:
aliquis enim dicitur primo hæretici alicu-
ius, aut hæreſiarchæ credens, qui eius er-
roribus particularibus explicite credit eo,
quod ille ſic docuerit, vel affirmauerit, &
talis credens hæreticorum eſt ſine dubio
proprie, ac formaliter hæreticus, & de for-
mali abiurare debet, expreſſis in abiuratio-
ne particularibus erroribus, quibus adhæ-
ſit. Ita Eymer. 2. part. Direct. quæſt. 50.
num. 1. Suar. de Fide diſp. 24 ſect. 1. n. 1.
Rojas de hæret. par. 1. nu. 298 & pluribus
ſequentibus ac Farinac. cum multis, quos
citat, de hæreſ. quęſt. 182. num. 121.
171 Prædicta autem expreſſio errorum con-
tra fidem particularium in abiurationis
actu facienda, ſeruari etiam debet reſpe-
ctu cuiuſuis generis fautoriæ, ſi aliquæ ad-
ſint coniecturæ ſuſpicionem inducentes,
quod exercens fautoriam ſciat, & teneat
hæreſes in particulari illius heretici, cui fa-
uit, tunc iſte fautor tenetur non ſolum he-
reſim in communi, ſed hæreſes etiam parti-
culares dicti hæretici abiurare. Ita Pegna
2. par Direct. quæſt. 54. comment. 79. Fa-
rinac. de hæreſ. quæſt. 182. num. 55. & Ca-
rena dict. §. 12. num. 90.
172 Secundo dicitur aliquis hæreticorum
credens, qui tametſi nulli hæreſi expreſſo
adhæreat, credit tamen hæreticos eſſe vi-
ros bonos, ac habere bonam fidem, ac ta-
lis credens hæreticorum dicitur tenere il-
lorum perfidiam implicite tantum, & non
explicite, ac conſequenter illam in com-
muni, nullis expreſſis hæreſibus in particu-
lari, de formali abiurare tenetur. Ita Palud.
in 4. ſent. diſt. 13. quæſt. 3. conclu. 7. To-
let. in ſumm. lib. 1. cap. 19. num. 5. Farin.
de hæreſ. quæſt 182. num. 104. Sanctarel.
de hereſ cap. 11. dub. 4. nu. 29. & Carena
dict. §. 9. nu. 77.
173 Tertio cenſentur hæreticorum creden-
tes non proprie, nec ſtricto modo, cum
nulla ratione appareat, quod explicite, aut
implicite illorum erroribus credant; ſed
quod videantur credere hæreticorum ver-
bis, & iuſſionibus, quippe eos viſitant,
alimoniam eis præbent, ad ipſorumque di-
174 ctum vadunt, & redeunt, &c. Iſti quam-
uis non dicantur proprie credentes, ſunt
tamen de hæreſi ſuſpecti vehementer, vel
leuiter, iuxta qualitatem, & modum cir-
cumſtantiarum. Docent Eymer. par. 2. Di-
rect. q 50 num. 5; & ibi Pegna comment.
75. ſub littera E, Duard ad Bullam Cænæ
lib. 2. quæſt. 26. num. 9. & Suar de cenſu-
ris, diſp. 21. ſect. 2 num. 2. vbi ait, quod
tales dicuntur potius fautores, quam cre-
dentes hæreticorum
175 Addit autem Pegna vbi ſupra huiuſmo-
di credentes, ſeu fautores eſſe cogendos
abiurare, de vehementi ſcilicet, aut de le-
ui, ſecundum gradum ſuſpicionis maioris,
vel minoris, in quo deprehenduntur.
176 In qua abiuratione non requiritur, vt
exprimantur hereſes particulares; ſufficit,
ſi in communi fautoriam, aut præſumptio-
nem hereſis dictam ipſa contineat. Nam
quamuis regulariter nõ ſubſiſtat abiuratio
generalis, non expreſſis erroribus, ſeu hæ-
reſibus particularibus, fallit tamen hoc ali-
quãdo in abiuratione fautoribus iniungen-
da. Cum Eymer. Pegna, ac Duard. citatis
docet bene Carena dict. §. 12. num 9. &
oſtendit ſic.
177 Nam cum iſti, inquit, fautores hæreti-
corum in nullam ſpicialem, & particularẽ
hæreſim videantur conſentire, ideo nullã
in ſpecie hæreſim abiurare poterunt; & ſic
ſatis erit, ſi in genere dicat fautor, ſe de-
teſtari omnem hæreſim; cuius ſuſpicionem
fauendo hæreticis, eoſdem receptando, aut
Inquiſitionis officium impediendo con-
traxit. Ita ille, relatis denuo eiſdem Ey-
mer. Pegna, & Duar.

Sus

178 Supereſt expendendum, quod in vltima
Regulæ noſtrę clauſula repoſitum circa il-
lum, qui denuo incidit in fautoriam de
vehementi iam à ſe abiuratam, aut in aliã
diuerſam, poſt talem illius abiurationem,
num ſit habendus pro relapſo? circa hoc
refert Carena dict. §. 12. numer. 91. quod
Locat. in Iudiciali Inquiſitor. verb. Relapſi,
num. 5. verſ. Quidam autem ſunt ex Con-
cilio Taracon. per eum citato, in Direct.
par. 2. (hęc citatio dubito, an legitima) in
partem affirmantem inclinare videatur.
179 Negatiua tamen, vti communis, & ve-
rior, ac pietati noſtri S. Tribunalis magis
conformis omnino amplectenda, ſicuti am-
plectuntur eam Simanc. cathol. Inſtit. tit.
57. num. 5. Caſtr. lib. 2. de iuſta hęret. pu-
nit. cap. 2. Pegna 2. par. Direct. cõment.
83. & Sanctarel. tract. de hæreſ. capit. 42.
180 dub. 5. num. 14. Oſtenditur inde efficaci-
citer, quia, vt ſit aliquis vere relapſus, de-
bet conſtare, quod in aliquam hęreſim ve-
re inciderit, cap. Accuſatus, § Ille quoque
de hęret. in 6. at qui denuo fauet hæreticis,
non conſtat, quod vnquam hæreſi infectus
fuerit; ergo non erit vere relapſus, ſed ite-
rum de vehementi fautoriam abiuratam
prius eodem modo, vel aliam quamuis, in
quam denuo incidit, abiurare tenetur.
181 Habendus tamen vti relapſus, & brachio
ſæculari tradendus, ſecundum Pegnam ci-
tatum, verſ. Hoc vnum, ſi bis, aut pluries
in fautoriam abiuratam, vel in aliam rein-
cidat, quod infra magis diſcutiemus, vbi
de relapſis ex profeſſo ſermo eſt nobis futu-
rus: atque prædictis Regula noſtra manet
abſoluta.

*Num delinquentem contra fidem non denun-
tiantes S. Officio, ſint de hæreſi ſuſpe-
cti? & an aliqualiter abiurare
cogendi?*

REGVLA CCCXC.

182 SIue ex edicto DD Inquiſitorum, ſiue
ex Decreto S. Congregationis Vrbis
ſiue aliunde vrgeat obligatio denunciandi
S. Officio delinquentes contra fidem, etiam
non permiſſa correctione fraterna, ſiquis
omittat denũciare hæreticos formales, pro-
babile eſt ex vi huius ommiſſionis pręciſe
reddi ſaltem leuiter de hæreſi, & de fau-
toria ſuſpectum, & debere cogi de leui ab-
iurare, probabilius tamen oppoſitum; in-
de ſcilicet nullam inſurgere contra eum
hæreſis, aut fautoriæ ſuſpicionem, nec vl-
lam conſequenter abiurationem eſſe ipſi
183 iniungendam, ſicut pari modo non ori-
tur præſumptio hæreſis, nec vlla ratione
abiurandi obligatio contra aliquem, eo
quod ſuſpectos tantùm de hæreſi denun-
184 ciare ommittat. Quando verò cum
prædicta omiſſione denunciationis ad ſunt
aliæ circumſtantiæ, & coniecturę, ex qui-
bus deuenitur in hæreſis ſuſpicionem ſecũ-
dum earum qualitatem gradus huius ſuſpi-
cionis, & abiurationis iniungendæ decer-
nendus.

185 QVæ ſpectant ad obligationem denũ-
ciandi S. Officio quoſcunque contra
fidem delinquentes, & quæ ſeruanda in
exequutione talis denunciationis, abundè
ſatis tradidimus in vltimo cap. lib. 1. noſtri
Operis. Nihil ibi de dubitatione, ac reſo-
lutione præſenti; & licet illa in Regula præ-
cedenti compræhendi potuerit, cum ſecun-
dum graues auctores citandos denunciare
hæreticos ommittens inter fautores hære-
ticorum reponatur; viſum tamen eſt con-
uenientius Regulam de ipſa ſeparatam ef-
formare.
186 Anſam, & copiam dicendi ingentem
mihi porrigit Illuſtriſſimus, ac ſapientiſſi-
mus D. D. Tranſineira in ſuo fidei ſtimulo
nuper eruditiſsimè, ac completiſsime per
ipſum edito: totus enim eſt de hac ſola ma-
tèria, nempè, de obligatione reuelandi
hæreticos, & de hęreſi ſuſpectos, & de
correctione fraterna, non præmittenda
187 ſcilicet ante reuelationem dictam, Per
vndecim quæſtiones generales, & in vna-
quaque earum per diuerſa capita, & ali-
quando per ſectiones in plura capita diuiſas
omnia huc ſpectantia ita exactè pertractat
vt nihil intactum relinquat, & quòd non
hinc inde diſcuſſum, ac perdoctè reſolutum
proponat. Ad hunc itaque abundantiſsi-
mum fontem recurrant quicunque ad ſatie-
tatem aqua doctrinæ veræ, ac ſolidæ de
materia obligationis denunciandi, non
præmiſſa correctione fraterna, frui deſide-
rat.
188 Nos tamen, ne actum agamus præter
tradita per nouem Regulas in illo vltimo,
cap. lib. 1. noſtri Operis, paucis ex Traſmie-
ra hic deſumptis, quæ ad expreſsionem con-
tentorum in Regula præſenti, quomodo
conducere videntur, contenti ſimus. Præ-
cipuum ſit illud, quod diſcutit q. 4. cap. 2.
an materia non excedens peccatum venia-
le ſit ſufficiens ad inducendam obligatio-
nem reuelandi in S. Officio? ſi enim inde
non inſurgit reuelationis obligatio, nec
eam ommittens fict ſuſpectus de hæreſi, ne-
que obnoxius alicui abiurationi.
189 Circa hoc dubium diſcordes ſunt in-
ter ſe auctores, ac diuerſimodè loquuntur.
Souſa tract. 1. de confeſſor. ſollic. cap. 1. num.
7. & 8 Portil in addit. ad dubia Regularia,
verb Sollicitare fœminas, num. 4. & Caſtro
Palaus, tom. 1 tract. 4. diſp. 9 pun. 3. num. 2.
& 3. ſentiunt, tunc ſolum eſſe denuncian-
dum confeſſarium ſollicitantem, eum actus
ſollicitationis eſt peccatum mortale, &
nullo modo, quando tantum committitur
190 veniale. Oſtenditur ea ratione, quæ pa-
ri modo probat in omnibus delictis ad S.
Officium pertinentibus, quia obligatio de-
nun-

nunciandi iniungitur ab Inquiſitoribus
ſub pœna excommunicationis maioris; at
iſta non fertur, niſi pro mortali, & lata
pro veniali non obligat in foro conſcien-
tiæ ſecundum comunem Doctorum ſenten
tiam patetque ex iure 11. qu. 3. per varia
capita, ergò, &c.
191 Oppoſitum verò tenet in caſu confeſ-
ſarij ſollicitātis Ioan. Sācius in ſelectis, diſp.
11. num. 22 quod ſit denunciandus, etiamſi
in materia ſolius venialis ſolliciter. Indu-
citur ad ſic tenendum eo fundamēto quod
delictum in ſollicitatione commiſſum, quā-
uis intra genus luxuriæ aliquādo ſit veniale,
ob iniuriam tamen ſacramento illatam
192 fiat mortale. Quam doctrinam etiam
tradunt vti certam Freitas quæſt 7. num.
33. Fagundez de Præcept. Eccleſiaſt. in edit.
nouis. par. 2 lib. 4. cap. 3. num. 52. Diana par.
4. tract 5. reſol 5. Anton. Nouar. in ſumm.
Bull. tit. de ſollicit. in confeſſ. num. 4. eamque
vti veram alibi approbauimus.
193 Certum item eſt apud auctores in di-
verſis delictis ad Sanctum Officium ſpectā-
tibus non dari paruitatem materiæ, Eo
quod in quauis eorum minima materia
continetur integra ratio materiæ ſufficiens
ad mortale, vt in delictis infidelitatis, &
hæreſi; ſicuti de iſta in ſpecie quidquid
non rectè dicat Sayr in Clu Reg. lib. 12. cap.
2. num. 59) docent Caſtr. Pal: tom. 1 tract.
2 pun 7 num. 2. Alfonſus de Leone par. 1.
recollet. 7. num. 45 de offic. confeſſar. San-
chez in ſumm. to. 1. tract. 8. cap. 8. n. 66. Diana
194 par. 5. tract. 5. reſol. 28. & alij. Similiter in
ſortilegijs, & magis non admittunt parui-
tatem materiæ Valentia tom. 3. diſp 6. qu.
12 pun 4. Delrius in diſquiſit. magic. lib. 4.
cap. 2. quæſt. 4. Leſſius lib. 2. cap. 44. & alij,
præter citatos Caſtrum Palaum, & Alfon-
ſum de Leone.
195 Nihilominus negari non poteſt, quod,
ſecundum communem, & magis receptam
ſententiam, in aliquibus delictis iuriſdictio-
ni Inquiſitorum ſubiectis detur paruitas
materiæ, quæ tantum attingat peccatum
veniale. Sic tenent, & exemplificant in
lectione librorum hæreticorum (ne dum
prohibitorum, quia ſunt contra bonos
mores) Souſa, Suarez, Azor. Hurtad. Dia-
na, & alij, quos adducit, & ſequitur Traſ-
196 miera vbi ſupra, num. 6. Qui licet diſcor-
dent, vt addit idem Traſmiera in deſignan-
da quantitate ſufficiente ad materiæ par-
uitatem, quæ non perueniat ad mortale,
conueniunt tamen omnes, dici paruitatem
materiæ lectionem vnius lineæ in libro hæ-
retico totaliter prohibito.
197 At Tolet. in ſumm. lib. cap. 19. num.
9 & Hugolin. in explica 1. Can Bullæ Cœn.
verb. ad eorundem libros, §. 1. nequaquam
admittunt, poſſe dari paruitatem materiæ
in lectura librorum hæreticorum, quę ta-
men ſit veniale, ſed mortale per eam ſem-
per committi affirmant. Sententia iſtorum
auctorum forte poſſet intelligi de illo caſu
lectionis prohibitæ, quam exponit Traſ-
miera eodem num. 7. circa medium per ſe-
quentia verba.
198 Nam ſi in aliquo; inquit, libro fuiſſet
vna, aut altera ſententia ex puncta, quæ
ex condigna prohibitione eſſet, legens in-
curreret excommunicationem, quamuis
ſententia duas lineas non excederet; quia
tota materia prohibitionis in ea parua
quantitate reſtringitur. At in vno libro to-
taliter prohibito, dimidia pagella reſpectu
totius eſt parua materia. Hæc ille, notatu
equidem digna, maximè, quòd ait de di-
midia pagella.
199 Quamquam idem met Traſmiera n. 10.
optime aduertit, ſuppoſito, quod in ali-
quibus delictis ad ſanctiſſimum Officium
pertinentibus, attenta probabili opinione,
admittenda ſit paruitas materiæ, difficilli-
mum eſſe in nonnullis huiuſmodi crimini-
bus proſpicere, vbi nàm quis de facto intra
terminos paruitatis materiæ cum ſolo ve-
niali conſiſterit, aut potius extra ipſos mor-
tale commiſiſſe poſſit dici. Ratio eſt, quia
illa totaliter aliquando in actibus internis
conſiſtunt, vt hæreſis, & apoſtaſia; ita, vt ne-
que ipſa committens plenè percipere va-
leat, aliquando verò in actus externos ni-
mis obſcurè, & inuolutè prodeant.
200 Reſolutio itaque dubij ſic habet; quod
non ſit obligatio denūciandi ob rationem
ex Souſa adductam, quando certus eſt in
delicto ad S. Officium ſpectante dari mate-
riæ paruitatem ad veniale tantùm ſufficiē-
tem, ſi hæc in facto poſſit facile cognoſci
(ſecus, ſi ſit difficilis cognitu) vt in exem-
plo legentis vnam lineam in libro totali-
201 ter interdicto. E contra verò, quod ad
ſit obligatio denunciandi, quando proba-
bilius cenſetur, delictum non admittere in
ſua eſſentia, quoad malitiam quantitatis
diuiſionem, nec paruitatem materiæ, indè
oſtenditur, quia in re tam periculoſa tutior
opinio amplecti debet, nec fidendum vnius,
vel alterius auctoritati Tribus. dictis Traſ-
miera citatus num. 11. 12. & 13. totum hoc
docet, & ſufficienter oſtendit, præcipuè il-
lud 3. loco, quod nos per parentheſim bre-
uiſsimè tradidimus; legas ipſum, & te non
pœnitebit.
202 Proferamus dein vnum verbum circa
aliud dubium de obligatione denunciandi
ſe, & complices delicti in S. Officio. Cer-
tum eſt, vt iam alibi attigimus, quòd ne-
mo teneatur ſpontè comparere coram In-
quiſitore, & ſe ipſum, denunciare, ſecun-
dum illud D. Chriſoſtomi ſuper epiſt. ad He-
bræos, Homil. 31. & 42. ad populum. Non
dico tibi, vt te prodas in publicum, neque
vt te accuſes apud alios; eſtque de iure na-
turali, ac docent omnes ſcriptores cum
D. Thom 2. 2. quæſt. 69 art 1.
203 Conſequenter verò neque vllus tene-
bitur denunciare complices ſui delicti (ex-
cipe, niſi iam ipſe fuerit priùs denunciatus
& interrogetur ab Inquiſitore de eis) tra-
dunt

Digitized by Google

dunt etiam vt omnino certum Suarez de Fide, diſp. 10. ſect. 4. num. 18. Sanctarell. de hæreſ. cap. 9. dub. vnico num. 16. Diana Oper. moral. tract. 4. de denunciationibus, reſol. 9. & poſt alios nouiſſimè Traſ-
204 miera, quæſt. 8. cap. 2. Probatur efficaciter, quia delinquens contra fidem denunciando, & reuelando complices, mediatè reuelaret ſeipſum, vt patet, cum illi capti, & ab Inquiſitore vt rei interrogati, teneantur reuelare iſtum, ergo hic reuelãdo complices, ſeipſum reuelat; ſed ad hoc non tenetur, vt dictum, ergo neque ad illud tenebitur.

205 Vnum tamen caſum valde notandum, vt refert ibid. Traſmiera num. 3 excipit Diana loc. cit. reſol. 8. in fine, vbi poſtquã cum diuerſis auctoribus firmiter concluſit, quod hęreticus non teneatur reuelare ſeipſum, addit ſic.

206 Aliqui tamen, inquit, ex ſupradictis DD. limitant hanc ſententiam in caſu, quo pro bono communi ipſius teneretur vitam propriam ponere, & ideo annis elapſis in quadam noſtræ Italiæ nobiliſſima ciuitate, doctiſſimi Theologi obligauerunt denunciare quendam hęreticum dogmatizantẽ, & docentem alios hæreſim, quamuis ipſi denunciantes fuerint diſcipuli eiuſdem hęretici, & ſic complices delicti, in cæteris caſibus criminoſi ex edicto Inquiſitorum ſecundùm mentem horũ Doctorum non tenentur prodere ſe ipſos. Hæc ille.

207 Prędictorum autem Theologorum ſententiam valde approbò maximè attento, quòd complices delicti comparentes ſponte in S. Officio, & dictùm dogmatizantem reuelantes, nullum inde detrimentum eſſent accepturi, ratione comparitionis ſpontaneę: quiuis enim coram Inquiſitore ſponte comparens nec carceratur, nec torturæ ſubijcitur, neque ad aliquam pęnam condemnatur, ſed cum ſola abiuratione, & abſolutione, ſalutariq. pænitentia ſecre-
208 tò expeditur, & quidem ego minimus inter Theologos, conſultus aliquãdo circa caſum ſimilẽ, quòd certa perſona ex pacto expreſſo cũ Dæmone, & apparitione eius frequenti ingens damnum cuidam magnæ communitati inferret cum vſu turpiſſimo rei venereæ, reſponſum huiuſmodi dedi, quòd eſſent obligati complices coram Inquiſitore ſponte comparere, & perſonam illam denunciare, ad extirpandum à dicta communitate tantum damnum, quod ſerpebat, vt cancer, & aliud remedium non occurreret.

209 Quoad deciſionem principaliſſimi ex omnibus dubij, an ſit obligatio denunciãdi crimina ad S. Officium ſpectantia, non præmiſſa correctione fraterna? vel ſecus? Doctiſſimus Traſmiera tres generales quęſtiones 9. 10. & 11. cum ſuis ſectionibus, & capitibus inſumit; ipſum, quęſo, adeas, & cuncta, quæ deſideras, ad ſatietatem percipies, nimirum oſtenſa iugiter ab ipſo efficaciſſimis rationibus parte negante tãquam vera, & prorſus certa, quòd non ſit locus correctionis fraternæ in caſu hęreſis, & quòd ea nòn præmiſſa, debeant hæretici, aut ſuſpecti de hęreſi iuridicè Inquiſitoribus denunciari.

210 Verùm cum Achilles partis aduerſę ſit textus ille Euangelicus Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum, &c. copioſè, & conuincenter omnino oſtendit Traſmiera, q. 9. ſect. 3. c. 11. in eo Matth. loco, non prçceptum, ſed conſilium contineri ex mente Doctiſſimorum virorum D. Bonauenturæ in Luc. cap. 17. Maldonati in ipſum, cap. 18. Matth. num. 15. Salmeronis tom. 4. in Euangelia, par. 3. tr. 10. de correct. frater. & aliorum.

211 Dato autem, quòd ex illo textu præceptum importetur, ad caſum tamen hæreticorum, vel ſuſpectorum de hæreſi non extendi probat copioſiſſimè idem Traſmiera pluribus argumentis tum ordinarijs, quæ ab alijs auctoribus adducuntur, tum extraordinarijs ipſius proprijs valde exquiſitis, quibus res tota demonſtratiuè cõuincitur; lege ea penes illum, & ſimul egregiam praxim recipiendi denunciationes, quam in fine operis adducit.

212 Cum itaque tanta ſit obligatio denunciandi hæreticos, apoſtatas, &c. omittens hanc denũciationem erit ne de hęreſi, aut fautoria ſuſpectus ratione talis omiſſionis, ac proinde abiurare ne debebit? Non deſunt, qui affirment ex dicta omiſſione denunciationis inſurgere violentam ſuſpicionem hęreſis, & fautoriæ contra omittentem. Ita Alfonſ. de Caſtr. de iuſta hæret. punit. cap. 25. in princip. lib. 2.

213 Hanc Caſtri ſententiam cum Simanc. & Rojas per ipſum citatis Pegna p. 2. Direct. commen. 81. verſ. Illis ex Ioanne, meritò teſtatur eſſe nimis rigoroſam. Addit tamẽ, vt bene notauit Carena citãdus, poſſe eam admitti caſu quo vltra denunciationis omiſſionem, adeſſet peculiaris amicitia, & nimia familiaritas. Nam tunc contra non denunciantem prçſumptio violenta oriri poteſt. Ita ille cum Ioan. Rojas, poſt alios, quos copioſè adducit, Singul. fidei, 5. num. 18.

214 Dein eſt alia ſententia Lęlij Zech. to. 1. tit. de fide, rubr. de hęret. cap. 11. nu. 5. verſ. Tertia ſuſpicio, aſſerentis, fieri ſuſpectum vehementer de hæreſi, aut fautoria eum, qui omittit denunciare hęreticos, & conſequenter abiurationem de vehementi eſſe omittenti iniungendam. Verùm hęc illius aſſertio etiam inclinat in nimium rigorem. Vnde bene ait Pegna loc. cit. tunc ſolùm habere locum, quando nulla adeſt probabilis cauſa non denunciãdi, aut cum in iudicio interrogatus quis eos celaret; quod prius optimè docuerat Zanch. de hæret. cap. 5. Ex quibus nu. iſto, & præcedenti dictis patet, eſſe veram noſtræ Regulæ partem vltimam.

Mode-

215 Moderatiùs loquuntur alij, & quidem
meo iudicio probabiliter affirmãtes, quòd
regulariter tantùm reddatur leuiter ſuſpe.
ctus de hæreſi, aut de fautoria omittens
reuelare hæreticos., & ei ſola abiuratio de
leui ſit iniungenda. Ita Leonar. Duar. ad
Bull. Cænę, lib. 2. can. 1. quæſt. 33. &
216 Carena 2. p. tit. 9. §. 9. n. 44 Qui ſtatim
num. 45. cum Sanctarel. de hæreſ. capit. 9,
num. 16. verſ. Tertio non tenetur, & cum
Farin. de hæreſ. q. 197. num. 53. meritò
limitat dicens; Si quis ob metum cadentē
in virum conſtantem omitteret denun-
ciationem hęreticorum, nullo modo eſſet
de hęreſi ſuſpectus, Hęc limitatio per ſe pa-
217 tet. Primum verò illud ſic oſtenditur,
quia nō denuncians videtur tacitè appro-
bare eius hæretici errores, de quibus tacet
nam ſecundùm D. Leonem Papam, Error,
cui non contradicitur, approbatur, & ſe-
cundùm Apoſtolum, Non ſolum illi digni
ſunt morte, qui malum faciunt, ſed qui fa-
cientibus conſentiunt, quod interpretatur
Gloſſa ordinaria ſic: Conſentire eſt tace-
re, cum poſſis arguere.
218 Oſtenditur item, quia omittens de-
nunciare hæreticos videtur eſſe contem-
ptor Cenſurarum Eccleſiaſticarum, & ne-
quaquam bene de earum efficacitate ſen-
tire, vt habetur expreſsè in edicto, quod
publicari ſolet à Tribunalibus S. Inquiſi-
nis Hiſpaniarum, ibi: Sienten mal delas
cenſuras dela Ygleſia: Cum excommuni-
cationem pro re admodum graui tam ſo-
lemniter publicatam non pertimeſcat.
219 Probabiliter etiam tenent diuerſi, quòd
non denuncians hæreticos, cum poſſit, &
debeat, ſit habendus, & puniendus vti
fautor hæreticorum. Ita cum Eymer. 2.
par. Direct. Pegna commen. 78. Alfonſ. à
Caſtr. vbi ſupra, Simanc. Cathol. Inſtit.
tit. 29. Rojas, Singul. 5. ac alij, & habe-
ri videtur expreſsè in Decreto quodam à
S. Congregatione S. Officij Vrbis edito
anno 1623. die tertio Ianuarij, ibi; Certifi-
220 cantes huiuſmodi conſcientię ſuæ imme
mores, dictam excommunicationis pœnā
contemnentes, quòd contra ipſos tanquā
contra hęreticorum fautores, aliàs prout
melius viſum, & iuris fuerit, procedetur.
Sic in eo Decreto, cuius meminit Aloyſius
Bariola in Floribus Directorij ſub finem li
221 bri. Prædictis autem adiungo Carenam
dict. § 9. vbi quoad abiurationem, de le-
ui ſcilicet iniungendam, ſe remittit ad di-
cta per ipſum in materia de fautoria.
222 Nihilominus cum ſapientiſſimo Suario
de fide, diſp. 20. ſect. 4. num. 28. & cum
Sanctarel. de hæreſ. cap. 9. dub. vnico, nu.
19. inſurgit Traſmiera, qu. 3. ſtimu. fid.
cap. 7. nu. 11 & abſolutè affirmat, ex ſola
omiſſione denunciationis, præcisè loquē-
do, ſine alijs coniecturis, & adminiculis,
non prouenire vllam hæreſis, aut fautoriæ
præſumptionem, nec obligationem vllo
modo abiurandi, ſed denunciare hæreti-
cos omittentem eſſe grauiter puniendū
ſolummodo, vt inobedientem preceptis
Inquiſitorum, qui quòd ad id habeant po-
teſtatem non eſt dubitandum; ſed de hac
punitione infra lib. 6. vt in proprio loco.
223 Prædictorum DD. ſententiam amplector
libenter tantùm vt probabiliorē, & quòd
oppoſita careat probabilitate, affirmare
non audeo, & cum pro neutra, meo iudi-
cio, appareat ratio, quæ omnino conuin-
cat; licèt ea, quam adducit Traſmiera,
224 vocetur ab ipſo euidens. Ratio, inquit,
videtur eſſe euidens, nam ex vna parte
omiſſio denunciandi hæreticos per ſe
ſola conſiderata nullam habet connexio-
nem cum ſuſpicione hęreſis, ex altera ve-
rò, vt ipſi etiam contrarię opinionis aucto-
res fateri coguntur, adſunt quamplures
alię cauſæ, quæ ſolent impellere, ac ſua-
dere ad non denunciandum, puta, amici-
tia, conſanguinitas, timor, negligentia.
Ita ille.
225 Quoad noſtrum autē inſtitutum, quòd
non ſit iniungenda abiuratio omittenti
denunciare hęreticos, peculiariter oſten-
dit Traſmiera per ſequentia verba Mani-
feſtum, inquit, etiam eſt, quòd in tali ca-
ſu ſimpliciter denunciationem omittens
non ſit cogendus ad abiurandum; patet
ex dictis: quia abiuratio indicitur ob hę-
reſim, vel ſuſpicionem hęreſis, vel ob hę-
reticorum fautoriam, quę ob ſolam o-
miſſionem denunciationis non incurritur.
Hęc Traſmiera.
226 Extendit verò immediatè ſuam reſolu-
tionem in hunc modum; quod procedit,
inquit, etiam ſi quis interrogatus coram
Inquiſitore veritatem celaret, & denun-
ciare nollet, vt de facto practicatum fuit
227 in hoc Tribunali Sicilię. Nam anno 1638
die 30. Nouemb. in publico ſpectaculo fuit
inducta quędam mulier, quę cum audi-
uiſſet quendam blaſphemantem hęretica-
liter, fuit in conteſtem ab alijs, qui prę-
ſentes fuerant, vocata, & in Tribunali
examinata, & pluries admonita, quòd
veritatem detegeret, obſtinatè renuit, tā-
dem ab ipſo reo de ſuo delicto confitente
fuit declaratum, quod in delicti patratio-
ne adeſſet, & vltimo conuicta, confeſſa
fuit, ob amorem inquiſiti tacuiſſe, fuit in
fidei conſultatione condemnata ad ſuam
ſententiam in forma pœnitentiali audien-
dam, & quòd ſequenti die publico dede-
cori exponeretur, & exularet per certum
tempus ab Vrbe, & Territorio, ſine tamen
abiuratione. Hactenus ille oportunè qui-
dem.
228 A fortiori itē ſuſpicio hæreſis, aut fau-
toriæ multò minus dimanat ex omiſ-
ſione denunciandi in S. Officio non
hæreticos, ſed de hæreſi ſuſpectos, & hos
denunciare omittens, præcisè ex vi talis
omiſſionis multò magis ab obligatione
abiurandi liberatur. Concordant circa
hoc omnes auctores citati, & alij. Ratio-
nem

nem efficacē reddit Carena dict. §. 9. nu. 15. his verbis. Moueor, inquit, ex eo, quòd aliàs contra omnes regulas iuris præſumptio oriretur ex præſumptione, & ſuſpicio ex ſuſpicione] ita doctiſſimè Carena.

229 Puniendus verò ſic omittens, vt inobediens preceptis Inquiſitorum; minori tamen pœna, quàm ſi omitteret denunciare formales hæreticos, vel apoſtatas: quod per ſe conſtat, & benè notauit Traſmiera

230 dict. cap. 7. nu. 14. Qui num. 16. ſic concludit. Hoc ipſum, inquit, quod dictum eſt de non denunciantibus, intelligendum eſt etiam de impedientibus denunciationem, aut ad non denunciandum ſuadentibus, vel conſulentibus, etiamſi ſint perſonæ regulares, aut Regularium Superiores] hęc ille, & egregiè, notatu digna; quibus Regula finitur.

Polygamis, & cooperantibus ad Polygamiam, ac ducentibus vxorem, cùm ſint iam in Sacris, & Religioſi, an, & qualis abiuratio iniungenda?

REGVLA CCCXCI.

231 QVisquis, viuente adhùc prima vxore, contrahit cum ſecunda matrimonium ratum, licet non conſummet, fit vehementer ſuſpectus de mala credulitate, & hanc de vehementi abiurare tenetur, licèt probabile ſit, inſurgere tantùm leuem ſuſpicionem, & abiurationem de leui iniungendam.

232 Pari item modo philoſophandum eſt de quouis iam ad Ordinem Sacrum promoto, & de emittente votum caſtitatis in aliqua Religione, ſi dictum matrimonium

233 iniat. Cooperatores item ad vtramque Polygamiam, veram, & ſimilitudinariam quoquomodo, vt procuratoris munus exercendo, vel conſilium dando, aut falſum teſtimonium de morte prioris coniugis ferendo, &c. eiuſdem malæ credulitatis ſunt participes, & eadem eis abiuratio

234 iniungenda. Vbi verò in illis caſibus tantùm peruentum eſt ad celebranda ſpōſalia de futuro, indè ſola leuis ſuſpicio erroris inſurgit contra celebrantem, aut cooperantem, & tunc de leui ſolummodo cogendus in S. Officio abiurare.

235 RVrsùs latiſſimum campum, per quē excurrere poſſimus, aperit nobis Illuſtriſſimus, & Sapientiſſimus D. D. Traſmiera in ſuo excellentiſſimo, & eruditiſſimo operæ de Polygamia, & Poliuiria, ſiue Verſatilis gladius contra magni matrimonij Sacramenti violatores. Vbi præter ſpectantia adhoc atrociſſimum multiplicis ſimul matrimonij delictum, quæ ita exactè, & ſolerter per libros tres innumeris pene quæſtionibus enodatis diſcutiuntur, & elucidantur, vt nihil ampliùs adijci poſſe cenſeatur: quamplurima ad praxim Sanctiſſimi Tribunalis in omnibus materijs vtilia, & practicabilia oppo. tunè proprijs locis adiunguntur.

236 Sed inuitus retraho curſum, & ne extra chorum ſaltare videar, animo concupiſcenti pro beneficijs honorificentiæ præſertim, quibus anno ſuperiore Panormi vltra meritum ab illo affectus fui, grates quoquomodo rependere, frænum nūc inijcio intra limites doctrinæ in præſenti Regula contentæ. Pro cuius expreſſione maiori, & pro aliquali eruditione, notandū primò, quæ reſpectu viri habentis duas vxores communiter vocari ſolet, Bigamia, à, bis, &, Gamos, quod eſt mulier, &, ſi plures ſint, Polygamia, reſpectu mulieris habentis ſimul duos viros, licèt vocabulo nō ita Latino, congruè dicitur Biuira, atque ſi habeat plures, Polyuiria, taliterque coniugata vocatur, Biuiria, aut Polyuira, ſicut taliter coniugatus appellatur, Bigamus, aut Polygamus: quibus terminis vtuntur auctores graues, vt Scot. in 4. diſt. 33. & ſupplementum Gabriel. Viel. ibid. qu. 1. propoſ. 8. & affert Traſmiera, lib. 1. quæſt. 1. num. 9.

237 Notandum ſecundo quòd cum Speculatore, tit. De diſpenſ. § Iuxta, num. 6. tres ſpecies polygamiæ aſſignentur communiter à DD. quas benè explicat Sanchez li. 7. De matrim. diſp. 83. num. 2. Prima quoties aliquis duplex legitimum matrimonium contrahit, vtrumque conſummans; atque hæc dicitur vera bigamia, quia in iſto duplici matrimonio verè deeſt repręſentatio vnius ſpiritualis matrimonij Chriſti cum vnica Eccleſia. Proponitur hæc ſpecies bigamiæ, in cap. Debitum, extra, de bigamis, cap. Percipimus, diſtinct. 34. & capit. fin. ead. diſt.

238 Secunda ſpecies bigamiæ eſt, quando contrahitur duplex matrimonium; ſed vel neutrum, vel ſolum alterum eſt validum: Atque hæc vocatur bigamia interpretatiua, quia ex iuris interpretatione quadam, vt ait idem Sanchez diſp. 84. num. 2. taliter coniugatus affectu carnem ſuam in

239 plures diuiſit. Atque ad hanc ſecundam ſpeciem ſpectat, quando quis poſt cōſummatum matrimonium, factus vna caro cum vxore, ducit viduam à priori viro cognitam, aut quamuis aliam corruptam, & cum ea conſummat, aut ducit virginem, & poſt adulterium eam cognoſcit, cùm ſimiliter ex iuris interpretatione in plures carnem ſuam diuiſiſſe cenſeatur. Ita cum citato Sanch. Traſmiera qu. 3. num. 4.

240 Conſtituit tertiam ſpeciem bigamiæ illa, quæ vocari ſolet ſimilitudinaria, quam contrahit quiuis, qui Sacro Ordine initiatus, aut per vota Religioſa profeſſus vxorem ducit, etiam vnicam, & virginem, eamque cognoſcit; vocatur autem ſimilitudinaria, quia quando quis poſt matrimo-

monium ſpirituale initum cum Chriſto per
votum ſolemne caſtitatis annexum Ordini,
aut emiſſum in Religione (idem eſt de vo-
to ſimplici facto in noſtra Societate Ieſu)
de facto ad alias nuptias tranſit, eaſque
copula conſummat, adeſt tunc ſimilitudo
quædam veræ bigamiæ propter affectum
ad duplex matrimonium cum opere ſub-
ſequuto.

241 Prædictis ſic in communi tractatis de
quidditate nominis, & rei, ac de ſpeciebus
polygamiæ, & polyuiriæ, omiſſis alibi
nempe lib. 1. noſtri oper. cap. 8. Regul. 109.
& cap. 20. Regul. 149. vbi de polygamis il-
luc ſpectantia complete tradidimus; iam
ad diſſidium, quod extat circa rem præſen-
tem inter auctores de materijs S. Officij
242 tractantes accedamus. Simanc. Cathol.
inſtit. tit. 40. de matrim. n. 6. Guttier. pract.
quæſt. lib. 2. quæſt. 8. num. 1. cum ſeqq. Sua-
rez de fide, diſp. 24. ſect. 2. cap. 4. nu. 8. Traſ-
miera lib. 2. quæſt. 1 num. 1. & alij abſolute
tenent, Polygamum eſſe tantùm leuiter
ſuſpectum de mala credulitate, & conſe-
quenter debere abiurare ſolummodo de
leui. Quod adeò vſu receptum eſt apud
Tribunalia S. Officij Hiſpaniarum, vt ſem-
per ab ipſis, omiſſa tortura, polygamis
ſola abiuratio de leui iniungatur. Oſten-
ditur inde, quia in polygamiæ delicto at-
tendi debet ad motiuum præcipuum, quo
inductus homo ipſum committit, & regu-
lariter cenſetur eſſe appetitus libidinis, &
pecuniæ lucrandæ, accepta dote.

243 Quæ ratio, & tantorum virorum au-
ctoritas ſine dubio prædictam doctrinam
aliqualiter probabilem reddunt, ne coga-
mur dicere, quòd ea Tribunalia, vbi cauſæ
S. Inquiſitionis exactè, & maturè pertra-
ctantur, ac iuſtè deciduntur, circa præſen-
tis polygamiæ deciſionem abſquè vlla pro-
babilitate procedant.

244 Verùm, quòd, ſiue Polygamus viuente
adhuc prima coniuge ad ſecundas nuptias
tranſeat cum earum conſummatione, ſiue
ſuſcepto iam Sacro Ordine, aut emiſſa re-
gulari profeſſione in aliqua Religione v-
xorem ducat; ſecuta copula inſurgat indè
contra eum vehemens præſumptio de ma-
la credulitate circa matrimonij Sacramen-
tum, & quòd de vehementi abiurare te-
neatur, ſi nihil ex tortura inflicta emerſe-
rit, vti certum, aut ſaltem vti multò pro-
babilius tuentur plures, vti Genuen in
prax. cap. 18. num. 11. Piaſecius par. 2. cap. 4.
ar. 6 nu. 9. Nald. in Summ. verb Vxor. nu. 2.
Ricciul. de Iure perſon. &c lib. 1. capit. 11.
num. 19. Pegna 2 part. Direct. commen. 81.
Prax. M. S. cap. 6 Farinac. cum multis, quos
refert, de hæreſ. quæſt. 178. num. 68. & Ca-
ren. 2. part. tit. 5. §. 11. num. 58. quibus
adhæreo.

245 Quid, quòd eſt id ſecundùm antiquam
conſuetudinem, & ſtylum perpetuò obſer-
uatum à ſupremo Tribunali S. Romanæ
Inquiſitionis, & ab omnibus totius Italiæ,
præſertim à noſtro Melitenſe, me vti Con-
ſultore teſte oculato per ſpatium 39. ann.
& 8. menſium, quo tempore ſæpius caſum
Polygamiæ cōſummatæ habuimus, & poſt
torturam cum abiuratione de vehementi
246 ſemper expediuimus. Quoad ſtylum
verò antiquum Romanæ Inquiſitionis af-
firmat Campan in Diuerſ. Iur. Canon. rub.
2. num. 47. (vt refert Carena vbi ſupra)
ipſo præſente quatuor ſimul polygamos
Romæ in Eccleſia S. Mariæ ſupra Miner-
uam abiuraſſe de vehementi die 18.
Maij. 1597.

247 Probatur iam hæc pars efficaci ratio-
ne à ſimili deducta, etiam retorquendo
rationem in contrarium; quia ſi Sortilegus
abutatur in ſuis ſortilegijs aliquo ex alijs
Sacramentis, nempè Euchariſtiæ, Extremæ
Vnctionis, aut Baptiſmi, etiam ex mente
auctorum oppoſitæ ſententię, & etiam at-
tento vſu Tribunalium S. Inquiſitionis Hi-
ſpaniarum, regulariter habetur vehemen-
ter ſuſpectus hereticę credulitatis, nimi-
rum, quod malè ſentiat de dictis Sacra-
mentis, ac de vehementi abiurare ſolet,
quāuis pręcipuum motiuum talis abuſus
ſit effrænatus appetitus libidinis, ſeu amor
inhoneſtus; ergo cum polygamus abuta-
tur Sacramento matrimonij, pari modo in-
ſurget indè contra eum præſumptio vehe-
mens de ſimili mala credulitate, ac proin-
de abiuratio de vehementi ipſi iniun-
genda.

248 Quòd ſi quis velit excuſari ex capite
ignorantię; audi circa hoc quid ſentiat
Carena dict. §. 11. num. 56. Attamen, in-
quit, exiſtimo difficillimè poſſe dari caſum,
in quo vehemens ſuſpicio in polygamo
minuatur: & Ego in S. Officio Cremonæ
vidi etiam ruſticos cogi ad abiurandum
de vehementi; quia in vllo Catholico vix
poteſt dari probabilis ignorantia prohibi-
tionis polygamiæ, & malitiæ illius; cum ſit
prohibita de iure naturæ, vt vidimus ſu-
pra quæſt. 1. & in omnibus concurrat abu-
ſus Sacramenti ex quo reſultat ſuſpicio ve-
hemens] hæc ille, quæ iudico approbanda.

249 Concedit quidem, & optimè Traſmie-
ra dict. q. 2 nu. 4 & 31. in duobus caſibus
etiam apud Tribunalia Hiſpaniæ reputari
polygamum vehementer ſuſpectum de
mala credulitate contra Sacramentum
Matrimonij, & abiurationem de vehemen-
ti ei iniungi debere. Primò, quandò ipſe
originem duceret ex regione infecta hære-
250 ſi Lutherana, aut Caluiniana. Quod
prius docuerat Diana par. 4 tract 7 reſol. 4.
(licèt ipſe praxim S. Inquiſitionis Hiſpa-
nicæ ſequatur) addens, quod talis poly-
gamus ſit torquendus pro intentione, et ſi
hanc fateatur, ſit iniungenda abiuratio de
formali, de vehementi vero, ſi nihil ex tor-
tura emerſerit: quæ approbo, cum per ſe
pateant.

251 Secundò. Quando quis plures, quàm
duas contrahit nuptias, etiam ſtando in-

ſen.

ſententia, & praxi, quam ſequuntur Tribunalia S. Officij Hiſpaniarum, fit ſuſpectus vehementer de mala credulitate, & eâ de vehementi abiurare tenetur. Oſtenditur inde efficaciter, quia ſic iterans illicitas nuptias (verba ſunt Traſmieræ) magis abutitur Sacramento Matrimonij, atque adeo videtur maiorem illius habere
252 contemptum. Vt probatur per textum in cap. Cum haberet, prope finem, ibi, Cum multiplicitas, De eo, qui duxit in matrimon. quam polluit per adulter. Barboſ. in collect. Doctor. in cap. Cum tanto, De conſuetud. nu. 2. vbi ait, Si verò ſint ſucceſſiua, vt matrimonium prohibitum, hæreſis, aut alia id genus, eo grauius coercendus eſt, ex traditis per Tiraq. de pœn. temper. caſ. 29. num. 3. & per conſequens maiorem, atque adeò de vehementi induceret ſuſpicionem. Hactenus Traſmiera, & quidem verè, ac eruditè oſtēdit vtrumque prędictum caſum ipſe Traſmiera lib. 2. qu. 17. num. 54. & ſeq. pari modo ſe habere in Religioſo profeſſo, & in promoto ad Sacros Ordines; vide illum.
253 Nihilominus contra eum inſurgit Caren. dict. §. 11. num. 58. verſ. Et mihi maximam, huncque ſecundum caſum, atque praxim dictam Tribunalium S. Officij Hiſpani impugnat ex eo principio, quòd ex duabus leuibus ſuſpicionibus non inſurgat ſuſpicio vehemens, ſicut neque ex duabus vehementibus prouenit vna ſuſpicio violenta, citat pro eo Farin. de hæreſ. qu. 195. num. 24. reiecto Locat. in Iudic. Inquiſ. verb. Abiuratio, num. 1. contrarium tenente, ergo ſi ex ſimplici, & vnica polygamia oritur tantùm ſuſpicio leuis de hæreſi, nequaquam poterit ex duplici polygamia vehemens ſuſpicio reſultare.
254 Sed pro viribus ingenioli noſtri indefenſum tantum virum Traſmieram non præteribimus, & quidem Carenæ opponē-dum primo loco occurrit, quòd in citatione dicta Farinac. addat [cum alijs allegans ab eo] inſpecto autem diligenter loco exemplaris, quo vtor, nullum allegatum enuenio, pręter vnum Franc. Pegnam 3. p. Direct. comment. 43. verſic. Ita, quòd ſi prolabatur, cuius allegatio, vt verum fatear, non capio quomodo faciat ad rem, de qua hic agimus: reſtat itaque auctoritas Farin. oppoſita auctoritati antiquioris Locati, vtra autem maior, alijs iudicandum relinquo.
255 Euaneſcat item impugnatio Carenæ, ſi ſub diſtinctione prædictos duos auctores conciliauerimus ſic. Quòd Farinac. loquatur, & ſit intelligendus de caſu, quando duę, aut plures ſuſpiciones leues concurrunt in eodem inquiſito S. Officij circa diuerſas materias abſque vlla cōnexione, vt ſi leuiter ſit ſuſpectus circa Mahometiſmum, circa blaſphemiam, circa ſortilegia, &c. tunc certum eſt, quòd omnes iſtę ſuſpiciones leues non vniantur, neque ex eis reſultet vna vehemens, ſicut nec ex pluribus vehementibus vna violenta, quia ex ſe ad id non ſunt aptæ, neque proportionatę, cum non habeant inter ſe connexionem, nec ad idem dirigantur.
256 At Locatus intelligi debet de caſu, quando adſunt ſimul in eodem reo duæ, vel plures ſuſpiciones leues circa eandem materiam hęreſis, inter ſe connexæ, ad idem tendentes, quòd ex iis reſultet vehemens ſuſpicio, inde efficaciter oſtenditur, quia ad augmentum indiciorum augetur etiam ſuſpicio, ſeu pręſumptio malę credulitatis in inquiſito S. Officij, vnde qui prius ex indicijs erat leuiter ſuſpectus de hæreſi, additis alijs ſimilibus indicijs, ſeu adminiculis in eadem materia fidei, ad idem tendentibus, fit vehementer ſuſpectus, imò
257 & violenter quandoque. Hinc Regula præced. num. 243. diximus probabiliter cum ipſo Carena ex Pegna, Rojas, & alijs, eum qui omittit denunciare hęreticum, eſſe violenter ſuſpectum de fautoria, ſi talí omiſſioni adiungatur amicitia, & nimia familiaritas omittentis cum hęretico non denunciando; ergo contra polygamum inſurget ſuſpicio vehemens, ſi primę polygamię addatur ſecunda ſtando in ſententia Tribunalium Hiſpanię, tenentium, ex vnica polygamia ſolùm oriri ſuſpicionem leuem, & ex vi eius tantùm eſſe iniungendam abiurationem de leui.
258. Confirmatur, quia, vt paulò poſt videbimus, in noſtra, & Tribunalium Italię ſententia, ex polygamia contracta contractis ſponſalibus de futuro, inſurgit leuis ſuſpicio malæ credulitatis, et ſi conſummetur, inſurget vehemens, quia polygamus gradatim à tentata ad conſūmatam aſcendendo fit multò magis ſuſpectus de hęreſi, ergo parimodo in ſententia Traſmierę, & Tribunalium Hiſpanię, ex prima polygamia cōnſūmata oritur ſuſpicio leuis, ſi autē adjungatur ſecunda etiam conſummata, orietur ſine dubio vehemens; quia polygamus ſuppoſita prima polygamia, amplectendo ſecundā fit multò magis ſuſpectus, ergo erit ſuſpicio vehemens inde orta.
259 Pro maiori confirmatione, vir doctus noſtris circa hoc à me conſultus, adducebat à ſimili probationem ex doctrina philoſophica, ſic: quia ex duobus gradibus caloris ex ſe ſeparatim remiſſis, ſi coniungantur, fit vnus intenſus; ergo ex duabus ſuſpicionibus per ſe leuibus in duplici polygamia ſimul iunctis, inſurget vna vehe-
260 mens. Quæ probandi forma ſine dubio efficax eſt; ſed non eſt, cur vtamur hoc modo loquendi, neque eo vtitur D. Traſmiera, quòd ex duabus ſuſpicionibus leuibus coaleſcat vna vehemens, ſicut ex duobus remiſſis caloribus coaleſcit vnus intenſus; ſufficit enim ſi dicas: Suppoſita prima polygamia, & ſuſpicione leui ab ea orta, ſi addatur ſecunda polygamia, ex

hac oriri ſuſpionem vehementem, &c. Atque hæc dicta pro defenſione D. Traſmieræ, & pro veritate.

261 Sequitur agendum de cooperātibus ad polygamiam qualemcunque, & indagandum, qualiter abiurare debeant, & cum iſti ſint diuerſi generis, inchoandum à præcipuo, nempe ab exercente officium pro-

262 curatoris. Nam ſæpius matrimonium contrahitur per procuratorem, qui ſi durante adhuc primo matrimonio mādantis, nomine eius ſcienter ſecundas celebrat nuptias, fit pari modo ſuſpectus de hæreſi, & abiurare tenetur, ſicut ipſe principalis mandans. Probatur inde, quia talis procurator non minus, quin etiam magis de Sacramento Matrimonij, exequendo mandatum ſui principalis, malè ſentire videtur. Ita Traſmiera lib. 2. qu. 13. num. 21. nullum citans auctorem, fortè, quia haud vllus in ſpecie hunc caſum tractauerit.

263 Declarat autem bene ipſe Traſmiera, qualiter mandatarius ſit magis ſuſpectus per ſequentia verba. Et dico, inquit, quòd magis redditur ſuſpectus, quia mandans poſſet moueri vel ratione luxuriæ, vel ratione lucrandæ dotis; at ipſe procurator talia motiua non habet; ergo animus in male ſentiendo de Sacramento Matrimonij deprauatus in tali procuratore clariùs demonſtratur, & ideo tanquam minus excuſabilis grauiter puniri debet, iuxta doctrina in lib. 1. à nobis fuſiùs traditam. Hæc Traſmiera. Sed de punitione nos lib. 6

264 Præterea ad contrahendam polygamiā, aut polyuiriam, quicunque dat conſilium maiorem incurrit ſuſpicionem hæreſis, quā ipſe contrahens, & conſequenter in noſtra ſententia, & in Tribunalibus Italiæ praxi, de vehementi abiurare debet. Docet bene primum Moura, opuſc. de incantat. ſec. 3. cap. 6. num. 11. ibi, Imò eo maior, quò cōſulere malum magis accedit ad errorem mentis, quàm illud opere exequi.

265 Quam Mouræ doctrinam ſequitur Dian. par. 4. reſol. moral. tract. 7. reſol. 4. verſ. Notandum eſt etiam, cum moderatione ſaltem, quòd non minorem incurrat ſuſpicionem; abſolutè verò ſine moderatione Traſmiera lib. 3. q. 5. num. 1. & 2. quem egregiè ipſam declarantem audiamus.

266 Valde rationabile, inquit, videtur, vt qui ſuo conſilio alios inducit ad binas nuptias non ſolùm non minorem, ſed etiā maiorem incurrat ſuſpicionem, et ratio in promptu eſt quia qui praua conſilia exhibet, magis videtur accedere ad errorem mentis, quàm qui mala opera exequitur, conſilium enim ab intellectu prouenit; quare qui ſcienter conſilium exhibet de contrahendo duplici matrimonio videtur ſuo intellectu approbare illud peſſimum factum; atque adeò videtur magis participare de errore intellectus; præſertim verò, quia non dantur circumſtantiæ luxuriæ, vel lucrandæ dotis in conſulente, ſicuti dantur in contrahente. Hactenus ingenioſè Traſmiera.

267 Qui cum prædictis Moura, & Diana exemplificat in matre, quæ conſilium dederat filiæ, vt ſecundò nuberet. Addit autem optimè num. 14 & 15. quæ dicta ſunt de conſulente quoad ſuſpicionem hæreſis (& conſequenter adiungo quoad abiurationem) quòd locum habeant, non ſolùm quando dubitat, an ſuo conſilio influxerit in ſecundas nuptias iam contractas, ſed etiam quando certò ſcit non influxiſſe, licèt illud dederit, ex eo capite, quòd cōtrahens paratus alioquin erat abſque vllius conſilio eas inire, & conſummare, vti conſummauit. Ratio eſt, quia ſic conſulens etiam caſu, quo antecedenter ſciuit prauā illius deliberationem conſūmandi ſecundas nuptias, ſe reddidit ſuſpectum de mala credulitate cōtra Sacramentū Matrimonij, vnde obnoxius manet obligationi abiurādi

268 Videndum nunc breuiter de teſtibus, an, & qualiter abiurare debeant ob teſtificationem, et cooperationem ad polygamiam? Tripliciter ſe habere poſſunt iſti reſpectu polygamorum: primò ſi apud Tribunal S. Inquiſitionis falſum deponant, et alicui delictum polygamiæ, quod non commiſit, malitioſè impingant; atque in hoc caſu nequaquam inſurgit cōtra eos ſuſpicio hæreſis, quòd malè ſentiāt de Sacramento Matrimonij. Ratio eſt, quia deponunt coram Inquiſitore, vt innocenti damnum inferant, et ex tali animo inferēdi damnum non arguitur ſuſpicio hæreſis, nec inde obligatio abiurandi ſequitur, ita Traſm. lib. 3. q. 17. num. 28.

269 Secundò quando interrogati ab Inquiſitore verum negant, aut falſum deponūt ad defēſionem inquiſiti polygami, in vtroque caſu an inſurgat ſuſpicio malæ credulitatis, et ſit obligatio abiurandi, quid ſētiat Traſmiera, ab ipſomet audiamus dict. num. 28. coniungente ibi tradita à nobis num. præcedenti citante Dianam, et referente ad idem verba Souſæ, ſic.

270 In hoc caſu, inquit, etiam dico, huiuſmodi teſtem interrogatum, et veritatem negantem debere abiurare fautoriam, nā in alio caſu, quando teſtis falſum deponit, vt innocenti noceat, non datur talis ſuſpicio in fide, non enim ideo falſum deponit, quia ſuſpectus, ſed vt noceat, nec ex tali animo nocendi arguitur ſuſpicio: at bene arguitur ex eo, quòd fauere vult ſu-

271 ſpectis in fide: Confirmatur hoc ex eo, quod docet Diana dict. reſolut. 16. §. Sed audiamus Souſam, vbi ad rem noſtram ait (loquitur tamen in crimine hæreſis) Sed quid, ſi teſtis pro defenſione inquiſiti falſum depoſuit coram Inquiſitoribus, negando hæreſim, quam ſibi conſtat commiſiſſe? Reſpondeo, quod in tali caſu teſtis falſus debet abiurare fautoriam pro qualitate ſuſpicionis, tanquam fautor hæreticorum. Hæc ille.

272 Quæ abſolutè admitto; ac eſſe locum abiurationis ſaltem de leui iudico; & circa ea legendus eſt Caſtr. pala. tom. 1. tract. 4. diſp. 8. pun. 15. §. 6. num. 10. & 11. Nullo autem modo timendum video, ne quis nos carpat, obijciens, quòd iſta non videantur concordare cum traditis per nos Regula præcedenti à num. 221. vbi vt probabilius tenuimus, omittentem denunciare hæreticos, aut nolentem teſtificari contra ipſos, non eſſe cogendum abiurare (retulimus ibi num. 226. verbis Traſmieræ caſum mulieris nolentis teſtificare contra blaſphemum expeditæ abſque abiuratione) quia duo iſta inter ſe valde differunt omittere denunciationem hæretici, aut nolle teſtimonium ferre contra eum, & negare veritatem, aut deponere falſum ad defendendum ipſum hæreticum, vel ſuſpectum de hæreſi; cum in hoc ſecundo manifeſta appareat fautoria, ſecus vero in illo primo.

273 Tertiò denique cooperantur teſtes ad polygamiam ferendo falſum teſtimonium apud Tribunal Epiſcopi, ſeu Ordinarij de morte prioris coniugis; vnde meritò dubitatur, an ſint ſuſpecti ſaltem leuiter de mala credulitate cōtra Sacramentum Matrimonij, ac proinde teneantur aliqualiter abiurare? cui dubio optimè Traſmiera dict. q. 17. immediatè poſt num. 29. paucis affirmanter reſpondet in hunc modum.

274 Quæ hic, inquit, diximus de teſtibus veritatem tacētibus (ſeu negantibus) coram Inquiſitoribus, tum quoad pœnas, tum quoad abiurationem fautoriæ; intelligi etiam debent de teſtibus falsò deponentibus coram Ordinario de obitu prioris coniugis. Hęc ille, loquens de abiuratione, quā ſine dubio ſæpius executioni mādatā vidit, ſeu iniunxit, cū per multos annos tū in Siculo, tum in alijs Hiſpaniæ Regnis munus Inquiſitoris obierit.

275 Verùm non exprimit ipſe gradum abiurationis, ſed iam intelligitur de leui, attenta eius, & Tribunalium Hiſpanicorum ſententia, & praxi; at ſecundùm ſententiam oppoſitam, & conſuetudinem S. Cōgregationis Vniuerſalis Romanæ Inquiſitionis, & aliorum Tribunalium Italiæ, videntur cogendi ad abiurandum de vehementi, cum æquè, aut magis vehementer ſint ſuſpecti de hæreſi contra Sacramentū Matrimonij, quàm ipſe polygamus, vt per ſe manifeſtè conſtat.

276 Miror ſanè, quòd cùm Carena dict. tit. 5. §. 13. de punitione dictorum teſtium non pauca afferat, nullum protulerit verbum circa eorum abiurationem, num fortè, quòd apud ipſius Tribunal Cremonen. S. Inquiſitionis non ſoleant huiuſmodi falſi

277 teſtes abiurare? Apud noſtrum Meliten. nunquam tot annorum ſpatio vllum ex illis abiurantem vidi, nec de vllius abiuratione audiui; an de ordine, & ſtylo S. Congregationis S. Officij Vrbis? in literis eius 16. Decemb. 1623. & 22. Iulij 1634. ſermo fit de punitione falſorū teſtium in materia polygamię abſque vlla mentione

278 iniungendi eis abiurationem. Quod me in maiorem admirationem inducit, ac in ſuſpicionem, quòd talis abiuratio in alijs etiam Tribunalibus omittatur. Cur iſta omiſſio, equidem non capio, cùm de fautoria in dictis falſis teſtibus innoteſcat. Cupio itaque doceri, aut corrigi, vnde me, meaque omnia iudicio Sacræ Congregationis ſubijcio.

279 Reſtat, vnum verbum proferamus de polygamia, ſeu polyuiria attentata, contrahendo ſola ſponſalia de futuro, viuente adhuc primo coniuge, aut ſaltem huiuſmodi contractum inchoando, an committentes ſic hoc delictum polygamię, vel ad ipſum cooperantes ſint ſuſpecti de hæreſi, & abiurare teneantur? Concordant inter ſe circa hoc auctores ſequentes praxim Supremi Tribunalis S. Inquiſitionis Vrbis, ac reliquorum Italię, quòd inde inſurgat ſuſpicio leuis, & ſit iniungenda de leui abiura-

280 tio. Sumitur efficax argumentum à ſimili, quia in alijs materijs S. Officij ex tentato, ſeu inchoato delicto, vt ex arrepta fuga ad partes infidelium animo apoſtatandi, ex præparatorijs ad conficiendū ſortilegium, &c. ſecundùm omnium DD. mentem oritur ſaltem ſuſpicio leuis cōtra fidem, & obligatio abiurandi de leui; ergo pari modo orietur ex tentata polygamia Ita Praxis, m. ſ. dict. cap. 9. & Carena dict. §. 11. nu. 60. in fine per ſequentia verba.

281 Quo verò ad vxoratos, inquit, qui viua prima coniuge, cum alia ſponſalia contrahunt, dicendum, hos vti tantummodo de leui ſuſpectos, de leui tantummodo abiurare debere. Ratio, eſt, quia in iſtis non interuenit abuſus Sacramēti ex quo oritur vehemens ſuſpicio hæreſis, igitur neque in iſtis adeſſe debet ſuſpicio vehemens. Quia tamen in iſtis adeſt proxima diſpoſitio ad abuſum Sacramenti de leui, erunt de hæreſi ſuſpecti, & de leui abiurare debebunt. Hæc Carena.

282 Cuius, & aliorum doctrinam apud noſtrum S. Inquiſitionis Tribunal Meliten. multis ab hinc annis approbauimus, & ad vſum reduximus in facto cuiuſdam Sacerdotis Ritum Græcum ſequentis, qui tentauit ducere vxorem poſt acceptum Sacerdotium, & de mandato S. Congregationis Vrbis, vt patet ex literis eius. 5. Auguſti 1616. interrogatus fuit etiam in tortura, an crederet eſſe hoc licitum, & cum negaſſet intentionem, attenta qualitate perſonæ ignaræ, de leui, abiurare coactus.

283 Sed quid dicendum ſecundùm eos auctores, qui ſequuntur ſenſum, & conſuetudinem Tribunalium Hiſpanorum S. Inquiſitionis? coguntur iſti procul dubio fa-

teri, ex polygamia, ſeu polyuiria atten-
tata nullam prouenire ſuſpicionem hære-
ſis, nec obligationem abiurationis, quan-
doquidem ipſi in conſummato, & perfecto
polygamiæ delicto ſolam leuem malæ cre-
dulitatis ſuſpicionem admittunt, atque
tantùm de leui abiurandum eſſe volunt.
284 Quòd autem Traſmiera ſic teneat, & do-
ceat, patet manifeſtè ex ijs, quæ ipſe tra-
didit, lib. 3. quæſt. 5. nu. 15. loquens de
conſulente, per ſequentia verba.
285 Vel conſilium, inquit, non influxit ex
eo, quòd ipſe conſulens datum conſilium
ſtatim reuocauit, religione motus; & in
hoc caſu videtur idem dicendum, quod
ſupra diximus in 2. lib. quæſt. 3. conclu. 3.
286 de attentante duplex matrimonium, qui
tamen poſt nonnulla exhibita opera exter
na, vt inſtrumentum dotis, & in Eccleſia
denunciationes, vltra progredi religione
motus deſierit, quòd nimirum in noſtra
Inquiſitione omni prorſus pœna, & abiu-
ratione liberatur, vtpote qui ante delictũ
perfectum ex ſeipſo reſipiſcens, omnem
purgat malitiam, ſuſpicionemque etiam
leuem à ſe remouet. Nam conſulens quã-
tum eſt ex ſe conſilium reuocat, & quærit
impedire delictum. Huc vſque Traſmiera,
& quidem conſequenter.
287 Lege illum dict. qu. 5. vbi ex profeſſo id
tractat, & reſoluit conclu. 3. neganter,
vt diximus, quando contrahens ex ſe, ſeu
religione ductus deſtitit à polygamia attẽ-
288 tata. Sed quid, quando non ſtetit per
ipſum, quin progrederetur vſque ad con-
ſummationem, ac propterea non conſũma
uit, quia fuit impeditus? in hoc caſu Traſm.
concl. 2. num. 20. dubitanter ad id incli-
nat, quòd debeat abiurare de leui, ibi.
Ego fortè, inquit, indicerem illi abiura-
tionem de leui, licèt in pœnis temperan-
tiùs procederem. Ita ille. Atque his Re-
gula pręſens abſoluta manet.

Confeſſario ſollicitanti, & euiuis cooperanti ad ſollicitationem, an, & qualis abiuratio infligenda? quid ſi extra confeſſionis actum in confeſſionario ſollicitet?

REGVLA CCCXCII.

289 QVilibet Sacerdos in actu Sacramen-
talis confeſſionis, aut immediatè
antea, vel poſt ſollicitans ad venerea, &
quælibet perſona aliquo modo, vt manda-
to, conſilio, &c. ad talem ſollicitationem
cooperans, ſicut fit inde vehementer ſu-
ſpectus in fide, ita de vehementi abiura-
290 re tenetur. Quamquam non caret pro-
babilitate ſententia aſſerens, ex ea ſollici-
tatione, & cooperatione tantùm oriri ſu-
ſpicionem leuem, & obligationem abiu-
291 randi de leui. Probabile item eſt, quòd
non ſolum qui ad turpia, & inhoneſta, ſed
etiam qui ad quæuis alia peccata ibi ſolli-
citat, ſi non ex vi Bullarum Papalium, ſal-
tem attento iure diuino, & canonico, in
fide taliter ſuſpectus, & dictæ abiurationi
292 obnoxius reddatur. Denique ſi extra
actum confeſſionis cum ſolo abuſu confeſ-
ſionarij ſollicitatio fiat, aut turpes ſermo-
nes miſceantur, licèt ſit caſus S. Officij, nul-
la inde inſurgit obligatio abiurandi.

293 LIb. 1. noſtri oper. toto cap. 16. per
9. Regulas ſpectantia ad hanc ma-
teriam ſollicitationis diligenter pertracta-
uimus perpenſis bene omnibus circũſtan-
tiis, quæ communiter proponuntur, Quis
Quid, Vbi, Cur, Quomodo & Quando. Vn-
de ab hoc puncto præſentis Regulæ de
abiuratione Confeſſariis ſollicitantibus, &
quibuſuis ad hanc ſolicitationem coopera-
tibus iniungenda, & de adiunctis cum ea,
nos citiùs expediemus.
294 En reuertimur ad idem diſſidium, quod
extat, vt vidimus Regul. præcedenti inter
DD. noſtræ profeſſionis; nam ſicut in de-
licto polygamię, ita in iſto ſollicitationis nõ
pauci, præcipuè ex Hiſpanis, vt Ludoui.
à Param. de Orig. S. Inq. lib. 3. quæſt. 10.
num. 115. Roder. à Cunha, de confeſſ. ſol-
licit. quæſt. 2. & ibi Freytas, nu. 45. verſ.
Secundo, quia ſuſpicio. Seſſè, decis. 449.
nu. 3. volu. 4. Caſtr Pala. in oper. moral.
tract. 4. diſp. 9. pun. 6. & alii ab ipſo rela-
ti, quibus adhæret Diana par. 4. tract. 5.
reſol. 5. & tract. 7. reſol. 7. abſolutè tenet,
quòd confeſſarii ſollicitantes in actu con-
feſſionis, aut immediatè ante eam, vel
poſt, regulariter fiant tantùm leuiter ſu-
ſpecti in fide, & de leui ſolummodo in S.
Officio abiurare teneantur.
295 Probatur ſic; quia in confeſſario ſollici-
tante magis attendi debet præcipuum
motiuum exequendi hunc turpiſſimum
actum, nempe paſſio, ſeu nimia propen-
ſio ad libidinem, quàm voluntas abuten-
di ſacramento pœnitentię, cum ex motiuo
ſeu intento committentis diſtinguantur
delicta, non ex euentu, ſeu effectu per ac-
cidens, ſiue comitanter coniuncto, l. 1. C.
296 ad l. Corneliam de Sicariis. Confirmari
poteſt ex doctrina Bart. in l. Verum eſt,
la prima, num. 4. de furtis, vbi ait, ſi fe-
ciſti pacem cum aliquo, & promiſiſti eum
non offendere ſub certa pœna, ſi poſtea
adulteres vxorem eius, quòd non tenearis
pœna pacis ruptæ, quia non feciſti animo
iniuriandi, ſed cauſa libidinis principali-
ter, adducit Bart. de cuius doctrina quid
quid ſit, quod non eſt meum nunc diſcute-
re, ſententia prædictorum auctorum non
videtur deſtituta probabilitate.
297 Nihilominus ſententia affirmans tales
confeſſarios eſſe vehementer ſuſpectos in
fide, quòd male ſentiant de ſacramento
pœnitentiæ, et de vehementi debere abiu-
rare, amplectenda à nobis vti multò pro-
ba-

babilior, & communior, & omnino re-
cepta apud bene ſentientes; immo ab ea
recedere eſſet contra ſtylum Vrbis, & or-
bia, & contra reſcriptum Apoſtolicum,
cuius meminit Bariola in ſuis floribus Di-
rect. Inquiſ. de Confeſſor. Sollicit. verſ. Su-
ſpicio, quę, & ſeq. & eum citat Caren. 2.
par. tit. 6. §. 15. vbi cum ipſo, & cum Pe-
gna par. 2. Direct. comment. 81. verſ. Ille
quoque cum Fran. Leonio in Theſauro
Fori Eccleſ. par. 3. cap. 37. nu. 35. & cum
alijs (quibus adde Praxim m. ſ. cap. 7.) id
abſolutè tenet, & efficaciter defendit.
298 Sumitur probatio dictæ ſententiæ ex eo
quòd confeſſarius ſollicitans re vera abuti-
tur ſacramento pœnitentiæ, & ex hoc abu
ſu inſurgit ſuſpicio malæ credulitatis, vt in-
noteſcit clarè ex Bull. Pauli IV. edita con-
tra tales ſollicitantes anno 1564. die 6.
April. incip. Cum ſicut nuper, ibi, Nos in
animum inducere nequeuntes, quòd qui
de fide catholica rectè ſentiunt, ſacramen-
tis in Eccleſia Dei inſtitutis abutantur, aut
299 illis iniuriam faciant. Ergo, cum ex abu-
ſu aliorum ſacramentorum, vt Baptiſmi,
Euchariſtię, Extremæ Vnctionis, &c. oria-
tur præſumptio vehemens hæreſis contra
abutentem, & obligatio abiurandi de ve-
hementi, pari etiam modo orietur ex abu-
ſu ſacramenti pœnitentię, ſeu ex ſollicita-
tione in eo contra ſollicitantem confeſſa-
rium, & hic de vehementi abiurare debe-
bit.
300 Ad id autem magis confirmandum, &
ad vnumquemque Inquiſitorem admonē-
dum, caſum particularem refert Carena
dict. §. 15. num. 75. his verbis. Et ad hoc,
inquit, diligenter aduertant Inquiſitores,
quia à quodā viro doctiſſimo accepi, quòd
cum quidam confeſſarius in vna Ciuitate
huiuſce Dominij, ob hoc ſollicitationis cri
men abiuraſſet de leui, fuit iterum in Ci-
uitate noſtra ex ordine Supremi Almæ Vr-
bis Tribunalis vocatus, & coáctus abiu-
rare de vehementi. Ita ille.
301 Reiecto item Molfeſ. tract. 7. cap. 24. n.
40. abſque vllo fundamento, & contra
diſpoſitionem iuris dicente, caſu, quo cō-
feſſarius ſollicitans fateatur ſe habuiſſe cum
pertinacia errorem in mente, quòd debeat
abiurare de vehementi, optimè, & ve-
riſſimè docet Carena ibid. num. 76. cum
Ludouico à Param. lib. 3. de Orig. S. In-
quiſ. cap. 10. num. 165. tunc eſſe ei iniun-
gendam abiurationem de formali, & pro-
cedendum in omnibus contra ipſum vti hę
302 reticum formalem. Imò ex mente Souſę
tract. 2. de confeſſ. ſollic. cap. 18. num. 12.
vt refert, & approbat Traſmiera lib. 3. q. 8.
nu. 39 in actu ſollicitationis poſſent con-
currere circumſtantię adeo aggrauantes,
vt meritò confeſſarius ſollicitans eſſet Cu-
riæ Sæculari tradendus, nimirum quando
per vim carnaliter mulierem cognoſceret
in ipſo confeſſionis actu, aut quando re-
nuentem occideret, &c. ſed de hoc ali-
bi opportuniùs nobis agendum.
303 Videndum ſequitur de cooperantibus
ad ſollicitationem, an iſti ſint etiam ſuſpe-
cti de mala credulitate, & abiurare teneā-
tur? Ac præcipuè id diſcutitur de mandā-
te, aut commiſſionem dante (nam confeſ-
ſarius poteſt ſollicitare pænitētem, vel pro
ſe, vel pro alio, qui mandauit, aut com-
miſit) hunc non ſubiacere pœnis pręſcri-
ptis à Gregorio XV. in Conſtit. incip. Vni-
uerſi Dominici, contra confeſſarios ſollici-
tantes, & conſequenter non eſſe ſuſpecti
de mala credulitate, nec abiurare debere,
tenent Diana, par. 1. reſol. moral. tract.
4. reſol. 22. Boſſ. de Confeſſ. ſollic. dub. 6.
& alij.
304 Oſtenditur primò ex eo, quòd docet
Bart. in l. Sed ſi vnius, §. 4. De furt s, quòd
conſtitutio diſponens, v. g. cōmittentem
tale delictum tali pœna eſſe puniendum,
305 non comprehendat mandantem Item
ex eo, quia ſuppoſita communi diſtinctio-
ne legum in fauorabiles, & odioſas, de
qua omnes tractant, præſertim ſapientiſ-
ſimus Suarez lib. 5. de legib. cap. 2. pro-
bat efficaciter Carena, dicto tit. 6 §. 2.
cum Aloy. Ricc. in 3. par. variar. reſol. in
praxi Bull. circa ſollicit. in confeſſ. reſolut.
65. & Sanctarello, de hæreſ. cap. 45. dub.
5. num. 5. prædictam Conſtitutionem Gre-
gorianam eſſe odioſam, attenta eius ma-
teria pœnali (hæc teſte Suar. citato, nu. 4
eſt cauſa, cur lex cēſeatur odioſa) ac proin-
de non extendi ad perſonas in ea non ex-
preſſas; ergo cum in ipſa tantùm exprimā
tur confeſſarij ſollicitantes, nequaquam
extendetur ad mandantes, committentes,
conſulentes, &c.
306 Nihilominus negari non poteſt, quòd
mandans, aut commiſſionem dans con-
feſſario, vt ſollicitet in confeſſione, ſubia-
ceat foro S. Officij, & poſſint inquiſitores
procedere contra eum tanquam vehemen
ter ſuſpectum de mala credulitate propter
abuſum ſacramenti pœnitentiæ, & iniun-
gere ipſi abiurationem de vehementi, ſi
non ex vi Gregorianæ Conſtitutionis, ſaltē
ex vi iuris, & aliarum Bullarum, vnde In-
quiſitores iuriſdictionem ſumunt ad pro-
ſequendos confeſſarios ſollicitantes pœni-
tentem in confeſſione.
307 Ex diuerſis capitibus probat totum hoc
Carena dict. tit. 6. à numer. 40. Primò ex
iure, quia attenta l. Si vt proponit, ff. de
fideiuſſ. & l Hęres, § Apud Labionem, ff.
De iudic. mandans ſequitur forum manda-
tarij, vt adducit modernus Barboſ cum
308 alleg. ab illo. Secundò ex identitate de-
licti, quia ſecundùm Maſtrill. ad Indult.
Regis Catholici, cap. 29. num. 14. man-
dantis, & mandatarij idem eſt delictum,
vnde vtriuſque punitio ad eundem Iudicē
ſpectat; ergo cum mandatarius, ſeu con-
feſſarius ſollicitās ad libidinem ſit ſub iu-
riſdictione Inquiſitoris, & ab iſto ei vti de
hæreſi vehementer ſuſpecto abiuratio de

vehementi infligatur, mandans ſollicitare ſub eadem Inquiſitionis iuriſdictione erit, ac de vehementi abiurare tenebitur. Ter-
309 tiò à ſimili, quia in abuſu aliorum Sacramentorum ita ſe res habet, vti vidimus Regul. precedenti in conſulente, mandante, ac procurante polygamiam; ergò pari modo in hoc caſu, ſi quis mandet, aut cõmittat Confeſſario vt ſollicitet pœnitentem, ſic mandans, aut committens, vti ſuſpectus vehementer, quòd malè ſentiat contra Sacramentum pœnitentiæ, de vehementi abiurare debet.

310 Sub finem dict. S. 6. numer. 49. ſic addit idem Carena. Et quæ dicta ſunt, inquit, de mandante, proportionabiliter ob eaſdem rationes applicanda ſunt omnibus auxiliatoribus iſtius confeſſarij, dummodo influant in ſollicitationem; & ſic etiam interpreti, cuius ope, & medio confeſſarius in Sacramento ſollicitat, & eo abutitur. Hæc ille, quæ omninò approbo; quia per talem influxum fiunt vehementer ſuſpecti malæ credulitatis huiuſmodi auxiliatores; vndè de vehementi abiurare debent.

311 Cum autem confeſſarius ſollicitare poſſit vel pro ſe, vel pro alio tertio, etiam quando ſollicitat ad lenocinium, adiungit optimè Carena per ſequentia verba. Vnũ, inquit, animaduertendum puto ad finem huiuſce S. circa praxim Hiſpanorum cogendi confeſſarios ſollicitantes ad abiurandum tantùm de leui, quòd ego arbitrarer, hanc eorum praxim omninò ceſſare debere in confeſſario ſollicitãte mulierem, vt peccet non ſecum, ſed cum alio; quia cum in hoc confeſſario ceſſet ſtimulus carnis, in ipſo dicitur etiam ceſſare cauſa, ob quam in illis Regnis ſuſpicio iſtius confeſſarij creditur eſſe ſolũmodò leuis. Hactenus ille; cui libenter adhæreo, & exprimo quòd talis confeſſarius debeat de vehementi abiurare.

312 Sed quid, ſi fiat ſollicitatio non ad venerea, ſed ad alia peccata, eritne tunc ſollicitans, vel cooperans ad talem ſollicitationem vti ſuſpectus in fide vehementer ab Inquiſitoribus iudicandus, & abiurare de vehementi cogendus? Certum eſt apud omnes, quòd caſus iſte non comprehendatur in Bullis Pauli IV. de anno 1651. die 16. Apr. & Pij IV. de anno 1654. die 6. April. nec in decretis publicatis iuſſu Clemen. VIII. vt refert Param. lib. 3. c. 10. n. 168. & iuſſu Pauli V. anno 1612. vt apparet ex literis Cardinalis Arrigonij 5. Maij 1612. ad Inquiſitorem Mediol. relatis à Bariola, in ſuis floribus Direct. Inquiſ. tract. de confeſſ. ſollicit. S. Inquiſitores procedunt; neque tandem in nouiſſima Conſtitutione, Gregorij XV. citata. Ratio eſt, quia in eis tantum habetur ſermo de ſollicitatione ad libidinẽ, & de pœnis cõtra ſic ſollicitantes; ergò non intelliguntur de ſollicitãtibus ad alia peccata vltrà luxurioſa.

313 Hinc nonnulli, vt Sanctarel. de hæreſ. cap. 46. nu. 1. concl. 1. & Diana reſol. moral. par. 1. tract. 4 reſol. 20. abſolutè tenent, huiuſmodi ſollicitationes ad alia peccata, vltrà libidinoſa, non ſpectare ad Tribunal S. Officij, & nullam inſurgere ex eis ſuſpicionem hæreſis, neque obligationem abiurandi in ſollicitantibus ad illa. Oſtendunt indè, quia in prædictis Bullis, ac Decretis, ac nouiſſimè in Gregoriana Conſtitutione datur iuriſdictio Inquiſitoribus ad procedendum ſolummodò contrà ſollicitantes ad libidinoſa, & non ad alia peccata; & cum ſimus in pœnalibus non debet fieri extentio de peccato ad peccatum, l. Interpretatione, de pœnis, cap. in pœnis, de reg. iuris in 6. de quo latiſſ. Villagut. de extenſ. legum, rubr. de extenſ. legis pœnalis, à nu. 1.

314 Nihilominus alij, vt Pegna 2. par. Direct. comment. 81. verſ. Ille quoque. Sancius in Select. diſp. 11. num. 23. Caſtr. *Pala.* tract. 4. diſp. 9. pun. 6. nu. 2. & doctiſſimus Traſmiera de Polygam. lib. 3. quæſt. 2. nu 46. oppoſitum aſſerunt, (horum aſſertionem probabilem iudico) nempe, quòd ſolicitantes in ſacramentali confeſſione ad alia ſcelera diuerſa à libidinoſis, ſint ſuſpecti de fide, eò, quòd abutantur Sacramento, eique iniuriam faciant; ac proinde ſubduntur iuriſdictioni Inquiſitorum, atque ab
315 iſtis ad abiurandum cogi poſſunt. Probatur ex contrario principio, quòd in prædictis Bullis, & Decretis Pontificijs non tribuatur de nouo iuriſdictio Inquiſitoribus ad procedendum contra ſollicitantes ad libidinem, ſed excitetur ea, quã prius pro quibuſcunque caſibus S. Inquiſitionis iam acceperant à Iure Canonico, vel ab alijs Bullis antiquioribus; per quas Tribunalia S. Officij cum delegata iuriſdictione inſtituta ſunt, vt in Prolegomenis diximus. Ita cum Moura Acunham referente, opuſc. 1. De Incant. ſect. 3. Illuſtriſs. Traſmiera, dict. quæſt. 2. num. 35.

316 Docet item optimè idem Traſmiera ibid. num. 53. cum eodem Moura loco citato, num. 15. ex Paramo per ipſum relato, quòd fœmina in confeſſione ſollicitans confeſſarium ad libidinem incurrat etiam ſuſpicionem hæreſis, & per conſequens, quòd iuriſdictioni Inquiſitorum ſubiecta, obligationique abiurãdi obnoxia maneat, licèt in Bullis Pauli IV. & Pij IV. ac Gregorij XV. & in dictis Decretis nulla fiat mẽtio de hac ſollicitatione. Oſtenditur ſic; quia pãri modo in hoc caſu eſt abuſus Sacramenti & fit ei iniuria, atque ad ipſum Inquiſitores à Iure Canonico, ſeù ab antiquioribus Bullis iuriſdictionem habent.

317 Supereſt dicendum de abuſu confeſſionarij, aut loci ad audiendas confeſſiones hic et nunc deputatis, ſi abſque animo confitendi illuc accendatur, & cõfeſſor pœnitentem ſollicitet, aut ſaltem inhoneſtos ſermones inter ſe miſceant, circa hoc te-

nec

net Diana par. 4. reſol. 5. tr. 5. verſ. Quo verò ad alios caſus, inſurgere inde ſuſpicionem hæreſis, & abiurandi obligationẽ: additque ſic obſeruari in Supremo Sanctæ Inquiſitionis Tribunali Vrbis, & Orbis.

318 Quoad vtrumque inſurgit Carena 2. p. tit. 6. §. 16. & primùm cum Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 34. numer. 68. bene contra Dianam docet, ex tali abuſu confeſſionarij non inſurgere obligationem abiurandi, licèt attẽto diplomate Gregorij XV. & Decreto S. Congregationis ſic eo abutentes ab Inquiſitoribus pœna arbitraria puniri debeant. Ratio efficax eſt, quia, cũ tunc non fiat ſacramentum, haud eſt abuſus eius, nullaque ipſi infertur iniuria; ergo nequaquam inde orietur obligatio abiurandi.

319 Nec valet quidquam illud, quo inductus fuit Diana ad ſic tenendum; nempe diſponi in Bulla Gregoriana, vt Inquiſitores procedant contra abutentes taliter cõfeſſionario, (ſicut in cauſis fidei) quæ clauſula ſimiliter ibi apponitur pro caſu confeſſarij ſollicitantis in confeſſione, vt vna ſic determinatio vtrumque caſum æqualiter determinet, l. Iam hoc iure, ff. De vulgari. Surdus, conſil. 31. num. 15.

320 Quippe reſpondetur, quòd dicta verba (ſicut in cauſis fidei) cum poſſint opportunè intelligi, quoad modum procedendi, hac vtique ratione ſint intelligenda; nec quidquam aliud Papa per ea intendere vi-

321 detur. Regula autem illa iuris, de vna determinatione reſpiciẽte plura determinabilia, non habet locum, niſi quando eadem ratio militat in omnibus determinabilibus ſecundùm eundem Surdũ conſ. 67. num. 19. vol. 1. At iam apparet, quòd in caſibus præſentibus ſit diuerſa ratio, cũ in vno reperiatur abuſus Sacramẽti pœnitentiæ, & non in altero, ſed abuſus tantùm confeſſionarij.

322 Confirmat idem Carena, dict. §. 16. n. 82. & ſeq. ab exemplo ſumpto ex Bullis, quibus conceditur Inquiſitoribus Regnorum Luſitani, Valentini, Aragonen. & Gotolani, vt poſſint procedere contra Sodomitas, ſicuti referunt Souſa, lib. 1. Aphoriſ. cap. 59. num. 10. & Caſtr. Pala. par. 1. oper. moral. tract. 4. diſp. 8. punc. 12. §. 2. in eis enim apponitur eadem particula (Sicut in cauſis fidei,) quam fuiſſe declaratã ab Vrbano VIII. ait ipſe Souſa, quòd tantùm intelligatur, quoad modũ procedendi, addens id conſtare ex literis Cardina-

323 lis Mellini 5. Martij anni 1622. & tamen dictis Sodomitis nulla ibi ab Inquiſitoribus iniungitur abiuratio, (fortè, quòd præſumptio hæreſis ſit leuiſſima) ſed ſi ſint minores 25. annis, flagellis cæduntur, & ad triremes condemnantur, ſi verò ſint maiores, Curiæ ſæculari relaxantur, vt docet idem Caſtr. Pala. loco allegato, ſed nos de hac condemnatione, & relaxatione opportuniùs alibi Deo dante.

324 Tandem de ſecundo audi ipſum Carenã num. 88. ſequentibus verbis. Nec aliquẽ, inquit, terrere debet atteſtatio eiuſdem P. Dianæ, quòd ita obſeruatur in vniuerſali Romana Inquiſitione; quia cum P. Diana ſit verſatus in Inquiſitione Sicula non debet ei de neceſſitate credi, ſi atteſtatur de conſuetudine alterius Regni, vt de DD. de conſuetudine atteſtantibus dixit Surd. alijs allegatis, in conſ. 74. num. 14. vol. 1. me tamen ſemper remitto determinationi S. Congregationis Eminentiſſimorum DD. Cardinalium Supremorum Inquiſitorum. Hęc ille.

325 Sed clariùs id innoteſcit ex Praxi m. ſ. dict. cap. 7. edita, vt audio, ab Eminentiſſimo Cardinali Arigona, qui per multũ tempus dictæ S. Cõgregationi vel præfuit, vel ſaltẽ vt iudex interfuit: audiamus eius verba.

326 E perche molti confeſſori volendo cõmettere il delitto, e penſando declinare la pena, fanno venire le donne al confeſſionale, non per confeſſarſi, ma per trattar in detto luogo laſciuamente, ſi fece Decreto al Sant'Officio, che ſi procedeſſe anco contro queſti tali, che abuſano il confeſſionale, e ſi puniſſero con pene ad arbitrio, laſciando però l'abiura, la quale fundãdoſi ſolo ſopra l'abuſo del Sacramẽto non hà luogo nell'abuſo del confeſſionale. Hæc ibi, quibus nihil manifeſtiùs, nihil opportunius ad rem præſentem; atque eis Regula abſoluta manet.

Proferens blaſphemias hæreticales an ad abiurationem cogendus? & qualem? quid, ſi bis, vel ter in ira, ob ebrietatem, &c. blaſphemet? quid ſi ſemel tantùm?

REGVLA CCCXCIII.

327 Cuiuis hæreticaliter blaſphemanti, ſi ſuam intentionem, ſeu mentis errorem fateatur, abiuratio de formali ſi-

328 ne dubio iniungenda. Caſu autem, quo quis pluries, & conſuetudinariè blaſphemias hæreticales profert, fit de hæreſi vehementer ſuſpectus, atque ſi ex tortura inflicta nihil emergat, de vehementi abiu-

329 rare tenetur. Qui verò bis, vel ter in ira (idem dicito, vbi in leui ebrietate, in ioco, aut ex lubrico linguæ) hæreticaliter blaſphemat, adhuc ſaltem leuiter malæ credulitatis ſuſpectus redditur, & de leui

330 abiurare cogendus. Quòd ſi ſemel tantũ hoc delictum taliter cõmittat, abſque vlla abiuratione cum ſola correptione acri, ac pœnitentijs ſalutaribus expediri debet.

331 Diuiſio blaſphemiarum in hæreticales, & non hæreticales, quam lib. 1. noſtri operis, c. 18. explicauimus, & lib. 4

Reg. 352. vbi de tortura blaſphemantibus
hæreticaliter infligenda egimus, explicatã
ſuppoſuimus; iterum nunc ſimiliter ſup-
ponenda, vt innoteſcat, quòd de ſolis hę-
reticalibus, aut tendentibus ad hęreſim
aliqua ratione, ſit nobis hic ſermo; nequa-
quã verò de alijs non hæreticalibus omni
no, neque ad hæreſim tendentibus vllo
modo.

332 Prima particula noſtræ Regulæ per ſe
patet; nam ſi habeatur clarè ex confeſſio-
ne ipſius blaſphemantis, quòd crediderit
errori contra fidem, quem blaſphemando
protulit, adſintque omnia requiſita ad
eius formalitatem, nempe ſcientia oppoſi-
tæ veritatis, quòd Eccleſia contrarium
doceat, cum pertinacia voluntaris, nullũ
dubium, eſſe iniungendam ei abiurationẽ
de formali. Ita omnes Doctores agentes in
communi pro quauis materia de expeditio
ne cauſæ hæretici pœnitentis per reconci-
liationem, & abiurationem de formali.
Eymer. 2. par. Direct. quæſt. 40. & 3. part.
rubr. de 8. modo terminandi processum
fidei; vtrobique Pegna, commen 65. &
34. Farinac. de hereſ. quęſt. 193. §. 1. n. 4.
& Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 44. viſum eſt
nobis ſpecificare in hac materia blaſphe-
miæ, vt ſimiliter in alijs præcedentibus, &
conſequentibus iam maneat deciſum.

333 De ſecunda particula Regulæ, vt fir-
miùs, & clariùs reſoluatur, qualis abiu-
ratio hęreticaliter blaſphemantibus plu-
ries, ſeu conſuetudinariè, ſit indicenda,
diſcutienda à nobis prius aliqua, primum,
quinam dicantur aſſueti, ſeu ex conſuetu-
dine blaſphemare? ſecundùm Gloſ. in cap.
Mos, diſtin. 1. & cap. Tua nos, & cap. illo
Vos, De pignoribus, regulariter in alijs de-
lictis ex duplici actu inducitur cõſuetudo.
Ita Graff. deciſ. 48 nu. 3. & Cephal. conſ.
28. num. 12. Quoniam, quod bis fit, fre-
quenter fieri dicitur; cap. Monaſteria, De
vita, & honeſtate Clericorum, & ibi Abb.
334 num. 5. Confirmatur ab exemplo, ex c.
Communiter, 33. diſt. & cap. 1. 7. qu. 2.
vbi diſponitur, quòd laborantes morbo
caduco, ſi frequenter cadant, nequeant in
Ordinibus miniſtrare, dicuntur autem fre-
quenter cadere, ſi vt ait Gloſ. in dict. cap.
Monaſteria, bis tantùm cadant; ergo pa-
ri modo, &c.

335 Nihilominus communis eſt omnium
ſententia, non ſufficere, ſi quis bis, vel etiã
ter blaſphemet, vt dicatur habere conſue-
tudinem blaſphemandi. Ita Albert. de
agnoſcend. aſſert. cathol. quæſt. 6. num. 15
Decian. tract. crim. tom. 2 lib. 6. cap. 3.
num. 26. Maſcard. de probat. conclu. 194.
nu. 1. & Naza. Lazar. de blaſphem. q. 8.
num 4. & 5 Sanctarellus de hereſ. tract. 3.
de blaſphemia, cap. 6, dub. 5. numer. 5. &
& alij.

336 Quot igitur requiruntur actus, vt quis
ex conſuetudine blaſphemare cenſeatur?
Zanar. in ſumma diuin. præcept. tom. 2. c.
64. verſ. Vnde ad conſtituendum; affirmat
requiri ſaltem decem. Menoch. verò de
arbit. iud. cent 4. caſ. 375. videtur id re-
mittere arbitrio Iudicis, quæ remiſſio pla-
337 cet Carenæ, tit. 7. §. 5. num. 26. Addit
tamẽ ad minus quinque debere eſſe actus
blaſphemandi ad inducendam in hac ma-
teria conſuetudinem, quę additio omnino
mihi placet, & fuit ab eo deſumpta ex
Na. Lazar. vbi ſupra affirmante, vt quis
poſſit dici blaſphemus conſuetudinarius,
requiri quinque actus interpolatos; de
qua interpolatione cum alijs auctoribus
ab ipſo citatis, eundem Carenam audia-
mus.

338 In fine tamen, inquit, huiuſce quęſtio-
nis animaduertendum eſt, quòd actus, per
quos probari intenditur conſuetudo blaſ-
phemandi, debent eſſe interpolati; nam
ſi quis vnico impetu plures blaſphemias
proferret, non diceretur talis pluries blaſ-
phemaſſe, ſed ſemel tantùm, Cepol. conſ.
76. in crim. Anguſ. conſil. 12. in princip.
lib. 1. Pænnt. de momen. tempor. cap. 20.
num. 16. & Bellon. de ijs, quæ in continẽ-
ti fiunt, lib. 1. cap. 97. num. 11. Farin. de
delict. & pœn. quæſt. 20. num. 43. Lazar.
de blaſphem. quęſt. 8. nu. 23. & ſeq. opti-
mè Salazar de vſu, & conſuet. cap. 6. n. 13.
vbi, quòd plures proferens blaſphemias
vnico impetu, licèt puniatur pœna plu-
rium blaſphemiarum, attamen cum de
credulitate blaſphemantis agitur, quia
in hæreſim tendunt, inſpiciendum eſt in-
teruallum temporis. Hæc ille.

339 Sit igitur firma reſolutio, quòd talis
blaſphemus conſuetudinarius, vbi adſunt
quinque ſaltem actus blaſphemiæ inter-
polati, & probari per legitimos teſtes cõ-
teſtes (ſingulares enim nequaquam ſuffi-
ciunt, vt cum citatis Decian. nu. 8. Ma-
ſcard. num. 2. & cum alijs docet bene idẽ
Carena dict. §. 5. num. 27.) cenſeatur ve-
hementer ſuſpectus malę credulitatis, &
340 de vehementi abiurare teneatur Idque
ita ſe habet, ſi ille tàm in ludo, & ira, ac
ebrietate, quàm extra ludum, iram, &
ebrietatem blaſphemet. Tradunt vt cer-
tum Eymer 2. par. Direct. qu. 41. n 5. ibi
Pegna, commen. 66. Locat. in Iudiciali,
verb. Blaſphemia, num. 5. & cum alijs Ca-
rena, dict. tit. 7. §. 4 num. 19. & §. 13.
num. 47. citans ibi Genuenſem, Lazar. &
Zanard.

341 Verùm, cum ſecundùm omnes DD. in
blaſphemante hæreticaliter, inde ſuſpicio
erroris contra fidem minuatur, vel etiam
aliquando ipſe ab ea, & ab obligatione
abiurandi prorſus excuſetur, quòd protu-
lerit blaſphemias in ſtatu iræ, vel ebrieta-
tis, aut ex cauſa ioci, vel ex lubrico lin-
guę: diſcutienda iſta à nobis, & primò vi-
dendum quoad iram, an hæc originem
ducat à iuſta, & graui cauſa; an à leui, &
iniuſta; nam in iſto caſu minus minuitur
pręſumptio erroris in blaſphemante hæ-
reti-

Digitized by Google

reticaliter, & minus habet locum excuſatio, quàm in illo. Cum pluribus per eum allegatis docet Farinac. dict. queſt. 20. n. 48 vbi adducit cauſas iuſtas irę, et expreſsè ait, eam, quæ inſurgit ex ludo, ortum habere ex cauſa illicita, et iniuſta; maximè cum ludus alearum, et taxillorum ſit reprobatus à iure, l. Alearum vſus, C. de Relig. et ſumpt. funerum.

342 Quòd blaſphemans hæreticaliter in ira ea proueniente ex graui, & iuſta cauſa, ſit tantùm leuiter ſuſpectus malæ credulitatis, & quòd de leui abiurare debeat; Tradunt bene Albert. de agnoſcen. aſſert. Cathol. quæſt. 27. num. 2. & Farinac. loc. cit. Imò attenta qualitate perſonæ ſimplicis in ſimili ira blaſphemantis, excuſari hanc à dicta ſuſpicione, & abiuratione, affirmat optimè Carena dict. tit. 7. §. 6. num. 30. verſ. Addit tamen, circa medium; ipſum audiamus exemplum peculiare referentem.

343 Inſpicienda, inquit, etiam eſt diligenter qualitas perſonæ; nam ſi eſſet ruſticus magna ira commotus ex cauſa iuſta, ab omni ſuſpicione hæreſis excuſatur, ſic in fortioribus terminis, magna C. V. Neapol. abſoluit quendam ruſticum, qui dum cum Domino eius creditore altercaretur, ex magna ira, & inconſideratè hæc verba protulit; Quod Deus non poterat facere, quòd ipſe teneretur ad tantas operas. Io. Baptiſta de Thoro in Compend. deciſ. Regni, par. 1 fol. 79. verſ. Blaſphemans. Hæc ille.

343 Circa ebrietatem item, diſtinguendi ſūt tres gradus eius, nempè magna, leuis, & leuiſſima; dicitur magna, quæ vſum rationis omnino impedit, & alienationem mentis inducit, vndè eā affectus nullo modo delictum committit, nec blaſphemando hæreticaliter vllam hæreſis ſuſpicionem, aut abiurandi obligationem contrahit, quia ebrietas iſta furori propè ſimilis exiſtit, vt ait Ladetch. cum alijs ab ipſo relatis. conſ. 207.

345 E contra verò ebrietas leuiſſima haud impedit vſum mentis, hominem ſolummodo exhilarat, ac promptiorem ad agendum reddit; propterea Bald. l. 1. num. 40. Cod. Vnde vi, rectè ait, ob hanc ebrietatem non minui pœnam delicti, & conſequenter in proferente blaſphemias hæreticales ob eam non minuetur ſuſpicio hæreſis, neque gradus abiurationis.

346 Leuis tamen, cum tùnc exiſtat, quando calore vini mens turbatur, certum eſt, quòd in hac ebrietate blaſphemans hæreticaliter ſoleat eſſe minus ſuſpectus de hæreſi, ac proindè minor abiurationis, & pœnæ gradus ei iniungi debeat. Ita Carena dict. §. 6. num 32. ex mente Ladetch. citati, Ioann. de Anania, in 2. cap. de Maledic. & Gregor. Lopez in Rubr. tit. 28. part. 7. glo. 1.

347 Notandum verò hic, caſu, quo aliquis ſe excuſet, dicens, quòd protulerit blaſphemias in ſtatu dictæ iræ aut ebrietatis, onus probandi ipſi incumbere; ex communi omnium doctrina tradunt Sanctarell. de hæreſ. tract. 3. de blaſphemia, cap. 8. verſ. Ad hæc illud, num. 4. & Carena dict. §. 6. nu. 35 poſt alios, maximè Pegnam 3. par. Direct. commen. 17. littera, D. Vbi

348 bene explicat, an, & quando ſit ſuſpectus de hæreſi proferens blaſphemias hæreticales ex lubrico linguæ, vel per iocum? legitima eius reſolutio ſic habet, quòd ſit par ratio de iſto, atque præcedentibus: Lege ipſum Pegnam circa hoc, & ſimiliter circa illud, de adducentibus loca Scripturæ ad iocum.

349 Sed quid, ſi quis in ira bis, vel ter tantùm hæreticaliter blaſphemet? Placet reſponſum Carenæ dict. §. 13. num. 70. ad dubium, quod excitat per ſequentia verba. An autem, inquit, qui bis, vel ter in ira tantùm blaſphemauit, ſit cogendus ad abiurandum, dico quod ſic, & hoc probant verba Eymer. in Direct. 2. par. queſt.

350 41. nu. 6. vbi ait, Si verò non frequenter, ſed rarò, nec longo tempore, ſed paruo, & non extra ludum, ſed in ludo tantùm; tunc eo caſu abiurare debent vti leuiter ſuſpecti & qui blaſphemauit in ira rarò ſaltē dicitur blaſphemaſſe, & in verbis prædictis Eimerici compreh. nditur, ig tur etiam talis debebit ab urare. Hæc ille.

351 Quòd autem in iſto caſu blaſphemantis bis, vel ter in ira, non debeat ei iniungi abiuratio de vehementi, ſed ſufficiat, ſed ſufficiat de leui, confirmatur à fortiori, quia probabilis ſententia Lazar. de blaſphemaſſ. quæſtion. 6. numer. 17. Zanard. in ſumm. diuin. præcept. par. 1. cap. 11. de blaſph. verſ. Blaſphemi autem in ira, Carenæ dict. § 13. num. 68. & aliorum aſſerentium, blaſphemantibus hær. ti. aliter ſæpius, ſeu ex conſuetudine in ira, maximè ſi hæc non ſit ob cauſam omninò iniuſtam, ſolam de leui abiurationem competere; ergo quantò magis blaſphemanti

352 bis, vel ter tantùm in dicta ira? Addit tamen bene ipſe Carena ibib. num. 70. ex Zanar. c. ta. quòd cum circa hoc extet varietas opinionum probabilium, ſit ſeruanda praxis vniuſcuiuſque Tribunalis.

353 Verùm, quid, ſi aliquis ſemel tantùm in ira blaſphemauit? hoc dubium optimè reſoluentem cum alijs nu. 69. eundem Carenam audias. Si verò, inquit, quis ſemel tantùm blaſphemiam hæreticalē protulerit in ira, tunc talis non ſolet abiurare, ſed tantummodo graui ei facta obiurgatione dimitti ſolet cum pœnitentijs ſalutaribus, et aliquando, ſi perſona ſit vilis, cogitur ſtare præ foribus Eccleſiæ cum candela accenſa in manu. Ita Genuen. in pract. Archiep Neapol. cap. 68. num. 13. verſ. Item illis, qui ſemel, & Lazar. de blaſphem. quæſt. 6. num. 21. Hactenus ille.

354 Dixi, in ira; nam ſi extra iram ex leui oc-

occaſione quis ſemel tantùm hæreticaliter blaſphemet, nullum dubium, iniungendam eſſe ei abiurationem de leui ſaltem; quod claré deduco ex allegatis Genuen. Lazar. & Carena, ac clariùs ex Prax. m.ſ. cap. 9. vbi §. 3. ſic habet. Se le be-
355 ſtemmie hereticali ſono proferite fuori di colera, & à ſangue freddo, ò per leggiera occaſione, ſi come aggrauano l'intentione del proferente, dando inditio di mala credulità, mentre non appare, che da altra perſona habbia hauuto occaſione d'incitamento, coſi s'aggraua anco il grado dell' abiura. Ita Praxis m. ſ.

356 Tandem, quæ huc uſque ſunt tradita de abiuratione blaſphemantibus hereticaliter iniicienda, intelligi debent, ſiue verbis, ſiue factis hoc delictum ipſi cōmittant. Dicuntur enim veré blaſphemare facto ipſo, quicunque Sanctorum Imagines fædant, vel conſpurcant, aut lacerant, &c. & vt plurimum ſunt de hæreſi vehementer ſuſpecti, & conſequenter de vehementi abiurare debent. Ita Alphon. de Caſtr. de iuſta hereticor. punit. lib. 1 cap. 12 & 15. Genuenſ. in prax. Archiep Neapol. capit. 18. num. 11. in fin. & in addit num 17. Zanard. in ſumm. diuin. præcept. c. 64. verſ. Dico quòd, & Carena dict. tit. 7 §. 7. n. 38. vbi cum eodem Zanard addit ſic.
357 Quòd hi, inquit, aliquando etiam abiurant de leui tantùm, & regulariter de vehementi, non autem de formali (ſi catholici ſint) Quamuis, ait ipſe, (ideſt Zanar.) aliqui tenuerint hos non debere abiurare, quia Maieſtatem confitentur, & eam tantummodo odio, & malo animo offendunt. Ita ille; & quòd à ſ Zanar. ſecundùm aliquos non debere iſtos tales delinquentes abiurare, quòd in aliquo caſu id locum habeat, ſtatim tibi oſtendam.

358 Diſcutiendum hic nobis ſupereſt illud dubium, quod dict. tit. 7. §. 8. diſcutit Carena cum alijs multis auctoribus, an Inquiſitores poſſint aliquando punire proferentem blaſphemias non hæreticales, eumque cogere ad abiurandum, ſeu potius abſque abiuratione vlla cum aliqua
359 correptione ipſū expedire debeant? Reſoluimus lib. 1. noſtri oper. cap. 12. Regul. 99. num. 140. ex mente omnium DD. Inquiſitores cognoſcere non ſolùm de propoſitionibus hereticis, & erroneis, ac ſapientibus hereſim, ſed etiam de malè ſonantibus, temerarijs, Schiſmaticis, piarū aurium offenſiuis, & de alijs in materia fidei damnabilibus, quas ibi in varios gradus diuiſimus, ac in vndecimo, & vltimo propoſitionem blaſphemam repoſuimus, non quidem hereticalem, nam fuiſſet reponenda in 3. gradu, ſed non hæreticalē, tendentem tamen ad hereſim.

360 Notauimus item ibi, cum Ant. Souſa lib. 1. Aphor. cap 7. num. 25. ex omnium ſententia, prædictos gradus diuerſos propoſitionum contra fidem, non ſolum in ipſis propoſitionibus, ſed etiam in factis reperiri; imo ab iſtis illas oppoſitionem contra fidem ſibi aſſumere. Vnde ſimiliter diuiditur factum in hæreticum, erroneum, ſapiens hæreſim, temerarium, malè ſonās, piarum aurium, ſeu piorum oculorum offenſiuum, &c.

361 Ex prædictis itaque firma propoſiti dubij reſolutio deducitur, quòd Inquiſitores cognoſcant etiam de blaſphemijs, aut de factis blaſphemis non hæreticalibus, habentibus tamen connexionem cum hæreſi, aut tendentiam ad eam. Ita Albertinus de agnoſcen. aſſert. cathol. quęſt. 22. num. 63. Alphonſ. à Caſtro, de iuſt. hæret. pun. lib. 1. cap 12. in fin. ibi ſic, Blaſphemia autem, quæ habet quandam cum hæreſi vicinitatem, vel connexionem, ad Inquiſitores ſpectat, Rojas, de heret. p. 2. aſſert. 12 num. 168. & Carena dict. § 8.
362 num. 44. Propter huiuſmodi tamen blaſphemias, aut facta blaſphema nequaquam iniungenda reis abiuratio, quia vbi non eſt hæreſis, aut præſumptio eius, ſaltem leuis, omiſſa omni abiuratione, cum ſola correptione, & pœnitentijs ſalutaribus illi expediuntur, nec huic doctrinæ vllus contradicit.

363 Claudamus hanc Regulam verbis Carenæ, quibus ipſe ſuum §. 8. claudit, explicās quòd huc etiam ſpectat De illis verò, inquit, blaſphemijs, quę nec hæreticæ ſunt, nec cum hæreſi cognationem habēt, non ſolent cognoſcere Inquiſitores, licèt de illis ſoleant malam, & prauam inquiſiti rei indolem arguere, Sanctarel. de hæreſ. tr 3. de blaſphemia, capit. 8. dub. 2.
364 num. 3. De illis tamen etiam cognoſcūt Inquiſitores, cum ſunt coniuncta cum blaſphemijs hæreticalibus, & ita paſſim obſeruatur in hoc Sacro Tribunali. Hactenus ille.

Miſſam celebrantibus, vel Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrantibus, cum non ſint Sacerdotes, num abiuratio aliqua, & qualis iniungi debet?

REGVLA CCCXCIV.

365 PRæter caſum, quo ſecundùm Bullas Pontificias Laici, vel Eccleſiaſtici nō Sacerdotes Miſſam celebrantes, aut confeſſionem audientes etiam pro prima vice abſque vlla abiuratione, & reconciliatione, curiæ ſæculari traduntur; aliàs cùm non conſtat de corpore delicti, vel de eo perpetrato ad ſunt tantùm inditia, per torturam non euacuata, iuxta eorum qualitatē, & iuxta varium ſtylum diuerſorum Tribunalium, de vehementi, aut de leui abiu-
366 rare debent. Si quis verò non Sacerdos audiat peccata in confeſſione, & pœnitētem non abſoluat, cum ſola tunc abiuratione de leui, aut etiam ſine ipſa, attento

367 dicto ſtylo vario, expediendus. Quæ ex-
peditio ſimiliter competit cuilibet ad Or-
dinem Sacerdotij nequaquam promoto,
qui ſacris licet iam veſtibus indutus fue-
rit, Miſſam tamen non inchoauit.

---

368 DVplicem hunc caſum facinorum
enormiſſimorum duplici Regula,
lib. 1. noſtri oper. cap. 15. quoad qualifi-
cationem expoſuimus: quoad torturam
verò lib. 4. Regul. 353. num. 162. & ſeq.
obiter attigimus; nunc quoad abiuratio-
nem, vtrumque per vnicam præſentem
ſufficienter indicabimus.
369 Plures extant Pōtificię Conſtitutiones,
præſertim editæ à Gregorio XIII. anno
1574. incip. Officij noſtri, & Clem. VIII.
anno 1601. incip. Etſi alias, contra ſcele-
ratiſſimos quoſcunque ſiue laicos, ſiue
Eccleſiaſticos non Sacerdotes auſu pluſ-
quam temerario Miſſam celebrantes, &
confeſſionem ſacramentalem audientes;
per quas expreſsè diſponitur, vt iſti etiam
pro primo lapſu ad reconciliationem non
admittantur, ſed curiæ ſæculari relaxen-
tur. Adducunt Maiol. de Irregul. libr. 4.
cap. 13. num. 1 Farinac de hæreſ. quæſt.
193. numer. 39 Sanctarel in tr de hæreſ.
cap 42. nu. 5 Auguſt Barboſ. de Officio,
& Poteſt. Epiſc. par. 3. alleg 110. nu. 19.
& alij.
370 Notant autem Doctores, præcipuè Sou-
ſa, Opuſc. de ſolicit. tr. 1. cap. 9. num. 1.
& Caſtr. Pal. oper. moral. tom. 1. tr. 4.
diſp. 8 pun. 16. §. 9. numer. 2. prædictas
Conſtitutiones Pontificias non fuiſſe vſu
receptas apud Tribunalia S. Inquiſitionis
Hiſpanæ, & Luſitanæ, quod valde miror,
cum puritas fidei, & maximus rigor in pro-
pellenda quauis hæretica prauitate penes
noſtras illas regiones iugiter vigeat, nec
conijcere poſſim cauſam, cur ibi nequa-
371 quam fuerint practicatæ. Quid quod ait
Souſa lib. 1. Aphor. cap. 32. numer. 12.
fuiſſe iniunctum ab Vrbano VIII. per Epi-
ſtolam Cardinalis Mellini ad Inquiſitorem
Generalem Luſitaniæ, 5. die Martij, 1622.
vt dicta pœna relaxandi curiæ ſæculari ta-
les delinquentes exequutioni mādaretur.
Addit tamen ipſe Souſa poſt declarationē
iſtam, hoc practicari non vidi.
372 Excuſatio autem, quā pro illis Tribu-
nalibus adducit Carena, par. 2. tit. 11. §.
7. num. 33. non videtur habere locum,
nempe quòd in caſibus, qui in illis Regnis
alicuius non ſacerdotis celebrantis, vel au-
dientis confeſſiones acciderunt, fortaſſe
concurrerint aliquæ circumſtantiæ delictū
minuentes; qui enim fieri poteſt, vt ſem-
per per tot annos ſic tales caſus acciderint
vt nuſquam vllus abſque circumſtantia
aliqua minuente delictum commiſerit?
373 & quidem huiuſmodi circumſtantiarum
meminiſſent Auctores, qui in particulari
ſimiles caſus referunt, vti refert Diana p.
4. tr. 7. reſolut. 11. de quodam Religioſo
Subdiacono, qui plures confeſſiones fin-
gendo ſe Sacerdotem audierat, & nullam
exprimit Diana circumſtantiam, ratione
cuius nō fuerit ille curiæ ſæculari traditus
per Tribunal S. Inquiſitionis Siculum, quod
veſtigia Supremi Hiſpaniarum ſequitur.
374 Cum itaque dubitari non poſſit, quòd
cōmittentes prędicta enormiſſima ſcelera,
ad ſacerdotij Ordinem non promoti Miſ-
ſam celebrando, vel confeſſiones audien-
do, ſint ſuſpecti de illa hæreſi, quæ hiſce
noſtris potiſſimùm temporibus graſſatur,
Lutheri docentis, vt alibi vidimus, quo-
ſcunque, etiā laicos eſſe idoneos miniſtros
ſacramētorum Euchariſtiæ, ac Pœnitentię,
conſequenter dicendum, quòd debeant co
gi ad abiurandum. Affert Carena cum
alijs per ipſum relatis dict. tit. 11. §. 1. &
375 Prax. m. ſ. cap. 14. Atque hoc vltimum
intelligendum eſt de quibuſcunque talia
delicta cōmittentibus reſpectu Tribunaliū
Hiſpaniæ, cùm nullus ab ipſis, vt dictum,
relaxari curiæ ſæculari ſoleat; reſpectu ve-
rò Supremi Tribunalis Romanæ Inquiſi-
tionis, & reliquorum Italiæ de illis ſolis,
qui minimè conuincuntur huiuſmodi cri-
mina perpetraſſe, eo quòd tantummodò
adſint aliqua indicia, vel non conſtet de
corpore delicti.
376 Vnde meritò videndum nūc breuiter,
quando dicatur conſtare, vel non conſta-
re de corpore delicti in duplici caſu dicto
celebrandi miſſam, & audiendi confeſſio-
nem per aliquem non Sacerdotem. De
hoc egregiè tractat citatus Carena §. 4.
per totum, & primò ſupponit eſſe prorſus
certum ex iure, l. 1. §. Item illud, ff. Ad
Syllan. & ex communi auctorum, vt Fari-
nac. prax. crim. quæſt. 2. cum multis,
quos citat, in dictis duobus criminibus,
ſicut, & in reliquis quibuſcunque vt con-
tra eorum reos ritè, ac rectè procedi poſ-
ſit, debere in actis iuridicè cōſtare de cor-
pore delicti.
377 Qualiter autem id reperiatur in delicto
celebrationis Miſſę per aliquem non ſa-
cerdotem, ſpecificat Carena ibid. nu. 16.
ſic. Quòd vt poſſit circa hoc crimen pro-
cedi, debeat conſtare reum denunciatū
celebraſſe tali, & tali die in tali Eccleſia,
378 & tali Altari. Atque quòd requiratur,
vt iſta celebratio plenè probetur per te-
ſtes conteſtes, & erunt quidem tales, ſi
vnus deponat ſe tali die vidiſſe in tali Ec-
cleſia, & tali Altari dicentem Epiſtolam;
alter verò dicat, ſe vidiſſe eundem recita-
re Euangelium; alter item hoſtiam ele-
uare; ratio eſt, quia omnes deponunt de
eiuſdem Sacri celebratione, cum eiſdem
circumſtantijs temporis, & loci. Ita cum
Fel. in cap. Licèt ex quadam, De teſtibus,
num. 2. & Abb. ibidem, num. 11. idem
Carena, num. 17.
379 Attamen erunt ſingulares, & non pro-
babunt plenè, nec conſtabit de corpore

deli-

delicti, maximè ad effectum condemnandi reum pœna ordinaria, ſi vnus teſtis deponat, ſe audiuiſſe reum celebrantem vno die, & alius teſtis altero die. Docet Catena ibid. num. 18. ex Abbate, quo cum oſtendit, cur ſit diſparitas inter hunc, & præcedentem caſum hiſce verbis:

380 Et rationem, inquit, differentiæ inter partes indiuiduas vnius totius, ideſt Epiſtolam, Euangelium, &c. reſpectu Miſſæ, & partes diuiduas, vt puta plures Miſſas, aſſignat Abb. vbi ſupra, numer. 3. quia, inquit, omnes teſtes in ſenſu ſunt ſingulares, nam ego video per meum viſum, & tu per tuum; vndè cùm dicunt DD. quòd teſtes debent eſſe conteſtes, hoc intelligitur reſpectu obiecti, ſuper quo deponũt, ita, vt obiectum eodem tempore ſe repræſentans ſenſibus teſtium, oporteat, quòd ſint conteſtes, & propterea impoſſibile eſt, vt deponentes ſuper actibus, ſeu partibus diuiduis probent; quoniam idẽ obiectum non poteſt eodem tempore ſe repræſentare ſẽſibus teſtium, ex quo vnus deponit ſuper vna parte, & alius ſuper alia.

381 Secus in partibus indiuiduis, vt puta Epiſtola, &c. quia moraliter loquendo, & ſecundùm communiter accidentia non poteſt quis dixiſſe partem Miſſę, quin etiã totam dixerit, & hanc pulcherrimam doctrinam Abbatis ſequitur Cardinalis Tuſchus pract. concl. tom. 8. concl. 265. nu. 17. & 95 vbi quòd ratione connexionis, quam habet vna pars cum alia, teſtes dicũtur conteſtes, licèt de diuerſis partibus deponant ex doctrina Alex. & aliorum de quibus ibi. Hactenus Catena, penes quẽ plura legas.

382 Reſolutum itaque cum ſit, quòd tales rei ſuſpicionem hæreſis Lutheranæ, & obligationem abiurandi contraxerint, dubitatur modò, de quo gradu ſuſpicionis, & abiurationis debeat intelligi? circa hoc diſcordant inter ſe DD. nam citati Ant. Souſa, & Caſtr. Palaus, Emanuel Moura, opuſc. 1. de enſal. ſec. 3. cap. 3. num. 9. & alij iuxtà ſtylum Inquiſitionis Hiſpaniarum, & Luſitaniæ, abſolutè tenent illos tantùm eſſe leuiter ſuſpectos, & conſequenter abſque tortura abiurationem de leui ipſis iniungendam?

383 Diana verò reſol. moral. par. 4. tract. 7. reſol. 11. licèt prædictorum veſtigia ſequatur vt Conſultor Inquiſitionis Regni Siculi, moderatur tamen ſuam ſententiam poſt medium dictæ reſol. ſequentibus ver-

384 bis. Nota tamen, inquit, quòd his in in vno caſu abiurationem de vehementi imponerem, & torquerem, quando v. g. eſſent de Prouincia infecta hęreſi Lutheri, qui aſſerebat omnes eſſe miniſtros Sacramenti Pœnitentiæ, perſona enim dicitur ſuſpecta etiam reſpectu regionis ſuæ, vt optimè obſeruat Seſsè, tom. 4 deciſ. 152. num. 4. Ita ille.

385 Nihilominus quòd prædicti rei ſiue ſęculares, ſiuè Eccleſiaſtici carentes Ordine Sacerdotij, ob celebrationem miſſę, vel adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentię, attenta praxi Supremi Tribunalis S. Inquiſitionis Romanę, ac reliquorum Italiæ, ſint ſemper vehementer malę credulitatis ſuſpecti, & vbi ex tortura inflicta nihil emerſerit, de vehementi abiurare debeant, vti certum defendunt alij, (ego vt proba-

386 bilius amplector) & inde probant; quia ex abuſu cuiuſuis ſacramenti oritur præſumptio vehemens in abutente, quòd malè ſentiat de ipſo, ac propterea cogendus ad abiurandum de vehementi, qualiter euenit, vt vidimus ſupra, in polygamo, confeſſario ſollicitante, &c. ergo pari modo erit in celebrante Miſſam, aut confeſſiones audiente, cùm non ſit ſacerdos, cũ is facto ipſo his Sacramentis abutatur. Ita Catena dict. tit. 11. §. 1. numer. 3. 4. & 5. ex mente Pegnæ par. 3. Direct. commen. 81. verſ. Ille quoque Franc. Leon. in Theſaur. Fori Eccleſ. par. 3. cap. 37. numer. 35. Martin. del Rio Diſquiſ. Magic. lib. 5. ſec. 15. & libr. 3. part. 1. quæſtion. 3. ſec. 1. ac alij.

387 Sed quid, ſi laicus, aut Eccleſiaſticus non Sacerdos confeſſiones audiat, abſolutionem tamen non impendat, ſiuè ex indiſpoſitione pœnitentis, ſiue ex alia cauſa? eſt ne tractandus ac ſi eam impendiſſet? Affirmant Anton. Souſa, libr. 1. Aphor. cap. 33. num. 3. & in Opuſc. de ſollicit. tr. 1. cap. 9. num. 4. ac Freyt. in editione nouiſſima, de confeſſ. ſollicit. q. 13. num. 36. quorum ſententia rigida aliquantulum videtur.

388 Vndè partem negantem vti benigniorem, & magis rationi conſonam benè tuentur Sanctarel. de hæreſi cap. 42. dub. vnic. nu. 5. & ante eum Eman. Rodriguez, & Ioan. Sanchez, quos citat, & ſequitur Diana reſol. moral. par. 1. tr. 4. reſolut. 16. Ratio eſt, quia non impertita abſolutione, deeſt completus, & perfectus abuſus Sacramenti Pœnitentiæ, licèt iam ipſe ex parte reperiatur, ergo non Sacerdos audiens tantùm peccata, & non abſoluens, nequaquam ita rigidè expediendus ab In-

389 quiſitore ac ſi abſoluiſſet. Et quidem quoad abiurationẽ, quæ eſt præſentis noſtri inſtituti, cum ſecundùm probabiliorẽ opinionem in completo abuſu Sacramenti pœnitentiæ, quiuis non Sacerdos eo abutens etiam abſoluendo pœnitentem, abiurare debeat de vehementi, caſu quo non abſoluit, indico ſufficere abiurationẽ de leui.

390 Proponit autem breuiter alium caſum Diana ſub finem dict. reſol. 11. cum Souſa citato ſic. Addit etiam, inquit, non Sacerdotem, qui ſolùm confeſſionem generalem audiuit, non tamen ſpecialem peccatorum, ſubijci iudicio Inquiſitorum licèt mitius puniri debeat. Verba ſunt Souſę, & crederem in hoc caſu abſque vlla

abiu-

Digitized by Google

abiuratione reum eſſe expediendnm, ſal-
uo meliori iudicio.
391 Quid item, ſi aliquis nō Sacerdos cele-
brationem Miſſæ incipiat, ſed minimè cō-
ſacret? quid ſi tantùm veſtibus ſacris in-
duatur abſque inceptione celebrationis?
Ex Souſa lib. 1. Aphor. cap. 32. num. 5. &
6. ad vtrumque caſum reſpondent Diana
reſol. moral. par 4. tr. 7. reſol. 12. & Ca-
rena dict. tit. 11. §. 3. nu. 15. in fin. quòd
primus comprehendatur in Bullis Pontifi-
cijs ſupra citatis Gregorij XIII. & Clem.
392 VIII. & in nouiſſimè edita per Vrbanū
VIII. 23. Martij, 1628. incip. Apoſtolatus,
(in hac diſponitur, vt dicta pœna ordina-
ria tradendi brachio ſæculari prędictum
reum, extendatur ad maiorem 20. annis)
& vbi contingat non tradi vel ob defectū
ætatis, vel quòd non conſtet de corpore
delicti, aut ob aliam cauſam, cnm ſit de
hæreſi vehementer ſuſpectns, ſi ex tortn-
ra nihil emerſerit, de vehementi abiurare
debet.
393 Item reſpondent, quòd ſecundus caſus
non ſit comprehenſus in ipſis Bullis, cùm
iſtæ loquantur de celebrante Miſſam, &
non dicitur eam celebrare, qui tantùm
fuit indutns veſtibus ſacris, & deſtitit ab
incipienda celebratione, licèt priùs habue
rit animum celebrandi. Ita Diana, & Ca-
394 rena. Qui nihil attingunt de expeditio-
ne talis rei; & cum ſic induendo ſe veſtibus
ſacris committat abſqne dubio delictum
ad S. Inquiſitionem ſpectans, ex eo vide-
tur inſurgere aliqualis ſuſpicio hæreſis, &
quòd ſit cogendus aliqno modo abiurare.
Et quidem in ſententia non improbabili
eorum, qui, vt vidimus ſupra, incipienti
celebrationem Miſſę, cum non ſit Sacer-
dos, immo, & eam perficienti ſolam abiu-
rationem de leui iniungunt, illum abſque
394 vlla fortè expedient. At in noſtra ſen-
tentia probabiliori, cum non Sacerdos ce-
lebrans, aut incipiens celebrationem co-
gatur abiurare de vehementi, in induen-
te ſe ſolummodo veſtibus ſacris, attenta
qualitate perſonæ, videtur poſſe habere
locnm abiuratio de leui; meliùs tamen
ſentienti, ſeù potiùs iudicio S. Congre-
gationis Vrbis nos libentiſſimè ſubmitti-
mus.
396 Tandem adducit Diana in fin. dict. re-
ſol. 12. caſum ſingularem de vero Sacer-
dote in Miſſa non conſecrante, quem pro-
prijs ipſius verbis accipe. Notandum,
inquit, eſt tamen hic obiter, quòd ſi Sa-
cerdos non conſecret panem, aut vinum,
eo quod ſit in peccato mortali, & ideò ha-
bens ante ſe hoſtiam conſecrandam, ex-
trahit è tabernaculo particnlam conſecra-
tam, & verba conſecrationis profert non
ſuper hoſtiam, qnam elenando oſtendit
populo, ſed ſuper eandem particnlam
conſecratam, poteſt per Inquiſitores cō-
397 tra illum procedi. Et ita determinauit
Congregatio S. Officij Mediolanen. 30.
April. 1627. vt teſtatur, & docet Aloyſ.
Bariola in Aphor. litera, S. verb. Sacerdos,
§. 12. vide etiam Lucernam Inquiſitor.
verb Sacerdos, & ibi Pegnam in annotat.
Hæc Diana.
398 Qui ſimiliter nihil exprimit de expedi-
tione talis delinquentis, an debeat abiu-
rare, nec ne? Crederem abſque vlla abiu-
ratione, cum ſola acri admodum cor-
reptione, iniuncta item ſuſpenſione à ce-
lebrando per tempus arbitrio Inquiſitoris
iniunctis etiam alijs pœnitentijs ſalutarib.
expediri poſſe; excuſatur enim à ſuſpicio-
erroris in omiſſione conſecrationis ſuper
hoſtiam, quòd in ſtatu peccati mortalis eā
non poſſe proferre ignotanter iudicaret.
399 Non deſinam hìc adiungere, quod aſ-
ſert Carena tit. 17. §. 2. circa finem, ſic.
Eodem, Inquit, modo puniri debent in S.
Officio, per iocum alterius confeſſiones
audientes; negari enim nequit, quin iſti
magnam iniuriam faciant Sacramento
maximè ſtante hęreſi Lutheri, qui voluit
laicum poſſe adminiſtrare Sacramentum
Pœnitentiæ: de quo videndus erit Roffenſ.
contra Lutherum, artic. 13 & ita in
noſtro S. Officio ſemper fuiſſe obſerua-
tum, teſtis eſt Reuerendiſs. Amid. tom. 3.
vot. 21. & 57. Atque his Regula pręſens
abſoluta manet.

An, & qualiter inſurdeſcentes per annum in excommunicatione ſeù in cenſura qua- uis, aut eam quoquo modo contem- nentes abiurare debeant?

REGVLA CCCXCV.

400 QVis quis per annum integrum ſciēs,
& volens in excommunicatione,
vel cenſura lata ob cauſam hæreſis inſur-
deſcit, ſit de hęreſi vehementer ſuſpectus;
quòd ſi citatus ab Inquiſitore non compa
rear, dicta ſuſpicio tranſit in violentam, et
ſic inſurdeſcens tractandus eſt vti hæreti-
cus, iniuncta ei abiuratione de vehemen-
401 ti. Si verò inſurdeſcat in cenſura ob aliā
cauſam, etiam ciuilem, probabiliter red-
ditur de iure ſuſpectus leniter malę cre-
dulitatis, et de leui abiurare debet ſecus
402 de conſuetudine. Excepto, vbi tranſa-
cto anno fuiſſet per ſententiam Ordinarij
condemnatus, vt inſurdeſcēns, ex tunc, ſi
non obediret, iuriſdictioni Inquiſitoris
403 ſubeſſe inchoabit. Contemnens autem
poſitiuè verbo, vel facto cenſuras, perpē-
ſis circumſtantijs qualitatis perſonæ, loci,
temporis, etc. reperitur magis, aut minus
de hæreſi ſuſpectus, et maiori, vel minori
404 gradui abiurationis obnoxius. Idem
prorſus de contemnente alias res, vel cę-
remonias ſactas dicendum.

405 DE his inſurdeſcentibus per annum
in excommunicatione, vel alia
cenſura, ex cauſa hæreſis, aut ex diuerſa,
& de ipſis inde ſuſpectis malæ credulitatis,
aliqua attigimus lib. 1. noſtri oper. c. 20.
Regul. 148. num. 72. & ſeqq. quæ reuocan-
da nunc breuiter in memoriam, vt pro eiſ-
dem, & pro qualitercunque cenſuras Ec-
cleſiaſticas, & ceremonias ſacras contem-
nentibus gradum abiurationis faciliùs de-
cernamus.
406 Ex Sylueſt. in ſumm. verb. Contemptus,
num. 1. & ex Menoch. de arb. iud. cent. 5.
caſ. 416. num. 27. duplicem cenſurarum
contemptum affert Carena, par. 2. tit. 17.
§. 2. alterum negatiuum, alterum poſitiuũ;
hic talis eſt, cùm quis cenſuris actum ali-
quem irreuerentiæ, ac iniuriæ infert, aut
verbis, vel factis eas vilificat, idque fit di-
uerſis modis, vt infrà cum ipſo Carena,
407 & alijs auctoribus oſtendemus. Eſt item
contemptus negatiuus, qui & impropriè
contemptus dicitur, cum quis de re aliqua
nullam curam habet, nequaquam tamen
ei iniuriam vllam infert; ſic cenſuras Ec-
cleſiaſticas contemnere cenſetur, qui per
aliquod tempus in illis inſurdeſcit; & de
hoc contemptu cenſurarum agunt ex pro-
feſſo idem Carena, toto tit. 8. per decem
§§. & Prax. m. ſ. cap. 13. cum alijs citandis.
408 Primæ particulæ noſtræ Regulæ indicãt
præcipuas circumſtantias, & conditiones
ad veram inſurdeſcentiam requiſitas, vt
effectus ex ea ſequantur, maximè, vt in-
ſurdeſcens fiat ſuſpectus de hæreſi, & abiu-
rare teneatur. Particula (per annum in-
tegrum) oſtendit qualitatem circumſtan-
tiæ temporis; niſi enim quis ſpatio vnius
anni completi, & non interrupti in cenſu-
ra lata perſiſtat, haud dicetur inſurdeſce-
409 re. Vndè, ſi poſt ſex menſes abſoluatur
ad reincidentiam, licèt poſt abſolutionem
alios ſex menſes in cenſura permaneat,
nequaquam erit inſurdeſcens; nam in hac
materia tempora minimè coniunguntur.
Ita cum Rot. Rom. deciſ. 195. in impreſſis
poſt ſecundum volu. conſil. Farinacij, cum
Bellarm. in ſuis notis ad Tridentin. ſeſſ. 25
cap. 3. de refor. & cum alijs Carena, vbi
ſupra, §. 1. num. 3.
410 Sequens particula Regulæ (ſciens, &
volens) denotat perſeuerantiam cum per
tinacia animi, ad inſurdeſcentiam requiſi-
ta; nam qui neſcit ſe eſſe excommunicatũ,
vel noluit in excommunicatione permane-
re, ſed inſtitit, ſeù diligentias adhibuit pro
obtinenda abſolutione, nequit dici inſur-
deſcere, etiamſi tranſierit annus in ea, aut
tempus multò longius. Cum ead. Rot. de-
ciſ. 202. Ricciullus, de iure perſon. extra
Eccleſiæ grem. exiſten. lib. 4. cap 8. n. 10.
& cum alijs Carena dict. tit. 8. §. 2. nu. 7.
411 & 8. Quin etiam ad complementum per-
tinaciæ requiſitæ, & veræ inſurdeſcentiæ
debet ille iuridicè citari, vt reddat ratio-
nem, cur tandiù in excommunicatione
permanſerit. Ita idem Caren. cum aucto-
rib. relatis.
412 Sed quid, ſi citatus compareat, & non
ſe legitimè excuſet, nec alleget cauſam
iuſtam ſuæ moræ tanto tempore in cenſu-
ra lata, erit ne ſuſpectus de hæreſi, & ad
abiurandũ cogendus? Pars affirmans cer-
tiſſima eſt, iuxta diſpoſitionem Tridenti-
ni Concilij, ſeſſ. 25. cap. 3. de reformatio-
413 ne in fin. ſic. Excommunicatus verò, in-
quit, quicunque, ſi poſt legitimas moni-
tiones non reſipuerit, non ſolùm ad Sacra-
menta, & communionem Fidelium, ac fa-
miliaritatem non recipiatur, ſed ſi obdu-
rato animo cenſuris annexus, in illis per
annum inſurduerit, etiam contra eum tã-
quam de hæreſi ſuſpectum procedi poſſit.
Ita ibi.
414 Hæc autem Tridentini diſpoſitio, quòd
habeat locum in quibuſcunque inſurdeſcẽ-
tibus in excommunicatione ob cauſam
hæreſis ipſo facto inflicta, nullum eſt du-
bium, & afferunt communiter omnes,
præcipuè Locat. Iudicial. Inquiſit. verb.
Excommunicati, num. 1. Eymer. part. 2.
Direct. quæſt. 47. num. 6. Pegna ibi com-
men. 72, Prax. m. ſ. dict. cap 13. & cum
multis, quos adducit, Carena dict. tit. 8.
§. 4.
415 Vndè in hoc caſu Inquiſitor poſt latam
ſententiam inſurdeſcentiæ declaratoriam,
quæ priùs ab ipſo ferri debet, vt docent
Mariſcot, variar. reſol. lib. 2. cap 35. n. 60.
& Ricciull. dict. capit. 8. num. 12. & apud
Carenam ibid. §. 2. contra ſic inſurdeſcẽ-
tem, vti vehementer ſuſpectum malæ cre-
dulitatis circa poteſtatem, & Claues Ec-
cleſiæ procedet, & ſi ex inflicta tortura ni-
hil emerſerit, ad abiurandum de vehemẽ-
ti, ex vtroque capite, nempe inſurdeſcen-
tiæ, ac illius articuli, ob quem excommu-
nicatus fuerat, eum condemnabit. Ita
Simanc. Cathol. Inſtit. tit. 27. num. 4. &
5. Scacc. de Iud. cap. 98. num. 28. & 29.
Zanar. in Summ. Diuin. præcept. tom. 1.
cap. 5. De Fide, verſ. Primus poſt annum,
& cum alijs Carena dict. tit. 8. §. 8.
416 Quando autem quis eſt ſuſpectus de hæ
reſi, etiam leuiter, ſi citatus propterea ab
Inquiſitore, iudicium ſubterfugiens nolue
rit comparere, ſtatim fit vehementer ſu-
ſpectus ob contumaciam; quòd ſi talis
contumax excommunicatus per annum
in excommunicatione permaneat, dicta
ſuſpicio vehemens tranſit in violentam,
quæ eſt ſufficiens ad condemnandum eum
417 veluti hæreticum. Probatur ex cap. Cum
contumacia, de hæret. in 6. & ibi Gloſ.
verb. Vehementem, item ex cap. Excom-
municamus il p. etiam de hæretic. in 6.
vbi Hoſtien. num. 2, ait, ex iſta inſurde-
ſcentia in excommunicatione naſci præ-
ſumptionem iuris, & de iure, quæ hære-
ſim plenè probat. Ita etiam ibi Anania,
num. 6. Anchar. num. 4. Ioan. Andr. n. 3.
& Butri. num. 7.

Ni-

Digitized by Google

418 Nihilominus, quòd talis violenter ſuſpectus, vt poſſit declarari, & condemnari vti hæreticus, debeat denuò priùs omnino citari, vt ſe purget ab ea ſuſpicione violenta contracta ex eo, quòd per annum in dicta excommunicatione inſurduerit, docent bene Salced. ad Diaz, in pract. crim. can. cap. 118. Sanctarel. de hæreſ. c. 4. dub. 5. num. 2. & cum alijs allegatis Farinac. de hæreſ. quæſt. 192. num. 27. Qui
419 ibi num. 19. Poſt Pegnam par. 3. Direct. commen. 49. ſub litera A notat id quod ſine dubio verum eſt, nempe talem ſic inſurdeſcentem, & violenter ſuſpectum, licèt ex diſpoſitione iuris, dict. cap. Cum contumacia, condemnari debeat veluti hæreticus, non eſſe tamen verè hæreticũ, ob eam rationem, quia particula, veluti, non identitatem, ſed ſimilitudinem im-
420 portat. Atque inde ſequitur, in condemnatione eſſe illi iniungendam abiurationem non de formali, cum nequaquam ſit formalis, & verus hæreticus, ſed de vehementi, cùm violenter præſumatur talis; præſumptiones enim hæreſis, vehemẽs, & violenta, haud differunt in gradu abiurationis, vt alibi iam reſoluimus.
421 Sequitur diſcutiendum id, quod valdè controuerſum eſt inter DD. an inſurdeſcens in excommunicatione ob aliam cauſam, quàm hæreſis, lata, ſit de Foro S. Inquiſitionis, & ad abiurandum cogendus? Partem affirmantem præter citatos ſupra Lucern. Inquiſ. Eymer. Pegnam, & Praxim m.ſ. defendunt multi alij, vt Simanc. tit. 27. de Cathol. Inſtit. numer. 4. Rojas Singul. 60 nu. 2. Gutierr. in canon. 99. lib. 1. capit. 12. Scacc. de Iud. libr. 1. capitul. 98. numer. 36. Genuenſ. in praxim. capit. 68. & Caſtrenſ. Palaus, tom. 1. Summ. tract. 4. diſp. 4. pun. 2. n. 5.
422 Qui peculiariter cum Farinac. & Menoch. per ipſum citatis id tenet, etiam in excommunicatione lata ex cauſa ciuili.
423 Probatur efficaci ratione in communi pro quibuſcunque caſibus, quia loquendi forma Concilij Tridentini eſt vniuerſalis, indefinita, & indeterminata, ergo poteſt, & debet intelligi de quauis inſurdeſcentia in excommunicatione per annum lata ob quamcunque cauſam, etiam ciuilem. Imò ob iſtam in particulari efficacius oſtẽditur, quia eſt leuior, & propterea regulariter excommunicatum à comparendo minùs retardabit. Ita Caſtr.
424 Contra noſtrum verò Caſtrum inſurgit Diana 4. par. moral. reſol. tr. 7. reſol. 18. & ibi contrariam ſententiam tenet cum Barboſ. in Collect. tom. 3. lib. 5 tit. 2. c. 6. num. 6. vbi hæc verba profert. Contumax, inquit, in excommunicatione per annum inſurdeſcens ſuſpectus habetur de hęreſi, beneficijſque priuatur, quando eſſet excommunicatus pro crimine; ſecùs
425 pro cauſa ciuili. Ita ille; ſimiliter Sayr. de cenſu. lib. 2. cap. 10. num. 4. & Gonzalez, in Regul. 8. Cancell. gloſ. 15. nu. 106. vbi affirmat, ita deciſum fuiſſe per Rom. Rot. in vna Segobienſi inſurdeſcẽtiæ, 5. Iun. 1598. corã Seraphino, reiecto ibi Menoch. quem Caſtrenſ. pro ſe adducit.
426 Verùm placet valdè reſolutio procedẽs ſub diſtinctione, nempe vel ex vi iuris canonici, vel ex vi conſuetudinis introductæ, vti reſoluunt multi, præcipuè Pegna 3. par. Direct. comen. 72. verſ. Ex recepta, Scacc. de indit. lib. 1. cap. 98. numer. 36. Souſa lib. 1. Aphor. cap. 27. num. 6. Carena dict. tit. 8. §. 4. verſ. Verùm quidquid;
427 imò ipſe Diana loc. cit. Nam attento iure canonico, maximè Concilij Trident. relati, ob rationes paulò ante per nos adductas, negari non poteſt, inſurdeſcentẽ per annum completum in excommunicatione ob quamuis aliam cauſam, quàm hæreſis, etiam ciuilem, inflicta, eſſe ſuſpectum ſaltem leuiter malę credulitatis, & condemnandum ad abiurationem de leui: Ita idem Carena, §. 5. num. 25. cũ Couarr. in cap. Alma Mater, par. 1. §. 7. Eymer. 2. par. Direct. q. 47. & ibi Pegna cit. Marius Alter. de cenſu. tom. 1. lib. 2. diſp. 8. c. 3. Farinac. de hæreſ. q. 192. n. 23. & cum alijs.
428 Attenta tamen conſuetudine Romanę Inquiſitionis, & plurium Tribunalium S. Officij, nequaquam procedunt Inquiſitores contra inſurdeſcentes in excommunicatione lata ex alia cauſa, quàm hæreſis, vt docent citati Pegna, & Scacc. Iacobus Graff in ſumm. deciſ. par. 1. lib. 4. c. 14. nu. 4. Lælius Zecch in Summ. par. 1. Rubr. De Fide, cap. 11. num. 13. & cum alijs, quos refert Carena, dict. tit. 8. §. 4. n. 18.
429 Sed illorum punitio propter inſurdeſcẽtiam ſpectat ad Ordinarios, qui contra ipſos tulerunt excommunicationem, in qua per annum inſurduerunt, vt per ſe patet; vel etiam quandoque ſpectat ad Iudices Laicos, iuxtà Decretum Concilij Triburienſis, de quo Carena §. 3. nu. 13. per ſequentia verba.
430 Secundò, inquit, aiunt DD., inſurdeſcentem poſſe puniri per Iudicem laicum, ex quo in Concilio Triburien. antiqui Patres decreuerunt, cap. 3. quòd; Qui poſt excommunicationem non fuerint ad pœnitentiam inclinati, per Secularem Principem puniantur, vt quos Dei timor non corrigit, ſaltem pœna temporalis corripiat. Ita Concilium.
431 Proſequitur autem optimè Carena ibi, num. 14. Hinc colligunt, inquit, DD. legem primam, & ſecundam tit. 5. libr. 8. Regiarum Conſtit. Hiſpan. quæ mandat Iudicibus Sæcularibus, vt laicos in excommunicatione vltrà menſem perſeuerantes puniant, ſanctiſſimam eſſe; ita namque dixerunt Salcedo ad dict. cap. 118. Diaz. num. 6. latè Gutierr. canon. quæſt. lib. 1. cap. 12. & Marius Alter. vbi ſupra, diſp. 8. cap. 3.

cap. 3. verſ. Hinc colligit, vbi alij allegãtur, latiſſimè Azeued. in dict. l. 1. tit. 5. lib. 8. nouæ recompilationis, quæ in hac materia omninò videatur, Ita ille non ſine eruditione.

432 Dictam tamen conſuetudinem S. Inquiſitionis Romanæ, & conſequenter plurium Tribunalium S. Officij, ipſam ſequentium, egregiè moderatur Prax. m. ſ. à nobis ſæpius citata cap. 13. vbi priùs docet, quòd non ſit procedendum contra permanẽtes anno integro in excommunicatione non ob cauſam fidei, ſed ob aliam, criminalem, vel ciuilem lata, tanquàm contra ſuſpectos
433 de hæreſi, & ait, fuiſſe circa hoc editum, Decretum, & multoties confirmatum à Sacra Congregatione, per quod prohibetur talis modus procedendi, meminitque diuerſarum literarum, per quas de mandato eiuſdem Sacræ Cõgregationis peculiariter aliquibus Epiſcopis iniungitur, nè taliter contra illos procederent.

434 Nihilominus addit ipſa Prax. m. ſ. ex ordine ſummi Pontificis aliquando fuiſſe oppoſitum obſeruatum, exprimens etiã, quòd tunc præceſſerat ſententia inſurdeſcentię declaratoria, & condemnatoria; poſt quam, ſi inſurdeſcens non obediat, ſed adhùc indurato animo in inſurdeſcẽtia perſiſtat, ſtatim incipit eſſe ſaltem leuiter ſuſpectus de hæreſi, atque ab Inquiſitore, & non ab Ordinario, vti Ordinario, debet puniri, & ad abiurandum de leui condemnari; hæc penes dictam Prax. ex quibus ipſa Regulam ſcitu, & obſeruatu dignam deducit, quam proprijs eiuſdem verbis accipe.

435 Dal che, inquit, ſi deduce queſta Regola, che quando pure s'habbia à procedere contra l'inſordeſcenti, come ſoſpetti de Fide, è neceſſario, che prima ſiano citati, e moniti come tali auanti Monſignor Auditore della Camera, ò all'Ordinario, e come tali ancora ſiano condannati, e dechiarati per ſentenza; che così il Santo Officio ragioneuolmente vi entrerà; eſſendo, che l'inſordeſcenza in tal modo qualificata, induce di ſua natura ſoſpettione di mala credulità delle cenſure. Sic ibi hu-
436 cuſque. Nec aliud occurrit hìc aduertendum, niſi, quòd etiam in hoc caſu poſt quàm inſurdeſcens cæpit eſſe ſuſpectus, ſaltem leuiter de hæreſi, poſſit inſurdeſcentia tantùm, ſeù tandiù creſcere, adeò animo indurato, vt inducat præſumptionem malæ credulitatis vehementem, imò gradatim violentam, & ſit iniungenda abiuratio de vehementi, & tractandus veluti hæreticus, iuxtà cap. Cum contumacia de hæret. in 6. & conſequenter iuxtà tradita à nobis ſupra, quia par eſt ratio.

437 Reſtat agendum de contemptu cenſurarum poſitiuo, & qualiter abiuratio iniũgi poſſit ratione iſtius: varijs autem modis ſolent contemni poſitiuè cenſuræ, vt patet ex iure, & ex communi doctrina, de qua Gemin. in cap. Dilecto, num. 8. de ſent. excom. in 6. quos conuenientiùs duxi tibi priùs ante omnia exprimere.

438 Primò, ſi excommunicatus ex certa ſcientia intret Eccleſiam, etiam quando diuina officia non recitantur cap. primò 21. diſt. & cap. Clericus 24 quæſt. 3. Secundò ſi idem non intret Eccleſiam, ſed ad valuas audit Officium, quod eſt contra iura, cap. Quid in te, de pœnit. & remiſſ. & cap. Permittimus, de ſenten. excom. in 6. Tertiò ſi communioni Catholicorum, quos poteſt euitare, ſe ingerat, cap. Illud, de clerico excõmu. miniſt. Quartò ſi idem excommunicatus accumulet culpam culpæ. Quintò addit Carena tit. 17. §. 2. n. 6. ſi quis verbo cenſuras vilipendat.

439 Nullum item dubium extat inter DD. quòd huiuſmodi cenſurarum dictis modis poſitiuè contemptores ſint de hæreſi ſuſpecti, ac iuriſdictioni Inquiſitorum ſubdantur. Affert ex Marc. Ant. Columna, Franc. Pegna 3. par. Direct. commen. 24. vbi approbat, & meritò, quòd ab Inquiſitorib. inquiſiti fuerint, & proſequuti quidam homines, quòd nimis audacter deturpauerant, & lacerauerant cedulones excommunicationis; propter contemptũ
440 cenſurarum, & Eccleſiæ clauium. Confirmat hoc idem Genuen. in prax. Archiepiſc. Neapol. cap. 7. num. 6. & addit. n. 8. eſſe etiam procedendum ab Inquiſitoribus contra eos, qui in contemptum excommunicationis audent dicere. *Chi ſcõmunica? chi ſcommunica?* docent etiam Menoch. de arbit. Iud. cent. 5. caſu 416. num. 27.

441 Sunt itaque ſuſpecti de hęreſi, & conſequenter abiurare tenentur prædicti cenſurarum contemptores: ſed qualiter? petes fortè. Apud nullum auctorem quidquã circa hoc in particulari reſolutum inuenio, ſolùm apud Carenam in communi, ſic.

442 Qualitatem autem, inquit, ſuſpicionis hæreſis (ac per conſequens abiurationis) metiri debent Inquiſitores à qualitate perſonæ, & à quantitate contemptus, iunctis alijs circumſtantijs. Hæc ille, & ſtatim exemplificat, referens caſum particularem, ſequentib. verbis.

443 Certè, inquit, ſupra 50. annos, quidam homo peſſimæ vitæ, de pluribus blaſphemijs, & alijs criminibus Cremonæ in S. Officio inquiſitus, ſed maximè de contemptu cenſurarum, & in ſpecie, quòd dixerit, *anco li ſcommunicati mangiano*; & quòd non obſtante cenſura Miſſam audierit; ex voto Congregationis noſtræ habitus fuit pro ſuſpecto, quoad articulum cenſurarum, & clauium, de vehementi de hęreſi, vti atteſtatur Reuerendiſs. Marc. Anto: Amid. in ſuis votis redditis in S. Officio apud me exiſtentibus manuſcriptis, tom. 2. caſ. 34. numer. 8. fol. 171. ita ibi, vide etiam Praxim m. ſ. cap. 12.

444 Dein doctrina tradita circa cõtemptores

res

rès cenſurarum pari modo habet locum
in contenentibus Indulgentias, campanas
templorum, perſonas ſacras, ceremonias,
& ritus Eccleſiæ Catholicæ, ac ſimilia; quia
par eſt ratio in ijs omnibus, ita ex mente
omnium Carena, dict. §. 2. nu. 9. & oſtendit
adductis exemplis, ſic.

445 Prout, inquit, de contemptore cam-
panarum atteſtatur Zerola in prax. Epiſc.
verb. Caſus, in quibus, &c. verſ. Campa-
narum; vbi quòd hic caſus ſibi accidit, in-
facto, in quodam, qui nocte Sabbathi ſancti
abſtulit martellos à quibuſdam campanis,
& illos appendit in arbore nucis, quique
propterea poſt longam carcerationem ab-
iurauit; ita etiam Riccius verba ſupradi-
cta Zerolæ de verbo tranſcribens in prax.
Fori Eccleſiaſt. reſol. 423. verſ. Campanarũ
Hæc ille.

446 Aliud item exemplum ipſe Carena ad-
ducit ſic. Idem etiam, inquit, dicendum
eſt de cõtemptore aliarum ceremoniarũ,
& rituum Eccleſiæ, vndè in noſtra Con-
gregatione Cremonæ ſupra 60. annos, vt
apparet ex votis manuſcriptis Reuerẽdiſs.
D. Amid. tom. 2, vot 7. fuit concluſum po-
tuiſſe S. Officium procedere contra quoſdã
Religioſos, qui ioci cauſa induerunt quen-
dam Fratrem idiotam veſtibus Pontificali-
bus, mitram capiti eius imponendo, & ei
honorem vti Epiſcopo deferendo, eum im-
ponentes ſuper aſinum, qui ſic ſedens da-
bat benedictionem per clauſtra Mona-
ſterij; alijs fratribus vario modo eum irri-
447 dentibus. Hæc Carena, qui nihil expri-
mit de abiuratione illis iniuncta, crederé,
quòd abſque ea, poſt longiuſculam aliqua-
lem carcerationem præcipuorum, cum
acri correptione, & pœnitentijs ſalutari-
bus fuerint expediti, nec aliud pro com-
plemento præſentis Regulæ occurrit.

---

*Num edentibus carnes, vel etiam oua, & la-
cticinia diebus prohibitis ſit iniun-
genda aliqua abiuratio,
& qualis?*

REGVLA CCCXCVI.

448 CVm olim multum viguerit, & hoc
tempore denuo inſtaurata diuerſis
in locis valdè graſſetur pernicioſiſſima hæ-
reſis illa contra delectum ciborum in ieiu-
nijs ab Eccleſia Catholica ſub præcepto
aſſignatis, ſitque de fide certum, potuiſſe,
ac conueniens eſſe per eam ſic aſſignari;
quicunque, illa in tali ciborum delectu
abſque ſufficienti cauſa, vel abſque legiti-
ma licentia violantes, tùm ſuſpecti malæ
credulitatis, tùm obnoxij alicuius abiura-
449 tionis regulatiter redduntur. Vehemens
autem præſumptio hæreſis inſurget, & obli
gatio abiurandi de vehementi, ſi quis
pluries carnem, aut cibos prohibitos in die
ieiunij comedat, ſi monitus non curet, ſed
potius contemnat, & alijs circumſtantijs
450 concurrentibus. Secus erit tantùm le-
uiter ſuſpectus, & cum abiuratione de le-
451 ui expediendus. Imò aliquando ſine ea
cum ſola correptione, maximè ſi ex cauſa
vera, ſed occulta comedit, non petita ta-
men licentia, vel illa non manifeſtata.

---

452 EX pluribus caſibus ad Officium S. In-
quiſitionis ſpectantibus, in eius edi-
cto non peculiariter contentis, quas lib. 1.
noſtri oper. cap. 20. Regul 150. aliqualiter
expreſſimus, hunc de comeſtione carnis, &
ouorum, ac lacticiniorum diebus prohi-
bitis, primo loco paucis verbis attigimus.
Vndè copioſiùs hic maximè pro noſtro
Inſtituto de aſſignando gradu abiuratio-
nis expendamus oportet.

453 Pro completa iam declaratione eorum
quæ in Regula noſtra primo loco indican-
tur, anſam præbet nobis aliquantulùm re-
laxandi habenas noſter Gregorius de Va-
lentia tom. 3. in 2, 2. D. Thom. diſp. 9. quæſt.
2. quam egregiè diuidit in quinque pun-
cta, comprehendens in eis, & copioſè
pertractans quæcunque ad hanc ieiunij
materiam ſpectant. Primò, explicat, quid
ſit ieiunium in propoſito, maximè Eccle-
ſiaſticum. Secundò an ſit opus bonum, &
ex præcepto neceſſarium. Tertiò quomodo
ſit ieiunandum. Quartò præceptum ieiu-
nandi quando obliget. Quintò quinam
teneantur, vel non teneantur ieiunare.

454 Sed meritò, nè extra chorum ſaltare
videamur, ſermonem retrahimus ad pau-
ca ex multis, quæ copioſiſſimè adducit ip-
ſe Valentia, pun. 2. ad oſtendendam ieiu-
nij Eccleſiaſtici bonitatem, & ex præcepto
neceſſitatem contra Hæreticos antiquos,
& Sectarios noſtri temporis, Nam ex illis
alij omninò, & vndecunque, ne dum ob
delectum ciborum, illud improbarunt, &
reiecerunt; Sic de Gnoſticis affirmat Ter-
tullian. in Scorpiaco; de Euſtachio Conci-
lium Grangen. in Epiſtola Synodi ad Epiſ-
copos Armeniæ; de Ioniniano D. Hiero-
nimus lib. 2. contra eum, & D. Auguſt. lib.
de hæreſib. c. 82. & de Pauperibus de Lug-
duno Guido Carmelita in Summ. de hære-
455 ſibus. Alij verò Hæretici, præcipuè Secta-
rij non ſecundùm ſe, ſed ſecundùm aliquas
circumſtantias ab Eccleſia præſcriptas, ie-
iunium, vti ſuperſtitioſum, & impium op-
pugnarunt, & ſemper oppugnant, vt pa-
tet ex Confeſſione Auguſtana, & eius A-
pologia, ar. 15. & ex Luthero, lib de Vi-
ſione Danielis contra Catharinum, & ex
Caluino lib. 4. Inſtit. cap. 12. & ex Kemnitio
in Exam. Trid. ſeſſ. 25.

456 Vndè ipſe Valentia relatis ſex, quæ tã
apud Hæreticos, quàm apud Catholicos
circa ieiunium ſunt certa, & approbata
(penes eundem videas) proponit quin-
que, circa quæ maxima extat controuerſia
inter nos, & ipſos; ex quibus duo tantùm

attingam ad declarationem prioris partis
noſtræ Regulæ conducentia. Tenent ita-
que Sectarij, prauum, & ſuperſtitioſum eſſe
ieiunium ex neceſſitate, ſeù ſub præcepto
Eccleſiæ, & ſub obligatione peccati mor-
457 talis ſuſceptum. Sed huic errori, qui fuit
Arrij veteris Hæretici, teſte D. Epiphanio,
hæreſ. 75. opponitur Fides Catholica, quæ
docet præcepta Eccleſiæ de ieiunio verè
obligare Fideles ſub mortali (quantùm eſt
ex genere actus), & nequaquam ſuper-
ſtitioſè, ſed rectè, ac iuſtè ſuſcipi ab eis
ieiunium ſic ſub præcepto ab Eccleſia ini-
unctum, & neceſſarium ad peccatum eui-
tandum. Huius veritatis Catholicæ ple-
nam, & abundantiſſimam probationem
ex Sacris Litteris, ex Concilijs, & ex SS. PP.
deſumptam omitto, à te apud eundem
Gregorium de Valentia videndam, ne diu-
tiùs immorer, & vt citiùs ſecundum, quod
magis ad rem facit, tibi porrigam.
458 Maximoperè item improbant Sectarij ie-
iunium ab Eccleſia inſtitutum per abſtinē-
tiam à carnibus, ouis, & lacticinijs, ſeù
cum delectu ciborum; eo quòd abſtinen-
tia huiuſmodi, & delectus ciborum ſit ce-
remonia quædam Iudacia, quæ ſtatim ex-
oleuit poſt prædicationem Euangelij, di-
cente Apoſtolo ad Coloſſ. 2. Nemo ergo
vos iudicet in cibo, & potu, &c. quæ ſunt
vmbra futurorū. Tùm, quòd cenſeatur do-
ctrina Dæmoniaca abſtinere à cibis, quos
Deus creauit ad percipiendum, ſecundùm
eundem Apoſtolum 1 Timoth. 4. & patet
Geneſ. 9. illis verbis; Omne quod moue-
tur & viuit, erit vobis in cibum, quaſi olera
virentia tradidi vobis omnia. His, & alijs
multis rationibus ad ſic erroneè affir-
mandum nimis impudenter inducuntur.
459 Nihilominus, quidquid canina lingua
oblatrent Hæretici veritas Fidei Catholi-
cæ circa dictum Ieiunium Eccleſiaſticum
præualet; quòd ſic ſumptum cum abſti-
nentia à carne, ouis, & lacticinijs ſit o-
pus valde bonum, laudabile, & merito-
rium. Patet ex Sacra Scriptura, Daniel. 10.
Ierem. 35. & Matth. 3. vbi exemplis ipſius,
Danielis, Rechabitarum, & S. Ioannis
Bapitſtæ ieiunium cum delectu ciborum,
& potus fuiſſe Deo admodum gratum, me-
ritorum, & impetratorium clarè oſtendi-
460 tur. Idem patet ex Concilijs, Toletano
1. in aſſertione fidei, Bracearenſi 1. can.
14. & ex 6. Synodo Conſtantinopolitana.
Hoc ipſum confirmant multa, & manife-
ſta Sanctorum Patrum teſtimonia, S. Baſil.
homil. 1. de laudibus ieiunij, S. Chriſoſt.
homil. 1. in Geneſim, S. Auguſt. lib. 3. contra
Fauſtum, cap 5. S. Bernard. ſerm. 66. in Can-
tica, & aliorum, vt refert in particulari
Valentia citatus, propoſitis ibidem, &
ſolutis rationibus in contrarium; quibus
ſic breuiter tibi notificatis.
461 Accipe iam reſolutionem certiſſimam,
quòd quiſquis in huiuſmodi vtroque er-
rore Sectariorum ex propria confeſſione
deprehēditur, credens, & affirmans perti-
naciter, ieiunium cum delectu ciborum
ab Eccleſia inſtitutum, & ſub præcepto
iniunctum, eſſe impium, & ſuperſtitio-
ſum, ac ceremoniam quandam Iudai-
cam; cùm hic ſit verus, & formalis hæ-
reticus, ab Inquiſitoribus vti talis tracta-
ri, & ad abiurandum de formali cogi de-
beat; quod per ſe patet, nec vlla indiget
462 probatione. At ſi facto ipſo dictum ie-
iunium reijciat, ac diebus prohibitis car-
nem, oua, & lacticinia comedat, indè ſine
dubio vtriuſque erroris ſit, vt plurimùm,
ſuſpectus, & conſequenter alicuius gradus
abiurationis obnoxius. Docent commu-
niter omnes, Repertor. Inquiſit. verb. Co-
gnoſcere, verſ. Sed an iudex; Pegna 3. par.
Direct. coment. 24. ver. Eccleſiaſtica Sacra-
menta Farinac. de hæreſ. quæſt. 178. nu. 80.
& cùm alijs, quos citat, Carena 2. par. tit.
15. §. 2. num. 3. qui num. 4. bene probat ſic.
463 Ratio, inquit, huius concluſionis de-
ſumi poteſt ex verbis D. Gregorij relatis in
cap. Si qui ſunt, diſt. 81. peccatum, ait, pa-
ganitatis incurrit quiſquis dum Chriſtia-
num ſe aſſerit, Sedi Apoſtolicę obedire
contemnit. Hæc Carena, & addit confir-
mationem ex dicto Soti in Relect. de hęreſ.
nempè, quòd facere opera mala aliquando
tamen ab Hæreticis laudata, & probata, in-
ducat hæreſis ſuſpicionem, intellecto ta-
men moderatè, ſicuti ille intelligit ſequen-
tibus verbis.
464 Attamen, inquit, exiſtimo ego dictum
illud procedere poſſe, vbi opus, quod ſit,
magis communiter ab Hæreticis laudare-
tur, & probaretur, & de illo eſſent pluri-
mæ ſpeciales hæreſes, prout adſunt in caſu
noſtro, in quo omnes ferè noſtri temporis
Hæretici conueniunt, in reprobando cibo-
rum delectu in ieiunijs, vt videre eſt ex
Valen. ſupra citat. Bellarm. in particulari
lib. de ieiun. & Leonar. Leſſ. de Iuſt. & Iure,
lib. 4. cap. 2. num. 25 & ſeq. Ita ille.
465 Dixi, vt plurimùm, vt excipiam à tali
ſuſpicione quemcunque ex licentia carnes,
oua, & lacticinia comedentem diebus pro-
hibitis; cùm hæc comeſtio ſit licita, & ſu-
ſpicione hæreſis careat; quod enim ſit per-
mittente lege, pœnam non meretur l.
466 Graccus, Cod ad l. Iul. de Adult. Imò ſine
licentia, vbi omnis contemptus, & occaſio
ſcandali ceſſaret, eo quòd adeſſet infirmi-
tas corporis, vel cauſa certa, & manifeſta.
Ita cum Pariſ. conſ 169. nu. 68 & ſeq. vol. 4.
& Bonacina, de legibus diſp 10. q. 1. pun. 2.
n. 5. Carena dict. tit. 15. § 2. num 6.
467 Nùm verò adſit cauſa ſufficiens diſpen-
ſandi in tali comeſtione, ſtandum eſt iudi-
cio Medici; quòd ſi hic de cauſæ ſufficien-
tia etiam dubitet, tunc recurrendum eſt
ad Epiſcopum, vel, ſi huius copia haberi
nequeat, aut vbi adeſt conſuetudo, ad Pa-
rochum, vt decidat. Bonacin. ibid. verſ.
Dixi modò, Filiucc. q. moral. to. 2. tract. 27.
cap. 6. quæſt. 10. num. 127. Azor. Inſtitut.
moral.

moral.tom. 1. lib. 7. cap. 18. quæſt. & alij.
468 Concludit itaque ex dictis cum Pariſio
citato Carena ibidem, quòd comedens
carnes in die ieiunij, etiam ſine licentia
Superioris, ſi id non faciat in Eccleſiæ cō-
temptum, ſed ex iuſta cauſa, maximè per
Medicum approbata, non eſt de hæreſi ſu-
ſpectus, & per conſequens neque ad abiu-
randum cogendus, ſecus, ſi deſit cauſa iu-
ſta, vel legitima diſpenſatio.
469 Sed eſt aliquantulùm controuerſum
inter DD. qualiter ſint ſuſpecti de hæreſi
comedentes carnes, aut cibos vetitos in
diebus ieiunij, an vehementèr, ſeu potiùs
leuiter? & qualisnam gradus abiurationis
illis iniungendus? Non pauci ex eis te-
nent ex dicta comeſtione inſurgere præ-
ſumptionem malæ credulitatis vehemen-
tem, & comedenti abiurationem de vehe-
menti eſſe infligendam. Ita Genuen. in
prax. Archiepiſc. Neapolit. cap. 18. num. 11.
Pegna 2. par. Direct. comment. 80. verſ. Et
ob hunc, vbi expreſsè ait, Veſcentem car-
nibus abſque licentia, & neceſſitate in die-
bus prohibitis eſſe ſuſpectum de hæreſi ve-
hementer, licèt hoc interdum ab inglu-
uie, & voracitate prodire poſſit, & idem
Pegna par. 3. Direct. comment. 24. verſ. Ec-
cleſiaſtica Sacramenta, & alij.
470 Verùm, vt optimè docet Carena dict.
§. 3. nu. 8 propoſita ſententia intelligi de-
bet cum moderatione, nempè, quòd tunc
habeat locum, vbi præter carentiam licen-
tiæ, & defectum cauſæ, coniungitur ſimul,
quòd quis pluries comederit cibos ve-
titos; quòd correptus, vel hanc corre-
ptionem deſpexerit, vel impiè protulerit
illa verba, quæ ab Hæreticis proferri ſolent,
Quidquid intrat per os, non coinquinat
animam; quòd item inquiſitus de tali co-
meſtione ſit malæ vitæ, & maximè quòd
ducat originem ex regione prædicto erro-
re improbante delectum ciborum in ieiu-
471 nijs infecta. His circumſtantijs, vel ali-
quibus ſaltem ex eis concurrentibus, nul-
lum dubium, huiuſmodi inquiſitum eſſe
vehementèr ſuſpectum malæ credulitatis,
& de vehementi abiurare debere, ſi ex tor-
tura inflicta pro intentione, nihil emerſe-
rit. Ita idem Carena §. 5. nu. 15. qui prius
num. 9 ſic addit.
472 Quod, inquit, comprobari poteſt ex
pulcherrimè traditis per Pegnam part. 3.
comment. 24. verſ. Denique, vbi dicit, quòd
omnia opera, per quæ quis diſſidet à com-
muni vita Fidelium, aut ab Eccleſiæ pro-
batis ritibus, & conſuetudinibus, aut à
receptis Patrum doctrinis, & preceptis,
quæ communes magis quàm priuatos re-
ſpiciunt, aut hæreſim inducunt, aut hæ-
reſis ſupicionem. Iunctis traditis per eun-
373 dem Pegnam par. 2. commen. 80. verſ. Et
ob hanc (Vbi, quòd vehemens ſuſpicio hæ-
reſis oritur ex ſignis exterioribus operum,
vel verborum, ex quibus capitur argu-
mentum concludens frequenter, quòd
qui talia facit, eſt hæreticus) hactenus cum
Pegnæ verbis Carena.
474 Ex quibus ipſe, quoad caſum præſen-
tem rectè concludit, quòd cum is, qui
dicto modo carnes comedit, à communi
vita Fidelium, &c. diſſideat, ex huiuſmodi
comeſtione deducatur argumentum effi-
cax, quòd ſimilia faciens, ſeu modo
dicto carnes comedens vt plurimùm ſit
hæreticus; ergò &c.
475 Facit etiam valdè ad propoſitum no-
ſtrum id, quod optimè notat idem Pegna
2. par. direct. commen. 81. verſ. Poſtremò
vnum hoc, cuius ſimul meminit Carena
dict. § 3. num. 50. Poſtremò, inquit, vnum
hoc præ cæteris habeant Inquiſitores an-
tè oculos, nè facilè credant hunc, vel il-
lum eſſe vehementer ſuſpectum, quia in
hoc, vel illo Auctore reperiant ex tali, vel
tali cauſa oriri vehementem ſuſpicionem;
nam plurimùm ſemper ſunt & perſonarū,
& cauſarum circūſtantiæ conſiderandæ, ex
quibus interdū vehemēs ſuſpicio interdū
476 leuis, interdū verò nulla oritur. Vt in eo,
qui retinet libros prohibitos oſtēdi ſupra,
(nos ſequenti Regula oſtendemus) hac
2. par. ſuper cap. fraternitatis, §. ex ſupra-
dictis, & ſeq. & in cæteris cauſis idem
eſt conſiderandum, ne quid vnquam du-
rius, quàm poſtulat æquum, ſtatuatur
Hæc Pegna perdoctè quidem, ad aſſignan-
dum gradum abiurationis in reo quonis
fidei multùm conducentia.
477 Quare circa præſentem materiam de
comeſtione ciborum, prohibitorum in
die ieiunij ſub præcepto, ſi quis tantùm
ſemel comedat, vel ſi non concurrant cir-
cumſtantiæ prædictæ, aut aliquæ ſaltem
ex eis, proueniet indè ſola leuis præſum-
ptio malæ credulitatis Docet Carena in
dict. §. 3. num. 8. in fin. his paucis verbis.
Aliàs, inquit, leuis tantummodò ſuſpicio
orietur. Vndè ſic leuiter ſuſpectus abiu-
rare de leui tenetur.
478 Imò aliquando nulla abiuratio iniun-
genda, vt affirmat idem Carena dict. tit.
15. §. 6. num. 16. in hunc modum. Qui ve-
rò, inquit, ex tali comeſtione ſuſpecti non
redduntur, ſed tamen aliqualiter deliquiſ-
ſe reperiuntur, vel comedendo in media
nocte, in hora illa diuiſoria vnius diei ab
alia, vel ex aliqua infirmitate, ſed ſine
licentia, vel etiam inaduertenter, vel cum
aliquo ſcandalo, ſed cum licentia; in hiſce
caſibus, omiſſa abiuratione, videntur
grauiſſimè obiurgandi, & cum aliquorum
ieiuniorum impoſitione, vel alijs etiam
pœnitentijs ſalutaribus dimittendi, ita
ille.
479 Tandem diſcutiendum illud dubium,
de quo apud ipum Cenam §. 2. num. 6.
mentionem inuenio ſequentibus verbis.
Quæri tamen, inquit, hoc loco poteſt,
quid ſentiendum ſit de edente in diebus
ieiunij quædam animalia, de quibus du-
bitari poteſt, an ſint piſces, vel carnes, vt
ſunt

Digitized by Google

ſant Ponticus, vulgò Londria, Cama-
leones, &c. & breuiter in hac re ſemper re-
currendum ad iudicium Medicorum, vt
in propoſita quæſtione dixit Fagundez in
quartum Eccleſiæ præceptum lib. 2. cap. 2.
488 num. 9. In omni tamen caſu tales, meo
iudicio, eſſent ab Inquiſitoribus vocandi,
& vti temerarij, grauiter ore tenus ob-
iurgandi, quantum enim eſt ex ſe, eſpo-
nunt ſe periculo frangendi Eccleſiæ præ-
ceptum circa delectum ciborum. Hec be-
ne ibi Carena.

481. Poteſt hic adiungi obiter aliud du-
bium quod ingenioſè diſcutit Filliuccius
noſter, moral. 99. lib. 2. tract 27. cap. 4 quæſt.
5. an habens diſpenſationem comeden-
di carnem in diebus vetitis, ſi come-
dat cum ea ſimul piſces, peccet? & in-
de inſurgit aliud dubium, an fiat prop-
terea de foro Inquiſitionis ita, vt ab In-
quiſitoribus ad abiurandum aliqualiter
poſſit cogi, aut ſaltem increpari? Hoc ſe-
cundum ſolus, quod ſciam, tractat Care-
na dict. tit. 15 §. 4. num 12. vbi ait, fuiſſe
aliquandò agitatum in Tribu. S. Officij, &
pro eius legitima reſolutione præmittit
diſcuſſionem illius prioris.

482 Circa quod duplex eſt ſententia prima
Nauarri, conſ. 5. de obſeruat. ieiun. lib. 3.
in antiq. & Graff. de caſib. reſeruat. lib. 2.
cap. 10. num. 5. verſ. 18. Immunem, affirman-
tium, quòd diſpenſatus, vt poſſit edere
carnes, peccet mortaliter, ſi in eodem
prandio, & menſa piſces etiam comedat
(niſi paruitas materiæ faciat, vt ſit venia-
le, aut omninò excuſet) tametſi poſſit fa-
uori ſuo ex parte renunciare, & vno die
comedere carnes, altero verò piſces, Idem
repetit Graff. in ſuis aureis deciſ. par. 1.
lib. 2. cap. 37. nu. 59. vbi aſſignat rationem,
quia vel talis comedens poteſt manduca-
re piſces; & ſic cùm careat neceſſitate co-
medendi carnes, non poteſt eas edere,
vel non poteſt comedere piſces, & peccat
illos comedendo, ergò, &c.

184 Altera ſententia (cui adhæreo) Fi-
liuccij, & Carenæ loc. cit. qui tenent pri-
mo vti prorſus certum, cum Nauar. &
Graff. eſſe licitum habenti diſpenſationem;
vno die comedere carnes, & altero piſces,
aut mane vnum, & veſpere aliud; nec in-
dè ſequitur, quòd cauſa diſpenſationis ſit
inanis, cum pleriſque contingat come-
ſtionem piſcium continuam eſſe nociuam,
non verò interruptam. Vnde priuilegio
ipſis conceſſo comedendi carnes poſſunt
vti non ſemper, ſed alternatim.

485. Tenent item Filliucc. & Carena, eſſe
probabilius, quòd licitè, & abſque vlla
culpa poſſit taliter diſpenſatus in come-
ſtione carnium, ſimul in eadem menſa pi-
ſces edere. Oſtenditur indè, quia ex ſe,
attenta natura rei, clarum apparet, mi-
nus nocituros piſces ſimul cum carnibus
eſos, quam ſolos. Quanquam circa hoc
ſtandum videtur iudicio Medicorum. Sic

486 Alterius iam dubij reſolutionem tra-
dit bene ibidem Carena ſequentibus ver-
bis. Ex his, inquit, patet, quid ſit dicen-
dum ad quæſtionem propoſitam, nam
ſentio, contra diſpenſatum, vt poſſit ede-
re carnes, ſi piſces comedat, non poſſe
per S. Officium inquiri, vt de hæreſi ſuſpe-
ctum, tùm quia talis licitè comedit piſces,
igitur ob id non debet cenſeri ſuſpe-
ctus de hæreſi (& conſequenter nec ad
abiurandum cogi) tùm quia obligatio le-
gis Eccleſiaſticæ abſtinentiam à carnibus
487 præcipientis iam quoad hunc fuit per
diſpenſationem ſublata; et quatenus etiã
talis peccet contra temperantiam, non
ob id poteſt dici ſuſpectus de hæreſi Lu-
theranorum, & aliorum Hæreticorum de-
lectum ciborum in ieiunijs improbantiũ:
quinimo addo, quòd exiſtente licentia
ceſſet contemptus Eccleſiæ, in quo pro-
priè & formaliter fundatur ſuſpicio hære-
ſis in hoc crimine. Ita ille.

488 Qui ſtatim ſubdit hæc pauca. Si tamen,
inquit, S. Officium. & illius Fiſcus proba-
ret, diſpenſationem obtentam fuiſſe do-
loſè, arbitrarer, poſſe tunc Inquiſitores
contra talem inquirere: nec ſufficeret, ſi
Fiſcus allegaret, diſpenſatum comedere
etiam piſces: nam poteſt eſſe, quòd talis
comedens peccet tantùm contra temperã-
tiam. Hæc Carena, quibus iam Regula no-
ſtra terminatur.

---

*Propter lectionem, retentionem, &c libro-
rum in S. Officio inquiſitis, an, & qualis
abiuratio iniungenda?*

REGVLA CCCXCVII.

489 TVm in alijs materijs, tùm in iſta
retentionis, lectionis, &c. librorum
prohibitorum, apud S. Officium pro aſſi-
gnando legitimè abiurationis gradu, aut
pro reo ab ea eximendo, perpenden-
dæ diligenter circumſtantiæ: cùm contin-
gere poſſit, vt attenta qualitate perſonæ
penitùs ignaræ retinentis libros etiam in
Bulla Cœnæ vetitos, nulla ſit ei infligenda
490 abiuratio. Similiter dicendum quan-
doque perſpecta circumſtantia finis, vt ſi
perſona docta retineat ad refutandos er-
391 rores. Verùm ſi non ad hoc, durat ta-
men retentio breui tempore, aut ſi ex eis
parum legit, &c ſola de leui abiuratio
492 iniungi debet. At de vehementi, vbi
retentio, vel lectio illorum fuerit longa
aut alijs indicijs concurrentibus; imo ali-
quando de formali, ſi ex tortura, aut ali-
unde innotuerit de mala credulitate, quæ
493 haud celari poteſt in aliquo caſu pecu-
liari. Tandem retinens, &c. librum prohi-
bitum non ob hæreſim, ſed ob contenta
in eo contra bonos mores, vel ob aliud,
nequaquam ad abiurandum cogendus, ſed
acri reprehenſione mulctandus.

Vni-

494 VNiuerſã hãc librorum prohibitorũ materiã, quæ ex ſe pre cæteris valdè practicabilis eſt, cũ frequẽtius circa eã, quàm circa quamlibet aliam, caſus multiplices occurrant, lib. 1. noſtri oper. per totum cap. 19. ſex Regulis longiuſculis, completè, & exactè tractauimus. Ibi eos in quatuor gradus, ſtrictioris, vel minùs ſtrictæ prohibitionis perſpicua, & adæquata diuiſione partiti ſumus. Actiones item retinendi, legendi, imprimendi, defendendi, &c. ipſos libros prohibitos perpendimus, vt de violatoribus talis prohibitionis clariùs innoteſceret.

495 Tandem iſti violatores, quatenus ſubijciantur iuriſdictioni Inquiſitoris, & qualiter ab iſto ſint expediendi, etiam quoad abiurationem, ibi ſub finem dict. cap. 19. Regul. 145. ita completè tradidimus, vt nihil deeſſe videatur. Quare ne actum denuò agamus, illuc lectorem ad notitiam rei capiendam, etiam circa gradum abiurationis infligendum, vel ſecus, omninò remittimus. Hic tantùm ſub ſpeciali præſentis Regulæ titulo, maioris claritatis gratia, aliquid attingimus.

496 Quòd circumſtantiæ in hac materia librorum prohibitorum attendantur expediat ad deliberandum de abiuratione, notant DD. maximè Praxis m. ſ. capit. 10. & Carena, 2. par. tit. 10. §. 8. num. 49. vbi ſic. Tandem, inquit, in hac materia ſemper cum caſus occurret, tria ante oculos ſunt habenda. Primò qualitas perſonæ, penes quàm libri reperiuntur. Secundò qualitas librorum repertorum. Tertiò diuturnitas retentionis; vt ex his qualitas ſuſpicionis

497 poſſit apparere. Ita ille; Nam pro modo, & gradu ſuſpicionis de mala credulitate ob lectum, vel retentum librum prohibitum, modus, ſeù gradus abiurationis eſt iniungendus, vt ex mente omnium bene ait ipſe Carena initio eiuſdem §. 8. num. 44.

498 Vndè ſi perſonæ retinentes caſu libros prohibitos ſint adeò ignorantes, vt linguã Latinam, qua ipſi reperiũtur ſcripti, nullo modo percipiant, aut etiam penitus neſciant legere, quamuis tales libri retenti ſtrictiſſimè extent prohibiti, eo quòd cõtineant, vel defendant errores contra fidẽ aut tractent de Religione, &c. nequeunt illæ condemnari ad abiurandum. Ratio eſt, quia ex huiuſmodi retentione librorũ prohibitorum nulla inſurgit præſumptio hæreſis, vt per ſe patet, attenta qualitate perſonarum taliter ignorantium, ergo neque vlli abiurationi poterit eſſe locus, ſed ſufficiet aliqualis correptio. Ita Pegna 2. par. Direct. commen. 3. Zanar. in Summ. Diuin. præcept. par. 2. cap. 94. Rubr. de tortu. in cauſis fidei, verſ. Primò inſpiciẽdum, & poſt alios Carena dict. tit. 10. §. 8. num. 44.

499 Similiter non eſt iniungenda abiuratio alicui, licèt ſit homo doctus, ob retentionem, lectionem, &c. prædictorum librorum, ſi eos retineat, legat, &c. ad errores in ipſis contentos contra fidem pro communi bono Reip. Chriſtianæ confutandos. Quòd autem ad hunc finem retinuerit, legerit, &c. poteſt manifeſtè innoteſcere S. Officio, ſi in perquiſitione domus, dum libri fuerunt reperti, ſimul fuerint etiam repertæ ſcripturæ, per quas ille dogmata hæretica dictorum librorum confutaſſe

500 proſpicitur. Vndè cùm ab omni hæreſis ſuſpicione ſit immunis, conſequenter à tortura, & abiuratione omninò venit liberandus; corripiendus tamen, & puniendus aliquantulùm, eo quòd abſque licentia, propria auctoritate, dictos libros retinuerit. Ita cum Felin. Maſcar. Albert. & alijs, quos citat, Caſtrus Palaus, tract. 4. diſp. 2. pun. 10. §. 2. num. 8. & Carena dict. tit. 10. §. 5. num. 28.

501 Eſt item immunis ab omni abiuratione quiuis ſiue doctus, ſiue ignarus, ſi ſtatim atque librum aliquem prohibitum ob hæreſim ſe habere aduertit, ſeù ſtatim ac ad manus ſuas peruenit, ipſum comburit, aut lacerat. Inde oſtenditur, quia tunc omnis præſumptio malæ credulitatis ceſſat; ergò abiuratio quæuis etiam ceſſare debet. Ita cum multis per ipſum relatis Farinac. de hæreſi. quæſt. 180. num. 40. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 46. num. 26. verſ. Limitatur ſecundò, & Carena ibidem num. 45.

502 Qui bene aduertit ex Duar. ad Bull. Cænæ, lib. 2. can. 1. quæſt. 52. & ex Ricciull. de iure perſonar. extra Eccl. grem. exiſten. lib. 5. cap. 24. quòd non contraxerit ille hæreſis ſuſpicionem ex dicta cõbuſtione, vel laceratione libri prohibiti propria auctoritate facta, ſi bona fide ipſum combuſſit, aut lacerauit, neſciẽs, aut non aduertens, nequaquam id poſſe facere, ſed teneri ad Inquiſitorem deferre, iuxtà diſpoſitionem Bullarum Apoſtolicarũ Iulij III. incip. Cũ meditatio cordis, & Vrbani VIII. incip. Apoſtolatus officiũ, &c. quidquid ſit de iure, ſeù iuxtà Bullas antiquiores.

503 Præterea neque eſt locus vlli abiurationi caſu quo quis retinet, legit, &c. librũ, in quo non ſunt hæreſes contra fidem, nec aliquid directè, vel indirectè ſapiens hæreſim, ſed tantummodò propoſitiones aliquæ temerariæ, & ſcandaloſæ. Docet ibid. Carena num. 47. cum Burſat. conſil. 344. num. 18. vol. 4. ob rationem iam ſæpiùs adductam; quia vbi non adeſt materia inducens ſuſpicionem hæreſis aliquam, non poteſt abiuratio aliqualiter locum habere.

504 Addendus item alius caſus, in quo ex retentione dictorum librorum nec præſumptio hæreſis, nec obligatio abiurandi inſurgit, nempè ſi per manifeſta indicia innoteſcat S. Officio, quòd retinens libros

hære-

hæreticorum, prorſus ignorauerit illorum qualitatem. Docent præcipuè Caſtr. Palaus dict. tract. 4. diſp. 2. pun. 10. §. 4. n. 6

505 & Carena loc. cit. §. 4. numer. 27. Qui priùs benè idem de alio affirmauerat ſic. Si tandem, inquit, libri hi ſint reperti penes hæredem, qui nondùm omnes angulos domus hæreditariæ luſtrauerit, vtique talis nullam contrahet hęreſis ſuſpicionẽ, & conſequenter nullam abiurandi obligationem. Ita ille.

506 Quoad ſuſpicionem autem hæreſis leuẽ ob retentionem dictorum librorum, ſic exemplificat idem Carena §. 4. num. 26. Si inconſideratè, inquit, retinuerit, vel legerit, ſi parùm, & ſemel, ſi repræhendenti ſtatim obtemperauit, ſi ſtatim ac ſciuit librum eſſe prohibitum, illum Inquiſitori detulit, ſi ſollicitè abſolutionem quęſiuit, is leuiter tantummodò ſuſpectus ha-
507 bendus eſt. Hęc ibi ille. Et §. 8. nu. 44. rectè exprimit, quòd taliter ſuſpecto malæ credulitatis abiuratio de leui iniungi debeat.

508 Circa hoc legendi ſunt Suarez, tract. de fide, diſp. 24. ſec. 2. n. 4. vbi ait, eſſe vſu receptum, vt abiuret de leui, ſi quis legerit librum hęreticum; item Genuen. in prax. Archiepiſ. cap. 68. vbi ſimiliter affirmat, ita ſeruari in Curia, vt ob retentionem libri hęretici, aut pentaculi necromantici, vel ſimilis ſcripturæ continentis hæreſim, aut apoſtaſiam, ſi ex tortura inflicta pro intentione nihil emergat, de leui tantùm iniungenda ſit abiuratio.

509 Tandem Diana reſol. moral. par. 4. tr. 7. reſol. 6. notans ibi, quòd in Tribunalibus Hiſpaniæ S. Inquiſitionis regulariter ob dictam cauſam retinendi, legendi, &c. libros hæreticorum ſola abiuratio de leui iniungatur.

510 Verùm ſecundùm eundem Dianam ibi & ſecundùm Sanchez de hæret. cap. 7. n. 7. Leocat. verb. Libri, Repert. Inquiſ. eod. verb. & alios, negari non poteſt ex retentione, lectione, &c. Librorum hæreticorum oriri ſępius vehementẽ hæreſis ſuſpicionem, & conſequenter obligationem abiurandi de vehementi contra retinentẽ legentem, &c. Hoc præ cæteris exprimit, bene Carena dicto § 8. n. 44. en eius verba.

511 Si verò, inquit, inquiſiti primò quidẽ loco homines ſint docti, ſecũdo ſi libri hæreſes contineant, tertio ſi eos diutiſſimè retinuerint, & legerint, ac cum diligentia ex longinquis regionibus conquiſitos ad ſe tranſportari curauerint, quæ ſunt præcipua, conſideranda in hac materia, tunc pręuia tortura, vt pręcedenti quęſt. dixi, ſuper credulitate, & intentione
512 propoſitionum hæreticalium; ſuper Cõplicibus, à quibus libros habuerunt, quibus mediantibus; ſuper vſu dictarum propoſitionum, an aliquos eas docuerint, vt ſupra dicebam, ſi in ea ſe nõ grauent, adhuc cogẽdi ſũt ad abiurationẽ de vehemẽti ad ſimilitudinem aliorum ſuſpectorum de hæreſi vehementer; de quibus Pegna ad Directo. car. 2. commen. 59. verſ. Quòd ſi nõ compareant. Hactenus Carena.

513 Quin etiam aliquando ex retentione, lectione, &c. librorum hæreticorum poteſt quis reddi violenter ſuſpectus de hæreſi; adeò, vt debeat tanquam hęreticus expediri, imò formalis hæreticus reputari, maximè in eo peculiari caſu, cùm apud aliquem fuerit repertus liber ab ipſo compoſitus, in quo per eundem ex profeſſo hæreſes exprimantur, & ſtabiliantur, atque veritates Fidei catholicæ ſummo conatu impugnentur, tunc manifeſtè patet de hæretica credulitate auctoris; ergo de formali abiurare debere videtur. Ita cum multis per eum relatis Farin de hæreſ. q. 180. num. 16. & 17. Duard. ad Bull. Cœnæ lib. 2. Can. 1. q. 51. numer. 21. & Carena §. 3. num. 24. præter Pegnam, Par. & alios quos citauimus dict. cap. 19 lib. 1. noſtri oper. Reg. 145. verſ. Sed eorum.

514 Quòd autem tunc auctori illius libri, ſi certò ſciatur, ab ipſo fuiſſe compoſitum, & non ignoranter, ſed ex propoſito aduertenter hæreſes in eo expreſſas, & veritates catholicas refutatas, debeat infligi abiuratio de formali, efficaciter ibi à fortiori oſtendimus cum Pegna 2. par. Direct. ſuper cap. fraternitatis, extrà de hæret. cõment. 3. verſ. Horum tamen, hac ratione, quia ſi proferens verba hæretica, quæ ab errore nullo modo excuſari poſſunt, condemnandus eſt cum abiuratione de formali, & pœna ordinaria puniendus, quãtò magis id exequendum eſt in eo, qui illa ſcribit? Cum verba hæretica maiori deliberatione, vt plurimùm ſcribantur, quàm ore ſolo pronuncientur.

515 Ex prędictis tamen omnibus manifeſtè reſoluitur, quòd vix poſſit dari regula certa ad deliberandum de pręſumptione erroris, & de abiuratione iniungenda ob retentionem, lectionem, &c. librorum hæreticorum; ſed id perpenſis cunctis circũſtantijs relinqui debeat arbitrio prudentis Inquiſitoris.

516 Qui pro diuerſitate caſuum decernat, talium librorum retentores, lectores, &c. nunc eſſe leuiter ſuſpectos de hęreſi, nunc vehementer, nunc violenter, et aliquando etiam reponendos inter formales hęreticos, et pro varietate iſtorum graduũ abiurationem eſſe infligendam iam de formali, iam de vehementi, iam de leui, aut nullam; ſi nulla adſit præſumptio hæreſis. Ita Param. lib. 3. quæſt. 9. num. 147. Zanchin. de hæret. cap. 7. num. 7. Azor. to. 1. lib. 8. cap. 16. quæſtiun. 10. Souſa libr. 1. Aphor. cap. 21. num. 36, et alij multi, per
517 eos allegati. Quidquid in contrarium dicant Archidia. in cap. Sanè 24. qu. 2. et Carrar. tract. de hæreſ. num. 125 affirmãtes, retinentem, legentem, etc. libros hæreſibus infectos eſſe ſemper habendum

Pro

pro hæretico; quorum ſententiam vti fal-
ſam meritò improbant Torreblan. de Ma-
gia, lib. cap. 15. num. 31. & Diana moral.
Reſol. par. 4. tract. 7. reſol. 6.

518 Vltimo loco vnum verbum de alijs li-
bris ob alias cauſas excepta hæreſi prohi-
bitis; quid de retinente, aut legente eos?
Sub fin. dict. Reſol. 6. hæc pauca affert idē
Diana.

519 Non deſinam, inquit, etiam hìc adno-
tare, quòd legentes, & retinentes libros
Aſtrologię Iudiciariæ, qui de futuris con-
tingentibus, fortuitis ue caſibus, & libe-
is tractant, ab Inquiſitoribus puniuntur:
& vide nouiſſimè Conſtitutionem Vrbani
520 VIII. ſub die 1. April. 1631. Item legen-
tes libros prohibitos ab Inquiſitoribus,
etiam ſi nō ſint libri hęreticorum poſſunt
ab ipſis Inquiſitoribus puniri. Ita Souſa
in Aphor. Inquiſ. lib 1. cap. 31. num. 54.
& Seſsè tom. 4. deciſ. 464. numer. 24. Hæc
Diana de illorum punitione, ſed nihil ex-
primit de abiuratione, quę eſt noſtri in-
ſtituti, an iniungenda aliqua; ſeù prorſus
omittenda? Verùm iſtam expreſſionem
non omiſit Praxis m. ſ. in fin. capit. 10.
ſic.

521 Ma ſe i libri, inquit, non contengono
dottrine hæretiche, erronee, proſſime
ad errore, ò altra qualità ſoſpetta, ò di-
rettamente, ò indirettamente in fede, mà
ſolo coſe ſcandaloſe, e temerarie, ſi puni-
ſcono i ritentori con pene arbitrarie, mà
ſenza abiura, non eſſendo abiuratione ſe
non la materia, che porta ſeco ſoſpettione
ò vehemente, ò leggiera d'hęreſia. Hæc
522 ibi; Atque prædicta intelliguntur præ-
cipuè de libris prohibitis ob inhoneſta, &
impudica contra bonos mores in eis con-
tenta, vt traditur in vltima clauſula noſtræ
Regulę; cuius expoſitio, & probatio his iā
abſoluta manet.

---

*Quid de Iudice Laico in cauſis hæreſis ſe in-
gerente? quid de fingente ſe miniſtrum
S. Officij? iniungenda ne eis abiu-
ratio? an ſecùs?*

REGVLA CCCXCVIII.

523 NVllum dubium, Iudicem Laicum
attenta diſpoſitione iuris canoni-
ci, in cauſis hæreſis, & apoſtaſiæ eſſe om-
ninò incapacem. Vndè, ſi de ipſis tentet
vllo modo cognoſcere, præter excommu-
nicationem Papæ reſeruatam, quam ipſo
facto incurrit, poſſunt Inquiſitores contra
eum procedere, & aliqualiter condemna-
re; nequaquam tamen abiuratio vlla vide-
524 tur ipſi infligenda. Similiter etiam de-
cidendum circa illum, qui ſe fingit mini-
ſtrum Sancti Officij; excepto, quod de
excommunicatione dictum.

525 PRæter caſus in edicto DD. Inquiſi-
torum expreſsè contentos, ſunt
plures alij ad S. Officium pertinentes, per
clauſulam peculiarem eiuſdem edicti im-
plicitè indicati, vt vidimus in Proæmiolo,
cap. 20. lib. 1, noſtri oper. vbi non paucos
adducimus apud Tribunalia S. Inquiſitio-
nis tractari ſolitos, atque hìc præſente
inſtituto, de iniungenda reis abiuratione
vel ſecùs, neceſſariò repetimus, & non-
nullos adiungimus ibi omiſſos; cuiuſmo-
di ſunt iſti duo, quos in hac Regula ſimul
non incongruè explicamus.

526 Conſtat manifeſtè ex cap. Vt Inquiſitio-
nis, §. Prohibemus quoque de hæret. in
6. Iudices Laicos non eſſe capaces, nec poſ-
ſe cognoſcere de cauſis hæreſis, & apoſta-
ſiæ, etiam in quęſtione facti; traduntque
vt certum communiter omnes, quorum
multos citat Farin. de hęreſ. quęſt. 183.
527 num. 11. Vndè reijcienda prorſus ſecū-
dùm Carenam par. 2. tit. 3 numer. 13. &
ſecundùm alios, quos ipſe allegat, ordi-
natio Regni Luſitani lib. 5. tit. 2. § fin. qua
videtur probari, quòd poſſit Iudex Laicus
iudicare de apoſtaſia, quando eſt quæſtio
circa factum ſimplex, an quis fuerit apo-
ſtata, & fidem omninò deſeruerit? præ-
cipuè id defendit Pereyra de manu Re-
gia, par. 2. cap. 74. num. 3.

528 Sed cōtra eum ſit efficax argumentum;
quia apoſtaſia non eſt peccatum ſpecie di-
uerſum ab hæreſi, vt ex vera doctrina ad-
ducunt Bannez in 2. 2. D. Thom qu. 12.
art. 1. Valentia tom. 3. diſp. 1. quæſt. 11.
pun. 1. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 21. qu. 3.
Caſtr. lib. 1. de iuſt. hæret. punit. capit. 7.
Pegna par. 2. Direct. commen. 74. & alij;
ſed Iudex Laicus nequit cognoſcere de cau
ſa hæreſis, vt patet ex dict. §. Prohibemus,
tametſi agatur de quæſtione facti, cùm,
vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtingue-
re debeamus; ergò neque poterit co-
gnoſcere de quæſtione facti apoſtaſiæ,
cùm habeat admixtam quæſtionem
iuris.

529 Et quidem circa aſſertum Pereyræ be-
ne Diana; par. 4. tract. 1. reſol. 12. per ſe-
quentia verba; Notandum, inquit, eſt hìc
obiter, ipſum Pereyram num. 5. in fine,
aſſerere ſuam ſententiam repugnare com-
muni opinioni, ſed illam ſequi poſſe, quia
Reges non tenentur ſequi communes opi-
530 niones, ſed probabilem. Verùm ego pu-
to, hanc ſententiam non eſſe probabilem,
cùm ſit contra capit. Vt Inquiſitionis, §.
Prohibemus, de hæret. in 6. vbi abſolutè
in cauſa hæreſis prohibetur laicis ſe inge-
rere. Ita ille, atque ſtatim ad rem ſubiun-
git.

531 Sed quoad electionem, inquit, opinio-
num in caſibus ſimilibus, Reges obſeruent
conſilium alterius Senatoris, & non Pe-
reyræ; is eſt doctus, & pius Valenzuela, in
Defenſ. Monitorij Pauli V. par. 1. nu. 45.
vbi docet, quòd in conflictu opinionum
illa

ctum, an ſit illis iniungenda aliqua abiura-
tio, aut ſecùs? ſed cùm ex iſta actione
ingerendi ſe in cauſis hæreſis, nullam ſu-
ſpicionem malæ credulitatis contra iudi-
ces laicos inſurgere appareat, neque abiu-
randi locus in hoc caſu eſſe videtur.
546 Quòd autem fingens ſe miniſtrum S. Of-
ficij, cum re vera non ſit, ſubiaceat iuriſ-
dictioni Inquiſitionis, & punitioni eiuſdē,
concedunt omnes: ſed vt conſtet qualiter
puniendus, & expediendus, attendenda
eſt diſtinctio, de qua Alex. in addit. ad
Bart. in l. eos, §, qui ſe pro milite, ff. ad l.
Corneliam, de falſis, nempè, vel quòd
fingat ſe quis miniſtrum S Officij ſolùm
verbo tenus, & tunc cùm hoc delictum
ſonet meram iactantiam, venit puniendus
pœna extraordinaria, vt docet Carena tit.
547 17. §. 13. Si quis verò fingens ſe mini-
ſtrum exercet aliquos actus ad ſolum verū
miniſtrum S. Inquiſitionis ſpectantes, tunc
puniri debet pœna falſi, ſecundùm Meno-
ch. de arbitr. Iud. cent. 4. caſ. 318. nu. 21.
& ſecundùm alios, quos citat, & ſequitur
Carena dict. §. 13. num. 53.
548 At noſter Caſtr. Pal. par. 1. oper. moral.
tract. 4. diſp. 8. pun. 16. §. 7. nu. 4. multò
magis diſtinguens ait illud, quod proprijs
ipſius verbis non grauabor tibi tradere.
549 Rurſus, inquit, huic Tribunali ſubie-
ctus eſt reus vſurpans officium Inquiſitoris
notarij, aut alterius miniſtri, quia offen-
dit ſanctiſſimam huius Tribunalis iuriſdi-
ctionem, meritoque ab eius Iudicibus
coerceri debet; ſed qua pœnā puniatur,
non conſtat examinanda enim eſt diligen-
ter cauſa vſurpationis: nam ſi officium
vſurpauit, vt ſe ab aliquo periculo, in quod
fuit coniectus, libararet, nec alicui nocuit,
leniter eſt puniendus, reprehenſione ali-
qua verbali ſecretò in Tribunali facta, &
pœna aliqua pecuniaria, vel exilio per ali-
quot annos: ſic colligitur ex ijs, quæ tra-
dit Menoch. de arbit. lib. 1. caſ. 306. à nu.
14. vbi probat falſitatem, quæ nemini no-
cuit, nec nocere poteſt, non pœna falſi,
550 ſed aliqua extraordinaria puniri. At ſi
officium Inquiſitionis vſurpauit, vt aliquos
terreret, & concuteret, vel pecunias ex-
torqueret, aut aliam crimina pręſtaret, in
actu publico eſt producendus, ibique le-
genda eſt eius ſententia, vt aliquoties vi-
di. Sententia autem ſolet eſſe pecuniaria,
fuſtigationis, & triremis pro qualitate de-
licti. Sic docuit Simanc. cathol. Inſtitut.
tit. 46. col. vlt. & in Enchir. cap. vlt. n. 15.
551 & probat auctoritate Iul. Clar. lib. 5. re-
cept. ſenten. tit. ad l Corneliam teſtamē-
tariam, vbi ita ſcriptum reliquit. Qui in-
ſignibus altioris ordinis vtuntur, militiam-
que confingunt, quò quem terreant, vel
concutiant, humiliores capite puniuntur,
honeſtiores in inſulam deportantur. Ha-
ctenus Pala?
552 Cui adhæret Carena citatus, addens ſic.
Poteſt etiam, inquit, ad hoc allegari hi-

ſtoria, quam refert Ludoui. à Param. de
orig. S. Offic. lib. 2. tit. 2. cap. 15. de Saa-
uedra, qui fingens ſe Cardinalem, & ſu-
premum Inquiſitorem introduxit Officiū
S. Inquiſitionis in Luſitania; quæ hiſtoria,
ſi vera eſt, verè dici debet admirabilis, vt
vnicuique eam legenti facilè apparebit.
553 Dixi (ſi vera eſt) quia de illius hiſtoriæ ve-
ritate multi dubitant, & eam impugnant
omnes ferè iuriſconſultis Luſitani, & præ-
cipuè Freyras ad Roderic. de conſeſſ. ſoli-
cit qu. 22. num. 33. ex pluribus ſeq. Hæc
Carena, quę addenda traditis iam à nobis
de re iſta, initio noſtri oper. Prole-
gom. VI.
554 Mirum tandem, quòd nec Caſtr. Pal.
Cæſar Carena, neque alius, quod ſuam,
de abiuratione fingenti ſe miniſtrum S.
Officij iniungenda, nec ne, quidquam at-
tigerint, fortè ideo, quòd pars negatiua
ſupponatur omnino certa ob rationem ſi-
milem dictam, quia vndè non inſurgit ſu-
ſpicio vlla hæreſis, haud inſurget obliga-
555 tio abiurandi, &c Quæ dicta ſunt de pœ-
nis tali fingenti, vel iudici laico ſe in cauſis
hęreſis ingerenti infligendis, licet ad librū
VI. ſequentem ſpectarent; viſum tamen
eſt hìc præmittere: Atque his Regulæ fi-
nis.

---

*Frangens carceres S. Officij, aut in eo carcera-
tus ſe occidere tentans, ſitnè indè ſuſpe-
ctus de hæreſi, & obnoxius
abiurationi.*

REGVLA CCCXCIX.

556 TAmetſi alij carcerati fugientes fra-
cto carcere habeantur communi-
ter pro confeſſis de criminibus, propter
quæ in cuſtodia detenti erant, & abſentes
557 ad pœnas eorum condemnentur. At car-
ceratus ob hæreſim in S. Officio, ſi frangēs
carcerem fugiat, nequaquam abſens ſta-
tim vt hæreticus condemnandus; (excipe
niſi de hæreſi eſſet in proceſſu conuictus)
fractio tamen carceris auget hæreſis ſuſpi-
cionem, & præbet indicium ad torturam,
ac conſequenter ad abiurationem; ſecùs,
ſi frangat, & diſcedat, vt ſe illicò ſupremis
558 Iudicibus pręſentet Dein pari modo di-
cendum eſt de carcerato S Officij, qui ten-
tat ſe occidere poſtquàm ſciuit adeſſe cō-
tra ſe ſemiplenam probationem delicti;
nulla vero præſumptio pro Fiſco indè in-
ſurget, ſi non ex tali ſcientia, ſed ex tædio
vitæ ad inferendam ſibi mortem excite-
tur.

---

559 NOn eſt noſtri inſtituti ex profeſſo
agere de carceratis aliorum Tri-
bunalium, fracto carcere, fugientibus, &
de effectibus contra eos ex tali fractione,
& fuga ſequutis; non potui tamen non obi-

Digitized by Google

ter cõmunem doctrinam circa hoc attingere, vt in Regula: tradunt eam præcipuè Godifred. Abacco, in praxi, & theorica crim. §. fuga carceribus effractis, num. 2. & in prax. reatuum, quæſt 13. Gram. voto crim. 37. num. 1. Viui. lib. 1. commun. opinion. opin. 119. Iul. Clar. §. fin. q. 21. verſ. tertio autem modo, Portules ad Reportor. Molini, ſuper ritibus, & obſeruãtijs Regni Aragonum, in verb. Fractor.
560 num. 8. & ſeq. par. 2. Vbi id extendit, vt etiam procedat in carceratis, qui cæperũt frangere carceres, ſed nequiuerunt fugere, quòd iſti quoque ſint habendi pro cõfeſſis, & condemnandi vt tales ac ſi fugiſſent.

561 Verùm hanc extenſionem vti nimis rigoroſam meritò reijcit Carena dict. tit. 17. §. 21. num. 70 affirmans non eſſe veram; & communem ſententiam omnium auctorum, vno excepto Portule citato, fuiſſe practicatam per Curiam Cremonen. in caſu peculiari, quem refert, quin omnes carcerati, qui fracto carcere auferant, de anno 1636. condemnati ſunt in contumaciam ad pœnas ordinarias illorum criminum, ob quæ in carcerem coniecti fuerãt, iuxta obſeruantiam ſtatus Mediolani, de qua Clar. loc. cit.

562 Prædicta autem doctrina nequaquam locum habet reſpectu carcerati apud Tribunal S. Inquiſitionis ſi fracto carcere aufugiat, abſens haud condemnandus ſtatim vt hereticus, (excipe, vbi de hereſi eſſet iam in proceſſu conuictus; ſed facta citatione iuridica, ſi non compareat, infligẽda eſt ei excommunicatio, in qua ſi per annum inſurdeſcat, tunc poteſt, & debet hæreticus declarari, ac ipſius ſtatua de more comburi. Ex mente omnium ferè DD. tradunt Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 26. nu. 37. Diana par. 4. tract. 5. reſol. 17. & Carena vbi ſupra, concl. 2. nu. 72. poſt Ioan. Rojas de hæret. par. 2. aſſer. 15. Simancam cathol. Inſtit. tit. 16. num. 23. & Pegnam par. 3. Direct. comment. 35.

563 Et quamuis Zanchin. de hæret. cap. 10. num. 4. & eius Additionator Campeg. ibi, lit. B. oppoſitum teneant, dicentes quòd carceratus pro hæreſi, ſi fugiat, ſit pro conuicto habendus, & tanquam hæreticus condemnandus; eorùm tamen dictum meritò reijcitur à citatis auctoribus, & ab alijs, ſolumque poteſt habere locum in caſu à nobis per parentheſim expreſſo in Regula, quem defendit vti certum ibidem Carena, nempè, niſi de hæreſi eſſet in proceſſu conuictus.

564 Deducit autem ipſe Carena numer. 73. rationem propoſitæ communis doctrinæ ex benignitate S. Officij Tribunalis, quòd non ſtatim præſumit, reum fugientem eſſe hereticum formalem; cum fuga poſſit procedere vel ex tedio carceris, vel ex metu eius, quando fugiens adhuc non fuerat carceratus, vel ex ſimilibus cauſis, vt teſtatur etiam Ludouic. Param. libr. 3. de orig. S. Inquiſ. queſt. 4. num. 72. Pro maiori verò declaratione, & confirmatione prędictorum, adducit idem Carena nonnulla ex tractatu Pauli Garzię Hiſpanica lingua edito, inſcripto, Orden de proceſſar enel S. Officio; audi eius verba.

565 Hà ſe de aduertir, inquit, quam alos reconciliados, ò penitenciados con abiuracion de vehementi, quam eſtando recluſos quebrantan ſus penitencias, y ſe auſentan, no hauiendo contra ellos otra informacion, ſaluo de la fuga, ſeles deuen hacer ſus proceſſos conforme al Capitulo, cùm contumacia, de heret. in 6. Porque la ſoſpecha, quam reſulta de la fuga, Iunto con la de hauerſe dexado eſtar eſcomulgados mas tiempo de vn anno, hacen entera prouãza para poderlos declarar por hereges relapſos, y relaxar ſus eſtatuas al braco ſeglar. Però hauiendo informacion, por la qual eſtan conuencidos de hauer cometido nueuos delictos de heregia, y auſentandoſe, ſeles podran hacer los proceſſos en la via ordinaria, conforme al ſegundo modo, quo diſpone la inſtrucion de Se-
566 uilla 19. del anno 1484. Mas eſto no ſe deue hacer con ſola la informacion dela fuga, come algunos lo han acoſtumbrado; porque aquella no baſta para cõdenarlos por relapſos, como ſe determinò enel Cõſejo en eſta cauſa, qua hauiendoſe procedido en auſentia con ſola la informacion dela fuga contra cierta perſona reconciliada auſente, y relaxando la eſta tua al braco ſeglar, como relapſa, ſe reuocò la ſentencia, por no eſtar conuencida de nuenuos delictos, y ſe mandaron reſtituir, y reſtituyeron los bienes, que por ella ſele hauian confiſcado. Hactenus Ille.

567 Addit autem Carena ſic. Et quamuis, inquit, Garzia videatur loqui de eo, qui aufugit è carcere ſibi aſſignato adimplendas pœnitentias, attamen eadem eſt ratio de aufugiente è carcere ſibi dato ad cuſtodiam, quoad effectum declarandi fugientem relapſum in primo caſu, & hæreticum in ſecundo idem docuit alijs allegatis Pater Diana, dict. reſol. 15. verſ. Notandum eſt etiam. Hęc ille ad rem pręſẽtem conducentia.

568 Excitat item hic peculiare dubium idẽ Carena, dict. §. 21. nu 76. an fugiens fracto carcere S. Officij incidat in pœnas Cõſtitutionis Pij V. incip. ſi de protegendis. diſcutit ipſum in vtramque partem, pro affirmante allegat doctrinam Boſij, in tit. de captura, num. 17. ſecundùm Conſtitutionem Status Mediola. ſub tit de pœnis, §. prohibitum eſt omnibus, vbi imponitur certa pœna impedienti exequutionem capturę in quauis cauſa criminali, quòd ipſa comprehendat nõ ſolum illum, qui eximit captum, ſeù carceratum de manibus iuſtitię, ad etiam ipſum met carceratum, ſi ſe eximat, quòd copioſè probat, & addit ſic fuiſſe iudicatum per Senatũ Mediolani.

569 Pro negãte verò efficaciter arguit, quòd equidem verba dict. Conſtitutionis non videantur poſſe accommodari huic caſui; cùm multò grauior ſit caſus eximentis alium è manibus Iuſtitiæ, quàm eximentis ſe ipſum; quia vnicuique licitum eſt, ſuum ſanguinem redimere, l. 1. de his, qui ſibi
570 mortem, &c. Adde, quòd ſimilis extat Bulla Sixti V. contrà reſiſtentes Iuſtitiæ, quæ nunquam fuit in Curia Romana ad praxim redacta ab eius Iudicibus circa eximentem ſe ipſum à manibus Iuſtitiæ, vt benè aduertit Farinac. de carceri, & carcerat. quæſt. 33. num. 23. verſ. ſed quidquid ſit de mero iure.

571 Vndè ipſe Carena reſoluit, cùm nullus Doctorum, qui poſt editam Bullam, ſi de protegendis, de rebus ad S. Officium pertinentibus ſcripſerunt, eiuſque nonnunquàm mentionem faciunt, ipſius rigorem applicauerit (quod ſciam) frangenti carceres S. Officij, vt inde aufugiat, occurrente caſu, conueniens eſſe, vt Inquiſitor recurrat ad ſupremum Sac. Congregationis Tribunal, & ab eo congruum reſponsũ expectet; atque hanc Carenæ reſolutionẽ prorſus approbo.

572 Dato autem, quòd prædicta Bulla, ſi de protegendis, non habeat locum in reis fugientibus fracto carcere, ſi iſti à miniſtris iterum capiantur, ratione fractionis, & fugæ apud alia Tribunalia ſtatim aliqua pœna mulctantur. In Statu Mediolani regulariter tribus funis ictibus etiam illi, qui ſolùm carcerem frangere tentauerunt, vt docet Iul. Clar. §. fin. quæſt. 21. verſ. tertio autem modo. Imò in noſtro Tribuna-
573 li S. Inquiſitionis ſecundùm Canteram in ſuis quæſt. crim. par. 4. cap. 9. numer. 37 Souſam lib. 2. Aphor. cap. 26. num. 32. & 37. & Lud. Param. lib. 3. de origine S. Inquiſitionis quæſt. 4. n. 72. & 73. fractores carcerum, ſi ſint perſonæ viles, fuſtigantur ſi nobiles, ſtrictiùs, ac duriùs cuſtodiuntur.

574 Quin etiam ad iſtas extendit fuſtigationem Cantera citat. ſecretò tamen in carcere eis inſligendam, addens nihilominus quòd viderit Clericum publicè per vias flagellari ob fracturam carceris; ſed expedit, vt in carcere, ſeù in alio loco ſecretò fiat, vt ait Carena ibidem, num. 75.

575 Qui nihil prorſus attingit circa id, quòd magis ſpectat ad noſtrum inſtitutum, nempè ex tali fractione carceris, & fuga contra reum S. Officij fractorem, & fugitiuum inſurgere præſumptionem hæreſis, aut ſaltem augeri, adeò, vt adſit ſufficiens indicium ad torturam, & per conſequens ad aliquam abiurationem de leui, aut de vehementi pro qualitate delicti, & perſonæ, ſi ex tortura quoad intentionẽ nihil emerſerit. docent Clar. §. fin. quæſt. 21. verſic. tertiò autem modo, Menoch. de præſũp. lib. 1. quæſt. 89. num 42. Farinac. in praxi crim. quæſt. 30. numer. 85. & Souſa libr. 2
576 Aphoriſ. cap. 26. num. 34. & 37. Quod

dictum de abiuratione patet manifeſtè ex traditis ſæpe, ſcilicet, quod iuxta maiorẽ, vel minorem præſumptionem de mala credulitate, ſit gradus abiurationis inſligendus.

577 At ſi fugiens fracto carcere ſtatim ſe ſe præſentet coram Iudicibus ſupremis, ſeù coram Sac. Vrbis Congregatione S. Officij præciſè ex fuga, vel ex fractura carceris nequaquam oritur ſuſpicio hæreſis, ſeù delicti commiſſi contra fugientem, neque hìc propterea eſt pœna aliqua puniendus Hãc doctrinam vniuerſaliter reſpectu quorumlibet fugientium è carceribus cuiuſuis Tribunalis tradunt multi, præcipue Iacob à S. Georgio in l. 1. numer. 9. C. de ſeruis fugitiuis, Mar. Giurb. conſ. deciſiuo 69. num. 19. & cum alijs, quos citat Carena
578 dict. §. 21. num. 77. Probant inde, quia qui vadit ad ſuperiores, non dicitur formaliter frangere carceres, nec fugam arripere, cùm vtatur iure ſuo, maximè ſi nõ occurrat alia via, qua poſſit ſe ſuo ſupremo Iudici præſentare.

579 Quamquam Franc. de Auilez in ſuis comment. ad capita, ſeù leges Prætorum, cap. 18. vt refert citat. Carena, poſt approbationem prædictæ doctrinæ, affirmat, totum hoc remiſſum eſſe prudenti arbitrio Iudicis; nimitùm poſſe hunc, vt interpretandum videtur, dum ipſi non conſtat fugientem reum ſupremo Tribunali ſe præſentaſſe, contra eum procedere, & contra
580 cooperantes ad fugam eiuſdem, vt in facti contingentia habuimus caſum aliquot ab hinc annis in noſtro Tribunali Meliten. S. Inquiſitionis de quodam Religioſo, qui iam carcerationi proximus, facta iniunctione per Capitaneum, vt ſolet, nauigium fortè paratum conſcendit, & Romam verſus aufugit, ibique Sacræ Congregationi ſe præſentauit. Interim Illuſtriſs. D. Inquiſitor proceſſum contra fugitiunm completè formauit, & copiam eius ad Vrbem tranſmiſit, ac Religioſos, ad fugam auxilium illi præbentes carceribus mancipauit, donec de ordine S. Congregationis, per quam cauſa fuit expedita, liberati ſunt.

581 Quoad vltimam clauſulam noſtræ Regulæ de carcerato, qui tentauit ſe occidere, pro legitima deciſione præmittit Carena dict. tit. 17. §. 22. doctrinam generalem certam, cum Balth. Gomez de pot. hominis in ſe ipſum, lib. 1. cap. 1. & Farin in prax. crim. quæſt. 128. per totam, nimirum cùm nemo ſit dominus vitæ ſuæ, aut membrorum ſuorum, ob id nulli eſſe licitum ſe ipſum occidere, nec vllo modo vulnerare.

582 Diſtinguit item bene idem Carena cum citato Gomez, quòd ex duplici capite poſſit prouenire, vt carceratus ſe ipſum occidat, aut tentet occidere, ſeù vulneret Primò ex tædio vitæ, ſeù ex impatientia doloris, vel carceris, & ex hoc capite nulla

erroris præſumptio, nullaque pœna contrà eum aſſignatur. Patet clarè ex text. in l. final. §. ſi quis autem, ff. de bonis eorum, qui ſibi mortem, &c. ibi, niſi tædio vitæ, vel impatientia alicuius
583 doloris coactus eſt hoc facere. Et afferunt communiter DD. præcipuè Gothofred. in ſuis votis, proponens varia exempla, Farinac. ibid. num. 39. & Clar. §. fin. queſt. 68. verſ. ſe ipſum occidens, &c.

584 Secundò ſi quis carceratus ſe occidere tentet, inflicto vulnere ex conſcientia cõmiſſi criminis, maximè ſi iam ſciebat adeſſe contra ſe ſemiplenam probationẽ, quòd tale crimen patrauerit, tunc ex hac actione vulnerandi ſe, ſeù tentandi ſe occidere, inſurgit ſuſpicio malæ credulitatis in reo carcerato S. Officij, & indicium aliquod, ob quod, & ob alia præcedentia carcerationem, poteſt Inquiſitor procedere contra eum, infligendo ipſi torturam, & gradum abiurationis debitum. Ita cum Cãtera citato defendit Carena dict. §. 22. nu. 85. & 86. Atque hæc ſint ſatis pro repreſenti, quibus finem Regulæ imponimus.

Quiuis portans arma infidelibus, & Regularis ad eos vltra mare ſine licentia proficiſcens de apoſtaſia ne, vel fautoria ſuſpectus? Et ad abiurandum cogendus?

REGVLA CCCC.

585 CErtum prorſus, quoſcunque arma, cibaria, & alia prohibita ſaracenis, ac quibuſuis fidei hoſtibus deferentes ſpectare ad forum Sancti Officij, & ab Inquiſitore pro grauitate criminis poſſe puniri. Quamuis autem iſti vti ſuſpecti de fautoria ſecundùm aliquos Doctores, antea de leui abiurare ſolerent, hodie verò nequa-
586 quam abiurent: Vera tamen reſolutio ſub diſtinctione ita habet, ſi deferant arma, & ſimilia vetita ad terras infidelium lucrãdi, aut negotiandi cauſa, nulla eis abiuratio iniungenda: at ſi id faciant animo adiuuandi illos in bello cõtra Chriſtianos, de leui, aut etiam de vehementi abiurare
587 tenentur. De Regulari item abſque licentia ſuperioris vltrà mare proficiſcente ſic decidendum, quòd regulariter ſit ſuſpectus de hæreſi, & conſequenter aliquali abiurationi ſubiectus maneat.

588 CAſus iſte deferendi ad infideles arma, & alia conducentia pro inferendo bello Chriſtianitati, vt refert Bouadill. in ſua Politica, tom. 1. lib. 1. cap. 17. num. 69. ſub iuriſdictione Sanctę Inquiſitionis eſſe cæpit in noſtris Regnis Valentino, Aragonenſi, & Gotolano, poſtea pedetentim ad quaſcunque alias Prouincias Chriſtiani Orbis ſe extendit, itaut vbicunque accidit, de eo Inquiſitores cognoſcant; audi verba Bouadillę hiſpano idiomate.

589 Caſo 35. inquit, es contra los que lleuan armas, dineros, ò cauallos, ò otros pertrechos de guerra alos enemigos dela fé, ò tienen con ellos trato, y confederacion en tiempo de guerra como quiera eſte delito concerne a toda la Chriſtiandad, y à los que le cometen eſtan eſcomulgados por ſolo hecho. Y aſſi entiendo que en los Regnos de Aragon procede el S. Officio
590 de la Inquiſicion contra los tales. Hęc ille, indicans per hæc vltima verba, quod in Regnis, Caſtellæ, vbi ipſe exiſtebat, & ſcribebat, adhuc caſus iſte non pertineret ad Tribunalia S. Inquiſitionis.

591 Poſteà verò factam fuiſſe dictam extenſionem patet manifeſtè ex traditis per Cãteram inſignem Inquiſitorem in ſuis q. 4. par. concernentes punitionem delictorũ, cap. 1. de hæret. nu. 67. & 68. vbi etiam circa fin. ait, ſic fuiſſe iudicatum in S. Officio Murciæ, & approbatum tandem per ſupremum conſilium Inquiſitionis Hiſpaniæ; & quod in Tribunalibus Italiæ ſit parimodo receptum, nimirum taliter delinquentes eſſe ſub iuriſdictione Inquiſitorũ, confirmatur teſtimonio Carenæ Cremonẽſis 2. par. tit. 17. §. 20. Qui vltimus, quod ſciam, de hac re ſcripſit, & inde efficaciter oſtendit, quia cum crimen iſtud deferendi arma tendat in deſtructionem totius Status Religionis Chriſtianæ, ipſum committentes non apparet, vnde excuſari valeant, nè cenſeantur infidelibus, apoſtatis, & hæreticis fauere; ergo meritò iuriſdictioni Inquiſitorum ſubduntur.

593 De huiuſmodi autem Reis tranſmittentibus arma, equos, bellicaque tormenta hoſtibus Chriſtianæ Religionis, audi qualiter loquatur Caſtrus Palaus in opere morali, trac. 4. diſp. 8. pun. 16. §. 10.

594 Inquiſitores, inquit, Hiſpani de hoc crimine cognoſcunt ob ſuſpicionem hereſis. Videntur enim ſic delinquentes fautores hæreticorum eſſe; & ità in carceribus ſecretis recluduntur, dum eorum cauſa agitur. Illa concluſa, ſimul cum Ordinario (quod ſemper intelligitur) pronunciatur ſententia, quæ regulariter in tribunali tantùm pronunciatur, & non in actu publico, niſi in aliquo caſu graui, &
595 extraordinario. Huius autem pœna eſt, ſi vilis perſona eſt, fuſtibus cædi, ſin minus, exilio, & pecunia in ea quantitate, qua equi, armaquè valebant, & inſuper, omnia illa confiſcantur; quòd ſi iam fuerint tranſmiſſa, pœna pecuniaria duplicatur, & ſcio quendam religioſum ob hoc crimen ex conſilio ſupremi Senatus condemnatum fuiſſe in ſexcentis ſcutis, & in annua in ſuo Conuentu recluſione, & ſuſpenſione interim ab Officio: quam condemnationem adimpleuit, & pecuniam ex reddito ſibi prouenturo duobus annis ſol-

ſoluit. Antiquitùs abiurabant de leui, mo-
dò non eſt in vſu. Ita ille non ſine erudi-
tione, expreſſis nonnullis ſcitu dignis.
596 Verùm circa id, quod vltimo loco ait,
abiurationem ſcilicet nõ eſſe modò in vſu,
haud exigua occurrit difficultas, nám cum
Inquiſitores, vt affirmat ipſemet Caſtrus
Palaus, cognoſcant de hoc crimine, & ip-
ſum committentibus abiurationem de leui
antiquitus iniungere conſueuerint ob hæ-
reſis ſuſpicionem; cumque hæc pariter ſo
ſemper adſit contra dictos delinquentes,
nequit aſſignari ratio, quæ valeat, cur dic-
ta quæ conſuetudo abiurandi ſublata fuerit
ſecundùm aſſertionem Caſtri Palau, quã
nullo modo admitto.
597 Quare quidquid ipſe, vel quiuis alius
dicat, illum non vſum dictæ abiurationis
approbans, meritò eius ſententia reijcitur
à Diana 4. par. tract. 7. Reſol. 19. & à Ca-
renà vbi ſupra, num. 67. placetque valdè
modus eorum reſoluendi ſub diſtinctione,
videlicet, ſi deferens arma, & alia prohi-
bita infidelibus ſit mercator, aliàs de hæ-
reſi non ſuſpectus, & appareat claré, quod
fuerit inductus ad ſic deferendum tantùm
cauſa lucri, & negotiationis, tunc cùm
ceſſet omnis ſuſpicio hæreſis, ceſſare etiã
omnino debet obligatio abiurandi: quæ
deciſio pro quouis tempore vera fuit.
598 At ſi quis exequatur hanc actionem
tranſmittendi arma, equos etiam hoſtibus
noſtræ Religionis, animo adiuuandi infi-
deles, & hæreticos in bello ad impugnan-
dum Catholicos, cum ex hac tranſmiſſio-
ne oriatur fautoria præſumptio, iſtam
tollere debet per aliquam abiurationem
de leui, aut etiam de vehementi, atten-
ta qualitate facti, & perſonæ, maximè
ſi contra hanc extet iam aliàs præſumptio
de hæreſi, vel ſi ſit de genere maurorum,
ſeù Turcarum, atque hinc deducetur,
quod dicto animo iniquo id faciat. Ad
599 cognitionem huiuſce rei completè ca-
piendam lege doctiſſimum Azeued. ad le-
ges nouæ recompilationis libr. 8. tit. 1. l.
10. per totam, vt ipſum citat Carena ibi-
dem.
600 Circa ſecundum, quod proponitur in
Regula noſtra de quouis Regulari, qui
abſque licentia ſui Superioris ad infideles
vltra mare proficiſcitur, extat Bulla Ioan.
22. incip. Ad noſtrum, poſita inter extra-
uagan. ſub titulo de Regularibus, & quod
iſte ſic proficiſcens ſit vehementer ſuſpe-
ctus de hæreſi, tradunt, vt certum Pegna
2. par. Direct. commen. 81. & ex eo Ca-
601 rena dict. tit. 17. §. 7. Maximè ſi in
partibus vltra marinis commorantes abſ-
que dicta licentia, detrahant Sanctæ Ro-
manæ Eccleſiæ, & de ritibus eius audacter
obloquantur, vt deciditur expreſſe in di-
cta Bulla, quòd ob talem profectionem
detractionem, & oblocutionem fiant ve-
hementer ſuſpecti de hæreſi, aut de apo-
ſtaſia à fide, & per conſequens, quod de

vehementi eam abiurare teneantur, qui-
bus præſens Regula terminatur.

Circa obloquentes de Sancto Officio, & de Inquiſitore quid? puniendi ne ab illo, & ad abiurandum condemnandi? an ſecus?

REGVLA CCCCI.

602 QVamuis nullus iudex cuiuſuis Tri-
bunalis (excipe ſupremum) poſſit
de ſibi, ſuiſque miniſtris iniuriam oblocu-
tionibus inferente cognoſcere, & talis
cauſa iudicio alterius tertij ſit committẽda.
603 At ſpeciale eſt hoc in Sancto Officio, vt
quicunque de eo, aut de aliquo Inquiſito-
re etiam particulari inferiori obloquantur
ab ipſomet Inquiſitore condignè puniri va-
604 leant. Quòd ſi oblocutio in fautoriam,
aut aliter in hæreſis ſuſpicionem vergat,
oblocutori pro qualitate criminis, & per-
ſonæ aliqua abiuratio iniungi debet: ſe-
cùs verò, ſi nulla præſumptio erroris ad-
ſit.

605 TOta doctrina huius Regulæ adeò
per ſe nota, & manifeſta apparet,
vt breuiſſima eius explicatio per partes ad
eam completè capiendam ſufficiat: quoad
primam iam alibi docuimus, in quauis cau-
ſa, ſeù actu iudiciali concurrere tres per-
ſonas nempè Iudicem, actorem, & reum,
itaue iſti duo ſint partes inter ſe litigantes
apud illum, & regulariter loquendo repu-
gnat, vt idem ſit iudex, & pars in eadem
606 cauſa ſiue ciuili, ſiue criminali. Atque
particulariter in præſenti de inferente iniu-
riam ipſi iudici verbalem, quòd hic non
poſſit iudicare illum, neque ob tale deli-
ctum punire, & quod cauſa debeat com-
mitti alteri iudici, iuxta textum, in Auth.
de Defenſ. ciuitatum etiam, & cum Don
Tho. Carleual. in tract. de foro competen-
ti, lib. 1. tit. 1. diſp. 2. quæſ. 7. ſect. 1. nu.
785. alios allegante, tradit Carena dict.
tit. 17. §. 9. & exemplificat ſic.
607 Senatus inquit, noſter Mediolan., die
19. Auguſti 1624. iuſſit Prætori Terræ So-
reſinæ, qui proceſſum formauerat contra
Deputatos dictæ Terræ ſuper nonnullis
iniurijs ipſi, & iuſtitiæ ab eis factis, quòd
proceſſum remitteret Prætori Cremonæ,
cui etiam iniunxit, quod teſtes repeteret,
& in cauſa ſeruatis ſeruandis procederet.
Ita ille.
608 Adiunximus autem limitationem per
parentheſim huiuſmodi (excipe ſupremũ)
nam Iudices, ſeù Principes abſoluti, &
Tribunalia ſuprema contra quemcunque
ſibi, vel ſuis miniſtris iniuriam verbaliter,
aut realiter inferentem Iudices eſſe poſſũt
ex vi iuris naturalis, nam alioquin, cùm
inferior non ſit competens, neque idem

Digitized by Google

Iudex ad puniendas iniurias ſuperiori, ſeù Supremo illatas, ſequeretur hoc maximum inconueniens, quòd delicta adeo grauia manerent impunita, cum non exiguo Rei-
609 publicæ Chriſtianæ detrimento. Affert ibidem Carena, & præter citatum Thom. Carleual, allegat pro eadem doctrina Godofredum Abauo in praxi reatuum, q. 7. num. 60. & Hieron. Portul. ad repert. Molini ſuper ritibus, & obſeruan. Regni Aragonum, par. 3 verb. iniuria, num 36.
610 Oſtendit item ipſe Carena verijs exemplis, præcipuè ex ſupremo Tribunali ſui Senatus Mediolani deſumptis, vt exemplo cuiuſdam Franciſci de Fenaſchis, qui quòd de Curia oblocutus fuiſſet, ex Ordine Senatus fuit punitus triplici funis ictu, & genibus flexis præſente ingente Populi multitudine à Curia veniam petijt, iniunctúque ei præceptum, vt à talibus abſtineret
611 ſub pœna Triremium Exemplo etiam alterius Io. Franciſci Bruſcoloni qui propter ſimilem oblocutionem contra DD. Protectores Carceratorum, adiectis etiam minis, pari modo fuit punitus, ac veniam petijt. Ad exempla verò aliorum ſupremorum Tribunalium videnda non pauca proponit Carena Lectori citatum Godofredum, qui copioſè ea adducit.
612 Sequitur dicendum de eo, quod eſt proprium noſtri inſtituti; concordes circà hoc Scriptores eſſe, ſcilicet ſpeciale apud quoduis Tribunal Sancti Officij, quòd poſſit Inquiſitor, etiam particularis, ſeu inferior contrà inferentes ſibi, & ipſi Sancto Officio, ac eiuſdem Miniſtris temerarijs oblocutionibus iniuriam verbalem procedere. Ita Zanchinus de hæret. cap. 31. ibi copioſè ipſius Additionator Campegius, Simanch. de Cathol. Inſtit. tit. 34. num. 28. Farinac. de hæreſ. quæſt. 182. num. 79. Carena dict. tit. 17. §. 8. num. 27. & alij.
613 Ratio inde ſumitur, quia talis iniuria cenſetur facta Eccleſiæ, & Sic expedit in fauorem fidei, vt iniurians ab ipſomet Inquiſitore iniuria affecto puniatur. Atque eſt Nobis hic ſermo de iniuria verbali, vt etiam notauit benè ibidem Carena nũ 2. nam cõtra iniuriam realem adeſt Bulla Pij V. Si de protegendis, multo maiori rigore diſponens, vt alibi diximus.
514 De punitione autem prædictorum obloquentium contra Sanctum Officium, & Miniſtros eius ait idem Carena, ſi ſint perſonæ honeſtæ quòd poſſint condemnari ad petendam veniam genibus flexis in plena Congregatione à D. Inquiſitore, & pro grauitate oblocutiònis ad aliquam pœnam pecuniariam: loco verò huius, ſi ſint viles, ad fuſtigationem: vel ad vtramque, ſi iniuria ſit valdè grauis, & proponit exemplum ſic?
615 Atque ita, inquit, cùm alias Cremonæ inquiſitus fuiſſet in Sancto Officio quidam hebræus ob libellum famoſum factum contra P. Inquiſitorem, & Sanctum Officium, Congregatio Cremon. fuit in voto, quod Si ille hebræus delictum in tortura fateretur condemnari deberet, vt publicè per Ciuitatem fuſtigaretur, cũ mulcta pecuniaria, die 28. Auguſti 1576 vti atteſtatur Reuerendiſſimus D. Marcus Anton. Amid. in ſuis votis manuſcriptis in cauſis ſancti Officij, penes me exiſtentibus, tom. 2. voto 20. num. 5. hæc ille; nec aliud melius occurrit exemplum.
616 Deinde notatu dignum eſt illud, quod ipſe Carena ſub fine §. 9 addit ſequentibus verbis Benè verum, inquit, eſt quod tàm Inquiſitor, quàm Iudices Laici Supremi, cum iniuria eſt ipſis facta notoriè, puta in actu publico fidei, vel in loco vbi pro Tribunali Laici iudices ſedent, tunc poteſt iniurians puniri etiam ſine proceſſu & ſententia in ſcriptis lata, cum ſolo decreto oretenus lato, Carleual, vbi ſuprà nu. 799. qui addit ſe ità vidiſſe ſæpius practicari in Tribunalibus ſupremis Hiſpaniarum, & ibi multos Doctores allegat, quibus áddo ego Hieronymum Porteles in dicto verbo, iniuria, num 39. & ſeqq. hæc ille.
617 Qui benè cum Carleual. loc. cit. n. 798. limitat ſupra traditam doctrinam, & affirmat, quod Officiales Regij, ſeù Iudices maiores, licèt non ſint ſupremi, poſſint procedere contra inferentem ipſis iniuriam, ſi hæc inferatur eiuſdem pro Tribunali ſedentibus, & ſic notoriè, vt nulla tergiuerſatione celari poſſit; eo quod pro bono publico, & pro reuerentia iuſtitiæ debita, prorſus expediat, vt contrà taliter iniuriantem illi procedatur: Vndè quantò magis id locum habebit, ſi iniuria obloquendo inferatur cuiuis Inquiſitori.
618 Tandem circa id, quod huc magis ſpectat, nempè dictis oblocutoribus, ſeù iniuriam verbalem ſancto Officio, aut alicui Inquiſitori inferentibus, ſit iniungenda, nec ne aliqua abiuratio? nullus ex auctoribus ſupra citatis, quidquam profert, nec alius, quod ſciam; deciſum tamen ſub fine Regulæ ex principijs ſæpius adductis tibi vt certum tradidimus; per ſe enim manifeſtum apparet, quòd obloquens de ſancto Officio, aut de Inquiſitore ſit cogendus ad abiurandum in aliquo gradu, ſi ex tali oblocutione præſumatur intentio fauendi hæreticis, aut eorum erroribus adhærendi: liberandus verò ab omni abiuratione, ſi nulla præſumptio huiuſmodi inde oriatur, atque his finis Regulæ.

Con-

Commorantes Itali in locis hæreticorum, & iiſdem in Italia Domum habentes; vel ad quaſuis Chriſtianorum terras commercij cauſa euntes quomodo ſe geſſiat de foro Sancti Officij, & ab eo expediendi?

REGVLA CCCCII.

619 AD fidem Catholicam in ſua totali puritate, & integritate retinendā, opportunè ſtatutum à Summis Pōtificibus, ne Itali in terris hæreticorum habitent, niſi ſeruatis conditionibus determinatis, & contra nè hæretici in Italiam venientes etiam ſub colore Mercimonij, ibi domum apertam, propriam, vel conductam habeant, neque vllus ſic eos recipiat. Con-
620 tra facientes autem ſubduntur inquiſitori, & vt ſuſpecti de hæreſi abiurare aliqualiter
621 tenentur. Poſſunt item inquiſitores procedere contra hæreticos, ſeu infideles ad Chriſtianitatis terras ex permiſſione Principum accedentes cauſa commertij, ſi ſcandalum præbeant probabiliter, non ratione hæreſis aut infidelitatis; ſed ſcandali; vnde abſque abiuratione, arbitrio puniuntur, probabile etiam oppoſitum.

622 EX commercio cum hæreticis ſeptentrionalibus, & vltramontanis, no prouinciæ Italiæ aliqua hæreſis labe inficerentur, maximopere inuigilarunt ſemper Summi Pontifices. Propterea Clemens viij. die 26. Iulij ann. 1596. edidit conſtitutionem, incip. Cum, ſicut, per quam non ſine diuina inſpiratione diſponit, ac præcipit, ne Itali cuiuſuis ſtatus, & conditionis diſcedant ad terras hæreticorum, & habitent, aut domicilium teneant in loco, vbi aliqua Eccleſia cum parocho, ſeu Sacerdote Catholico non exiſtat, & librè audiri poſſint Miſſæ, & alia diuina officia atque iuxta ritum Sanctæ Matris Eccleſiæ.
623 Præcipit item, ne Itali Matrimonia contrahant cum Mulieribus hæreticis; ne ſepulturis hæreticorum vtantur; ne permittant filios ſuos de ſacra Baptiſmi fonte per hæreticos Patrinos leuari; neque iſtorum filios ipſi leuent, niſi per Sacerdotem ritu Cathol. baptizentur, ne ad loca hæreticorum accedant, niſi priùs id ſuis Ordinarijs, aut inquiſitoribus manifeſtent: Denique ne medicamenta à medicis hæreticis accipiant, nec eos ad medicandum vocent, excepto caſu neceſſitatis, cùm alius non
624 adeſt. Ex quibus plura iam extabant de iure prohibita, vt expendit benè Carena, 2. par. tit. 17. §. 5. qui caſum exceptum neceſſitatis, ſimili demonſtrat his verbis.
625 Sic cum, inquit, Chriſtianis prohibitum ſit ſub pœna Excommunicationis, accipere medicinam à Iudæis, cap. Nullus 28. quæſt. 1. ſi tamen neceſſitas vrgeat, vtique licitum erit Chriſtianis, etiam à Iudæis medicinam accipere, argu. cap qualitas temporis 27. quæſt. 1. ita Originaliter dixit Marian. Socin. in cap. 1. extra de Iudæis Paulus Duran. de condit. & modis impoſſibilibus par. 1. n. 39. Eberard. Speckan. in ſuis quæſtionibus Iuris Cæſarij Pontificij, & Saxonici quæſt. 14. per totam, ſed maximè n. 6.
626 Caueant tamen, quantum fieri poteſt, Chriſtiani à medicis Iudæis; Quia, vt refert, Boubdill. in ſua Politica, lib. 1. cap. 4. num. 27. Henricus Tertius Rex Caſtellæ, obijt opera Don Mayr Iudęi ſui medici in quo plurimam fiduciam habebat, hactenus ille; ergo pari modo vrgente neceſſitate, quiuis ęgrotans opera medici hęretici vti poterit.
627 Si quis verò Italus dictis conditionibus non ſeruatis, Conſtitutionem Clemētis viij. violauerit, vti de hęreſi ſuſpectus ſubijcitur iuriſdictioni Inquiſitorum, puniendus, vt diſponitur in ipſa Conſtitutione, & addit ibidem Carena, noſque attigimus lib. 1. noſtri Operis, copit. 20. Regul. 150.
628 Extat item Bulla 2. Iulij anno 1622. à Gregorio xv. edita, incip. Romani Pontificis, confirmatoria dictę Bullę Clementis, viij. & ampliatoria in hunc modum, quod prohibeat quibuſcunque hęreticis ad Italiam, & ad inſulas ei adiecentes accedentibus domum apertam propriam, vel conductam, aut gratis conceſſam habere, domiciliumue contrahere, neque etiam ſub prętextu mercimonij, aut quouis alio, atque decernat non curantes de dicta prohibitione eſſe puniendos ab Inquiſitoribus, ſecundum formam iuris, vt affert Carena, loc. cit. contra receptores verò illorum ſic additur in dict. Gregoriana.
629 Et ſimili modo eos, qui hęreticos prędictos receptauerint, iiſque quoquomodo contra pręſentium literarum tenorem, fauorem, opem, ſeù auxilium prębuerint, vti fautores, & receptores hęreticorum puniri, ſicque per quoſcunque Iudices etiā que definiri debere, &c. decernimus, & declaramus, hęc ibi, ad rem, de qua agimus ſpectantia.
630 Verùm nulla in prędictis Bullis mentio de abiuratione Italis contra normam Clementis viij. in terris hęreticorum habitantibus, vel contra prohibitionem Gregorij xv. in Italia, aut in Inſulis ei adiacentibus, eoſdem hæreticos recipientibus
631 iniungenda, vel ſecus. Carena item ſub finem citati §. 5. circa talem abiurationem ſe breuiter expedit his paucis. De modo autem, inquit, procedendi contra reos incidentes in has conſtitutiones, maximè quoad torturam, & abiurationem plenè dixi in tit. de Fautoribus, &c. in §. de conuerſantibus cum hæreticis. ita ille; Recurrendum itaque nobis ad illum §. Cum ipſo.

Care-

632 Carena. Per conuerſantes autem cum
hæreticis intelliguntur diuerſi: primò, qui
alloquuntur eos, vel immediatè ore
ad os, vel per tertiam perſonam, aut per
tranſmiſſionem, ac receptionem literaru.
Ita Farinac. de hæreſi, quæſt. 182. n. 168.
Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 41. n.
11. & Pegna 2. par. direct. commen. 81. lit-
633 tera D. verſ. iam vt vno verbo. Item
qui eos viſitant, iuxta textum in cap. Ac-
cuſatus, §. ille quoque, de hæreticis in 6.
Eymericus 2. par. Direct. quæſt. 36. n. 8.
634 & Farinac. ibidem num. 175. Dein qui
hæreticis munera tribuunt, & cum ipſis cō-
trahunt affinitatem. Afferunt Locatus in
verbo ſuſpicio num. 10. Eymericus, & Pe-
635 gna loc. cit. Præcipuè tamen intelligun-
tur, qui commercium, ſeu negotiationem
cum ipſis hæreticis habent ſecundum Fa-
rinac. vbi ſupra, & Ioan. Rojas ſingulari
212. maximè ſtante dict. prohibitione Cle-
mentis VIII. & Gregorij XV. in Bullis eo-
rum allegatis.
636 Quòd autem omnes regulariter conuer-
ſantes cum hæreticis, & præſertim nego-
tiantes cum illis contra dictam prohibitio-
nem, ſint ſuſpecti de hæreſi, vel fautoriæ,
& debeant aliqualiter abiurare, adducit
& erudite idem Carena in dict. §. 7. de
conuerſantibus cum hæreticis, audi quæſo
eius verba.
637 Sciendum tamen, inquit, eſt generali-
ter hoſce conuerſantes cū hæreticis ſuſpe-
ctos eſſe de hæreſi, fautoreſque dici hære-
ticorum; ita Reportor. Inquiſitor. in ver-
bo hæreticus, verſ. Nota, quòd conuer-
ſatio, & in verbo conuerſatio, verſ. 2. &
in verb. Detegitur, verſ. Item ſi nunquā
vbi quòd hæc ſuſpicio eſt vehemens. Lo-
catus in Iudiciali Inquiſitorum, in verbo
ſuſpicio, num. 15. vbi propterea, quod
habentes familiaritatem cum hæreticis,
propter vehementem ſuſpicionem, debeāt
abiurare, Ludo. à Paramo de origin. San-
ctæ Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 9. num. 166.
& ſeqq. vbi, quod ex conuerſatione vehe-
mens oritur ſuſpicio, ob quam tales con-
uerſantes ſæpe coguntur, vel ſe purgare,
vel familiaritatem illam, & conuerſationē
abiurare. Hactenus Carena cum citatis ab
ipſo auctoribus.
638 Addit tamen benè ipſe Carena ex ſentē-
tia Locati in Iudic. Inquiſit. in verbo cre-
dentes, num. 2. Simañ. de cathol. Inſtit.
tit. 11. num. 9. & Farinac. de hæreſ. q. 182.
num. 9. quòd prædicta n. præcedenti non
ſint indiſtinctè ſumenda, cum non ſemper
huiuſmodi cōuerſantes cum hæreticis ſint
vehementer ſuſpecti de hæreſi, ſed aliquā-
do tantùm leuiter, attenta qualitate per-
ſonarum, loci, temporis, & aliarum cir-
639 cumſtantiarū. Vnde conſequenter abiu-
ratio eis ſecundum gradū ſuſpicionis, mo-
do de vehementi, modo de leui iniungē-
da.
640 Circa hæreticos tandem mercaturæ cau-
ſa ad quaſcunque Chriſtianorum terras
venientes quid? De his ex profeſſo tractat
Antonius Souſa lib. 1. Aphoriſm. cap. 31.
per totum, 20. numeris, vbi pro explican-
do modo, quo Inquiſitores contra eos pro
cedere poſſunt, & debent; vel ſecùs, varia
reſoluit ex ijs, quę in alijs caſibus à Docto-
ribus traduntur, cum de hac materia nul-
lus ſit, qui ſcripſerit, vti iſtiſmet verbis id
affirmat ipſe Souſa (intelligitur ante eum)
& confirmat Carena dicto tit. 17. §. 6. vbi
ex illo ſolo, nullo alio auctore citato, ali-
quā hùc ſpectantia deſumpſit.
641 Certum primò eſt, quòd ex permiſſio-
ne, ſeu ex conuentione, facta inter Princi-
pem catholicum, & Principem hæreticum
(ſicut multis ab hinc annis fuit facta inter
Regem Hiſpaniæ, & Regem Angliæ) poſ-
ſint venire hæretici ad loca Chriſtianitatis
ſub conditione in his, quæ ad fidem, &
Religionem pertinent, eos non fore mo-
leſtandos, niſi dato ſcandalo; tuncque
propter ipſum prout de iure puniendos ab
Inquiſitoribus ſcilicet. Ita citati Souſa, &
Carena.
642 Secundò, certum eſt, prędictam per-
miſſionem, ſeu conuentionem ſub illa cō-
ditione, non ſortiri effectum, ſi tantùm
Principis, ſeu Regis auctoritate nitatur;
quia huius iuriſdictio laica non ſe extendit
circa negotia Eccleſiaſtica, & ad fidem
ſpectantia, cap. Decernimus, de iud. mar.
643 de iuriſdict. tr. 1. & 2. Debet ergo eſſe
approbata talis conuentio à Summo Pon-
tifice, & expedit ſæpè, vt per eum ob bo-
num publicum communitatis approbe-
644 tur. Sine hac autem approbatione in-
tegrum relinquitur Inquiſitoribus contra
dictos hæreticos ad terras catholicorum
negotiandi cauſa venientes procedere,
prout iuris fuerit, ratione hæreſis, ſiue hæc
iſti in eorum diſtrictu manifeſtauerint, ſi-
ue in alio; nam hęreticus vbique peccat,
& vbique capi, ac puniri poteſt. Eymer.
2. par. Direct. quæſt. 42. vbi Pegna, com-
men. 91. & par. 2. in cap. vt commiſſi, n.
12. de hæret. in 6. Afferuntque totum hoc
relati Souſa, & Carena.
645 Tertiò, certum eſt, ſi ante talem con-
uentionem approbatam à Papa, fuerat iā
denunciatus aliquis hæreticus Sancto Of-
ficio; licet poſtea in Hiſpaniam v.g. ad ne-
gotiandum tranſeat, poſſe apprehendi, &
obligari ad amplectēdam fidem ab Inqui-
ſitore. Cum hic per denunciationem prę-
cedentem habeat ius acquiſitum contra
hunc hæreticum, quod ius per ſubſequē-
tem conuentionem non amittitur. Ita Sou
ſa, & Carena ibidem.
646 Quartò certum eſt, quòd ſecundum
doctrinam D. Thomæ 2. 2. quæſt. 43. art. 5.
tunc adſit ſcandalum, ratione cuius poteſt
Inquiſitor procedere contra talem hære-
ticum, quando hic dictis, vel factis minus
rectis præbet alicui occaſionem ruinæ in
materia fidei. Extendit hoc bene Souſa à
num.

num. 16. vt ſi hæreticus, rationibus, perſuaſionibus, aut alia via perſuadere nitatur ſuam ſectam, ſeu errorem aliquem cõtra fidem alicui homini catholico, aut hũc à Doctrina Catholica, & puritate fidei re-
647 mouere. Item ſi ſacramenta profanet, aut ipſis, vel ſacris imaginibus iniuriam inferat, ſi ad præſentiam diuinæ Euchariſtiæ non aſſurgat, vel cooperto capite incedat, & his ſimilia faciat, quibus ſcandalum præbet, & propterea ab Inquiſitore, prout de iure, puniri poteſt.
648 Prædictis vt omninò certis ſic traditis, reſtat diſcutiendum illud dubium, an cõtra hæreticum, ad loca Chriſtianitatis mercaturæ cauſa venientem, ſi ibi dicto modo ſcandalum præbeat, poſſit procedere Inquiſitor ratione hæreſis? Hoc ſecundum eſſe probabile affirmat Souſa dict. cap. 35. num. 7. & 8. quia per delictum ſcandali ceſſat conditio contenta in conuentione non moleſtandi in materia fidei, ſeu Religionis talem hæreticum, vnde fit de foro abſolutè Sancti Officij, & poteſt cogi ab Inquiſitore ad relinquendam hæreſim, & ſi nolit, puniri prout de iure.
649 Nihilominus ipſe Souſa num. 9. primũ iudicat probabilius, quòd nequeat Inquiſitor punire illum hæreticum propter hæreſim, ſed tantum propter ſcandalum; quia ità videtur exceptum in dicta conuentione, à Summo Pontifice approbata; & quia delictum ſcandali non tribuit iuriſdictionem in aliud delictum hæreſis exceptum, ſecundum Doctores in cap. fin. de foro compet, & in cap. 1. de raptoribus Souſæ in hoc abſolutè adhæret Carena
650 dict. §. 6. num. 25. Ego verò neutram partem, vt probabiliorem admitto, cum nulla appareat ratio, quæ ad id me inducat: Proinde vnicuique earum probabilitatem tantum tribuere, congruum iudicaui.
651 Secundum autẽ eam ſententiam, quam Souſa probabiliorem tenet, quoad abiurandum, vel ſecus, quod eſt proprium noſtri inſtituti, ſic ſentit (Hæreticis, inquit, qui ratione ſcandali puniuntur, non eſt ea abiuratio indicenda, quæ ſecundum ius hæreticis, vel ſuſpectis indicitur: cum nec de hæreſi ſolum iudicentur ſuſpecti, nec
652 ad fidem redeant.) Hæc ille, quæ non habent locum attenta oppoſita ſententia probabili ſecundum quam, contra dictos hæreticos prębentes ſcandalum, procedẽdum ab Inquiſitore, & ratione ſcandali, & ratione hæreſis, hinc reducti illi ad fidem catholicam, de formali abiurare debent, vt per ſe manifeſtè patet.
653 Reſtat denique hic peculiare dubium, an ſuppoſita dicta conuentione inter Regem Hiſpaniæ, & Regem Angliæ, approbata à Summo Põtifice poſſint venire Angli hæretici cauſa commertij ad has Inſulas Melitenſes, abſque eo quòd moleſtentur in materia fidei, & Religionis, niſi dato ſcandalo? Dubitabatur olim circa hoc à
654 DD. noſtris Inquiſitoribus. Et conſulta Sacra Congregatione Vrbis, reſponſum fuit ab ea affirmante, vt patet ex litteris ipſius 1. Iulij 1605. & 8. Octobris 1605. itẽ 23. Nouembris 1607. quę aſſeruantur in Archiuio noſtri Tribunalis melitenſis, idque apparet rationi congruum, cum Rex Hiſpaniæ habeat dominium directum iſtarum Inſularum, atque his Regula noſtra terminatur.

An ad Inquiſitores ſpectet examinare reuelationes muliercularum, & aliorum? & an aliquando cum abiuratione expediri debeant?

REGVLA CCCCIII.

655 TAmetſi abſolute loquendo examen reuelationum, à quibuſcunque habeantur, ſiue maribus, ſiue fœminis, pro-
656 prium iudicetur ordinariorum; Si tamẽ perſonæ eas habentes præſumantur à Dæmone illuſæ, vel ſi occaſione ipſarum reuelationum proferant, aut doceant aliquid hæreticum, ſapiens hæreſim, erroneum, temerarium, ſcandaloſum, etiam abſque dubio poteſt Inquiſitor contra tales perſonas inquirere, & expendere à quonam ſpiritu huiuſmodi reuelationes dimanant;
657 Perſpectis autem circumſtantijs facti, perſonę, loci temporis, etiam decernendũ circà abiurationem aliquam illis iniungẽdam, vel ſecus.

658 GRauiſſima eſt, & valde copioſa materia iſta de Reuelationibus; ex qua, vt quod ad rem præſentem ſpectat facilius explicetur, & clarius comprehendatur, conuenientius duxi, nonnulla breuiter (quandoquidem occaſio fert) attingere de multis, quæ circà eam traduntur abundanter à Doctoribus, præcipue à Beato Vincentio Ferrerio tr. de vita Spirituali cap. 11. & 12. Ioann. Gerſone tr. de probat. Spirituum, & ab alijs, quos citat Martinus Delrius diſquiſ. Magicarum lib. 4. q. 3 vbi omnia ad tria capita reducit, nempe de eo, qui iudicat an ſit vera, vel falſa reuelatio, de perſona cui facta eſt, de ipſa reuelatione, & eius circumſtantijs, atque varijs ſectionibus eruditè expendit.
659 Quoad hoc poſtremum, vt ordine retrogrado procedamus, perpendenda aliqua ſunt, vt innoteſcat, an ſit vera reuelatio, an falſa, ſeu illuſio Dæmonis, primò perpendendum, ſit ne reuelatio diuinæ ſapiẽtiæ conformis, eritque talis, ſi contineat à D. Iacobo in epiſt. canon. cap. 3. requiſita; nempe ſi ſit *pudica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia, & fructibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatio-*

tio-

tione. Si induceat ad aliquid, quod exemplis Chriſti, & Sanctorum magis aſſimilet, ſi hominem intrinſecè demiſſorem efficiat, quàm ſine reuelatione eſſet, quibus, & alijs pluribus ſuſius extendit cum Gerſone Delrius lib. 4. ſect. 5.

660 Confirmat autem ipſe teſtimonio Ioan. Saliſber. lib. 2. cap. 17. his ipſius verbis. Sed cùm hæc, inquit, à ſpiritibus circà homines fiant, eam ſolum rerum imaginem fidelis anima non aſpernatur, quæ innocentiam relinquit incolumem. Quod ſi materiam vitijs afferat, libidinem fortè accendens, aut auaritiam, aut dominandi ingerens appetitum, aut quidquid huiuſmodi eſt, ad ſubuerſionem animæ, proculdubio, aut caro, aut malignus ſpiritus immittit. Hactenus teſtimonium Saliſber.

661 Ex eius verò vltima parte duo falſarum reuelationum fontes manifeſtè apparent, nempe caro, & Dæmon, vt benè notat ibidem Delrius, & approbat; meritò tamen reijcit hic obiter illum, (reiecerat iam ipſum ex profeſſo lib. 2.) circà id, quod ſminus peritè, & verè affirmat, falſa ſcilicet eſſe, quæ de lamijs communiter dicuntur, de tranſportatione earum ex loco, ad locum, operante Dæmone &c. non ſine fundamento dici, alibi iam à nobis oſtenſum, & infra pluribus oſtendetur: Nunc poſterior fons multiplicis falſæ reuelationis iam magis indicandus cum Delrio, qui ſic proſequitur.

662 Dæmoniacę, inquit, reuelationes cenſendæ, quæ prædictis operantur contraria, ad Scurrilia, & carnalia, vel inuida, & detractoria, & immodeſta incitant, quæ hominem reddunt auerſum à Chriſti, & Sanctorum imitatione, reddunt gaudentem nouis, & ſingularibus inuentis ſuis. Vt enim optimè D. Bernardus ait ſerm. de vtilitate verb. Domi. ſe transfigurat malignus ille Spiritus aliquando in Angelum lucis, vt virtutis ſimulatione plus noceat; ſed & tunc quoque ſi diligenter aduertimus, numquam niſi amaritudinis, & diſcordiæ ſemina ſpargit. Suadet enim nonnullis ſingularia ieiunia quædam, vnde cæteri ſcandalizentur, non quia diligit ieiunium, ſed quia ſcandalo delectatur. Item ſi ſuadeat aliqua contrà canones, &c.

663 Oſtendit prædicta idem Delrius varijs exemplis diuerſarum perſonarum, quæ à Dæmone illuſæ falſas habuerunt reuelationes, & quæ veras, diuinitùs acceptas abſque vlla illuſione: vide ea apud ipſum loc. citat. deſumpta ex Simeone Metaphr. ex Surio, & ex alijs auctoribus. Duo tamen referre nõ grauabor maioris claritatis gratia, alterum reuelationis falſæ; ex verba ipſius Derlij.

664 Vah? inquit, quàm contraria fuit illa gaudenſis virgo noſtris temporibus? Miſella diu vacarat orationi, & ſacramenta frequentarat; ſed vel non ſatis exercitatũ nacta fuerat confeſſarium, vel ſi nacta, el ſua ſecreta ſpiritualia non pandebat, vel benè moneti non credebat, quidquid horum fuerit, paulatim varijs reuelationibus eam diabolus ſuperbiæ ſpiritu inflauit. Eadem perſuaſit, meritis reliquis parem eſſe Deiparæ Virgini: deeſſe fœcunditatem ſuam virginitati illibatæ; ſi pergat, id quoque conſecuturam. O Vaſtum commentũ, & muliebri ingenio accommodatum.?

665 Iam illa ſe confeſſionis indigam non eſſe rebatur, itaque per annos aliquot eam intermittens, non abſtinebat tamen à Sacra Sinaxi. Quid multa? ſemel dum in templo verſatur, & communionem expectat, ardentiuſque beneficium illud reliquis poſtulat, audit, bono ſis animo, dilecta, exoraſſe te ſcito conceſſa tibi fæcundi tatis cum caſtimoniæ prærogatiua, quam petiſti de cælo confide te grauidatam. Commiſcuerat enim ſe cum Dæmone, qui lucis An-

666 gelum mentiebatur. Domum reuerſa, ſentit vterum tumeſcere : iuſto poſt partus tempore adueniente, pium quendam, & prudentem adit ciuem, benè notum, narrat rem totam, petitque, vt in Domus eius penetralibus ſibi liceat parere, & ſtipulatur arcanum foro. Ille nec credulus dictis de reuelatione, nec tamen ſuſtinens virginẽ domo excludere, veritus, ne graſſari iam incipientibus ſectarijs, materiam res vulgata præberet blaſphemis hæreticorum di cterijs, atque lædorijs, eam ſuſcepit, & adhibita obſtetrice fida partum expectat.

667 Miſera doloribus vehementer torquebatur, tandem magnam pro humana prole, horridotum, & villoſorum fœdiſſimorumque vermium copiam effudit vtero, quorũ tam dirus erat aſpectus, vt omnes exhorreſcerent, tam teter odor, vt fœtore ferme exanimarentur. Sic demum, miſella ſe deluſam intellexit, & ſuperbiæ ſuę fructum, à ſuperborum Principe retuliſſe, quem oportebat. Hactenus ille ex proprijs.

668 Alterum exemplum verę reuelationis, ſeu apparitionis narrat Delrius ibidem ſic. Genebaldus Laudonenſis Epiſcopus per incautam cum vxore, quàm deſeruerat familiaritatem, ex bono principio ortam, tandem quę humana fragilitas eſt, cum ea corpus miſcuerat, ſed poſteà ad cor reuerſus, & D. Rhemigio Remenſi confeſſus in anguſtiſſimum locum inſtar ſepulchri reclu ſus fuerat, vbi cum ſeptem annis pænitentiam aſperrimam egiſſet.

669 Septimo (inquit Hincmarus in D. Rhemigij vita apud ſurium 13. Ianuarij) anno in vigilia Cenæ Domini, cum idem Genebaldus in oratione Domini pernoctaret, & ſe ipſum defleret, circa mediam noctem Angelus Domini cum magna venit luce, ad eum in oratorium, vbi pronus iacebat, & ait ad eum: Genebalde exauditæ ſunt pro te orationes patris tui Rhemigij; ſuſcepit quoque Dominus pœnitentiam tuã,

&

& dimiſſum eſt peccatum tuum. Surge, & hinc egredere, facque miniſterij Epiſcopalis officium, & reconcilia Domino pœnitentes criminibus ſuis. Genebaldus autē nimio terrore perculſus, reſpondere nihil
670 potuit, Tunc Angelus Domini confortans eum, & ne timeret, hortatus eſt, ſed gauderet in miſericordia Domini ſibi collata. Qui animatus, dixit ad Angelum, non poſſum hinc egredi, quia Dominus, & Pater meus Remigius clauem huius oſtij ſecum habet, quod, & ſigillo ſuo ſignauit. Et Angelus ad eum, vt non dubites (inquit) me à Domino miſſum, ſicut patet tibi Cęlum, ſic, & oſtium iſtud patebit. Et ſtatim ſaluo ſigillo, & cera, oſtium illud apertum eſt. Hæc ille cum Hincmaro citato.

671 Sed Genebaldus, licet non dubius de verareuelatione ex miraculoſa ceræ, & ſigilli integritate ad certitudinem eius multo maiorem obedientię ſignum, ſeu remedium omnium certiſſimum ſibi aſſumpſit: Vnde ibidem ſic additur. Tunc Genebaldus in modum Crucis ſe iactans in limine dixit, etiam ſi ipſe Dominus Ieſus Chriſtus dignatus fuerit ad me venire peccatorem; hinc non egrediar, donec ille venerit, qui me in eius nomine, in iſta reclu-ſione conſtituit. Et ſtatim Angelus Domi-
672 ni receſſit ab eo. Quid ergo? placuit Deo Genebaldi animus, & per Angelum hæc omnia eadem nocte, remis pernoctanti in oratione D. Remigio manifeſtauit, eſique Laudunum proficiſci iubet, & Genebaldum Epiſcopali ſedi reſtituere, quod, & factum ab eo confeſtim. Hucuſque Delrius.

673 Perpendendum item, quòd multiplices ſint in omnem partem Dęmonis fraudes: quandoque inducit ad id, quod optimum eſt, & tunc ſubeſt periculum ſuperbię, quæ vt peſtis valde cauenda, & manifeſte apparet ex caſu prædicto Gandenſis Virginis. Quandoque inducit ad bonum, & inde poteſt colligi talem inductionem eſſe à Dæmone, ſi hoc bonum ſit maioris boni impedimentum, atque propterea Diabolus multos decepit, quia ad hoc non attenderunt. Tradit idem Delrius dict. ſect. 5. ex communi omnium doctrina,
674 Comprobatque Exemplo viri inſignis B. Iordanis Illuſtriſſimæ Religionis Dominicanæ Magiſtri Generalis, quem Dæmon, vt ad concionandum redderet inidoneū impulit relinquere illa, quæ eius corpuſculo erant neceſſaria, ſub ſpecie boni exempli, & auſterioris vitæ præbendi; ſicque ipſum ad maximam virium infirmitatem redegit. Narrant hiſtoriam diuerſi; præcipue Leander Albertus eiuſdem Religionis in eius vita cap. 21. & 22. Lubet proprijs ipſius verbis referre: Sic ergo ſcribit Albertus de illo febri acutiſſima laborante.
675 Forte, inquit, cum venerando Patre erat quidam cænobij cuiuſdam præſidens, quem priorem appellant, ordinis noſtri, vir diſcretus, ſollers, prouidus, litteris callens, & moribus compoſitus, qui aliquando medicinę operam dedit. Is igitur Iordanis Patris animum ignorans, & ſciēs eum in ęgrotatione ſibi rigidiſſimum, dixit. Pater oportet ægrotum in omnibus medico ſe ſubijcere, ſi priſtinam nanciſci cupiat ſoſpitatem. Qua propter licet ſis noſtræ Religionis Præfectus, & caput, ægrotus præfecturæ auctoritatem dimittas, mihique te ſubdas, & obedias neceſſe eſt. Quod ſi feceris, haud vereor, quin in bre-
676 ui incolumis hinc exeas. Annuit Venerandus Pater humiliter: præter ergo ordinis noſtri conſuetudinem ſuper plumas ægroto quieſcenti (ſic enim Prior prudens iuſſerat) nocte diabolus, formam præ ſe ferens Angelicam apparuit, dicens, veluti admirabundus. Eſt ne hic Iordanes, fama, & opinione apud omnes tam præclarus? Præfectus, & Pater tam inſignis Prædicatorum Ordinis? eſſem anceps, niſi ante hac te diu nouiſſem. O quam vilis, & impudens factus es, qui veluti vnus de dominis terræ in ſtrato plumis, & ſericis
677 ornato quieſcis? O infelix quale ordini tuo, & fratribus exemplum præbes? ſed non eſt tui Deus in finem oblitus, qui ad te corrigendum me miſit. Surge igitur è grabato, terraque protinus ſupplex inhæreas, ſtatimque Diabolo euaneſcente perterritus Iordanes in terram corruit, & ſic iacens poſtquam illuxit, à Priore, & fratribus inuenitur. Quem Prior ſeuere corripiens, coegit ex merito obedientiæ in ſtrato præparato decumbere.

678 Sequente nocte iterum Diabolus priſtina forma aſſumpta adſtitit, & durius quā antea redarguit velut ſibi inobedientem, moxque in ſolum ipſum deſilire præcepit. Quem cum mane eius diei Prior iteratò ſuper ſolum iacere conſpexiſſet, apprimè indignatus dixit, miror tuam ſimplicitatē, ne dicam inſcitiam, qui non ſolum in corporis, ſed & animæ præiudicium contra obedientiam hoc facere præſumpſeris. Ego enim Deum cæli, terræque Dominum teſtor, quòd noluiſſem pro toto terrarum orbe ſic grauiter contra Deum, & ordinē deliquiſſe: Et hæc dicens in fletum maxi-
679 mum prorupit. Quod cernens Venerabilis Pater, & ipſe lachrymans procidit ad pedes eius, narrans ei viſiones, ſed magis illuſiones, & qualiter, vt conijcere poterat diabolum illum fuiſſe, qui in Angelum lucis fuerat transfiguratus. Prior vero captus admiratione, ac quadam commiſeratione illius, aliquantulum lenitus, iuſſit ipſum ſtratum aſcendere. Ex hoc enim tantam membrorum debilitatē cōtraxerat, ſicque humores indurati fuerāt, vt vix ſpiritum ad quieſcendum haberet.

680 Tertia nocte Diabolus, vt prioribus adfuit, quem vt conſpexit vir ſanctus (iam enim

enim in increpationes eruperat) ait. O nequiſſime generis humani hoſtis, ò impudice canis, ò immunda bellua, quomodo meam auſus es ſimplicitatem deludere, ſeu zelum qualemcunque erga ordinem præ te ferens? Et ego quidem, niſi hoc Omnipotentis Dei diſpenſatio permiſiſſet, ſapiẽtius aduertiſſem, quòd multo melior eſt obedientia quam ſtultorum victimę; Et in faciem eius expuens eum fugauit. Ita illa.

681 Deinde perpendendum, an quod reuelatum fuit (vt ait Gerſon, lib. de probat. ſpirit.) id humana intelligentia quis ſine reuelatione potuerit aſſequi: nam tunc ſuſpectam eſſe debere, vt ſuperuacaneam, & haud neceſſariam, ex ſe apparet. E cõtra verò ſi fuerit de re quauis, quæ humanam intelligentiam, & Dæmonis ſcientiam ſuperat, vt ſi dependeat à libero arbitrio futurus effectus, tunc non poterit aliunde, quàm deſurſum accepta fuiſſe reuelatio.

682 Verùm an res talis ſit, difficile cenſetur ſtatim iudicare, cum nequeat niſi ſucceſſu temporis ſæpius id percipi, maxime quando euentus prædictionis veritatem eſt manifeſtaturus. Docet loc. cit. Delrius, cum Gerſone relatu ex mente omnium.

683 Occurrit autem opportune ad hoc vltimum verum oſtendendum reuelatio illa, quam habuit perſonæ quædam, de cuius eximia virtute, & charitate in Deum, ac perſeuerantia mirabili in exercendis pijs operibus valde mihi innoteſcit, cum per longiſſimum tempus bis vnaquaque hebdomada, & aliquando ter eius confeſſionem audierim, & Sacram Euchariſtiam ſumendi facultatem conceſſerim, atque circa veritatem huius reuelationis abſque vlla Dęmonis illuſione poſt effectum ſecutum tranſacto aliquo tempore, nulla potuit eſſe dubitatio: audias eam, quia ſcire iuuabit.

684 Die itaque 29. menſis Aprilis 1613. accedens de more ſummo mane ad confeſſionem, indicauit in ea mihi habitam præcedenti nocte reuelationem, ſeu apparitionẽ Sancti Ioannis Baptiſtę, pręcipientis ei, vt curaret notificari tria Eminentiſſimo Magno Magiſtro Aloſio Vvignacourt, iuſſu eius exequenda. Primum, inquit, vt cuſtodientes partes maritimas huius Inſulæ, id hac æſtate vigilantius exequantur, eo quòd triremes turciæ ſint huc ſine dubio venturæ, & immineat periculum aliquod
685 oppidum prędandi. Secundum, vt quãprimum in portu auſtrali, vulgo, Marſa Scilocco propugnaculum fortiſſimum erigatur, ad impediendum illuc ingreſſum claſſe Turcarum, quæ in his oris poſt bre-
686 ue tempus conſpicietur. Tertium, vt parti aquilonari huius Vrbis Vallettę ad leuam Sancti Elmi maior fortificatio adhibeatur, quòd inde hoſtibus ad eius expugnationem fere aditas pateat. En tria reuelationis capita mihi indicata: ſilentium tunc iniunxi perſonę indicanti, ne cum aliquo de his loqueretur, ſed rem totam Deo commendaret.

687 Equidem tota die cogitabundus incedebam anceps valdè in negotio tanti momenti quid conſilij caperem; ſed die ſequenti vltima Aprilis, diuino inſpirante numine, viam arripui Obedientiæ tutiſſimam, & ab omni Dæmonis illuſione liberam, nempè directionem, & iuſſionem mei ſuperioris. Adiui tempore Orationis Patrem Rectorem Hieronymum Falconẽ, virum eximiæ ſanctitatis, & prudentiæ, ac experientiæ, cui in actu ſacramentalis confeſſionis prædicta omnia manifeſtaui, & ipſe expediens duxit, vt prius iſta Illuſtriſſimo Domino Epiſcopo Thomæ Gargallo, & poſtea ex approbatione eius, Eminentiſsimo Magno Magiſtro nota fierent; ſicuti per me iuſſu eiuſdem Rectoris, illi eodem die, huic vero ſequenti, prima
988 Maij notificata fuerunt. Quamquam Eminetiſſimus Aloſius circa executionem ſtatim ſecundi, & tertij nequaquam ſe obtulit, & inducias dixit ſumendas quouſque opus maioris conſiderationis, cui totus tunc intentus erat, adducendi maximis expenſis per ſpatium ſeptem miliarium fontem excellentis aquæ perennem, & abũdantiſſimum intra mænia huius Vrbis Vallettæ, ad finem perduceret.

689 Verùm poſtquam ab effectu primam reuelationis partem prorſus veram conſpexit, non amplius dubius de ſecunda, & tertia, ad vtrumque, quod per eas à Sancto Ioanne Baptiſta ei iniungebatur, illico animum applicuit (non omiſſo fontis opere) & manum executioni admouit. Quippe die 17. Auguſti eiuſdem anni vidimus omnes, ante ortum Solis, non longe ab Arce Sancti Elmi ad partem dexteram, octo triremes Turcicas, quæ huc acceſſere, dum Tunetum proficiſcerentur, animo (vt eidem perſonæ piæ diuinitus reuelatum) prędandi oppidum Belchercara; ſed maior vigilantia cuſtodientium noctu eas partes maritimas, effectum impediuit.

690 Poſt diſceſſum dictarum Triremium, vix dies 20. tranſacti erant, cum de conſtruendo propugnaculo in prædicto portu auſtrali à venerando Concilio ſtatus reſolutum fuit, tantaque diligentia, & aſſiſtẽtia per Dominum Vvignacourt in conſtructione eius adhibita, vt per ſpatium ferè ſex menſium præſidente, & promouente opus viru ad id aptiſſimo Gregorio X. erri ex Primarijs huius inſulæ, vltimam perfectionem acceperit, ad effectum intentum per opportunam, nempe non ſolum alijs quibuſcunque piratis: ſed ipſi etiam Turcarum claſſi ingreſſum in portum illum impediendi, vti poſt aliquod breue tempus, omnibus manifeſte innotuit.

691 Anno namque ſequenti 1614. die 6. Iulij, quo celebratur octaua Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, prima poſt dimi-

diam noctem hora tranſacta, ſexaginta triremium turcicarum claſſis illuc appropinquauit, nihil ſciens de nouo propugnaculo ibi extructo, cum ſæpius ingredi tentaſſet, ſemper frequenti, & horribili tormentorum æneorum exploſione, penitus ab eo fuit repulſa, ac propterea coacta in alio loco, vulgo, Marſa Scala, ab illo fere per milliare, & dimidium eius diſtanti, non ita commode, nec ita tempeſtiue, aurora iam illuceſcente, ſuos milites, numero quinque millia, ad prædandum in terram emittere, vti deliberauerat; ſed fruſtra, abſque

692 vllo effectu; Imò cum detrimento, atque dedecore non exiguo; cum à noſtris vix bis millibus fuerint ignominioſiſſimo reiecti, non paucis ipſorum captis, & occiſis, noſtrorum verò vno tantum vulnerato, qui poſtea bene munitus confeſſione per me audita, & alijs ſacramentis obijt, & altero minoris ætatis in captiuitatem ducto.

693 Poſt hanc inſignem ſanè, & glorioſiſſimam Victoriam, quæ ſecundam prædictam oſtendit, tranſactis paucis diebus, non tardauit Eminentiſſimus Vvignocourt executioni mandare tertium illud, quod S. Ioannes Baptiſta ei iniunxerat, maiorem ſcilicet fortificationem adiungendi, parti aquilonari Vrbis Vallettæ ad leuam Sancti El-

694 mi. Atque hæc à me hic obiter tradita, tum vt hiſtoriæ adeo inſignis aliqualiter memoria extet; tùm vt reuelationem à ſecuto affectu apparere veram, abſque vlla illuſione, peculiari exemplo oſtenderetur.

695 Eſt etiam illud perpendendum ad indagandam veritatem alicuius reuelationis particularis, an ab auctoribus referantur aliæ ſimiles indubitatæ, quibus ipſa confirmetur: quod varijs exemplis oſtendit Delrius dict. ſect. 5. verſ. Quinta conſideratio, e contra verò an circa idem adſint duæ reuelationes oppoſitæ: nam tunc altera earum neceſſario falſitatem, ſeu Dæmonis illuſionem continet, ſicuti nonnulli referunt, quòd adſint contrariæ reuelationes circa Myſterium Conceptionis B. Virginis Mariæ; ſed hoc nos Regula ſequenti reijciemus.

696 Sumenda item inditia ad cognoſcendam veritatem, vel falſitatem, ſeu illuſionem reuelationis ex circumſtantijs eius, vt loci, temporis, modi, &c. præcipue à circumſtantia finis, nempe quid induxerit hominem ad reuelationem ab ipſo habitam alijs propalandam; an curioſitas, leuitas, ſeu vanitas? an ambitio, vel cupiditas, ſeu auaritia? num vtilitas propria, ſpiritualis, aut carnalis, an aliorum, plurium, vel paucorum. Ita Delrius dict. quæſtion. 3. ſect. 6.

697 Vbi addit ſic cum Gerſone citato; In hac ipſa, inquit, cauſæ inueſtigatione perpendendus finis, non tantùm proximus,

& apertus, ſed occultus etiam, & remotus. Poteſt enim finis proximus apparere bonus, & ſalubris, & deuotus ad ædificationem aliorum, qui tandem prolabatur in multiplex ſcandalum, dum non reſponderunt vltima primis, vel alias falſum, fictumque deprehendetur in perſonis fuiſſe reputatis magnæ ſanctitatis vt docuit ætas noſtra in deceptionibus Doctorum Ioãnis de Varenis, Ioann. iuſſ. & ſimilium. Hactenus cum Gerſone Delrius apud quem plura legas huc ſpectantia.

698 Non poſſum tamen omittere id, quod ipſe adducit ex lib. exercit. S. Patris noſtri Ignatij, de dignos ſpir. per ſequentia verba. Quartò videndum, inquit, quomodo ſe ſpiritus ipſe ingeſſerit. Nam proficientibus ſpiritus malus ſe dure, implacidè, & violenter, quaſi cum ſtrepitu quodam, vt imber in ſaxa decidens, infundit. bonus verò iiſdem leniter, placidè, & ſuauiter, ſicut aqua irrorat ſpongiam. Illis verò, qui in deterius proficiunt experientia docet contra euenire. Ita ibi.

699 Quoad ſecundum de perſona habente reuelationes, Delrius tota ſect. 2. dicta quæſt. 3. ex varijs auctoribus diuerſa adducit perpendenda ad percipiendum an illę ſint veræ, à bono ſpiritu immiſſæ, ſeu falſæ à Demone deriuata? Primo, perpendendum ſit ne habens reuelationem Fide Catholicę ſincere præditus. Vnde nullo modo eſt credendum reuelationibus Dæmonicolarum, & hæreticorum, qui ea pror-

700 ſus carent, ſi illas fingant. Sicuti Eccleſiæ initio falſas Charinthus finxit, & ipſis Apoſtolorum nominibus inſigniuit, vt ex Caio, & Dionyſio Alexandrino refert Euſebius lib. 3. cap. 22. & lib. 7. cap. 10. Extiterunt parimodo falſæ, & finctæ reuelationes ſectatorum Marci Magi, teſte Sancto Ireneo lib. 1 cap. 8. & 9. Tales etiam fuerunt illę, quibus Donatiſtæ conati ſunt decipere generoſum. vt ait D. Auguſt. ep. 165. & lib. 3. de animæ origine, capit. 11. Tales aliæ multæ, præcipue noſtris temporibus, de quibus vide Delrium citatum.

701 Perpendendum item, an ſint irreptitiæ perſonæ; iſtarum enim reuelationibus, aut prophetijs, ſeu potius illuſionibus nequaquam credendum, cum deluſæ à Dæmone cenſeantur, vt bene ait Firmianus ſcribens ad B Cyprianum, extat inter hu-

702 ius epiſt. num. 75. Hinc prophetiæ montani iudicantur falſe, quia ſponte incipiebat vaticinari ſed inuitus, furoreque, & ementia correptus pergebat, vt cum Euſebio per ipſum relato teſtatur Delrius, dict. ſect. 2. verſ. 2 Num ſint. Etiam hinc numerantur inter falſas prophetias, illæ Monialium Quercetenſium, de quibus Chriſtianus Maſſæus in ſuo Chronic. lib. 20. anno 1491. per ſequentia verba.

703 Eodem, inquit, anno, circa feſtum Cathedræ (terribile dictu) cœperunt Dæ-

 mo-

mones habitare, & poſſidere Monaſterium
Dominarum Quercetenſium, quas annis
quatuor, & menſibus totidem miſerabili-
ter vexauerunt. Vidiſſes eas crebrò, ve-
lut canes per agros diſcurrere, inſtar auiũ
volare per aëra; ſicut feles in arbo-
res repere, pendere de ramis; variarum
animantium effingere voces, ſecreta pro-
dere, de futuris euentibus prophetare.
704 Denique quoties Dominus Henricus Ca-
meracenſis Epiſcopus, aut Dominus Aegi-
dius Nettelet, Decanus eiuſdem Eccleſiæ,
viri virtutum, ad exorciſmum earum ac-
cederet: En, inquiunt, cornutus ille, nunc
in via eſt, vt nobis comminetur, venit.
Poſt multa remedia vndecunque collata,
earum nomina delata Romam ab Alexan-
dro vj. lecta fuerunt in Cæna Domini ſub
diuino ſacrificio, ſed nihil profuit, ita ibi,
vide plura pœnes Delrium.
705 Tertio perpendendum, inquit idem
Delrius: Num fidei ſinceritatem, vitæ, ac
morum integritas, virtuteſque commen-
dent; an verò vitia, & imperfectiones no-
tabiles eam dehoneſtent. Ideo non cre-
dendum ſuperbis, ambitioſis, impatien-
tibus, carnalibus, diſſidia ferentibus, &
alios diffamantibus, vel pecunias hinc cor-
radentibus; nec etiam hypocritis, qui ſin-
gularia quædam affectatæ deuotionis, &
pœnitentiæ ſigna, per ſuperiores eccleſia-
706 ſticos non approbata, oſtentant. Con-
firmantur hæc vnius ex primis Patribus,
Appollonij ſententia, qui prophetias Mon-
taniſtarum falſitatis hinc arguebat, tùm
quòd Maximilla, & Quintilla maritos ſuos
deſeruerant, tum quod erant pecuniæ cu-
pidæ, fœnus exercentes, teſſeris, & tabu-
lis ludentes, & mercedem prophetiarum
accipientes; tum quod laſciuiæ deditæ
pigmentis, cultui corporis, & ſumptuoſo
luxui Veſtimentorum, hactenus ille cum
Euſebio lib. 5. cap. 17.
707 Addit autem ex Gerſone ſic: Habet,
inquit, præterea quælibet paſſio profun-
data ſuam læſionem, ſuam ætatem, ſuam
(vt Origenes loquitur) Dæmonium: patet
in philocaptis, Zelotypis, & iracundis, in
inuidis, & auaris. Vnde Poeta.
Qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt.
Nimirum hi ſunt manes, quos quemque
pati Poeta cecinit: hæc quæ cuique Deus
fit dira cupido, hæc eruditè Delrius.
708 Deinde perpendenda qualitas perſo-
næ habentis reuelationes, circa corporis
conſtitutionem & diſpoſitionem, an præ-
ferat redundantiam bilis acræ? an va-
letudo parùm firma? an habitus corporis
inedia, vel inſomnis plus æquo deforma-
tus? ſit ne læſo cerebro, aut nimis appre-
henſiuus, vel imaginationis turbidæ, &
709 æquo vehementioris. Nam huiuſmodi
perſona, vt dici ſolet, etiam vigilans pu-
tat ſe videre, audire, guſtare, quæ nec gu-
ſtu, nec auditu, nec viſu percipit, ſed Dæ-
mon ei facilè imponit, eoquod falſarum
rerum imaginibus obuerſantibus tena-
citer adhæreat, & aſſentiatur. Sic contigit
ſæpè Epilepticis, qui vi morbifera agitati
vaticinantur; quibus vaticinijs, ſeu aſſo-
lationibus nunquam inuenti fuerunt de-
cepti; vt optimè notat Delrius citatus, qui
hiſtoriam admiratione dignam narrat epi-
lepticæ feminæ lib. 5. ſect. 16. in fine, ex Ger-
ſone, huius verba accipe.
710 Recitatus, inquit, eſt Lugduni Galliæ
coram Clero proceſſus cuiuſdam Mulieris
delatæ, & detentæ Burgi in Breyſſia, quæ
eſt notabilis villa Ducis Sabaudiæ, circa
quam eſt Domus Sellionis Ordinis Car-
thuſienſis. Hæc mulier ſub pallio deuo-
tionis, & reuelationum fingebat mirabilia.
Aſſerebat enim ſe eſſe vnam de quinque
fæminabus miſſis à Deo compaſſiuè pro re-
dimendis innumeris animabus de inferno.
Et iam ſua colluſione ſubdola deceperat
in Regione illa quamplurimas ſimplices
711 Mulierculas. Sciebat videndo frontem
peccata, quę fecerat vnuſquiſque: hoc enim
ſecundum Auguſtinum Diaboli malitia ſci-
re poteſt, & ſuis reuelare; Non autem ea,
quæ futura ſunt abſolutè, ſiue ea, quæ in
ſecreto cordis latēt & nullo exteriori mo-
tu, aut ſigno ſeſè produnt.
712 Habebat etiam ſupradicta mulier duos
carbones in pede, qui eam afflixerant, quo-
tieſcunque aliqua anima ad infernum de-
ſcendiſſet. Quotidiò tres animas ab infer-
no liberauit; Vnam, vel duas ſine difficul-
tate, aliam, ſeu alias cum pœna maiore,
vt dicebat. Mentis quoque exceſſus, ſeu
extaticos ſępè habebat, in quibus mirabi-
lia per reuelationem didicerat, eratque
miræ abſtinentię, ſingulariſſimæ etiam vi-
tę, plura verò alia de ea ſcribenda forent.
713 Nuper autem cum ſpiritus almus Eccle-
ſię ſuę rector verus (vt creditur) hunc Spi-
ritum falſum detegere vellet; hęc mulier
capta, & pœnis vt torqueretur, eſt addicta;
quę omnem veritatem confeſſa eſt, quali-
ter omnia prædicta cupiditatis occaſione
finxiſſet, vt ſe nutriret hoc modo, & pau-
pertati ſuę ſubueniret; aut fortaſſis pro hu-
iuſmodi Diabolo ſe miſeram in famulam
dedicauit. Inuenta eſt inſuper morbum
caducum habere, ac eundem ſub extaticis
714 exceſſibus, quos finxerat, palliari. De-
qua cùm varia opinio eſſet, an tanquam
hęretica puniretur; iudicatum eſt à Do-
ctis ad pęnitentiam eam admittēdam, nec
eſſe hęreticam, quia illa, quę fecerat, di-
miſit, nec obſtinata permanſit hucuſque.
verba Gerſonis lib. de examinat. doctrina
litt. O, in fine vt refert ibidem Delrius.
715 Proſequitur autem ipſe Delrius vbi ſu-
pra lib 4. Magicar. Diſquiſ. cap. 1. quęſt. 3.
ſect. 3. perpendere qualitates perſonę ha-
bentis reuelationis, maximè qualitatem
ſexus, an fœminei? vt facilius percipiatur,
ſit ne falſa, an vera reuelatio? Sexus, in-
quit, ratio eſt habenda, quia ſi cętera ſint
paria, plus fidei virorum reuelationes me-
rentur

rentur. Quia ſexus iſte (nempe fœmineus)
imbecillior, naturales, vel Dęmoniacas
ſuggeſtiones plurimùm habet pro diuinis,
ita ille, qui diuerſa adducit exempla ad id
verùm oſtendendum, qualiter ſępius mu-
lierculę ſuo Marte pietati deditę falſis re-
uelationibus à Dęmone allucinentur, vide
ea apud ipſum, & non pigebit: ea ommit-
to, ne nimis diffundar.
716 Vnum tamen aliunde proponam in
confirmationem; caſus valdè ſingularis
apud noſtrates accidit, dùm Gandię Philo-
ſophię operam darem, in Monaſterio San-
ctæ Clarę obijt Monialis quędam cum exi-
mię virtutis, & ſanctitatis fama, vetula, vt
dicebatur, ferè ſeptuagenaria (demortuã
vidi ad crates in Choro, & ex aſpectu ap-
parebat valdè iuuenis) vocabatur Soror
Villeges, cui germanus frater in noſtra
Societate Ieſu Pater Ioſephus Villeges, vir
ſummę Religionis, & auctoritatis. Die
ipſo obitus Pater noſter Rector Collegij
Gandenſis, Hieronymus la Rocca,
prudentia, & pietate pręſtans poſt pran-
dium tempore recreationis coram multis
è noſtris, me audiente ſequentia narrauit.
717 Triginta, inquit, ſunt anni, ex quo,
dum parimodo eſſem Rector huius Colle-
gij, circa ſtatum periculoſum iſtius Soro-
ris Villeges hodie de mortuę fui conſultus
Obierat tũc in iſto Monaſterio Sanctę Cla-
rę alia Monialis, vocata Soror Clareta, qua
cum priùs per multum tempus illa pecu-
liarem familiaritatem ſpiritualem habue-
rat, vnde ante mortem conuentum ſecre-
tò inter ipſas de apparitione, ſi Deo pla-
cuiſſet, denuncio diſpoſitionis animę in
gratia, vel ſecus, ac de tempore moriendi
Sororem Villeges, quę citius foret, aiebat
ſe optare, vt ab infortunijs, & periculis
718 huius miſeræ vitę liberaretur. Statim
autem poſt ſepulturam defunctę Sororis
Claretę, hęc maximo ſplendore, & lucis
glorioſę, vt apparebat, radijs clareſcens,
Prima noctis hora illi comparens, nunciat
de fęlici animę ſtatu per gratiam Saluato-
ris Chriſti Ieſu; quod ei ſit Chariſſima
ſponſa, poſt curriculum vnius tantum an-
ni ad cęleſtes nuptias transferenda, ac pro-
inde ſe interim pręparet, additque ſibi cõ-
ceſſam à Domino facultatem quandoque
ei comparendi, vti poſtea comparuit, ad
ipſam magis excitandam, & diſponendam;
quibus nunciatis illa euanuit.
719 Verùm Soror Villeges peractis Deo
gratijs, quòd vanam gloriam valde time-
ret, rem nulli, nec ipſi confeſſario mani-
feſtauit, atque iter vitę admodum ſingula-
ris arripuit, aſperrimis pænitentijs corpus
macerando, à conſortio aliarum monia-
lium ferè omnino recedendo, ac præter di-
urnas iugiter preces in vigilijs, & Oratio-
nibus Domini pernoctãdo; ad iſtaque exe-
quenda nouis apparitionibus ſororis Cla-
retæ, ſeù potius Dæmonis transfigurantis
ſe in Angelum lucis in dies magis, magiſ-
que excitabatur; & niſi benigniſſimus Deus
de remedio quamprimùm prouidiſſet, de
illa ſine dubio quoad animam, & quoad
720 corpus infęliciter actum eſſet. Adnota-
runt citò omnes ſorores in ipſa nouam, &
nimis ſingularem viuendi normam, & quã-
uis prius ab abundantiori ſpiritus feruo-
re id procedere putarint, maximè attenta
eiuſdem virtute, & maturitate, multorum-
que annorum regulari obſeruantia; decur-
ſu tamen temporis de illuſione Dæmonis
meritò dubitari cæpit.
721 Vnde D. Prioriſſa coram paucis monia-
lium ſenioribus Sororem Villeges exami-
nauit, et ſi quid noui abſconditum habe-
ret, propalare iniunxit; illa primò negauit
ſe quidquam habere, poſtea verò cum in-
ſtantius cogeretur, & dixiſſet velle loqui
cum ipſa ſola Prioriſſa, alijs foras dimiſſis,
Omnia prædicta ei ſecretò manifeſtauit, ſe-
riò affirmans ſe breui morituram; Quorum
vehementer admirans D Prioriſſa iniuncto
illi præcepto ſilentij, illicò ad capiendum
conſilium me vocauit, & de auditis ab illa
certiorem facit, & quid decernendum pe-
tiuit. Non dedi tunc ei reſponſum, ſed die
ſequenti poſt fuſas ad Deum preces, me
722 daturum promiſi. Reuerſus itaque ad
Collegium, implorato per Orationem di-
uino lumine, tres à noſtris Patribus pru-
dentiores, & veteranos in conſultationem
adhibui, & communi omnium ſententia
reſolutum, Sororem Villeges eſſe ſine du-
bio à Dęmonio ſeductam, & allucinatam
723 Hæc autem reſolutio per me ſubitò de-
lata fuit ad Prioriſſam, cum adiunctione, vt
præciperet illi in virtute Sãctæ Obedietię
cõmunitatem in Omnibus, & per omnia ſe-
qui, à cõmercio ordinario aliarũ Monialiũ
non recedere, nec defunctam Claretam, ſi
denuò comparuiſſet vllo modo audire, ſed
potius prolatis Ieſu & Meriæ nominibus,
aſperſaque aqua benedicta à ſe eam repel-
leret; ſicuti hoc remedio; ac præſertim obe-
dientiæ vi fuit repulſa, atque reliquũ illius
anni, imò hucuſque totos triginta annos
Soror Villeges quietè, & ſanctè vixit: Vn-
de veritas dictæ allucinationis, & ſeductio-
724 nis Dæmoniacæ omnino comprobata
manſit. Hactenus de hiſtoria, quam ab ore
Patris Hieronymi la Rocha, mei Rectoris
Colegij Gandienſis audiui: Ex ea manifeſtè
innoteſcit, qualiter in fæminis ſit maius pe-
riculum, quòd à Dæmone falſis reuelationi
bus ſeducantur.
725 Quoad tertium denique, circa perſo-
nam de veritate, aut falſitate reuelatio-
num iudicaturam; diſtinguendum primò de
reuelatione habita ab eo, qui laturus eſt iu-
dicium, vel de habita ab alio, & quidem
plus periculi, & difficultatis reperitur in
priore caſu, quàm in ſecundo, vt per ſe pa-
tet: nam nemo eſt bonus iudex ſui ipſius,
& maximè in rebus proprijs habet locum
illud, Prouer. 3. Ne innitaris prudentiæ tuæ.
Ad vtrumque tamen Caſum requiritur, vt

perſona iudicatura de reuelationibus ſit
ſpiritualis,& deuota; nam vt ait Apoſtolus
1.Corint.2.Animalis autem homo non per-
cipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei.

726 Debet itaque primò ad rectè iudican-
dum an reuelatio ſit vera, aut falſa, ſeù il-
luſio, donum diſcretionis à Deo enixe po-
ſtulare, concedeturque ei à Domino, ſi ſo-
lidæ humilitatis virtute præditus fuerit,
quia vt benè ait Moſes ille apud Caſſianum,
ſolis humilibus à Deo hæc cognitio datur;
vt in ſe, & de ſe ſciat probare ſpiritus, ac
etiam vt ſciat illos de alijs, & in alijs di-
ſcernere, an ex Deo ſint. Ad id autem præ-
ſtandū quaſi duplex modus deſignari ſolet,
alter *Experimentali*, & infunditur illi, cui
facta reuelatio cum ipſa reuelatione pro-
pria.

727 Qui modus (vt ex Gerſone adducit Del-
rius dict. quæſt. 3. ſect. 1.) fit per inſpi-
rationem intimam, ſeù internum ſaporem,
ſiue per experimentalem quandam dulce-
dinem, ſiue illuſtrationem à Montibus æter
nis effugantem omnes tenebras dubietatis

728 Hic Modus rarus eſt, & paucis, conceſ-
ſus: Et quibus conceſſus non eſt, illi non
poſſunt ſuo iudicio, in proprijs reuelatio-
nibus ſtare: quibus verò conceſſus à Deo
fuerit, illi tamen eo vti non poſſunt ad di-
ſcernendas aliorum reuelationes; quia ſicut
nemo nouit, quæ ſunt ſpiritus niſi ſpiritus,
ipſemet, ſic nemo cognoſcit infallibili cer-
titudine per experimentalem hunc ſenſum,
ea, quæ in alieno ſunt animo hæc ille.

729 Alter modus diſcernendi ſpiritus, qui
datur Maximè in ordine ad alios, vocatur
doctrinalis nam quicunque de reuelationi
bus alterius iudicium eſt laturus, expedit
omnino doctrina non mediocri excellat,
per diligentem, & piam ſacræ ſcripturæ tra-
ctationem, ex qua regulæ ſumuntur ad fal-
ſos prophetas à veris diſcernendos. Debet
etiam applicare animum lectioni ſanctorū
Patrum, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, hincque
illuſiones, & reuelationes ſignis, ac notis
730 peculiaribus diiudicari poterunt. Mul-
tum etiam conferet ſi in dubijs, & ambi-
guis petatur Conſilium à viris doctis, &
pijs, ac in via ſpiritus longè progreſſis; in
militia verò contra Dæmonum aſtus exer-
citatis, Veteraniſque: ſperandum eſt poſſe
deceptiones in materia reuelationum, vel
apparitionum ſic ſentiri, & vetari. Docet
Delrius loc. cit. Qui addit per ſequentia
verba.

731 Plane ad hunc vltimum iudicicij feren-
di modum non ſufficit ſola doctrina, ſed
accedat oportet ad illam experientia pro-
pria, vt quis ſit, & doctus, & contempla-
tiuus, vt & ſcripturam, & reliquam Theo-
logiam non leuiter delibauit, & in ſeme-
tipſo expertus ſit variam (ait Gerſon) af-
fectionum ſpiritualium pugnam, tanquam
aſcenderit nunc in cęlos, nunc deſcende-
rit in abyſſos, & vident mirabilia Dei in
profundo, Nam qui nauigant mare hoc
myſticum diuerſarum affectionum, quaſi
collidentium ſe fluctuum enarrant mira-
bilia eius. Inexpertus autem talium, quid
nouit eorum?] ita ille, pœnès quem inue-
nies multò plura circa hanc materiam re-
uelationem, & apparitionum; Nobis præ-
dicta attigiſſe ſit ſatis.

732 Supereſt nunc proferre vnum verbum
ad declarandam aliquantulum præſentis
Regulæ Doctrinam, quæ extat bipartita:
circa primam partem concordes ſunt Do-
ctores, quod habentes reuelationes, & ap-
paritiones, quicunque ſint, ſiue mares,
ſiue fæminæ, in examine, ſiue iudicio ea-
rum, ſubdantur Ordinarijs locorum, vt
paſſim practicari videmus in Curijs Eccle-
ſiaſticis, quod benè notat Carena 2.p.tit.
733 17.§ 19. Et admonet Ordinarios, vt in
illis examinandis ſemper habeant præ o-
culis Io.Gerſon. Cancell. Pariſieñ in tract.
de probat. ſpiritum, in cuius fin. hoc præ-
cipuè monitum illis præbet, vt diligentiſ-
ſimè animaduertant, qualiter mulieres
habentes reuelationes, aut apparitiones
cum ſuis Confeſſarij conuerſentur: ſicque
ex eo aduertit etiam Delrius lib. 4. Magi-
car. diſquiſ. quæſt. 3. ſec. 3. & addit dignum
eſſe tale monitum, vt litteris aureis ſcri-
batur.

734 De ſecunda etiam parte nullum eſt du-
bium, ſi occaſione reuelationum, aut ap-
paritionum quicunque eos habens hære-
ſim aliquam credat, aut doceat, vel ſi in
aliquod ſapiens hæreſim, erroneum, teme-
rarium, ſcandaloſum, & blaſphemum in-
clinet, vel ſi illuſione Dæmonis decipi præ-
ſumatur, contra hunc poſſe Inquiſitorem
procedere. Tradunt Simanach. Cathol.
Inſtit. tit. 21. num. 25. & 29 Emanuel la
Valle de Moura in Opuſc. 2. de Incant. &
Enſal. ſec. 2. cap. 3. num. 19. Raphael della
Torre in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. quæſt. 95.
art. 2. diſput. 3 Diana, reſol. Moral. part. 4.
tract. 8. reſol. 125. & Carena loc. cit.

735 Prædicti autem Doctores nequaquam
exprimunt, qualiter Inquiſitor expedire
debeat huiuſmodi reum, ſibi ſubiectum,
an eum aliquo gradu abiurationis, & quo
ſeù potiùs ſine ea? ex traditis tamen per
nos alibi facile deduci poteſt, quid decer-
nendum pro ſingulis caſibus occurrenti-
bus, attentis circumſtantijs perſonæ, facti
&c. Atque his finem Regulæ imponamus.

Contra Bullas Papales circa Conceptionem B. Virginis vtramuis partem qualificantes, quomodo in Sancto Officio expediendi?

REGVLA CCCCIV.

736 QVamuis ſummi Pontifices nec ad
huc circa Conceptionem Sātiſ-
ſimæ Virginis Mariæ determinauerat. Ni-
hi-

Digitized by Google

737 hilominus ab eiſdem Summi Pontificibus vetitum ſub grauibus pœnis, ne alterutri parti ſiue affirmanti, ſiue neganti cēſura aliqua tribuatur, ſubijciunturque contrafacientes iuriſdictioni Inquiſitorum vtique expediēdi ab eis vt plurimū abſque vlla abiuratione, ſed cum ſola Monitione acri, ac declaratione, quòd in dictas pœnas pro lapſi fuerint.

---

738 DE hoc ſacratiſsimo myſterio Cōceptionis Deiparæ Virginis Mariæ aliquam diximus lib. 1. noſtri operis cap. 20. tota Regula 146 & ex Conſtitutionibus Pontificijs, Sixti IV. in extrauag. Graue nimis, de Reliquijs, & veneratione Sanctorum, Pij V. incipien. ſuper ſpecula, Pauli V. incip. Regis pacifici de anno 1616. & ex Decretis editis in Congregatione Sancti Officij ab eodem Paulo V. & Gregorio XV. ſatis indicauimus, quid tenendum circa hanc materiam. Pauca itaque nunc illuc, & huc ſpectantia addentur.

739 Cauendum autem diligenter ne alterutri parti, ſiue neganti, ſiue affirmanti nimis adhæreas; nam ſi quis crederet Conceptionem ſine peccato B. Virginis Mariæ vti articulum fidei eſſet ſine dubio hæreticus ſi adſit pertinacia, à qua recedens deberet reconciliari cum abiuratione de formali quod ex Alfonſo de Caſtro de iuſta hæreticorum punitione lib. 1. capit. 8. dubio 4. affert Carena vbi ſupra, & addit ſic.

740 Vnde etiam, inquit, propoſitio cuiuſdam, qui dixerat, quòd licet articulus Conceptionis non eſſet de fide, erat tamen de pertinentibus ad fidem, quodque qui pro eo moreretur, eſſet vere martir, fuit damnata à ſupremis Inquiſitoribus in Portugalia annuente Sanctiſſimo Paulo V. de anno 1619. teſte Portel. in dubijs regul. in verbo Conceptio Deiparæ num. 6. Valeret tamen votum vel Iuramentum defēd. Conceptionem ſine peccato, vt late probauit idem Portel. vbi ſupra num. 1. Hactenus ibi Carena.

741 Quamquā perſonæ ſimplices ob ignorantiam, & ſimplicitatem ab hæreſi ſæpius fortè excuſantur, ſi credant vt de fide certum B. V. Mariam fuiſſe conceptam ſine peccato originali vel huius contrarium quia deeſt in eis pertinacia, ad formalitatem hæreſis requiſita, erit ergò in ipſis ſo-

742 lus error materialis. Nec ſane mirum, cum in perſonis non ſimplicibus, ſed iudicio præditis bis inuenerim hìc, & Neapoli hunc maiorem errorem materialem circa iſtud myſterium, quòd crederent fuiſſe B. Virginem conceptam ſine peccato originali idem eſſe atque conceptam ſine peccato originali, idem eſſe atque conceptam per operationem Spiritus ſancti, ſicut fuit in Conceptione Verbi æterni, ſine copula Sancti Ioachim cum Sancta Anna. Vnde conſtat, quantum expediat, vt cōcionatores explicent modum, quo fuit myſterium operatum.

742 E contra verò erit ſimiliter hæreticus & de formali abiurare debebit, quicunque vt certum de fide crediderit, aut defenderit pertinaciter partem affirmantem quòd B. V. Maria fuerit concepta cū peccato originali: imò ad vltimum ſupplicii condemnari, ſi à tali pertinacia nolit reſilire. Patet ex iam traditis alibi, & ſimilis caſus affert diuerſa exempla ibidē Derius ex Nicolao Baſelio, monacho Hirſaugienſi, in Additione ad Chronicon Naucleri anno 1509. inueniens huius verba apud illum.

743 Vt plurimum tamen quicunque faciētes aliquid contra prohibitiones in præcitatis conſtitutionibus, ac Decretis Pontificijs contentas, abſque vlla abiuratione in Sancto Officio expediuntur, ſed ſi conſtet de contrauentione, declarantur incidiſſe in pœnas in eis expreſſas; quòd ſi non conſtet, ſed tantum ſint indicia contrauentionem ſapientia, præſumptus cōtraueniſſe, acriter corripiendus, & iuxta qualitatē caſus, pœna aliqua mulctandus, vt ſi ſit concionator ab vſu concionandi arbitrio remouendus. Ita Praxis m. ſ. ſæpe à nobis citata cap. 19. & Carena dict. tit. 17. §. 11. Qui varios citat videndos circa hanc materiam, vt Naldum in ſum. verb conceptio. Barboſam de officio epiſt. alleg 105. Comitol. 99. moral. lib. 6. q. 40 & alios, deinde addit ſic.

744 Praxis autem, inquit, contra hoſce tranſgreſſores noſtrarum Conſtitutionum eſſet, vt acceptata nunciatione in S. Officio, vel ad ſupremam Romanam Inquiſitionem mittatur denuntiatio, ab eo quo ſupremo Tribunali expectentur iuſſa ac Inquiſitoribus in partibus exequenda.

745 Vel ſi denuntiatio commodè Romam mitti non poteſt, fieri debet ab Inquiſitoribus diligens perquiſitio ſcripturarum, & concionum in domo Inquiſiti, & teſtes ſuper contrauentionem diligenter examinādi, quibus peractis, ſi de contrauentione conſtat, declarare debent Inquiſitores, & ordinarij reos incidiſſe in pœnas, & cenſuras comminatas in dictis conſtitutionibus. Hæc ille, & ante ipſum citata Praxis m. ſ.

746 Tādem cùm in prædictis Bullis, & Decretis ſummorum Pontificum includatur omnis modus poſſibilis prohibēdi, ne quis audeat vlterutri parti affirmanti, vel neganti qualificationem tribuere quouſque Sedes Apoſtolica circa myſterium Conceptionis B. V. M. decernat, egregie reſoluit Carena ex magis fundata doctrina, quòd quiuis ſiue directe, ſiue indirecte contra prohibitionem faciat, in pœnas, & cenſuras ibi contentas incident. Atque his Regula clauditur.

Quanam expeditio in Sancto Officio de teſtibus falſis, & eorum ſubornatoribus, ac de reuelantibus depoſitionem, cum abiuratione? an ſecus?

REGVLA CCCCV.

747 TEſtes falſi deponentes in Tribunali Sanctæ Inquiſitionis contra reũ tribuendo ei hæreſes, verba, aut facta hæretica, vel hæreticalia, quæ ab ipſo nunquam fuerunt prolata, neque executa, nequaquam condemnantur vllo modo ad abiurandum, ſed ad pœnas tantum con-
748 dignas. Si verò illi deponant falſo in fauorem, ac defenſionem dicti rei, ſine dubio aliquis vt plurimum gradus abiurationis, pro qualitate depoſitionis, perſonæ deponentis, & aliarum circumſtantia-
749 rum ipſis infligendus. Idem dicito de corruptoribus, & ſubornatoribus ſimiliũ teſtium, de conſulentibus, & mandanti-
750 bus illos ibi ſic deponere. Dein ſi teſtis reuelet depoſitionem à ſe factam in Sancto Officio, & hoc tendat in fauorem delinquentis contra fidem, quandoque cogendus eſt ille aliqualiter abiurare; ſecùs, ſi non ita tendat.

---

751 CIrca primã partem doctrinæ huius Regulæ nullus dubitat, ſed nec dubitare poteſt, cum per ſe pateat, traditque Illuſtriſſimus D. D. Transmiera ſtatim citandus ratio efficax eſt quia ex eo, quòd teſtes falſo deponant in Sancto Officio cõtra aliquem de delicto Fidei Catholicæ oppoſito, nulla inſurgit præſumptio hæreſis aduerſus illos; ergo tunc non eſt locus abiurationis vllius, ſed ſolum condi-
752 gnis pœnis ſunt puniendi. Quænam autem cenſeantur condignæ, explicabimus in proprio loco lib. ſeq. vbi de punitione delinquentium, ſeù de pœnis vnicuique eorum infligendis ex profeſſo agemus: interim pro caſu præſenti de punitione ſimilium falſorum teſtium vide preter alios, Caſtrum Palaum, in ſum. tom. 1. tract. 4. diſp. 8. pun. 15. § 6. num. 6. Dian. par. 4. reſol. moral. tract. 7. reſol. 16. & Carenã, 2. par. tit. 17 §. 15. num. 55. & 3. p. tit. 6. §. 9. num. 68.
753 Dubium autem non leue circa ſecundam Regulæ partem inſurgit, an teſtes falſum deponentes coram Inquiſitore in materia hæreſis pro defenſione Inquiſiti, abiurare debeant? Quod vix eſt vllus ſcriptorum, qui ex profeſſo diſcutiat, nos attigimus obiter ſupra Regula 391. n. 274. cum Souſa lib. 2. Aphoriſ cap. 8. nu. 27. Dian. 4. par. Reſolu. moral. tract. 7. reſol. 16. & Traſmiera lib. 3. de polygamia q. 17.
754 num. 28. & 29. Pro ſententia negatiua videtur admodum vrgere, quòd nullibi, quòd ſciam ſit vſus, huiuſmodi falſis teſtibus iniungendi abiurationem, ſicut nec illis, qui coram ordinario falſò deponunt, de morte prioris coniugis, vt alter coniux, ad cuius inſtantiam fit talis depoſitio, ad ſecundas nuptias conuolare poſſit. Et quidem de non vſu noſtri Tribunalis Melitẽſis Sanctæ Inquiſitionis per ſpatium quadraginta annorum vt conſultor eius fidem certam exhibere valeo; Cum tamen ſæpius caſus occurrerit, maxime deponentium falſo coram ordinario, &c.
755 Nihilominus cum præcitatis auctoribus Souſa, Diana, & Traſmiera ſententiæ affirmanti firmiter adhæreo, quòd teſtibus falſo deponentibus, aut veritatem quando interrogantur ab Inquiſitore, occultantibus pro defenſione delinquentis contra fidem, debeat imponi aliqua abiuratio, de vehementi, aut ſaltem de leui, pro qualitate, & modo deponendi, vel occultandi attentis circumſtãtijs perſonæ,
756 loci, temporis, &c. Ratio efficax eſt, quia in tali depoſitione falſitatis, vel occultatione veritatis pro defendendo reo Sancti Officij, manifeſta continetur fautoria, & quòd hæreticorum fautores debeant abiurare, & qualiter, oſtendimus complete in ſuperioribus Regula 388. cũ auctoribus ibi citatis.
757 Ad hanc verò ſententiam affirmatiuã videtur manifeſtè accedere Carena par. 3. tit. 6. §. 9. num. 71, ſequentibus verbis; Quia tamen; inquit, caſus hic teſtis falſi ſuper Generalibus frequenter, poteſt accidere, cum examinatur ad defenſam, ideo diligenter animaduertere debent Inquiſitores in hac materia, an talis teſtis inciderit in fautoriam fauendo hæretico carcerato. Ita ille tunc eam abiurare tenetur.
758 Quod ſpectat ad ſubornatores dictorũ teſtium, ad conſulentes, & mandantes falſo teſtificari in Sanct. Officio pro defenſione inquiſiti, quòd ſint ibi eodem modo expediendi, atque ipſi ſic teſtificantes, tenet, & tradit Carena 3. par. tit. 6 §. 9. cum Diana vbi ſupra. Imò iſtos mandantes, & conſulentes eſſe magis ſuſpectos de errore contra fidem, & propterea cogi debere ad abiurandum, docet benè citatus Traſmiera, & nos cum ipſo tradidimus prædicta Regula 391.
759 Tandem quid de teſte in Sancto Officio ſuam depoſitionem factam, alibi reuelante? Ab hoc dubio paucis ſe expedit Carena 2. par. tit. 17. §. 17 num. 61. reſoluens ipſum ex doctrina, magis recepta diuerſorum, quos citat, quoad pœnas infulgendas taliter reuelantibus; audi eius reſolutionem, quam hic extra ſuum locum trado, vt tibi circa rem iſtam completè ſit ſatisfactum.
760 Breuiter inquit dicendum, teſtem, cui in Sancto Officio ſolet ſub pœnis arbitrarijs iniungi ſilentium, ſi ſuam depoſitionem reuelet, poſſe in hoc Tribunali puniri arbitrio iudicantium, inſpectis ſingulis cir-

circumſtantijs facti. Simanach. de Cathol. Inſtit. tit. 63. nu 83. vbi quod poſſunt huiuſmodi teſtes damnari in pœnali pecuniaria, exilij, fuſtium, & etiam triremium, ſi id facti qualitas depoſcit. Videatur de hac materia Abbas. cap. Fraternitatis, num. 13. de teſtibus, Farinacius de teſtibus quæſt. 67. num. 296. qui alios allegat.]

761 hæc Carena. Nihil attingens de abiuratione dicto reuelanti ſuam depoſitionem iniungenda nec ne? Sed negari nequit, quod debeat ei iniungi, ſi reuelatio cedat in defenſionem delinquentis Sancti Officij, quia adeſt fautoria, aut ſaltem præſumptio eius: aliàs ſecùs; iuxta diſtinctionem à nobis traditam. Atque hæc ſatis, pro hac Regula; vide duas citatas, 388. & 391.

Quid ſi Regulares Superiores contra ſuos ſubditos in cauſis hæreſis procedant? Quid ſi Quid ſi quaſdam Bulls Pontificias eis publicare emittant? expediendi ne cum aliqua abiuratione?

REGVLA CCCCVI.

762 SVblata fuit omnino ſuperioribus Religionum facultas procedendi contra ſuos ſubditos in cauſis hæreſis, & tranſlata ad Inqdiſitores fidei: Vnde ſi illi cōtrauenian Iuriſdictioni ſancti Officij ſubijciuntur; & pręter excommunicationem reſeruatam, quam contrahunt, expediuntur ibi cum pœnis, & pœnitentijs latis contra fautores hæreticorum, & impedientes Sanctum Officium pro modo culpæ, abſque vlla tamen, vt plurimum abiuratione.

763 Similis etiam expeditio in eis ſeruatur, ſi ſi impedire audeant, ne aliquis ſubditus regularis Sancto Officio hęreticos, aut ſuſpe-

764 ctos de hæreſi denuntiare poſſi. Neque item condemnantur iili ad abiurandum, ſed ad priuationem Officij, ac vocis actinę, & paſſiuæ, ſi in publicandis aliquibus Bullis Pontificijs ad munus Sanctæ Inquiſitionis ſpectantibus, fuerint negligentes.

765 OMnia in Regula iſta per nos comprehenſa, ex Cōſtitutionibus Summorum Pontificum manifeſtè conſtant, & vix vlteriori indigent declaratione. Nam Pius Papa IV. in ſua Bulla, incipiente, Paſtoris æterni, quæ adducitur in fine Directorij, tribuit facultatem Inquiſitoribus procedendi in cauſis fidei contra quaſcunque perſonas regulares quamuis exemptas dempta eà ipſarum Superioribus excepto caſu præuentionis.

766 Quin etiam quoad hunc caſum dictam Bullam non fuiſſe executioni mandatam, affirmat cum Franciſco Pegna, part. 3. Direct. Commen. 77. verſ. Tametſi verò. Carena, par. 2. tit. 17. §. 10. num. 35. quidquid tamen ſit de hoc.

767 Poſteà Paulus V. anno 1606. edidit Conſtitutionem incip. Romanus Pontifex, per quam expreſsè declarat, ac prohibet ne Superiores regulares in cauſis Sancti Officij vllo modo procedere audeant, dictamque præuentionem prorſus aufert, cauſas etiam coram ipſis tunc pendentes ſe auocando, & Inquiſitoribus committendo; ſub pœnis inhabilitatis, priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, excommunicationis ipſi reſeruatæ, & alijs omnibus contra fautores hæreticorum, & contra impedientes Sanctum Officium à Iure impoſitis, ita in dicta Bulla, quam poſt Campan. in diuerſ. Iuris Canonici Rubr. 12. c. 13. n. 138. affert Diana in fine 4. part. Reſolut. Moralium.

768 Similiter procedendum eſt ab Inquiſitoribus inflictis eiſdem pœnis contra Superiores Regularium, quouiſmodo impedientes ſuum Regularem Subditum, ne ſtatim hæreticos, aut de hęreſi ſuſpectos Sancto Officio denuntiet. Ita in memorata

769 Bulla Pauli V. Circa quod benè notat Carena ibidem cum Bonacina per eum ad incurrendas pœnas; neceſſariò requiri, vt Contrauentio fiat ſcienter cum audacia, vel præſumptione, attentis verbis Bullę, quoquómodo id impedire, vel retardare audeant, vel pręſumant. Nam verbum præſumant, denotat temeritatem, ſecundum Bald. Conſ. 486. num. 5. vol. 4. & Me-

770 noch. conſ. 763. num. 10. Et diſpoſitio puniens aliquem pręſumentem &c. nou comprehendit eum, qui agit bona fide, ignoranter, & in aduertenter, Cened. ad Decretal. collect. 45. num. 3. & Nauar. cap. Acceptæ, de reſt. ſpol. oppoſit. 8. num. 38.

771 Hinc verum conuincitur id; quòd rectè docet idem Carena, debere ſcilicet ſanctum Officium mitiùs procedere contra Regularium Superiores, qui abſque vlla pręſumptione ignoranter, cum aliquali tamen culpa reperiuntur violaſſe prędictam Conſtitutionem Pauli V. quę violatio cum multoties ex tali ignorantia culpabili contingere poſſit, rarò tamen ex audacia, vel temeritate, propterea dixi in Regula, quod huiuſmodi violatores ſint expediendi abſ-

772 que vlla, vt plurimum abiuratione. Quāquam ſi cum audacia, ſeu pręſumptione contrauenerint ad abiurandum probabiliter videntur cogendi, ſicuti coguntur fautores hęreticorum, & impedientes ſanctum Officium, vt iam ſupra vidimus, quandoquidem eiſdem pœnis vtrique puniuntur.

773 Addit autem Carena citatus ſequentia verba Vbi tamen, inquit, dicti Superiores Regularium in aliquibus locis haberent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, tunc ſine dubio, non obſtante dicta Bulla, poſſent procedere contra Regulares ſuos Subditos. Ita tamen, vt ſimul cum Inquiſitore procedant, quoad illos actus, quos

quos alias Epiſcopi, & Inquiſitores ſimul
773 debent exercere. Ne tamen ex hoc aperiatur via fraudibus, Conſulo Superioribus regularium, iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem habentibus, vt ſtatim accepta denuntia, de ea certiorem reddant Supremum Tribunal Vrbis. Ita ille, interpretans, & limitans Bullam.

774 Verum hęc interpretatio, ac limitatio mihi non videtur admittenda, nec modus loquendi abſolutè placet; Nam quotquot ſunt Superiores Ordinarij Religioſorum etiam locales, vt Guardiani, Priores, Prępoſiti, Rectores &c. dicuntur propriè habere iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ita Sanchez ex communi omnium lib. 8. de matrim. diſp. 2. nu. 13. & diſp. 3. num. 9. expendens verba Trident. Seſſ. 24. cap. 6. licet Epiſcopis &c ergo non poteſt ſic intelligi, alioquin Bulla Pauli V. Fruſtra eſſet edita, cum nullum Superiorem Regularem comprehenderet.

775 Quòd ſi Carena intelligat, vt credo ipſum velle, de Superioribus Regularium, qui nullam habent ſubordinationem cum Ordinarijs locorum, ſeu qui dicuntur eſſe nullius diœceſis, vti eſſe dicuntur huius Illuſtriſſimę Religionis Hieroſolymitanę, ac diuerſi Abates; Neque hoc modo limitatio Carenæ debet admitti, quia in Bulla Pauli V. abſolutè abſque vlla exceptione, & diſtinctione comprehenduntur quicunque Superiores, & Pręlati cuiuſuis Ordinis, & inſtituti, & vbi ius, ſeu Bulla Pontificia non diſtinguit, nec nos vllo modo diſtinguere debemus.

776 Confirmatur exemplo dictę Religionis Hieroſolymitanę, quę licet ſit nullius diœceſis, & olim conſueuerit de cauſis hęreticis ſuorum Subditorum per ſe ſola cognoſcere, vt vidimus initio noſtri operis, Proleg. 10. ex Hiſtoriographo Iacobo Boſio, par. 3. lib. 16. fol. 333. litt. D. at poſt editas memoratas Conſtitutiones Pij IV. & Pauli V. à ſimili cognitione omnino abſtinuit.

777 Quòd ſi aliquando ignoranter, ſeu inaduertenter contraueniſſe fuit depręhenſa, vti contigit paucis ab hinc menſibus ob confectum proceſſum, in quo tangebatur materia ad Sanctam Inquiſitionem ſpectans. Miniſtri eius conficientes illum à ſacra Congregatione ſancti Officij Vrbis mitius procedendo contra ipſos tantum declarati ſunt contraxiſſe excommunicationem in Bulla Pauli V. latam, ac reſeruatam, vt patet ex littera per eam hùc tranſmiſſa, quam attentè legi; in ipſa concedebatur proprijs Confeſſarijs facultas abſoluendi illos, vti vnum ex ipſis, cuius Confeſſionem frequenter audire ſoleo ſtatim abſolui, cuius viris Doctis à me conſultis, præſertim Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. D. Inquiſitore Antonio Pignatello iudicio id omnino verum.

778 Sequitur declarandum breuiter quomodo expediendi in ſancto Officio Superiores Regulares, qui omittunt exequi decretum de Mandato Vrbani VIII. in Congregatione Sanctæ Inquiſitionis Romanæ editum; quo iniungitur eis, cuiuſcunque ſint ordinis ſub pœna priuationis officij, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ in perpetuum ſemel quouis anno nempe feria ſexta poſt Octauam Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica Menſa, vel Capitulo, ſuos ſubditos commonere ad obſeruantiam quarundam Conſtitutionum Apoſtolicarum, ad Sanctæ Inquiſitionis munus pertinentium, eis ipſas publicando, ſunt autem huiuſmodi.

779 Conſtit. Iulij III. prima incip. licet à diuerſis.

Conſtit. Pij V. 2. incip. Si de protegendis.

Conſtit. Pij IV. 31. incip. Cum ſicut nuper, & Gregorij XV. 34. incip. Vniuerſi Dominici gregis.

Conſtit. Gregorij XIII. 22. incip. Officij noſtri.

Clementis VIII. 81. Et ſi alias, & Vrbani VIII. 79. incip. Apoſtolatus officium.

Conſtit. Sixti V. 17. incip. Cœli, & Terræ Creator, & Vrbani VIII. incip. Inſcrutabilia.

Conſtit. Clemen. VIII. 42. incip. Cum ſicut, & Gregorij XV. 28. incip. Romani Pontificis.

Conſtit. Pauli V. 26 incip. Romanus Pontifex, eiuſdem 97. incip. Regis pacifici, & Gregorii XV 29 incip. Sanctiſſimus Dominus Noſter.

Conſtit. Gregorij X V. 27. incip. Romanus Pontifex, eiuſdem Conſtit. 40. incip. Apoſtolatus officiũ, & Sanctitatis ſuæ 114 incip. & modo.

Conſtit. Vrbani VIII. 37. incip. Sanctiſſ. D. N. ſollicitè, eiuſdem 50. incip. pro debito. Item alia eiuſdem edita 5. Nouemb. 1631. Cum ſicut accepimus: quas omnes Conſtitutiones inueniens ſimul collectas apud Antonium Dianam in fine 4. partis Reſolutionum Moralium.

780 Quoad rem verò præſentem concludit Carena 2. par. tit. 17. §. 24. num. 99. Sic: Non eſt, inquit, dubium, quin Superiores non parentes memoratæ Conſtitutioni, ſubſint iudicio Inquiſitor. Vnde cum in noſtra Inquiſitione Cremonæ quidam Superior ſpontè ſe denunciaſſet, quòd iuxta Conſtitutionem prædictam ſtatuta die memoratas in ea Bullas publicari non feciſſet, re ad ſupremum Vniuerſalis Inquiſitionis Tribunal delata, fuit benignè tractatus, monitus tùm, vt in poſterum diligenter obſeruationem dictę noſtræ Conſtitutionis curaret. Ita ille: nec mirum non fuiſſe vltra punitus ob ſpontaneam comparitionem.

781 At pro alijs non ſpontè comparentibus, ſed denunciatis, ita addit idem Carena. Accepta igitur, inquit, ab Inquiſitore denunciatione Superioris in noſtram Conſtitutionem delinquentis, non ſtatim contra eum procedere debet, ſed prius re communicata cum ſuprema Congregatione,

ne, omnia ex eius iuſſu peraget, conſiderata qualitate perſonæ, & omnium aliarum circumſtantiarum, quæ ſolent ommiſſionem hanc, vel augere, vel minuere. Hæc
782 Carena. Qui nihil attingit de præſumptione erroris, aut de abiuratione iniungenda: nec credo huic eſſe locum ob talem ommiſſionem. Atque his Regula iam abſoluta.

Quanam expeditio in Sancto Officio de venerantibus homines mortuos nondum Canonizatos, vel Beatificatos an cum abiuratione?

REGVLA CCCCVII.

783 NVmquam extitit conſuetudo in Eccleſia Catholica venerādi homines mortuos publico, & ſolemni cultu tanquam ſanctos, priuſquam à legitimis Iudicibus tales approbati eſſent: ad quam approbationem, & ſi olim in Prouincijs extra Vrbis diſtrictum, ſufficeret Epiſcoporum, & Prouincialium Conciliorum
784 auctoritas. Poſtea tamen Romani Pontifices quaſcunque Beatificationis, & Canonizationis cauſas ſibi ſpecialiter reſeruarunt, atque dicto modo hominibus nōdum canonizatis, aut beatificatis, quantumuis cum fama ſanctitatis obierint, eorumque reliquijs, & imaginibus venerationē exhibere ſemper ſtrictiùs prohibue-
785 runt. Violatores autem huius prohibitionis ſubſunt Inquiſitorum iuriſdictioni; cū præſumantur malè ſentire de poteſtate Papæ, & quòd ſit licita talis cultus exhi-
786 bitio. Vnde cum abiuratione quandoque ſaltem de leui, attentis qualitatibus facti, & omnium circumſtantiarum expediri debent.

787 LIb. 1. noſtri Operis, cap. 7. Regul. 65. pauca attigimus circa hanc materiam, expendentes ibi, qualiter Romanus Pontifex ſit viua fidei norma in rebus credibilibus, exemplificauimus in beatificatione, & canonizatione Sanctorū, quòd in his exequendis nullo modo poſſit errare, & differentiam inter ipſas tunc oſtendimus, illuc pro his diſcendis lectorem remittimus. Hunc verò, quomodoquidem occaſio ſe obtulit, plura addemus ſpectantia ad eandem materiam, diſcuſſis ſingulis doctrinæ iſtius Regulæ particulis.
788 Dixi, numquam extitit conſuetudo, &c. id oſtendit Carena 2. par. tit. 17. §. 12. n. 38. teſtimonio diui Auguſt. tom. 7. in breuiculo collationum, in collatione tertię diei, cap. 13. & Optati Mileuitani, lib. 1. contra Donatiſtas, quòd nō fuerint venerati homines mortui tanquam Sancti, niſi priùs vt tales auctoritate publica legitimorum Iudicum Eccleſiaſticorum approbarētur.
789 Quidquod perpetuò cautum ſumma cum vigilantia de præcauendo falſorum Sanctorum cultu: atque ad hanc cautelam multi, & ſalubres Canones fuerunt editi per diuerſa concilia, præcipuè vt adducit benè Carena ibidem num. 45. ſimul collecta, per Carthaginenſe, 1. cap. 2. Laodicenum, cap. 9 & 34 Grangrenſe, ca 20. relatum à Gratia, cap. ſi quis per ſuperbiam, 30. diſtict. Carthaginenſe v. cap. 14. relatum ab eodem Gratia, cap. placuit, de conſecratione diſt. 1. Bracharenſe, cap. 5. aliàs, 6. Moguntinum, cap. 55. Lateranenſe ſub Innocen. III. citatum in cap 2. de reliq. & veneratione Sanctorum, ac tandem Concilium Trident. ſeſſ. 25. titulō de Inuocatione, veneratione, & Reliquijs Sanctorum.
790 Dixi, publico, & ſolemni cultu, &c. quiſnam iſte ſit, ex Bellarmino lib. 1. de Sanctis, capit. 10. & ex alijs communiter, explicat optimè Sanchez in ſumma, lib. 2. cap. 43. num. 3. ſic. Dicitur autem, inquit, publicus, & ſolemnis cultus, non eo quod coram alijs exhibeatur; ſed ille qui totius Eccleſiæ nomine, & tanquam ab ea inſti-
791 tutus exhibetur. Qualis eſt depingere imaginem alicuius cum radijs, & diademate in altari eam collocare, in litanijs publicis illum apponere, & ſimilia, Eccleſiæ auctoritale inſtituta. Atque hoc cultus genere non potuerunt vnquam, nec poſſunt venerari, niſi homines mortui, iam canonizati, vel beatificati, eorumque reliquiæ, ac Imagines. Patet ex cap. 1. & cap. finali, de reliq. & venerat. Sanct. docetque idem Sanchez.
792 Attento itaque iura communi, quòd priuatus cultus potuerit, & poſſit alicui, Sanctorum numero per canonizationem, vel beatificationem nōdum aſcripto exhiberi conſtat ex eodem cap. finali, vbi eum publicè, & ſolemniter coli interdicitur, ergo à contrario ſenſu priuatus cultus ipſi conceditur. Sic tenent ibi Abb. num. 3. Anton. num. 6 Card. notab. 4. Innoc. ca. 1. eod. tit. in fine, Ioan. Andr. nu. 6. Syluest. verb. Reliquiæ, Bellarm. vbi ſupra, & cum alijs citatus Sanchez.
793 Ex prædicta autem doctrina infertur, quòd ſit licitum talem hominem, nondū canonizatum, qui cum opinione virtutis, & ſanctitatis obijt, credere, & vocare ſanctum, ac ipſum inuocare, etiam multis alijs audientibus, ita fuerunt S. Gregor. Nazianzenus in vita Sancti Athanaſii, & Sancti Baſilij, ac Sanctus Hieronymus in vita D. Paulæ, priùſquam in ſanctorum numerum per canonizationē eſſent cooptati. Inde patet, quia ſi oramus viuentes tametſi eſſe eos ſanctos neſciamus; cur nō erit licitum mortuos orare, quos maiori cum fundamento ſanctos eſſe credimus. Tradit Sanchez ibid. nu. 5. & addit. ſic.
794 At non liceret eum prædicare tāquam ſan-

ſanctum in ſanctorum Cathalogo à Pontifice inſcriptum. Nec liceret etiam in publicis Litanijs, & ſacro Officio eum inuocare, quia eſt cultus publicus, & nomine totius Eccleſiæ inſtitutus. Hæc docet Bel-
795 larm. num. 3. allegatus. Quòd intelligo non tantum, quando Litaniæ publicè recitantur; ſed etiam quando priuatim, ſicut de Officio Canonico dicendum eſt. Quia reuera is cultus eſt ab Eccleſia inſtitutus tanquam publicus, & ſolemnis nomine ipſius delatus. Quare ſolis ſanctis canonizatis competit. hæc ille; Vide plus alias illationes penes ipſorum.

796 Dixi, priuſquam à legitimis Iudicibus tales approbati eſſent, &c. Ad hanc approbationem, ſeù canonizationem ſanctorum quænam requiſita? Certum primò eſt apud omnes ſcribentes ſuper cap. 1. de Reliq. & Veneratione Sanctorum, & apud alios Doctores, multo plura requiri pro Confeſſoribus referendi in numerum Sanctorum, quàm pro Martyribus, maioremque ab Eccleſia fuiſſe ſemper adhibitam diligentiam in illarum canonizatione, quàm in canoni-
797 zatione iſtorum. Nam ad canonizandum aliquem Confeſſorem exigit Mater Eccleſia diuerſa, præcipuè hæc tria, conſtantem ſcilicet famam de Sanctitate illius; Continuationem item miraculorum per ipſius interceſſionem factorum; Multiplicatas denique preces magnorum virorum pro canonizatione intercedentium. Ita Caſſan. in Cathalogo glor. mundi p. 3. conſider. 30. Maluezius de canonizatione Sanctorum dubio 5. & cum alijs, quos ipſe citat, Carena par. 2, tit. 17. §. 12, num. 43.

798 At pro canonizatione cuiuſuis Martyris non eſt neceſſaria probatio miraculorum, vt cum Flau. Cherubino Schol. 2. ad Conſt. 4. Alex. III. Schol. 1. ad Conſtit. 2. Innoc. IV. docet Carena citatus num. 42. Addens cum eodem, quòd requiratur, & ſufficiat probare cauſam, propter quam paſſus fuit martyrium, vt innoteſcit ex vſu Eccleſiæ. Atque hinc oſtenditur Martirij Excellentia, & ſublimatas; de qua idem Carena ex D. Hieronymo ſic.

799 Benè, inquit, D. Hieronymus in Pſ. 115. ſuper illis verbis, Calicem ſalutaris, &c. ait, grandis res eſt Martyrium; quomodo grandis res? quoniam retribuit Domino, quod accepit à Domino, Chriſtus pro ipſo paſſus eſt, & ipſe pro eius nomine pati-
800 tur. Et ob id idem D. Hieron. ſuper ſequentibus verbis Pſal. Dirupiſti Domine, ait, quicunque Sanctus moritur ſua morte, licet ſit ſancta, qui miſericordias operatus ſit, fecerit ſigna, Dæmones eiecerit, non vadit ad Dominum ſecurus, horreſcit eius conſcientia, quando videt Dominum: Martyr autem etſi poſt baptiſmum peccauerit, tamen ſecundò martyrij baptiſmate ablutus, ſecurus vadit ad Dominum. Ita ille.

801 Sed quid de legitimis Iudicibus ad dictã approbationem, ſeu canonizationem, aut beatificationem quorumcunque? Neque circa hoc eſt vlla diſſentio inter Doctores, tam Romæ, & in eius diſtrictu, quàm vbicunque locorum, ſemper Romani Pontifices extiterunt legitimi Iudices ad quoſuis numero Sanctorum, vel beatificato-
802 rum aſcribendos. Hinc Romæ Clemens Papa S. Anterus, & Fabianus opportunè, ac ſalubriter aſſignarunt ſeptem Notarios, qui acta Martyrum inquirerent, vt ea poſſent Romani Pontifices pro canonizatione eorum perſcrutari, vt quæ probanda vi-
803 derentur, poſteà probarent. In ſingulis item Prouincijs olim fuerunt etiam legitimi, & ſufficientes Iudices ad dictum effectum canonizandi, aut beatificandi aliquem ſoli Epiſcopi, & Concilia Prouincialia. Colliguntur iſta ex D. Auguſtino, & Optato ſupra relatis, & ex Fabiano epiſt. 1. ad Eccleſię Comminiſtros, & cum Maſcardo tom. 1. concluſ. 262. nu. 50. affert citatus Carena.

804 Dixi, poſtea tamen Romani Pontifices, &c. cum aſcriptio alicuius numero Sanctorum, ſit vna de maioribus cauſis, propterea negotium iſtud canonizandi, aut beatificandi aliquem meritò Papa ſibi ſpecialiter reſeruauit. Habetur expreſsè cap. 1. de reliq. & veneratione Sanctorum, vbi Hoſti. num. 7. Ioan Andr. num. 5. & alij Expoſitores, afferunt præcipuè Card. Tuſch. Pract. concluſ. tom. 1. litt. C. concl. 41. Barboſ. de poteſt. & offic. Epiſc. alleg. 50.
805 & Maſcard. vbi ſupra. Prædicta autem reſeruatio adeò ſtrictè ſumenda, vt cauſa canonizationis, vel beatificationis, nullo modo ſpectet ad Legatum de Latere, etiã ex commiſſione ſpeciali ipſius, Summi Pontificis. Ita Iacob. Caſtell. de Canon. Sanctorum quæſt. 3. art. 2. & Moder. Barboſ. in cap. 1. de reliq. & vener. Sanctorum nu. 6. & 7. & ob eam rationem, quia Papa non poteſt delegare poteſtatem definiendi res fidei.

806 Hæc autem ratio eandem vim habet reſpectu Collegij Cardinalium, cui non competit poſſe canonizare Sanctum aliquem: docet ibidem Barboſa, idem affirmans de Concilio Generali, ſed nequit id de eo affirmare ob eandem rationem, quia Concilium Generale habet poteſtatem definiendi res fidei. Vnde ſi ab ipſo per Papam congregato, & approbato definiretur canonizatio alicuius, ſine dubio legitima eſſet.

807 Ex dictis ſequitur, quòd nequeant Epiſcopi in ſuis Diœceſibus (idem dicito de quibuſuis Superioribus Religioſorum in ſuis Religionibus) introducere celebrationem feſti alicuius Sancti nondum per Summum Pontificem canonizati, aut beatificati. Ita reiecto Vincentio Doctore quodam antiquo oppoſitum aſſerente, tenent, & volunt eſſe intelligendos textus in cap. final.

finali de ferijs, & capit. 1. de Conſec. diſt. 3.
Vbi conceditur Epiſcopo, quòd poſſit in
ſua Diœceſi inſtituere diem feſtum alicu-
ius Sancti nimirum iam ab Eccleſia in San-
ctorum numerum cooptati. Gloſſa dict.
cap. 1. verb. feſtiuitatis, ibi Hoſtien. num. 5.
Ioan. Andr. num. 6. Sylueſ. verbo Dominica,
qu. 1. dict. 1. & cum alijs multis per ipſum
relatis Sanchez dict. cap. 43. n. 9.
809 Limitationem tamen proponit idem
Sanchez, num. 11. Nam poſtquam nu. 10.
diſcuſſit hinc inde illam difficultatem; An
attento Decreto Tridentini ſeſſio 25. in fi-
ne, de inuocatione, veneratione, & Reli-
quijs Sanctorum; Liceat Epiſcopo appro-
bare reliquias Sancti antiqui nondum ca-
nonizati, atque eas populo venerandas
exponere?
810 Et optimè reſoluit negare cum Suarez
tom. 1. in 3. part. quæſt. 25. diſput. 55. ſect. 2.
verſ. Sed quæret. Azor. tom. 1. lib. 7. inſtit.
Moral. cap. 8. quæſt 8. & cum alijs ex vi al-
terius Decreti Concilij Lateranenſis, (ex
eo deſumptum eſt cap. final. de reliquijs,
& venerat. Sanctorum) decretantis, vt reli-
quiæ denuò repertæ non adorentur publi-
811 cè, ſine licentia Summi Pontificis. Re-
ductis in concordiam dictis Cõcilijs, quòd
Lateranenſe loquatur de Sanctis nondum
canonizatis, Tridentinum verò de iam ca-
nonizatis. Nihilominus idem Sanchez
ſtatim ſubiungit per ſequentia verba.
812 Sufficeret tamen, inquit, vt de ſancti-
tate perſonæ per traditionem, aut Vniuer-
ſalem Eccleſiæ conſenſum conſtaret, Quia
hæc canonizationi æquipollent. Et ita
docet Suar. num. præc. alleg. Et ita debet
intelligi. Hoſtien. cap. fin. num. 9. de reliq &
vener. Sanctorum, vbi dicit ideò eum tex-
tum dicere ſolius Pontificis eſſe reliquias
de nouo inuentas approbare; Quia ſi in-
ueniretur cum ipſis Scriptura teſtans eſſe
alicuius Sancti antiquitùs approbati, poſ-
813 ſent Pontifice in conſulto venerari. Et
idem Hoſtien. cap. 1. eodem tit. num. 8. &
ibi Ioan. Andr. num. 6. vbi aiunt poſſe Epi-
ſcopum diem feſtum Sancti inſtituere, mo-
dò antiquitùs Sanctus ille approbatus eſ-
ſet. Et reddit rationem Hoſtienſis, eo quòd
antiquitùs non ſeruabatur ſolemnitas ca-
814 nonizationis, quæ modò eſt in vſu. Sed
vtrumque dictum intelligendum eſt iuxta
doctrinam proximè traditam, quando San-
ctus ille antiqua Eccleſia traditione, aut
Vniuerſali illius conſenſu approbatus eſt.
Hæc ille, rectè quidem, & eruditè.
815 Ex ſupradictis item ſequitur, quòd ima-
go alicuius etiam cum fama ſanctitatis de-
functi, nondum canonizati, aut beatificati
per Summum Pontificem, non poſſit in
Oratorijs priuatis pingi cum radijs, vel
Diademate. Imò etiam ſi ſic depincta ſit
tenenda in angulo Domus ſecreto, aut in
proprio cubiculo. Tradunt Sanchez loc.
cit. n. 7. & Carena dict. §. 12. num. 45. & 50.
habeturque expreſsè deciſum per Conſti-
tutionem, non à Gregorio XV. vt aliqui
falsò putant ſed ab Vrbano VIII. anno
1625. editam cuius tenorem pro reſolu-
tione præſentis caſus, & aliorum huc ſpe-
ctantium ad verbum hìc apponere oppor-
tunum duxi; ſic habet.

Decretum de Defunctis cum Sanctitatis fama ne priuatim, vel publicè colantur; neue eorum imagines, vel miraculorum ſigna exponantur, antequam canonizentur, vel Beati declarentur.

816 FEria 5. die 2. Octobris 1625. In Ge-
nerali Congregatione Sanctæ Ro-
manæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, habita
in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis
coram S. D. N. D. Vrbano diuina Proui-
dentia Papa VIII. ac Illuſtriſs. & Reueren-
diſs. D. D. S. R. E. Cardinalibus, aduer-
ſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus
Generalibus à Sancta Sede Apoſtolica
ſpecialiter deputatis.
817 Cum Sanctiſs. in Chriſto Pater, & D. N.
Vrbanus diuina Prouidentia Papa VIII.
die 13. Martij 1625. Decretum ediderit
infraſcripti tenoris videlicet, Sanctiſſi-
mus D. N. ſollicitè animaduertens abuſus
qui irrepſerunt, & quotidiè irrepere non
ceſſant, in colendis quibuſdam cum ſan-
ctitatis, aut martyrij fama, vel opinione
defunctis; qui etſi neque canonizationis
neque beatificationis honore inſigniti ſint
ab Apoſt. Sede, eorum tamen Imagines
in Oratorijs, atque Eccleſijs, alijſque lo-
cis publicis, ac etiam priuatis, cum lau-
reolis, aut radijs, ſeu ſplendoribus propò-
nuntur; miracula, & reuelationes, aliaque
beneficia à Deo per eorum interceſſiones
accepta, in libris rerum ab ipſis geſtarum
enarrantur; & ad illorum ſepulchra Tabel-
læ, Imagines, & res aliæ ad beneficia acce-
pta teſtificanda, & lampades, & alia lumi-
818 na apponuntur. Volenſque proindè hu-
iuſmodi abuſibus pro debito officij Paſto-
ralis occurrere (re etiam cum Illuſtriſ. &
Reuerendiſs. DD. Cardinalibus contra
hæreticam paruitatem in Vniuerſa Repu-
blica Chriſtiana Generalibus Inquiſitori-
bus communicata, & maturè conſiderata,
ac diſcuſſa.) declarauit, ſtatuit, & decre-
uit, ne quorumuis hominum, cum ſancti-
tatis, ſeu Martyrij fama (quantacunque
illa ſit) defunctorum Imagines, aliaque pre-
dicta, & quodcunque aliud venerationem,
& cultum præſeferens, & indicans, in Ora-
torijs, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel
Eccleſiijs tàm ſæcularibus, quàm regulari-
bus, cuiuſcunque Religionis, Ordinis, In-
ſtituti, Congregationis, aut ſocietatis ap-
ponantur, antequam ab Apoſtolica Sede
canonizentur, aut Beati declarentur, &
ſi quæ appoſitæ ſunt) amoueantur, prout
eas ſtatim amoueri mandauit.
819 Ac pariter imprimi de cætero inhi bui
li-

libros eorumdem hominum, qui Sanctitatis, ſiue martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerit, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcunque beneficia tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoſcendis Theologos, alioſque pios, ac doctos viros in conſilium adhibeat; & ne deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in retam graui committatur, negotium instructum ad Sedem Apoſtolicam traſmittat, eiuſque reſponſum expectet. Reuelationes verò, & miracula, aliaque beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & geſta continentibus, hactenus ſine recognitione, atque approbatione huiuſmodi impreſſa ſunt, nullo modo approbata cenſeri vult, mandatque ſua Sanctitas.

819 Ad horum hominum ſepulchra, vetuit etiam, ac inhibuit tabellas, atque imagines ex cera, aut argentea, ſeu ex alia quacunque materia, tam pictas, quam fictas, atque exculrans, appendi, ſeu affigi, & lammpades, ſiue alia quæcunque lumina accendi, ſine recognitione ab Ordinario omnino (prout ſupra) facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, & approbanda.

820 Declarans, quod per ſupraſcripta, præiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, & tolerantia Sedis Apoſt. vel Ordinarij coluntur.

821 Vt autem præmiſſa diligentius obſeruentur: Vniuerſis, & ſingulis, tàm Ordinarijs, quam hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus diſtrictè præcipit, vt in ſua quiſque Diœceſi, vel Prouincia ſedulò peruigilet, ne ſine approbationibus prædictis, Imagines cum memoratis ſignis exdonantur; aut miracula, reuelationes, ac beneficia prędicta publicentur, aliaue, contra ſuperius diſpoſita fiant; Tranſgreſſores verò ſi regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon, & ſuſpenſionis à Diuinis: ſi verò Clerici ſæculares, priuationis paritèr ſuorum officiorum, ſuſpenſiouis à diuinis, & ab adminiſtrat, one Sacramentorum, Executioneque ſuorum Ordinum reſpectiuè, aliiſque ſuorum Ordinum reſpectiuè aliiſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis

822 pœnis plectendo. Qui autem libros impreſſerint, aut imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquomodo affinxerint, vel formauerint, cæterique artifices circa prę miſſa qualitercunque delinquentes, prædicta omnia amittant, & inſuper pecuniarijs, aliiſque etiam corporalibus pęnis, iuxta criminis grauitatem, eorumdem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio afficiantur. Contrarijs quibuſcunque non obſtantibus.

823 Et ne præmiſſorum ignorantia poſſit ab aliquo prætendi, voluit, vt Decretum huiuſmodi, ſeu illius exemplum ad Valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Vrbis, ac in aciæ Campi Floræ affixum, omnes proindè arctet, atque afficiat, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatum fuiſſet: quodque præſeutium tranſumptis, etiam impreſſis manu Notarij publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides habeatur, quæ præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

824 Poſtmodum verò idem Sanctiſs. D. N. à quibuſdam reuocari in dubium accepit, an Tabellas, & Imagines, quas in poſterum offerri contigerit, recipere, & antea oblatus conſeruare liceret; Sanctitas ſua, quæ tantummodo voluit occurrendo abuſibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum ſanctimoniam Diuinæ Clementię placuerit admirandis operibus illuſtrare: re priùs cum Illuſtriſs. & Reuerendiſs. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus communicata, præſenti decreto declarauit.

825 Quod ſicut nunquam prohibuit, nec ſuæ intentionis fuit prohibere oblationem, receptionemque Tabellarum, & Imaginum huiuſmodi, itaut nulli deinceps hæſitationi locus relinquatur, ſtatuit impræſentiarum, & decreuit, vt quoties ad aliquam Eccleſiam, aut Oratorium, locumue alium publicum, ſæcularem, ſeu regularem Tabellas, & Imagines, aliudue ſimile quiſpiā detulerit, ac interceſſione hominum inter Sanctos, vel Beatos non aſcriptorum, quamuis cum Martyrij, vel ſanctitatis fama demortuorum, optata ſe impetraniſſe dixerit, liceat, Eccleſiaſticis perſonis Eccleſiarum, locorumue prædictorum curæ Præpoſitis, Tabellas, & Imagines, ſiue pictas, ſiue ex quauis materia fictas, atque alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia ſimul cùm deferentis, aliorumque, qui conſcijs fuerint, atteſtationibus recipere, atque approbantibus Ordinarijs, ad quos referre ſtatim omnia teneantur, in ſecreto aliquo, ſeorſum ab Eccleſia, loco cuſtodire, ibidemque iam amota collocare, & aſſeruare, vt ſi quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, ſeu canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiuſmodi ſanctitatis qualeſcunque probationes Apoſtolicæ Sedis iudicio tunc examinandæ. Contrariis quibuſcunque non obſtantibus. Hactenus decretum.

826 Dixi, violatores autem huius prohibitionis &c. Fuerat iam olim prohibitum, ne quis defunctus, nondum canonizatus, aut beatificatus, licet cum opinione, & fama

ma ſanctitatis obijſſet, publico, ac ſolemni cultu veneraretur, contrafacientes verò ſuperant iuriſdictioni Inquiſitorum, & ab ijs puniri poterant. Cum Zanchino, de heret. cap. 22 nu. 8. & cum alijs docet Carena dict. tit. 17. §. 12. num. 51. addens, quòd ſint interrogandi ab eiſdem, quid ſentiant de poteſtate ſummi Pontificis. † At poſtquam prodijt propoſitum Decretum Vrbani III. dicta iuriſdictio Inquiſitorum contra tales delinquentes in hac materia multo magis innoteſcit.

827 Quid tandem de expeditione in caſu occurrenti quoad abiurationem infligendam, vel ſecùs? Nihil circa hoc expreſsè attingit Carena loc. cit. ſed cum affirmet eſſe interrogandum delinquentem, quid ſentiat de Romani Pontificis poteſtate, ſine dubio admittit, adeſſe præſumptionem ſaltem le-
828 uem, quod malè ſentiet de ea † & conſequenter, quod poſſit ei iniungi adminus abiuratio de leui: id quandoque habere locum, attentis qualitatibus facti, peſonæ, & aliarum circumſtantiarum, dixi in fine Regulæ, quæ ijs abſoluta manet.

Quid ſi Confeſſarius ſigillum Sacramentalis Confeſſionis frangat; condemnandus ne in ſancto Officio? cum aliqua ne abiuratione?

REGVLA CCCCVIII.

829 CONfeſſarij omnes ſtrictiſſimâ obligatione tenentur quęcunque peccata in confeſſione ſacramentali audita ſub ſigillo ſecrete ſemper retinere. Frangere tamen huiuſmodi ſigillum, nequaquam cenſetur caſus ſanctæ Inquiſitionis, exce-
830 pto duplici euentu. † Primo quando aliquis confeſſarius crederet talem ſigilli fractionem eſſe licitam; tunc deberet vti hęreticus puniri, & hanc erroneam creduli-
831 tatem abiurare. Secundo, quando cõfeſſarius violans ſigillum, eſſet malæ vitæ, & famæ, ac aliàs iam de hæreſi ſuſpectus; tunc in iſta violatione præſumeretur malè ſentire de ſacramento Pœnitentiæ, propterea ad abiurandum ſaltem de leui cogendus.

832 PRo faciliori declaratione, & oſtenſione huius doctrinę traditæ, circa dubium huc ſpectans, de puniendo nec ne in ſancto Officio, & qualiter, an cum abiuratione aliqua, confeſſario violante ſigillum confeſsionis? quod ex parte diſcutit Carena 2. par. tit. 27. §. 23. præcipua quæque huius materię ſigilli ſacramenri Pœnitentiæ vt attingamus oportet.

833 Obligatio ſtrictiſſima ſeruandi ſigillum confeſsionis prouenit ex triplici iure naturali, diuino, & eccleſiaſtico; de primo ſic oſtenditur, quia ſi alicui reuelatum fuit aliquid extra cõfeſsionem ſub ſecreto, ad hoc ſeruandum obligatur ille iure naturæ, & ſi violet ipſum, facit contra fidem datam, & tenetur ad reparationem damni, ex iniuſta ſecreti manifeſtatione ſecuti; ergo quanto magis confeſſarius iure naturæ obligatur audita in confeſsione ſub ſecreto retinere?

834 Item † quia iure natutali debemus infamiam proximi cauere, ergo debemus etiam iure naturæ audita in confeſsione nulli manifeſtare, cum ex eorum manifeſtatione pœnitenti poſsit infamia prouenire ita Nauarrus, in cap. ſacerdos de pœnitentia, diſt. 6. num. 33. ſaytus, de pœnitentia cap. 26. num. 11. Reginal. lib. 3. num. 3. & alij communiter.

835 Quod item ex iure diuino proueniat inde probatur, primo quia confeſſarius vices Dei tenet, vnde ſicut Deus remiſſorum peccatorum, omnino obliuiſcitur. Ezechiel. cap. 18. Omnium iniquitatum eius non recordabor amplius] aut ſaltem poſt remiſsionem tegit ipſa Pſal. 31. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſũt peccata] ita confeſſarius debet prorſus tegere peccata per confeſsionem cognita,

836 † Secundo probatur ex vi inſtitutionis, quia Chriſtus Dominus Sacramentum Pœnitentiæ inſtituit, eo modo, quo poſſet facilè ab hominibus recipi, & quidem difficillimè ab eis reciperetur, imò confeſsio fieret odioſa, & oneroſa, ab eaque pœnitẽtes valdè retraherentur, ſi confeſſarius non eſſet ad ſigillum obligatus; ergo &c. ita D. Thom. in additionibus, quæſt. 11. art. 1. Valentia tom. 4. diſp. 7. quæſt. 13. punct. 1. Nauarrus, Sayrus, Reginal. loc. cit. & alij multi.

837 De iure verò Eccleſiaſtico patet ex ca. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnitentijs, & remiſsionibus, vbi hoc de ſeruando ſigillum ſtrictiſsimè iniungitur confeſſario ſub pœna comminatoria depoſitionis, & perpetuæ pœnitentiæ in arcto Monaſterio exequendæ: inquam commutata fuit alia peregrinationis, quæ olim confeſſario ſigillum frangenti iniungebatur, ita Maſcardus tom. 1. de probationibuS, concl. 377. Coninch. diſp. nu 4. Henriq. lib. 6. cap. 20. n. 1. Nugn. in additionibus D. Thomæ quæſt. 11 art. 1. difficul. 1. verſ. circa iura, & alij.

838 Cadunt autem ſub confeſsionis ſigillũ omnia peccata, quæ fuerunt manifeſtata confeſſario Sacerdoti per ordinem ad confeſsionem ſacramentalem, animo ſe accuſandi factam conuincitur hoc efficaci ratione, quia ex fractione ſigilli circa quoduis peccatum confeſſario Sacerdoti taliter manifeſtatum, præter iniuriam ſacramento Pœnitentiæ illatam, redditur confeſsio nimiũ
839 oueroſa, & odioſa. † Secùs accidit, quando non manifeſtantur Sacerdoti per ordinem ad couſeſsionem ſacramentalem, ob contrariam rationem. Docent Martinus Delrius, magicar. diſquiſit. lib. 6. cap. 1.

perunt, aut de licentia ipſiuſmet pœnitẽtis conſilij ca piendi cauſa, aut caſu, dũ prope confeſſionalia adſtarent, confeſſore, & pœnitente alta voce loquentibus maxime ſi aliter confeſſio fieri nequit, vt contingit in periculo naufragij, aut tandem malitioſè, vt ſi ex odio, vel ex alio prauo affectu confeſſarius perſonam pœnitentis cum ali-
854 quo peccato confeſſo manifeſtet. Pari modo ad ſigillum ſeruandum obligatur interpres, quo vtitur pœnitens in ſua confeſsione, quia ſicut ille concurrit ad confeſsionem, & cognoſcit peccatum pœnitẽtis per ordinem ad eam, ita afficitur effectu ipſius, & ſigillo eiuſdem tenetur. Tradunt hæc omnia, vt certa Honophrius de ſigillo, ſect.3. quæſt. vnica, dub.2. Suarez diſp.33. ſect.4 Nauarrus, Henriquez Nugnus, & alij loc. cit.

855 Prætereà inueniens chartam, in qua ſcripta ſunt alicuius peccata in ordine ad confeſsionem, obligatur ſaltem ad ſecretum naturale: quin etiam grauiter peccat, ſi aliquid ex ea legat poſtquam cognouit in ipſa contineri dicta peccata, quia grauem infert iniuriam pœnitenti inuito. ita Nauarrus dicto cap. Sacerdos num.113. Sotus diſt.18. quæſt.4. art.5. Reginald. lib.3. n.34. & alij, quos refert Bonacina vbi ſupra.

856 Qui num.7. hac ratione oſtendit, quod talis inueniens Chartam non teneatur ad ſigillum, nec frangat ipſum, ſi loquatur cum alijs de contentis in ea, quia obligatio ſigilli confeſsionis dependeat propriè ex inchoata confeſsione, & ex ijs, quæ pœnitens manifeſtauit confeſſario per ordinẽ ad confeſsionem animo ſe accuſandi: quæ ratio non valet ſi poſt factam iam confeſsionem, quis dictam Chartam inueniat, tunc obligatio inde non inſurgere ſine dubio videtur.

857 Sed quid ſi ſuperior, aut Iudex dicta peccata ſic ſcripta caſu inueniat, poterit ne contra pœnitentem, qui commiſit ea procedere? Audi reſolutionem à Bonacina relato, num.8. ſequentibus verbis. [Addo inquit, cum Soto, loc. cit. Iudicem, qui legit repertam paginam, in qua deſcripta continebatur peccata pœnitentis, non poſſe de huiuſmodi peccatis inquirere, ſed debere ea perpetuo ſilentio tegere. Ratio eſt tum quia licet propriè non teneatur ad ſigillum, tamen tenetur ad ſecretum naturale, niſi fortè aliter poſtulet commune bonum, iuxta doctrinam alibi traditam de obligatione ſecreti, tum quia reuerentia Sacramento debita poſtulare videtur, vt inſtrumenta confeſsionis non deducantur ad externum forum cum periculo odij,
858 & oneris in confeſsione. Idem tenet Menochius lib.1. de præſumpt. præſumpt. 89. num. 26. vbi cum Balbo, & Gometio loquitur de cognitione habita per reuelationem ſigilli, & Martinus Delrius lib.c,1. ſec.2. Sotus loc. cit. Reginald. nu.31. & alij

teſtantur illum eſſe abſoluendum, & dimittendum, qui fuit accuſatus, & conuinctus de crimine ob notitiam tantum habitam per fractionem ſigilli, nam cognitio in confeſsione, cum cenſeatur facta Sacerdoti vicem Dei gerenti non debet humano Iudicio deſeruire hæc ille ex mente aliorum.

859 Nequaquam verò frangit ſigillum cõfeſſarius, vel quiuis alius, qui tenetur ipſũ ſeruare, ſi loquatur de auditis in confeſsione abſque manifeſtatione perſona pœnitẽtis, & abſque periculo, vt audientes in cognitionem, aut ſuſpicionem eius veniant. Secùs, ſi manifeſtet, aut præbeat anſam audientibus in cognitionem, vel ſuſpicionem illius veniendi. Ratio vtriuſ eſt, quia ex primo non prouenit iniuria pœnitenti, neque confeſsio redditur odioſa, bene tamen ex ſecundo, ergo, &c. ita Nauarrus cap. Sacerdos, diſt.6. num 56. & in Manuali cap. 8. num. 9. Coninch. Suarez, & alij loc. cit.

860 Ob rationẽ autem prædictam non frãgitur ſigillum, ſi confeſſarius dicat ex ſciẽtia habita per confeſsionem in tali ciuitate adeſſe multos ſceleratos, nullum peculiarem exprimendo. Similiter ſi dicat, *Audiui confeſſionem Pauli, & eum abſolui. Item Petrus confeſſus eſt mihi ſua peccata, aut peccata venialia in communi,* nullo par-
861 ticulari indicato. Quod ſi aliquod veniale tantum indicet confeſſarius, iam frãgit ſigillum, & peccat mortaliter, quia hac in re non datur paruitas materiæ, quæ excuſet à mortali, cum manifeſtatione cuiuſlibet rei in confeſsione auditæ poſsint grauia ſequi inconmoda, & confeſsio ipſa reddi odioſa, & oneroſa. ita Nauarrus dict. cap. Sacerdos, n.39 Suarez diſp.33. ſect.1. nu.12. Sotus in 4. diſt.18. qu.4. art.5. & alij.

862 Denique ſi confeſſarius, abſque libera pœnitentis licentia, vtatur ſcientia confeſsionis ad aliquid faciendum, vel omittendum (ex licentia ipſius ſecundum communem DD. ſententiam ea vti poteſt) ſeu reuelat audita in ipſa; vel frangit quouiſmodo ſigillum; committit duplex peccatum, ſeu vnum duas habens malitias, contra duplicem virtutem: primò peccat contra iuſtitiam, & tenetur ad reſtitutionem
863 damni ex violato ſigillo prouenientis, Secundò peccat cõtra religionem peccato ſacrilegij cum iniuriam inferat ſacramento pœnitentiæ, quod cum obligatione ſigilli à Deo fuit inſtitutum. ita citati auctores Nauarrus, Suarez, Sotus, & alij.

864 Dubitatur autem circa id, quod eſt præſentis inſtituti, an confeſſarius frangens ſigillum peccet etiam contra aliam virtutem, nempè contra fidem, ſeu præſumatur de eo, quod malè ſentiat de ſacramento pœnitentiæ Non deſunt, qui affirmantur reſpondeant, præcipuè Alphonſ. de Leone, tom.1. de ciouoɔɔɐɟuoɔ ſarij reſolu.22. n.13. caſ.2. Addens, quòd huiuſmodi violatores

 ſigil-

ſigilli denuntiati S. Officio debeant. Inde
poteſt oſtẽdi, quia ex ſollicitatione ad pec-
catum in confeſſione inſurgit præſumptio
erroris contra confeſſarium, quòd habeat
malam credulitatem circa penitẽtiæ ſacra-
mentum, & venit denunciandus S. Officio;
ergo ex fractione ſigilli inſurget etiam ſi-
milis præſumptio, & denunciandi confeſ-
ſarium fractorem ſigilli obligatio, cum ex
vtroque capite inferatur iniuria ſacramen-
to, imò maior ex ſecundo; vt patet, ergo,
&c.
865 Nihilominus communiter receptum
habetur inter Doctores, fractionem ſigilli
non eſſe caſum ſancti Officij, nec adeſſe
obligationem denunciandi ibi eius fracto-
rem. ita cum Malfeſ. in ſumm. tripl. Iuris,
tom. 1. tract. 7. cap. 23. num. 68. Diana 4. par.
reſol. moral. tract. 7. reſol. 95. & alijs; Carena
par. 2. tit 17. §. 23. num. 91. vbi teſtatur ſe
nunquam vidiſſe ſimiles proceſſus fractionis
ſigilli agitari in S. Officio, prout, vidit quã-
doque eoſdem agitari in foro Epiſcopali:
Atque hoc probare intendit per ſequentia
verba:
866 Ratio, inquit, huius ſententiæ eſt, quòd
Inquiſitores cognoſcunt tantummodo de
hæreticis ſuſpectis de hæreſi, & turbatori-
bus ſancti Officij, & aliquando cognoſcunt
etiam de criminibus, ex quibus hæreſis
ſuſpicionem oritur, id eſt ex ſpecialibus
Decretis ſumm. Pontificum, vt accidit in
ſodomia, de qua cognoſcunt Inquiſitores
Luſitanæ ex particularibus preſcriptis Pij
IV, Greg. XIII. Vrbani VIII. de quibus Sou-
ſa in Aphor. Inquiſit. lib 1. cap. 59. nu. 10.
Ex hac fractione ſigilli neque oritur hære-
ſis, neque hæreſis ſuſpicio, nec ex ea impe-
ditur Tribunal ſancti Officij, nec vlla Pon-
tificis lege cautum reperitur, quòd Inqui-
ſitores de ea procedant; igitur in eius cri-
minis cognitione nullo modo ſe ſe ingerere
poſſunt Inquiſitores.) hæc ibi Carena.
867 Prædicta tamen ratio nequaquam
tollit vim alterius adductæ pro ſententia
oppoſita, ſecundum quam tenendum eſt,
ex fractione ſigilli oriri ſuſpicionem hære-
ſis, ſicut oritur ex ſolicitatione in confeſ-
868 ſione, quod ipſe Carena negat. Et quòd
ait Inquiſitores quandoque procedere cõ-
tra committentes aliqua crimina merè ex
vi reſcriptorum Pontificium abſque vlla
præſumptione erroris, ponitque exemplũ
in ſodomia, abſolutè non admittimus con-
ſequenter loquendo ob tradita à nobis lib.
3. noſtri operis cap. 20. Regul. 150. vbi nu.
147. & ſeq. cum Emanuele Moura opuſc. 1.
de incant. ſect. 3. cap. 1. à nu. 16. cum Henr.
Henriquez lib. 13. de excommunic. cap. 24.
num. 2. in Gloſſa litt. P. & cum alijs tenui-
mus probabiliter, ex crimine ſodomię, ſi-
cut ex quouis alio valdè enormi oriri præ-
ſumptionem erroris, ex natura rei, & non
ex vi bullarum Pontificium, quæ dicta prę-
ſumptionem ſupponunt: Vide plura ibi.
869 Admittit verò idem Carena, duos ca-
ſus in quibus poſſunt Inquiſitores proce-
dere contra frangentes ſigillum confeſſio-
nis. Primò ſi confeſſarius ſcienter crede-
ret licitam eſſe reuelationem ſecreti ſacra-
mentalis, & ſigilli fractionem, quia tunc
malè ſentiret de ſacramento pœnitentiæ,
vt ait etiam Malfeſ. loc. cit. eſſetque hære-
ticus formalis ex ſcientia contrarna verita-
tis, ſeu cum pertinacia ſic credens, & in
expeditione cauſæ hanc hæreſim de forma-
li abiurare deberet; ita ille num. 93
870 Secundus caſus diſcutitur à Carena, &
reſoluitur num. 94 & ſeq. ſub hac diſtinctio-
ne, quòd vel fiat violatio ſigilli ſacramen-
talis à confeſſario alias omnino probatæ vi-
tæ, & non conſuetudinario in hoc delicto;
tunc ait non eſſe locum procedendi in ſan-
cto Officio contra talem ſigilli violatorem.
871 At ſi violetur ſigillum à confeſſario malæ
vitæ, & aliàs de hæreſi ſuſpecto, affirmat
benè ille poſſe ipſum ab Inquiſitore inter-
rogari, quid ſentiat de hoc Pœnitentiæ ſa-
cramento: & in expeditione, attenta fa-
cti qualitate, addo poſſe aliquando eidem
abiurationem ſaltem de leui iniungi, cum
modernorum hæreticorum errores contra
iſtud ſacramentum adſint,
872 Pro confirmatione tandem caſus præ-
cedentis adducit alium ſimilem in diuerſa
materia idem Carena, à quo proprijs eius
verbis audiamus.
873 Et ita, inquit, in effectu in caſu ſimili
video ſentiſſe noſtram Congregationem
S. Officij Cremonę ſub die 9. Nouembris
1587. apud Reuerendiſſimũ Marcum An-
tonium Amidanũ in eius votis manuſcrip-
tis apud me exiſtentibus, voto 34. num. 9.
tom. 2. Cum enim in ſancto Officio tunc a-
deſt quidam homo perditæ vitæ grauatus
de horrendis blaſphemijs, de contemptu
cenſurarum, de non ſeruato delectu cibo-
rum, de non auditione miſſarum diebus
feſtiuis, & etiam de adulterio, & concubi-
874 natu ex conſuetudine, Congregatio cẽ-
ſuit per omnes, attenta eius peſſima vita,
& alijs delictis, ex quibus aliàs iſte erat de
hæreſi ſuſpectus, poſſe eum interrogari in
tormentis, quid ſentiat de ſacramento ma
trimonij, cuius fidem (cum coniugatus
eſſet) per adulteria violauit hæc ille, qui-
bus iam Regula noſtra terminatur.

Reus ne ſancti Officij aliquis in triplici caſu diſperato exprimendo? qualiter item ibi expediendus, maximè quoad abiurationem.

R E G V L A CCCCIX.

375 HAud ſubijcitur Inquiſitorum Iuriſ-
dictioni confeſſarius, qui non vult
abſoluere pœnitentem, ſi non manifeſtat
ſibi complicem delicti: niſi fortè pertina-
citer credet eſſe licitum diſfamare proximũ
etiam in ſententia tenentium ex notitia per
con-

Digitized by Google

confeſſionem habita ſequi infamiam nam,
tunc eſſet formalis hæreticus, & de forma-
876 li abiurare deberet. Fit autem reus San-
cti Officij quicunque ſine facultate, & ap-
probatione Sedis Apoſtolicæ Religionem
aliquam inſtituere audet; & cùm præſuma-
tur malè ſentire de poteſtate dictę Sedis
in prohibendo talem fundationem Reli-
gionis, quandoque abiuratio ſaltem de
877 leui ei iniungi poteſt. Subeſt denique
ſanctæ Inquiſitionis Tribunali defendens
eam doctrinam ex mente aliquorum Do-
ctorum temerariam, & erroneam indica-
tam, quod detur minimum in re venerea,
ob eamque ibi etiã de vehementi aliquan-
do, vel leui abiurare tenetur.

---

878 NEgatiuam primi caſus reſolutionẽ
propoſitam ex Villalobos in ſum-
ma, & ex Diana 4. par. reſol. moral. tract. 8.
reſol 97. affert Carena 2. par. tit. 17. §. 23.
879 num. 97. quibus cum approbo. Quam-
quam ratio, quam pro ea aſſignat ipſe Ca-
rena non videtur multum vrgere, nempę
quod nullo iure cautum reperiatur, oriri
inde hæreſis ſuſpicionem, ſi confeſſarius ne-
get abſolutionem pœnitenti nolenti indi-
care ſibi complicem delicti, quia ſuſpitio
hæreſis, vt lib. 1. noſtri operis cap. 30. Re-
gul. 150. cum Moura Henriquez, & alijs
ibi citatis oſtendimus ex aliquo delicto nõ
dimanat, quòd in iure diſpoſitum ſit, vt
ſanctum Officium contra delinquẽtem pe-
culiari forma & peculiaribus pœnis proce-
dat, ſed e contra talis diſpoſitio à iure fa-
cta, eo quòd præſumptio hæreſis ex eo de-
delicto oriatur.
880 Ratio itaque propoſitæ reſolutionis ne
gatiuæ iſta videtur aſſignanda, quia ſcilicet
ex hac Confeſſarij actione negandi abſolu-
tionem pœnitenti, eo quòd nolit manife-
re ipſi confeſſario complicem delicti per ſe
& ex natura rei nullo modo oritur aliqua
præſumptio erroris, cum ſecundum mul-
torum ſententiam, pœnitens ad illius ma-
nifeſtationem ſemper teneatur; etiam ſi
ſequatur infamia complicis apud ſolum
confeſſarium. ita Bonacina de contract.
diſp. 2. quæſt. 4. punct. 4. num. 2. Coninch.
de ſacram. tom. 2. Reginald. in praxi tom. 1
lib. 6. cap. 4. & alij.
881 Dicere autem abſolutè, quòd ſit lici-
tum proximum infamare, vt attingit Ca-
rena loc. cit. ſine dubio eſt hæreſis, atque
ſic tenens pertinaciter, conſtituitur hære-
ticus formalis, ac de formali abiurare de-
bet, vt per ſe clarè conſtat. Quamquam
verum eſt id, quod adducit ibidem Care-
na ex Gaſpar. Hurtado de ſacram. tom. 1.
de pœniten. diſp. 9. difficul. 11. nempè per
reuelationem complicis factam vni tantũ
confeſſario, qui notitiam eius retinet ſub
ſigillo ſacramenti non poſſe dici, quòd ip-
882 ſe complex infametur. Et in confirma-
tionem profert verba illa D. Bernardi de

formula honeſtæ vitę in fine. De nullo,
inquit, ſiniſtrè loquaris, niſi in confeſſio-
ne, & hoc vbi non poteſt aliter peccatum
ſuum manifeſtare atque hæc de primo
caſu.
883 Quoad ſecundum, eius reſolutionem
tradidimus ferè totaliter lib. 1. noſtri ope-
ris cap 20. Regul 150. num. 161. & ſeq. ex-
preſſo ibi Decreto ſacræ Congregationis
coram Paulo Papa IV. edito die 16. Iulij
1556. in hanc formam: *Prælibatus S D.N.
ratificauit capturam Ioan. Franciſci Ray-
mundi Murinen. Congreg. S. Pauli, & Bar-
nabæ Ciuit. Mediolani, & commiſit Reue-
rendiſs. DD. Cardinalibus Inquiſitoribus
Generalibus, ſiue R. D. Commiſſario fa-
cultatem procedendi, ſeù procedi facien-
di in futurum contra quaſcunque perſonas
volentes inſtituere, ſeu inſtituentes nouam
Religionem, cujuſcunque ſtatus, gradus,
984 & conditionis exiſtant. Et de conten-
tis in titulo, ſeù titulis de Religioſis Do-
mibus, & de Conſtituentibus nouam Re-
ligionem, Monaſteria, vel alia quæcunq.
loca pia, quod poſſint dicti Reuerendiſſi-
mi Cardinales, ſeù dictus Reuerendiſſimus
Commiſſarius ea reuidere, & corrigere, ac
omnia alia & ſingula in præmiſſis facere,
quę eis videbuntur viri conſona.* En de-
cretum vti ad verbum adducit Diana in
fine 4. par. Reſol moral.
885 Cum autem contra inſtitutorem alicu-
ius Religionis abſque facultate, & appro-
batione Sedis Apoſtolicæ violato prædi-
cto Decreto ſacræ Congregationis inſur-
gat ex tali facto erroris ſuſpicio, & præſu-
maturq, quòd malè ſentiat de poteſtate Se-
dis Apoſtolicæ in prohibendo huiuſmodi
fundationem Religionis, ſeu non eſſe iu-
ſtam hanc prohibitionem: item præſuma-
tur, quòd intendat in tali Religione ſic à
ſe fundata ſeruari aliquid diſſonum, & re-
pugnans doctrinæ Catholicæ, ritibuſque
Eccleſiaſticis per Inquiſitores, quorum iu-
riſdictioni ſubeſt, pro modo culpæ, & qua-
litate perſonæ puniri poteſt, & aliqua a-
biuratio ſaltem de leui ei iniungi; quod
adeq certum per ſę eſt, vt nulla indigeat
probatione.
886 Quid tandem de tertio caſu datur ne
minimum in re venerea, ita vt delectatio
de oſculis, aut tactibus libidinoſis, aut de
alio obiecto graui ſumpta ſit tantum venia
lis? Non defuerunt auctores aliqui, qui
in partem affirmantem inclinarunt, præci-
puè Thomas Sanchez lib 9. de matrimon.
diſp. 46. num. 7. Sed poſteà iam factus ſe-
nior re melius conſiderata palinodiam di-
xit tom. 2 Operis moralis lib. 5. cap. 6. n. 9.
quod facilius capietur propoſitis eius ver-
bis.
887 Quod ſi petas, inquit, quando accidat
culpa lethalis contra caſtitatem in tacti-
bus, aſpectibus, & alijs venereis. Hoc per-
tinet ad ſextum præceptum, vnum tamen
aduertere volo, ſententiam, quam lib. 9.

Digitized by Google

de matrim. diſp.46.num.7. dixi eſſe veriſſimam, nempe amplexus, & oſcula libidinoſa, quamuis ſola venerea delectatio, quę in ipſis ſentitur, placeat excluſo alio ordine ad copulam eſſe mortalia, & contrariam ab aliquibus appellari temerariam, & erroneam, hodie approbatam eſſe à ſummis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. qui Inquiſitoribus fidei denunciari iuſſerunt aſſerentem in illis non committi crimen
888 lethale: Et quamuis ibi num. 9. dixerim hanc doctrinam eſſe moderandam, niſi delectatio eſſet parua, quia tunc ratione paruitatis materiæ excuſaret à mortali. At nunc conformius prædicto mutui proprio, & veritati, iudico non reperiri paruitatem materiæ in delectationibus venereis, quæ deliberatè capiuntur ex obiecto graui, etiã ſeclu ſo periculo pollutionis, & conſenſus in aliud obiectum graue.] hæc ille, & confirmat ex Rebello ſic.

889 Quod latiſſimè, inquit, & optimè probat Rebellus de iuſtitia par. 2. lib. 3. qu. 19, tota ſec. 3. eiuſque rationis ed hanc in ſumma rediguntur. Quòd delectatio venerea ſiue notabilis, ſiue modica, quando ex deliberatione ſufficienti captatur, ac proinde non excuſatur à culpa graui ratione modicæ deliberationis, ſiſit complacentia de fornicatione, ſiue naturali, ſiue contra naturam, ad quam ordinatur, & à qua totam malitiæ rationem habet, vt colligitur ex D.Thoma 1.2. quæſt. 11. art. 1. ad 3. & 2.3
890 quæſt. 154. art. 4. corp. & ideo quantumcunque modica ſit, ſi eſt de obiecto mortali, erit ſemper mortalis, nec ratione paruitatis materiæ excuſari à mortali poterit ſi deliberata ſit: Sicut complacentia deliberata de quocunq. alio obiecto mortali, vt de homicidio, furto, & ſimilibus, quantumuis modica ſit, eſt ſemper lethalis.] hæc ille; vide plura apud ipſum in maiorem confirmationem.

891 A prædicta autem ſententia affirmante, quod detur minimum in delectatione venerea, vt Religioſi omnes noſtræ ſocietatis Ieſu prorſus recedant, opportunè prouiſum prudenter, & efficaciter per ſuperiores noſtros maiores duobus Decretis, quorum poſterius declarationem, ſeù extenſionem prioris continet, vtriuſque tenorem ad verbum hic viſum eſt exprimere, rem tanti momenti completiùs capiẽdam.

Decretum de paruitate materia in venerea delectatione Admodum Reuerendi Patris Claudij Aquauiua Bon. Memor.

892 QVia nonnullorum opinio, quæ docet in venerea exiguam aliquã delectationem deliberatè quæſitam propter leuitatem materiæ excuſari à peccato mortali, plurimum obeſſe poſſet non ſolum bonæ Societatis exiſtimationi, ſed etiam puritati morum, quantùm in externis, tanti ſemper fecit Societas. Et quia propter periculum, in quod inducit, & moralem impoſſibilitatem diſtinguendi practicè in re tam lubrica materiam leuem à graui à doctis admodum, gradibuſque Societatis Patribus, cum quibus negotium hoc communicauimus, in praxi omnino falſa, ac periculoſa, valdeque puritati contraria iudicatur. re maturè conſiderata, ſtatuendum in Domino duximus, nequis in Societate publicè, vel priuatim non modò vt veram, vel probabilem, ſed ne vt tolerabilem quidem illa ratione eam doceat, aut placere ſibi ſignificet, aut ſecun-
893 dum illam conſilium cuiquam det. Quare omnibus in virtute ſanctæ Obedientiæ præcipimus, ſub pœna excommunicationis, ac priuationis lecturę, vocis actiuæ, & paſſiuæ, nec non & habilitatis ad quælibet officia, ac alijs pœnis arbitrio noſtro infligendis. Et ad profeſſionem tales intelligant ſe minimè eſſe admittendos: Et vbi de re ſatis conſtiterit, Prouinciales ſtatim exequi debebunt, noſque primo quoque tempore monere, vt re examinata ſtatuere poſſimus, an qui rem tanti momẽti, atque à nobis tam ſerio commendatam neglexerit, retinere in ſocietate expediat. At hoc interim, donec (quod futurum ſperamus) grauius aliquid in hanc doctrinam
894 à ſuprema Romana Sede ſtatuatur. Volumus etiam, vt poſt manifeſtationem huius decreti, ſi quis in poſterum aliquem ex noſtris circa prædicta deliquiſſe nouerit teneatur in virtute Sanctę Obedientiæ ſuperiori aperire. Romę 24. Aprilis 1612.

Decretum de paruitatę materia in delectatione venerea non quæſita, ſed admiſſa, Admodum Reuerendi Patris Generalis Vincentij Caraſa.

895 QVoniam à nonnullis doceri audio non eſſe mortale conſentire motibus venereis vi naturæ inſurgentibus, & non excitatis per ipſum hominem ſi non ſint graues: nec aduerſari putant ſententiam decreto P. Claudij edito 24. Aprilis anno 1612. & nuper inter cenſuras Societatis impreſſo iuſſu poſtremę Cõgregationis generalis; quaſi eo decreto vetaretur ſolum doctrina de delectatione deliberatè quæſita in materia leui, non autem de delectatione deliberatè admiſſa, ſeu ſota, quando exurgit ex impetu naturæ, Ideò re maturè perpenſa cum PP. A A. & auditis ſuper ea Theologorum aliquot iudicijs, ne tam periculoſa ſententia latius ſerpat inter noſtros in detrimentum Angelicæ puritatis, quidquid ſit an aduerſetur illa prædicto decreto P. Claudij, prout ver-
896 ba ſonant: Ego decretum illud totum ad dictam ſententiam extendo, atque adeò ſub eiſdem pœnis, & cenſuris, & ſub præcepto ſanctæ obedientiæ omnibus noſtris interdico, ne quis ſententiam illam pu-

publicè, vel priuatim doceat, aut ſibi eam placere tanquam tolerabilem ſignificet, aut ſecundum illam conſilium cuiquam det.
897 Et denique ſi quis aliquem ex noſtris contra deliquiſſe nouerit, teneatur illum in virtute ſanctæ Obedientiæ ſuperiori manifeſtare. Romæ 25. Ianuarij 1947. ita ſqi.
898 Circa hęc duo decreta nihil occurrit adnotandum; cum omnia in eis contenta per ſe ſint manifeſta, & apud me prorſus certa. Addam tamen vnum verbum pro ampliori manifeſtatione, quod ſcilicet ex mente doctiſſimorum virorum, quos conſului, idem ſit affirmandum de diſplicentia de peccato mortali carnis non commiſſi, ſe cũ obtulerit opportunitas committendi, cum eadem ſit ratio de iſta, atque de venerea delectatione obiecti mortalis; ergo in tali diſplicentia non detur parui-
899 tas materiæ. Idemque erit de diſplicentia homicidij aut furti, aut alterius delicti mortalis non commiſſi, quòd occaſione oblata potuit committi. atque his Regula abſoluta.

Sortilegi, ac malefici, quoquomodo habentes pactum cum Dæmone, an & quali abiuratione expediendi in ſancto Officio.

REGVLA CCCCX.

900 SI pactum expreſſum habeat ſortilegus, aut maleficus cum Dæmone, ſi eum inuocet, & adoret maximè cultu latriæ, ſi fidem Catholicam ex parte, vel in totum ipſi abneget, cùm inde verus, & formalis hæreticus, aut apoſtata conſtituatur, de formali abiurare debet. Similiter ſi res ſacras ſortilegijs admixtas ad pra-
901 uos vſus inſeruire poſſe credat. At ſi qualificatum, ſeu ſapiens manifeſtè hęreſim ſit ſortilegium, & ſortilegus, ſeù maleficus malam credulitatem negat etiam poſt ſuſtentam torturam, abiuratio de ve-
902 hementi eſt ei iniungenda. Ex ſortilegijs denique ſimplicibus, ſeù non hæreticalibus manifeſtè, ſed tantum implicitè cum ſolummodo inſurgat leuis ſuſpicio hæreſis, ad eam euacuandam talibus ſortilegis, vel leuis tortura, vel abiuratio de leui eſt infligenda; quandoque etiam ſola correptio, ſi quæ confecerunt, ſint merè ſimplices ſuperſtitiones.

---

903 DE hac materia ſortilegiorum, magicarumque ſuperſtitionum, & maleficiorum copioſiùs præ cæteris egimus iam lib. 1. noſtri Operis toto cap. 14. per quindecim Regulas haud quaquam breues ſed non omninò completè, nec ſatis abundè, pro ingenti, & inenarrabili copiæ huiuſce materiæ, pro innumeris pœnè ſpeciebus, ſeù nouis modis ſortilegiorum, qui duce, ſeù doctore Dęmone indies emergunt, & denuntiantur apud Tribunalia ſanctæ Inquiſitionis, præſertim apud
904 noſtrum Melitenſe. Equidem conſultò diſtuli præſentem Regulam ad finem huius capitis, cum multo prius apponere debuiſſem, vt non pauca hoc ſpectantia magnæ curioſitatis pœnes nullum ſcriptorem reperta, dictę ſortilegiorum materiæ adiungerem ex cauſis grauiſſimis, quæ in iſto Tribunali tractantur, ſi interim fuiſſent expeditæ, & publicatæ, ſed nullus adhuc finis, nec ante publicatiònem audeo quidquam attingere cum periculo ſtrictiſſimum ſecreti iuramenti violandi ſpe tamen ea alibi tibi trodendi haud deſtitutus maneas.
905 Porrò ferè tota huius Regulæ doctrina per ſe nota eſt, & vix vlla indiget probatione, ſed tantum aliquali expreſſione per ſingulas particulas. Quoad primam, nullum dubium, quod pactum expreſſum cum dæmone regulariter non fit, niſi apoſtatãdo à fide, negando Baptiſma, conculcando Chriſtum Crucifixum, & adorando ipſum Dæmonem, atque hinc ſortilegus, ſeù maleficus conſtituitur formalis hæreticus, ſiue apoſtata à fide, & de formali abiurare tenetur. Ex Martino Delrio diſquiſ. Magic. lib 2. quæſt. 4. Farin. de hæreſi, qu. 181. num 34. copioſè de hoc tractantibus, & ex alijs adducit Carena par. 2 tit. 12. §. 14. num. 137.
906 Propoſita verò doctrina habet præcipuè locum caſu, quo paciſcens expreſsè cum Dæmone, eum adorat actu latriæ, imò, & duliæ, crædens alterutrum ex his adorationibus ei competere; vnde tunc
907 abiuratio de formali iniungenda. Quòd ſi malam credulitatem neget, ob vehementem eius ſuſpitionem, ſic adorans venit torquendus, & vbi ex tortura nihil emerſerit, de vehementi abiurare debet. Patet ex traditis per Eymericum par. 2. direct. quæſt. 43. numer. 5. & ſuq. ibi Pegnan. commen. 68. Zenhinum in ſumm. par. 1. tit. de fide cap. 15. num. 15. Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 21. & tit 30. de hæret. n. 15. Farinac. de hæreſi quæſt. 181. nu. 68. & ſeq. Carena dict. tit. 12. §. 10. num. 56. & per alios, ac per nos aliqi.
908 Ex prædictis benè colligit tria idem Carena cum Auctoribus, quos citat: Primum colligitur, inquit. ſortilegium hæreticale committi ab eo, qui inuocat dæmonem, primo faciendi circulos in terra, illoſque aliquibus ſignis muniendo, & puerum in medio ponendo; nam talis videtur honorem aliquem Diabolo tribuere, maximè cum circuli ſint ſigna diuinitatis, ita Zechius in ſumm. loc. proximè cit. nu. 5. verſ. 3. modus, Farinac. dict. quæſt. 181. n. 7. vbi allegat Zachini Additionatorem. ita ille, & proſequitur.
909 Colligitur, inquit, ſecundo, quod ſortile-

tilegia omnia, in quibus ſortilegus obediẽtiam præſtat diabolo, in his, quę tendunt in opprobrium fidei Chriſtianę, ſunt hereticalia. Decian. tractat.crim.lib. 1. cap. 17. verſ. quinquageſimo primo. Farinac. vbi ſupra num. 71. hęc ille & addit,

910 Colligo 3. inquit, ſortilegium hæreticale eſſe portare chartam appẽſam ad collum cum nominibus Gibat, & alijs incognitis, quia nomen illud, Gibet, eſt nomen dęmonis, vt dixit Ioan. Laurent. de Anania, lib. 2 de natura dęmonum, cap. 6. & delatio illa ad collum, eſt ſignum reuerentię & cuiuſdam adorationis exhibitæ Dæmoni, ſicut ſignum eſt reuerentiæ, & deuotionis, erga ſanctos, eorum Reliquias, & oſſa ad collum geſtare. hactenus Carena: nec dubium, quod ex ſortilegijs huiuſmodi fiat talis ſortilegus de hæreſi vehementer ſuſpectus, & quod iuxta iam tradita de vehementi abiurare debeat.

911 Abſque adoratione item Dæmonis, ſi inuocetur hic à ſacrilego ad faciendum ea, quę ſolus Deus poteſt facere, vt ad ſuſcitandum mortuum, &c. Vel ad ſciendum futura, quę per naturam ſciri nequeunt, eo quod dependeant à ſola Dei voluntate, qualia ſunt miſteria gratię à libero creaturę rationalis arbitrio, vel quod determinatam non habeant cauſam; talis inuocatio Dęmonis ſortilegium continet qualificatũ & conſequenter ex eo fit ſortilegus de hęreſi vehementer ſuſpectus, atque ad abiurandum de vehementi cogendus. Patet ex traditis per Martinum Delrium diſquiſ. Magic. lib. 4 cap. 2. quæſt. 2. verſ. primo nequit. & lib. 5. ſect. 15. verſ. Primum Axiuma. Zanardum in ſumm. ttm. 2. cap. 64. & præter alios, quos citat, Sanchez in detalog. lib. 2.

912 num. 7. vbi benè addit, quòd illa futura poſſit Dęmon coniectans probabiliter prędicere ob ingenij acumen, longam experientiam, cognitionemque temperamentorum hominum.

913 Dæmonis tamen inuocationi ad faciendum, aut ſciendum ea, quæ ipſe viribus ſuę naturæ facere, vel ſcire valet, nequaquam eſt coniunctum ſortilegium qualificatum, ſeu manifeſtè ſapiens hæreſim; Vnde inuocans ſic dęmonem abſque vlla adoratione, & abſque verbis deprecatiuis nõ reddetur ſuſpectus vehementer de hæreſi, ſed tantum leuiter, & ſola abiuratio de leui videtur ei iniungenda, Conſtat ex mente Pegn p. 2. direct. quæſt. 43. Commen. 68. verſ. Verum plurimum, refert, cum alijs per ipſum relatis Genu. in Praxi Neapoli cap. 18. nu. 11. & Farinac. de hæreſi, quæſt 181. nu. 5. &c.

914 Quamuis autem Eymericus, quęſt. cit. verſ. 3. caſus, ſupponat vt certum, quòd inuocare dæmonem, ſimpliciter ſit actus hęreticus, eo quòd contineat cultum latrię iuxta illud Pſalm. 49. Inuoca me in die tribulationis, & Geneſ. 4. Iſte cœpit inuoca-

915 re nomen Domini. Nihilominus eius Commentator Pegna loc. cit. verſ. tertius caſus meritò, & rectè ipſi contradicit, & cum vera doctrina reſoluit, inuocationem Dęmonis fieri poſſe abſque cultu, & adoratione, vt cum requiritur aliquid ab eo, quòd ipſe præſtare poteſt abſque vlla reuerentia ſemota omni cogitatione ſubijciendi ſe Dęmonibus, imò etiam cum actu interiori odij in ipſos. Vt optimè cum Caietano 2. 2. quęſt. 95. art. 4. affert totidem ferè verbis Carena 2. par. tit. 12. §. 10. num 63.

916 Prędicta Pegnę reſolutio etiam locum habet, quando inuocatur Dęmon verbis deprecatiuis: quanto magis habebit. Si eius inuocatio fiat verbis imperatiuis? Quẽ duplicem modum inuocandi Dęmones, ad mittunt diuerſi Auctores, pręcipuè citati Pegna, & Carena quamquam ſecundum veriùs refellunt alij, vt Simanchas Cathol. Inſtit. tit. 30. num. 17. ex doctrina. D. Auguſtini lib. 10. de Ciuit. Dei, cap. 11. affirmãtis ridiculum eſſe inuocare Dæmones per modum imperij, aut eis comminando præcipere; non enim eſt poteſtas ſuper terram, quę comparetur eis, vt habetur Iob. 41. ſed de hoc iam nos alibi egimus.

917 De in extante ſolo pacto etiam tacito cum Dęmone, nempe cum quis ſuperſtitioſis vtitur ſignis, ad quorum vſum Diabolus vigore pacti expreſſi habiti cum ipſo à primo inſtituente aliquid operatur, vti benè declarat Delrius, lib. 2. diſquiſ. Magic.

918 quęſt. 4. verſ. Pactum tacitum. Si in ſortilegijs adhibeantur res ſacræ, vt aqua, vel Candela benedicta, vel abuſus Sacramentorum, qualificatam, & manifeſtam, ac violentam prębebunt hęreſis ſuſpitionem quia nullus tales res ſacras ſortilegijs adhiberet, niſi crederet eas ad ſimilia opera ſortilega exercenda aliquam vim habere. Vnde ſi conficiens ipſa hanc crudelitatem fateatur, vti hęreticus tractandus eſt, & abiurare de formali cogendus. ita Pegna, par. 2. direct. commen. 67. verſ. item illa. Genuen. in Praxi Archiep. cap 18. num. 11. verſ. admiſcentes, & Carena, vbi ſupra numer. 242.

919 Quod ſi credulitatem dictam neget ſortilegus etiam poſt inflictam pro intentione eruenda torturam abiuratio de vehementi illi iniungenda ob vehementem hæreſis præſumptionem. ita idem Carena cum Alphonſ. à Caſtro de iuxta hæreticorum punitione lib 1. cap. 15. verſ. vt autem

920 hoc apertius, & cum alijs. Secùs autem erit, vbi tantum adeſt pactum tacitum cum Dæmone & in ſortilegijs nõ admiſcẽtur res ſacræ; nam tunc ſolum inſurget ſuſpitio lenis de mala credulitate, & abiuraratio de leui debet iniungi; imò nec de leui, ſed ſola correptio cum pœnitentijs ſalutaribus, cùm clarè apparet, quòd adſit mera ſuperſtitio, cum leuiſſima hæreſis ſuſpitione, aut nulla. Ex communi doctorum ſententia tradit Carena dict. tit. 12. §. 20. num. 241. vbi cum Pegna egregiè ſupponit id, ex quo deducitur an, & qualis abiu-

abiurationis gradus ſit iniungendus; acci-
pe propria ipſius verba.

921 Ante omnia tamen, inquit, ſuppo-
nendum eſt, Iudices violatæ Religionis
non facilè credere debere, hunc, vel illũ
eſſe vehementer de hæreſi ſuſpectum, quia
in hoc, vel illo auctore reperiant ex tali,
vel tali cauſa oriri vehementem ſuſpitio-
nem: Nam qualitas perſonarum, & cir-
cumſtantiæ cauſarum diligenter ſunt cõ-
ſiderandæ; Ex his namque augetur, & mi-
nuitur ſuſpicionis gradus; imò aliquando
in totum omnino tollitur hæreſis ſuſpicio
ita Pegna in direct. Inquiſit. par. 2. comm.
81. verſic. Poſtremò vnum hoc, & latius
comm. 3. par. 2. vbi de præſumptione oriẽ-
te ex retentione librorum prohibitorum,
Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. c. 18.
num. 12.) hæc ille.

922 Qui num. 244. proponit praxim inter-
rogandi ſortilegos, ſeù maleficos, eruen-
dique ab eis malam credulitatem pro aſſi
gnando legitimo abiurationis gradu, &
exẽplificat circa caſum peculiarem, ſcitu
dignum ſic.

923 Dixi, inquit, cum pertinacia, quia
ſi mulier v. g. interrogata an crediderit
Dæmonem in ſortilegio ad amorem poſſe
amaſij cogere voluntatem? Reſponderit
affirmatiuè, non ob id ſtatim cogenda erit
ad abiurandum de formali, ſed ſufficit, ſi
cogatur ad abiurandum de vehementi,
dummodo parata ſit corrigi, quia mulie-
ris ſimplicitas excuſat, ita Alphonſ. à Ca-
ſtro, de iuſta hæreticorũ punitione lib. 2.
cap 15. Maximè cum articulus libertatis
arbitrij non ſit ex articulis notis omnibus,
prout eſt articulus Incarnationis, &c.

924 Præter quam, quòd illa reſponſio mu-
lieris poſſet exponi de coactione morali,
iuxta vulgatum dictum, cogit ſua quem-
que voluptas, non de coactione phiſica.)
hactenus Carena.

925 Quod ſi hæc ſecũda expoſitio de coa-
ctione morali eſt admittenda, vti ſine du-
bio debet admitti ex mente tanti aucto-
ris, dictam mulierem, ſic affirmatiuè re-
ſpondentem Dominus Inquiſitor abſque
vlla abiuratione expedire tenetur, aut
ſaltem prorſus leuis, quòd de phiſica coa-
ctione eius affirmatiua reſponſio fuerit.

926 Refert autem loc. cit. num. 250. ipſe
Carena ſingularem opinionem Zanardi in
ſummar. diuinorum præceptorum tom. 2.
cap. 64. de pœna mortis ſortilogorum,
verſ. Huic difficultati. vbi aſſerit (ſaluo ſẽ-
per ſanctæ Matris Eccleſię iudicio) quam-
uis leuiter in materia fidei ſuſpectum nõ
eſſe cogendum ad abiurandum de leui,
ſed talem ſuſpicionem poſſe, & debere
ab eo purgari per leuem torturam. Hanc
ſuam aſſertionem Zanardus nulla ratione
vllius conſiderationis probat.

927 Vnde quoad eam partem, quòd leui-
ter ſuſpectus nõ debeat ſuſpicionem pur-
gare per abiurationem de leui, meritò ait
Carena eſſe falſam, cum expreſsè repugnet
teſtui canonico in cap. Accuſatus, de hære-
ticis in 6. nam ibi interrogatus Papa, an
qui hæreſim in Iudicio abiurauerat, & po-
ſtea reincidit in ipſam cenſeri debeat iuriſ-
dictione hęreticus relapſus? Reſpõdit, quòd
vel abiurauit vti vehementer ſuſpectus, &
tunc cenſeri debet relapſus: vel vti tantũ-
928 modo leuiter ſuſpectus, & ſic non. Atque
hinc clarè deducitur oportunè, & non fru-
ſtra fuiſſe introductam à Iure abiurationẽ
de leui ad purgandam leuem hæreſis ſuſpi-
cionem, Sicuti multis copioſè oſtendit Pe-
gna 3. par. direct. comm. 40.

929 Falſa item Zanardi aſſertio repugnat
Manifeſtè vniuerſali conſuetudini abiuran-
di de leui in omnibus Tribunalibus S. Offi-
cij receptæ præſertim in ſupremo Vrbis, &
orbis. Quamuis enim ſuſpectus leuiter de
hæreſi, tàm in materia ſortilegiorum, quàm
in quauis alia poſſit per leuem torturam
talem ſuſpicionem omnino purgare, nec
vllus ſit, qui id neget, vt iam lib præceden-
ti ſuo loco diximus; regulariter tamen
ſic ſuſpectus non torquetur, ſed per abiu-
rationem de leui dictam ſuſpicionem tollit.
Ita idem Carena num. 253. cum Genuenſi
in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 68 in no-
tiſs. & cap. 84 in Antiq. num. 8. verſ. quan-
do reperitur quis.

930 Praxis autem iſta inde deducitur eſſe
maximæ auctoritatis, & æſtimationis, quòd
vt ipſemet Genuenſis in fine dicti capitis
affirmat, tota fuerit deſumpta ex multipli-
cibus litteris ſacræ Cõgregationis S. Officij
de Vrbe ad curiam Neapolitanam tranſmiſ-
ſis circa diuerſas reorum ſanctæ Inquiſitio-
nis cauſas; pro earum, vt ſolet, legitima
deciſio.

931 Certum itaque eſt, quòd ſortilegis le-
uiter ſuſpectis poſſit, & debeat iniungi a-
biuratio de leui. Exemplificat in ſortilegis
Aſtrologiæ iudiciariæ facientibus iudicia
circa Natiuitates hominum contra Bullã
Sixti V. incip. Cœli, & terræ, Diana tract. 7
Reſol. 17. par. 4. Reſol. Moral. verſ. Vnde in
Inquiſitione Hiſpanica, vbi refert, quod
quidam Clericus, qui prædixit tempus, ge-
nus, & modum mortis Regis Francorum, vt
poſtea euenit, abiurauerit de leui ſuſpen-
ſus fuerit ab ordinibus, & beneficijs priua-
932 tus, & à tota Hiſpania exulatus. Addit
ibidem, quòd alius etiam clericus eodem
tempore abiurationem de leui emiſerit cũ
pœna reclusionis per annum in quodam
monaſterio.

933 Nihilominus, ſi aſtrologus affirmet, ſe
tantum prædixiſſe, in quantum aſtra poſ-
ſint inclinare, cum corpora cæleſtia ſecũ-
dum veram doctrinam D. Thomæ prima
par. quæſt. 115. & aliorum Theologorum,
agant in hæc inferiora, in corpus quidem
humanum directè, in animam verò homi-
nis indirectè, nulla eſt ei abiuratio iniun-
genda, eo quòd talis prædictio ex ſe om-
nino indifferens cenſetur. ita cum Zanar-
do

do to.1.cap.5.de fide verſ.primo ſortilegus, ſeù diuinaior Carena ibidem nu. 254.

934 E contra verò ſi Aſtrologus inrerrogatus circa crudelitatem tueatur cum pertinacia, aſtra poſſe directè agere in voluntatem hominis, vel hæreticus eſt iudicandus & ad abiurandū de ſotmali cogendus. Non item liberabitur à iuſta punitione per Inquiſitores infligenda, nec aliquo gradu abiurationis de leni, aut de vehementi, attenta qualitate perſonæ, aliarumque circumſtantiarum, etiam ſi ipſe proteſtetur, ſe non prædicere certò effectus à libero arbitrio dependentes. Vtrun.que adducit benè Carena citatus ex Zanardo relato, & ex Souſa lib.1. Aphor cap.48. num.15.

935 Tandem pro aſſignando abiurationis gradu, vel ſetùs, adducit Carena dict. §. 30. nu. 241. aliud principium certum per ſequentia verba.

936 Supponendum, inquit, eſt ſecūdò, quòd abiurarioni ob hæreſis ſuſpicionem non poteſt eſſe locus, niſi conſtito plenè, & concludenter, non autem præſumptiuè ſolum de facto, ex quo prætenditur oriri hæreſis ſuſpicio: alias enim præſumptio ex præſumptione otiretur, contra regulam, l.1.Cod. de Doct.promiſſ. Rot.deciſ.800. nu.17. p.1. diuerſ. Menoch. lib. 3. præſumpt. 132. in octaua declaratione, Et hoc benè notandum eſt etiam in omnibus alijs delictis ad hoc ſanctū Tribunal pertinentibus.ita ille.

937 Verùm intelligi debet non ſolum quādo conſtat plenè de facto principali, & completo, vt de ſortilegio iam executo; ſed etiam quando tanrummodo conſtat omnino de præparatorijs ad ipſum efficiendum, vel ad eius vſum, vt ſi penes ſortilegum reperiantur inſtrumenta Magina, vt pentacula. Hinc enim ſufficienter inditiari ad torturam pro ernēda intentione malæ crudelitatis, & ſi nihil emerſetit, eſſe cogendum ad abiurandum de leui, affirmat Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. ca.18.n.13 fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione ſancti Officij Vrbis contra quemdam doctorem bonæ famæ.

938 Pari etiam modo ſi penes aliquem reperiantur libri continentes ſortilegia hæreticalia, vt Clauicula Salomonis Almaden, &c. cantra retentorem inſurgit vehemens hæreſis præſumptio; & ſuper intentione, complicibus, & vſu infligenda ei tortura, Ex qua ſi nihil emergat, iniungenda ipſi abiuratio de leui ita cum Pegna Farinac. Genuenſ. & alijs per ipſum citatis, Carena
939 pat.2. tit.12. §.21. nu. 175, Qui nu.176. cum dictis Pegna, & Genuenſi benè addit, quòd ſi in libris retentis ab aliquo contineantur ſortilegia non hæreticalia, poſſit retentor expediri abſq. abiuratione cum ſo leui tortura, & pænitentijs ſalutaribus. Atque hactenus prædictis, & Regulæ, & capiti eſto iam finis.

C A P V T V I.

De tribus modis, nono ſcilicet, Decimo, & Vndecimo expediendi cauſas S, Officij abſque vlla abiuratione, vel ſecùs in ipſius reis, pœnitentibus relapſis, ac impœnitentibus relapſis, aut non relapſis.

P R OE M I O L V M.

1 POſt longam diſquiſitionem, qualiter in ſingulis caſibus, ſeù particularibus materijs S. Inquiſitionis abiurandum, toto capite præcedente à nobis traditam, ſequitur expendamus quinque reliquos terminandi proceſſu cauſarum fidei modos, abſque vlla abiuratione, aut cum aliqua ex illis tredecim; quos eruditè proponit Nicolaus Eymericus, & per eruditè commentatur Franciſcus Pegna, 3. pat.Directorij à num. 141. vſque ad 216.

2 Comprehendimus tres in iſto capite ob aliqualem connexionem, quam inter ſe habent, vt ex titulo propoſito iam clarè appatet, & clarius apparebit ex ſtatim à nobis pertractandis cum Eymerico, & Pegna, loc.cit. & 2.par.direct. quæſt.58. commen.83. cum Souſa, Santarello, Farinacio, Caſtro Palao, & alijs cirandis, qui de hac materia relapſorum in hæreſim, vel apoſtaſiam pœnitentium, aut impœnitentium, vel non relapſorum impenitentium ex profeſſo egerunt: ſicque paucis Regulis omnia huc ſpectantia congruè perſtringemus.

Quis, & quotuplex dicatur relapſus? Quomodo hæretici relapſi pænitentis cauſa ſine abiuratione terminatur.

R E G V L A CCCCXI.

3 QVamuis reus ſancti Officij dicitur relapſus, qui in abiuratam hæreſim, vel
4 apoſtaſiam iterum labitur. Relapſorum item multiplex eſt differentia, quidem ſunt relapſi manifeſtè, de quorum lapſu primo, & ſecundo legitimis probationibus manifeſtè conſtat, quidam vero ſunt relapſi præſumpti, quorum duplex lapſus non plenè probatur, ſed violenta iuris præſumptione
5 relapſi eſſe cenſetur. Rurſus aliqui ſunt relapſi vere, & aliqui ficte, nempe iuriſfictiones

Digitized by Google

ne; quæ diuiſio ferè coincidit cum præce-
6 denti. Quiſquis autem hæreticus gradum relapſus quouiſmodo pertingit, quantumuis de ſuis erroribus pœniteat, ſine abiuratione vlla, aut reconciliatione per traditionem Curiæ ſæculari à ſancto Officio ſemper expeditur.

---

7 AFferamus primo loco cum Carena, 2. par.tit.2.§.5. num.26. omnia iura, in quibus præcipuè hæreticorum, vel apoſtatarum relapſorum materia exprimitur, nempe in cap. Ad abolendam, §. qui verò, & in illos quoque de hæret. & in cap. Accuſatus, in principio, & §. Eum verò, & §. ille quoque, de hæretic. in 6. Atque hoc capnt ait idem Carena fuiſſe deſumptum ex Bulla Alexandri IV. quæ incipit, quod ſuper.

8 Ex quibus iuribus ſi attentè inſpiciatur, reperietur, quòd deducta fuit primò deſcriptio relapſorum, quā propoſuimus initio noſtræ Regulæ ex mente Eymeri. & Pegnę, 2.par. direct. quæſt.40. commen.65.& q.58. comment. 83. Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 57.num.1. Farinac. de hæreſi, quæſt 195. § 1. num. 1. & aliorum communiter, nec vlla indiget declaratione.

9 Deducitur inde ſecundò illa relapſorum diuiſio iam ſatis indicata à nobis in relapſos manifeſtos, & præſumptos; Et ſimiliter illa alia, quòd aliqui ſiat relapſi vere, nempe qui legitime confeſſi, aut conuincti abiurarunt, & poſtea de hæreſi iterum con-
10 uincuntur, aut confitentur. Aliqui autem ſint relapſi ficte, illi ſcilicet, qui prius abiurarunt de vehementi, & poſtea de hęreſi confeſſi, aut conuincti reperiuntur vel e contra, illi, qui prius hæreſim formalem abiurant, & poſtea vehementem hæreſis ſuſpicionem contrahunt. ita ex Zanchino, tract. de hæreticis, cap.26. num 2. & ex Deciano lib.5.cap.56. num.1. tract. Crimin. Farinac. dict. §.1. num.2. & 3. quibus adde Souſam. lib. 2. Aphoriſ. cap.45. nu.2. cuius hæc ſunt verba.

11 Relapſus, inquit, alius eſt manifeſtus, ſeu verus, alius præſumptus, ſiue fictus. Verus relapſus eſt ille, de cuius vtroque lapſu legitimis probationibus conſtat. Præſumptus, de cuius vtroque lapſu manifeſtè non conſtat. Quod contingit dupliciter. Primo quando quis abiurauit vehementem hæreſis ſuſpicionem, & poſtea legitimè deprehenditur hæreſim formalem abiurauit, & poſtea hæreſis vehementem ſuſpicionem contraxit: hæc ille compendioſè, & egregiè.

12 Ex quibus innoteſcit clarè id quod addidi in Regula, ſecundam ſcilicet relapſorum iam diuiſionem coincidere cum prima.

13 Similiter innoteſcit, quòd attentis iuribus citatis, ille cenſeri deber relapſus, qui vel primo abiurauit hæreſim formalem, & poſteà incidit in vehementem eius ſuſpicionem: Vel qui primo abiurauit de vehementi, & poſteà incidit in hæreſim formalem. Nam quòd lapſus præſumptus antecedat, vel ſubſequatur lapſum certum, nil refert, cum ſit accidentalis, & valde leuis conſiderationis. ita poſt Geminia in cap. Accuſatus, § Ille quoque de hæret. in 6. Menoch. conſ 81. nu.148 lib.1 Alphonſ. à Caſtro, de iuſta hæreticorum punit lib 2. cap.2. Zanch. de hæretic. cap. 16. num. 3. Albert. de Agnoſc. Aſſert, quæſt 25.num.25. Royam, de hæret. par.2. Aſſert. 41. Pegna, 2. par. direct. commen. 63 & poſt alios, docent optimè Caſtrus Palau. in oper. Moral. tract.4. diſput. 6. punct. 2. num.9. & Carena 2. par. tit. 2. § 5. num.27.

14 His itaque quoad deſcriptionem, & diuiſionem relapſorum præmiſſis, reſolutio vniuerſalis, & certa, quòd quicunque hæretici, ſeu apoſtatæ, licet pœnitentes, ſtatum relapſi pertingunt nequaquam abiurant, nec reconciliantur, ſed irremiſſibiliter curiæ ſæculari traduntur; patet ex cap Ad abolendam, §. Illos quoque extra de hæret. vbi ſic. Illos quoque, inquit, qui poſt abiurationem erroris deprehenſi fuerint, in ab iuratam hæreſim reincidiſſe, ſeculari iudicio ſine vlla penitus audientia decernimus relinquendos. & ibi Gloſ. in figuratione caſus, verſ. Tertio dicitur. Hoſtienſ. nu.9. in verbo reincidiſſe, Anton. de Burtio, nu 1. verſ. Relapſis verò, & alij multi, quos copioſe refert Farinac. vbi ſupra num. 4.

15 Qui in confirmationem bene adducit textum in cap. ſuper eo, de hæret. in 6. ibi ſi deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim recidiſſe, ſæculari decernuntur iudicio: ita in eo textu.

16 Cur autem huiuſmodi hæreticis relapſis non ſit locus abiurationis, & reconciliationis, congruam reddit rationem Carena, 2. par. tit 1. §.23. nu.127. per ſequentia verba.

17 Tandem, inquit, animaduertendum, quod quæ de abiuratione dicta ſunt, intelligenda ſunt de hereticis pœnitentibus; ſecus de relapſis, qui licet petant ſe vnirati Eccleſię reſtitui, attamen non admittuntur ad abiurandum, quoniam quoad forum exterius habentur pro impœnitentibus; licet quoad interius admittantur ad ſacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtię. ita Maſſin. in praxi ſancti Officij p.9. Aſſert. 11. pri. Imp, & ita dedit ſacra Congregatio vt in litteris Emin. olim Card. Piſani 15. Decembris 1568. hucuſque Carena.

18 Qui infra §. 6. nu. 41. cum Simanch. de Cathol. Inſtit. tit. 57. num.14 cum Sanctarel. de hæret. cap. 42. num. 17. verſ. Obijcies, & cum alijs hoc idem aliter declarat, quòd dictis relapſis concedatur reconciliatio in foro poli, non verò in foro fori, & conſequenter abſque iuridica abiuratione, ſeu alijs terminis cum Carena in ſuis quæſt. crimin cap. 1. de hæret. nu. 13. verſ. ſed certè (atque in idem reincidit) quod tales relapſi pœnitentes reincorporantur Eccle-

ſiæ

ſiæ per receptionem ſacramenti pœnitentię, non tamen reconciliantur, ac propterea ne-
19 que abiurant. Qualiter autem dictam reincomparationem executurus ſit confeſſarius, explicabimus infra vltimo huius lib. v. capite, vbi per totum de modo, quo à cõfeſſarijs quoad forum conſcientiæ expediẽdi ſunt rei ſanctæ Inquiſitionis, etiam diſcurrendo per materias particulares ex pro feſſo agemus.

20 Hunc proſequamur modum expediendi eos in foro externo ſancti Officij, quando ſunt relap ſi pęnitentes; cum proponit per extenſum Eymericus, 3.par direct. nu.197 Præmittit titulum ſic, de nouo modo terminandi proceſſum fidei in caſu relapſi pęnitentis; Dein ſic incipit.

21 Nonus, inquit, modus proceſſum fidei terminandi, & finiendi eſt, quando delatus de hæretica prauitate, proceſſus meritis diligenter diſcuſſis, cum bono conſilio in iure peritorum, reperitur confeſſus hæreſim & pęnitens, ſed relapſus realiter; Et hoc eſt quando delatus ipſe confitetur iudicialiter coram Epiſcopo, & Inquiſitione aliàs ſe abiuraſſe omnem hæreſim, & ita legitimè reperitur, & quòd poſt credidit illi tali hęreſi, ſeù errori; vel quod ſpecialiter aliquam hæreſim abiurauit, & poſt redijt, & credidit in eandem. Sed poſt adhærens conſilio ſaniori pęnitet, credit catholicæ,
22 & reuertitur ad Eccleſiæ vnitatem: Tali enim non ſunt, ſi humiliter petat, deneganda Pęnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta, ſed quantumcunque pęniteat, nihilominus vt relapſus eſt tradendus brachio ſæculari vltimo ſupplicio feriendus: hoc autem intelligitur, vbi reperitur, quod abiurauerit tanquam depræhenſus in hæreſim, ſeù tanquam ſuſpectus de hæreſi vehementer, non autem leuiter tantum. hæc ille, circa quæ excitari poſſunt aliqua dubia, ſed de his in Regula ſequenti.

23 Deinde agit Eymericus de praxi tenenda in iſto non modo terminandi cauſam hęretici relapſi pęnitentis; ibi, circa autem iſtum talis practica eſt ſeruanda, & peculiariter exprimit, quod ab Inquiſitore duo, vel tres præſertim Religioſi, vel clerici ſint aſſignandi, qui ei aſſiſtant, & ipſum diſponant ad nuncium mortis ęquanimiter fe-
24 rendum. Circa quam expreſſionem, ſeù inſtructionem, vti valdè rationi conſonam laudet, & meritò Eymericum Campegius adud Zanchinum cap. 16. verſ. relapſus recipiatur: Atque Pegna in ſuo comment. 45. num. 197. conſonat dicens id expedire, ne anima, inquit, eius ex hoc ſæculo migraturam, quæ cunctis rebus eſt pręferenda. C. ſancimus, C. ſacroſan. Eccleſijs, naufragium faciat: ita ille.

25 Aduertit item idem Eymericus, ſi relapſus curiæ ſæculari tradendus fuerit Clericus ſacris Ordinibus initiatus, quod debeat prius degradari; ibi, conſiderãdum autem inquit, fuerit in ſacris Ordinibus conſtitutus, vel aliàs Sacerdos, vel cuiuſcunque ordinis, ſeù Religionis obumbratione fuſcatus, antequam tradatur, eſt totius Eccleſiaſtici ordinis prerogatiua nudandus, &c.

26 Occurrebat hìc occaſio tractandi de vſu, & ritu degradationis, ſed ne nimis diffundar hanc tractationem omitto, & induco lectorem curioſum ad videndum circa eam, auctores de ipſa agentes, præcipuè Pegnam in cit. commen. 45. num. 198. verſ. Quoniam verò.

27 Tandem proponit Eymericus 3. par. direct. unni 199, formam ferendi ſententiam contra eum, qui in hæreſim eſt relapſus, ſed pęnitens, & vt relapſus traditur Curię ſæculari: ibi, ſic, Nos N. miſeratione diuina Epiſcopus talis ciuitatis, Et Frater N. Ordinis Prędicatorũ Inquiſitor hæreticæ prauitatis, &c. Attendentes legitimè informati, quòd tu talis, &c. reliquum tenoris eius vide apud ipſum Eymericum, vt prædictis iam pręſens Regula terminetur.

An aliquando relapſus pœnitens poſſit ad abiurationem, & reconciliationem admitti ob defectum alicuius requiſiti?

REGVLA CCCCXII.

28 CVm ad hoc, vt aliquis apoſtata, vel hęreticus, (idem dicito de ſchiſmatico, ſortilego, & inuocante Dæmonem, ſi adſit error in mẽte.) poſt abiuratã hæreſim vel apoſtaſiam, ſit canonicè relapſus, & abſque abiuratione, ac reconciliatione brachio ſęcula ri tradatur, diuerſa concurrere debeant, tum ex parte probationis, tùm ex parte Inquiſitoris, aut ſubdelegati ab ipſo, tum ex parte inquiſiti, &c. Ex defe-
29 ctu cuiuſcunque illorum regulariter talis hæreticus haud erit iuridicè relapſus poteritque ad abiurandum, & reconcilian-
30 dum admitti. Secùs verò, ſi omnia requiſita ibi concurrant: hinc oſtendendo per partes doctrinam huius Regulę, multiplices caſus oportunè decidentur.

---

31 SVmamus initium ab ea, quam per parenteſim ex auctoribus citandis indicauimus; nam quidquid à nobis dictũ actenus fuit, & dicetur de hęreticis, & ſuſpectis de hęreſi quoad eſſe relapſos, & excludi à reconciliatione, abiuratione; aut è contra ad eam admitti, intelligi ſimiliter debet de ſchiſmaticis, ſortilegis, atque inuocantibus Dęmonem, dummodo ad primum in iſtorum mente adſit error con-
32 tra fidem, & ad ſecundum deſit. Inde oſtenditur, quia par eſt ratio in vtriuſque, & conſtat per tradita à Simanch. Cathol inſtit. tit 57. num. 9. Pegna, 3. par. direct. Commen. 26. verſ. Vnum hic, Sou ſa lib. 2 Aphor. capit. 45. numer. 41. & is, ac pręcipuè à Farinac. de hęreſi quęſt. 195. §. 1. nu 9.

numer. 9. & ſeqq. quem videas.
33 Dein. vt hęreticus ſit iuridicè relapſus,
requiritur primo duplex lapſus externus
diſtinctus, nec ſufficit vnus tantum, con-
tinuatus, licèt appareat duplex cum renc-
ra non ſit. Hinc Antonius Souſa dict. c.45.
proprio Marte abſque citatione vllius au-
ctoris decidit duos caſus peculiares; cuius
deciſiones cum omnino mihi placeant, ti-
bi trado eas eiuſdem etiã verbis: ſic nu.10.
34 Qui poſt abiuratam, inquit, hęreſim, de
qua legitimè fuit conuictus, vel confeſſus,
iterum ab Inquiſitoribus apprehenditur,
quia probatur feciſſe diminutam confeſſio-
nem, ſi fateatur, & plenam pręteritorum
errorum confeſſionem faciat, non reputa-
tur relapſus, eo quòd non datur nouus la-
pſus, ita ille: Vnde talis hęreticus ad recon-
ciliationem, & abiurationem admittendus.
35 En ſecundam Souſę deciſionem, nu.11.
ſic; Si quis, inquit, hęreſim, aut illius ve-
hementem ſuſpicionem abiurauit, & poſteà
compręhenſus fateatur ſe ſemper in hęreſi
perſtitiſſe vſque ad tempus præſentis con-
feſſionis; Verum poſt pręcedentem abiu-
rationem non conſtat de aliquo actu exter-
no hęreſis oſtenſiuo, non eſt ab Inquiſito-
36 ribus puniendus vt relapſus. Ratio eſt,
quia nullus ibi datur nouus lapſus externus
verus, aut pręſumptus; cùm nullus ad illã
internam hęreſim ſequutus ſit actus exter-
nus; & ſic continuatio illa poſt abiuratio-
tionem manet intra limites hęreſis internæ
nec abiuratio ſine actu externo facit præ-
ſumptionem noui lapſus quoad pœnæ im-
poſitionem: hęc ille.
37 Qui licet bene affirmet in neutro prędi-
cto caſu talem hęreticũ eſſe expediendum,
aut puniendum vti relapſum; non exprimit,
tamen qualiter debeat expediri cum noua
abiuratione, quod pręcipuè ſpectat ad prę-
ſens noſtrum inſtitutum. Et quidem credo
ſupponi à Souſa omnino certum ſicuti re-
uera eſt, quòd denuò ſit cogendus ad abiu-
randum de formali, maximè ſi prius abiu-
rauerat de vehementi; & poſteà confitea-
tur, ſe in actu hęreſis interno abſque actu
externo permanſiſſe.
38 Ex diſpoſitione item iuris, vt aliquis reus
ſancti Officij ſit legitime relapſus, requiri-
tur duplex lapſus externus alter ſaltem cũ
præſumptione hæreſis vehementi, & poſt
hanc de vehementi abiuratam, alter cum
errore formali. Patet ex cap. Accuſatus in
princ. de hęretic. in 6. Sic ibi: Accuſatus,
inquit, de hęreſi, vel ſuſpectus contra quem
de hoc crimine magna, & vehemens ſuſpi-
cio orta erat, ſi hęreſim in iudicio abiura-
rauit, & poſteà committit in ipſa, cenſeri
debet quadam iuriſfictione relapſus, licet
ante abiurationem ſuam hæreſis crimen
plene probatum non fuerit contra ipſum.
ibi Gloſ. in figuratione caſus, verſ. Aut de
de prima, & cum multis, quos copioſe ci-
tat Farinac. loc. cit. num. 14.
39 Si quis verò abiurauit de leui, & poſteà
in formalem hęreſim iterum labitur, ne-
quaquam vti relapſus expediendus, ſed cũ
abiuratione de formali, & reconciliatione
deducitur clare ex eodem capit. Accuſatus,
ibi: Si autem leuis, & modica ſuſpicio illa
fuerit, quanquam ex hoc ſit grauius puniẽ-
dus, non tamen debet in hęreſim relapſo-
rum pœna puniri, & idem habetur in Bul-
la Alexandri IV incipien. Quod ſuper re-
lata per Pegnam inter litteras Apoſtolicas,
Docentq. Sylueſt. hęreticus 1. num. 15. Ma-
ſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 863. & cum
alijs quos citat Sanctarel. dict. cap. 42. nu. 6.
40 Prędictum tamen caſum optime limitat
cum Squillacenſi de fide Catholica, ca. 32.
num. 2. Idem Sanctarellus, & Carena, par. 2.
tit. 2. §. 5. num 33. eſſe ſcilicet relapſum, &
non admittendum ad reconciliationem, &
abiurationem eum, qui poſt abiuratam hę-
reſim de leui incidit in hæreſim formalem,
ſi poſteà depręhendatur manifeſte, quòd
tunc eſſet hęreticus formalis, quando de
leui abiurauit. Rationem aſſignat Carena
ſic, quia apparet eum in prima abiuratio-
ne fuiſſe impœnitentem, nec voluiſſe veri-
tatem fateri, &c.
41 A fortiori autem non cenſetur relapſus
ille, ſed ad reconciliationem, & nouam
abiurationem admittitur, qui poſtquam
leuiter, aut vehementer fuit ſuſpectus, ac
de leui, aut de vehementi abiurauit, iterũ
in leuem, aut vehementem hęreſis pręſum-
tionem incidit. Ratio eſt, quia nullus di-
citur relapſus, niſi plene conſtet de vno
lapſu; at non conſtat, licet quis ſępius le-
uem, aut vehementem hęreſis ſuſpicionem
contrahat. ita Pegna, 2. par. direct. ad q. 58.
commen. 83. verſ. Ex quibus apparet. De-
cian. lib. 5 crimin. cap. 56. num. 13. Farinac.
dict. §. 1. nu. 22. & Souſa dict. cap. 15. nu. 5.
42 Quamquam in materia Fautorię proba-
biliter tenet loc. cit. ijdem Pegna, Decia-
nus, Farinac. num. 36. & Souſa, num. 6, eſſe
relapſum illum, qui in eam pluries incidit
receptando hęreticos intuitu hęreſis auxi-
lium eis quouiſmodo prębendo, Quòd ſi
bis tantum id faciat, eſſe expectandam Sum
mi Pontificis declarationem illi volunt.
43 Verùm, quidquid ſis circa dicta nume-
ro pręcedenti; illud certiſſimum eſt, quod
habeatur relapſus, & conſequenter ſine
abiuratione per traditionem Curię ſecula-
ri expediendus quicunque poſt abiuratam
hęreſim de formali, in fautoriam incidit,
aut hęreticos receptat. Textus manifeſtus
in cap. Accuſatus, §. ille quoque, de hęretic.
44 in 6. Sic ibi: Ille quoque, inquit, de cuius
lapſu in hęreſim ante abiurationem conſti-
terat, vel nunc conſtat, ſi poſt illam hęre-
ticos receptat, deducat, viſitet, ſiue aſſo-
ciet, aut dona, vel mùnera, ſeù fauorem
eis impendit, meritò debet iudicari relap-
ſus: hactenus verba textus.
45 Circa quę notat Farinac. dict. quęſt. 195.
§. 1. num. 18. quod licet diuerſi Inquiſito-
res Italiæ ſecundum aliquorum ſententiam

Digitized by Google

non ſoleant vti relapſum cōdemnare eum,
qui primo confeſſus, vel conuictus fuit de
hæreſi, & expeditus cum abiuratione de
formali, ac poſteà in illius vehementem
præſumptionem incidit, non debeat hoc
extendi ad caſum expreſſum in dict. textu
46 de fautore hæreticorum. Sed nos iam ſu-
pra num. 13, ea ſententia omiſſa, oppoſitam
vti magis communem, & receptam in Tri-
bunalibus Hiſpaniæ, ac in alijs tennimus
cum auctoribus melioris notæ, præcipuè
cum Caſtro Palau, & Carena.
47 Prędictum item caſum fautoriæ limitant
aliqui, quòd dabeat intelligi, quando fa-
uet hæreticis profitentibus eandem hære-
ſim, quam ipſe fautor abiurauerat, & ſe-
cùs ſi profitentibus diuerſam. ita Simanch.
de Cathol. inſtit. tit. 57. num. 6. Alphonſ.
de Caſtro de iuſta hæretic. punitione lib. 2.
48 & Menoch. conſ. 82. num. 149. Hanc ta-
men limitationem meritò reijciunt Petrus
Gregor. Syntagm. iuris. lib. 33. cap 8. nu. 6.
Didacus Canter. quæſt. crimin. de hæretic.
cap. 1. num. 58. in fine, & Caſtrus Palau.
tract 4. diſp. 6. pu. 2. num. 11. ob eam ratio-
nem, quia abiurans vnam hæreſim, omnes
hæreſes tacitè abiurat, & propterea ſi in
vehementem illius ſuſpicionem incidit re-
labi fictione iuris iudicatur. item quia in
dict. textu, §. ille quoque, abſolutus eſt ſer-
mo, nec apparet, qualiter illa limitatio eli-
ci inde poſſit, ſed potius contrarium.
49 Dein poſt purgationem canonicam ali-
cui indictam ob vehementem hæreſis diffa
mationem, ſi in eandem incidat hæreſim
à qua ſe purgauerat, cenſetur verè relapſus:
ſecùs tamen ſi in vniuerſam. Docent com-
muniter auctores, præcipuè Eymericus, 3.
par. direct. nu. 150. ibi Pegna, commen. 38
Ludouic. Paran. de Origine Inquiſit. lib. 3.
quæſt. 4. num. 50. Farinac. dict. §. 1. num. 27.
& Souſa, lib. 2. Aphoriſm. cap. 45. nu. 8. nec
vllus eſt, qui huic doctrinæ non conſentiat.
50 At poſt abiurationem de formali, aut de
vehementi alicuius hæreſis, fiet relapſus
ſancti Officij reus, etiam ſi in aliam diuer-
ſam incidat, idque maximè verum habet,
ſi abiurans illam hæreſim, in quam prius
lapſus erat, ſimul etiam omnes generaliter
tunc abiurauit, vti ſolet fieri. Textus eſt
expreſſus in dict. cap Accuſatus, §. eum ve-
51 rò, de heret. in 6. ibi ſic: Eum vero, qui
in vna hæreſis ſpecie, vel ſecta commiſit,
aut in vno fidei articulo, ſeù Eccleſiæ Sa-
cramento errauit, & poſt modum hæreſim
ſimpliciter, vel generaliter abiurauit, ſi ex
tunc in aliam hæreſis ſpeciem ſiuè ſectam,
aut alio articulo, ſeù Sacramento commit-
tar volumus, vt relapſum in hæreſim iudi-
cari. Et notarunt ibi Gloſ. Archidiac. Ge-
min. & reliqui doctores, qui circa hoc con-
cordant.
52 Eſt tamen aliqualis controuerſia inter
ipſos, caſu quo quis, omiſſa illa generalita-
te ſolam hæreſim, in quam inciderat, abiu-
rauit, & poſtea in aliam diuerſam reincidit,
ſit ne iuridicè relapſus habendus? Partem
negantem probabiliter tuentur Gloſſ. in
dict. cap. Accuſatus, & ibi Ioan. Andr. n. 8.
& 9. Repert. Inquiſit. verbo relapſus, ſub
verſ. 3. Eymer. 2. par. direct. quæſt. 40. nu. 5.
verſ. Secùs, ſi tantum, & ibi Pegna, com-
men. 64. Menoch. conſil 82. nu. 156. & ſeqq.
lib 1, & Suarez de fide diſp. 23. ſec. 2. nu. 8.
in fine. Oſtenditur inde, quia non poteſt
dici relapſus ratione criminis, cum ſit di-
uerſum: neque ratione abiurationis, cum
53 ipſum non abiurauerit. Et videtur fauere
ſupradictum cap. Accuſatus, vbi expreſsè
aſſignatur abiuratio generalis, quarumcun-
que hæreſum, vt aliquis relapſus repute-
tur.
54 Sed pars affirmans probabilior apparet
eamque abſolutè tenent in dict. cap. Accu-
ſatus, Archidiac. Genimian. & Franc. Man-
doſ. in addictionibus ad Repertor. verbo
Relapſus, ſub verſ. 3 litt. B. Vmbert. Loca-
tus, in iudiciali Inquiſit. verb. relapſi, n. 6.
(Pegna in dict. commen. 65. licet ſit in
contraria ſententia, ait hanc præualere)
item Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 26 n. 2.
& poſt alios Caſtrn Palau. dict. diſput. 6. pu.
55 2. nu. 13. Probatur efficaci ratione, quia
abiurans quamlibet hęreſim, tacitè omnes
hereſes abiurat; cum abiuret receſſum à di-
uina reuelatione per Eccleſiam propoſita,
quæ in omni hæreſi includitur, promittit-
que tacitè ab Eccleſia non diſceſſurus. Er-
go ex hac pręciſa abiuratione, ſi denuò in
hæreſim aliam labatur, relapſus cenſeri de-
bet. Propter vim huius rationis indicat
Caſtrus Palau, hanc opinionem eſſe proba-
biliorem: ſed addit per ſequentia verba.
56. Limitanda tamen eſt doctrina in caſu, quo
prius de hęreſi vehementer ſuſpectus abiu-
raſti, & poſtea in diuerſam hæreſis ſpeciem
lapſus fuiſti, quia in hoc caſu, etiam ſi abiu
ratio prior generalis fuerit, non debes cē-
ſeri relapſus, per textum in cap. Accuſatus,
ibi ſi poſtea deliquit in ipsā quaſi diceret, ſi
in ipsā hæreſim deliquit, quā prius de vehe-
menti abiurauit, ſecùs, ſi in aliam diuerſam,
& notauit Farinac. quæſt. 165. num. 46. ita
ille; cui adhæreo.
57 Requiritur præterea ad iudicandum ali-
quem reum ſancti Officij relapſum, & abſ-
que abiuratione noua expediendum, vt de
priori abiuratione conſtet, & quod ritè, ac
rectè fuerit iuditialiter ſacta; ſecùs, ſi nul-
liter. ita poſt Oldradum conſil. 271. num. 1.
Farinac. dict. §. 1. n. 26. Souſa, lib. 2. Aphor.
cap. 45. nu. 6. & Sanctarell. dict. cap. 42. nu. 7.
Qui in confirmationem adducit verba Pe-
gnę 2. par. direct. quæſt 58. cōmen. 83. verſ.
obſeruandum eſt, quæ non grauabor hic
referre.
58. Obſeruandum eſt, inquit, hic tractari
de illis relapſis, qui poſt abiuratas hæreſes
iterum in hæreſes incidiſſe conuincuntur,
non de illis, qui in eundem errorem ite-
rum atque iterum labuntur, nulla pœni-
tentia ſolemni interueniente, aut abiura-
tione

Digitized by Google

tione, canonicaue purgatione iudicialiter
facta. Si quis enim iterum, atque iterum in
varias, aut eaſdem hæreſes labatur, & ſi
verè relapſus dici poſſit, priuſquam illas
abiurauit, at puniri non debet velut rela-
pſus ita vt tradatur Curiæ ſeculari, dum-
modo velit pœnitere. ita ille.

59 Sed clarius ad rem præſentem adducit e-
tiam Azor. tom. . Inſtit. moral. lib. 8. c. 14.
60 quæſt. 1. quem audias quæſo. In iure, in-
quit, canonico relapſus hæreticus cenſetur
is, qui poſtquam hæreſim publicè coram Iu
dice abiurauit, hoc eſt, iure iurando dam-
nauit. & execratus eſt, in eam iterum in-
currit; Vnde etiam ſi millies quis in hæ-
reſim, à qua per veram cordis pœnitentiã
receſſit, relabatur; relapſus non habetur,
niſi eam hæreſim coram Iudice abiuraue-
rit. hactenus Ioan. Azorius, & cum ipſo
Sanctarellus.

61 Rurſus non cenſetur relapſus ille hære-
ticus, qui occultè in hæreſim iterum labi-
tur, ſed neceſſario de hoc ſecundo lapſu de-
bet conſtare (ſicut conſtiterat de primo,)
per propriam confeſſionem in iudicio, vel
per ter teſtes legitimos, vel per euidentiã
facti, ſeù notorietatem. Tradunt vt om-
nino certum Syluester, hæreticus primò,
num. 19. Menoch. lib. 1. conſil. 82. num. 177.
& Sanctarell. vbi ſupra nu. 8.

62 Sed quid ſi talis hæreticus conuictus de
ſecundo lapſu reuocet? Accipe deciſionem
huius dubij à ſolo Doctiſſimo Souſa lib. 2.
Aphor. cap. 45 num. 12.

63 Si quis, inquit, in prædicto caſu fatea-
tur aliquem externum actum occultè factũ
per quem verè relapſus conſtituitur, ſi po-
ſtea quoad hunc lapſum reuocat confeſſio-
nem. vel perſeuerantiam in hæreſi poſt di-
ctam adiurationem, non eſt tradendus Cu-
riæ ſeculari, ſed examinandus per torturam
qui de illo actu, aut perſeuerantia nulla eſt
probatio in iudicio: Sed cum ex tali reuo-
catione præſumatur mendacium, & aliqua-
lis impœnitentia, datur ſufficiens indicium
ad torturam; ſed quia inditium magnum
non eſt, tortura debet eſſe moderata. hæc
illius deciſio, quæ mihi valde placet.

64 Aliud autem requiſitum, vt quis poſt
abiuratam hæreſim fiat canonicè relapſus,
vel ſecùs, ſi deſit, & admittatur ad recon-
ciliationem, & abiurationem, ſe tenet ex
parte ſubdelegati ab Inquiſitore de eo agit
Carena diſt. tit. 2. §. 5. num. 36. & ſic dubi-
tat.

65 Pulcherrimum tamen, inquit, dubium
eſſe poteſt: an ſi quis coram ſubdelegato ab
Inquiſitore, vti hæreticus abiuret, ſi po-
ſtea in eandem, vel aliam hęreſim reincidat
habendus ſic pro relapſo, ſi non conſtet de
ſubdelegatione illius Iudicis coram quo a-
biurauit? cui dubio ſic ipſe ibidem reſpon-
det.

66 Caſus hic, inquit, in indiuiduo accidit
in Ciuitate Comi, teſte Lamber. de Con-
tract. mulierum, &c. q. ſ. 7. num. 75, &
ſeq. vbi etiam atteſtatur, de conſilio totius
Collegij iuris conſultorum dictæ Ciuitatis
ac Reuerendiſs. Epiſci & Illuſt. D. Io. Tho-
mæ Odeſcalchi R. D. Senatoris, fuiſſe mu-
lierem illam, vti relapſam brachio ſęcula-
ri relaxatam, & combuſtam, & eo loco
Lambertengus atteſtatur, ita fuiſſe iudica-
tum, & executum Mantuæ in ſimili caſu,
qui ibi contigerat.

67 Quod inquit, ſubiungens, veriſsimum
eſt, nam adeſt pulchriſſimum Conſilium
Burſati 24 vol. 1. factum in caſu, qui ibi
contigit, & in fine conſilij ita executum
68 atteſtatur anno 1568. hęc Carena. Cuius
reſponſio à fortiori locum habet reſpectu
D. Inquiſitoris, quòd tametſi non conſtet
de eius delegatione, & iuriſdictione, qui
poſt abiuratam hęreſim coram ipſo in eam
denuó, incidit, conſtituitur canonicè re-
lapſus, & ſine abiuratione, & reconcilia-
tione fori externi Curię ſæculari tradi de-
bet, nec hoc maiori indiget probatione.

69 Tandem quid ex parte reorum ſancti Of
ficij, requiritur ne aliquid, vt ſint iuridice
relapſi? vel ſecùs? Duplex dubius hic oc-
currit diſcutiendum, primum excitatur à
Carena loc. cit. ſic: An hæreticus ſpontè
comparens, & abiurans hæreſes, ſi relaba-
tur, habendus ſit pro relapſo ad effectum
tradendi eum brachio ſęculari? Relata ſen
tentia negatiua in quam videtur inclinare
Torreblanca lib. 3. de delictis, in quibus
aperta, vel occulta inuocatio Dęmonis in-
teruenit cap. 122. nu. 10.

70 Sub diſtinctione ipſe Carena reſoluit ſi
hęreticus ſpontè comparens, ſit minor 25.
annorum, vel 18. reſpectu Regni Siculi, &
Inſulæ Melitenſis, ac poſt reconciliationem
cum abiuratione, etiam ſi denuò in hære-
ſim incidat, non eſt habendus pro relapſo,
talis recõciliatio fuit facta cum ſolita clau-
ſula, citra pœnam relapſi, vt ipſemet Ca-
rena ex communi omnium ſententia tra-
dit infra tit. 18. §. 2. num. 12. Vnde talis mi-
nor ad nouam reconciliationem, & abiu-
rationem admittendus erit.

71 At ſi hæreticus ſpontè comparens in
ſancto Officio ſit maior ętatis poſt abiura-
tam hæreſim in eam reincidiſſe depræhen-
datur, pro relapſo habendus, & tractan-
dus videtùr. ita idem Carena in fin. dict.
x. 5. ſe totius remittit iudicio ſacrę Congre
gationis, & ego eidem ſimiliter me remit-
to. Ratio ſumitur ex oppoſito fundamen-
to, quia in reconciliatione maioris non
apponitur clauſula illa, citra pœnam relapſi
Multa enim à Iure concedi ſolent minori-
bus, quæ maioribus meritò non conce-
duntur.

72 Quod dictum de maiore intelligitur etiã
iuxta iam tradita, ſi compareat ſpontè, &
abieret hęreſim de formali, ac poſtea con-
trahat vehementem eius ſuſpicionem, vel
incipit in fautoriam conceptando hæreti-
73 cos. Et quidem ſufficit vnica receptatio
ſcienter tamen facta: nam verbum recepter

cap. Accuſatus, §. illequoque, de hæreti-
cis in 6. Verificatur etiam in vnica recep-
tione, l. Mariti, ʃ. quæſitum, ff. de Adult.
tradirque cum Zanchin. & locato per ipſum
citatis, Carena, 2. par. tit. §. 5. num 31.
verſ. hinc etiam. Qui in fine dicti nu. non
extra rem, de qua agimus affert caſum cu-
rioſum ſequentibus verbis.

74 Addit, inquit, vlterius Cantera ibidem
verſ. Aliam habemus, quòd ex receptione
vel conuerſatione hæretici, habita poſt a-
biurationem de formali, talis reputatur
relapſus: Et ait Gloſ. in cap. Accuſatus,
§ illequoque de hæret. in 6. quæ dicit, quòd
fames in hoc caſu excuſat, dummodo ſal-
tem ſit violenta, non fuiſſe in facto recep-
tam in ſupremo Concilio ſanctæ Inquiſi-
tionis Hiſpaniæ, in qua fuit relaxatus bra-
chio ſæculari vti relapſus, quidem, qui cū
fuiſſet vti de genere Maurorum reconcilia-
tus. & poſt fuit ad alios eiuſdem generis,
& ſe excuſabat ex illa gloſa, quod fuit ad
eos ad famem. ita ille, & quidem egregiè.

75 Sed quid ſi quis, vel ſponte comparens,
vel denunciatus in ſancto Officio abiura-
uit de vehæmenti præſumptionem hæreſis,
poſtea incidit in fautoriam, vel receptat
hæreticos, relapſus ne cenſendus, & vt ta-
lis curiæ ſæculari relaxandus? Pars negans
omnino certa eſt, & eam ita tenent Siman-
Cathol. inſtit. tit. 57. num. 5. Pegna 2. par.
Direct. quæſt. 56 comment. 81. verſ. iam,
Eymericus,, & cum alijs Sanctarellus, de
hæreſi, cap. 42. num.. 12. Patet. manifeſtè
ex eo, quia nullo iure diſponitur, quod
talis ſit relapſus, & pœnæ non ſunt exten-
dendæ; ergo ad reconciliationem, & no-
uam abiurationem admitti debet.

76 Alterum dubium ex parte reorum ſancti
Officij, è contra inſurgit ſic, an relapſus,
qui non inditiatus de ſecundo lapſu ſpon-
te ſe præſentat Inquiſitori, & fatetur ſuum
delictum, ſit admittendus ad gratiam, &
nouam abiurationem? ſeù potius relaxā-
dus brachio ſæculari? Hoc ſecundum vi-
detur tenere Simanchas, de Canthol. Inſtit.
tit. 57. num. 21. & ſeq. Poſt ſic oſtendi, quia
reperiuntur tunc omnia in iuribus citatis
requiſita, vt quis ſit verè relapſus; ergo
vt talis in ſancto Officio tractandus, & ex-
pediendus.

77 Nihilominus in primum vt magis beni-
gnum, & fundatum inclinant reliqui au-
ctores, qui hac de re agunt, præcipuè Al-
bertin. de agnoſcen. aſſert. quęſt. 25. nu. 25.
Alphonſ. Caſtren. lib. 2. de iuſta hæret. pu-
nit. cap. 2. Pegna 3. par. Direct. commen. 12
num. 56. verſ. ſed quid ſi, Farinac. de hæreſ.
193. num. 36 & Carena 2. par. tit. 18. ʃ. 2
78 num. 13. Qui poſt citatum Pegnam, benè
admonet, vt occurrente caſu, vt particu-
lares Inquiſitores ſupræmum Senatum ſan
cti Officij conſulant, & illud circa tales re-
lapſos ſponte comparentes exequantur,
quod ille cauſa cognita decernet.

79 Hanc autem partem benigniorem eſſe
ſecundum mētem Concilij Biterrenſis cap
2. inde oſtendit citatus Pegna, quòd inde
clare deducatur, ſponte venientibus im-
punitatem mortis eſſe concedēdam; idque
in crimine hæreſis nullo modo poſſe com-
petere attenta Concilij diſpoſitione, niſi
80 relapſis.. Item probatur, quia in iſto rela-
pſo ſponte veniente ceſſat ſiniſtra illa ſuſpi-
cio; qua relapſi putantur ficte conuerſi cū
ſe ipſum pœnitendo deſerat, & veniam po-
ſtulet: neque hic cenſendus eſt incorrigi-
bilis, cum ſpontè crimen fateatur, & re-
conciliari per abiurationem deprecetur.

81 Denique notat Carena dict. tit. 18. ʃ. 2.
num. 15. prædicta num. antecedentibus,
debere intelligi de relapſo, vbi verè eſſet
ſpontè comparens: qualis non cenſetur,
quando metu imminentium probationum
in ſancto Officio compareret, puta quod
ſciuerit aliquē ſe præparare ad ipſum accu-
ſandum, vel eſſe rumorem de eo accuſan-
do. Tunc enim talis relapſus nequaquam
eſt admittendus vllo modo ad gratiam, &
abiurationem. ita cum Decian. Alphonſ à
Caſtro, & Farinac. per eum relatis, egre-
gregiè idem Carena. Atque hactenus de
relapſis, & hic Regulæ finis.

Qui nam hæretici impœnitentes non relapſi? & an hi cum abiuratione, & reconciliatione expediri poſſint? vel ſecus?

REGVLA CCCCXIII.

82 DEcimus modus terminandi proceſ-
ſum in cauſis fidei ſpectat ad hære-
ticos impœnitentes non relapſos, & tales
dicuntur eſſe illi, qui ab Inquiſitoribus,
aut ab alijs conuicti, adhuc errores ſuos de
fendunt, vel illos deteſtari, & ad Eccleſiæ
vnitatem conuerti nolunt abiurando, vel
ſe purgando ſecundum Inquiſitorum arbi-
83 trium. Pro conuerſione autem eorum
procuranda, aſſignandi ſunt viri docti, &
alia remedia per longum tempus adhiben-
da: quod ſi conuerti velint ad reconcilia-
tionem, & abiurationem admitti debent,
84 ſicut quiuis hæreticus non relapſus. Ne-
quaquam tamen admittendi, ſed relaxan-
di tandem brachio ſęculari, ſi pertinaces
conuerſionem reijciant.

---

85 TAmetſi propoſita deſcriptio hæreti-
corum impœnitentium non relapſo
rum ex ſe manifeſta apparet, & nulla de-
claratione indigere videatur, eamque
adducant, & approbent communiter om-
nes, præcipuè Eymericus 2 par. direct. qu.
40. ibi Pegna commen. 65. Tabiena. verb.
hæreticus num. 16. & 26. Farinac. de hæres
quęſt. 196. num. 2. & Souſa lib. 2. Aphoriſ.
86 cap. 46. num. 1. Nihilominus, quia iſta
vocabula hæretici pertinaces, & impœni-
ten-

Digitized by Google

tentes quandoque confunduntur, ac impœnitentes cenſentur, qui pertinaces ſunt
& è contra, vt ex Tabien. cit. affert Farinac. ibidem num. 1. propterea ad tollendā
omnem æquiuocationem, perſiſtendum hic aliquantulum & doctrinaliter declarā-
dum, qui nam ſint iſti hæretici impœnitentes? de quibus nos in Regula.
87 Equidem, vt ex omnium mente benè docet Souſa loc. cit. pertinacia eſt, quid
ſuperius, ſeu genericum ad impœnitentiam cum illa ſit de ratione, ſeu eſſentia hære-
ſis, non vero iſta, & quiuis hæreticus eſſentialiter pertinax eſt, ſed non quiuis eſt im-
pœnitens. Nam pertinacia ad hæreſim requiſita ſufficit ſi ſit inſtantanea, & in actu
breuiſſimo conſumari ſolent, & amittatur fides diuina; vti ſimiliter ſpes, & Charitas
vnico breuiſſimo actu amittuntur, ſecundum cōmunem doctrinam, quam tradunt
Canus lib. 12. de locis, Theolog. cap. 9. col. 19 verſ. Ratio igitur Banes ad D. Thom.
2. 2. quęſt 11. art 1 verſ. En hac Doctrina, Gregor. de Valentia ibidem verſ. Hinc ſe-
quitur primo, & alij. *At impœnitentia* etiam attenta vi vocis, maxime quoad pre-
ſens inſtantum, dicit perſiſtentiam in ipſa ſiue in actu hæreſis contra fidem, ſeu con-
tra auctoritatem Eccleſiæ, vt patebit magis ex dicendis.
89 Hinc aliqui impœnitentiam iſtam, ſeu pertinaciam non genericam, ſed iam con-
tractam ad ſpeciem particularem impœnitentię declarant per obſtinationem, perſi-
ſtentiam, indurationem, & incorrigibilitatem. ita locat in iudic. Inquiſitor. verb.
hæreticus, 1. nu. 18. verſ. ſed nota, vbi quod hæreticus impœnitens, ſeu pertinax modo
90 dicto ſit ille. *Qui obſtinatus, vel quoquomodo non vult ſe remouere ab opinione*, &
verſ. ſeq. ſic. eſt ille, *qui valde impudenter tenet aliquid hæreticum*; vel *qui propoſito,*
ſuo ad victoriam perſeuerat pluſquam oportet. Item Simanchus de cathol. inſtit.
91 tit. 48. num. 1. vbi ait, quod ſit ille, *Qui quaſi impudenter*, ſeu *qui perſiſtit in errore,*
quem omnino dimittere tenetur. Farinac.
92 etiam, & melius præ ceteris dict. §. 1. n. 3. Incorrigibilis autem, inquit, hæreticus di-
citur. *Qui non habet animum ſe corrigendi; ſed vult eſſe pertinax, obſtinatus, &*
induratus, ſeu *Quiſemel, & iterum correctus in errore ſuo perſiſtit*. atque hic pro-
priè dicitur hæreticus impœnitens: Vide plura apud Farinacium, nobis tradita ſint
ſatis pro declaratione vocabulorum.
93 Pro rei verò quidditate notandum, quòd tunc certò dicatur aliquis hæreticus perti-
nax, & impœnitens, quando monitus non vult reſilire ab erroribus contra fidem, ſi
erret circa ea, quæ ſunt iam definita ab Eccleſia, aut quæ poſt ſufficientem publica-
tionem quiſque catholicus explicitè ſcire tenetur, ſecus ſi circa alia, quę adhuc non
definiuit. Ita Simanch. de cathol. inſtitut. tit. 48. num, 3. Menoch de præſumpt. lib. 6.
præſumptione 7. num. 7. & Farinac. de hæreſ. queſt. 196. num. 7.
94 Sed quid de eo, qui circa non definita ita tenaciter errat, vt eiā Eccleſia definiē-
te, adhuc non acquieſceret, & in errore perſiſteret, eſt ne cenſendus impœnitens,
in pertinacia erroris perſiſtens? optimè reſpondet affirmanter cum Caiet. & Nauar.
per eum relatis, noſter Thomas Sanch. in præcepta Decal. lib. 2 cap. 7. rubr de hæreſi,
& apoſtaſia num. 29. Ratio eſt, quia iam ex tunc, licet ſub conditione, ſe opponit
auctoritati Eccleſiæ.
95 Quiuis item iurans ſe nunquam receſſurum à ſua opiuione, eum ſalſa ſit, & fidei
catholicę oppoſita, inter pertinaces, & impœnitens ſine dubio numeratur. Inde pro-
batur, quia ex tali iuramento ſuam temeritatem, & incorrigibilitatem apertè de-
monſtrat. Quod etiam extendunt Alphon. de Caſtro lib. 1. de iuſta hæreticorum punit
cap. 9. & Simanch, Cathol. inſtit. tit. 48. nu, 21 & 22. ad caſum, quando quis ex igno-
rantia ſic contra fidem falſò opinatur, & iurat.
96 Verùm reiecta meritò hac extenſione, aſſerunt benè Decianus in tractat. crimin.
lib 5. cap. 54. num. 6. Menoch. de præſumpt, lib. 5. præſumpt. 7 num 12 & Farinac. de
hæreſi quæſt. 196. §. 1. nu. 14. tantum habere locum, vbi ille ſic iurans ſcienter opina-
tur contra fidem; quia vt quis ſit hæreticus impœnitens, requiritur, præcedat admo-
nitio, vt ex deſcriptione initio Regulæ propoſita innoteſcit, item quia iuramentū non
recedendi ab errore ex ignorantia emiſſum habet implicitam conditionem ſi id, quòd
credit, non deuiet à vera, & Catholica Ec-
97 cleſia. An autem pertinacia requiſita ad hæreſim poſſit aliquando eſſe coniuncta cū
ignorantia aliqua, diſcuſſimus lib. 1. Regul. 98. Videas ibi à nobis reſoluta.
98 Dein reponitur inter hæreticos impœnitentes ille, qui cùm iam de ſe confeſſus fue-
rit, & Eccleſiæ reconciliatus, poſtea repe-ritur diminutus, nempe quod non omnes
ſuos errores, nec omnes complices reuelauerit, ita Calder. in tract. de hæret. rubr,
de materia proceſſ. poſt num. 6. Simanch.
99 Cathol. inſtit. tit. 48. num 27. Vbi iſtos vocat diminutos, & extendit etiam in illis
hæreticis, qui non manifeſtarunt ex malitia, & non ex oblinione omnes qualitates
& circumſtantias grauiores, Pegna 2. par. direct. Commen. 19. verſ. Ex his. Ludou. Pa-
ram. de Orig. ſancti Officij, lib. 3. quęſt. 9. num. 193. et alij.
100 Habendum etiam ee pro hæretico impœnitente eum, qui retractar confeſſionem
ſuam, facta etiam iam abiuratione poſt ſententiam, & aſſerit ſe fuiſſe innocentem, ac con-
feſſum eſſe metu tormentorum, voluerunt Calderinus, conſ. 2. de hæret. Royas 2. par.
de hæretic. num. 155, Cuius hæc eſt ibi Vi-
101 geſima quinta Aſſertio: qui errores, inquit, hæreticos in iudicio confitetur, po-
ſtea

ſtea confeſſionem reuocat, tanquam ne-
gatiuus eſt relaxandus, niſi de errore con-
ſtet. & Soſa 2. lib. Aphor. cap. 48. num. 22. vbi
102 ſic. Impœnitens, inquit, etiam, & nega-
tiuus cenſetur, qui hæreſim confeſſus, fa-
ctam confeſſionem, ante impletam pæni-
tentiam reuocat, non probans cauſam ta-
lis reuocationis; & niſi reſipiſcat, traden-
dus eſt Curiæ ſæculari, hæc ille poſt Simanch
cathol. inſtit. tit. 13. nu. 25. & tit. 90. n. 8.
103 Multo aliter reſoluit hunc caſum eum
eodem Simanch. Carena 2. par. tit. 2. §. 3.
num. 14. ſequentibus verbis: Quamuis, in-
quit, & melius dixerit Simanch. in Enchi-
ridio tit. 29. num. 11. talem reuocantem
ſuam confeſſionem, & dicentem ſe iniuſtè
damnatum, potius condemnandum vti te-
merarium, quàm vti impœnitentem, &
pœnis arbitrio iudicum mulctandum, vt
fuſtibus, &c. prout ita obſeruari in ſancto
Officio, atteſtatur idem Simanch de Cathol
inſtit. tit. 13. num. 26. & Farinac. dicta qu.
196. num. 23. De materia tamen horum
reuocantium ſuas confeſſiones, maximè ex
interuallo, videatur Carena, dict. cap. 1. de
hęret. num. 70. Ioſeph. ſeſſe deciſ. 472 nu. 7.
vol. 5. hæ ille.
104 Ex quibus, & ex alijs, quæ circa idem
inueniens pœnes Caſtrum Palaum tom. 1.
tract. 4. diſput. 6. pun. 2. nu. 5. qui in primam
rigoroſam ſententiam inclinat, & pœnes
Antonium Dianam 4. par. tract. 7. reſol. 25.
manifeſtè apparet, qualiter ſint diuiſi do-
ctores inter ſe circa hunc caſum adeò diffi-
cilis, & periculoſæ reſolutionis, cùm aga-
tur de cauſa capitali. Vide Farinacium de
hæreſi quęſt. 196. num. 20. & 21. Vnde op-
tanda eſſet particularis deciſio per Bullam
Pontificiam; interim occurrente caſu in
particularibus Tribunalibus ſancti Officij
recurrendum ad ſupremum omnium, & in-
105 de expectanda reſolutio. Sicuti recur-
ſum fuit à noſtro Tribunali Melitenſi, & ex-
pectatur reſolutio circa diuerſos reos,
qui poſt factam confeſſionem iudicialem
enormiſſimi criminis cum horrendiſſimo
contemptu ſanctiſſimæ Eccleſiæ, & poſt iu-
ridicam eius ratificationem, tàm quoad ſe,
quàm quoad complices, in repetitione te-
ſtium ad inſtantiam Fiſci in caput alienum,
plures eorundem dictam confeſſionem re-
uocauerunt, non aſſignata, & minus pro-
bata rationabili, & ſufficienti ratione talis
reuocationis: ſed alibi fortè completa to-
tius huiſmodi cauſę notitia lectori trade-
tur.
106 Habendus tandem pro impœnitente, &
ſæculari curiæ relaxandus quicunque con-
demnatus ab Inquiſitore ad abiurandum,
præſertim de formali, aut de vehementi,
non vult abiurare, neque ad id vllis ſuaſio-
nibus induci poteſt, ita ex communi doctri-
na Carena dict. tit. 2. §. 3. nu. 14. verſ. Quar-
to pro.
107 Modum autem terminandi proceſſum
in cauſa fidei per condemnationem hære-
tici impœnitentis non relapſi, proponit
Eymericus, 3. par. Direct. à num. 205. ſic:
Decimus modus, inquit, proceſſum termi-
nandi, & finiendi eſt, quando delatus de
hæretica prauitate proceſſus meritis dili-
genter diſcuſſis cum bono conſilio iuris
peritorum, reperitur confeſſus hæreſim, &
impœnitens non tamen relapſus: & hoc eſt
quando ipſe delatus ore proprio iudiciali-
ter confitetur, ſe credere aliqua, quæ ſunt
108 hæreticalia planè, & ea defendit. & in-
formatus per Epiſcopum, & Inquiſitorem,
quòd illa ſunt hæreticalia, non vult eis cre-
dere, imò coram eis defendit, nec vult ad
eorum mandatum illas hæreſes abiurare,
nec abnegare, ſeù reuocare, imò perſiſtit
in eis, & ſuſtinet animo pertinaci, & non
inuenitur, quod vnquam abiurauerit ali-
quam hæreſim, &c. ita ille.
109 Dein aſſignat idem Eymericus praxim
tenendam circa huiuſmodi impœnitentem;
ibi circa iſtum talis practica eſt ſeruanda,
&c. Summa omnium eſt, quòd hæreticus
impœnitens non relapſus in tuto carcere
ſit ponendus, & nemo eum alloquatur, niſi
cuſtos carceris, homo probus, & prudens
multoties ab Inquiſitore vocetur, & de fi-
de ipſum informet, & auctoritatibus, ac
rationibus conuincat; petat item funda-
menta errorum ipſius, vt ea ſoluat. Si au-
110 tem nequeat Inquiſitor talem hæreticū
impœnitentem conuertere, mittere opor-
tet ad eum viros doctos, qui ipſum conuin-
cant, & perſuadeant. Præter Eymericum
citatum, de his peculiariter agunt Simian-
ch. cathol. inſtit. tit. 46. num. 49. & tit. 48.
42. ac Farinac. de hæreſi, quæſt. 195. nu. 52.
& quæſt. 196 num. 33.
111 Auertit equidem optimè Pegna 3. par.
Direct. commen. 46. verſ. tota hæc, dictam
praxim expediendi cauſam hæretici impœ-
nitentis non relapſi deſumptam fuiſſe ab
Eymerico ex Concilio Biterrenſi ca. 17. vbi
ſic habetur. Conuerti nolentes, vbi com-
modè poteritis, damnare tardetis: ipſos
frequenter, tam per vos, quam per alios
ad conuerſionem monentes (aliàs monen-
tes.) Ac tandem in ſua malitia pertinacea,
faciatis errores ſuos ad eorum deteſtatio-
nem publicè confiteri, & ſic eos damnatos,
ita in eo Concilio.
112 Vbi quod ait, (damnare tardetis) ma-
gis expreſſe Eymericus cum eruditione
eius, & additione Pegnæ ſcitu digna, ibi-
dem ſic, ſi autem conuerti noluerit, non
feſtinetur, nec mox tradatur brachio ſæcu-
lari, etiam poſito quòd ipſe petat, etc. cō-
113 mentatur, et addit ſic Pegna. Obſer-
uandum eſt, inquit, pœnitus hoc conſilium
Eſt autem hæc vſitata hæreticorum impęni-
tentium inſania, et grauiſſima miſeria, qui
cum à Diabolo decepto pro ipſo moriātur,
tamen Chriſti martyres ſe eſſe dicunt, ac
velut tales coli, et adorari cupiunt, hac
enim via ſe ſaltem in hoc ſæculo credunt
fore immortales. Quod non eſt recens no-
ſtro.

ſtrorum inuentum: nam, & hoc iam olim fieri ab ipſis eſt conſuetum, vt colligitur ex Beato Cypriano in lib. de vnitate Eccle ecleſiæ in hæc verba.

114 Quam ſibi, inquit, pacem promittunt inimici fratrum, quæ ſacrificia celebrare ſe credunt æmuli Sacerdotum? An ſecum eſſe Chriſtum, cum collecti fuerint opinātur, qui extra Chriſti Eccleſiam colliguntur Tales etiam ſi occiſi fuerint in confeſſione nominis macula iſta nec ſanguine abluitur inexpiabilis, & grauis culpa diſcordiæ, nec paſſione purgatur: Eſſe martyr non poteſt qui in Eccleſia non eſt. hæc Cyprianus, & pro re præſenti indicanda ſufficiant.

115 Ad Conuerſionem item hæretici impœnitentis, adhibenda ſunt alia remedia nēpe vt mitius, & benignius cum eo agatur; vt fiat ei promiſſia, ſi conuerti velit, quòd miſericorditer tractabitur; adducantur ei vxor, & filij præſertim paruuli, remaneant cum ipſo in carcere per ſex Menſes, aut per annum ad dictum effectum conuerſionis eiuſdem; nec tradatur curiæ ſæculari, niſi prædictis, aut alijs remedijs adhibitis, ac ſepè monitus. ita præter Simanch. & Farinac. citatos egregiè Souſa lib. 2. Aphor. capit. 46. num. 5.

116 Quod ſi tandem poſt adhibitas dictas diligentias hæreticus pertinax, & impœnitens conuerti velit, tametſi prius ſępe proteſtatus fuerit, ſe nunquam ſuos errores reuocaturum, admittitur tamen ad pœnitentiam, & reconciliatur Eccleſiæ iniuncta ei abiuratione de formali, ſicut alij hæretici pœnitentes nō relapſi cum ſimili abiuratione reconciliari ſolent. ita Albertin. de cognoſcendis aſſert. &c. quæſt 30. num. 79. & Farinac. de hæreſi, quæſt. 196. num. 15.

117 Qui benè addit in tali caſu occurrente tutum omnino eſſe, ſi conſulatur Sedes Apoſtolica; quæ additio valde mihi placet.

118 Verum, cum huiuſmodi conuerſio hæretici impœnitentis præſumi poſſit ſimulata, & ficta, ac potius timore mortis, quā zelo fidei executa. talis Conuerſus ne in-

119 ficiat alios perpetuo eſt immurandus; Et ſi fuerit inſignitus aliquo Ordine, prius degradandus, ſaltem degradatione verbali, ſecundum conſuetudinē iam introductam, ita Eymericus, 3. par. direct. num. 202. ibi Pegna commen. 46. Souſa, lib. 2. Aphoriſ. cap. 46. num. 8 & Diana 4. par. tract. 7. reſo.

120 lut. 25. De vſu huius pœnæ immutationis, & de modo, ac forma exequendi eam dicemus Deo dante infra ſuo loco, lib 6. qui totus erit de pœnis, & executione earum.

121 Si è contra poſt multas monitiones, & poſt varia remedia adhibita hæreticus impœnitēs in ſuis erroribus obſtinatus adhuc permaneat, & nolit vllo modo conuerti, iuxta diſpoſitionem iuris, tradendus eſt brachio ſæculari, vt viuus comburatur cap. Ad abolendam extra, de hæreticis, tradunt loco cit. Eymericus, & Pegna, Souſa eo-

122 dem num. 6 ac Diana ibidem. formam tradendi hæreticum impœnitentem, aliàs non relapſum Curiæ ſæculari proponit Eymericus 3. par. Direct num. 203. ſic. Nos N. miſeratione diuina Epiſcopus talis ciuitatis, & Frater N. Ordinis Prædicatorum Inquiſitor hæreticę prauitatis in terris talis Domini, à Sede Apoſtolica ſpecialiter delegatus; Attendentes, quod tu talis. vide reliqua apud illum vt nos iam huic Regulæ finem imponamus.

Quid de modo Vndecimo finiendi proceſſum hæretici pertinacis, ſeù impœnitentis relapſi ſine abiuratione, & reconciliatione in foro fori, benè tamen in foro Poli, ſi conuertatur?

REGVLA CCCCIV.

123 SVppoſito, quod aliquis, vel per propriam confeſſionem, vel per aliam legitimam probationem verè hæreticus impœnitens, & relapſus ſit repertus, licet dum adhuc manet in carcere, ante prolationem ſententiæ, vel priuſquam curiæ ſæculari tradatur, oſtendat voluntatem ſe conuertendi, nequaquam eſt admittendus ad abiurationem, & reconciliationem in foro externo; ſed tantum ad internam re-

124 ceptis Sacramentis. Hoc autem multo magis eſt ſeruandum, ſi poſtquam traditus brachio ſęculari, vel dum iam Sententia executioni mandatur, dictum animum

125 conuerſionis notificet. Quod ſi contemptis monitionibus, ſæpiùs per longum tempus ei porrectis, conuerti nullo modo voluerit, viuus tunc meritò abſque miſericordia igni tradendus.

---

126 NOnnulla ex contentis in hac Regula iā alibi attigimus, & nunc magis innoteſcent ſimul cum reliquis ſumpto efficaci argumento ex eis à minori ad maius. Sed oſtendenda priùs ſuppoſitio, de qua primo loco, debere ſcilicet conſtare, quod hæreticus, vt impœnitens, & relapſus. Nam cum agatur de vita hominis nequit Inquiſitor, niſi ex claris, & manifeſtis ad eum damnandum, & relaxandum procedere.

127 Et quamuis ſecundum Felinum in rubr. extra de hæreticis verſ. quis autem dicatur & Caren. in tract. de hæreticis num. 4. verſ. Licet aliàs, quibus adheret Farinac. de hæreſi quæſt. 196. num. 28. multum ſit arbitrio Iudicis, ſeù Inquiſitoris tribuendum vt quis dicatur hæreticus pertinax, & impœnitens.

128 At communiter receptum eſt apud omnes, & tradunt præſertim Simanch. de cathol. Inſtit tit. 48. rubr. de pertinacibus nu. 24. cum citatis ab eo, Ioan. Lopez in allegationibus hæreticalibus, S. 19. Nicol. Arelatan. notab. 20 Squillacen. de fide cathol. cap.

cap.25. nu.2 Decian. in tract. crimin. lib,5. cap.18. verſ.12. & ipſe Farinac. ibidem nu. 31. quòd in dubio non præſumatur pertinacia, ſeù impœnitentia, & conſequenter, ſeù à fortiori, nec relapſus.

129 Poteſt hoc inde oſtendi manifeſtè, quia non dicitur aliquis pertinax, ſeù impœnitens, niſi pertinacia ſit obſtinata, & cum incorrigibili perſiſtentia, vt optimè docent Carar. in tract. de hæreticis, num. 9. & Iacob. de Graſſijs, lib.2. Deciſion. cap.18. nu.8. vbi ait magis exprimans, nitens dicitur durus, indecibilis, & inuocabilis, obſtinatus & non paratus corrigi: ergo pertinacia, ſeu impœnitentia dubium totaliter excludit, & in dubio nullus præſumetur pertinax, ſeù impœnitens, & multominus relapſus; ſed requiritur, vt per propriam inquiſiti in ſancto Officio confeſſionem, aut per aliam probationem legitimam de tali ſtatu ipſius conſtet.

130 Confirmatur item, quia vt innoteſcit ex deſcriptione hæretici impœnitentis, initio Regulæ præcedentis poſita, ille hæreticus tunc demùm impœnitens cenſetur, qui monitus maximè ab Epiſcopo, vel Inquiſitore, aut ab alijs viris doctis nomine ipſorum, non vult ab errore recedere, vt ex mente omnium affert benè Farinac. dict. quæſt. 196. num.12. & per talem monitionem tollitur dubium, & fit omnino certum, quòd hæreticus ſic monitus ſit pertinax,
131 ſeu impœnitens. Si tamen ille erret, & moneatur in his, quę ſunt damnata, vel expreſſe aſſerta ab Eccleſia: Secùs in non expreſsè damnatis, aut aſſertis. Tunc enim quis credere non tenetur alicui, etiam Prælato, excepto Papa, niſi illa aſſertio claris probaretur argumentis, ita cum Alphonſo de Caſtro, lib.1. de iuſta hęreticor. punit. cap.10. idem Farinac. dict. num.12. A quo clariorem huiuſce grauis materiæ deciſionem ex communi Doctrina audiamus ſic ibidem num.13.

312 Vide omnino, inquit, ad hanc materiam Thomam Sanchez Ieſuitam in præc. Decal. lib.1. cap.7. rubr. de hęreſi, & apoſtaſia num.25 vbi relatis Doctoribus volentibus pertinacem cenſeri eum, qui ab Inquiſitore fidei, vel à ſuo Epiſcopo, vel etiam ab aliquo viro Theologo, & ad id deputato inſtructus de re fidei, illis non credit, & contrarium aſſerit, etſi ſe contra
133 Eccleſiam non ſentire exiſtimet. Subdit ipſe hanc ſententiam ſibi non placere, concluditque non eſſe pertinacem, nec hæreticum eum, qui exiſtimans non contrauenire Eccleſię, aut Pontifici, defendit hęreſim non acquieſcendo Inquiſitoribus, Epiſcopo, & viris doctis contrarium aſſerentibus; ſed ſolum tunc talem temerarium eſſe, & mortaliter peccare affirmat ex Torres, Cano, Valentia, Vaſquez, et Sayr. in
134 loc. ibi per eum allegatis. Qui quidem Valentia ad D. Thomam 2. 2. quæſt. 11. art. 1. verſ. Secundo ſequitur, teſtatur alijs relatis hanc eſſe communem ſententiam. hactenus deciſio Farinac. ſeù potius doctiſſimi Sanchez, et aliorum, quam omnino approbo, et non potui non hìc exprimere, quandoquidem in Regula præcedenti fuerat omiſſa.

135 Data itaque ſuppoſitione, quod aliquis certo ſit hæreticus pertinax, ſeù impœnitens, et relapſus, quia conſtat manifeſtè de ſecundo lapſu iuxta tradita ſupra, hunc nullo modo eſſe admittendum ad abiurationem, ſeù reconciliationem iudicialem fori externi, ſed relaxandum Curiæ ſæculari, vt comburatur, tenent communiter omnes, pręcipuè Eymericus, 3.par. direct. rubr. de Vndecimo modo terminandi proceſſum, num.205. Pegna ibi commen.48. et
136 Souſa lib.2. Aphoriſ. cap.47. num.1. Probatur efficaciter à minori ad maius, quia pauloante cum communi Doctorum ſententia tradidimus hæretico pœnitenti relapſo non eſſe concedendam talem abiurationem, et reconciliationem, ergo multo minus concedi debet hæretico impœnitenti, et relapſo, quamuis enixè petat, vt per ſe patet.

137 Modum autem terminandi proceſſum fidei per condemnationem hæretici impœnitentis, ac relapſi profert Eymericus loc. cit. ſic: Vndecimus, inquit, modus proceſſum fidei terminandi, et finiendi eſt, quando delatus de hęretica prauitate, proceſſus meritis diligentèr diſcuſſis, cum bono conſilio in iure peritorum, reperitur cõfeſſus hæreſim, ac impœnitens, et relapſus, et hoc eſt, quando ipſe delatus ore proprio confitetur iudicialiter talia, et talia ſe credere coram Epiſcopo, et Inquiſitore, quę tamen ſunt hęreticalia manifeſtè.
138 Et licet informetur per Epiſcopum, et Inquiſitorem. quod illa ſint hęreticalia nõ vult eis crederet, imò coram eis illa defendit eſſe Catholica, nec ad mandatum eorum vult ea abiurare, ſed perſiſtit in eis cõtumaciter, et pertinaciter animo indurato, et reperitur legitimè, quòd aliàs, vt deprehenſus in hæreſim, vel vt ſuſpectus vehementer omnem, vel illam hæreſim abiurauerat (ſecus ſi vt ſuſpectus leuiter abiuraſſet) et iſte talis eſt veraciter impœnitẽs hæreticus, et relapſus. ita ille
139 Qui ſtatim ſubiungit de praxi in expeditione cauſæ huiuſmodi hęretici impœnitentis, et relapſi ſic: Circa iſtum, inquit, talis practica eſt ſeruanda. Talis enim (quia in omni caſu pæniteat, vel non pęniteat tradendus, ſeu relinquendus brachio ſæculari vt relapſus,) teneatur in duro carcere, atque tutò in firmis compedibus, et catena ne poſſit euadere, et aliàs inficiat: Nullus ad eum ingrediatur, niſi cuſtodes, qui ſint viri probi, et de fide non ſuſpecti, et qui à relapſo non poſſint trahi faciliter ad errorem etc. vide apud illum quòd ſequitur immediatè poſt.

140 Nempe qualiter teneantur Epiſcopus, et In-

et Inquiſitor, et per ſe ipſos, et per alios viros doctos, et pios reo gratos, procurare conuerſionem huiuſmodi hæretici impœnitentis pro ſalute anima, vt ſi pœniteat receptis Sacramentis Pœnitentię, et Euchariſtiæ ſaluari poſſit, quandoquidem de vita corporis nulla ei ſpes tribuenda, cum omino ſit relaxandus brachio ſęculari, ſiue pœniteat, ſiue non pœniteat, vti ſæpius re
141 petit hic Eymericus. de diligentijs faciendis à DD. Epiſcopo, et Inquiſitore pro conuerſione dicti heretici impœnitentis legendus eſt maximè Camillus Campegius in annotat ad Zanchinum de hæret. cap. 16 vbi optimè de eis agit.

142 Contra hæreticum autem impœnitentem nolentem ab errore recedere adeò rigorosè ex abrupto procedendum volunt aliqui Doctores vt ſtatim abſque vllo proceſſu tradi debere Curiæ ſæculari affirment, qui enim non credit iam iudicatus eſt, ita Decianus in tract. crim. lib. 5. cap. 55. nu. 15.

143 Sed meritò hunc rigorem temperant alij, vt Farinac. de hæreſi quæſt. 196. num. 30. & Souſa lib. 2. Rphor. cap. 46. num. 8 atque contra illum eſſe formandum proceſſum benè affirmant.

144 Vnde conſequenter eidem hæretico impenitenti relapſo ex mente illorum auctorum videntur concedendæ defenſiones; nã in proceſſu præcipuè continentur, quæ ſunt de iure naturali, & eſſe tales defenſiones cum communi doctrina alibi reſoluimus.

145 Et quidem quod hæretico pœnitenti relapſo Curiæ ſæculari tradendo, debeant prius defenſiones concedi, tenent communiter Doctores, vt Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 57. num. 23. Royas, ſingul. 23. num. 6. & ipſe Farinac. de hæreſi, quæſt. 18. num. 217. ac Souſa ibidem cap. 45. nu 17. quibus omnino adhæreo.

146 Si tandem poſt iteratas monitiones, ſi poſt remedia oportuna adhibita pro conuerſione eius, noluerit pœnitere, & à ſuo errore reſilire, deueniendum ad prolationem ſententiæ; cuius formam, vt talis hæreticus impœnitens, & relapſus tradatur brachio ſæculari proponit de more Eymericus, 3. par. direct. num. 206. cuius initium ſaltem tibi porrigo.

147 Nos N. miſeratione diuina Epiſcopus talis ciuitatis, & Frater N. Ordinis Prædicatorum Inquiſitor hæreticæ prauitatis, in terris talis domini à ſancta Sede Apoſtolica ſpecialiter delegatus. Attendentes, quod tu talis de tali loco, talis diæceſis fuiſti nobis, ſeu talibus prædeceſſoribus noſtris delatus de multiplici hæretica prauitate (explicentur) in quibus, vt legitimè eſt compertum, fuiſti confeſſione propria, ac iudicialiter, & fide dignis teſtibus depræhenſus, &c. vide ibi reliqua.

148 Sed quid ſi dum ſententia executioni mandatur, & iam viuus comburitur, pœniteat dictus hæreticus impœnitens, ac relapſus, & ad cor rediens conuerti velit? Admittendus equidem ad recõciliationem, pro ſalute animæ receptis Sacramentis Cõfeſſionis, & Euchariſtiæ; nequaquam tamen ad reconciliationem fori externi cum abiuratione pro vita corporis. Communis, & certa eſt hæc omnium roſolutio, quam affert idem Eymericus in fine dict. nu. 206. ſic.

149 Reſiliat autem, inquit, vel non reſiliat, Eccleſia tamen eum ad ſuum forum deinceps non admittet; Crederem tamen quod ſi tunc ad fidem catholicam conuerteretur adhuc Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ non eſſent ei petenti humiliter, deneganda, iuxta cap. Super eo de hæret. lib. 6. non autem eſſet aliter ad miſericordiam ab Eccleſia admittendus, hactenus ille, & egregie quidem.

150 Pro clariori verò oſtenſione poſterioris partis negatiuæ formatur efficax argumentum, quia vt vidimus Regula præcedenti, hæreticus impœnitens non relapſus iam brachio ſæculari traditus, ſi dum executioni ſententia mandatur, conuerti velit, nullo modo eſt recipiendus ad reconciliationem fori externi, etiam ſi millies promittat veram conuerſionem, tum quia nullo iure id cautum eſt, tum quia per experientiam innoteſcit, tales tunc ſic receptos vix vnquam bonos euaſiſſe, vt cum Albertino per eum citato docet bene Pegna 3. par.
151 direct. commen. 46. in fine. Ergo multominus à fortiori erit recipiendus ad talem reconciliationem hæreticus impœnitens, & relapſus, dum iam brachium ſæculare contra eum procedit.

152 Corroboratur argumentum caſu raro, quem refert Eymericus 3 par. direct. n. 204. ſequentibus verbis, & de facto, inquit, ſic contigit in Cathalonia in Ciuitate Barchinon, vbi fuerunt tres hæretici, vt impœnitentes, ſed non relapſi traditi brachio ſæculari, & cum vnus eorum, qui erat Sacerdos, fuiſſet igni expoſitus, & ex vno latere iam aliqualiter aduſtus, clamauit, quod educeretur, quia volebat abiurare, & pœnitebat, & ſic factum eſt: Verum ſi benè, vel malè neſcio. Vnum ſcio quod poſt 14. annos accuſatus, inuentus eſt in hæreſim permanſiſſe continuè, & multos infeciſſe, nec conuerti voluit, ſed vt impœnitens, & relapſus iterum eſt relictus brachio ſæculari, & ignibus conſumatus, ita ille; ergo à minori ad maius prædicta aſſertio clarè patet; Atque his iam, & Regulam, & caput terminamus.

CAPVT VII.

De vltimus tribus modis 12. 13. & 14. terminandi cauſas Sancti Officij ſine abiuratione aliqua, vel cum ea, condemnando hæreticum negatiuum; & contumaciter abſentem, vel fugitiuum, ac memoriam hæretici iam defuncti.

PROEMIOLVM.

1 COncordant auctores vt Eymericus 3 par. Direct. à num 141. vſque ad 216. Iacobus Sprengerius in Malleo Maleficarum 3. par. à quæſt. 20. vſque ad 32. Locatus in fine Operis Iudicial. Inquiſitorum, & alij, in aſſignandis, & diſcutiendis tredecim tantum modis terminandi, & finaliter expediendi Cauſas Sanctæ Inquiſitionis cum abiuratione reis iniungenda, vel ſecus. Ex eis duo ſolum nobis explicandi ſuperſunt, nempè duodecimus quando proceditur ab Inquiſitore per condemnationem hæretici conuincti, perſiſtentis tamen in negatiua; & decimus tertius, quando condemnatur aliquis de hæreſi conuictus, qui eſt contumaciter abſens, aut fugitiuus; atque in vtroque modo ſine abiura-
2 tione relaxando reos brachio ſæculari: vel ſecùs aliquando. Coniungimus in hoc capite cum Simancha Cathol. Inſtit tit. 4. & tit. 18. Farinac. de hæreſi quæſt. 197. §. 4. Souſa, lib. 2. Aphor. cap. 50. & cum alijs modum decimum quartum terminandi proceſſum in cauſa fidei damnando memoriam hæretici iam defuncti abſque vlla etiam abiuratione; Non inſtituimus ex eo peculiare caput, eoquod materia huiuſmodi ſit valdè breuis, & vt citiùs finem Lib. v. noſtri Operis de Materijs Tribunalium Fidei pertingamus.

Quis & quotuplex hæreticus negatiuus? quænam item conditiones requiſitæ, vt talis completè cenſeatur?

REGVLA CCCCXV.

3 Dicitur hæreticus negatiuus quicunque licet de hæreſi, vel de facto, aut dicto hæreticali legitimè ſit conuictus, in negatiuam tamen obſtinatè
4 perſiſtit. Triplex autem eſt gradus hæretici negatiui: primus; ſi neget totum id, de quo fuit delatus, etiam quoad circumſtantias, & complices; ſecundus, ſi partim admittat, & partim neget: Tertius; ſi actum externum omnino fateatur, & circa intentionem ſolam in negatiua exiſtat.
5 Quinque item requiruntur conditiones, vt quis hæreticus completè negatiuus iudicetur: prima vt de vera, & formali hæreſi conuincatur: ſecunda, vt verba, vel facta ſint certa, & clara: Tertia vt ſit conuictus per teſtes idoneos: Quarta, vt dictum, vel factum non ſit ita antiquum, quod poſſit præſumi, reum illius fuiſſe oblitum: Quinta, vt reus conuincatur dixiſſe ſe illud credere, & ab alijs eſſe credendum; quæ omnia clarius ſtatim oſtendentur.

---

6 CElebris valde eſt illa diuiſio hæreticorum in affirmatiuos, & negatiuos, tanquam in duo membra inter ſe prorſus oppoſita, de qua communiter agunt doctores noſtri, vt Eymericus 2. par. direct. quæſt. [illegible] & ibi Pegna commen. 59. Farinac. initio ſui operis, de hæreſi, qu. 178. à n 19. vſque ad 22. Souſa lib. 1. Aphor cap. 16. per totum & alij citandi; & quoniam ſecundum Axioma Philoſophicum, Oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt, expedit declaremus prius, qui nam ſint hæretici affirmatiui? vt magis innoteſcere poſſit de quibuſcunque negatiuis.

7 Hæreticus itaque affirmatiuus dicitur ille, qui verbo, vel facto errorem formalem, quem habet in mente, oſtendit; ſeu de quo interrogatus, non negat, ſed potius fatetur, ita præter relatos Eymer. Pegnam, Farinac. & Souſam, Repertor. Inquiſitor, verb. hæreticus affirmatiuus, Campegius apud Zanchinum, tract. de hæreticis, cap. 12. & Vmbertus locatus in Iudiciali Inquiſitor. verb. hęreticus, n. 24.

8 Factum autem hæreſim manifeſtans illud eſt, in quo ipſa continetur, & exprimitur, vel per quod attentis circumſtantijs violenta hæreſis ſuſpicio demonſtratur. Docet bene Souſa ibidem num. 2. cum Pegna loc. citato, verſ. ſi verò, & ſeq. vbi diſtinguit de multiplici genere factorum manifeſtantium hæreſim, & diuerſimodè exemplificat, & primò ſic.

9 Quædam enim, inquit, ſunt facta, ex quibus violentæ oriuntur ſuſpiciones, vt cum quis de hæreſi infamatus, aut ſuſpectus, tempore mortis petit conſolationem ab hæreticis iuxta conſuetudinem eorum, & ſimilia, de quibus diximus infra par. 3. tit. de ſignis, quibus diuerſarum ſectarum hæretici cognoſci poſſint, atque hæc ſiquis committat, præſumptione iuris, & de iure, contra quam non admittitur regulariter

ter

ter probatio, cenſetur hæreticus, & habere præſumitur pertinaciam in voluntate, hæc ille. Vide reliqua apud ipſum, huc maximopere conducentia pro noſtro inſtituto.

10 Non omittam tamen illud, quod idem Pegna dict. comment. 59. in fine primi verſ. Optimè notat, nempe quòd in his hæreticis affirmatiuis iudicandis DD. Inquiſitores, aut nullam, aut perexiguam habeāt difficultatem, cum eorum delicta ſtatim ſe ſenſibus inſinuent; Contrarium omnino in hæreticis negatiuis, maxima ſcilicet difficultas extet in iudicio contra iſtos ferendo, vt ex ſequentibus tibi innoteſcet.

11 Naturam iam hęretici negatiui deſcriptio eius initio Regulæ propoſita ſatis declarat, eſtque hęc communis omnium ferè eiſdem verbis, vt videre eſt apud auctores per me relatos. Sed expedit pro maiori declaratione aliquid addere, ſicuti addit, & deſcribit Latius Antoninus, Souſa lib. 2. Aphor. cap. 48. num. 1. in hunc modum.

12 Quando aliquis, inquit, conuincitur facti euidentia, vel teſtium legitima productione de hęreſi, vel facto, aut dicto hęreticali, vel quod facit ſuſpicionem contra fidem, ipſe tamen firmiter perſiſtit in negatiuā, & coſtanter confitetur catholicam fidem Romanam, dicitur hæreticus negatiuus, ſeù impenitens. ita ille cum Farinac de hæreſi, quæſt. 178. num. 20. & cum alijs quos hic copioſè citat.

13 Non autē mireris, quod Souſa in tradita deſcriptione hæreticum negatiuum vocet impœnitentem, quia reuera eſt; cum eſſe impœnitētem hæreticum habetur quaſi quoddam genus continens ſub ſe varias ſpecies, quas iam expreſſimus ſupra Regula 413. omiſimus ibi conſulto iſtam, hæreticum eſſe impęnitentem negatiuum, vt hic tanquam in proprio loco indicaremus. De ipſa Farin. quęſt. 196 num. 16. ſic

14 Amplia vi. inquit, & impœnitens reputetur is, qui à teſtibus legitimè conuictus negat, & ſic quando eſt hæreticus, & negatiuus, quod an verum ſit, & quando, dixi ſupra quęſt. 178. num. 19. & ſeqq. ita ille

15 Sed ante ipſum Melius Eymericus 3. par. direct. rubr. de 12. modo terminandi proceſſum fidei num. 207. ſic: Iſte talis, inquit, quamdiu ſic perſiſtit in negatiua, hæreticus impœnitens eſt cenſendus, iuxta notata per Hoſtienſem in ſumma tit. de hæret. §. Qualiter quis in hæreſim deprehendatur, vt potuit ſupra par. 1. quæſt. 34. hæc ille, ſe ipſum citans; atque prędictis omnibus natura hæretici negatiui ſatis indicata manet

16 Sequitur dicendum aliquid dè triplici hæreticorum negatiuorum gradu (libuit enim claritatis gratia ſic diuidere) qui per ſe ex terminis ipſis manifeſtè patet, & ab omnibus Doctoribus in praxi, ſeu in facto eſſe communiter admittitur de primo nempi quando hæreticus, licet conuictus omnia contra ipſum in ſancto Officio delata, & legitimè probata, firmiter negat, intelligi debent, quæ tradunt ipſi Doctores agentes de hæreticis negatiuis, præcipuè Eymericus, 2. par. Direct. qu 34. & 3. par. rubr. de duodecimo modo terminandi proceſſum fidei, vbi Pegna commen 48. & 59.

17 Non enim raró euenire ſolet in Tribunalibus ſanctæ Inquiſitionis, vti euenit aliquando in noſtro Melitenſi, vt huiuſmodi hæretici, quoad omnia contra ipſos producta, obſtinatè in negatiua perſiſtunt. Qualiter autem iſti expediendi? conſtabit ex Regula ſequenti.

18 De hæreticis negatiuis in Secundo gradu, qui etiam vocantur diminuti, loquitur Souſa, lib. 1. Aphoriſ. cap. 48. nu. 1. quando ſub finem eius ait. Similiter etiam cenſetur negatiuus, qui non plene confitetur

19 Sic ibi egregiè, licet breuiſſimè. Sed pręſtat pluribus id extendere, cum Pegna, 2. par. direct. quæſt. 34. commen. 59. verſ. ex his poſſumus, vbi concludit, negatiuum cenſeri debere hæreticum, & diminutum, qui non omnes hæreſes, de quibus conuincitur, vel non omne delicti tempus fatetur.

20 Item cum Farinac. & cum alijs, quos copioſè refert de hæreſi, quæſt. 196. num. 17. vbi ſic reſoluit, quòd qui de ſe confitetur, & vt pœnitens ad reconciliationem cum Eccleſia admittitur, ſi poſtea comperiatur non omnes ſuos errores, nec omnes complices reuelaſſe, reputetur impęnitens hæreticus, & diminutus, vde reliqua apud illum, nobis pro nunc dicta ſufficiant; plura infra Regula 417. dicemus.

21 Tertius gradus negatiuorum hæreticorum multos ſub ſe continet; ſæpiſſimè namque occurrit in noſtris Tribulationibus ſancti Officij, vt conuincatur quis de dicto, vel facto hæreticali, aut vt ipſum totaliter cum omnibus circumſtātijs fateatur, quoad intentionem tamen, ſeu errorum mentis tantum firmiter in negatiua perſiſtat. Circa huiuſmodi hæreticos negatiuos iſtius tertij gradus plura affert Souſa lib. 2. Aphor. cap. 48. à num. 15. vſque ad 21. ſed multo plura Farinac. cum multis per eum allegatis de hæreſi, quęſt. 179. num. 49. & ſeqq. magis peculiariter eos citabimus cum infra de expeditione taliter negatiuorum hęreticorum huius tertij gradus, ſicut, & ſecundi agemur.

22 Supereſt nunc aliquid attingere de conditionibus requiſitis, vt quis completè negatiuus hæreticus cenſeatur. Circa eas non ſunt concordes in numero, qui de eis ſcripſerunt. Arnaldus Albertin in tract. de agnoſcendis aſſertion cathol. &c. quæſt. 34.

23 nu. 51. tres tantum aſſignat. Prima quòd verba, vel facta contra reum delata in ſancto Officio, ſint certa, & clara, non verò dubia, aut habentia duplicem ſenſum alterum catholicum, alterum hæreticum, aut quæ in bonam, & in malam partem poſſint accipi; nam tunc benignè interpretari debent

bent, niſi aliter ex circnmſtantijs appareat
ita etiam Pegna 2.par. direct. comme. 48.
Farinac. de hæreſi quæſt.178.§.1. num.22.
& Souſa lib.2. Aphor.cap.48. nu. 4

24 Secunda, quod hæreticus negatinns de
dictis verbis, vel ſactis hærericalibus con-
uineatur per teſtes idoneos, ac omni exce-
ptione maiores, & non ſuſpectos. ſic ijdem
Pegna, Farinac & Souſa, quibus adde Io-
annem à Rojas, in tract. de hærerieis par.
1. n.84. Qualiter aurem dicti teſtes ſint ite-
rum, & ſæpius, ac ſeparatim examinandi,
dum reus magis, ac magis in negatina per-
ſiſtit, & an ſint conferendi cum eo? vi-
debimns Regula ſequenti.

25 Tertia, quòd conſtet eundem reum ſic
per teſtes cōuictum aſſeruiſſe prædicta ver-
ba, ſeù facta hærericalia ſe credere, & ab
alijs eſſe eredenda cum ralia verba multis
modis ſine mala crednlitate diei poſſint.
Similirer tradunr dicti auctores Pegna,
Farinac. & Souſa loc.cit.

26 Verùm, vno excepto Albertino, reliqui
auctores tribus expreſſis condirionibns a-
lias duas adiungunt eriam neceſſarias, vt
quis complete hæreticus negatiuus habea-
tur, nempè, quòd iſte ſir conuictus de ve-
ra, & formali hæreſi, aut de facto ex quo
hæreſis, apoſtaſia, aut mala credentia in-
ſurgit; non tamén de aſſertione ſcandaloſa
temeraria maleſonante, & ſimilibus, ex qui-
bus ſolum deducitur leuis, ant vehemens
ſuſpicio, tunc enim pro qualitate ſnſpicio-
nis iniungitur ei abiurario, & punitio. Aſ-
ſerunt etiam cum Ioanne de Rojas citato,
Farinac dict.num,22.& Souſa ibid. nnm.3.

27 Tandem reqniritur quinta cōditio nem-
pè vt verba, vel facta hæreticalia fuerint
prolata, aut geſta de recenti, non verò ex
tempore ita antiquo, vt poſſit pręſumi o-
bliuio circa hoc prerer plura infra in regu-
la 417. adducenda, nunc tactis paucis, cum
Pegna, 2.par. direct. qnæſt.34. commen.59.
verſ ſed in hac qnæſtione, audias Farinac.
dict.nu.22. ſic loquentem.

28 Vbi, inqnit, bene declatar in propoſito
quanto rempore præſumatnr obliuio; &
conelndit, qnòd in factis hęreticalibus
arduis, in deruptione ſacrorū Templorū,
deletione Imaginnm ſanctorum, prædica-
tione hęreticalium propoſitionum, ant
earum ſcriptura, negatiuus hæreticns nō
excuſaretur ex prætenſa obliuione, tam-
etſi longū tempns poſt hæc facinora tran-
ſiuiſſet: in cæteris verò factis ſeù verbis
hęreticalibus obliuio pręſumeretnr per
decennium, minori, aur maiori tempore
arbitrio Iudicis, vt ibi per enm, qni pro-
pterea bene admonet Iudicem, quomodo
arbitrinm ſuum regulare debeat, ad præ-
ſumendum iſto caſu obliuionem, vel non.
hęc ille, quibus, & pręſenti inſtituto, &
toti Regulæ finis iam imponatur.

---

*Hæretici primi gradus totaliter negatiui qua-
liter expediendi? ſemper ne cum re-
laxatione, ſeu potius aliquando
cum abiuratione, & re-
conciliatione.*

REGVLA CCCCXVI.

29 CONcurrentibus quinque prędictis
conditionibus, ſi hęreticus huins
primi gradus totalirer, & firmiter in ne-
gatiua delictorum perſiſtat, tnnc teſtes
iterum, & ſæpiùs, ac ſeparatim examinan-
di ſunt ad videndnm an à ſua depoſirione
ne aliqualiter varient, conferendi etiam
aliquando cnm reo, maximè vbi qualitas
perſonæ fert, ipſi collarionem iſtam
30 non recuſant. Quod ſi ijs perſiſtentibus
in affirmatiua, ille nolir vllo modo à ne-
gatiua reſilire, poſt longum tempus, &
poſt multas monitiones tradēdus eſt tan-
31 dem curiæ ſœculari. Si verò antequam
ei tradarur reſiliar, admittendus ad recō-
ciliationem cum abiuratione de formali,
imò etiam ſi poſt traditionem reſiliat ex
miſericordia aliquando admitti poteſt.

---

32 COntenra in hac Regula circa hu-
inſmodi hæreticos primi gradus
totaliter, & firmiter negatinos per ſe iam
manifeſta omnino, nobis manifeſtiora red
denrur ex doctrina præſertim Eymerici, 2.
par. direct. qnæſt. 34. & 2. par. rubr. de
duodecimo modo terminandi proceſſum,
vbi Pegna, commen. 48.& 59. Farinac.de
Farinac.de hæreſi, quæſt. E78 & quæſt.296
Souſæ lib 2. Aphor. cap 48. & aliorū quid-
quid ad illos ſpectat complerè explican-
tium. Audianms primo loco Eymericum
in dicta rubr. ſic aſſerentem.

33 Duodecimus modus, inquit, proceſſum
fidei terminandi, et finiendi eſt, quando
delatns de hærerica prauitate: proceſſus
meritis diligenrer diſcuſſis cum bono cō-
ſilio in iure peritorum, reperitur in hære-
ſim deprahenſus facti enidentia, ſeu te-
ſtium productione legitima, non tamen
confeſſione propria, et hoc eſt, quando
ipſe delatus conuincitur legitimè de ali-
qua hæretica prauirate, vel facti euidentia,
vtpotè quia hæreſim pnblicè prædicauit,
vel per reſtes legitimos, contra qnos de-
latns excipere legitime non potuit, tamen
ipſe ſic conuinctus, et deprehenſus, per-
ſiſtit firmiter in negatiua, et confiterur
conſtanter catholicam ſanctam fidem. ita
34 illè. Quod ait *non tamen confeſſione pro-
pria* videtur intelligendum cum modera-
rione: nam ſi quis ſit iudicialiter conui-
ctus de hæreſi per propriam confeſſionem
ſi hanc poſtea reuocet non aſſignata cau-
ſa legitima talis reuocationis, inter impę-
nitētes negatiuos reponitur, & vt talis tra-
ctan-

ctantur in ſancto Officio, vt tradidimus capite præcedenti num. 100. & ſeqq. cum Ioanne Rojas, Simanch, Garena, & alijs ibi citatis, præcipuè Souſa, lib. 2. Aphoriſ. cap. 48. num. 22. qui nu. 23. ſic addit,

35 Qui de hæreſi, inquit, factam confeſſionem reuocat poſt adimpletam pœnitentiam, vt temerarius puniendus eſt Inquiſitoris arbitrio, & nonnunquam fuſtibus caſtigari debet, addita comminatione grauioris pœnæ, ſi deinceps in eãdem temeritatem inciderit. Simanchas, dict. tit. 13. num. 26. & tit. 60 num. 8 & in Enchir. tit. 29. num. 8. & 197. num. 21. & 23.

36 Intellige dummodo in reuocatione nun perſiſtat, ſi tamen perſiſtat tandem tradendus, vt impœnitens. hæc ille & quidẽ conſequenter ad dicta prius.

37 Proſequitur Eymericus, & de praxi tenenda, ſic ait, circa iſtum talis practica eſt ſeruanda. Talis duro carcere eſt tenendus in compedibus. & catenis, frequenter ab Epiſcopo, & Inquiſitore coniunctim, & diuiſim, & per ſe, & per alios eſt efficaciter admonendus, quòd eis detegat veritatem, indicando ei, quòd ſi faciat, & & confiteatur errorem ſuum, quòd ad miſericordiam admittetur, abiurando primitùs illam hæreticam prauitatem: Si autem noluerit, & ſteterit in negatiua, quòd ad finem relinquetur brachio ſæculari, & mortem non poterit euadere tẽporalem. ita ille, & cum eo Souſa nu. 24.

38 Poſt has admonitiones multoties iteratas cum comminationibus dictis, ſi à negatiua tamen reus ſanctiOfficij non reſiliat, nequaquam ſtatim deueniendum ad eius condemnationem, ſed ad nouam teſtium examinationem exactè, ſeparatim, & ſæpius faciendam, vt perſpiciatur, an aliqua mutatio, ſeù variatio inter eos à prima depoſitione appareat. Quod ſi reperiantur falſum depoſuiſſe animo iniquo contra delatum innocentem, declarans huius innocẽtiam ſanctum Officium ipſos iam exiſtens reos acriter proſequi-

39 tur, & perpetua immuratione punit. De qua proſecutione, & immuratione Nos libro ſequenti Deo dante ex profeſſo agemus, interim vide Eymericum, 3. par. direct. in dict. rubr. de duodecimo modo terminandi proceſſum, &c. & ibi Pegnam comment. 48. num. 209. abundanter de hoc tractantes. Sed ludet nunc tibi tradere, quæ circa idem compendioſè proponit Souſa dict. cap. 48. nu. 25.

40 Si ſic moniti adhuc in negatiua perſiſtant, examinentur de nouo teſtes: qui ſi ſtant in affirmatiua, poſſunt iterum examinari, ac eorum mores perſcrutari, ſi teſtes vacillent, vel alias contra eos indicia aliqua inſurgant, quæ illos reddant ſuſpectos, arreſtrant eos. & puniant, prout iuris fuerit, hęc ille, dictis Eymerico, & Pogna, vbi ſupra allegatis.

41 Perſiſtentibus verò teſtibus in affirmatiua, & reo, in negatiua, facienda ne illorum cum iſto confrontatio pro eruenda veritate? ſub finem lib. 3. noſtri Operis in materia repetitionis teſtium in communi, hoc dubium ſufficienter à nobis diſcuſſum te remitto ad ibi deciſa, & ad pauca in Regula præſenti expreſſa: Sed ne hic te omnino ieiunum omittam, accipe nonnulla ex citato Souſa à num. 26. & ex alijs auctoribus quos ipſe adducit.

42 Si reus, inquit, perſiſtat in negatiua, & omne periculum ceſſat, & magna adeſt cauſa recto Inquiſitorum arbitrio confrõtari poſſunt teſtes Simanch. in Enchi. tit. 35. num. 16. Eymer. dict. rubr. num. 209. vbi Pegna, commen. 48 verſ. ſit ergo, & ſeqq. & eadem, 3. par. tit de cautelis, 101. vbi etiam Pegna, commen. 23. ita ille: addens immediatè poſt num. 27. ſic.

43 Securè, inquit, poteſt fieri confrõtatio, quando teſtes ſunt complices eiuſdem criminis cum reo, quia non tam confrontãtur vt teſtes, quàm vt complices. Item quando teſtes, & rei viliſſimæ ſunt perſonæ, quæ parum curant bonam, vel malam habere famam, procul tamen abſit periculum Pegna, dict. 3. par. comm. 48. verſ. ſit ſecundum, & ſeq. hæc Souſa, ſubiungitque ſtatim num. 28. & 29. notans duo, primùm ſic.

44 Quando, inquit, complices eiuſdem criminis confrontantur cum reo, non producantur ſimul ad confrontationẽ, ſed ſinguli per ſe ponantur coram eo, & interrogentur, & ſi variant in loco, & tempore, præſumptio eſt eſſe falſos tantumque Notarius ſcribat. Pegna, dict. comment, 48.

45 verſ. Poſtremo vbi, Secundum, ſic: Non ſolum Inquiſitor confrontationem fier decernat, ſed adhibito conſilio Epiſcop & peritorum, & tandem ſupremus Senatus conſulatur. Pegna dict. comment. 48. verſ. Iam in confrontatione. hactenus Souſa de confrontandis teſtibus cum reo.

46 Per quam, vel per alia remedia adhibita ſi reus inducatur ad confitendum ſuos errores, & à negatiua reſilire prorſus velit, admittendus eſt ad reconciliationem, iniuncta ei abiuratione de formali, & pęna prout de iure, de qua alibi videbimus, Docet Souſa ibidem num. 30. cum Eymerico, et Pegna citatis.

47 Quòd ſi à negatiua recedere noluerit, detinendum adhuc in carcere ſancti Officij per vnum, vel pluresannos, vt ait Souſa ibidem num. 30. quo tranſacto tempore, vbi nulla apparet ſpes reducendi eum à tali ſtatu negatiuæ, deueniendum tandem ad ipſius condemnationem per traditionem brachio ſæculari de qua dum Nos differimus alibi explicare lege præcipuè Farinac. de hæreſi, quæſt. 178. à nu. 20.

48 Vbi cum Ioan. Rojas, Eymerico, Pegna, Cantera, Paramo, et alijs per eum relatis quidquid dicant Boerius, et Iulius Clarus, qui meritò ab illis reijciuntur, imò

ab aliquibus repræhenduntur, concludit eſſe communem ſententiam, quod poſt præſtita dicta omnia, tranſacto illa longo tempore, hæreticus conuictus obſtinatè perſiſtens in negatiua, ſi concurrant quinque conditiones Regula præcedenti explicatæ, curiæ ſæculari irremiſſibiliter ſit tradendus.

49 Formam autem tradendi, ſeù relinquẽdi brachio eum, qui conuictus eſt de hæreſi per teſtes legitimos, et ſtat perrinaciter in negatiua proponit Eymericus, 3. pa. direct. in rubr. de duodecimo modo terminandi proceſſum fidei num. 211. ſic: Nos N. Miſeratione diuina Epiſcopus talis ciuitatis, & Frater N. Inquiſitor hæreticæ prauitatis in terris talis Domini, à ſancta Sede Apoſtolica ſpecialiter delegatus.

50 Attendentes, quòd tu talis de tali loco, et talis Diœceſis fuiſti nobis delatus de tali hæretica prauitate, etc. et infra, ſanè cum compareremus (prout adhuc cupimus) te veritatem fatendo reſilire ab hæreſi antedicta, et reduci ad gremium Eccleſiæ ſanctæ, et ad ſanctæ fidei veritatem, vt ſic ſaluares animam tuam, et tàm animæ, quàm corporis mortem euaderes gehennalem, tam per nos, quàm per alios noſtram diligentiam exercentes, ac te per longa tempora expectantes; te in reprobum ſenſum datus contẽpſiſti acquieſcere noſtro conſilio ſeniori, imò perſtitiſti, et perſiſtis in negatiua pertinaciter animo indurato. vide reliqua apud illum.

51 Sed quid ſi poſt dictam relaxationem, dum iam ſententia mortis per brachium ſæculare executioni mandatur, ipſe hæreticus negatiuus reclamet, et à negatiua reſilire velit, eſt ne audiendus, et cum abiuratione reconciliandus? huic dubio benè reſpõdet Eymericus ſub finem dict. rubr. per ſequentia verba.

52 Quòd ſi forſan, inquit, poſt ſententiam, et iam relictus, et ad locum vbi eſt comburendus, deductus, dixerit ſe velle fateri veritatem, et recognoſcere culpam ſuam, et ita fecerit, et paratus fuerit huiuſmodi hæreſim, et omnem aliam abiurare, licet præſumatur, quòd hoc faciat plus metu mortis, quam amore veritatis, crederem (vt dictum eſt ſupra in decimo modo proceſſum fidei terminandi) quod de miſericordia poſſit recipi vt hæreticus pœnitens, et perpetuò immurari, iuxta Gloſſ. ſuper cap. Ad abolendam, §. præſenti, et verb. audientia, et cap excommu-

53 nicauimus, 2. de hæreticis. Quamuis non, vt puto, de rigore iuris, nec tali cõuerſioni (vt dictum eſt ibi) eſt magna fides adhibenda à Iudicibus fidei. hæc Eymericus: quibus iam præſens Regula abſoluta.

Qualis expeditio de hæreticis 2. gradus ex parte negatiuis, ſeu diminutis? relaxandi ne? an vero ad abiurandum cogendi?

REGVLA CCCCXVII.

54 Hæreticus ex parte negatiuus, ſeu diminutus, qui confeſſus eſt de ſe, non tamen omnes ſuos errores, aut nõ manifeſtauit omnes complices, abſq. abiuratione, et reconciliatione, tandem relaxari debet curiæ ſæculari, ſi obliuio non præſumatur, et diminutio plenè pro-

55 betur. His item duobus concurrentibus erit etiam diminutus, et parimodo aliquando relaxandus, qui non omnes qualitates ad veram, et formatam hæreſim ſpectantes, nec totam errorum durationem

56 confitetur. Caſu autem quo non extat plena probatio diminutionis, et ita cenſetur non modica, ſed digna conſiderationis, tunc reum diminutum iuxta qualitatem probationis Inquiſitor pro eruenda

57 veritate torqueri tenetur. Si tortus denique, vel ſi abſque tortura à negatiua reſiliat eũ abiuratione aliqua expediendi

58 Notitia huius doctrinæ de hæretico diminuto, ſeù partim confeſſo, partim negatiuo, et perſiſtente firmiter, quoad partem delicti in negatiua perutilis, et neceſſaria eſt, cum hic etiam de vita hominis agatur, et caſus iſte in Sancto Officio quandoque contingat. Pauca admodum de eo auctores adducunt, quin et pauci de ipſo, quòd ad manum habere põtuerim ex profeſſo tractant. Vnde breuiter ab expoſitione, huius Regulæ cũ Ioan. Rojas, de hæreſ. 2. par. à num. 235. Pegna, 2. par. direct. commen. 59. et 4 par. commen. 48. Souſa, lib. 2. Aphor. cap. 48. et cum alijs citandis nos expediemus.

59 Supponenda aliqua ex mente omnium Doctorum prorſus certa, primùm quod diminutio hæretici, de qua loquimur poſſit reperiri in multis caſibus ex parte materiæ: videlicet ſi hæreticus confiteatur de ſe, ſed non omnes ſuos errores, aut non omnes qualitates, et circumſtantias, quæ reſpiciunt veram et formatam hæreſim. Item ſi non denuntiet omnes complices ſuorum delictorum. Dein ſi non manifeſtet totum tempus, quo in erroribus perſeuerauit. ita Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 48. num. 27. et ſeq. Farinac. de hæreſi qu. 196. nu. 17. Souſa, 2. lib. Aphoriſ. cap. 48. à num. 11. et alij, quos ipſi referunt.

60 Secundum, quòd tunc ſolummodo cenſeatur hæreticus diminutus, ſi in quouis ex prædictis caſibus nolit fateri, aut manifeſtare Inquiſitori id, quod tenebatur, perſiſtatque firmiter in negatiua, quando præ-

præſumitur ſic perſiſtere ex dolo, ſeu mali-
tia, & non ex obliuione. ita ijdem Simanch,
Farinac. & alij præcipue Souſa num. 13.
61 Tertium, quòd (vt iam ſupra in fine
Regulæ 315. cum Farinac. ibi citato attigi-
mus) in valdè grauibus, & enormiſſimis
delictis, maxime contra fidem Catholicam,
vt in diruptione ſacri Templi, in fractione,
aut conculcatione Crucifixi, &c. Item in
factis, quæ comitantur delinquentem, vt
ſi quis ſinat ſe circumcidi, &c. non præſu-
matur obliuio, tametſi longiſſimum tem-
pus tranſierit, ex quo talia facinora fuere
commiſſa, ita Souſa lib. 1. Aphor. cap. 16.
num. 6. cum Pegna 2. par. direct. commen.
62 59. verſ. in his ergo. Vbi prope finem be-
nè idem affirmat de criminibus contra fi-
dem ſolitis, & conſuetis, de quibus, ſicut,
& de alijs prædictis, ſi conuincatur reus ſan-
cti Officij, non poterit opponere obliuio-
nis exceptionem, ſed reputabitur diminu-
tus.
63 Quartum, quòd è contra poſſit præſumi
obliuio, ratione cuius reus non cenſebitur
diminutus, in alijs criminibus dictis, vel
factis antiquis, & minimis, in numero etiã
eorum criminum, quæ delinquens ſolet ſæ-
pius committere. Item, quòd adſit præ-
ſumptio obliuionis, caſu quo, quis depo-
nit de conſanguineis, non verò de aliquo,
vel aliquibus extraneis, ita Pegna ibidem,
& Souſa, num. 7.
64 Supradictis autem exceptis, in cæteris
caſibus eſt dubium, quantum tempus ſit
requiſitum ad hoc vt obliuio inducta præ-
ſumatur? Adquod variè reſpondent do-
ctores, cum ex eis non pauci in lib. Si de eo,
ff. de acq. poſſeſſ. & in l. furtum, ff. de Vſu-
cap. & in l. licet, vbi Bald. & Angel. C. de
acq. poſſeſſ. & Bart. in l. ex conſenſu, § eum,
qui de appell. & alij affirment per decem
annos obliuionem induci.
65 Non tamen requiri decennium ad eam
inducendam voluerunt Innocen. in cap. 2.
extra, de reſtitut. in integrum, & Bald. in
l. ſeruum fugitiuum, C. de ſeruis fugitiuis.
Sed iſti auctores nullum tempus peculiare
pro tali effectu infra dictum decennium aſ-
ſignant.
66 Verum plures, vt Accurſ. in dict. l. fur-
tum, verb. vel longo, & Innocen. in cap.
quærelam de electíon. Bald. in l. 2. C. de ſer.
& aqua cynus, in l. 1. C vbi cauſa ſtat Saly.
in dict. l. Seruum fugitiuum, C. de ſeruis fu-
gitiuis, & alij optimè tuentur eſſe hoc ar-
bitrio pendentis Iudicis relinquendum,
hancque eſſe communem ſententiam ait
Iaſon, dict. l. ſeruum fugitiuum, C. de ſer-
uis fugitiuis, num 46. cui adhæret Ropas,
67 de hæret. par. 1. num. 90. & ſeq Ratio eſt,
quia, quoties tempus non eſt à Iure taxa-
tum, id arbitrio iudicantis relinquitur,
perpenſis cauſarum, & perſonarum circum-
ſtantijs, l. 1. ff. de iure deliber. conſonat Sou-
ſa, lib. 1. Aphor. cap. 16. num. 5. dicens. Quã-
do autem obliuio præſumenda ſit, Iudicis
arbitrio relinquitur, perſonarum, & cau-
ſarum circumſtantijs in ſpectis: Sed magis
conſonat Pegna 2. par. direct. commen. 59.
per ſequentia verba.
68 Ego, inquit, ab hac communi ſententia
non recedo; nihilominus tamen, hoc mo-
nendum diligentiſſimè, & perſpiciendum
exiſtimo, quoniam res grauis eſt, & de vita
hominis agitur, vt inquiſitores cuncta ri-
mentur, perpendantquè negotij, ſeu deli-
cti qualitatem, in primis verò delinquentis
69 ingenium, & naturam. Sunt enim multi
Suaptè natura obliuioſi, & ſtupidi: Sunt
alij memoroſi, & factorum, ac dictorũ te-
naces; vnde in illis minori tempore præ-
ſumitur obliuiò nec proptetea iudicabun-
tur negatiui, in his uerò difficilius memo-
riæ lapſus creditur, ideoque ſi negent hæ-
reſes, de quibus conuincuntur, non facilè
ſe tuebuntur obliuionem allegando, hæc
ille.
70 Hoc ſuppoſito, quòd non ſit locus alle-
gandi obliuionem, & ex parte negatiuus,
ſeu diminutus reus ſancti Officij exiſtat,
quomodo contra eum proſecutio eſſe de-
bet? Paucis reſpondet generaliter loquens
Souſa lib. 1. Aphor. cap. 16. num. 4. ſic: Hæ-
reticus etiam, inquit, negatiuus eſt, qui
non plenè confitetur hæreſim, qui & dimi-
nutus dicitur. Quod ſi diminutio probe-
tur, contra illum procedunt Inquiſitores
iuxta probationis qualitatem, ita ille, ex
Pegna, 2. par. direct. commen 59. verſ. Ex his
poſſumus.
71 Cum autem multiplex qualitas proba-
tionis exiſtat, iuxta quod alibi à nobis di-
ctum, nam datur probatio plena, Seu con-
uincens; ſemiplena item cum ſua latitu-
dine, & minus quàm ſemiplena. Quoad pri-
mam, ſi diminutio plene probetur, Seu
de ea Reus Sãcti Officij omnino conuictus
manet, Communis omnium ſententia,
duobus exceptis Boerio, & Claro à fortio-
ri vt dictum Regula præcedenti quod abſ-
que abiuratione & reconciliatione vt ne-
gatiuus impænitens Curiæ ſeculari tradi
debeat ita Simanch. Cathol. inſtit. tit. 48.
num. 27. & ſequ. Rojas, de hæret. par. 2.
num. 235. & ſeqq Pegna, 2. par. direct.
Comment. 59. verſ. ex his poſſumus, &
verſ. Contra verò Farinac. de hæreſi quæſt.
196. nu. 17. & Souſa lib. 2. Aphor. cap 48.
72 Neque diſcrepat à prædictis Calderi. in
tract de hæret. rubr. de hereticis rela-
pſis, nu. 2. in fine, & nu. 3. vt ipſum refert,
& declarat Farin. vltimò citatus, quando
ait hæreticum impænitentem ob Confeſſio-
nem non plenam ſuorum errorũ, & com-
plicum, poſſe tradi, & non tradi Curiæ ſe-
73 culari arbitrio Inquiſitoris. Nam hæc pars
negans intelligi debet, Caſu quo Inqui-
ſitor arbitratur præſumi, poſſe obliuionem,
qua tollitur diminutio; illa verò affirmans
caſu quo adſunt requiſita omnia, vt quis
verè diminutus cenſeatur; & parimodo de-
clarat Simancha: ibid. ſed vt res melius ca-

Digitized by Google

piatur, audiamus Pegna citatum, prę cæ-
teris ingenioſius declarantem, ſic.
74 Ex his inquit, poſſumus colligere, quid
ſit reſpondendum ad per difficilem illam
quęſtionem: An ſit negariuus cenſendus,
ac velut diminutus confitens, & pertinax
damnandus, qui vel omnes hæreſes, de
quibus conuincitur, vel omne delicti tem-
pus, vel omnes complices non reuelat: Nã
ſi hęc tecentia ſint, inquibus non facilè prę
ſumitur obliuio, tanquam diminutus con-
75 fitens, & impęnitens damnari poterit. Secus
antem erit agendum, quoties quædam in
his erunt paulò antiquiora, & vetuſtiora,
quæ facilè à memoriaręceſſiſſe credantur,
vel ſi aliquæ alię cauſæ ſubſint, vt grauis in-
firmitas, læſio capitis, negotia plurima,
vel alia, ex quibus, pręſumi poſſit obliuio,
vt luculenter, & vetè oſtendit Thomas
Grammaticus in prædicta deciſione 60. n 7.
76 Veriſimile enim eſt, eum, qui quaſdam
hęreſes fatetur, & eas grauiores, & quoſdam
complices reuelat, præſertim ſi coniunctos
& amiciſſimos, cętera etiam fuiſſe dicturum,
ſi recordaretur; ita ſentire videtur Simanch.
de Cathol. inſtit. tit. 48. n. 28. & Ioan. Rojas,
tract. de hæret. par. 1. aſſertio 22. Quorum
ſententia, & æquiſſima, & omnino tenenda
mihi videtur, hæc ille, equidem egregiè.
77 Non itaque properandum ad hęretici
impænitentis diminuti, ſine abiuratione,
& reconciliatione, brachio ſęculari relaxa-
tionem, ſed longo temporè inſpiciendum,
an ſit locus obliuioni, quę auferat diminu-
tionem? an huius plena probatio benè fun-
detur? Vndè examinatio teſtium, vt di-
ctum à nobis in Regula pręcedenti aliquo-
ties iteranda, & qualitas eorum diligenter
inſpicienda; deueniendum etiam, ceſſante
omni inconuenienti ad confrontationem
78 ipſorum cum reo. Quòd ſi teſtes reperti
legitimè in affirmatiua perſiſtant, & ille
ſæpiſſimè monitus nolit à negatiua reſilire,
cõcurrentibus quinque conditionibus pro
quouis hæretico, totaliter negatiuo, ſupra
explicatis, iſte diminutus tandem Curię
ſęculari relaxandus. Docent citati aucto-
res pręcipuè Pegna per hęc verba.
79 Contra verò, inquit, 15. velut diminu-
tus confitens, & negatiuus tredendus eſſet
Curiæ ſæculari, qui non fateretur omnes
errores hęreticales, de quibus eſſet conui-
ctus, per teſtes omni exceptione maiores,
ſi illi adeo recentes, aut graues eſſent quo-
rum veriſimiliter non poſſit credi oblitus.
Nam falſa pœnitentia eſt cum de omnibus
peccatis non agitur, nec licet dimidiam
ſperare veniam, cap. quem pœnitet, de
pœniten. diſtin. 1. cap. Omnis, extra, de pœ-
niten. & rèmiſſion. Simanch. in Enchyridio,
tit. 61. n. 4. Ioan Rojas tract. de hęret par. 2.
aſſert. 21. ita ille.
80 Sed quid quando non adeſt plena pro-
batio diminutionis? Placet reſolutio, quam
paucis affert Souſa lib. 2. Aphor. cap. 48.
num. 12. ſi diminutio, inquit, non plenè pro-
betur, & conſiderabilis ſit, ac non modica,
danda eſt reo tortura, iuxta probationis
qualitatem, ita ille citans pro hac doctrina,
Canreram Inquæſt. crimin. rubr. de hęretic.
cap. 1. num. 57. & Farinacium, de hęreſi,
81 quæſt. 185. §. 8. num, 133. Quamquam hi
duo, ſicut, & alij multi, quos copioſè re-
fert ibi Farinacius, tantum loquuntur de
caſu, quando hęreticus exiſtit diminutus,
eoquòd non vult manifeſtare complices de-
licti, ſed par eſt ratio, circa quoduis caput
ex ſupra propoſitis, diminutio reperiatur.
82 Quod autem ait Souſa, Si diminutio con
ſiderabilis ſit, ac non modica confirmatur
ex mente Canteræ, vbi ſupra, verſ. Bene ve
tum eſt, affirmantis ibi, vt refert ibidem
Farinacius, hæretico diminuto non reue-
lanti complices dandam eſſe torturam, quã-
83 do diminutio eſt maxima, aliter ſecus. Sed
hęc affirmatio Canterę nimis larga, & fauo-
rabilis hęretico diminuto apparet, cum re-
quirat maximam, ſeu omnium ſummam di-
minutionem, vt illi Inquiſitor poſſit tortu-
ram infligere; cur enim non ſufficiet magna
cur non minor, quam maxima? Modera-
tius itaque, & Congruentius loquitur Sou-
ſa, quòd ſufficiat ad torturam diminutio
conſiderabilis, & non modica; nam
de his, quæ ſunt nullius conſideratio-
nis, uel de modicis, ſeu minimis non
curat Prætor, ut ex vi iuris communiter
dici Solet. Quòd autem ad relaxationem
reqiratur maxima diminutio, videbimus
lib. 6 cum ipſo Cantera Caſtro Palao, Ca-
rena, & alijs.
84 Dein quod addit Souſa (danda eſt reo
tortura iuxta probationis qualitatem.) in-
teligitur, quod debeat adeſſe non minus,
quam ſemiplena probatio diminutionis, ut
hæreticus diminutus, non conuictus tor-
queri poſſit. Docet expræſse Simanch. in
Enchiridion - Violet. Religion tit. 29. ru-
bri. de Confeſſis, nu. 12. & tit. 52. rubr.
de tormentis, nu. 30; & 31. dicens ibi non
poſſe hæreticum Confeſsum de ſe ſuper com-
plices torqueri, niſi, quod is ſocios in com-
mittendo crimine habuerit, præceſſerit ſe-
miplena probatio. ei adhæret Farinac. loc.
cit. & eſt Communis omnium doctrina in
materia torturæ.
85 Tandem, quid de abiuratione iniugen-
da hæretico diminuto, vel ſecuſ? Parum
ſanè quòd circa hoc citati arctoreſ Farinac.
Souſa, vel alij nihil hoc loco, agentes de
tortura hæretici diminuti, attigerint. ſup-
ponunt ipſi haud dubiè, ſumendam eſſe re-
ſolutionem ex doctrinis iam albi traditis
in materia torturæ, vel in materia abiura-
86 tionis, quibus attentis, ſi hæreticus dimi-
nutus ob torturam, vel ſine ea, ob ſolas
monitiones, à negatiua reſiliat, quando
diminutio eſſet circa aliquem ex erroribus
ipſius, vel circa aliquas circumſtantias, ve-
ram, & formatam hæreſim reſpicientes,
nullum dubium, quod de formali tunc abi-
urare debent. vbi uerò diminutio, eſſet
circa

Digitized by Google

circa omiſſionem manifeſtandi complices,
cùm hæc ad fautoriam ſpectet, & vehemē-
tem hæreſis ſuſpicionem inducat, de ve-
87 hementi abiurare teneretur. Quòd ſi ex
tortura nihil emergeret iuxtà qualitatem
eius, & indiciorum reſoluendum, an &
qualis abiuratio iniungenda? Nam ſi fuit
ita acriter tortus, vt indicia totaliter eua-
cuata manſerint ſine vlla abiuratione reli-
quendus; cum aliqua verò de vehementi,
aut de leui, ſi tortura fuit ita mediocris,
vel exigua, vt adhuc poſt eam indicia ve-
hementia, vel leuia extent. Atque his ſic
doctrinaliter traditis, remittendo lectorē
ad alibi deciſa, Regula iam abſoluatur.

Quid de hæreticis 3. gradus negatiuis quoad ſolam intentionem? num expediendi cum abiuratione? an aliquando cum relaxatione.

REGVLA CCCCX*VIII.*

88 SIne abiuratione tradendus eſt curiæ
ſæculari, qui hæreſim profitetur, &
prædicat, nec credendus, ſi negando in-
tentionem dicat, ob aliquod lucrum tem-
89 porale prædicaſſe. Rari item modo rela-
xandus brachio ſæculari vti negatiuus,
quisquis hęreticale factum exercet, aut
verba hæreticalia, excuſationem non ad-
mittentia profert, ſi de eis reperiatur ple-
nè conuictus, & confeſſus; licet intentio-
90 nem neget. Secùs verò, ſi illo excuſatio-
nem aliquam admittant, & hic non plenè
conuictus exiſtat; ſed tunc ſuper intentio-
nē torqueri debet, & ex ea ſi nihil emer-
ſerit, ad abiurandum de vehementi, aut
de leui condemnari, aut etiam ſine abiu-
ratione aliquando expediri, attentis qua-
91 litatibus perſonæ, modi, &c. Tandem
ſi quis ſponte comparens confiteatur fa-
ctum, vel dictum hæreticale, & neget, ſeù
excuſet intentionem credendus eſt, & ideò
non cogendus abiurare, niſi ex circumſtā-
tijs præſumptio aliqua erroris comproba-
tur.

---

92 DIgniſſima ſunt diſcuſſione omnia
ſub textu præſentis Regulæ con-
tenta, cum in praxi Tribunalium Sanctæ
Inquiſitionis frequenter occurrant, & ne-
quaquam ita facilè decidantur. Quo circa
ea acerrimè, & copioſiſſimè controuertūt
hinc indè ſcriptores, pręcipuè Farinac. de
hæreſi, quæſt. 179. §. 4. à num. 39. vſque
93 ad 64. Et ante ipſum copioſiùs præ cæte-
ris Ioannes à Rojas vir vtriuſque Iuris ſciē-
tia pręſtantiſſimus, & in noſtro Regno Va
lentino contra hæreticam prauitatem In-
quiſitor acerrimus, in Tractat. de hæreti-
cis bipartito, per totam primam partem à
num. 1. vſque 624 licet enim diuerſa eru-
ditè intermiſceat, omnia tamen tendunt
ad eamdem controuerſiam dirimendam
cuius ſtatum, & difficultatem ab ipſomet
Rojas accipe ſuum tractatum ſic incipien-
te.
94 Ipſis, inquit, reum experimentis co-
gnouimus (vt verbis Diui Marci Impera-
toris in l. 2. c. vt in poſſeſſ. legat. vtar)
quamplurimos in carceribus Sancti Officij
Inquiſitionis hæreticæ prauitatis detentos
facta, ac verba hæretica ingenuè fateri, cre-
dulitatam vero, prauamque intentionem
prorſus abnegare; Et quoniam in cauſis fi-
dei definiendis, an iſti ſint cenſendi hæreti-
ci, & qua pœna puniendi, varia, ac diuer-
ſa, & ex diametro oppoſita Inquiſitorum,
& Conſultorum ſuffragia ſæpè vidimus:
ideò hunc articulum nimis ambiguum, at-
que difficilem, & à noſtris iuris profeſſori-
bus (ni fallor) non rectè intellectum, radi-
citùs (annuente Deo) explicare mira bre-
uitate conabor. Primò pro parte negatiua
iura, & rationes referam deinceps pro par-
te affirmatiua veras concluſiones ſubijciā.
95 Ita ille. Pænes quem videas relata ab ipſo
copioſiſſimè (licet enim miram breuitatem
promittat, ingentem tamen copiam inue-
nies) à numer. 34. vſque ad 275. allegatis
iuribus, & formatis rationibus ad oſten-
dendam dictam partem negantem. Quippè
nimis longum eſſet, & extra ſolitam com-
pendioſi ſtyli noſtri rationem, tam multa
hic congerere, & quaſi in immenſum rem
protrahere? Vnicum itaque argumentum,
96 & vnicum textum attingam. Formatur
potiſſimè argumentum ex definitione hæ-
reſis, & hæretici, quia ſine actibus internis
intellectus, & voluntatis, quibus homo à
vera Fide pertinaciter recedit, ſeu forma-
liter diſſentit, neque hæreſis, neque hære-
ticus reperiri poteſt, ergo tametſi quis ple-
nè conuincatur de actibus externis hære-
ticalibus, ſi illos internos, ſeu intentionem
neget, non eſt habendus vti verus, ac for-
malis hæreticus, & proinde neque vti ne-
gatiuus brachio ſæculari relaxandus, &c.
96 Videtur ſuffragari eidem parti negantì
textus ſing. in l. quòd adhibitus, ibi, in-
quam credo te magis errore, quàm malitia
incidiſſe C. de ijs qui ſibi aſcrib. in teſt.
Quoniam in dubio potius error, ſeù igno-
rantia, quàm dolus, & malitia præſumi-
tur; quem tex. dicit eſſe notabilem Bald.
in l. 1. circa finem ff. de legi. & Bart. in l.
98 quoties § 1. ff. de hæred. inſtit. Et quidē,
quòd in caſu facti, vel dicti hæreticalis ha-
beat locum, negari nequit, quia qui tale
dictum profert, aut factum exequitur, ex
errore materiali, ſeù ex ignorantia ſæpius
procedit, ſeque iudicio Eccleſiæ Catholi-
cæ ſubmittit; ergo non eſt vti hæreticus
habendus, nec curiæ ſæculari relaxan-
dus.
99 Confirmatur ex illo Diui Auguſtini lib. 1
de Trinit. vbi dixit errare potero, ſed hæ-
reticus non ero quòd talis error eſſet ma-
terialis ex ignorantia ortus, & non ex ma-
litia

litia contra auctoritatem Eccleſiæ. Atque hoc dictum Sancti Auguſtini in confirmationem adducit idem Rojas num. 47. cum Turre Cremata, Antonino Simanch; &
100 alijs quos citat. Quare conuictum plenè de facto, vel dicto hæretico, ſi neget intentionem non eſſe relaxandum brachio ſæculari, ſine dubio, ſeu à fortiori defendunt Boerius, & Iulius Clarus, cùm ab eis vt vidimus ſupra num. 48. reus Sancti Officij totaliter negatiuus, contra omnium Doctorum ſententiam à tali relaxatione liberetur: Eamdem partem negatiuam tenere videntur idem Rojas, & Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 97. nu. 6. quamquam hunc exponit Farinac. loc. cit. n. 52. quod loquatur de caſu, quando verba hæreticalia ſunt dubia habentia duplicem ſenſum, catholicum ſcilicet, & hæreticum.

101 Tranſit idem Rojas ad partem affirmatiuam, eamque à num. 276. vſque ad 614. copioſius, & efficacius demonſtrare conatur multiplici iure, & ratione, quod ſcilicet, qui à ſe hæretica facta executa, aut verba prolata in Sancto Officio cōfitentur, & prauam intentionem, ſeu credulitatem negant, tanquam negatiui debeant relaxari; quamuis de tali executione, aut prolatione non ſint plenè conuicti. Ita Ioan. de Imol. in Clemen. 1. §. fin. de vſur. Anan. in cap. Excommunicamus 1. §. credentes, num. 11. de hæret, Sylueſt. verb. hæreſis 1. quæſt. 7. num. 10. Simanch. Cathol. inſtit. tit. 47. num. 22. Repert. Inquiſit. verb. hæreſis, verſ. Item nota, quod nedum, & alij, quos ipſe Rojas num. 311. allegat pro hac parte affirmante,

102 Oſtenditur itaque iſta, primo ex iure, cap. ſi quis præsbyter 30. diſtin. ibi Qui pro quadam religione ieiunauerit, ſicut Manichei, anathema ſit: vbi hæreticus iudicatur, qui Manicheorum ieiunia, & ſuperſtitiones ſequitur; conſonat textus in capit. humanæ aures verba noſtra indicāt qualia
103 foris ſonant. Et textus in cap. exiſtimāt 11. quæſt. 3. ibi in omnibus, quæ peruerſa ſunt, factis Deum negamus, vbi Archidiac. benè circa rem præſentem, & in cap. contra Chriſtianos, ibi, erit tanquam contra hæreticos procedendum, de hęret in 6.

104 Quamuis autem hoc ita ſe habeat reſpectu quorumcunque, qui cuiuſuis ſectæ vt Manicheiſmi, Mahometiſmi, Arrianiſmi, Caluiniſmi; vel alterius ritus, & cæremonias obſeruant, preces, & vota fundunt more ſolito vniuſcuiuſque; clarius tamen apparet in iudaizantibus, nempe illis baptixatis, qui ea faciunt, vel dicunt, quæ ſolo iudęi in obſeruatione legalium, aut recitatione precum facere, vel dicere ſolent. Multa ad hoc propoſitū affert Rojas loc. cit. numer. 303. & ſeqq. ex Arnal. ALbert. in tract. de agnoſcen. aſſert. ex diuerſis quæſtionib. (vide apud ipſum,) & tandem q. 36. nu. 18. in fin. ſic air.

105 Si autem eſſemus in facto, puta quia confitetur ſe feciſſe ritum Iudæorum, negat tamen intentionem, in tali caſu intentio probatur ex qualitate facti, quòd vt hæreticus eſt puniendus, etiamſi neget intentionem. Animus enim ex factis, & ex modo faciendi perpenditur. ita ille, & allegat l. 1. §. Adrianus, ff ad l. Cornel. de Sicar. &c. vt refert Rojas.

106 Verùm ad fundandam probationem ex ratione magis efficaci pro hac parte affirmatiua, præmittit benè idem Rojas n. 317. & ſeqq. notabilem illam diſtinctionem (de qua nos iam alibi, ſed opportunius nunc) Alfonſi de Caſtro, lib. 1. cap 1. & 7. de iuſta hæret. punit. & lib. 1. aduerſus hæreſ. cap. 1. nempè eſſe quædam peccata, ad quę natura ipſa homines propendent, vt ad venerem, gulam, auaritiam, furtum homicidium, & ſimilia, quibus illi capti voluptate, quæ eſt omnium malorum radix, irretiuntur. cap. quia radix, de pœnit. diſt 2. cap. bonorum 17. diſt. Atque in his delictis non præſumitur hæreſis, niſi quis iſta licitè, aut impunè fieri poſſe crediderit.

107 Alia vero ſunt crimina, quæ natura non appetit, imò appetitus, hominiſque voluptas repugnat, & aduerſatur, vt non guſtare cibum, nec potum vſque ad noctem tempore ieiunij, vel à carne ſuilla abſtinere, vinum omnino non bibere, prauas item ſeruare cæremonias, aut preces fundere more Mahometanorum, vel Iudęorum. Cū iſta, & ſimilia contra naturalem inclinationem, & appetitum homines operentur, ſine dubio in eorum electione voluntas ab intellectu dirigitur, ac propterea in ipſorum obſeruatione præſumitur praua intētio, ſeu mala credulitas contra fidem: atque hāc diſtinctionem Caſtri omnes admittunt, præcipue Simanch. in Ench. tit. 8. num. 12.

108 Qua præmiſſa, ſic iam argumentatur efficaciter Rojas à n. 321. quia ex præſūptione iſta quæ contra ſeruantes, ſiue in dictis, ſiue in factis hæreticorum ritus, & ceremonias quod in tali obſeruatione inſit mala credulitas, ſeu hæretica intentio, manifeſta probatio inſurgit, & veritas omnino
109 oſtenditur, cum ſit iuris præſumptio. Nā præſumptiones iuris pro veris, & proprijs probationibus habentur, iuxta l. fin ff. de probat. & hoc eſt proprium ipſarum, quòd transferant onus probandi in aduerſarium, vt optimè aduertunt Bald. Iaſ. & alij in l. licet Imperator, ff. de iur. iurand.

110 Vnde fortiter concluditur, teſte Simanch. in Enchir. tit. 4. num. 8. quòd ſit ſtandum cuicunque iuris pręſumptioni, niſi cō trarium probetur.

111 At in noſtro caſu equidem non apparet, quomodo à confitente hęreticum dictum, vel factum, & negante intentionem poſſit pro-

probari contra iſtam iuris præſumptionem; cum animus, voluntas, & credulitas à ſolo Deo cognoſcantur, & ſint quid inuiſibile, cap. Numquid, de pœnit. diſtin. 1. Vnde
112 non habet locum, vt ex ſe patet, probatio per teſtes, quòd notauit Innoc. in cap. ſuper hoc de renun. cum Gloſſ. in l. 2.
113 ff. de interrog. Neque per proprium iuramentum, cum ſit præſumptio iuris contra iuramentum in præſenti caſu. Secundù Gloſſ. ſingul. verb. non probatur, in cap. propoſuiſti, 82. diſt. ergo concluditur quòd habeat ille hæreticam intentionem, & ſi in eius negatiua perſiſtat firmiter, vti negatiuus debeat curiæ ſæculari relaxari.

114 Confirmatur per eundem Rojas, n. 590. à paritate rationis, quia vt reſoluimus duplici Regula præcedenti, quicunque legitimè conuictus de factis, aut dictis hæreticis, ſi omnia neget; aut ſi partim confiteatur, & partim neget, perſiſtatque firmiter in hac negatiua, curię ſæculari tradendus eſt, ergo ſimiliter tradi debet, qui hęreticum factum, vel dictum confitetur, & inficiatur prauam credulitatem, ſeu intentionem; cùm hæc ſit principalis forma, & ſubſtantia, quę dat eſſe rei, ſeu hæreſi l. Iulianus, ff. ad exhiben. & l. qui iniurię ff. de
115 furtis. Quin etiam ſic negans intentionem, videtur totum factum, & delictum negare, vt docent Bart. in l. inter ſtipulãtem, ff. de verb. oblig. & alijs, quos refert idem Rojas, nu. 591. ergo ſic negans brachio ſæculari relaxandus, cum in parte ſubſtantiali, nempè in credulitate ſit diminutus, ac per conſequens pertinax, & negatiuus cenſendus. cap. perfecta pœnitentiæ de pœnit. diſt. 1. & cap. fin de pœnit. diſtin. 5. &c.

116 Peculiariter deſcendit Rojas nu. 602. ad oſtendendam hanc partem affirmantem in confitente verba hæretica à ſe prolata, & negante intentionem, ſeu malam credulitatem, ſic dicens.

117 Et quemadmodum, inquit, ex factis, et cæremonijs reprobatis, et hæreticis quiſpiam hęreticus, vt ſuperius latè dictum eſt, iudicatur; ita pari ratione ex verbis hæreticis cenſendus eſt hęreticus, cùm in eis violentiſſima iuris pręſumptione malus animus, peruerſa, atque impia intentio, et credulitas pręſumatur l. ſi non conuitij C. de iniur. l. non aliter l. ille, aut ille, ff. de legat. 3. cap. 1. de pręſumpt. c. 15. autem cap. humanę aureſ. 22. queſt. 4. Hęc ille, & alia plura, quę videas apud ipſum.

118 Vltimo loco omnium ſimul perſpicuam et efficacem reddit rationem ſequentibus verſis. Ratio autem, inquit, prędictorũ eſt, quia in opere, ſeu verborum prolatione, animus, intellectus, ratio, et voluntas concurrunt. Intellectus examinat, et illuminat, ratio determinat, voluntas operando, ſeu loquendo acceptat: ideo quidquid eſt in verbis dicitur eſſe in mente, & qui contrarium allegat, apertè confitetur ſe mentiri, & expreſſiſſe falſæ vocis actum, & tanquam ſibi ipſi contrarius minimè au-
119 diendus eſt. l. 1. C. de furt. l. profeſſio rua C. de mun. patri. lib. 10. l. quòd inhæredem. §. eligere ff. de tribu maximè quia turpitudinem ſuam allegat. l. cum precum. C. de lit. cauſ. Ita ille.

120 Concluditur tandem pro parte affirmatiua à num. 618 in hunc modum. Ex omnibus igitur ſuperiùs dictis liquidò conſtat, impiam intentionem, peſſimamque credulitatem ex factis, ſeu verbis hæreticis (violentiſſima iuris præſumptione) probari.

121 Præſertim ſi verba, ſeu facta fuerint geminata, quæ maiorem animi affectum, & deliberationem oſtendunt, & eſt perſona ſuſpecta; veluti ſi eſt de regno, vel Prouincia, in qua vigent hæreſes, vt Anglicus, ſeu Gallus, vel Germanus l. quod ſi nolit. §. qui mancipia, ff. de ædil. edict. cap. ſi gens Anglorum 56. diſt. Hæc Rojas.

122 Quocum in vtramque partem prorſus oppoſitum nonnulla ex quàm pluribus hactenus à nobis ad rem clariùs capiendam, ſunt tradita. Et quamuis Farinacius, de hæreſi, quęſt. 179. num. 52. illum citet pro parte negante, ac ipſe affirmantem multo magis corroboret; adhuc tamen non plenè conſtat cuinam adhæret. Nos cum decreto Farinac. cum Souſa, & cum alijs mediam curabimus tenere viam, perpenſis aliquantulum in textu noſtræ Regulę contentis.

123 Quoad primum, vti hæreſiarcha habetur quicumque hęreſes profitetur, & prædicat, ſtante verò legitima probatione in ſancto officio huius profeſſionis, & prædicationis, licet ille intentionem neget, ſeu dicat non credidiſſe hæreſes, quas prædicauit, ſed ſic prædicaſſe ex aliquo motiuo temporali, vt ob vanam gloriam, ob lucrum, aut quid ſimile non eſt ei credendum & ſi in negatiua firmiter perſiſtat, tanquam diminutus, & negatiuus curię ſæculari tra-
124 di debet. Hoc ſaltem ſine dubio probãt rationes adductæ pro parte affirmante, ſicque tenent authores à me ſupra num 101. citati, Ioan. Imol. Anan. Syluest. Simanch. & Report. Inquiſito, quibus adde Calderinum, in tract. de hæret. rubr. de hæreticis credentibus, nu. 1. ac 6. & Farinac. de hæreſ. quæſt. 179. nu. 49.

125 Exemplificant autem dicti Calderin & Farin in famoſiſſimo illo hęreſiarcha Dulcino Nouarenſi (de quo nos peculiariter egimus lib. 3. Regula 280.) Hunc vti diminutum, & negatiuum traditum fuiſſe brachio ſæculari teſtantur, non obſtante excuſatione, quam allegabat in ſuam defenſionem, quòd hæreſes, quas docuerat, non crediderit, ſed propter commodum temporale, & æſtimationem propriam ſic publicè docuiſſe.

126 Deinde, qui exequitur hæreticalia facta, aut profert hæreticalia verba, quæ excuſationem aliquam non admittunt, ſi de illis ſit

Digitized by Google

ſit pleuè conuictus, & confeſſus, ac in negatiua quoad intentionem, ſeu prauam credulitatem firmiter perſiſtat, parimodo relaxandus eſt brachio ſæculari. Defendunt hoc etiam relati auctores Sylueſter, Ioan. Imol. Anan. & cum his præcipuè Farinac. vbi ſupra à nu. 49. vſque ad 64. atque conuinci videtur eiſdem rationibus pro parte affirmatiua à Ioan. Rojas formatis.

127 Et quidem in credentibus hæreticorum id manifeſtiùs apparet; nam ſi quis ſit conuictus legitimè, & confeſſus, quod dixerit ſe credere doctrinam Caluini v.g & ab omnibus eſſe credendam, nequit vllo modo negare habuiſſe malam credulitatem, ergo ſi eam neget, & perſiſtat in negatiua, vti diminutus, & negatiuus curiæ ſæculari tra-
128 di debet. Similiter philoſophandum circa quemuis conuictum, & confeſſum de factis, vel verbis hæreticis particularibus, certis, & claris, non admittentibus excuſationem, aut duplicem ſenſum, quòd ei competat relaxatio, ſi perſiſtat in negatiua quoad intentionem, præter auctores citatos vide Didacum Canteram, in quæſt. crim. rubr. de hæret &c. cap. 1. nu. 70. & Souſam, lib. 2. Aphor. cap. 48 num. 16.

129 Quamquam prædicta doctrina, ſaluo meliori iudicio, & ſub correctione Sacræ Cõgregationis vrbis, videtur mihi ſolum habere locum caſu, quo præcipua illa conditio, ex quinque ſupra explicatis pro reo ſancti officij totaliter negatiuo, concurrit, nempè, quòd conuincatur dixiſſe, ſe talia dicta, vel facta hæretica credere, & ab alijs eſſe credenda. Nam ſi hæc conditio ad relaxationem hęretici totaliter negatiui requiritur neceſſario, vt vidimus ſupra, cum Souſa, dict. cap. 48. num. 7. & Pegna, ac Farin. per eum citatis, cur non etiam requiretur ad relaxandum hæreticum negatiuum quoad ſolam intentionem?

130 Verùm ſi proferens verba, vel exercens facta hęreticalia non ſit de eis conuictus, ſed tantum indiciatus; & confeſſus, licet neget intentionem, non eſt relaxandus brachio ſæculari, ſed torturæ ſubijciendus pro eruenda mala credulitate; quę ſi eruatur iniungenda ei abiuratio de formali, vt patet; ſin minus expediendus cum abiuratione de vehementi, aut de leui, iuxta qualitatem torturæ, & perſonæ, & attentis alijs circumſtantijs. ita reſoluunt Simãch. Cathol. Inſtitut. tit. 65. nu. 52. Albert. de agnoſcen. quæſt. 36. propè fin. Pegna 3. p. direct. commen. 110 verſ. ad hęc Farinac. loc. cit. & Souſa ibidem, num. 17.

131 Prædicta autem reſolutio, ex mente eorumdem auctorum, & aliorum, parimodo habet locum quando quis exercet facta aut profert verba hæretica, quæ aliquam admittunt excuſationem, aut dubietatem. Vnde vt deſcendamus magis ad particularia, licet ſit habendus, & tractandus vti hæreticus etiam vſque ad relaxationem, qui deliberatè, & ſeriò hæretica verba profert, negans malam intentionem, & per-
132 ſiſtens in negatiua; Secùs verò ſi non ſeriò, ſed iocosè. Tradit cum Archidiac. in cap. inter Schiſma, nu. 1. verſ. Et dic habeat ſeriò, 24. quæſt. 3. & ibi cum Bellamer. nu. 2. verb. habet ſeriò cum Carer. in tract. de hæret. num. 2. & 9. & cum alijs, Farinac. dict. q. 179. num. 40.

133 Excuſatur etiam à pœna hęretici, & magis à relaxatione, qui ex lubrica linguæ, ſeu aliàs inaduertenter verba hæreticalia profert. Nam lubricum linguæ non facilè ad pœnam trahi debet l. famoſi ff. ad leg. Iul. Maieſt. l. 1. C. ſi quis Imperatori maledi-
134 xerit cap. quod autem ait 22. q. 2. Prorſus idem dicendum, quando talia verba ſuiſſent prolata ab illo ex ira, & iracundia cum ſubitaneo animi motu: aut ob magnã mentis perturbationem, vel corporis dolorem. Ita Farinac. dict. quæſt. 179 num. 41. 42. & 43. cum varijs auctoribus quos citat. vide plura apud eum num. 44. & ſeqq.

135 Sed accipe pauca à Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 48. num. 19. per quæ prædictis lucem præbet. Ad cognoſcendum inquit, ad iudicandum, vel præſumendum, an faciens actũ hęreticalem, aut proferens hæreticalia verba, negando intentionem vel excuſando verum dicat, nonnulla conſiderã-
136 da ſunt. Nimirum, vtrum interuenerit metus, & qualis, an cadens in virum conſtantem, an non? Vtrum proueniat factum, vel dictum ex aliqua affectione, cupiditate videlicet, ira, odio, amore, ioco, &
137 ſimilibus. Qualitas item perſonæ conſideranda eſt, ſimplex ne ſit, an docta, Eccleſiaſtica, vel ſæcularis, vir, aut fæmina, iuuenis, an ætate prouecta. Pegna 1. par. direct. ad quæſt. 9. commen. 24. et 2. par. ad quæſt. 34. commen. 59. et 3. par commen. 17. verſ Modus procedendi. Farinac. dict. §. 4 num. 62. Ita ille.

138 Exceptis autem caſibus prædictis, quòd aliàs parti affirmatiuæ ſit adhærendum, Farinac. dict quæſt. 179. §. 4. num. 54. cum diuerſis auctoribus per ipſum citatis, ſic oſtendit.

139 Amplia 1. inquit, hanc tertiam limitationem, vt propterea qui hæreticales ritus, et cęremonias feciſſe fatetur, credulitatem autem, et intentionem, erroremque in intellectu, ſub prætextu ignorantiæ, ſeu inaduertentię, prorſus negat, hæreticus reputandus eſt, et vt hæreticus puniri debet, reiecta excuſatione, et qualitate Intentionis, ſi enim hæc excuſatio, et qualitas admitteretur, vtique omnes hęretici impuniti euaderent; quia omnes ſic dicerent, quod abſurdum videtur; ex traditis in Repertor. Inquiſit. in verbo confeſſio, verſic. Nota ſalutare, etc. Hæc Farinac. vide plura apud ipſum

140 Circa caſum tandem vltimo loco in Regula propoſitum, quid dicendum? lætatus ſum valde quando eius deciſionem, quam per multum tempus ab aliquo ex noſtris

ſcri-

ſcriptoribus expreſſam deſideranerã, apud Souſam dict. cap. 48. num. 18. inueni, vbi ſic. [Cum aliquis, inquit, non eſt delatus ſed ſpontè ſe offert confitens factum, aut verba hęreticalia, negans tamen intentionem credendus eſt, nec eſt cogendus abiurare, niſi ex circumſtantijs aliqua oriatur ſuſpicio. Hęc ille, et nullum citat pro hac ſua doctrina, fortè, quòd de ea à nullo tractetur, mihi tamen quoad vtramque partem admodum placet.

142 Motiuum autem dictæ meę lętitię inde, quòd ſępè occurrerit caſus in noſtra Congregatione Sancti Officij Melitenſis, et nõ deſuerit aliquis ex DD. meis conſultoribus qui acriter contenderet talem ſpõtè comparentem credendum eſſe in omnibus, etſi intentionem neget, eſſe ſemper expediendum abſque vlla abiuratione, cui proprio Marte perpetuò reſtiti, in poſterum auctoritate doctiſſimi Souſę, ipſi, aut alteri volenti eſſe iniungendam abiurationem forti ter reſiſtam, quandoquidem ſepius ex circumſtantijs, et ex facto ipſo oritur magna ſuſpicio prauę credulitatis. Atque his Regula pręſens expeditur.

De modo 13. terminandi cauſas fidei circa conuictos hæreticos contumaciter abſentes, vel fugitiuos quid decidendum.

REGVLA CCCCXIX.

143 Reus ſancti Officij abſens, vel fugitiuus tunc dicitur contumax, quãdo legitimè citatus ad reſpondendum de fide, elapſo citationis termino, v. g. 30.
144 dierum non vult comparere. Si autem de hæreſi ſit conuictus per propriam confeſſionem, vel teſtium iuridicam productionem, aut facti euidentiam, et poſt dictæ citationis terminum non compareat, pręcedente in libello accuſatione à Fiſcali contumacię facta, poteſt Inquiſitor ſtatim eum non realiter, ſed fictè (cum ſit abſens) cu-
145 riæ ſęculari tradere. Mitius verò, et cõuenientius aliquando faciet, ſi hoc omittat, et ſolum declaret ipſum eſſe contumacem, vt facilius inducatur ad reuertendum, et reconcilietur cum abiuratione de formali.
146 Quę reconciliatio etiam habet locum, ſi poſt quam dicto modo fuit relaxatus brachio ſæculari, comparet ad excuſandam contumaciam; niſi aliàs ſit relapſus.

147 De citatione iuridica reorum ſanctę Inquiſitionis abſentium, vel fugitiuorum, et de contumacia eorumdẽ, multa tradidimus lib. 2. noſtri operis, cap. 1. Regul 161. n. 13. et c. 4. quatuor Regulis integris, nẽpe 183 184. 185. et 186. adeò cõpletè pro materię exigentia, vt nihil deeſſe videtur. Vide in Indice, verb. citatio.

148 Tantùm hic expendimus, quę ſpectant ad decimum tertium modum terminandi proceſſum fidei per condemnationem alicuius conuicti, vel indiciati de hęreſi contumaciter abſentis, vel fugitiui. Quando nam autem iſte ſit verus contumax, et dignus condemnatione, pręter dicta alibi, ſufficienter declarant prima verba noſtræ
149 Regulę. Tranſacto enim legitimę citationis tempore, quod vt plurimum triginta dierum eſſe ſolet, ſi citatus coram Inquiſitore nullo modo compareat, iam contumacia inde completa inſurgit, et meritò illum ad condemnationem diſponit. Ita Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 1. numer. 7. et ſeqq. Farinac. de hæreſi, q. 185. §. 7. n. 93. et Souſa, lib. 2, Aphor. cap. 49. nu. 1. poſt Eymericum, 3. par. direct. rubr. de 13. modo terminandi proceſſum fidei num. 212. vbi circa hunc modum ſic in communi ait.

150 Tertius decimus, et vltimus modus pro ceſſum fidei terminandi, et finiendi eſt quando delatus de hęreticà prauitate; proceſſus meritis diligenter diſcuſſis cũ bono conſilio in iure peritorum, reperitur conuictus de hæretica prauitate, eſt tamen fugitiuus, ſeu abſens contumaciter, ſed congruo tempore expectatus: Et hoc eſt in tribus caſibus. Ita ille; qui ſimul coniungit, et explicat hos tres caſus; at nos ſeiũgimus eos explicantes primum ſolùm in præſenti, ſecundum vero, et tertium in ſequenti Regula: Explicatio primi caſus apud Eymericum eiuſmodi habetur.

151 Primus, inquit, eſt: quando ipſe delatus eſt depræhenſus in hæreſi, vel confeſſione propria, vel facti euidentia, vel teſtium productione legitima: ſed fugit, vel ſe abſentauit, & citatus legitimè noluit compa-
152 rere. Hæc ille; ſed clarius, et extẽſius idem Eymet. proponens formam citandi conuictum de hæreſi abſentem, vel fugitiuũ contumacẽ ad ſententiã, dicta rubr n. 213. ſic.

153 Nos N. Miſeratione diuina Epiſco pus talis ciuitatis, et Frater N. Inquiſitor hęreticę prauitatis in terris talis domini ditioni ſubiectis à ſancta Sede Apoſtolica ſpecialiter delegatus, tali, talis diœceſis, ſeu talis ordinis, ſeu Religionis, ſpiritum conſilij ſanioris.

PRAE cunctis noſtræ mentis deſiderabilibus illud potiſſimùm infigitur cordi noſtro, ne temporibus noſtris, &c. Et infra:
154 Ea propter cum tu talis incideris in damnatas hæreſes manifeſtè, illas publicè in tali Eccleſia prædicando. ſeu factis per teſtes legitimos conuictus de hæretica prauitate, ſiue deprehenſus propria confeſſione in iudicio per nos recepta, & poſt captus fugeris, medicinam refutans ſalutarem. Nos verò citauerimus te, vt dè, & ſuper his coram nobis manifeſtius reſponderes, tuque ductus maligno ſpiritu, pariter, & ſeductus noluerit comparere. Ita ille.

155 Sequitur in Regula noſtra de condemnatione talis conuicti de hęretica prauitate

con-

contumaciter abſentis, aut fugitiui, & dubitatur, an poſſit Inquiſitor eum condénare, & qualiter? nec ſine fundamento inſur-
156 git dubium. Quandoquidem idem Eymericus 3. par. direct. pag. mihi 613. dubitat, ſeu quærit, nempe quęſt. 42. an Inquiſitor poſſit procedere aduerſus delatos, qui aliò ſe tranſtulerunt, vel aliàs ſe abſentarunt, & è contra aduerſus delatos de hæreſi, qui extra prouinciam Inquiſitoris de-
157 liquerunt, & in ipſa nunc exiſtunt? Ratio ſic dubitandi, ſeu quærendi circa vtrumque eſt, quia inde poſſit euenire, vt duo Inquiſitores diuerſarum prouinciarũ ſimul procedant independenter contra eumdem reum, & vnus eum condemnet, & alter liberet, quod eſt magnum inconueniens.
158 Nihilominus quoad vtrumque benè reſpondet affirmanter Eymericus; quoad primum patet ex cap. vt commiſſi, in principio, & ex cap. cum contumacia. de hęret. lib. 6. ac ex litteris Apoſtolicis Clemẽtis, & Vrbani IV. incip. Pręcunctis §. etiã
159 contra illos. Secundum verò habetur omnino certum ex allegatis per Ioan. Andream in cit. cap. Vt commiſſi, quia hæreticus vbi inuenitur, ibi conuenitur; ergo licet deliquerit in Prouincia alterius Inquiſitoris, iure procedit contra eum Inquiſitor huius Prouinciæ, in qua nunc caſu, vel fugitiuus exiſtit.
160 Confirmantur omnino prædicta, & extenduntur ex deciſis à Concilio Narbonenſi cap. 19. 20. & 21. per quę etiam reſpondetur ad rationem dubitandi ſupra poſitã; Vnde non graueris ea omnia ad verbum audire, vti referuntur à Pegna 3. par. direct. commen. 91.
161 Cap. 19. ſic: ſi qui verò culpabiles, vel ſuſpecti ad veſtram pertinentes inquiſitionem præſentes nec ſint, nec fuerint, & infra competentem terminum eiſdem à vobis peremptoriè aſſignatum, & per Eccleſias publicatum non curauerint comparere, vel ſe legitimè excuſare contra eos, tanquam contra præſentes non dubiè procedatis. Ita ibi.
162 Et cap. 20. Ad inquiſitionem quippe veſtram eos intelligimus pertinere, qui vel infra eiuſdem Inquiſitionis limites deliquerunt, vel domicilium ibi habent, ſeu habebant, quando inquiſitio cœpta fuit, vel cum ibi morarentur occaſione officij cuiuſcunque publici, ſeu priuati, vel certum domicilium non habentes ibidem inuenti, citati fuerunt à vobis, ſiue illis per quamcunque cautionem adſtrictis; ſiue non Inquiſitionem contra eos facere incæpiſtis, vel eis purgationem forſitan indixiſtis, ſiquidem contra tales præſentes, vel abſentes poteſtis procedere, ac debetis; niſi fortè ratione delicti maioris, ſeu minoris commiſſi alibi, vel ratione domicilij, vel alia de prædictis Inquiſitores alij procedere cę-
163 perint contra illos. Etenim cum in locis diuerſis, & per Inquiſitores diuerſos Deo auctore Inquiſitio celebretur, tutius, & ſalubrius eſt, vt quiſque culpabilis, in quocunque loco deliquerit, vni, & illi Inquiſitori permaneat obligatus, à quo primo ex aliqua de cauſis præſcriptis, ſine fraude, & ſine periculo negotij, & animarum fuerit occupatus. Hæc ibi.
164 Cap. 21. tandem additur: Ita tamen vt Inquiſitores cæteri, quidquid de illo noſce potuerunt, inquirant nihilominus, & ſcribant Inquiſitoribus illis, quibus idem culpabilis ſit adſtrictus; ſic enim quaſi vir vnus pugnabitis, & vincetis. Hactenus ibi.
165 Ex quibus iã quęſtio, ſeu dubitatio prorſus, ſoluta manet, & ratio dubitandi, ſeu inconueniens illud euanuit: Nam vt patet ex Concilio Narbonenſi, & notat benè Pegna 3. part. direct. quęſt. 42. commen. 91. verſ. Quòd ſi, noſque alibi tradidimus, & illuſtrauimus exemplo noſtri Tribunalis ſanctæ Inquiſitionis Melitenſis, datur locus pręuentionis in cauſis fidei inter Inquiſitores, & qui primò incœpit procedere contra quemcunque etiam abſentem, adiuuãtibus alijs, & tranſmittentibus, quę ſciunt contra ipſum, debet finire proceſſum, vſque ad condemnationem, vel liberationem eiuſdem, & nullo modo expedit, vt duo Inquiſitores independenter inter ſe contra eumdem reum procedant ob illud incõueniens, quia fortè ab vno liberabitur, & ab alio condemnabitur.
166 Reſpondendo itaque ad noſtrum quęſitũ principale ex certa, & communi omnium doctrina, reſoluimus, quòd poſſit Inquiſitor reum ſancti Officij contumaciter abſentem, vel fugitiuum, ſi de hæreſi vera, & formali ſit plenè conuictus, vel per propriã confeſſionem, vel per delicti euidentem notorietatem, vel per legitimam teſtium productionem, tradere curiæ ſæculari, ſeu eius ſtatuam, vt comburatur. Ita Bernardinus Diaz pract. crimin. cano. capit. 142. Simanch. de Cathol. Inſtit. tit. 2. n. 6. & 7. Eymer. dict. num. 212. ex cap. Ad abolendam §. Pręſenti de hęreticis in 6. ibi Pegna, commen. 49. 3. par. direct. Farinac. de hæreſi, quęſt. 185. n. 102. Souſa, lib. 2. Aphor.
167 cap. 49. nu. 2. Qui num. 5. compendiosè, vt ſolet, adducit ea, quę ante dictam condemnationem relaxando illum brachio ſęculari pręcedere debent. Sed melius Pegna loc. cit. ſequentibus verbis.
168 Si primo, inquit, modo quis in cauſa fidei contumax ſit, & abſens, nec comprehendi poteſt, tunc hoc ordine res eſt gerẽda: Edictis publicis eſt vocandus reus, quibus ei denũciatur; vt v.g. intra triginta dies compareat demonſtraturus ſuam innocentiam, ea verò dilatio promptoria eſſe debet, ideſt, vna pro tribus, in qua citandus eſt reus ad omnia, & ſingula iudicij acta illo audito: Iudices violatę Religionis de ſua cauſa cognituros, & ſententiam pronunciaturos contra ipſum, niſi compareat, iuxtà textum in l. ad peremptorium, cum legi-

legibus ſequentibus, ff. de iudicijs, & cap. de illicita. 24. quæſt. 3. cum ſimilibus.

169 His peractis, ſi reus non comparuerit, accuſata eius cõtumacia in ſingulis Edicti terminis, Fiſcalis ſanctæ Inquiſitionis libellum accuſatorium edet, iuxta ordinem traditum à nobis ſupra in hac parte num. 67. quo exhibito, ordine iudiciario procedetur, obſeruata ſancti Officij conſuetudine, & legibus; quibus abſolutis, ſi de crimine verè conſtiterit, de quo in caſu propoſito rarò non conſtat, ſententia in reum pronuncianda eſt, quandocunque proceſſus ritè, & legitimè fuerit abſolutus. Hucuſque Pegna.

170 Qui poſtquam citauit Bernardinũ Diaz & Simancham vbi ſupra, addit immediatè hæc pauca. Et in hoc, inquit, caſu ne fruſtra ſententia ferri videatur; ſtatua abſentis produci ſolet in publicum, & comburenda tradi Miniſtris ſæcularibus.

171 Nihilominus Inquiſitor mitius, & quandoque conuenientiùs ſe geret, ſi non ſtatim ad prolationem dictæ ſententię, & relaxationem delinquentis conuicti curię ſeculari veniat, ſed pro tunc ſolùm modo declaret ipſum eſſe contumacem, vt ſic nõ traditus curię ſeculari, quoties reuerti voluerit, poſſit ad miſericordiam admitti, & cum abiuratione de formali expediri. Ita Souſa, dict. cap. 49. num. 8. cum Eymeco, & Pegna ab eo citatis.

172 Quin etiam ſi poſt dictam relaxationem fictè executam, taliter relaxatus brachio ſeculari, iam ſtatua eius combuſta, compareat per ſe ipſum, vel per ſuum Procuratorem coram Inquiſitore ad excuſandã contumaciam, et allegandas abſentię cauſas, admitti debet, et cum dicta abiuratione de formali reconciliari (excipe caſum, quando eſſet relapſus) et ab hęreſi, de qua plenè conuictus fuerat, velit reſilire. Docent Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 2. num. 20. et tit. 14 num. 10. Farin. dict. q. 185. num. 106. et alij, pręter citatos Souſam, num. 7. Eymer. et Pegn.

173 Qui ibidem 3. par. direct. num. 215. verſ. Magiſtratus, affert doctrinam ſcitu dignã, (cui adhęret Souſa dict. cap. 49. num. 10.) et conducentem ſanè ad dictum effectum reconciliandi cum abiuratione relaxatum fictè brachio ſæculari, ſi velit reſilire. Nam poſt diſcuſſam hinc inde grauem illam dubitationem, an caſu, quo conuictus de hæreſi contumaciter abſens, vel fugitiuus, ſit in ſacris, & cum ſola degradatione verbali, relaxatur fictè curiæ ſæculari, ſi ab iſta poſtea capiatur iuxta pręceptum, quod accipit ab Inquiſitore capiendi abſque reali degradatione, & abſque vlla audientia, poſſit per eam vltimo ſupplicio affici? & reſoluit benè, & benignè Pegna, quòd nõ ſit ei audientia deneganda, ſubditque ſequentibus verbis.

174 Iam Magiſtratus, inquit, ſæculares nõ obſtante verbali degradatione, & traditione ſibi facta in hoc crimine, melius faciẽt, ſi, clericum captum Inquiſitoribus afferãt, vt ab ipſis audiatur, & quid ſit faciendum iudicetur; quod ipſum, & circa laicum putarem obſeruandum, & ideo melius eſſet, vt in talibus ſententijs ferendis Inquiſitores nominatim dicerent, ac iuberent Magiſtratibus ſæcularibus, vt quoties tales in abſentia damnatos inuenerint, & ceperint, id ſibi ſignificare debeant in hæc, aut ſimilibus verbis.

175 Et contra eundem de capiendo ipſum perſonaliter vbicunque locorum officio noſtro ſubiectorum repertus fuerit, &c. Mãdatum executiuum decernendum fore, & eſſe, quemadmodum nunc decernimus, & relaxamus, & exequi mandamus, ipſumque captum carcerandum eſſe per quemcunque iuſtitiæ Miniſtrum; ac eius carcerationem nobis ſignificari debere, vt quod iuſtitia poſtulat exequi valeamus, &c. Hæc Pegna addens ſic.

176 Quæ verba, inquit, & pronunciandæ ſẽtentiæ modum vidimus in quodam manuſcripto libro quo continebatur forma ſententiæ contra tales ferendæ. Hæc ille: quibus præſens Regula ad finem perducta.

Quid ſi abſens, vel fugitiuus tantùm ſit indiciatus de hæreſi, aut eius fautor expediendus ne cum relaxatione? an potius aliquando cum abiuratione?

REGVLA CCCCXX.

177 QVando reus Sancti Officij abſens, vel fugitiuus non eſt cõuictus, ſed ſolum leuiter, aut vehementer indiciatus de hæreſi, citari debet iniuncta excommunicatione, vt compareat, quòd ſi in iſta inſorduerit per annum, eo tranſacto, accuſata per Fiſcalem cum libellis aggrauatorijs eius contumacia, Inquiſitores ſtatim ipſum adhuc non comparentem hæreticum declareat, & curię ſæculari relaxent.

178 Parimodo decidendum de illo, qui poſtquam fautoriam exercuit, impediendo Sanctum Officium, &c. atque ideó in excommunicationem ipſo iure incidit, iſta per annum innodatus, contumaciter

179 ſe abſentauit. Quamquam ſi compareat, etiam poſt dictam relaxationem, pro excuſanda contumacia, vel oſtendenda ſua innocentia, benignè audiendus eſt, & non euacuatis totaliter indicijs, cum aliqua abiuratione, eius cauſa terminanda.

---

180 EN circa modum 13. terminandi cauſas Fidei per condemnationem ſuſpecti de hæretica prauitate contumaciter abſentis, aut fugitiui, caſus duos, ſecundum videlicet, & tertium, quorum ſupra cum Eymerico 3. par. direct. rubric.

de

de 13. modo num. 212. meminimus proprijs ipſius verbis eos accipe.

181 Secundus, inquit, caſus eſt; quando aliquis eſt delatus de hæretica prauitate, & recepta informatione aliquali contra eum, habetur aliqualiter, ſeu leniter ſuſpectus de hæreſi, & ſic citatur reſponſurus de Fide, & quia renuit contumaciter comparere excommunicatur, & excommunicatus ſuſtinet illam excommunicationem per annum animo pertinaci, & ſemper cōtumaciter ſe abſentat. Ita ille de caſu ſecundo.

182 Clarius tamen, & copioſiùs idem Eymericus in forma citandi, quam proponit num. 213. ibi. Ea propter, inquit, cum tu talis delatus nobis de hæretica prauitate, & recepta informatione contra te aliàs de eadē eſſes nobis ſuſpectus leuiter, quòd fores infectus labe prædicta, citauimus te, quatenus coram nobis perſonaliter compareres de Fide Catholica reſponſurus; Cumque citatus renueris contumaciter comparere, excommunicauimus te, ac excommunicatum fecimus publicari, in qua excommunicatione ſtetiſti per annum ſeu annos tot animo pertinaci, latitans, & fugiens hinc inde, ita quod nunc quò te duxerit malignus ſpiritus ignotamus: & cum te expectauerimus miſericorditer, & benignè, vt reuerteteris ad gremium Eccleſiæ Sanctæ Dei, & ad Sanctæ Fidei vnitatem, tu facere contempſiſti in reprobum ſenſum datus. Ita ille.

183 A quo iam tertium caſum audi: Tertius inquit, caſus eſt; quando aliquis impediuit directè iudicium, ſententiam, ſeu proceſſum Fdei Epiſcopi, vel Inquiſitoris; vel qui ad hoc dederit auxilium, conſiliū, vel fauorem, & contumaciter ſe abſentauit. Talis eo excommunicationis mucrone percuſſus, quam ſi ſuſtinuerit per annū animo indurato ex tunc eſt, vt hæreticus condemnandus iuxta cap. Cum contumacia, & per cap. Vt Inquiſitionis §. prohibemus, de hæreticis in 6. Hæc ibi.

184 Sed qualis nam condemnatio in his caſibus ſecundo, & tertio? reſpectu primi, de quo dictum à nobis Regula præcedenti; Eymericus *dict.* rub. de decimo tertio modo terminandi proceſſum Fidei, &c. aſſignat differe etiam ſic.

185 In primo, inquit, caſu ille talis (nempè repertus plenè conuictus de hæreſi) eſt impœnitens hęreticus condemnandus, iuxta cap. Ad abolendam, §. pręſenti. In ſecundo caſu, & tertio non eſt hæreticus impœnitens iudicandus, ſed tanquam, ſeu vt hęreticus impœnitens condemnandus iuxta capit. Cum contumacia, & per capit. Vt Inquiſitionis, §. prohibemus, de hæretic. libr. 6. Ita loquitur ille.

186 Atque hunc loquendi modum meritò laudat Pegna 3. par. direct. commen. 49. quod ſit magis ſecundum Regulas iuris, cū pateat clarè dicta differentia ex ſuppoſitio ne certa in primo caſu conſtare de crimine vt diximus, nequaquam verò in ſecundo, & tertio, ſed tantùm fundari in iuris præ-
187 ſumptione. Nam particulę iſtę tanquā, ſicut, vt, & ſimiles, tametſi, aliquando veritatem ſignificent, hincque fortè Archidiaconus, & Franchus in dict. cap. Cū contumacia prolapſi ſunt ad affirmandum ſemper ita eſſe; at vt plurimum meram ſimilitudinem in ſe continent, & non veritatem capit. Cum dudum, 1. de elect. & alibi ſæpè. Maximè vbi dictæ particulę aſſumuntur in materia præſumptionum, cùm præſumptio non ſit veritas ipſa: quamuis ſæpiſſimè ſuper veritate fundetur.

188 Conueniunt verò caſus ſecundus, & tertius cum primo in diuerſis pręcipuè in modo procedendi, & formandi proceſſum cōtra reos Sancti Officij contumaciter abſentes, vel fugitiuos. Ex quadam Inſtructione Hiſpalenſi cap. 19. Triplicem modum affert Pegna 3. par. direct. quęſtion. 4. commen. 91. ab ipſo latinè redditum, & pro maiori luce pręſentis inſtituti non poſſum non hic exprimere, & tu hoc fine à me traditum acceptare ne graueris.

189 Poſſunt autem Inquiſitores, inquit, fabricare proceſſus contra abſentes vno ex tribus modis. Primò ſecundum formam c. Cum contumacia de heret. lib. 6. videlicet citando, & monendo abſentes, vt compareant ad ſe defendendum, & reſpondendū de iure ſuo ſuper certis articulis Fidei cauſam contingentibus, & ſuper certo hæreſis crimine, &c. ſub pœna excommunicationis cum ſuis admonitionibus in forma.

190 Quòd ſi non comparuerint, iubebunt promotori Fiſcali, vt accuſet eorum contumaciam, & petat litteras, ſeu libellos magis aggrauantes, quibus denuncientur, quòd ſi per ſpatium vnius anni perſeuerauerint in ſua pertinacia, & contumacia, declarent illos hæreticos in forma iuris. Et hìc proceſſus eſt magis tutus, & minus rigidus.

191 Secundus modus eſt, quòd ſi Inquiſitoribus viſum fuerit delictum contra aliquē abſentem debere plenè probari, citent illum per edicta, ſicut dictum eſt, vt veniat reſponſurus, & dicturus ſuper iure ſuo, & oſtenſurus ſuam innocentiam infra triginta dies in tribus terminis diuiſis, vnicui-
192 que termino decem dies tribuendo. Vel concedant illis aliud longius tempus, ſi expedire viderint iuxta diſtantiam, ſeu locorum intercapedinem, in quibus præſumitur, vel præſumi debet habitare prędictos citatos: quos citare debent ad omnia proceſſus acta vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè, quo caſu ſi reus non comparuerit, accuſabitur eius contumacia in omnibus edicti terminis; recipiantque Inquiſitores eius denunciationem, & accuſationem à Fiſcali, conficiantque proceſſum in forma: quibus abſolutis ſi deli-

ctum

ctum viſum fuerit ſufficienter probatum, poterunt abſentem condemnare, eo amplius non expectato:

193 Tertius modus, qui in conficiendo proceſſu contra abſentes obſeruari poteſt, hic
eſt, vt ſi in inueſtigatione proceſſus facti in
Inquiſitione reperitur præſumptio hæreſis
contra abſentem, tametſi delictum non
videatur plenè probatum, poſſunt Inquiſitores decernere edictum contra talem
abſentem notatum, & ſuſpectum de crimine hæreſis, & iubere ei, vt infra certum
tempus compareat ad ſe liberandum, &
canonice purgandum à dicto errore, ſeu
delicto. Eo addito, quod ſi non comparuerit ad recipiendum, et præſtandam prædictam canonicam purgationem, vel non
ſe liberauerit, vel purgauerit, habebunt
ipſum pro conuicto, procedentque ad fa-
194 ciendum quod de iure fieri debeat. Atque hac proceſſus forma eſt aliquantulum
magis rigida; Cæterum iure rectè nititur,
et Inquiſitores prudentes, et litterati eligent modum, quem magis tutum iudicauerint, et melius viderint in practica vſurpari iuxta diuerſitatem cauſarum, quæ ſeſe
offerre poterunt. Hactenus ibi, vt transfert Pegna.

195 Vnde ſaltem in delictis atrociſſimis reus Sancti Officij, de hæreſi etiam non conuictus ſed ſolummodo leuiter, aut vehementer ſuſpectus, ſi contumaciter ſit, et vt cōpareat excommunicetur, nolenſque comparere, in excommunicatione obſurdeſcat per annum, hoc tranſacto, poterit ſtatim ſine dubio ab Inquiſitore vti hæreticus puniri, et brachio ſæculari ficté relaxati iuxta cap. Cum contumacia, et cap. Vt Inquiſitionis, §. Prohibemus, de hæret. in 6. docentque Eymericus, 3. par. Direct. num. 212. Souſa, lib. 2. Aphor. cap. 49. nu. 3. et alij.

196 Secundum eadem iura, cap. Cum contumacia, et cap. Vt Inquiſitionis, ac ſecundum doctrinam eorumdem Eymerici et Souſæ numer. 4. aliorumque parimodo aſſerendum, quòd poſſit ab Inquiſitore tanquam hæreticus puniri, et Curiæ ſæculari tradi ille reus Sancti Officij, qui poſtquam fautor hæreticorum extitit, impediendo iudicium, ſententiam, aut proceſſum Fidei, vel alio modo, et ob id à iure ipſo facto excommunicatus, ſe abſentauit, et licet multoties fuerit iuridicè citatus, contumaciter coram Inquiſitore comparere noluit in dicta excommunicatione per annum integrum obſtinatus perſeuerans.

197 Nihilominus ex dictis Regula præcedēti, num. 172. et 173. à fortiori conſtat, quòd benignius, et quandoque conueniētius aget Inquiſitor, ſi non ſtatim, tranſacto anno, deueniat ad condemnandos, et relaxandos Curiæ ſæculari reos, duplici numero præcedenti expreſſos, ſed tantùm pro tunc eos declaret contumaces; quia ſi hoc in reo de hæreſi conuicto habet locum quanto magis habebit in non cōuictis, ſed, tantummodo indiciatis, ſeu ſuſpectis?

198 Quibus quocunque tempore reſilientes à contumacia comparere velint, ſiue ante ſiue poſt relaxationem non eſt ab Inquiſitore deneganda audientia, ſed ad miſericordiam admittendi, ac cum aliqua abiuratione, ſi non euacuentur contra eos exiſtentia indicia, cum Eccleſia reconciliandi Ita cum Eymerico, cit. Souſa ibidem.

199 Tandem pro reo Sancti Officij abſente citato admitti poteſt, et debet procurator comparens, vt defenſor innocentiæ, dummodo res ſit dubia, et inquiſitus, ſolum de hæreſi ſuſpectus reperiatur. Secùs, ſi plenè conuictus. Ita Simanch. de Cathol. inſtit tit. 52. num. 4. Decian. crimin. lib. 5. capit. 37. numer. 50. Farinac. de hæreſ. quæſt. 185. §. 7. num. 98. et Souſa, lib. 2. Aphor. cap. 49 num. 21. Quibus iam Regula terminatur:

An Inquiſitor poſſit inquirere, aut vltra progredi contra reos Sancti Officij iam mortuos? & qualiter expedienda cauſa circa ipſos.

REGVLA CCCCXXI.

200 Contra inquiſitum de hæreſi, non
ſolum ſi moriatur, dum eſt iam in
carceribus, aut denunciatus tantùm, poteſt Inquiſitor vlterius progredi, ſed quouis etiam tempore poſt mortem eſt locus
receptis denunciationibus cauſam incohā-
201 di, & ad finem vſque perducendi. Hoc
autem nullo modo intelligi debet de hæreticorum defenſoribus, fautoribus, &
receptoribus, ſicut nec de hæreticis pœnitentibus, quorum memoria poſt mortem
202 nequaquam damnatur. Ad hanc item
damnationem requiritur plena delicti probatio, & ab ea ſic executa ſequitur, quòd
oſſa damnati ſint exhumanda, & combu-
203 renda, ſicut, & eius ſtatua. Denique
ſi tantùm adſit ſuſpicio delicti, condemnat etiam eum Inquiſitor, vti de hæreſi ſuſpectum, & abſoluit à cenſuris, vt gaudeat
Eccleſiaſtica ſepultura, &c.

204 Eymericus 3. part. Direct. proponit de hac materia quæſt. in ordine quadrageſimam tertiam hoc titulo breui, An Inquiſitor poſſit procedere cōtra mortuos, qui ante mortem, vel poſt delati sūt eidem de hæretica prauitate extat eius reſolutio multo breuior his verbis.

205 Reſpondemus quod ſic. Subiungit autem probationem ex ſolo iure canonico, cap. Filij de hæret. in 6. vbi dicitur Filij, vel hæredes illorum, qui dum in ægritudinis lecto decumberent, petierunt hæreticos conſolatores, vt ab eis per manus impoſitionem conſolationem reciperent ſe-

cundum peſſimam conſuetudinem eorumdem; ſicque viam fuerint vniuerſæ carnis ingreſſi, ad probandum quòd ipſi defuncti conſolationem illam; imò veriùs deſolationem, non ſanæ mentis effecti ſuſceperint, vel poſt perditam iam loquelam, (cum tamen moris ſit, vt dicitur apud eos quod nullum taliter conſolentur, qui non ſit ſanæ mentis, & memoriam habeat or-
206 dinatam) admitti non debent. Si dum viuebant, diffamati erant de hæreſi, vel ſuſpecti, aut legitimè conſtiterit, quod ſanæ mentis exiſtentes, huiuſmodi hæreticos petierunt: alioquin admitti poterunt prædicti filij, vel hæredes ad probandum præmiſſa, non tamen per vxores, filios, familiares, vel de ſuis aliquos, ſed per teſtes alios fide dignos, & ſpecialiter fidei zelatores. Ita in dicto cap. Filij

207 Idem habetur de verbo ad verbum in litteris Apoſtolicis Vrbani, & Alexandri IV. olim, & in cap. Accuſatus, §. in eo verò, de hæret. in lib. 6. De hoc plenius Archidiaconus ſuper cap. Filij de hæret. lib 6. Hactenus Eymericus, qui ſolis prædictis breuiſſimè ſe expediuit ab hac quæſtione, ſeu materia, quæ ab alijs antiquis præter dictum Archidiaconum, & Recentioribus copioſè tractatur, & diuerſa dubia circa eam excitantur, & diſcutiuntur.

208 Præcipuè à Commentatore ipſius Eymerici Franciſco Pegna 3. par. direct. commen. 92. Dubitatur primò quanto tempore duret actio procedendi cõtra mortuos pœnes Tribunalia Sanctæ Inquiſitionis, ſeu intra quantum tempus extinguatur? Ex communi omnium, & omnino certa doctrina benè reſpondet; quidquid ſit quoad effectum confiſcationis bonorum, circa quam vt videbimus lib. ſequenti, ſpatio quadraginta annorum conceditur hæredibus hæretici defuncti præſcriptio) quoad effectus tamen condemnandi memoriam illius, declarandi eum deceſſiſſe excommu-
209 nicatum, & alios. Nullis quorumcunque annorum ſpatijs actionem procedendi contra talem hæreticum defunctum impediri, aut finiri, ſed poſſe quouis tempore Inquiſitores contra ipſum cauſam incipere, & inceptam iam tempore mortis ad finem perducere. Ita præter Pegnam citatum Simanch. Catholic. Inſtitut. tit. 18. num. 14. Param. lib. 3. de orig. Inquiſitionis quæſt. 4. num. 83. Sanch. in Decalog. tom. 1. libr. 2. cap. 22. numer. 42. Farinac. de hæreſ. quæſtion. 197. §. 4. nu. 86. & alij.

210 Secundò dubitatur à Pegna citato, an in hoc crimine hæreſis actio procedendi contra defunctum habeat etiam locum, præter hæreticos, in fautoribus, receptoribus, defenſoribus, ac credentibus eorũ? Vera, ac certa traditur ab eo reſolutio ex mente Philippi Franci in capit. Accuſatus, §. ſi verò notab. vlt. num. 2. de hæret. in 6. Gondiſal. tract. de hæret. quæſt. 22. n. 8. Ioan. Rojas, in ſingularibus fidei, ſingul. 134. num. 11. & aliorum, quòd non poſſint Inquiſitores poſt mortem procedere contra præbentes hæreticis receptationẽ, defenſionem, fauorem, conſilium, &c.

211 Ratio efficax eſt, quia ex hac actione talia præbendi eis, ſolum oriuntur præſumptiones quantumuis vehementes morte reorum extinguntur, vt cum Simanch. de Cath. Inſtit. tit. 46. num. 77. docet idẽ Pegna ex d. cap. Accuſatus, §. ſi verò, ibi, eius hæredibus non eſt ſatisfactio pro ex-
212 tincto crimine exigenda. Secùs autem erit, ſi dicti hæreticorum receptatores, defenſores, fautores, &c. fuerint etiam hæretici, aut errores defenderint, quòd poſt mortem contra eos procedi poſſit; quia tunc par eſt ratio de illis, atque de alijs hæreticis. Ita optimè idem Pegna ex Zanchino, tract. de hæret. cap. 24. & ex reliquis de inſtituente hæreticum hæredẽ ſimiliter affirmandum, quòd poſt mortem ſemper poſſit damnari. Ita Farinac. citat. num. 97. & Souſa lib. 2. Aphor. capit. 50. numer. 6.

213 Parimodo traditur, vt prorſus verum, & certum, quòd poſſit contra quoſuis hæreticorum credentes iam defunctos inquiri, proceſſumque formari, & ad finem perduci. Videtur hoc manifeſtè deciſum à Concilio Biterrenſi, cap. 18. vbi ſic habetur.

214 Ad hæreticorum, ſeù credentium condemnationem, qui non fuerunt reconciliati canonicè ante mortem, citatis eorum hæredibus, ſiue alijs, qui de iure citandi fuerint, & conceſſa eiſdem opportuna copia defendendi ſimiliter procedatis. Hæc
215 ibi, Et quidem huic doctrinæ videtur fauere textus in dict. cap. Accuſatus, §. ſi verò, vbi nulla ſit mentio de credentibus, quando agitur de extincto crimine poſt mortem, ſed tantùm exprimuntur fautores, receptatores, & defenſores, docent præcitati auctores præcipuè Pegna vbi ſupra contra Gondiſaluum citatum.

216 Sed benè diſtinguit ipſemet Pegna ſequentibus verbis. Mihi, inquit, hæc ſententia veriſſima videtur, à qua non puto recedendum, dummodo accipiatur in his, qui verè, et propriè credentes hæreticorum, tàm ex verbis, quàm ex factis iudicantur; non in illis, qui impropriè dicuntur credentes de quibus dixi ſupra par. 2. ſuper quæſt. 10. §. quidam alij ſunt, vbi videas ad intelligendum hoc diſcrimen.

217 Hæc ille, qui cum Eymerico dict. q. 50. commen. 75. copioſe declarat, qui nam ſint proprie credentes hæreticorum; quinam improprie: de vtriſque iam nos alibi.

218 Tandem dubitatur à Pegna, qualiter procedendum contra defunctos in crimine hæreſis reos? Supponendum pro deciſione primò, quòd poſſit contingere, vt debeat procedi contra defunctum, quando iam fuerat cœpta inquiſitio per Sanctum Officium

cium, antequam moreretur, & conſtiterat prius de eius crimine, vel per propriam confeſſionem, vel per facti notorietatem, vel per teſtes legitimos, poſita hac probatione, ſi talis reus moriatur, ſiue confeſſus, & impœnitens, ſiue negatiuus, poteſt, & debet poſt mortem eius memoria damnari. Ita Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 4. n. 4. & tit. 18. num. 1. & ſequentib. Farinac. de hæreſi, quæſt. 197. §. 4. num. 120. & alij.

219 At ſi dictus reus, probatus plenè hæreticus, moriatur pœnitens, & deſiderans Eccleſiæ reconciliari, non eſt damnanda poſt mortem eius memoria, ſed abſoluendus. Docent idem Farinac. numer. 121. locat. in Iudic. Inquiſit. verbo Cadauera num. 1. & verbo Filij nu. 13. & Souſa dict.

220 cap. 50. num. 13. Excipe, niſi talis reus ſit relapſus, qui tametſi pœnitens, & conuerſus alias iuxta diſpoſitionem iuris canonici ſi viueret, tradendus eſſet brachio ſæculari antequam traderetur, mortuus eſt; Vnde etiam poſt mortem condemnari, & eius ſtatua ad comburendum curiæ ſeculari tradi debet, vt docet bene ex mente aliorum Franc. Pegna 3 par. direct. commen. 92. verſ. idem iudicium eſt, habeturque prorſus certum.

221 Supponendum ſecundò, quòd poſſit contingere, vt poſt mortem etiam multo tranſacto tempore reus in crimine hæreſis quis deprehendatur, & tunc ſit procedendum contra ipſum, licet dum viueret, catholicus cenſeretur. Audi qualiter exemplificet Pegna ibidem cum Prateolo, & Lutzemburgo.

222 Neque enim, inquit, incognitum eſt, multos poſt mortem hæreticos detegi, qui dum viuerent, catholici habiti ſunt; Nam vt cæteros nunc omittam, quendam Hermannum Italum (vt ſcribit Prateolus. lib. 8. cap. 11. de vitis, & ſectis hæreticorum, & Bernardus Lutzemburgus in cathalogo hæreticorum lib. 2. verbo Hermannus) ſcimus multis annis Ferraræ pro ſancto habitum, & cultum; à Bonifacio VIII. iuſſum exhumari, & comburi; quia conſtitit eum, & hæreticum vixiſſe, & impœniten-

223 tem deceſſiſſe. Et Ioannem Vvicleff eodem modo poſt mortem damnatum nouimus in Concilio Conſtantienſi ſeſſio. 8.

224 anno 1415. Hæc ille. Qui ſtatim rectè ſubiungit, ordinem procedendi cõtra hæreticos defunctos poſſe deſumi ex dict. Cõcilio Conſtantienſi ſeſſ. 8.

225 Prædictis ſic ſuppoſitis, quoties, & quouis tempore procedi debet contra aliquem hæreticum defunctum ſeu contra eius memoriam, requiritur neceſſariò vt habeantur claræ, et plenæ probationes delicti. Ita Rojas de hæret. par. 2. num. 30. Farinac. dict. § 4. num. 220. et Souſa dict. cap. 10.

226 num 10. et 11. Imò addit, et meritò Pegna dict. comment. 92. verſ. in hac cauſa, quòd exigantur probationes clariores, et pleniores, quàm cum proceditur contra hæreticum viuum, ob eam rationem, quia defunctus non poteſt ſe defendere.

227 Confirmat idem Pegna ex Inſtructione Abulenſi anni 1498. cap. 4. vbi ſic dicitur; Nec vocetur in iudicium defunctus aliquis nec procedatur contra eius memoriam, & famam niſi plena probatio habeatur, vt indè poſſit condemnari. Ita ibi.

228 Cenſentur autem haberi plena probatio ad hanc condemnationem, quando quis contumax per annum in excommunicatione ex cauſa Fidei perſiſtit, ſi anno elapſo moriatur, Ita Iul. clar. in pract. §. hæreſis, num. 21. Decian. crim lib. 5. cap. 57. n. 6. Farinac. dict. §. 4. numer. 93 & Souſa ibidem num. 5.

229 Adeſt etiam plena probatio ad damnandam memoriam defuncti, qui accuſatus, vel in carcere detentus ob crimen hæreſis, ſe ipſum interfecit: Nam ex hoc præſumitur conuictus, vt ex Cyno in l. 2. C. qui teſtamentum facere poſſunt, quæſt. 4 nu. 6. Docent Pegna dict. commen. 92. verſ. Quòd ipſum Farinac. dict. §. 4. num. 90. & Sou-

230 ſa lib. 2. Aphor. cap. 50. nu. 4 Sed ijdem auctores bene limitant ſic. Niſi filij, aut hæredes probent, quòd non ſe occiderit ex conſcientia illius criminis. Quamquam hanc probationem eſſe valde difficilem per acutè notat Pegna.

231 Exiſtente itaque probatione plena, & legitima de crimine hæreſis contra aliquẽ defunctum Fiſcalis Sancti Officij propoſito libello Inquiſitoribus accuſat; inſtanterque petit, vt ſecundum diſpoſitionem iuris pu-

232 niatur. Quæ accuſatio ſtatim notificanda filijs, aut hæredibus, aut alijs quorum intereſt memoriam defuncti non damnari, ita præſcribitur in Concilio Biterrenſi c. 18. cuius hæc ſunt verba.

233 Ad hæreticũ inquit, ſeu credentium condemnationem, qui non fuerunt canonicè reconciliati ante mortem, citatis eorum hæredibus, & alijs, qui de iure citandi fuerint, & conceſſa eis opportuna copia defendendi, ſimiliter procedatis.) ſic ibi, quòd ex quodam inſtructione Madriliana anni 1561. cap. 61. confirmat Pegna ibi-

234 dem Addẽs, & optimè talem citationem eſſe faciendã aſſignato termino aliquorum dierum per edicta publica, ne fortè allegetur ignorantia. Quòd ſi nullus appareat, qui reum iam mortuum defendat, per Inquiſitorem idoneus defenſor aſſignãdus eſt, tradit etiam Souſa ibidem num. 12.

235 Denique quando tantùm extant præſumptiones hæreſis contra reum defunctũ ex dictis patet quòd non ſit abſolutè condemnandus, ſed ſolum vt ſuſpectus (vide Souſam num 14) cum illæ per mortem extinguantur, abſoluendus tamen, & c. Et his Regulæ, & capiti finem imponimus.

CAPVT VIII.

De expeditione cauſarum Sancti Officij pro conſcientiæ foro, ſeu de vſu iuriſdictionis Inquiſitorum in eo, vel immediatè per ſe ipſos, vel mediatè delegando eam alijs; aut ſecùs, Ac de modo quo Confeſſarij in materijs, ſeu caſibus Sanctæ Inquiſitionis occurentibus ſe gerere debent.

PROEMIOLVM.

1 PErſpicua, & adæquata diuiſione, ſeptem capitibus propoſitis, & explicatis, præſentem librum quintum noſtri Operis de Materijs Tribunalium Fidei, ſeu de Regulis multiplicibus pro formando quouis eorum Miniſtro, præſertim Conſultore, ſatis completum, & abſolutum, quis proſpiciens contenta in eius titulo non exiſtimaſſet? Quippe in illis quæcunque ſpectantia ad naturam, & quidditatem abiurationis, quęcunque ad ſpecies ſingulas, ſeu gradus eius peculiares, quæcunque ad quatuordecim modos, ſeu normas expediendi proceſſus, ſeu cauſas Sanctæ Inquiſitionis cum aliqua abiuratione, vel ſine ea, adeò integrè, & exactè tradidimus, vt nihil prorſus pro illius complemento deeſſe videa-
2 tur. Nihilominus haud vllus credo reperietur, qui huiuſmodi adiunctionem iſtius octaui Capitis non ſolum hinc non reijciat, verum etiam maximopere approbet; cum indè cauſa adiungendi ſumpta, quòd omnia in eo à nobis diſcutienda (hæcquæ, & qualia iam ex appoſito ipſius frontiſpicio, aliqualiter apparet) ad noſtra Tribunalia Sancti Officij maximoperè
3 pertineant, & nullos iſto opportunior ipſa tradendi locus cenſeatur. Ad dictam igitur ipſorum diſcutionem ſubſidium præter diuinum, quod confidimus non de futurum, tùm alij ex auctoribus deciſis, tùm duo doctiſſimi Martinus Delrius diſquiſitionum Magicar. lib. 6. & Cæſar Carena, Tractat. de Officio Sanctiſſimæ Inquiſitionis pat. 2. non exiguum nobis præſtabunt.

An Inquiſitores poſſint vti ſua iuriſdictione in foro poli, abſoluendo ſacramentaliter reos Sancti Officij? aut delegare ſimiliter eam alijs Confeſſarijs? vel ſecùs?

REGVLA CCCCXXII.

4 NEqueunt vllo modo iuxta magis probabile tenendum, nec debent Inquiſitores in conſcientiæ foro immediatè per ſe ipſos ſuam iuriſdictionem circa Inquiſitos de hæreſi, vel apoſtaſia exercere, ſiue eis abſolutionem ſacramentalem aliquando impertiri, caſu extremæ neceſſita-
5 tis excepto. Probabilius item eſt, quod nec mediatè id exequi valeant, ſeu alijs Confeſſarijs dictam iuriſdictionem ad idem
6 delegare. Verum attendendus vniuſcuiuſque Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis ſtylus; alicubi hanc delegationem eſſe vſu receptã alicubi è contra prohibitionem ad vtrum-
7 que extare. Sicuti in noſtro Tribunali Melitenſi à ſacra Congregatione vrbis iniuncta, me teſte oculato, ab antiquo extat.

---

8 PErtractat hac de re exactè, & omnino completè, ſicut de reliquis ſolet, noſter Thomas Sanchez lib. 2. in Decal c. 12. Ac primò notat, non eſſe dubium, vti reuera non eſt, de poteſtate Inquiſitorum iudicandi reos Sancti Officij, & abſoluendi ab hareſi in vtroque foro, caoſa cognita. Nam certum eſt, quòd poſſint vt patet ex cap. Vt officium, de hæreticis in 6. vbi ſic habetur. Si verò aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata venire voluerit ad Eccleſiæ veritatem, ei iuxta formam Eccleſiæ abſolutionis beneficium impendatis.
9 Patet etiam ex Conſtit. Alexandri IV. incip. Cupientes, & Clementis VII. incip. Cũ ſicut. Atque hoc ſimiliter notant Suarez de Fide, diſput. 21. ſec. 4. num. 16. Sanctarellus, tract. de hæreſi cap 5. dub. 7. n. 30. Diana, par. 1. tract. 5. reſol. 3 & alij.
10 Doctrina autem huius notandi poteſt dupliciter intelligi, ſeu practicari, primò ſi hęreticus occultus ad Inquiſitorem accedat ſponte, & ei ſuam hęreſim fateatur, (ſcribente ſcilicet Notario) ac Inquiſitor iniuncta ſecretò abiuratione, eum abſoluat ab excommunicatione, vel remittat ipſum ad Confeſſarium, vt hic ab illa, & à peccato hęreſis, & ab alijs ſacramentaliter eumdem abſoluat. atque hoc in quibuſuis occultis hęreticis comparentibus coram Inquiſitore eſſe valde vſu receptum, ait Suarez loc. addens ſic:
11 Videtur, inquit, eſſe valdè rationabile; Nam cum hæretici occulti non teneantur ſe prodere, & non poſſint ſępè niſi maxima cum difficultate accedere ad Sedem Apoſtolicam, poterunt tunc adire Inquiſitores audita

audita eorum confeſſione, & recepta abiuratione, impoſitaque illis ſalutari pœnitẽtia, poſſint etiam eos remittere ad proprios Confeſſarios, & ab illis ſacramentaliter abſoluantur iuxta Clementinam primam de hæreticis, & in tali caſu abſolutio valet, nõ tantum in foro pœnitentiæ, ſeu conſcientię, ſed etiam in foro externo, & iudiciali, cùm oriatur à iuriſdictione in illo foro. Hæc Suarez, cui adhæret Sanctarellus citatus, illa ad verbum referens.

12 Quamquam ad hunc effectum, quem aſſignat Suarez dictæ abſolutioni, ſeu reconciliationi, quòd ſcilicet valeat pro vtroque foro externo, & interno, requiritur, vt ſcripta à Notario in actis Sancti Officij maneat, vt de ea conſtet, alioquin, vt benè notat ibidem Sanctarellus num. 31. non liberabitur ſic abſolutus, ſeu reconciliatus à noua proſecutione, & iterato iudicio, ſi progreſſu temporis de eodem delicto hæreſis apud alium Inquiſitorem denuncietur: quod ex dicendis ſtatim clariùs innoteſcet.

13 Secundò, quòd habeant Inquiſitores facultatem iudicandi, & abſoluendi in vtroque foro, poteſt ſic intelligi, & ad praxim reduci, vt hoc ordine ſeruato Inquiſitor prius in foro externo cauſam hæretici ſiue denunciati, ſiue ſponte comparentis expediat abſoluens eum ab excommunicatione, & poſteà in foro poli, ſi ſit Sacerdos, quod ſupponitur, eiuſdem confeſſionem audiat, ipſumque ſacramentaliter abſoluat, ad quod tenetur, ſi vrgeat caſus extremę neceſſitatis, & nõ adſit alius Sacerdos.

14 Atque hæc à fortiori defendunt Campegius Gutierrez, Henriquez, & alij, infra pro ſententia affirmante citandi, maximè cum hinc non inſurgat magnum illud inconueniens, à nobis contra hanc ſententiã ſtatim allegandum, quod inſurgere ſi non dictus, ſed oppoſitus ordo ſeruaretur, vt ex ſequentibus magis patebit.

15 Pręmiſſo itaque hoc notando cum eius expoſitione iam cum eodem Sanchez, & cum alijs relatis, & referendis expendamus illud graue dubium, an Inquiſitores habeant facultatem cognoſcendi de cauſis hęreſis in foro conſcientię, & hęreticos abſoluendi ſacramentaliter, ſeparatim à foro externo, ſeu non pręcedente cognitione,

16 aut expeditionę earum in iſto? Non pauci ex claſſicis auctoribus affirmanter reſpõdent. Ita Simanchas de Cathol. Inſtit. tit. 3. num. 5. Gutierrez quęſt. canon. lib. 1. cap. 13. Pram. de Origine Inquiſitionis lib. 3. Campeg. addit ad cap. 34. Zanch. de heret. Toletus lib. 4. ſummæ cap. 4. nu. 5. Bañes 2. 2. quæſt. 11. art. 4. dub. 2. verſic. Pręter aeaduertendum Henr. lib. 6. de pœnit. cap. 7. num. 3. in fine Azor tom. 1. lib. 8. cap. 19. quęſt. 5 & alij adducti à citato Sanchez, qui videtur dubitare an Eymericus ſit huius ſententię, ſed nullum dubium, quòd ſit contrariæ.

17 Fundamentum ſic reſpondendi, ſolùm ſumitur à dictis doctoribus ex iure, & ex Conſtitutionibus allegatis, præcipuè ex illa Clementis VII. incip. Cum ſicut, cuius meminit Pegna in fine Directorij, ſed benè Sanchez vbi ſupra num. 3. cum eodem Pegna 3. par. direct. commen. 12. num 61. affirmat conſtitutionem Clementis VII eſſe intelligendam de abſolutione, ſeu expeditione cauſę in foro externo, facta confeſſione coram Notario, adiuncta abiuratione, & iuridica reconciliatione, non publica, ſed ſecreta, atque idem eſt iudicium de alijs conſtit. ac iure citat.

18 Vndè ipſe Sanchez addens aſſerit, quòd ob ſolam dictorum, aliorumque doctorum auctoritatem cogatur dicere hanc partem affirmantem Inquiſitores habere talem facultatem, eſſe probabilem, & quòd indicet contrariam negantem eſſe multo probabiliorem, quæ tanti Doctoris aſſertio videtur totaliter admittenda.

19 Partem autem negantem, cui magis adhęreo abſolutè tuentur multi, ac graues auctores, vt Couarru. regula peccatum, 2. par. num. 7. vbi ait, quòd hęreticus per accidens occultus, confitens ſecretò ſuum delictum Inquiſitore abſoluendus ſit ſecretò ab eo in Tribunali; per quam particulam in Tribunali, indicat ſe loqui de abſolutione iudiciali pro foro externo, & tueri hanc partem negantem, ergo teſte Sanchez, malè pro contraria allegatur.

20 Tuetur etiam negantem Suarez dict. ſect. 4. num. 18. ad obiectionem ex allegata Conſtit. Cùm ſicut, Clemen. VII. deſumptam, aliter, ſed efficacius reſpondet tom. 5. in 3. par. D. Thomę, diſput. 43. ſect. 1. num. 5. quòd ibi fuerit facta conceſſio non perpetua, ſed perſonalis, nempè Paulo Burigellę Vicario Generali Ordinis Prędicatorum, & quòd non tranſierit ad ſucceſſores ſed per mortem eius ceſſauerit. l. 3. ff. de legibus, & S. Sed quod Principi Inſtit. de iure naturali.

21 Eamdem verò partem negantem defendit poſt Ricciullum, de iure perſon. Barboſam, de officio Epiſcop. Farinac. de hæreſi, Garzia de Benefic. & alios, quos peculiariter citat, Sanctarellus, dict. dub. 7.

22 num. 31. Qui num. 32. efficaciorem multò ſolutionem tribuit cum dict. Ricciullo, illi obiectioni ex Conſtitutione; cùm ſicut Clementis VII dato ſcilicet, quòd ab ea, vel ab alijs Conſtitutionibus Pontificijs, aut à quouis iure antiquo talem facultatem abſoluendi ſacramentaliter hæreticum Inquiſitores habuerint, poſtea tamen fuerit iam reuocata per Bullam Cœnæ, quę ſingulis annis renouatur, quidquid dicant alij in contrarium.

23 Præcipui item defenſores dictę partis negantis ſunt Eymeri cus 3. par. direct. n. 59. agens de ſpontè venientibus in tempore gratiæ, verſ. Attendat tamen, & Pegna, ibi, commen. 12. ſuper num. 59. & 61. vbi ex-

expreſsè docet, quòd prꝍallegata Conſti-
tutio Clementis VII debet intelligi de ab-
ſolutione in foro externo coram Notario,
& teſtibus præcedente abiuratione,
24 Quòd ſi inſtes, ibi dici poſſe talem hæ-
reticum occultum abſolui extraiudiciali-
ter. Reſpondet benè Sanctarellus in fine
dicti numeri 31. quod ſit ſenſus, non eſſe
ſeruandam integram, & perfectam formam
iudicij externi; non tamen ibi dicitur, nõ
debere fieri modo aliquo iudiciali, vt de
abſolutione poſſit conſtare in foro externo;
quod eſt etiam vtile hæreticis reuertenti-
bus ad fidem; Nam ſi contingat poſtea eo-
rum hęreſes manifeſtari, non poterunt am-
plius puniri, cum ſint abſoluti ab Inquiſi-
toribus coram Notario, & aliquo teſte, vt
notauit Campeg. loc. cit. & cùm abſolutio
detur ſecreto, ſatis eorum famæ conſulitur.
Ita ille.
25 Verùm cùm prꝍcęteris Eymericus effi
caciſſimè oſtendat, nullo modo compete-
re Inquiſitoribus facultatem audiendi con-
feſſionem hæretici occulti, eumque abſol-
uendi ſacramentaliter, eo quod ex tali
confeſſione, & abſolutione poſſit ſequi ma-
ximum inconueniens, & ſcandalum, præ-
ſertim ſi immediatè per ſe ipſos id exequã-
tur, conuenientius duxi ipſius Eymerici
verba referre.
26 Attendat tamen, inquit, Inquiſitor ta-
liter venientes, qualiter velint detegere
errorem ſuum. Nam ſi volunt detegere
tantum in foro pœnitentiali per modum
confeſſionis ſacramentalis Inquiſitor non
admittat, nec confeſsiones eorum audiat;
non enim Inquiſitores, vt Inquiſitores ſũt
iudices in foro pœnitentiali, & interiori,
ſed iudiciali, & exteriori. Vnde ad confeſ-
ſiones ſacramentales libenter accedere nõ
debent, ne Inquiſitionis officium deluda-
tur, & ſacramentum pœnitentiæ contemna-
27 tur, & ipſe Inquiſitor audiens tales con-
feſſiones ſacramentales ſcandalizetur. Nã
ſi Inquiſitor audiat aliquem in confeſsione
ſacramentali, & ille confiteatur, quòd tã-
to tempore in tali errore perſtitit, & ille
multos infecit, vel aliquid ſimile; Et poſt
proceſſu temporis de his denunciatur, ſeu
accuſatur Inquiſitori, & ille iudicialiter
inquirit, factum detegitur, ille citatur, me-
dio iuramento interrogatur, & imponit In-
quiſitori, quòd ſecretum confeſsionis re-
uelauit, & eumdem, & ſacramentum pœ-
28 nitentię ſcandalizabit. Frequenter enim
repertum eſt, (& qui vidit, & comperit,
ſcit quia verum dicit) quod tales dubitan-
tes, & timentes ne præueniantur per In-
quiſitorem petunt, ne ſic confeſsi detegi
poſsint, nec puniri. Quare confeſsiones
ſacramentales talium non ſunt ab Inquiſi-
toribus admittendæ; detegent ergo crimẽ
ſuum, & errorem coram Inquiſitore in fo-
ro iudiciali. Hæc ille, quibus ad rem nihil
conuenientius adduci poteſt.
29 Dixi, præſertim ſi immediatè per ſe ip-
ſos id exequantur, nam ſi executio ſit me-
diata, nempè ſi delegent ſuam iuriſdictio-
nem alijs Confeſſarijs, non inde inſurget
prędictum inconueniens, & ſcandalum;
cum poſsit confeſſor, poſt auditum in con-
feſsione ſacramentali hæreticum occultum
accedere ad Inquiſitorem, et non manife-
ſtata ei perſona pœnitentis, nec qualitate
hereſis, facultatem ad ipſum abſoluendum
30 accipere. Verùm, licet in hoc caſu non
probetur à dicto inconuenienti pars negãs,
probatur tamen efficaciter ſic; quia ſi non
habent facultatem Inquiſitores abſoluen-
di hæreticum immediatè per ſe ipſos, neque
habebunt medijs Confeſſarijs, concedendo
eis talem facultatem; Nemo enim conce-
dit, ſeu dat, quod non habet. Item quia
Inquiſitores ſunt ſolum conſtituti iudices
in cauſis hæreticorum quoad forum exter-
num, & iudicialem, et nullibi habere eos
talem facultatem pro foro poli legitur; er-
go nullo modo eſt eis concedenda. Ita
præter alios citatos Eymericus 3. par. Di-
rect. num. 59. et Sanctarellus ibidem.
Conceſſo tamen quod pars affirmans ſit
31 aliqualiter probabilis, duo conſequenter
tenenda ſunt; primum quod dicta facultas
abſoluendi hęreticum in foro conſcientię,
conceſſa in illa Conſtit. Clemen. VII. com-
petat cuilibet Inquiſitori, et non ſoli. Con-
ſiſtorio omnium. Docet Sanchez dic. cap.
22. num. 4. cum Gutier, Graff. et Vitald.
per eum citatis. Inde probat, quia idem
conceditur, ibi, Commiſſarijs Inquiſitorũ;
at Commiſſarij non habent conſiſtorium,
etc.
Secundum tenendum eſt, concedi in
32 illa Conſtitutione Clemen. VII. vnicuique
Inquiſitorum, et non ſoli Conſiſtorio om-
nium, facultatem delegandi iuriſdictionem
alicui Cõfeſſario ad abſoluendum ſacramẽ
taliter hæreticum; Tradit benè idem San-
chez num. 4 quidquid alij dicant, vel du-
bitent) inde oſtendit, quod poſsit delega-
ri, quia non committitur cuilibet Inquiſi-
tori inſtar Confeſſarij priuati, cui nudum
Miniſterium committitur; ſed ea facultas
eſt perpetuo annexa Inquiſitoris officio, ac
proinde eſt delegabilis ab Inquiſitore etiã
non Sacerdote, vt ait idem Sanchez, et
33 Diana citando. Quod autem vnicuique
Inquiſitorum concedatur, ex dictis nume-
ro præcedenti 31. Supponit Sanchez eſſe
certum reiecto Henriquez per eum citato,
qui ait ſoli Conſiſtorio illorum omnium id
competere.
34 Vltimo loco concludimus in noſtra Regu-
la eſſe attendendum ad ſtylum, ſeu vſum
vniuſcuiuſque Tribunalis Sanctę Inquiſitio
nis, circa quod Antonius Diana 1. par. tr. 5.
Reſol. 3. cum multis alijs aſſerit, facultatẽ
abſoluendi ſacramentaliter hæreticum oc-
cultum, & delegandi eam alijs, præcipuè
competere Inquiſitoribus Hiſpanię, & Si-
cilię, quanam verò via, an ex aliqua Bulla
Pontificia? non exprimit, maximè cùm in
illa

Digitized by Google

illa ſæpius allegata Clemen. VII. tantum
ſit ſermo de Inquiſitoribus Italiæ, & Reli-
gione Prædicatorum, vt notauit citatus
35 Sanchez num. 3. Ex vſu forte ſic faciendi,
quem Panormi Diana iudit, illud ipſe de-
ducit; de quo vſu teſtificatus eſt mihi 24.
ab hinc annis R. P. Ioſephus Caſtelnouus
tunc Rector huius Collegij Melitenſis, &
modo Prouincialis Mediolanenſis Prouin-
ciæ.

36 Quidquid tamen ſit de dicto vſu in Tri-
bunalibus Hiſpaniæ, & Siciliæ, qui creditur
iam nunc ſublatus; quoad Tribunalia Ita-
liæ, & alia ſubiecta Sacræ Congregationi
Sancti Officij Vrbis; certum eſt, quòd non
habeat locum ex diſpoſitione, & iuſſu eius
37 talis vſus. Nam hac de re interrogata
Sacra Congregatio, teſte Sanctarello dicto
dubio 7. num. 31. circa medium, ſic dici-
tur reſpondiſſe, non poſſe Inquiſitores ab-
ſoluere ſacramentaliter hereticum occultũ
neque ad id alicui Confeſſario iuriſdictionẽ
delegare; atque Carena 2. par. tit. 2. §. 7.
num. 61. ait quòd ita fuerit deciſum à ſu-
premo Vrbis tribunali.

38 Tandem quid in hoc facto de noſtro Tri-
bunali Melitenſi? Quondam, quòd fortè
dicta deciſio, ſeu prohibitio Sacræ Congre-
gationis, adhuc non emanaſſet, aut hùc nõ
perueniſſet, ſcio aliquando, antequam
ad hanc Inſulam accederem fuiſſe delegatã
cuidam Patri noſtro iuriſdictionem ab Illu-
ſtriſſimo Domino Inquiſitore D. Antonio
Hortenſio ad abſoluendam ſacramentaliter
mulierem quandam ſortilegam, quæ abſo-
lutio non ei profuit pro foro externo cùm
poſtea tempore Illuſtriſſimi Domini Inqui-
ſitoris D. Leonetti della Corbara denuncia-
ta fuit de eiſdem ſortilegijs, & expedita
iudicialiter, eo quòd non conſtaret de
illa.

39 Ob dictam itaque delegationem iu-
riſdictionis pro foro poli, & ob alias, cre-
do, ab antiquioribus Inquiſitoribus exe-
citas, quas ignoro iniunctum fuit noſtris
Inquiſitoribus Melitenſibus à Sacra Con-
gregatione Vrbis ne vnquam immediatè
per ſe ipſos ſacramentaliter hereticos oc-
cultos abſoluant, neque mediatè ad abſol-
uendum parimodo illos Confeſſariis facul-
tatem tribuant, vt patet ex litteris eiuſ-
dem Sacræ Congregationis in Archiuio
noſtri Tribunalis regiſtratis 5. Maii anni
1606.

40 Quo hùc perueni, & in eo, poſt inceptam
profeſſionem Theologiæ Moralis, munus
Conſultoris Sancti Officii exercere in-
choaui; quod Deo Optimo Maximo ſit
gloria.

*Reis ex cauſis Fidei carceratis petenti-
bus confeſſarium, concedendus-
ne aliquando? an etiam dandus
licet non petant? Et ad
quem finem?*

REGVLA CCCCXXIII.

41 VT plurimum carceratis in Sancto
Officio ob hæreſim poſtulantibus
Confeſſarium, denegari hic non debet ab
Inquiſitore; per quem tamen expediet, vt
eius electio, attenta qualitate poſtulantis
42 prudenter fiat. Quinimò tametſi non po-
ſtulent, mittendus eſt eis Confeſſarius; &
quidem ſemper ſine mora quando ægro-
tant cum manifeſto vitæ periculo, aut cum
iam condemnati traduntur curiæ ſæculari
vltimo ſupplicio afficiendi, vt ipſos ad trã-
ſitum ex hoc ſæculo benè diſponat: vel etiã
aliquando ante condemnationem, vt eoſ-
dem excitet ad manifeſtandam delictorum
43 veritatem ipſis Inquiſitoribus. Verumta-
men iſti nequaquam poſſunt ob vllã cauſã
quidquam ex auditis in Confeſſione ſacra-
cramentali petere, aut inquirere à Confeſ-
ſario; ſicuti neque hic aliquid illis indica-
re: quòd ſi iniuſtè, & ſacrilegè violando
ſigillum indicet, ex iſta indicatione
inditium contra reum nullo modo inſur-
get.

44 DOctrina præſentis Regulæ ex ſe to-
ta perſpicua eſt; ad hanc verò eius
perſpicuitatem aliquanto magis, & bre-
uiter oſtendendam, quam ante ſignanter
nobis proponimus? vix alium, quam Frã-
ciſcum Pegnam, 2. par. direct. commen.
25. ſuper Concilium Tarraconenſe: vbi
poſtquam diuerſa diſcutit circa tractata
in eo Concilio pro maiore eorum declara-
tione, præcipuè circa quæſtionem illam
grauem. An ab Inquiſitoribus adhibenda
ſit fides ſacerdoti affirmanti ſe abſoluiſſe
ſacramentaliter aliquem hereticũ (de qua
nos aliquid paulo poſt,) nonnulla excitat,
& decidit dubia, ſpectantia.
46 Primum, num vinctis, & in carcere re-
cluſis pro cauſa fidei concedi debeant Con-
feſſarij? Non deſunt, qui huic quæſito ne-
ganter reſpondent ob eam rationem, quia
tales carcerati, dum his pendet, & cauſa
non eſt expedita, præſumuntur heretici, ac
proindè indigni videntur tanta benignita-
te, & conſolatione. Hanc negatiuam re-
ſponſionem amplectitur Simanchas, de
Cathol. inſtit. tit. 16. num. 30. limitans in
duplici caſu eius verba accipe.
47 Iis autem, inquit, qui ſunt carcere re-
cluſi, copia confeſſoris facienda non eſt;
Excepto, ſi plenè Iudicibus hæreſis con-
feſſi fuerint, aut in extremum vitæ diſcri-
men venerint. Tunc enim abſoluendi à
con-

confeſſario, & ab Inquiſitoribus reconci-
liandi ſunt Eccleſiæ, & in loco ſacro ſecretò
ſepeliendi, donec ſententia publicè profe-
ratur; Et ita in Hiſpania vtimur: In Italia
vero facilius datur vinctis copia confeſſa-
rij. Hactenus ille.

48 Attento itaque vſu Tribunalium Italiæ
meritò amplectenda ſententia affirmans,
quod carceratis in Sacro Officio pro cauſa
fidei, etiam priuſquam confiteantur ſuos
errores Inquiſitoribus, ab ijs Confeſſarij
concedi debeant; ſicuti eam amplectitur
Pegna dict. commen. 25. verſ. ac primùm
49 ex mente Reuerendiſſimi P. Fr. Thomæ
Zobbij ſanctæ Inquiſitionis Romanæ Ge-
neralis Commiſſarij, viri pietate, & peri-
tia Theologica clariſſimi recrè aſſerentis
hoc de conceſſione confeſſarij carceraris
ſancti officij nunquam obeſſe poſſe, & in-
terdum valdè prodeſſe, ſi à confeſſarijs
moneantur, & excitentur ad manifeſtan-
das ſuas hæreſes Inquiſitoribus, vt ipſe-
met Pegna ab illius ore audiuiſſe teſta-
tur.

50 Cauendum verò circa rem iſtam ab op-
poſito, & vitioſo extremo nimietatis, in
quod apparet inclinare, ni fallor, eundem
Pegnam, dum ibidem ſic dicit: benignius
tamen videtur toties eis confeſſarios cō-
cedere, quoties illi petierint. Sed quid
ſi ſingulis diebus petant? quid ſi tertio
quoque die, vel ſingulis hebdomadis? Nō-
51 ne inſurget ſuſpicio quòd tàm frequenter
Confeſſarium petat carceratus, (vt aliud
peius omittam) ad euitandum, aut ſaltē
minuendum tædium, & moleſtam ſolitu-
dinem carcerationis, quibus magis indu-
citur carceratus ad manifeſtandos ſuos er-
rores, quàm perſuaſionibus Confeſſarij?
Particulæ ergo, toties, & quoties intelligi
debent cum moderatione, nempè prout
Inquiſitor expedire iudicauerit.

52 Hinc ad ipſum Inquiſitorem ſpectare
diximus electionem Confeſſarij in particu-
lari, & non concedere quemcunque carce-
ratus voluerit. Quin etiam oportet, quod
bene notauit idem Pegna, vt in hac con-
ceſſione Confeſſarij ille cautè procedat, &
plura obſeruet, ne inconueniens aliquod
ex ea ſequatur. De cautelis in eius exe-
cutione adhibendis, & varijs piè, pruden-
terque obſeruandis habetur completè in
Inſtructione Madriliana anni 1561. c. 71.
per ſequentia verba

53 Si reus, inqit, aliquis ægrotauerit in
carceribus, præterquam quod Inqiſitores
debent diligenter curare, vt ei fiat medi-
cina, exhibeanturque cuncta ad ſalutem
eius neceſſaria conſilio medici, ſeu medi-
corum, qui ei medentur; ſi petierit Con-
feſſarium, debet ei Concedi, qui ſit ſpecta-
tæ probitatis, & de quo plenium confida-
tur, à quo iuramentū exigatur, de cuſto-
diendo ſecreto; & quod ſi pœnitens ei di-
xerit aliquid in Confeſſione, quod velit
reuelari extra carceres, ne in hoc vllo mo-
do ei obtemperet, nec ſimilia mandata
54 reuelet. Quod ſi extra Confeſſionem ei
fuerit aliquid iniunctum, id Inquiſitoribus
manifeſtabit. Ad hæc Inquiſitores confeſ-
55 ſarium admonebunt, ac inſtruent, qaliter
ſe gerere debeat cum pœnitente, vt vide-
licet dicat ei, quòd cùm ſit pro hæreſi in-
carceratus, ac de ea reus accuſatus, non
poteſt abſolui, niſi iudicialiter hæreſim,
ſuam manifeſtet. Et cætera relinquente
Confeſſoris iudicio, & conſcientiæ: qui
debit eſſe doctus vt intelligat id, quod in
cauſa tali, fieri conueniat) hæc ibi à Pe-
gna citato latinè reddita.

56 Sed quid ſi de repentè carceratus Sancti
Officij, aut etiam ſpontè comparens hæra-
ticus reperiatur in extremo mortis articu-
lo, & non ſit tempus ſufficiens ad recon-
ciliandum eum iudicialiter in foro exter-
no? Præter dicta paulo antea nu. 47. cum
Simancha, faciunt pro deciſione dubij,
quæ habentur in Concilio Arauſicano c.2.
nempè Hæreticos in mortis diſcrimine po
ſitos, ſi catholici eſſe deſiderent, ſi deſit
Epiſcopus, à Præſbiteris cum Chriſmati,
& beneditione conſignari placet.) hæc
57 ibi: Atq addit Pegna ibidem tum in talī
caſu nulla ſit reſeruatio, quiuis ſacerdos
poterit abſoluere quoſcūque pœnitentes à
quibuſuis peccatis, & Cēſuris iuxta Con-
cilium Trident ſeſſ. 54. cap. 7. de caſuum
reſeruatione.

58 Quid item ſi carceratus ex cauſa fidei
non petat Confeſſarium, dum ægrotat,
cum tamen medicus affirmet morbum eſſe
periculoſum? Certum eſt, quòd teneantur
Inquiſitores curare, vt inducatur ad faciē-
dam confeſſionem, & ad ſatisfaciendum
prius iudicialiter ipſis Inquiſitoribus, ac
pro vtroque effectu mittere ei Confeſſari-
59 um pium, doctum, & prudentem. Ob-
tenta autem dicta ſatisfactione, & recon-
ciliatione iudiciali in foro externo, Con-
feſſarius abſoluet illum ſacramentaliter,
vti diſponit dicta Inſtructio Madriliana, &
tradit ex certa doctrina idem Pegna vbi
ſupra.

60 Pari etiam modo affirmandum de quo-
uis alio caſu, in quo reus Sancti Officij etiā
non ægrotus, reperitur in articulo mortis,
aut ei proximus, vt quando traditur bra-
chio ſæculari, quòd tametſi non petat, de-
beat prouideri ei ab Inquiſitoribus de Cō
faſſario perito, & prudente, vt per ſe patet:
61 Cum autem in caſu, quo dictus reus pro
eruenda veritate eſt torquendus, vbi habi-
lis à Ghirugis iudicatur, poſſit adhùc con-
tingere, dum torquetur, vitæ periculum,
& de repentè mori, ſicuti aliquando con-
62 tigit; Cenſet benè Martinus Delrius diſ-
quiſ. magicar. lib. 6. cap. 1. ſect. 3. quòd non
expediat Confeſſarium eſſe præſentē tor-
turæ, ſed oporteat eum manere in cubicu-
lo vicino, vt tortu verſanti in periculo vi-
tæ ſuccurrat. Audi circa hoc eiuſdem Mar-
tini verba, præmiſſis aliquibus ex ipſo,
qui-

quibus attinguntur huc ſpectantia.
63 Quoad animi, inquit, præparationem
magna in hoc crimine Confeſſarijs ſe diffi-
cultas offert. In primis cauendum puto
iudicibus, ne reis mortis ſententiam per
quoſuis denuncient; deligendi potius viri
pij, & prudentes, qui hoc indicent verbis
prudentibus, & ſimul adhortentur ad bo-
nam, & ſeriam præparationem: Docet
autem in hoc maximè crimine experientia
non expedire eos, qui Confeſſarij ſunt fu-
turi, ante ſententiæ pronunciationem
ad reos accedere, vt eorum Confeſſionem
excipiant. Vix enim verum fatentur, dum
64 ſibi timent à delatione. Item docet eadem
experientia, non eſſe vtile, imò ſæpius no-
xium eſſe, ſi ipſemet Confeſſarius mortis ſẽ-
tentiam reo intimet. Sic enim à tali nun-
cio vt plurimum abhorrent, vt raro poſto
modum rectas, & ſinceras admonitiones
in animum admittant. hæc ille; quibus duo
documenta à Confeſſarijs reorum ſeruan-
da continentur; Et quidem ſecundum di-
ligenter perpetuò ſeruaui.
65 Subiungit autem idem Delrius ſic; Illud
quoque memini à me quæſitum aliquãdo:
An dum in tormentis reus verſatur, liceat,
vel expediat, quæſtioni Confeſſarium in-
tereſſe? Scio id latrunculatores à Sacerdo-
tibus aliquando petere: ſed impudentio-
res illi an imprudentiores iſti, qui fa-
66 ciunt, neſcio. Abuſus eſt certè, propter
irregularitatis multa, quæ ſe hic inge-
runt pericula Quæ ibi neceſſitas Confeſ-
ſarij? imò quæ vtilitas? hortetur ad ſi-
lentium? cauſa eſt cruciatus augendi:
hortetur ad Confeſſionem veritatis?
mortis ſententiam accelerat. Abſit potius,
& fugiat à tam acerbo, & ferali ſpectaculo
Sacerdos, ſeque contaminari putet, ſi pro-
pior adſiſtat, & oculis hauriat hanc carnifi-
67 cinã. Et apertè id prohibitum in Cõcil. An-
tiſſiodorenſi, Canone 33. Non licet Præsby-
tero, nec Diacono ad trepalium, vbi rei tor-
quentur, ſtare, vbi noua vox, Trepalium
68 vt puto de equuleo. Nihilominus fateor
illud vtile futurum: ſi in vicino quopiam
cubiculo ſit, vt ſi in mortis periculum reus
incideret, iuuare poſſit celeriter, & defi-
cienti venire ſuppetias morienti adeſſe Cõ-
feſſarium neceſſe eſt, propter diaboli inſi-
dias, qui calcaneo inſidiatur, hoc eſt vlti-
mo vitæ humanæ actui: ita ille.
69 Tandem carceratis in Sancto Officio non
ægrotis, ſed ſanis, etiam non petentibus
poteſt fieri copia Confeſſarij eo fine, vt hic
eos, qui ſunt negatiui, prudenter, ac ſua-
uiter inducat ad manifeſtãdas ſuas hæreſes
70 Inquiſitoribus. Iſti tamen illud in primis
præcauere tenentur, ne de geſtis in Confeſ-
ſione quidquam à Confeſſario ſcire inten-
dant, nec de his nimis ſollicitè ab illo in-
quirant. Quòd ſi iniuſtè, ac impiè com-
pellatur Confeſſarius aliquid de auditis in
Confeſſione manifeſtare, debet compellen-
ti non obedire, & poteſt etiam cum iura-
mento affirmare, ſe nihil ſcire; nam non
ſcit vt homo, & priuata perſona, bene ta-
men vt Deus, cap. Dilectus, de exceſſibus
Prælat. ibi gloſſ. & communiter Doctores
cum D. Thoma 2.2. quæſt. 70 art. 5. ad 2. tra-
71 ditque Pegna loc. cit. Verum in duobus ca-
ſibus licitum eſt Confeſſario, imò aliquan-
do oblitorium, manifeſtare aliquid in Cõ-
feſſione auditum Inquiſitoribus: primò ſi
id faciat ex licentia, aut ex commiſſione
ipſius pœnitentis, patet ex cap. ſignificaſti
de adulter. & ex vi rationis, quia pænitens
renuntiare poteſt iuri in fauorem ſuum in-
troducto, eſtque certum pœnes Theolo-
gos in 4. diſt. 18. & Iuriſtas, in c. Matthæus,
de ſimonia, vt tradit Delrius, dict. ſect. 2.
72 verſ. duo denique. Qui benè ſic addit cũ
Maſcardo de probat. concluſ. 1286. Sacer-
doti, inquit, dicenti ſe licentiam à pœni-
tente habuiſſe non ſemper credendum; ſed
dumtaxat, ſi & ipſe bonæ ſit famæ, & iure-
iurando id confirmet, & pænitens ei non
73 contradicat, ita ille. Secundò, ſi Confeſ-
ſarius aliunde, ſeu alia via, extra Confeſſio-
nem ante, vel poſt eam idem reſciuerit,
etiam ab ipſomet pœnitente non in vim
Confeſſionis; licet ſub ſecreto ſit dictum, &
præmiſſa proteſtatione ne reuelet, poteſt,
& debet coram Inquiſitore deponere, ac
veritatem reuelare, ita D. Bonauen. in 4.
diſt. 21. art. 2. quæ. 3. Palud. ibidem, quæſt. 3.
Nauar. in cap. Sacerdos, de pænitent. Inno-
cent. in cap. qualiter, & quando, el. 1. de
accuſ. & alij, quos referunt, & ſequuntur
Pegna, diſt. comment. 25 verſ. Quod ſi reus
crimen, & Delrius, dict. ſect. 2. verſ. ſecun-
74 dus caſus Oſtenditur inde efficaciter, quia
ſi Confeſſarius non poſſet taliter cognita
reuelare, Confeſſio ſacramentalis vergeret
in damnum publicum, cum manifeſtè ap-
pareat, quod illa eſſet mera fraudum pa-
trocinatio, & iudiciorum contra delicta
patrata coram Sacerdotibus, perniciosa
euerſio, quippe cum iſtis ea patrantes cõ-
fiterentur, & liberi manerent.
75 Limitationem etiam hic egregie adiugit
idem Delrius ſic: Cauendum, inquit ta-
men Sacerdoti, ne hac licentia vtatur, niſi
in re grauiſſima; Nam facile ſcandalum ſe-
queretur, ſi frequenter, & in leuibus rebus
ea vteretur. Item cauendum, ne quid am-
plius dicat, quam quod extra Confeſſionẽ
76 cognouit. Sacerdoti verò dicenti ſe ex-
tra Confeſſionem id reſciuiſſe, non credi,
niſi id probet, & ſi non probat, extra or-
dinem puniendum arbitrio iudicis, com-
muniter cenſent Canoniſtæ; ſed hoc arbi-
tror de Sacerdote malæ famæ intelligen-
dum; nam in eo, qui bonæ eſt, putarim
ſufficere iuſiurandum pro probatione, ſi
teſtes deſint, cur enim non hic ſufficiat,
quod in priore caſu ſufficere fatentur, ita
ille. Atque prædictis duobus caſibus ex-
ceptis, nunquam licitum eſt Confeſſario ali-
quid de auditis in Cõfeſſione Inquiſitori-
bus manifeſtare.

Reſtat

77 Reſtat vltimo loco decidamus breuiſſimè cũ noſtro anteſigno Pegna dict. comment.25.verſ Sed hoc eſt illud graue, & curioſum dubium. Num, poſito quòd Confeſſarius de facto, aut per imprudentiam, aut per malitiam, aut per coactionem, aut alia quacunque de cauſa reuelauerit audita in Confeſſione Sacramentali, hæc reuelatio faciat indicium, aut probabilitatem aliquam, ita vt ex vi eius Iudex, ſeu Inquiſitor poſſit exercere actus iudiciales contra eum? Accipe compendioſam ab eo deciſionem proprijs ipſius verbis.

78 Omiſſis, inquit, multis, breuiter reſpõdeo, hanc Confeſſionem factam de delicto manifeſtato in Confeſſione Sacramentali, nullum, penitus effectum operari, nec facere aliquod indicium ad torturam. Quia talis Confeſſio fuit facta tanquam ſoli Dei, & non tanquam homini; arg.tex.in cap. Si Sacerdos, de offic. Ordi. tradit. Bald.in l. Archygerontes, cap.de Epiſc.audient,quẽ refert,& ſequitur Antonius Gomez,tom.3. variar. reſol.cap.13.num.9. aſſerens dictum huius Sacerdotis nullam penitus facere fidem; & hæc opinio, eſt valde æqua, & iuſta: Nam ſi tales reuelationes aliquid probarent, planè in manifeſtum Sacramenti Confeſſionis, & ſigilli ſecreti detrimentum verterentur, hucuſque ille.

79 Qui addit confirmationem ex quadam Synodo, habita ſub Carolo Magno, teſte Mariano Victorio,lib.de Sacramento Confeſſionis cap.11.En verba Synodi: Præsbytero, inquit, non licet peccatum Epiſcopo prodere, quia ſuper eum eſt. Et ſi fortè Sacerdos peccatum, ſibi in Confeſſione patefactum, reuelauerit,præter depoſitionem & alias pænas, credi ei non debet, tum quia teſtimonium vnius, nullius, vt iura inquiunt, teſtimonium eſt cum in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum; tum etiam quia reuelando deliquit, & delinquendo tanquam infamis à teſtimonio ferendo, in eo præſertim, in quo teſtando peccat, reijcitur, hæc ibi.

80 Poteſt item confirmari per reſponſionẽ ad illud dubium iam tactum: An credi debeat Confeſſario aſſerenti ſe abſoluiſſe hæreticum occultum? quia ſi pars negans eſt tenenda, & Inquiſitores propter aſſertionem illius, in fauorem hæretici, ſiue viui, ſiue defuncti,non debent recedere ab illis, quæ in proceſſu ordine iudiciario contra

81 reum probata extant; cum ſit communis, & recepta ſententia tum Theologorum, præſertim D.Thomæ 22.quæſt.67.ar.2 tum Iuriſtarum omnium, eſſe ſemper iudicandum ſecundum allegata, & probata, & non iuxta indicia priuata, & non iuridica; pari modo non credendum confeſſario reuelãti peccatum auditum in Confeſſione, neque hæc reuelatio faciet vllum indicium in foro iudiciali contra pænitentem: Nam ſicut non creditur Confeſſario in eo, quod eſt in fauorem pęnitentis, ità nec credendum illi in eo, quod deponit contra iſtum, vt æqualitas rationis, & iniuſtitiæ ſeruetur.

82 Quod verò Sacerdoti aſſerenti ſe abſoluiſſe ſacramentaliter hæreticum, non ſit adhibenda fides pro foro externo, quidquid ſit de ſenſu circa hoc Concilij Tarraconenſis, tamen Narbonenſe Concilium anno Domini 1280. celebratum manifeſtè in id inclinauit, deſiderans declarationem à Summo Pontifice: En eius verba ex cap.

38 Vtrum autem, inquit, ſoli Confeſſori credi debeat de abſolutione, ſeu pænitentia defuncti, ſeu viui, licet ſatis videatur, quòd non,ne quid tamen Eccleſiæ poſſit impingi, Domini Papæ reſponſio expectetur,hęc ibi, quæ ſufficiant pro præſenti inſtituto; vide plura circa rem iſtam apud Pegnam, ſæpius à nobis citatum pro doctrinæ explicatione huiuſce Regulę, vt ei iam finis imponatur.

Circa dictos in Sancto Officio carceratos maximè ſi ſint impænitentes, ſeu negatiui, quid agere debet confeſſarius? quos nam item ex eis abſoluere poteſt?

REGVLA CCCCXXIV.

84 TAmetſi Confeſſarij pręcipuę ſint partes quoad carceratos ſancti Officij pro eis expediendis in foro poli: vt hæc tamen expeditio ſecurè fiat, eius labor, & induſtria ad illam, quę eſt fori externi, ſe

85 extendere debet. Vnde ſi carceratus ſit impænitens, ſeu negatiuus, tenetur Confeſſarius ad hoc conatus intendere, vt ille delicta, quę commiſit, Inquiſitoribus ma-

86 nifeſtet, & veritatem fateatur. Quod ſi in negatiua perſiſtat, vtens ſemper amphibologia, licet de illis per veros teſtes ſit conuictus, & conſequenter ad mortem damnandus, probabile eſt à Confeſſario poſſe Sacramentaliter abſolui: probabile etiam oppoſitum. E contra verò caſu quo reus falſis teſtibus conuincitur ad mortem, vel inditiatur ad tormenta grauia, probabilius cenſetur, quòd regulariter non peccet, ſi vtens etiam amphibologia, crimina à ſe non patrata iudici, ſeu Inquiſitori fateatur: ſed probabilitate contrarium nequaquam caret.

88 COnſtat iam ex traditis ſupra reos in ſancto Officio carceratos in triplici ſtatu poſſe conſiderari, vel ſunt alij pænitentes, & confeſſi, inducti ad manifeſtandum delictum Inquiſitoribus, ſiue per torturam, aut ſine ea, ſiue monitionibus confeſſarij, & aliorum, ſiue ſpontè, aut de plano; Atque iſti, poſtquam fuerunt expediti quoad forum externum iniuncta abiuratione, &c. vti diximus cap.4.Regul.385. cum Eymer.3.part.direct.rubr. de 8. modo ter-

terminandi proceſſum fidei, nu.188. cum Pegna ibi, & cum alijs, nullum dubium, ſiue hæretici ſint, ſiue apoſtatæ a fide, quod poſſint expediri in foro conſcientiæ tributa a Confeſſario abſolutione ſacramentali; qua tamen ratione, ſeu vnde nam iuriſdictione obtenta, Regula ſequenti explicabitur.

89 Vel item ſunt alij impænitentes contumaces cum perſiſtentia, & obſtinatione in ſuis erroribus aduerſus fidem catholicam. Et quidem in his conuincendis, & reuocãdis ad vim ſalutis, ac veritatis, expedit maximopere inſudent, omnemque lapidem moueant Confeſſarij prudentes, ac viri docti pro obtinendo effectu talis reuocatio-
90 nis Propterea illorum expeditio in foro externo, ſeu condemnatio, ac traditio Curiæ ſæculari differri ſolet etiam per duos aut plures annos, Interim dicti Confeſſarij, ac viri docti reuertuntur ſæpius in id ipsũ, & efficacioribus argumentis ipſos impœnitentes pertinaces ab obſtinatione errorum ſuorum remouere conantur, vt patet ex traditis per nos cap.6. Regula 453. cum eiſdem Eymer.3.par. direct. à num. 201. rubr. de modo terminãdi proceſſum hæretici impœnitentis, &c. Pegna ibi, commen.46. &
91 cum alijs. Quod ſi reſilire noluerint, abſque abſolutione, aut expeditione vlla pro foro conſcientiæ deferuntur, & viui comburuntur, vt innoteſcit ex praxi ipſa, neq; hac maiori indiget probatione.

92 Tandem vel ſunt alij negatiui, qui etiam impænitentes dicuntur, quòd non pæniteant, ſed negent delicta, de quibus in Sãcto Officio denunciati reperiuntur circa iſtos, quoad præſens iuſtitutum, aliqua ſunt valdè dubia, & controuerſa inter auctores, maximè recentiores. Primum, an hæreſim teſtibus probatam teneantur rei interrogati Inquiſitoribus manifeſtare? Et ſi negent ante ſententiam contra eos latam, num a Confeſſario poſſint abſolui?

93 Communis eſt ſententia affirmans, quòd in hoc caſu, ſi reus Sancti Officij verè crimẽ hæreſis commiſit, ſi obligatus in conſcientia ſub mortali illud Inquiſitoribus fateri, & quod nequeat abſolutio à Confeſſario ei largiri, ſi neget, dum eſt in negatiua, ita Angles Floribus, 2. par. quæſt. de correctione fraterna, art.3. difficultate 7. Banez. 2.2. quæſt.69. art.2. dub.1. concl.3. & ibi ſalon controuerſia 10. concl.3. Nauar. cap. Inter verba, Corol 64. num 727. D. Traſmiera lib.2. de Polygamia, quæſt.14. à num.28. & preter alios multos Caſtrus Palaus, tract.4. diſput.8. punct.16. §.2. nu.1. Qui inde probat, quia ſi in alijs delictis hæc obligatio in eſt, à fortiori in crimine hæreſis, quòd in alijs inſit, oſtendetur ratione ſtatim adducenda.

94 Quin etiam addunt citati Angles, Salon, Banez, & plures, eſſe in malo ſtatu reum qui iudici interrogãti iuridicè negauit veritatem, niſi ad eam fatendam etiam non denuo interrogatus ſe offerat, & proindè à Confeſſario non poſſe abſolui ſine propoſito firmo id efficiendi. Oſtenditur primò, quia quamdiu iudicium durat, cenſetur eadem iudicis interrogatio durare, & propterea obligatio eadem fatendi veritatem. Item quia reus tunc eſt cauſa per iniuriam differendæ ſententiæ, negatiuaque illa iniuſta ſemper ſe defendit. Vnde cauſam iniuſtam tuetur, & eſt quaſi repetita iniuſta negatio.

95 Prædictum tamen additamentum vti probabile admittens, oppoſitum iudicat probabilius noſter Thomas Sanchez (ei in vtroque adhæreo) lib.3. in Decal. cap.7. n.8. cum Philiare, de officio ſacerdotis tom.1. par.2. lib.4 cap.25. in fine, qui id abſolutè tenet, nempè non eſſe obligatum dictum reum ſe offerre ad fatendam veritatem, ſed ſatisfacere, ſi de peccato commiſſo doleat, & proponat fateri illam caſu, quo iterum
96 interrogetur. Probat efficaciter, & eruditè; quia licet ille duplicem vt plurimum iniuriam inferat, alteram contra iuſtitiam commutatiuam parti læſæ, & huic ſatisfacit animo reſtituendi quoduis damnum ſecutum ex negata veritate. Alteram verò iudici, aut Inquiſitori contra iuſtitiam tãtum legalem, negando illi debitam obedientiam, & huic ſatisfacit propoſito obſeruandi iudicis iterum interrogantis præceptum, quod ex ſe tranſiens eſt, & durat ſolum dum iudex interrogat, ex quibus ſo-
97 lutæ videntur rationes oppoſitæ. Confirmatur quia minus obligatur reus contra ſe deponere, quàm teſtis contra alium, ſed teſtis non tenetur ſe offerre ad veritatem fatendam, quam prius negauerat; ergo nec reus, cum vterque parti læſæ reſtituendo poſſit ſatisfacere.

98 Ex prædictis notat Sanchez quid ſcitu digniſſimum, quod proprijs eius verbis accipe. Caute autem, inquit, ſe debet habere Confeſſarius, circa hoc propoſitum reorum fatendæ veritatis, ſi iterum interrogentur, ſi enim credat fore, vt iterum non rogentur, nil debet interrogare de tali propoſito, ne pænitentes tentet, & exponat periculo denuo peccandi habendo propoſitum contrarium, cum ſit difficillimum negotium fateri proprium crimen, ſed ſatis eſt vt in genere proponat cauere in po-
99 ſterum peccata. Imò ſi credat fore, vt iterum rogentur, nec conijciat Confeſſarius in pænitenti animum negandæ veritatis, non debet etiam ipſum tentare interrogãdo de hac re Cum tunc non ſit in peccato mortali; id enim iam tranſijt. Et ſatis
100 eſt in genere proponere emendam. Et quamuis prior opinio vera eſſet, ſi pænitẽs ſit in bona fide, debet Confeſſarius non certiorem illum facere de hac obligatione, vt pote quæ difficillima eſt, & raro acquieſcet Iuxta ea quæ latè diximus li.2. de matrim. tota diſputat.38. ita ille.

101 Tradita autem doctrina Sanchez limitans

tans reis obligationem offerendi ſe ad ſatendam iudici veritatem, in quibuſuis de-
102 lictorum materijs intelligitur, & conſequenter in materia hæreſis. Ac parimò debet intelligi illa magis limitatiua, quam probabiliter defendunt Leonardus Leſsius, lib.2.de Iuſtit.cap.31.dub.3.num.16.& Caſtrus Palaus vbi ſupra, quidquid in contrarium dicant alij, præcipue Sotus lib.5. de iuſtit.quæſt.6. art.2. quod non teneatur reus etiam interrogatus iuridicè ſub iuramento hęreſim teſtibus probatam Inquiſitoribus confiteri, caſu quo ex hac Confeſſione pęna mortis eſſet ei infligēda,& quod poſſit tunc ad veritatem celandam vti amphibologijs, & dolendo de peccato, quærere abſolutionem alia via, de qua agetur Regula ſequenti.

103 Dixi ſub iuramento quod reis ſancti Officij ſolet iniungi, & ſæpius innouari pro eruenda delicti veritate, qua negata Fiſcalis ad calcem libelli accuſatorij illos de periurio accuſat, vt patet ex praxi ipſa,& benè aduertit D.Traſiniera, dict. quæſt. 14.
104 nu.28. Verum tali iuramento non obſtante licitus eſt vſus amphibologiarum in eo caſu. Efficaciter indè oſtenditur, quia nimis durum, & irrationabile ſupraque naturæ vires cenſetur præceptum iudicis, ſeu Inquiſitoris obligans confiteri delictum, ex cuius Confeſſione mors reo ſequitur; ergo, &c.

105 Præterea dubitatur, An poſſit abſolui à Confeſſario reus, qui cōuictus legitimis teſtibus conteſtibus de crimine hæreſis à ſe commiſſo, illud ſæpius negauit,& propterea ad mortem vti negatiuus iam damnatus exiſtit? Ex auctoribus citatis duo doctiſſimi Thomas Sanchez, lib 3.in decal. cap.7.num.11. in fine verſ. Hinc excipiendus,& Caſtrus Palaus,dict.diſp.8.punct.16, §.2.nu 2.abſolutè ſentiunt, quòd nequeat ille beneficio ſacramentalis abſolutionis frui, niſi reſiliat à tali negatiua, & ſuum hæreticæ prauitatis crimen publicè Inquiſitoribus manifeſtet.

106 Probatur primò, quia per hanc manifeſtationem poteſt euitare mortem ſibi imminentem quam tenetur euitare, ſi comodè valet, cum non ſit dominus vitæ. Quòd ſi non poteſt euitare eam, caſu quo eſt relapſus, aut non præſumitur ex vero corde conuerti, quod tardè nimis à negatiua traditus iam brachio ſæculari receſſerit; euitat tamen, ne iudicetur impęnitens, & pertinax è vita decedere; cū ex oppoſito proueniat ſcandalum quod tenetur reus ſic ne
107 gatiuus effugere. Probatur 2.oſtenſo diſcrimine inter crimen hæreſis, & alia quæuis crimina, quia poſt condemnationem iſta prius negata non obligatur reus fateri, cùm ex ipſorum negatione non dimanet ſcandalum, nec iudici, teſtibus, aut alteri tertio damnum inferatur hoc ſæpe ex negatione delicti hęreſis, ergo huius negatiuo non eſt impertienda poſt condemnationem abſolutio ſacramentalis; vide plura apud Sanchez, ob cuius auctoritatem, & CaſtriPalai pręcipuè vti probabilem eorum ſententiam admitto.

108 Verum contrariam ſententiam non carere probabilitate, & tutè poſſe practicari iudico, eam vti magis piam amplectuntur Cęſar Carena 2 par.tit.2.§.7. numer.58. & DianaReſolut.Moral.par.1 tract.5.reſol.8. verſ.Pro Coronide citans,& ſequens Portell. in Additionibus ad dub. Regul. verb. reus, num.3.relatis eius verbis, quia Codex rarus, & ob hanc rationem cum ad manum non habeam ego ex Diana referā.

109 Iſta Doctrina, inquit, dura mihi videtur, neque illam reperi apud aliquem doctorem, neque Sanchez vllum citat, neque video, quare non militent pro iſto reo hęretico ad illum ſic non obligandum rationes pro excuſandis alijs reis non hęreticis maximè cùm in eo hęretico violentius ſit, & magis infame, veritatem publicè fateri. Quod verò attinet ad ſcandalum, quod putat Sanchez dari ab hæretico negatiuo; dici poteſt non inde ſuſcipi ſcandalum, cùm omnes ſciant ſolere reos negare, & ſimul ſciant illum poſſe verè confiteri ſacramentaliter in articulo mortis. Et idem ſcandalum, ſuo modo ſuſcipi poteſt de alijs reis negatiuis ductis ad patibulum, hęc ille: quę modo dicto approbo, ſaluo meliori iudicio, & ſub correctione Matris Sanctæ Eccleſiæ.

110 Dubitatur tertiò, è contra quando reus negatiuus eſt conuictus falſis teſtibus conteſtibus de crimine hęreſis, aut de alio, quod verè non commiſit, & propterea ad mortem damnatur, vt ab ea ſe liberet, poſſit ne abſque culpa lætali, illud iudici, ſeu Inquiſitori confiteri, & falſo ſibi imputare? & poſtquam ſic imputauit, an teneatur ſe retractare?

111 Quoad vtramque partem duplici concluſione neganter reſoluit dubium Pegna 3.par.direct.48.num.210.verſ.Qui ſibi, cum Soto, lib.4.de iuſt.& iure, quæſt.2. artic.3. conclu.4.circa finem & Couarruuius, lib.1. variat.reſolut cap.2.num.2. Ratio eſt, quia nequit reus in tali caſu interrogatus legitimè a Iudice, ſeu Inquiſitore, & ſub iuramento de fatenda veritate, ſe ipſum infāmare, imponendo ſibi falſo crimen grauiſſimum, & peccat mortaliter per hanc infamationem; ſicut peccaret infamādo pro-
112 ximum. Nec valet obiectio, vnumquēque eſſe Dominum ſuę famæ, & poſſe de ea liberè diſponere: hoc alij non ſine fundamento negant, nam intelligitur, modo diſpoſitio iſta fiat ſine peccato. At nequit dicta Confeſſio delicti non commiſſi à reo fieri ſine peccato, & quidā mortali, vbi adiungitur violatio iuramenti iniuncti; atque tunc apparet doctrina Pegnæ prorſus certa: aut ſi non violetur, quòd non fuerit iniunctum, cum ſolo mendacio; de ſe enim mentiri eſt intrinſecè malum, ergo non

licet

licet reo fateri, &c. atque ſic probabilis videtur iſta Sententia.

113 Conſequenter verò notat benè idem Pegna quid agere debeant Cõfeſſarij circa talem reum ſequentibus verbis, Quare in hoc, in quit, caſu, quamuis huic negatiuo duriſſimum videatur innocentem mori, & propterea fortaſſis credat ſibi licere ad mortem euitandam crimina obiecta fateri, nullo tamen modo id eſt permitten-
114 dum. Quamobrẽ eorum Theologorum, & Confeſſariorum qui negatiuum talem conſolantur, & ad ſupplicium comitantur, munus erit eum inducere, vt veritatem prodat; ſed caueat omnino ne ſibi crimen, quod non comiſit, imponat, vt temporalem mortem euitet; memineritque ſe ſi patienter eam iniuriam, & ſuplicium toleret, velut martyrem eſſe coronandum. ita ille.

115 Nihilominus viri doctiſſimi magis recentiores defendunt vti probabile, quod poſſit reus crimen falſum ſibi imponere, vt à cõdemnationem mortis ſe liberet,
116 Confeſsiò tamẽ debet fieri abſque mendacio, & abſque violatione iuratione iuramenti, ſi confitens intelligat ſe commiſiſſe delictum non verè ſed præſumptiuè, ſeu attenta aliorum æſtimatione, docet D. Traſmiera dicta quæſt. 14 nu. 31. cum Caſtro Palao quem citat; audi illius verba.

117 Non deſinam tamen, inquit, hic adnotare quod ſatis piè, ingenioſè dicit Caſtrus Palaus de modo procedendi in cauſis fidei. tract. 4. diſpu. 8. punc. 16. §. 2. nu. 3. ſcilicet quod ſi falſis teſtibus conuictus ſit, & ob eam cauſam ad pœnam mortis damnatus, & confitendo crimen imputatum, & ſecundum allegata, & probata, probatum, quamuis illud non commiſerit quod raro accedere poteſt in noſtris Tribunalibus particulari Dei prouidentia, veritas orta eſt, quia Iuſtitia de Cælo proſpicit, liberatur à pena mortis; perſiſtendo verò in negatiua tanquam negatiuus brachio ſæculari certe tradendus eſt, poteſt iſte talis crimen ſibi falſo impoſitum confiteri ob rationes, quas ibi dictus Caſtrus Palaus affert obiectionibus ſatiſfaciendo: cui opinioni tanquam probabili, & rationi conſentanea ego me ſubſcribo ſalua ſemper Superiorum cenſura: ita illè idem. ſentit Carena ſtatim citandus.

118 Tandem dubitatur an reus poſſit ſibi falſò imponere crimen hæreſis, vel aliud, quando hoc non eſt plene probatum, ſed tantum adſunt inditia, ob vitanda grauia tormenta? Tenet manifeſtè non poſſe Carena dict. tit. 2. §. 7. nu. 59 Vbi ait, quod ſit licitum dictoreo in eo caſu fateri delictum à ſe non commiſſum, ſi de eo ſit plenè conuictus; ſecus ſi non ſit conuictus, & peccat grauiter fatendo illud, ob irreparabile infamiæ damnum, quo totam ſuam deſcendentiam maculat. idem tenet d. Anton. 2. par. tit. 2. cap. 2. §. 3. vers. quantum ad quartum, Felin. cap. cauſam. nu. 7. de teſtibus cogendis. ſylu. verbo detractio, queſt 3. num. 4. & alij

119 Quin etiam adduut ijdem doctores poſt factam maledictam confeſſionem à reo delicti, quod non commiſit, debere hunc in ſupplicij loco vel antea ſe retractare ob dictam infamationem Hoc limitat Angel. verb. detractio in fine, & à retractatione eum excuſat, caſu quo timeret reus retractans torturam fore repetendam. Quid quid tamen ſit de hac limitatione, quæ videtur probabilis, iuxta ſtatim dicenda.

120 Aliam magis fundatam illi additamento tribuit Sanchez, lib. 3. in decal. cap. 7. nu. 12. vbi dicit primo eſſe verum, quod vrgeat obligatio retractandi ſe à confeſſione facta de crimine non commiſſo falsis teſtibus plene probato, ſicut vrgebat prius obligatio non cofitendi illud, quando ſperatur ex retractatione, fore vt illa mortem euadat, aut allio ſe ab infamatione per ipſum iniecta liberet, cum non ſit Dominus ſuę vitæ, nec famæ aliorum; quod etiam docent Petrus Nauara lib. 2. de reſtit. cad. 4. in noua editione in 2 pa dub. 1. 25. & Manuel de ordine iudicio. cap. 11
121 nu. 6. in fine Atq; ſubiungit idem Sanchz. in caſu rariſſimo, aut nullo eſſe illum obligandum adretractationem Quia ubi ſemel quiſpiam fuit legitime damnatus. retractatio vel proderit ad mortem euitandam, aut eam infamiam cauendam.

122 Verum præter Syluestrum & Angles citatus, Leſſius, lib. 2. cap. 11 dub. 7. nu. 41. Caſtrus Palaus, dict punct. 16. §. 2. nu. 4 & alij maiori cum probabilitate id defẽdunt, quod reus non plene conuictus, ſed tantum indiciatus ad grauia tormenta, poſſit licitè pro his euitandis vtendo amphibologia fateri crimen hæreſis, ſeu aliud. quod non commiſit, & conſequenter poſtquam illud confeſſus eſt, quod non teneatur ſe retractare. oſtenditur ſic. quia ſecundum magis receptam doctrinam nõ tenetur quis ſciſſionem membrorum pati, vt vitam conſeruet, ergo nec tenebitur reus ſubire grauia tormenta pro conſeruatione etiam
123 vitæ Neque eſt tantæ conſiderationis infamatio, quę inde conſanguineis ſequitur, vt propter eam vitandam adſtringatur ille ad talia ſubeunda tormenta; ergo poterit ipſe cum amphibologia crimen non commiſſum Iudici, ſeu Inquiſitori confiteri, & poſt hanc confeſſionem indicialem non tenebitur ſe retractare; vide plura apud Caſtrum: nobis dicta ſint ſint ſatis prore præſenti, & pro Regulæ complimento.

Cum hæreticis in carcere ſancti Officij, aut extra eum exiſtentibus quomodo Confeſſarius ſe gerere debet maxime quoad abſolutionem?

REGVLA CCCCXXV.

124 CONſeſſarius reſpectu hæreticorum
dupliciter conſideratur, nempè
qua iudex, & qua medicus; ſecundum pri-
mam conſiderationem tenetur diſtingue-
re de qualitate hæreſis, vt videat ſi poſſit il-
los ab ea abſoluere. Equidem poſt expedi-
tionẽ cauſæ in Santo Officio, & poſt largi-
tam per Inquiſitores abſolutionem ab ex-
communicatione, quiuis, Cõfeſſarius ipſos,
ſiue ibi carceratos, ſiue ſpontè, comparen-
tes abſolutionem ab hæreſi impendere va-
125 let. Non verò ante expeditam cauſam,
ſi adſit error formalis in mente hęretici Sã-
cto Officio affecti, aut pro animę remedio
126 recurrentis ad Confeſſarium: Qui nullo
priuilegio Cruciatæ, aut Iubilei, &c. id Præ-
ſtare poteſt; niſi in eo expreſſi fiat mentio
de tali abſolutione; Excipe caſus articuli
mortis, & quando non adeſt error forma-
lis; ſed tunc abſolutio pro foro fori non in-
127 ſeruiet. Attenta item altera Confeſſarij
conſideratione, qua Medicus eſt, debet
prouidere pœnitenti hæretico de reme-
dijs opportunis, vt totaliter ſanus exi-
ſtat, & ne iterum in eoſdem errores contra
fraudem, aut in alios prolabatur.

---

128 MArtinus Delrius diſquiſit. Magicar.
lib. 6. initio, duplicem conſidera-
tionem, ſeu perſonam Confeſſarij vti eſt
iudex, & vti medicus, adducit, & perpen-
dit reſpectu ſortilegorum tantùm, vt vide-
bimus Regula Sequenti. ſed præſtat appli-
cemus illi aliquantulum exſpẽdamus eam
reſpectu quoruncunq; hæreticorum. Nul-
lum enim dubium, quòd circa hæreticum
quem libet, conuerti volentem officio Iu-
dicis, & medici Confeſſarius fungatur, non
eſt huius loci alias diuerſas cuiuſuis Con-
feſſarij perfectiones exprimere, infra pro
coronide huius capitis 8; & libri 5. fortè
129 atigentur Nec vllum item eſt dubium,
obligetur ſecundum quod Iudex eſt Con-
feſſarius alicuius hæretici inueſtigare: &
proſpicere qualitatem hæreſis, an ſit for-
malis, ſeu potius materialis, an non vera,
ſed tantum præſumpta, vt hinc deducat,
poſſit ne illum abſoluere, vel ſecus; atque
his ſic præmiſſis.
130 Progrediendiendum vlterius in expri-
menda doctrina noſtræ Regulæ ſub diui-
ſione bimembri ibi indicata, nempe ſi lo-
quamur de caſu, quando iam D.D. Inqui-
ſitores cauſam expedierunt, & abſolutio-
nem ab excomunicatione hæretico ſiue in
carceribus Sãcti Officij detento, ſiue ſpõte
coram ipſis comparenti fuerunt impertiti
poſſe eum abſolui à crimine hæreſis per
par. 1. tract. 5 reſol. 3. & alijs, quod in
Bullar. Apoſtol, eas ibi citauimus) poſſint
131 Inquiſitores poſt expeditionem cauſæ ab
ſoluere reum ab excommunicatione & re-
mittere ipſum ad Confeſſariũ ordinarium,
vt iſte eum à crimine hęreſis ſacramentali
ter abſoluat, quod præſtare valet, quia
cum per abſolutionem ab excomunicatio-
ne tollatur omnino reſeruatio caſus; à iure
tunc æquè habet iuriſdictionem ad abſol-
uendum ab hoc peccato hæreſis, & ab alijs
non reſeruatis, conſtatq; ex praxi ipſa quo-
tidiana.
132 Quamquam cum limitatione debet in-
telligi, ſicuti intelligunt plures viri docti,
tùm, Domiſticum externi à me conſul ti.
nempè ſi dictus reus manifeſtet errorem
formalem, quem habet in mente; nam ſi il-
lum taceat & ſolum fateatur actum exter-
num hæreticalem, non valet talis abſolu-
tio ab excomunicatione per Inquiſitores
impertita, nec auſertur reſeruatio caſus;
ergo tunc non poterit eum abſoluere ab
hæreſi Cõfeſſor ordinarius conuincitur ex
alijs caſibus; quia ſi reus fateatur hæreſim
Inquiſitori fingat tamen ſe pœnitere, inuà-
lida eſt abſolatio ei data, & non auſertur
reſeruatio, vt reſutat Sa, verb. hæreſis, nu. 2.
docent Sanchez. lib. 2. in Decal. cap. 12.
num. 8. & Souſa, lib. 3. Aphor, cap. 4. nu. 14.
Dein ſi hæreticus habeat quatuor hęreſes,
& ſolum manifeſter Inquiſitori duas, inua-
lida eſt abſolutio circa non manifeſtatas,
& non auſertur reſeruatio vt deſendit idem
Sanchez, nu. 9 ergo idem erit in caſu noſ-
tro.
133 Si verò ſit ſermo de abſolutione ſacra-
mentali hæretici cuiuſuis vel affecti Sancto
Officio antequam expediatur cauſa eius,
& mondum abſoluti per Inquiſitores ab
excomunicatione, vel item non delati ad-
huc Sancto Officio, ſed accedentis pro re-
medio animæ ad ſacramentum confeſſio-
nis, certum prorſus eſt abſolutè loquendo,
quod vbi Cõfeſſarius repetit in eius man-
te errorem formalem contra fidem, neque-
134 at vllo modo illum abſoluere oſtenditur
efficaciter, quia in 1. Canone Bullæ Cœnæ
ſtrictiſſimè caſus iſte hæreſis formalis, ma-
ximè ſi ſit publica, reſeruatur ſummo
Pontifici, & ex vi Bullari. Pontificium Do-
minis Inquiſitoribus modo dicto, reuoca-
tis quibuſcunq; Priuilegijs ab ea abſoluen-
di tradunt Couar. in cap. Alma mater,
par. 1. §. 11. nu. 15. Suarez, trac. de fide-
diſp. 21. ſect. 4. num 25. Azor. tom. 1.
inſtit. moral lib. 8. cap. 10. quæſt. 22. &
Farinac. cum multis, quos citat, de hære-
ſi, quæſt. 192. num. 63.
135 Dixi, maxime ſi ſit publica; nam
de occulta poteſt dubitari, quæ cum ſit
duplex altera omnino latens in mente,
altera iam ad actum deducta externum;
ab illa purè interna quiuis Confeſarius ap-
probatus abſoluere poteſt, quia dum in
ſola mente manet, non ſubiacet cenſuræ
Eccle-

Eccleſiaſticæ, neque reſeruationi. Eſt prorſus certum, & ex mente omnium adducit doctiſſimus vir de noſtra Religione Franciſcus Bardi in Explic. Bullæ Cruciatæ, par. 2. trac. 6. cap. 2 ſect. 1. num. 2.

136 Circa ſecundum verò inſurgit non leue dubium, quod ingenioſè diſcutit idem Bardi an ab hæreſi externa occulta poſſit omnis Cõfeſſarius aprobatus abſoluere ex vi Bullæ Cruciatæ, aut alterius priuilegij? Decreto Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6 conceditur omnibus Epiſcopis facultas abſoluendi ſuos ſubditos à caſibus Papæ reſeruatis, ſi ſint occulti, etiam ab hæreſi. Grauis tamen extat controuerſia inter autores, fuerit ne reuocata talis facultas per Bullam Cænæ Domini?

137 Non fuiſſe reuocatam tuentur plures, quos, & eorum fundamenta reperies apud Sanchez. lib. 2. in decal. cap. xi. num. 27: præcipuum eſt, quod iurium correctio, cum cenſeatur odioſa, ex mente omnium doctorum, quoad fieri poteſt, euitari debet, ad quam euitationem conceditur aliquando, à propria verborum ſignificatione aliquo modo recedere, vt cum pluribus vtriusque Iuris peritis docet idem Sanchez, lib. 1. de matrim. diſp. 17. cap. 7. num. 6.

138 Vnde in præſenti caſu, vt correctio iuris vitetur, dicunt in Bulla Cænæ eſſe ſermonem de caſibus reſeruatis publicis, non tamen ſi ſint occulti, de quibus loquitur Tridentium: Ergo ad huc poſſunt Epiſcopi ab hæreſi occulta abſoluere: & hanc ſententiam eſſe probabilem ait idem Bardi ibidem num. 7. poſt multa hinc inde.

139 Verum merito ipſe addit oppoſitam ſententiam negatiuam nõ ſolum eſſe tutiorem, ſed etiam probabiliorem at que adeo amplectendam eamque, abſolute amplectuntur citatus Sãchez in Decal Suerez tom. 4. in 3. par. diſp. 36. ſec. 2. num. 11. Sanctarellus, tract. de hæreſi cap. 5. dub. 5. num. 21. Diana 1. par. tract. 5. reſol. 2. & alij multi, quibus adhæreo conuincitur in-

140 de, quia non conceditur locus tali interpretationi, quod ad euitandam correctionẽ Tridentini debeat intelligi in Bulla Cænæ ſolum eſſe ſermonem de caſibus reſeruatis publicis, cum iſta indiſtincte, & abſque ulla limitatione loquatur de quibuſcunque caſibus, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus; Ergo nequeunt Epiſcopi ex vi Tridentini abſoluere ab hæreſi occulta

141 Conſequenter etiam loquendo ob eamdem rationem nequit vllus Confeſſarius abſolutionem, impertiri. non ſolum ab hæreſi plub lica. ſed etiam ab occulta, virtute Iubilei, aut Bullæ Cruciatæ aut alterius priuilegij; niſi in eo expræſsè concedatur facultas abſoluendi ab hæreſi, licet fuerit conceſſa in communi ad abſoluẽdum à caſibus in Bulla cænæ. Docent præter citatoſ nu. 134. Couar. ſauerex, Azor, & Farin plures alij, præcipue Vaſquez. tam. 4. de excommn. dub. 19 nu 5. Barbo, de poteſt. Epiſcop. aleg. 40 nu. 3 Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 8. nu. 5. & Viualdus, in candel. cap. de abſolu. ſacramen, nu. 24. & 25.

142 Quidquid in contrarium dicant Sotu lib. 4. ſentent. diſtin. 22. queſt. 2. art. 3 Corduba in ſumma, quæſt. 7. & poſt alio quoſdam apud Viualdum, Emanuel ſa verb excommun. Bullæ cænæ nu, 17, qui allegat declarationem Sacrę Cngregationis ſed de ea iuridice non conſtat.

143 Excipitur, tamen ſemper caſus articul mortis, in quo cum iuxta Tridentlum ſeſſ. 14. cap. 7. nulla ſit caſuum reſeruatio quiuis ſacerdos moribundum ab hæreſ formalis abſoluere poteſt; ſed intelligitu vt iam alibi, ſi non ſubſit tempus recurrendi ad ſuperiorem, cui de Iure extra illum articulum talis abſolutio competit ita Sanch. lib 2. in decal, cap. 13. num. 3. Souſa lib. 3. Aphor. cap. 4. num. 9.

144 Prædictæ autem exceptioni coniungit Carena par. 2. tit. 2 §. 7. à num. 60. abſolutionem cuiuſuis hæretici, qui traditur brachio ſæculari, quòd ſit relapſus; nam excitato dubio à quo nam iſte ſit abſeluendus Sacramentaliter pro ſalute animæ? & poſt reſolutionem, quòd nec ab Inquiſitore, nec ab Epiſcopo, neque ab alio Confeſſario abſolui poſſit, vti nos etiam hactenus reſoluimus, ſubiungit ſic.

145 Niſi fortè, inquit, diceremus hoſce relapſos, brachio ſæculari relaxatos, propriè dici in articulo mortis conſtitutos, ſecundum Duardum in Bullam, lib 3. §. 2. queſt. 2. num. 1. verſ. Vel, cum quis per iudicis ſententiam, quo caſu ceſſante omni reſeruatione (vt ſupra pluries docuimus) omnis Confeſſarius poſſet abſoluere, vt expreſſe dicitur in dicta Bulla Cænæ. Verum in hoc negatio cautè agendum cenſeo, & omnia referenda exiſtimarẽ ſupremò Tribunali Vrbis hactenus ille optimè quidem

146 Atque hoc vltimum de facienda relatione Sacrę Cõgregationi omnino approbo. Primum verò certum puto, maximè ſi relapſus dictus curię ſęculari traditus, ab excommunicatione in foro externo per Inquiſitorem fuerit prius abſolutus.

147 Dubitat item Carena ibidem num. 63. circa hęreticum occultum, qui extra articulum mortis, non potuit ab aliquo Sacramentaliter abſolui qualiter huic de remedio prouidendum? Reſpondet benè cum Freitas ad Roder. de confeſſ ſollicitat. queſt. 21. num. 18. debere talem hęreticum mittere Romam ad Summum Pœnitentiarium, vt hic Confeſſario idoneo illius abſolutionem in partibus committat; interim ante eam obtentam, omittat celebrare, ſi ſit ſacerdos; aut Euchariſtiam ſumere, ſi laicus.

148 Sed quid ſi ex hac omiſſione celebrandi, vel euchariſtiam ſumendi, prouenire

el magna inſamia, aut graue ſcandalum
alijs? Ad vtrumq; ſufficere tunc, ſi talis
hæreticus eliciat prius verum contrictionis
actum; vel ſi non veleat exiſtimare ſe per-
ſectam contritionem habere, quòd confite-
ri, & à Confeſſario abſolui poſſit, non ex-
pectara ſacultare Summi Pœnitentiarij, af-
firmant Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 8.
cap 7 num .87: & alij relari à Sancio in Se-
lectis, triſp. 32. num, 11. licet hic ipſis con-
tradicat.
149 Quin etiam addit Fagundez, trac. 1. de
præcept. Eccleſ lib. 3. cap, 12. num, 12.
etiam ſi ſcandalum, aut inſamia non adſit,
ſolùm quòd ob paupertatem, vel ob aliud
impedimentum Romam adire, vel mittere
non valet, dictum hæreticum occultum
poſſe eclebrare, aut Euchariſtiam ſumere:
imò alij Doctores, qnos citar Sanchez, lib.
2. in decal. cap. 23. num. 36 addunt, poſſe
eum couſiteri, & abſolui à Confeſſario quo-
150 uis approbato. Probant inde, quia ab
alijs caſibus Papæ reſeruatis poteſt ob tale
impedimentum dari dicto modo abſolu-
tio, vt deducitur elarè ex cap. Ea noſcitur,
de ſententia excommu. ex cap. Eos, qui
eodem tit. in 6. ergo etiam à caſu hæreſis.
151 Verùm idem Sanchez quamnis qnoad
reliquas excommunicationes Papales tra-
ditam doctrinam magis probabilem indi-
cet; nullo modo eam admittit quoad caſum
hæreſis, propter ſtrictiſſimè iſtius reſerua-
tionem, adeo vt non debeat compræhen-
di ſimul cum alijs, niſi ſpecialiter exprima-
tur. Vnne Sotus in 4 diſtin. 22. quæſt. 2.
art. 3. verſ. Demum, & Viuald. par 1. Can-
del. tit. 11. num 14. affirmant talem do-
ctrinam non eſſe tutam, in caſu hæreſis;
eādem reijcit Suarez tom. 3. in 3. par, diſp.
9. ſec. 3. num. 7. Diana ait par. 1. tract 5,
Reſol. 4. ſibi non placere nec mihi vllo mo-
do placet.
153 Concludit itaq; Sanchez ſub finem di-
cti num. 36. per ſequentia verba. [Qua-
re, inquie, ſiue caſus hæreſis ſit publicus,
ſiue occultus non cōcedetur Epiſcopo hæc
abſolutio rationc huins impedimenti. Et
ſi dicamus reuocatum eſſe Tridentini de-
cretum concedentis Epiſcopo ſacultatem
abſoluendi hæreticum occultum, nullum
huic impedito ſupereſt medium vt abſol-
uatur, niſi vt ad Inquiſitores conſugiat,
vel ad Pontificem per Procuratorem, aut
154. litteras tacito nomine.] ita ille. Con-
ſugium autem ad Inquiſitores intelligitur
in ſoro exrerno per ſpontaneam compari-
tionem, vt patet ex ſupradictis.
155 Quid tandem ſi Confeſſarius non inue-
niat hæreſim formalem in mente pœniten-
tis ſed ſolum modo factum externum ſpe-
ctans ad Sanctum Officium, poterit ne ab
ipſo eum abſoluere, quamuis ſit reſeruatū
in Bulla Cæne? Notat benè Bardi vbi ſu-
pra ſect. 4' num. 35. diuerſos præter hæreſim
caſus in 1. Canone Bullæ Cænæ Papæ re-
ſeruari, vt eſſe ſautorem, aut receptorem
hæreticorum, libros eorum hæreſim con-
tinentes, vel de religione tractantes lege-
re, imprimere, retinere, ac defendere,
ab obedientia Sedis Apoſtolicæ pertinaci-
ter ſe ſubtrahere; eum mero Schiſmate
abſque hęreſi apoſtatare etiam à fide ſolo
actu externo, ſine vllo mentis errore &c.
156 A prædictis autem criminibus quòd
non poſſit abſolnere Cōfeſſarius quantum-
uis munitis priuilegio Bullæ Cruciatæ, Iu-
bilæi, vel alio ſimili, tenent Ledeſma, tom.
1. Summæ tract. 1. cap. 6. Rodriquez, in
expoſitione Cruciatæ, §. 9. num. 7. Vega,
loquens peculiariter de Schiſmate, tom. 1.
ſummæ, cap. 125. caſ. 12. & alij ducuntur
hoc fundamento, quia tales caſus ſunt re-
ſeruati Sanctæ Inquiſitionis Tribunali, &
cenſentur comprehenſi ſub crimine hære-
ſis, ergo ſicut ab iſta nullus poteſt abſol-
uere ex vi Cruciatæ, Iubilei, &c. vt ſupra
oſtendimus, ita etiam ab illis.
157 Sententia tamē affirmans omnino tu-
ta, & magis vſu recepta, quam amplectun-
tur multi Doctores, & ego cum ipſis, vt
Henriquez, in ſumma lib. 6 cap. 16. num. 2.
in Gloſſ. litt. L. Sanchez. lib. 2. in Decal.
cap. 42. num. 12. Ludouicus à Cruce in
Bull. cap. 3. dub. 8. num. 2. Farinac. de hæ-
reſi, quæſt. 180. num. 5. & ſeq. vbi plures
refert loquens peculiariter de retentione,
&c. dictorum librorum prohibitorum, ac
noniſſimè idem Bardi, num. 38. oſtendi-
tur efficaci ratione, quia in Cruciata, Iu-
bileo, aut ſimili priuilegio, crimen hære-
ſis dumtaxat excipitur; atqui ſecundum
commune doctorum ptoloquium exce-
ptio firmat regulam in contrarium, ergo
pœnitens non inſectus errore formali con-
tra fidem, poterit virtute talis priuilegij
ſacramentaliter à caſibus illis abſolui.
158 Nec obſtat, quòd caſus huiuſmodi ſint
reſeruati Sancto Officio, cum hæc reſerua-
tio intelligatur quoad forum externum,
& quidem inde ſumptum argumentum,
vt ingenioſe notauit Bardi ibidem nu 39.
nimium probat; Nam ſequeretur non
poſſe quem abſolui virtute dicti priuilegij,
à peccato cōtrahendi matrimonium cum
ſecunda, adhuc viuente prima; neque à
ſollicitatione ſacta in Sacramentali cōfeſ-
ſione; cum tamen iſta, & alia diuerſa, quan-
tumcunq; ſpectent ad Tribunal S. Inqui-
ſitionis pro foro externo, nullibi reperiun-
tur reſeruata pro foro interno conſcientiæ
159 Vnde ab eis quiuis Confeſſarius approba-
tus ad audiendas confeſſiones expoſitus,
ſi non inueniat errorem formalem in men-
te pœnitentis, etiam ſine priuilegio Cru-
ciatæ aut ſimili quod pro reſeruatis præci-
puè inſeruit, poteſt Sacramentaliter abſol-
uere.
160 Verùm prædicta abſolutio Sacramen-
talis nequaquam vllo modo pænitenti ſic
abſoluto conducit pro foro iudiciali ex-
terno, nec in eo abſolutus cenſetur, ſed
ſemper expoſitus manet, vt ſi denuncia-

tus

Digitized by Google

tus fuerit in Sancto officio, pro qualitate criminis delati puniri poſſit; De quo egregiè Pegna, par. 2. Direct. Comment. 25. verſ. Quòd autem, elegans declarationem Gregorij VIII. in Bulla Iubilei conceſſi anno Domini 1572. vbi poſt priuilegium abſoluendi etiam à caſibus in Bulla Cænæ, &c. ſubdit clauſulam ſingularem per ſequentia verba.

161 Declaramus tamen, inquit, tàm per preſentes, quàm alias quaſcunq; ſuper conceſſione ſimilium, vel diſſimilium indulgentiarum à nobis, & Prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas litteras Chriſti fidelibus ipſis niſi in foro conſcientiæ, & pœnitentiali tantum nō autem in foro fori, & contentioſo, niſi ſatisfecerint his, propter quæ cenſuræ huiuſmodi in eos latæ fuerint, vllatenus ſuffragari, eoſdemq; Chriſti fideles illis iuxtà huius noſtræ declarationis formam, & tenorem, & non aliter, nec alio modo vti, aut ſe iuuare poſſe, & potuiſſe; quinimò eos in eaſdem cenſuras poſtmodum reincidiſſe, & inpoſterum reincidere, ſicq; ab omnibus quauis auctoritate fungentibus cenſeri, & iudicari bebere &c.] ita ibi à ſummo Pontifice neq; aliud occurrit addendum, vide Torreblan. lib. 4. cap 6. num. 11. & 12.

162 Quoad aliam autem conſiderationem Confeſſarij, quà medicus eſt reſpectu hæretici, ſolum attingo aliquid circa duplicem cautionem, ad quam præſtandam hunc ille antequam abſoluat, quando poteſt obligare, tenetur. Altera eſt de ſtando mandatis Eccleſiæ; altera verò de ſatisfaciendo. vtraq; expreſsè traditur in vltima clauſula Bullæ Cænæ; & intelligitur quoad omnes caſus in iſta contentos, imò quoad alios, vt patet ex cap. De cætero, & cap. Ex tenore, de ſententia excommunicat.

163 Prima cautio de ſtando Mandatis Eccleſiæ ſolet eſſe iuratoria; Sed ad quid iniungitur hoc iuramentum? Exponit Vgolinus de cenſuris, tabul. 1. cap. 19, §. 5. nu. 1. quòd nomine Eccleſiæ intelligatur ille, cui extra mortis articulum reſeruata erat abſolutio, & cui tunc abſolutus, & incolumis euaſerit. Se præſentare debeat, ipſiuſq;

164 mandato obedire. Hanc tamen expoſitionem meritò reijcit Sanchez, lib. 2. in decal. cap. 13. num. 25. & adducit legitimam, cum Couar. cap. Alma mater, 1. p. §. 11. num 11. nempè iniugi tale iuramētum ne timore eius in grauiora crimina, quale eſt hæres ab eis ſemel abſolutus, iterum prolabatur, vt conſtat ex cap. cum deſideres, iuncta Gloſſa verbo, ad cautelam, de Sente. excomm.

165 Secunda item cautio de ſatisfaciendo exigenda ab aliquo, priuſquam abſoluatur in articulo mortis à caſibus in Bulla Cænæ contentis, præcipuè ab hæreſi, poteſt eſſe pignoratitia, vel ſi hæc præſtari nequit, fideiuſſoria, vel ſi nec iſta, iuratoria; relinquiturq; arbitrio prudentis Confeſſarij; quòd optime docet Suarez, tom 5. in 3. par diſp. 21. ſect. 3. num. 1. cum Caietano, & Nauar. per eum citatis. Verùm quòd ſola iuratoria habeat locum, & non ſemper, quando quis tunc abſoluitur ab hęreſi, tradit bene Sanchez, dict. cap. 13. num. 23. audi propria eius verba.

166 At in caſu, inquit, hæreſis cum nulla ſatisfactio pecuniaria exhibenda ſit, non exigitur fideiuſſor, aut pignus. Sed ſolum ſatisfaciendi iuramentum; & hoc quando ex iuſtitia debetur aliqua ſatisfactio. Vt ſi hæreticus aliquos deceperit, dicens doctrinam hæreticam eſſe verā; tenetur enim illis fraudem detegere. Vt traditur com-

167 muniter in tractatu de reſtitutione. Quare hæc cautio neceſſaria non eſt, ſi iam hæreticus ſatisfecit. Vel ſi nunquam poterit; quia decepti abſunt, & hæreticus ducitur ad mortis ſupplicium. Vel ſi iam

168. aliunde fraus detecta ſit deceptis. Quod ſi commodè poteſt ante abſolutionem ſatisfacere, debet ea ſatisfactio præmitti, ne abſoluens peccet; Vt generaliter loquendo de hac cautione tradit Suarez eadem ſect. 3. num. 2.] hæc ille, quibus præſens Regula abſoluta.

Quaenam expeditio à Confeſſario adhibenda circa ſortilegos, & habentes pactum quodnis cum Dæmone, præſertim quoad abſolutionem ſacramentalem?

REGVLA CCCCXXVI.

CVm in vnico ſortilegij, ſeu Magiæ dæmoniacæ caſu diuerſa ſæpius grauiſſima crimina, ſimul coniuncta reperiantur, Expedit vt Confeſſarius ſcientiſſimus, & diligentiſſimus ſcrutator eorum exiſtat; quò duplex munus iudicis, & medici circa ſuū pœnitentem ſortilegum legitimè exequatur, & hunc ad veram ipſorum contritionem, ac integram confeſſionem inducat.

170 debet item maximè perſcrutari, ſit ne mens Sortilegi erroribus diuerſis formalibus inducta? vt ſolet, ex quibus? vno equidem dumtaxat reperto, nequit vllo modo illum abſoluere (excepto caſu articuli mortis) Sed tunc tenetur ad Ponti ficem, vel ad Inquiſitores perſpontaneam com-

171 paritionem ipſum remittere. Si verò nullus adſit error in intellectu ſortilegi, & nulla, extet facta reſeruatio ſortilegiorum ab Epiſcopo, ſeu Ordinario, cum etiam probabilius ſit à iure non reſeruari, quiuis Cōfeſſarius expoſitus abſolutionē ab ipſis valet ei impertiri.

---

172 TAmetſi ex traditis in Communi Regula præcedenti circa expeditio-

tio-

tionem cauſæ heretici cuiuſuis pro foro interiori animæ, præſertim quoad abſolutionem, poterat iam per illationem in materijs particularibus clara deciſio percipi; indicatarum tamen conuenientius eas ſingulatim ſaltem præcipuas conciſiori ſtylo ad vitandam prolixitatem decurrere; citatis paucis auctoribus, qui de ipſis in particulari tractant, ad eos beneuolum lectorem remittendo.

173 Pro materia autem præſenti ſortilegorum, ſeu Magiæ dæmoniacæ profeſſorum, remittimus illum ad allegatos iam ſupra ſub finem proemiali huius cap. viij. nempè Cæſarem Carenam par. 2. tract. de officio Sanctiſſimę Inquiſitionis tit. 21. toto §. 35. & Martinum Delrium diſquiſ. Magic. lib. 6. per totum: quibus nunc precipuè adiungimus Franciſcum Torreblanca in erudititiſſimo opere inſcripto, Epitomes delictorum, in quibus aperta, vel occulta inuocatio Dæmonis interuenit, in libros quatuor diſtributo; Ex quibus rorum quartum impendit in criminis ſortilegij cauſarum expeditione, ſeu punitione eius per Confeſſarium in foro interiori animę.

174 Ex iam aliqualem, et per breuem contextorum in Regulæ noſtrę textu declarationem: Primò, quòd in caſu ſortilegij, ſeu magicæ artis à Diabolo acceptæ ſuppoſito pacto cum eo, varia ſimul crimina horrēdiſsima reperiri ſoleant, tradit egregiè Torreblanca dict. lib. 4. cap. 3. num. 5. & qualiter Confeſſarius eorum ſcientiſsimus, & diligentiſsimus ſcrutator eſſe debeat indicat ſequentibus verbis.

175 In hoc, inquit, Magiæ crimine, quia interuenit idolatria, apoſtaſia, hereſis, ſacrilegium, blaſphemia, homicidium, & concubitus contra naturam cum creatura ſpirituali, & odij in Deum, quibus nil poteſt eſſe atrocius, vt ſupradictum eſt lib. 3. de crimin. punit. in foro exteriori, cap. Debet Confeſſarius ſingula perpendere, ac reum de ſingulis congruè interrogare, ac examinare.] hęc ille.

176. Tradens vero formam diuerſorum interrogatoriorum & magis prædicta exprimens, idem Torreblama num. 13. & 14. ſic ſubiungit, [Poſt hæc, inquit, debet (ſcilicet Confeſſarius) pœnitentes interrogare, an ex animo renuntiauerint fidem, nam eſt apoſtaſia, cap. 1. de apoſtat. Vel quid crediderint contra fidem, vel errorem fouerint, quod eſt hereſis, cap. hereticus, 24. queſt. 3. an diabolum adorauerint dulia, vel latria, putantes eſſe Deum, quod eſt idolatria prohibita Exod cap. 22.

177 Vel habuerint cum eo pactum, quod eſt infidelitas cap. illud. cap. nec mirum 26. quæſt 5. vel quid promiſerint, vel qua ſolemnitate; vt cognoſcat, an pactum tacitum, vel expreſſum contraxerint: quid Dæmoni pro pacto tradiderint, quia ſolent filios offere. An pecierint ad ludos, quia ibi Dæmoni proſternuntur, & alia ſediſſima peragunt.] ita ille, apud quem inuenies plura.

178 Expedit itaque Summoperè, vt Cōfeſſarius Sortilegi cōfeſſionem auditurus pro eius integritate, non exigua Sortilegiorum notitia inſtructus exiſtat, & aduertat ad quæuis particularia ſuperſtitionum genera, & ſpecies, vti benè notat cum Portell. in dubijs regular. verb. Veneficia, & incantationes, Carena, dict. §. 35. num. 301.

179 Ad quam inſtructionem, & aduertentiā adiuuabitur valdè ijs, quæ de hac materia abbundanter adducit Sanchez lib. 1. in decal. cap. 37. & ſeqq. & quæ Delrius copioſiſſimè de eadem quinque libris pertractauit; initio Sexti, cap. 1. ſect. 1. quaſi in Tabella; ſeu breuiculo comprehendit.

180 Ad eumdem item effectum Confeſſionis integræ debet Confeſſarius pœnitentem Sortilegum interrogare de qualitate Sortilegiorum, an cum ab vſu Sacramentalium, vel Sacramentorum, aut rerum Sacrarum; de complicibus in fabricatione eorum; de libris, & inſtrumentis ad ea fabricanda, ita cum Beloch. de caſib. reſeruat. par. 2 quæſt. 1. in primo caſu Tabellæ Anconitanæ, num. 70 Homob. de Bonis, de exam. Eccleſiaſt. par. 1. tract. 7. cap. 4. quæſt. 19. verſ. Sequendo, quærendum, Carena dict. §. 35. verſ. circa confeſſionem. Torreblanca dict. cap. 3. de officio Confeſſarij, num. 15. & alij.

181 Quoad Cōtritionem verò excitandam in ſortilego pœnitente hoc opus hic labor, (aut Delrius vbi ſupra ſect. 3. verſ. in Contritione.) Non ex parte Dei, ſed ex parte ipſius perſonæ Sortilegæ, ſeu maleficæ. Nam vt optimè adnotauit de huiuſmodi perſonis Paulus Grilandus, de ſortileg. qu. 9. num... & adducunt ijdem Delrius, & Torreblanca num. 6. Diabolus nihil magis ſatagit, neque alio magis laborat, quàm in perſuadendo, vt perſiſtant in ſententia, & vſque ad vitæ finem perſeuerent. ita
182 ille. Et addit num. 3. ſignum eſſe impænitentiæ, quòd tametſi ſuſpiria magna emittant, & omni conatu lachrymare procurent, lachrymas tamen nullo modo effundunt.

183 Nihilominus duo præcipuè aſſignātur explicanda à Confeſſario ad procurandum dolorem, & veram contritionem in corde pœnitentis ſortilegi. Primum, indicare ei, & non parum perpendere grauitatem, & malitiam horrendiſſimam huius delicti vt Conſtat ex iam traditis, & ex his, quæ diſcutit Scortia, in Selectas Rom. Pontif. conſt. Theor. 65. num. 1. teſte Carena
184 dict. §. 35. num. 298. Secundum manifeſtare eidem Sortilego pœnitēti magnam Dei omnipotentis miſericordiam erga peccatores propoſitis teſtimonijs Scripturæ ſacræ, & exemplis perſonarum, quibus cum poſt commiſſa enormiſſima delicta ea vſus eſt, expulſa diffidentia, ſeu deſperatione, ad quam Dæmon graues peccato-

res,

res, & præcipuè Sortilegos ſæpius induce-
re ſolet. ita cum citatis Beloc. num. 65. &
Homobo. dē Bonis, quæſt. 18. ibidem Ca-
rena, num 299.
185 Sequitur agendum de abſolutione,
quando à Confeſſario tribuenda ſortilego,
vel ſecùs: Equidem cum plures, ac diuer-
ſi errores formales in eius mēte circa idem
ſortilegium ſimul reperiri valeant, vt pa-
186 tet iam ex dictis, præcipuè hi quatuor,
nempe quòd crediderit primo Dæmonem
eſſe dignum adoratione, & inuocatione,
ſecundo poſſe eum ſcire, & prædicere fu-
tura dependentia à libero arbitrio. tertio
res ſacras in ſortilegijs deſeruire ad malū
finem, vt ad prauum amorem. quarto vo-
luntatem hominis ſortilegijs cogi poſſe; ſi
vnius ex iſtis aut ex alijs in ſortilego con-
tentis formaliter reperiatur, diſcuſſione
à docto Confeſſario diligenter facta, ne-
quaquam poteſt ſortilegus per eum abſol-
ui: Quia tunc eſt caſus in primo Canone
Bullæ Cœnæ Summo Pontifici reſeruatiſ-
ſimus. Ita Carena, dict. §. 35. num. 294.
& per eum relati Beloch. & Homobo. de
Bonis.
187 Quòd ſi nullus adſit huiuſmodi error
in ſortilegi intellectu dubitatur an con-
tra ipſum extet aliqua excommunicatio
ipſo iure? & nùm hæc reſeruata? certa
reſponſio eſt nullibi extare, nedum re-
ſeruationem eius Probatur quia per nul-
lum Canonem, qui ſit legitimè receptus id
diſpoſitum reperitur. Docent communi-
ter auctores, vt Bonac. allegatis alijs tom.
4. de cenſuris in ſpecie, diſput. 2. quæſt. 2.
pun. 38. num. 1. Filiuc. Moral quæſt. tract.
14. cap. 6. quæſitò 11. num. 97. & Tholet.
188 in Summa lib. 1. cap. 47. num. 3. Qui-
buſcumque reſpondet Carena, dict. §. 35.
num. 30. ad obiectionem de Bulla Ioan.
Papæ XXII. incip. Super illius ſpecula,
appoſita in Bullario tom. 1. dicti Pontifi-
cis 13. quòd non ſit vſu recepta.
189 Dein aduertēdi obligatio Cōfeſſario in-
ſurgit, an ſortilegia abſq; dicto formali er-
rore confecta Epiſcopus, ſeu Ordinarius
loci ſibi reſeruauerit, vt ſolet ſæpius fieri,
& exemplificat de varijs Tabellis reſerua-
torijs diuerſorum Epiſcopatuum Carena
ibidem, num. 295. cum eiſdem Beloch, &
Homob. de Bonis; Addens benè in tali
caſu debere Cōfeſſarium recurrere ad Su-
periorem reſeruantem, pro obtinenda
iuriſdictione, & facultate abſoluendi pæ-
nitentem Sortilegum; niſi fortè iam aliun-
de ex vi Cruciatæ, vel alterius priuilegij
eam habeat.
190 Suppoſito tamen, quòd nullus reperia-
tur error formalis in mente ſortilegi, nec
vlla adſit ſortilegiorum reſeruatio, certum
eſt poſſe illum à quouis Confeſſario legiti-
mè expoſito abſolui, Si aliàs ſit ille benè
diſpoſitus, & quidem erit talis, vbi repe-
rerit ipſum Confeſſarius paratum ad abre-
nunciandum Dæmoni, & omni pacto in-
to cum eo, ad reſarcienda damna ſortile-
gijs, ſeu moleſtijs illata, ad curandum, vt
libri ſortilegia continentes ad Inquiſito-
rem deferautur, & ad alia obligatoria pre-
ſtanda, vt latè docent Martinus Delrius d.
lib. 6. diſquiſ. Magicar. & Beloch. vbi ſupra
nu. 71. quos videas.
191 Tandem dubitat Carena, dicto § 35. nu.
305. an Confeſſarius, priuſquam abſoluat
ſortilegum pænitentem, debeat ab eo exi-
gere iuratoriam cautionem, de non com-
mittendo amplius ſimilia delicta. Partem
affirmantem tuentur Graffius, deciſ. au-
rear. par. 1. lib. 1. cap. 32. num. 15. aſſerens
in communi pro enormibus delictis huiuſ-
modi iuramentum à Cōfeſſario eſſe poſtu-
landum, atque à pænitente emittendum,
& in particulari pro crimine ſortilegij, ſeu
maleficij Beloch. par. 2. de caſibus reſer.
quæſt. 1. num. 87.
197 Placet tamen reſponſio ad dubium,
quam moderatè prębet ipſę Carena ſequē-
tibus verbis. Egò verò, inquit, in hac dif-
ficultate arbitror totum hac in prudentis
Confeſſarij arbitrio poſitum eſſe, conſide-
rata qualitate pęnitentium, & reliquis fa-
193 cti circumſtantijs, ita ille. Et cum hac
moderatione reſolutionem traditam circa
idem Regula præcedenti iudico intelligē-
dam. Nam non multum vſu receptum
audio pęnes Confeſſarios prudētes de exi-
genda cautione iuratoria in delictis gra-
uioribus.
194 Atque pręter hęc duplici numero præ-
cedenti dicta pro inſtruendo ſortilegi pæ-
nitentis Cōfeſſario, qua medicus eſt: plura
accipe ex Martino Delrio citat. lib. 6. cap.
2. & 3. vbi copioſiſsimè agit de medicamē-
tis, ſeu remedijs contra ſortilegia, ſeu Ma-
leficia: ſtatim initio diuidit magiſtraliter,
quod alia ſint medicamenta licita, Eccle-
195 ſiaſtica ſcilicet, ſeu diuina. Alia illici-
ta, vti ſunt aliquando naturalia propter
periculum quòd à Dęmone ex vi pactus
exhibeantur, ac ideo numeranda inter
Dæmoniaca, aut ſuperſtitioſa, quæ ſemper
illicita cenſentur: atque ab iſtis vltimis ipſę
Delrius orditur.
196 Ac primo loco proponit varia exem-
plà, quibus remedia ſuperſtitioſa, ſeu illi-
cita contra maleficia indicantur; Sed o-
mis nunc reliquis, pœnes illum, & pænès
alios auctores legēdis pro coronide huius
Regulę, audi vnum ſolummodo à Cęſare
Carena, dict tit. 12. §. 35. num. 302. ſe-
quentibus verbis.
197 Notent autem, inquit, Confeſſarij ſu-
perſtitioſam omnino eſſe cartulam, quam
nonnulli pro doloribus viſcerum ſolent
portare, in qua eſt ſcriptum nomen, Pa-
ter, & ſtatim Balthaſſar, nomen Filius, &
ſtatim Gaſpar, & nomen Spiritus Sancti, &
illicò aliud nomen ſimile; & ob id Cartula
prædicta rumpenda, & auferenda eſt ſub
peccato mortali, vt in indiuiduo huiu-
ſce cartulę cum illis nominibus, dixit
Hieron.

Hyeron. Lamas, in Methodo curationis
Anim. 3. par. cap.3. §.1. verſ. Quaſcumq;
autem Cautulaſ. ita ille.

Quid de Polygamis, vel male ſentientibus de Sacramento Matrimonij? an à Confeſſario abſolutio tribuenda, vel neganda?

REGVLA CCCCXXVII.

198 Contrahens cum ſecunda, adhuc viuente prima, aut cooperans quo-
uiſmodo ad ſic contrahendum, examinan-
dus diligenter à Confeſſario, an malè ſen-
tiat de Sacramento Matrimonij cum erro-
re mentis formali; ob quem ſit excommu-
nicatus in Canone primo Bullæ Cænæ, &
abſolui nequit, niſi à Papa, vel ex ſpeciali
199 priuilegio eius: Dicto autem errore non
reperto, excepto vbi eſſet Polygamia ab
Epiſcopo referuata, quilibet Confeſſarius
expoſitus poteſt ab ea, & à cooperatione
200 ipſius abſoluere. Verùm quà medicus
eſt Confeſſarius, debet polygamum de di-
uerſis monere, præſertim de obligatione
non petendi debitum à ſecunda vxore, dũ
eſt dubius de ſupraniuentia primæ: poſt
adhibitam tamen ſufficientem diligẽtiam
pro deponendo dubio, quòd poſſit vtrum-
que & reddere, & petere debitum.

201 REſoluimus ſupra Regula 391, cum
D. Traſmiera, ibi citato, & cum
alijs, vt multo probabilius, quòd non ſo-
lum polygami, ſed quicunq; etiam aliqua-
liter cooperationem conſilio, ſuaſione,
iuſſione falſo teſtimonio pænes Tribunal
ordinarij loci de morte prioris coniugis
præſtito, vel alio modo ad contrahendum
cum ſecunda exhibentes, præſumãtur ma-
lè ſentire de Sacramento Matrimonij ex
formali errore mentis. Vndè meritò vtroſ-
que ſub præſenti Regula coniungimus, vt
innoteſcat qualiter omnes iſti in foro in-
terno conſcientiæ à Confeſſario expedien-
di.
202 Præſcrutari itaque debet Confeſſarius,
an in hac materia polygamus, vel coope-
rator polygamiæ mala credulitate contra
Fidem ſit effectus? at repertus talis, ne-
quaquam poterit ab illo ſacramentaliter
abſolui; quia tunc excommunicatus exi-
ſtit cum reſeruatione caſus in primo Cano-
ne Bullæ Cænæ. ita ex mente omnium
auctorum Cæſar Carena 2. pat. tit. 5. §. 7.
num. 105
203 Quòd ſi reperiatur contrahens cum
ſecunda, viuente adhuc prima, aut coo-
perans ad contrahendum catholicè ſenti-
re de Sacramento Matrimonij, abſolutio-
nem ſacramentalem à quocunq; Confeſſa-
rio approbato obtinere valet, excepto ca-
ſu, vbi polygamia eſſet per Epiſcopum re-
ſeruata; nam tunc ab iſto facultas abſoluẽ-
di obtinenda. ita idem Carena num. 106.
cum Toleto, Homob. de Bonis Fagundez
& alijs, quos ille refert; quibus adde Filuc.
quæſt. moral. par. 2. Tractat. 22. cap. 6.
num. 164.
204 Præterea ad exequendum rectè munus
Medici, debet Confeſſarius pænitẽtem po-
lygamum de multis admonere; primò de
peſſimo ſtatu, in quo reperitur, ac de gra-
uitate delicti polygamiæ, quòd commiſit,
iuxta illud Chriſti Domini Matth. cap. 19.
& Lucæ, cap. 16. Omnis, qui dimittit vxo-
rem ſuam, & alteram ducit, mæchatur. &
Marc. cap. 10. ſic expræſſiùs. Quicumque
dimiſerit vxorem ſuam, & aliam duxerit
205 adulterium committit ſuper eam. Se-
cundò de obligatione redeundi cum pri-
ma vxore; & reſtituendi ſecundæ dotem
cum lucro omnium, quæ ipſi donata fue-
rant, etiam pretioſa, ſi Polygamus extitit
in mala fide, quando cum ea contraxit.
Tradit Carena ibidem num. 107. & 108. ex
allegatis in parum ab ſimilibus terminis
per Riccium in Praxi fori Eccleſ. Reſolut.
223.
206 Debet item monere Confeſſarius poly-
gamum de obligatione erga filios ſecun-
di matrimonij: nam ſi pàter fuit in mala
fide quando contraxit cum ſecunda vxo-
re, & hæc in bona, nullum dubium, quòd
teneatur ille alere filios ex ſecundo matri-
monio. Docent communiter auctores, præ-
cipuè Sanchez, lib. 9. de matrim. diſp. 22.
num. 11. Verſ. Quòd ſi alter, & Carena
dict. tit. 5. §. 16. num. 91. deducitur clarè ex
Authen. ſi pater. diuort. facto, apud quem
liberi &c. ob rationem ibi aſſignatam, ne
ſcilicet culpa illius, cuius cauſa diuortium
fit, maneat impunita, quia pari modo mi-
litat in caſu præſenti.
207 E contra verò ſi vxor ſecunda fuit in
mala fide, & vir in bona, ab illa nè alien-
di filij ex matrimonio cauſa polygamię de-
clarato nullo ſuſcepti? Ob eandem ratio-
nem dict. Authen. ſumpto argumento a
forelatiuis affirmanter reſpondent idem
Sanchez, & Gutierrez, canon. quæſt. lib.
1 cap. 24. num. 19 cum alijs, quos citant,
eſtq; communis hæc ſententia affirmatiua,
vt ait Carena citat. num. 94. & 95. ei oppo-
nitur, Sed eius oppoſitio nequaquam
multum efficax videtur. Vide fundamen-
tum apud ipſum.
208 Sed quid ſi vterque coniux fuit in mala
fide? Certum eſt, filios tunc alendos à pa-
tre, & non niſi in ſubſidium à matre iuxta
diſpoſitionem cap. Cum haberet, de eo,
qui duxit in matrimonium, quam polluit,
& eſt de mente omnium, vt tradit ibidem
Sanchez num 11. verſ. quòd ſi vterque,
cui adhæret Carena, dict. §. 16. num. 99.
209 Quid item ſi in vtroque parente adſit
bona Fides? plores ex dicto matrimonio
ſuſcepta ſecundum mentem Sanchez vbi
ſupra vtriuſq; expẽſis ali debet, quod priùs
do-

Digitized by Google

docuerant Surd de alim. tit. 1, quæſt. 14.
num. 8. & quædam Additio ad Abbatem
in cap. 2. qui filij ſint legitimi, oſtenditurq;
per illationem ex dict. cap. 2. ibi de parentum
facultatibus nutriantur, & ſic videtur
210 benè fundata eorum ſententia Eam tamen
non admittens Carena, dict. § 17. nu.
101. vult prolem in tali caſu eſſe alendam
à ſolo Patre, & in ſubſidium à Matre verbaq;
illa textus in dict. cap. 5. de parentum
facultatibus; debere intelligi ordine ſucceſſiuo,
non coniunctiuo, vt in ſimili ex textu,
in cap. cum haberet, de eo, qui duxit
in matrim. quam polluit per adulterium,
intelligunt expoſitores, quos citat ipſe Carena,
apud quem plura circa hoc inuenies,
& dicens opinio probabilis videtur.
211 Tandem monendus à Confeſſario pænitens
polygamus circa debitum matrimonij
de quo D. Taſmlera egregiè lib. 5.
quæſt. 6. & in hac materia diſtinguendi ſunt
varij caſus, primus poteſt occurrere, vt
vterq; coniux ſimul certus ſit, vel alter tantum
poſt contractum ſecundum matrimonium
de ſuperuiuentia primæ vxoris, aut
primi mariti; ſimiliter vt vterque habeat
dubium fundatum de tali ſuperuiuentia,
atque tunc in confeſſo eſt apud omnes auctores,
quod neuter poſſit tàm petere, quàm
reddere debitum, neque hoc maiori indiget
probatione, cum per ſe pateat.
212 Secundus caſus eſt, quando alter coniux
exiſtit in bona fide de validitate ſecundi
matrimonij, alter verò dubius: tunc
diſtinguendum de dubitatione; nam ſi hæc
ſit leuis, ſiue ex leuibus indicijs ſuborta
abſque firmo fundamento; conſtat, quod
non teneatur ſic dubitans ſe ſua poſſeſſione
expoliare, & quod hac dubitatione non
obſtante poſſit in vſu matrimonij proſequi
tàm petendo, quàm reddendo. ita perdoctè
D. Traſmiera, dict. quæſt. 6. nu. 18. quia
nemo tàm facilè eſt priuandus vſu rei ſuæ,
quam legitimè poſſidet.
212 Quando verò dubitatio (& eſt tertius
caſus) oritur ex publica ſama, aut ex teſte
fide digno, affirmante cum iuramento
de ſuperuiuentia adhuc prioris mariti, vel
vxoris, ſtandum eſt diſpoſitioni text. in
cap. Dominus, de ſecundis nupt. vbi habetur
Coniugem ſic dubitãtem poſſe, imò
teneri debitum reddere coniugi in bona
fide exiſtenti, nequaquam tamen poſſe illud
exigere. debere item tale dubium deponere
examinando, an ſit verum, quod
de illa ſuperuiuentia dicitur. Tradunt ex
mente omnium, præcipuè Sancez lib. 2. de
matrim. diſp. 45. quæſt. 3. & D. Traſmiera
dict. quæſt. 6. num. 19 & 20.
214 Sed quid de alio caſu, ſi poſt adhibitã
rationabilem, & ſufficientem diligentiam
pro deponendo dubio, & pro veritate indaganda
dictæ ſuperuiuentiæ prioris coniugis,
adhuc illud permanet, ſaltem ſpeculatiuè,
poterit ne coniux ita dubitans
non ſolum reddere debitum, ſed etiam petere?
Concedunt meritò id probabiliter
præter Sanchez, & Traſmieram citatos, Valentiam,
Filiuc, Coninck. & Reginald. quos
referunt Diana par. 3. Reſol. Moral. tract.
4. reſol. 295. & Carena, dict. tit. 5. §. 17. nu.
215 110. Oſtenditur ſumpto argumento ex
communi ſententia doctorum, quòd poſſeſſor
bonæ fidei, ſi incipiat dubitare, an
res ſit aliena, & poſt adhibitum ſufficiens
examen adhuc non valeat tollere dubium,
poſſit non ſolùm rem retinere, verum etiã
ea vti; ergo pari modo dicendum in caſu
præſenti.
216 Dixi, ſaltem ſpeculatiuè; quia licet ſic
maneat dubium, practicè tamen omnino
tolli debet, & decidi certum probabilitèr
in conſcientia rem eſſe eius, qui ipſam poſſidet
iuxta commune illud Axioma, *Melior
eſt conditio poſſidentis*. Quod etiam
verum eſt, & habet locum in matrimonio
quoad petitionem, & redditionem debiti.
Hoc tamen facere nequit poſſidens cũ
conſcientia practicè dubia, & peccat cum
217 ea operando. Vnde tenetur ipſe depoſita,
quamuis adhuc ſpeculatiuè ſit dubius,
exiſtimare ſibi eſſe licitam rem, de qua ſic
dubitat, retinere, & ea vti; Et ſimiliter
in caſu poſito debitum matrimonij reddere,
ac petere. Ita ex mente aliorum D.
Traſmiera, dict. quæſt. 6. num. 24. & 25. penès
quem plura inuenies pro inſtructione
Confeſſarij ad monitionem faciendam coniugi
pænitenti polygamæ nobis dicta ſint
ſatis, vt iam noſtræ Regulæ finem imponamus.

Quomodo Confeſſarius in pænitentiæ Sacramento circa ſuos pænitentes Sacerdotes ſollicitantem, & perſonam ſollicitatam ſe gerere debet?

REGVLA CCCCXXVIII.

218 PRæſcrutari tenetur Cõfeſſarius, num
ſacerdos ſollicitans pænitentem, vel
hic cõſentiens ſollicitationi malè ſentiant
de Sacramento iſto cum errore mentis formali,
ratione cuius in Bulla Cœnæ excommunicantur,
& non poſſunt abſolui, niſi
ex priuilegio ſpeciali Papæ; aut ex facultate
Epiſcopi, ſi abſque tali errore, inter caſus
ab illo reſeruatos iſte ſollicitationis cõtineatur:
Secùs à quouis Confeſſario abſo-
219 lutio haberi valet. Debet item Confeſſarius
perſonam ſollicitatam monere de
obligatione tùm non adeundi iterum pro
confeſſione facienda ſacerdotem, qui ſollicitauit;
tùm denunciandi eum Inquiſitori,
licet ipſa ſollicitationi cõſenſerit, ex vi Decreti
Pontificij; Conſenſus tamen iſte non
220 eſt illi manifeſtandus. Deinde poteſt
Cõfeſſarius propter omiſſionem dictæ monitionis
denunciandi, ab Inquiſitore pœna
arbitraria puniri.

Egi-

221 EGimus multoties de hac materia ſollicitationis, præſertim lib. 1. noſtri Operis, toto cap. 16. & ibi Regula 130. reſoluimus cum doctrina Pegnæ, Caſtri Palai, & aliorum, quòd attento iure communi, vel diuino naturali, licet non ex vi Bullarum, aut Decretorum Summi Pontificis, ſubſit iuriſdictioni Inquiſitorum pænitens ſollicitationi conſentiens, aut quod peius eſt, directè Sacerdotem, expoſitum ad audiēdas confeſſiones ſollicitans, cùm præſumatur malè ſentire de Sacramento Pænitentiæ. Vnde meritò eum cum Confeſſario ſollicitante coniungimus in prima præſentis Regulæ parte.

222 Præſcrutatio itaque, ad quam vt ibi dicimus, obligatur Confeſſarius, æquè ab eo exequenda reſpectu ſacerdotis ſollicitantis, ac pænitentis ſollicitati, ſi hic ſollicitationi conſentiat, aut è contra ipſe illum ſollicitet. Quod ſi mala credulitate, ſeu errore formali contra Sacramentum Confeſſionis infectos, & conſequenter in Canone primo Bullæ Cænæ excommunicatos inuenerit, nequibit eos abſoluere, niſi ex ſpeciali facultate Summi Pontificis, vt patet ex iam traditis ſupra, & affert Carena, par 2. tit. 6. § 20. num. 105. loquens de Confeſſario ſollicitante ſic infecto ſed par eſt ratio de infecto pænitente, vbi cōſentit ſollicitationi, aut illum ſollicitat.

223 Dein reperto errore formali in mente illorum ſi ſollicitatio, & conſenſus in eam reſeruentur ab Epiſcopo, vt in multis Diœceſibus Regni Neapolitani reſeruari ſolere teſtatur Graff. de caſibus reſeruatis lib. 2. cap. 12. num. 8. & tom. 1. eius conſil. lib. 4. tit. de cognatione ſpiritual, conſil. 1. requirenda ab eo facultats abſoluēdi à caſu iſto Aliàs nulla extante reſeruatione, quiuis Confeſſarius expoſitus Sacerdotum ſollicitantem, vel perſonam pænitentem, quæ conſenſit ſollicitationi, aut Confeſſarium, dum confitetur, ad peccatum ſollicitat, abſoluere poteſt. Ita de Confeſſario ſollicitante, Carena ibibem num. 106. & 107. cum Peirin. in Priui. minimor. tom. 2. ad conſtit. 4. Gregor XV § 9. num. 25. loquens de Confeſſario ſollicitante: & ibidem eſt affirmandum de perſona ſollicitata, quæ conſentit, aut illum ſollicitat, vt diximus.

224 Pro faciliori autem intelligentia eius, quod ſequitur in Regula noſtra, & ad quod Cōfeſſarius vti medicus perſonam ſollicitatam maximè conſentientem ſollicitationi tenetur inducere, expendendum occurrit dubium illud excitatum, & diſcuſſum à Carena par. 2. tit. 12. § 25. num. 306. in materia ſortilegij, an Confeſſarius, Socius criminis in Sortilegio conficiendo, poſſit confeſſionem pænitentis ſortilegi audire, eumq; validè abſoluere? Reſpondet, ac reſoluit ſub hac diſtinctione.

225 Si dubium procedat attenta iuris diſpoſitione, ſublato ſcandalo, & periculo, ne pænitens ad nouum peccatum inducatur, nequaquam prohibetur Confeſſarius Socij criminis confeſſionem audire, ac illum valdè abſoluere. Ita D. Thom. in ſup-plem. 3. par. quæſt. 20. art. 2. ad primum. Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. num. 2. Homobon. de Bonis, de Exam. Eccleſ. par. 3. tract. 13. quæſt. 30. reſol. 4. & Caren. vbi ſupra num. 207. Qui addunt, quòd ſecundum conuenientiam non deberet tale m confeſſionem audire, nec abſolutionem præbere; poſito tamen quod audiuit, abſoluere tenetur.

226 Verùm ſi dubium tractetur reſpectu eorum, quibus iniuncta eſt prohibitio per Concilium Septimum Prouinciale Mediolanum, nempè ſubditis ipſius, clarè conſtat à Confeſſario ſocio criminis non poſſe confeſſionen amplius audiri, nedum abſolutionem tribui. Accipe dictæ prohibitionis Decretum, vt habetur in tit. de Sacramento Pænitentiæ §. qui criminis.

227 Qui, inquit, criminis alicuius, culpæue mortalis particeps fuerit, ſciat ſibi interdictum munere audiendi cōfeſſiones illorum, quos ſocios eius criminis, culpæue habuerit: Quod decretum ad quoſcunq; Confeſſarios etiā Regulares volumus pertinere. Ita ibi, Circa quod aduertit ibidem Carena, num. 312. cum Ioan Ang. Boſſio in tract. de priuil. Iubilæi, ſect. 3. caſ. 2. §. 4. quòd abſolutio eſſet valida, ſi pænitens ſocius delicti bona fide ad Confeſſarium accederet, & vterque de illa prohibitione Concilij nihil ſciret: Sed mihi videtur inualida ex defectu iuriſdictionis, aut approbationis, vt ſtatim dicam.

228

229 Aduertit etiam duo Carena ibidem num. 310. & 311. cum Bonac. de Sacramentali diſput. 5. quæſt. 7. pun. 5. §. 5 num. 10. & 11. Primum, etiam tempore Iubilei non eſſe licitam, nec validam talem confeſſionem, & abſolutionem; cum in decreto propoſito Cōcilij Prouincialis non reſeruatur caſus, ſed confeſſarij iuriſdictio (aut approbatio) limitetur. Secundum prædictam prohibitionem habere locum reſpectu cuiuſuis peccati mortalis in qualibet materia, quòd teſte Carena videtur nimis rigoroſum Ioan. Ang. Boſſio, loc cit. num.

230 10 Sed quidquid ſit de alijs, ſine dubio habebit locum in delicto ſenſualitatis & multo magis in crimine ſollicitationis ad ipſa, commiſſo à Sacerdote, dum audit confeſſiones; ob periculum Scandali, ſeu ne denuò pænitens ſollicitetur; Ergò ſtando in quouis iure meritò tenetur Confeſſarius monere pænitentem, ne iterum pro facienda confeſſione Sacramentali reuertatur ad illum Sacerdotem, à quo iā fuit ſollicitatus.

231 Sequitur in Regula, qualiter teneatur Confeſſarius monere perſonam penitētem de obligalione denunciandi Inquiſitoribus illum Sacerdotem, à quo fuit alàs in Sacra-

Sacramento Pænitentiæ ſollicitata. Egimus lib. 1. noſtri operis cap. 21. de hac obligatione denunciandi quemcunq; ſubiectum iuriſdictioni Inquiſitorum: Et quamuis in eius executione nonnunquam reperiatur aliqualis difficultas, quòd timeatur denunciādi obligato damnum aliquod imminere. Superanda tamen exequendo denunciationem eo modo, de quo nos dicto cap. 21. Regula 157. ad quam remitto lectorem. Quòd autem teneatur Confeſſarius monere perſonam ſollicitatam de obligatione denunciandi ſollicitantem, tractat benè Carena, dict. tit. 6. §. 20. num, 111. & habetur expreſsè in Bulla Grego, XV. incip. Vniuerſi S Mandantes.

232

233 Quin etiam in eadem Bulla clarè diſponitur id, quod in parte vltima noſtræ Regulæ tradimus, nempè eſſe puniendos Confeſſarios, qui talem monitionem omiſerint eodem §. mandamus, ibi. Quod ſi hoc officium prætermiſerint, vel pænitentes docuerint, non teneri ad denunciandū Confeſſarios ſollicitantes, ſeu tractantes vt ſupra; ijdem locorum Ordinarij, & Inquiſitores illos pro modo culpæ punire non negligant. Hactenus quo ad hoc, Bullæ diſpoſitio, per ſe clara, & manifeſta, nec vlla indigens declaratione, aut probatione maiori.

234 Equidem apparet ſic meritò diſpoſitum peculiariter in hoc caſu propter ingentem delicti ſollicitationis grauitatem. Vnde conuenientes duxi eam hic exprimere cum viro noſtræ Societatis doctiſſimo Fráciſco Ribera ſuper cap. 3. Sophon. ad illa verba, Sacerdotes eius pollu unt Sanctum; vt efficacius vterque & Confeſſarius ad dictam monitionem, & perſona ſollicitata ad denunciationem ſollicitantis induçantur; iam expræſſionem ab illo audiamus.

235 Sanctum quoque, inquit, polluunt, & contra legem iniuſtè agunt (ſcilicet Sacerdotes) cum Sacræ confeſſionis ſeceſſu, & ſollicitudine ad turpitudinem abutuntur, & eas, quæ vt abluerentur, venerant, magis coinquinat, & contaminat. Horum typum portabant impij filij Eeli, qui dormiebant cum mulieribus, quæ obſeruabant ad Oſtium Tabernaculi, de quibus paulo antè dictum eſt, Porro fi ij, Heli, filij Belial neſciens dominum, neque officium Sacerdotum ad Populum, (& mox)

236 Erat ergo peccatum grande nimis coram Domino, quia retrahebant omnes à Sacrificio Domini: Quod quanto melius in Sacerdotes huiuſmodi conueniet, nemo non videt, qualis illorum exitus fuerit, ibidem legimus, in die vno morientur ambo, & ſuſcitabo mihi Sacerdotem fidelem huc uſque Ribera, qui ſubiungit infelicem exitum cuiuſdam Confeſſarij, qui hoc ſollicitationis morbo laborabat, apud illum legas, ſi lubet.

237 Ob criminis itaque enormitatem teneatur perſona ſollicitata ſtatim denunciare ſollicitantem Inquiſitoribus, nulla præmiſſa correctione fraterna ante denunciationem: vt rectè quidquid in contrarium dicat Peirin in Priuil. minimorum, tom. 2. ad Conſtit. IV. Gregor. XV §. 9. nu. 26. & 27. docent Carena, 2. par. tit. 6. §. 20. nu. 113. ac tit. 9. §. 6. per totum, & nouiſſimè copioſius, & eruditius præ cæteris d. Traſiniera, in ſtimulo Fidei, quæſt 9. 10. & 11. quę legas, & non te pænitebit. Atq; his Regulæ præſentis expoſito terminatur.

Expeditio in reliquis materijs Sancti Officij à Confeſſario vtri foro poli, quanam exhibenda? & qualiter cum pænitentibus quoad illas ſi gerere tenetur?

REGVLA CCCCXXIX.

238 Parimodo circa Blaſphæmos hæreticales circa obligatos denunciare aliquid Sancto Officio, & omittunt, circa comedentes cibos prohibitos tempore vetito, & circa reliquos in alijs caſibus Sanctæ Inquiſitionis, inprimis perſpiciendum diligenter Confeſſario ſint ne huiuſmodi hæretici formales, vel fautores hæreticorum, aut ſecùs, quo diſcernere valeat de eis abſoluendis Sacramentaliter; vel remittendis pro abſolutione obtinēda ad Summum Pontificem, ſeu ad habentem facultatem abſoluēdi ab ipſo, aut ab Ordinario, vbi per iſtum non exiſtente fautoria, vel errore in mente pænitentis caſus ſimiles

239 reſeruantur. Adhibenda item à Confeſſario omnia requiſita, vt quoad conſciētiam, & ſibi, & pænitenti ſatisfacere poſſit, atque vt vtriuſq; muneris partes, nempe iudicis, & medici completè exequatur.

---

240 De ſingulis reliquarum materiarū peculiares Regulas, ſatis completas formare potuiſſemus; Sed viſum congruentius vnica omnes comprehendere, & aliquid de vnaquaque huc ſpectans attingere, quò reiecta prolixitate, citiùs optatum lib 5. noſtri operis finem pertingamus.

241 Quoad proferentem blaſphæmias hæreticales, Confeſſarius abſtinere debet ab eo abſoluendo, dum non obtinuit facultatem abſoluendi à Summo Pontifice, non ſolùm quando eſt certus, quòd ex errore mentis formali illas protulerit; ac proindè excōmunicatus in 1. Canone Bullæ Cænæ exiſtat; Sed etiam quando de hoc cum fundamento eſt dubius. Ita Homob. de Bonis de Examine Eccleſiaſtico, tom. 1. tract. 7. cap. 5. quæſt. 22. verſ & in dubio, & Carena, 2. par. tit. 7. §. 19 num 94 & 95

242 Prædictæ doctrinæ non aſſignat rationem

nem Carena, ſed illa videtur efficax, qua
idem oſtenditur in quauis materia ex de-
claratis hoc cap.8 per Regulas præceden-
tes, & declarandis per præſentem, nempè
quia Confeſſarius ſi eſſet dubius, an pæni-
tens cũ errore intellectus formali aliquod
delictum contra fidem commiſerit, ſimul
etiam dubitat, habeat ne iuriſdictionem
ad illum abſoluendum, & ſi tenet abſolue-
re, exponit ſe periculo irritum faciendi
Sacramentum, eique ſic iniuram infert, er-
go tenetur, ſi poteſt ſe reddere certum
243 de obtenta iuriſdictione, niſi pœnitens
reperiatur in articulo mortis, aut ſit peri-
culum in mora, de quibus caſibus vide
noſtrum KonincK virum doctiſſimum 2.
par. de Sacram pæniten. diſp.8.dub.6.Nam
tunc Confeſſario licitum eſt, imò ſæpe
obligatorium cum tali dubio abſoluere,
maximè ſi conditio apponatur.

244 Dein Confeſſarius ſuo pœnitenti per-
pẽdere debet grauitatem maximam huius
delicti blaſphemiæ, præſertim hæreticalis
tùm Scripturæ Scripturæ teſtimonijs vt 4.
Regum 19. & Matth. ac Sanctorum Patrũ,
vt S. Auguſt. Serm. Domini in monte, vbi
ſic. Tanta, inquit, eſt labes huius pecca-
ti, quòd humilitatem deprecandi ſubire
745 non poteſt. Tum exemplis punitionis
ob crimen blaſphæmiæ iuxta illud leuitici
24. Educ blaſphemum extra caſtra, & po-
nant omnes, qui audierunt manus ſuper
caput eius, & lapidet eum omnis populus
ob blaſphæmiam puniuit Deus Senache-
rib Regem Aſſiriorum dict.4. Regum,19.&
Anthiocum 2 lib. Machab. cap. 15.ac plu-
res alios, vt teſte Carena loc. cit. nu. 101.
refert Lazar. de blaſph. quæſt.5.

246 Denique Blaſphæmus conſuetudina-
rius nequaquam ſtatim à Confeſſario ab-
ſoluendus; Sed differenda per aliquod tẽ-
pus abſolutio quouſque de conſuetudine
emendatus appareat. Ita ex cõmuni ſen-
tentia doctorum tradunt Diana, part. Re-
ſol. Moral. tract. 7. Reſol. 55. & Carena
247 ibidem num.104. Quæ doctrina in praxi
recepta cuiuſuis peccatoris ſcandaloſi, qui
abſolui non debet, dum ſcandalum non
eſt ſublatum, ſeu ſatisfactum perſonis ſcan-
dalizatis.

248 Quoad eos verò, qui tenentur denun-
ciare aliquem caſum Sancto Officio, & nõ
denunciant, cenſentur fautores hæreti-
corum, ſi intuitu hæreſis denunciare o-
mittant, duplicique excommunicatione
reſeruatiſſima tranſacto termino, Al-
ligantur, Altera in 1. Canone Bullæ Cæ-
næ, altera in edicto DD. Inquiſitorum.
Vnde nequeunt abſolui ſacramẽtaliter ab
vllo Confeſſario, niſi à Papa, vel ab eius iu-
riſdictionem habente, aut poſt obtentam
in foro fori abſolutionem excommunica-
tionis ex commiſſione Inquiſitorũ à quo-
uis ad audiendas confeſſiones expoſito.
Patet ex traditis ſuprà; & tenent commu-
niter doctores, præcipuè Sanctarellus de
hæreſi, pap. 11. dub. 1. num.4. & Carena
par. 2. tit.9. §.10.num.47.

249 Sed quid ſi non denuncians nullam ad
huc excommunicationem contraxit, cum
nondum elapſus ſit terminus denuncian-
di, poteſt ne à Confeſſario abſolui antequã
actu denunciat? Ad hoc quæſitum com-
muniter reſponſum datur, quod ſufficiat
firmum propoſitum denunciandi pro abſo-
lutione prius obtinenda. Ita Sanctarel. de
hæreſi, cap.9. dub. vnico, num.16. propè
finem, Diana par. 1. tract. 4. reſolut. 27. &
alij.

250 Verum moderatiùs circa hoc deciden-
dum, quòd niſi vrgeat neceſſitas commu-
nionis, aut niſi fides pænitentis ſit Confeſ-
ſario benè nota, expedit omnino in pęniten-
tibus ordinarijs, vt denunciatio pręcedat,
ne fortè poſt abſolutionem omittatur. Ta-
liter decidunt Stephanus Auila, de cenſu-
ris, par. 2. dub.7. in fin. verſ. In rebus, Za-
nard. in Summ. diuinor. pręcept. par.2. pręcept. 2, cap.11. in fin. Lazar. de blaſph. qu.
12. num.79. & Carena dict. §.10. num. 84.

251 Qui hunc §. num.49. Sequentibus ver-
bis terminat. Tandem, inquit, ad inſtru-
ctionem Confeſſarij, vt ſciat caſus, in quibus
huiuſmodi edicta obligant ad denuncian-
dum, viden. vt Aloyſ. Riccius, deciſ. 278.
Curiæ Archiepiſcopalis Neapol. par. 3. qui
eam totam deſcripſit de verbo ad verbum
à Ioan. Valer. de differentijs vtriuſq: fori
in verbo hęreſis, differentia 1. ſuppreſſo eius
nomine hactenus Carena.

252 Quoad comedentes carnem, & oua,
vel laticina diebus prohibitis, duo pro no-
ſtro inſtituto breuitèr notanda: primum
ſicut in omnibus alijs delictis, ita, & in iſto
examinare debet Confeſſarius, an pęnitens
ex errore formali intellectus cibos vetitos
comederit, credens cum hęreticis noſtri
temporis nõ potuiſſe Eccleſiam certis die-
bus delectum ciborum pręcipere, atque
hoc pręceptum eſſe illicitum: habens enim
hanc malam credulitatem excommunica-
tus exiſtit in 1. Canone Bullæ Cęnę, & ne-
quit abſolui ab vllo Confeſſario abſque fa-
cultate Summi Pontificis ſpecialiter obtẽ-
ta. Tradunt Belloch. de caſibus reſerua-
tis par.2. queſt. 9. & Carena 2. par. tit.15. §.
7. num.17.

253 Deinde circa obligationem Confeſſa-
rij reſpectu ſui pænitentis, ſic proſequitur
idem Carena dict. num.17. Mox, inquit, in-
terrogabit eum de omnibus peccati huiu-
ſce circumſtantijs, & pręſertim de ſcanda-
lo, & demonſtrare ei iſtius criminis graui-
tate, ex quo ſaltem virtualiter Eccleſię cla-
ues contemnuntur. Si peccatum hoc non
ſit reſeruatum Epiſcopo loci, vt eſſet in
multis Ciuitatibus, pęnitentem abſoluet,
iniunctis ei ieiunijs, & carnium abſtinen-
tia per tempus beneuiſum, vt ſic in eo, in
quo peccauit, puniatur. Ita Belloch. vbi
ſupra num. 88. hęc ille, & benè quidem.

254 Sequitur agendum de inſordeſcenti-
bus

bus in excommunicatione, qualiter iſti expediendi à Confeſſario in foro conſcientiæ. Si malè ſentiant de clauibus Eccleſiæ cum hæreſi formali in intellectu, innodantur alia excommunicatione reſeruata in 1. Canone Bullæ Cœnæ, & nequit Confeſſarius illos abſoluere niſi ei à Summo Pōtifice iuriſdictio, ſeu facultas fuerit peculiariter conceſſa. Conſtat ex tradita ſæpius doctrina, & ex communi ſententia affert Carena 2. par. tit. 8. §. 10. num 48.

355 Excitatur tamen dubium, quòd ad dictam excommunicationem in 1. Canone Bullæ Cœnæ requiritur non ſolum hæreſis interna, ſed aliquod etiam ſignum externum ipſius manifeſtatiuum, at in delicto inſordeſcentiæ non videtur reperiri tale ſignum, cum iſta conſiſtat formaliter in mero actu negatino, nempe in omiſſione, ſeu negligentia petendi abſolutionem. Ni-

356 hilominus perſeuerantia in inſordeſcentia ſiue ſit actus negatiuus, ſiue non, ſufficiens cenſetur ad hunc effectum, vt hæreſis mentalis tranſeat in externam, & ſubiacet iudicio Eccleſiæ. Ita Caietan. 2. quæſt. 12. art. 4. verſ. Ex his Tolet. in ſumma, in expoſit. 1. Canonis Bullæ Cœnæ nu. 10. Sayr Theſauro caſuum, tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 30. & Sanch. in Decal. lib. 2. cap. 8. nu. 16. vbi completè oſtendit, quandonam pura omiſſio ſit ſufficiens ſignum externum hæreſis.

357 Abſoluendus itaque pœnitens in dicto caſu à duplici excommunicatione per eum, qui poteſt abſoluere, nempè ab ea, in qua inſorduit, & ab altera Bullæ Cœnæ late cōtra hæreticos. Docet benè Carena dicto

358 §. 10. num. 49. Vbi ſubdit, qualiter à Confeſſario expediendus cum monitione pœnitens inſordeſcens, caſu, quo non habuit errorem in intellectu per ſequentia verba.

359 Mox inquit, (ſublata tamen ſemper cenſura à iudice, qui eam tulit, vel ab illius delegato) monebit Confeſſarius pœnitentem, quam timenda ſit excommunicatio, cum per eam fidelis à corpore Chriſti ſeparetur Cap. Nihil 11. quæſt. 3. & de familia Chriſti tranſeat in familiam diaboli, cuius ſit viliſſimus ſeruus cap. Audi 11. quæſt. 3. & ob id communiter dicitur, quod excommunicatus relinquitur Diabolo, vt ouis lupo, latiſſimè Azeued. multa cumulans ad leges nouæ Recompil. li. 8. tit 5 de los deſcomulgados, leg. 1. num. 43 & pluribus ſeq hæc ille.

360 Quid circa celebrantes, vel adminiſtrantes ſacramentum pœnitentiæ, cum non ſint Sacerdotes? Similiter in iſtis enormiſſimis criminibus, ſicut in reliquis hactenus expoſitis, ſi quis ea audeat, committere ex formali mentis errore, qui valdè inter hæreticos noſtri temporis viget, quod etiam laici ſint habiles, & legitimi ſacramentorum, & ſacrificiorum miniſtri, ſine dubio innodatus exiſtit excommunicatione primi Canonis Bullæ Cœnæ, & non poteſt abſolui ab vllo Confeſſario, niſi à Papa, vel ab eius ſpeciali delegato. Patet manifeſtè ex ſupradictis, & tradit ex mente omnium, vt omnino certum Carena par 2. tit. 11 §. 8. num. 56.

361 At ipſe cum 57. munus Confeſſarij in hoc caſu, quà Iudex, & qua medicus eſt, ex parte ſic exprimit. Secundò, inquit, ex ſupradictis debet Confeſſarius ponderare grauitatem huius delicti, vt opportunam poſſit pœnitenti ſatisfactionem iniungere.

362 Et ſi ſit reus ſæculari foro relaxandus, debet eum benignè conſolari, vt mortem patienter ſuſtineat; Sic enim mors ei proderit ad ſatisfactionem peccatorum. ita ille.

363 Occurrit tandem dubium diſcutiendū An celebrans, vel adminiſtrans Sacramentum Pœnitentiæ, cùm non ſit Sacerdos maneat ob talem celebrationem, vel adminiſtrationem irregularis, caſu quo ex cauſa aliqua non traditur curiæ ſæculari, ſed pœna mitiori punitur? Reſolutio vera, & legitima ita ſe prodit, ſi celebrans, vel adminiſtrans non habeat Sacerdotium, ſit tamē ad Clericatum ſaltem promotus, ſine dubio ſit irregularis, text. manifeſtus in cap. 1. de Clerico non ordinato miniſtrante; vbi Barboſa, Moderd citans alios, quibus adde Carenam, num. 38.

364 Verùm ſi ſermo ſit de mero laico, cum firmo fundamento tuentur Henriquez, in ſumma lib. 6. Pœniten. cap 2 §. 7. Littera H. & Barboſa loc. cit. quibus adhæret Carena ibidem, quòd ille ob actiones celebrādi, aut miniſtrandi Sacramentum Pœnitētiæ nullam contrahat irregularitatem. Quia hęc non incurritur iuxta commune axioma doctorum, niſi ſit expreſſa in Iure non exprimitur reſpectu laici, ſed reſpectu Clerici, vt videre eſt in text. alleg. Nec valet argumentum in materia irregularitatis à paritate, imò nec è maioritate rationis.

365 Cum facientibus item contra conſtitutionem Pij V incip. Si de protegēdis, qualiter ſe gerere debet Confeſſarius? tenetur hic diligenter proſ. icere, an reus quiuis dictæ conſtitutionis ſit fautor hæreticorum, aliquid agendo, ſeu crimen patrando, contra Sanctum Officium, aut contra quemcunq; eius miniſtrum, vel contra reſtificantem in eo, ſeu denunciantem, quod reſultet in liberationem, aut defenſionem illorum iniuſtam. Nam tunc ſic agens, præter excommunicationem in ipſa conſtitutione, ipſo facto latam, contrahit aliam reſeruatiſſimam in primo Canone Bullæ Cœnæ, & nequit abſolui, niſi à Papa, vel à delegato eius ſpeciali. Secùs, ſi non ſit fauror hæreticorum; Sed tantùm innodatur illa per Conſtitutionem Pij V. inflicta, ita Carena tit. 14. §. 25. num. 101. & 102. cum Filiuc. citando.

366 Dubitatur autem an dicta excommunicatio ſit reſeruata? Circa hoc duplex eſt

P ſen-

Digitized by Google

ſententia altera magis communis aſſerentium eam nemini eſſe reſeruatam, & poſſe quamuis Confeſſarium ab ipſa abſoluere; Docent poſt Nauar. & Viuald Filiuc. quæſt. Moral tract. 14. cap. 6. quæſito 7. num. 92. & Bonac. de censuris in ſpecie diſp. 2. quęſt. 2. pun. 13. num. 6. Fundamentum huius doctrina eſt, quia nullibi apparet de reſeruatione huius excommunicationis.

267 Altera ſententia oppoſitum omnino tenet nempè quòd ſit dicta Cenſura reſeruata Summo Pontifici, & per eum ſolum, ſeu per habentem ſpecialiter facultatē ab ipſo poſſit tolli, & non per quemcunq; Confeſſarium approbatum. Ita tuentur Sairus, de Cenſur. lib. 3. cap. 31. num. 7. & Scortia in Selectas conſtitutiones. Epitom. 106. Theorem 278. verſ. pænæ prædictorum. Sed non indicant iſti auctores, vnde deducatur quod ſit reſeruata; Videtur tamen poſſe deduci, ni fallor, ex clauſula illa longiuſcula ipſius Bullæ, ſi de protegendis, nempe;

268 Certùm, inquit, eam omnium, & quarumcunq; abſolutionum rationem à prædictis criminibus, necnon habilitationum, & reſtitutionum etiam ad famam, & honoris, ita deinceps habendam optauimus, vt ſucceſſores noſtri nullas, niſi ſaltem ſemeſtri poſt cuiuſq; aſſumptionem ad huius dignitatis faſtigium excurſo, ac precibus apud ſupræmum Officiũ Inquiſitionis hic inſtitutum verificatis, concedant. Decernentes omnes, & quaſcunque huiuſmodi abſolutiones, habilitationes, & reſtitutiones, quæ precibus ſic non verificatis de cætero fient, nemini prodeſſe, &c.] Sic ibi.

269 Quòd ſi quis obijciat, in hac clauſula non eſſe ſermonem de abſolutione à crimine contra dictam Bullam, aut ab Excommunicatione ibi lata, nec quo ad forum Sacramentale, in quo procedit dubiũ, ſed de abſolutione ab alijs pænis, & quo ad forum externum. Reſpondetur, quidquid ſit de hoc (non eſt noſtri inſtituti longiùs diſcutere) & de iſta ſecunda ſententię, cõtra primam non incongruè inſurgit Carena par. 2. tit. 13. § 25 num. 103. Sic.

270 Hęc tamen, inquit, opinio apud me eſt valdè dubia, & ſi eſſem Confeſſarius nõ apponerem manum abſolutioni pænitentis ab hac cenſura. Non enim probabile eſt Sanctiſſimum Pontificem tot pænas conſtituiſſe in reos dictæ conſtitutionis, & excommunicationem in eos latam nemini reſeruaſſe, & à quocumq; Confeſſario poſſet tolli. Et in praxi Inquiſitores in expeditione horum reorum abſoluunt eos ab omni cenſura cum cauſas eorum expediunt. Ita ille.

271 Supereſt aliquid dicere de modo, quo Confeſſarius ſe gerere debet cum pænitente, qui communicationem habuit cum Iudæis, & alijs infidelibus. Primò ſciendum, hanc communicationem maximè in rebus, & ritibus ad religionem ſpectantibus eſſe cuiuis Chriſtiano prohibitam, vt iam alibi tradidimus, & cum D. Thoma 2. 2. quæſt. 169. art. 2 ad quartum docent omnes pręcipuè Sanchez in Decalogum, lib. 1. cap. 7. num. 1. Ruceiul. de iure perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium, lib. 2. cap. 39. per totum & Carena 2. par. tit. 14. § 21. num. 46

272 Exemplificat ibi in caſu peculiari, de quo, vt ipſe refert, Io: Baptiſta Ciarlinus, cap. 42 ſuarum Controuerſiarum, num 72. & ſeq. Nimirum in Ciuitate Regij cũ quidam iudæus Chriſtianam religionem amplecti vellet, iamque cathechizzaretur, ac eius vxor nollet vllo modò à iudaiſmo recedere, huic intendebat ille libellum repudij dare more iudæorum, vt ipſa poſſet alteri nubere, ſed meritò dubitatum circa executionem huius intentionis, eſſet ne licita, & poſt maturam conſultationem doctiſſimorum hominum, præcipuè Reuerendiſs. Inquiſitoris dictę Ciuitatis Regij,

273 optimè reſolutum eſſe illicitam. Nam iametſi controuerſum ſit inter Doctores, quando nam incęperit obligatio omittendi, ſeu non ſeruandi legalia veteris Teſtamenti an à tēpore mortis Chriſti, vel Chriſti, vel Miſſionis Spiritus ſancti, &c. Certum tamen eſt poſt completam legis Euãgelicę publicationem, & multo certius nũc eorum obſeruationem, etiam Iudæis eſſe peccaminoſam, & mortiferam, & conſequenter oblationem repudij, prout traditur, Deuter. 24. de ſuo ibi teſtatus, & Cornelios à lapide.

274 Contingere autem poteſt, vt communicatio hominis Chriſtiani cum Iudęo deriuetur ex errore formali, quem ille cum pertinacia habet in mente, credens, quòd Eccleſia erret prohibēdo huiuſmodi commercium, aut prohibitio eius per ipſam coniuncta ſit illicita. Et quidem in hoc caſu Chriſtianus cum Iudęo ſic communicans excommunicatione primi Canonis Bullę Cęnę innodatus manet, donec à Summo Pontifice, vel ex eius ſpeciali facultate ab alio abſoluatur. Ita cum Bellochio, de caſib. reſeru. par. 2. quęſt. 9. in Tabell. Piſaur. num. 143. tradit Carena, dict. §. 21. num. 48.

275 Si dictus verò error deſit, à quouis Cõfeſſario expoſito abſolui poteſt: qui circa grauitatem huius delicti aduertere debet, num inde augeatur, quòd commertium à Chriſtiano cum Iudęo fuerit habitum ex intentione contemnendi prohibitionē Eccleſię, vel Epiſcopi, Tunc enim ratione huius formalis contemptus, communicatio, quę alias forte ob paruitatem materię, vel ob aliam cauſam forſan eſſet tantum venialis, euaderet mortalis. Ita cum eodem Bellochio loc. citat. num. 141. Catena ibidem.

276 Qui benè addit num. 47. etiam in rebus politicis eſſe prohibitam Chriſtiano

cum

Digitized by Google

cùm Iudęo eam communicationem, ex qua reſultare poſſit nimia familiaritas; hacque prohibitione aſtringi illum per conſtitutiones Mediolan. ſub pæna mortis naturalis. Vndè prohibetur vti opera medici hæbrei, & cum eo ad ludos nuptias, & con. niuia ire. Ita ille cum Ruciull. cit. & nos iam alibi de re iſta copioſius tractauimus.

277 Confeſſarius item vt medicus debet oſtendere ſuo pænitenti, qui dictum commercium habuit cum Iudæo, ſeu infideli, periculum, cui ſe exponit in tali conuerſatione, præuaricandi ſcilicet in fide Catholica, iuxta illud Pſal. 17. Cum Sancto Sanctus eris, & cum peruerſo peruerteris. Pænitentia itaq; illi iniungenda huc tendat omnino expedit, non ſolum vt ſit ſatisfactoria; Sed etiam præſeruatiua à tali periculo. Tradit Carena ibidem num. 49. & 50.

278 Tandem ipſe Carena noſter anteſignanus poſtquam par. 2. omnes materias, ſeu caſus principales ad Sāctum Officium ſpectantes per totidem titulos, ac multiplices paragraphos tradidit, in ſiogulisq; illorum qualiter Confeſſarius circa reum, ſeu pænitentem in vnaquaque materia ſe gerere debeat peculiari §. expreſſit, adhuc toto titulo 17. plures caſus noſtrorum Tribunalium Sanctæ Inquiſitionis breuiter expli-

279 cando percurrit. Sed in eis circa officium, & obligationem Confeſſarij reſpectu pænitentis, ſeu circa modum expediendi cauſas in eis pro foro interno conſcientiæ nihil prorſus attingit; Quod mirum in Doctore adeo exacto. Crederem ideo omiſiſſe, quòd ex præcedentium reſolutionibus facilè deduci poſſit, quid reſoluendum in his poſterioribus: & ab iſtam etiam cauſam hæc eadem omiſſio ferè totaliter à nobis facienda; Cùm iam ſupra per magnam partē capitis v. prædictos caſus quo. ad expeditionem fori externi iudicialis explicauerimus.

280 Quare circa paucos ipſorum vnum, vel alterum verbum proferendum. Circa caſum, quem Carena, dict. titul. 17. §. primo adducit, de non confitentibus & non communicantibus ſemel in anno, & non dict. capitulo quinto eius non meminimus, eò quòd ſecundum magis veram doctrinam, vt poſt Pegnam, & alios ab ipſo citatos ait Farinac. de hæreſi, quæſt. 178. num. 79. ex illa omiſſione haud oriatur vlla hæreſis præſumptio; nihil hic aduertendum occurrit pro foro conſcientiæ niſi

281 quòd teneatur Confeſſarius pænitentem ſeriò monere, ne iterum annuam confeſſionem, & communionem omittat, imò expedit ad vtriuſque frequentem vſum ſaltem ſingulis menſibus amplectendum hortetur; vt munus ſuum quà medicus eſt, exequatur nullum enim opportunius. & efficacius medicamentum, ad ſanandos, & impediendos peccatorum morbos, præcipuè ſenſualitatis, quàm prædicta Sacramēta Confeſſionis, & Communionis octauo quoque die frequentare.

282 Dein traditum iàm à nobis cum Carena dict. tit. 17. §. 19. qualiter ſuperiores Religionum procedentes cōtra ſubditos ſuos in cauſis fidei violent Bullam Pauli V. incip. Romanus Pontifex, & innodentur excommunicatione maiori, Nunc ſolùm aduertendum, iſtam cenſuram ita eſſe reſeruatam, vt violator Bullæ non poſſit à quouis Confeſſario Sacramentaliter abſolui, niſi à ſolo Papa, vel ab alio de eius ſpeciali licentia, accipe verba reſeruationis, §. 6. ibi:

283 Etiam excommunicationis maioris latæ ſententię, à qua non niſi à nobis, vel à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in mortis articulo, abſolutionis beneficium valeant obtinere. Ita in eo §. & quidem in facti contingentia, ferè ab hinc anno ex peculiari commiſſione Sanctiſſimi D. N. Innocentij Papæ X. abſolui à dicta excommunicatione quamdam miniſtrum religioſum, qui citat. Bullam Pauli V. violaſſe præſumebatur, vt iàm ſupra traditum.

284 Tractat item Carena, eodem tit. 17 §. 14. de Iudice laico in cauſis hæreſis ſe ingerente, & nos ſupra cap. 5 cum eo tractauimus de eadem re, quatenus cauſa eius experitur in foro externo iudiciali. Nunc quoad forum internum conſcientiæ ſolummodo notandum, quòd ob tale delictum iudex laicus duplicem contrahat excommunicationem, alteram in cap. vt Inquiſitionis, de hæreticis in 6. §. prohibemus, à quà quiuis Confeſſarius expoſitus poteſt abſoluere, cum nulli reſeruata reperiatur vt docet Bonacina de Cenſuris, diſput. 2, quæſt. 10. pun. 8.

285 Alteram verò in Conſtitutione Iulij. III. incip. licet à diuerſis, quam adducit Pegna inter Bullas Apoſtolicas in fine directi. fol. mihi 151. & cum hæc habeat annexam reſeruationem, ibi, ita vt nemo vnquā in præmiſſis delinquens niſi à Nobis, & ſucceſſoribus noſtris &c. abſolui poſſit. Nequaquam alius Confeſſarius expoſitus abſolutionem Sacramentalem ei impertiri valebit, niſi ſpecialiter à Summo Pontifice ad id delegetur: Atq; hanc differentiam inter iſtas duas excommunicationes norauit Scortia in Select. Rom. Pon. conſtitutiones, Theor. 172. Verſ. Porrò quoad.

286 Proponit etiam Carena ibidem, §. 20. exempli de portantibus arma, & munitiones bellicam ad terras infidelium, & circa hunc pro foro Sacramentali pænitentiæ debet aduertere Confeſſarius, quòd ſic delinquens ſi intuitu fauēdi infidelibus Chriſtianæ Religionis inimicis, eam oppugnatibus, arma ad ipſos deferat. ſimiliter alligetur excommunicatione valdè reſeruata per Bullam Cœnæ Domini, altera in primo Canone eius contra fautores hære-

ticorum, aut infidelium bellum Eccleſiæ Catholicæ, ſeu Chriſtianis inferentium.

287 Altera in Canone ſeptimo eiuſdem Bullæ contra portantes abſolutè arma, maximè tempore belli ad dictos infideles, ſeu hæreticos declaratos, licet non animo ſauendi ipſis, ſed tantum negotiationis, & lucri gratia; in hoc tamen caſu hanc ſecundam excommunicationem ſolam contraheret ita faciens aduerſus diſpoſitionem 7. Canonis Bullæ Cœnæ.

288 Abſolutio autem, tàm primæ, quàm ſecundæ excommunicationis non à quouis Confeſſario, ſed à ſolo Papa, vel ab alio ex eius commiſſione haberi poteſt, vt patet ex ſupra toties repetitis. Vide Carenam citatum, & Dianam part. 4 tract. 7. Reſolut. 19. Atque his Regula finitur.

Traditis hucuſque toto Capite VIII. præcedenti, non pro rei exigentia, & complemento eius omnimodo, (id ad auctores ex profeſſo de materijs moralibus ſcribentes ſpectat, ad quos lectorem remitto.) Sed tantùm aliqualiter, ſeu perfunctoriè pro inſtituto decidendi cauſas ſancti Officij in foro interno conſcientiæ duplex munus proprium Confeſſarij, quà medici, & quà Iudicis indicauimus. Potuiſſemus equidem indicare quadruplex, nempè quà Patris, quà Magiſtri, quà Medici, & quà Iudicis. Sicuti memini me aliquando indicaſſe, & multis expreſſiſſe in Prælectione illa aliquantulum pro viribus ingenioli noſtri elaborata, qua coram honoratiſſima omnium huius loci præcipuorum virorum Corona, nempè Eminentiſſimi Principis Aloſij de Wignacourt, trium Præſulum Illuſtriſſimorum, quamplurium Magnæ Crucis Procerum, ac totius ferè Nobilitatis Hieroſolymitanæ, Doctorumq; innumerabilium Ciuium Melitenſium, ſecundum meæ profeſſionis Theologiæ Moralis annum incoaui. Tunc volumine Bibliorum aperto, pro fundamento dictæ prælectionis verba illa aſſumpſi, Leuit. cap. 2. Quid quid obtuleris ſacrificij ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de Sacrificio tuo, in omni oblatione tua offeres ſal. quibus abundè oſtendi in mactatione peccatoris, & oblatione eius, quæ fit in Sacramento pænitentiæ, quantum ſalis ſapientiæ, Doctrinæ, prudentiæ, aliarumq; virtutum, & dotum ex parte miniſtri mactantis, & offerentis requiratur; qualiter Confeſſarius circa ſuos pænitentes quatuor illa munera, Patris ſcilicet, Magiſtri, Medici, ac Iudicis exercere debeat. Omiſſis autem nunc reliquis, præcipuè in Confirmationem protuli illud Exod. cap 28 de Rationali iudicij, quo muniebatur pectus Sacerdotis: Rationale, inquit, quoque iudicij facies opere polymito, &c. Poneſq; in eo quatuor ordines lapidum; in primo verſu erit lapis *Sardius*, & topazius, & *Smaragdus*: in Secundo carbunculus, Saphirus, & Iaſpis: in tertio ligurius, achates, & amethyſtus: in quarto Chryſolitus, onychinus, & beryllus. Conſtat manifeſtè in ſenſu ſaltem myſtico his quatuor lapidum ordinibus illa quatuor Confeſſarij munera, & in quouis ordine tribus pretioſis lapidibus vniuſcuiuſq; muneris tres per opportunas qualitates, ſeu conditiones indicari. Quis non coniectet, hic animum lectoris excitari deſiderio aliquid amplius de dicta prelectione percipiendi; Sed cùm locus non ferat diutius immorari, quid ſi meam ei obſtringam fidem, poſt abſolutum opus de materijs Tribunalium Fidei, &c. Non nihil circa illam, & circa alias prelectiones ſimiles, quas coram eiſdem auditoribus habui, ac circa materias Theologiæ Moralis, quam per annos 18. profeſſus ſum, vita ſuperſtite, in lucem proferre? At quænam hæc nimia fidei obſtrictio, in ætate adeò vetula 74. annorum, & valetudine nequaquam integra? Faxit Deus, tempus, & vires qualeſcunq; ſuppetant ad perficiendum huius Operis ſextum, ac vltimum librum, cui elaborando en libens me accingo. Supereſt, lector optime, vna ſimul inducamur ad rependendas ipſi Deo ingentes gratias pro hoc ſingulariſſimo beneficio, quòd difficilliſſimo libro V. de modis terminandi cauſas Sancti Officij cum abiuratione, aut ſine ea, finem iam impoſitum proſpiciamus.

FINIS.

Laus Deo Opt. Max. Sanctiſſimæque Virginis Deiparæ Mariæ.

INDEX

INDEX CVIVSQVE TITVLI CAPITVM,

Et Regularum libri Sexti, de Materijs Tribunalium Fidei, ſeù de regulis Multiplicibus pro formando quouis eorum Miniſtro, præſertim Conſultore, quoad punitionem, ſiue quoad Pœnas, delinquentibus contra fidem Catholicam, & Condemnatis in Sancto Officio infligendas, cum pœnitentijs etiam non raro ſalutaribus. Vbi agitur de annexis, præcipuè Conſequenter, vt de poteſtate reuocandi ſententias iam latas; de iſtarum executione, de Actibus Fidei, ſeu ſpectaculis publicis habendis, ac de alijs pro complendo Opere.

CAPVT I.

De pœnis in Communi apud quęcunque Tribunalia à Iudicibus eorum cuilibet reo, præcipuè delinquenti contra fidem catholicam pro qualitate delicti infligendis.

Quid ſit pœna? quænam diuiſiones pœnarum in Communi reſpectu quorumcunque reorum maximè Sancti Officij?

REGVLA CCCCXXX.

An poſſit Iudex, vel Inquiſitor in pœna ordinaria per legem ſtatuta diſpenſare, aut aliquid de ea mutare, vel minuere?

REGVLA CCCCXXXI.

Num Iudex, vel Inquiſitor in pœnis non ſtatutis à lege, ſed merè arbitrarijs poſſit diſponere? aut eas minuere, vel augere, & qualiter.

REGVLA CCCCXXXII.

Quotuplex arbitrium? quo item modo circa diſpenſationem, & augmentum pœnarum à Iudice vel Inquiſitore formandum?

REGVLA CCCCXXXIII.

Quid, & quotuplex dolus? & qualiter propter eum aut carentiam ipſius Iudex vel Inquiſitor pœnam augere, vel minuere poſſit.

REGVLA CCCCXXXIV.

Qualiter ratione credulitatis, vel ignorantiæ alicuius ſit aliquando à Iudice, vel Inquiſitore minuenda pœna? aut ſecus?

REGVLA CCCCXXXV.

An delictum ex iracundia, vel ex iuſto dolore Commiſſum à Iudice, vel Inquiſitore mitiùs puniendum? vel ſecùs?

REGVLA CCCCXXXVI.

Num delinquentes in quauis materia, etiam hæreſis, ratione ætatis à Iudice, vel Inquiſitore mitiùs puniendi? vel ſecus?

REGVLA CCCCXXXVII.

Quotuplex Ebrietas? & quando Ebrijs delinquentibus etiam in materia fidei, pœna ob eam minuitur vel relaxatur? aut ſecus.

REGVLA CCCCXXXVIII.

Delinquens etiam contra fidem ni furore aut amentia qualiter à pœna excuſatur? Quid ſi patrato iam crimine in amentiam incidit?

REGVLA CCCCXXXIX.

Quid conſuetudo? qualiter ob illam à Iudice vel Inquiſitore cuiuis delinquenti pœna minuenda aut relaxanda? vel ſecùs?

REGVLA CCCCXL.

An ob multitudinem delinquentium, vel incertitudinem delinquentis pœna mitior, aut grauior à Iudice, vel Inquiſitore infligenda?

REGVLA CCCCXLI.

Nùm excuſetur à pœna ob iuſſum Superioris, quis delinquens, maximè contra fidem? An Secùs? Quid ſi metu, vel minis coactus delinquat.

REGVLA CCCCXLII.

An propter ſexum muliebrem, aut propter ruſticitatem poſſit minui, vel relaxari pœna delinquentibus? An ſecus, etiam in Tribunali Sancti Officij.

REGVLA CCCCXLIII.

Delinquens ſomni, aut amoris cauſa, etiam contra fidem mitiori ne pœna? an potiùs grauiori mulctandus?

REGVLA CCCCXLIV.

Ob nobilitatem, aut peritiam in arte delinquenti, etiam contra fidem, minuenda nè vel relaxanda pœna, An ſecus?

REGVLA CCCCXLV.

Poteſt nè pœna minui reo etiam contra fidem ob merita propria, vel parentum, &c Poteſt ne augeri, aut infligi ob demerita, vel delicta commiſſa etiam tempore, quo erat Iudæus?

REGVLA CCCCXLVI.

Cuiuis, etiam in materia fidei reo, poteſt ne remitti, aut minui pœna, eo quod ſit mutus, & ſurdus? vel à Patre in carcere præſentatus.

REGVLA CCCCXLVII.

Delinquens in quauis materia etiam fidei an, & quando ob bonum euentum excuſetur à pena? vel debeat ei minui?
REGVLA CCCCXLVIII.

CAPVT II.

De ſingulis penarum generibus, & ſpeciebus contra quoſuis Delinquentes, maximè in materia fidei: de quidditate vniuſcuiuſque earum; an de ipſis multiplicandis in eodem reo ad multiplicationem criminum.

Ex penis corporalibus capitalis qualiter dicitur? quando item iſta pro morte naturali ſumitur, etiam in Sancto Officio? quando Secùs?
REGVLA CCCCXLIX.

Quenam alie pene non capitales, quibuſuis Tribunalibus etiam Sancti Officij communes? Quid de ratione, & quidditate vniuſcuiuſque?
REGVLA CCCCL.

Quando plura delicta commiſſa dicantur? & an vnica, uel pluribus penis debeant puniri, etiam penes Tribunal Sancti Officij?
REGVLA CCCCLI.

CAPVT III.

De penis ſpiritualibus contra hereticos, Apoſtatas, ſuſpectos de hæreſi, aut apoſtaſia, &c. nempè excommunicatione, irregularitate, infamia, beneficiorum, dignitatum, & officiorum Eccleſiaſticorum priuatione &c.

Qualiter pena Excommunicationis hereticos, Apoſtatas, eorum credentes, fautores &c. afficiat?
REGVLA CCCCLII.

Quibus in caſibus pena Excommunicationis à delinquentibus contra fidem Catholicam cōtrahatur? in quibus uerò ſecùs?
REGVLA CCCCLIII.

Per quem abſolutio ab excommunicatione hereticis, &c. impertiri poteſt? aliquando ne ſine directa abſolutione ipſis auferri ualet?
REGVLA CCCCLIV.

Num heretici, vel Apoſtatæ fiant irregulares? num tantum de hereſi ſuſpecti irregularitatem incurrant?
REGVLA CCCCLV.

Qualiter intelligatur pena priuationis beneficiorum Eccleſiaſticorum, & officiorum hereticis iniuncta?
REGVLA CCCCLVI.

Quatenus pena infamie hereticis, &c. impoſita? De effectibus ex tali infamia dimanantibus quid?
REGVLA CCCCLVII.

Careant ne heretici, eorum credentes, &c. Eccleſiaſtica ſepultura? Quid de pena illorum, qui ipſos ſepeliunt?
REGVLB CCCCLVIII.

CAPVT IV.

De penis temporalibus contra Apoſtatas à fide, hereticos, credentes eorum, fautores, defenſores &c. Ac primò de confiſcatione bonorum ob delictum ab eo commiſſum, cuius bona publicantur.

Quibus nam in caſibus, & contra quos delinquentes eſt impoſita pena confiſcationis bonorum? an contra hereticos, &c. qualiter?
REGVLA CCCCLIX.

Num omnia bona heretici, etiam donata ſub conditione, & acquiſita poſt delictum ante ſententiam confiſcationi ſubiaciant.
REGVLA CCCCLX.

Debita, & iura heretici actiua, vel paſſiua conditionalia ad fiſcum ne pertinet? quid de donatis illi, aut propria ipſius arte acquiſitis?
REGVLA CCCCLXI.

An bona Eccleſiarũ, & Clericorum ob crimen hereſis ipſorum publicentur? quid de Iure patronatus Eccleſiaſtici? quid depenſione?
REGVLA CCCCLXII.

Sub confiſcatione bonorum ob crimen hereſis &c. qualiter comprehendi poſſunt Emphyteuſis, cenſus, & feudum? Qualiter ſecus?
REGVLA CCCCLXIII.

Num fidei commiſſum, & maioratus ob crimen hereſis, & eius poſſeſſore, aut inſtitutore eius patratum confiſcari poſſint; & quatenus?
REGVLA CCCCLXIV.

Peculia quæuis & legitima filij familias ob eius hereſim, uel aliud delictum, an, & qualiter confiſcationi ſubijciantur.
REGVLA CCCCLXV.

Propter crimen hereſis, aut aliud ab uxore commiſſum, an bona eius publicanda ueniant? & quenam?
REGVLA CCCCLXVI.

An, & qualiter confiſcatio bonorum heretici contumacis etiam exiſtentium in alieno territorio facienda?
REGVLA CCCCLXVII.

An ualeat alienatio facta à delinquente, cuius bona non ipſo iure, ſed per ſententiam publicantur, ita ut à fiſco reuocari non poſſit? aut ſecùs.
REGVLA CCCCLXVIII.

Num ualida, & licita alienatio bonorum, que ipſo iure confiſcantur? & an fiſcus ſic alienata recuperare poſſit.
REGVLA CCCCLXIX.

Que-

Qualiter ſe gerere debeat fiſcus in dictis alienationibus reſcindendis, ac bonis iam alienatis recuperandis?
REGVLA CCCCLXX.
Quid de confiſcatione, aut de totali deſtructione Domus in qua heretici, conueniunt, vel abſconduntur, ne capiantur.
REGVLA CCCCLXXI.

CAPVT V.
De pœna confiſcationis bonorum, quando ob hæreſim, vel crimen vnius confiſcantur bona alterius, ac de alijs huc ſpectantibus, vt de perſonis, quibus bona confiſcata applicanda, & de reſtitutione, quorum per fiſcum creditoribus facienda.

Quando ob crimen hereſis parentum Filij paterna hereditate &c. priuentur? & quatenus, ac quinam ex eis huic pœnæ ſubſint?
REGVLA CCCCLXXII.
Priuatio beneficiorum Eccleſiaſticorum da iure communi an, & ad quos hereticorum filios, & quantum ſe extendit? quid de iure municipali dicendum?
REGVLA CCCCLXXIII.
Num filij, vel nepotes hereticorum, fautorum, &c. ob hereſim parentum infamiam contrahant? aut irregularitatem incurrant.
REGVLA CCCCLXXIV.
An, & qualiter filij, ac nepotes committentium crimen leſe maieſtatis diuinæ, & humanæ amittant nobilitatem? vel ſecus?
REGVLA CCCCLXXV.
Ob hereſim, vel aliud crimen parentum Excluduntur nè filij à ſucceſſione maioratus, qui non confiſcatur in perpetuum?
REGVLA CCCCLXXVI.
Quænam filiorum peculia ob hereſim, vel crimen parentum confiſcatione idignum publicanda veniant? & qualiter?
REGVLA CCCCLXXVII.
An publicatis bonis mariti heretici, bona aliqua uxoris publicentur? è contra an publicatis bonis uxoris heretice viri bona publicationi ſubiaceant?
REGVLA CCCCLXXVIII.
Qualiter fiſcus debeat ſatisfacere creditoribus delinquentis, cuius bona publicantur, vt hic liber maneat ab obligatione illis reſtituendi?
REGVLA CCCCLXXIX.
Quibuſnam perſonis applicanda bona maximè ob hereſim confiſcata? & per quem Iudicem applicatio facienda?

CAPVT VI.
REGVLA CCCCLXXX.

De nonnullis alijs pœnis temporalibus contra apoſtatas à fide, hæreticos, eorum credentes, fautores, &c. ac præcipuè de pœna pecuniaria.

An Inquiſitores poſſint imponere pœnas pecuniarias Sancti Officij? & quibuſnam, ac qualiter? an ſaltem pro expenſis factis in captura &c.
REGVLA CCCCLXXXI.
An hereticus ſit incapax, ſeu an tantùm indignus ſucceſſionis ex teſtamento, vel ab inteſtato? Quid de incapacitate eius ſeù indignitate circa donationem aliquam?
REGVLA CCCCLXXXII.
Qualiter heretici ſunt incapaces teſtandi? quid de filijs eorum circa hanc pœnam, & circa dictam non ſuccedendi ex teſtamento, &c.
REGVLA CCCCLXXXIII.
An, & quatenus pater ob crimen hereſis patriam poteſtatem in filios, ac dominus ſimiliter dominium in ſeruos amittant?
REGVLA CCCCLXXXIV.
Quid de pœnis contra hereticos amittendi quoduis ius, & obligationem? Atque eis fidem datam, ac ſecuritatem promiſſam non ſeruandi?
REGVLA CCCCLXXXV.

CAPTT VII.
De quibuſcunque pœnis corporalibus contra reos, maximè Sancti Officij hæreticos, apoſtatas à fide, ſuſpectos de hæreſi, vel apoſtaſia, credentes hæreticorum, fautores receptatores, &c.

Quando, & qualiter pœna mortis naturalis committentibus delictum contra fidem diuinam infligenda?
REGVLA CCCCLXXXVI.
Pœna carceris, ſeu immurationis quatenus in perpetuum, vel ad aliquod tempus reis Sanctæ Inquiſitionis imponenda?
REGVLA CCCCLXXXVII.
Quid de pœnis fuſtigationis, triremium, & amiſſionis libertatis? Qualiter reis Sancti Officij infliguntur?
REGVLA CCCCLXXXVIII.

Pœna relegationis, exilij, & detruſionis in monaſterium condemnatis à ſancto Officio quatenus imponendæ?
REGVLA CCCCLXXXIX.
De pœna portandi habitum, ſeù ſaccum benedictum? de pœna item audiendi miſſam in forma pænitentis quid?
REGVLA CCCCXC.
Quænam pœna pro Religioſis in ſancto officio? quænam verò pænitentiæ ſalutares pro quibuſuis reis in eo? qualiter item iniungendæ?
REGVLA CCCCXCI.

CAPVT VIII.

De quorumcumque delinquentium contra fidem pœnis, tàm ordinarijs, quàm extraordinarijs, ſeù arbitrarijs, in materijs particularibus, ſiue caſibus quibuſuis occurrentibus, & de probatione aliquando delicti ad eas incurrendas.

Veris hæreticis, aut apoſtatis vt pœna ordinaria imponatur, quænam probatio delicti requiſita? ſufficit ne per teſtes ſingulares?
REGVLA CCCCXCII.
Quænam pœnæ ob crimen Schiſmatis incurri poſſunt? quibus item Schiſmaticis ab officio ſanctæ Inquiſitionis infligendæ? quibus ſecus.
REGVLA CCCCXCIII.
Quid de pœnis hæreticorum, apoſtatarum, ac Schiſmaticorum fautoribus, defenſoribus, receptatoribus, &c. imponendis? aut ſecus.
REGVLA CCCCXCIV.
Pœna infligenda impedientibus ſanctum Officium, maximè ex vi Bullæ, ſi de protegendis, quænam? & quando?
REGVLA CCCCXCV.
Polygami, & contrahentes matrimonium, Clerici, aut alij poſt emiſſam profeſſionem in aliqua Religione quibus pœnis mulctandi.
REGVLA CCCCXCVI.
Qualiter à ſancto Officio puniendi, qui in eo circa fidei cauſas falſum deponunt ad condemnandum innocentem, vel liberandum delinquentem?
REGVLA CCCCXCVII.
Quid de pœnis abutentium ſacramento confeſſionis, aut alijs ſacramentis, ſolicitando ad turpia, vel ad alia vitia?
REGVLA CCCCXCVIII.
Blaſphemis quomodo, maximè hæreticalibus manifeſtis, quænam pœna, ac pænitentiæ à ſancto Officio infligendæ?
REGVLA CCCCXCIX.
Quid de pœnis contra non denunciantes, & in excommunicatione Edicti, aut in alia per annum inſordeſcentes?
REGVLA CCCCC.
Contra legentes, retinentes, &c. libros per Edictum ſanctæ Inquiſitionis prohibitos, quænam pœnæ ſtatutæ?
REGVLA CCCCCI.
Homines Laici, aut Eccleſiaſtici non Sacerdotes Miſſam celebrantes, vel confeſſionem audientes, an, & quibus pœnis à ſancto Officio mulctandi?
REGVLA CCCCCII.
Num, & qualiter comedentes carnem, oua, & lacticinia diebus prohibitis ab Inquiſitoribus plectendi?
REGVLA CCCCCIII.
An, & quænam pœnæ Iudæis, Mauris, ac alijs infidelibus ob delicta ad ſanctum Officium ſpectantia ab Inquiſitoribus infligendæ?
REGVLA CCCCCIV.
Quibus pœnis mulctandi ſortilegi, pactum cum Dæmone quoquomodo habentes? Quid ſi ex ſortilegio mors ſequatur?
REGVLA CCCCCV.
Quid de pœnis, ac pænitentijs plurium caſuum ſanctæ Inquiſitionis in Bullis Pontificijs, aut alibi expreſſorum?
REGVLA CCCCCVI.
Propoſitiones temerarias, maleſonantes, Scandaloſas pias aures offenſiuas, &c. Quiuis proferens an, & qualiter à ſancto officio plectendus?
REGVLA CCCCCVII.

CAPVT IX.

De reuocatione ſententiæ iam latæ præſertim in ſancto officio, vel de mutatione eius ex nouis probationibus, & indicijs. De diſpenſatione item in pœnis iam iniûctis, ſaltem ex parte. Atque de abſolutione totaliter ab eis.

An Iudex ordinarius, maximè Inquiſitor poſſit ſententiam iam latam à ſe reuocare, aut corrige vel ob ſuperuenientia indicia mutare?
REGVLA CCCCCVIII.
Quid de diſpenſatione in pœnis iam iniunctis, ſaltem ex parte à iudice quouis præſertim ab Inquiſitore facienda?
REGVLA CCCCCIX.
Num in aliquo caſu poſſit, & expediat alicui reo maximè ſancti officij abſolutio totaliter à pœnis tribui conſulto ſaltem prius ſanctæ Inquiſitionis ſupremo Tribu-

bunali, aut Summo Pontifice?
REGVLA CCCCCX.

CAPVT X.

De Actu publico fidei celebrando, iniuncta omnibus obligatione aſſiſtendi. De concione in eo habenda, ac de materia iſtius. De abiurationibus & pœnis, ac pœnitentij infligendis poſt lectionem Proceſſuum; de conſtringendo Iudice Laico ad executionem pœnæ relapſorum. Atque de reis non adimplentibus pœnas,& pænitentias.

An, quando, vbi & qualiter D. D. Inquiſitores teneantur Actum Fidei publicum celebrare? & iniungere Omnibus obligationem illi quamdiu ſit, aſſiſtendi?
REGVLA CCCCCXI.

Habenda ne concio Initio Actus Fidei publici? à quonam, & de qua materia? Sacra Concio in Actu Fidei publico habita anno 1639. vt ſit exemplar pro ſimilibus.
REGVLA CCCCCXII.

Lectis proceſſibus, & iniunctis abiurationibus, ac pænis, & pænitentijs vnicuique reorum, qualiter aſtringendus Iudex Laicus ad exequendam pænam relapſorum?
REGVLA CCCCCXIII.

Quid de condemnatis non adimplentibus pænas, aut pænitentias? Quomodo contra eos ab Inquiſitore denuò procedendum?
REGVLA CCCCCXIV.

FINIS.

Laus Deo Opt. Max. ac ſanctiſſimæ Deiparæ Virginis Mariæ.

LIBER

LIBER SEXTVS

DE MATERIIS

TRIBVNALIVM

FIDEI,

SEV DE REGVLIS MVLTIPLICIBVS

PRO FORMANDO

Quouis forum miniſtro, præſert imconſultore, quoad punitionem, ſiue quoad pænas, delinquentibus contra Fidem Catholicam, & condemnatis in Sancto Officio infligendas, cum pænitentijs etiam non rarò ſalutaribus. Vbi agitur de annexis præcipuè Conſequenter, vt de poteſtate reuocandi ſententias iam latas, de iſtarum executione, de Actibus fidei, ſeu ſpectaculis publicis habendis; ac de alijs pro complendo Opere.

PROOEMIVM.

IN ad poſtremam vaſtiſſimi, ac profundiſſimi pelagi regionem enauigandam vela pandimus. En portum optatiſſimum, diuina flante aura, per breui tempore non exigua Spe ingrediendi ducimur: En librum ſextum, noſtri operis vltimum aggredimur. Perſpecta autem materia, de qua in eo agimus, indicata in propoſito titulo pro illius Ingreſſu, ſeù Proëmio, menti opportunè ſe illud ſtatim obtulit, quod narrat Scriptura Sacra 1 Reg. cap. 14. Pugnabat aduerſus Philiſtæos Exercitus Iſrael, Ionatha Regis Saulis filio milite ſtrenuo bellum præ cæteris promouente, adeò viriliter, & fortiter, vt ipſe ſolus cum ſuo armigero, inſtinctu Dei ad ſtationem Philiſtinorum ante lucem ex improuiſo tranſiens, & in medios hoſtes irruens, occiſis ex eis non paucis, vniuerſum ipſorum exercitum in fugam coniecerit, cum tanto terrore, & confuſione, vt etiam nolentes ſe inuicem innumeri occiderint, affirmante ſacro textu, verſ. 20. Et ecce verſus fuerat gladius vniuſcuiuſq; ad proximum ſuum, & cædes magna nimis. Tunc cognito Ionathæ facto, vniuerſi bellatores Iſrael vndequaque collecti; quaſi decem millia, illico accurrerunt vſque ad locum certaminis, quibus Rex Saul, vt victoriam proſequerentur, donec vltio completa fieret, ſtrictiſſimam ſumendi cibum vſque ad Veſperam prohibitionem iniunxit, cum adiuratione, & execratione contra quemcunque prohibitionis violatorem. Notat optimè noſter Salianus, vir eruditiſſimus in ſua Epitome ad annum mundi 2964. & ante Chriſtum 1088. num 18. non fuiſſe à Saule vetitum potum, eò quòd ſitis minus tolerabilis, quàm fames, & quòd ſumptio potus minimam afferat feſtinantibus moram.

2 Ex prædicta verò ſecunda ratione, non parum efficaci (præterquam quòd Ionathas nihil ſciebat de prohibitione, & adiuratione Saulis, vt patet ex ſacro textu) Innocens ipſe, & excuſatus videtur ob materialem prorſus, & perexiguam præcepti paterni tranſgreſſionem, quòd abſque vlla mora, dum hoſtes perſequeretur pro complemento victoriæ, extendit ſummitatem virgæ, quam manu tenebat, & intinxerit in fauum mellis, ac tantillum ex eo comederit. Adde his, quòd diuerſi ſacri expoſitores, vt S. Ioan. Chryſ. homil. 14. ad Populum Antioch Thedor. Procopius, & Lyranus condemnet Saulem, affirmantes de ipſo, quòd ſtultè, & ſceleratè egerit adiurando, & execrando populum, ſi laſſas pugnando vires, cibo reficeret, quibus ſubſcribit Gaſpar Sanctius de noſtra Societate IESV, inſignis ſacrarum ſcriprurarum interpres, addens hunc errorem, non ſanè leuem inde ortum fuiſſe, quòd cum Deum conſulere aggreſſus eſſet, illius reſponſum non expectauit; Sicque aliquid inurbanæ imperatis commiſit; ita ille: qui cum prædictis auctoribus innocentiam Ionathæ certam

3 iudicat. Quamquam è contra alij, vt S. Ambroſius Serm. 6 de Quadrag. Abulenſis, & Caietanus

Digitized by Google

ictanus factum Saulis cum prudentia, & iuſtitia coniunctum volunt, & Ionatham in quali-
cunque paterni præcepti violatione nocentem iudicant: atque vtrumque vt probabilius
Salianus ibidem defendit. Imo Sanctus Ambroſius laudat Religionem Saulis, & zelum exe-
quendi pœnam mortis adiurationi annexam contra prohibitionis violatorem quicunque ſit
etiam ſi filius primogenitus Ionathas, Regni hæres; cum abſque limitatione, Deo inuoca-
to, & non reſpondenti ipſe Saul dixiſſet. Domine Deus Iſrael da indicium; quid eſt, quòd
non reſponderis ſeruo tuo hodie? Si in me, aut Ionatha filio meo eſt iniquitas hæc, da
oſtenſionem cum autem emiſſa de more ſors cecidiſſet ſuper Ionatham, & hic tranſgreſſio-
nem confeſſus, dolens dicit, Guſtans guſtaui in ſummitate virgæ, quæ erat in manu mea,
paululum mellis, & ecce maior. Pater verò eius protinus addidit: Hæc faciat mihi Deus,
& hæc addat, quia morte morieris Ionatha. Quæ audiens populus Iſrael, & ægrè admo-
dum ferens, ac ſententiam mortis contra Ionatham iniquam, & iniuſtam iudicans, ſic ait
ad Saul. Ergo ne Ionathas morietur, qui fecit ſalutem hanc magnam in Iſrael? hoc nefas
eſt, viuit Dominus, ſi ceciderit capillus de capite eius in terram quia cum Deo operatus eſt
hodie, liberauit ergo Populus Ionatham, vt non moreretur. hactenus verba Sacri textus.
4 Ex quibus, & ex reliquis adductis manifeſtè apparet, quàm controuerſa, & quam irreſo-
luta maneant adhuc hæc tria reſpectu Saulis, & Ionathæ: Primum an imprudenter, & ſce-
leratè ille egerit prohibendo Iſraelitis cibum vſque ad veſperam? Secundum an peccauerit
Ionathas in tàm leui violatione talis prohibitionis, ſibi haud notæ, ſumendo tantillum mel-
lis? Tertium ſententia Saulis condemnatio illum morti, fuerit ne iuſta? Seù potius iniu-
ſta? Sed iſta non eſt noſtri inſtituti amplius diſcutere; Ex omnibus tamen prædictis collige-
re id, quod ad rem præſentem ſpectat, nempè qualiter Iudices quorumcunque Tribuna-
lium, præcipuè noſtrorum Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſumma prudentia, & valdè matura con-
ſultatione procedere debeant, vbi agitur de condemnandis inquiſitis, & de aſſignanda pœ-
na vnicuique infligenda. Qualiter item euitatis illis duobus vitioſiſſimis, & iniuſtiſſimis
extremis, de quibus Prouerb. 12. Qui iuſtificat impium, & condemnat iuſtum abominabi-
lis eſt vterque apud Dominum. Quæ exponunt Vatab. Ianſen, & alij de iudicio forenſe, quo
Iudex, vel amore, vel odio, vel munere corruptus condemnat innocentem, & abſoluit no-
centem, & concinit illud Iſa 5. Qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti
auſertis ab eo. His inquam extremis euitatis, proportionem inter quantitatem, & qualita-
tem delicti ac inter quantitatem, & qualitatem pænæ in puniendo quouis delinquente ſer-
uare teneantur, iuxta illud Apocal 8. Quantum glorificauit ſe, & in delicijs ſuis, tantum
date illi tormentum, & luctum. Vnde meritò in hoc ſexto, & vltimo libro noſtri operis de
materijs Tribunalium Fidei, ſeu de Regulis multiplicibus pro formando quouis eorum mi-
niſtro, præſertim Conſultore expendimus pænas, delinquentibus contra fidem Catholicam
per Miniſtros Tribunalium Sanctæ Inquiſitionis infligendas, quò Illuſtriſſimi DD. Inquiſito-
res in eiſdem aſſignandis, & infligendis maiorem facilitatem habere valeant: ad quem etiam
finem adiungimus nonnulla, quæ prædictis conſequenter annexa ſunt, ſicque hunc librum
ſextum, & totum ipſum opus diuina fauente gratia claudemus.

CAPVT I.

De pænis in communi apud quæcunque Tribunalia à Iudicibus eorum cuilibet reo, præcipuè delinquenti contra fidem Catholicam pro qualitate delicti infligendis.

PROEMIOLVM.

5 SEQVENTES veſtigia aliorum præcipuè Antonij Souſæ, lib. 3. Aphor. Ferdinandi
de Caſtro Palao, tract. 4. oper. Moral. diſp. 3. & ſeq Farinac. de hæreſi, præſertim à
quæſt. 190. & Cæſaris Carenæ part. 3. tract. Sanctiſſimæ Inquiſitionis titul. 13. non
erit abs re, ſed valdè opportunum, ſi præmittamus nonnulla in communi circa hanc
materiam pænarum contra quoſcunque reos cuiuſuis Tribunalis, non ſolum in hoc capite,
ſed quandoq; etiam in ſequentibus, vt faciliùs ſternatur nobis via ad expendenda, & reſol-
uenda quam multa in particulari, quæ de punitione, ſeù de pænis, ac pænitentijs reorum
Sanctiſſimæ Inquiſitionis copioſè admodum toto hoc ferè lib. 6 noſtri operis trademus. Hinc
6 autem fiet, vt ipſum, iuxta atteſtationem in titulo eiuſdem exhibitam, non tantum DD.
inquiſitoribus, & alijs miniſtris Sancti Officij, maximoperè inſeruiat, verùm etiam quibuſ-
uis Iudicibus, & officialibus aliorum Tribunalium valdè vtile, & per commodum exiſtat.
7 Prædicta verò circa pœnas in communi à nobis tradenda, præcipuè deſumentur ex Fari-
nac.

nac; loc. cit. Sed magis ex Prax. eius crimin. tit. 3 à quæſt. 17. vſque ad 26. Principalis tamen Choriferos, in exprimendis particularibus pęnis contra reos Sancti Officij, Caſtrum Palaum allegatum, & Thomam Sanchez in Decalogum lib. 2. à cap. 8. ſemper habebimus.

Quid ſit pœna? quænam diuiſiones pænarum in communi, reſpectu quorumcunque reorum maxime Sancti Officij?

REGVLA CCCCXXX.

8 DEfiniri ſolet pæna ſic. Eſt delictorum
debita coertio, vel ſatisfactio, quæ à
9 lege, aut à Miniſtris imponitur. Ex hac
autem ſecunda parte definitionis apparet
iam manifeſtè præcipua, & generalis pænarum diuiſio in Ordinarias, ſeù à Iure determinatas, & Extraordinarias, ſeù arbitrio Iu-
10 dicis infligendas. Partitur etiam pæna admodum generica partitione in duas ſpecies, nempè in ſpirituales, & corporales: quæ peculiariter reos Sanctiſſimæ Inquiſitionis concernunt, vt inferius poſt expoſitas dictas pænarum diuiſiones, & multiplices earumdem ſub diuiſiones clare innoteſcet.

11 SEcundum D. Thomam 1. 2 quæſt. 46.
art. 6. ad 2. & de malo, quæſt. 1. art. 4. Tabienam verb. Pæna principio, Souſam lib 3. Aphor. cap. 1. num 1. & alios, pæna eſſentialiter tria connotat; Primò quòd ſit contra voluntatem. Secundò quòd iniungatur propter culpam; Tertiò quòd ſit paſ-
12 ſio ab extrinſeco. Adhuc autem attentis
his tribus ex mente Canoniſtarum, ſumitur pæna dupliciter, nimirum vel ſtrictè pro ea, quæ eſt corporis afflictiua: vel latè, pro quancunque, quæ priuat ab aliquo legitimo, ita cum Panor. in cap. inter alia, extra de immunitate Eccleſiarum, Tabiena dict. verb. pæna, & Armil. eodem verb. num. 1. tradit Souſa ibidem, nu. 2.
13 Pænam item ſic latè acceptam congruè definiuimus cum Iuriſperitis, præcipuè cum Azor. in ſumm. de pænis. L. ſi pæna ff. de pænis, & quamuis ex terminis ipſis conſtet tradita definitio, ad maiorem tamen eius claritatem, perpendendæ doctrinaliter aliquæ ipſius particulæ, ſicut, & nonnulla totius Regulæ, vt hæc etiam magis clareſcat.
14 Dicitur ibi, *Eſt delictorum, &c.* Nam vbi delictum non eſt, pæna ibidem locum non habet L. Aliud fraus eſt, ff de verbor. ſignificat; ſecundum quam ſublato delicto, accuſatio non poteſt ab vllo fieri, nec inquiſitio vlla formari; ergo multo minus aliquem pæna affici. Docent Bart. in l. vbi pactum, C. de tranſact. & in L. ſi ſeruus, C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. Iſao. in l. nam & poſtea, ff. de iureiur. Deciſ. conſ. 256. nu. 2. & cum alijs quos citat Farinac. in Prax.
15 crimen. quæſt. 17. num. 1. Vnde ipſe merito ſub eodem tit. citato coniungit, & diſcurit has duas materias, de delictis, & pænis, vti inter ſe omnino inſeparabiles, & correlatiuos.
16 Item dicitur ibi, *debita coertio, vel ſatisfactio* delicta enim debent coerceri, & pro eis ſatisfieri ob publicam vtilitatem. Hinc communiter Doctores vno ore exclamant, nè delicta maneant impunita, eſtque de iure ſecundum text. in l. ita vulneratus, in 1. reſponſ. ff. ad l. Aquiliam, in l. citato, §. quod illicitè, ff de public. & vectig. in l. ſi longius, §. 1. ff. de iudic. in l. ſi operis, C. de pænis, in cap. vt famæ, extra de ſenten. excom. & in alijs iuribus, quæ cum Petro à Plac. in Epitom. delict. cap. 21. adducit
17 Farinac. vbi ſupra num 2. Quod ſi hoc verum eſt reſpectu cuiuſuis delicti, vt diſponitur in citatis text. nō debere ſcilicet manere impunitum, quanto magis reſpectu hęreſis criminis omnium maximi, & grauiſſimi (excipe Odium Dei Opt. Max.) vt habetur in l. 1. C. de ſumma Trinitate, & fide Cathol.
18 Sequitur vltima definitionis particula, *quæ à lege, aut à Miniſtris imponitur?* per quam abundè exprimitur principalis, & generaliſſima diuiſio pænarum in Ordinarias, & Arbitrarias; illæ ſic dicuntur, quòd ſint iam à iure determinatæ, & neceſſario iniungendæ cum moderatione, & limitatione, de qua infra. Deſcriptio verò iſtarum ſic formari ſolet; Pæna arbitraria, ſeù extraordinaria eſt illa, quæ à iure determinata non extat, & à iudice imponitur pro ſuo arbitrio. Hoc autem quantumque liberum ſit, debet regulari ſecundum ius commune. Tradunt Decian. crim. lib 5. cap 40. Azor. tom. 1. inſtit. Moral. lib. 8 cap. 10. Marant. de ord. iudic. par. 4 diſt. 10 nu. 4. Marta, de Clauſulis, par. 1. concluſ. 303 & Souſa, lib. 3. Aphor. cap. 26. num. 1. & 2. Qui loquens peculiariter de Inquiſitore, ac de reo Sancti Officij hoc ſubiungit nu. 3.
20 Inquiſitor, inquit, in impoſitione pænæ arbitrariæ Deum, & Iuſtitiam præ oculis habere debet, & ſuum arbitrium Iuri, & æquitati conformare, ac eam pænam imponere, quæ ſit magis medicina, quàm venenum, attenta perſonæ, & delicti qualitate. Pegna 3 par. Direct. ad quæſt 95 comm. 144. verſic. iam in his, Rojas, de hæreſ. p. 2. num. 548. Tabien. verb. hæreticus, num 23. & 24 Farinac. de hæreſi, quæſt 193. §. 4. num. 84 ita ille, qui magis id declarat, exemplificat in hunc modum num. 6.
21 Pænæ, inquit, quæ arbitrio Inquiſitorum imponuntur, cùm non ſolùm imponantur ad afflictionem corporis, ſed etiam ad ſalutem animæ, eſſe debent contrariæ delicto,
vt

Digitized by Google

vt ſi quis non ieiunabat, non audiebat miſ-
ſam, & ſimilia omittebat, imponatur ei, vt
ieiunet, ſacris interſit, & alia, huiuſmodi.
Calderin. de hæreſ. cap. 20. num. 1. hæc
Souſa.

22 De pœnis autem in particulari arbitrarijs,
quales ſint, & quando reis Sancti Officij
iniungendæ, explicabitur inferiùs: nunc
tantum in communi, accipe, eſſe omnino
certum, ſi agatur de condemnando reo
non conuicto, nec confeſſo, ſed ſolum de
hæreſi ſuſpecto, quòd iſte talis, attenta
qualitate facti, & perſonæ, pœna arbitra-
ria puniri, ſecundum textum in cap. vt cō-
miſſi, verſ. & illorum, de hæreticis in 6. vbi
Gloſ. & alij communiter, Zabarel, in Cle-
ment. 2. §. Inquiſitoribus, num. 2. Imola,
in clementina, Ad noſtram, num. 23. Syl-
ueſt. in ſumm. verb. hæreticus §. 2. num. 11.
& cum pluribus, quos abundè citat, Fari-
nac. de hæreſ. quæſt. 193. nu. 84.

23 Quoad aliam verò genericam pœnarum
diuiſionem, quam Regula noſtra exprimit,
in ſpirituales, & corporales, pro aliquali
nunc in communi earum maiori expræſſio-
ne, nota quòd illæ ſint propriè ſpirituales,
quæ ad animam præcipuè ſpectant, vt ex-
communicatio, irregularitas, ſuſpenſio, &c.
Atq; illæ corporales, quæ ſpiritualibus pro-
priè dictis opponuntur, & iſtæ vel reſpiciūt
corpus tantum, vel famam, & dignitatem,
vel bona, & fortunas. Ita benè diuidunt,
& ſubdiuidunt Decianus, crim lib. 5. cap.
40. Azor. tom. 1. inſtit. Moral. lib. 8. cap.
20. & Souſa lib 3. Aphor. cap. 1. num. 4. &
6.

25 Particula illa propè finem Regulę poſi-
ta. *Quæ peculiariter reos ſanctiſſimæ Inqui-
ſitionis concernunt* intelligitur maximè quo
ad pęnas ſpirituales, & quoad excommuni-
cationē nō qua Eccleſia hęreticos, & apo-
ſtatas à fide, ac illorum quę fautores, gra-
26 uiſſimè punit. Propterea ſcriptores agen-
tes de pęnis contra reos Sancti Officij pri-
mo loco eam ponunt, vt Souſa lib. 3. Aphor.
cap. 2. Caſtrus Palaus dict. Tract. 4. diſp. 3.
punc. 5. & Sanchez lib. 2. in Decalogum
cap 9. nos infra opportunè de ea agemus,
nunc prętat plura de pęnis communia ad-
dere, Atque hic finis Regulę

*An poſſit Iudex, vel Inquiſitor in pæna or-
dinaria per legem ſtatuta diſpenſare,
aut aliquid de ea mutare, vel
minuere.*

REGVLA CCCCXXXI.

27 VT plurimum nullus Iudex, aut In-
quiſitor (excepto Summo Ponti-
fice, ac ſuprę̄mo Principe, vel ipſo legis au-
ctore) habet poteſtatem diſpenſandi, aut
relaxandi pęnas contra reos, pręcipuè San-
cti Officij à iure poſitiuo ſtatutas: Quòd ſi
temerè diſpenſet, non ſolùm illicita, & iniu-
ſta, ſed inualida etiam erit diſpenſatio. Ni-
28 hilominus certum eſt, ſtante cauſa ratio-
nabili, & legitima, à Iudice quantumuis
inferiori, aut à quouis Inquiſitore dictas
pęnas huius arbitrio poſſe mutari, vel mi-
29 nui, & imò, augeri. Concluditur itaque,
Quòd hodie iuxta facti, & cuiuſq; perſonę
proſequutę qualitatem omnes pęnę arbi-
trio iudicantis iniungantur, cum minori,
aut maiori augmento.

---

30 AD clariorem intelligentiam do-
ctrinę contentę in prima parte hu-
ius Regulę, expedit primo loco naturam
diſpenſationis declaremus: Deſcribitur
communiter ſic, diſpenſatio eſt iuris rela-
xatio facta cum cognitione cauſę ab eo, qui
poteſt relaxare. Ita Nauar. in Summ. prę-
lud. 9. num. 15. Graff. par. 1. deciſ. lib. 2. cap.
31. num. 1. Emman. Rodr. regul. tom. 1. qu.
46. art. 1. & Thom. Sanchez lib. 8. de matrim
31 diſp. 1. num. 1. Qui benè notat, per hanc
deſcriptionem ſolum explicari diſpenſatio-
nem illam, quę licitè fit.

31 Quotuplex autem ſit diſpenſatio, breuiſ-
ſime tradit Farinac. de hęreſi quęſt. 193. §
num. 67. ſequentibus verbis. Et in propo-
ſito ſcias, quatuor eſſe diſpenſationum ſpe-
cies, vnam ſcilicet ſemiplenam, aliam ple-
nam, aliam pleniorem, aliam pleniſſimam;
quas vide benè declarantem, & earum effe-
ctus ponentem Hoſtien in ſumm. rubr. de
hęret. §. quando, & qualiter num. 12. in fin.
verſ. Sed quęritur repertor Inquiſitorum
in verb. diſpenſare, verſ. Item quotuplex
poteſt fieri diſpenſatio cum hęreticis. De-
cian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 54. num. 15.
ad finem hęc ille, quo cum remitto lecto-
rem ad auctores per ipſum citatos pro ma-
iori huiuſce rei intelligentia.

33 Iam quo ad pręſens inſtitutum de diſpē-
ſando in pęnis ordinarijs vniuerſalioribus
terminis proponit dubium idem Farinac.
in prax. crimin. quæſt. 17. num 3. nempè,
An delicta ſint cum miſericordia caſtigan-
da, an verò ſeueriter, & ad iuris vigorem?
hinc inde diſcutit egregiè ipſum, & in vtrā-
que partem, & iuris, & doctorum varia
34 teſtimonia adducit. Ac primò pro parte
negante, quòd ſine vlla venia, ſint punien-
da delicta, facit text. in cap. vt Clericorum,
extra de vita, & honeſtat. Cleric. vbi dici-
tur, quòd facilitas venię incentiuum tri-
buit delinquendi item text. cap. loci, §. pro-
inde 35. quæſt. 9. text. etiam in l. nemo, &
ibi Bald. C. de Epiſc. iudi. & alij multi text.
Ex quibus clarè patet, delicta non cum
pietate, ſed cum ſeueritate eſſe caſtiganda;
quod tuentur quamplures, vt Alexan. de
nouo Fab. à Monteleone. Neuiz. Paris de
Puteo, & alij à Farinac. relati.

35 E contra verò in puniendis criminibus
non rigore, ſed clementia, & benignitate
eſſe vtendum, innoteſcere videtur ex text.

in cap. diſcidIma, & cap. Namque 45. diſt.
& cap. quid faciat, 23. quæſt. 3. in quibus
vniuerſaliter oſtenditur, quòd ſeueritas cũ
benignitate ſemper temperanda ſit, item
ex text. in l. reſpiciendum §.1. & in l. hodie
ff. de pęn. vbi dicitur, quòd etiam in gra-
uioribus delictis ſeueritatem legum eſſe
coniungendam cum temperamento beni-
36 gnitatis. Et quidem multo melius eſt, iu-
dicem reprehendi de miſericordia, quàm
de ſeueritate, iuxt. cap. alligant 36. quęſt.
7. & tradunt ſpec. in tit. de ſent. §. 6. verſ. igi-
tur, & verſ. ſi autem, Corn. conſ. 296. Ti-
raq. de pęnis, cauſ 24. nu. 2. & plures citati
à Farinac.
37 Qui tandem benę reſoluit, quod ſine
cauſa non poſſit Iudex minuere pænas per
legem, aut ſtatutum, vel conſuetudinem
inductas, & quòd in puniendis delictis mo-
rum rigorem, & non miſericordiam, & ve-
niam ſeruare teneatur, niſi aliud cauſæ ali-
qua exigat. Patet ex textu, in Authen. de
Iudic. §. oportet, vbi dicitur quòd Iudex
non debet eſſe clementior lege, & ex text.
in l. 1. §. in fin. ff. ad S. C. Turpil. in cap de
cauſis, de offic. delegat. & in cap. licèt, vbi
Gloſſ. verb. pęnam, extra de pænis: Atque
his iuribus manifeſtè oſtenditur, certam
pænam à lege, vel conſuetudine ſtatutam,
non poſſe per Iudicem remitti, minui, au-
38 geri, vel aliter arbitrio mutari. Nam facti
quæſtio arbitraria eſt Iudici, pęnæ tamen
executio non eius voluntati committitur,
ſed legis auctoritati reſeruatur. cap. iudi-
cet, 3. quæſt. 7. & l. ſi qua pęna, ff. de verb.
ſignif. Docent vt certum communiter au-
ctores, pręcipuè D. Thom. 2. 2. quęſt. 67. art.
4. cuius verba in corpore art. ſic habent.
39 Reſpondeo, inquit, dicendum, quòd ſi-
cut ex dictis patet, duo ſunt, quantum ad
propoſitum pertinet, circa Iudicem conſi-
deranda, quorum vnum eſt, quòd ipſe ha-
bet iudicare inter accuſatorem, & reum;
aliud autem eſt, quòd ipſe non fert iudicij
ſententiam, quaſi ex propria, ſed quaſi ex
publica poteſtate. Duplici ergo ratione
impeditur Iudex, ne reum à pęna abſolue-
re poſſit. Primò quidem ex parte accuſa-
toris, ad cuius ius quandoq; pertinet, vt
reus puniatur, puta propter aliquam iniu-
riam in ipſum commiſſam, cuius relaxatio
non eſt in arbitrio alicuius Iudicis, quia
quilibet Iudex tenetur ius ſuum reddere
vnicuique. Alio modo impeditur ex par-
te Reipub. cuius poteſtate fungitur, ad cu-
ius bonum pertinèt, quòt malefactores pu-
niantur, hæc ille.
40 Addit autem Farinac. ibidem num. 6.
quòd Iudex, qui ſine cauſa reo pęnam or-
dinariam remittit, aut minuit, (ibidem
eſſe tunc minuere, aut re mittere oſtendit
ipſe ex l. ſeruos, in fin. (de vi publ.) plura
contrahat incommoda. Primò; quòd indi-
cet ſe conſcium Criminis; cap. ſicut, & c.
negligere, 2. quæſt. 7. cap. error, 83. diſt.
& l. fin. vbi Bald. C. de Commercijs, & merc.
41 Secundò, quòd ſit puniendus eadem
pęna, qua delinquens puniri debebat, l. nul-
li, in fin. C. ne Sacrum Baptiſma reiter. l.
Chriſtianis, C. de pagan. l. præcipit. C de
Canon. larg & cap. vt clericorum de vit. &
honeſt. Cleric. eſtque receptum valdè inter
Scriptores, ita Clarus, in pract. quæſt. 85.
verſ. vlterius quero, Menoch. de arbitr. qq.
lib. 1. quęſt. 99. num. 11. Hippol. Rimin. conſ.
245. num. 22. lib. 3. & plures, quos adducit
42 Farinac. loc. cit. Tertiò, quòd inde infa-
miam cõtrahat l. ſeruus, in fin C. de vi publ,
ſecundum Deci. in cap. de cauſis de offic.
deleg. Roma ſing. 77. Neuizam in Sylu nup,
43 §. non eſt nubendum nu. 71. & alios. Quar-
tò, quòd infligatur ei punitio per ammiſ-
ſionem bonorum, l. C. de deſerto. Roma
in l. ſi verò, 1. de viro, in 26. fallent. ff. ſo-
luto matrim. & Farinac. vbi ſupra, penes
quem hęc magis per extenſum tractata,
legas.
44 Quòd ſi reſpectu cuiuſuis Iudicis ſæcu-
laris, vel Eccleſiaſtici tradita doctrina ve-
rum habet quòd nequeat relaxare, aut mi-
nuere, vel mutare pænas ordinarias con-
tra reos à lege ſtatutas: quanto magis ve-
ra erit reſpectu Inquiſitoris, ſeù alterius de-
cidentis cauſas fidei, attenta maiori gra-
uitate delicti contra ipſam? Audi Souſam
circa hoc:
45 In pęnis, inquit, quas ipſo facto incur-
runt hæretici, fautores, & ſimiles, quæque
in iure determinatæ ſunt, diſpenſare ne-
queunt, neque Inquiſitores particulares,
neque Generalis Inquiſitor, cum hoc nuſ-
quam ſit illis permiſſum Zanchin. de hęret.
cap. 39 vbi Campeg. Criland. de releuatio-
ne carceratorum, tit. de beneficio, & in-
dulgentia Principis. Pegna par. 1. direct. ad
l. Cunctos populos C. de ſum. Trinit. ita
ille, lib 3. Aphor. cap. 37. num. 13. cum at-
teſtatione quatuor citatorum.
46 Confirmatur inde, quia tametſi ſecun-
dum Conar. 4. Decret. 2. par. cap 8. num.
6. & 11. Lopez. par. 2. inſtruct. de clauibus,
cap. 9. ac Sanchez dict. lib. 8. diſp. 2. eſtque
communior doctrina, poſſit interpretari
latè poteſtas diſpenſandi per ſuperiorem
inferiori Iudici conceſſa; ſi tamen in pænis
hæreticorum, & fautorum, ipſimet diſpen-
ſatio concedatur, ſtrictè ſine dubio inter-
pretanda venit; ita idem Sanchez, diſput.
1. num. 3. & 13. cum Garcia part. 1. de Be-
nef. cap. 6. num. 58. & ſeqq. quibus adde
Souſam dict. cap. 37. num 9
47 Qui benè præmittit num. 4. quòd vni-
uerſaliter loquendo iuxta cap. Tali coniu-
gio 1. quæſt. 7. requiratur ad legitimam di-
ſpenſationem, præter auctoritatem diſpen-
ſantis, neceſſitas, aut vtilitas, vel euidens
48 prærogatiua meritorum. Atque ſtatim
num. 5. optimè ſubiungit ex mente D. Tho-
mæ 1. 2. quæſt. 97. art. 4. ad 3. & in 4. diſt.
15. quæſt. 3. art. 2. q. 1. ad 3. Suarez de legi-
bus lib. 6. cap. 14. num. 4. & aliorum, diſpen-
ſationem factam ab inferiori circa pęnas
ſtatu-

ſtatutas in legibus ſuperiorum eatenus eſſe validam, quatenus ab eiſdem ſuperioribus ipſi conceditur, ſeù permittitur, & non aliter, Vide Suarem citatum.

49 Ex dictis infertur eſſe nullam diſpenſationem, ſi inferior Iudex, vel Inquiſitor abſque neceſſitate, vel ſine cauſa legitima diſpenſet, circa pœnam in lege Superioris cõtentam, quamuis hic facultatem illi diſpenſandi abſolute conceſſerit. Nam intelligitur de conceſſione ad diſpenſandam, exiſtente cauſa legitima. ita Syluef. verb. diſpenſatio, quęſt. 3. num. 5. Soto lib. 7. de iuſt. quęſt. 4. art. 3. verſ. Rurſus circa eamdem Sanchez dict. lib 8. diſp. 17. num. 4. & Souſa dict. cap. 37. num. 6.

50 Quid item de limitatione expręſſa per parentheſim in Regula noſtra? Nullum dubium, quòd ſit valida quęuis diſpenſatio, extenſo ſermone reſpectu cuiuſcunq; legiſlatoris, in pęnis contentis in lege edita per eum, qui diſpenſat; tametſi ab ipſo ſine cauſa vlla circa illas diſpenſetur. Erit tamen talis diſpenſatio iniuſta, ſeù illicita. Docent idem Soto lib. 1. de iuſt. quęſt. 7. art. 3. & lib. 7. quæſt. 4. art. 3. ad 2. Tabien. verb. diſpenſatio quęſt. 14. num. 14. & Sanchez d. lib. 8. diſp. 17. q. 2 & 3.

51 Particulariter quoad caſum noſtrum de poteſtate diſpenſandi in Summo Pontifice quid? Audiamus circa hoc Souſam, breuiſſimè reſoluentem. In omnibus, inquit, pęnis hęreticorum, fautorum, & ſimilium, tàm arbitrarijs, quã ordinarijs, valet Summus Pontifex diſpenſare: Cum in omnibus quæ ſunt iuris humani per Pręlatos, vel Eccleſiam inſtituti, diſpenſandi habeat poteſtatem. S. Thom. in 4. diſt. 27. quęſt. 3. art. 3. ad 2. & quolibet 4. art. 13. Doctores in cap. ſignificaſti de Elect. cap. Propoſuit de conceſſione prębend. hęc ibi Antonius Souſa.

52 Confirmatur ſumpto argumento à maiori ad minus, quia ſi iuxta magis probabilem ſententiam, quam cum Gloſſ. cap. a nobis, verb. exemptus, de deci. Abb ibi nu. 4. Angel. verb. Papa Cano, relecti de pęnis, par. 5. & cum multis alijs, tuetur Sanchez lib 8. diſp. 7. quęſt. 1. num. 5. & ſeqq. efficacibuſque argumentis probat, nempè quòd Summus Pontifex aliquando diſpenſare poſſe in iure naturali, & diuino, quanto magis idem ſemper efficere circa ius quoduis poſitiuum valebit; ergo poterit relaxare pęnas quaſlibet hæreticorum, fautorum, & ſimilium.

53 Superest oſtendenda vltima pars noſtrę Regulę, quòd nihilominus exiſtente cauſa legitima, poſſit quiuis Iudex pęnas ordinarias à Iure ſtatutas, non ſolum relaxare, vel minuere; Sed etiam pro arbitrio ſuo, mutare, vel augere; adeò vt hodie omnes pęnę attentis facti, & perſonarum qualitatibus, ac alijs circumſtantijs, arbitrio iudicantis remittantur. Patet manifeſtè ex text. l. hodie, vbi Bart. & alij, ff. de pœnis l. & ſi ſeuerior, vbi Gloſſ. & Doct. C. ex quibus cau. infamia irrog. item ex text. cap. de cauſis, extra de officio Deleg cap. At ſi Clerici, §. de Adulterijs, extra de iudic. cap. quoniam frequenter, §. fin. vt lite non conteſtata. Tradunt vt certum omnino Archidiac. Bald. Innoc. Paul. de Caſtro, Hoſtien. & alijs quos copiosè refert, & ſequitur Farin. in prax crimin. quæſt. 17. n. 7. & oſtendens hoc ſic proſequitur num. 8.

54 Ratio, inquit, iſtius arbitrij ſic à Iure Iudicibus conceſſi, potuit eſſe, ſecundum Doctores præcitatos ex circumſtantijs, & qualitatibus perſonarum delinquentium, & locorum, vbi delicta perpetrantur, ex quibus crimen ipſum quandoque fit excuſabile, quandoque autem magis atrox, & odioſum habendum. cap. ſicut dignum, in princip. extr. de homic. l. Grachus, C. ad Leg. Iul. de adult. l. ſi adulterium, §. Imperatores, ff. eodem, dictaſque omnes circumſtantias, & qualitates, cum lex ipſa exprimere non potuerit, ſed quaſdam tantum expreſſerit, & in d. l. aut facta, §. 1. cum duabus ſeque: ideo dedit Iudici hãc facultatem, & arbitrium, vt ſecundum facti cõtingentiam pœnas ipſas arbitrio ſuo ex cauſa augeret, minueret, vel mutaret] hæc ille, vide plura apud ipſum, diuerſis Ampliationibus, & limitationibus, ac ſublimitationibus dictum arbitrium declarantem.

55 Quænam autem ſint cauſæ legitimæ, & ſufficientes, ex quibus poſſint Iudices, aut etiam Inquiſitores relaxare, vel minuere, aut mutare pœnas à lege, vel conſuetudine inductas, patebit ex tradendis infrà; interim lege Farinac. d. quæſt. 17. à num. 10. Magis etiam innoteſcet ex dicendis inferius qualiter Doctrina propoſita de arbitrio in mutandis, vel minuendis, pœnis à Iure ſtatutis, reſpectu inquiſitorum fidei locorum habeat. Atque his iam finis Regulæ imponatur.

Num Iudex, vel Inquiſitor in pœnis non ſtatutis à lege, ſed merè arbitrarijs poſſit diſpenſare, aut eas minuere, vel augere, & æqualiter?

REGVLA CCCCXXXII.

56 NEquit Iudex vllus inferior, aut fidei Inquiſitor ſine cauſa iuſta pœnas arbitrarias omnino relaxare; ſi tamen relaxatio ita fiat à Principe, aut Magiſtratu, vel Inquiſitore ſupremo, valida erit,
57 ſed illicita. Quoad diminutionem autem, in alijs criminibus non conceditur Iudici poſt latam ſententiam pro arbitrio pœnã minuere, in cauſa verò hæreſis conceſſum
58 eſt Inquiſitori. Item vbi, Iudex, vel Inquiſitor poteſt alternatiuè duas pœnas inæquales pro eodem delicto imponere; licet attentis circumſtantijs id requirenti-

bus videatur infligenda maior, in dubio tamen benè faciet, ſi minorem imponat.

59 Denique quo ad augmentum, pro atro citate alicuius criminis poteſt grauiſſima pœna arbitraria etiam aliquando Capitalis, ſi hoc arbitrium à Principe, aut ſupremo Iudice, vel Inquiſitore fiat, & nequaquam ſit aliàs iure aliquo prohibitum.

---

60 OStenditur breuiſſimè per partes tota doctrina huius Regulæ. Prima manifeſtè patet, quia vt iam diximus ſupra, omnes Doctores communiter, & vno ore exclamant, quòd delicta non debeant remanere impunita iuxta text. in l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquiliam, & in l. Capitalium, §. famoſos, ff de pœnis, & alios, quos abducit Farinac. in Prax. crim. quæſt. 17. num. 1. cum Pet. à Plac. in Epit. delict. cap. 21 & quidem remanerent ſæpius delicta irrationabiliter impunita, ſi quiuis Iudex haberet facultatem pœnas arbitrias ſine iuſta cauſa prorſus relaxandi. ergo &c.

61 Confirmatur, quia ſecundum D. Thomam 2. 2. quæſt. 67. art. 4. (vt relatis eius verbis dictum iam ſuprà) ex duplici capite non poteſt Iudex reum à pœna ordinaria liberare. Primò ex parte accuſatoris, cuius ſæpius intereſt, vt reus puniatur. Secundò ex parte Reipublicæ, cuius etiam intereſt, vti iam antea oſtenſum, delicta puniri: & latè probant Tiraq. de pœnis, in præfat. num. 1. & ſeqq. Ghirl. in tract. de relaxat. carcerat. tit. de ſent. & pœnarum exequut. quæſt 6. Conrad. in pract. tit. de homic. num. 15. & cum alijs citatis Farinac. d. quæſt. 17. num. 5. ſed ex vtroque illo capite idem locum habet in pœna merè arbitraria, vt per ſe patet cum ſit fundatum in iure naturali; ergo nequit eam ſine iuſta cauſa quiuis Iudex, aut Inquiſitor relaxare.

62 Quòd item ſi relaxatio in pœnis merè arbitrarijs fiat ſine cauſa à Principe, ſeù ſupremo Magiſtratu, vel Inquiſitore, ſit valida, oſtenditur manifeſtè à fortiori ex traditis per nos Regula præcedenti, num. 50. & 51. quia ſi abſque cauſa pœnas ordinarias poteſt Princeps, ſeù ſupremus Magiſtratus maximè Papa quoad reos ſancti Officij validè relaxare, quanto magis idem poterit in pœnis merè arbitrarijs? ob defectum tamen cauſæ iuſtæ erit talis relaxatio illicita. vt dict. num. 50. cum Soto, Tabiena, & Sanchez ibi citatis diximus.

63 Differētiam autem adductam inter Iudicem inferiorem, & Principem, ſeù Magiſtratum ſupremum optimè aſſignat D. Thomas 2. 2. quæſt. 67. art. 4. in corpore eius his verbis. *Sed tamen, inquit, quantum ad hoc differt inter inferiores Iudices, & ſupremum Iudicem ſcilicet Principem, cui eſt plenaria poteſtas publica commiſſa. Iudex enim inferior non habet poteſtatem abſoluendi reum à pœna contra leges à Superio-*
64 *re ſibi impoſitas. Vnde ſuper illud Ioannis 19 Non haberes aduerſum me poteſtatem ullam, dicit Auguſtinus, tract. 116. tom. 9. Talem Deus dederat Pilato poteſtatem, vt eſſet ſub Cæſaris poteſtate ne ei omnino liberum eſſet accuſatum abſoluere: ſed Princeps, qui habet plenariam poteſtatem in republica, ſi ille, qui paſſus eſt iniuriam, velit eam remittere, poterit reum licitè abſoluere, ſi hoc publicæ vtilitati viderit non eſſe nocumentum.*] hæc Doctor Angelicus.

65 Ex qua eius Doctrina, communiter recepta, clarè deducitur, quòd nequeat vllus Iudex, aut Inquiſitor pœnam ſiue ordinariam, ſiue arbitrariam, quæ parti læſæ debetur, ſeù applicatur, contra eius voluntatem remittere, imò nec pro arbitrio eam minuere ſi ſit à lege, vel ſtatuto taxata. ita Sneſa lib. 3. Aphor. cap 30. nu. 6. cum Soto de iuſt. & iur. lib. 4. quæſt. 5. art. 4. & Farinac. dict. quæſt. 17. num. 71. vbi plures citat, & exemplificat ſic.

66 *Limita*, inquit, *VI. in pœnis parti applicandis, exempli gratia, Mandat ſtatutum vulnerantem puniri pœna ducentorum: quorum centum fiſco, alia uerò centum uulnerato applicentur. Iudex non poterit iſto caſu pœnam dicto uulnerato debitam remittere, uel minuere. Glo. in l. uenia, & ibi communiter notant omnes, præſertim Decius num. 9. C. de in Ius uocan.*] ita ille, qui inter relatos adducit Menochium, de arbitr.
67 quæſt. lib. 1. quæſt. 96 num. 1. & 2. quo cum benè ait hoc extendendum eſſe ad Principem; per quem ſi de plenitudine poteſtatis pœna remittatur parti læſæ debita, tenetur de ſuo proprio eam ipſi reſtituere; & quamuis in caſu propoſito ſit ſermo de pœna ordinaria à lege ſtatuta, eadem tamen cenſetur ratio de pœna merè arbitraria; cum vtraque fundetur in iure naturali, ex cuius vi talis remiſſio fieri nequit ſub mortali à Principe, vel Iudice quouis.

68 Præterea circa diminutionem, vel mutationem pœnæ arbitrariæ, nullum dubiū, Quòd exiſtente cauſa iuſta, & rationabili poſſit licitè Iudex ordinarius eam immutare, vel minuere, & ad hoc habet iure conceſſum arbitrium. ita Tiraq. de pœn. temp. in præfation. nu. 16. & ſeqq. Menoch. de arbitr. dict. quæſt. 96 num. 14 & Farinac.
69 ead quæſt. 17 à num. 7. Qui num. 22 peculiariter exprimit cum Gondiſal. de hæret. quæſt. 17. idem competere Inquiſitori, quòd in crimine hæreſis, aut in præſumptione eius pro ratione qualitatum, & circumſtantiarum occurrentium, poſſit pœnas minuere, & immutare.

70 Verùm notanda differentia, de qua Souſa dict. cap. 30. nu. 4. breuiſſimè ſic; Quamuis, inquit, in alijs criminibus Iudex poſt latam ſententiam non poſſit pœnam minuere inconſulto Principe, in crimine tamen hæreſis, vel ſuſpicionis illius id Inquiſitori licet. Ghirlan. de hæret. relaxat. carceratorum, de ſenten. & pœnar. execut. quæſt.

quæſt.6.nu. 3. Farinac.dict.quæſt.17.n.61.]
71 ita ille. Vide ipſum Farinac.circa vtrum-
que. Primùm inde oſtendit, quia poſt la-
tam ſententiam cum Iudex dicatur functus
officio ſuo, Ideò nequit minuere, vel alte-
rare pœnam in tali ſententia miunctam,
text.in L.mortis, §.iſte ferè, ff.de pœn.& in
L.Iudex poſtquam, ff. de re iudic. Sed de
hoc infra, vbi erit nobis ſermo de poteſta-
72 te reuocandi ſententias, Secundum oſtē-
ditur ea cap.Commiſſi, §.nec non, de hæ-
ret. in 6. vbi in fauorem fidei id concedi-
tur Inquiſitoribus, vt etiam poſt latam
ſententiam poſſint denuò circa pœnam
arbitrari, eam minuendo, alterando, vel
augendo.
73 Hanc autem conceſſionem Inquiſitori-
bus factam explicat magis, & limitat Sou-
ſa lib.3. Aphor.cap.37.num.11. ſic: *Attento,*
inquit, *iure communi poſſunt inferiores In-
quiſitores ſimul cum Epiſcopo, cuius iuriſdi-
ctioni ſubſunt, diſpenſare in carcere, & alijs
pœnis per ipſos impoſitis cum id uiderint ex-
pedire. Pen.in 3.par. Direct.quæſt 59. com-
ment.108.verſic. Poſtremo de Commutatio-
ne, & ad quæſt.96. comment.*145.] ita ille.
74 Et addit num.12. In Luſitania, inquit, &
in Hiſpania Inquiſitores inferiores non di-
ſpenſant in pœnis etiam per ipſos impoſi-
tis: hoc enim Generalibus Inquiſitoribus
reſeruatum eſt. Simanach.Cath.inſt.tit.16.
num.20.& tit.47.num.12.& ſequenti Pen.
dic verſic. Poſtremo, Regim. Inquiſit. Luſi-
75 taniæ tit.3.cap.5.] ita ille. Qui nihil dicit
de Inquiſitoribus Italiæ; Crederem idem
eſſe de his, atque de illis: quandoquidem
noſtris Melitenſibus prohibitum à Sacra
Congregatione Sancti Officij Vrbis, mi-
nuere, ant commutare pœnas per ipſos iā
inflictas, ſine licentia illius, vt patet ex lit-
teris eiuſdem 22. Maij 1625. & 28. Augu-
ſti 1632.
76 Deco, quòd ſequitur in Regula num.58.
agit benè Souſa lib.3. Aphor cap.30.nu 12.
cum alijs: accipe eius verba. Quando, in-
quit, eiuſdem criminis dantur duæ pœnæ,
quas Iudex alternatiuè poteſt imponere;
ſi circumſtantiæ, & qualitates occurrentes
poſtulant, vt maior pœna imponatur, lici-
tum eſt Iudici pœnam augere; in dubio
tamen minorem imponat. S. Thom. 2. 2.
quæſt.67.art.4.ad 1. Menoch.d.lib.1.qu.85.
77 & 94. num.2.] ita ille. Qui addit ſtatim
num.13. circa idem de duplici pœna alter-
natiua ſic: Si verba, inquit, legis, quæ pœ-
nam alternatiuè ponit, dirigantur in per-
ſonam delinquentis; vt ſi dicat; *Soluat cen-
tum, uel recedat à Ciuitate:* Electio eſt de-
linquentis, non Iudicis. Menoch.dict.lib.1.
quæſt 94.num.4. & 5] hæc ille, quæ vt ſci-
tu digna, volui obiter adnotare.
78 Quid tandem addendum circa augmē-
tum pœnæ arbitrariæ? Concordant om-
nes Doctores in hoc, quòd pro qualitate
delicti maioris enormitatis, vel atrocita-
tis, concedatur Iudici facultas arbitrandi
maiorem, ſeù grauiorem pœnam. Quod-
nam autem delictum ſit huiuſmodi, arbi-
trio ipſius Iudicis reſoluendum, attentis
circumſtantijs facti perſonarum, loci, tem-
poris, &c. ita Menoch.de arbitr. lib 2 ca-
ſu 266.nu.2. Clar.§.fin. quæſt. 83. Scias au-
tem, Farinac.Prax.crim.quæſt.18 num.62.
ac ſeqq: & Souſa dict.cap.30.num.17.
79 Non nihil verò controuerſum eſt apud
ipſos Doctores, an quiuis Iudex, vel In-
quiſitor poſſit arbitrari pœnam capitalem?
circa quod præmittimus primò vt prorſus
certum, quòd pœna arbitraria poſſit extē-
di ad mortem; ſi ita expreſsè lex, ſeù ſtatu-
tum permittat; & è contra quòd nequeat
extendi, ſi ita expreſsè prohibeat. Tra-
dunt Maran.de Ordi.iudi.par.4. num. 71.
verſic.tertiò limita, Deci.in cap. Ex litte-
ris num. 14 Bald.in l.1.C.de his, qui latro.
occult.& Farinac.cum multis, quos citat,
dict.quæſt.17. num. 55 Atque ſecundum
hanc doctrinam dicunt procedere text.in
cap.Inquiſitionis extra de accuſat in l 1.ff.
de fur balne; & alibi.
80 Præmittimus item vt certum, quòd pœ-
na arbitraria non extendatur ad mortem,
quando in ſimili delicto non eſt conſuetū
infligi pœna mortis; ſecùs, ſi ita ſit conſue-
tum. ita idem Marant. vbi ſupra num. 73.
Marſel. in pract. §.Conſtante, n.78. Paris de
ſyndicat.verb.arbitrium, num.17. Iul. Clar.
in pract.§.final.quæſt.83.verſ. ſed quæro in
fin.& cum pluribus, quos copiosè adducit
81 Farinac.dict.quæſt.17.num.53 & 54. Vbi
addit cum generalitate, quòd in arbitran-
dis pœnis nō poſſit Iudex recedere ab eo,
quod eſt ſolitum, & conſuetum, probatque
per text.in l.ſi quis reum, ff. de cuſto. reo-
rum in authen. Iubemus, C.de iudic. in l.
hodie ff de pœnis, & alibi.
82 Tertiò præmittimus vt certum, quòd in
Principe omnes pœnæ ſint arbitrariæ; Vn-
de, ipſo conſulto, poterit quiuis Iudex pro
grauitate criminis pœnam mortis arbitra-
ri. ita Farin. dict. quæſt 17.num. 60. cum
Aug.ad Ang.de Maleſ. verb.& caput à ſpa-
tulis, verſ.quando aliqua L prout illum re-
fert Io: Mar. Montic.in pract.crimin. reg.2.
num.8.verſ.quod autem, & Carre.in prac.
tract. de homic. §. circa igitur, quib. ex
cauſ.pœna augeatur num.31.& 32.
83 Supereſt, quid de Iudice inferiori, non
conſulto Principe? in hoc præcipuè conſi-
ſtit punctum controuerſiæ. Pro cuius de-
ciſione ſit concluſio; Vbi conceditur ar-
bitrium Iudici in pœnis à iure expreſſis,
vti conceſſum eſt in actione iniuriarium,
pro quibus ſtatuitur pœna corporalis, &
pecuniaria ad arbitrium Iudicis, l 2. & l.
iniuriarum æſtimatio ff. de iniur, tunc ob
iniuriæ enormitatem poteſt Iudex arbi-
84 trari pœnam mortis. Secùs verò eſt, quan-
do Iudici tribuitur arbitrium infligendi
pœnas non à iure expreſſas; Nam in hoc
caſus nequit Iudex affirmare crimen capi-
tale, quod de ſe non exiſtit capitale; & vbi

crimen capitale non eſt, non poteſt ipſe pœnam mortis infligere. Vtrumque egregiè docet Farinac. dict. quæſt. 17. num. 56. cum Maran. de ordin. iud. par. 4. diſt. 1. n. 72. Feli. in cap. ex litteris, verſic. quarta declaratio, extra de conſtit. & cum alijs.

85 Quid item ſi lex, vel ſtatutum concedat Iudici arbitrium moderandi pœnas; poterit ne tunc arbitrari mortem? valde recepta eſt pars negans, ſeu limitatiua; quia verbum, modero temperamentum ac diminutionem ſignificat, & non augmentũ, cap. ſtatutum, de præbendis in 6. ita Maran. Decia. Felin. & alij, quos citat Farinac. dict. quæſt. 17. num. 57. Ipſe tamen benè ibi diſtinguit cum Menoch. de arbitr. qu. 87. num. 6. & ſeqq. Accipe diſtinctionem proprijs eius verbis.

86 Aut pro delicto à iure communi, vel ſtatuto eſt inducta pœna corporalis, & poſtmodum remiſſum Iudicis arbitrio illam moderandi, & tũc eſt vera limitatio, quòd non poterit pœnam mortis arbitrari: quia non eſſet temperare, & moderare, ſed il-
87 lam indicere. Si verò à iure communi, ſtatuto, vel conſuetudine pœna aliqua non eſt indicta, ſed ſimplici Iudici datur arbitrium moderandi pœnas, & tunc limitatio non procedit, ſed poterit Iudex pœnam arbitrari vel ad mortem, ad aliud genus pœnæ, iuxta perpetrati dilicti & delinquẽtes, & circumſtantias: quia iſto caſu verbum modero, non ſignificat temperamentum, & diminutionem, ſed ſignificat idem quòd verbum arbitror. ita ille.

88 Quoad noſtros denique Inquiſitor arbitrium extendere vſque ad pœnam mortis, etiam in caſibus in iure non expreſſis; vt indubitatum, & receptum ab omnibus decidit benè Ant. Souſa lib. 1. Aphor. c. 26. num. 4. cum Arnal. Albertino, Molin. de Societate Ieſu, Farinacio, & Maranta, per
89 ipſum allegatis. Verùm talis arbitrij executio non ſolet fieri ſine conſultatione, & Ordine Sacræ Congregationis Vrbis, aut Supremi Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis, vt ex dicendis infra patebit; nunc dicta ſint ſatis pro Regula præſenti.

Quotuplex arbitrium? Quo item modo circa diſpenſationem, & augmentum pœnarum à Iudice, vel Inquiſitore formandum?

REGVLA CCCCXXXIII.

90 Arbitrium in relaxatione, aut diminutione, vel augmento pœnæ ſiue arbitrariæ Iudici, aut Inquiſitori concedi ſolitum, duplex eſſe poteſt, plenum videlicet, ſeu omninò liberum, & regulatum,
91 ſeu iuri conſonum. De hoc autem ſecundo vt plurimum conceſſio talis intelligitur vbi criminalis de taxatione pœnarum agitur, debetque ille conſonantiam cum iure ex alio caſu ſimili, pro regulando præſenti exprimere, vt rectè, ac legitimè de pœna
92 infligenda arbitretur. Quòd ſi in arbitrio iſtius à iure ex cauſa iuſta recedat, hanc in ſententia ſaltem in communi indicare tenetur, ne in ſyndicatu id ei objjciatur.

93 Traditis vtraque Regula immediatè præcedenti magnum lucis augmentum affert doctrina præſentis Regulæ; ſed multo maiùs eſt declaratio; quam breuiter perpenſis ſingulis eius partibus, ibi tradam cum Menochio, Farinacio, Souſa, & alijs citandis.

94 Quod ſit duplex arbitrium, quo Iudex vel Inquiſitor ex cauſa legitima poſſit pœnas, tam ordinarias, quàm arbitrarias relaxare, aut minuere, vel è contra augere, traditur communiter ſine vlla contradictione ab omnibus, præcipuè à Menochio de arbitr. lib. 1. quæſt. 6. num. 1. Qui vtriuſque definitionem, ſeu deſcriptionem egregiè proponit. Primum, nempè plenum, ſeu liberum arbitrium ſic deſcribitur. Eſt conceſſio à lege vel ab homine facta, qua poteſt iudex proprio ductus appetitu, à dolo tamen alieno, quod placuerit ſtatuere. ita ille dicta quæſt. 6. num. 3.

95 Secundum verò, regulatum ſcilicet, ſeu iuri conſonum arbitrium, ſic definitur. Eſt conceſſio à lege, vel ab homine facta, qua poteſt iudex ſecundum ius, rationem, & æquitatem animi ſui proferre ſententiam. idem Menoch. num. 2. & cum eo Souſa lib. 3. Aphor. cap. 30. num. 8. & 9. Neutra ex his definitionibus indiget maiori declaratione, cum ſatis ex ſe ipſis innoteſcant.

96 Quidquid autem ſit in ciuilibus de conceſſione arbitrij etiam pleni, ſeu liberi ad decidenda negotia, quod non eſt noſtri inſtituti diſcutere; in cauſis tamen criminalibus, quoad taxandas pœnas, à Iudice, vel Inquiſitore reis infligendas, quando conceditur arbitrium, rarò, aut nunquam intelligitur, de alio, quàm de ſecũdo, quod iure, & ratione regulatur, illique conſonat. Ratio eſt, quia in tali arbitrio includitur præiudicium tertij; ergo debet eſſe iure, & ratione regulatum. ita Menoch. dicto lib. 1. quæſt. 9. num. 8. & Souſa ibidem, num. 10.

97 Sed petes, quandonam cenſebitur arbitrium iure regulari? & quid peculiariter præſtare debet Iudex, vel inquiſitor, vt rectè, ac legitimè ipſum efformet? Vtrumque paucis comprehenſum accipe à Souſa, dict. cap. 30. num. 11. Tunc, inquit, arbitrium regulatur iure, quando Iudex ex ſimilibus iure, vel conſuetudine determinatis ad ſimilia procedit etiam in criminalibus: cuius ſimilitudinis in determinando debet expreſſam mentionem facere. Menoch. dic. lib. 1. quæſt. 14. num. 3. ita ille cum atteſtatione Menoch.

98 Dicit autem benè Souſa eſſe regulatum arbi-

arbitrium, ſi ex ſimilibus iure vel conſue-
tudine ſtatutis ſimile quid Iudex, aut in-
quiſitor arbitretur. Nam aliquando con-
ſuetudo in taxatione pœnarum cõtra de-
99 linquentes præualet iuri cuiuis. Vnde, at-
tento iure (id, quod facit ad rem præſen-
tem, & poterat adduci in Regula præce-
denti) Iudex habens arbitrium commu-
tandi pœnam mortis in aliam, non poteſt
aſſignare aliud genus mortis minus igno-
bilis, nec aliam pœnam corporis afflicti-
uam, ſeb aliquã temporalem, vt exilij &c.
Deducitur clare ex l. ſi adulterium, §. Im-
peratores, ff. ad l. Iul. de adulter. & ex l. Cor-
nelia, §. cum quidem, ff. ad l. Cornel. de
Sicar. Docetque rectè Farinac. dict. q. 17.
num. 72. cum Adrian. Carrer. Faller. Marſil.
& multis alijs, quos citat, & diuerſimodè
exemplificat.
100 Verùm, ſecundum conſuetudinem
pluribus in locis legitimè introductam Iu-
dex, vel Inquiſitor habens arbitrium ex
cauſa iuſta commutandi pœnam mortis,
poteſt commutare in aliam corporis affli-
ctiuam, vt fuſtigationis, triremium ad tem-
pus, aut in perpetuum, maximè ſi reus ſit
perſona vilis conditionis, ſicque de facto
ſeruatur, vt ait Iul. Clar. in pract. crimin. §.
final. quæſt. 85. verſ. Vlterius quæro, in di-
tione Senatus Mediolanenſis, & in ſtatu
Eccleſiaſtico, teſte Farinac. ibidem nu. 73.
qui hac doctrina omnino certa, præter
101 Clarum, alios citat. Quamquam meritò
addit num. 74. ſi alicubi talis conſuetudo
non extat, nullo pacto ibi eſſe recedendum
à iure communi; & allegat pro hac addi-
tione Hippol. Rim. libro 3. conſil. 245.
num. 12.
102 Sed quid, ſi Iudex, aut Inquiſitor in ar-
bitrio pœnæ contra reum ex cauſa iuſta
recedit ab eo, quod à iure, vel conſuetudi-
dine legitima diſponitur, tenetur ne talem
cauſam in ſententia indicare? ſupponen-
dum vti prorſus indubitatum, quòd regu-
lariter non ſolum non obligetur Iudex ex-
primere in ſententia cauſam eius; ſed etiã
cenſeatur fatuus ſi id efficiat, ob eam ſal-
tem rationem, quia inde viam aperit im-
pugnandæ ſuæ ſententiæ. Tradit Farinac.
dict. quæſt. 17. num. 62. ex mente omnium,
præcipuè Imol. in l. ſi is, ad quem, ff. de ac-
quiren. hæredit. Videnturq; facere ad rem
text. in cap. ſicut, & cap. cùm Bertoldus, de
re iudic.
103 Nihilominus in caſu præſenti Iudex,
vel Inquiſitor ſententiam ferẽs ad expreſ-
ſionem cauſæ tenetur, quando propter eã
à pœna legali, aut conſuetudinaria per ar-
bitrium ſibi conceſſum recedit, ſiue agatur
de relaxatione pœnæ, ſiue de augmento,
aut diminutione eius. ita Iul. Clar. in prac.
quæſt. 85. verſic. vlterius quæro, Carrer. in
tract. de homic. §. circa quartum, & vlti-
mum, num. 26. & 27. Sali. in l. properan-
dum, §. illud proculdubio, verſic. aut quæ-
ritur, C. de iud. Bald. in reper. l. quid ergo,
§. pœna grauior, verſic. illorum opinio, ff.
de his, qui notan. infam. & alij multi, quos
citat, & ſequitur Farinac. vbi ſupra: inno-
teſcitque ex teſtibus numero ſequenti al-
legandis.
104 Quinimò generale hoc eſt, quòd qui-
uis Iudex quotieſcunque diſpoſito per le-
gem, aut conſuetudinem rectè introductã
ex cauſa iuſta declinat, teneatur hanc in
ſua ſententia indicare & ſcribendum, de ap-
pel. recip. l. prima, C. de præd. decurio lib. 10.
l. ſi adulterium cum inceſtu, §. idem Pol-
lio, ff. de adult. Tradunt communiter Scri-
ptores in cap. ſicut, de re iudic. Ioan. Andr.
in add. ad ſpecu. tit. de ſent. §. qualiter, ver-
ſic. Vtrum ſi rationes, Imol. in cap. præte-
rea in fide dilat. & Farinac. dict. quæſt. 17.
105 num. 63. Qui cum Oldrad. Deci. Roma.
Angel. & Tiraq. in locis per ipſum relatis
extendit prædictam doctrinam ad Summũ
Pontificem; Quòd hic etiam, quando ex
cauſa aliquid contra ius concernens Vni-
uerſalem Statum Eccleſiæ reſcribit, debeat
in reſcripto eam exprimere, ſed nequaquã
ſpectat ad noſtrum inſtitutum id amplius
diſcutere.
106 Obligatio autem dicta exprimendi in
ſentẽtia cauſam, ob quam à Iudice, vel In-
quiſitore recedendo, ob ordinatis per le-
gem, aut conſuetudinem, pœna augetur,
vel minuitur, conducit ad illum excuſan-
dum, ne teneatur in ſyndicatu, non verò
ad ſententiæ validitatem, & ſubſtantiam.
Si enim ſine cauſa id faciat, lex ſupplet
quidquid deeſt, l. quarta, §. ſi quis, ff. de
re iudic. ita Bart. in l. relegatorum, §. ad
tempus, in fin. ff. de interd. & releg. Sali. in
l. properandum, §. illo proculdubio, C. de
iudic. ibi etiam Alexa. & cum alijs, quos
adducit Farinac. dic. quæſt. 17. num. 64.
107 Dubitatur tandem talis expreſſio cau-
ſæ qualiter ſit exequenda, an ſufficiat eam
exprimere tantùm in genere? Reſolutio ſit
affirmatiua; vt ſi Iudex dicat *iuſtis de cau-
ſis animum noſtrum mouentibus*. ita com-
muniter doctores, præcipuè Tiraq. de
pœn. temperan. in præfat. num. 70 vbi te-
ſtatur apud ipſum in iudicijs id obſeruari,
Ghirlan. de relax. carcerat. in tit. de ſenten.
& pœnar. execut. quæſt. 6. num 7. Menoch.
de arbitr. lib. 1. quæſt. 96. nu. 17. & poſt alios
Farinac. ibidem num. 65. quidquid in con-
trarium dicat Carre. in prac. tract. de
homic. §. circa quartum, & vltimum n. 26.
contra vſum ferè vbique receptum. Atque
his finis Regulæ.

Quid, & quotuplex dolus? & qualiter propter eum, & carentiam ipſius Iudex, vel Inquiſitori pœnam augere, vel minuere poteſt?

REGVLA CCCCXXXIV.

108 COmmuniter definitur dolus gene-
ricè ſumptus, Machinatio ad de-
cipien-

cipiendum fallendumque alterum adhibi-
ta, cùm aliud agitur, & aliud ſimulatur:
Multiplices traduntur doli diuiſiones, pręcipua eſt illa, qua diuiditur in verum, &
præſumptum, vterque ſtatim explicabitur.
109 In dubio nō præſumitur dolus, nec fraus,
ſed potius culpa; imò neque hæc eſt præſumenda, & quæuis interpretatio poteſt
110 admitti ad excludendum dolum. Hic
autem probari debet præſumptionibus, &
indicijs ſufficientibus; quænam verò huiuſmodi ſint, Iudicis, vel Inquiſitoris arbitrio decernendum, eſtque hoc difficile
præſtare; cum ex eiſdem circumſtantijs
perſonæ, loci, modi, &c. oppoſitæ deſumantur præſumptiones ad excludendum dolum, vel includendum, & conſequenter ad
111 pœnam minuendam, vel augendam. Quãquam circa pœnas, quæ ob delicta contra
fidem externè commiſſa, ipſo facto incurruntur, vel à iure iam taxatas, non eſt attendendum Inquiſitori ad indicia incluſiua, vel excluſiua doli; ſecus circa aliàs.

---

112 Diximus ſupra concedi quandoque arbitrium Iudici, aut Inquiſitori
de pœnis relaxandis, minuendis, augendis, ac commutandis ex cauſa iuſta; Sequitur videndum, qualiter cauſæ ad id ſufficientes ſe habeant; & primo loco occurrit
dolus, de quo, & de fraude, ac de culpa,
maximè lata, alijſque illi annexis, prout
conducunt ad dictum effectum, copioſiſſimè tractant Doctores, præſertim Menoch.
de præſumpt. lib. 5. & Farinacius in prax.
crim. tit. 10. quæſt. 87. 88. & 89. ex quibus,
& ex alijs nonnulla breuiter deſumemus.
113 Diuerſæ aſſignantur doli definitiones;
propoſitum tamen in Regula vti magis cõmunem, & perſpicuam, ac declarantem
completè eius naturam, prout diſtinguitur à culpa, & dicit quid diuerſum ab ea,
approbant, & meritò Sylueſt. verb culpa,
Salycet. in l. nulla, num. 7. verſic. 2. quæro,
C. de pignorat. action. & cum alijs Farinac.
quæſt. 88. num. 3. deſumuntque ex l. 1. §. 1.
114 ff. de dolo malo. Sed placet cum Arnal.
Albertin. aliam breuiſſimam doli definitionem ex D. Thoma 2. 2. quæſt. 55. art. 4.
hic apponere, quòd ſcilicet dolus ſit executio aſtutiæ.
115 Occurrit hìc illico dubium, an fraus,
& dolus inter ſe differant? Vnum cum altero ſolet à Doctoribus confundi, & pro
eodem ſæpius reputari, vt videre eſt penès
Bart. in l. quod Nerum, num. 1. ff depoſit. &
Fely in cap. ſi autem, num. 1. extra de reſcrip. notatque benè Farinac. dict. qu. 88.
num. 39. Vnde definitio doli tradita, applicatur etiam fraudi, quòd ſit machinatio ad
decipiendum, fallendumq; alterum adhibita, cum aliud agitur, & aliud ſimulatur.
Vel eius natura à Deci. in l. generaliter,
num. 1. ff de reg. iur. declaratur ſic: Fraus
eſt tacere exprimenda, vel exprimere falsò
tacenda ad ſui commodum, & alterius deceptionem.
116 Nihilominus certum eſt, quòd differãt
inter ſe in multis, vt exactè oſtendit Decian. par. 1. lib. 1. c. 5. à num. 10. vſque ad 14.
& quod ſe habeant vti ſpecies, & genus;
Fraus enim ineſt dolo ſicut ſpecies generi,
ſecundum communem interpretationem,
l. iuris gentium §. ſed & ſi fraudandi, ff de
pact. Vnde omnis fraus eſt dolus, ſed non
è contra, cum latius pateat doli ſignificatio, quàm fraudis, probat hoc cum Bart. in
dict. l. Quod Nerum, num. 1. ff de poſ. Fa-
117 rin. ibidem, num. 41. Competit itaque
fraudi propoſita definitio doli, ſecundum
rationem genericam; at ſecundum rationem ſpecificam ipſius propriam, hoc modo definitur, quod ſit actus malitioſus tendens de permiſſo ad prohibitum. ita idem
Farinac. num. 35. ex Decian. dict. cap. 5.
118 num. 10. Vbi addit, quòd Fallacia, Calliditas, & impoſtura ſint ſpecies fraudis.
Quamquam peculiariter exprimit eum
Alcia. in l. aliud eſt fraus, ff. de verb. ſignif.
quòd fallacia loquendo committatur, calliditas verò tacendo, atque hæc de fraude
obiter approbo pro infra expendendis.
119 Expedit etiam aliquid de culpa dicere, vt magis muniatur via ad eundem effectum: Definitur culpa genericè accepta
ſic: Eſt deuiatio ab eo, quod diligentia
hominis potuit præuideri. Bart. in l. quod
Nerum num. 6. ff. de poſ. & Farinac. dict.
quæſt. 88. num 49. Definitio verò culpæ
prout in ſe includit dolum, eſt huiuſmodi:
Voluntaria declinatio à bono, vel ex malitia, vel ex negligentia procedens. ita D.
Thom. 2. 2. quæſt. 34. art. 2. Decian. lib. 1. c. 6.
num. 1. & Farinac. ibidem. Culpa denique
à dolo ſeparata, ita definitur eſt exceſſus,
ſiue peccatum per imprudentiam admiſſum in alicuius damnum, quod tamen
per prudentiam, ſi adeſſet aduertentia,
euitari poſſet. Tradunt Decian. & Farin.
locis proximè citatis.
120 Culpæ item quatuor ſpecies, ſeù gradus
communiter aſſignantur, nempè latiſſimæ,
latæ, leuis, & leuiſſimæ. ita Menoch. de
præſumpt. lib. 5. præſump. 3. num. 124. Decia.
dict. cap. 6. num. 7. & Farin. dict. quæſt. 88.
num. 33. & ſeqq. Vbi per iſtum vniuſcuiuſque natura exprimitur: Latiſſima culpa
eſt, quæ procedit ex calliditate, vel machinatione ad decipiendum, fallendumque
alterũ adhibita ex veris indicijs præſumpta. Vnde vel coincidit cum dolo, vel huic
eſt proxima. Culpa verò lata definitur,
Deuiatio circumſpecta ab ea diligentia,
quam communiter habent homines, qui
ſunt eiuſdem profeſſionis, & conditionis.
121 At leuis culpa eſt facere, vel non facere
id, quod diligens pater familias faceret, vel
omitteret in rebus ſuis. Tandem leuiſſima
culpa eſt deuiatio incircumſpecta ab ea
diligentia, quã habent homines diligentiſſimi eiuſdem conditionis, & profeſſionis.

122 Ap-

122 Appellatione autẽ culpæ in dubio ve-
nit culpa leuis, probatur ex text. in l. con-
tactus, ff. de reg. iur. & l. impuberibus, §. is
quoque, il 2. ff de action. & oblig. atque ex
alijs; Docenteque Alciat. in l. culpæ latæ,
num. 2. verſic. Solent tamen, ff. de verb. ſi-
gnific. Marant. in ſpecu. par. 4. num. 69. De-
cian. tract. crim. par. 1. lib. 1. cap. 6. num. 12.
& cum alijs Farinac. dict. quæſt 88. nu. 91.
123 Quamquam num. 100. benè ipſe limi-
tans addit, quòd debeat intelligi, quando
ſubiecta materia aliud non ſuadet; nam
tunc culpa accipitur ſecundum ſubiectam
materiam: ſic etiam affirmant Alciat. in l.
magna, num. 1. ff. de verb. ſignif. & Decian.
loc. cit. num. 22. vbi ait, quòd quando ſu-
ſubiecta materia id patitur, tunc culpæ ap-
pellatione veniat etiam dolus, & lata cul-
124 pa, vel latior. Quam eſſe quintam ſpe-
ciem culpæ voluerunt aliqui, quos referẽa
videtur ſequi Bart. in l. quod Nerua, nu. 8.
ff. depoſ. ſed meritò eum ex mente pluriũ
reijcit Farin. dict. quæſt. 88. num. 60. affir-
mans latiorem culpam eſſe idem quod do-
lus, &c.
125 Sequitur videndum, quotuplex ſit do-
lus: ſex eius diuiſiones tradit cum varijs
auctoribus Farinac. dict. quæſt. 88. à num. 5.
vſque ad 34. Primò, alius eſt dolus verus,
126 alius autem præſumptus. Secundò diui-
ditur dolus in velatum, ſimulatione ſcili-
cet, vel alio modo, & in apertum, qui com-
127 mittitur cum vi. Tertiò, alius eſt dolus
malus, quem ſupra definiuimus, alius bo-
nus conducens ad ſalutem, de quo eſt il-
lud D. Pauli 2. Corinth. 12. Ego vos non
grauaui, ſed cum eſſem aſtutus dolo vos
128 decepi. Quartò, diuiditur, quòd dolus
alius ſit in committendo, alius in omitten-
129 do. Quintò, partitur in dolum maiorem,
& minorem, cum delictum aliquando ma-
iori dolo, aliquando minori committatur.
130 Sexto, & vltimo, dolus alius eſt ex pro-
poſito, & alius ex re ipſa: Vniuſcuiuſque
prædictarum diuiſionum naturã rectè ex-
plicat citat Farin. Vide apud eum; Nos
pro noſtro inſtituto ſolùm primam, in do-
lum verum, & præſumptum cum ipſo Fa-
rinac. & cum alijs aliquantulum expen-
demus.
131 Dicta autem diuiſio doli in verum, &
præſumptum, licet non reperiatur in toto
corpore iuris, admittitur tamen commu-
niter à Doctoribus teſte Farin. num. 5. Se-
cundum Bart. in l. Nerua, num. 12. de poſ.
dolus verus, ſeù manifeſtus deſcribitur,
quòd ſit machinatio ad decipiendum, fal-
lendumque alterum manifeſtè adhibita.
Ex qua adſcriptione infert bene Surd. de-
ciſ. Mantua. 216. num. 15. non probari do-
lum, niſi etiam probetur animus fallendi.
132 Quoad dolum item verum, ſeù mani-
feſtum præcipuè notandum, quod dolus
verus indicijs, & præſumptionibus probe-
tur, manifeſtis tamen, & euidentibus, nec
deſinet eſſe dolus verus, quamuis per hu-
iuſmodi indicia, & præſumptiones oſten-
datur. ita cum Bart. Pacia. Curt. Iun. & cum
alijs per eum relatis Farinac. dict. qu. 88.
133 num. 8. Atque num. 10 aliud meritò no-
tandum adducit cum Menoch. de recupe-
ran. poſſeſſ. remed. 15. num. 135. (Licet hic
alibi ſibi contrarius videatur) quod dolus
verus non ſit ille, qui à lege inducitur, præ-
ſumiturue, ſed qui probationibus, vel
coniecturis, & indicijs detegitur. hoc ille.
134 Pręſumptus verò dolus ſic deſcribitur,
eſt machinatio ad decipiendum, fallendũ-
que alterum præſumptiuè adhibita. Vnde
in hoc præcipuè differt à vero dolo, quòd
præſumptus ſit ille, qui ex indicijs non ma-
nifeſtis, & non omnino concludentibus,
ſed tantùm probabilibus oſtenditur. Do-
cet Farinac. ibidem num. 12. & 13 ex Bart.
in l. quod Nerua, num. 13. & ſeqq. ff. depoſ.
cum Capr. concluſ. 78. num. 12. & cum alijs
pluribus.
135 Omiſſis varijs differentijs, quas inter
dolum verum, & præſumptum aſſignant
ſcriptores, maximè citat. Capia. num 13.
& ſeqq. cum Menoch. de præſumpt. 3 nu. 9.
vſque ad 14. Hanc ab eis ſecundo loco ac-
cipe, nempè, quòd à vero dolo nulla ſit ex-
cuſatio, benè tamen à præſumptione idem
variatis aliquantulum verbis tradit Decia.
par. 1. lib. 1. cap. 4. num. 14. & 16. vbi ait quod
dolus verus nulla excuſatione excuſari, aut
interpretari poteſt, ſemperque in malam
partẽ accipitur; præſumptus autem quan-
doque excuſatur, & in bonam partem in-
terpretatur. ita ille, & cum ipſo Farin. vbi
ſupra num. 18:
136 Dupliciter item accipitur dolus præ-
ſumptus, nempè, vel reſpectu probationis,
cum non plenis, & concludentibus proba-
tionibus, ſed indicijs, & præſumptionibus
probatur. attenta l. dolum. C. de dolo. Vel
reſpectu eſſentiæ, ſeù qualitatis ipſius do-
li, vt ſi ius ex aliquo actu præſumit dolum,
ita in l. quod Nerua, ff. depoſ. dolus præſu-
mitur ex eo, quod in rebus alienis non ſit
137 quis ſic diligens ſicut in ſuis. Hinc ex
traditis per Bald. in l. quæ fortuitis, nu. 8.
verſic. aduerte, &c. C. de pignor. actio bene
deducit Farinac. dict. quæſt. 88 nu. 21. quod
poſſimus dicere, dolum dupliciter eſſe prę-
ſumptum, vel præſumptione hominis, vel
præſumptione iuris prædictis omnibus ſic
præmiſſis.
138 Videndum iam, qualiter ratione doli,
vel carentiæ eius pęna arbitrio Iudicis, aut
Inquiſitoris augeri, imminui, aut relaxari
poſſit; Ac primò quòd vbi dolus in deli-
ctis nullomodo adeſt, nec etiam pœna
regulariter loquendo habeat locum; pro-
batur ex text. in l. 1. C. de Sicar. in l. qui in-
iuria, ff. de Furt. in l. quod Reipublicæ ff. de
iniurijs, & in l. cum autem, §. excipiuntur
ff. de ædil. edict. Atque ex iſtis iuribus, ma-
nifeſtè deducunt Marant. in ſpec. par. 4.
num. 78. verſ. quarũ prima. Marſi. in l. Cor-
nelia la 2. §. cum quidam. num. 3. ff. de leg.

De-

Digitized by Google

Decia. tract. crim.par.1.lib.1.cap.4.num.9.
& Farinac.quæſt.87.num.1.

139 Sicut è contra ſi adſit dolus in cōmit-
tendo delicto, nequit omitti pœnam ali-
quam ſic doloſè delinquenti infligere;cer-
tum tamen eſt, quòd ſemper dolus præ-
ſumptus mitius puniri debeat, quam ve-
rus. ita cum Tiraquel.de pœnis temperan.
cauſ. 15. num. 2. & cum alijs Farinac. dict.
140 quæſt.97.num.4. Qui infra num.68. idem
repetit, nu. 69. meritò facit concluſionem
generalem, quod dolus minor ſemper mi-
tiori pœna punitur, quam maior, probat-
que auctoritate eiuſdem Tiraq. Blach. in
pract. §. viſis indicijs, num. 132. & alio-
rum.

141 Hæc autem concluſio licet ſit intelli-
genda de vtroque dolo, vero ſcilicet, &
præſumpto; cum reſpectu vtriuſque detur
latitudo maioris, & minoris; diſtinguen-
dum tamen circa dolum verum; nam ſi
iſte ſit coniunctus cum ſpeciali, & nomina-
to delicto, tunc punitur pœna illius deli-
cti in quo ineſt, vt in homicidio, furto, ſor-
142 tilegio, Apoſtaſia, & ſimilibus. Si verò
dolus non habeat nominatum delictum,
eo caſu extra Ordinem Iudicis, aut Inqui-
ſitoris arbitrio puniri debet l.1. & 3.ff.de
crim.Stellion.& ibi Gloſſ. Bart. Albert. ac
Reliqui Menoch. de præſumpt. lib. 5. præ-
ſump. 3. num. 2. Decian. tract. crim.par.1.
lib. 1. cap. 4. num. 8. & Farinac. ibidem
num. 67.

143 Expendendum iam ſequitur, an in du-
bio præſumatur dolus, aut ſaltem fraus?
Concordes ſunt Auctores in reſponſione
negatiua circa vtrumque. Atque hinc de-
ducunt, quod dolus, & fraus per allegan-
tem probari debent. Patet de dolo ex l.
quoties, la 2.§. qui dolo, ff. de probat. ex-
preſsè dicitur: Qui dolo dicitur factum ali-
quid, licet in exceptione, docere dolum
admiſſum debet. traduntque vt certum
Paul.de Caſtro.in l.tranſactionem, num.2.
C. de tranſact. & præter plures, quos alle-
gat, Maſcard.de probation.lib.1. concluſ.
531.num.9.

144 Quod item fraus non præſumatur, niſi
probetur per allegantē, oſtendit clarè tex-
tus in l.patronus, ff.de probat. l. ſi prætor,
§. Marcellus, ff.de iudic. l. 3.§. fina. & ibi
Gloſſ.ff.de tribut.act.ancharan. conſil. 381.
num. 5. verſ. item qui allegat dolum, vel
fraudem. Maſcard.de probat.lib.2.concl.
814.num.1.& Farinac. cum alijs quæſt. 89.
145 num.4. Qui benè addit nu. 6. cum Laym.
in quæſt.de indem.mulier.num. 53. & Me-
noch.de præſumpt.lib.5.præſumpt.3.n. 31.
& ſeqq. quòd potiùs præſumatur error ſiuè
iuris, ſiue facti, quam dolus, ſecūdum text.
in l. quod adhibitus C. de his, qui ſibi a-
ſcrib. in teſtam.

146 Aut ſaltem præſumitur potius aliqua
culpa, quàm dolus, vel fraus. Docent vt
certum Maſcard. poſt alios qui adducit, de
probat.lib.1.concluſ.467.num.17.Dyn. in
Regu.in obſcuris num.17.vbi ait, quod in
dubio ſit potius præſumenda qualitas ex-
grauans, & Farinac.in prax. crim quæſt.85.
147 nu. 26. Præmittens rectè ibi cum Bald.
in l.fin.verſ.ſed nihil apparet num.1. C.de
ædili.action.Roma conſ.455.num. 5. Alua.
de præſump.reg.1.præſump.6.nu.. . & cum
alijs pluribus, quòd potius delictum mi-
nus præſumi debeat, quàm maius in ca-
ſu dubio.

148 Quid quod in dubio nec culpa, nec de-
lictum præſumitur, ac propterea, qui hoc,
vel illā allegat, probare tenetur. ita Gloſſ.
& Doctores in l.quoties §. qui dolo, ff. de
probat.& facit ad rem text.in l.fin.verb.in-
terdum, ff. de cuſt.reor.& magis in l.meri-
tò, ff. pro Socio. traduntque vt certum
Bald. in l. precibus, num. 21. verſ.excuſat
ergo, C.de impuberibus, & alijs ſubſt. Al-
ciat. de præſumpt. 1. num. 1. & cum alijs
Farinac. quæſt. 85. numero 1. & quæſt. 89.
num. 10.

149 Ad excluſionem autem tum doli, &
& fraudis, tùm culpæ, & delicti omnis in-
terpretatio facienda eſt, etiam ſi verba ali-
quo modo improprientur. Oſtenditur per
text.in cap.cum tu. extra de teſti. tradūt-
que vt prorſus verum Auctores præcipuæ.
Marſil.in rubr.ff.de fideiuſſor.num.63. Ma-
ſcard.de probat.lib.2.concluſ.1003.num.7.
Bertazz.conſil.71.num.21. lib.1. affirmans
ibi, quòd ampliantur, & reſtringuntur ad
effectum excludendi præſumptionem deli-
cti, & cum pluribus, quos citat Farinac.
quæſt.85.n.17.& q.89 n.8.

150 Videndum modò qualiter dolus, & fraus
probentur? Communis eſt ferè omnium
reſolutio, quòd vtriuſq; probatio fiat præ-
ſumptionibus, coniecturis, & indicijs. Pro
huius reſolutionis oſtenſione eſt text. in
cap.de renuntiat.in 6.& docent. Albert.in
l. dolum, num.1. verſic.fraus etiam, C.de
dolo, Pariſ.conſ.97.num.17.Decia.conſ.32.
num. 4. lib.13.& Menoch.de præſumpt.l.5.
151 præſump. 3. nu. 43. Quo cum citato per
ipſum benè defendit Farinac. dict. qu. 89.
num.20.ad probandum dolum admitti cō-
iecturas, nedum iuris, ſed etiam hominis;
& reddit rationem, quia certum eſt, quòd
doli, ac fraudis coniecturæ arbitrio Iudicis
remittantur, vt infra clarius dicetur; Er-
go, &c.

152 Sed petes, quot præſumptionibus, vel
coniecturis dolus, & fraus probētur? Dua-
bus ſufficienter probari dixerunt Aym.
conſ.153.num.11.ac 12.& Decia.vbi ſupra;
Quorum dictum meritò cum limitatione
approbat Farinac. ibidem num. 22. nempè
ſufficere duas, dummodo ſint graues, & nō
leues, reiecto Decian. qui affirmauit leues
eſſe ſufficientes; contra id, quod clarè de-
ducitur ex l.dolum. C.de dolo.

153 Quamquam autem ex textu in l.ſed &
ſi Maritus. §.& ſi conſtanter, ff.qui & à qui-
bus. Oſtendi videtur, quod ad probandum
dolum, & fraudem non ſufficiant conie-
cturæ,

ctura, & indicia: ſed requiratur conclu-
dens probatio,ſicq;tenet Anchar.conſ.251,
154 nu.4. Nihilominus optimè Farinac.dict.
quæſt.89.nu.19. inde confirmat doctrinam
num.150. traditum, quia cum fraus, & do-
lus de ſui natura ſint difficilis probatio-
nis,propterea illa probatio,quę in hac ma-
teria doli,& fraudis reſultat ex coniecturis,
& indicijs, dummodo iſta ſint perſpicua,
dicitur dilucida, & concludens.

155 Quòd verò dolus, & fraus probari de-
beant coniecturis,& indicijs perſpicuis;pa-
tet manifeſtè ex dicto text. in l dolum. C.
de dolo. ibi dolū ex indicijs perſpicuis pro-
bari conuenit. Ad quæ verba omnes eo-
rum interpretes adnotarunt, & præter ip-
ſos, manifeſtè tenuerunt Capra concil. 87.
nu.50.Luc.de Penna in l.quemadmodum,
num 23.verſ.nam perſpicuis, C.de agric.&
cenſ. lib. 11. & cum alijs, quos refert Fari-
nac.dict quæſt.89.num.26. & nullus eſt,qui
circa hoc dubitet cum ſit in iure adeò ex-
preſſum.

156 Extat tamen non exiguum dubium,
quænam dicantur indicia perſpicua? Mi-
rum, quam varia reſponſio à Doctoribus
detur:nouem modos reſpondendi cum au-
ctoribus vniuſcuiuſque adducit Farinac.
ibidem, à num.27. vſque ad 35. videas co-
pioſè apud ipſum: nobis attingere ſic ſa-
157 tis. Perſpicua itaque indicia dicuntur,
vel quæ non ſunt leuia: vel quæ ſunt ma-
nifeſtæ probationis: vel quæ non poſſunt
trahi, niſi in malam partem: aut ſunt per-
ſpicua indicia, hoc eſt manifeſtiſſima: aut
perſpicacia: item perſpicua, ideſt vrgen-
tia, & concludentia; aut etiam indubita-
ta. Tandem dicuntur indicia perſpicua,
hoc eſt præſumptiones valdè euidentes.

158 Concludit autem num. 36. Farinac. cū
Virg Boccac.in cōſtit.Piten glo.8.nu. a 89.
quocunque ex dictis modis ſumantur indi-
cia perſpicua,requiſita ad probandum do-
lum, quod debeat intelligi reſpectu doli
veri; qui, vt diximus ſupra, manifeſtis, &
indubitatis, concludentibuſque indicijs
eſt probandus; cum tunc propriè cenſea-
tur verus dolus, quando huiuſmodi indi-
cijs probatur. Secus verò reſpectu doli
præſumpti; ad cuius probationem ſuffi-
ciunt indicia probabilia, & non ita ma-
nifeſta.

159 Nihilominus adhùc quænam dicantur
indicia indubitata, manifeſta, & vrgentia;
quænam verò tantùm probabilia, & non
ita vrgentia Iudicis, aut Inquiſitoris arbi-
trio relinquitur. ita præter plures iuris ex-
poſitores circa textum in l. dolum. C. de
dolo, tradunt præcipuè Lucas de Pegna
in l.quemadmodum, num. 23.C.de agric.
& cenſit lib. 11 Corne. conſ. 140. num. 11.
lib. 2, Maſcard. de probat. lib.1.concl.530.
num. 10.& cum alijs Farinac.dict.quæſt.89.
num. 25.

160 Vnde iam per ſe manifeſtè apparet,
quam difficile ſit Iudicibus, aut Inquiſito-
ribus negocium iſtud, efformandi tale ar-
bitrium, & decernendi,qualia adſint indi-
cia doli, quales coniecturæ,& præſumptio-
nes, ac cuiuſnam doli, an veri,vel tantùm
præſumpti pro augenda, vel minuenda,
aut commutanda pœna reo. indeque diffi-
cultatis ratio præcipuè inſurgit, quod ſæ-
piùs circa eumdem caſum ex circumſtan-
tijs facti, perſonæ, modi, &c. oppoſitæ re-
periantur præſumptiones, aut coniecturæ,
itaut vna oſtendit dolum, & altera ipſum
tollat. Docent benè Aym. conſ. 8.num.9.
Brunor.à Sole in ſuo crim.nu.62. Maſcard.
de proba. lib. 1. concl.531.num.11.& cum
161 alijs Farinac. dict.quæſt.89.num.39. Qui
opportunè exemplificant in patre percu-
tiente filium. Nam quamuis ex percuſſio-
ne, vti de ſe illicita præſumatur dolus, tol-
litur tamen iſta præſumptio ex alia, nem-
pè ex amore paterno erga filium; Quod
exemplum etiam adducit Menoch. lib. 5.
præſum.3.num.114.

162 Quare cùm ad has maximè oppoſitas
præſumptiones attēdere debeat Iudex, vel
Inquiſitor pro indaganda qualitate doli,
pro eo excludendo,aut includendo aliqua-
liter, & per conſequens, pro relaxanda,
aut minuenda, vel augenda reo pœna:
Opere pretium duxi ad hunc effectum,ali-
quas præſumptiones in particulari excluſi-
uas doli, ac eiuſdem incluſiuas quoquo-
modo indicare cum Farinac. dict. qu. 89.
Inſpect.3.& 4. vbi copioſè de eis tractat, &
præter alios cum Souſa lib.3. Aphor.ca.31.
à num.18. vſque ad 28. vbi admodum com-
pendioſè eas attingit.

163 Prima præſumptio dolum excludens
deſumitur ex qualitate perſonæ vt ſi ſit ru-
ſtica, imperita, &c. Patet ex l. ſi quis id,
quod §. doli, ff. de iuriſdict. omn. iudic.l.
quis in graui, § ſi ignorans, ff ad Sillam.ita
Albert. in l.dolum, num.6. C.de dolo.Me-
noch.lib.5.præſump 3.num. 38. & Farinac.
164 ibidem,num.44.& ſeqq. Vbi cum diuer-
ſis per eum allegatis varias proponit illa-
tiones: nempè non præſumi dolum Subdi-
to contra ſuum Principem, nec in minore,
nec in muliere, &c. Vide apud ipſum.

165 Secunda ſumitur ex defectu cauſæ; nā
vbi nequit excogitari cauſa, ob quam quis
doloſè egiſſe dicatur, ibi dolus, non præ-
ſumitur,l.Si mulier,ff.rer.amot.Authe. ſed
iā neceſſe, C.de donat.antenupt. ita Aym.
conſ.6.num.22.Rolan.conſ.11.num.55.Ma-
ſcar.de probat.lib.1.concluſ.531.num.4. &
Menoch.lib.5.præſump.3.num.18. Qui pe-
culiariter loquuntur de caſu, quando lu-
crum, & commodum non adeſt.

166 Tertia oritur ex eo, quòd quis vtitur
iure ſuo,aut iure permittente aliquid agit,
aut exequitur actum fieri ſolitum. Proba-
tur ex text.in l. Gracchus, ff. de adult. in
l.qui autem, §. apud Labionem,ff.de his,
quæ in fraud.cred.in l.Sancimus.C.de ad-
miniſt.tut.in l.nullus, ff.de reg.iur. ita Al-
bert.in l.dolum. num.6. verſ. idem ſi facit,
quod

quod publicè fieri conſueuit, C. de dolo. Menoch dict.præſump.3.num. 23. & Farinac.dict.quæſt.89 n.59.& ſeqq.

167 Quarta præſumptio excludens dolum inſurgit ex actu palam commiſſo, qui licet in ſpecie ſit prohibitus, in genere tamen eſt permiſſus. L.non exiſtimo, ff.de excuſat.tut.l.fin.ff.de ritu.nupt. ita Albert. de agnoſc. quæſt. 23. num 79.& Farin.ibidem num.63. Quamquam hoc Iudicis arbitrio relinquitur, vt ait Menoch.li.3. præſump. 122.num.94.

168 Quinta præſumptio excluſiua doli prouenit ex ignorantia facti, dummodo ſit probabilis, quoniam ignorans nequaquam in dolo, præſumitur, neque ab ignorante dolus committitur. Secundum text.in l. non poteſt videri improbus. ff. de reg. iur. in l.bonę fidei.ff.de verb.ſignif.& in l.quinquaginta, ff. de excuſ.tut. Tradunt Felyn. in cap.ſi autem in 1.fallen.extra de reſcrip.

169 & Aym.conſ.8.num.10. Qui extendit ad dubitantem: Quam extenſionem,vti benè comprobatam, & exornatam admittit Farinac.loc.cit.num.65.& ego cum ipſo.

170 Sexta ex actu,qui in perſonam beneuolam, propinquam,vel coniunctam exercetur. ita Aym.conſ.6.nu.22 Socin. reg. 94. in prima Fallen.vbi ponit exemplum, iam ſupra nu.n.16.à nobis cum Menoch. adductum, de patre percutiente filium; Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.531. num. 11. & Farinac. dict.quæſt.89.num.68.

171 Septima præſumptio dolum excludens naſcitur ex eo,quòd quis operatur ex obedientia Superioris; ex neceſſitate officij: vel ex interuallo temporis,Dummodo delictum manifeſtum non ſit. Hanc in tres diuidit cum Alber.l. dolum, C.de dolo. & & cum alijs Farinac. loc. cit. num.69 70.& 71. & probat ex iure, & ex plurimum au-

172 ctoritate. Sed nos breuitatis gratia vnica omnes comprehendimus, cum Souſa dict.cap.31.num 24. Vide etiam circa eas Maſcard.dict.concl.815.num.8.& 9. Vide item Albert.in l.dolum,num.4. & ſeqq. C.de dolo explicantem diuerſas alias præſumptiones dolum excludentes.

173 E contra verò præſumptiones doli incluſiuas, ne nimis in hac re diffundamur, ab eodem Souſa n. 25. multo magis compendioſè hiſce verbis accipe. Sicut, inquit, prædictæ cauſæ dolum in totum, vel in partem excludunt; ſic ex cõtrarijs præſumitur. Vt ſi perſona ſit docta; ſi detur cauſa, ex qua dolum quis commiſiſſe dicatur; ſi quis facit contra ius; ſiclam committatur actus prohibitus, ſi quis ſcienter operatur; ſi quis exercet actum contra inimicum, ſi aliquis contra obedientiam facit, aut quod ad alium ſpectat operari. Farin. dict. quæſt. 89.inſpect.4 ferè per totam hæc ille.

174 Dein nullum dubium, quòd inſurgat præſumptio doli incluſiua ex præcedenti tractatu: ex actu facto cum perſonis ſuſpectis, aut prohibitis: aut ex qualitate temporis. ita Decian. conſ.32.nu.4.& 15.lib.3. Maſcard.lib.1.de probat.concluſ.531.n.62. 73.104.& 145. ac cum multis alijs Farinac. dict. quæſt. 89. inſpect. 4. numero 47. & ſeqq.

175 Similiter deſumitur pręſumptio dolum includens ex mendacio, ac ex falſa expreſſione, & aſſertione, l.ſi quis affirmauerit, §. 1. & l. quod venditor. ff. de dolo. ita Maſcard.dict.concl.531.num.7.& 37.Menoch. dict. præſump. 3. num. 55. & Farinac. dict.

176 inſpect.4.num.104.& ſeqq. Qui meritò extendunt ibi ad caſum quandò quis affirmat pro vero, aut certo, quod verum, aut certum eſſe ignorat: aut quando aliquis tacet, quæ dicenda erant, vel obſcurè loquitur,ſecundum text.in l. ſi quis in pignore, & in l. quæritur, §. ſi venditor. ff. de ædil.edict.

177 Tandem extat præſumptio doli incluſiua ex diligentia, vel cautela nimia,& inſolita; atque vniuerſaliter ex quouis actu inſolito,l.ſi quis ſub conditione,ff.de condit. inſtit. Tradunt Aym.conſ.321.num. 3. Menoch.dict.præſum.3.num.102. & 103. Maſcar.de probat.concl. 815.lib. 2. num. 4. & Farinac. dict. inſpec.4.num.121. & ſeq. penès quem diuerſas alias præſumptiones doli incluſiuas legas; nobis propoſitæ præter maiorem alicuius explicationem ſtatim adiungendam pro noſtro inſtituto ſufficiant.

178 Concludimus itaque quòd Iudex, aut Inquiſitor habeat locum arbitrandi de pęna contra reum, augendo, vel minuendo, aut relaxando eam iuxtà præſumptionem doli excluſiuam, vel incluſiuam, attentis ſupra traditis, Quòd ſi nullum dolum præſumat, ſed tantum aliquam culpam; etiam pro modo culpæ pœnam arbitrari tenetur, & reum aliqualiter puniri. Ex Bart.in reſpiciendum. num.4. verſ. de lata ff. de pœnis, Clar. in pract. §. homicidium, ſub verb.culpa dicitur,& ex alijs tradit copioſè Farin. in Prax. crim. quæſt.87.num.70. 71.& ſeqq.

179 Sed quid peculiariter quoad pœnas ab Inquiſitore infligendas delinquentibus cõtra fidem? in fine noſtræ Regulæ reſolutionem attigimus, ſed verbis Souſæ dict. cap.31. num. 29. & 30. Vnde ſumpſimus, eam audiamus. In cauſis, inquit,fidei,non attenditur ad cauſas excludentes, vel includentes dolum, quoad pœnam, quæ incurritur ipſo facto ex delicto externè commiſſo; neque etiam vbi tali delicto pœna eſt à iure taxata, Ratio eſt, quia in huiuſmodi pœnis Iudex non habet arbitrium.

180 Quandò proceditur ex præſumptionibus, & indicijs, conſiderandæ ſunt cauſæ, quæ dolum includunt,& excludunt,vt pęna imponatur; tunc enim arbitrari debet Inquiſitor. hæc ille,quæ omnino approbo. Atque his Regula noſtra terminatur.

Qua-

Qualiter ratione credulitatis, vel ignorantiæ alicuius ſit aliquando à Iudice, vel Inquiſitore minuenda pœna? aut ſecus?

REGVLA CCCCXXXV.

181 VBi lex requirit dolum ad punitionem delinquentis, cauſa qualibet, vel credulitas etiam leuis, quæ excuſat à dolo, tollit omnino, aut minuit deli-
182 cti pœnam. Vnde credens viro fide digno, quamuis errauerit in iure, cùm in dolo non ſit, tùm à culpa, tùm à pœna immunis penès Iudicem, aut Inquiſitorem exiſtit. Secùs verò, ſi credat viro fide digno
183 aſſerenti ea, quæ inueriſimilia ſunt. Laborans autem iuris naturalis, gentium, & diuini ignorantia tàm craſſa, quàm ſupina, ſeù affectata, cum hæc non excuſet à dolo, regulariter non liberabitur à delicti pœ-
184 na, nec iſta ei minuitur. Ignorantia denique iuris dubij, & controuerſi, eo quod excuſet à dolo, ea affectus à pœna etiam coram Iudice, vel Inquiſitore excuſatus manet, ſecùs, vbi ius eſt notorium.

---

185 EN ſecundam cauſam minuendi, aut relaxandi pœnas delinquentis, etiam contra fidem Catholicam, ex ipſius opinione ortam, nempè dùm delinquendo credit non delinquere, ſed licitè agere. Quæ credulitas ex triplici capite cauſari poteſt, vt benè notat Farinac. in Prax. crim. quæſt. 90 num. 1 ex facto ſcilicet aliquo iuſto, vel iniuſto. Secundò ex atteſtatione, ſeù relatione alicuius viri fide digni. Tertiò ex ignorantia legis, ſeù ſtatuti. Hinc ipſe Farinac. triplici inſpectione omnia ad materiam iſtam ſpectantia copioſè diſcutit, ex quo, & ex alijs pauca pro re noſtra delibabimus.

186 Supponimus certum, vt innoteſcit ex dictis Regula præcedenti, multoties de iure debere delictum committi cum dolo, vt poſſit delinquenti pœna infligi. Vnde quotieſcumque lex ad id dolum requirit, ex quouis facto iuſto, vel iniuſto, ſeù ex quauis cauſa credulitas etiam leuis proueniat, qua delinquens abſque dolo opinatur ſe non delinquere liberat eum à pœna, ſaltem ordinaria, & ab arbitraria ſecũdum partem. ita reſoluunt communiter auctores, præcipuè Iul. Clar. §. finali, quæſt. 60. verſ. & generaliter. Anton. Gome. de delict. cap 6. tit. de iniurijs. num. 2. propè finem. Et Farinac. dict. quæſt. 90. inſpect. 1. n. 154. & ſeqq.

187 Ad probationem autem huius reſolutionis benè præmittit ipſe Farinac. dict. num. 1. ex magis recepta doctrina, ſecundum text. in l. igitur. ff. de liber cauſ. in l. clam poſſidere. & ibi Aret. in primo notab. Iaſ. in 6 notab ff. de acquir. poſſeſſ. in l. plagij. La ſecunda. & ibi Ange. in Summario ante nu. 1, C. ad leg. Flau. de plagiar. Aym. conſ. 6. num. 89 lib. 1. Tiraq de pœn. temperan. cauſ. 43 num. 1. & ſeqq ac plurium, quòd talis credulitas, & cauſa ſimilis excuſet à dolo. (quidquid alij in contrarium teneant) ergo excuſabit etiam à pœna, vbi ad hanc infligendam ex iure dolus requiritur.

188 Subiungit etiam idem Farinac. ibidem num. 6. & ſeqq. ac benè quidem, quod dicta credulitas, etiam leuis, & cauſa ſaltem iuſta excuſet à mala fide, & a contumacia, atque conſequenter à pœna, quæ propter contumaciam infligi debebat. ita Gloſſ. in l. 1. propè fin. C. vbi cau. ſtatus. Gloſ item in l. ex conſenſu, in verb non rectè, ff. de appellat. Bald. in cap cum Bertoldus. num. 2. extra. de re iudic. Afflic deciſ. 31. num. 3. &
189 plures alij. Quamquam remittitur arbitrio Iudicis, quæ ſit iuſta, ſeù iniuſta cauſa, & credulitas excuſans, vel non excuſans à dolo, & à contumacia, vti ex Cagno. in l. §. fin. num. 22 Alexa. ibidem n. 14. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. Menoch. de arbitrar quæſt. lib. 2. caſu 153. & ex alijs Farinac. dict. quæſt. 90. num. 9. & 47 optimè docet; Vide plura apud ipſum propoſita per varias ampliationes, & limitationes.

190 E cõtra verò credulitas etiam leuis ex quouis facto proueniens nequaquam liberat à pœna, ſi ad hanc infligendam lex, ſeù ſtatutum non requirit dolum. Docent Bald. in l plagij. la 2. C. ad. leg. Flau. de plagia, & ibi Angel. Alex. in l. iuſtè poſſidet. nu. 33 ff. de acquiren. poſſeſſ. ibidem Bart. num. 4. & cum alijs, quos citat Farinac. vbi ſupra; num. 54. Oſtenditur inde efficaciter ſumpto argumento à contrario ſenſu, quia vt diximus, tunc delinquens per credulitatem liberatur à pœna, quando ad hanc ei infligendam lex dolum exigit, ergo caſuquo haud exigit illum, non liberabitur.

191 Quin etiam quod dictum per credulitatem quamlibet ex quouis facto prouenientem excuſari delinquentem à pœna, intelligi debet de pœna ordinaria à iure taxata; ſecùs de pœna extraordinaria, Iudicis arbitrio iniungenda. Tradunt Angel. in l. Plagij la 2. poſt num. 2. verſ. ſimiliter attende, C. ad leg. Flau. de plagia. Tiraq. de pœn. cauſ. 43. num. 10 Menoch. de recuper. poſſ. remed 5. num. 62. & poſt alios per eum relatos, Farinac. ibidem num. 55. Ratio eſt, quia licèt tunc deſit dolus à quo excuſat delinquentem dicta credulitas, nõ tamen deeſt aliqua culpa, ac proinde pro modo culpæ Iudex, vel Inquiſitor poteſt pœnam arbitrari.

192 Sequitur dicendum de ſecundo capite credulitatis, nimirum ſi quis credat viro fide digno (talis de iure præſumitur, quinis, licet non ſit nobilis, niſi contrarium probetur) quamuis errauerit, tàm in ijs, quæ ſunt iuris, quàm in ijs, quæ ſunt facti, per iſtam credulitatem non ſolùm à

dolo. & à mala fide, atque à culpa excuſa-
tur; ſed à pœna etiam liberatur. Docent
vt certum Gloſ. in l. Tirio lindus, verſ. ſed
quomodo, & ibi Bart. Imol. & Paul. de Ca-
ſtro, ff. de condiction. & demonſtrat Tiraq.
de pœnis temper. cauſ. 51. num. 27. & ſeqq.
Stepha. Lamberteng. de Contract. Gloſ. 1.
num 213. & 216. Bertaz. conſ 80 nu. 3. lib. 1.
& conſ. 257 num. 15. lib 2. & cum pluribus
Farinac. dict. quæſt. 90. inſpec. 3 num. 109.
& ſeqq.
193 Debet tamen intelligi, dummodo ſic
credens ſit perſona ſimplex, & ignara; Se-
cùs ſi ſit homo callidus, & verſutus, quia
hic non excuſabitur per talem credulita-
tem ita idem Farinac. num 125 ex mente
Seraph in tract. de priuileg iuramen. priuil.
132. num. 51.
194 Excipe item, quando id, quod agitur
eſt manifeſte delictum: nam tunc delin-
quens nequaquam excuſatur ex eo, quòd
viro fide digno crediderit. Cum Prepoſi-
to in cap. propoſuit, nu. 9. & 10. de coniug.
ſeru. & cum Bertaz. dict. lib. 2. conſ 421. n. 9.
tradit ibidem Farinac. n. 126.
195 At quid ſi quis credat aſſerenti inueri-
ſimilia? vera reſolutio eſt, quòd quantum-
cunque aliquis fide dignus habeatur, ſi
eius aſſertio non ſit veriſimilis, quiuis ipſi
credens, neque à culpa, neque à pœna im-
munis euadit; ſed à Iudice, aut Inquiſito-
re pront de iure puniri debet. ita Seraph.
loc. cit. priuil 132. nu. 50. cum Paul. de Ca-
ſtro, & Corn. in locis per illum relatis, Ber-
taz ibidem, conſ. 421. num. 8. & ſeqq. Præ-
poſit. vb ſupra, & cap. quod dicitis 16. di-
ſtinct. & Farinac. dict. inſpect. 3. num. 123.
196 Comprobat hanc reſolutionem illa alia
communis apud omnes, quòd ſcilicet quis
non debet eſſe nimis credulus. ſecundum
l 1. §. dolũ autem ff. de eo, per quem factum
erit in illis verbis. Quamuis quidam pu-
tent ſibi eum imputare debere, qui credu-
lus fuerit, & ibi Gloſ. in verb. quamuis, ad
fin. Pro huius reſolutionis veritate, & de-
claratione, ibidem legendi ſunt Alber.
num. 4. & ſeqq. Angel. num. 4. Bart. ante n. 1.
& conſ. 1. n. 1. Farin. cit.
197 Vltimo loco videndum de credulitate
prouenienti ex ignorantia iuris, & qui-
dem ſi quis credat ſe non delinquere, ſed
licitè agere, hæcque ipſi credulitas pro-
ueniat ex ignorantia iuris naturalis. gen-
tium, ac diuini craſſâ, & ſupina, ſeù affe-
ctata, vt plurimum, ſicut non excuſatur à
dolo, ita nec pœna ei minuitur. Primum
quòd non excuſetur à dolo, probat text. in
l. 2. & ibi Gloſ. ac communiter omnes. C.
de in ius vocan. Tradunt etiam vt certum
Salycet. in l. Senatus, num. 3. C. de his, quà
ſibi Aſcripſ. Alciat. de præſump. reg. 3. præ-
ſump. 30. num. 4. Boſſ. in tit. de decretis Me-
diol. num. 20. & cum multis alijs Farin. ibi-
198 dem inſpec 2. num. 101. Qui conſequen-
ter, & neceſſariò, ſecundùm vt indubita-
tum etiam defendant, quòd credulitas ex
tali ignorantia oriens non minuat credenti
pœnam, ſed prout de iure à Iudice, vel In-
quiſitore ſit puniendus.
199 Quando autem credulitas oritur ex
ignorantia iuris dubij, ſeù apud Doctores
controuerſi, in hoc caſu, cum tunc talis
ignorantia iuris æquiualeat ignorantiæ fa-
cti, ideo iſta credulitas à dolo, & à pœna
credentem excuſabit. Probatur ex text. in
cap. 1. cum ibi notat. per Ioan. Andr. extra
de poſtul. Prælar. & docent Imol. Card. &
alij in cap. cum dilectus, de conſuet. Fely.
in cap. de quarta, num. 27. de præſcript. &
Farinac. dict. inſpect. 2. num. 102. poſt plures
alios, quos citat maximè Plot. de in lit iu-
200 ran. §. 6 num. 52. Vbi alijs relatis (in-
quit Farinac.) concludit, quòd iſto caſu
iuris ignorantia non ſolum excuſat à do-
lo, & à mala fide, ſed etiam à culpa lata
intantum, quòd non poteſt criminaliter
procedi. ita ille.
201 Qui ſic proſequitur num. 103. circa id,
quod vltimo loco in Regula noſtra tradi-
tum: Secùs autem, inquit, ſi ignorantia ſit
iuris notorij, & indubitati ſiue communis
iuris, ſiue ſtatutarij, ſiue etiam proclamati, &
bannimentorum: tunc enim non excuſat
à dolo, quia eſſet ignorantia ſupina, & af-
fectata, nec crederetur illi, qui aſſeret, ſe
ex illius iuris ignorantia fuiſſe motum. Al-
ciatus de præſump. reg. 3. præſump 30 poſt
num. 4. Tiraq. de pœn. temper. cauſ. 1 t n. 9.
Natta conſ. 338 num 11. lib. 2. Boſſ. in tit.
de decret. Mediol. num. 20. verſ. nec in iure
ciuili indubitato, & notorio. Gabr. lib. 7.
concl. 8 num. 74. Vbi alij referuntur, Bart.
Tœge. in ſuis tract. crim. par. 4. nu. 12. Plot.
de in lit. iuran. § 4 num. 40. & 43 Magon.
deciſ lucen 33. num. 32. ita ille.
202 Quin etiam præſcindendo à iure du-
bio, & notorio, tametſi ignorantia iuris
aliquando excuſat à dolo, ſed haud excu-
ſat à culpa lata: quia ignorare iura, lata
culpa cenſetur. L. lata, ff. de verb. ſignif. l.
imperitia ff. de reg. iur. Traduntque Salyc.
in l. Senatus poſt num. 3. C. de his, qui ſibi
aſcrib. affirmans ibi, quòd non excuſet à
dolo præſumpto, nec à culpa lata, leni, vel
leuiſſima. Carer. in pract. crim in tract. de
203 homicidio, §. 11. num. 7. Aſſerens benè
ibi, quòd mitius iſto caſu punitur delin-
quens pro culpa, & Farinac. dict. inſpec. 2.
num. 95.
204 Cuius verbis, num 97. expreſſis iam
Regulam noſtram terminare lubet. Subli-
mita, inquit, hanc primam limitationem,
quia quandoque datur iuris ignorantia, ſi-
ne vlla culpa. Quia poſſunt eſſe tàm aper-
tæ coniecturæ, quòd quis ignoranter, &
bona fide deliquerit, quòd tunc ceſſabit
omnis pœna, vt per eundem Boſſ. dict. tit.
de decret. Mediol n. 20. & 21. per text in l.
ex conſenſu, § 1 ff de appellat. hæc ille, quæ
omnino approbo.

Digitized by Google

An delictum ex iracundia, vel ex iuſto dolore commiſſum à Iudice, vel Inquiſitore mitiùs puniendum? vel ſecus?

REGVLA CCCCXXXVI.

205 TVm in quibuſcunque delictis cuiuſuis materiæ, etiam blaſphemiæ hæreticalis, tùm in delicto iniuriarū, maximè ſi prouocatio præcedat, quiuis ex vi iracundiæ, aut intimi doloris delinquēs, à Iudice, vel Inquiſitore mitiùs venit pu-
206 niendus. Quòd intelligitur, ſi cauſa iuſta ſic iraſcendi, & dolendi adſit: item intelligitur non de iracundia parua, ſed de magna, adeò vt propter eam omnis actus, non ſolum in criminalibus, ſed etiam in ci-
207 uilibus, nullus, ſeù irritus reddatur. At ſi prædicto modo delinquentem non pœniteat, tranſacta ira, ſed potius delictum ratificet, nequaquam vlla ratione à pœna excuſatur.

---

208 EX vi diuerſorum Iurium videntur auctores inter ſe diſcrepātes circa hanc tertiam cauſam minuendi pęnam, vel ſecùs, eo quod delictum in ſtatu iræ fuerit commiſſum. Pro parte affirmante, quòd debeat minui, facit text. in l. 2. ibi ſeù calorem, &c. C. de abol. & in l. aut facta, §. cauſa, ibi cum quis per iram ab extraneo pulſatus eſt, ff de pœn. & in cap. ſi quis iratus, & ibi Gloſſ. 2. quæſt. 3. & in cap. ira 11. quæſt. 3. traduntque vt certum Tiraq. de pœn temper. cauſ. 1. num. 1. & ſeqq. Carrer. in pract. tract. de homicidio, §. 7. excuſat num. 1. Felyn. in cap. ſicut, num. 1 de iureiuran Iul Clar. in pract. §. finali, quæſt. 60. verſ eſt etiam, & Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 319. nu. 33. & de præſumpt. lib. 5. præſump. 3. num. 117.

209 Pro parte verò negatiua, quòd ira in delictis non excuſet; eſt text. in l. ſi non conuitij C. de iniur. Atque conuincit efficax argumentum, quia alioquin vix vnquā punirētur delicta, cum nullum ſit ferè delictum, quod ſine ira patretur, maxime illud, quo per iniurias aliquis offenditur. Et in hanc partem inclinant Bald. in dict. l. ſi non conuitij num. 2. verſ. vel dic. & ibi Angel num. 6. Aret. in l. 1. verſic. in text. &c. C. ſi aduer. delic. Boër. deciſ. 168. n. 15. & Andre. Gayl. obſer. 106. n. 9. par. 2.

210 Nihilominus benè concordat Farinac. in Prax. crim. quæſt. 91. num. 4. & textus, & auctores vtriuſque partis, nempè ſequentes poſteriorem debere intelligi, quod delinquens calore iracundiæ commotus non excuſetur à pœna in totum; ſed ex parte, ſeù quòd mitiùs ſit puniendus, & hanc eſſe mentem ſequentium priorem partem. Sumit hanc concordiam Farinac. ex Roman. ſingul. 314. nu 5. ex Decian. in l. quidquid. num. 7. & 8 ff. de reg. iur. Cagno, ibidem num. 6. & 7. Nauar. in cap. ſi quis iratus, num. 4. verſ 3. de pœniten. diſtinc. 1. tom. 1 & ex alijs.

211 Pari item modo delinquentem excuſat iuſtus dolor; cùm hunc temperare ſit difficillimum, & homo intenſo dolore affectus, vt extra plenitudinem intellectus tranſportetur, vix poſſit impediri; Vnde ſi in hoc ſtatu delinquat, mitiùs eſt puniendus, l. ſi adulterium cum inceſtu, §. Imperatores, ff. de adult l. Gracchus. C. eodem. Et docent Tiraq. de pęn. temper. cauſ. 1. Abbas, in cap. ſi rixati, num. 2 de iniur. clar. in pract. §. fin. quæſt. 60. verſ. ſed hic quæro, & cum alijs, quos citat Farin dict. quæſt. 91. num. 5.

212 Hinc ipſe num. 6. ex vi dict. l. ſi adulterium & l. Gracchus, cum eodem Tiraq cum Rolan. conſ. 34. num. 17. Pariſ conſ. 154 n. 2. & ſeqq. Foller. in pract crim. in verb. item quòd ſuffocauit vxorem num 63 Ant. Gomez. de delic. in tit. de homicid. num. 42. & cum pluribus relatis, optimè infert, caſu, quo Pater, ſeu Maritus occidit filiam, ſeù vxorem in adulterio deprehenſam, ac ſimul ipſum adulterum, ob iuſtum dolorem, quo ſic ad occidendum inductus fuit, excuſetur quandoque à pœna ordinaria, quādoque in totum, ſicque in praxi receptum videmus.

213 Excuſatur etiam, & venit mitiùs puniendus, qui per iracundiam commiſit crimen calumniæ, accuſans falsò aliquem, ſecundum text. in l 1. §. quæri poreſt, ff. ad Turpill. cap. ſi quis iratus, 2. q. 3. docentque Felyn. in cap ſicut, verſ. ſi autem quæritur, de iureiuran Iaſ. in l. ſi filiam tuam, num. 4. verſ. eodem modo accuſatio C. de in off. teſtam. Duen. reg. 295. in 5. ampliatione, & Farin. ibidem num. 11.

214 Prætereà habet locum in crimine blaſphemiæ, etiam hæreticalis: Nam quamuis iniuria facta Deo multò grauior cenſeatur, quam facta homini, nempe quanto Deus eſt homine ſuperior, l. aut facta §. per-
215 ſona, ff. de pœn. Vnde contra blaſphemos ius ciuile, pœnam mortis aſſignat, vt in auth. ne luxuri. hom. cont. nat. Ius etiam Canonicum graues pœnas illis infligat, vt in cap. 2. de malef. (de pœnis in particulari blaſphemo hæreticali infligendis dicemus infra.) qui tamen iracundiæ calore tale delictum committit, à Iudice, vel Inquiſitore mitiùs debet puniri. ita Tiraq. de pœn. temper. cauſ. 1. num. 14. cum Abb. antiquo, Archid. Goffred. & Panor. quos refert, Iaſ. in l. ſi filiam tuam, nu. 7. C. de inoff. teſtam. & Farinac. dict. q. 91. n. 9.

216 Sed quid de delicto iniuriarum? quòd in eo ira delinquentem nullo modo excuſet, videtur probari per text. in L. ſi non conuitij, C. de iniur & ibi Gloſ. in verb. calore, & Angel. num. 6 & Iul. Clar. in pract. §. iniuria, verſ. quær. quid ſi iniurians, reprobatis alijs ſic defendunt, maximè in caſu, quando iniuria eſt talis, quæ per pœnitentiam reuocata non aufert damnum,

 ſeù

ſeù vituperium paſſo, nec rem ad priſtinum
217 reducit ſtatum. E contra per iracun-
diam inferens iniuriam, quod excuſari poſ-
ſit, tuentur ex Doctoribus non pauci; præ-
cipuè Bellapert. in dict. l. ſi nõ conuitij verſ.
item dicit, C. de iniur. & Cagnol. poſt An-
gel. Imol. Marſil. & Ferrat. per eum relatos
in l. quidquid num. 10. ff. de regul. iur. Ex-
primens in ſpecie, ſi iniuria ſit verbalis, &
fuerit per pœnitentiam reuocata, quòd
ceſſet iniuriarum actio.
218 Verùm benè Farinac. dict. qu. 91. nu. 33.
eos in concordiam adducit eadem diſtin-
ctionem, qua ſupra, quòd in crimine iniu-
riarum iracundia non excuſet in totum;
benè tamen in parte, & ideò iniurians, ira
commotus debet mitiori pœna affici. Sic
etiam reſoluunt Roman. ſingul. 314. num 5.
Cagnol. in l. quidquid num. 6. & 7. Abb. in
cap. dilecti filij, num. 17. in fin. et 18. de ex-
cep. et alij.
219 Quod præcipuè habet locum quando
prouocatio præceſſit: nam ſi prouocatus
ab aliquo verbis, aut facto, & hinc ira com-
motus, prouocantem iniuriet, vel offen-
dat, etiam ſi inculpatæ tutelæ moderamen
excedat, mitiorem pœnam meretur, ſecun-
dum text. in l. qui cum maior. §. libertus.
ff. de bon libert. ita cũ Ioan. Andr. in cap.
ſignificauit, de pœniten. & remiſſ. Tiraq. de
pœn. temper. cauſ. 1. num 3. Marſil. in pract.
§. quoniam, num. 62. Boſſ. in tit. de homi-
cid. ſub num. 59. & cum pluribus alijs do-
cet Farinac. dict. quæſt. 91. nu 7 probatque
hac ratione, quia prouocatus ſic delin-
quendo, non dicitur in dolo, ſed in culpa;
ergo non de dolo, pœna ordinaria ſed de
culpa extra ordinem eſt puniendus.
220 Quotieſcunque autem delinquens ob
iram, vel dolorem excuſatur, vt diximus
requiritur, vt cauſa iraſcendi, aut dolendi
ſit iuſta; nequaquam tamen excuſabitur,
ſi ſit iniuſta, vt contingit quando quis dat
operam rei illicitæ. Tradunt vt certum
ferè omnes præcipuè Cagno. in l quidquid
calore, num. 9. ff. de reg. iur. vbi ait blaſphe-
mantem ex ira in ludo, non excuſari, eo
quòd tunc ira prouenit ex iniuſta cauſa.
Felyn in cap. ſicut, nu. 3. de iureiuran. Ma-
ſcard. de proba. lib. 3. concl 1557. nu. 68. &
Farinac. ibidem n. 38 & 39.
221 Dein vt delinquẽs excuſetur ob iram,
modo dicto, debet eſſe ira magna, & non
ſufficit parua. Docent etiam vt certum
multi, vt Decia. in l. quidquid. num. 8. ff. de
reg. iur. Carrer. in pract. tract. de homicid.
§. 7. num. 6. Andr. Gayl. obſeru. 106. nu. 12.
lib. 2. & cum alijs per ipſum relatis Farinac.
vbi ſupra num. 40. & benè declarat iram
222 magnam, & paruam ſic. Parua, inquit,
dicetur ira, quando delinquens tempore
delicti fuit aliqualiter ab ea concitatus,
ſed non à mente alienatus. Magna autem
dicetur, quando quis erat taliter concita-
tus, vt in totum à mente alienatus, & ſuus
non fuerit; hoc enim vltimo caſu delin-
quens mitiùs punitur, ſecundo autem caſu
non, ita ille nec maiori hoc indiget pro-
batione.
223 Extẽditur item prędicta doctrina adeò
vt ira magna non ſolum excuſet delinquẽ-
tem, ſed etiam quemcunque eius actum
annullet, tàm in ciuilibus, quàm in crimi-
nalibus. Quoad iſta iam propoſuimus va-
ria exempla, quæ ſufficiunt: Quoad ciuilia
verò huc certe non ſpectantia, in varijs
caſibus exemplificat diuerſis ampliationi-
bus Farinac. dict. quæſt. 91. à num. 19. vſque
ad 29. ex iure, & ex auctoribus multis, vt
in iuramento, in voto, in profeſſione, in
diuortio, in electione, & in alijs ſimiliter,
quæ validitatem non habent, ſi calore ma-
gno iracundiæ fiant; videas ſi lubeat apud
224 ipſum Farinac. Qui in communi. Quòd
actus in ſtatu magnæ iræ factus ſit nullus,
& irritus, probat ex text. in l diuortium 3.
& ibi Gloſ ff. de diuort. & in l. quidquid, &
ibi etiam Gloſ. ff. de regu. iur. ac in l. filiam
tuam. C. de inoff. teſtam in cap. diuortium,
de pœniten. diſtinct. 1. Traduntque Ro-
man. Cagno Tiraq. & alij per illum nu. 18.
relati.
225 Supereſt oſtendendum oppoſitum; in
fine noſtræ Regulæ adductum, quòd ſcili-
cet iracundia, ſiue parua, ſiue magna, nul-
lo modo delinquentem excuſet, quando
ipſum non pœnitet deliquiſſe; ſed tranſa-
cta ira, in delicto perſeuerat, & illud ratifi-
cat. ita Gloſ. in l. ſi non conuitij, in verb.
calore C. de iureiuran. & ibi Cyn. num. 3.
Angel. num. 6. & cum alijs relatis Farinac.
ibidem num. 36. vt certum tradunt.
226 Vniuerſaliter etiam alios actus, ſeù
contractus calore iracundię executos, per-
ſeuerantia confirmari oſtenditur ex text. in
dict. l. diuortium. 3. ff de diuortio, & in l.
quidquid. ff de reg. iur. traduntque Gloſ. in
cap. Dudum verb. calore iracundiæ, de
conuer. coniug. Iaſ. in l. ſi filiam tuam, nu 6.
C. de inoffic. teſtam. Duen. reg. 192. in 3. li-
mitatione, & poſt alios, quos ipſe citat.
Farinac. dict. q. 91. num. 38.
227 Pro maiori autem intelligentia prædi-
ctorum à num. 210. & pro termino noſtræ
Regulæ, placet referre ad verbum, quę tra-
dit Farin. ſub finem dict. quæſt. 91. num. 42.
& 43. Verùm id, inquit, quòd in propoſi-
to communiter dicunt Doctores, eſt val-
de adnotandum, quòd ſcilicet difficile ſit
probare talem iram, per quam quis in to-
tum à mente alienetur ſecundum Abb. in
cap. Dudum. n. 8. in fin. de conuer. coniug.
Vbi propterea inferens in voto, pariter di-
xit votum obligare vouentem, etiam quod
ex ira fuerit emiſſum, cum difficile ſit pro-
bare, quòd tempore voti vouens per iram
eſſet à mente alienatus. Decian. in dict. l.
quidquid num. 8. in fin. verſ. et difficile eſt.
ff de reg iur. Cagn. ibidem num. 5. Bertaz.
conſ. 44 num. 8. vbi propterea inferens gene-
raliter concludit, iram non excuſare in
delictis, cum difficile ſit probare iram ta-
lem,

lem, et tantam, quòd delinquentem à mẽ-
te alienum fecerit. Nauar. in cap ſi quis ira-
tus, num. 4. verſ. ſecundo quod etc in fin. de
pœnit. diſtinct. 1. Sed certè licet hoc proba-
re ſit difficile, non per hoc eſt impoſſibile.
ita ille.

228. Subiungit etiã immediatè: Limita VI.
inquit, quia iracundia non præſumitur,
ideò per allegantem probanda eſt. Sic
enim admittunt omnes prçallegati Docto-
res, et hoc non habet difficultatem. Vide
tamen in hoc Claud. et Bertaz in conſ. 135.
littera B. verſ. ſecundum; vbi pro hac limi-
tatione adducit Abb. Fely. in cap. ſicut, de
iureiuran Dec. et Cagn. in l. quidquid ff. de
reg. iur. ac deinde admonet eſſe aduerten-
dum, quòd probata oblatæ iræ occaſione,
abſque alio præſumitur quis motus ex ea,
p out benè, et mediocrum, et philoſopho-
rum auctoritatibus hoc ibi demonſtrat
hæc Farin.

Num delinquentes in quauis materia, etiam hæreſis ratione ætatis a Iudice, vel Inquiſitore mitius puniendi? vel ſecius?

REGVLA CCCCXXXVII.

229 SEnibus in decrepita ætate exiſten-
tibus, maximè ſi propter ſenectu-
tem ſint iam diminuti ſenſu, & intellectu,
in quacunque materia delinquant, mitior
pœna eſt infligenda; nunquam hæc in to-
230 tum relaxatur. Parimodo minores 25.
annorum regulariter pro quouis crimine
mitiùs puniuntur, etiam facti maiores, cũ
non ad tempus punitionis, ſed delicti at-
231 tendatur. Impuberes item in delictis
carnis, & peculiariter infantes, & infantiæ
proximi in delicto nefando à pœna ordi-
naria eximuntur; ſimiliter ſi minores iu-
232 dæam cognoſcant. Quoad delictum
verò hæreſis, ſeù apoſtaſiæ, vbi minor te-
ctè pœnitere deprehenditur, mitiùs ab
Inquiſitore puniri debet; Secùs ſi in eo
perſiſtat.

233 PRo exprimenda cõpletè hac quarta
cauſa minuendi pçnas delinquen-
tibus ob ætatem, & tota doctrina præſen-
tis Regulæ; præmittimus expreſſionem di-
uerſorum graduum in ætatibus hominum,
qui à Doctoribus diſtinguuntur, præcipuè à
Farinac. in Prax. crim. quæſt. 92. copioſiſſi-
mè à num. 2. vſque ad 23. per decem quæ-
ſtiones; & ab Ant. Souſa breuiſſimè lib. 3.
Aphor cap. 31. à num. 8. vſque ad 16. in qua
breuitate eum ſequemur, relatis ipſius fe-
rè verbis, vt citiùs nos expediamus in re
non tanti momenti ad propoſitum noſtrũ.
234 Prima ætas eſt infantia, quæ procedit
vſque ad ſeptimum annum incluſiuè. Se-
cunda dicitur infantiæ proxima. & incipit
poſt ſeptennium, ac ducitur vſque ad de-
cimum annum cum dimidio in maſculo, in
fœmina verò vſque ad nonum cum dimi-
dio. Tertia eſt pueritia, quæ ſumit initium
à ſeptennio, & durat vſque ad puberta-
tem. Quarta vocatur pubertas, quæ inci-
pit à quartodecimo anno completo in ma-
ſculis, at in fœmininis à duodecimo: Et
quæ hanc ætatem præcedit, dicitur impu-
bertas. Quinta appellatur pubertati pro-
xima, & illa probabilius eſſe cenſetur, miſſis
varijs ſententijs quæ per ſex menſes à pu-
bertate diſtat. Sexta eſt ætas minor, quæ
attento iure communi, extenditur vſque
ad 25. annum excluſiuè, à quo anno imple-
to, incipit ætas maior, ſeù virilis. Octaua
eſt ſenectus, quæ initium ſumit à quinqua-
geſimo anno, & extenditur ad ſeptuageſi-
mum vſque; à quo ætas decrepita incipit
ita Souſa ibidem cum Farinac. cit. Menoch.
de arbitr. lib. 2. caſu 57. nu. 1. & ſeqq ac Ant.
Gom. de delict. cap. 1. & concludit cum il-
lis, quod in caſibus, vbi à iure non eſt ætas
determinata, Iudicis arbitrio remittatur.
His ſic præmiſſis.

235 Doctrina primæ partis noſtræ Regulæ,
quòd ſenes ſi delinquant, mitiùs puniri de-
beant, probatur ex text. in l. Sacrilegij pœ-
na, ff. ad leg. Iul. peculat. & in l. ferè in om-
nibus, ff de reg. iur. vbi dicitur, quòd pro-
pter ætatem delinquentibus ſuccurritur, &
ibi tradunt Gloſ verſ. item in ſene. Dec. n. 5.
Guliel. Mayner. nu. 16. Archid. in cap. tan-
ta, diſtinct. 86. Roma. in l. ſi verò, §. de vi-
ro, Fallen. 53. ff. ſolut. matrim. vbi adducit
multa ſenectutis priuilegia, Ant. Gomez,
de delict. cap. 1. n. 68. & cum pluribus quos
236 refert Farinac. dict. quæſt. 92. nu. 23. Qui
reiecto Iul. Clar. contrarium tenente in
pract. §. final. quæſt. 60. verſ. ſucceſſiuè quæ-
ro, benè addit. num. 25. hanc doctrinam
non ſolum eſſe communem; ſed etiam
veriſſimam.

237 Debet tamen intelligi quoad pœnas
corporales, vt abſciſſionem membri, am-
putationem manus, relegationem, & ſimi-
les; nam has ſenibus delinquentibus mi-
tius eſſe infligendas probat text in l. diuus
Adrianus ff. de ter. mot. vbi relegationis tẽ
pus in ſenibus minuitur, & cũ Ant. Gomez.
Alber. Deci. ac cũ alijs per eum citatis aſ-
238 fert n. 26. idẽ Farin. At quòd nõ ſic ſe ha-
beat in pçnis non corporalibus, ſeù tempo-
ralibus, vt in pçnis pecuniarijs, aut bonorũ
confiſcatione, nempè ſenem eſſe abſq; dimi-
nutione pçnæ, ſicut iuuenem puniendum,
tenent, & meritò idem Ant. Gomez. loc.
cit. verſ. 4. concluſ. Petr. à Plach. in epit.
delict. cap. 32 nu. 15. & Farin. ibidem n 38.
239 Rurſus debet intelligi de ſenib qui iam
attigerunt ætatẽ decrepitã: vel qui propter
ſenectutẽ, & ſanguinis diminutionem ſunt
etiã diminuti sẽſu, & intellectu, itaut repue
raſcere videãtur, ſi delinquãt, ratione æta-
tis mitiùs puniuntur. ita Bald. in l. quid er-
go, §. pœna grauior, num. 10. C. de his, qui
notan. infam. Tiraq. de pœn. temperan.

cauſ.8.n.4.& ſeqq. Ant. Gomez dict. nu.68. Decian.par.1.lib.5.cap.37.rubr. de defenſ. reor.num.58 Exemplificans ſpecialiter in crimine hæreſis, & poſt alios, quos allegat Farinac, vbi ſupra num.30.& 35.

240 Secùs autem erit ſi adhuc non peruenerunt ad decrepitam ætatem, vel non ſunt diminuti ſenſu, & intellectu, ſed robuſti, perſpicaces ac intelligentes exiſtunt. in talibus enim quòd grauius debeat puniri delictum, vti commiſſum ab eo, qui plus cognoſcens minus delinquere tenebatur, defendunt optime Sfor, Odd. de reſtit. in integrum par. 2.quæſt.80, num.116. & cum eo Farinac ibidem, & in confirmationem allegat textum in cap.tanta, 86.diſtinc.

241 Ex quo nihilominus text. ipſe Farinac. rectè concludit, quòd nunquam ſenibus ratione ætatis ſit parcendum intotum; ſed mitior pœna infligenda; & indicat, quòd ſagacitas ſenilis ætatis non obſtet, vt ſenex mitius puniri poſſit, maximè pœnis corporalibus; ſic moderanda reſolutio tradita, quidquid dicat Odd. cit. Quòd autem ſenes non ſint excuſandi intotum à pœna, docent etiam Ant. Gomez. Clar.& alij citati ab ipſo Farinac.ibidem num.39. atque hæc de ſenibus.

242 Minores item 25. annorum, quòd regulariter propter delicta quæuis, mitiùs ſint puniendi probatur ex text. in l.1.§. impubes, ibi. ætas enim excuſationem meretur, & ibi Gloſ.in verb.ætas, ff. ad Syllan. ex text.etiam in l.fere in Omnibus, ff.de reg.iur. vbi ſic dicitur ferè in Omnibus pœnalibus iudicijs, & ætati, & imprudentiæ ſuccurritur, & ibi Decian. num 1. ita Clar.in pract. §.fin.quæſt.60. Tiraq.de pœn. temper cauſ.7. num.1.& ſeqq.qui latiſſimè hanc doctrinam comprobat, Foller. in pract.verb.pœnis debitis feriantur, nu.17. & cum pœnè innumeris, quos copiosè refert Farinac.dict.quæſt.92.num 4.

243 Conceditur autem à Iudice in integrũ reſtitutio minori ad hunc finem, vt mitius pro delicto puniatur. Probatur ex text. in l.auxilium §.in delictis, ff. de minor. & tenent Omnes quos citat, & ſequitur Farin.
244 ibidem num.43. Addens num.44. quod etiam ſine hoc auxilio reſtitutionis in integrum ſit minori pœna pro delicto mitiganda. Quod manifeſte aduertunt Odofred.in dict.l. auxilium, & Alber. ibi poſt num.4 ac videtur de mente Tiraq.de pœn. tempor.cauſ.7.num.1.in fin. vbi ait pœnam minori mitigandam, etiam quòd non petatur. Sic refert, & benè defendit Farin.

245 A Fortiori hoc eſt magis verum in proximis pubertati, quòd iſti ſi delinquant, mitius ſint puniendi, licet iam doli capaces exiſtant; Adeſt text.in cap. referente nobis, de delic. puer.vbi eſt ſermo de minore 14.annorum, & ait Papa quòd eius delictum debeat remanere inultum; ibi Gloſ. in verb. *inultum*, & alij communitèr declarant, hoc eſt, non perfectè vltum, ſeù non pœna ordinaria mortis, ſed alia mitiori arbitraria. ita ſentiunt Couar. in cl.1.par.3.num.5.Bald.in l.ſeuerior, nu.10. C.ex quibus cauſ. infam. irrog. Ant. Gomez.de delict.cap.1.num.62. Menoch. de arbitr. lib. 2. cauſ.329.num.2.Iul.Clar. in pract.§.fin quæſt.60.& cum alijs relatis Fa-
246 rin.dict.quæſt.92.n. 62. Qui benè oſtendit num.65.quòd iſti nõ excuſentur in totum, ex text.in l.Excipiuntur, ff.ad Syllan. cum Alber.Ang.Dec. Salyc. & cum multis alijs ibi relatis per eum.

247 Quid de impuberibus non proximis pubertati, ſeù de pueris? iſti quamuis ſint doli capaces, ſi delinquant, excuſantur ob ætatem, & nulla pœna iuridica afficiuntur. Oſtenditur benè per Gloſ in l.impuberem, ff.de fur. & per Gloſ. in l.impuberem, in verb. ætatem, ff. de falſ. facitque pro hoc text.in l.excipiuntur, ff ad Syllan. vbi adhoc vt delinquens non excuſetur, non ſolum requiritur doli, & intellectus capacitas, vt conſtat ex illis verbis, *vt rei intellectum capere poſſint*. Sed etiam vt impubes ſit pubertati proximus, vt conſtat etiam in illis alijs verbis; *Nam is puer non multum à pubertate aberat*, ergo ſi abſit, ſeù non ſit proximus pubertati, excuſabitur a pena. Quod verũ eſſe pluribus demõſtrat Igneus, in dict.l. excipiuntur, num. 18. vt eum refert, & ſequitur Farinac.ibidem nu. 59.

248 Oppoſitum tamen, quòd tales impubres doli capace, pubertati non proximi, nequaquam excuſentur omnino à pœna, videtur per text.in l. impunitas, C.de pœn. cùm ibi dicatur: *Impunitas delicti propter ætatem non datur, ſi modò in ea quis ſit, in qua crimen, quod intendit, cadere poteſt*, & tenent ibi Bald.& Salyc.item per text. in cap.1.de delict. puer.vbi multi, & alij, quos
249 citat copiosè idem Farinac.nu.60. Qui num.61.dictis non obſtantibus, reaſſumit, & reſoluit ſicut antea, reſpõdens, quòd dicti textus, & exempla adducta intelligantur de impuberibus pubertati proximis, & non de pueris etiam doli capacibus. Quare cum res iſta hinc inde controuerſa ſit, reſolutionem Farinac.tantum vt probabiliorem, & magis benignam admittendam iudico.

250 Videndum vltimo loco quid de infantibus, & infantiæ proximis? Vtrique ſi delinquant excuſantur, omnino à pœna iuridica etiam ipſo iure abſque ope reſtitutionis in integrum. De illis probat text. in l.ſed & ſi quemcumque §.fin.ad l. Aquil. & in l. infans, ff. ad l. Corn.de Sicar. item in clem.1. & ibi communiter docent omnes interpretes, præcipuè Bonif. de Vitellin. nu. 11. & ſeqq. Couar.in dict.Clem.1.par.3. num.5. verſ.Qua ratione, de homicid. Ant. Gomez.de delict.cap.1.n.57. Petr. à Plach. in epit.delict.cap.23.nu.1. & 2. & poſt multos, quos abundè citat ibidem Farinacius num. 46.

251 De infantiæ proximis oſtenditur ex eiſdem

Digitized by Google

dem iuribus aſſ gatis, & peculiariter ex
§. pupillus, inſt.t. de inut. ſtip. Tradunt vt
certum Fulgos in l. 1. in fin. C. ſi aduer. de-
lict. Gulie'. Mayner. in l. ferè in omnibus,
num. 2 ff. de reg. iur. Dec. ibidem nu. 2. verſ.
& hoc intelligitur, Marian. Soc. in c. 1. poſt
num. 4. de delict. puer. Menoch. de recuper.
poſſ. remed 9 & cum pluribus per ipſum
adductis Farin. vbi ſupra num. 31. & 53. vbi
reſpondet ad ea, quæ in contrarium obijci
poſſunt, præcipuè ad text. in l. 1. de delict.
puer. nempè ſecundum veriorem intepre-
tationem debere intelligi de impuberibus
doli capacibus pubertati proximis, &c.
251 Occurrit peculiariter dicendum de
committentibus delicta carnis, maximè
inceſtus & adulterij. Primò, quòd ſic car-
naliter delinquentes ſi ſint minores 25. an-
norum, debeant mitiùs puniri. Defendit
multis ſfor Old. de reſtitut. in integrum,
par. 2. quæſt. 81. num. 1. & ſeqq. & benè re-
ſpondent ad text. in l. auxilium, §. in deli-
ctis ff de minor. cui aſtipulatur Franc. Col-
dis in repet. l. ſi curatorem, num. 16 in fin.
253 C. de integ. reſtit. minor. Et hanc ſenten-
tiam ait Farinac. dict. quæſt. 92. n. 77. quòd
credat veriorem, ſumpto argumento à for-
tiori, ex crimine Sodomitico, de quo ſta-
tim, vnde eandem admitto, vt magis piam,
& probabilem (idem affirmandum de mi-
nore Christiano, carnaliter cognoſcente
iudæam: cum Alciat. & Menoch. relatis per
ipſum tradit ibidem Farinac. n. 88.) Quam-
quam negari nequit, quòd oppoſita ſit etiã
probabilis, tenentque eam Gloſ. in l. ſi ex
cauſa, ff de minor. & Gloſ. in dict. l. ſi auxi-
lium. Vide eundem Farin. n. 78.
254 Qui num. 79. rectè affirmat de impu-
beribus, quod cùm ſint ad coëundum im-
potentes, proptereà excuſentur in totum,
& non teneantur in crimine adulterij, &
in alijs delictis carnis. Patet ex text. in
l. ſi minor. & in l. ſi adulterium, §. fratres,
ff ad Iul. de adult. ſumpto inde argumento
à contrario ſenſu; ex text. item expreſſo
in cap. 1. extra de delict. puer. & ibi ſic aſſe-
runt Hoſtien. num. 2. in verb. membris ge-
nitalibus, Ant. de Butr. num. 1. & 3. Card.
Zabar. in Clem. 1 num. 6. de homicid. & ibi
etiam Anchar. nu. 7. ad finem & plures re-
lati à Farinac.
255 Sed quid ſi obijciatur, quòd diuerſi
impuberes reperti fuerint potentes ad co-
pulam, & de facto eam habuerint. Vnde
non videntur excuſandi? Reſpondetur
quamuis verum ſit fuiſſe aliquando pueros
ante pubertatem ſic potentes repertos; id
tamen euènit non ſuapte inclinatione na-
turali, ſed excoactione, aut monſtruoſita-
te naturæ, ac proinde tales caſus rari, &
monſtruoſi in conſequentiam trahi non
debent. ita Hoſtien. in cap. 1. num. 3. de
delict. puer. Ioan. Andr. verſ ſed quia rarò
contingit, Ioan. de Anan. num. 4. & num. 5.
ac alij, quos adducit ibidem Farin. n. 82.
256 Nihilominus dicti pueri, ſeù impube-
res ita ad ſeminandum potentes, ſi delin-
quant, & ſi à pœna ordinaria liberentur,
non tamen ab extraordinaria. ita reſol-
uunt benè aliqui, quos citat, & ſequitur
Farin. dict. quæſt. 92. num. 93. & 94 reiecto
257 Ant Gomez. per ſequentia verba. Quid-
quid, inquit, in contrarium dixerit, ac pro-
bare nixus fuerit Ant. Gomezius de delict.
cap. 1. num. 60. Vbi amplius teſtatur quod
aliàs fecit liberare, licèt cum difficultate,
puerum 11. annorum, qui ſemen emiſerat,
& quod plus eſt, ſodomiam commiſerat cũ
cane, loquitur Petr. à Plach in epit. delict.
cap. 32 nu. 8. in fin. verſ à priori ſententia
libenter diſcedo. hactenus Farin.
258 Quid iã de infantibus, & infantiæ pro-
ximis? nullum dubium, quòd iſti crimen
ſodomiticum quoquomodo committentes
eximantur à pœna ordinaria, vt dicimus
in Regula; imò nunc addimus etiam ab
extraordinaria, & quòd omnino excuſen-
tur à pœna iuridica, ſeù à Iudice infligen-
da, cùm huius non ſit capax ætas adeò te-
259 nera. Sed ſufficit ſi à Patre, vel à Magi-
ſtro, vel curatore, ferula, vel baculo, aut
alio modo caſtigentur. Eſſe excuſandos à
quauis pœna docent Sfotz. Odd. de reſtit.
in integr. par. 2. quæſt. 80. ſub num. 44.
& cum eo Farinac. dict. q. 92. n. 83.
260 Eodem etiam modo impuberes, & pu-
bertati proximos ſodomiticè delinquentes
eſſe excuſandos, imo, & puberes ſimiliter,
& minores 25. annorum voluit Ant. Go-
mez. de delic. cap. 1. num. 60. Sed eius ſen-
tentia, iam paulo ante reiecta eſt contra
communem omnium benè ſentientium,
quòd prædicti excuſentur à pœna ordina-
ria, non verò in totum, ſeù ab extraordi-
naria. ita Menoch. de arbit. 6. 2. caſ. 329.
num. 5. & caſ. 286. num 18. Rolan. conſ. 77.
n. 9. verſic. ſextodecimo accedit. Iul. Clar.
in pract. §. fin. quæſt. 60. vbi ait ſe in iudicã-
do ita obſeruaſſe, et vidiſſe obſeruari ab
alijs Iudicibus, per fuſtigationem quorun-
dam adoleſceutulorum, qui permiſerunt
261 ſe ab alijs carnaliter cognoſci. Idem
ſentit Ioſeph Ludon, relatus à Farin. n. 84.
vbi ſub finem hic ita ait, Et ego, inquit,
etiam poſui, pueros, dummodo non exce-
dant annum 20. vidi ſemper, vel fuſtigatos,
vel ad triremes, iuxtà ætatis qualitatem
miſſos. hæc ille: apud quem num. 85. plu-
ra videas, huc ſpectantia, et ſcitu digna de
puberimus, at minoribus.
262 Denique propoſitum à nobis in fine
noſtræ Regulæ, quod magis ad rem facit,
ſic breuiſſimè decidit Souſa lib. 3. Aphor.
cap. 32. num. 21. In crimine, inquit hæreſis,
ſi minorem rectè pœniteat, mitiùs punitur.
Secùs verò, ſi in hæreſi perſiſtat. ita ille
cum Decian. vbi infra, ac eum Simanach.
Cath. inſtit. tit. 29. num. 56. et ſeqq.
263 Sed pluribus deciſum vtrumque accipe
à Farin. dict. quæſt. 92. num. 180. vbi primò
rectè præmittit, quòd in delictis ſpiritua-
libus, qualia ſunt hæreſis, ſimoniæ, etc. Mi-

nores

notes nō excuſentur, cùm in ſimilibns ma-
iot 14. annorum habeatur pro maiori ſe-
cundum cap.fin. extra de iudic. num 6. &
affetunt ſpec. in tit.de actore, §.1.num.10.
verſ. item mulier,vel vir minor. Aym. conſ.
90. Sforz.Odd.de reſtit.in integ.par.2.q 80.
num.103 & Decian.crim par.1 lib 3.ca. 12.
num.25.& lib 5.cap.37.nn.56. Ex qno ſub-
iungit optimè per ſequentia verba.
264 Vbi tamen, inquit, quòd minor ætas,ſi
minores rectè pœniteat, iuuat ad minuen-
dam pęnam iuxta cap.dixit Apoſtolus, 24.
quæſt.3. ſed ſi pertinaces,& impœnitentes
fuerint, puniendi ſunt, prout alij; & ſi ma-
iores facti deprehendantur in illa hæreſi,
quam ſecuti ſnnt in minori ætate,non ideò
minori pœna caſtigabuntur, cùm tāto gra-
uiora ſint peccata, quanto diutiùs infœli-
cem animam detinet alligatam. Cap. fin.
265 de conſuetud Sccùs autem ſi maiores
facti reſipuerint, vt ibi per eum. Ad quæ
vide etiam benè declarantem Simanach.de
Cathol. inſtit. tit. 29. num.56.& ſeqq. hæc
ille.
266 Addendum item occurrit,quod addu-
cit Pegna 2.par. direct Commen. 17. in fin.
num. 17. ſpectans ad Sanctum Officium de
Senibus, & pueris ſic; In cæteris verò, in-
quit, qui vel propter ætatem decrepitam
iam delirant, vel propter ætatem præma-
turam, & teneram, quid loquantur, non
intelligunt, ac denique ob alias quaſcun-
que cauſas indeliberato animo hæreticalia
proferunt, & impia, puniendi non ſunt.
Hos enim omnes conſilij, & prudentiæ
inopia, tùm in hoc tribunali, tùm in cæte-
ris à pœnis commiſſorum delictorum tue-
tur. hæc ille, valdè conſona per nos ſupra-
dictis, ideo admittenda.

*Quotuplex ebrietas, & quando ebrijs delin-
quentibus, etiam in materia fidei pœna ob
eam minuitur, vel relaxatur?
aut ſecùs?*

REGVLA CCCCXXXVIII.

267 TRiplex ebrietatis gradus commu-
niter aſſignatur, magnæ ſcilicet,
leuis, & leuiſſimæ: in prima alienatio men-
tis inducitur; in ſecunda calor vini men-
tē turbat; per tertiam nullo modo vſus ra-
268 tionis impeditur Ebrius autem in pri-
mo gradu, ſi quoduis delictum, etiam hæ-
reticale committat, non pœna ordinaria,
ſed extraordinaria mitiùs punitur; & qui-
dem hæc punitio ei infligitur non ob cri-
men in tali ebrietate patratum, ſed ob cō-
miſſum ſe inebriando; Vnde ab ea libera-
269 tur, ſi ebrius euaſit ſine ſua culpa. At
pœna ordinaria venit puniendus, ſi ſciens
ſe ſolitum in ebrietate magna delinquere,
voluit inebriari, & multo magis ſi talem
ebrietatem procurauit, & affectauit ad fi-
270 nem in eo ſtatu delinquendi. Similiter
etiam à pœna ordinaria non eximuntur,
qui tertio gradu ebrietatis grauiter delin-
quunt; ſecùs qui in ſecundò.

271 HAec eſt quinta cauſa relaxandi,
aut minuendi, vel è contra au-
gendi pœnas delinquentibus nempè ebrie-
tas; de qua copiosè vt ſolet agit Farinac.
in Prax. crim. quæſt. 93. Sed mirùm quòd
non præmittat diuiſionem trium eius gra-
duum, ſeù ſpecierum, ſicut binæ præmit-
tit,& de illis agit Cęſar Carena par.2.tit 7.
§ 6.num.32. Vniuſcuiuſque naturam com-
pletè declarans. Vnde traditā à nobis de-
clarationem ex eo ſumpſimus,nec alia ma-
ior pro præſenti inſtituto requiritur.
272 Perpendendum itaque iam quod ſe-
quitur in noſtra Regula, videlicet ebrium
committentem quodcunque delictum etiā
contra fidem Catholicam in ſtatu magnæ
ebrietatis, non eſſe puniendum ordinaria
pœna,ſed mitiùs extraordinaria. Facit pro
hoc text.in cap.inebriauerunt.15. quæſt.1.
& cap ſanè, & ibi Gloſſ. verb. venia, eadem
cauſa, & quæſt.vbi dicitur. Ideoque ſi qui
per vinum deliquerint, apud ſapientes Iu-
dices venia quidem facta donantur. text.
item in l. omne delictum §. per vinum, ff.
de re milit.& notant Alber. ibi ac Bald. in
l.data opera num.6.C.de ijs,qui accuſ. nō
poſſ idem Bald. in cap. à Crapula, num.3.
de vit.& honeſt.Cler.Bonif.de Vitell.in tit.
quid ſit accuſat.num.49.& cum multis re-
latis Farinac.dict.qu.93.n 1.2.& 3.
273 Verùm ipſe Farinac.num.4.ex mente
Bonif.de Vitellin. in Clem.1.num.25.in fin.
& ſeqq.Couar.ibi, in 3.par.relect.nu. 3.verſ.
ex quibus auctoribus, & aliorum meritò
affirmat talem pœnam extraordinariam
non iniungi ebrio propter delictum in ſta-
tu magnæ ebrietatis commiſſum,cùm tunc
in eo dolo prorſus, & culpa caruerit, ſed
propter culpam, quam contraxit ſe ine-
briando, deducitque manifeſtè cum Gloſ.
ex dic. text.in cap.inebriauerunt,iuxta ma-
gis receptam expoſitionem, cum ibi dica-
274 tur, Inebriauerunt Loth filiæ eius, & ſe
neſcienti miſcuerunt. Quapropter culpan-
dus eſt quidem, non tantum, quantum ille
inceſtus, ſed quantum illa meretur ebrie-
tas. ita ibi. Ratio eſt, quia ebrietas ma-
gna protsùs tollit vſum mentis,ergo delin-
quens in ea, nec dolum, nec culpam ha-
bet; ergo nullo modo eſt ob delictum pu-
niendus.
275 Excuſandus tamē taliter ebrius delin-
quens à pœna etiam extraordinaria, ſeù in
totum ſi abſque culpa ſua ebrius reperitur,
vt contingit quando fuit deceptus à ſocijs,
qui mixturam, puta ſal ad effectum ine-
briandi bibentem, hoc inſcio, in vino po-
ſuerunt. Tradunt vt certum Conar. in
Clem.1.in 3.par.relect.nn.3. in fin. Marian.
in cap.ad audientiam, num.55.in fin.extra
de homicid.Dueg.reg.259.in 4.ampliatio-
ne,

Digitized by Google

ne; verſ. in qua quæſtione. Clar in pract.
§. fin. quæſt. 60. & cum alijs, quos citatat,
Farin. ibidem, num. 12.

276 Vbi cum eiſdem etiam auctoribus te-
ſtatur, poſſe contingere, vt quis fiat ebrius,
& careat vſu rationis abſque propria cul-
pa, & conſequent. excuſetur intotum à
quanis pæna, ſi non cognouit potentiam
vini, & qualitatem ad inebriandum aptam,
cùm contrarium crederet, inde, quod il-
277 lud eſſet clarum, & paruum. Hinc inno-
teſcit differētia inter illas ebrietates Noe,
& Loth, de qua D.Thom. 2.2. quæſt. 150.
art. 4. Alber. de agnos aſſert. qu. 30. nu. 13.
et alij præſertim Eymer. 2. par. direct. q. 41.
de blaſphemis num. 9. per ſequentia verba.

278 Rurſus, inquit, ſecundum Auguſtinum
ſuper Gen. ad litteram: Noe poſt diluuium
inebriatus excuſatur à peccato, et à tan-
to, et à toto, qui vinum non nouerat, nec
eius virtutem ſciebat, et ideo cauere non
expediebat. Sed Loth inebriatus à prima
filia, et cum eadem fornicatus, excuſatur
à toto, ſed non à toto, quia vinum noue-
rat, et eius fortitudinem ſciebat, et caue-
re debebat; et ideo ab ebrietate minimè
excuſatur. Sed quia conſequentiam ebrie-
tatis ad luxuriam expertus non fuerat, nec
ſciebat, ideo ab inceſtu aliqualiter excu-
279 ſatur, ſed non à toto. Sed quando ſe-
cundo à ſecunda filia inebriatus eſt et con
cubuit cum eadem, non excuſatur à toto;
nec à tanto; quia vinum, et eius virtutem,
et inclinationem ebrietatis ad luxuriam
expertus in ſe fuerat, et ideo cauere mul-
tum ſibi debebat, et ideo de ſecundo in-
ceſtu non excuſatur; ſed egit et vt ebrius,
et vt inceſtuoſus. ita ille.

280 Concluditur itaque ex prędictis, quòd
ſi quis ſciat ſe ſolitum in ebrietate magna
delinquere, vt alios percutere & non ſe
abſtineat à potatione nimia vini, ſed ſe
inebriet, tunc delinquendo non mitiùs,
ſed pæna ordinaria puniri debeat. Con-
cordant circa hoc omnes, & peculiariter
decent Gouar. in Clem. 1. par. 3. releℂt.
nu. 4. Angel. de malef. in verb. ſcienter,
& doloſè, num. 17. Marian. in cap. ad au-
dientiam, nu. 56 extra de homicid. Carrer.
in pract. tract. 3. de homic. § 3. excuſat.
nu. 3. & cum alijs per ipſum relatis. Farin.
dict. quæſt. 93. num. 20. & num. 21. ſic pro-
ſequitur.

281 Limitatur, inquit, in ebrietate procu-
rata, & affectata ad effectum, vt ebrius de-
linqueret, & delinquendo ſecum ea ex-
cuſaret. Nam tunc nullatenus excuſatur;
& ordinaria pœna plectendus eſt. Boniſ.
de Vitell. in tit. de inſult. & percuſ. nu. 48.
verſ. item in Ebrioſo Rip. in l. fin. num. 79.
verſ. ſecundò intellige, C. de reuocan. do-
nat. Tiraq. de pœn. temper. cauſa 6. nu. 10.
verſ. ex quo dicto, Petr. à Plach. in Epitom.
delict. lib. 1. cap. 30. num. 2. poſt medium,
verſ. quod ſi ſciens. ita ille, cum pluribus
alijs, quos apud ipſum leges.

282 Quòd verò ſi ſcienter, & culpabiliter
ſe quis vino inebriat, ac delinquat tunc
contra fidem, ſubſit Inquiſitori, & ab eo
poſſit, ſaltem pæna arbitraria puniri, ac-
cipe à citato Eymer. Rurſus, inquit, aliquis
frequenter perſonam Regis inuadit, &
hæreſes ſeminat, numquid iſte, præſertim
ſi frequenter ſe inebriat, & ita agit vt ſu-
pra, ſuſpectus de crimine læſæ maieſtatis,
& hæreticę prauitatis erit, quod ſcienter
hoc egerit, an excuſabitur? Non: ſed
magis ſuſpectus habebitur, quòd hoc ſe-
rioſè egerit, & nunquid non maior eſt tur-
batio mentis ex calore vini, quam ex fu-
rore ludi? ergo ſi ibi non euadit Inquiſi-
toris iudicium, nec hic, ita Eymeri.

283 Sed quid de committente delictum
inculpabiliter dum ebrius eſt, ſi tranſacta
ebrietate, de ipſo glorietur, ſeù idem ra-
tificet; ſinedubio pæna Ordinaria debet
puniri. Ratio eſt, quia ex ſubſequuta ra-
tificatione clarè innoteſcit, quòd parimo-
do deliquiſſet, ſi non fuiſſet ebrius; ergo
nulla modo à dicta pæna excuſatur, item
Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 326.
num. 10. Rip. in l. fin. num. 79. verſ. tertio
intellige, C. de reuoc. donat. Herculan. de
caut. de non offend. cap. 34 poſt num. 21. &
Farin. vbi ſupra, num. 22.

284 Hactenus de delinquente in primo
gradu Magnæ ebrietatis. Quid iam circa
delinquente in ſecundo leuis, ſeù modi-
cæ Ebrietatis? Certa reſolutio apud Om-
nes, quòd qui delinquit affectus ebrieta-
te huius ſpeciei, ſit mitius puniendus.
Probatur inde, quia tunc calor vini men-
tem ebrij nihil turbat, ergo Meritò in hoc
caſu ob ebrietatem pæna ſolet minui, ita
Carena dict. numer. 32. cum Ladetchius
conſ. 207. & cum Ioan. de Anania in cap. 2.
de Maledictis affirmāte ibi per ebrietatem
excuſari blaſphemum à tanto non à toto;
debet enim intelligi vt ait Carena de hac
ſecunda ſpeciei ebrietatis.

285 Præ cæteris tradit hanc doctrinam cir-
ca materias ſancti Officij Penna 3. par. Di-
rect. commen 17. verſ. de eo vero, vbi di-
ſcutit bene illud dubium, an ſi quis, dum
eſt ebrius hæreſes proferat, ceſſante ebrie-
tate, debeat vt hæreticus puniri? Atque
iudicans partem negantem veram cum
Zanch tract. de hæret. cap. 7. num. 10. ſub-
iungit ſic.

286 Hęc vero, inquit, de ea ebrietate ſunt
accipienda. quę omnino mente priuauit;
nam ſi modica fuerit, coercendus eſt, qui
deliquit, vt optime ſcripſit Bart. in dict. l.
reſpiciendum §. delinquunt, de pænis, &
Campegius apud Zanchinum cap. 7. ver. ſic
aliqualiter corrigi. ita ille.

287 Denique ob leuiſſimam ebrietatem,
quæ haud mentem turbat, nec vſum eius
impedit, ſed tantum exhilarat hominem,
eumque promptiorem reddit, quod nullo
modo minuatur pæna, & ordinaria debeat
ſic ebrius delinquens puniri, docent om-
nes,

nes, præcipuè Bald. l. 1. nu. 40. C. Vnde vi & Carena, dict. nu. 32. ſub cuius finem idem repetit per verba ſequentia.

288 Dictum verò, inquit, doctorum vulgatum, quod ebrietas excuſat à tanto, non à toto de quo Albertinus de agnoſcẽdis Aſſer. quæſt. 36. procedit in ebrietate leui, non in leuiſſima, quæ nec à toto, nec à tanto excuſat, non in magna, quæ ab vtroque excuſat. hæc recte Carena.

289 Addendum ſupereſt vltimo loco, quod cùm nec ebrietas, nec vllus ebrius præſumatur, ideo eam alleganti ad effectum, vt ſe à delicto, & à pæna excuſet, incumbat onus probandi, tempore commiſſi delicti fuiſſe ebrium, ita Herculan. de caut. de non offend. cap. 34. n. 22. Menoch. de arbitr. qq. lib. 2. caſu 326. nu. 11. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 579. nu. 4. & cum alijs, quos citat Farinac. dict. quæſt 93. num. 23. pęnes quem num. 24. & ſeqq. videas, quomodo, ſeu quibus indicijs ebrietas probari poſſit. Atque hic Regulæ finis.

Delinquens etiam contra fidem in furore aut amentia qualiter à pæna excuſatur? quid ſi patrato iam crimine in amentiam incidat?

REGVLA CCCCXXXIX.

290 QViuis tempore furores, aut phreneſis, vel amentiæ quodcunque delictum, in qualibet materia, etiam fidei committit, ab omni pæna omnino immu-
291 nis euadit. Ab ordinaria vero non excuſatur, ſi abet lucida interualla, & conſtet deliquiſſe, dum erat ſanæ mẽtis: ſecus ſi
292 ſit dubium, quãdo nam deliquerit. Committens autem crimen in ſtatu ſanæ mentis, ſi poſtea fiat dèmens, etiam poſt proceſſum defenſiuum, aut poſt latam ſententiam, puniri nequit pæna corporali, niſi ad priſtinam redeat ſanitatem; benè tamen poſſunt ei infligi pænæ pecuniariæ; aut bona confiſcari, ſi amentia ſit perpetua.

293 Plures extant textus in iure pro oſtẽdenda vera manifeſte hac ſexta cauſa excuſandi prorſus à quauis pæna illum, qui tempore furoris, aut inſaniæ ſeu amentiæ quoquomodo deliquit, quos citat, & perpendit Farinac. in Praxi crimin. quæſt. 94. num. 1. ex eo aliquid attingam.

294 Eſt primo textus in l. illud, §. ſane, ff. de iniur. canonizata, in cap. illud 15. q. 1. Vbi, quod furioſus ſiue pulſet, ſiue conuitium dicat, iniuriam non facit, quia neſcit quid faciat, item text. in l. infans, ff. ad l. Cornel. de Sicar. Vbi dicitur, quod furioſus lege illa non tenetur, ex quo fati infelicitas eum excuſat, Text. etiam in l. Diuus Marcus, & ibi Gloſ. 1. & 2. ff. de Offic. præſi. Vbi deciditur, furioſo homicidæ poſſe pęnam à iudice diſſimulari, cùm ſatis furore ſuo puniatur. Dein text. in l. Ariſtonem, in fin. ff. de adminiſtr. tut. vbi oſtenditur cenſendum eſſe, quod à furioſo factum eſt, ac ſi caſu ſine hominis actione id occidiſſet. Tandem tex. in l. & ſi quamcumque iniuriam, §. 1. ff. ad l. Aquil. vbi conuincitur, damnum datum à furioſo, æque æſtimandum eſſe, ac ſi à quadrupede
295 illatum fuiſſet. Atque his iuribus Gloſ. in Clem. 1. verb. furioſus, & ibi Imol. nu. 2. Couar. 3. par. relecto, num. 1. verſ. igitur furioſus. Ant. Gomez. de delict. cap. 1. n. 70. & cum pluribus per ipſum copioſè relatis Farin. dict. nu. 1. & 2. conuincunt tráditam doctrinam, quòd delinquens quiuis in ſtatu furoris, aut inſaniæ, ſeù dementiæ, vel
296 phreneſis nullo modo ſit puniendus. Etiã ſi poſt crimen commiſſum redierit ad ſanam mentem, vt in particulari docent Menoch. de arbitr. qq. lib. 2. caſu 325. num. 8. idemque Farin. num. 4. ac alij.

297 Dixi, quodcunq; delictum &c. ad reijciẽdam ſententiam nonnullorum, vt Aretin. in l. humanitatis, C. de impub. & Marſil. in l. 1. num. 59. ff. de Sicar. aſſerentium ex text. in dict. l. Diuus Marcus, nequaquam rectè intellecto, furioſum eſſe puniendum in criminibus atrociſſimis, & peculiariter in crimine læſæ Maieſtatis, ſicuti meritò eam reijcit Farin. ibidem num. 37. cum Gomez. citat. Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 5. num. 6. & cum alijs.

298 Sumit ipſe argumentum à fortiori ex dict. l. Diuus Marcus, vbi dicitur quòd furor excuſet in crimine parricidij, licet ſit tantæ atrocitatis, vt maior eſſe non poſſe, videatur, ergo quantò magis excuſabit in reliquis atrociſſimis. Decian. loc. citat. exemplificat in delicto blaſphemiæ, maximè hæreticalis, (hoc inter crimina ſpiritualia omnium atrociſſimum reputatur) affirmans furioſum blaſphemantem omnino à pœna quacunque excuſari.

299 Debet autem intelligi de vero ſtatu furoris, vel inſaniæ, ſeù dementię, aut phreneſis; nam ſi quis illum fingat, vt impunè delinquat, aut à pœna delicti iam commiſſi liberetur, certum eſt, nullo modo etiam ab ordinaria poſſe excuſari. Probatur ex l. D. Marcus, ff. de offic. præſid. ibi: *Nec ſubeſt vlla ſuſpicio matrem ab eo ſimulatione dementiæ occiſam*. Sumpto inde argumento à contrario ſenſu, vt notat benè ibi Gloſ. & docent omnes, præcipuè Bart. in tract. de teſtim. in verb. oppoſita prudentiæ, num. 96. Tiraq. de pœn. temperan. cauſa 2. num. 3. ad fin. Couarr. in Clem. 1. in 3. par. relect. nu. 2. de homicid. & Farin. dict. q 94. n. 40. & ſeqq.

300 Sed quid ſi quis delinquens habeat lucida interualla? adhuc ſine dubio excuſandus omnino à pœna, ſi conſtet eum deliquiſ-

quiſ-

quiſſe tempore furoris, aut inſaniæ. ita Angel. de Maleſ. in verb. ſcienter, & doloſè, num. 7. Marian. in cap. ad audientiam, num. 29. extra de homicid. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 325. num. 11. Bertaz. conſil. 126. num. 10. lib. 2. & cum alijs Farin. ibidem, num. 7.

301 E contra ſi ſit certum, quòd deliquerit, dum erat ſanæ mentis, ſicut non excuſatur à delicto, ſeù à culpa; ita neque à pœna etiam ordinaria. Patet ex textu in dict. l. Diuus Marcus, in verſ. ſi verò vbi hoc decidit: Si verò vt plerumque aſſolet, interuallis quibuſdam ſenſu ſanior eſt, vndè fortè eo momento ſcelus admiſerit, nec morbo eius danda eſt venia. Tradunt vt verum Couarr. & Menoch. ſupra citat. Ant. Gomez. variar. reſolut. tom. 3. ca. 1. rubr. de delict. nu. 70. & cum pluribus Farinac. dict. quæſt. 94. num. 6.

302 Quando vero eſt dubium, an habens lucida interualla, deliquerit tempore furoris, aut dementiæ, ſeù potius dum erat ſanæ mentis in tali dubio ad excludendum delictum, & liberandum conſequenter delinquentem à pœna, præſumi debet potius, quòd deliquerit tempore furoris, aut inſaniæ, quàm tempore ſanæ mentis. ita Ancharan. in Clem. 1. num. 6. ibi etiam Card. Zabar. num. 4. de homic. Angel. de Maleſ. in verb. ſcienter, & doloſè, nu. 8. Ant. Gomez. variar. reſol. tom. 3. cap. 1. de delict. num. 71. & poſt plures, quos citat, Farin. vbi ſupra

303 num. 8. Qui cum dicto Gomezio efficaci probat ratione à ſimili, quia quando dubitatur, an actus fuerit factus tempore licito, vel illicito, præſumitur potius factus tempore licito, & non punibili, quàm è contra, ex doctrina Bart. in l. non ſolum, §. ſed vt probaui, ff. de nou. oper. nuntiat. ergo ſimiliter in præſenti.

304 Nihilominus prædictæ doctrinæ ipſe Farin. duplicè moderationem ibidè adhibet, primam num. 10 nempè in tali caſu, quando dubitatur an tempore furoris, ſeù potiùs ſanæ mentis quis deliquerit, quòd tunc pro legitima deciſione ſit conſulendus Princeps, per text. in dict. l. Diuus Marcus. verſ. ſi verò, & ibi Gloſ. in verb. conſules; & hoc facere ſine dubio tutius eſt, ſed non videtur neceſſarium.

305 Alteram moderationem adducit ille nu. 11. quòd tunc dum eſt tale dubium, attendi debeat ad naturam actus criminoſi, & perpendendum, an competat homini furioſo, ſeù potius ſanæ mentis. ita Bald. in l. furioſum, poſt num. 1. C. qui teſtam. facere poſſ. & ibi etiam Angel. poſt nu. 1. verſ. ſed in dubio. Decian. nu. 13. & 14. Couarr. in epit. in 4. Decretal. par. 2. cap. 2. num. 7. & cū multis idem Farin. exemplificans egregiè: Vnde viſum eſt verbis ipſiuſmet exprimere.

306 Limita, inquit, præcedentem ampliationem tunc demùm procedere, quando delictum commiſſum ab habente dilucida interualla eſt tale, & taliter commiſſum, vt veriſimiliter credi poſſit, ipſum tunc in furore fuiſſe: Secùs ſi aliter. Si enim (Exempli gratia) quis publicè, & palam occiderit alterum, cum quo nullam habebat inimicitiam, nec cauſam occidendi, illumque vulnerauerit ex improuiſo, nulla præcedente rixa, & poſtquam vulnerauerit, nō ſe abſcondit, nec aufugit, aut quid ſimile fecit, quod illius furorem, vel inſaniam præſeferat, & tunc vtique crederem propoſitam ampliationem benè procedere, & delictum præſumi patratum tempore furoris: ſi cautè ex cauſa, ſeù inimicitia, aut ſaltem rixa præcedente vulnerauerit, & occiderit, & poſt vulnus ſe deliquiſſe agnoſcens aufugerit, ſeù latitauerit, aut alias delictum occultare quæſierit, aut quid ſimile fecerit, quòd mentis compotem eum

307 fuiſſe tunc temporis demonſtrat. Tunc enim præſumeretur deliquiſſe extra furorem, & eum omnino puniendum crediderim, ex veriſſima, & communi Doctorum opinione quòd ex qualitate actus per furioſum celebrati dignoſcatur, & iudicetur an per habentem dilucida interualla fuerit celebratus tempore imminētis, vel ceſſati furoris. Si enim actus ipſe conuenit homini ſanæ mentis, eo tempore celebratus præſumetur: ſecùs, ſi conueniat homini furioſo. hæc ille, quæ omnino approbo.

308 Quid tandem quando quis in ſtatu ſanæ mentis commiſit delictum, & poſteà in furorem, ſeù dementiam incidit? Tunc delinquens non punitur, ſed differtur executio punitionis, quouſque ad ſanam mentem redeat, ſi adſit ſpes, quòd ſit rediturus; interim in carceribus retinetur. Tenent ferè omnes, ſecuti originalem doctrinam Bald. in l. humanitatis, num. 46. C. de impub. & alijs ſubſt. præcipuè Iul. Clar. in pract. § fin. quæſt. 60. poſt verſ. item quæro, Ant. Gomez. variar. reſolut. tom. 3. c. 1. rubr. de delict. num. 72. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 325. n. 12. & cum pluribus, quos refert, Farinac. ibidem, n. 13.

309 Verùm ſi poſt commiſſum delictum, quis in dementiam perpetuam incidat, ſine ſpe redeundi ad ſanam mentem, adhuc nullo modo pœna corporalis eſt ei infligēda, quamuis ſuperuenerit ipſi talis dementiam poſt confectum proceſſum defenſiuū, & latam ſententiam, cum eiſdem Gomezio Menoch. & alijs multis tradet, vt certum, & in praxi prorſus receptum idem Farin. num. 15. & 16. Ratio eſt, quia cenſetur nimis inhumanum, & rigoroſum, hominem inſanum, aut furioſum vltimo ſupplicio, vel alia pœna corporali punire.

310 Quare cum in pœna pecuniaria, vel confiſcatione bonorum non reperiatur talis nimia inhumanitas, & rigoroſitas, poterit haud dubiè dictus delinquens, qui poſt delictum commiſſum, & poſt completum proceſſum defenſiuum, in perpetuam amen-

amentiam incidit, tali pœna mulctari, ita idem Bald. in dict. l. furioſum, n. 3. C. qui teſtam. fac. poſſ. cui adhærent Clar. in pract. § fin. quæſt. 60. verſ. item quæro, Aret. in l. ex facto, num. 16. verſ. Vnde ipſe conſiderat. Carrer. in pract. crim. tract. 3. de homicid. Ant. Gomez. de delict. cap. 1. num. 72, & cum multis Farin. num. 19. & ſeqq.

311 Eſt denique aduertendum, quòd cum furor non præſumatur, probari debeat ab eo, qui illum allegat, ſecundum text. in l. 2. C. qui teſtam fac. poſſ. & in l. nec Codicillos, C. de Codicill. & tradunt vt certum Imol. in Clem. 1. poſt num. 3. de homic. Ancharan. ibidem, ſub num 6. Maſcard. de probat. li. 3. cõcl. 824. n. 5. & ſeqq. Menoch. de præſumpt, lib. 5. præſumpt. 45. num. 18. & cum pluribus, quos citat Farinac. dict.

312 quæſt. 94 num. 48 Qui nu. 50. addit benè ex Couar. in 4. Decretal. par. 2. cap. 2, num. 6. ex citat Ant. Gomezio, & ex alijs, quòd cum furor ſit difficilis probationis, ſufficiat ſi coniecturis, & ſignis aliquo modo probetur.

313 Sed circa præſumptionem actus tempore furoris, aut dementiæ, accipe, quæ compendioſè addacit Souſa, lib. 3. Aphor. cap. 33. in fin. ſic num. 9. Probato, inquit, furore non momentaneo, ſed continuo, ſi conſtet actum geſtum fuiſſe breui tempore poſt furorem, præſumitur tempore furoris factus. Couar. dict. num. 6. verſic. quibus illud, & verſ. Proceſſit, Ant. Gomez dict. num. 71. Menoch. dict. præſumpt 45 nu. 59. & ſeqq. Farin. dict. quæſt 94. nu 52. & ſeqq. hæc ille, & ſubiungit num. 10.

314 Quando conſtat, inquit, aliquem poſt furorem fuiſſe ſanæ mentis, & continuato tempore ceſſaſſe furorem, non præſumitur actus geſtus tempore furoris, ſed ex vltimo ſtatu præſumptio ſumitur; niſi qualitas actus contrarium ſuadeat. Maſcard. lib. 2, concluſ. 815. num. 17 & 18. Farinac. dict. qu 94. nu 55. hæc Souſa, quæ quidem approbo: & hic Regulæ finis.

Quid conſuetudo? qualiter propter illam à Iudice, vel Inquiſitore cuius delinquenti pœna minuenda, aut relaxanda? vel ſecus?

REGVLA CCCCXL.

315 Conſuetudo, vt eſt quid facti, ſic deſcribitur. Frequentia operandi liberè eodem modo, quæ facit actum lici-

316 tum, qui aliàs licitus non erat. Circa prohibita iure naturali, & Diuino, conſuetudo quæcunque licet multorum ſit, imò, & communiter in loco recepta, non excuſat à culpa, ac proinde neque à pœna. Circa prohibita verò iure poſitiuo tantùm, ab vtroque excuſabit conſuetudo, quando fuit taliter introducta, vt abrogauerit legem humanam; Secùs ſi non adſit

317 talis introductio. Augetur autem pœna delicti abſolutè loquendo propter delinquendi conſuetudinem; quæ tàm in procedendo, quàm in condemnando nocet reo; cum indè contra eum lex multum

318 præſumat. E contra qui non eſt conſuetus delinquere, mitiùs punitur; cum reliquis huc ſpectantibus.

319 Occurrit perpendenda iam ſeptima cauſa minuendi, vel relaxandi, aut è conuerſo augendi pœnam delicti, nempè conſuetudo; de qua Farinac. copioſè vt ſolet, in Prax. crim. quæſt. 23. & 95. per totam, & Souſa. lib. 3. Aphor. toto cap. 34. ac præcipuè noſter Franciſcus Suarez, li. 7. de legibus, abundantius, & eruditiùs præ cæteris; ex illis pauca pro noſtro inſtituto deſumentur,

320 Naturam conſuetudinis, vt eſt quid iuris, complerè oſtendit D. Iſidor. lib. 2. orig. cap. 10 & lib 5. cap. 3. hae definitione; *Eſt ius quoddam moribus inſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex.* Quæ refertur cap. conſuetudo, diſt. 1. circa eam varia obijcit, & ſoluit Suarez, dict. lib. 7. cap. 1. num. 1. & ſeqq. Sicque ipſam benè

321 declarat. Verum conſuetudo, vt eſt quid facti, rectè definitur à S. Thoma in 3. diſt. 23. quæſt. 1. art. 4. quæſtiunc. 2. ſic. *Frequentia operandi liberè eodem modo.* Qua definitione nos in Regula cõtenti fuimus, cùm ad rem noſtram magis faciat, vide Suarem vbi ſupra num. 5. & 6.

322 Quod conſuetudo, generaliter loquẽdo, actum de ſui natura illicitum, ac ideò punibilem reddat licitum, & impunibilem deducitur manifeſtè & text. in l. ſi pignore, § fin. ibi, Nam vſu hoc euenerat, ff. de pignorat. act. & in l. quis ſit fugit. uus, § apud Tabernam, ibi; quia id facit, quod ei publicè facere licere arbitrabatur, ff. de ædilitia. edict. Tuentur vt certum prorſus Iaſ poſt Rom. in l, certi conditio, § ſi nummos, nu. 27. ff. de cert. pet. Roland. conſ. 58. num. 19 lib. 4. Guirier. pact. lib. 3, quæſt. 29. nu 22. Tiraquel. de pœn temper. cauſa. 42. n. 8. Catell. Cotta in ſuis memorial. verbo. conſuetudo facit licitum, & Farinac. dict. quæſt. 95 num. 3.

323 Hinc infertur, quòd parimodo per cõſuetudinem pacta, & contractus aliàs illiciti, ac reprobati, fiant liciti, & approbati. ita Rolan. conſ. 96. numer. 26. & ſeqq. lib. 2. Decian. conſil. 2. nu. 82. lib. 1. Ioſeph. Ludon concl. 51. verſ. quando autem, Aymon. conſil. 6. num. 103. & conſil. 945. num. 12. & cum alijs Farinac. ibidem num. 4.

324 Doctrina tamen duplici numero præcedenti tradita nequaquam habet locum, ſed reijcitur reſpectu eorum, quæ iure naturali, vel diuino ſtatuuntur, aut prohibentur; cum in iſtis non excuſet à culpa, neque à pœna conſuetudo quæuis, tametſi à mul-

à multis ſit recepta, & comuniter introducta; quæ non conſuetudinis, ſed corruptelæ nomen meretur pro quo manifeſtè faciunt text. in cap. flagitia, 37 q. 7 & in cap. cum tanto, extra de conſuetud. Docentque D. Thom. 1. 2. quæſt. 97. art. 3. ad 1. Abbas in cap. cum venerabilis, ſub num. 5. de conſuetud. Tiraq. de pæn. temper. cauſ. 42. nu. 12. Farinac. dict. quæſt. 95. nu. 36. & 37. ac Suarez. dict. lib. 7. cap. 4. num. 4. & 13.

325 Ratio efficax eſt, quia Ius naturale diuinum ex ſe immutabile, ac proinde nequit vlla modo, aut per vllam conſuetudinem abrogari; Actus etiam ei contrarij habent inſeparabilem malitiam, & ideo repugnat, vt ſub obligationem cadant; ergo conſuetudo introducta contra ipſum non excuſabit à culpa, nec à pæna.

326 Peculiariter in materia blasphemiæ, præſertim ſi ſit hæreticalis, exemplificant Doctores, quòd loci alicnius conſuetudo blaſphemandi non excuſet à culpa & quod blaſphemus à Iudice, vel Inquiſitore debeat pæna ſaltem extraordinaria mulctari itaut verius Imò in l. his verbis, §. 1. ff. de hæred. inſtit. C. in pract. §. blaſphemia, verſic. item poteſt Arnal. Alber de agnoſc. quæſt. 6. nu. 20. & cum alijs Farin. in Prax. quæſt 20. nu. 47. & quæſt. 95 nu. 39. quidquid alij in Contrarium dicant probatur inde, quia blaſphemia eſt contra ius diuinum, & naturale, quod nulla conſuetudine loci abrogari poteſt; ergo ob conſuetudinem non excuſatur blaſphemans.

327 Verum ſimiliter meritò cenſetur à Farinac. dict. quæſt. 95 nu. 24. ex mente Ludou. Pegner. deciſ. crimin. 34 num. 5; & aliorum, licet non deſit, qui contrarium teneat cuius opinionem iure optimo ipſe Farinac. dicit eſſe falſiſſimam quod conſuetudo tolerans homicidas non excuſet à pæna legis Corn. de Sicar quia homicidia, ſunt prohibita de Iure naturali diuino, vt in Precepto *non occides*.

328 Quamquam ex vi conſuetudinis permitteretur torneamenta, aut colluctationes, vel ludos cum ſaxis, præſertim in pueris, vel cum pugnis, calcibus, folle, aut ſimilibus, vti in diuerſis partibus, præſertim Italiæ fieri ſolent, ſi in eis contingat aliquod homicidium, ſicuti quandoque contingit, homicida, nullo modo punitur. Arg ex text. in l qua actione, §. ſi quis in colluctatione, ff. ad l Aquil. & in l. ſi ex plagij, §. fin. ff. eodem, & in Cap. lator. de homicid. Atque his iuribus id tuetur. Carrer. quæſt. 92. num. 121. Ioan. de Anan. in cap. 1. num. 4. de torneamen. Deci. conſ 9 per totum, Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 40. n. 1. & Farinac. cum pluribus, quos citat ibidem, num. 25.

329 Excipitur tamen caſus iſte, nimirum quando aliquis in dictis torneamentis, colluctationibus, &c. ab eo occiditur, quo cum ipſi inimicitia magna præceſſerat, tûc non excuſatur omnino à pæna; quia præſumitur dolo occidiſſe; & quidem ſi reuera dolo occidit in talibus torneamentis, &c. ſine dubio homicida debet puniri, ita Carrer. in pract. tract. 3. de homicidio §. 15. excuſat, num. 1. in fine, Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 400. nu. 4. & cum alijs Farinac. num. 27. qui oſtendit ſumpto argumento ex text. in l. ſed et ſi quicunque, & in l. item ſi obſtetrix. §. fin. ff. ad leg. Aquil.

330 Sed quid iam de ijs, quæ iure tantum poſitiuo prohibentur, vel iniunguntur? Conſuetudo contra illa aut contra tale ius, ſi à multis ſit introducta, & recepta, communiterque obſeruatur, excuſat à dolo, & à culpa, item à pæna quauis etiam extraordinaria, ita Tiraq de pæn. temper. cauſa 42. num. 9. & 10. Marſil. in pract. §. vlterius, ſub num. 9 Roland conſil 75. num. 47. lib. 1. & cum alijs per ipſum allegatis Farinac. dict. quæſt. 95. num. 28. & 29.

331 Ad prædictum autem effectum, omnino requiritur dictam conſuetudinem taliter introduci, & recipi côtra legem poſitiuam, vt hanc abroget, vel ſaltem interpretetur. Alioquin Violans eam ex vi conſuetudinis irrationabiliter introductæ non excuſabitur à culpa, neque à pęna etiam Ordinaria, ita præter auctores numero præcedenti relatos, Suarez dict. lib. 7. cap. 8. & Souſa
332 Aphor. lib. 3. cap. 34. num. 4. & 5. Non eſt huius loci adducere, neque expendere circumſtantias, & conditiones requiſitas ad dictam introductionem, & receptionem conſuetudinis, quæ ſufficiat ad abrogationem, vel interpretationem legis poſitiuæ; de eis alibi Deo dante; interim lege Suarem dict. cap. 8. 14. 15. 17. & 18.

333 Delinquendi conſuetudo, etiam in minoribus viginti quinque annorum, pœnam criminis auget, quamuis priora crimina fuerint jam punita, vel à Principe per gratiam condonata, aut tempore legitimo præſcripta (non datur præſcriptio reſpectu criminum ſancti Officij, ſed de hoc alibi, interim vide Farinac. quæſt. 100. num. 29. & quæſt. 197. num. 31.) Tradunt vt certum prorſus Couar. Variar. lib. 2. cap. 9. num. 7. Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 3. caſu 295. num. 19. Ant. Gomez de delic. tit. de homic. cap. 3. num. 60. & tit. de furto, cap. 5. num. 5. & 18. Maſcard de proba. lib. 2. num. 13 quibus adhæret Souſa dict. cap. 34. num. 11. & Farinac. dict. quæſt. 23 num. 8, 11, & 12.

334 Qui benè addit num. 18. poſſe augeri reo pœnam vnius delicti a Iudice, vel Inquiſitore, propter eius conſuetudinem delinquendi in varijs locis, ſeu propter cri-
335 mina commiſſa in diuerſis territorijs Nã quamuis Iudex Vnius loci nequeat procedere contra delicta alibi patrata in alienis territorijs ſecundum l. extra territorium, ff. de iuriſdict. omn. Iud. & l. 3. ff. de off. Præt. & authen. qua prouincia C. vbi de crim. agi opor. Debet tamen hoc intelligi, quod non poſſit procedere principaliter; Secus inci-

Digitized by Google

denter, quoad augendam pœnam delicti. pro quo à Iudice loci, vbi commiſſum eſt, reus puniri debet, ita Bart.in.l.ſi cui §.fin. ff.de accuſ Conrad.in pract.tit. de inquiſitione, num.22.Alciat.in cap. cùm non ab homine, nu.30.de iud.Couar.variar.lib.2. cap.9. num.7. & alij plures.

336 Prædicti verò doctores communiter exemplificant in fure, qui commiſit tria furta in diuerſis territorijs, quòd propter vltimum furtum poſſit ille grauius puniri, etiam pœna capitali, (licet ex ſe furtum abſolutè loquendo non ſit delictum capitale) ex mente Couar.citati Ant.Gomez. vbi ſupra nu. 7. & aliorum, ſed cum eadem vigeat ratio in crimine furandi, atque in cæteris; pari modo reſpectu cæterorum, poterit delinquens ob conſuetudinem delinquendi grauiori pœna mulctari. ita ibidem Farinac.nu.13. cum Iul.Clar.in pract. quæſt.39. verſ. pro complemento, & cum alijs.

337 Moderamen. tamen ſubiungit rectè idem Farin.num.14.ſequentibus verbis limita inquit, hanc quintam ampliationem, vt procedat quando reus reperitur in manibus Iudicis illius territorij, in quo eſt commiſſum vltimum delictum, quia tunc vera eſt concluſio, quod pæna venit augēda propter delicta commiſſa in alienis ter-
338 ritorijs. Vnde ſecus, ſi reperiatur in manibus Iudicis territorij vbi eſt commiſſum primum delictum; quia tunc non poteſt illius pœna augeri, propter delicta alibi commiſſa. Priora enim delicta aggrauant vltimum, ſed non poſteriora primum, ſecundum communem de qua Ant.Gomez.dict. tit.de furto, cap.5.num.9.verſ. ſed his non obſtantibus, ita ille.

339 Dein conſuetudo delinquendi valde nocet reo pœnes quodlibet Tribunal, etiā ſancti Officij, nedum in condemnando, ſed etiam in procedendo; lex enim non exiguam præſumptionem deſumit ex eo, quòd quis conſuetus delinquere, ſecundum text.in l.ſi cui §.1.ff.de accuſat. & in l.non omnes, §.a barbaris, ff de re milit. & ſecundum reg.ſemel malus, vbi Gloſ. de regul.Iur.in 6.cap.mandata, & cap. Scribam, de præſumptionibus Traduntque Marſil.in pract.§. diligenter num. 110. Alciat.in tract.de præſumptionibus, regul.2. præſumpt.7.nu.1.Maſcard.de probat.lib.1. concluſ.222.nu. 20. Menoch. de præſumpt. lib.5 præſumpt.32. numer.1. & Farin.dict. quæſt.23.num.20.& 21.

340 Qui num.22.ſeqq. cum Marſil.in pract. §.diligenter,nu.12.verſic.contrariam.partē Alciat. in dict. Regul.2. præſupt. 7. num.3. Menoh. de præſumpt. lib. 1. quæſtion. 89. num. 101. & cum pluribus alijs meritò addit id quod ſpectat ad noſtrum quartum librum ex tali præſumptione ſola nō deſumi iudicium ſufficiens ad torturam, benè tamen, ſi cum ipſa adſint alia adminicula. & tunc reo torto confitenti delictum grauior pæna infligi poteſt propter conſuetudinem delinquendi in eodem genere criminum, ſecus ſi hæc ſit in diuerſis delictorum generibus, vt cum multis docet, Farinac.num.30.

341. Liberatur verò à dicta præſumptione, & conſeguenter ab augmento pænæ reus, ſi probet quòd per triennium non commiſerit delictum. Nam ſi per totum hoc tempus, benè, & laudabiliter vixit, ceſſat præſumptio, quod ſemel malus, iterum præſumitur malus, ac proinde non cenſetur conſuetus delinquere: ſecundum textum in §.ſancimus, verſ.nequaquam, Vbi Ang. in authen.de Monach.ibi triennalis temporis teſtimonium, Traduntque Rom. conſil.236. nu.5.& 6. Alciat.Regul.2. præſump.7. num.3. Roland. conſil.63.num 12. Maſcard.de probat.lib.1.concluſ 222.n.22. & Faran.dict.quæſt.33.num 26.

342 Doctrina autem ſupra numer.339. tradita, ſic videtur moderari debere, quòd quamuis ſemel malus, ſemper præſumatur in futurum; non tamen ſic erit, vt de præſenti malus, præſumatur etiam malus fuiſſe in præteritum. Tenent Alc.de præſu.reg.2. præſumpt.7.n.30.verſic.4 intellige, Salic. in l.fin.C.de quæſtion. & Felin.in cap.Fraternitatis, de hæreticis, qui ponunt exemplum in Notario, qui de falſo condemnatus, quamuis non poſſit poſt condemnationem alia conficere inſtrumenta & confecta falſa præſumantur etiam ad pias cauſas; inde tamen non deducitur, quòd ante condemnationem facta præſumātur etiam falſa.

343 E contra alij, vt Maſcard de probation. lib.2.concluſ.1003.num.45.& ſeqq volunt ex vi text.§. fin.in Auth. de teſt.& l. is qui, C. de adult. quòd ex delicto præſenti oriatur aliqua ſaltem ſuſpicio circa præterita, licè non perfecta præſumptio: cum in dictis iuribus caueatur, quòd vidua fornicatrix præſumatur idem feciſſe viuente viro: & pro vtraque parte multa adducit Menoc. de præſumpt.lib.5.præſump.32. num.19.& ſeqq. ac proinde vtrumque probabile apparet.

344 Tandem certum eſt, quòd ſicut conſuetudo delinquendi facit vt diximus, augere pœnam, ita è conuerſo, qui non eſt conſuetus alias delinquere, debeat mitiùs puniri, iuxta text.in l.non omnes, ff de re milit.vbi dicitur in puniendis delictis habendam eſſe rationem anteactę vitæ, &
345 text.in Cap. eos, qui 1.quæſt.7. Vbi mitius proceditur contra Simoniacum, quem alias vità commendat conducit etiam pro hoc text.in cap.niſi ſpecialis, extra de offic.deleg.& ibi Bar.ac Panot.Tiraq.tract. de pæn.temper.cauſ.51. & cum alijs, quos citat Farinac.dict. quæſt.23.num.32.Atque hic Regulæ finis.

Digitized by Google

An ob multitudinem delinquentium, vel in-
certitudinem delinquentis pœna mitior,
aut grauior à Iudice, vel Inquiſi-
tore infligenda?

REGVLA CCCCXLI.

346 GEneraliter loquendo ratione mul-
titudinis delinquentium, crimi-
nis etiam maximi pœna eſt minuenda, ſi
iſta ſit capitalis, & ex ipſius impoſitione
multorum ſtrages ſequatur: Verùm non
eſt vtendum tali miſericordia cum illis, qui
maiori cooperatione delicti auctores exti-
347 terunt. Propter multitudinem item de-
linquentium contra fidem, augendæ po-
tiùs ſunt pœnæ; (excipe, niſi timeatur
ſcandalum magis nociuum) maximè con-
tra præcipuos eorum: Si autem tota ciui-
tas, aut oppidum, vel maior pars, inito
conſilio hæreſim amplectatur, Papa priùs
conſulto, condemnari, & deſtrui poteſt,
atque commercio, ac dignitate Epiſcopa-
li priuari debet, ſi impediat, ne hæretici,
aut eorum fautores capi, ac puniri valeât.
348 Tandem incertitudo delinquentium
minuit pœnam delicti ſiue arbitrariam, ſi-
ue ordinariam: huic tamen ſubijciuntur
ſimul multi, de quibus conſtat, fuiſſe ex
propoſito coadunatos ad patrandum cri-
men, etſi quis illud patrauerit, in particu-
lari neſciatur.

---

349 DOctrina huius Regulæ aliquantu-
lum longior ſolito, eo quòd cauſa
octaua minuendi, vel augendi pœnas de-
linquentibus, quæ per eam indicatur, duas
continet partes circa multitudinem, & in
certitudinem delinquentium valdè diuer-
ſas: coniungunt vtramque ſimul Docto-
res, præcipuè Farin. in Praxi crimin. tota
quæſt. 96. & de hæreſi, quæſt. 197. cuius nos
veſtigia ſequimur.
350 Quo ad primam, certiſſimum eſt ab-
ſolutè loquendo, quòd delinquentium
multitudo inducat diminutionem pœnæ,
præſertim capitalis, ne inde multorum
ſtrages proueniat. Text. in cap. vt conſti-
tueretur, & ibi Gloſ. in verb. ſtrages, diſtin.
50. item in cap. Latores, & ibi Gloſ. in verb.
multitudinem, de Cler. excom. miniſtran.
In cap. dilectus, il ſecundo, & ibi Gloſ. ac
communiter omnes, in verbo multitudo,
extra de Simon. ſicque docent Alber. in l.
ſi rixa, num. 3. verſ. quid enim ſi vna vni-
uerſitas, ff. ad l. Cornel. de Sicar. Aymon,
conſil. 224 num. 9. Tiraq. de pœnis temper.
cauſa 47. num. 1. & ſeqq. Clar. in pract. §.
fin quæſt 60. verſ. allegatur etiam, & cum
multis per eum relatis, Farinac. dict. q. 96.
num. 1.
351 Qui n. 4. cum citato Iulio Clar. & cum
alijs extendit meritò, vt habeat locum
etiam nullo exiſtente timore ſcandali in
populo; quod etiam voluit Gloſa in cap.
denique Sacerdotes, in verbo venia, di-
ſtinct. 4. cum ibi alternatiuè loquens di-
cat, ignoſcendum eſſe mitiori pœna infli-
cta propter multitudinem, vel ſcandalum:
ergo ſufficit multitudo ſine ſcandalo; cui
Gloſæ adhæret Tiraq. de pœn. temper. cauſ.
47. num. 14. Quidquid in contrarium di-
cant Felin. in cap. Dilectus, il 2. num. 2. de
Simon. & alij.
352 Dixi in Regula, *criminis etiam maxi-*
mi, quia ratio minuendi propter multitu-
dinem delinquētium, nempè ſtrages mul-
torum, parimodo procedit in maximis, &
atrocioribus delictis, atque in alijs non ita
atrocibus. Docent benè, (reiectis Felin.
citato, & Carer. in pract. tract de homicid.
§. 14. num. 2. contrarium ſentientibus,) alij
Doctores, præcipuè Farin. dict. quæſt. 96.
353 num 7. Ponuntque exemplum in crimi-
ne ſeditionis, & rebellionis, (quod maxi-
mum, & atrociſſimum eſſe delictum, dubi-
tari nequit) ac propter illud, exceptis præ-
cipuis ipſius patratoribus; de quibus di-
cam num. ſequenti, reliqui Seditioſi, & re-
bellantes mitiori pœna puniri debeant; ad-
ditque idem Farinac. caſuquo eſt dubium,
quòd Iudex ſemper in mitiorem partem
pro reo expedit, inclinet.
354 Nihilominus ex pluribus ſimul delin-
quentibus auctores delicti principaliores,
ſeù, qui in eo patrando plus alijs coopera-
ti ſunt ſine vlla commiſeratione, aut indul-
gentia rigoroſius puniendi. ita Iul. Clar. in
pract. §. fin. verſ. allegatur etiam, Angel. in
l. is, qui opem, num. 4. ff. de furt. Tiraq. de
pœn. temper. cauſa 47. num. 8. Aym. conſ. 24.
nu. 9. & cum alijs, quos allegat Farin. dict.
quæſt. 96. num. 8.
355 Petes quot homines faciunt multitudi-
nem, vt ob rationem dictam, ne ſequa-
tur eorum ſtrages, pœna delicti ſit minuē-
da? Reſpondet, & quidem benè idem Fa-
rin. num. 11. & 12. Quòd multitudo homi-
num, tametſi diuerſis reſpectibus diuerſo
modo capiatur, ſecundum ſubiectam ma-
teriam; ad hunc tamen effectum multi di-
cuntur *ſupra* 40. Ita videtur probare text.
in dict. cap. Latores, & ibi Gloſ. in verbo
multitudinem, in fin de cler. excom. mi-
niſtr. Gloſ. in cap. commeſſationes, in ver-
356 bo multitudine, diſtinct. 44. Vel dicas
hoc eſt Iudici arbitrarium, ſecundum Fe-
lin. in cap. dilectus. il 2. num. 3. verſ. qui au-
tem dicantur multi de Simon. hæc ille.
357 Sequitur de criminibus ſpectātibus ad
Sāctum Officium hæreſis videlicet, & apo-
ſtaſiæ contrarium omnino dicendum, qua-
liter propter multitudinem delinquentiū
pœnæ augeri debeant, maximè contra
principalis, & maiori conatu defenſores
errorum. ita Guindiſal. in tract. de hæreti-
cis, quæſt. 17. num. 3. Repertor Inquiſito-
rum in verbo Pœna, verſ. augeri autem;
Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 50. nu. 5.
& 6. Petrus Binsfeld. de confeſſ. malef. ad l.
multi, C. de Malefic. & Mathemat. vbi ipſe

ait, quòd delinquentium multitudo in crimine legum ſeueritati detrahere non debet. Et Farinac. de hæreſi, quæſtione. 197. num. 32,

358 Meritò tamen limitatur præcedens reſolutio in caſu, quando timetur ſcãdalum, quòd magis noceat, quia tunc propter multitudinem delinquentium contra fidẽ Catholicam, pœna minui debet. Docent ijdem auctores, præcipuè Decian. dict. n. 6. vbi ait, quòd pluribus in crimine hæreſis delinquentibus grauior pœna infligi debeat, niſi ex tali grauitate pœnæ timeatur de ſcandalo, quod magis noceat; nam tunc propter multitudinem pœna minuẽda eſt. Atque hanc limitationem admittit etiam Ant. Souſa lib. 3. Aphor. cap. 35. num. 3,

359 Nihilominus ipſe Souſa nu. 4. & 5 quòd ſequitur in Regula noſtra ſic paucis exprimit, ſi tota inquit, ciuitas, caſtrum, vel oppidum, aut maior pars conuocato concilio, in hæreſim incidat, poteſt condemnari, comburi, & deſtrui, conſulto tamen Summo Pontifice Decian. dict. cap. 50. n. 1.
360 & ſeqq. ita ille. Qui ſtatim ſubdit ſi ciuitas, inquit, aliqua impediat, ne hæretici, vel eorum fautores puniantur, capianturue, priuari debeat commercio, & dignitate Epiſcopali. Farin. dict. §. 1. num. 34. hæc Souſa cum atteſtatione Decian. & Farinacij,

361 Quoad ſecundam verò partem conſtat etiam certò, quòd regulariter ob incertitudinem delinquentis pœna ſit minuenda; quæ incertitudo diuerſimodè eſſe poteſt; primò ſi in ſubitanea rixa multorũ vtriuſque partis delictũ homicidij alicuius v. g. reperiatur commiſſum, tunc omnes à pœna ordinaria liberantur, & tantùm Iudicis arbitrio plectuntur. ita Marſil in l. ſi rixa num. 5. ff. ad l. Cornel. de Sicar. & in l. 1. §. Diuus Adrianus, num. 52. ff. de Sicar. Rom. conſil. 401. num. 2. verſic. his tamen. Tiraq. de pœn temper. cauſ. 63. num. 1. Clar. in pract. §. homicidium, verſic. alia etiam eſt defenſio, & cum alijs per eum citatis Farin. dict. quæſt. 96. num. 14.

362 Poteſt item contingere, quòd quis ambulans per viam fuerit occiſus, lapide pergrandi ſuper caput eius proiecto ex aliqua feneſtra, in cuius domo aderant multi; & ignoratur quis eorum illum proiecerit, omnes à pœna ordinaria excuſantur, non tamen ab extraordinaria, vt pecuniaria. ita Card. Zabar. in Clem. 1 num. 13. de homicid. Rom. loc. cit. Alber. in tract. ſtatut. par. 3. quæſt. 61. nu. 5. Carer. in pract. crimin. in tract. 2. de homicidio, §. quinto quæro, num 9 & cum alijs, quos refert ibidem Farinac. num. 15. & 16.

363 Similiter eximuntur à pœna homicidij ordinaria, & tantùm condemnantur ad extraordinariam Iudicis arbitrio plures exiſtentes in eadem Domo, ſi ibi reperiatur aliquis occiſus vno, vel multis vulneribus, & ignoretur à quonam taliter vulneratus fuerit. ita ibidem Albert. num. 4. Foller. conſ crim. diuerſ. 137. num. 12. lib. 1. & præter alios idem Farin. nu 19. & 20.

364 Verùm ſi conſtet multos fuiſſe ex propoſito, & præcedente tractatu coadunatos ad committendum delictum, puta homicidium, tametſi ignoretur, à quo, vel à quibus in particulari fuerit exequutum, omnes tenentur pœna eius ordinaria. Tradunt vt certum Gloſ. l. ſi in rixa, verſic. Nã ſi ex propoſito, & ibi etiam Bart. num. 1. ff. ad leg. Corn. de Sicar. Ant. Gome. de delictis tit. de homicidio cap. 3. num. 36. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 362. num. 25. cum ſeqq & præter multos, quos refert Farin. dict. quæſt. 96. nu. 72. penès quem plura legas, nobis dicta ſint ſatis pro vtraque parte Regulæ; quæ his terminatur.

Num excuſetur à pœna ob iuſſum ſuperioris quis delinquens, maximè contra fidem? An ſecus? Quid ſi metu, vel minis, coactus delinquat?

REGVLA CCCCXLII.

365 PRopter mandatum Principis, aut cuiuſuis Superioris nullo modo eximitur à pęna quiſquis delinquit in ijs, quę ſunt contra fidem, vel deciſionem Eccleſię, aut quę iure diuino, naturaliue pro-
366 hibita. Quin etiam non liberatur ab ea, ſi delinquat in prohibitis iure humano, Scripto, vel conſuetudinario, quando ſequitur inde graue damnum tertij; Secùs vbi nullum alicui fit præiudicium, aut
367 parum. Debet autem intelligi de atrocioribus delictis; non verò de leuibus, in quibus obediens Superiori nullam pęnam incurrit, imò & in atrocioribus probabile eſt, quòd non ordinariam, ſed ſolam arbi-
368 trariam incurrat. Debet item intelligi de certis delictis; ſecùs de dubijs, quæ ſi monitus de dubio Princeps, adhuc exequi iubet, executor non incidit in pœnam ordi-
369 nariam. Tandem omnino excuſatur, qui metu, aut minis ſuperioris coactus mandatum eius iniquum exequitur.

---

370 DE hac nona cauſa minuendi, vel relaxandi pœnam delicti, nempè quando committitur ob mandatum Principis, ſeu cuiuſuis alterius ſuperioris, copioſiſſimè tractant Doctores, in primis Farinacius in Prax. crim. quæſt. 97. per numeros 170. vbi nouem caſus diſcutit; primi diſcenſio in communi totam doctrinam noſtræ Regulæ continet; diſcuſſiones verò cęterorum in ſpecie reſpectu diuerſitatis perſonarum eandem doctrinam demonſtrant, ex quibus etiam nonnullos per modum illationis, vel leuiter attingemus.

371 Quòd Principi, vel Superiori iubenti obe-

obedictia præſtari debeat, nullus eſt, qui in
dubium vertat; cum ſacrilegij pœna mul-
ctetur nolens ei obedire. l. 1. C. vt dignit.
ord. ſerue. lib. 12. imò, & capitali, vt addu-
citur ex Scriptura Sacra, in cap. ſi quis de
maior. & obed. ibi, in lib. Regum legitur,
qui non obedierit Principi, morte moria-
tur: de quo benè Boſſ. in tit. de homicid.
num. 98. & exornat peculiari exemplo, cu-
ius meminit Iul. Clar. in pract. §. fin. qu. 60.
ver. ſolet dubitari, propè finem.
372 Nihilominus ſi Princeps, vel Superior
aliquod malum, ſeù iniuſtum præcipiat,
nequaquam eſt ei obediendum, & quiſquis
obedientiam ipſi præſtat, pro qualitate
rei præceptæ delinquit, & propter tale
præceptum non excuſatur à pœna delicti.
patet ex text. in cap. ſi Dominus, & in cap.
qui reſiſtit. 11. q. 3. Docent Gloſ. in dict.
cap. ſi quis de maior. & obed. vbi textum
illum, quòd qui ſuo Principi non obiedie-
rit, morte moriatur, dicit habere locum,
dummodo præceptum ſit iuſtum; Secùs, ſi
iniuſtum Marſil. in l. 1. nu. 121. ff. ad l. Cor. de
Sicar. Carer. in pract. in tract. de homicid.
§. Sequitur, ex quibus num. 16. Ant. Gom.
de delict. cap. 3. num. 42. & cum multis Fa-
373 rin. dict. quæſt. 97. num. 3. Quidquid in
contrarium aſſerant pauci, non audiendi,
niſi exponantur de caſu, quando eſt du-
bium, vt ſtatim dicam.
374 Prædicta autem doctrina maximè pro-
cedit in his, quæ opponuntur fidei Catho-
licæ, vt optimè expreſſit Ant. Souſa, lib. 3.
Aphor cap. 35. num 8. at in prohibitis, (in-
quit, Farinac. ibidem, num. 5.) à iure diui-
no, & à Sacris Scripturis. In quibus, quòd
nemo obedire debeat ſuo Superiori, ſiue
ſit Princeps, ſiue Præſes, ſiue Dominus, ſi-
ue Pater, ſiue Maritus, & non obediendo,
ſicut nullam meretur pœnam; ita è contra
obediendo malè faciat, & non excuſetur,
eſt text. in cap. ſi Dominus, 11. quæſt. 3. Vbi
propterea, quod tunc iubenti reſponden-
dū eſt illud Apoſtolorum: Obedire opor-
tet Deo magis, quàm hominibus, facit
text. in cap. non licet, diſtinct. 10. ita ille
cum alijs.
375 Pari modo ex vi eiuſdem text. cap. nō
licet, minimè obediendum vlli Superiori
præcipienti aliquid contra ea, quæ iniun-
guntur à iure naturali, delinquitque illi
obediens, & ratione talis præcepti à pœna
delicti non excuſatur, ita benè defendunt
Bald. in cap. cùm adeò num. 11. extra de
ſcript. Martin. de laud. in tract. de Princip.
quæſt. 28. Archid. in cap. reſcripta, num. 2.
verſ. ſi iuri naturali, 25. quæſt. 2. & cum re-
liquis per ipſum relatis dicta quæſt. 97.
num. 6. Farinac.
376 At non ſic in prohibitis ſolo iure
poſitiuo, ſiue ſcripto, ſiue conſuetudina-
rio; circa quæ Principi, vel Superiori man-
danti obediendum eſt, & ob tale manda-
tum obediens excuſatur à delicto, & con-
ſequenter à pęna, ſi inde nulli præiudiciū,
aut exiguum valdè infertur. Tradunt vt
certum Archid. in cap. reſcripto, n. 2. verſ.
aut alicui obeſt, 25. quæſt. 2. ſumpto ar-
gum. ex text. in l. 2. §. Si quid à Principe,
ff ne quid in loco publico, & in l. quoties,
C de precibus Imper. offeren. Bellam. in
dict. cap. reſcripta, num. 2. verſ. nulli, &
verſ ſi parum. Bald. in cap. cum adeò n. 11.
de reſcript. Farin. ibidem, num. 7.
377 Secùs verò erit, ſi agitur de graui præ-
iudicio tertij, nam tunc adeſt obligatio nō
obediendi iniuſto ſuperioris præcepto, &
quiuis obediens ſine dubio delinquit, pę-
namque delicti incurrit. ita ijdem aucto-
res Archid. in dict. cap. reſcripta, num. 2.
verſ. ſi multum lædit, & verſ. ſi autem non
contineatur, Bellam. ibidem, num 2. eod.
verſ. ſi multum, 25. qu. & Bald. in cap. cum
adeò, num. 11. verſ. ſi autem multum de
reſcript. quibus adhæret Farin. cit. num. 8.
378 Diſtinguendum tamen de delictis, cum
in leuioribus obediens Principi, vel Supe-
riori mandanti ab omni pœna excuſetur.
Obediens verò ei in atrocioribus, à pęna
ordinaria exemptus, arbitrio Iudicis pu-
nitur, Docent Tiraq. de pęn. temper. cauſ.
34. per totam. Iul. Clar. in pract. §. fin. q. 60.
verſ. ſolet dubitari. Ant. Gom. de delictis,
cap. 3. rubr de homicid. nu. 41. & cum alijs
379 relatis Farinac. ibidem num 9. Tametſi,
vt ipſe ait num. 10 verius crediderit Co-
uar. in 4. Decret. par. 2. cap. 7. §. 4. num. 7.
quòd in atrocioribus mandatum ſuperio-
ris non excuſet à pœna ordinaria.
380 Videtur tandem illud aliquantulum
inter Doctores controuerſum, an ſi man-
dato Superioris adiungantur minæ iniectę
ab eo, aut metus mortis inferendæ, niſi
mandatarius exequatur mandatum alicu-
ius v.g homicidij, ille omnino excuſetur?
Partem affirmantem, vti veram defendūt
multi, argum. text. in cap. miles, 23. qu. 5.
381 ibi. Miles cùm obediens Poteſtati, ſub
quo legitimè conſtitutus eſt, hominem
occidit, nulla ciuitatis ſuæ lege reus eſt
homicidij: Gloſ. in l. penult ff. ſi fam. fur. fec.
dicat Bald. cap. 1. §. iniuria, nu. 19. de pact.
iuram. firm. Iaſ. n. in §. ſi minus, nu. 17. In-
ſtit. de act. Tiraq. de pœn temper. cauſ. 36.
num. 2. Clar. in prac. §. fin quæſt. 60. verſ. ſo-
let dubitari. Iacob. de Graffi deciſ. lib. 2.
cap 64 num 11. par 1. & plures.
382 E contra partem negantem, quòd non
excuſetur, nec à pena capitali, etiam pro-
pter metum mortis, aut minas eius illatas
à Principe, ſeù ab alio Superiore tuentur
alij; præſertim Cagnol. in l. Vel non cre-
ditur, nu 9 ff. de regul iur. allegato ad hoc,
& perpenſo text. in cap. Sacris, extra quòd
met. cauſ. Adden. ad Decian. in l. is damnū,
§. eius verò num. 1. in verb. excuſatur, ff. eo-
dem, & præter reliquos, Couarr. in 4. De-
383 cretal. par. 4. cap. 3 §. 4. nu. 7. Vbi repro-
bata eorum ſententia, qui tenent, venia
eſſe dignum eum, qui mortis timore ali-
quod ex atrocioribus committit, maximè

iuſſu Superioris, addit, quòd, conueniat
potiùs mori, ac omnia extrema pati, quam
talia committere.
384 Has oppoſitas ſententias aliquo modo
in concordiam benè reducant, nonnulli,
quòd ſecunda negans procedat de foro in-
terno animæ, & quoad pœnam huius fori
ſpiritualem, aut æternam inferni, ſi non
pœniteat delinquens lætaliter ante mor-
tem. Prima verò affirmans quoad forum
externum, & quoad pœnam temporalem à
Iudice infligendam vel ſecùs. ita Farinac.
dict. quæſt. 97. nu. 13. cum Iacob. de Graffr.
loc. cit. num. 12. verſ. non tamen hæc proce-
dunt, & cum Menoch. de arbitrar. lib. 2. ca-
ſu 354. num. 1. & 18. Qui inde dictam ſen-
tentiam affirmantem probat; quia qui ne-
ceſſitate coactus delinquit, excuſatur à pœ-
na, c. Sacris de ijs, quæ vi, metuſq; cauſa, &c.
385 Quamquam circa hanc coactionem, de
qua Menoch. optimè diſtinguit Farinac.
ibidem num. 24. inter abſolutam, & condi-
tionatam, ac diſparem eſſe vtriuſque ra-
tionem, pluribus oſtendit; audi eius ver-
ba, & rem melius capies.
386 Limita, inquit, hanc ſecundam ſubli-
mitationem procedere in eo, qui delin-
quit non coactus abſolutè, & præcisè, ſed
conditionaliter, videlicet metu maiorum
malorum, ſi inquam, puniuntur aliqua pę-
na extraordinaria, quia ſcilicet coactè de-
linquunt; volunt tamen delinquere, & ſic
aliquo modo eorum concurrit voluntas,
licet coacta, & conſequenter peccant, arg.
text. in cap. quiſquis, 11. quæſt. 3. & cap. ſi
quis coactus, 22. quæſt. 5. & in l. ſi mulier,
§. ſi metum, & in l. metum autem, §. Sed
387 quod prætor. ff quod met. cauſ. Secùs au-
tem, quando quis delinquit præcisè, & ab-
ſolutè coactus, nulla prorſus eius volunta-
te concurrente, quando ſcilicet delinquẽs
nihil confert ſecundum proprium motum,
prout eſt quando mulier vim patitur ar-
gum eſt text. in l. ſi vxor §. ſi quis planè ff.
de adulter. cum alijs allegatis hac eadem
col. Tunc enim quia potiùs delinquendo
pati, quam agere videtur; hoc ideo excu-
ſat non ſolum à pœna ordinaria, ſed etiam
ab extraordinaria. Sic enim, & Iuribus,
& Doctorum, ac Theologorum auctorita-
tibus benè probat Tiraq. de pœn. cauſ. 36.
num. 4. & ſeqq. hæc ille.
388 Ex prædictis autem, vt iã ad caſus par-
ticulares deſcendamus, deducitur primò
quòd ob Principis, aut Superioris manda-
tum nõ excuſetur à pœna Iudex, ſi aliquid
iniuſtè agat, vt ſi aliquem ſuſpendere fa-
ciat, aut indebitè torqueat contra iuſti-
tiam. Text in cap. ſi Dominus, 11. q. 3 ita
Marſil. l. 1, n. 121. ff. de Sicar. Clar. in pract. §.
fin. quęſt. 60. verſ poteſt dubitari Baiard. ad
Clar. in addit. q. 64. num. 29. & cum pluri-
bus citatis Farinac. num. 25. & ſeqq. Vide
penès ipſum circa hoc nonnullas amplia-
tiones, & limitationes.
389 Deducitur ſecundò, quòd tametſi Iu-
dex ſæcularis tenetur obedire Iudici Ec-
cleſiaſtico, quando iſte pro executione ſuę
ſententiæ brachium illius implorat. iuxta
text. in cap. ſtatuimus, ſub fin. de maledic.
& in cap. 1. in fin. ac ibi Gloſ. & communi-
390 ter ſcribentes, de offic. ordin. Si tamen
ſentẽtia iudicis Eccleſiaſtici manifeſtè ap-
pareat nulla, aut de eius iniuſtitia notoriè
conſtet; Iudex ſæcularis debet ei non obe-
dire, & delinquit præſtando ipſi brachiũ,
nec excuſatur ob præceptum ab illo etiam
ſub excommunicatione iniunctum, copio-
sè oſtendit Farinac. dict. quæſt. 97. num. 89.
391 & ſeqq. citatis multis auctoribus. Limi-
tat ramen à num. 100. in cauſis criminali-
bus, maximè contra hæreticos, quòd non
obſtante iniuſtitia, aut nullitate manifeſta
ſententiæ, teneatur hanc Iudex ſæcularis
exequi ſi ab Inquiſitoribus fuerit ei man-
datum: de qua limitatione infra nos plu-
ra. Legatur regula 513. nu. 84. vbi clarius
hoc explicatur.
392 Tertiò deducitur, quòd licèt operarij
excuſentur laborando in fundo alieno ob
præceptum eius, qui illos conduxit, ſi igno-
rabant eſſe alienum, ſecundum Gloſ. in l. in
rem §. dignum, & ibi Bald. & Bart. num. 1.
Angel. num. 2. Fulgos. num. 4 ff. de rei ven-
393 dic. Secùs tamen erit ſi non ignorent, vel
ſaltem dubitent. maximè ſi illis denuntia-
tum, aut proteſtatum fuit, ne laborent in
tali fundo, ſed quod ab opere deſiſtant: nã
tunc ex huiuſmodi denuntiatione, & pro-
teſtatione iam præſumitur dolus, & mala
fides. ita Carer. in pract. in tract. de homi-
cid num. 5. Dec. in l. velle non creditur, n. 9.
ff. de regul. Iuris, & cum pluribus Farin.
num. 132. & ſeqq.
394. Quartò deducitur, quòd filius ſi de-
linquat ob mandatum Patris, aut matris
non excuſetur in atrocioribus delictis, vt
in homicidio, furto, & ſimilibus, text. in l.
fin. & ibi Gloſ. in verbo dignus, ff. de his, qui
not. in fam. & in l. liber homo la 2. in 1. Gloſ.
ff. ad l. Aquil. Tiraq. de pęn. temper. cauſ 34.
num. 1. Dec. conſ. 535. num. 3. lib. 4 & com-
395 muniter omnes. Excuſatur tamen in le-
uioribus iuxta text. in l. liberorum, § fin. &
ibi Gloſ. in verb. dignus, ff. de his, qui not.
infam. Docentque Salyc. in l. non ideo mi-
nus, nu. 7 & 9. C. de accuſat. Bart. in l. non
ſolum, §. ſi mandato num. 6. ff. de iniurijs.
Menoch. de arbitrar. qq. lib. 2. caſu 354. n. 41.
& Farin. num. 153. & 154.
396 Par item eſt ratio de vxore, ſi hæc de-
linquat ob mandatum mariti, quòd in gra-
uioribus non habet excuſationem, benè
in leuioribus. Sed quòd adhuc in atrocio-
ribus ſit mitius punienda; ita idem Fari-
nac. num. 151. cum Floria in l. liber homo,
la 2. num. 4. ff ad leg. Aquil & Ant. Go-
mez. de delict. capit. 3. rubr. de homicid.
num. 42.
397 Sed quid de pupillo reſpectu tutoris?
Audi Farinac. num. 152. ſic de illo loquen-
tem. Amplia, inquit, 111. vt, & idem ſit
in

in pupillo qui obediendo ſuo tutori, ſi delinquat, excuſatur in totum in leuioribus. In atrocioribus vero non in totum excuſatur, ſed mitiùs punitur. Probatur hæc concluſio ex generaliter traditis ſupra de filio, & ſeruo, & in ſpecie facit text. in l. ad ea quæ ff. de reg. iur. & voluit Ant. Gomez. de delict. cap. 3. rubr. de homicid. num. 42. vbi teſtatur alijs relatis de communi, nec diſſentit Petr. à Plach, in Epit. delict. c. 15.
398 num. 24. & 26. hæc ille. Nec eſt cur magis exprimamus illud, quòd attingit de ſeruo reſpectu Domini mandantis aliquid iniuſtum, cum ex vi iuris, l. ſeruus non in omnibus, ff. de act. & obligat. pari modo ſit diſtinguendum, quòd excuſetur in leuioribus, non verò in grauioribus. Vide ipſum Farinac. à num 126. vſque ad 170.
399 Tandem pro Coronide præſentis Regulæ, accipe id, quod paucis adducit Ant. Souſa lib. 3. Aphor. cap. 35. num. 10. Aſſerenti, inquit, ſe de Mandato Principis (vel cuiuſuis alterius ſuperioris) delictum commiſiſſe, non creditur, niſi probet, Menoc. de arbitr. lib. 1. quæſt. 76. num. 4 & ſeqq. hæc benè Souſa.

An propter ſexum muliebrem, aut propter ruſticitatem poſſit minui, vel relaxari pœna delinquentibus? An ſecus? etiam in Tribunali Sancti Officij?

REGVLA CCCCXLIII.

400 MVlieres vt plurimum ob ſexus fragilitatem à rigore pænę facilius excuſantur; quòd etiam locum habet in crimine hæreſis; excepto, ſi ab iſta cum pertinacia nolint reſilire, excepto item ſi delinquant contra ea, quæ à iure diuino,
401 naturali, vel gentium prohibentur. Dein, quamuis mulier, mitius puniatur, quando eſt dubium an doloſè deliquerit; vbi tamen conſtat de vero dolo, pænam ordinariam nequit effugere, & æque ac maſculus
402 puniri debet. Pari etiam modo diſtinguendum in homine ruſtico, quòd propter ruſticitatem excuſetur, maximè à ſuſpicione hæreſis, in ijs, quæ videntur eius capacitatem excedere, ſæcus in alijs, excuſatur item à dolo præſumpto; non à vero.

403 SVperſunt adhuc decem cauſę explicandæ, ob quas pæna delinquentibus minui, laxariue poteſt: eas omnes Farinac. neſcio cur, ſub eadem quæſt. 98. Equidem longiſſima numeris 180, compręhendit. Similiter Ant. Souſa illius veſtigia ſecutus earundem explicationem compendioſiſſimam vnico cap. 36. lib 3. Aphor. numeris 17. percurrit. Nos illius nimiam prolixitatem, & iſtius Aphoriſmicam breuitatem euitantes, ipſas benè Deo iuuante paucis Regulis binas, vnaquaque perpendemus.
404 Quod ratione fragilitatis fæminæ abſolutè loquendo Mulier delinquens ſit mitius punienda quam maſculus, patet ex iure per text in cap. Sicut dignum il 1. & ibi Gloſ. in verb. ſexus, extra de homicid. & in cap. indignantur 22. quæſt. 6. vbi dicitur, tanto grauius eos (ideſt teſte Gloſ viros in adulterij crimine) puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplo fæminas regere, item in l. quidquid §. ad filias C. ad leg. Iul. Maieſt. illis verbis; Mitior enim circa eas debet eſſe ſententia, quas pro infirmitate ſexus minùs auſuras eſſe confidimus, & in
405 alijs iuribus. Atque hoc pari modo procedit quoad vtru nque forum, vt notant expoſitores in dict. cap. ſicut dignum ac ex. D. Thom. D. Bonauent. Scot. & alijs Theologis per ipſum relatis docet copioſe Tiraquel. in tract. de pœn. temper. cauſ. 9. num. 1. quòd in pænitentia iniungenda fæminis ad muliebrem fragilitatem confeſſarius attendere debet. Ratio generalis pro vtroque foro, & potiſſima eſt, quia fœmina regulariter minùs habet rationis, & capacitatis, quàm maſculus, & conſequenter illa ex minori malitia delinquit, quàm iſte: ergo fæminæ mitior pæna, ſeu pænitentia infligenda, quam maſculo, ita poſt Boër. Abb. Sforz, Od. & alios, quos citat Farinacius dicta quæſtione 98. num. 1.
406 Exemplificatur à Doctoribus prædicta doctrina in diuerſis caſibus: hinc excuſatur Fæmina à ſcientia fabricationis falſæ monetæ in domo eius cuſæ; conſtat ex text in l. quoniam §. viduas ff. de fal. & tradit. ibid. Farin. num. 2.
407 Dein excuſatur mulier à pæna, ſi inuadat rem propriam propria auctoritate, putans id ſibi licere, iuxta l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, & tradunt Sforz. Od. de reſtit. in integr par. 1. quæſt 10 art. 2. ſub num. 3. & ſeqq poſt Bart quem allegat, in l. 1, num. 6. C. vnde vi, ac Farinac. ibidem, num. 3.
408 Eximitur etiā fæmina à pæna falſi propter ſcripturarum lacerationē, ita Maſcard. de probation. lib. 2. concluſ. 959. num. 6. in fine & 7. ex Menoch. per illum allegato in conſ 48. n. 18. in fine, & 19. lib. 1. ac Farin. n. 7.
409 Sed quid quoad rem peculiariter noſtri inſtituti, attenta ſexus fragilitate excuſantur ne mulieres à rigore pænę in crimine hęreſis? Benè reſpondent affirmanter Decia. in tract. crimin. par. 1. lib. 5. c. 37. tit. de defenſ. reor. num 63. cum Simanch. per eum allegato in Enchirid cap. 47. n. 19. Farin. loc. cit. num. 8 & Souſa dict. cap. 36. num. 1. Probatur eadem ratione, quia etiā quoad hoc hęreſis delictum, mulier minus habet rationis, & capacitatis, quàm ma-
410 ſculus; ergo mitius illa puniri debet. Secus tamen erit, ſi ipſa in hęreſi pertinax exiſtat, maximè ſi monita ab errore nolit reſilire; merito ſic limitant dicti auctores,
Decian.

Decian. Farinac. & Souſa; quia tunc talis ratio iam non valet.

411 Aliam item moderationem tribuunt dictæ doctrinæ Alex. in l. ſi quis id quod, nu.8 ff de iuriſd.omn.Iudic.Stephan. Lamberten. de Contract. eorum, Gloſ. 7. poſt num.8. Paris conſil.149.nu.20.lib.4 & Menoch.de recup.poſſ.remed.9.nu.19.& ſeqq. nempè quod fœminæ non excuſentur in ijs, quæ à iure diuino, naturali, & gentium prohibita extant, videturque ita deduci clarè ex textu in l. ſi adulterium §.1.ff. ad leg.Iuliam de adulter. cum ibi diſponatur, vt in adulterio commiſſo mulieres nullam habeant excuſationem, & ſimiliter in inceſtu iure gentium vetito eaſdem ſubeant pœnas, quas ſuſtinent maſculi.

412 Quãuis autem dictæ moderationi obſtet, quòd ratio adducta, ob quam mulier punitur mitiùs, quia minus rationis habet, ac proindè minùs delinquit, parimodo militet in prohibitis à Iure gentium, naturali ac diuino, & quidem in homicidio, quod vt patet, omni iure prohibetur, eſſe habendam rationem ſexus innoteſcit ex text. in

413 cap.ſicut dignum extra de homicid. (Niſi fortè quis dicat, eſſe ibi ſermonem de pœnitentia à Confeſſario iniungenda, non de pœna inſligenda à Iudice fori externi) Nihilominus perſiſtit Farinac. dict. quæſt. 98. num. 14. in moderando doctrinam traditam maximè, circa delicta atrocia, audi eius verba.

414 Vtcumque ſit, inquit, difficile eſſet in practica prædictam declarationem obtinere, prçſertim quando delictũ eſſet atrox. Tunc enim memini alias nobiliſſimam matronam in vrbe decapitatam pro eo, quod aliam mulierem occidi mandauerit, prout occiſa fuit, & ſic etiam ſcio illinc ad aliquos annos alteram mulierculam vilis conditionis fuiſſe ſuſpenſam, pro eo quod virum ſuum veneno necauerit. & vide quæ dixi infra in tit. de homicid. quæſt.119.num 19. hæc Farin.cui adhæreo.

415 circa ea verò, quæ ſunt iuris poſitiui, cùm mulier non dolo, ſed per ſimplicitatem deliquiſſe præſumatur, nec in dubio ſit præſumptio doli contra eam, ſecundum l. vbi ff de eden.venit tunc excuſanda, & mitiùs punienda. Quòd ſi in vero dolo deprehendatur, & appareat manifeſtè, eam doloſè deliquiſſe, nullo modo debet excuſari, ſed poteſt ſicut maſculus puniri. Vtrumque docet Farinac. dict. quæſt.98 n.16. & 17. cum Bald.in l.quicunque num.17.C. de ſeru. fugit. Tiraq. de leg.connub.par.9.

416 num.51. & cum alijs. Tametſi fœminæ aliquando magis ſint vulpinæ, & fraudulẽtæ, quàm maſculi: ſed nõ intelligitur, quòd aliquid in fraudem legum fecerint teſte eodem Farin.num. 18.

417 Quòd item homines ruſtici ſimiliter ob ruſticitatem ſint excuſandi, & mitiùs puniendi; tradũt vt certum Gloſ.per text. in l. ſi quis id, quod, §.1. in verbo, vel ruſticitate, ff. de iuriſd. omn.Iudic. Alex. ibidem num.10. Decian.nu.32.verſic. Secunda cauſa eſt Bald. conſil. 229. in fin. Sforz. Odd.de reſtit.in integr.par.1.quæſt.9.n.59. & cum multis relatis Farinac. dict. qu.98. nu. 19. & ſeqq. Ratio eſt, quia ruſticus non ex dolo, ſed per ſimplicitatem delinquere præſumitur iuxta text. in dicta l. ſi quis id quod, verſ. doli mali, ff. de iuriſdict. omn. Iudic.

418 Placet tamen limitatio, quam dictæ doctrinæ nonnulli aſſignant, nempè quòd cùm in eodem homine poſſint ſimul reperiri ruſticitas, & ſagacitas, Iudicis arbitrio relinquatur, an homo ruſticus per ſimplicitatem, vel per malitiam deliquerit? & conſequenter, an excuſandus à pœna ex parte, vel ſecus? ita cum Flot.de in lit. iuran.§ 11. num.8.in fin. verſ. ſed ego Ioan. Bapt.de vſur.comment.2.num. 4. & cum Menoch.de præſumpt.lib.3.præſumpt.122. num. 40. & ſeqq. Farinac. dict. quæſt. 98. num. 33.

419 Diſtinguendum item parimodo, quòd licet ruſticus excuſetur, delinquens in ijs, quæ ſunt ſolius iuris poſitiui, cùm tunc ex ignorantia deliquiſſe præſumatur, ſi tamen delictum committatur à ruſtico contra prohibita à iure diuino, naturali, aut gentium, vel etiam poſitiuo fundato in ratione naturali, nullam in tali caſu excuſationem à pœna habet. ita Gloſ.& Doctores in l.2.C.de in ius vocan.§ notandum. Alber. in l.venia, num.1.C.eodem. Tiraquel. de pœn.temperan cauſ.11.num.7.Sforz.Odd. de reſtitut. in integr.par.1.quęſt.9.num.4. Menoch de recuper.poſſ.remed.9.num.18. & de arbitr. qq. lib. 2. caſu 194 num. 32. multiſque citatis Farinac. dict. quæſt. 98. & 50. ob rationem oppoſitam, hoc ſecundum.

410 Hinc ruſtici (id, quod ad rẽ noſtram magis facit) & ſimplices excuſãdi ſunt ſæpius à præſumptione hæreſis, maximè in ijs, quę videntur eorum capacitatem excedere, & moniti animo pertinaci errorem non defendunt, ſed ſtatim Eccleſiæ iudicio ſe ſubmittunt.iuxta cap.dixit Apoſtolus, in verbo pertinaci, 24. quæſt. 4. & iuxta doctrinam Innoc.in cap.firmiter de Summa Trinit.& fid. Cathol. quem referunt Bald. &

421 alij adhærentes ei. Quamquam meritò Albert. de agnoſcend. quæſt.23.n 6. & 70. affirmat doctrinam Innoc.debere intelligi cum limitatione, quod nõ habeant locum excuſationis ruſtici in rebus fidei manifeſtis, non excedentibus ipſorum capacitatem. ita cum illo Farinac. dict. quæſt. 98. num. 43. & 44 Vbi ponit exemplum in ruſtico, qui viuente adhuc prima vxore, ducit ſecundam, quia iſte error contrà fidem eſt valdè notorius, vtrumque etiam tenet Souſa lib.3.Aphor.cap.36.num 2.

422 Qui nu 3.addit id, quo claudimus Regulam noſtrã, nempè quòd ruſticus excuſetur à dolo præſumpto, non tamen à vero,

rò, quando hoc innoteſcit, ita cum Menochio de recuper. poſſeſſ. remed. 9. num. 23. ac de arbitrar. lib. 2. caſu 194. nu 17. & ſeqq. & Farinac. dicta quæſt. 98. n. 46. & 47. apud quem plura videas, quæ iam ex traditis de muliere, patent.

423 Non tandem ommittam id, quod vltimo loco proponit Farinac. ibidem nu. 61. pro maiori intelligentia eorum, quæ diximus de excuſatione hominis ruſtici, accipe propria ipſius verba.

424 Limita VIII. inquit, vt in omnibus caſibus, in quibus ruſticus excuſatur, id vtique intelligendum ſit, vt excuſetur à pœna ordinaria, non autem ab extraordinaria, ſecundum Alber. in l. ſi quis, id quod, num 5 in diſcurſu, ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. vbi pariter, quòd nõ excuſat à pœna leuis, vel leuiſſimæ culpæ. Sequitur ibi Curtius Iun. num. 36. verſic. Sed hic cadit neceſſaria dubitatio, vbi alios refert concordantes, Tiraq. de pœn temper. cauſ. 11.

425 num. 2. Vbi reddit rationem, quare ruſticus non omnino excuſetur, quia ſcilicet, licet minus peccet, peccat tamen: Quamuis quandoque ei parcatur. Ex iuribus ibi per eum relatis. Menoch. de arbitr. qq. li. 2. caſu 198. num. 38 Magon. deciſ. lucen. 42. num. 15. Burſar. conſil. 405. nu. 47 lib 4. hęc Farinac. cum atteſtatione plurium auctorum, quæ mihi placent.

Delinquens ſomni, aut amoris cauſa etiam contra fidem mitiori ne pœna? an potius grauiori mulctandus.

REGVLA CCCCXLIV.

426 SI quis dum dormit aliquem offendat, aut quouis alio modo delinquat, nullam vt plurimum pœnam incurrit, etiam ſi ante ſomnum vigilans offenſo iratus fuerit, & offendere eum curauerit.

427 Secùs tamen, ſi de commiſſo tunc delicto poteſt ipſi dormienti culpa aliqua imputari, vt ſi data opera Somnum vt medium proportionatum ad offendendum, aut delinquendum adhibuit; vel ſi euigilans delictum in ſomno, maximè contra

428 fidem patratum ratificauit. Dein, qui ex nimio amoris impetu delinquit, etiam in materia ſortilegij, idolatriæ, & hæreſis à ſuſpicione contra fidem, & à rigore pœnæ excuſatur, ſecùs ſi ceſſante tali impetu delictum committat.

---

429 SEquitur duodecima cauſa minuẽdi, relaxandi, aut non remittendi pœnam delicti, videlicet ſtatus dormiendi, in quo ſi aliquem dormiens occidat, aut vulneret, vel aliud quoduis crimen committat, regulariter nullo modo punitur. Patet ex text. in Clement. 1. de homicid. & ibi docent Cardin. Zabar. num. 8. in 6 quæſt. Anchar. n. 3. Imol. num. 1. & 7. & alij communiter, qui æquiparant dormientem furioſo iuxt. cap. maiores, in fin. verſ. dormientes autem, & amentes, de Baptiſ & eius effect. æquiparant etiam mortuo, vt oſtendit copioſè Tiraquel. de pœnis tẽper. cauſ. 5. num. 2. & ſeqq. & cum eo Farin. dict. quæſt. 98. num. 63. & 64.

430 Ratio autem potiſſima prædictæ doctrinæ hæc ab omnibus aſſignatur, quia vitio naturali parcendum eſt. L. fluminum, §. vitium, ff. de damn. inf. & l. probrum, ff. de verb ſignif. cum in eo ſtatu dormiendi delinquens nequaquam peccet: de quo lege Couarr. in Clemen. 1. in 3. par. relect. nu. 7. de homicid. Petr. à Plach. in epit. delict. lib. 1. cap. 31. num. 3. verſ. quo fit dormientem minimè peccare, & alios præcipuè Theologos id pluribus comprobantes.

431 Hinc infertur, quòd ſi quis, dum dormit, aliquem occidat, vel mutilet, non incurrat irregularitatem, ex vi textus ad litteram in dict. Clemen. 1. de homicid. Atq; propterea ibi fit æquiparatio dormientis cum furioſo, & infante, vt benè notarunt ibi Zabar. num 8. in 6. quæſt. Boniſ. de Vital. num. 20. & ſeqq. ac Marian Socin. in cap. ad audientiam, num. 51. de homicidio.

432 Prædicta autem locum habent, quamuis qui in ſomno aliquem occidit, aut offendit, priùs vigilans contra occiſum, vel offenſum ira magna efferbuerit, & occidere, aut offendere deſiderauerit, atque poſteà dormiens, & ſomnians de tali deſiderio, hac phantaſia commotus ad effectum occiſionis, vel offenſionis proceſſerit, haud quaquam pœnam irregularitatis, nec aliã incurrit. ita Couarr. in dict. Clemen. 1. 3. par. relect. num. 6. verſ. poteſt autem contingere. Imol. ibidem num. 7. Marian. Socin. in cap. ad audientiam, num. 54 de homicid, & cum alijs relatis Farin. dict. qu. 98. num. 69.

433 Si verò occidenti, aut offendenti aliquem, vel quouis modo delinquenti dum dormit culpa criminis aliqualiter imputari poteſt, non excuſatur omnino à pœna, ſed pro qualitate culpæ punitur; v. g. ſi iam aliàs dormiendo occidere aliquem, aut vulnerare, vel aliter delinquere expertus eſt, videtur eſſe in culpa, niſi prouiderit adhibita diligẽtia, anſam delinquendi abſtulerit. Oſtenditur ſumpto argumento ex text. in l. ſi putator, ff. ad leg. Aquil. & in l ſi ſeruus ſeruũ, §. ſi fornicarius, ff. eodem; Docentq; copioſè Tiraq de pœn. temp. cauſ. 5. nu. 10. Carer. in pract. tract. 3. de homicid. §. 4. n. 2. Ant. Gomez. de delict. cap. 1. n. 74. & cum multis relatis Farinacius, dicta quæſt. 98 num. 70. & 73.

434 Similiter imputatur aliquo modo culpa patri, aut matri, vel nutrici, &c. ſi dormiendo, aut voluendo ſe per lectum, abſque debita cura, & cautela, infantem lactentem ſuffocarint, Cùm autem tale infan-

ſanticidium,ſine dolo caſu contigiſſe appa-
reat,pœna tantum extraordinaria arbitrio
Iudicis ſuffocati infligenda; imò nulla, ſi
conſtet, quòd cura,& cantela debita fuerit
adhibita. Cum Bonif. de Vital. in Clemen.
1. n. 23. de homicid. & cnm Ant. Gomez.
variarum reſolut. tom. 3. cap.3. de homi-
cid. nnm.19. tradit benè Farin. dict.quæſt.
98.nu. 72.
435 Pœna verò ordinaria mulctandus ille,
de quo ipſe Farinac. nu.74. ſici limitata 11.
inquit,in eo,qui dedita opera obdormiuit,
vt derelinqueret, exemplum in eo, qui
ſciens in ſomnijs delinquere,& ob id ſom-
no vtatur tanquã inſtrumento liberæ ma-
litiæ ad executionem mali ab ipſo vigilan-
te deliberati, ita vt per ſomnum,vt inſtru-
mentum exequatur præcogitatum ſcelus,
tunc actus in ſomno contingens peccatum
436 eſt. Et pariter ſi quis vigilans iraſcitur
contra aliquem,& demùm ſomno dat ope-
tam, vt aliquem occidat vel offendat dor-
miendo; vtique hoc caſu nullam merebi-
tut excuſationem ſequutiq; homicidij,&
offenſionis reus erit ſecundum Bonif. de
Vital. in tit. de inſult. & percuſſ. in fin. nu.
48. verſ. niſi dolo,&c. in tract. de homicid.
§. quarto ad inſtar furoris, nu. 2. quos in
propoſito benè refert & ſequitur Couarr.
in Clemen. 1. in 3. par. relect. in init. nu.7.
in fin. verſ. hac verò in parte de homicidio
hæc Farinac. & egregiè quidem.
437 Certum denique eſt, quòd nullatenus
excuſatur à pœna,quicunque dormiens de-
linquit ſi excitatu iam in ſomno delictum
ratificat maximè in criminibus contra fi-
dem;quod peculiaritèr ſpecificat Ant. Sou-
ſa dict. cap. 36. lib.3. Aphor. n 5. allegans
Menoch. de arbitr. qq. lib.2. caſu 327.n.8.
& Farin. dict. quæſt. 98. nu. 75. qui ibi lo-
quitur in Communi,& hoc ſufficit ad con-
firmandum Souſę ſpecificationem,quæ mi-
hi vera eſt.
438 Decima tertia cauſa mitigandi,aut re-
mittendi pœnam eſt amor; cum hic furori
& ebrietati æquiparetur, iuxta tex. in cap.
cum in iuuentute extra de præſump. & §.
fin ibique Gloſ. in verbo bacchata Inſtit.
439 de ſucceſſ. ſublat. Cum itaque ſit locus
excuſationis pro ebrijs, & furioſis, vt vi-
dimus ſupra,ſimiliter erit, pro delinquen-
tibus ex vehementi amoris impetu,ſaltem
ad effectum,vt mitiùs puniantur: ita Iul.
Clar. in pract. §. fin. quæſt. 60.n.7. Oldrad.
conſ. 210. nu. 14. Menoch. de arbitr. qq.
lib. 2. caſu 328. nu. 1. & cum pluribus re-
latis per ipſum Farinac. dicta quæſt.98.nu.
77. & ſeqq.
440 Peculiariter mitiùs agendum cum ſor-
tilego, qui cum impetu amoris cõficit ſor-
tilegia dæmonum inuocat,&c.ad excitan-
dum in aliqua perſona amorem turpem.
Tenent idem Clar. vbi ſupra verſ. eſt & a-
mor. Tiraq. de pœn. temper. cauſ. 4. nu. 3.
Fran. Monal. Conſil. 101. Menoch. loc. cit.
nu. 2. & Farinac. ibidem nu.81. & 82. poſt
Olbrad. in dict. conſ. 210. vbi refert. Ca-
ſum cuiuſdam Ioan. de Partinaco, ſortile-
gi, cuius cauſa de mandato Papæ Ioann.
12. agitata fuit, & de conſilio eiuſdem Ol-
drad. cum ipſo mitiùs actum.
441 Sed videamus tandem quid cum Sim-
manc. magis in particulari circa delicta
hæreſis, & idolatriæ ſentiat idem Farinac.
En eius verba. Amplia 11. inquit, in cri-
mine hæreſis, prout tradit Simanc de Ca-
thol. inſtit. tit. 17. rubr. defenſ. reor. num.
42. & ſeqq. vbi, quòd ſi quis amoris furo-
re, aut zelotypia, aut deſperatione cor-
reptus verba dixerit hæreticalia, defendi
non nunquam poterit, ne hæreticus eſſe
credatur, excuſandusque ſit, quod talia
dixerit potius vt ebrius, quàm vt hæreti-
cus, & ſic, vt ebrius puniendus ſit, & non
442 vt hæreticus. Idem affirmat in eo, qui
nimio inſaniens amore ſuæ amaſiæ imagi-
nem adoraret, aut aliqua emitteret verba
quæ idololatriam ſonarent. Eſt enim in-
quit, ibi Simanch. proprium eius, qui ve-
hementer amat, vt horreat, & metuat, ac
deinde ſuam Inſpiciens dilectam eam tan-
quam Deum adoret, & niſi vereretur ſe
inſanum apparere, eidem amatæ, non ali-
ter quam Deo ſtatuam faceret, ita ille,
num. 83.
443 Quòd ſi quis ceſſante iam amoris im-
petu, adhuc in præmeditato delicto com-
mittendo proſequitur cum plena delibe-
ratione, nullo tunc modo videtur excu-
ſandus, cum Simanch. dict. tit. 17. num. 45.
tradit ibidem Farinac. num. 91. & 92. quem
videas. Atque hic Regulæ finis.

---

*Ob nobilitatem, aut peritiam in arte Delin-
quenti etiam contra fidem, minuen-
dane, vel relaxanda pœ-
na? An ſecus?*

REGVLA CCCCXLV.

444 NObilitas non excuſat à pæna, nec
eam minuit, quando hæc tam in
crimine hæreſis, quàm in quibuſuis alijs
eſt iam vniformis, & à lege, vel ſtatuto ta-
445 xata. Minuitur verò pæna corporalis,
ſeù permutatur, ſi nobiles delinquentes
arbitrio Iudicis ſint plectendi: ſed iſta pæ-
næ diminutio, vel permutatio non habet
locum, vbi delictum, ob delinquentis no-
bilitatem grauius redditur; vel ob quali-
tatem delicti priuilegium nobilitatis amit-
446 titur. Ob inſignem item artis peritiam
in totum, vel ex parte excuſatur quis à
pæna delicti, (dummodo hoc non ſit ni-
mis famoſum) conſulto prius ſupremo Prin-
cipe, & talis peritia quindecim teſtibus de-
bet probari.

---

447 CIrca Decimam quartam cauſam mi-
tigandi, vel augendi pœnas, vide-
licet

licet ob nobilitatem, non nihil attingo ex multis, quæ Doctores copioſe adducunt præcipuè Farinac. dict. quæſt. 94. à num. 93. vſque ad 133. multoties ampliando, & limitando Doctrinam traditam vt ſolet in diuerſis caſibus.

448 Prima pars noſtræ Regulæ quòd propter nobilitatem nullo modo exemptus ſit delinquens à pęna, quoties hæc extat vniformis, & taxata per legem, vel ſtatutum vt certa defenditur à Bald. in l. nemo clericus n. 1. in 4. notabil. C. de ſumm. Trinit. & fid. Cathol. à Salyc. in l. ſeruos n. 4. verſ. aduerte, an lex, C. ad leg. Iul. de vi publicè, vbi dicit, quòd ſi pœna eſt determinata à lege ſerua legem, niſi ex aliqua alia iuxta cauſa præterquam ratione dignitatis, velles pœnam augere, vel minuere, iuxta terminos l. & ſi ſeuerior, C. de his, qui notan. infam. item à Tiraquel. de pœn. temper. cauſ. 31 num. 34. & ab alijs, quos citat, & ſequitur Farinac. ibidem num. 131. Oſtenditur indè, quia in huiuſmodi pœnis vniformibus, & taxatis à lege, vel ſtatuto, non eſt habenda ex vi iuris diſtinctio perſonarum, ergo nobilitas non excuſabit.

449 Hoc autem cenſetur verum, tum in alijs criminibus, circa quæ ſpecificat Tiraquel. de pœnis temperan. cauſ. 31. nu. 1. & ſeqq. tùm in crimine hæreſis, vt peculiariter exprimunt Ant. Souſa lib. 3. Aphoriſ. cap. 36. num. 7. & cum auctoribus citandis Farinac. ibibem, num. 122. audiamus eius propria verba.

450 Limita VIII. inquit, in crimine hæreſis, in quo nobiles non puniuntur mitius, Arch. in cap. qui contra, num. 1. 24. qu. 1. vbi quòd pro tali crimine reus ſiue ſit clericus, ſiue laicus, deponi debet ab omni dignitate, per illum text. & alia iura ibi per eum allegata, Felyn. in cap. Paſtoralis, n. 3. in 6. & 7. Fallen. de offic. delegat. & in cap. cum quidam, num. 5. poſt medium verſic. quintus eſt, de iureiur. Tiraquel. de pœnit. temper. cauſ 31. num. 25. Foller. in practic. crim. Canon. cap. 16. nu. 17. verſic. item dignitas, il 1 ita ille.

451 Cenſetur item magis verum idem in quonis crimine, quando leges, vel ſtatuta expreſsè diſponunt, vt nobiles, ſi delinquãt, non mitius, ſed grauius puniantur. Et quidem, quod huiuſmodi leges, & ſtatuta ſeruari debeant, meritò affirmauit Salyc. in l. 1. num. 26. in fin. verſ. & quæ hic C. de rapt. virg. cui relato adhærent Tiraq. de pœn. temper. cauſ. 31. numer. 26. & Farinac. ibidem num. 132.

452 Nihilominus quoad ſecundam Regulæ noſtræ partem, quando agitur de infligenda pœna corporali arbitrio Iudicis, ſi reus ſit nobilis, vel in dignitate conſtitutus, nullum dubium, quòd debeat mitius puniri, vel pro pœna corporali, vt fuſtigationis triremium, &c. pecuniariam, vel aliam aſſignandam eſſe. Facit pro hoc textus in l. Pædius, ff. de incend. ruin. & naufr. ac in l. aut damnum 9. in miſterium, ff. de pœn. & in cap. qui contra 24. quæſt. 1. Tradunt ibi Gloſ. in verb. ignobiles. Couarr. variar. reſol. lib. 2. cap. 9. num. 3. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 60. verſic. prodeſt etiam. Roland. conſil. 63. num. 15 & ſeqq. ac cum pluribus per ipſum relatis Farin. dict. q. 98. num. 102.

453 Excipiuntur tamen duo caſus, in quibus nobiles non mitius puniuntur, quando pœna corporalis eſt arbitraria; primo ſi delicta ab eis commiſſa propter nobilitatem, & dignitatem augeantur, aut ſi à iure maiora reputentur in nobilibus, & dignioribus, quàm in alijs ignobilibus & minus dignis, ita Bart. & Alberic. in l. quędam, ff. de pœn. Gloſ. in l. fruſtra, C. de re milit. Tiraq. de pęn. temperan. cauſ. 31. numer. 7. & ſeqq. Cæpoll. conſil. crimin. 39. num. 25. Foller. in pract. crimin. canon. cap. 16. num. 15. & cum multis per ipſum relatis Farin. dict. qu. 98. num. 113.

454 Secundo ſi delictum ab homine nobili patratum tale ſit, vt propter ipſum amittatur priuilegium nobilitatis, ſeu prorſus nobilitas ipſa: imò quo nobilior, & dignior eſt perſona, eo grauius puniri debet, etiam pœna corporali quando committit delictum, quod in contumeliam, & dedecus nobilitatis, & dignitatis redundat. Text. Clarus in l. quædam, & ibi notant Bart. & Alberic. ff. de pęn. Salyc. in l. nemo clericus, num. 3. verſic. dic ergo, C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. Alciat. num. 12. Tiraquel. de pœn. temper. cauſ. 31. num. 17. & ſeqq. Foller. in pract. crimin. canon. c. 16. num. 15. ac cum alijs, quos ipſe refert, Farin. dict. quæſt. 98. num. 113. & 114.

455 Varia exempla in diuerſis delictorum ſpeciebus adducunt auctores, præcipuè in tribus, primò in delicto proditionis: nobiles enim proditores quòd nõ mitiùs debeãt puniri, quàm ignobiles, & vbi crimen fuerit capitale, quod furca ſint ſuſpendendi ſicut alij, affirmant Bald. in cap. cum quidam, num. 3. de iureiuran. & Felyn. in cap. paſtoralis, num. 3. de offic. deleg. vbi addunt, quòd in Regno Franciæ in crimine proditionis, & ruptæ fidei Magnates, & nobiles in altioribus furcis ſuſpenduntur. Affirmant etiam Couarr. variar. reſolut. lib. 2. cap. 9. num. 4. & cum alijs per eum relatis, Farin. dict. quæſt. 98. num. 115.

456 Similiter in crimine furti, cum hoc in magnum dedecus, & exectandam contumeliam nobilitatis reſultet: propterea ſi nobilis illud patrauerit non minus, quàm ignobilis puniendus eſt. ita Iul. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 69. num. 20. verſ. prodeſt etiam, & Afflict. in conſtit. term. vitæ, n. 49. verſic. benè tamen pro furto, ibi affirmans, quòd generaliter in crimine furti non fiat perſonarum diſtinctio inter nobilem, & ignobilem, ſed quiuis pro eo debeat furca ſuſpendi, ſecundum text. in dict. l. quædam,

ff. de

ff. de pœn. & in cap. 1. § ſi quis quinque, de
457 pac. vt citat Farin. ibidem num. 117. Qui
illis adhæret; cum moderatione tamen, aſ-
ſerens, quòd diſpoſitio Iuris debeat ali-
quam recipere interpretationem à con-
ſuetudine, cùm alicubi conſuetum, vt in
caſu furti, pro quo ignobiles ſuſpendun-
458 tur, nobiles decapitentur. Benè verum
eſt, inquit ille, quòd latrones, & viarum
graſſatores, quamuis nobiles, furca ſu-
ſpenduntur, ſicut alij ignobiles, prout be-
nè aduertit Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 9.
num. 4. ſub verſic. quinto, & c ad finem. ita
ille, & rectè quidem,
459 Qui nu. 118. ſic proſequitur. Limita VI.
inquit, in crimine falſi, in quo nobiles mi-
tiùs non puniuntur, Gandin. poſt Odofr.
quem allegat in tit. de pœn. reor. num. 39.
ver. Fallit. ſecundũ D. Odofredum, allegat.
text. in l. presbyteri, C. de Epiſc. & Cler. Ti-
raquel. de pœn. temper. cauſ. 31. num. 23.
& ſeqq. vbi pluribus exornat, Foller. in
pract. crim. canon. cap. 16. num. 17. Hippol.
Rimin. conſil. 245. nu. 78. & ſeqq. lib. 3. vbi
benè comprobat hanc concluſionem, &
ſubdit etiam, quòd propter periurium, &
falſum teſtimonium amittatur nobilitas.
hæc ille, quæ approbo.
460 Sequitur decima quinta cauſa mitigã-
di, aut remittendi pœnas, nempè ob ex-
cellentem delinquentis peritiam, aut ce-
lebre eius artificium, Vnde reipublicæ
maximum proueniet commodum. Eſt cer-
ta & communis omnium doctrina; & ad
probationem eius adducitur text. in l. ad
beſtias, ff. de pœn. vbi ſic habetur. Si eius
roboris, vel artifitij ſint, vt digniùs Popu-
lo Romano exhiberi poſſint, Principem
conſulere debet. Et tradunt Tiraquel. de
pœn. temper. cauſ. 50. num. 1. Couar. var. re-
ſolut. lib. 2. cap. 3. num. 6. Clar. in pract. § fin.
quæſt. 60. num. 21. verſic. pariter etiam, &
Farinac. ibidem, num. 134. cum multis per
eum relatis; qui vnanimiter concludunt,
quòd ob hanc cauſam delinquenti pœna,
aut in totum remitti debeat, aut ſaltem
minui.
461 Circa conditionem de conſulendo
Principe, eſt nonnulla controuerſia inter
auctores, ex quibus aliqui, vt Couarr. loc.
cit. cap. 9. num. 6 volunt abſque tali con-
ſultatione propter peritiam, & excellen-
tiam perſonæ poſſe à Iudice pœnam ordi-
nariam minui, ſeù in mitiorem commuta-
462 ri. Aliqui vero, vt Ant. Gomez de de-
lict. cap. 13 rubr. de tor. reor. num. 36. verſ.
tertius caſus eſt, id iudici omnino negant
ex vi text. allati in l. ad beſtias.
463 Sed Farinac dict. quæſt. 98. nu. 138. cum
Iulio. Clar. vbi ſupra, dict. quæſt. 60. ver-
ſic. pariter etiam, benè media incedit via
diſtinguendo inter Iudices inferiores, & ſu-
periores, quòd Iudex inferior nequeat re-
mittere, aut minuere niſi conſulto Princi-
pe. At Iudex ſuperior, prout Senatus Me-
diolani, qui eſt loco Principis, poteſt vtri-
que hoc facere, etiam à ſemetipſo. Atque
ſic ibi, teſte eodem Claro, fuit hoc quan-
doque ſeruatum, nempè vt ante ſenten-
tiam pœna minuatur, non autem, vt re-
mittatur in totum, poſt ſententiam, quòd
omnino Princeps adeatur.
464 Quid vero circa hoc ſit vſu receptum
in ſtatu Eccleſiaſtico, audi ab ipſo Farin.
ſed apud nos, inquit indiſtinctè ſeruatur;
vt tàm Iudices ſuperiores, quàm inferio-
res, & tàm poſt ſententiam, quàm antea,
iſto caſu, nec etiam pœnam minuant, nec
illi remittant, niſi Papa conſulto. hæc ille,
poſt medium num. 138.
465 Prędicta autem doctrina non habet lo-
cum in graui delicto famoſi, & manifeſti
latronis, vel ſeductoris, qui non obſtante
eius peritia, & artificio Reipublicæ valdè
vtili, poterit morti tradi, ita Baiard. ad
Clar. in pract. §. final. quęſt. 60. num. 98. ver-
ſic. Et quòd pœna remittatur. Tiraquel.
de pœn. temper. cauſ. 50. nu. 2. & cum alijs
relatis Farin. dict. quæſt. 98. num. 135.
466 Tandem vt peritia, vel excellentia de-
linquentis cauſet dictum effectum minuẽ-
di, vel remittendi pœnam; debet plenè
probari, cùm non ſit qualitas inſita à
natura. Et quamuis ad cuiuſque rei pro-
bationem regulariter duo teſtes ſufficiant,
cap. licet Vniuerſis, extra de teſtibus, cum
ſimilibus; ad probandam tamen illam pe-
ritiam quindecim requiruntur teſtes. Pa-
tet ex text. in l. Vnicuique, C. de prox. ſacr.
ſcrin. lib. 12. & tradunt Alexan. in l. cùm
quid, num. 7. ff. ſi cert. pet. & cum alijs ibi-
dem Farin. num. 139. Atque ijs Regula ab-
ſoluta.

*Poteſt ne pœna minui reo etiam contra fidem,
ob merita propria, vel parentum, &c.
Poteſt ne augeri, aut infligi ob de-
merita, vel delicta commiſſa
etiam tempore quo erat
Iudæus?*

REGVLA CCCCXLVI.

467 NOn ſolum mitigari, ſed in totum
etiam remitti poteſt pœna cuius
delinquenti, propter merita eius, aut pro-
pter beneficia ſiue ab eo, ſiue à parentibus,
aut coniunctis ſuis reipublicæ collata.
468 Dummodo delictum nõ ſit nimis atrox,
quale cenſetur crimen hæreſis, maximè ab
hæreſiarcha commiſſum. Dummodo item
merita præceſſerint delictum, aut ſi cum
delicto coniuncta ſint, delinquens non cri-
men, ſed bonum publicum intenderit.
469 Dein non augetur, nec infligitur pœna
Chriſtiano ob demerita, vel delicta, dum
erat in ſtatu infidelitatis, aut iudaiſmi ab
eo patrata, quamquam probabile oppoſi-
tum, & quod Iudicis arbitrio relinquat.

470 SVb eodem titulo cum præcedenti
cauſa de petitia delinquentis, con-
iungit hanc de meritis eius Farinacius,
quaſi ſit vna, & eadem, ſed cùm verſentur
circa materias omnino diuerſas, vt ex ſe-
apparet, & fatetur ipſemet Farinac. ibidem
ante num. 134. haud video, cur non de-
beant ſeparari, & diſtinctas cauſas con-
ſtituere.

471 Vnde ſequitur in ordine decimaſexta
cauſa minuendi, aut remittendi prorſus
pœnam delinquentis, ob merita ſcilicet
ipſius, ſeù beneficia in Rempublicam col-
lata. Oſtenditur eſſe certum, ſumpto ar-
gumento ex text in l. 2. §. cum Appius, ff.
de orig iur. & facit pro hoc text. in l. non
omnes, §. fin. ff de re milit. Tradunt Pet.
à Plach in epit. delict. lib. 1. cap. 33. num. 3.
Tiraq. de pœn temper. cauſ. 49. n. 1. & ſeqq.
Clar. in Pract. §. fin. quæſt. 60. nu. 23. verſic.
Vtilis eſt etiam, & cum alijs relatis Farin.
dict. quæſt. 98. num. 140.

Ampliatur hoc, & meritò, vt mitigetur,
aut remittatur pœna delinquenti, non ſo-
lum ob merita eius propria, ſed etiam ma-
iorum ſuorum, aut coniunctorum. Pro-
batur inde, quia propter merita parentum
filij remunerari ſolent, iuxta l. nemini, ver-
ſic. filios autem, & l. filio, C. de aduocat.
diuerſ. iudic. & quòd maiorum merita ad
poſteros tranſeant, docent egregiè Bald.
conſil 355. permittendum eſt, verſic. quid
igitur, lib. 1. Socin. conſil. 84. accuratiſſimè,
verſic. ex quibus impoſitoribus, Tiraquel.
de pœn. temperan. cauſ. 49. nu. 10. & Farin.
dict. quæſt 98. num. 141.

473 Sed hoc non habet locum caſu, quo
committeret quis delictum nimis atrox
contra Rempublicam, quia tunc merito
Iudex magis eo inducitur ad ipſum com-
pletè vindicandum, quàm meritis taliter
delinquentis ad pœnam minuendam. ita
citatus Tiraquel. dict. cauſ. 49. num, 13. &
Baiard. ad Clar. quæſt 60 num. 99. quos re-
fert, & ſequitur Farinac. ibidem num. 142.
Poſsum exemplum. de quo dubitari nequit,
in hæreſiarcha, qui nimis atrociter in Rē-
publicam, ſeù Eccleſiam delinquit errores
fidei oppoſitos ſeminando; vnde licet olim
fuerit de ea benemeritus, nequaquam in-
de videtur pœna mitiori plectendus.

474 Neque item habet locum, caſu quo
merita delinquentis ſunt coniuncta cum
ipſo delicto. & ille delinquendo non inten-
dat commodum Reipublica: pro quorum
completa intelligentia non graueris audi-
re, quæ copioſè adducit Farinac. dict.
quæſt 98. num. 143.

475 Limitandum II. inquit, prędictam 1 t.
regulam, vide omnino Guliel. Bened. in
repet. cap. Rainutius, in quæſt. penult. an
occidere peccatores liceat n 39. ex cuius
dictis poteſt colligi hæc diſtinctio, quòd ſi
merita ſint ſeparata à delicto, vt puta quia
delinquens diu ante delictum ſit beneme-
ritus de Republica, & tunc benè procedit
firmata concluſio, quod ſcilicet propter
præcedentia merita in Rempublicam pœ-
476 na aut minuitur, aut remittitur. Si verò
merita ſunt annexa in ipſo delicto, & ex
delictomet procedit vtilitas Reipublicæ, &
tunc aut delinquens habebat animum de-
linquendi, & non faciendi vtilitatem Rei-
publicæ, vel ſecùs. Primo caſu, cum adſit
animus delinquendi, licèt caſualiter eue-
niat Reipublicæ vtilitas, prout eſt quando
quis animo furandi in domum alicuius in-
greſſus de nocte ſcrinium ſurripuit ſed po-
ſteà in eodem ſcrinio literas proditionis
ciuitatis, & Principis inuenit; hoc vtique
caſu is cùm intentionem furandi habuerit,
pœnam furti non euitabit, & fortuna, quæ
fœlix ciuitati fuit non cōſideratur, ex Ant.
quem allegat in repetit. cap. 1. de conſt.

477 Secundo verò caſu quando ſcilicet
non adeſt intentio delinquendi, prout fecit
Cneus Flauius, qui librum actionum ſe-
cretò ſubtraxit, & populo Romano tradi-
dit, non propter ſui lucrum, ſed vt publico
prodeſſet, vt in dict. lib. 2. ff. de orig. Iur.
Et tunc quamuis merita, & delictum ſint
inſimul annexa, quia ceſſat furandi ani-
mus, ceſſare etiam debet pœna, & propter
vtilitatē Reipublicæ factam ſuccedi præ-
mium, vt ibi per eum, qui magiſtraliter
loquitur, illumque refert Baiard. ad Clar.
dict quæſt 60. nu. 99. verſ. vtilis eſt. Vbi
tamen etiam in primo caſu admittit pęnā
minuendum, quamuis à principio adfuerit
animus delinquendi, & hoc propter fęli-
cem euentum, & bonum effectum ſequutæ
vtilitatis in Rempublicā: & vide quæ dixi
infra n. 17 & ſeqq. hactenus ille, & rectè.

478 Circa decimam ſeptimā cauſam, nem-
pè ob tranſitum ab infidelitate ad Chri-
ſtianiſmum communiter vt certum tenent
auctore, quòd Iudæus, aut quiuis infidelis
effectus Chriſtianus nequaquā puniri poſ-
ſit pro delictis ante baptiſmum patratis,
puta furto, homicidio, &c Deſumi videtur
probatio huiuſce doctrinæ ex varijs texti-
bus, cap. quicunque, & ibi Gloſ. in verb.
ſatisfactio, 26 quæſt. 1. cap. in ſcripturis,
in fine & ibi Gloſ. in verb. purgatum, &.
quæſt. 1. cap. Clericus, il. 3 diſtin. 46. item
cap. vna tantum, & ibi Gloſ. in verb non
ſoleant diſt. 26. & ex alijs, quibus omnibus
eam defendunt pręter dictas Gloſ. Archid.
cap. in ſumma diſtinct. 50. Ioan. de Anan.
in cap. de his, nu. 6. extra de accuſat. Clar.
in pract. §. fin. quæſt. 51. n. 19. & cum plu-
ribus relatis Farin. dict. quæſt. 98. n. 145.

479 Quamquam non pauci incontrarium
inclinant quòd iudæus ad Chriſtianitatem
tranſiens poſſit accuſari, & puniri pro cri-
minibus ante baptiſmum commiſſis ita
Card. Zabarel in cap. de his, nu. 2. de accu-
ſat. & ibi Marian. ſocin. num. 19. & ſeqq.
Innoc. in cap. gaudemus, nu. 3. de diuort.
ibi etiam Hoſtien. nu 16. Ioan. Andr. poſt
nu. 12. verſ. Vnde de quolibet furto, & alij.
480 Ex hac autem contrarietate Docto-

ſum non deſunt, qui in arbitrio Iudicis re-
linquant. ita Ang. de Caſtr. conſ. 32. n. 22.
lib. 1. Brun. à ſole q legal. 18. n. 11. & poſt alios
Ant. Souſa li. 3. Aphor. c. 36. n. 13. quod vt
probabile ſaltē videtur mihi admittēdum.
481 Vt certum verò illud, quod docet idem
Ang. de Caſtr. vbi ſupra nu. 1. & ſeqq. Ant.
Vrſat conſil. 35. Baiard, ad Clar. quæſt 51.
nu. 47. & cum alijs Farin. dict. quæſt. 98.
nu. 152. videlicet multo magis, & ſine du-
bio eſſe Iudæo, ſeù infideli facto chriſtiano
minuendam pęnam pro crimine per eum
commiſſo ante ſuſcēptum baptiſmum. At-
que hoc vti Chriſtianæ Religioni fauora-
bile meritò amplectendum.
482 Sed quid ſi in fraudem Iudæus, vel in-
fidelis data opera fuerit effectus Chriſtia-
nus, vt pęnam patrati delicti euitaret, erit
ne ei remittenda, aut ſaltem minuenda?
Neganter reſpondent Gloſ. in cap. gaude-
mus verſic. Sed quatenus extra de diuor.
Marian. Socin. de his nu. 22. de accuſat.
Tiraquel. de pęn. temperan. cauſ. 35. poſt
nu. 2. & nu. 5. Clar. in pract. §. fin. quęſt.
51. verſic. vltimo quæro, & alij addentes,
quod talis fraus coniecturis probari poſſit,
oſtendi videtur inde, quia fraus nemini
ſuffragari debet.
483 Verum idem Farin. ibidem num. 155.
partem affirmantem ſequitur ex mente
Thom Ferrat. caut. 24. verſ. Tu autem Iudex
Ang. de Caſtro conſil. crimin. diuerſ. 32. n. 5.
lib. 1. Baiard, ad Clar. §. fin. quæſt. 51. num 47
& aliorū quòd Iudæo, aut infideli ad Chri-
ſtianiſſimum translato non poſſit infligi pę-
na pro delicto commiſſo ante baptiſmum,
etiamſi data opera, ipſum ſuſcipiat vt ta-
lem pænam euitet ſeu ad hanc euitandam
tribuat pro cautela baptiſmi ſuſceptionem.
484 Et quidem conſulto Principe nullum eſſe
dubium circa hoc ait idem Farinac. nu. cit.
addens paſſim ſeruari in Vrbe conſulto Sū-
mo Pontifice quando ex Iudæis aliqui ad
fidem conuertuntur.
485 Quamquam Iudæus affectus Chriſtia-
nus, remiſſa pæna delicti ante baptiſmum
patrati, tenetur reſtituere etiam in foro
fori malè ablata, & omne id, ad quod ci-
citer ex furto vel ex alio delicto obligatur.
Ita Hoſtien. in cap. gaudemus, num. 16. in
fin. de diuort. & ibi Ant. de Butr. num. 21.
verſ. inde de delicto. Dec. conſil. 130. nu. 1.
Couarr. variar. reſol. lib. 2 cap. 10. nu. 4. Clar.
in pract. §. fin. quæſt. 51. nu. 19. verſ. vltimo
quæro & cum pluribus relatis Farinac. ibi-
486 dem nu. 156. Qui ſubiungit n. 157. & 158.
ex mente Gloſ penult. & communiter om-
nium, in cap. Iudæi, il 2. §. fin. de Iud. & in
cap. Iudæi, de conſecr. diſtinct. 4. quod Iu-
dæo effecto Chriſtiano maneat obligatio
reſtituendi vſuras; excepto, quando perſo-
næ, quibus ſunt reſtituendæ, non extarent,
aut eſſent ignotæ, iuxta diſpoſitionem Bul-
læ Pauli III. de qua in Bullar. par. 1. fol 415.
quia tunc licitè eas retinent. Atque his re-
gula terminatur.

*Cuius etiam in materia fidei reo poteſt ne re-
mitti, aut minui pæna, eo quod ſit mutus,
& ſurdus? vel à Patre in carcere
præſentatus.*

REGVLA CCCCXLVII.

487 MVtus, & ſurdus ſi nullo modo va-
leat mentem ſuam exprimere, pro
delicto quouis etiam contra fidem nō po-
teſt puniri: imo neque puniendus licet nu-
tibus, & ſignis aliqualiter eam exprimat ex
ſola delinquentis confeſſione; benè tamen,
488 ſi teſtibus de crimine conuincatur. Caſu
etiam quo extant ſufficientia inditia, per
ſcripturam ipſius ſurdi, & muti, ſi ſciat ſcri-
bere, ac Notarij publici notificata, poteſt
vtique torqueri, & ex propria confeſſione
489 pęna ordinaria puniri. Dein attento iu-
re, poteſt minui pęna filio delinquenti, qui
à patre, vel matre Iudici præſentatur, & ſi-
militer patri, aut matri delinqentibus prę-
ſentatis à filio; id tamen faciendum rarò,
& maturè, ac conſulto Principe.

---

490 Decima octaua cauſa mitigandi, aut
remittendi pęnas, vel ſecùs, aſſignatur, eò
quod reus ſit mutus, & ſurdus; hic autem
regulariter præſumitur nō habere ſenſum,
nec intellectū, ac proinde infanti, & furio-
ſo æquiparari ſolet. l. ſeruo inuito §. ſi pu-
pillo, in fin. ff. ad Trabell. & l. mutum, ff. de
acquiren. hæredit. & vtrobique communi-
491 ter doctores, præcipuè Bart. Vnde be-
nè deducunt Ant Gomez de delict. cap. 1.
nu. 69. & Petr. à Plach. in Epitom. delict.
lib. 1. cap. 32. nu. 17. quibus adhæret Farin.
dict. quæſt 98. nu. 159. quòd nequeat pu-
niri ſurdus, & mutus, quia nō eſt capax de-
licti, cum non poſſit ſuam mentem expri-
mere. Hoc autem peculiariter verum eſſe
in ſurdo, & muto delinquenti contra fidē
cum crimen hæreſis formaliter in actu mē-
tis, ſeu intellectus conſiſtat, iam manifeſtè
patet.
492 Verùm ſi mutus, & ſurdus quoquo-
modo ſignis, & nutibus mentem ſuam de-
monſtret, intellectuq; polleat, tunc iam
cenſetur habilis ad delictum committen-
dum. Nam ſicut in eo ſtatu poteſt con-
tractus facere l. item quia; ff. de pact. item
nubere, & hæreditatem adire, l. mutus, ff.
de iur. dot. & cap. cùm apud de ſponſ. po-
teſt etiam teſtari, l. diſcretis, C. qui teſta-
mentum facere poſſint, ita pariter videtur
poſſe delinquere; quòd oſtenditur per tex.
in l. ſi quis in graui vet. matum ff. ad Sylla.
vbi habetur, quòd mutus excuſatur à de-
licto in committendo, ex eo quòd non
clamauit. Ergo à contrario ſenſu, aliàs de
delicto teneretur, & ex mente Ioa. Imol. in
l. 1. num 11. Rom. num. 16. Alex. num. 6. &
aliorum, venit plectendus pœna etiam or-
dinaria.
493 Hanc tamen ſententiam meritò nimis
rigoro-

rigoroſam alij iudicant, & volunt, quòd quamuis mutus, & ſurdus nutibus, & ſignis ſuam mentem poſſit exprimere, & ad indagandam veritatem per talia ſigna interrogari, (praxim ſic eum interrogandi, & nutus ipſius per notarium deſcribendi, Vide apud Flamin, Cartar. à Farinac. ibidem num. 161. citatum) Ex confeſſione inde elicita, cum non ſit tuta, & clara, prout requiritur ad reum condemnandum, nequeat dictus ſurdus, & mutus condemnari, nec pœna ſaltem ordinaria puniri. ita rectè Bald. in l. confeſſos in iure, nu. 27. C. de confeſſis, cui adhærent varij num. ſeqq. citandi.

494 At dicta condemnatio, & punitio habet locum ex depoſitionibus teſtium, qui mutum, & ſurdum plenè de delicto conuincunt quando nutibus, & ſignis exprimit mentem ſuam, & intellectu præditus cenſetur habilis ad delinquendum decet magiſtraliter ibidem Bald. quem ſequuntur Alex. l. 1. num. 13. ff. de verb. oblig. & ibi Rom. n. 16. ibi Brun. de indic. & tort. par. 2. quæſt. 4. nu. 25.

495 Caſu autem quo reus mutus, & ſurdus ſciret ſcribere, vt contingit aliquando, memini me multoties audiuiſſe confeſſionem in ſcriptis cuiuſdam ſurdi, & muti, nullum dubium, quòd tunc per iudicem cogi poſſit ad reſpondendum per ſcripturam, Vnde ſi adſint legitima indicia, pro eruenda veritate venit torquendus. & habita per torturam Confeſſione delicti in Scriptis expreſſa à notario debet illi pœna ordinaria infligi, ita Flam. Cart. de exequut. ſentent. cap. 2. num. 48. & ſeq. Ant. Gomez de delict. cap. 1. nu. 69. Souſa lib. 3. Aphor. cap. 36. num. 14. & cum alijs, quos citat, & ſequitur Farinac. dict. quæſt 98 num. 163.

496 Quoad cauſam item mitigandi pœnas reis decimam nonam, nempè eo quod pater, aut mater filium delinquentem carceribus conſtituerit, huic non pœnam ordinariam, ſed mitiorem arbitrio Iudicis eſſe infligendam probatur manifeſtè ex iure per text. in l. milites agrum, §. deſertorem, & ibi Gloſ. ff. de re milit. vbi habetur deſertorem, qui à patre ſuo fuerit oblatus, in deteriorem militiam diuus Pius dari iuſſit, ne videatur, inquit, Pater ad ſupplicium filium obtuliſſe, & tamen aliàs tali deſertori pœna capitis erat infligenda, vt nouit ibidem Gloſ. ex vi l. non omnes, §. deſertorum, ff. eodem, facit etiam text. in l. qui cum vno, § qui filium ff. eodem. Tradunt vt certum Felin. in cap. quærenti, num. 6. verſ. tertius eſt, de offic. deleg. Tiraquell. de pœn. temper. cauſ. 28. num 1. & ſeqq. Menochio de arbitrar qq. libro 2. caſu 347. num. 8. Aymon. conſil. 309. numero 3. & cum pluribus relatis Farin. dict. quæſt. 98. num. 164.

497 Exemplificat ipſe num. 165. & 166. in patre, qui cepit filium bannitum ad mortem, & Iudici præſentauit, etiam ſi hic crimen læſæ maieſtatis commiſerit; ita ex vi dicti textus in l. milites agrum § deſertorem, ff. de re milit. docent Angel. in l. ſi adulterium cum inceſtu, §. deſertorem, ff. de re milit. docent Angel. in l. ſi adulterium cum inceſtu, §. liberto in fin. ff. de adulter. Alciat. de præſumpt. reg. 1. preſum. 4. poſt num. 2. Marſil. in l. inauditum, num 9. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. Salycet. in l. propter inſidias, num. 3. C. qui accus. non poſſ. Menoch. de arbitr. qq. lib. 2. caſu 347 num. 4 & plures, quos idem Farinac. loc. cit. refert.

498 Subiungens, quòd dictus filius à patre præſentatus non debeat impunitus vnquam euadere, ſed pœna extraordinaria puniri,

499 Quod dictum de filio delinquente per patrem, aut matrem curiæ præſentato, habet etiam locum caſu quo è contra pater, aut mater delinquentes à filio carceribus conſtituuntur. ita Salyc. vbi ſupra Carer. in pract. crimin. in tractat. de homicid. & aſſaſſi. §. nono quæro, num. 17. Gig. de crimin. læſ maieſtat lib. 3. titul. fin. quæſt. 6. n. 4. verſ. quid autem, & cum alijs Farinac. ibidem num. 169.

500 Tandem pro completa notitia prædictorum, ne graueris audire, quæ hinc inde affert vltimo loco idem Farinac. num. 172. En propria eius verba.

501 Limita II. inquit, vt quidquid ſit de
iure, & quidquid Doctores præcitati cantent de facto, difficile eſſet in practica hãc
cautelã obtinere per ea, quæ ſcripſit Rayner. de Forliu. in dicta l. milites agrum. §.
deſertorem, ff. de re milit. atteſtans Bononiæ non fuiſſe ſeruatam hanc cautelam in
quodam de Galuecijs, qui Curiæ præſentauit filium bannitum. Cepoll. d. caut. 1.
in fine vbi pariter, quòd hæc cautela eſt
502 periculoſa in crimine læſæ maieſtatis. Carer. in pract. crimin. in tractat. de homicid.
& aſſaſſin. §. nono quæro, num. 16. folio mihi 103. Vbi dixit, quòd iſta cautela eſt tu-
ta in alijs delictis, quam in eo, in quo loquitur text in d. l. milites agrum, §. deſer-
torem, ff. de re milit. præſertim non habita remiſſione à patre, & idem repetit, in §.
circa itaque ſecundum, nu. 21. in fine ſubdens amplius, quòd Iudices non attendũt
hanc cautelam, cum tamen eam attendere deberent, cùm ſit fulcita, & iurium, &
doctorum auctoritatibus, Clar. in pract. §. fin. quæſt. 60. num. 25 in fine, vbi dixit ſe
certè credere, difficile eſſe obtinere in practica hanc cautelam, & quòd nunquam vi-
dit illam in practica proponi, & Clar. ſic dicentem refert Menoch. de arbitr. qq. li. 2.
caſu 347 nu 4. in fine, prout nec ego etiam vnquam vidi diſputationem ſuper eadem
cautela contingere, licet benè viderim quandoque filios in carceribus conſtitu-
tos, & præſentatos à patre, & eos liberatos non in vim dictæ cautelæ, ſed quia ſic de
503 iure liberari debebant. Verùm ſi caſus

 con-

contingeret, malè crederem facere iudicem, qui pœnam iſto caſu non minueret ſaltem Principe conſulto. hæc ille, & quidem egregiè quod ait de conſultatione Principis. Atque his Regula finita.

Delinquens in quauis materia, etiam fidei an & quando ob bonum euentum excuſatur à pœna? vel debeat ei minui?

REGVLA CCCCXLVIII.

504 SI bonus euentus ex delicto proueniat, & reus non habuit intentionem delinquendi propter illum à pœna in totum excuſatur: quòd ſi intendebat delictum committere, non in totum, ſed ex parte admiſſa excuſatione mitiùs puniri
505 debet. Hæc autem vera ſunt reſpectu quorumcumque criminum, excepto hæreſis crimine; in quo proſperus euentus non minuit præſumptionem malæ credentiæ, vel hæreticæ prauitatis, cum delicta contra fidem ex intentione dignoſcantur.

---

506 HAec eſt vigeſima, & vltima cauſa remittendi, aut mitigandi pœnas delinquentibus, nempè bonus euentus ex delicto proueniens, eam diſcutit præ cęteris auctoribus Farinac. dicta qu. 98. à n. 173. vſque ad 179. ex quo completam eius reſolutionem accipe.

507 Primo docet in communi, quòd ob proſperum criminis euentum reus à pœna ſit liberandus; Id probari videtur per text. in l. Neceſſarium itaque, §. poſtea, ff. de Origine iur. vbi fit mentio de hiſtoria Flauij Appij Claudij; à quo cum liber legum fuiſſet ſubſtractus, & populo traditus, nequaquam de furto punitus eſt, ſed potiùs præmium conſequutus. Atque ibi Gloſ. notat caſum, in quo quis ex dolo, ſeu delicto ſuo præmium abſque punitione vlla obtinere potuit: ergò &c.

508 Doctrinæ tamen prædictæ diuerſa opponuntur, nempè text. in l. diuus. ff. de Sicar. vbi ſic habetur: Diuus Adrianus hæc verba reſcripſit in maleficijs voluntas ſpectatur, non exitus. textus etiam in l. ſi quis ſeruo. C. de fur. & text. in l. deſertorem, §. in
509 bello, ff. de re milit. Vbi ſit; In bello qui rem à Duce prohibitam fecit, aut mandata non ſeruauit, capite punitur etiamſi res benè geſſerit. & ex vi huius textus aſſerunt Anchar. in conſil. 175. remittendum eſt, num. 2. & Couarru. in Clemen. ſi furioſus, par. 2. §. initium, poſt n. 4. de hom. quòd delinquentem non excuſet bonus exitus.

510 Hinc ſecundū l. ſi quis ſeruum, §. ſi puerum, ff. ad leg. Aquil. meritò punitur, qui puerum caſtrauit, licet ex hoc meliorem reddiderit.

511 Ex dictis itaq; iuribus concludunt generaliter Alber. de ſtatut. par. vlt. quæſt. 78. incip. diſputauit. Tiraq. de pœn. temper. cauſ. 51. num. 2. & alij eſſe puniendum illum qui rem prohibitam facit, licet bonus ſequatur effectus. Quod probatur efficaci ratione deſumpta ex iure, quia non ſunt facienda mala, vt veniat bonum, cap. ex tuarum de ſortileg. cap. ſuper eo, de vſur. cap. non magnopere ne Clerici, vel Monachi, cap. ne quis, & cap. facta, 22. qu. 2. Hinc Felyn. in cap. 1. num. 17. de præſumpt. vt oſtendat hanc ſententiam eſſe veram, interpretatur textum citatum pro prima in d. l. Neceſſarium, itaque, quòd Flauius ille Appij Claudij ſubtrahendo librum legum non deliquerit, ſeù non habuerit animum delinquendi.

512 Sed adhuc pugnat Farinac. pro ſententia priori cum Bart. & cum alijs. ac tandem media incedēdū via optimè reſoluit, qualiter id ſit ex verbis ipſius melius capiemus.

513 Verum inquit, quia pro defenſione primæ opinionis faciunt tradita per Bart. in l. inter omnes, §. rectè in fin. ff. de fur. & per Aym. conſ. 2. num. 2. & per Franc. Beccium conſ. 60. nu. 15. quos omnes, & in alio propoſito retuli ſupra hoc eodem tit queſt. 87. num. 9. Volentes, quòd etiam in delictis attendatur exitus, & non animus, & volūtas delinquendi, quando talis exitus in ſe
514 delictum non habet. Ideò pro ſolutione crederem dicendum (prout dixi ſupra num. 134.) quòd ſcilicet quamuis delinquens habuerit animum delinquendi, ſi tamen ex delicto bonus effectus ſequutus fuit; tunc delinquens, ex quo malum animum habuit, non excuſetur in totum, & ita procedant allegata pro ſecunda opinione, ſed benè mitiùs puniatur; & ſi fœlix euentus, quando adeſt animus delinquendi in delictis, non in totum pœnam
515 tollat, ſed tamen diminuat. Si verò non adeſt animus delinquendi, & tunc in totum tollat, & ita procedat text. in dict. l. 2. §. poſtea, ff. de orig. Iur. hæc ille, quæ omnino approbo.

516 Supereſt quod in parte ſecundę Regulæ attigimus, & ad rem noſtram magis facit, ſcilicet ex proſpero euentu, in delictis contra fidem, non minui præſumptionem malæ credentiæ, vel hęreſis, ac conſequenter inde nec pœnam eſſe minuendam, eò quòd talia delicta ex intentione dimetiātur, & innoteſcant. Docet vt prorſus certum Ant. Souſa, lib. 3. Aphor. cap. 36. nn. 16. Qui ſubiungit num. 17. id quod ad inſtitutum noſtrum maximè cōducit his verbis.

517 Quæ hactenus, inquit, dicta ſunt circa pęnarum diminutionem in delictis contra fidē, de illis pęnis intelligi debent, in quib. Inquiſitor habet arbitriū: in ordinarijs verò pęnis quas hęreticus, vel ſuſpectus de fide ipſo facto incurrit, locū non habent, nihilominus iuuant, vt poſtea cum delinquētib. facilius diſpēſetur. hęc Souſa, quib. dict. c. 36. ipſe claudit Noſq; eiſdē, & præſētē Regulā, & caput noſtrū primū iā claudamus.

CA-

CAPVT II.

De ſingulis pœnarum generibus, & ſpeciebus contra quoſuis delinquentes, maximè in materia fidei; de quidditate vniuſcuiuſque earum, ac de ipſis multiplicandis in eodem reo ad multiplicationem criminum, &c.

PROOEMIOLVM.

1 CVM circa pœnas multiplices reis quibuſcunque pro varietate deliƈtorum iniungendas in multis, ac diuerſis reliqua Tribunalia, tàm ſæcularia, quàm Eccleſiaſtica cum noſtris præheminentibus Sanƈti Officij concordent, vt per ſe ex praxi ipſa innoteſcit; Equidem non eſſet extra rem, ſi præter illa, quæ abundè ſatis toto capite præcedenti tradidimus, multò plura vtriuſque communia in præſenti adiungeremus, de quibus copioſiſſimè per Farinac. in Praxi crimin. lib 1. tit. 3. de deliƈtis, & pœnis, decem quæſt. longiſſimis, à 17. vſque ad 26. & per alios auƈtores in proprijs traƈtatibus.
2 Vt v. g. an pœna taliter ſuū teneat auƈtorem, quòd vnus pro deliƈto alterius puniri poſſit? vt pater pro deliƈto filij, & è contra, Dominus pro deliƈto, famuli vxor pro deliƈto viri, &c. (de confiſcatione bonorum vnius in Sanƈto Officio, pro deliƈto alterius, dicetur infra.) & an, & quando valeat ſtatutum ſic diſponens? Item an vna pœna quandoque in aliam transeat, vt pecuniaria in corporalem, & ſi reus non habeat in bonis, an, & quando in corpus luere debeat? ſeu potiùs beneficium ceſſionis bonorum ei ſuffragetur? atque ſic
3 de alijs ſimilibus in communi. Cæterum pro euitanda prolixitate indicatus in propoſito titulo huius ſecundi capitis, pro nunc contenti ſumus, expreſſis vtcumque pœnarum generibus, & ſpeciebus, cum explicatione breui quidditatis, ſeù eſſentiæ ſingulorum, ac multiplicationis illarum in eodem reo, ſi deliƈta ab ipſo multiplicentur.

Ex pœnis corporalibus capitalis, qualiter dicitur? quando item iſta pro morte naturali ſumitur etiam in Sanƈto Officio? quando ſecùs?

REGVLA CCCCXLIX.

4 COrporales pœnæ admodum generica diuiſione ſumptæ, aliæ ſunt capitales, aliæ vero non capitales: dici ſolet pœna
5 capitalis tribus modis. Primò, pro morte naturali, & vltimo ſupplicio, ſi homo ſimul cum vita libertatem, & ciuitatem amittat. Secundò pro morte ciuili, nempè damnatione in metallum, per quam reus non vita, ſed libertate, & ciuitate priuatur. Tertiò pro deportatione, aut relegatione, ex qua amiſſo non vitæ, nec libertatis, ſed ſolius ciuitatis ſequitur.
6 Nomine autem capitalis pœnæ, attento iure ciuili, vt plurimùm iuxta probabilem ſententiam, mors naturalis priori modo intelligitur, & varijs terminis indicandis exprimitur, ſed iuxta ſuauius, & probabilius mors ciuilis ſola ſecundò, vel tertiò
7 modo. At ſecundum ius canonicum in foro Eccleſiaſtico etiam Sanƈtæ Inquiſitionis nunquam per capitalem pœnam intelligi debet mors naturalis, exceptis certis caſibus infra proponendis.

8 NVllum dubium, quòd pœnarum, ſicut, & deliƈtorum varia in iure, & in vſu extent genera, variæ ſpecies de quibus latè Doƈtores criminaliſtæ, præcipuè Iacobus. de Beluiſo in praƈt. iudiciar. tit. de pœnis capitalib. Foller. in praƈt. canon. verb. & ſi confeſſi, aut conuiƈti extiterint, num. 15. & ſeqq. Iul. Clar. in praƈt. crimin. § fin. à quæſt. 67. vſque ad 84. & Farin. loc. cit. tota quæſt. 19.
9 Quo cum reaſſumendo nunc diuiſionem illam generalem pœnarum, initio capitis præcedentis in Regula 430. propoſitam, quòd ex eis aliquæ ſint corporales, aliquę verò non corporales; Sumimus hìc initium ab iſta ſub diuiſione nempè ex corporalibus aliàs eſſe capitales, alias item non capitales, & perpendimus ex profeſſo in hac Regula primum eius membrum
10 pœnarum capitalium. Ex communi omnium doƈtrina bene affirmat ibidem n. 1. & 2. Farinacius, quòd triplex ſit pœna capitalis, maxima ſcilicet, media, & minima, ſeù quòd tribus modis ſumatur, nempe pro morte naturali cum amiſſione vitæ, libertatis, & ciuitatis Item pro morte ciuili, ſeù damnatione in metallum cum amiſſione non vitæ, ſed libertatis, & ciuitatis. Tandem pro deportatione, aut relegatione cum amiſſione non vitæ, nec libertatis, ſed tantum ciuitatis, neque iſta pro nunc maiori indigent declaratione,

aut probatione, de vnoquoque infra aliquid dicetur.

11 Verùm his ſuppoſitis, non parum controuerſum eſt inter doctores, ſi in lege, vel ſtatuto, aut in ſententia Iudicis fiat mentio de pœna capitali, ſeu capitis, de quanam acceptione ex tribus dictis intelligi debeat. Valde probabilis, & à multis recepta eſt reſponſio, quòd ſtando in iure ciuili, ac propriè in iſto caſu loquendo pęna capitalis accipitur pro pœna ſanguinis, ſeù mortis naturalis, ita Gloſ. in l. transigere in verb. capitali, C. de tranſ. quam multi ſequuntur, teſte Gaſpar. Valaſc. in repet. l. imperium, nu. 99. ff. de iuriſd. omn. Iudic. præcipuè Cyn. Bald. ex Bart. prout eos refert Duen. in ſua regul. 293. in vltima limitatione, faciuntque pro iſta ſententia Gloſæ aliqua iura, in quibus capitis pœna in vltimo ſupplicio verificatur, vt in l. relegati, ff. de pœn. in l. ſæcularij, §. ſunt quædam, ff. de extraord. crim. in l. Iul. §. fin. ff. ad l. Iul. repetun. & in l. licet la 2 ff. de verb. ſignif.

12 Et quidem non ſolum probabile, ſed etiam quandoque certum habetur, quòd nomine capitalis pœnæ veniat mors naturalis, ſeù vltimum ſupplicium, vt quando talis pœna capitis à lege, vel ſtatuto, aut etiam ab homine officium Iudicis exercente iniungitur reo vna cum pœna confiſcationis bonorum. Patet ex text. in Auth. de Armis, §. oportet, ibi, & in pecunijs, & in ipſum caput. Vbi Gloſ. hoc interpretatur, in ære, & in perſona; affertque & approbat Farinac. dicta quæſt. 19. num. 6.

13 Similiter quando per ſtatutum, aut per iudicem infligitur pœna capitalis pro crimine, quod de iure communi debet vltimo ſupplicio caſtigari. Nam cum pœna ſit commenſurãda delicto, itaut eius qualitati correſpondeat, iuxt. cap. Fœlicis, §. cæterum, de pœn. in 6. cap. non afferamus, 24. quæſt. 1. & cum omnes diſpoſitiones, ac ſententiæ Iudicium interpretationẽ ſemper recipiat à Iure communi; ad text cum Gl. in l. 2. C. de noxal. & Doctores in l. fin. §. in computatione, C. de iure delib. propterea tunc pęna capitalis nõ de morte ciuili, ſed de naturali, ſeù de vltimo ſupplicio intelligi debet. ita cum Marſil. Ang. Imol & alijs relatis Farin. ibidem num. 5.

14 Rurſus pœna capitalis ſumenda eſt pro morte naturali, & non ciuili, quoties lex, vel ſtatutum in aliquibus caſibus exprimit pœnam vltimi ſupplicij, & poſtea ſubſequendo in alio caſu eiuſdem rationis, & grauitatis nominat pœnam capitis; cum tunc per pręcedentia declarentur ſequentia, ſecundũ text. in l. quiſquis, & ibi Gloſ. ff. de leg. & l. filium, ff. quando dies legat, cad. Ideo ſequens illa pœna capitis intelligi debet de morte naturali, ſicut in præcedentibus. Probatur per text. in l. relegati, & ibi Gloſ. ff. de pœn. tenentque Felyn in cap. qualiter, & quando, de accuſ. & Diaz, in reg. 541. limit. 3. quibus adhæret Farinac. num. 7. Atque prędictis ſic certò, aut probabiliter traditis.

15 Nihilominus cẽſetur probabilius, & magis receptũ à Doctoribus vti ſuauius, quòd in dubio pęna capitis, ſiue capitalis in quauis diſpoſitione, tàm hominis, quàm legis, ſeu ſtatuti intelligi debeat non de morte naturali, ſed de ciuili, nempè de deportatione, aut relegatione (ſiue de exilio perpetuo, vt ſtatim declarabo.) ita Gloſ. in l. 1. ſuper verb. capitali C. ne Chriſtia. manci. item in l. in criminali. ff. de iuriſdic. omn. Iudic. in l. pręſenti. C. de his, qui ad Eccle-
16 ſiam conf. Vbi cum expręſſa fuiſſet pęna capitalis, quia ex hoc non inferebatur pœna mortis, additur clarius, *Capitali, & vltimi ſupplicij*. Probatur etiam per text. in l. eos, §. ſuper his, C. de appellat. & in l. capitalium, ff. de publi. iudic. ſicque defendunt Cyn. in l. 1. C. de falſ. Rolan. conſil. 64. nu. 12. vol. 2. Foller. in pract. crim. verb. pœnis debitis ferian. Menech. de arbitr. quæſt. caſu 316. nu. 10. & cũ pluribus quos refert Farin. dict. quęſt. 19. nu. 3.

17 Qui ibidem cum Marſil. in pract. §. opportunè, ſub nu. 40. verſ. tene tamen, Felyn. in cap. qualiter, & quando, il ſecundo §. ad corrigendos, nu. 27. de accuſat. Deci. in l. imperium nu. 14. & ſeqq. ff. de iuriſd. omn. Iudic. Iul. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 67. in princ. & cum alijs, quòd dicta doctrina non ſolum ſit magis communis, ſed etiam ab Aſſeſſoribus Iudicum communiter practicetur: propterea ipſi quando volunt in ſentẽtijs aliquem pœnæ mortis naturalis tradere, apponere conſueuerunt clauſulam, ita quòd moriatur, & anima à corpore ſeparetur; quaſi quòd ſine ea redderetur res dubia.

18 Hinc meritò ſubiungẽdum, cum duplex ſit genus mortis nempè ciuilis, & naturalis ſecundum communem modum loquẽdi, & patet ex l. 2. ibiq; Gloſ. in verb mors, ff. de publ. iudic. tametſi in diſpoſitionibus, & contractibus inter homines, ac in ſimilibus, ſi fiat mentio mortis, intelligendũ ſit de morte naturali, & non ciuili, quia verba ſunt potius naturaliter, quàm ciuiliter accipienda, ſecundum l. ex ea §. Inſulam, ff. de verb. oblig. l. ex facto. ibi communiter Doctores, ff ad Trebell. Alex. cõſil. 139. nu. 4. vol. 2. Dec. conſ. 86. num. 39. lib. 3. & alij.

19 Quando tamen nominatur mors per modum impoſitionis pœnæ, niſi qualitas delicti, aut alia circumſtantia aliter poſtulet, intelligitur de morte ciuili, & non de naturali. Ratio eſt, quia in dubio maximè circa iniunctionem pœnæ benignior interpretatio ſemper fieri debet ſecundum l. ſi præſes, ff. de pœnis, & docet Bar. & alij Doctores in l. eos, §. ſuper his C. de appell. & idem Bart. in l. 2. ff. de publ. iudic. ac cum alijs relatis Farin. ibidem. nu. 13.

20 Pro

20 Pro maiori autem intelligentia prædictorum notandum hic, quòd pœna capitalis pro morte naturali varijs, ac multiplicibus terminis dici, & exprimi ſoleat. Dicitur pœna gladij, ſeù ferri, & intelligitur de morte naturali, & non de ciuili iuxta text. in l. quiſquis, C. ad leg. Iul. Maieſt. vbi habetur, quòd committens crimen læſæ maieſtatis gladio feriatur, & in l. nemo aruſpicem C. de Malefic. & Mathem. vbi diuinator ſubire debet ſupplicium capitis vltore gladio, ac in, §. item lex Cornelia, inſt. de publ. iud. vbi dicitur, quod lege Cornelia de Sicarijs homicida vltiore ferro puniatur: Ac ſimiliter in alijs text.
21 ciuilis. Et quamuis in l. ſolet, ff de Offic. procon. agatur de poteſtate gladij, quæ ſicut & pœna gladij in graui coërcione citra mortem quandoque verificari poteſt, vt benè notat ex mente aliorum Farinac. dict. quæſt. 19. n. 9. Ipſe tamen cum Iacob. de Belui in pract. rubr. de pœnis capitalibus num. 3. Foller. in pract. crimin. verb. pœnis debitis feriantur, nu. 47. meritò affirmat, quòd in iure pęna gladij vt plurimū de morte naturali ſit intelligenda, & non de minori.

22 Dicitur itē pęna capitalis, ſeù mortis naturalis, vltimū, nouiſſimū, ſęuiſsimū, grauiſsimū, & amariſsimū ſupplicium nam nihil grauius, ſæuius, amarius, & magis vltimum extat ſupplicium, quàm mortis naturalis, quæ omnium terribilium vltimum vocatur; ſecundum Gloſ. in Authen. vnicas non ſolum, C. de publ. & priuat. in l. qui vltimo, ff. de pęnis, & in l. præſenti, in verb. capitali, & vltimi ſupplicij, C. de his, qui ad Eccl. confu. Atque iſta, & alia Iura ad hoc propoſitū afferunt Belu. & Foller. loc. cit. ac varij, quos refert, & ſequitur Farin. ibidem num. 10.

23 Nuncupatur etiam dicta pœna capitalis, pęna laquei ſuſpendi, aut furcæ, eſtque mors naturalis magis ignominioſa alijs. Agitur de ea in l. capitalium, §. famoſos, ff. de pęn. in Auth. ſed nouo iure, C. de ſeruis fug. & in l. liberorum, ff de his, qui
24 non in fam. De vtilitate, & ignominia huius pœnæ videas apud Bald. in rubr. extra de off. de leg. verſ. contra notarium? Tiraquel. in tractat. de Nobilit. cap. 20. nu. 106. & alios, quos adducit Farinac. dict. quæſt. 19 nu 11.

25 Supereſt declarare terminos ad capiendam pęnam capitalē pro morte ciuili, ſeù pro damnatione in metallum, per quam amittitur libertas, & ciuitas, aut pro deportatione, vel relegatione, ex qua ſolius ciuitatis amiſſio ſequitur. Olim vel defuit in vſu pęna iſta damnationis in metallum, aut in opus metalli, ſeu ad hoc effodiendum, ac etiam alumen, cretamue, & in iſtis locis, ſiue fodinis rei damnati vinculis grauiſſimis aſtricti tenebantur iuxta l. aut dānum, §. inter eos, ff. de pœnis. Circa hoc legas præcipuè Alciat. lib. 1. Parerg. iux.
26 cap. 39. Quòd pęna iſta hodie iam omnino deſierit, & loco eius pæna triremium ſucceſſerit (de hac nos infra ex profeſſo) in quibus damnati catenis vinciuntur communiter omnes affirmāt, præcipuè Gramma. deciſ. 32. nu. 4. Carer. in pract. tract. de homicid. §. circa quartum nu. 8. & 9. Mantua in l. transfigere, poſt num. 5. C. de tranſact. & plures, quibus relatis adhæret Farin. ibidem nu. 14.

27 Pari modo pęna deportationis, & relegationis iuxtà ius antiquum admodum frequenter reis infligebatur, cum aliqua tamē differentia inter deportationem, & relegationem; nam deportatus perdebat ciuitatem Romanam, ſed non relegatus, l. inter pęnas, & l. relegatorum, §. ſiue ad tēpus, ff. de interd. & relegat. Deportatus item amittebat factionem teſtamenti actiuam, & paſſiuam, non autem relegatus: de quibus, & alijs differentijs legendus eſt, Menoch. de arbit. qq. caſu 330. lib. 2. cent. 4. nobis dicta ſint ſatis, cum ex mente omnium tàm deportatio, quàm relegatio iam ab vſu receſſerint.

28 Quænam verò pænæ loco illarum ſubintrarint, eſt non nihil controuerſum. Aliqui dixerunt pro illis ſubintraſſe decapitationem, & conſequenter pænam mortis. Alij autē, & communiter affirmarunt ſucceſſiſſe exilium perpetuum, (de his poſtea dicetur.) Verum Farinac. ibidem nu. 15. citatis pro prima ſententia, quæ non videtur probabilis, & pro ſecunda, quæ cenſetur certa, aliquibus auctoribus, ſic addit.

29 Verùs tamen, inquit, dici poteſt, & ita apud nos practicatur, quòd ſuper hoc non poteſt dari certa doctrina, ſed quòd cùm vt ſupra vidimus in quæſt. 17. Omnes pænæ ſint iudici arbitrariæ, iuxta facti, & perſonarum qualitates; ideo vbi iura imponunt pœnam deportationis, vel relegationis, poſſit iudex arbitrio ſuo aliam pænam imponere, iuxta dictas delicti, & delinquentium qualitates, vt per Inno. in l. ſecunda col. 2. ff. de publ. iudic. Alex. conſil. 55. nu. 1. lib. 7. Corn. conſ. 175. col. 3. lib. 3. Roland. conſ. 38. num. 15. lib. 1. Oſaſc. dict. deciſ. Pedem. 105. nu. 7. Aym. conſ. 18. num. 17. et conſ. 220. nu. 13. Capic. deciſ. 135. nu. 2. Menoch. de arbitr. quæſt. dict. caſu 330. nu. 5 lib. 2. Clar. in pract. quæſt. 67. ſub dict. verſ. Deportatione etiam.
30 Vbi propterea quòd excepta pęna mortis naturalis, poterit iſto caſu Iudex imponere pęnam triremium, modò in perpetuum, modò ad tempus, & aliquando etiam pænam pecuniariam, pro qualitate delicti hæc ille & quidem optimè, proinde ipſi adhæreo.

31 Hactenus tradita de pęna capitali prò morte naturali, vel ciuili, ita ſe habent attento iure Cæſareo, vel Ciuili; (qualiter ex vi huius damnentur etiam hæretici ad pænam capitalem mortis naturalis videbimus infra ſuo loco) de iure tamen

Cano-

Canonico quod pœna capitis non ſit mortis naturalis, neque ciuilis, ſed amiſſionis dignitatis, & depoſitionis, vt certum tradunt Abb. in cap. 1. de homicid. volunt Foller. in pract. crimin. canon. verb. & ſi confeſſi, ſiue conuicti num. 34. & cum alijs Farin. ibidem nu. 8.

32 De iure item Canonico per pęnam mortis non intelligitur naturalis, ſeù temporalis, qua ſeparatur anima à corpore, ſed ſpiritualis, ſeù excõmunicatio, qua ſeparatur anima à gratia Dei qui eſt vita ipſius. Patet ex text. in cap. per venerabilem, ibi, mori præcipitur, id eſt per excommunicationem, extra, qui fil. ſint legit. & ibi notant Doctores, præcipuè Abb. quòd vbi ius canonicum mentionem facit de morte, intelligendum ſit non de temporali, ſed de
33 Spirituali, ſeù de Excõmunicatione. Ratio eſt, quia pro quocunque etiam grauiſſimo delicto per ius canonicum non infligitur pœna ſanguinis, ſeu mortis temporalis. Probat Gloſ. in c. delatori 5. quæſt. 6. & docet S. Thom. 2. 2. quæſt. 99. artic. vltim.
34 Excipiuntur tamen à generalitate huius Doctrinæ varij caſus; licet enim de iure canonico præter Excomunicationem pœna carceris perpetui hæretico pœnitenti infligatur, ſi tamen ſit impœnitens aut relapſus, aut negatiuus pertinax ex diſpoſitione eiuſdem iuris vltimo ſupplicio punitur; (vtrunque infra copioſe diſcutie-
35 mus) Vnde doctrinam illam benè limitat vel declarat Farin. dict. quæſt. 19. num. 12. cum Foller. in pract. crimin. canon. verbo & ſi confeſſi, aut conuicti extiterint, num. 54. & cum alijs, quod procedat, quando mors eſt imponenda per Iudicem Eccleſiaſticum; ſecus quando per Iudicem ſæcularem: Atque his Regula finitur.

Quænam aliæ pœnæ non capitales quibuſuis Tribunalibus etiam Sancti Officij Communes. Quid de ratione & quidditate. Vniuſcuiuſque?

REGVLA CCCCL.

36 Omiſſis hîc diuerſis capitalibus pœnis, de quib. fit mẽtio in legibus antiquis, quòd iam in deſuetudinem abierint, pro indagandis non capitalibus, procedimus ſub eadem diſtinctione, extare ſcilicet alias de iure ciuili, alias verò de iure cano-
37 nico. Ex vi itaque iuris ciuilis Extant pœnæ amputationis membri, vel manus; de quo membro, & de qua manu ſit intelligendum, ſtatim indicabitur. Pœnæ item fuſtigationis, vel mitræ, aut berlinæ, quæ grauiores cenſentur, quàm triremium. Dein pœnæ torturæ carceris perpetui, banni, vel exilij, indignationis Principis, & ſtellionatus; de cuiuſque eſſentia illico
38 innoteſcet. Attento autem iure canonico extant pœnæ ſpirituales, excommunicationis, Priuationis officij, Dignitatis, vel beneficij, Degradationis, aut depoſitionis; ſuſpenſionis, ac pœnæ pecuniariæ; De ſingulis dicetur, maximè vt ſpectant ad ſanctum officium.

39 A reſiduo pœnarum capitalium ſumimus initium præſentis regulæ, à Pœna ſcilicet ignis à nobis in Regula præcedenti inaduertenter relicta, quæ inter capitales habetur maxima, ſecundum l. capitalium, ff. de penis. Varij ſunt caſus, in quibus pœna iſta à iure reis infligitur, præcipuos eorum cum Iacob. de Beluiſo in ſua pract. rubr. de pœn. ignis. Albert. Gandin in Oper. maleficior. tit. de pœn. reorum nu. 57. & cum alijs breuiter recenſet Farinac. dict. quæſt. 19. num. 21. & 22.
40 Primò de iure comburit debe reus falſæ monetæ l. 2. & fin. C. de falſ. monet. ſecundò, traditur igni transfuga ad hoſtes, & renunciator conſiliorum Principalij, l. ſi quis aliquid, §. 1. & l. aut facta, §. hoſtes, ff. de pœn. Tertiò, comburendus qui facultatem depredationis Barbaris in Romanis debcrit, l. ſiquis à Barbaris, C. de re milit. Quartò, comburendi ſacrilegi, circa princ.
41 ff. ad l. Iuli. pecula. Item igne conſumandus ſeruus qui rem cum Domina ſua habuerit, juxta l. 1. C. de mul. quæ ſer. prop. ſimiliter comburendus ſeruus, qui ſaluti Domini ſui inſidias parauit, l. capitalium, §. cum terminantur, ff. de pœn. ſeptimò comburitur notarius, qui falſum conficit inſtrumentum immunitatis l. 1. C. de immun. nem. conceden. Tandem igni tradendus ſodomita, vt in tit. de delictis
42 carnis & quidem miror, quod Farin. non meminerit hic pœnam ignis ſodomitis infligi ſolitam pœnis aliquã Tribunalia ſancti Officij, imò pœnis omnia quibuſuis reis, per ipſa brachio ſæcularis relaxatis, ſed de his nos infra.
43 Per leges autem antiquos fit mentio de alijs pęnis capitalibus, quæ hodie iam non ſunt in vſu vt de damnatione ad beſtias, cuius loco ſucceſſiſſe decapitationem affirmat Marſil. in l. 1. §. legis Corneliæ, ff. de Sicar. de præcipitatione item & ſaxo Tarpeio, quæ pœna capitalis olim erat in vſu vt ait Clar. in fract. quæſt. 67 verſic. non eſt etiam, & poſteà ſublata fuit per l. ſi diutino, in fin. ff. de pœn. vbi pariter ſublata pœna interdictionis aquæ, & ignis, & affert Conrad. in pract. tit. de contum: & bannit nu. 29. Vide deiſtis Farin. dict. quæſt. 19. nu. 18. & 19.
44 Aliquid poſſet hoc loco attingi de crudeliſſimis pœnis capitalibus, quibus cõtra inuictiſſimos Chriſti Domini martyres tyrãnici iudices antiquitus vſi ſunt, & vſque in hodiernum diem, maximè in Iaponia vtuntur: ſed ne nimis diffundi, & in alienam meſſem falcem mittere videamur, id

ab

ab alijs arringendum prætermittimus, vt iam ad pœnas non capitales gradum faciamus.

45 Primo loco diſcutienda occurrit pœna amputationis membri, vel manus, attento iure ciuili; hanc propriè loquendo non eſſe capitalem docet Alciat ex mente communi Doctor. in l. licet capitalis, ff de verb. ſignific. teſte Iulio Clar. in pract. quæſt.

46 69. verſic. quero igitur. Nulla fit de ea mentio in legibus magis antiquis, præcipuè in iure digeſtorum; in Authenticis verò reperitur aliqualis, vt ex Curt. & Ant. de Padilla, per eum relatis affert ibidem Iul. Clarus, quidquid in contrarium dicat Anan. in cap. in Archiepiſc. num. 4. extra de rapto, & conetur oſtendere talem pœnam iam cæpiſſe tempore legum XII. Tabularum, ſed benè addit Farin. ibidem. nu. 25. quòd communis opinio ſit in contrarium.

47 Eſt autem dubium de quo membro debeat intelligi quando in ſtatuto, aut in ſententia Iudicis apponitur pœna amputationis membri, non expreſſo de quali nam? Bald. cui adhærent multi, in l. data opera, C. qui accuſ. voluit eſſe intelligendum de amputatione manus, itaut nomine mem-

48 bri veniat etiam manus. Sed verius ait Farin. dicto nu. 25. eſſe perpendendam commiſſionem delicti, pro quo pœna infligitur; ſi enim committatur ambulando, quòd ſit intelligendum de pede amputando, ſi loquendo de lingua abſcindenda ſi ſcribendo, de manu dextera amputanda

49 &c. Quòd ſi cum Omni membro crimen committi poteſt, debere remitti arbitrio Iudicis, & hoc approbat idem Bald. in l. Omnes. nu. 3. C. de delator. lib. 10. regulandum tamen dictum arbitrium, itaut eligatur quod benignius eſt, iuxta l. ſi præſes in fin. ff. de pæn. vbi Gloſ. & alijs doctores ſic:

50 Quid ſi ſtatutum, vel ſententia Iudicis dicat de amputanda manu, & non exprimat qualem? ex vi dictæ l. ſi præſes, ff de pæn. cum ſen per benignior interpretatio ſit admittenda. ſecundum Gloſ. ibi reſoluit benè Farinac. ibidem num. 27. quòd debeat intelligi de ſiniſtra, ſi delinquens ſit dexter, aut è contra de dextera, ſi ſit ſiniſter; additque, ipſe Farin. eſſe hanc opinionem Bart Bald. Cæpolæ, & communiter doctorum, & concludit tandem pro dicto caſu, & pro alijs, vt quando delinquens condemnatus ad amputationem manus, habet vnam tantum, vel duas, alteram inutilem, ſeu aridam, alteram vtilem, expedire omnino vt iudex Principem conſulat.

51 De iure communi varij ſunt caſus in quibus locum habet pena amputationis membri, vt pedis, manus, Oculi; aurium, &c. ex eis aliquos cum Gandin. in tit. de pæn. reorum. nu 52. & cum Cæpol. in authen. ſed nouo iure à nu. 13. de Seruis fugit. tradit Farin. dict. quæſt. 19. nu. 26. Primo in frangentibus pacem, cap. 1. §. ſi quis alium de pace tenen. ſecundo, in ſeruo deprehenſo, & fugiente ad hoſtes. l. 3. & authen. ſed nouo iure C. de ſeru. fugit. Tertiò, in ponente titulos prædijs alienis, ff. titulos, in Authen. de proconſ. cappad. Quartò in exactoribus Tributorum, qui illicita, præter ſibi data exceutiunt, & non deſcribunt, §. coges in Authen. de mand. Princip. coll. 3. Denique in tenente libros ſeueri hæretici, & eos non concremante vt in §. vnde. in Authen. de depoſit.

52 Quæ concrematio priuata hodie prohibita eſt per Bullam maximi Vrbani VIII. incip. Apoſtolatus officium; cum ex vicius tales libri, & quicunque allijs, quoquomodo vetiti, deferendi ſint ad Inquiſitorem, vt ipſe publicè comburat, aut de eis prout de iure prouideat, de quo iam nos alibi. Reliquos caſus abſciſſionis membri, vidi apud Auctores citatos.

53 Sequitur proferendum aliquid de tribus ſpeciebus pœnar. ſimul, nempè fuſtigationis, mitræ, & berlinæ, quandoquidem Farin. de eis agens dict. quæſt. 19. Omnes coniungit ſub eodem nu. 29. ſupponit 1. ipſe cum Bart. in l. tranſigere, C. de tranſact. maran. in ſuo ſpecu fol. 28. nu. 5. & cum communi ſententia, has pœnas non eſſe capitales, benè tamen corporales, ut docent Card. Zabar. cons. 94. incip. hæc eſt quædam inquiſitio Diaz. in pract. crimin. canon. cap. 135. nu. 4. Menoch. de arbitrar. qq. lib. 1. quæſt. 80. nu. 41.

54 Quo cum addit Farinac. citatus, quod iſtę pęnę graues admodum, & rigoroſe reputentur, propter magnam, quam inferunt reis infamiam, eòquod non niſi pro turpibus, & infamatorijs delictis infligi ſoleant, iuxta text. in l. ictus fuſtium, ff. de

55 his, qui notan. infam. Hinc infert ipſe Menochius, quod huiuſmodi pęnæ equiparentur morti (ergo grauiores cenſentur quàm pęnæ Triremium) & quod in cauſis vbi de illis agitur procurator non admittatur arg. text. in l. penult. §. an crimen,

56 ff. de publico iudicio. Et quamuis id ille ſolum affirmet de pęna mitrę par tamen eſt ratio de pęna berlinæ (ſeu vt alij vocant catenæ infamis) & fuſtigationis, vt cum Domin. Ioſepho Ludouic. in deciſ. lucen. nu. 24. & ſeq. 1. par. ait ibidem Farinacius addens duo, quòd fuſtigatio magis afficiat corpus, & quod forſan per eam magis reus infametur quam per illas.

57 Remittit denique Farinac. ſub finem dict. num. 29. lectorem, & pari modo ego remitto ad Gandin. in tit. de pœnis reorū, n. 56. & ad Gallicum in Margarita Fiſci fol. 90. col. 2. pro videndis caſibus, in quibus de iure communi pæna fuſtigationis, & verberum infligitur: quid ſuo tempore in ſtatu Eccleſiaſtico ſeruaretur, ſic exprimit.

58 Hodie, inquit, huiuſmodi pænæ apud nos imponi ſolent furibus, mariolis, incilo-

ciſoribus burſarum, truffatoribus, teſtibus falſis, blaſpemantibus, & ſimilibus facinoroſis, vilibus, & infamibus perſonis; Licèt tempore ſanctiſſimæ memoriæ Pij V. quo tempore pænæ huiuſmodi erant in frequenti vſu, & iuſtitia multum ſeuerè miniſtrabatur, nobiles, & illuſtres, quos taceo, & fuſtigati, & in arcem Hoſtiæ poſtmodum relegati fuerint, vnde infirmi erepti miſerrimè obierint. Hæc ille; notanda equidem, præſertim de miniſtrata multum ſeuerè iuſtitia; Qualiter autem prædictæ pęnæ ſint in vſu apud noſtra tribunali Sancti Officij, infra dicemus.

59 Vnum tantummodo verbum hîc de pęna torturæ quandoquidē iam alibi diſtinximus inter torturam, quæ infligitur pro eruenda veritate delicti (de iſta copioſiſsimè toto fere lib 4. noſtri operis egimus) & in eam, quæ pro pœna delicti alicuius imponitur, maximè cum hæc non videam, quòd ſit in vſu penès noſtra Tribunalia Sanctæ Inquiſitionis. Pro alijs Tribunalibus audi pauca, quæ adducit Farinac. dict. quæſt. 19. num. 30.

60 Pœna inquit, torturæ, etiam hodie apud nos multum frequens eſt, quia ſepiſsimè pro leuibus delictis, vt puta ludo, armorū delatione, & ſimilibus in publico viles perſonæ trib. ictib. funis torquentur, & aliquando vidi etiā tortos nobiles viros pro delatione in principio, quo deſuper emanarunt bannimenta Reuerendiſs. Domini

61 Gubernatoris in aliorum exemplum. Et licèt Bald in rubr. C. de pœnis Iud. qui malè iud. dixerit non reperiri iure cautū, quòd tortura imponitur pro finali pęnæ delicti; tamen Paris de Put. in tract. de Synd. fol. 446. in verb. tortura, cap. 1 in princ. duos recenſet caſus in quibus videtur iure communi impoſitam eſſe torturam pro pœna, & Paridem refert Clar. in pract. quęſt. 70. verſ. plerumq; etiam hæc ille, nec eis quidquam ſupereſt addēdum.

62 Parimodo diſtinximus alibi de carceribus ſeu carcerationibus, quæ fiunt pro cuſtodia reorum, dum cauſę aguntur, & de carceribus, ſeu carcerationibus, quibus iſdem rei pro delictis mulctantur; de priori membro huius diuiſionis extat totus ferè liber ſecundus noſtri operis: de poſteriori verò nunc in communi à nobis agendum, cum pæna iſta carceris valde propria ſit noſtrorum Tribunalium S. Officij, vt infra videbimus.

63 Dubitari primo loco poteſt, an pœna perpetui carceris ſit de iure ciuili prohibita? videtur indè deduci eius prohibitio, quòd ex ipſa quaſi iniungatur perpetua ſeruitus, contra diſpoſitionem l. 2. de libero hominis exhibendo, & l. Titio centum, §. 2. ff. de condition. & demonſtrat. nec talis pœna videtur imponenda reo per Iudicem ſęcularem, quando alia legitimè poteſt imponi. ita Bald in Conſ. 443. circa fin. lib. 3. affirmans ibi hoc eſſe commune inter Doctores, & in l. incredibile, C. de pœn. & in l. reo, verſ. iuxta hoc, C. de accuſat. Angel. in l. ſi à milite, §. edictum, ff. de milit teſta. Alexan. conſil. 55. nu. 3. & lib. 7. Aym. conſ. 224. nu. 3. & cum alijs relatis, Menoch. de arbitr. q. lib. 4. quęſt. 89. à num. 1.

64 Nihilominus certum eſt de iure ſaltem conſuetudinario, quòd poſsit, & ſoleat infligi dicta pęna perpetui carceris pro grauibus delictis. Meminit conſuetudinis ita faciendi diuerſorum Regnorum Farinac. dict. quęſt. 19 nu. propè medium cum diuerſis auctoribus citatis Regni Caſtellæ, cum Gallico, in Margarita Fiſci, fol. 93. Venetiarum cum Mantua ſol. 96. col. 6. conſuetudinis antiquæ Perſarum, Maſſeniorum, Syracuſarum, & Romanorum cum Menoch. vbi ſupra n. 2. & cum Igna. Lopez in addit. ad Diaſ. in tract. crimin. canon. cap 14. littera A. penès quas nationes, & alias ſemper viguit conſuetudo dict. carceris perpetui in pęnam grauium delictorū

65 Addit ipſe Farin. de conſuetud. ſui tēporis in ſtatu Eccleſiaſtico, quòd ad perpetuos, vel arcis tēpore determinato carceres puta pro Hoſtiæ, aut Ciuitatis vetulę, aut ad alios dānarentur tunc multi, & propter aëris intēperiem breui tempore moreretur.

66 Maius videtur inſurgere dubium circa Iudices Eccleſiaſticos, nùm iſti poſsint condemnare reos ad ſimilea carceres perpetuos? Maximè ſi ob intemperiē aëris breui temporis interuallo obituri ſint? Quòd ex hac condemnatione fiant irregulares tales Iudices Eccleſiaſtici tenuerunt Bald. Abb. & alij quos refert Diaz in dict. c. 140. n. 2. & ibi Ignat. Lopez in addit. littera C.

67 Ratio eſt, quia carcer perpetuus ſeruituti perpetuæ, imò, & morti æquiparatur, l. intercedit, ff. de condit. & demonſtr. l. ſeruitutem ff de reg. iur. & Auth. ſi captiui C. de Epiſcopis, & Cler. quin etiam grauiorem eſſe pœnam perpetui carceris, quàm pœnam mortis affirmarunt Card. relatus per Diaz loc. cit. & alij addentes talem pęnam carceris dici poſſe non ſolum corporalem ſed etiam capitalem, & vltimi ſupplicij.

68 Verum quidquid ſit de dicto ſcrupulo irregularitatis, quæ cum ſit ſtricti iuris, nō ita facilè in hoc caſu ab alijs admittitur, aut facillimè in eam per Papam diſpenſatur; Supponitur omnino certum pœnam carceris perpetui eſſe de iure Canonico. Patet ex cap nouimus, de ſententia excōmun. & ex cap. antiqua de hęret. ac ex cap. quamuis, de pænis in 6. item ex Clemen. 1. de hæret. Quid autem circa hoc ſentiat, Farinac. ibidem cum alijs auctoribus ab ipſomet accipe.

69 Solent enim, inquit, Iudices Eccleſiaſtici quandoque pariter, & de conſuetudine facinoroſos Clericos in gabias, ne dum in carceres perpetuò damnare, vt ibi miſerrimè viuendo mortem exoptent, quam

quoti

Digitized by Google

quotidie experiuntur; ſed quando hoc verum ſit, & de materia videas per Felyn. vbi ſupra num. 24. Conrad dict. num. 25. & 26. Foller. in pract. crimin. canon. verbo, ſi cõfeſſi, aut conuicti ſint, n. 113. Clar. in pract. quæſt. 70. verſ. Pœna autem carceris, & verſ. ſolent etiam Prælati, Diaz, in pract. crim. canon. cap. 129. & ibi omnino Ignat. Lopez in addit. ad cap. 140. vbi latiſſimè D. Menoch. dict. quæſt. 89. num. 10. & 11. hæc ille ſub fin. dict. num. 31. Qualiter iſta vera ſint in hæreticis videbimus infra.

70 Quid iam de pœna indignationis Principis? quòd iſta incurratur ab illis, qui mandatis, ac præceptis Principis nolunt parere, cum Bald. in Authen. ſtatuimus, nu. 2. C. de Epiſcop. & cler. docet Farinac. dict. quæſt. 19. nu. 32. additque benè tunc præcipuè id euenire, quando dicta præcepta iniunguntur cum comminatione incurrendi talem pœnam: vti in Bullis Pontificij ſolet apponi illa clauſula comminatoria, nempè ſciant contemptores, & inobedientes ſe incurſuros indignationem Petri, & Pauli Apoſtolorum.

71 Eſt autem quæſtio aliquantulum controuerſa inter auctores, in quo conſiſtat pœna iſta indignationis Principis? Bart. in extrauag. ad reprimendam, in verbo indignationem, & eum ſequutus Ruin. in conſil. 30. num. 9. lib. 5. ac alij voluerunt, effectum huiſce indignationis in eo tantum conſiſtere, quòd princeps ita indignatus minus gratioſum ſe ſe deinde exhibeat illi, qui noluit obedire.

72 Affirmant tamen alij eſſe verum, & omnino certum, quòd huiuſmodi pœna ſit arbitraria, Vnde in leuibus pœna quoque erit leuis, vt pecuniaria; in grauibus verò præceptorum violationibus pœna grauis etiam morti imponi poteſt. ita Bald. in l. legis virtus, num. 1. ff. de legibus. Alciat. in cap. quòd ſedem, num. 16. de offic. ordin. Aym. conſil. 233. nu. 3. Rebuff. in pract. benefic in tit. declaratio nouæ prouiſion. ad fin. Luc. de Peña, in l. 1. C. vt dignit. Ordo ſeru. lib. 2. & cum pluribus relatis. Farinac. dict. quæſt. 19. num. 32. poſt Menoch. in tract. de arbitr. qq. lib. 2. caſu 365. nu. 14.
73 & 15. Probatur ex illo Eſdræ cap. 7. in fin. ibi, omnis, qui non fecerit legem Regis diligenter, erit iudicium in eo, ſiue in mortẽ, ſiue in exiliũ, ſiue in condẽnationẽ ſubſtantiæ eius, vel certè in carcerem, & 1. Reg 14. ibi Qui non obedierit Principi morte moriatur, & habetur in cap. 1. de maior. & obedien.

74 Pœna tandem ſtellionatus arbitraria etiam eſt, ſecundum l. 2. & 3. ff. de crimin. ſtellion. & tradunt Raphael. comen. conſil. 42. viſo proceſſu in fin. Boſſi in tit. de crim. ſtellionat. num. 1. Menoch. de arbitr. qq. caſu 381. num. 4. lib. 2. Cent. 4. & Farinac. dict.
75 quæſt. 19. num. 34. Qui ad capiendum hoc facilius, præmittit num. 33. Originem denominandi ſic crimen, & pœnam ſtellionatus. (Crimen enim, inquit, ſtellionatus dicitur delictum continens in ſe diuerſa, & diſtincta facta, & ſic propterea nominatum propter maximam diuerſitatem doli, quem homines in factis, et negocijs committunt, et committere poſſunt, à quodam animali ſtellione dicto, quod erat ſerpens varijs coloribus ſtellatus, et depictus.) ita ille cum Ant. Gomez. variar. reſolut. tom. 3. de delict. tit. de crim. ſtellion. cum Menoch. citato, et cum alijs.

76 Non exprimimus hic, ne nimis diffundamur, caſus particulares, in quibus pœna ſtellionatus infligatur, vide eos apud Ant. Gomez. citatum: Solummodo in communi dicimus, quòd habeat ſemper locum hæc pœna, caſu quo quis dolum commiſit
77 in alterius præiudicium. Nam tunc, vltra actionem ciuilem, quæ competit, et conceditur parti ad intereſſe, vt habetur toto tit. ff. et C. de dolo pro crimine ſtellionatus pœna arbitrio Iudicis ille affici debet, ſecundum l. 2. et 3. de crim. ſtellion. et ibi Gloſ. Bart. Alberti. Ange. et communiter doctores, vt teſtantur Gomezius vbi ſupra, Menoch. de præſũpt. lib. 5. præſumpt. 3. num. 2. et alij. Atque hactenus de pœnis ex diſpoſitione iuris ciuilis corporalibus non capitalibus: qualiter iſtæ ſint in vſu apud Tribunalia Sanctiſſimæ Inquiſitionis infra videbimus.

78 De iure item canonico plures extant pœnæ vſu receptæ, quas breuiſſimè nunc in communi attingo, copioſiùs poſtea dicturus in ſpecie pro cauſi Sancti Officij: interim lege Foller. in pract. crim. canon. verbo, et ſi confeſſi, aut conuicti ſint condemnentur, num. 15. et ſeqq. à fol. 269. de
79 ipſis latiſſimè tractantem. Primo loco occurrit pœna excommunicationis: quæ eſt maior inter omnes, quas Eccleſia infligere poteſt, vt communiter dici ſolet, et notat Beros in cap. ſi quis Presbyterorum poſt num. 7. de rebus Eccleſ. non alienan. Quippe reddit hominem mortuum ſpiritualiter, cum priuet eum participatione Sacramentorum, et communione fidelium actiuè, et paſſiuè; ſit ſermo de maiori excommunicatione, nam minor ſolum priuat participatione Sacramentorum, vt ex certa doctrina affert Ioan. de Anan. in rubr. de cler. excommun. num. 4.

80 Non eſt in animo differẽtias inter vtraſque ſpecies, excommunicationis maioris, et minoris; item à Iure, et ab homine indicare; non cauſas, neque effectus eius hic exprimere: hoc enim eſſet longum tractatum extra chorum ſaltando contexere.

81 Remitto lectorem ad auctores, qui de hac materia ex profeſſo tractant, præcipuè ad duos Excellentiſſimos de noſtra Societate Ieſu, Franciſcum Suarem tom. 5. in 3. part. Diui Thomæ, longiſſimis diſputationibus, et Stephanum de Auila in proprio tract. de cenſuris Eccleſiaſticis. Spectantia ad Sanctum Officium cum Thom.

Sau-

Sanchez, et Caſtro Palau citandis ſtatim
adducentur. Nunc accipe tantùm duos
modos, quibus hanc pœnam excommuni-
cationis Eccleſia imponere ſolet, à Farin.
ſequentibus verbis.
82 Pœna, inquit, eadem excommunicatio-
nis duplici modo, et forma infligitur: vno
modo ſimpliciter ſeruata forma capit. pri-
mi de ſentẽtia excommunic. in 6. Alio mo-
do ſeruata forma, et ſolemnitate capitul.
debet, 11. quæſt. 3. vt ſcilicet debeant duo-
decim Sacerdotes circumſtare Epiſcopo,
qui lucernas ardentes in manibus teneãt,
et in concluſione excommunicationis il-
las in terram proijciant, et pedibus con-
culcent, et poſtea epiſtolam excommuni-
catorum nomina continentem per paro-
83 chiam deſtinent. Et hæc propria voca-
tur anathema, et mucro Epiſcopalis. vt per
Foller in pract. crim. canon. dict. verb et ſi
confeſſi, aut conuicti ſint, condemnentur
num. 142. fol. 290. hæc ille dict. quæſt. 19.
num. 39.
84 Sequitur agendum de pœna priuatio-
nis officij, dignitatis, aut beneficij, per quã
ſimul irrogatur infamia; vt patet ex text.
in l. qui cum vno, §. exauthoratus, ff. de re
milit. l. iudices, C. de dignitat. lib. 12. l. mo-
ris, ff. de pœnis. Tradunt vt certum Iul.
Clar. in pract. §. fin. quæſt. 73. nu. 3. & Alex.
in l. ſi quis ex argentarijs, nu. 6 ff. de eden.
Atque hæc pœna valdè practicatur tàm à
Iudicibus ſæcularibus, quàm ab Eccleſia-
ſticis.
85 Neque hoc loco ſunt exprimendi ca-
ſus particulares, in quibus dicta pœna
priuationis officij, &c. Delinquentibus in
quauis materia de iure communi ſolet im-
poni. Affert copioſè Galic. in Margarita
Fiſci, fol. 110. & ſeq. ibi percurrit 150. caſus,
quando infligitur pœna priuationis mili-
tiæ, ſacerdotij, cinguli, officij, vel dignita-
tis; & peculiariter ex quibus cauſis cleri-
cus beneficijs priuetur. Vide apud illum.
86 Nunc ſolum generalem proponimus reſo-
lutionem, quòd delinquens in officio, Di-
gnitate, ſeù munere, in quo quis exiſtit,
priuatur illo officio, munere, vel dignita-
te, in quibus deliquit ſecundum text. in
l. ſi aliquid, vt ibi notant plures, præci-
puè Ioan. de Platea, C. de ſuſcept. lib. 10.
text. etiam in l. Iudices, C. de dignitat.
lib. 12. text. in l. ſi quis, C. de offic. præfect.
87 prætor. Tradunt Bald. in l. reum, C. de
procurat. Dec. in cap. vt noſtrum, num. 4.
de appell. vbi exemplificat in Notario, Mi-
lite, Equite, Doctore, &c. & cum multis
per ipſum relatis, Farinac. dict. quæſt. 19.
num. 43. & 44.
88 Quid de pœna iam degradationis, aut
depoſitionis, quæ de iure canonico frequẽ-
tiſſima eſt? Genericè ſumptum nomen
degradatio comprehendit duplicem de-
clarationem nempè actualem, & verba-
lem, cap. degradatio, de pœn. in 6. ſpecie
verò propriè loquendo de actuali, ſeu rea-
li degradatione intelligi ſolet. At verba-
lis degradatio eſt idem, quod depoſitio,
& è contra iuxta capit. Sacerdotes, 81.
diſtinct.
89 Vnde deducitur, quòd vtraq; nihil aliud
ſit quam perpetua remotio ab altaris ad-
taris adminiſtratione, vt benè notant Fol-
ler. in pract. crim. canon. verbo, & ſi con-
feſſi, aut conuicti ſint, condemnentur,
num. 26. Abb. Dec. & alij in cap. at ſi cleri-
ci, de iudic. Diaz in pract. crim. verbo, de-
poni, cap. 127. & Conrad. in templo omn.
90 Iudic. lib. 2 cap. 5. § 2. num. 10. Vbi magis
declarans ait, quòd ſimpliciter depoſi-
tus, intelligatur perpetuò ac ſi Epiſcopus
proferat ſententiam contra clericum, per
quam priuat illum ordinibus clericalibus,
tunc propriè dicitur deponere, ſeù verba-
liter degradare.
91 Verùm degradatio actualis, ſeù realis
tunc exiſtit, vbi clericus per ſententiam
non ſolum deponitur, & ſic priuatur or-
dinibus clericalibus, ſed etiam actualiter,
& perſonaliter degradatur, exuitur, & ſpo-
liatur ordinibus Eccleſiaſticis peculiari
forma, & præſcriptis ſolemnitatibus, &
ſtatim traditur Curiæ ſæculari; de qui-
bus, & de tota materia, præcipuè le-
gendi ſunt Foller. ibidem. Clar. in pract.
quæſt. 74. & alij citati à Farin. dict. qu. 19.
num. 49.
92 A quo, & peculiariter à Foller. citato, il-
lud ſcitu dignum circa rem præſentem ac-
cipe, quòd ſi in iure, aut in aliqua conſti-
tutione fiat mentio de pœna impoſita ali-
cui clerico degradationis, ſit intelligen-
dum de leuiori, nempè de verbali degra-
datione, non autem de actuali, ſeù reali,
ſumpto argumento ex text. cap. in pœnis
de regul. iur. in 6.
93 Eſt etiam illud Scitu dignũ, quod egre-
giè docet Farinac. dict. num. 49. verſ. & in
quibus, ex mente Innocen. quem refert, &
ſequitur Diaz in pract. crim. canon ca. 128.
in verbo, deponi, poſt num. 2. & ex mente
Barbar. in cap. cum non ab homine, n. 104.
extra de iud. nimirum vbicunque de iure
ciuili infligitur pœna mortis naturalis, tũc
de iure canonico in ipſius locum ſubroga-
ri pœnam depoſitionis.
94 Denique non exprimit Farinac. loc. cit.
caſus, in quibus de iure canonico pœna
degradationis actualis imponi poteſt cum
traditione degradati curiæ ſæcularis ſed
remittit lectorem ad ſuam quæſt. VIII. vbi
num. 57. tres caſus aſſignat, in quibus ius
canonicum talem degradationem, & tra-
ditionem certò diſponit, nempè hæreſis,
falſi commiſſi in litteris Apoſtolicis, & con-
ſpirationis in Epiſcopum, cap. ad abolen-
dam, extra de hæret. cap. ſuper eo, & cap.
accuſatus de hæret. in 6. cap. cum non ab
homine, de iudic. cap. ad falſariorum, de
crimine falſi. De primo clerici hæretici
relapſi degradandi, & tradendi brachio
ſæculari ex profeſſo infra nos agemus; alios
duos

Digitized by Google

duos vide explicatos apud ipſum Farinac.
95 num.77.& 78. An ſint alij caſus talis de-
gradationis diſputat copioſè ibidem ille à
num.79.relatis hinc inde multis, & vltimo
reſoluit egregiè remittendum eſſe totum
arbitrio prudentis Iudicis.

96 Suſpenſionis item pœna de iure etiam
canonico ſimiliter admodum frequens eſt.
Atque hæc à declarata depoſitionis pæna
in duobus præcipuè differt primò quòd
iſta ex ſe, &, abſolutè prolata ſit perpetua,
illa verò temporalis, ita Bald. in Authen.
habita.C. ne fil. pro patre, & præter alios
Foller.in pract.crim canon.verbo etſi con-
feſſi &c.cap.33.num.27.& ſeqq. vbi copio-
sè diſcutit, An in dubio ſuſpenſio intelli-
97 gatur perpetua, vel temporalis? Et qui-
dem ſi in ſententia ſit appoſita particula
declarans perpetuitatem, vt ſi dicat, ſu-
ſpendo te perpetuò, vel in perpetuum,
certum eſt, tunc cenſeri perpetuam ſu-
ſpenſionem, & quoad hoc nihil differre à
depoſitione, vt perdoctè tradit Suarez
tom.5. in 3.part.D.Thomæ, diſp.30 ſect.3.
num 11.verſ. ex his ergo.

98 Differt ſecundò pæna ſuſpenſionis à pę-
na depoſitionis, quòd iſta ſemper ſit vni-
formis in priuãdo depoſitum ab ordinibus
Eccleſiaſticis, & ab altaris adminiſtratio-
ne; Suſpenſio verò nequaquam eſt ſem-
per vniformis, cum tot ſint ſingulares ſu-
ſpenſiones, quot ſunt actus legitimi, à qui-
bus ſeparatim quis ſuſpendi poteſt, ſeù ſu-
ſpenſus iam abſtinere ſe debeat. Vide Fol-
ler. dict.cap.33.nu.26. & ſeqq. Vbi decem
regulis omnia hùc ſpectantia comprehen-
dit, ac Conradum Lancellottum in Tem-
plo omn. Ind. lib. 2. cap.5.§.2.num. 14. &
100 ſeqq. Ibique vt refert Farinac. dict.q.19.
num.50. cuncta diſcutit, & abundè expri-
mit crimina pro quibus clericus ſuſpen-
ſionem incurrit.

101 Tandem de pæna pecuniaria vltimo
loco agerendum; quæ præ cæteris omni-
bus habetur hodie maximè in vſu, tàm
de iure canonico, quàm ciuili, ſeù tàm in
foro Eccleſiaſtico, quàm ſæculari: Nam
huius fori Iudices abſolutè in extraordi-
narijs criminibus, aut vbi ex cauſa legiti-
ma recedunt ab ordinaria pæna delicti,
ſolent imponere proprio arbitrio pænas
pecuniarias, ita ex mente omnium Farin.
dict. quæſt. 19.num.51.

102 Quoad forum autem Eccleſiaſticum,
quamuis Epiſcopi etiam vtantur fiſco, ſo-
leantque bona confiſcari, ac pænæ pecu-
niariæ ipſi fiſco, & Eccleſiæ applicari, vti
multis oſtendit Felin.in cap. cæterum, de
offic ordin. ac proinde ſimiliter poſſint iu-
dices Eccleſiaſtici iniungere pænas pecu-
niarias, maximè in vſus pios conuerten-
dos, (hoc benè notat Abb. in cap. irrefra-
gabili, §.cæterum, num. 1. de offic.ordin.)
non ſolum clericis, ſed etiam laicis, iuriſ-
dictioni Eccleſiæ ſubiectis, ſaltem in crimi-
nibus mixti fori, iuxta cap. ſtatuimus, 16
103 quæſt. 1. & cap. Quiſquis, 17. q. 4. Cum
limitatione tamen id intelligendum eſt;
nam quandoque Iudicibus Eccleſiaſticis,
nedum noſtris Inquiſitoribus, vt videbi-
mus infra, impoſitio pænarum pecuniarũ
omnino interdicta: de quo vide Felin. in
dict. cap. cæterum, & Foller. in pract.crim.
canon c.33. verbo & ſi confeſſi &c. nu. 126.
ſeqq. atq; his iam Regulam terminemus.

Quando plura delicta commiſſa dicantur? & an vnica, vel pluribus pœnis debeant puniri etiam penès Tribunal S.Officij?

REGVLA CCCCLI.

104 EX certa doctrina, cenſentur plura
delicta, non vnica, ſed pluribus pæ-
nis caſtiganda, quando ſunt diuerſi gene-
ris, & ex interuallo commiſſa. Procedit
etiam hoc aliquando ſi ſint plura crimina
eiuſdem generis, ac eodem tempore ad
eumdem finem patrentur, aut ſi ex vno
quoque crimine diſtinctus effectus, cum
articula, pro quolibet, determinatus ſequa-
tur: ſecùs ſi per talem particulam, non de-
105 terminetur. E contra etiam propter ite-
rationem delictorum ſæpius non multipli-
canda pœna, ſed eadem magis augenda,
106 maximè ſi ſucceſſiuè cõmittantur. Hinc
plures iniuriæ, etiam diuerſi generis eodẽ
tempore, & impetu in aliquem illatæ; ſi-
militer plures blaſphemiæ hæreticales con-
tra Deum, vel Sanctos iniectæ vnica tantũ
pœna puniuntur: atq; inde nonnulla ad tem
præſentem innoteſcent.

---

107 Certitudinem doctrinæ omnimodam
circa priorem partem huius Regulæ adeò
manifeſtè ſumimus ex text. in l. nunquam
plura, ff. de priu. delic. vt meritò affirma-
rit Farinac. Prax. crim. quæſt. 23. n. 1. fru-
ſtra ad illius confirmationem Doctorum
108 auctoritates adhiberi. ibi enim ſic. Nun-
quam plura delicta concurrentia faciunt,
vt vllius impunitas detur: Neque enim
delictum ob aliud delictum minuit pœnã.
Qui igitur hominem ſubripuit, & occidit,
quia ſubripuit furti, quia occidit, Aquilia
tenetur; hactenus in eo textu, vbi Gloſ ſin-
gulis, inquit, delictis, ſingulæ pœnæ impo-
nuntur, ſic vt altera alteram non conſu-
mat. Concluditur ergo ex dictis, quod ſint
plura delicta, non vnica, ſed pluribus pœ-
nis plectenda, ſi fuerit diuerſi generis, & ex
interuallo patrata. ita benè Clar. in pract.
quæſt. 84. verſic. alius eſt caſus, & Couar.
variar. reſol. lib. 2. cap. 10. nu. 8.
109 Sed quid ſi delicta ſint plura eiuſdem
generis, & non eodem tempore, ſed ex in-
teruallo patrentur? Concordant circa hoc
Doctores quòd non vnica, ſed totidem
pœnis ſint plectenda. Oſtenditur ex cap. 1.
de pœnis, & ex cap. Apoſtolicæ, verſ. de

Digitized by Google

ſeruit.& ibi Anchar.in 6.notab. extra de re
iudic. item ex cap. ſicut, & ibi Abbas, &
Felin. extra de teſtibus, atque ex Gloſ. in
cap. imtare 6 q.1. Ratio eſt, quia licet ſint
crimina eiuſdem generis, ſi tamen ex in-
teruallo committantur plura ex ſe repu-
tantur, & cõſequenter pluribus pœnis de-
110 bent puniri. Solet poni exemplũ in pluri-
bus percuſſionibus, ſeu vulneribus alicui
illatis ex interuallo non ſimul ſit percu-
tiens, aut vulnerans caſtigandus eſt pro
numero percuſſionem, & vulnerum non
pro vno delicto, ſeu vulnere. ita cum nõ-
nullis citatis Farinac. dicta quæſt. 23. n 4.
111 Pro maiori probatione aliud exemplũ
adducit ipſe Farinac. ibidem ex Bart. in l.
inficiendo, § infans, n. 5. ff. de fur. vbi ait,
quòd pluries delinquat ille, qui ex inter-
uallo eodem die aduerſus legem pretium
vini definientẽ adiecta pœna, diuerſis em-
ptoribus, aut eidem certas, & diſtinctas
vini menſuras vendidit. Admittunt vt cer-
tum Couar. variar. reſol. lib. 2. cap. 10. ſub
112 nu 8. Clar. in pract. quæſt. 84. nu. 10. Vbi
optimè ait, quòd tunc communiter hoc
admittatur ab omnibus, quando propter
iterationem delicti, reiteratur læſio partis
offenſæ; atque hoc ita eſſe vſu receptum
affirmant Albert. in 2. par. ſtatutorum, q.
24. n. 4. & Ioſeph Ludou. deciſ. lucen. 61.
nu. 1. verſ. Aduertendo, par. 1.
113 Quando plura item delicta etiam eiuſ-
dem generis, ad eundem finem ex inter-
uallo committuntur non vnicum, ſed plu-
ra crimina reputantur; ac propterea ad-
iungitur multiplicatio pœnarum. Proba-
tur ex text. in l. ſi adulterium cum inceſtu
ff. de adulter. & in cap. cum pro cauſa de
ſentent. excommunic. Docent Gloſ. in dict.
l. nunquam plura ff. de priu. delict. & in l.
illud, §. fin. ff. ad l. Aquil. Angel. in l. infi-
ciendo, §. infans, ff. de furt. Didac. lib.
variar. reſolut. 2. c. 10. ſub numero 8. verſ.
hactenus & Petr. à Plaeh. in epit. delict. li. 1.
cap 1. & poteſt confirmari exemplo, ſupra
poſito de eo, qui ad eundem finem lucrãdi
ex interuallo pluries violat legem pretium
vini taxatum, &c.
114 E contra verò ſi non ex interuallo, ſed
eodem ſimul tempore ad eundem finem, &
effectum ſint commiſſa plura crimina in
maiori tunc abſorbentur minora, & non
pluribus, ſed vnica maioris delicti pęna de-
linquens punitur, vt accidit in ſurripiente
enſem, vulnerante, & occidente, qui ſolum
plectitur de homicidio, non de homicidio,
vulnere, & furto ſimul. Sic diſtinxit, & do-
cuit Bart. in dict. l. nunquam plura, n. 4.
ff. de priu. delict. vel cum intelligit, & de-
clarat Angel. in l. inficiendo, §. infans ff.
de furt. vtrique adhæret Couar. lib. 2. var.
reſol. c. 10. nu. 8. verſ. hactenus tractatum.
115 Exemplificat egregiè Farin. dict. quæſt.
23. nu 20. ſequentibus verbis: Propterea,
inquit, ſi extent in aliqua ciuitate tria ſta-
tuta, vnum puniens delationem armorum
in centum, aliud puniens inſultum in alijs
centum, &c. Si quis aliquem cum armis in-
ſultet, & vulneret, non omnibus iſtis pœnis
puniendus eſt, ſed ſolummodo pœna centũ
pro vulnere, & pœna inſultus, & armorum
confunditur cum pœna vulneris, ſecun-
dũ Gloſ. in l. qui de crim. in verbo plurima,
116 C. de accuſ. ita ille. Qui num. 21. ex Iul.
Clar. in pract. quæſt. 82. verſic. pone ſtat.
affert aliud exemplum, nempè ſtante
duplici ſtatuto, altero prohibente delicta
noctis tempore, altero in platea, ſi quis de-
linquat in platea de nocte, licet duplex
violet ſtatutum, non duabus ſed vnica pę-
na venit puniendus.
117 Quamquam benè addit idem Farinac.
nu. 22. quòd doctrina tribus num. præce-
dentibus tradita non procedat, quando
plura delicta eodem tempore ad eumdem
finem, & effectum patrata, nullam habent
circa productionem talis finis, & effectus
neceſſariam connexionẽ, ac proindè quòd
ea cõmittens debeat pluribus pœnis mul-
ctari, ita Alex. de Neuo. in conſ. 91. inter
conſ. crim. diuerſ. num. 1. & Roſel in conſ.
90. qui exemplificat in eo, qui vt furtum
faceret, tranſcendit muros ciuitatis: nam
cum furtum poſſit committi abſq; eo quòd
tranſcendantur dicti muri, ideo debet in
118 iſto caſu pœna duplex infligi. Compro-
bat idem ipſe Farin. cum Ioſeph. Ludouic.
citato per eum, exemplo eius, qui frangit
oſtium, vt ſtuprum committat, quòd du-
plici pœna ſit puniendus, & ſimiliter in
alijs, quando delicta non poſſunt vnum ad
aliud, ſed ſunt diſtincta abſque connexio-
ne neceſſaria.
119 Eſt autem valde controuerſum inter
doctores num committens plura delicta
eodem tempore quæ non intendunt ad
eumdem finem, & effectum, imò ab vno-
quoque eorũ procedit diſtinctus effectus,
debeat pluribus pœnis, ſeu vnica mulcta-
ri? Ad multiplicationem pœnæ inclinant
cum Bart. in l. nunquam plura, n. 4. ff. de
priu. delict. Paul. de Caſtr. in l. quicunque,
nu. 4. C. de ſeru. fugit. Soci. conſil. 62. n. 9.
lib. 1. Anan. in cap. in tantum, num. 5. de
Colluſ. detegen. Clar. in pract. quæſt. 85.
120 verſ. Scias etiam, & alij. Inde oſtendi-
tur, quia ſi quis exempli gratia, pluries ali-
quem percuſſit, aut vulnerauit, is tenebi-
tur de pluribus percuſſionibus, & vulneri-
bus ad pœnam, quæ per legẽ, vel ſtatutum
cuilibet vulneri, aut percuſſioni iniuncta
eſt, ergo pro vulnerum, & percuſſionum
multitude, in pœna multiplicari debet cõ-
tra percutientem, aut vulnerantem.
121 Voluut è contra alij, quod taliter de-
linquens non pluribus, ſed vnica tantum
pœna ſit plectendus. ob eam rationẽ, quia
ex omnibus illis percuſſionibus, aut vulne-
ribus eodem tempore illatis vnũ comple-
tur delictum; ergo vnica pœna caſtigan-
dum, grauiori tamen, pro maiori grauitate
illius. ita Bald. in l. quicunque, n. 5. C. de
ſeru.

ſeru. fugit. Ioan. Andr. in regul. delictum, de reg. iur. in 6. Ludou. Gomez. in §. ex maleficijs, nu. 12. Inſtit. de action. Petr. à Placha. in Epito delict. lib. 1. cap. 1. n, 18. & præcipuè præter alios Couar. in 2. lib. variar. reſol. cap. 10. n. 8.

122 Has autem contrarias ſententias conatus eſt reducere in concordiam Iacob. de Aren. in l. apud Labeonem, §. conuiriū, ff. de iniurijs, adhibita diſtinctione, quòd prima habeat locum, quando lex, vel ſtatutum loquitur in rem imponendo pęnam pro qualibet v. g. percuſſione. Secunda verò quando loquitur in perſonam, iniungendo pœnam ſimpliciter delinquenti, & percutienti. Arenam ſic diſtinguentem ſequuntur alij, præcipuè Fol. in l. 4. ff. ad l. Aquil. & Couar. variar. reſol. lib. 2. c. 10. ſub nu. 8.

123 Nihilominus reiecta hac diſtinctione, quòd lex, ſeu ſtatutum loquatur in perſonam, vel loquatur in rem vti friuola, & nullius momenti, optimè reſoluit Farin. dict. quæſt. 23. à nu. 10. non eſſe faciendam vim in ea, ſed in dictione diſtributiua, *Quilibet* quæ ſeparatim per omnia prædicata verſatur, & actum in ſolidum ſignificat, vti docent Gloſ. & Bart. in l. ſi pluribus, ff. de legat. 2. item Roland. conſil. 70. nu. 44. & Oſaſc. deciſ. Pedem. 23. nu. 11. Vnde ſi in impoſitione pænæ per legem ſeù ſtatutum adſit dictio diſtributiua, *Quilibet* nimirū pro qualibet percuſſione, ſeu alapa pro quolibet vulnere &c. certum omnino eſt, quòd pro multiplicatione delictorum, vulnerum, aut percuſſionum debeāt integraliter, & inſolidum pœnæ iniunctæ multiplicari; alioquin fruſtra fuiſſet dictum pro quolibet vulnere, &c.

124 Verum ſi abſque expreſſione dictionis, *Quilibet*, dicendo puta pro vulnere, pro alapa, aut percuſſione ſoluantur v. g. ſcuta centum ſiue verba legis, ſeu ſtatuti tendūt in rem, ſiue in perſonam, vnica tantū pœna infligi debet illa ſcilicet, quæ à lege, ſeù ſtatuto determinatur, tametſi eodē tempore delicta reiterentur; cum omnia tunc

125 pro vno cenſeantur. Et hoc ſine dubio eſt, quòd Bald. Ioan. Andr. Ludou. Gomez. & alij num. 121. citati voluerunt, nam ex pluribus percuſſionibus, vulneribus, ſeù alapis eodem tempore, ſeù incontinenti, & eodem impetu inflictis, quamuis plura in re ipſa videātur reſultare delicta, quoad publicam tamen vindictam, & æſtimationem non niſi vnicum inſurgit, pœna vnica puniendum.

126 Propter reiterationem autem talium percuſſionum, alaparum, vulnerum, ſeù delictorum dicta vnica pęna ſemper augeri debet, iuxta text. in l. capitalium, §. ſolent, & §. graſſator, ff. de pæn. in l. 3. C. de Epiſc. audien. in l. ſeruos, C. ad. leg. Iuli. de vi pub. quibus, & alijs iuribus cum Ant. Gomez. tit. de delict. c. 3. nu. 60. probat hanc doctrinam Farin. dict. quæſt. 23. n. 13.

127 Quin etiam vnica infligenda eſt pœna, ſed grauior, quando plura vulnera vnico ictu inferuntur, vt ſi bibente, aut alio inſtrumento biſurcato quis aliquem percutiat. Nam quamuis plura appareant tunc vulnera, vnicum tamen reputatur crimen, & pro vnico crimine, & vulnere imponitur pœna. Hanc eſſe communem antiquorum ſententiā, & in practica ſeruari, quidquid in contrarium teneant Alber. in 2. par. ſtatutorum, quæſt. 36. & Clar. in pract. qu. 84. in verſ. hæc autem omnia, teſtatur viui. in comm. opin. ſub verſ. ſtatutum imponens, & Farinac. ibidem nu. 16. concludens ſic, & ita eſt pura veritas.

128 Sed quid quando plura quis patrat delicta eiuſdem generis ex interuallo non momentaneo, (quod dictum ſupra n. .... de momentaneis intelligitur.) ſed ſucceſſiuè, ac vnica tantum pœna mulctandus? Hoc ſecundum eſſe verum probatur per text. in l. ei qui, §. infans ff. de fur. vbi ex iterata rei furtiuæ cōtrectatione non plura, ſed vnicum tantum inſurgit furtum.

129 Clariùs per text. in l. maritus, §. ſex mēſium, ff. de adult. vbi pari modo, quod ex continuatione adulterij cum vna, & eadē perſona vnicum cenſetur adulteriū, & non plura, atque vnica pœna caſtigatur, grauiori tamen pro iterarione actuum adulterij. Docent Bald. in l. quicunque col. 2. C. de ſeru. fugit. Ancharan. conſ. 4. Card. in Clemen. 1. in 10. quæſt. de conſangu. & affin. & cum Gloſ. in l. vulgaris, ff. de furt. Farinac. dict. quæſt. 23. num. 17. & 18. Ex prædictis ergo iuribus, & exemplis concluditur, quòd plura delicta ita ſucceſſiua reputentur vnicum quoad vindictam, & vnica pœna debeant caſtigari grauiori tamen, vel minus graui pro iteratione maiori vel minori illorum.

130 Non pluribus item, ſed vnica tantum pæna mulctandus, qui ad eumdem finem puta obtinendi victoriā in vna cauſa contra vnam, eamdemque perſonam plures in vno libro poſtas, ſeu partitas falſificauit, aut diuerſos teſtes ſubornauit ad falſum

131 deponendum, & illis vſus eſt. Secùs, ſi id præſtet ad diuerſos fines, nempe reportandi victoriam in multis cauſis, contra varias perſonas: Nam tunc pro numero falſitatum, ſubornationum, atque cauſarum, in quibus hæc fiunt, pæna multiplicari debet. Vtrumque caſum vt certum tradunt Bart. in l. inficiendo, §. infans, n. 3. ff. de fur. Plot. in l. ſi quando, nu. 715. C. vnde vi. Ioan. Marc. Monticel. in pract. crimin. reg. 15. num. 160. & cum alijs per eum relatis Farinac. dict. quæſt. 23. n. 26.

132 & 27. Tametſi Couar. variar. reſol. lib. 2. cap. 10. nu. 8. verſic. Verum ſi idem velit in ſecundo caſu tam ratione priuatæ offenſæ, quàm publicæ vindictæ arbitrio diſcreti Iudicis pænam eſſe potiùs augendam, iterandam, quod mihi probabile videtur.

133 Rurſus ſi eodem tempore, ac eodem

V 2 impe-

CAPVT III.

De pœnis Spiritualibus contra hæreticos, apoſtatas, ſuſpectos de hæreſi, aut apoſtaſia, &c. nempè excommunicatione, irregularitate, infamia, degradatione, Beneficiorum, Dignitatum, & Officiorum Eccleſiaſticorum priuatione, &c.

PROOEMIOLVM.

1 DESCENDIMVS iam à communibus ad particularia, ad pœnas ſcilicet, quæ peculiariter reis Tribunalium Sancti Officij infliguntur, cum autem omnia pœnarum genera in crimine hæreſis, vel apoſtaſiæ à fide puniendo concurrant, vt eruditè tradit Ioannes à Roias, 2. par. de hæreticis numer. 151. Cumque omnes vniuerſaliter ſumptæ, adæquata diuiſione in pœnas ſpirituales, temporales, & corporales partiantur ex communi ſenſu doctorum; præcipuè Ferdinandi de Caſtro Palao, Tract. IV. à diſput. 3. vſque ad 7. meritò ab ſpiritualibus initium ſumimus, tùm quòd iſtæ ex natura rei reliquis præcedant, tùm quòd ſic ordo executionis, cui in toto hoc Noſtro Opere de Materijs Tribunalium Fidei, ſemper addicti fuimus, pro maiori tractationis luce poſtulare videatur. Circa ſubiectum verò dictarum pœnarum, maximè ſpiritualium, obiter attingenda in hoc Procemiolo reſolutio illius dubij, quod iam alibi ex profeſſo diſcuſſimus, an cum ſola hæreſi, vel apoſtaſia purè mentali, quæ in corde conſumatur, ſit aliquis capax ad incurrendas pænas iure Eccleſiaſtico introductas? Nam multis Doctoris præcipuè iuris periti, quos copioſè refert Farinac. de hæreſi, quæſt. 192. §. 1. à nu. 4. abſolutè iſtud affirmant; Negantem tamen partem, quod per hæreſim ſolo interno actu completam non ſubijciatur homo Eccleſiæ iuriſdictioni quo ad hunc ſaltem effectum incurrendi dictas pænas, vt prorſus certam tenent communiter Theologi, quos accuratè citat Thomas Sanches, lib. 2. in Decalog. cap. 8 à num. 1. imò ex iuriſtis non pauci maxime Farinac. relatus. Ratio fundamentalis eſt, quia cum talis actus viſibilis non ſit, nequit ſubijci Eccleſiæ viſibili. Ergo hæc non poteſt illum punire, cùm nec valeat de ipſo iudicare.
3 Verùm quamprimum interior hæreſis in actum externum prodit, tametſi occultiſſimum, & nulli alteri à committente notum, Eccleſiæ Iuriſdictioni ſubeſt, & pænas à iure ſtatutas incurrit. ita cum Simanca, Valentia, Bannes, & cum alijs, quos adducit, Caſtrus Palao, dict. diſp. 3. punct. 3. quæ ex dicendis duplici Regula ſequenti magis innoteſcent.

Qualiter pœna excommunicationis hæreticos, Apoſtatas, eorum credentes, fautores, &c. afficiat?

REGVLA CCCCLII.

4 PRima, & potiſſima pæna inter reliquas, quam ipſo facto incurrunt hæretici, Apoſtatæ, ipſorum credentes, fautores, receptatores, &c. eſt excommunicatio maior: hæc non de iure diuino, ſed de iure Eccleſiaſtico antiquiſſimo contra eos lata fuit, nullaque extabat antiquitùs de ea in iure reſeruatio: at poſtea per Bullam Cænæ Summo Pontifici reſeruari cæpit.
5 Verùm quiuis hæreticus quantumuis ſit notorius, & generaliter nominatus in dicta Bulla vti Lutheranus, nequaquam eſt vitandus, niſi fuerit denunciatus peculiariter, & declaratus hæreticus cum cenſura ſaltem in communi hæreſi annexa.
6 Excipe caſum obligationis euitandi ratione ſcandali, aut alterius periculi, &c.

---

7 AB hoc ſumit initium Sanchez dict. lib. 2. cap. 9. num. 1. quòd ſit de fide certum, iuſtiſſimè hæreticos ab Eccleſia puniri, & ad retinendam fidem Catholicam, quam in Baptiſmo ſuſceperunt, varijs pænis, præcipuè excommunicatione cogi. De hac re dictum à nobis ſufficienter cap. 1. lib. 1. Noſtri Operis aliquibus Regulis: Vnde ne actum agamus, remitto lectorem ad ibi tradita, & præter Sanchez citatum ad legendos etiam Valētiam 2. 2. diſp. 1. quæſt. 11. punct. 3. & Azor. tom. 1. li. 8. inſtit. moral. poſt quæſt. 8. qui varijs Scripturæ, & Sanctorum Patrum teſtimonijs abundè ſatis oſtendunt.

8 Dubitatur an excommunicatio prima, & potiſſima (ſic eam vocat, & iudicat Sāchez ibidem, num. 2.) hæreticorum, apoſtatarum, &c. pæna ſit de iure diuino? Affirmanter reſpondent aliqui, quos refert, & refutat Azor. inſtit moral. tom. 1. lib. 8. c. 10. rubr. de pænis hæreticorum, quæſt. 2. præcipuè Franc. Pegna in Directorio Inquiſitor. par. 2. Comment. 12. ad cap. excommunicamus, extra de hæret. verſ. Nec putandum

dum eſt, vbi hanc pœnam excommunicationis in hæreticos fuiſſe latam à Chriſto Domino, oſtendit primò ex illo Matth. 18. Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquã
9 ethnicus, & publicanus. Et addit tres hæreticos fuiſſe à S. Apoſtolo excommunicatos, nempe Corinthium, 1. ad Corint. ca. 5. Alexandum, & Hymenæum ob blaſphemiam, 1 ad Timot. cap 1. & plura ſubiungit ibidem Pegna ad idem probandum.

10 Nihilominus habetur prorſus certa oppoſita doctrina, quòd non ſit de iure diuino pœna excommunicationis contra hæreticos, ſic nec contra alios criminoſos, ſed tantum de iure Eccleſiaſtico antiquiſſimo, ita præter citatum Azot, tradunt Sanchez, dict. nu. 2. Farin. de hæreſi, q. 191. §. 2. num. 8. verſic. contrarium, quod, & Caſtrus Palao, dict. tract. 4. punct. 1. num. 1. qui primum, quòd non ſit de iure diuino
11 probat efficaciter ſic. *Quia excommunicatio,* inquit, *hæc conſiſtit in priuatione actiua, & paſſiua Sacramentorum, communione fidelium, & ſuffragijs Eccleſiæ, quibus omnibus iure diuino hæreticus priuatus non eſt, magis, quam alij omnes peccatores. Aliàs ſi iure diuino ijs omnibus priuaretur, non potuiſſet Eccleſia in horum priuatione ſe intromittere, admittendo excommunicatum non nominatum, nec manifeſtum Clerici percuſſorem ad fidelium communionem, quibus antea priuatus erat. Hæc ille.*

12 Secundum, quòd ſit pœna iſta excommunicationis de Iure Eccleſiaſtico antiquiſſimo, conſtat ex cap. Acharius 24 q. 1. & cap ad abolendam, & cap. excommunicamus il 1. de hæret. cap. Nouerit, de ſententia excommun. & cap. quicunque de hæret. in 6. Traduntque Azor loc. cit Valent. 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 11. art. 3. verſ. ex his teſtimonijs. & Caſtrus Palao ibidem.

13 Notans benè, quòd tempore antiquo non fuerit aduerſos hæreticos lata ipſo iure excommunicatio, ſed ferenda, poſtquam moniti fuerint, vt videtur deduci ex cap. ſi quis Epiſcopus, 1. quæſt. 7.

14 Quoad reſeruationem verò huius excommunicationis contra hæreticos, Apoſtatas, &c. Concordant omnes auctores, nullibi olim in iure fuiſſe reſeruatam, & quòd cęperit ſtrictiſſimè reſeruari Summo Pontifici per Bullam Cęnæ Domini, quando vſus huius Bullæ inchoauit, ita cum Caietano in Sum. verbo excommunicatio cap. 1. plures ex recentioribus, præcipuè Azor. dict. cap. 10. quæſt. 1. Sanchez, & Farinac. vbi ſupra.

15 Grauitatem autem huius pęnæ excommunicationis tantam, ac talem eſſe iudicarunt aliqui, vt propter illam omnes hæreticos eſſe nominatim excommunicatos, ac vitandos affirmarint. Auctor primarius huius ſententiæ aſſignatur Sotus, in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 1. poſt 3. concluſionem, verſ. Hic tamen; & art. 3. columna 9. verſic. in ordinatione, & diſt. 20 quæſt. 1. art. 5 concluſ 2. Probatur ex cap. ſicut, de hæret. & cap. ſi quem forte, 24. quæſt. 1.

16 Nihilominus oppoſitū eſt omnino certum ex vi priuilegij extrauagantis, incip. Ad euitanda ſcandala, Concilij Conſtantienſis, per quod omnibus fidelibus conceditur facultas communicandi cum excommunicatis, qui non fuerint ſpecialiter, & expreſsè denuntiati, neque manifeſti percuſſores alicuius Clerici, aut religioſæ perſonæ, ergo cum hæreticus nil circa hoc ſpeciale contineat ratione excommunicationis, qua aſtringitur, quantumuis notorius, & generaliter nominatus in Bulla Cænæ, vt Lutheranus, adhuc vitandus non eſt. Ita Suarez, diſp. 21. de Fide, ſect. 3. num. 3. Bonacina, de cenſuris, quæſt. 5. Caſtrus Palao, ibidem num. 2. & alij communiter.

17 Sed quid ſi iam iudex contra aliquem hæreticum contumacem ſententiam tulit, ac eius hæreſim condemnauit ſine mentione vlla excommunicationis, erit ne tunc vitandus? Pars affirmans inde probatur, quia cum manifeſtum ſit hæreſi annexam eſſe excommunicationem, perinde eſt aliquem hæreticum declarare, ac excõmunicatum, atque hic videtur ſcopus talia ſententiæ, vt fideles à peſte hæreſis liberentur, ſic defendunt Suarez de cenſuris, diſp 9. ſect. 2. num. 10. (bene ibi ipſe notat dubium hoc magis eſſe ſpeculatiuũ, quàm practicum, quia iudices nunquam ita diminutè procedent, vt declarent aliquem hæreticum, non declarata eius excommunicatione) Soto, Medina, Gutierrez, Henriquez, Manuel, Petrus de Soto, quos accuratè refert Sanchez dict. cap. 9. numero 4. addens hanc partem eſſe probabiliſſimam.

18 Oppoſitam tamen negantem vt magis probabilem tenet ipſe Sanchez, abſolutè eam tuentur Nauar. Miſcell. 47. de oratione, num. 2. Graff. 1. par. deciſ. lib. 4. ca. 11. n. 5. fin. & alij ob contrarium fundamentum, quia dicta extrauagans, *Ad euitanda* requirit vt cenſura declaretur formaliter, & expreſsè: ſed declarato delicto manet cenſura tantum virtualiter, & in radice non formaliter, & expreſsè declarata; Ergo in tali caſu hæreticus non vitandus; Maximè cùm priuilegium illius extrauagantis ſit in fauorem fidelium pro communicando cum excõmunicatis, & debeat potiùs ampliari, quàm reſtringi.

19 At Caſtrus Palao, cui libenter adhæreo, media procedens via, vtrumque ſub diſtinctione ſic amplectitur; Si enim inquit, iudex declarat Petrum hæreticum eſſe, vel alteri crimini obnoxium, incurriſque cenſuram illi crimini annexam, ſi cenſura excommunicationis eſt, eſſe ſufficienter declaratam, vt iuxta decretum Concilij Cõ-

ſtantienſis

Digitized by Google

ſtantienſis declaratus, publicatus ſit; Secùs verò ſi ſolum delictum declaratur.
20 Priorem partem vltra fundamenta ſecundæ (*mihi primæ*) ſententiæ, probo: quia Concilium ſolum petit declarationem formalem, & expreſſam cenſuræ, ſed illa eſt expreſſa, & formalis declaratio cenſuræ crimini annexæ, quamuis non ſit declaratio expreſſior, & formalior, quæ eſſe po-
21 teſt. Ergo. Item ex vi illius declarationis nullus poteſt allegare ſe neſcire ſic declaratum cenſuram incurriſſe. Debet ergo inquirere quænam ſit? præſumere enim debet eſſe excommunicationem; quia eſt frequentior, maximè ſi delictum laicis, & clericis commune ſit.
22 Secundam partem, ſcilicet non ſufficere declarare alicuius delictum, niſi cenſuram declares, ſic probo, deſtruendo fundamentum allatum pro ſententia Suarez, ipſe enim ex verbis extrauagantis Concilij Conſtantienſis inferat ſufficere declarationem cuiuſcunque rei, vel delicti, vel cenſuræ: Sic enim dicit Concilium Baſilienſ. ſeſſ. 20. ad finem referens hanc Extra-
23 uagantem Concilij Conſtantienſis. *Ad euitanda ſcandala, & multa pericula ſubuenienduṁque conſcientijs timoratis ſtatuit etiam, quòd nemo deinceps à communione alicuius in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut alijs quibuſcunque diuinis, vel extra, prætextu cuiuſcunque ſententiæ, aut cenſura Eccleſiaſtica, ſeù ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel à iure generaliter promulgata, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſeruare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura huiuſmodi fuerit contra perſonam, Collegium, Vniuerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum à Iudice publicata, vel denuntiata ſpecialiter, & expreſſa.*
24 Verum ex ſupradictis verbis nullo modo videtur inferri declarationem delicti tantum ſufficere, vt excommunicatus ratione illius publicatus, denũtiatus ſit ſpecialiter, & expreſsè. Nam ſenſus ſupradictorum verborum eſt, te non eſſe obligatum abſtinere à communione illius, qui per aliquam ſententiam, vel mandatum, vel ratione alicuius ſuſpenſionis, aut alterius cenſuræ prohibitus eſt tecum communicare, niſi talis ſententia, mandatum, ſuſpenſio, cenſura, denuntiata, publicata-
25 que ſit. Poſita autem hac publicatione, & denuntiatione, videris obligatus ab illius communicatione abſtinere. Ex his tamen non infertur te debere abſtinere ab illo, tanquam à nominatim excommunicato, cum verba concilij, non tàm de excommunicatione, quàm de alia quauis ſententia, mandato, ſuſpenſione, & cenſura loquantur. hæc Caſtrus, quæ omnia opportunum duxi proprijs ipſius verbis referre, quandoquidẽ ipſe ſolus talem dicendi modum excogitauit.

26 Ex ſupradictis autem deducenda aliqua vt certa, primum, quòd non peccent Catholici in locis hæreticorum, vt in Anglia, Germania, Gallia, &c. Si cum eis conuerſentur. Ratio eſt, quia, licet iſti hæretici ſint notorij, non ſunt tamen denuntiati, ita Nauar. lib. 5. cõſil. tit. de hæret. in 1. editione, conſ. 15. num. 3. qui trepidanter ait id eſſe, probabile, ſed abſque trepidatione vlla certum Affirmant Azor dict. lib. 8. cap. 11. quæſt. 1. & Sanchez dict. cap. 9. n. 5.
27 Quin etiam hic num. 6. meritò idem vult dicendum de hæreſiarchis, vt de luthero, Caluino, ob eandem rationem, quia licet publica Eccleſiæ voce eſſent notorij, non erat tamen obligatio vitandi eos, dum non fuerunt denuntiati.
28 Deducitur item licitum eſſe catholicis ſimul cum hæreticis non dum denuntiatis orare, ac rei diuinæ intereſſe, hæreticorum funus comitari, Sacramenta etiam à ſuis parochi, & Epiſcopis hæreticis ſumere, ſi adhuc denuntiati non ſunt. Militat eadem ratio, quia attenta diſpoſitione Concilij Cõſtantienſis, ſolos denuntiatos euitare tenemur. ita præter alios Sanchez,
29 dict. cap. 9. num. 7. & 10. Vbi benè limitat, quòd quidem intelligatur, quantum eſt ex parte excommunicationis. Quippe aliunde ex iure naturali, & diuino erit obligatio euitandi, ſi inde oriatur ſcandalum, aut periculum peruerſionis, aut Sacramenta ritibus hæreticis miniſtrentur.
30 Tandem deducitur, quòd in locis hæreticorum poſſint filij eorum hæretici ad ſcholas catholicorum admitti. Patet ex dicta ratione, quia non ſunt denuntiati, & tantum eſt obligatio euitandi denuntiatos. ita cum Nauar. & Petro de Ledeſma, per eum citatis, Sanchez ibidem nu. 11.
31 Vbi cum eiſdem optimè ſubiungit è contra non eſſe licitum Catholicorum filijs Scholas hæreticorum adire, ob periculum peruerſionis: Vide plura de ſimilibus corollarijs apud eundem Sanchez. Atque his Regula noſtra terminatur.

Quibus in caſibus pœna excommunicationis à delinquentibus contra fidem Catholicam contrahatur? in quibus verò ſecùs?

REGVLA CCCCLIII.

32 NVllum dubium, contrahi pœnam excommunicationis in caſu hæreſis formalis, concurrente ad eam duplici actu interno, & externo: idem eſto iudicium
33 de caſu formalis Apoſtaſiæ. E contra certum eſt non incurri excommunicationem in caſu hæretici, vel apoſtatæ purè externi, qui nulli mentis errori adhæret, non eximitur tamen ab Inquiſitorum punitione. Neque contrahit excommunicationem hæreticus internus in actu externo

47 Occurrit dubium huc ſpectans aliquan-
tulum controuerſum, præcipuè inter re-
centiores; pro eius diſcuſſione, & reſolu-
tione, ſupponendum ex doctrina certa, &
communi, quod ſicut duplex eſt fides di-
uina, altera generalis, qua veritatibus à
Deo reuelatis, & ab Eccleſia poſitis credi-
mus, altera particularis, qua per ſpecialem
reuelationem alicui immediatè factam hic
48 rei reuelatæ credit. Ita duplex ſit hæreſis,
vna, quæ priori fidei opponitur, altera,
quæ poſteriori. Reiecto Lorca, qui 2. 2.
quæſt. 11. diſp. 39. nu. 2. id non admittit,
docent cõmuniter reliqui, præcipuè Azor.
dict. lib. 8. cap. 9. quæſt. 4. Sanchez alios
referens lib. 2. in Decalag. cap. 7. nu. 32.
& Caſtrus Palao dict. diſp. 3. punct. 2. n. 14.
& ſic oſtendit.

49 *Ratio, inquit, eſt, quia tota malitia hæ-
reſis ſita eſt in contemptu primæ veritatis
ſufficienter propoſitæ; qui enim ſic diſcredit,
quod prima veritas dicit mendacem Deum
facit, At, qui diſcredit reuelationi ſpeciali,
eodem modo primam veritatem contemnit,
& mendacem Deum facit, quia Deus idem
eſt, ſiue publicè, ſiue particulariter reuelans,
ergo eſt hæreticus. Neque hæreſis neceſſariò
petit contumaciam aduerſus Eccleſiam for-
maliter ſed aduerſus Deum reuelantem.*
Ita ille efficaciter probat, intellige tamen
ex quæ dicta ſunt dummodo cõſtet talem
reuelationem fuiſſe diuinã quo ſuppoſito.

50 Dubitatur an hic hæreticus diſcredens
reuelationi ſpeciali, Excommunicationẽ,
& alias hæreticorum pœnas contrahat?
Partem affirmantem defendunt Sanchez
dict. cap. 7. num. 32. & Coninch. diſp. 18.
dub. 7. nu. 20. ſi hæreſis interna in actum
externum prodeat. Nam quamuis Eccle-
ſia non proponat talem veritatem credẽ-
dam; proponit tamen credendam primam,
& ſummam veritatem reuelantem, cui pro-
ſitioni obſiſtit, qui negat illam ſpecialem
51 reuelationem. Confirmatur exemplo,
quod adducit Sanchez, quia ſi quis nega-
ret aliquid exiſtimans eſſe ab Eccleſia pro-
poſitum, cum tamen non ſit, verè hæreti-
cus eſſet, & excommunicationem, aliaſq;
pœnas incurreret, ergo pari modo, &c.
Atque hæc pars videtur mihi probabilis.

52 Sed probabiliter oppoſita negans ob ſo-
lum diſſenſum ſpecialis reuelationis poſſe
aliquem excommunicatione ipſo facto, &
aliis pœnis Eccleſiaſticis puniri, ita Azor
tom. 1. lib. 8. cap. 9. quæſt. 4. Suarez diſp.
19. ſect. 5. nu. 12. Co. dub. lib. 1. quæſt. 17.
§. 1. dub. 2. verſ. reſpondet Magiſter, &
53 Caſtrus Palao, ibidem, nu. 15. Fundatur
in eo, quia apparet impoſſibile, quòd poſ-
ſit manifeſtari exteriùs, talem diſſenſum
eſſe contrarium fidei, cum ſupponatur, re-
uelationem illam eſſe ſpecialem, & nulli
alteri cognitam præter eum, qui illam ha-
buit, ergo nõ poteſt innoteſcere alijs, quòd
ipſe tali reuelationi diſcredat, quia ad hoc
requiritur, vt reuelatio ipſa prius cogno-
ſcatur, ergo non fiet excommunicatus &c.

54 Eſt autem diſpar ratio de exemplo ad-
ducto à Sanchez, & de alijs ſimilibus, in
quibus adeſt diſſenſus contra generalem
reuelationem, aut doctrinam ab Eccleſia
communiter receptam, vt ſi quis diceret,
& ſic teneret non eſſe credendum primæ
veritati per ſpecialem reuelationem mani-
feſtatæ, fieret quidem hæreticus, & excõ-
municationem contraheret, quia negat
propoſitionem à tota Eccleſia receptam,
nempè quòd ſit credendum reuelationi-
bus priuatis ſi legitimè proponantur. Ita
ibidem ipſe Caſtrus Palao.

55 At è contra non erit hæreticus, nec pœ-
nas hæreticorum incurret, vt ait idem
Caſtrus cum Suare diſp. 21. ſect. 2. nu. 10.
ſi aliquis manifeſtet ſe nolle credere, quòd
exiſtimat eſſe ab Eccleſia definitum cum
56 tamen non ſit. Item quando aliquis ve-
ram propoſitionem credat cum animo de-
liberato non credendi contrarium, quam-
uis ab Eccleſia definiatur, ſi rem creditam
exterius proferat, & animum ſuum non de-
claret, nequaquam incurret Excommu-
nicationem, quia non dum eſt hæreticus
exterior.

57 Denique ad declarationem vltimæ par-
tis noſtræ Regulæ, proponenda, vt iacet,
clauſula inſita in Bulla Cœnæ. Excommu-
nicamus, & anathematizamus, &c. à Chri-
ſtiana Fide apoſtatas, ac omnes, & ſingu-
los alios hæreticos, quocunque nomine
cenſeantur, & cuiuſcunque ſectæ exiſtant,
ac eis credentes, eorumque receptores,
fautores, & generaliter quoſlibet illorum
defenſores, ac eorum libros hæreſim con-
tinentes, vel de Religione tractantes, ſine
auctoritate noſtra, & ſedis Apoſtolicæ ſciẽ-
ter legentes, aut retinentes, imprimentes,
ſeu quomodolibet defendentes, ex quauis
cauſa publicè, vel occultè, quouis ingenio,
vel colore; nec non Schiſmaticos, & eos
qui ſe ſe à noſtra, & Romani Pontificis pro
tempore exiſtentis obedientia pertinaci-
ter ſubtrahunt, vel recedunt. Hactenus
58 Clauſula Bullæ Cœnæ. Cuius ſingulas par-
ticulas in citatis capitibus 12. & 13. lib. 1.
Operis noſtri, & alibi ſufficienter expoſui-
mus pro præſenti inſtituto. Vnde lectorem
illuc remitto: quod ſi dicta expoſitione
non fuerit ei ſatisfactum, videat auctores
de hac re tractantes, præcipuè Sanchez
lib. 2. in Decal. toto cap. 10. & Caſtrum-
palao, diſp. 3. punc. 5. Atque his Regula
terminatur.

---

*Per quem abſolutio ab excommunicatione hæ-
reticis impertiri poteſt? Aliquando ne ſine
dicta abſolutione ipſi auferri valet.*

REGVLA CCCCLIV.

59 EXcepto articulo mortis, & probabi-
liter periculo eius proximo, in quo,
quiuis

Digitized by Google

quiuis Sacerdos hæreticum valide abſoluet: per Summum Pontificem ſolùm, cui hæreſis ſigno ſufficienti exterius prodita ſtrictiſſimè reſeruatur, ab ea abſolutio illi in vtroq; e foro, immediatè tribui poteſt; per Inquiſitores verò in foro tantùm ex-
60 terno. Probabile autem eſt ex conceſſione Concilij Tridentini hæreticos taliter externos à ſuis Epiſcopis, ſeù Prælatis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus poſſe abſolui: ſed oppoſitum probabilius, & tutius, ac in praxi
61 ſeruandum? Idem eſto iudicium de abſolutione à dicta hæreſi ex vi Iubilei, Bul-
62 læ Cruciatæ, vel alterius Priuilegij. Probabile etiam eſt, ob cauſam iuſtam poſſe abſolui hæreticum à Confeſſario expoſito de peccatis non reſeruatis, tacita hæreſi, & tantum indirectè abſoluta.

---

63 HAc de re iam egimus alibi, præcipuè li. 5. Noſtri Operis de materij Trib. Fidei cap. 8. Regula 422. Sed cùm hic ſit proprius locus de abſolutione excommunicationis hæreticis inflictæ tractandi expedit circa eam nonnulla breuiſſimè præſertim illic conſultò prætermiſſa attingere.

64 Nullo modo excitatur dubium in titulo huius Regulæ de hæretico purè occulto, cuius hæreſis non prodijt exterius ſufficienti ſigno. Nam certiſſimum eſt, poſſe abſolui à quouis Confeſſario expoſito, cum tali hæreſi non ſunt annexa excommunicatiò, vt diximus paulo ante, & conſequenter non ſit reſeruata. Ita poſt multos, quos refert Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 8. n. 3. Farinac. de hæreſi quæſt. 192. §. 4. n. 60. &
65 Souſa, lib. 3. Aphoriſ. c. 4. n. 9. Qui ibi bene limitat ſic: Niſi fortè inquit in aliquo Epiſcopatu, ſit reſeruata memini quõdã apud noſtras huius reſeruationis in Archiepiſcopatu Valentino ad ſecuriorem Fidei conſeruationem.

66 Certiſsimum etiam eſt, quòd quilibet ſimplex Sacerdos, imò, & prima tonſura initiatus ab excommunicatione propter hæreſim externam poſsit abſoluere. Affirmandum probabiliter idem de abſolutione in periculo mortis non remoto, ſed pro-
67 ximo. Quamquam ſi neceſsitas dicti articuli vel periculi proximi non ita ſtrictè vrgeat, ſed ſuperſit tempus recurrendi ad ſuperiorem, qui habet legitimam poteſtatem abſoluendi, ad ipſum recurſus pro abſolutione obtinẽda fieri debet. Docet Peña 2. par. direct. commen. 25. verſic. Quòd ſi quis. Rojas de heret. part. 2. aſſert. 38. num. 320. Simanc. Cath. Inſtit. tit 3. nu. 3. & compluribus relatis, Sanch. lib. 2. in Decal. cap. 13. à nu. 2.

68 Prædictis caſibus articuli, & periculi mortis exceptis, in reliquis, quòd ſolus Papa à dicta hæreſi, & excõmunicatione poſſit abſoluere, eo quòd ſit ei peculiariter reſeruata, conſtat manifeſtè ex peculiari clauſula in Bulla Cœnæ, cuius verba confirmantia id, quod dictũ de articulo mortis &c. & aliud vltra exprimentia non erit abs re hìc apponere.

69 Cæterum à prædictis, inquit, ſententijs nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatis faciendo cautione præſtita, abſolui poſsit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis ſæcularibus, & quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, ac Militiarum Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignita-
70 te prædictis &c. Ita ibi, & infligitur ſtatim excommunicatio licèt non reſeruata, ijs, qui audent abſoluere.

71 Patet etiam, quòd à Sũmo Põtifice tribui abſolutio dicto hæretico, vel apoſtatæ immediatè per ſe ipſum, aut mediatè committendo vices ſuas alicui: atque ſimul in vtroque foro. De hoc benè Souſa cum atteſtatione grauiſſimorum Doctorum, lib. 2.
72 Aphoriſm. cap. 37 nu. 10 ſic. Abſolutus, inquit, in foro conſcientiæ, adhuc poteſt in iudiciali puniri, niſi abſolutio facta fuerit à Summo Pontifice, ſiue per modum gratiæ, ſiue diſpenſationis; Dummodo pœnitentiam impoſitam, vel conditiones diſpenſationis adimpleuerit. Simanc. Cath. Inſtit. tit. 3. num 5. Peña 2. par. direct. comment. 25. verſ item quæritur. Farin. de hæreſi quæſt. 185. § 13. nu. 201. & ſeq. ita ille.

73 De Inquiſitoribus vero quid? Diximus iam citata Regula 422. quòd tantum poſſint abſoluere directè hæreticos in foro externo iudiciali, & conſequenter in foro cõſcientiæ; & hoc eſt, quod cum Eymer. Peña, Sanchez & Farinac. per ipſum relatis docet Souſa, dict. cap 4. nu. 10. his verbis, *Quando*, inquit, *Inquiſitores iudicialiter abſoluunt hæreticos; ſimul etiam abſoluunt eos in foro conſcientia. Idem eſt circa Excommunicatos propter ſuſpicionem*
74 *hæreſis*. ita ille. Debet enim intelligi, quòd abſoluunt Inquiſitores in foro iudiciali à ſola excommunicatione hæreſi annexa, & conſequenter maneat abſolutus in foro cõſcientiæ reus ab eadem excommunicatione, ac reſeruatio delicti hæreſis omnino tollatur: Vnde quiuis Confeſſarius expoſitus poterit ab eo abſoluere, eſtque communis omnium doctrina.

75 Subiungit autem nu. 11. idem Souſa ſic: Excommunicatos, inquit, in cauſa hæreſis, aut ſuſpicionis illius, non delatos ad forum iudiciale poſſunt Inquiſitores per ſe, vel per alios ſimul, vel quilibet illorum abſoluere in foro conſcientiæ. Idem poſſunt Commiſſarij Inquiſitorum per ſe. Graff. in 1. deciſ. lib. 2. cap. 9. nu. 5. Viuald. in Candela in edit. anni 1602. 1. part. tit. 11. n. 15. Eymer. d. 3. par. n. 61. quos, & alios refert Sanchez d. c. 12. n. 1. & ſeqq. ita ille.

76 Ve-

76 Verum hæc ſententia affirmans Souſæ, & auctorum quos ipſe citat, & plurium, quos retuli dict. Regul.422. Noſtri Operis num.26 non placuit nobis, atque data legitima interpretatione ex mente Suarez de fide, diſp.21.ſect.4. num. 18. & Sanctarelli, tract.de hæreſi, cap.5 ſub num.31. ad Conſtitut.Clement. VII. incipientem, Cū ſicut, per quam videtur id Inquiſitoribus concedi; negantem amplexi ſumus cum diuerſis alijs, præcipuè cum Eymer.3.par. direct. num. 59. & Peña ibi comment. 22. adductis ipſius Eymerici verbis, & miror quomodo Souſa eum pro ſe referat. Vide per nos tradita dict. Regula 422.

77 Dein amplum conceditur priuilegium D.D.Epiſcopis à Sacro Concilio Tridentino ſeſſ.24 cap.6 Cuius tenor eſt: Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, diſpenſare; & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eiſdem tantum, non eorum Vicarijs ſit permiſſum.

78 Circa primam particulam, liceat Epiſcopis, eſt aliqualis controuerſia, quinam nomine Epiſcoporum intelligantur? Nempè omnes illi, qui ſubditos habent; cum reſpectu ſubditorum conceditur eis facultas. Vnde debent eſſe Epiſcopi electi, & confirmatis ante confirmationem enim nulla potiuntur iuriſdictione; nequaquam tamen requiritur vt ſint conſecrati, imò nec Sacerdotes, ad abſoluendum ab excommunicatione reſeruata, cum non debeat tribui abſolutio Sacramentalis. ita cū relatis Cenedo, Sāchez, Gutierr. & alijs tradit vti vt certa Caſtrus Palao dict. diſput. 4.punc.3 §.1.num.2.

79 Venit ne nomine Epiſcopi in prædicto Tridentin priuilegio Capitulum Sede vacante? Quo ad alios caſus affirmatiuè reſpondent communiter doctores: Quo ad abſolutionem verò ab hæreſi eſt peculiaris difficultas, Sanchez lib 2.in decal. c.11. num.4. etiam in hoc caſu defendit partem affirmantem ex hoc fundamento, quia probabile iudicat poſſe delegari ab Epiſcopo, & conſequenter à Capitulo Sede vacante iuriſdictionem Vicario generali ad abſoluendum ab hæreſi; ergo etiam pro iſta abſolutione capitulum Sede vacante nomine Epiſcopi intelligitur.

80 Huiuſmodi tamen fūdamentum vt improbabile reijcientes tenent partem negantem Suarez tom.4. de pœnit. diſp. 30. ſect.1.num.4. Ledeſma 2.tom ſumm.tract. 1.cap.6. poſt 10.concluſ. difficultat.5. Bonacina de cenſuris diſp. 7.quæſt.5. punc.1. & Caſtrus Palao dicto §.1. num. 3. Oſtenditur inde efficaciter, quia nequit capitulum Sede vacante per ſe ipſum abſoluere ab hæreſi, niſi prius hoc delictum integrè cognoſcat, & data tali eius cognitione, iā ſit publicum, ergo ceſſat facultas Concil. Trident. quæ ſolū eſt pro delictis occultis.

81 Negant item plures quod nomine Epiſcoporum ſint intelligendi Abbates, & alij Prælati inferiores iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem habentes in ſua Diœceſi. Quia dictum Tridentini priuilegium ſolis Epiſcopis eſt conceſſum iure ſpeciali ob eorum dignitatem, & cum ſit derogatiuum iuris cōmunis ſtrictè debet accipi; ergo non eſt extendendum ad alios tali dignitate carentes. ita Bonac. vbi ſupra nu. 6 Suarez de pœnitentia diſp.30. ſec.1.num.6.& de cenſuris, diſp.41.ſect.2. num.7. Barboſa, 2.par de poteſtate Epiſco-
82 pi allegat. 39.nu.17.& Caſtrus Palao dict. §.1.n.4. Qui probabile id iudicat reſpectu abſolutionis ab hæreſi, ob eā rationē, quia videtur eligi induſtria perſonæ dū ſoli Epiſcopo facultas iſta à Tridentino cōceditur.

83 Nihilominus quòd nomine Epiſcopi veniant vt dicti Abbates, & Prælati etiam in abſolutione ab hæreſi vt probabilius benè defendit idem Caſtus Palao ibidem cum Auila de cenſuris, 7. par. diſp. 10. dub. 6. Flores de Mena. variar. lib.3. quæſt. 24. num 18. Sayro in claui regia lib. 6. cap. 11. num.83. Sanchez lib 2. in Decal. cap.11. num 5. ex oppoſito fundamento oſtenditur, quia iſta facultas à Tridentino conceſſa ad iuriſdictionem ſpectat, ſed dicti Abbates, & Prelati iuriſdictione Epiſcopali gaudent, & ab Epiſcopis in conſecratione tantùm differūt ergo, &c. Vide plura apud ipſum Caſtrū pro ſolutione argumentorū.

84 Certum autem eſt ex mente ferè omniū in dicto priuilegio Tridentini nomine Epiſcoporum non comprehendi Prælatos regulares, ob hanc efficacem rationem, quia conceſſio tantum ſit illis, qui habent diœceſim, vt patet ex illis verbis, in Diœceſi ſua; ſed Prælati iſti non dicuntur habere Diœceſim; Ergo non comprehenduntur ibi. ita Sanchez ibidem, num. 7. Barboſa 2. par. de poteſt. Epiſcopi allegat. 39. n.18.& Garcia de beneficij 7.par.c.11.n.13.

85 At quamuis in priuilegio Tridentini nō ſint comprehenſi Prælati Regulares; comprehenduntur tamen per extenſionem factam à Pio V. in quodam motu proprio, cuius meminit Emman. Rodriguez, tom.1. qq regul.q.61 art 9. in fin. vbi ſic habetur.

86 Quia ſacrum, inquit, œcumenicum Concilium Trident. Conceſſit Epiſcopis, vt abſoluere poſſent in foro animæ, ſeù conſciētiæ ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus, prout ſeſſ.24. cap. 6. habetur ne prior prouincialis, & ſuperiores Prælati dicti Ordinis tam in dicta Prouincia, quàm extra eam, vbilibet in hac par-
te

Digitized by Google

te deterioris conditionis, quàm clerici, aut ſæculares exiſtant; eiſdem priori conuentuali, & ſuperioribus prælatis, vt ipſi per ſe ipſos idē omnino poſſint in fratres, & Moniales dicti ordinis ſibi ſubditos, quoad abſoluendi, & diſpenſandi huiuſmodi, quam alias quaſcunque facultates eiſdem auctoritate tenore etiam perpetuò concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus prēſētes litteras perpetuò durare, & valere. hæc ibi, & ita tenent Barboſ. & Sanchez loc.cit.

87 Sed quid circa abſolutionem ab hæreſi ex vi motus proprij Pij V.? diſſidium eſt inter citatos Thomam Sanchez, & Caſtrū Palao; ille enim negat, hic affirmat, vter-
88 que probabiliter, vt iudicio. Quidquid tamen ſit de affirmatiua, attento tali motu proprio, poſtea reuocata fuit per conſtitutionem Pauli, quā refert Emmanuel de Valle de Moura, de incantat. & enſal. ſect. 3 cap. 1. num. 10. cuius etiam meminit Barboſa, de poteſtate Epiſcopi 2. par. alleg. 4. num. 39. In ea enim expreſſè diſponitur, ne Prælati etiam in foro conſcientiæ religioſos ſibi ſubditos ab hæreſi abſoluant, ſed ad Inquiſitores remittant. Affert Ca-
89 ſtrus Palao dict. §. 1. num. 6. Qui egregiè ibi à num. 8. vſque ad 20. expendit reliquas particulas dicti priuilegij Epiſcopis conceſſi; vide apud ipſum.

90 Supereſt nobis diſcutienda difficultas illa grauis, an per Bullam Cænæ ſit reuocata facultas abſoluendi ab hæreſi conceſſa ſolis Epiſcopis à Tridentino in fine dicti cap. 6. ſeſſ. 24.? Valde diuiſi ſunt circa hoc inter ſe Doctores; Nam etiam, qui negantem partem tuentur ex diuerſis fundamētis non ita firmis procedunt, vt patet ex ipſiſmet, quæ omitto, ob vitandam prolixitatem. In ea tuenda, præcipuè inſudant Bannes, 2. 2. quæſt. 11. art. 4 dub. 2. poſt 2. concluſ. argum. 3. Nauarr. in Summ. lat. cap. 27. nu. 260. & lib. 5. conſil. tit. de priuileg. conſil. 11. quæſt. 1. Gutierr. qq. canon. in poſter. lib. 1. ca. 13. ad finem, & plures, quos refert Sanchez citandus, eam dicit eſſe probabilem Suarez tom. 5. de cenſ. diſp. 21. ſect. 3. nu 5. addo eſſe probabilem tantum ſpeculatiuè.

91 Verùm contrariam affirmantem, quod per Bullam Cænæ ablata fuerit Epiſcopis facultas abſoluendi ab hæreſi, & à reliquijs caſibus in Bulla contentis, vt longè probabiliorem in praxi tutam, ac omnino ſeruandam, docent multo plures, & melioris notæ auctores, quos abunde relatos ſequuntur Sanchez, lib. 2. in decal. cap. 11. fin. Barboſa, 2. par. de poteſtat. Epiſc. alleg. 40. num. 25 Bonacina, diſput. 1. de cenſ. qu. 3. punc. 2. num. 1. & Farinac de hæreſi, qu. 192. num. 61. ita etiam Suarez, de pæniten. diſp. 30. ſect. 2. nu. 11. de cenſuris, diſp. 21. ſect. 3. num. 5. ac Peña in direct. 3 part. comment. 141. verſ. penult. vbi ait iuxta hanc opinionem in ſupremo Generalis Inquiſitionis prætorio ſæpè pronunciatum eſſe.

92 Duplex probatio huius doctrinæ efficax adducitur, altera deſumpta ex varijs declarationibus Summorum Pontificum, & Eminentiſſimorum Cardinalium; ſic dicitur declaraſſe Gregorius XIII. teſte Genuenſi in Praxi Archiepiſcopali Neapol. cap. 67. nu. 10. in prima editione. Idem de Clem. VIII. teſtatur Azor, tom. 1. lib. 8. cap. 19. quæſt 3. & ca. 20. quæſt. 10. affirmans ſe audiuiſſe à Religioſo docto, & fide digno. De duplici declaratione authentica Cardinalium teſtimonium præbet Garcia 11. par. de Beneficijs cap. 10. num. 122.

93 Altera probatio ſumitur ex vi fortiſſimæ rationis, quam ſic efformat Caſtrus Palao, dict. §. 1. nu. 22. Negari, inquit, non poteſt priuilegium à Concilio conceſſum Epiſcopis derogari poſſe à Pontifice, ſed ex ſupradictis Bullæ verbis colligitur ſatis fuiſſe derogatum. Ergo. Minorem probo. Nam Pontifex prohibet ne detur abſolutio hæreſis, & reliquorum caſuum in Bulla contentorum prętextu priuilegiorum, quę Epiſcopis, religioſis, conuentibus, &c. conceſſa ſint à Sede Apoſtolica, etiam decreto alicuius concilij, ſed nullum Concilium, niſi Tridentinum hanc facultatem abſoluendi ab hæreſi, reliquiſque caſibus reſeruatis, conceſſit, ergo hanc facultatem, quę in hoc concilio conceditur, intendit Pontifex reuocare, aliàs ſuperfluerent verba illa, *alicuius Concilij decreto* ita ille, ſic quę hæc pars ſufficienter probata manet.

94 Quæ intelligitur de abſolutione ab hæreſi in foro conſcientiæ, quam Epiſcopi nequeunt dare ex vi Bullæ Cænæ reuocantis dictum Priuilegium Tridentini. Sed quid de abſolutione ab hæreſis excommu-
95 nicatione in foro iudiciali externo? Videtur certum quòd poſſint Epiſcopi eam hæreticis tribuere, cùm id ipſis expreſſè concedatur per text. in cap. Vt officium, verſ. ſi verò de hæreticis in 6. illis verbis, *abſolutionis beneficium impendatis, & iniungatis eiſdem, quod iniungi talibus conſueuit*. ita Archidiac. ibi, num. 1. verbo impendatis. Ioan. Andr. num. 1. Gemin. n. 2. fin Gloſ. in cap. excommunicamus, el 1. §. credentes de hæreticis, ibi Felin. num. 3. & Anan. num. 4. Eymer. 3 par. direct. qu. 92. & cum pluribus relatis Farinac. de hæreſi,
96 quæſt. 191. §. 4. num. 52. Atque hæc abſolutio in foro externo data ab Epiſcopo proderit eis pro foro etiam conſcientiæ, ſicut dictum eſt paulo ante, de alia, quæ datur ab Inquiſitoribus vt benè notat Caſtrus Palao ibidem, num. 23.

97 Verùm talis conceſſio facta Epiſcopis in dict. cap vt officium, aut fuit reuocata, vt affirmat Caſtrus Palao ibidem, aut debet ſine dubio intelligi pro locis, vbi non adſunt Inquiſitores Apoſtolici. Nam ſi in aliqua Diœceſi adſit Inquiſitor, iuxta Clemen. de hæreticis, ſicuti nos iam alibi tradidimus, nequit Epiſcopus ſine Inquiſito-

re,

re, neque Inquiſitor ſine Epiſcopo, ſaltem requiſito, cauſam hæretici expedire, eumque abſoluere, & Eccleſiæ reconciliare, vt conſtat ex praxi, ait Caſtrus Palao citatus,
98 maximè in Tribunalibus Hiſpaniæ. In Sicilia quatuor ab hinc annis id ſeruari vidi; Secùs in noſtro Melitenſi, vbi Illuſtriſſ. D.D. Epiſcopus nullo modo deciſiuè, ſed tantùm conſultiuè per ſuum Vicarium Generalem ad cauſas Sancti Offiej expediendas concurrit.

99 Non immorabor in expendendo, an ex vi priuilegiorum Iubilæi, Bullæ Cruciatæ, aut alterius Religionibus Conceſſa poſſit tribui abſolutio in foro conſcientiæ ab hæreſi externa, non dum Inquiſitoribus denutiata? Sed ſufficit quod dictum eſt in Regula, eſſe idem iudicium de his priuilegijs, atque de illo Epiſcopis conceſſo per
100 Tridentinũ. Qui circa hoc plura deſiderat audait duos noſtros *Choriphæos* Thomam Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 11. ac 13. & Caſtrum Palao dict. punc. 3. §. 4. ſed non grauabor aliqua ex eo referre circa priuilegium Religionis conceſſum, ſic habet §. 3.

101 Reſpondeo noſtrum Reuerendiſſimum P. Præpoſitum Generalem facultatem habere per ſe, vel per alios abſoluendi quoſcunque ab hæreſi in foro conſcientiæ. Quam facultatem conceſſit illi Iulius III. viuæ vocis oraculo primùm, vt in viuæ vocis oraculis pag. 9. Deinde per Breue in litteris Apoſtolicis, pag. 66. confirmauit verò, & denuò conceſſit Gregorius XIII. die 18. Martij 1584. pro reliquis Orbis partibus (Hiſpania excepta) in viuæ vocis oraculis, pag. 123. Hæc autem facultas Prouincialibus communicatur, ſed extra Hiſpaniam, vt habet priuilegium cum poteſtate, vt re maturè conſiderata quando ſibi videbitur in Domino expedire, in caſibus particularibus poſſint id alijs cōmunicate. Hæc omnia in Compendio priuilegiorum Societatis Ieſu, verbo abſolutio, §. 3.

102 Reſpectu autem illorum, qui ſub obedientia Societatis viuunt, habet Præpoſitus Generalis, & quibus ipſe commiſerit facultatem eos abſoluendi in foro conſcientiæ ab hæreſi, & à relapſu in hæreſim, ſi quis (quod Deus auertat) in eam incideret. Quam facultatem etiam pro Hiſpania conceſſit Gregorius XIII. die 18. Martij 1584. vt in viuæ vocis oraculis, pag. 133 ſic in Compendio Priuilegiorum Societatis, ver-
103 bo abſolutio, §. 7. & §. 8. dicitur. Facultate conceſſa Minoribus de Obſeruantia Vltramontanis poſſunt Præpoſitus Generalis, aut Prouincialis Societatis Ieſu Vltramontani abſoluere noſtros Vltramontanos ſibi ſubditos, & diſpenſare cum eis, quoties opus fuerit à relapſu in hæreſim, aut apoſtaſiam, & eorum pœnas à iure conſtitutas commutare augendo, vel minuendo, penſatis qualitate, & quantitate, alijſq;
104 de bitis circumſtantijs. Dummodo talium relapſorum crimina publica, & notoria apud ſæculares non ſint. Vt ex hoc ſcandalū oriri poſſit. Alexander VI. in Monu. Minorum fol. 70 conceſſ. 164. & refertur quamquam non ſatis plenè in compendio eorundem, verbo abſolutio Ordinis quoad fratres, §. 18.

105 Hæc facultas abſoluendi reſeruatur in Societate Præpoſito Generali, communicatur tamen Prouincialibus ſub onere monendi pœnitentem, manere ſub pœna peccati mortalis obligatum, vel ſe Præpoſito Generali præſentandi, vel rem eidem manifeſtandi eo modo, qui ſeruata ſigilli in-
106 tegritate, Prouinciali videbitur. Iam monui in Hiſpania ob particularia Inquiſitionis indulta non dari vſum huius facultatis.

107 Item omnibus Superioribus Societatis, & ijs, quibus ipſi communicauerint, conceſſa eſt facultas abſoluendi ab excommunicatione incurſa ob lectionem librorum prohibitorum, in his locis, vbi poſſunt noſtri ab hæreſi abſoluere. Sic conceſſit Gregorius XIII. die 6. Nouembris 1583. prout in viuæ vocis oraculis, pag. 132. & habetur ſupradicto Compendio priuilegiorum,
108 verbo abſolutio, §. 4. Vbi aduertitur ſi libri prohibiti editi ſunt ad ſtabilienda Dogmata hæretica, non poterunt communicare hanc facultatem ſuperiores, niſi in caſibus particularibus perſpectis circumſtantijs. In ijs verò prouincijs, in quibus ex peculiari conceſſione amplior eſſet facultas, liber permittitur illius vſus. Hæc ille toto eo §. 3. quibus nihil addo, & ea viris doctis expendenda magis relinquo.

109 Reſtat diſcutiendum id, quod vltimo loco in Regula noſtra proponitur, & bene diſcutitur à Caſtro palao, tract. 4. diſp. 4. punc. 3 §. 6. An poſſis aliquando in caſu hæreſis licitè, & validè dimidiare confeſſionem Sacramentalem, peccata non reſeruata manifeſtando Sacerdoti expoſito, racita hæreſi, & recipiendo abſolutionem ab illis directè, ab iſta indirectè?

110 Supponendum primò pro deciſione ex communi ferè omnium ſententia, quòd ſit licitum pœnitenti dimidiare materialiter confeſſionem, ſi ex eius integritate aliquod graue damnum ipſi prouēturum appareat. Ita D. Thomas in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. q. 4. ad 5. & cum eo reliqui, præcipuè ex recentioribus. Valentia tom. 4. diſp. 7. quæſt. 11 punc. 1. verſ. hoc autem, Suar. de pœniten diſp. 23. ſect. 2. nu. 1. & Vaſquez quæſt. 91 art. 3. dub. 1.

111 Rurſus ſupponendū ex mente eorumdem Doctorum, quòd tàm pœnitens, quàm confeſſarius teneātur impedire quoad fieri poteſt, ne dimidietur confeſſio, & procurare facultatem ad abſoluendum à reſeruato crimine, ſi aliquod pœnitens habeat. Vnde in caſu præſenti hæreſis, vt aie Caſtrus Palao loc. cit. iuxta ſententiam probabilē, quod poſſint Inquiſitores ab ea ſacramentaliter abſoluere, debet pœnitens

X huiuſ-

huiuſmodi hæreſi inſe&u,s adire aliquem
Inquiſitorem particularem,vel ſupremum,
aut Sacram Pœnitentiariam Romanam,
pro obtinenda tali abſolutione, ſi non po-
tuit vlla via obtinere.
112 Reſoluit Caſtrus Palao, quod poſſit
tunc hæreticus confiteri Sacerdoti priua-
to omnia peccata non reſeruata, & ab eis
abſolutionem directè recipere,& ab hæreſi
indirectè,cum ſpe quod ſucceſſu temporis
ſit habiturus copiam confeſſoris, per quem
valeat directè abſolui à reſeruata hæreſi,ſi
vrgeat grauis neceſſitas Sacramentum pę-
113 nitentiæ accipiendi. Oſtenditur ex ſup-
poſita doctrina, quia licitum eſt ad vitan-
dum graue damnum dimidiare materiali-
ter confeſſionem; ſed graue damnum cen-
ſetur obligare aliquem ad comparendum
coram Inquiſitore, & Notario ſuumque
crimen hæreſis manifeſtare,ac ſcriptum re-
linquere, (quippe ex merè libera, & ſpon-
tanea volũtate ſolet fieri huiuſcemodi cõ-
paritio, vt reus gaudeat beneficio eius)
ergo ob iſtud damnum vitandũ dimidiare
materialiter confeſſionem poterit.
114 Confirmatur, quia ſemper fuit reputa-
tum in Eccleſia Catholica graue damnum,
& occaſio ſufficiens dimidiandi confeſſio-
nem, ſi peccatum alteri, quàm confeſſario
eſt, velle metur reuelandum: Hinc excu-
ſatur pœnitens dicere peccatũ,quod ape-
rire nequit,niſi medio interprete,aut quòd
timet probabiliter confeſſarium reuelatu-
rum. Excuſatur item ſcribere peccata,
quæ alio modo manifeſtare non poteſt. Er-
go non obligabitur hæreticus pro Sacramẽ-
tali abſolutione recipienda ad manifeſtan-
dum iudicialiter ſuum crimen hæreſis, ſed
poterit confeſſionem Sacramentalem in
vrgenti neceſſitate dimidiare.
115 Sed quænam eſt iſta vrgens neceſſitas?
Reſoluit idem Caſtrus, non eſſe ſolum pe-
riculum remotum moriendi in peccato,
quale quiſque habet in omnibus vitæ ſuæ
momentis: quia hoc iam eſt ex ſe nimis
latum, & reſeruatio caſuum vix inſeruiret,
cum quoties quiſque committit peccatum
reſeruatum, poſſet ſtatim dimidiare con-
feſſionem, ſed tunc eſſe cauſam ſufficien-
tem ſic dimidiandi etiam in caſu hæreſis,
quando vrget præceptum confitendi &c.
116 Vtraque prædicta reſolutio Caſtri pro-
babilis mihi videtur, maxime ob auctori-
tatem doctiſſimi viri; quamquam vtramq;
iudicio Dominorum Inquiſitorum Sanctæ
Romanæ Eccleſiæ omnino ſubijcio, ſicuti,
& ipſe ſubijcit.Interim non ita facile aude-
rem hanc doctrinam ad praxim reducere,
& quidem memini aliquando habuiſſe oc-
117 caſionem reducendi ſed abſtinui, Etin-
duxi ſuauiter pœnitentem tametſi grauem
ad comparendum ſpontè coram quodam
Illuſtriſſimo Domino Inquiſitore, & eius
Notario ea efficaci ratione ne ſi fortè ipſe
ab aliquo ex complicibus,qui bus cum va-
ria contra fidem egerat in diuerſis locis,
capto per aliquem Inquiſitorem nomina-
retur, & in tortura ratificaretur talis no-
minatio, hinc, & carcerem, & condem-
nationem eſſet ſubiturus: Atque his iam
Regula noſtra terminatur.

*Qualiter intelligatur pœna priuationis Bene-
ficiorum Eccleſiaſticorum, & Offi-
ciorum hæreticis iniuncta.*

REGVLA CCCCLV.

118 CErtum omnino puniri apoſtatas à
fide, hæreticos, eorum credentes,
fautores, &c. pœna priuationis Eccleſia-
ſticorum beneficiorum, dignitatum,& of-
ficiorum ritè acquiſitorum, & inhabilita-
tis ad futura;maximè ſi hæreſis ſit publica,
licet iam eius quem penituerit,& fuerit
119 Eccleſiæ reconciliatus. Ex hæreſi tamen
occulta non oriri dictam inhabilitatem
120 probabile cenſetur. Probabile item eſt,
quod hæreticus beneficijs legitimè poſſeſ-
ſis nequaquam priuetur ipſo iure, ſed ve-
niat per ſententiam priuandus: probabi-
lius oppoſitum; requiritur tamen ſenten-
tia declaratoria; qua lata, ſequuntur varij
121 effectus explicandi. Si Clericus tandem
hæreticus conuertatur, & ſpontè ſe prodat
non venit priuandus &c.

122 ENumeratur inter pœnas Spirituales
hæreticorum vti præcipua iſta,pri-
uatio ſcilicet beneficiorum Eccleſiaſticorũ,
& officiorum,quæ quis ritè iam acquiſiuit,
& inhabilitas ad alia futura. Patet ex cap.
vt commiſſi §. priuandi de hæreticis in 6.
& cap. ſtatutum, il 1. eod. tit. & lib. tra-
duntque communiter omnes.
123 Et quidem, quòd durante hæreſi inha-
bilis ſit hæreticus ad beneficia, & officia
publica inde conſtat, quia hæreticus,vt vi-
dimus Regula præcedenti eſt excommuni-
catus, & vt videbimus Regula ſequenti,
per hæreſim ſit irregularis, ergo nequit ta-
lia beneficia, aut officia acquirere habe-
turque hoc expreſsè deciſum per text. in
dict. cap. ſtatutum, *Ne hæretici ad aliquod
beneficium Eccleſiaſticum admittantur.*
124 Hinc ſequitur collationem beneficij ſic
factam hæretico eſſe nullam, & fructus ex
eo perceptos debere reſtitui ante omnem
ſententententiam. Ita docent vt certum Peña
in direct' 3. par. queſt. 113. comment. 162.
in medio Sanchez lib. 2. c. 26. nu. 4. Azor
tom. 1. lib. 9. cap. 13. queſt. 8. Garcia, 11.
par. de benefic. cap. 10. nu. 72. Suarez de
fide, diſp. 21. in fine, & cum pluribus, quos
adducit Farin. de hęreſi, q. 189. n. 71.
125 Sed quid ſi iam hæreſim quis reliquit,
& ab ea abſolutus,& Eccleſię reconciliatus
fuit, adhuc ne manet inhabilis ad talia be-
neficia & officia? Diuerſimodè ſentiunt
circà hoc auctores, cùm alij affirment, &
alij

alij negent, vt copioſe ad lucit Farinac. de hæreſi, dict. quæſt. 189. à 82. & qu. 193. à num. 66. Hanc tamen diuerſitatem tollit Caſtrus Palao diſtinguens de hæreſi occulta, vel publica; quippe ob publicam hæreſim certum eſt hæreticum irregularem manere, & conſequenter incapacem beneficiorum eccleſiaſticorum, ſi diſpenſationẽ
126 non obtinuit. Verùm ſi hæreſis occulta fuit, cùm probabile ſit, ex ea prouenire irregularitatem, vt infra videbimus, etiam probabilitate non carere indico, neque inhabilitatem ad beneficia impetranda inde prouenire, & quidem nullibi cauetur, quòd talis inhabilitas ex occulta hæreſi iã excluſa maneat, nam in dict. cap. ſtatutum, vbi imponitur, de hæretico vt hæretico debet intelligi, non de hæretico pœnitente ita Caſtrus dict. diſput. 4. punct. 5. n. 2.

127 Eſt autem grauis controuerſia inter Doctores circa beneficia iàm rite poſſeſſa, num hæreticus illis priuetur ipſo iure, an ſit priuandus per ſententiam Iudicis, ſeu Inquiſitoris? Duæ ſunt opiniones oppoſitæ, vtraque ſine dubio probabilis; altera affirmat, non eſſe priuatum ipſo iure, ſed venire priuandum, ita Simancas de Cathol. Inſtit tit. 46. num 72. Alphonſus de Caſtro lib. 2. de iuſta hæreticorum punitione. c. 4 Ludou. Gomez. regul. de annali poſſeſsione, quæſt. 52. Henriquez lib. 13. de excommunicatione, cap. 56. num. 2. Vaſquez 1. 2. diſputat. 172 cap. 2. num. 11. & plures alij.

128 Probatur, quia in dubio, an ſit priuatio per ſententiam, vel ipſo iure, debet intelligi de priuatione per ſententiam, cùm hæc ſit benignior interpretatio, & amplectenda, vt teſtantur Gonzales, ad regul. 8. Cancell. Gloſ. 15. num 153. & Farinac. in praxi par. 1. quæſt. 19. num. 42.

129 Confirmatur quia vt aliqua pæna ipſo iure contrahatur, debet eſſe expreſſa in iure, quod ſecundum communem omnium doctrinam recte oſtendit Nicol. Garcia 11. par. de benefic. cap. 10 num. 3. ſed in iure nullus reperitur textus, qui dict. beneficiorum priuationem iniungat ipſo iure, vt
130 perpendenti text. patebit, ergo. Quatuor tantum ſolent allegari: primus in cap. Ad abolendam, § 1. de hæretic. vbi ſic habetur. *Sic, vt eſt, totius eccleſiaſtici Ordinis prærogatiua nudetur, & ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico ſæcularis relinquatur.* Ex quo textu potius deducitur, iudicis ſententiam expectandã eſſe; cum verbum *nudetur, & ſpoliatus relinquatur*, iudicem reſpiciant, qui debet nudare, & ſpoliatum relinquere, ergo, &c.

131 Secundus textus ſumitur ex cap. Quo iure, diſt. 8. vbi ex D. Auguſtino ſic dicitur, qui præter Eccleſię Catholicæ communionem vſurpant ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Eccleſiæ audeant poſſidere, & idem habetur in cap. Si vos, 23. quæſt. 5. & cap. ſi de rebus, cap. Quod autem, 23.
132 quæſt. 7. Verùm iſta iura, iuxta expoſitionem Gloſſæ intelligenda ſunt non de poſſeſſione habita, ſed habenda, quæ tunc eſt, cum alicuius rei poſſeſsionem, & reſtitutionem hæreticus poſtulat, cui opponi poteſt exceptio hæreſis: Non enim eſt iuſtum, vt audeat nomine Eccleſię conſequi poſſeſſionem, qui Eccleſiam offendit.

133 Tertius textus eſt in cap. vt commiſsi, de hæreticis in 6. vbi ſic de illis ponitur; *priuandi, vel priuatos nunciandi dignitatibus, ac beneficijs Eccleſiaſticis, de Diœceſanorum, vel eis abſentibus Vicariorum ſuorum conſilio, & officijs publicis, ac honoribus quibuſcunque, eoſdem hæreticos, credentes, receptores, & defenſores ipſorum, eorumque filios, & nepotes, plenam concedimus facultatem* At ex hoc textu non ſatideducitur, hæreticos eſſe priuatos ipſo iu-
134 re beneficijs. Particula enim illa *vel*, ſumi debet non declaratiue vt aliqui volunt, quos merito reijcit Caſtrus Palao vbi ſupra num. 3. ſed disiunctiue, ſeu copulatiue, vt ſæpe ſumitur in iure, & reddit huiuſmodi ſenſum. Facultatem concedimus Inquiſitoribus priuandi hæreticos, eorumque defenſores beneficijsque publicis, & ſic iam priuatos nuntiandi; ergo non inde infertur priuatio ipſo iure.

35 Vltimus textus habetur in Conſtitutione Pij V. incip. Cum ex Apoſtolatus officio, relata a Peña in ſiue directorij, in qua beneficia vacantia propter hæreſim Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, & à nullo poſſe impetrari, niſi vacationis, modum exprimat. Quidquid tamen dicant Salzedo, Farinac. & alij citandi, ex mente Sanchez, lib. 2. in decalog. cap. 26. nu 6. Caſtri Palao ibidem, & aliorum, ibi, non dicitur, quando ob hæreſim vacent beneficia, an ante ſententiam, vel poſt eam, ſed reſeruata eſſe, quandocunque vacent, ergo non vacant ipſo iure ex vi huius textus, ſicut nec ex vi precedentium.

136 Oppoſita autem ſententia (huic magis adhæreo) ſimiliter probabilis, aut etiam probabilior, & tenenda ſecundum doctores referendos, defendit hæreticum externum quantumcunque occultum eſſe iure ipſo priuatum beneficijs legitimè poſſeſſis. Probatur duplici ratione, prima ſumitur ex ſtylo curiæ, & conſuetudine Romanæ Eccleſiæ, in qua à die Commiſſi criminis cenſetur beneficium ipſo iure vacare neque poſſe renuntiari ſed à quolibet aliò impetrari. De tali ſtylo, & conſuetudine teſtantur Pegna, Farinac. Suarez & alij citandi.

137 Altera ratio inſurgit à fortiori inde, quia attento cap. cum ſecundum leges, de hæreticis in 6. omnia bona hæreticorum à die commiſſi criminis confiſcata manent; ergo ſi ſic ſe habet in bonis temporalibus, vt vidimus, & videbimus infra, multò magis ſi ſe habebit in beneficijs Eccleſiaſticis. ita Sanchez. lib. 2. in decalog. cap. 16. num. 6 ſuaar de fide, dirp. 21 ſect 5. nu 17. Pegna 3.

par. Direct. quęſt. 113. Menoc. de arbitrar
lib. 2. caſu 416. Flamin. de reſignat. lib. 3.
quæſt. 1. num. 31. & cum multis relatis Fa-
rinac quæſt. 189.

138 Nihilominus quòd requiratur declara-
toria ſententia, cum ante iſtam non tenea-
tur hæreticus ſe beneficijs ſpoliare, ſicut nec
alijs bonis, deducitur ſatis manifeſtè ex
cap cum ſecundum, de hæreticis, & do-
cent citati Sanhez, Suarez, & Farinac. item
preter alios. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 8 qu. 4.
139 Imo hic Farinac. num. 79. & cum multis
Caſtrus Palao ibidem num. 5. addunt requi-
ri non ſolum ſententiam declaratoriam
criminis, ſed etiam executionem factam
140 per Iudicē. Hec vim habet obiectio fac-
ta à Flamin. ibidem, num. 81. & à Gonza-
lez, Gloſſa 15 n 150. quod hęreticus care-
at titulo, & nequeat ſine titulo quis benefi-
ciū retinere, neque fructus lucrari ergo te-
netur à die comiſſi criminis ante ſententiā
declaratoriam beneficiū dimittere: negan-
dum eſt enim vt ait ibi Caſtrus, carere ab-
ſolutè titulo ipſo facto ante ſententiam, ſed
ſub conditione ſi ſententia ſuccedat, vt di-
cemus. ita ille.

141 Ex prædicta verò reſolutione, quòd ip-
ſo iure ante ſententiam hæreticus maneat
priuatus beneficijs, multiplex ſequitur il-
latio, & varij declarantur effectus. Prima,
quòd poſſit à quolibet impetrari; præſen-
tari à Patrono, & conferri ab Epiſcopo be-
neficium tanquam vacans ipſo iure. De-
ducitur ex cap. licèt Epiſcopus, de præ-
bendis in 6. & vbi Gloſſ vbi verbo te non
vocato, notant Sanchez lib. 2. c 26. n. 12,
Farinac. quæſt. 189 n. 79. Gonzales Gloſſa
15. à num. 148 Gargia 11. par. cap. 10. nu.
142 23. & alij. Qui duo volunt hanc præſen-
tionem, & electionem fieri poſſe hæretico
non citato ex vi dict. cap. licèt Epiſcopus.
Quamuis enim ſit ſermo de beneficio va-
cante ob eſſecutionem alterius incompa-
tibilis Extendūt doctrinam ad caſus alios,
in quibus inducitur priuatio ipſo iure.

143 Verùm attento rigore iuris, meritò hoc
non admittunt Sanchez loc. cit. & Caſtrus
Palao, dict punct. 5. nu 6. quia quoties in
pænā alicuius delicti priuatur quis benefi-
cio, non amittit titulū eius perfectè, ſed ſub
conditione, ſi ſententia ſequatur; alioquin
deberet ante ſententiā illud dimittere, ſi-
cut debet dimittere cùm acquirit beneficiū
incōpatibile, quia tunc abſolutè, & perfectè
titulū perdit. Ergo vt valida ſit pręſētatio,
& electio citari debet hæreticus, & taliter
144 declarari. Cōfirmat inde citatus Sanchez
quòd promiſſio talis beneficij alteri con-
ferri non poſſit hæretico non citato, quia
hic per delictum hæreſis non amiſit benefi-
cij poſſeſſionem, ſed neque etiam amiſit
titulum perfectè

145 Secundò infertur, quòd impetrans be-
neficium hæretici non obligetur in impe-
tratione exprimere requiſita iuxta regul.
Cancellariæ 32. vbi diſponitur vt impetrās
beneficium pacificè poſſeſſum teneatur ex-
primere valorem, & alia, quæ ibi cauen-
tur. ita Bernar. Diaz, cap. 114. n. 5. Caſſia-
dor. in diciſſ. Rotæ 14. & Farin. dict. n. 79.

146 Tertiò infertur, quòd non poſſit hære-
ticus beneficium in fauorem alicuius reſi-
gnare, quia nō eſt perfectè ſuum, ſed Apo-
ſtolicæ Sedi. Reſignatarius etiā ex vi talis
reſignationis nequaquam ius in beneficiū
ſibi reſignatum irreuocabiliter acquirit.
ita Pegna 3. par. Direct. quæſt. 113. com-
ment. 162. verſ. hoc quoque, & Sanchez
147 dict. cap. 26. nu. 9. Qui notat cum Azor
tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæſt 8. dato quòd
hæreticus re ipſa beneficiorum reſignaue-
rit, vel cum alio permutauerit, reſignatio-
nem, & permutationem tenere, quouſque
ſententia declaratoria criminis accedat,
ob eam rationē, quia hæreticus non amit-
tit beneficij poſſeſſionem, imò nec titulum
perfectè, vt benè addit Caſtrus Palao ibi-
dem vt verum affirmans quòd poſſeſſio ſola
non ſufficeret.

148 Quartò infertur, quòd hæreticus pri-
uetur fructibus ex beneficio perceptis, Nā
ſi ob hæreſim condemnatur ad priuationē
beneficij, quanto magis condemnari de-
bet ad priuationem fructuum ab eo pro-
uenientium; Vnde ſecuta ſententia crimi-
nis declaratoria cum reliqua hæretici bona
confiſcentur, ſimul dicti fructus confiſcati
manebunt; Nec valet obiectio hæretici,
quòd ſibi debeantur ob miniſterium exhi-
bitum, quia vndecunque ex habeat, om-
nibus priuatur, ita ex mente reliquorum
Caſtrus Palao, dict. nu. 6.

149 Solùm poteſt eſſe dubium, an ſtatim
hæreticus ante ſententiam teneatur tales
fructus reſtituere? teneri volūt Azor tom.
1. lib. 5. cap. 8. verſ. 3. Gonzalez pluribus
relatis Gloſ 15. num. 150. eo quòd fructus
acquiri nequeant ſine beneficij titulo, quo
150 ille caret ratione hæreſis. Probabilius
tamen meritò iudicant Sanchez dict. cap.
26. nu. 10, Suarez de Fide diſp. 21. ſect. 5.
nu. 19. & Caſtrus Palao dict. n. 6. quòd hæ-
reticus beneficiarius taliter lucretur fruc-
tus beneficij, vt non teneatur illos reſti-
tuere ante ſententiam declaratoriam de-
licti. Probat ſic Caſtrus, quia priuatio be-
neficij facta hæretico, ante ſententiam non
eſt ita abſoluta, & perfecta, vt titulum, &
Dominum beneficij aliarū rerum amittat.

151 Denique diſcutiendum illud graue du-
bium an ſi clericus hæreticus conuertatur
ex toto corde, priuandus ſit beneficijs, &
officijs Eccleſiaſticis? Diſſident inter ſe
Doctores, negant abſolutè alij, vt Eymer.
3. par. Direct. quæſt 113. verſ. Conſideran-
dum, & quæſt. 115. verſ. hoc ſanè Rebuſ-
ſus pract. benefic. num. 5. Decian. tract.
crim. lib. 5. cap. 54. nu. 8 Carrer. in pract.
crim 4. tract. de hæreticis, §. modò qua-
liter nu. 1. & plures apud Farinac. citan-
152 dum. Affirmant verò alij, priuandum
omnino eſſe, & tantum ex diſpenſatione

Papæ

Papæ poſſe ea retinere . ita Simanc. de Ca-
thol. inſtitut. cap. 47. n.76. & in Enchirid.
tit. 58. nu. 4. Repott. Inquiſit. verb. con-
quæruntur, & Lælius Zechins, in ſumm. 1.
par. de fide cap. 11. nu. 16. in 12. pæna .

153 Dicitur tamen rectè ſub diſtinctione,
quam ex Pegna 3 par. Direct. quæſt. 113.
comment. 162. adducit Farinac. in fragm.
verb. clericns nu. 362. & de hæreſi quæſt.
189. num. 82. afferens ibi priores auctores
negantes intelligendos eſſe de hæretico ,
qui conuertitur ex ſe ad fidem , & coram
Inquiſitore comparet ſpontè antequam re-
cepta ſint depoſitiones, & teſtibus conuin-
catur. Poſteriores verò affirmantes debe-
re intelligi de hæretico non ſpontè com-
patente, ſed poſt depoſitionem teſtium, aut
154 poſt ſententiã ad fidem redeunte. Vtriuſ-
que partis fundamentum ſumitur ex textu
in cap. ad abolendam , de hæreticis , verſ.
præſenti. vbi dicitur, ſi clericus eſt , totius
Eccleſiaſtici ordinis prærogatiua nudetur ,
& ſic omni beneficio, & officio ſpoliatus
Eccleſiaſtico , ſæcularis relinquatur , arbi-
trio poteſtatis, animaduerſione debita pu-
niendus , niſi continuò poſt deprehenſio-
nem erroris ad fidem Catholicam vnitum
ſpontè recurre, & errorem ſuum &c.

155 Non videtur recedere à dicta diſtin-
ctione Caſtrus Palao cit. punc. 5. num. 8.
Probat ipſe efficaciter partem affirman-
tium non poſſe hæreticum retinere benefi-
cium Eccleſiaſticum , niſi ex diſpenſatione
Pontificis , ſi crimen eius declaratum fuit
quantumcunque ante declarationem pœ-
nituerit ; quia facta declaratione delicti
hæreticus incurrit pœnas à iure ſtatutas;
ſed vna eſt priuatio ipſo iure beneficiorũ ,
156 ergo. Ex Bulla item Pij V citata ſupra
omnia beneficia propter hæreſim vacantia
Sedi Apoſtolicæ reſeruantur; ſed omnino
vacant talia beneficia , ſaltem poſt hæreſis
declarationem ; ergo, &c.

157 Partem verò negãtium ſine dubio am-
pliat idem Caſtrus, cùm ait ibidem, ſi hæ-
reticus ſpontè fuerit conuerſus, ſeù ante-
quam ſæpius monitus fuerit , & teſtibus
conuictus , conuenientiſſimum eſſe , vt
à Sede Apoſtolica beneficia reddantur,
quia hæc gratia ad aliorum conuerſionem
58 iuuabit. Et quidem patet, quòd non lo-
quatur Caſtrus de hæretico , qui nullis
præuentus indicijs ſpontè comparet co-
ram Inquiſitore; Certum enim eſt ſic com-
parenti nullam pœnam eſſe infligendam .
Loquitur ergo de reo iam præuento , qui
metu imminentium probationum accedit,
& ſpontè delictum confitetur , vel citatus,
ſeù Captus ſtatim de plano fatetur .

159 Hùc tandem ſpectat , quòd in fine di-
cti dicti v. n. 9. adducit Caſtrus Palao, &
vt melius percipias, propria eiuſdem ver-
accipe .

160 Ad hanc, inquit, pœnam priuationis
beneficiorum reduci poteſt , quæ traditur
in cap. quicunque §. ad hæc de hæreticis
in 6. vbi dicitur quoſcunque viros Eccle-
ſiaſticos, qui ad preces huiuſmodi perſona-
rum, (nimirum hæreticorum, vel creden-
tium, receptorum, defenſorum, vel fauto-
rum eorum) Dignitates perſonatus , &
quæcunque alia Eccleſiaſtica beneficia sũt
adepti, ex nunc priuamus taliter acquiſi-
tis, volentes quod tales , & habitis careãt
perpetuo, & ſi receperunt illa ſcienter , ad
alia , vel ſimilia nequaquam in poſterum
161 admittantur. Circa quam pœnam ad-
uerte primo preces debere eſſe efficaces .
ita vt ex vi illarum obtineatur beneficiũ.
Secundò recipientem beneficium debere
ſcire ad preces hæreticorum ſibi benefi-
cium datum eſſe. His ergo conditioni-
bus exiſtentibus perpetuò priuatur reci-
piẽs beneficijs acquiſitis, & in habilis red-
ditur ad alia, vel ſimilia in poſterum obti-
162 nenda. Alicui tamen videri poſſet non
eſſe inhabilem ipſo iure ad alia, & ſimilia
beneficia obtinenda, ſed illa recipere poſſe
ſi conferantur; ſiquidem textus ſolum di-
xit, ne ad beneficia admittantur , non ta-
men irritat, neque annullat admiſſionem .
hæc ille, quibus Regula terminata .

Num haretici , vel apoſtata fiant irregulares & qualiter ? num tantum de hareſi ſuſpecti irregularitatem incurrant ?

REGVLA CCCCLVI.

163 DElicto hæreſis, & apoſtaſiæ à fide
ſecundum ſe ex vi iuris annexa
eſt irregularitas : Vnde propter illud hæ-
retici, & apoſtatæ externi, ſiue publici ex-
terni , ſiue publici , ſiue occulti fiunt irre-
164 gulares ; ſecùs ſi purè mentales ſint. A-
poſtatæ verò à fide tantum externi , vel ex
propria voluntate, vel ob metum aliquem
ficti ſpecialem incurrunt irregularitatem
165 propriam talis criminis. Rurſus irregu-
laritas in hæreticos lata extenditur ad eo-
rum fautores, defenſores, & ad alios ex-
plicandos, dummodo id illis intuitu hæ-
166 reſis præſtent. Abiurantes item de leui,
aut de vehementi ob hæreſis ſuſpicionem
non manent irregulares, nec in habiles ad
167 officia, & beneficia . Tandem propter ſu-
ſpicionem contra fidem , quæ non oritur
ex facto immediatè concernente hæreſim,
non contrahitur irregularitas hæretico in-
iuncta, ſed alia indicanda .

---

168 EXtat non leuis cõtrouerſia inter
Doctores, an hæreſi , & apoſtaſiæ
à fide Catholica ſit annexa ex vi iuris , &
ſecundum ſe irregularitas ? Ex illis aliqui
defendunt partem negantem, nimirum hę-
reſi per ſe, vt ex vi peculiaris iuris non an-
necti irregularitatem , ac proinde hæreti-
cum, vel apoſtatam à fide, dum non eſt no-

torius, ſiue facti euidentia, ſiue propria confeſsione in iudicio, ſiue ſententia Iudicis, nequaquam eſſe irregularem, ſed tantum quando eſt notorius aliquo ex tribus modis. atque aſſerunt tunc eſſe irregularem non irregularitate huius criminis ſpeciali, ſed illa generali, ex quibuſuis delictis enormibus notorijs orta.

169 Fundamentum indè ſumitur quia nulla irregularitas eſt inducenda, niſi in iure ſit expræſſa, iuxta cap. 15. qui de ſententia excommunicationis in 6. & textus omnes, qui in contrarium allegati, ſi attentè perpendantur, irregularitatem hæreſis ſpecialem non indicant, vel de hęreſi notoria intelligantur. Ita Enriquez lib. 14. de irregul. cap. 4. nu. 6. & cap. 5. nu. 2. Emmanuel Sà, in ſumm. verb. irregularitas, vbi de irregularitate ex defectu animæ nu. 2. Sayrus Theſauro caſuum tom. 1. lib. 7. c. 12. num. 16. Auila de cenſuris, par. 7. diſp. 4. dub. 2. & Perez lib. 8. ordin. tit. 4 lib. 3. fol. 98.

170 Qui addit, ſecùs eſſe attento Decreto Tridentini ſeſſ 24. de reform. c. 6. ſed hoc additamentũ merito reijcit Sanchez lib. 2. in decalog. cap 25. nu. 1. quia in eo Concilij decreto nulla crimini occulto irregularitas ſtatuitur, ſed ſola diſpenſandi facultas Epiſcopo conceditur, quando ob crimen occultum aliquis eam incurrit.

171 Aliundè itaque ex iure ipſe Sanchez
nu. 2. cum Sylueſ. verbo crimen, quæſt. 2.
nu. 3. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 11. quęſt. 13.
& cap. 21 quæſt. 8 Suarez tom. 5. de cenſuris, diſp. 43. ſect. 1. nu. 4. & cum alijs ci-
tandis oppoſitam partem affirmantem
quam amplector, vti veriorē tuetur, quòd
per ſe annexa ſit hæreſi irregularitas, &
quòd externi hæretici, ac apoſtatæ, quan-
172 tumuis occulti, fiant irregulares. Dedu-
cit benè ipſe ex cap. Saluberrimum, & cap.
Conuenientibus 1. quæſt. 7. & ex cap. Nos
conſuetudine, diſtin. 12. vbi permittitur
clericis ab hæreſi conuerſis in ordine ſu-
ſcepto miniſtrare, non tamen aliquem
de nouo ſuſcipere. Equidem hoc non infamiæ, ſed propter hæreſis culpam, ſic vi-
detur diſpoſitum dictis iuribus, in qui-
bus licet laicorum nulla fiat mentio, ad ip-
ſos tamen ſi hæreſi fuerint infecti, quo ad
inhabilitatem ſuſcipiendi ordines à fortio-
ri, aut ſaltem à paritate rationis multi do-
ctores allegandi ea extendunt.

173 Oſtẽditur item, quia ex communi omnium ſententia irregularitas illa generalis ratione infamiæ conſurgentis ex delicto enormi notorio notorietate facti tollitur ſublata infamia per publicam vitæ emendam; ſed irregularitas hæretici, quamuis hic iam fuerit publicè emendatus, ad huc non ceſſat, ſed indiget diſpenſatione, ergo talis hæretici irregularitas eſt peculiaris ſpeciei, nempè quæ dicitur prouenire ex defectu animæ: ita Sylueſt. verb. irregularitas. 2 D. Antonin. 3. part. tit. 28. cap. 6.
Nauar. in ſumm. cap. 27. num. 205. Maiol.
lib. 5. de irregularitate, c. 46. nu. 1. Thole-
tus in ſumm. lib. 1. cap. 28. nu. 1. Peña 3.
par. Direct. quæſt. 126. commen. 175. Va-
174 lent. tom. 4 diſp. 7. quæſt. 19. pun. 3. Et
peculiariter loquentes de irregularitate
ob apoſtaſiam à fide, idem Sylueſt. verb.
irregul. quęſt. 5. nu. 7. & ibi Angel. nu. 27.
Armil. nu. 83. Tabien. eodem verb. quęſt.
vltima, & Sotus in 4. diſt. 15. qu. 1. art. 3.
colum. 8.

175 Debet tamen intelligi prędicta deciſio, quando iam hæreſis vel apoſtaſia à fide in actum externum prodijt ſiue publicum, ſiue occultum: quando tamen in ſola mente retinetur certum eſt ob eam nullam cõtrahi irregularitatem, eo quòd vti penitùs occulta iudicio Eccleſiæ infligentis hãc cenſuram ſubdi non valeat. Tradunt Nau. in ſumm. cap. 17. nu. 249. Suarez tom. 5. de cenſ. diſp. 43. ſect. 1. n. 3. Sanchez dict. cap. 25. num. 4. Farinac. de hæreſi, quæſt. 192. num. 69. & Souſa lib. 3. Aphor. cap. 5. num. 2.

176 Rurſus controuertitur inter Doctores, an
fictè negans fidem, aut fictè ab ea apoſta-
tans, ſiue ſpontè, ſiue ob timorem alicu-
ius damni cõtrahat irregularitatem? Azor
tom 1. lib. 8. cap. 11. quæſt vltima de ficto
ſpontaneo apoſtata, & cap. 21. q. 8. de ficto
apoſtata ob metum grauem cum Nauar.
lib. 5. conſil. tit. de hæret. in 1. editione,
conſ. 3. tenet taliter apoſtatantem non eſſe
irregularem ſpeciali irregularitate, propria
huius delicti fictè apoſtatandi, quia nullibi
177 in iure talis reperitur. Concedit tamen, ſi
hæc ficta apoſtaſia ſit publica, & notoria,
quòd incurrat illam generalem irregulari-
tatem, quæ ſecundum communem doctri-
nam annexa cenſetur, cuicunque delicto
enormi notorio.

178 Ab iſta etiam liberant ſic fictè apoſtatantem, vel à Fide Catholica fictè recedentem non nulli, quos tacito nomine citat Azor dict. cap. 11. quæſt. fin. quando ob timorem grauem ſic ficte faceret. Ratio eſt, quia tametſi mortaliter peccent contra ius diuinum, cùm tamen Eccleſia irregularitatem iniungat, & non intendat ipſa ſuis præceptis obligare cum mortis periculo excuſabit hoc ab ea irregularitate, confirmant exemplo remigantium in triremibus Turcarum, quos rectè aliqui excuſant ob hanc cauſam ab excommunicatione.

179 Verùm Sanchez, dict. cap. 25. num 5. optimè hoc in primis reijcit ex eo fundamento, quia ſi ea ratio eſſet alicuius momenti, idem vtique probaret, tametſi quis non fictè, ſed vero animo ob timorem grauem apoſtataret. Nec valet quidquam exemplum adductum, quia illi remigantes opus ex ſe indifferens exercent, apoſtatans verò etiam fictè intrinſecè malum; Ergo ſi hoc enorme delictum ſit notorium, non excuſatur ſic apoſtatans ſaltem ab irregu-

laritate

Digitized by Google

laritate illa generali cuius enormi delicto notorio annexa.

180 Sed neque excuſatur ab irregularitate peculiari propria huius criminis ficte negandi fidem, aut ab ea apoſtatandi, ſi id aliquis, ſiuè ſpontè, ſiuè ex metu graui præſtet, quamquam non incurret irregularitatem propriam hæretici, vel apoſtatę fide ſupra explicatam, cum talis verè non ſit. Docent Maiolus lib. 5. de irregularit. cap. 34 nu. 2. Viualdus Candelabro Sacrament. in penult. editione, vbi de irregularitate, nu. 88. Suarez tom. 5. de cenſ. diſp. 43. ſec. 2. nu. 2. Farinac. de hæreſi, quæſt. 192. §. 5. nu. 73. Souſa dict. cap. 5. num. 3. & Sanchez vbi ſupra nu. 6.

181 Doctrina iſta probari ſolet ex canone 6. Apoſtolorum, qui de ſolis Clericis loquitur, & ſi benè perpendatur, ſolam excommunicationem ferendam iniungit. Clariùs verò oſtenditur ex Concilio Aneyrano c. 1. & 2. & refertur in cap. Præsbyteros, diſt. 50. In quo textu manifeſtè ſermo eſt de fictis apoſtatis, cùm enim dixiſſet, immolantes idolis ex graui timore arcendos eſſe ab ordinibus, addit ſecùs eſſe de Laicis, qui cùm clamarent ſe Chriſtianos eſſe vi præciſa

182 coacti ſunt immolari. Vnde ex vi huius textus à tali pœna irregularitatis liberantur, cùm ſint à culpa immunes: at in priori parte continentur ficti apoſtatæ ob timorem, qui cùm non vi præciſa, ſed ſolo timore compellantur, nequaquam ſunt à culpa liberi, & conſequenter neque à tali irregularitate.

183 Addit autem cum Suarez citato Sanchez ibidem, quòd quamuis iſte textus exprimat de ſolo offerente ſacrificium idolis, idem intendat decidere de quibuſuis negantibus Fidem Catholicam quocunque alio ſigno externo.

184 Deın irregularitas dicta in hæreticos lata extendi quoque debet ad defenſores hæreticorum, receptatores, fautores, &c. qui fiunt irregulares etiam ſi ſint occulti, vt dictum de ipſis hæreticis; quia iſtis ex mente Doctorū indiſtinctè, & generaliter æquiparantur illi, quoad irregularitatem ex defectu animæ contrahendam, probaturque ex textu in cap. 2. §. Hæretici, de hæreticis in 6. Docent id præter Nauar. & Valentiam citatos Maiolus lib. 5. de irregular. cap. 46. nu. 4. Suarez tom. 5. in 3. par. diſput. 43 ſect. 2. nu. 5. Sanchez ibid.

185 nu. 7. Qui nu. 8 cum Suare dict. ſect. 2. nu. 6. benè aduertit, quòd ita ſe habeat, quando illi fautoriam, receptationem, defenſionem, &c. hæreticis intuitu hæreſis præſtant: ſecùs ſi aliter, vt ſi intuitu affinitatis amicitiæ &c.

186 Sed quid de abiurantibus de leui, aut de vehementi fiunt ne irregulares? Ioan. Azor, tom. 1. Inſtit. moral. lib. 8. cap 21. quæſt. 8. in fine affirmat abiurantes de vehementi contrahere irregularitatem, quia ſunt vehementer ſuſpecti de hæreſi noto-

187 riam ſuſpicione. Vtì certum tamen docent plures, vt Nauar. lib. 5. conſ. tit. de hæretic. conſil. 5. & 6. conſil. item 18. & 19. Flamin. de reſignat. benef. lib. 4. quæſt. 3. nu. 17. Henriquez lib 13. de excommunic. cap. 56. nu. 1. Emmanuel Sà verb. hæreſis nu. 5. Souſa lib. 3. Aphor. cap. 5. n. 6. Sanchez dict. cap. 25. nu. 12. & cum alijs relatis Farinac. de hæreſi quæſt 192. §. 5. n. 80.

188 Quòd non ſint irregulares, qui coguntur ab Inquiſitoribus abiurare de vehementi & à fortiori, qui de leui, nec vacant beneficia, quæ legitimè poſſidebant, virtute motus proprij Pij V. quo ſtatuitur hæreticorum beneficia vacare, & ad diſpoſitionem Sedis Apoſtolicæ pertinere. Ratio eſt quia taliter abiurantes non ſunt hæretici; ergo non incurrent irregularitatē hæreticorum, nec fient inhabiles ad beneficia.

189 Denique quamuis ob ſuſpicionem contra fidem, quæ non oritur ex facto immediatè concernēte hæreſim non incurratur irregularitas propter hęreſim impoſita; incurritur tamen ea, quæ ſequitur ad notorietatem criminis enormis, vt exannua perſeuerantia in excommunicatione, ex pacto cùm Dæmone, ex inuocatione illius, ex petitione reſponſi, ex cultu ipſius, abſq; errore intellectus; Dummodo huiuſmodi crimina ſint notoria. Ita egregie totidem ferè verbis Anton. Souſa lib. 3. Aphor. c. 5. nu. 5. cum Suare dict. ſect. 2. nu. 9. & 10. Sanchez dict. cap. 25. nu. 10. & 11. & cùm alijs. Atque hæc ſint ſatis pro hac Regula: de diſpenſatione in irregularitate dicemus infrà, quando de diſpenſatione in alijs pęnis agetur.

Quatenus pœna infamia hæreticis &c. impoſita, De defectibus ex tali infamia reo dimanantibus quid?

REGVLA CCCCLVII.

190 Apoſtatæ à Fide Catholica, hæretici credentes fautores, &c. ob apoſtaſiam, vel hæreſim contrahunt pœnam duplicis infamiæ, iuris ſcilicet, & facti, maximè poſt ſententiam latam, atque ſic remanent infames, etiam facta reconciliatione, donec cum ipſis actualiter ſit diſpen-

191 ſatum. Contra tales autē hæreticos, &c. ex infamia iam contracta diuerſi ſequuntur effectus, nempè ipſo facto omnibus honoribus, dignitatibus, & officijs publicis, omnibus etiam priuilegijs priuantur, quibus dum erant Catholici liberè gaudebāt.

192 Nequeunt item eſſe Iudices, nec arbitri, & cauſæ coram eis tractatæ, ac ſententiæ ſunt nullæ tamerſi communi opinione fideles cenſeantur; & alij effectus explicādi.

---

193 Circa doctrinam huius Regulæ legēdi præcipuè Decian. crimin. lib. 5. cap.

cap. 51. Azor Inſtit. Moral. tom. 1. lib. 8.
cap. 13. Pegna 1. par. Direct. comment. 4.
Sanchez in Decal. lib. 2. cap. 26. Farinac.
de hæreſi, quæſt. 189. §. 4. & alij ab iſto re-
lati, quibus cum eam per ſingulas particu-
las expendemus.
194 Primò quòd hæretici propter hæreſim
(à fortiori intelligitur de apoſtatis à fide
propter apoſtaſiam) incurrant pœnam pri-
uationis famæ, & honoris, & ſi fuerint no-
biles, vt viles (de hoc infra ſuo loco,) &
plebei puniendi ſint, patet ex textu in au-
thent. Gazaros, in princip. C. de hæreticis,
vbi ſic. Et omnes hæreticos vtriuſque ſe-
xus quocunque nomine cenſeantur, per-
pětua damnamus infamia Ex l. item cun-
ctos populos, C. de ſumma Trinitate, & ex
cap. Excommunicamus 1. §. credentes, de
hæreticis, & cap. ſtatutum, 2. de hæreticis
in 6. & ex cap. infames, 6. quæſt. 1. ex con-
ſtitutione etiā Leonis Papæ X. incip. Exur-
ge Domine, relata in fine Directorij.
195 Tradunt id plures hæretici auctores, vt
Rojas ſingula 81. Iqa. Calderin. in tract. de
hæreticis, rubr. de pœn. hæreticorum.
Repert. Inquiſitorum, in verb. Pœna, Vm-
ber. Locat. in iudiciali Inquiſit. eodem
verbo. Peña, n. 9. & præter alios Simanch.
in Enchirid. Violat. Relig. tit. 67. rubr. de
196 pænis nu. 5. & 6. Vbi peculiariter ſpeci-
ficat illud, quòd ſi nobiles in hęreſim la-
bantur, vt viles & infames pœna plebeio-
rum afficiendi ſint. Quod approbant Fa-
rinac. vbi ſupra nu. 40 & Anton. Souſa lib.
3. Aphoriſm. cap. 7. num. 1.
197 Quod verò credētes hęreticorū, fauto-
res, defenſores, ac receptatores eorum in-
tuitu hęreſis (non ſecùs) contrahant etiā
pęnam infamiæ conſtant ex conſtitutione
Innocentij IV. edita de anno 1252. in ca-
pite. Ad extirpanda in verſ Quicunque
verò fuerit, & ex alia Alexandri IV. incip.
Quod ſuper verſ. Frequentes, atque ex il-
la Pauli IV. incip. Licet ex Apoſtolatus
officio, verſ. Et inſuper relatis per Fran-
ciſcum Pegna in fine Direct. citatque ex-
actè ad hoc comprobandum Farin. de hæ-
198 reſi, quęſt. 182. § 3. nu. 43. Vnde quæ
dicuntur à nobis de effectibus infamiæ cō-
tra hęreticos, pari modo intelligūtur con-
tra eorum credentes, fautores, &c. vt co-
pioſè oſtendit idem Farinac. dict. §. 3. à
num. 44.
199 Dixi, *duplicis infamia, iuris, & facti*,
quod optimè docent Azor, dict. cap. 13.
quæſt. 7. & cum alijs relatis Farinac. de hę-
reſi quæſt. 189. n. 54. cuius hęc ſunt verba.
200 Amplia inquit, XII. Vt hęretici infames
ſint non ſolum infamia facti, quia, turpe
factum committunt, ſed etiam ſunt infa-
mes infamia iuris, vt pluribus probat Fran-
ciſcus Pegna in additionibus ad Eymer. in
direct. Inquiſit. par. 1. comment. 4. ad l.
cunctos populos, C. de ſumma Trinitate,
Fide Catholica verſ. Viſita poſitis, & ſeq.
fol. mihi 31. colum. prima. Qua in re vide
Didacum Canter. in quæſt. crimin. rubr.
de hæret. &c. cap. 1. nu 9. verſ. ſed acci-
201 piendo, & ſeq. Vbi dixit, quòd poſt ſen-
tentiam hęretici ſunt infames infamia iu-
ris, & infamia facti, ante autem ſententiā
ſunt ſolum infames infamia iuris, non au-
tem facti, niſi eſſent notoriè hæretici, quia
tunc etiam ante ſententiam ſunt infames
infamia iuris, & facti, quod, & idem affir-
mauit Thom. Sanchez in præceptis Decal.
lib. 2 cap. 26 n. 2 hactenus ille.
202 Ex quibus deduci videtur ſaltem ſecū-
dum mentem Canteræ, quod ob delictum
hęreſis adhuc occultum contraxerit hęre-
ticus infamiam Iuris. Sed hoc nequaquam
admittendum, ſicuti non admittūr, Burſat.
conſiliorum lib 1. conſil. 14 nu 18. & ſeqq.
ac num. 23. Ioan. Azor tom. 1. lib. 8 c. 13.
quęſt. 7. & cum alijs Caſtrus Palao tract. 4.
diſp. 4. punc. 4. nu. 4. verſic. Credo tamen.
Ratio efficax eſt, quia infamia eſt praua
203 alicuius opinio apud plures. (Hoc
modo communiter definitur) ſed ſic eſſe
non poteſt abſq; delicti cognitione, & pu-
blicitate, ergo ex delicto adhuc occulto
non incurritur infamia.
204 Ad eam itaque contrahendam, crimen
hęreſis notorium eſſe debet vel notorieta-
te facti ſi factum ex ſe ſit publicum, vel no-
torietate Iuris, ſi per ſententiam omnibus
innoteſcat, vt affirmat idem Caſtrus. Pro-
inde dixi in Regula *maxime poſt ſententiā*:
quę ſufficit vt ſit declaratoria, & non re-
quiritur condemnatoria, vt benè reſoluunt
Sanchez dict. cap. 26. n. 1. & Farin. ibidem
num. 56.
205 Dixi item, atque ſic remanent infames
etiam facta reconciliatione, &c. quia non
ex eo, quòd hæreticus pœnitet, & recon-
ciliantur cum Eccleſia, recuperat famam,
& honores, quibus propter hęreſim priua-
tus fuerat, niſi per actualem diſpenſationē
habilitetur, Ita Simanch. Cathol. Inſtit.
tit 47. n. 76. Pegna 1. par. Direct. Comm. 4.
ad l. cunctos populos. C. de ſumma Tri-
nitate Decian. lib. 5. cap. 43. nu. 8. Souſa
lib. 3. Aphor. cap. 7. nu. 11. & cum pluri-
bus relatis Farin. de hæreſi, quęſt. 193. §. 3.
num 68.
206 Oſtenditur per text. in cap. illud 50. di-
ſtinct. illis verbis: Quia quamuis ſint om-
nium peccatorum contagione mundati,
nulla tamen debent gerendorum Sacra-
mentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui du-
207 dum fuerunt vaſa vitiorum. ita ibi. Quæ
tametſi Geminian. in cap. ſuper eo, nu. 5.
de hæreticis in 6. & ibidem Franch. nu. 2.
in fine, intelligant de hæreticis relapſis,
quando ex miſericordia non traduntur
curiæ ſæculari de eiſque ſolùm loquantur.
208 Quibuſuis tamen condemnatis in San-
cto Officio applicant alij communiter, vt
Vmbert. Locat. in Iudicial. Inquiſit. verb. Hę-
reticus, num. 37. Sylueſt. eodem verb. §. 1.
num. 17. Hoſtien. in Summ. rubr. de hęretic.
§. quando, & qualiter, num. 12. in fin. vbi
concludit, cum hæreticis pœnitentibus
reconciliatis poſſe diſpenſari, vt promo-
uer

Digitized by Google

ueri valcant· ſed de diſpenſatione in hac pœna infamiæ infra.

209 Quid iam de effectibus ex contracta infamiæ prouenientibus? Primò propter hæreſim infames hæretici, credentes, fautores, &c. repelluntur ab omnibus honoribus, & dignitatibus, & officijs publicis, ac ritè acquiſitis ipſo iure ſpoliantur. Ad probandum hoc facit text. in l. Quæ de Samaritis, C. de hæreticis, in illis verbis. Neque vlla dignitate decorantur, neque publicam adipiſcantur curam. Confirmatur diuerſis conſtitut. Summ. Pontificum, Alexandri IV. de anno 1258. incip. *Quod ſuper* verſ. *Frequenter etiam*. Honorij IV. de anno 1286 incip *Exhibita*. Martini V. de anno 1418. incip. *Inter cunctas*. verſ. *nec non præſentes*. Et Innocentij III. incip. Hiſque ad ampliandam fidem; relatis per Pegnam in fine direct. Adducuntque Ioa. Rojas ſingul. 18. Carer. in tract. de hæreticis nu. 145. Pegna dict. commen 4. & cum alijs Farin. ibidem, num. 43.

210 Priuatur item infames hęretici vtriuſque ſexus priuilegijs omnibus, quibus dū erant Catholici, liberè fruebantur. Patet ex text in l. 1. C. de hæreticis per hæc verba: Priuilegia, quæ contemplatione Religionis indulta ſunt, catholicæ tantum legis obſeruatoribus prodeſſe oportet; hæreticos non ſolum ab his priuilegijs alienos eſſe volumus, ſed aduerſis muneribus conſtringi, & ſubijci. & ibi Gloſ. ac communiter Doctores. Conſonat text. in l. Curiales, & ibi præſertim Salyc. ac in l. hęretici la 3. §. 1. C. eodem. ita Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 29. nu. 18 Decian. dict. ca. 43. num. 8. & Farin. vbi ſupra, num. 45.

211 Qui ibi optimè notat cum Azzone in Authent. incipien. Item priuilegium, quòd hæreticis ob infamiam non ſolum priuilegia cauſa Religionis iuxta dict. l. 1. C. de hæreticis, ſed etiam inuenta ex cauſa boni regiminis Reipublicæ negari debeant.

212 Hinc priuilegium tacitæ hipothecæ, ſicut, & prælationis fauore dotis, de quibus in dict. Authen. amittit mulier hæretica ratione hæreſis inde contractæ infamiæ. ita Rojas ſingul. 135. nu. 3.

213 Hinc item mater hæretica tenetur dotare filiam catholicam, quamuis aliàs dotem dare non teneretur, idem Rojas ſin-

214 gul. 129. num. 4. Atque ob eamdem cauſam infamiæ ex hæreſi ortæ ait ipſe Rojas ſingul. 136. num. 2. mulieribus hæreticis pro aliquo fideiubentibus non concedi priuilegium Senatus Conſulti Velleiani, quod aliàs concederetur, ſi eſſent catholicæ.

215 Rurſus ſingul. 139. num. 2. affirmat, quòd hæretico mutuanti ad refectionem alicuius rei denegatur beneficium prælationis in illa re aduerſus alios creditores, quod non eſſet ipſi negandum ſi teneret fidem orthodoxam, ſicque de ſimilibus, quæ videas apud Farinac. citatum.

216 Dein quiuis hæreticus, credens, fautor, &c. exiſtit priuatus, & excluſus ab omni legitimo actu; & omnia acta per eum ſunt nulla. Deſumitur clarè ex Conſtitutione Leonis Papæ X. edita de anno 1520. incip Exurge Domine, verſ. nec non quoad omnes, relata per Pegnam in fin. direct. de hoc Simanch. in Enchirid. tit. 67. nu. 4. Alberic. in rubr. C. de hæretic. num. 7. Gloſ. in cap. Excommunicamus, il 1. §. credentes, verbo ſit etiam inteſtabilis, de Hæreticis. Hoſtien. in Summ. §. Qua pœna feriatur, num 8. verſic. Quibus per legem omnis legitimus actus interdicitur, & cum pluribus relatis Farin. ibidem, num 46.

217 Sequitur alius effectus ex infamia ob hæreſim dimanans, quòd hæreticus non agere, ſed conueniri poſſit. Eſt clarus text. in l. credentes, §. Nullus (ibi etiam expreſsè eſt ſermo de credentibus, receptatoribus, fautoribus, & defenſoribus hæreticorum) Cod. de hæreticis, vbi ſic habetur; *Nullus præterea ei ſuper quocunque negotio, ſed ipſe alijs reſpondere cogatur*.

218 Idem diſpoſitum legimus de iure canonico, iuxta textum in cap excommunicamus il 1. §. credentes, (qui pariter loquitur de credentibus, fautoribus, &c. hæreticorum, ergo à fortiori de ipſis hæreticis) ibi nullus præterea ipſi ſuper quocunque negotio, ſed ipſe alijs reſpondere cogatur.

219 Extat etiā circa hoc Bulla Innocentij IV. edita de anno 1252. incip. ad extirpanda, verſ. quicunque vero fuerit deprehenſus, relata in fin. direct. ſicut, & alia eiuſdem Innocentij IV. incip. Nouerit Vniuerſitas, verſ. item receptatores. Ad idem oſtendendum plura adducit Farinac. dict. §. 4. num. 48. ſed tradita ſufficiant.

220 Conſequenter hęretici, eorum credentes, fautores, &c. ob infamiam ex hæreſi prouenientem, Iudices eſſe non poſſunt, nec arbitri, & cauſæ coram eis agitatæ, ac ſententiæ ſunt nullæ. ita Rojas ſingul. 20. & 88. Simanch. cathol. Inſtit. tit. 46. nu. 58. Souſa dict. cap. 7 num. 7. & cum alijs relatis Farinac. de hæreſi, quæſt. 189. §. 4. n. 49. Patet ex citatis Conſtitutionibus Innocentij IV. & ex alia Clementis IV. incip.

221 Ad extirpanda verſ. Quicunque vero. Ex textu etiam in Authent. credentes, §. quòd ſi fortè, C. de hæret. vbi ſic habetur. Quòd ſi fortè Iudex extiterit, eius ſententia nullam obtineant firmitatem, nec cauſæ aliquæ ad eius audientiam proferantur. Tādem confirmatur per conſtitutionem Federici Imperatoris incip. Catharos, relatam à Pegna in fine Directorij.

222 Dein etiam conſequenter hæreticus, credens, fautor, &c. vti infamis non poteſt eſſe notarius, & inſtrumenta per eum facta nullius ſunt valoris tam in iudicio, quam extra. Certum id apparet ex text in Authent. Credentes, §. ſi tabellio. C. de hæreticis. Vbi dicitur ſi Tabellio, Inſtrumenta per ipſum confecta nullius penitus momenti cenſeantur, & ibi præſertim Odofre.

223 ſre. Atque de iure canonico adeſt ex-
preſſus textus in cap.Excommunicamus. il
primo, §.credentes, verſ. ſi tabellio, extra
de hæreticis, C. qui ſimiliter loquitur de
defenſoribus hæreticorum, fautoribus &c.
vbi ſic; ſi Tabellio, inſtrumenta confecta
per ipſum nullius ſint momenti, ſed cum
Authore damnato damnentur, & ibi Ab-
bas antiquus, num.2. in verbo Inſtrumen-
ta. Hoſtienſ. num.19.verb. ſi Tabellio, An-
char.num.3.& alij, quos refert Farin. ibi-
dem, num.50.

224 Sed poteſt dubitari, an diſpoſitio dicti
textus debeat intelligi de inſtrumentis
confectis per Tabellionem hæreticum, etiã
antequam laberetur in hæreſim? Beni-
gnior interpretatio amplectenda cum Ab-
bat.loc.cit. (cui videtur adhærere Farin.
cum eius mentem exprimat, & non repro-
bet) quòd ſit intelligendum de ſolis con-
fectis poſt lapſum, & non de confectis an-
tea, quia cùm tunc Tabellio eſſet capax &
habilis ad ea conficienda, valorem ipſis
tribuebat, quem non amiſerunt per ſubſe-
quutam hæreſim.

225 Priuarur item infamis hæreticus cre-
dens, fautor &c. alio priuilegio, quòd non
poſſit eſſe Aduocatus. Conſtat ex eadem
Authen. credentes, §. ſi verò fuerit Aduo-
catus, C. de hereticis ita ibi, Si verò fuerit
Aduocatus, eius patrocinium nullatenus
admittatur; eſt etiam text. in l. Quę Sama-
ritis, ibi, Neque aduocatione fungantur,
C. eodem. ita Simane. de cathol. inſtit. tit.
46 num.61. Decian. in tract. crimin. libro 5.
cap. 43. nu. 4 Bonifac. de Vitalinis, in rubr.
de crimin. hęreſis, num.9 Rojas, ſingul.105.
226 Vbi benè addit, quod hęretici ſint inca-
paces gradus doctoratus, & cum alijs plu-
ribus, quos adducit Farinac. ibidem,
numero 52.

227 Tandem hęreticus, fautor, &c. ob in-
famiam ab hęreſi ortam nō poteſt eſſe mi-
les, ſecundum textum in l. Quicunque, §.
nullum, C. de hęreticis; vbi ſic. Nullum
pręterea Appollinatiſtam, vel Eutychiani-
ſtam ad aliquam iubemus aſpirare militiã,
& ſi inuenti fuerint militari cingulo ſoluti
honeſtorum hominum, & Palatij commu-
nione priuentur, & ibi Butrigar. in fine.
extat etiam text. in l. Manichęi, la prima,
ibi item militate quoque prohibeantur, &
in l. Quę de Samaritis, C. eodem. ita De-
cian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 43. num. 4. in
fine Farinac. de hęreſi, quęſt. 189. §. 4. n. 53.
& Souſa lib. 3. Aphoriſm. cap. 7 num. 9.

228 Prędictis effectibus ex pœna infamię
ob hęreſim prouenientibus adiungũr ali-
qui alium, quod collatio beneficiorum fa-
cta hęreticis, credentibus, eorum, fauto-
ribus, &c. ſit irrita, & quòd teneantur ſta-
tim reſtituere fructus, vti iniquè perce-
ptos, ita Pegna 3. part. Direct. quęſt. 113.
Comment. 162. Azor. tom. 1. Inſtit. moral.
lib. 8. cap 18 quęſt. 8. Sanchez in Decalog.
lib. 2. cap. 26. num, 4. & Souſa dict. cap. 7.
num 10. quibus adhęreo. Atque his prę-
ſens Regula abſoluta.

---

*Carent ne hæretici, eorum credentes, &c Ec-
cleſiaſtica ſepultura? Quæ de pœna illo-
rum, qui ipſos ſepeliunt?*

REGVLA CCCCLVIII.

229 CErtum de iure, quòd hæretici, eo-
rùm credentes, fautores, &c. pri-
uentur Eccleſiaſtica ſepultura, & preces
pro eis non ſint fundendæ. Eadem pœna
priuationis talis ſepulturæ quibuſuis illos
hæredes inſtituentibus infligitur. Carent
etiam Eccleſiaſtica ſepultura, qui in car-
ceribus pro hęreſi, aut hęreſis ſuſpicione
230 detenti ſe ipſos occidunt. Quòd ſi de
facto aliquis ex prędictis in ſepultura Ec-
cleſiaſtica ſepeliatur, protinus exhumari
debet, dummodo eius oſſa poſſint diſcer-
231 ni ab oſſibus Catholicorum. Quicunque
autem clerici, ſiue laici, qui ſcienter ſepe-
liunt hęreticos, eorum credentes, fauto-
res, &c. Excommunicationem ipſo facto
contrahunt, clerici etiam ſuo priuati offi-
cio manent; Secùs, ſi non ſcienter.

---

232 POena hęc priuationis ſepulturę à iu-
re diuerſorum criminum patratoribus iniungitur; Adducit compendioſè,
vt ſolet 16. caſus, in quibus ſic diſponunt
Sacri canones, Anton. Fernandez de
Moura in ſuo examine Theolog. Moral.
par.4.cap.20. §.2. eos maiori compendio
pertingere mihi placet, tibi credo haud
diſplicebit cognoſcere.

233 Primò carent Eccleſiaſtica ſepultura
hęretici, &c. vt ſtatim declarabimus. Se-
cundò. Iudęi, Pagani, & Infideles in ſuo
errore morientes. Cap. Eccleſiam, de con-
ſecr. diſt. 1. Tertiò. Blaſphemi in Deum,
aut in Sanctos, qui nolunt acceptare pę-
nas ſibi pro blaſphemia iuridicè impoſitas
234 Cap. Statuimus, de Maledicis. Quartò.
Mortui, qui poſt mortem conuincuntur
fuiſſe hęretici, & in hęreſi obijſſe impœni-
tentes: qui exhumati longè ab Eccleſia
ſepeliri debent, cap. Sanè 24. q. 2. niſi fortè
eorum oſſa ſint cremanda. Quintò. In-
fantes filij Chriſtianorum ante baptiſmum
decedentes è vita, vt ex vſu patet. Sextò.
Omnes illi, qui viui prohibebantur ab in-
greſſu Eccleſię. cap. 15. qui de ſentent. ex-
235 Septimò. Omnes qui in Notorio, & pu-
blico peccato moriuntur. Gloſ. in cap. Mo-
nachi, de ſtatu Monach cap. pro obeunti-
236 bus 13. quæſt. 2. &c. Octauò. Se ipſos
peccaminosè occidentes. cap. Placuit 13.
quæſt. 5. Nono. Publici vſurarij, in pec-
cato vſurarum mortui. cap. Quamquam
de vſuris. Decimò. Qui prędictos vſura-
rios in Eccleſia ſepelierunt. cap. Quia in
omnibus, de ſepult. Vndecimò. Excom-
muni-

municati vitandi cap. Sanè 24. quæſt. 2. & ſi iam ſint ſepulti, exhumari debent. cap. Sacr. de ſepult. Duodecimò. Interdicti publicè denuntiari. cap. in noſtra de ſepult. Tertiodecimò. Publici Eccleſiæ ſpoliatores, vel incendiarij. cap. Quod à viro, 12. quæſt. 2. Quartodecimò Religioſi, qui poſt mortem probantur proprietarij ex inuento proprio peculio. cap. ſuper quodam de ſtatu Monach. Quintodecimò. Laici negantes, & retinentes iniuſtè decimas Eccleſiæ. cap. Prohibemus, de decim. Sextodecimò. Qui in torneamentis mortui ſunt, aut in eis mortale vulnus acceperunt, ob quod obierunt. Cap. de torneam. quibus negatur ſepultura etiam ſi cōfeſſi fuerint, & Euchariſtiam acceperint: ſic diſpoſitum ad terrorem aliorum. En caſus, in quibus priuatur quis ſepultura Eccleſiaſtica, ex eis perpendamus iam facientes ad rem noſtram.

237 Quòd hæretici, eorum credentes, &c. priuari debeant Eccleſiaſtica ſepultura, & pro eis non ſit orandum. patet ex text. expreſſo in cap. ſicut, extra de hæret. in fine, ibi, aut inter Chriſtianos accipiat ſepulturam. Vbi id notarunt Gloſ. verſ. Nec inter Chriſtianos, & in verb. Ablatio, & præ-
238 ter alios, Hoſtienſ. num. 2. Clarius idem patet ex text. (hic loquitur in fautoribus, defenſoribus, hæreticorum, &c. multo magis procedet in hæretico.) in cap. Excommunicamus, il primo, §. credentes, verſ. Sanè de hæreticis, vbi ſic: *Sane Clerici non exhibeant* huiuſmodi peſtilētibus Eccleſiaſtica Sacramenta, nec eos Chriſtianæ præſumant tradere ſepulturæ. & ibi Anton. de Butrio, n. 38. verſ. quarto nota. Card. Zabarel. num. 6. & alij.

239 Confirmatur ex alio text. in cap. Sacris, extra de ſepult. (hic textus, quamuis loqui videatur in excommunicato, eſt tamen eius reſolutio generalis) ita ibi. *Sacris eſt canonibus inſtitutum*, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis. Et vt careat Eccleſiaſtica ſepultura, qui priùs erant ab Eccleſiaſtica vnitate reciſi. prout ſunt verè hæretici; atque in hoc textu fundatus Archi-
240 diac. in cap. 2. de hæreticis in 6. n. 7. Affirmauit, quòd hæreticorum cadauera non debent in cemeterio Eccleſiæ ſepeliri, neque etiam alibi ad modum Chriſtianorū, ſed foras iactari ab Eccleſiaſtica ſepultura in ſignum perpetuæ damnationis. Ad idē oſtendendum multa adducit Farinac. de hæreſi quæſt. 192. §. 3. nu 38. citans plures, præcipuè Pegn. 3. par. Direct. ad quæſt. 4. Comment. 89. verſ. Quantum ad primum, vbi egregiè hac de re tractat.

241 Priuandus item Eccleſiaſtica ſepultura, & ad ſuffragia pro defunctis non admittendus, Quicunque hæreticum ſuorum bonorum conſtituit hęredem. ita Hoſtienſ. in cap. ſi quis Epiſcopus, num. 3. in verb. Anathema, verſ. ergo non ſepeliatur, extra de hæreticis, & ibi etiam Henrich. nu. 1. in fine verſ. Non ergo ſpelietur, Marian. Soccin. num. 11. Farinac. de hæreſi, quæſt. 190. §. 8. nu. 107 affirmans cum Hoſtien. quòd præter pœnam excōmunicationis, ſit priuandus eccleſiaſtica ſepultura.

242 Dein. tali ſepultura carere debet quiſquis propter hæreſim, aut eius ſuſpicionem detentus in carcere ſibi mortem in fert, docet cum Pegna, dict. commen. 89. Souſa lib. 3. Aphoriſ. cap. 3. num. 2. Oſtenditur inde, quia cuiuis ſui ipſius occiſori infligenda eſt hæc pœna priuationis ſepulturæ eccleſiaſticæ, vt paulo ante diximus in 8. caſu ex 16. propoſitis, iuxta cap. Placuit 13. quæſt. 5. etiamſi ob cauſam honeſtam ſe
243 occiderit. cap. ex parte de ſepult. Excipe ſi tunc ſui compos non erat, aut à Spiritu ſācto fuerat impulſus vt Sāſon. Iudic. 16. ergo à fortiori detento in carceribus per hæreſim, vel ſuſpicionem eius, qui ſe ipſum occidit.

244 Quid ſi de facto aliquis in ſepultura Eccleſiaſtica hæreticum mortuum ſepeliuit, tenetur ſepulti oſſa exhumare, & non poterit abſolui ab excōmunicatione, contracta (vt ſtatim dicam) niſi prius exhumauerit illa. Adeſt textus expreſſus in cap. 2. de hæreticis in 6. vbi ſic *Nec abſolutionis beneficium* mereantur niſi proprijs manibus publicè extumulent, & proijciant huiuſmodi corpora damnatorum. Gloſ. ibi in figuratione caſus, verſ. Aqua non. Archidiacon. ibidem num. 7. & 8. ac cum alijs Farinac. dict. §. 3. num. 41.

245 Debet tamen intelligi cum hac limitatione dumodo exhumanda oſſa poſſint diſcerni ab oſſibus catholicorū ſecus ſi aliter. Docent Marianus Soccinus, in cap. ſi quis Epiſcopus. n. 12. extra de hæreticis, & Gloſ. in cap. quicunque, de hæreticis, in 6 Facit pro hoc textus (& ſi ibi ſit ſermo de excommunicato) verbis; ſi ab aliorum corporibus diſcerni poterunt. Affert Farin.
246 ibidem, num. 42. Qui num. 43. benè aduertit cum Geminian. & alijs, quos citat, caſu quo plures ſimul hæreticum ſepelierunt, & vnus tantum ex eis illius oſſa extumulauit, aut ab alio extraneo extumulata fuerunt, ſatis factum pro omnibus quo ad obligationē extumulandi; ac proinde abſolutionem obtinere poterunt

247 A Iure item eſt diſpoſitum, vt locus, in quo hęreticus fuit ſepultus pro alijs defunctis catholicis ſepultura perpetuo careat. Patet ex textu, in cap 2. de hæreticis in 6. vbi dicitur; & locus ille perpetua careat ſepultura. circa quod Gloſa, in verb. locus Archidiac. num. 9. eodem verb. cadauer. in tract. de hæreticis, rubr. de pœnis hæretic. poſt mortem Repertar. Inquiſitorum, in verb. Sepultura Ioan. à Roias, ſingular. 502. & cum alijs relatis Farinac. de hæreſi, quæſt. 192. §. 3. num. 44.

248 Contra quoſcunque verò ſiue clericos, ſiue laicos, hæreticis, fautoribus &c. Sepultu-

pulturam Eccleſiaſticam tribuentes ſcienter, ſeu ex cauſa hæreſis Excommunicationi ipſo facto ſubijciuntur. Adeſt pro hoc textus manifeſtus in cap. Quicunque, de hæreticis in 6. vbi ſic. *Quicunque hæreticos* ſciẽter præſumpſerint Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ, Excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubiacere. & ibi Gloſ. in figuratione caſus. Geminian. in ſummario ante
249 num. 1. Extat etiam pro eadem reo Bulla Nicolai III. incip. Nouerit vniuerſitas, in fin. Direct. relata. Ita Calderin. in tract. de hæreticis rub. de pœnis eorum poſt mortem num. 1 Sylueſt. verb. hæreticus §. 1. num. 14. Tabien eodem verb. nu. 18. & cum pluribus, quos refert Farin. dict. §. n. 45.
250 Deinde ſi hæreticum ſepeliens ſit clericus, præter citatam Excommunicationem, incurret priuationem ſui officij, ad quod nequit reſtitui ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ, ſecundum text. Expreſſum in cap. Excommunicamus, il primo, §. credentes, per hæc verba. *Clerici dantes ſepulturam* hæreticis, vel eorum fautoribus, ſuo priuantur officio, ad quod nunquam reſtituuntur abſque indulto Sedis Apoſtolicæ. Tradunt Gloſ. Anton de Butrio, Marian. Soccin. & Roſella citati à Farin. vbi ſupra num. 46.
251 Ex tali autem actione ſepelliendi hæreticum in loco Sacro inſurgit contra ſepeliẽtem præſumptio hæreſis, ſeù malæ credulitatis, ita vt Inquiſitor aduerſus ipſum ſepelientem procedere poſſit. Docent, vt certum Pegna 3. par. Direct. quæſt. 40. Comm. 89. verſ. Sed alterum iam caput, & Farin.
252 ibidem nu 49. Addentes talem præſumptionem eſſe modo leuem, modo vehementem, iuxta perſonarum, circumſtantiarum occurrentium qualitatem.
253 A contrahenda tamen dicta Excommunicatione, & priuatione officij liberantur quicunque ſepelientes hæreticum ignoranter, vel non certo ſcientes eſſe hæreticum, ſed ſolum per famam eſt certa, & communis omnium ſententia, præcipuè Ioan. de Anania, in cap. ſi quis Epiſcopus, num. 1. verſ. Et intellige, extra de hæreticis, qui id probat per textum in cap. Quicunque de hæreticis in 6. perpendens à contrario ſenſu particulam, *ſcienter*, in eodem textu poſitam, ibi Gloſ. verb ſcienter. Vgolin. de cenſur. Pontifici reſeruatis, & Farinac. cum alijs per ipſum relatis dict. §. 3. num. 51.
254 Denique ſepelientes hæreticum non ex cauſa, vel fauore hæreſis, nec in ſepultura Eccleſiaſtica, ſed ex amicitia, vel conſanguinitate, aut ne cadauer putredine aërem corrumpat, ſi ſepeliant extra ciuitatem non contrahunt dictas pœnas. Hoc etiam eſt certum ex mente. Ita Pegna dict. Comment. 89. verſ ſi quis & Farinac. de hæreſi, quæſt. 192. §. 3. num. 50. Atque prædictis Regula, & Caput terminantur.

CAPVT IIII.

De pœnis temporalibus, contra apoſtatas à fide, hæreticos, credentes eorum, fautores, defenſores, &c. Ac primò de confiſcatione bonorum ob delictum ab eo commiſſum, cuius bona publicantur.

PROOEMIOLVM.

1 EXplicatis vt cumque in communi ſpiritualibus pœnis, (ſi quid fortè prætermiſſum, in caſibus particularibus occurret infra occaſio indicandi) ſequitur agendum de pœnis temporalibus à iure inſtitutis ad puniendos ſancti Officij reos. Atque primo loco, de pœna confiſcationis bonorum, in cuius declaratione valdè abundantes, & prolixi ſunt auctores, ex iuris peritis præcipuè Simanch. Catholic. Inſtitut. tit. 9. ac alibi quandoque; & Farinac. in praxi crim. tom. 1. quæſt. 25 & de hæreſi, quæſt. 190. ac 191. Ex Theologis verò in primis Thomas Sanchez in Decalog. lib. 2. a cap. 14. vſque ad 30. & Caſtrus Palaus, Tract. 4. diſputat. 5. longiſſima, 24. punctis. Adde Antonium Souſam, qui licet ſtylo Aphoriſmico præ cæteris hanc materiam exactius, & fuſius tractat, lib 3. Aphoriſ.
2 à cap. 9 vſque ad 19. Vnde conueniens duxi eam diuidere, ne nimis numeri marginales multiplicentur: hoc quarto capite Expendimus quoad hanc partem contentam in eius titulo, capite autem quinto ſequenti erit ſermo de confiſcatione bonorum ob crimen ab alio tertio patratum, vt quando hac pœna confiſcationis, vel alia priuationis officiorum, &c. punitur filius ob delictum a Patre commiſſum, dein capite ſexto de alijs pœnis temporalibus
3 contra reos ſanctæ Inquiſitionis ſtatutis, præcipuè de pœna pecuniaria agemus. Nunc pro complemento huius proœmioli, accipe, qualiter ex vi iuris, & communi auctorum Doctrina diſtinguantur hæc tria, Annotatio, confiſcatio, & Incorporatio bonorum: Annotatio eſt deſcriptio bonorum delinquentis Fiſci nomine ex cauſa, cum obligatione, vel ſequeſtratione eorumdem, l. 1. vbi Gloſ. verb. Annotatio, ff. requirend reis, & afferunt Ant. Gomez ad l. 76. Tauri, num. 7. & de delict. cap. 9. num. 2. ac Clarus, §. fin. quæſt. 44. nu. 3 &

ſeqq.

ſeqq. Qui benè notant, quod in illis tantum caſibus fiat, in quibus confiſcatio locum habitura eſt, ne in detrimentum Fiſci aliqua occultentur, aut ſurripiantur. Confiſcatio item eſt bonorum in Fiſcum applicatio, vt magis ex dicendis patebit. Incorporatio vero bonorum eſt, eorum, quæ ad Fiſcum ſunt delata, eiuſdem nomine occupatio, & in corpus bonorum Fiſci redactio, l. 3. l. Incorporarlo, C. bonis vacantibus, lib. 10. Prædicta colligi ferè totidem verbis ex Souſa dict. cap. 9. num. 1. 2. & 3. Quibus præſens Procemiolum, ſternendo viam ad ſequentia, ſatis abundè completur.

Quibus nam in caſibus, & contra quos Delinquentes eſt impoſita pœna confiſcationis bonorum? an contra hæreticos &c. & qualiter?

REGVLA CCCCLIX.

4 EX vi iuris nouiſſimi Authenticorum cõ-
fiſcantur bona delinquentium in duo-
bus tantum caſibus criminis ſcilicet hæreſis,
& læſæ Maieſtatis: præter caſus alios ſtatu-
torum peculiarium, per quæ de tali confiſ-
5 catione diſponitur. Hæretici autem exter-
ni cuiuſuis apoſtatæ, fautoris, &c. bona ipſo
iure confiſcata, ſiue pæniteat, ſiue non, ta-
met ſi ad breue tempus in errore perſtiterit.
6 Cenſetur item hæreticus contraxiſſe hanc
pœnam confiſcationis bonorum à die com-
miſſi criminis; requiritur tamen ſententia
eius declaratoria, caſus quo hæreſis per ſe
7 notoria non eſt. Contrahitur denique
dicta pœna etiam poſt mortẽ à formali hæ-
retico; Secùs tamen à ſuſpecto de hæreſi le-
uiter, aut vehementer.

---

8 HOc fundametum in materia iſta pri-
mo loco iaciendum, quod confiſcatio
bonorum vti ex ſe res valdè odiosa, ſit pror-
ſus reijcienda, niſi in Caſibus à Iure expreſ-
ſis. Authent. de non eligendo ſecundò nu-
bentes, & docent Clar. §. fin. queſt. 78. nu. 5.
& Farinac. de hereſi, quæſt. 193. §. 6. n. 120.
9 Recurrendum autem pro eis indagandis
non ad ius antiquum, per quod pœna huiu-
ſmodi confiſcationis bonorum nimis exten-
debatur. Patet ex l. 1. in prin. ff de bon. dam-
nat. & l. fin. etiam in prin. C. de bon. proſcrip.
vbi olim ſic diſpoſitum fuit, vt generaliter
in omni caſu, in quo quis pœna mortis na-
turalis, aut deportationis mulctaretur, iu-
dex ei in conſequẽtiam illius pœnam etiã
10 confiſcationis bonorum iniungeret. Præ-
terea ex vi dicti iuris antiqui ſpecialiter, &
expreſſè reis bona confiſcabantur in mul-
tis alijs caſibus; de quibus copioſiſſime
per Galicium in Margarita Fiſci, Conrad.
in pract. tit. de public. bonorum, num. 13.
& Clarus in §. fin. quæſt. 78. verſ multa alia
ſunt crimina.
11 Verùm poſtea prodijt Ius nouũ Authent.
quo corrigitur antiquum, & ſic diſponitur,
vt damnatis ad pœnam mortis naturalis,
aut deportationis, bona in conſequentiam
eius nullo modo publicentur, ſed proxi-
mioribus ab inteſtato venientibus reſerua-
ta maneant, ita in Authent. bona damna-
torum, vbi Iaco. Butrig. & Ang. C. de bon.
proſcript. § fin. in Authent. vt nulli Iud. §.
oportet, in Authent. de Mand. princ. Gloſ.
in l. 3. §. legis in verb. ademptio ff. ad l. Cor.
de Sicar. & plures, quos refert Farinac. dict.
quæſt. 25. num. 1.
12 Talis autem Authent. diſpoſitio adeò
fauorabilis eſt, (hoc bene notauit idem
Farinac. num. 2. cum auctoribus citandis)
vt ſententia contra eam lata à Iudice in-
iungente confiſcationem bonorum ſit nul-
la, & inualida, etiam quod ab ea non fue-
rit appellatum, nec vnquam in iudicatum
tranſit, quamuis ſit lata à Iudice habente
latum, & generale arbitrium, ita Marſ. in
l. fin. nu. 192. ff. de Iure omn. Iudic. Cagnol.
in l. ea ſola ff de regul. Iur. & Rolan. conſil.
13 98. num. 4. lib. 2. Nam in tali caſu ſenten-
tia dicitur continere expreſſum iuris erro-
rem, proinde ipſo iure eſt nulla, tanquam
notorie iniqua, nec vnquam in iudicatum
tranſit, iuxta l. 1. §. Item cum ff. quæ ſen-
tentia ſine appell. reſcind. & cum alijs, quæ
adducit ibidem Farin.
14 Quamuis autem dicta correctio iuris an-
tiqui per ius nouum Authen. non ſe exten-
dat ad multos illos caſus, in quibus conce-
debatur ſicuti dictum ſupra bonorum con-
fiſcatio, vt legenti textum dict. Authen. cla-
rè innoteſcit; hodie tamẽ nõ cõceditur, ſiue
15 ex vi iuris, ſiue ex vi deſuetudinis. Itaut me-
ritò, & optimè affirmat Farin. ibidem n. 9 &
10. per totum mundum id ſeruari, quòd ſci-
licet non publicentur bona reorum in ali-
quo caſu, niſi in crimine hæreſis, vel læſæ
Maieſtatis, vel niſi ſtatutum, aut conſuetu-
do alicuius loci aliter diſponat. De hac cõ-
ſuetudine, & obſeruantia ſtatuti particula-
ris locuti ſunt Alb. in 3. par. ſtatu. 9. quæſt.
18. ad fin. Decl. conſ. 257. n. 6. conſil. 442.
num. 6. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 78. &
cum alijs relatis Farin. loc. cit.
16 Dein quod committenti crimen læſæ Ma-
ieſtatis, vltra pœnam mortis, ſit etiam in-
fligenda pœna confiſcationis bonorum con-
ſtat ex manifeſto text. in l. quiſquis, C. ad
leg. Iul. Maieſt. ibi, gladio feriatur bonis
eius omnibus Fiſco noſtro addictis, & in
cap. Si quis cum militibus, 6 quæſt. 1. Affe-
rũt præter alios Gigan. de crim. leſæ Maieſt.
lib. 2. tit. de pœnis quæſt. 1. num. 6. Anton.
Gomez. variar. reſolut. tom. 3. cap. 2. tit. de
crim. læſæ Maieſtat. num. 11. & Clar. in pract.
læſæ maieſtat. verſ. præterea licèt hodie.
17 Quibus cum benè notat Farin. quod tali-
ter in hoc crimine bona confiſcantur, vt ſta-

tim patrato delicto reus amittat adminiſtrationem bonorum ſuorum.

18 Sed reliquis omiſſis, iam ad rem noſtram accedamus; concurrunt ſimul leges tàm Ciuiles, quàm Canonicæ ad infligendam hanc pœnam confiſcationis bonorum hæreticis, & apoſtaſis à fide Catholica, vt patet ex text. in l. Manichæos, C. de hæreticis, ibi, quos bonorum etiam omnium publicatione proſequimur, & in Authen. Gazaros, C. de hę-
19 reticis ibi. Et omnes hæreticos vtriuſque ſexus quocunque nomine cenſeantur perpetua damnamus infamia, diffidamus bannimus, cenſentes, *vt bona talia confiſcentur*, neque ad eos vlterius reuertantur, ita vt filij eorum ad ſucceſſionē peruenire non poſſint, cùm longe ſit grauius æternam, quàm temporalē offendere Maieſtatem. vbi Bella perc. in principio.

20 Poſteà idem confirmarunt plures Summ. Pontifices, præcipuè Innocentius III. in cap. Vrgentis, §. 1. extra de hæreticis. vbi ſic habetur: In terris verò temporali noſtræ Iuriſdictioni ſubiectis bona hæreticorum ſtatuimus publicari, & in alijs idem præcipimus fieri per poteſtates, & Principes ſæculares. & ibi de hoc Gloſſa in figuratione
21 caſus adducit alia concordantia iura. Idem Innocen. in cap. excommunicamus il 1. §. damnati, eodem tit. vbi ad litteram dicitur, ita quòd bona huiuſmodi damnatorum ſi laici fuerint confiſcentur, ſi verò clerici, applicentur Eccleſijs, à quibus ſtipendia receperunt. De hoc vide plura apud Farin. de hæreſi, quæſt. 190. §. 1. num. 1.

22 Cum autem conſtet ex dictis pœnam cōfiſcationis bonorum legibus ciuilibus, & canonicis ſtatutam eſſe, in ea exequenda, quænam vtrarumque executori ſeruanda? Reſoluit benè hoc ex iure, & ex mente aliorum Caſtrus Palaus, dict. diſp. 5. punc. 1. nu. 2. reſolutionem accipe proprijs ipſius verbis.

23 Solum, inquit, aduerto in executione illius leges Eccleſiaſticas ſpectandas eſſe, nō Ciuiles, quia crimen hæreſis merè Eccleſiaſticum eſt, cap. Inquiſitionis, §. prohibemus, de hæreticis in 6. Quando autem crimen eſt Eccleſiaſticum tàm laici, quàm clerici Eccleſiæ legibus, & iuriſdictioni ſubdūtur, cap. licet de foro competēti, & ibi Gloſſa, verb. vacante Imperio. Quod adeò verum eſt, & non poſſint Principes, & temporales Domini contra voluntatem Eccleſiæ hanc confiſcationis pœnam exequi, quia hæc pœna acceſſoria eſt delicto, vt ſcribit Genun. in cap. cum ſecundum leges de hæ-
24 reticis in 6. Ac proinde illius executio ad idem tribunal, ad quod pertinet delictum, debet pertinere, ex vulgato principio, quòd acceſſorium ſequitur naturam principalis, cap. acceſſorium de Regulis iuris, in 6. & ita tradit Pegna 3. part Direct. quæſt. 109. Comment 158. col. 7. verſ. nunc quid, & col. 15. verſ. neque his, & ſeqq. hæc ille.

25 Peculiariter contra hæreticos inſtituta fuit pœna iſta confiſcationis bonorum, vt notant auctores, ob varias cauſas, ex quibus tres tantum attingo; Primò, quia hæreſis plerumque à diuitiarum cupiditate procedit. 1. ad Thimot. 6. & affert Farinac. de Caſtro, de iuſta hæretic. punitione cap. 5.
26 Secundò quia cum hæretici ſint cæteris ſceleratis peiores, eo magis diuitiæ ſunt eis auferendæ, ne per illas noceant. Ita Simanc. Cathol. inſtit. tit. 9 num. 1. & 2. ac Souſa
27 dict. cap. 9. nu. 7. Tertiò; quia, cùm vt potè magis carnales, maximè ſunt affecti diuitijs magis deterrentur per earum priuationem, quam nec fugientes facile euitant. l. Bonafides, verſ. nam male ff. depoſiti, & ibidem Souſa, num 7. conſtat itaque ex hactenus traditis publicari bona hęreticorum, & cur.

28 Sequitur perpendendum qualiter iſta bonorum publicatio cōtra hæreticos, vel apoſtatas fiat. Supponendum primò doctrinaliter, quòd lex in communi loquendo dupliciter hanc pœnam confiſcationis iniungere poſſit. Primo annectendo eam delicto, & hæc vocatur confiſcatio ipſo facto. Secundo dirigendo Iudicem, vt ipſam imponat, quod exemplo fit manifeſtum in pœna Excommunicationis latæ ſententiæ, ſeù ipſo
29 facto, & ferendæ ſententiæ. Quod ob crimen hæreſis iniuncta ſit pœna confiſcationis ipſo facto, patet ex iuribus Canonicis, & Ciuilibus ſupra citatis, & teſtatur Simanc Farin. & alij citandi.

30 Duplex item differentia exiſtit quoad affectus inter vtramque dictam confiſcationem bonorum. Prima, quòd caſu quo lex eam imponit ipſo facto, vt in caſibus hæreſis, læſæ Maieſtatis, & pro regnis Hiſpaniarum criminis Sodomitici, bona delinquentis ita ſunt affecta, & obligata Fiſco à die commiſſi criminis, vt ex tunc omnes alienationes factæ in præiuditium Fiſci, aut ſint nullæ, aut per ſententiam reſcindantur: Quippè ſententia poſteà prolata retrotrahitur, ac ſi pronuntiata eſſet cum delictum committitur. At hoc non ita ſe habet in confiſcatione à Iudice imponenda, vt tradunt auctores citandi.

31 Altera differentia conſiſtit in hoc, quòd cum hæres delinquentis conueniri poſſit, & bonis à delinquente acceptis priuari, ſi huius memoria condemnetur, iuxta text. in cap. accuſatus, §. in eo, de hæreticis in 6. quæ memoria condemnari nequit in alijs criminibus, in quibus ante mortem delinquentis lis conteſtata non eſt, excepto crimine læſę Maieſtatis diuinæ, & humanę l. fi. C. de delict. defunct. & l. ex iudiciorum 20. ff. de accuſationib. ibi non alias tranſeunt aduerſus hæredes pœnæ bonorum ademptionis, quam ſi lis conteſtata, & condemnatio fuerit ſecuta, excepto repetundarum, & ma-
32 ieſtatis iudicio. Ratio eſt quia ſi bona ſint propter delictum, ipſo iure, & facto confiſcata, manent realiter obligata Fiſco, & ſic obligata tranſeunt ad hęredes, atque ratione huius obligationis poteſt hęres conueniri. Si verò bona non ſint ipſo facto confiſcata,

hęres

hęres delinquentis conueniri nequit, cùm non poſſit conueniri ratione delicti, quia hoc non ſe extendit vltra perſonam delinquentis; neque ratione bonorum, quæ à delinquente poſſidebantur, cùm non tranſierint in illum aliqua obligatione affecta. ita Caſtrus Palaus, dict. diſp. 5. punct. 17. nu. 1. cum Simanch. Cathol. Inſtit. tit. 9. nu. 186. Sanchez, lib. 2. cap. 22. num. 26. 27. & 28. Vaſquez 1. 2. diſp. 170. cap. 4. nu. 22. & Farinac. pręter alios relatos per ipſum tom. 1. quæſt. 25. n. 190.

33 Prędictis ſic ſuppoſitis, aliqualis cōtrouerſia extat inter Doctores, num delinquens ipſo facto maneat priuatus dominio ſuorum bonorum, ſi crimen confiſcationem habeat, ſicuti habet crimen hæreſis, & lęſę Maieſtatis? Duæ ſunt ſententię oppoſitæ altera affirmans, & altera negās, vtraq; valde probabilis, & ſatis communis.

34 Tuentur affirmantem pręter non paucos ex antiquis auctoribus, Ant. Gomez. de delictis, cap. 2. num. 1. propè finem, Decian lib. 5. cap. 20. nu. 3. Burſat. conſ. 14. nu. 3. Azor, tom. 1. lib. 5. cap. 7. quęſt. 2. Greg. Lop. lib. 4. tit. 2. p. 7. & Farin quęſt. 190. § 5 nu. 68. Loquens de crimen hæreſis, & quęſt. 116. num. 66. Loquens de crim. lęſę Maieſt. humanę. Oſtenditur primò, quia cōmittens crimen propter quod bona ſunt Fiſco obligata ipſo iure, priuatus manet poteſtate libera alienandi, & adminiſtrandi talia bona, ſicuti antea habebat.

35 Equidem hoc in crimen lęſę Maieſtatis humanæ patet ex l. ex iudiciorum. 20. ff. de accuſationibus, ibi adeò, vt Diuus Seuerus, & Antonin. ſcripſerint, ex quo, quis aliquid ex his cauſis crimen contraxit, nihil ex bonis ſuis alienare aut manumittere eum poſſe; Et l. vltim. C. ad leg. Iul. Maieſt. ibi. Ex quo quis tale crimen contraxit, nec alienare, neque manumittere eum poſſe, neque ei ſoluere iure debitorem, Magnus etiam Antonin. reſcripſit. Item in crimine hæreſis ſimiliter patet, ex cap. cùm ſecundum leges de hęreticis in 6. Sed dominium nihil aliud eſt, quam ius vtendi re propria, tanquam propria. Ergo cùm delinquens ob delictum hoc ius amiſerit, amittit & dominium.

37 Secundò oſtenditur ex l. quis quis, C. ad leg. Iul. Maieſt, vbi demonſtratur propter crimina prædicta lęſę Maieſt. Diuinę, & humanę, bona delinquentis Fiſco addicta eſſe, ergo ſunt ſublata à poſſidente, ſaltem

38 quoad dominium. Tertiò ex l. vlt. ff. ad leg. Iul. Maieſt. vbi vindicantur bona delinquentis tranſlata ad hęredes, ſi iſti ſatis non purgauerint delictum; Sed vindicatio ſoli Domino competit, iuxta l. in rem, ff. de rei vindicat. Ergo Fiſcus habet domi-

39 nium. Quartò, quia ſi Fiſcus non acquirit Dominium bonorum delinquētis, quę ipſo iure ſunt confiſcata, quando transferuntur in tertium poſſeſſorem fructificabunt ipſi, & non Fiſco, ſed contrarium, dicendum nam Fiſcus vendicat rem delinquentis cum fructibus perceptis; Ergo cenſetur acquiſiſſe dominium, ſicuti dicitur in l. 4. tit. 2. par. 7.

40 Oſtenditur quintò, quia ſi hæreticus nō priuatur dominio à die commiſſi delicti, fruſtra Papa in cap. cùm ſecundum leges, de hæreticis in 6. prohiberet Principibus Sęcularibus occupare delinquentium bona, quouſque Epiſcopus, aut alius Eccleſiaſticus habens poteſtatem ferat ſententiam ſuper tali delicto; certum enim eſt, retento dominio alicuius rei non poſſe à Domino eam auferri quouſque per ſententiam priuetur.

41 Altera ſententia negans admodum probabiliter defenditur à multis modernis poſt alios antiquiores à Molin. tom. 1. de inſtit. diſp. 95. verſ. dubium verò eſt. Henriq. lib. 13. de excommunic. c. 56. n. 2. Vaſquez 1. 2. diſput. 170. toto cap. 3. Ant. Fab. coniect. iuris, lib. 7. cap. 20. Sanchez lib. 2. in decalog. cap. 22. n. 3. & Peregr. de iure Fiſci, lib. 5 tit. 1. nu. 171. Ad hanc probandam facit l. quæſitum, 25. ff. §. qui, & à quibus manumiſſi, ibi, quæſitum eſt, an is qui Maieſtatis crimine reus factus ſit, manumittere poſſit, quoniam ante damnationē Dominus eſt? Et Imperat. Antonin. Calphurnio Critoni reſcripſit ex eo tempore, quo quis propter facinorum ſuorum cognitionem iam de pœna ſua certus eſſe poterat multo plus cogitatione, & ſcientia delictorum, quàm damnatione ius dan-

42 dæ libertatis amiſiſſe. Videtur ergo ſolum amiſiſſe delinquens ius dandæ libertatis à die commiſſi delicti, hoc eſt, liberam bonorum adminiſtrationem, non tamen amiſiſſe dominium. Vide obiectionem contra hoc excitatam à Deciano, & benè reiectam à Caſtro Palao loc. cit. num. 3.

43 Secundò probatur indè, quia vt dicetur paulo poſt iuxtà magis receptam doctrinā, delinquens commiſſo delicto non tenetur ſtatim ante ſententiam ſe bonis ſpoliare, & Fiſco tribuere; ergo ſignum eſt, quod adhuc retineat dominium. Nam ſi hoc eſſet iam Fiſco tranſlatum abſque huius voluntate retineri à delinquente bona non poſſent; Nullibi item apparet de tali voluntate Fiſci; Ergo concluditur retentionem, & conſequenter poſſeſſionem prouenire ex eo, quòd delinquens dominio priuatus non ſit.

44 Tertiò quia non infertur ex eo, quod ob crimen lęſę Maieſtatis bona ſint cōfiſcata à die commiſſi delicti, delinquentem amiſiſſe dominium eorum, ſed tantum infertur ab eo die talia bona eſſe Fiſco obligata, & quaſi hypothecata; quod non repugnat eſſe ſimul cum dominio, ſicut hypotheca poſſeſſa à debitore eſt penès illius dominium ita obligata ſit creditori; ergo per confiſcationem delinquens non priuatur dominio, cum pœnæ ſint reſtrinuendæ, & non ampliandę.

45 At circa dictas ſententias expoſitas duo notant optimè Suarez. de fide diſp.22.ſect.5. num. 6. & Caſtrus Palaus, vbi ſupra, num.4. Primum, quòd videatur eſſe controuerſia inter ipſos potius de nomine, quàm de re, ſi ſit conuenientia, quoad effectus huius confiſcationis. Nam negari non poteſt à die commiſſi criminis bona delinquentis. ita eſſe fiſco obligata, vt ſecuta ſententia poſſit ipſe Fiſcus ea recuperare, à quocunque poſſeſſore retenta inuenerit, & inde liquet. delinquentem amiſiſſe ius, quod habebat transferendi plenè ſua bona in quemcunque poſſeſſorẽ,

46 & aliquod ius fiſco eſſe translatum. Delinquens verò è contra ante ſententiam licitè retinet ea bona, eiſque frui, & vti valet, vt dicetur ſtatim, ergo non amiſit omne dominium, ſeu ius vtendi.

47 Secundum, quod poſſit dici dominium directum à die commiſſi criminis eſſe tráſlatum in Fiſcum; At dominium vtile remanere apud Delinquentem. Atque ex mente eorumdem Suarez, & Caſtr. hac diſtinctione facile concordantur ſupradictæ ſententiæ, & ſub ea rationes pro ipſis allatæ, abſque difficultate ſoluuntur, nec eſt cur in illis ſoluendis immoremur.

48 Dein pœna confiſcationis bonorum habet locum etiamſi delinquens hæreticus ad breue tempus in hæreſi perſtiterit, ſiue poſtea reſipiſcat, & pœniteat, ac miſericordiam poſtulet, ſiue non. Probatur inde, quia talis pœna confiſcationis delicto annexa reperitur, iuxtà cap. cum ſecundum leges, de hæreticis in 6. ergo ſemel commiſſo delicto dicta pœna excuſari non poteſt, nec remitti, cum ſit per legem impoſita, & hæc remiſſio deberet fieri ex vi alterius legis, ſeu decreti Pontificij; at nullibi apparet de diſpoſitione talis legis, aut decreti, ergo ex vi iuris nequit dicta pœ-

49 na hæretico pęnitenti remitti. Expedit tamen vt ex miſericordia quandoque remittatur. ita Simanch. Pegn. Farin. & alij citandi.

50 Prædicta autem remiſſio pęnæ confiſcationis bonorum ex miſericordia, & benignitate ſumit fundamentum ex textu in cap. Vergentis, de hæreticis, ibi, Neque ad eos (ſcilicet hæreticos) bona eorum vlterius reuertantur, niſi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hæreticorum conſortium miſereri aliquis voluerit. vbi Gloſ. Abbas. num. 2. in 3. notab. & Felin. nu.

51 1. Remiſſio itaque dictæ pęnæ ex miſericordia, ſeu gratia fieri debet quoties hæreticus pęnitet, & petit miſericordiam priuſquam accuſatus, aut denuntiatus ſit. ita Simanch. de Cathol. Inſtit. tit. 47. num. 16. Pegna, 3. part. Direct. Comment. 158, verſ. tertia ſimiliter. Zanch. tract. de hæ-

52 ret. cap. 25. num. 3. & alij. Equidem ſi hæreticus nullis preuentus indicijs, nec metu imminentium probationum, ſed omnino ſpontè accedat ad Inquiſitorem, & integrè manifeſtet ſuum errorem, & pœniteat, nullum dubium, quod debeat ei remitti dicta pęna confiſcationis bonorũ.

53 Atque in hoc caſu tantum eſſe vſum remittendi eam penas Tribunalia Sancti Officij Hiſpaniarum cum Simanch. de Cathol. Inſtit. tit. 44. num. 3. & Pegna 3. par. Director Comment. 13. verſ. Magnam veniam, teſtatur Caſtrus Pelaus ibidẽ pũnc. 24. num. 2.

54 Secundò, expedit fieri aliquando remiſſionem dictę pœnę hæretico ex miſericordia, ſi poſtquam fuit accuſatus, vel denuntiatus, quin etiam captus, ſtatim ſuum errorem confitetur, & pœnitet, antequam dicta teſtium ei publicentur. Facit pro hoc text. adductus dict. cap. Vergentis, & tenent Vmbert. Locat. in Iudic. Inquiſ. verb. gratia num. 3. Pegna 2. par. director. commen. 9. Zanch. vbi ſupra, & cum pluribus relatis Farinac. de hęreſi, quæſt. 190. num. 133. & 135.

55 Addunt tertiò, aliqui ex dictis auctoribus, Vmber. locat. pręcipuè, & Farinac. quod ſit remittenda talis pœna confiſcationis hęretico, qui ante ſententiam, quãuis poſt publicata dicta teſtium, pęnitet, & petit miſericordiam. Sed hoc meritò non admittit Caſtrus Palaus, dicto num. 3. eo quod tunc non ex voluntate videatur fateri delictum, ſed quia iam de eo plenè cõuictus reperitur, ergo non remittenda ei talis pęna.

56 Supra item ſatis dictum de ſententia declaratoria, ad executionem confiſcationis bonorum requiſita, nec occurrit aliquid addendum. Vide Souſam dict. cap. 9. num. 11.

57 Tandem quod etiam poſt mortem ſit locus dictę pęnę confiſcationis, ſi memoria formalis hęretici defuncti damnetur communiter tenent omnes pręcipuè Ant. Gomez. de delict. cap. 2. de crimine læſæ maieſt. diuinæ, & humanæ, num. 1. verſ. Item etiam. Decian. crimin. lib. 5. cap. 57. num. 4.

58 & cum pluribus Farin. de hęreſi, quæſt. 190 §4. num. 9. Patet ex text. in cap. accuſatus §. in eo. de hæret. in 6. ibi, Ad confiſcationem bonorum poſt mortem eiuſdem, Nihilominus procedatur. Citandi tamen hęredes ob pręiudicium confiſcationis. ita ibidem Souſa num. 12. cum citatis Doctoribus.

59 Dixi formalis hęretici; quia ſi non plenè conſtet de eius hæreſi formali, ſed tantum ſit ſuſpectus de ea leuiter, aut vehementer, nequaquàm incurrit pœnam cõfiſcationis. Nam Canones eam infligentes hęretico ab omnibus expoſitoribus intelliguntur de hæretico vero, & formali, ſeu de hæreſi plenè conuicto, non tamen de præſumpto, aut ſuſpecto. Ita Zanch. in tractat. de hæretic. capit. 25. numer. 1. Repor. Inquiſit. verb. Confiſcatio. verſ. item ſciendum. Tabiena verb. hæreticus, num. 5. ad fin. Souſ. dict. cap. 9. num. 10. & cum

cum alijs Farinac. de hæreſi, qu. 190. §. 1. num. 6.

60 Excipe in fautoribus hæreticorum, defenſoribus, &c. qui licet non ſint formales hæretici, plectuntur tamen hac pœna publicationis bonorum. Probatur ex Conſtitutione Federici Imperatoris incip. Patarenorum, poſita in fin. director. per quã manifeſtè dicta pœna his infligitur. ita Afflict. in Conſtitution. Regni, de hæreticis, & Paterenis, rubr. 2. num. 25. Decian. crimin. lib. 5. cap. 51. num. 79. & concludit Farinac. de hæreſ. quæſt. 182. num. 51. hanc opinionem de Iure ciuili ſuſtineri poſſe.

61 Quamquam de Iure canonico contrariũ tenent Repert. Inquiſit. Didac. Cantera, & alij vt refert idem Farinac. num. 52. ob eam rationem, quia fautores, &c. non ſunt formales hæretici. Atque his Regulæ finis.

Num omnia bona hæretici, etiam donata ſub conditione, & acquiſita poſt delictum ante ſententiam confiſcationi ſubiaceant?

REGVLA CCCCLX.

62 VNiuerſa hæretici bona, tàm immobilia, aut ſemouentia, iura, actiones &c. quæ ipſius ſunt propria, prius vel à die commiſſi delicti acquiſita, ſub confiſcationem ipſo facto cadunt, exceptis perſonalibus, & ad hęredes non tranſeunti-
63 bus. Donata autem cuicunque, ſiue cauſa mortis, ſiue inter viuos ſub conditione aliqua, quæ poſt commiſſum hæreſis delictum fuit adimpleta, ad fiſcum tranſeunt. Secus in donatis abſolutè à viro cauſa mortis vxori ob ſpeciale priuilegium, etiam probabiliter, licet huic non fuerit traditio
64 illorum facta. Bona item acquiſita poſt ſententiam reconciliationis nullo modo confiſcantur, acquiſita verò tempore intermedio ante ſententiam poſt confeſſionem, & pœnitentiam hæreſis, probabilius eſt etiam non confiſcari.

65 SVmimus initium in expendendis hæretici bonis, quæ ſubiacent confiſcationi, vel ſecùs, à communioribus, qualia ſunt contenta in doctrina huius Regulæ, vt ad minus communia, & particularia explicanda in Regulis ſequentibus, facilius procedamus.

66 Receptum communiter ab omnibus doctoribus, quòd omnia bona hæretici propria, ipſo iure publicentur. Conſtat ex l. Manichæos, C. de hæreticis, vbi talis publicatio exprimitur per particulam vniuerſalem *Omnia*, quamcunque excludens
67 exceptionem. Et quamuis in cap. cùm ſecundum leges, de hæreticis in 6. vbi pęna iſta confiſcationis illis ipſo iure infligitur, non exprimatur vniuerſalitas ſigno illo diſtributiuo, *Omnia*, vel alio æquiualenti; ſufficit tamen ſine limitatione confiſcationem bonorum aſſignari, vt omnia bona neceſſariò cenſeantur comprehenſa; alioquin confiſcatio effectum non ſortiretur; Nam non poſſet aſſignari ratio, cur magis de his quàm de illis bonis confiſcatio intelligi debeat. Deducitur, ex l. bonorum, ff de verb. ſignificat. l. ſi ademptis, 5. C. de ſententiam paſſis. Et afferunt Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 9. num. 7. Suarez de fide, diſp. 22. ſect. 5. num. 1. Vaſquez 1. 2. diſp. 69. num. 3. Sanch. lib. 2. in decal. cap. 14. num. 2. & Caſtrus Palaus dict. diſput. 9. punct. 2. num. 1.

68 Debent autem eſſe bona propria ipſius hæretici, vt confiſcationi ſubiaceant. Nam bona, quæ ſunt alterius, quamuis tunc in poteſtate hæretici inuenta, ſub pęnam confiſcationis nõ comprehenduntur; alias innocens puniretur contra l. ſancimus, C. de pœnis. Oſtendit inde idem Caſtrus num. 2. quia in dict. cap. cùm ſecundum leges, & in alijs Iuribus relatis ſemper dicitur, bona hæreticorum eſſe confiſcanda, ergo ſi non ſint hæreticorum, ſed Catholicorum, non debent in pęnam confiſcationis deuenire.

69 Si publicentur bona hæretici ſimpliciter, & abſolutè, ſeu ſine vlla limitatione, nomine bonorum, quæ publicantur, veniunt bona mobilia, immobilia, ſemouentia, iura, actiones, & iura Sepulchrorum l. ſi ademptis, 5. C. de ſententiam paſſis, & l. Bonorum, ff de verbor. ſignificat. Ex quibus innoteſcit, quòd bonorum appellatione veniant iura, & actions. ita docent Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 9. nu. 7. Vaſquez 1. 2. qu. 95. art. 5. diſp. 169. nu. 3. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 7. qu. 8. & cum pluribus, quos adducit Sanchez, lib. 2. in decal. cap. 14. num. 2. & 3.

70 At confiſcatis condemnati bonis mobilibus, & immobilibus non confiſcantur actiones, & iura, quæ ipſi competunt. Ratio eſt, quia iſta conſtituunt tertiam ſpeciem bonorum à mobilibus, & immobilibus diſtinctam. l. Quam Tuberonis §. in peculio, ff. peculio, l. Diuo Pio, §. in venditione, ff de re iudicata; tum quia in pœnis ſtrictior interpretatio eſt facienda. Regula, in pęnis de regul. iuris in 6. Ita Albericus de ſtatutis, lib. 3. q. 7. num. vltimo. Pinellus rubr. C. de bonis maternis, §. 1. n. 26. Barboſa l. ſi conſtante, 25. §. 1. fin. num. ff ſoluto matrimonio, Iulius Clarus §. finali q. 78. num. 9. & cum pluribus relatis Sanchez dict. num. 2.

71 Quin etiam idem dicendum, addita dictione vniuerſali nimirum vt publicentur Omnia bona mobilia, & immobilia, eò quod hæc dictio, *Omnia* non valet efficere, vt includantur bona diuerſæ ſpeciei à nominatis. Immò idem dicendum, licèt in publicatione adderentur bona ſe-

mouentia, quòd ſub confiſcatione iſtorum
non includantur iura, & actiones, vt op-
timè docent Pinellus, Barboſa, Clarus &
Sanchez citati contra Chaſſanæum rela-
tum ab ipſis.

72 Perſonalia item iura cuiuſuis condem-
nati, non tranſeunt ad fiſcum; eò quòd
non egrediuntur perſonam. Exemplifi-
cat diuerſimodè Sanchez dict. cap. 14. nu.
6. ſequentibus verbis.

73 Et ideo, inquit, ius eligendi in alicuius
perſonam collatum, & ius reuocandi li-
berti in ſeruitutem, ius reuocandæ dona-
tionis inter viuos ad donantis volunta-
tem, ex pacto competens, aut ob dona-
tarij ingratitudinem, contractus, qui cō-
trahentium morte diſſoluuntur, nec in-
ter viuos protendi ad alios poſſunt, vt
compromiſſum, ſocietas bonorum, non
tranſeunt in fiſcum. Quippe omnia hæc
ſunt perſonalia. & ita multis citatis tra-
dit Peregrinus eodem tit. 1. à nu. 90. vſque
ad 97. ita ille.

74 Rurſus vniuerſaliter additur, quòd non
poſſint in fiſcum tranſire, quæ ad hæredes
extraneos non tranſeunt, quippe ſi in iſtos,
qui verè, & propriè hæredes exiſtunt, ne-
queunt tranſire, à fortiori nequibunt in
fiſcum. ita Bart. in l. cum qui affirmans,
quòd omnes hoc teneant, ff. de interdictis,
& relegat. Peregrinus de iure fiſci, lib. 5.
tit. 1. num. 68. & Sanchez ibidem num. 5.
Qui inde oſtendit, quia licet Fiſcus ſit
vniuerſitatis bonorum heretici ſucceſſor,
non eſt tamen propriè heres, cum ſucce-
dat damnato viuenti. At viuens hæredem
75 habere haud poteſt. Vnde quamuis
deciſio procedat ſemper negatiuè: non trā-
ſit in hæredes extraneos: ergo nec in fiſcū:
non tamen ſemper procedit affirmatiuè,
tranſit in hæredes extraneos; ergo in fi-
ſcum. Nam cum hic non ſit verè, & pro-
priè hæres, nequaquam rectè deducitur
argumentum ex verè, & propriè hæredi-
bus ad ipſum. ita docent Ruinus conſ. 23.
num. 24. volum. 5. Peregrin. & Sanch. citati
Souſa lib. 3. Aphor. cap. 9. num. 15. ac alij
contra Clar. minus benè oppoſitum dicen-
te §. fin. q. 78. num. 7.

76 Sub bonis autem confiſcatis compræ-
henduntur ea bona, quæ quis ſub condi-
tione donauit, ſiue donatione inter viuos,
ſiue cauſa mortis; ſi conditio adimplea-
tur adueniente delicto. Eſt communis
omnium doctrina, quam tradunt Farinac.
de hæreſi, quæſt. 190. num. 22. Simancha de
cathol. Inſtit. tit. 9. num. 9. & 10. Suarez de
fide diſp. 22. ſect. 5. nu. 5. & Caſtrus Palaus
dict. diſput. 5. punct. 3. nu. 1. Ratio eſt, quia
bona, quæ ſub conditione dantur, dantis
ſunt, dum conditio non adimpletur, tem-
pore autem conditionis iam ſunt Fiſci ob
77 crimen hæreſis commiſſum. Atque tunc
hæretici bona donata ſic confiſcantur, ac
ſi nullam donationem feciſſet, cum res
donata non ſit donantis, ſed Fiſci quan-
do donatio effectum habere debebat.

78 Quid ſi aliquid ſine conditione vlla, ſed
abſolutè donetur, cauſa mortis donatione
reuocabili, & poſtea donans crimen hære-
ſis committat? Si hæc donatio à viro ſit
facta vxori, firma manet reſpectu Fiſci etiā
poſt commiſſum delictum, licet alia bona
ſint confiſcata; ac ſi mors naturalis eueniſ-
ſet, neque vllo modo illud ſic donatum
vxoris in fiſcum tranſit. Extat deciſio ma-
nifeſta in l. ſed ſi mors, ff. de. donationibus
inter vir & vxor. & l. res vxoris. C. eodem
tit. l. quiſquis; Si vxores, C. ad l. Iul. Maieſt.
& adducunt Bald. in l. executorem, verſic.
quarto quidam, C. de executione rei iudic.
Farinac. cum pluribus relatis, tom. 1. qu.
25. num. 130. Molin. Ieſuita, diſp. 659. &
Sanch. lib. 6. de matrimon. diſput. 7. num. 5.

79 Dixi manere firmam reſpectu fiſci, non
tamen reſpectu mariti: Cum hic dum ſu-
perſtes eſt poſſit eam reuocare iuxta l. ſed
ſi mors. ff. de donation. inter vir. & vxor. &
tradunt Farin. Sanch. & alij citati.

80 Eſt autem aliqua differentia inter Do-
ctores circa prædictam deciſionem: Nam
nonnulli eorum volunt, vt ſit firma illa
donatio facta à viro reſpectu fiſci, quòd
res donata debeat eſſe iam vxori tradita.
ita Farin. dict. quæſt. 25. num. 137. tom. 1.
& Clar. §. donatio, quæſt. 9. verſ. ſcias autē.
Alij è contra affirmant non requiri talem
traditionem. ita Molin. Theol. tom. 2. diſp.
588. §. dubium eſt, & Sanchez lib. 6. de ma-
trim. diſp. 11. num. 5. At Caſtrus Palaus cui
adhæreo vbi ſupra iudicat vtrumque pro-
babile.

81 Si talis verò donatio cauſa mortis ab-
ſolutè fiat è contra ab vxore viro, vel al-
teri, commiſſo hereſis delicto per donan-
tem, non manet firma reſpectu Fiſci, ſed
res donata ipſo facto publicatur ratio eſt,
quia prædictum priuilegium à iure vxori
conceſſum non extenditur ad maritum, &
multo minus ad alterum, vt patet ex ipſo
textu l. res vxoris. C. de donationib. inter
82 vir. & vxor. ibi. Donatio maritalis ante
tempus criminis, ac reatus collata in vxo-
rem, quia pudicitiæ præmio ceſſit, obſer-
uanda ſit, tanquam ſi maritus eius natu-
ræ non pœnæ ſubduxerit. ita Molin. Ieſui-
ta, tom. 2. diſp. 589. §. diſputat. præcedenti.
Sanch. lib. 6. de matrim. diſp. 10. num. 5. Et
& diſp. 17. num. 6. ac cum pluribus relatis
Farinac. quæſt. 25. num. 131. & quæſt. 164.
num. 17.

83 Expendenda ſupereſt vltima pars noſtræ
Regulæ, ac primo certum prorſus non cō-
fiſcari bona, quæ hæreticus ante commiſ-
ſum hereſis delictum acquiſiuit, & à ſe do-
natione ſimplici, vel contractu alienauit,
quia dum delictum committere incipit,
iam non ſunt ipſius delinquentis, ergo nō
84 cadunt ſub confiſcationem. Excipe tamē
niſi talis alienatio in fraudem Fiſci execu-
ta fuerit. Nam tunc non eſt valida do-
natio, non reuocandi, ſed ſtatim à fiſco ...

nino reuocatur. ita ex communi omnium
doctrina afferunt Farin. in praxi crimin.
quæſt. 164. num. 48. & 50. item nu. 26. & 27.
& Caſtrus Palaus dict. diſp. 5. punct. 2. num.
3. & 4. Ibi cum ipſo Farinac. tres exprimit
caſus in quibus dicta fraus præſumi poteſt
eos proprijs illius verbis accipe.

85 Primò, inquit, pręſumitur fraus, ſi facta alienatione ſtatim delictum committatur, niſi neceſſitas appareat alienandi. Menoch. lib. 3. pręſumpt 127. num. 12. Gomez. tom. 3. variar cap. 14. num. 4. Farinac. de falſit. & ſimulat. quæſt. 164. num. 154. dubius tamen, quia Ioan. Faber. in §. item ſi quis in fraudem num. 7. & 9. Inſtit. de actionib. contrarium defendit varijs rationibus.

86 Secundò, ſi ſit donatio omnium bonorum, vel maioris illorum partis. Farin. nu. 125. & Maſcard. de probat. concl. 558. n. 1. & 2. Menoc. de præſump. lib. 3. præſumpt. 124. n. 7. & 8. Adde idem eſſe in donatione meliorum bonorum, ſiue magis precioſorum. Menoch. num. 9. Farinac. 126. Ant. Gomez tom. 3 variar. cap 14. num. 4. Quod adeo verum eſt, vt etiam ſi donatio bonorum omnium facta ſit interpellatis vicibus, & diuerſis perſonis, adhuc præſumatur facta in fraudem fiſci. Menoch num. 10.
87 Gomez num. 21. Farin. num. 124. Idem iuris eſt de venditiona omnium bonorum, non tamen in venditione maioris illorum partis, de hac enim venditione fraus non pręſumitur, cum facilè honeſtari poſſit, ſic Gomez. num. 4. Farinac. nu. 124. & 130.
88 Menoch. num 8. Neque etiam in venditione omnium bonorum præſumenda eſt, ſi facta ſit iuſto pretio, vel parum minori palam, & abſque vlla occultatione. Gomez num. 18. Farin. referens plures, nu. 133.

89 Tertiò, pręſumitur fraus, ſi facta eſt donatio, vel venditio coniunctæ perſonæ iure ſanguinis, vel amicitiæ, a qua facilè poſſis ſic donatum, vel venditum recuperare. Farinac à num. 136. Menoch. num. 13. & ſeqq. & alij. hactenus Caſtrus exprimens, vbi pręſumatur fraus in alienatione bonorum contra fiſcum, vel ſecus.

90 Similiter prorſus certum, non confiſcari bona acquiſita poſt ſententiam definitiuam, ſeu poſt quam hereticus cum Eccleſia fuit reconciliatus. Oſtenditur inde, quia tunc iam ceſſauit cauſa confiſcationis, nempè delictum. Ergo non poſſunt
91 talia bona publicari. Pateat etiam manifeſtè ex text. expreſſo in cap. fęlicis, de pęnis in 6. verſ. cum talis, ibi, de poſtmodom acquiſitis repetitio non negatur, & l. ſi mandauero 22. §. 15. cuius, ff. mandati, ibi publicatis bonis, quidquid poſtea acquirent, non ſequitur fiſcum, & l. eius qui §. 1. ff. de teſtamen. ibi, bona, quę tunc habuit cum condemnaretur, publicabuntur afferunt Farin. tom. 1. quæſt. 25. num. 138. & de hæreſi quęſt. 190. num. 25. Sanchez, lib. 2. in decalog. cap. 14. num. 8. & Suarez de fide diſp. 22. ſect. 5. num 13.

92 Contra hanc autem certam doctrinam nequaquam facit l. 2. C de bonis damnatorum, vbi ſic diſponitur. Deportati, inquit, neque earum quidem rerum, quas poſt pęnam irrogatam habuerint, hæredem habere poſſunt, ſed hæ publicabuntur. Quippe ibi, vt benè cum Cuiac. obſeruat. lib. 6. cap. 33. & Fachin. lib. 9. controuerſi. cap. 91. notauit Caſtrus Palaus dict. diſput. 5. punct. 3. num. 3. Non eſt ſermo de quouis delinquente cuius bona confiſcantur, ſed de delinquente deportato, qui eo quòd capite minutus eſt heredem habere non poteſt; ergo &c.

93 Controuertunt verò Doctores circa bona acquiſita intermedio illo tempore, quo quis crimen hereſis commiſit, & de eo in Sancto Officio condemnatus fuit, quòd ſubiaceant confiſcationi, tenent Clarus lib. 5. receptor. §. fin. quæſt. 78. num. 14. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 7. queſt 8. Vaſquez 1. 2. diſp. 169. cap. 1. num. 8. & Suarez de fide diſput. 22. ſect. 1. num. 15. Probatur indè pręcipue, quia conſuetudine ſic communiter receptum, & Omnia bona, quę habet delinquens dum eius delictum declaratur, in fiſcum tranſeant. quòd in delicto magis habet locum, cum hereticus, dum Eccleſię non eſt reconciliatus in hereſi perſeuerare
94 iudicetur. Pro hoc facit l. eius qui § 1. ff. de teſtam. ibi bona quoque quę tunc habuit, cum damnatur, publicantur. ergo attenditur ad condemnationem, & non
95 ſolum ad delictum. Deducitur etiam ex l. 10. tit 9. lib. 5. recopil. ibi mandamus, que ſean auidos por bienes de ganancia todo lo multiplicado durante el matrimonio haſtaque por el tal delicto los bienes de qualquier de ellos ſean declarados por ſentencia, ergo ad tempus ſententię attenditur.

96 Oppoſitum tamen affirmat probabilius Caſtrus Palaus dict. punct. 3. num. 5. & pręter eum defendunt Angelus l. quoties, 14. §. ſioc, ff de nouat. Mutien. lib. 5. recop. tit. 4. leg. 3. Gloſ. 7. num. 6. Baiard. addit. ad Clarum, lib. 5. §. hereſis, num. 19. & qu. 78. nu. 212. & cum alijs relatis, Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 14. num. 16. Oſtenditur ex l. 1. ff. de pęnis, ibi. ſed eam cauſam ſuſtinere, quam ſuſtinuiſſet, ſi eo tempore eſſet ſententiam paſſurus, cum deliquiſſet. Ra-
97 tione etiam, quia confiſcatio delicto eſt annexa, neque reo ſententia aliam confiſcationem iniungit, niſi, quę per delictum ipſo iure iniuncta eſt; ſed per delictum nequit iniungi confiſcatio, niſi bonorum, quę tempore delicti habentur, ergo, &c. Perpenſis itaque hinc inde adductis, vtrumque probabile iudico.

98 Adhuc verò remanet diſſidium inter Thomam Sanchez, & Caſtrum Palaum, quorum ille tantum admittit bona heretici intermedio tempore, acquiſita non

conſi-

confiſcari, caſu quo hæreſim renuntiauit; ſecùs ſi in ea perſeueret. Atque ideò diſparem eſſe rationem de ſodomia, quæ eſt peccatum tranſiens, ac conſequenter poſt finitum ſodomiæ actum acquiſita nunquã publicantur.

99 At talem differentiam inter crimina iſta hæreſis, & ſodomiæ Caſtrus Palaus efficaciter ſic reijcit: Non enim, inquit, ob hæreſim habitualiter permanentem fit cõfiſcatio, ſed ob hæreſim externam, & manifeſtam. At hæc hæreſis externa, & manifeſta ceſſauit (vt ſuppono) etiam ſi de illa non fuerit abſolutus. Ergo ceſſat effectus confiſcationis ex tali hæreſi proueniens. Neque obſtat te eſſe obligatum ad Eccleſiam redire, cùm ab illa te ſeparaſti, vt dicamus bona illa eſſe confiſcata ob non impletam hanc obligationem; quia confiſcatio non eſt annexa peccato huius ommiſſionis, ſed hæreſi externæ, ita ille; ergo eadem eſt ratio de criminibus hæreſis, & ſodomiæ quoad effectum confiſcandi bona, vel ſecùs. Vide plura penès citatum Caſtrum pro re præſenti.

100 Vltimo loco illud notandum cum Sanchez. dict. cap. 14. nu. 11. ex mente Felini in cap. ſcribebam, num. 3. de præſumpt. & Surdi de alimentis tit. 7. quæſt. 4. nu. 26. quòd in dubio, an hæreſis perſeueret, quæ acquiſitionem dominij impedit, præſumatur; Regula ſemel malus, de regul. iuris in 6. & affert Souſa lib. 3. Aphor. cap. 9. n. 19. Atque his Regula terminatur.

Debita, & iura hæretici actiua, vel paſſiua conditionalia ad Fiſcum ne pertinent? Quid de donatis illi aut propria ipſius arte acquiſitis?

REGVLA CCCCLXI.

101 CONditionale hæretici ius, aut debitum, vt hæreditas, legatum, fideicomiſſum, ex vltima voluntate deſcendẽs, non confiſcatur, ſi conditio, quæcunque ſit, poſt codemnationem, vel poſtquam
102 ceſſauit delictum, impleatur. Secùs ſi perſeuerante ad huc hæreſi; vel quouis tẽpore, ſi ius, aut debitum ſit paſſiuum.
103 Debita vero, & iura conditionalia ex contractu deſcendentia, quamuis conditionis adimpletio fiat poſt condemnatio-
104 nem, ad Fiſcum pertinent. Dein ius actiuum contractum ex conditione poteſtatiua de futuro, poſita in contractu, tranſit ad Fiſcum, ſi hic eam implere poteſt: nequaquam tamen tranſit ſi ſit ius paſſiuum,
105 vel ſi conditio ſit de preſenti. Tandem donatu hæretico, cuius hæreſim donans ignorat, vel per ipſum acquiſita propria negotiatione, vel artificio, ſimiliter confiſcantur: Excepto caſu, niſi pro alimentis neceſſarijs ſint dicto modò data, vel acquiſita.

106 DIſtinguendum primò pro diſcuſſione faciliori contentorum in Regula iſta, de triplici conditione pro re præſenti; ſicut diſtinguit benè, & eruditè Ant Gomez, tom. 1. variarum, cap. 12. num. 60. & habetur expreſsè l. vnica, §. ſin autem ſub conditione. cap. de caducis tollendis. Quædam eſt conditio poteſtatiua, quæ ſic vocatur, quando ita facilis eſt, vt à ſola eius, cui imponitur, voluntate pendeat, vt ſi impleuerit quid tàm leue, vt ipſe ſolus implere valeat. Quædam verò eſt conditio caſualis, nempè quæ ex fortunæ euentu pendet, vt ſi nauis redie-
107 rit ex India. Quædam item mixta nimirum quæ partim ex voluntate eius cui imponitur, & partim aliunde pendet, vt ſi contraxerit matrimonium; hæc enim ex alterius coniugis voluntate, & ex alijs euentibus pendet: hac itaque conditionum diſtinctione præmiſſa.

108 Circa punctum principale, de quo in titulo Regulæ diuiſi ſunt auctores: quidam enim volunt iura omnia cõditionalia, tùm ex vltima voluntate, quàm ex contractu delinquenti debita confiſcationis ſubiacere, quamuis conditio poſt ſententiam impleatur. Ratio eſt, quia tempore delicti hæreſis Fiſcus habuit ius quodam ad illa, licet pendens ab euentu conditionis, ſed ſub generali confiſcatione, qualis eſt iſta comprehenduntur omnia iura, & actiones, vt ſupradiximus; ergo cuncta dicta iura conditionalia publicantur. ita Grammaticus conſil. crim. 7. nu. 3.

109 E contra alij nullum ius conditionale confiſcari tuentur, ſed ſolum quoduis ius delinquentis abſolutum: ob eam rationẽ, quia bona acquiſita poſt confiſcationem maximè lata iam ſentẽtia non publicatur, vt dictum à nobis Regula præcedenti, ſed huiuſmodi eſt ius conditionale, quando poſt ſententiam, & confiſcationem impletur conditio, cùm tunc haberi incipiat, impleta conditione; ergo non publicatur. ita Angel tract. maleficio. verb. & eius bona, num. 12. Imola. l. quoties 14. nu. 3 ff. de nouat. & ibi Paulus nu. 4. Bald. ibi, §. ſed ſi ac plures.

110 Hæc duo tamen extrema effugientes, ſub diſtinctione media incedimus via; ac primò dicimus, quæcunque debita, vel iura actiua conditionalia, vt hæreditas, legata, aut fidei commiſſa talia non publicari ſi deſcendant ex vltima voluntate, quando conditio poſt condemnationem impletur. Probatur efficaciter, quia in vltimis voluntatibus implementum conditionis non retrotrahitur, ſed attenditur ad tempus, quo illa impletur, ſecundum l. 1. §. ſerui. ff. ad Syllan. l. ſi cum hæres. 4. ff. Quando dies legati regul. Quæ legata, 18. ff. de regul. iuris. Vnde, cum tempore impletæ conditionis, nempe poſt cõdemnationem vere acquirantur, bona futura cenſentur, quæ vt dictum Regula præcedenti,

cedenti, in conſiſcatione nullo modo com-
11 præhenduntur. ita auctores citandi.

1 Efficaciùs inde probatur, quia in vltimis voluntatibus nulla diſpoſitio conditionalis circa hæreditatem, legata, & Fideicommiſſa, tranſmittitur ad hæredes, ergo neque ad Fiſcum. Antecedens patet ex l. vnica, §. ſin autem aliquid ſub conditione, C. de caducis tollendis. Peculiariter de legatis ex l. ſi ita expreſſum; ff. de condition & demonſtrat. Item peculiariter de fideicommiſſis, ex l. in cauſa, §. Ponponius, & ibi Gloſſa, ff. de minoribus, & tradunt Farin. tom. 1. quæſt. 25. num. 143. Couarru. pract. quæſt. cap. 29. fine. Ant. Gomez tom. 2. variar. cap. 11. num. 36. & poſt alios, quos citat Sanchez lib. 2. Decal. cap. 14. nu. 15.

112 Qui num. 16. bene addit, quòd iuxtà doctrinam probabilem à nobis traditam Regula præcedenti, nempe bona acquiſita poſtquam ceſſauit delictum, etiam ante ſententiam ſubiacere confiſcationi, pari modo probabiliter dicta debita, vel iura actiua conditionalia non publicentur, ſi conditio poſt ceſſationem delicti impleatur. Quia tunc cenſentur bona futura, quę ad Fiſcum non tranſeunt.

113 Prædictam autem doctrinam aliqui, vt Romanus, ſingulari 170. nu 1. tantum admittunt, caſu quo conditio eſt caſualis. Verùm eſſe admittendam, quauis exiſtente conditione, ſiue poteſtatiua, ſiue caſuali, ſiue mixta, rectè docet Sanchez ibidem, nu. 17. ex l. vnica, §. ſin autem aliquid ſub conditione, C. de caducis tollendis, tanquam ibi expreſſè deciſum, quod alij comprobant præſertim Caſtrus Palaus tract. 4. diſp. 5. punct. 4. n. 2.

114 Sed ſi delinquens ſubſtituatur alteri in legato &c. & conditio impleatur poſt ſententiam? Certum eſt, tale legatum, &c. cui fuit ſubſtitutus delinquens, non publicari, ob rationem dictam, quia cum conditio poſt condemnationem impletur, reputatur inter iura, aut bona futura, quæ vt diximus non confiſcantur, & conſtat ex l. ſubſtitutio. 42. ff. de acquirēdo rer. domin. ibi ſubſtitutio, quæ non dum competit extra bona noſtra eſt, & ex l ex facto, §. fin. ff. de vulgari, & pupillari, vbi Bald. & eum ſequens Gigas de crimen leſæ Maieſt. lib. 2. quæſt. 35. nu. 144. Sanchez, ibidem nu. 18 & Caſtrus Palaus vbi ſupra.

115 Verùm dicta debita, vel iura conditionalia ex vltima voluntate deſcendentia abſque dubio ſubiacent confiſcationi, ſi conditio impleatur ante condemnationē, vel antequam delictum ceſſet, & ſi tunc delinquens ſit capax ſuccedens (de hac capacitate agetur infra.) ita Vaſquez 1. 2. diſp. 169. cap. 1 n. 7. & Sanchez dict. cap. 14. nu. 20. & Souſa dict cap 9. n. 21.

116 Tandem debitum, aut ius conditionale ex vltima voluntate deſcendens, ſi ſit paſſiuum tranſit in Fiſcum, quandocunq; impletio conditionis exiſtat. Patet ex l. Stotius Florus 48. §. finali ff. de iure Fiſci, & l. ex facto, §. ex facto, ff. ad Trebel. vbi deciditur, Fiſcum teneri ſoluere fideicommiſſum conditionale ad quod delinquens tenebatur, licet conditio poſt condemnationem extiterit. ita Alexand l. ſi marito, 32. num. 2. ff. ſolut. matrim. Barboſa, l. ſi conſtante. 25 §. finali n. 5. ff ſolut. matr. & Sanchez dict. cap. 14 nu. 19. Quidquid in contrarium aſſerat Iaſon, l. ſi quis arbitratu, nu. penultimo. ff de verb. obligat. interpræetans textus de fideicommiſſo puro. Sed Barboſa ait interpretationem eius eſſe falſam, & nullo modo admittendam.

117 Secundò dicimus, ſi iura, aut debita conditionalia proueniant hæretico ex vi alicuius contractus, vt ex venditione, aut ſtipulatione tranſeunt ad Fiſcum, etiam ſi conditio poſt condemnationē impleatur. Ratio efficax eſt, quia talia iura, & debita ſunt tranſmiſſibilia ad hęredes, vt patet per §. ex conditionali inſtitut. de verborum
118 obligat. ibi. Ex conditionali ſtipulatione tantum ſpes eſt debitum iri, eamque ipſam ſpem in hæredem tranſmittimus, ſi priùs quam conditio extet, mors nobis contigerit, & ibi Gloſ & Doctores communiter; ergo tranſire etiam poteſt in Fiſcum, l. inter ſocerum, §. finali ff. de pactis dotalibus, & tradunt cum multis, quos referunt, Ant. Gomez tom 3. variar. cap. 14. nu. 2. Farin. in praxi quæſt. 25. nu. 146. & de hęreſi, quæſt. 190. nu. 13. & Sanch. dict. cap. 14. num. 2.

119 Confirmatur aſſignando rationem cur debita ex contractu ad hæredes tranſeāt, & non debita ex vltimis voluntatibus nimirum quia in contractu interuenit factū, & perſona creditoris, qui in dubio præſumitur, & ſibi, & ſuis hæredibus proſpicere, ac perpetuam vtilitatem ex contractu procurare argument. ex text. in l. ſi pactū,
120 ff. de probationibus. At in vltimis diſpoſitionibus conditionalibus nō interuenit factum vllum eius, in cuius fauorem eſt facta diſpoſitio, ex quo poſſit colligi ſibi, & ſuis hæredibus voluiſſe proſpicere, ſed ſolùm interuenit factum diſponentis, & legantis; qui ſolùm merita, & perſonam legatarij attēdere videtur. ita Caſtrus Palaus, dict. punct. 4 nu. 3. fere totidem verbis.

121 Prædictam tamen doctrinam limitant aliqui, quòd debeat intelligi de iuribus, & debitis ex contractu ſolis actiuis conditionalibus, nempe quæ ipſi delinquenti erant ſoluenda, & quòd hæc tantum tranſeant ad Fiſcum etiamſi impleatur conditio poſt condemnationem, non verò de paſſiuis, ideſt de ijs, quæ ex contractu conditionali condemnatus tenebatur ſoluere, neque iſta ad Fiſcum pertinere oſtendi videtur ex l. Quoties. 14. ff. fine, de nouat.
122 ibi. Et ideo ſi, fortè perſona promiſſoris pendente conditione fuerit deportata, Marcellus ſcribit nec exiſtente quidem condi-

conditione vllam cõtingere nouationem, quoniam nunc ſum exiſtit conditio non eſt perſona, quæ obligetur. Ratio eſt, quia licet in hæredem tranſeat omnia iura conditionalia actiua,& paſſiua defuncti. §. ex conditionali inſtit. de verborum obligat. l. vnica, C. vt actiones ab hæredibus. At Fiſcus non eſt propriè hæres, ergo nil mirum, ſi iura paſſiua conditionalia ex contractu non tranſeant ad Fiſcum. ita Bald. in dict. l. Quoties, nu. 2. Boerius conſil. 1. num. 8. Peregrin. de iure Fiſci lib. 5. tit. 1. num. 83. & alij.

123 Nihilominus meritò perſiſtit in affirmatiua doctiſſimus Sanchez. ibidem n. 23. quòd tàm paſſiua, quàm actiua iura, vel debita conditionalia, quæ ex contractu aliquo procedunt, ad Fiſcum tranſire debeant, teneaturque iſte talia debita paſſiua ſoluere, ſicuti actiua ipſi ſunt ſoluenda. Probatur præcipuè inde, quia bona acquiruntur Fiſco cum ſuo onere. l. ex facto, §. ex facto. ff. ad Trebell. ergo ſi bona condemnati ſint ſubiecta æri alieno, ad Fiſcum cum onere ea ſoluendi tranſibunt, ac proinde iura iſta paſſiua ex contractu conditionali debita à condemnato, transferentur ad Fiſcum, vt in ſucceſſorem vniuerſalem.

124 Confirmatur, quia creditores ſub conditione ſunt veri creditores, ff. de verbor. ſignificatione l. is, cui, 41. ff. de action. & obligat. ſecundum Bart. communiter receptum, l. 1. num. 32. ff. ſi certum petat. ergo pari modo debet Fiſcus eis ſatisfacere, ſicut creditoribus abſolutis. Nec obſtant, quæ adducta ex dict. l. Quoties, vt latè oſtedit Sanch. num. 30. quem benè diſtinguentem videas. Atque hanc partem ante relatum Sanchez, tenuerunt Baldus l. finali num. 15. C. de contrahent. empt. & ibi Salicetus num. 7. qu. 5. Romanus l. ſi marito, 32. num. 24. ff. ſolut. matrim. & ibi Alexand. num. 2. Barboſa l. ſi conſtante 25. §. finali. n. 5. ff. ſoluto matrim. & alij.

125 Rurſus aliqui prædictæ doctrinæ limitationem adhibent, vt iura, vel debita, ex contractu conditionali pertineant ad Fiſcum, conditione impleta poſt ſententiam, ſi conditio non ſit poteſtatiua, ſed vel caſualis, vel mixta. Probatur inde, quia poteſtatiua conditio non retrotrahitur, ſed in ea, tempus impletæ conditionis attenditur. l. Quibus alienum 9. & l. Potior 31. ff. Qui potiores in pignore, ergo ſicut, ob hanc rationem dictum à nobis ſupra debita conditionalia ex vltima voluntate non tranſire in Fiſcum, idem erit dicendum de debitis ex contractu ſub cõditione poteſtatiua. ita Alexand. l. ſi marito, 32. num. 2. ff. ſoluto matrim. Ant. Gomez, tom. 3. variar. cap. vltimo, num. 2. circa finem, Farinac tom. 1. queſt. 25. num. 147 Vaſquez 1. 2. queſt. 96. art. 5. diſput. 169. cap. 1. num. 5. & 6. & alij.

126 Nonnulli tamen vt Chaſſanæus in conſuetudinibus Burgundiæ, rubr. 2. §. 3. nu. 24. limitat & Barboſa, l. ſi conſtante, 25. §. finali num. 6. & Baiardus addition. ad Clarum lib. 5. recept. qu. 78. num. 105. reijciunt dictam limitationem, & volunt, iura, vel debita deſcendentia ex contractu ſub conditione poteſtatiua tranſire in Fiſcum. Oſtenditur inde, quia condemnatus non eſt priuandus, vt ait ipſe Barboſa ea poteſtate, quam ante ſententiam habebat. l. cum pater, § Hæreditatem, el 2. ff. de legat.

127 2. Item quia ius paſſiuum fidei commiſſi ſub conditione poteſtatiua relicti tranſit in fiſcum, vt dictum ſupra, & tamen in vltimis voluntatibus conditio impleta non retrotrahitur, vt etiam antea traditum. Ergo huic translationi in fiſcum non obſtat conditionem poteſtatiuam in contractibus adiectam non retrotrahi.

128 Verùm prædictis duabus ſententijs oppoſitis,& obſcuris lucẽ affert Sanchez dic. cap 14. num. 26. & 27. diſtinguendo, quod auctores illarum non diſtinguunt de iuribus, vel debitis ſub conditione poteſtatiua delinquenti competentibus actiuis, vel paſſiuis. Magnum enim diſcrimen intereſt inter actiua, & paſſiua, accipe verba ipſius Sanchez.

129 Si ergo, inquit, ſint actiua, vt quia tempore habili, vt ante delictum promiſerat reo aliquid tertius ſub conditione poteſtatiua, vt ſi hoc feceris, dabo tibi decem; vt conditio non eſt impleta per ipſum reum tempore habili. Difficultas eſt, an hoc ius conditionale actiuum pendens ex eius conditionis poteſtatiuę implemento, competens delinquenti tranſeat in fiſcum, ita vt fiſcus eam conditionem implens ac-

130 quirat rem promiſſam. Peculiaris autẽ dubitandi ratio eſt; quia non tranſeuntia in hæredes, nec in fiſcum tranſeunt, iuxta dict. num. 5. At contractus ſub hac conditione initus, & ius illius implendæ non tranſeunt in hæredes, ſed ſunt perſonalia, & ipſo, cui conditio imponitur, non implente, euaneſcunt: cum enim ſit conditio, debet verè, & in ſpecifica forma impleri, non autem fictè, vt quando impletur per hæredem, vt à contrario ſenſu colligitur ex l. ſi decem cum petiero 48. ff. de

131 verbor. obligat. Et citatis Bartholo, & multis alijs tradit, Anton. Gomez. tom. 2. variar. cap. 1. 1. num. 36. & multis Doctoribus citatis, & varijs textibus comprobans Couarr. quæſt. pract. cap. 39. num. 2. verſ. obtinuit tandem, dicit hoc omnium ferè conſenſu eſſe receptum.

132 At exiſtimo tranſire, quando conditionem poteſt fiſcus implere ad eum effectũ, quem contrahentes intenderunt. Quod docent Simanch. de Cathol. Inſtit. tit. 9. nu. 11. Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. art. 5. diſput. 169. cap. 2. num 6. Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 5. cap. 7. quæſt. 8. Et quamuis ipſi non explicant, an loquantur de iure actiuo, an de

de iure actiuo, an de paſſiuo loquuntur
133 apertè de actiuo: Nam quando ius con-
demnati eſt paſſiuum, non ipſi condem-
natio incumbit onus implendæ illius con-
ditionis, ſed alteri cum illo contrahenti.
Et in hoc caſu eſt vera poſterior ſententia
relata num. præcedenti. Ratio autem eſt,
quia conditionis implendæ ius, qualiſcun-
que ſit illa tranſmittitur ad hæredes, quo-
ties impleri per illos valet, in forma ex-
preſſa, aut æquipollenti ad eumdem effe-
ctum à contrahentibus intentum, vt latiſ-
ſimè cum multis citatis, & contrarijs re-
ſpondens probat Couar. eo cap. 39 à num.
præcedenti. Ratio autem eſt, quia con-
ditionis implendæ ius, qualiſcunque ſit illa
tranſmittitur ad hæredes, quoties impleri
per illos valet, in forma expreſſa, aut æ-
quipollenti ad eumdem effectum à con-
trahentibus intentum, vt latiſſimè cum
multis citatis, & contrarijs reſpondens
probat Couar. eo cap. 39. à num. 2. vſque in
finem hactenus ille, & proſequitur de iu-
re paſſiuo ſic:
134 Quando autem, inquit, ius condem-
nati ſub conditione poteſtatiua eſt paſſi-
uam, vt ſi condemnatus ante delictum, &
ſubinde tempore habili inierat pactum
cum aliquo tertio, ſi hoc feceris, dabo ti-
bi centum, & poſt delictum, implet ille
tertius conditionalem, difficultas eſt an
teneatur fiſcus ſuccedens in vniuerſa illius
delinquentis bona, hoc conditionale de-
bitum ſoluere, atque ſic hoc ius paſſiuum
tranſeat in fiſcum, ſicut tranſeunt omni-
no iura paſſiua abſoluta condemnati. Et
quidem poſterior ſententia relata num. 29.
affirmat tranſire: & in hoc caſu videtur
loqui Barboſa ibi relatus, idque ſua ratio
probat.
135 At potius placet prior ſententia, num.
24. relata, quæ ait non tranſire in fiſcum.
Quippè id fortiſſimè probat ratio ibi ad-
136 ducta. Hoc tamen eſt limitandum, niſi
ex illius conditionis implemento ſit Fiſcus
factus pitior, vt quia inde in facultates de-
linquentis vtilitas redundauit, tūc enim te-
nebitur fiſcus, quatenus ditior eſt effectus,
ſicut teneri illum ex omnibus contracti-
bus poſt delictum à reo initis, in quantum
ditior factus eſt dicemus cap. 22. num. 68.
hucuſque Sanchez, & quidem perdoctè.
137 Prædictæ item doctrinæ aliam limita-
tionem tribuit Raimarius de Forliuio cita-
tus à doctoribus allegandis, quod fiſcus
tunc teneatur ad iura paſſiua damnati,
quando conditio impleta fuit, poſtquam
fiſcus cognouit bona ipſius damnati, non
vero quando, ante ea cognita. Hanc ta-
138 men limitationem meritò reijciunt Bal-
dus, l. finali num. 25. C. de contrahend.
emptio. & ibi Salic. nu. 7. Alexand. l. ſi ma-
rito 12. num. 2 ff. ſoluto matrim. Barboſa l.
ſi conſtante 25 §. finali num. 7. ff. eodem,
quia nihil refert ad hoc ſiue fiſcus, agno-
uerit bona, ſiue non, cum ſit ille appre-
henſurus tanquam vniuerſalis ſucceſſor.
ita etiam Sanchez ibidem nu. 28 Qui præ-
ſentem materiam num. 29. hoc modo ter-
minat.
139 Tandem, dicta hucuſque de contra-
ctu conditionali ſunt intelligenda, quan-
do conditio eſt de futuro: ſi enim ſit de
præſenti, aut præterito, vt ſi hoc ita eſt,
vel ita fuit, ſi res ita ſe haber, ac ponitur
in conditione, tranſeunt ea bona in fiſcū,
ſi verò non ita ſe habeat, euaneſcit con-
tractus, tanquam deficienti conditione.
140 Quia in priori caſu acquiruntur ſtatim
bona: ac ſi contractus eſſet abſolutus. l.
cum ad præſens, ff ſi certum petatur, & ita
Fiſcus, tanquam in bona iam illi condem-
nato acquiſita ſuccedet; in poſteriori au-
tem nil acquiſitum eſt delinquenti, & ſub-
inde nec Fiſco acquiritur. & ita tradunt
Ant. Gomez tom. 2. cap. 11. num. 38. coralla-
rio 5. & tom. 3. cap. vltimo, num. 2 Farinac.
in prax. tom. 1. quæſt. 25. num. 147. Baiard.
addit ad Iulium Clarum lib. 5. recep. quæſt.
78. num. 106. Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. art. 5.
141 diſput. 169. cap 1. num 6. Atque idem iu-
re optimo dicit Azeuedo, lib 4. recopil.
tit. 10. lib. 3. num. 144. Delegatus ſub con-
ditione de præſenti, aut præterito ea enim
confiſcantur, exiſtente ea canditione rela-
tis auctoribus, ex quibus accepit.
142 Reſtat aliquid dicamus de propoſitis
vltimo loco in Regula. Quando aliqua
donantur, vel relinquuntur hæretico ab
eo qui nouit eius hæreſim, nullum dubiū,
quod taliter donata, vel relicta in pœnam
relinquentis, ſeu donantis, & multo ma-
gis in pœnam ipſius hæretici, confiſcatio-
ni ſubiaciant. Tradunt vt certum Simane.
de cathol inſtit. 46. num 56. Azeued. lib. 8.
recop. tit 3. lib. 1. num. 160. Azor. tom. 1. in-
ſtit. moral lib. 5. cap. 8 quæſt. 4. ac lib. 8. cap.
12. qu. 8 & Sanch. dict. cap. 14 num. 38
143 Dubitatur tamen de donatis, aut reli-
ctis hæretico ab eo, qui prorſus ignorabat
eius hæreſim; Nam ob ignorantiam ſic do-
nata, aut relicta videntur eximenda à cō-
fiſcatione, & potius reddenda donanti,
cum hæreticus à die commiſſi criminis cē-
ſeatur incapax acquiſitionis eorum. ita te-
nent Azor citatus, & alij.
144 Nihilominus approbo ſententiam op-
poſitam, quam tuentur Sanchez, dict. ca.
14. num. 26. & Souſa. lib. 1. Aphoriſ. cap. 9.
num 29. nempè, quod donatio facta hæ-
retico ab eo, qui ignorat illum eſſe hære-
ticum, ſit valida, & bona donata, vel re-
licta tranſeant in fiſcum poſt latam ſenten-
tiam, ſaltem declaratoriam. Ratio effi-
cax ſic oſtendit, quia nullus in iure reperi-
tur textus, inducens talem incapacitatem
hæretico acquirendi bona donata, vel re-
licta (de hoc infra cap. 6. ex profeſſo) ergo
fiunt eius propria, & futura ſententia cri-
minis declaratoria tranſeunt ad fiſcum.
145 Item quia hæreticus, dum per ſenten-
tiam non declaratur talis, capax eſt ad
con-

contractus venditionis, & ſimiles validè efficiendos, vt dict. cap. 6. oſtendemus, ergo capax etiam erit ad donationes actiuas & paſſiuas.

146 Pari etiam modo quæcunque hæreticus ſuo labore, artificio, aut negotiatione acquirit, pertinent lata ſententia ad Fiſcum, ob rationem dictam, quòd huiuſmodi acquiſitionis ſit capax. Atque hoc vt omnino certum tradunt Merc. de Maioratu, par. 1. quæſt. 11. nu. 99. Sanchez in decal. lib. 2. cap. 14. num. 37. & Souſa dict. cap. 9. nu. 30.

147 Excipitur tamen caſus, niſi donatarius ſit verè pauper, & quæ ei relinquuntur, vel donantur, habeant rationem Eleemoſinæ, aut ſit legatum alimentorum: quod ipſum lumen, ſeu ius naturale docet, & afferunt Simanch. Cathol. inſtit. tit. 45. num. 56. Azor. tom. 1. inſtit. moral lib. 5. cap. 8. quæſt. 1. & lib. 8. c. 12. quæſt. 8. Sanchez. ibidem nu. 58. & Souſa nu. 31. dict. cap. 9. Qui ſic nu. 32. proſequitur.

148 Alimenta, inquit, quæ debentur in futurum pro tempore, quòd poſt ſententiam ceſſit, non confiſcantur, quæ tamen tempore ſententiæ debita erant, confiſcãda veniunt. Idem dicendum eſt, quando legatum alimentorum eſt implicitum, ſub nomine vſus fructus. Farin. crim. tom. 1. quæſt. 25. num. 146. Sanchez dict. cap. 14. nu. 42. & ſeqq. hæc ille, quæ omnino approbo, maximè cum ſint fulcita auctoritate tantorum virorum. Atque hic finis Regulæ.

An bona Eccleſiarum, & Clericorum ob crimen hæreſis ipſorum publicentur? Quid de iure patronatus Eccleſiaſtici? Quid de penſione.

REGVLA CCCCLXII.

149 ECcleſiarum bona ob hæreſis delictũ perſonæ Eccleſiaſticæ non publicãtur, & excommunicationem contrahunt quicunque in Clement. 2. de hæret. contenti ſcienter ea Fiſco tàm ſæculari, quàm Eccleſiaſtico applicant: quod verum eſt quoad vtrumque reſpectu bonorum religioſi cuius vis etiam Ordinis Minorum.
150 Clerici verò bona patrimonialia, vel quaſi patrimonialia, ob crimẽ ipſorũ confiſcari poſſunt: Secùs, de acquiſitis à clerico ratione beneficij Eccleſiaſtici, attẽto iure cõmu-
151 ni. Dein quoduis ius patronatus Eccleſiaſtici, maximè, ſi nulli rei ex ſe directè confiſcabili, ſed alicui perſonę ſit annexũ, nequit publicari ab vllo Iudice laico; benè tamen
152 aliquo modo à Iudice Eccleſiaſtico. Atque hoc idem affirmandum prorſus de Eccleſiaſtica penſione.

153 VT doctrina huius Regulæ faciliùs percipiatur, diuiſionem bonorum Eccleſiaſticorum præmitto cum Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 20. nu. 1. his eius verbis: Quadruplicia bona, inquit, poſſunt à clericis poſſideri. Quædam ſunt ipſius Eccleſiæ, vt Domus, prædia, & ſimilia, ex quibus ſæpè redditus beneficij percipiunt. Alia ſunt, quæ intuitu Eccleſiæ acquiruntur, vt fructus beneficiorum, aut quæ intuitu Eccleſiæ ipſis donantur. Alia ſunt patrimonialia, vt quæ ex proprio patrimonio habent, at propria induſtria intuituue perſonæ comparant. Tandem alia quaſi patrimonialia, nẽpè quæ nõ ſunt beneficij fructus, at ratione alicuius miniſterij Eccleſiaſtici obtinentur, vt pro ſacris faciendis, concionibus, miniſterio Sacramentorum, ſepeliendis defunctis, miniſterio Vicariæ ad tempus conceſſæ. ita ille, de quadruplici genere bonorum Eccleſiaſticorum, quo præmiſſo.

154 Dubitatur an bona Eccleſiaſtica primi & ſecundi generis confiſcari poſſint? Reſolutio negatiua tradita in Reg. ex Clem. 2. de hæret. vbi ſic:

155 Inquiſitoribus, & tàm ipſorum Sede Vacanti ſuper hoc deputatis Commiſſarijs quibuſcunque diſtrictius iniungentes, nè prætextu officij Inquiſitionis, quibuſuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam ex-
156 torqueant. Nec ſcienter, attentent Eccleſiarum bona ob Clericorum delictum prædicti occaſione officij, Fiſco etiam Eccleſiaſtico applicare. quòd ſi ſecùs in his vel eorum altero fecerint excommunicationis ſententiæ eos ſubiacere decernimus ipſo facto. A qua non poſſint abſolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta. Nullis priuilegijs, pactis, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris. ita ibi.

157 Per quem textum duæ actiones, nempè extorquere pecuniam prætextu Sanctæ Inquiſitionis, & Eccleſiæ bona applicare Fiſco ob clericorum delicta non ſolum prohibentur, ſed etiam excommunicationi ipſo facto ſubijciuntur, ſeù potiùs perſonæ peculiares vtramlibet dictarũ actionum exequentes.

158 Sed quænam iſtæ perſonæ? Deducitur clarè ex ipſo textu, quod ſint omnes Inquiſitorum, Epiſcoporum, vel Capitulorum Sede Vacante, Commiſſarij, ſeù Vicarij ad negotia Inquiſitionis delegati. Ita Gloſſa, [illegible], verb. ipſorum, Syluest. verb. excommunicatio, 9. caſu 42. nu. 81. S. Antonin. 3. par. tit. 24. cap. 8. Nauar. Summa cap. 27. Hiſpanicè, num. 143. & latinè 142. Tabiena verb. Excommunicatio, 5. caſu 4. quęſt. 16. n. 18. Suarez tom. 5. in 3. par. diſp. 23. ſect. 5. n. 24. & Sanchez lib 2. in Decal. cap. 20. nu. 4.

159 Qui ibidem addit cum D. Anton. Syluest. Tabien. citatis hoc eſſe verum, ſiue

ſint

ſint Vicarij, qui dictas actiones exequuntur, ſiue eorum ſubſtitui. Item, cum Suare eſſe idem verum, tametſi delegatio ſit ad breue tempus, vel ad vnicam cauſam peculiarem: cum omnes huiuſmodi dicantur proprijſſimè Commiſſarij.

160 Certum autem eſt dictam excommunicationem non extendi ad Epiſcopos, neque ad capitulum Sede Vacante: quia de ſolis ipſorum Vicarijs textus meminit, & conſequenter ob hanc rationem, neque ad Prælatos habentes iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem; nec ad iſtorum Vicarios, quia iam materia ſit odioſa, & de iſtis ibi nulla mentio fiat, non eſt ad ipſos extenſio facienda. Ita Sanchez ibidem, nu. 6. & peculiariter de Epiſcopis, fortè quòd ipſorum dignitati ſit deferendum, cap. 2. de offic. delega. in 6. Docent Gloſſa in dict. Clemen. 2. verb. Comiſſarij, & ibi Imola. nu. 5 Boniſac. à num. 41. vſque ad 46. D. Anton. Syluest. & Suarez vbi ſupra reiecto Guillelmo per Bonifacium relato contra-

161 rium tenente. Nec vim habet eius argumentum, quòd Epiſcopi ſæpiùs munus Inquiſitorum exerceant, & intuitu huius muneris pecuniam extorquendo, grauius delinquant; quia tantum probatur alia pœna eſſe puniendos non tamen excommunicatione, quæ in ſolis caſibus iure expræſſis Epiſcopo infligi poteſt.

162 Quid de Inquiſitoribus, extenditur nè ad eos dicta excommunicatio? Diſcutit hoc graue dubium Cardinalis in eadem clement. 2. verb. Inquiſitoribus numer. 1. oppoſitione 1. rationem dubitandi ſumens ex ipſo litteræ contextum, qui anceps eſt. Si enim clauſula incipiat, *Inquiſitoribus, & tam ipſorum &c.* patet Inquiſitores compræhendi in ea. Si verò incipiat; Et tam ipſorum, patet eos non compræhendi. Sed concludit Cardinalis, incipere priori modo, ac conſequenter ibi compręhenſos eſſe Inquiſitores; quod communiter, vt verum tenent Doctores, Gloſſa ibi in poſitione caſus, notabili 2. Imola, & Bonifacius ibidem, Syluest. Sanctus Antonin. Tabiena, Nauarr. & Suarez ſupracitati, Caietan. in ſumma verb. excommunicatio, cap. 4. & præcipuè Sanch. ibidem num. 5. cuius hęc ſunt verba.

163 Et ita, inquit, tenendum eſt; nec enim facilè à tam communi ſententia eſt recedendum, nullo Authore exiſtente pro contraria; ſi enim aliquem inueniſſem, illi facilè adhærerem. Nam viſo litteræ contextu, poteſt æquè benè, imò, & melius legi illud verbum *Inquiſitoribus*, cum clauſula præcedenti, in qua præſcribitur ętas creandis Inquiſitoribus, & ſic incipiat clauſula ab ijs verbis. *Et tam ipſorum*,

164 Atque in editione Gregoriana nouiter correcta ita ſe habet. Nam clauſula pręcedens finitur in verbo. *Inquiſitoribus*, & ibi apponitur punctus. ac littera maiuſcula incipit ſtatim, *Et tam ipſorum*. Et eodem prorſus modo in editione antiqua ponitur. Quare ſaltem eſt dubium iuris; in quo euentu uon eſt cenſenda excommunicatio lata. Vt latè probaui lib. præcedenti cap. 10. numer. 56. hæc ille, quę approbo, quod dicat ipſe cum limitatione, aliqua doctrinæ præcedentis.

165 Circa actionem item extorquendi pecuniam intuitu Sanctæ Inquiſitionis, quamuis non ſit præſentis inſtituti, attingo obiter aliquid, vt iam huic rei, quandoquidem occaſio tulit, maneat ſatisfactum. Vt per talem itaque actionem dicta cenſura ipſo facto contrahatur, concurrere debent aliquæ circumſtantiæ. Prima teſte Sanchez numer. 7. vt pecunia ſit extorta illicitè, ſecus ſi licitè, vt in caſu extremę neceſſitatis, atque hoc per ſe, & ex textu ipſo conſtat, omneſque fatentur.

166 Secunda, vt reuera pecunià extorqueatur; Vnde ſi eam ſpontè oblatam, aut via muneris Inquiſitor, vel ipſius Commiſſarius accipiat, etiamſi nouerit pretextu Sancti Officij offerri non contrahet hanc excommunicationem. ita Armilla verb. excommunicatio, caſu 20. num vnico, Suarez tom. 5. de cenſuris, diſput. 23. ſect. 5. num. 25. & Sanchez dict.

167 num. 7. Addens ibidem, non ſufficere ad illam incurrendam, ſi timore vexationis à Commiſſario inferendæ, pecunia ei offeratur. Nam requiritur concuſſionis crimen, quod tunc eſt, vt ait Syluest. verb. concuſſio, quæſt. 1. numer. 2. quando conſtitutus in officio extorquet aliquid à ſubditis, metum inferens, aut debitum exequi uon data pecunia recuſans, quod in caſu iſto non contingit. Sic Bonifacius in Clement. 2. de heretic. & cum alijs relatis idem Sanchez.

168 Tertia circumſtantia eſt, vt fiat extorſio pretextu officij Inquiſitionis, Vndè ſi alio prætextu ſit facta non inducet talem cenſuram; cum circumſtantia iſta expræſsè requiratur in ea Clement. 2. Tradunt communiter omnes, Gloſſa ibi verb. Prætextu. Imol. numer. 5. Boniſac. num. 48. Diu. Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 8. Suarez, dict. ſect. 5 num. 25. & cum aliſs per eum relatis Sanchez dict. cap. 20. numer. 8.

169 Qui num. 9. addit, quod tametſi in textu Clement. 2. tantum ſit ſermo de pecuniæ extorſione, compræhendatur nomine pecuniæ quodcunque pecunia æſtimabile. Nam id omne pecunia æſtimatur, & ſufficit ad concuſſionis crimen. ita Gloſſa, ibi verb. Pecuniam. Imol. num. 6. Bonifacius num. 63. Cardinal. ibi verb. Inquiſitoribus, Caietan. in ſumma, verb. excommunicatio, cap. 4. & ibidem

Armilla, caſu 20.

170 Colligit hinc idem Sanchez num. 10. non contrahi dictam excommunicationẽ propter extorſionem ſolius mutui; cum hoc non ſit pecunia æſtimabile, nec pecunia abſolutè loquendo ſic extorqueatur, quæ poſtea reddenda eſt; Quod ſi non reddatur, ſed omnino vſurpetur, vti reuera data; contrahetur talis cenſura. nam ex eo tempore iam eſt vera pecuniæ extorſio. Ante Sanchez citatum docuit egregiè Suarez dict. ſect. 5 num. 25.

171 Dein vt incurratur excommunicatio ob aliam actionem expræſſam in ea clement. 2 applicandi ſcilicet bona Eccleſiarum Fiſco, ſiue ſæculari, ſiue Eccleſiaſtico, requiritur primò, vt fiat actio iſta ſcienter, quod expreſsè habetur in textu Clement.

172 Vnde excuſabit quæuis ignorantia; dummodo non ſit affectata, aut ita craſſa, vt ingens temeritas cenſeatur. ita Tabiena verb excommunicatio, numer. 8. Suarez ibidem num. 26. Sanchez dict. cap. 20. num. 11. Farinac. de hæreſi quæſt. 190. numer. 162. & Souſa dict. capit. 9. numer. 2.

173 Requiritur ſecundò, vt bona quę applicantur Fiſco ſint Eccleſiarum, nempè primi, & ſecundi generis ex diuiſione initio poſita; de iſtis enim fit mentio in ea Clement. & non de bonis clericorum, vt ex ipſo contextu patet. Tradunt Gloſſa in ea Clement. verbi Eccleſiarum, Imol. num. 7. Boniſac. num. 67. Cardin. ibi, verb. Inquiſitoribus, num. 2, quæſt. 3. & cum pluribus relatis Sanchez ibidem, num. 12.

174 Qui num. 13. hinc benè infert contrahi dictam excommunicationem ab eo, qui applicaret Fiſco bona acquiſita à profeſſo aliquo præfecto alicui Eccleſiæ, tametſi intuitu perſonæ illa comparaſſet. Ratio efficax eſt, quia propter profeſſionem ſibi acquirere non poteſt, ergo acquireret Eccleſiæ; & conſequenter, qui applicat ea fiſco, incurrit dictam excommunicationem; iuxta textum in cap. vnico, 18. quæſt. 1. ita Gloſſa in ea Clementin. 2. Cardinal. & Imol. allegati.

175 Conſequenter ipſe Sanchez ibidem numer. 14. cum Simanch. de Cathol. Inſtitut. tit. 9. num. 88. & Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 12. quæſt. 14. numer. 88. & Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 12. quæſt. 14. idem affirmat ob eamdem rationem de caſu, quando quis Fiſco applicaret bona, vt libros veſtes, &c. cuiuſuis religioſi, excepto profeſſo Ordinis Minorum Sancti Franciſci; quæ exceptio fundatur in eo, quod ex vi peculiaris voti paupertatis iſti minores nec ſibi, nec Religioni acquirunt.

176 Verum Anton. Souſa, lib. 3. Aphoriſm. cap. 9. num. 4. ſub diſtinctione procedens, videtur oppoſitum tenere ſequentibus verbis. Bona, inquit, acquiſita per Fratres Minores etiam confiſcari non poſſunt, & qui illa Fiſco applicauerit, excommunicationem incurrit: quia, licet eorum dominium ad eã largientes, vel ad Summum Pontificem pertineat, vſus tamen ad Monaſterium attinet, & in dict. Clement. 2. de hæretic non fit diſtinctio inter bonorum dominium, & vſum, ſed lægitur abſolutè de confiſcatione bonorum, hæc ille, cuius ſẽtẽtiã vti probabilẽ admitto, tamet ſi pro ea nullũ auctorẽ pręter ſe adducat.

177 Tertiò, requiritur ad incurrendam cenſuram, vt talia bona Eccleſiæ applicentur Fiſco prætextu, ſeu occaſione officij, vt patet ex ipſo textu.

178 Item vt applicatio reuera fiat, nec ſufficit, ſi intendatur, aut inchoetur, Nam licet in textu non dicatur, nè applicent, ſed ***nè attentent applicare***: & hoc verbum, attento, quandoque importet aliquam inchoationem operis, vel adhibitionem alicuius medij ad ipſum, etiam non ſequuto effectu. Textus tamen clement. vtitur termino attentationis, vt oſtendat, quod cum ea publicatio, ſeu applicatio bonorum Eccleſiaſticorum Fiſco ſit irrita, dicetur potius attentata, quam facta.

179 Vnde applicans non contrahet cenſuram, niſi quatenus ex parte ſua eſt, applicet, quod tunc eueniet, quando vel ſi cum effectu faciat talia bona fiſco applicari, vel ſi ſententiam proferat ea bona *Fiſco* applicantem. Ita cum Suarez dict. ſect. 5. n. 26. egregiè Sanch. ibidem num. 16.

180 Supereſt expendendum circa textum Clement. 2. an incurratur dicta excommunicatio, ſi alteri præter fiſcum bona Eccleſiæ applicentur? Suarez dict. num. 26. abſolutè tenet ad eam incurrendam debere Fiſco applicari, & non ſufficere ſi Commiſſarius ſibi; vel alijs applicet. Fundamentum eius eſt, quia in textu ſolius applicationis fiſco fit mentio, & id fortè, quòd frequentius, & maiori colore fieri poterat, nec indicat ipſe Suarez cui nam fiſco applicatio facienda an laico, vel etiam Eccleſiaſtico.

181 Verum Sanchez num. 17. cum Gloſſa in ea Clement. 2. verbo, Eccleſiæ, Imola num. 7. Cardin. verb. Inquiſitoribus, num. 1. notabili 5. Roſella, verb. excommunicatio 1. caſu, & cum alijs per illum relatis, firmiori fundamento tuetur contrahi cenſuram ab applicante dicta bona Eccleſiæ, ſi is ſiue vtriuis fiſco, ſiue ſibi, ſiue alijs applicet; Ratio eſt; quia ſi benè perpendas textum inuenies, quod non ſolius fiſci meminerit, ſed vſus etiam fuerit hiſce verbis Fiſco etiam eccleſiæ applicare. Atqui particula implicatiua, etiam

etiam, implicar multo magis eam prohibitionem eſſe applicandi fiſco ſeculari, aut ſibi, aut alijs.

182 Dein certum eſt apud omnes bona clericorum patrimonialia, quæ ex proprio patrimonio, vel propria induſtria intuituue perſonæ compararunt, ob ipſorum crimen hæreſis, ſubiacere confiſcationi. Patet inde, quia nullibi extat prohibitio publicandi talia bona, poſſuntque hæc ad quoſuis hæredes tranſire, conceditur que clericis facultas de eis teſtandi. cap. Quia nos, extra de teſtamen. ita Couarruu. 2. variar. cap. 9. num. 12. Simanch de Cathol. Inſtit. tit. 9. numer. 92. cum pluribus citatis Pegna in director. 3. par. commen. 161. & Sanch. dict. cap. 20. num. 22.

183 Pari modo dicendum de bonis Clericorum, quaſi patrimonialibus, quæ non ſunt beneficij fructus, ſed acquiruntur ex miniſterio eccleſiaſtico, vt declaratum ſupra, quod poſſint etiam confiſcari, ob eandem rationem, quia de his ſimiliter facultate libere teſtandi gaudent Clerici, ergo commiſſo ab iſtis crimine hæreſis, ad fiſcum illa tranſeunt. ita cum multis citatis Couar. cap. 1. num. 11. de teſtam. & Sanchez ibidem, nu. 23. nec circa hoc vllus dubitat.

184 Eſt autem aliquale dubium circa bona clericorum ratione beneficij eccleſiaſtici acquiſita: Nam in cap. excommunicamus, el 1, §. damnati verò, de hæretic. expreſsè diſponitur, nè illa publicentur, ibi Bona huiuſmodi damnatorum, ſi laici fuerint, confiſcentur; ſi verò clerici applicentur eccleſijs, à quibus ſtipendia receperunt. Vbi Gloſſa verb. ſtipendia adiungit dicens, ſi plura Clericus habuerit ſtipendia, eſſe diuidenda pro rata inter eccleſias, à quibus acceperit; idemque aſſerunt Doctores in cap. Requiſiti, de teſtamen. Ex quibus manifeſtè patet interdictum eſſe quibuſuis Clericis teſtari de his bonis, ſed ea poſt illorum mortem applicanda Eccleſijs; ergo non poſſunt tranſire in Fiſcum. ita ex communi auctorum mente, Sanchez dict cap. 20. num. 24.

185 Sed adhuc remanet difficultas, quia aliqui, vt Pegna in dict comment. 161. diſcrimen aſſignant inter acquiſita ex beneficio ſimplici, vt iſta omnino publicentur, vbicumque ius commune non eſt vſu abrogatum, cum clerici ſint illorum Domini, & inter acquiſita ex beneficijs curatis, aut ex epiſcopatu, vt hæc non poſſint confiſcari, niſi quoad portionem ad eorum ſuſtentationem neceſſariam, quoad huius ſolius, & nequaquam reliquorum ſint veri Domini.

186 Nihilominus alij, vt Couarr. lib. 2. variar. cap. 9 num 11. Peregrin. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. nu. 97. fine, & Sanchez eodem numer. 24. tale diſcrimen inter ea bona aſſignatum meritò reijciunt, ex firmiſſimo fundamento; quia dict cap. excommunicamus, & alia citata indiſtinctè loquuntur de bonis intuitu Eccleſiæ à Clerico acquiſitis, & vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

187 Item iure optimo negant illud fundamentum carere ſcilicet dominio clericos circa bona ex beneficijs curatis acquiſita; cum communior doctrina teneat, quoſcunque Clericos, & Epiſcopos eſſe ſuorum redditiuum veros dominos. Concluditur ergo bona ex beneficijs eccleſiaſticis acquiſita iure communi attento, nec in hæredes extraneos, nec in fiſcum tranſire poſſunt.

188 Verum ſi alicubi legitimo vſu ſit introductum (ſicuti eſt in Regno Caſtellæ, & aliquibus alijs, teſte Sanchez ibidem num. 25.) vt de his bonis ex beneficio eccleſiaſtico acquiſitis clerici liberè teſtari ualeant, & in ea ſuccedant quicunque hæredes, ſicut in aliis bonis publicari etiam illa poterunt. Ita Simanch. de Cathol. Inſtit. tit. 9. num. 90. Azor. tom. 1. lib 8. cap. 12. quæſtion. 14. Sanchez dict. cap. 20. num. 25. Anton. Souſa lib. 3 Aphor. cap 17. num. 8.

189 Denique notandum cum Sanchez loc. citat. quod facultas conceſſa Clericis in Regnis Hiſpaniæ ex conſuetudine legitimè introducta teſtandi de redditibus ecclaſiaſticis, ſit prorſus interdicta Epiſcopis, & in talia bona poſt obitum illorum ſuccedat Camera Apoſtolica, vt patet ex antiquo vſu. Prædicta autem facultas teſtandi conceſſa Clericis exprimitur lib. 5 recopil. tit. 8 l. 13. & de ea Couarr. defendens cum alijs talem conſuetudinem, cap. cum in officijs, nu. 9. extra de teſtam.

190 Sequitur agendum de confiſcatione iuriſpatronatus: quod nulli dubium reponi inter bona Eccleſiaſtica: circa ipſum præmittenda à nobis, maximè cum Caſtro Palao, dict. diſput 5. punct. 5. aliqua prorſus certa, & poſtea ad diſcutienda controuerſa, tacta in fine Regulæ, facilius deueniamus.

161 Primò certum eſt, quod propriè loquendo non datur talis iuriſpatronatus confiſcatio; non enim tranſit in fiſcum, vbi de facto dicitur confiſcari, ſed extinguitur in fauorem Eccleſiæ, & hęc à die commiſſi delicti, & latæ ſententiæ ipſius declaratoriæ, manet libera ab illo iure ſibi oneroſo. Et quamuis iſtud priuilegium non ſit in iure expręſſum, eſt tamen vſu receptum vt notant ferè omnes auctores. Simanch de cathol. Inſtit tit. 9 n. 95. & 96. Lambertinus de iure patronatus, lib. 3 quæſt. 8 Vaſquez 1. 2. diſp. 169. num. 19. Sanchez in Decal. lib. 2. cap. 19. num. 16. Farin. cum pluribus relatis de hæreſi, qu. 190. nu. 24. & Caſtrus ibid. nu. 1.

192 (line "ſibi oneroſo. Et quamuis…" begins §192)

193 Temperant hoc Sanchez n. 17. & Farin. ibi-

ibidem in duplici caſu. Primò quando adſunt alij compatroni, nam tunc in iſtis reſidet ius præſentandi, nec iuſtum eſt, quòd abſque culpa eo priuentur, ergo non ma-
194 net libera Eccleſia. Secundò quando præter eos, ad quos ius patronatus hæreditario iure cum reliquis bonis erat tranſiturum ab eius inſtitutore alij vocati ſunt, & tunc attendenda eſt diſpoſitio inſtituentis, vide plura circa hoc apud Caſtrum Palaū num. 2.

195 Secundò certum eſt, quòd quando in fundatione iuris patronatus diſpoſitū fuit, vt non tranſeat ad hæredes extraneos, ſed ad agnatos, vel ad homines talis conditionis, tunc non poſſit ipſum tranſire ad Fiſcū: quia hic loco extranei hæredis cenſetur, ex l. 2. C. ad legē Iuliam de vi. Confirmatur, quia agnati delinquentis habent ius ſuccedendi in iure patronatus, non ex voluntate ipſius delinquentis, ſed ex volūtate inſtituentis, & fundantis Eccleſiam; neque eſt iuſtitiæ conſonum, vt ob vnius delictum innocentes hoc iure priuentur, & ſine cauſa directè puniantur. ita Iulius Clarus in pract. lib. 5. queſt. 78. nu. 8. Peregrin. de iure Fiſci, lib. 5. tit. 1. nu. 72. & 121. Farinac. tom. 1. quæſt. 25. num. 151. & de hæreſi, queſt. 190. num. 24. & Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 19. nu. 2.

196 Tertiò certum eſt, caſu, quo confiſcatio fit à Iudice Eccleſiaſtico, vti euenit in crimine hæreſis, qualiſcunque ſit patronus, ſiue laicus, ſiue clericus, & confiſcantur omnia eius bona, confiſcatum ſimul manere ius patronatus, quòd ad hæredes extraneos poterat tranſire. Deducitur ex Clement. Paſtoralis, §. rurſus de ſentent. &
197 re iudic. à contrario ſenſu. Patet etiam efficaci ratione, quia delictum dignum eſt illa pæna, & condemnans iuriſdictionem habet, neque tunc curandum eſt an veniat ius patronatus principaliter, vel acceſſoriè ad publicationem, & an exprimatur, cùm Iudex habeat iuriſdictionem cognoſcendi de iure patronatus etiam principaliter. ita Lambertin. de iure patronatus lib. 3. qu. 8. art. 9 nu. 10 Sanch. cum alijs relatis dict. c. 19. n. 3. & Caſtrus Palaus ibidem, n. 5.

198 Vltimò certum eſt quòd vbi Iudex laicus bona delinquentis confiſcata, vti euenit in crimine leſæ Maieſtatis humanæ, & delinquens eſt laicus, tunc directè, & per ſe non poſſit ius patronatus confiſcari. Ratio eſt quia Laicus non habet iuriſdictionem directam, imo neque indirectam circa ſpiritualia, quale eſt ius patronatus cap. tuam de ordine cognit. ergo &c. ita ijdem Lambertin. nu. 11. Sanch. num. 4. Farinac. tom. 1. queſt. 25. num. 152. & Caſtrus Palaus nu. 6.

199 His quatuor certis ſic præmiſſis, pro deciſione eius, quod eſt controuerſum reſoluit benè prius idem Caſtrus num. 7. ex magis recepta doctrina, quòd tunc Iudex Eccleſiaſticus cenſeatur confiſcare ius patronatus indirectè, ſeù acceſſoriè. non ſolum ſi eius nulla fiat expreſſio in confiſcatione bonorum, quibus annectitur, quod tenent omnes præcipuè Farinac. Gigas, & Lambert. relati ab ipſo Caſtro; ſed etiam ſi exprimatur in dicta confiſcatione, non
200 adiuncta Particula *&* vt ſi dicat, confiſco omnia bona cum iure patronatus illis coniuncto. Nam hoc modo ipſius erit indirecta, ſeù acceſſoria confiſcatio. Ita Caſtrus Palaus cum Sanch. dict. cap. 19. n. 13 & cum alijs ab iſto relatis.

201 Grauis eſt iam controuerſia inter doctores, an Iudex Laicus confiſcatis bonis alicuius delinquentis poſſit vel cenſeatur ſimul confiſcare ius patronatus, quod ad hæredes tranſire poteſt? Non pauci ex illis negantem partem abſolutè tenēt, quòd neque indirectè ſeù tacitè vllo modo fieri valeat per Iudicem Laicum; Ducuntur inde ad ſic tenendum, quia nulla ratione cōpetit Iudici laico diſpoſitio etiam tacita de re Spirituali, qualis eſt ius patronatus, cap. tuam de Ordin. cognit. & cap. at ſi clerici de Iudic. & ibi Gloſſ. ſed conceſſo quod ius patronatus publicetur, Iudex laicus de re Spirituali ſaltem tacitè diſponeret; ergo &c. ita Gloſſa cap. ſatis peruerſum, 50. diſtinct. & Clemen. Paſtoralis, verbo, ſubiecta, de re iudicat. Nilus de bannitis, 1. par. ſecundi temporis, nu. 32. Lambert. de iure patronatus, qu. 8. art. 8. nu. 13. & cum alijs relatis Farinac. tom. 1. quæſt. 25. num. 151. & de hæres quæſt. 190. num. 24.

202 E contra non deſunt qui partem affirmantem tueantur nempè ſi iudex laicus cuncta bona delinquentis publicet ſimul publicare ius patronatus, cum iſtius publicatio in hac caſu tantum fiat indirectè ſeù acceſſoriè, & hoc modo non eſt prohibita fieri à iudice laico talis publicatio, ſicut nec venditio, ſiue nullo modo exprimatur ius patronatus, quando iudex laicus confiſcat omnia bona delinquentis, & dicetur confiſcatio illius ta-
203 cita. Siue adſit aliqua ipſius, expreſſio non per particulam coniunctam *&* ſed per particulā *cum* vt dictum n. 200. & vocatur publicatio eius indirecta ſeù acceſſoria. Ita Abbas cap. Querelam nu. 6. de Simon. & cap. cum laici, nu. 3. & cap. Nobis, nu. 3. de iure patronatus. Molin. de primogen. cap. 24. nu. 26. Iulius Clar. lib. 5. practic. quæſt. 78. num. 8. & cum multis relatis Sanch. dict. c. 19. n. 10. & 13.

204 Qui circa medium huius num. benè notat quo ad diuerſitatem dictam iſtarum particularum *&* vel *cum*, ſequentibus verbis, Id tamen, inquit, monuerim hanc diſtinctionem deſeruire pro foro externo, in quo ex verbis præſumitur intentio. Quare ſi de intentione conſtaret, vt vtrouis modo ſe habeant verba, eſt ſtandum illi in foro conſcientiæ; atque adeo ſi animus eſſet vendendi ius patronatus, non

va-

valeret vtrouis modo ſe habeant verba;
quod ſi non eſſet animus transferendi prin
cipaliter, ſed acceſſoriè valeret. Quod
optimè docet Sylueſt. verb.ſimonia, quæſt.
12.diſt.5. Atque ideſt eſt de confiſcatione
205 dicendum. Sed vbi dubium eſt de intē-
tione, ſtandum eſt quoque in foro conſciē-
tiæ. ea fori externi præſumptione deducta,
ex verbis iuxta ea, quæ dixi lib.præceden-
ti cap 10.num.13.hęc ille.
206 Sed pro deciſione dictæ controuerſiæ
placet modus dicendi Caſtri Palai dict.
punct.5.num.9.decidentis ſub diſtinctione
ſic. Si ius patronatus eſt annexum alicui
villæ, caſtro, aut alteri rei ex ſe directè cō-
fiſcabili; & tunc confiſcatis bonis omni-
bus delinquentis à iudice laico, confiſca-
tur ſimul acceſſoriè ius patronatus, ſiue
huius nulla fiat expræſſio in confiſcatione
ſiue fiat aliqua per particulam *cum*, & ſal-
tem tenent auctores ſecundæ ſententiæ, &
facit pro ea cap. ex litteris, de iure patro-
207 natus, ſi verò non eſt annexū ius patro-
natus alicui rei confiſcabili; ſed tantum
perſonæ, aut perſonis, quæ habent ius
pręſentandi, tunc non manet vllo modo
confiſcatum; atque de hoc ſecundo ſunt
intelligendi Doctores primæ ſententię.
208 Aliqui limitant, quod ſit intelligenda
prædicta doctrina negans de perpetua
confiſcatione non verò de temporali, du-
rante condemnari vita, quæ non videtur
prohibita iudici laico, quia hoc eſſet
confiſcare exercitium iuris patronatus,
non autem ipſum ius. ita licet dubitan-
ter Gigas, tract.de crimine læſę maieſta-
tis, lib.2 quæſt.4 num.4.verſ.conſiderando
tamen; & Rochus de Curto. in tract. de
iure patronatus, quęſt 29. col. 3. verſ. vel
dicamus.
209 Sed meritò hanc limitationem reijcit
ipſe Caſtrus Palaus ibidem, num.10. quia
ratio æqualiter procedit, tam de tempo-
rali confiſcatione, quam de perpetua, cū
vtrumque & ius patronatus, & illius exer-
citium ſit quid ſpirituale, ac proinde ex-
tra iudicis laici iuriſdictionem, Quid quod
exercitium iuris patronatus haberi nequit
niſi habito prius ipſo iure patronatus. At
hoc ſiue ad tempus, ſiue in perpetuum con
fiſcari non poteſt ob eius ſpiritualitatem,
ergo neque exercitium ipſius. Ante Ca-
ſtrum Palaum tradidit hoc, & egregiè pro-
banit Farin.tom.1.praxis qu.25.num. 154.
210 Eſt autem dubium, an confiſcatis bo-
nis per iudicem laicum, quibus annexum
eſt ius patronatus, poſſit iudex Eccleſia-
ſticus idem ius patronatus confiſcare de-
clarando delictum? Neganter reſpondent
Nilus in 1.par. ſecundi temp. quæſt. 32. &
Farinac.dict.quęſt.25.num 153. Ducuntur
inde quia Epiſcopus non habet poteſtatē
cognoſcendi crimen in laicum; item quia
poſito quod ſemel de delicto cognitum
fuerit ab vno iudice, iterum ab alio co-
gnoſci non poteſt l.licet, S.penult.ff.nautę
caupones, & ſtabular,
211 Affirmanter verò reſpondent Lambert;
& alij per eum relati, de iure patronatus,
quęſt.8.art.8.num.15.caſu 5. quibus adhę-
rere videtur Sanch,lib.2.cap.19.num.7. fun
dantur primò, quia illa declaratio delicti
non eſt extra iuriſdictionem iudicis Eccle-
ſiaſtici, cum dirigatur ad tollendum ius
patronatus, quod condemnatus iuſtè poſ-
ſidere non poteſt. Item quia inſeruit ad
compræhendendam ſententiam Iudicis
laici, quæ ad ius patronatus non ſe potuit
extendere.
212 Procedit benè via media inter dictas
ſententias extremas Caſtrus Palaus vbi ſu-
pra num.11. & iudicat rectè cum Nilo, Fa-
rinac.& alijs, quod non poſſit Iudex Ec-
cleſiaſticus delinquentis crimen à Iudice
laico iam punitum, iterum in iudicium vo
care, & pœnam impoſitam augere, quia
abſolutè eſſet bis idem delictum iudicare:
quod non eſt iuri conforme, cap. At ſi cle-
rici, de iudic. ibi, At ſi clerici coram ſę-
culari iudice conuicti fuerint, vel confeſſi
de crimine, non ſunt propter hoc à ſuo
Epiſcopo aliquatenus condemnandi. Con-
213 cedit tamen, & merito ipſe Caſtrus, quòd
quamuis condemnetur à Iudice ſæculari,
poſſit, ab Eccleſiaſtico formari proceſſus
de condemnatione ſacta, & de infamia per
eam acquiſita, ob quę cenſetur indignus
retinendi ius patronatus. Vnde vti ab in-
digno poterit ab illo auferre. Atque hoc
non erit delictum bis iudicare, aut decla-
rare, ſed ſuppoſito eius declaratione ad
defenſionem Eccleſiæ, ac bonorum illius
procedere.
214 Vltimo loco attigimus in Regula quod
ſpectat ad penſionem Eccleſiaſticam: eius
completam reſolutionem adducunt Sua-
rez, & Caſtrus Palaus citans illum ibidem
num 12 ipſam tibi proprijs iſtius verbis li-
benter trado.
215 Tandem, inquit, dubitari poteſt de
penſionibus Eccleſiaſticis, an ſub confiſca-
tione bonorum compræhendantur? Et
dicendum eſt non poſſe ſub confiſcatione
à Iudice laico compræhendi, quia eſt quid
ſpirituale, imò neque talis penſionarius
videtur poſſe à Iudice laico iudicari, quia
eſt de Eccleſiæ iuriſdictione ratione pen-
ſionis. Quare ſi à Iudice laico confiſcatio
ſiat, diſtinguendum eſt cum Suarez diſp.
22. de fide, ſect.5, num.6. de fructibus de-
curſis ante ſententiam; vel poſt ſententiā;
ſi de fructibus ante ſententiam ſermo ſit,
confiſcantur; quia ſunt bona delinquen-
216 tis. Si autem de fructibus poſt ſenten-
tiam decurrendis loquamur, non confi-
ſcantur, quia confiſcatio non extenditur
ad futura; neque etiam ius ad eos colli-
217 gendos propriè confiſcatur; Sed ſi cri-
men eſt dignum priuatione penſionis, in
fauorem Eccleſiæ extinguitur, vt benefi-
cium, ex quo penſio ſoluebatur, liberum
maneat ab illo onere, itaut delinquens

Digitized by Google

nullam iam penſionem habeat. ſic Suarez ſupra hæc ille, quibus iam Regula finita manet.

Sub confiſcatione bonorum ob crimen hæreſis &c. qualiter comprahendi poſſunt Emphyteuſis, cenſus, & feudum? Qualiter ſecus?

REGVLA CCCCLXIII.

218 CONfiſcatis hęretici bonis, confiſcatur etiam fundus, ex quo ille cenſum ſoluebat Eccleſiæ, aut alteri particulari; quem ſimiliter huic fiſcus ſoluere
219 tenetur. Sub dicta confiſcatione non venit emphyteuſis, quæ ad hæredes extraneos tranſire nequit; ſed non idem dicendum probabiliter de fructibus, quos ex ea emphyteuta vita eius durante percipere debebat; oppoſitum tamen etiam pro-
220 babile. E contra emphyteuſis ſiue Eccleſiaſtica, ſiue laicalis, ſi ad hæredes extraneos eſt tranſitoria, ob crimen hæreſis limitate tranſit ad fiſcum; cum ab hoc intra biennium eam Eccleſia recuperare valeat, quin, & biennio tranſacto probabiliter poſſit vti priuilegio reſtitutionis ad ipſam recuperandam: atque intelligitur recuperatio quandoque cum melioramentis. Hęc autem ſic deciſa de Emphyteuſi, & ſi quæ alia decidenda, eodem ferè modo intelliguntur de feudo; cum coincidant in natura; ſi quid diſcriminis in aliquibus interea, explicabibitur.

222 EXpedit primo loco ne in æquiuoco laboremus, terminos iſtos, Emphyteuſis, cenſus, & feudum, ſeu naturam vniuſcuiuſque, ac diuerſitatem explicare: quod ex iure, & ex communi auctorum doctrina egregiè pręſtat Caſtrus Palaus dict. diſp. 5. punct. 8. num. 1. & 2. ac punct. 9. num. 1. audiq. ęo ipſum.
223 Emphyteuſis, inquit, eſt contractus, in quo dominus rei immobilis, puta domus, agri, villę, eam alicui tradit, reſeruato ſibi dominio directo, & vtili in emphyteutam tranſlato ſub annua penſione in recognitionem directi dominij ſibi reſeruati, vel in compenſationem fructuum.
224 Habetur l. 1. C. de iure emphyt. Differt à cenſu, quia in cenſu non ſolum dominium vtile, ſed directum in cenſuarium transfertur cum obligationem tamen ſoluendi penſionem, cap. conſtitutus, de relig. domibus, & ibi Gloſſa, Innocent. Panormit. & alij. Item cenſus, ſeù penſio alteri ſoluenda aliquando in propria re conſtituitur ob pretium receptum, aut ob liberam donationem, ſi ex pluribus doctoribus comprobat Matien. lib. 5. tit. 5. l. 1. Gloſſa 1. num. 1. & 2. ita ille.
225 Qui num. 2. premittit, quod Emphyteuſis ſit duplex alia, quę acceptatur ab Eccleſia, alia, quæ à perſona priuata. Item alia, quę tranſmitti poteſt ad hæredes extraneos, alia, quæ ad eos tranſmiſſibilis non eſt. Quando à perſona priuata emphyteuſis conceditur abſque vlla reſtrictione ad hæredes extraneos tranſmitti valet. Ita Iulius Clarus in practic. §. emphyteuſis quæſt. 29. num. vnico.
216 Quando vero ab Eccleſia conceditur nequit ad dictos hæredes tranſmitti; niſi ſit ab ipſa Eccleſia in perpetuum conceſſa: & in hac conceſſione fuerint ſeruatę conditiones illæ, de quibus in extrauag. ambitioſę, de rebus Eccl. non alien. circa eas vide Barboſam 3. par. de poteſt. Epiſc. alleg. 95. à num. 22.
227 Et ibi num. 29. rectè notat, conditiones iſtas eſſe ſeruandas in prima alienatione; cum res aliqua ſemel perpetuò alienata, & in emphyteuſim conceſſa, reddatur perpetuò alienabilis ſine vlla ſolemnitate, excepto caſu, quando rediret ad Eccleſiam, & hæc ex noua cauſa vellet Emphyteuſim concedere, ita idem Barboſa num. 33. & 34.
228 Circa feudum item, ait idem Caſtrus Palaus dict. punct. 9. num. 1. quod naturam Emphyteuſis immitetur, & huic ſit valdè ſimile. ſed ad tollendam ęquiuocationem benè diſtinguit de duplici feudo; aliud eſt, in quo feudatarius obligatur ſoluere domino directo certam aliquam penſionē pecuniæ aut frumenti. Atque hoc non eſt propriè feudum, ſed emphyteuſis, & ſic de illo eodem prorſus modo, ac de em-
229 phyteuſi loquendum eſt. Aliud verò eſt feudum, pro quo feudatarius aſtringitur ſeruitium perſonale præſtare; quòd ſi cum iſto ſeruitio perſonali aliqua ſimul penſio ſoluenda ſit, feudum, & emphyteuſis dicetur ita ex Cyno, Alexand. & alijs rectè oſtendit Matienzo lib. 5. copilat. tit. 10. l. 6. Gloſſa 2. num. 13. & ſeqq.
230 Dein ipſe Matienzo num. 22. 23. & 24. rectè oſtendit naturam, & proprietates feudorum. Nam primo feudum fundandum eſt ſuper re immobili, aut ęquipollenti, adiuncta obligatione recognoſcendi dominium, & fidelitatem illi præſtandi. Vndè vſu receptum, quod feudatarij iuramentum de ſeruanda hac fidelitate emittant, iuxta cap. 1. de noua forma fidelit. & cap. 1. qualiter Vaſſalli iura debe-
231 Itē feudum ad hæredes maſculos tranſit in infinitum cap. 1. §. hoc autem notandum & ibi doctores, qui feudum dar. poſſ. ſed feminę non ſuccedunt, cum ad bella
232 & ſeruitia Militaria habiles non ſint. Tertiò ſine Domini, & agnatorum conſenſu alienari non poteſt. Si autem aliquando feudum ex conuentione, & pacto ſine aliqua prædictarum conditionum fundetur, non feudum rectum, ſed improprium vocabitur; ita ille; quibus ſic præmiſſis, iam contenta in Regula noſtra per partes expendamus.

Con-

233 Contentum in prima parte quod ſcilicet ſub confiſcatione omnium bonorum compræhendantur prædia, vel alia, ex quibus cenſuarius ſoluit cenſum Eccleſia, vel alteri particulari, ſaluo iure dicti cenſus prǽſtandi, exemplificat Caſtrus Palaus d. punct. 9. num. 2 non ſolum in hæretico, ſed in ſodomitico etiam, & proditori, docentque Simanch. de Cathol. Inſtit. tit. 9. nu. 20. Farinac. de hæreſi quæſt. 190. num. 18. Didac. Cantera quæſt. crimin. rubr. de hæreſi cap. 1. num. 47. & cum alijs relatis Sanchez lib. 2. in decal. cap. 19. num. 18. conuincitur inde, quia in iuribus delinquentis ſuccedit fiſcus, & conſequenter in dominio vtili, ac directo illorum prædiorum cum obligatione tamen ſoluendi cenſum ei, cui debetur.

234 Quoad ſecundam verò partem, conſtat apud omnes non confiſcari illam emphyteuſim, quæ ad hæredes extraneos ex vi ſuæ inſtitutionis tranſire non poteſt; Ratio eſt, qua ſæpius prò alijs deciſis à nobis adducta, quia illa, quę ad hęredes extraneos non tranſeunt, nequeunt tranſire ad fiſcum, qui loco hæredis extranei in bonis delinquentis ſuccedit, l. 2. C. ad leg. Iul. de vi, l. iura libertorum, ff. de iure patron. l. eorum, ff ad leg. Iul. maieſt. Docent vt prorſus certum Farinac. tom. 1. prax. quæſt. 25. num. 51. cum ſeqq. Sanchez lib 2. in Decalog. cap 19. num. 20. & plures ab eis relati.

235 Notant benè Farinac. de hęreſi quæſt. 190. num. 63. fine, & Caſtrus Palaus dict. punct. 8. num. 4. quod quamuis in confiſcationem non veniat dicta Emphyteuſis, delinquens tamen ea priuatus manet, & ad ſucceſſorem vocatum, ſi aliquis vocatus eſt, ſtatim tranſit; ſin minus ad dominum directum redit. cum emphyteuta poſt declarationem criminis læſę maieſtatis diuinæ, aut humanæ, & contra naturam non ſolum omni emphyteuſi priuatur ipſo facto, ſed etiam inhabilis conſtituitur ad alias habendas ſecundum conſtitutionem Leonis X. incip. Exurge Domine, relatam à Pegna in fine direct.

236 Eſt autem aliqualis controuerſia inter Doctores circa fructus, & commoditates, quæ vita durante condemnati Emphyteutæ, ex ipſa emphyteuſi percipiuntur, pertineant ne ad fiſcum, vel ad dominum directum, aut ad alium vocatum? Sententia negãs reſpectu fiſci eſt omnino certa, caſu quo vltra prohibitionem iuris, quã ſecum affert Emphyteuſis, addita ſit alia expræſſa alienationis prohibitio iniuncta à domino emphyteuſim inſtituente, tunc nullo modo dicti fructus, & commoditates ad fiſcum ſpectant, ſed ſimul cum em-
237 phyteuſi tranſmittuntur, vt dicatur ſimiliter infra, quando erit ſermo de fidei commiſſis, & maioratibus, quibus eſt expraſſa alienationis prohibitio. ita Sanch. lib. 2. cap. 19. num. 23. Caſtrus Palaus dict. punct. 8. num. 5. docent.

238 Difficultas itaque ſolum extat, quando talis expræſſa alienationis prohibitio ab Inſtitutore non fuit appoſita, ſed relicta emphyteuſis ſuæ naturæ; an tunc commoditates eius ad fiſcum, vel ad ſucceſſorem vocatum, aut ad Dominum directum pertineant, durante emphyteutæ vitæ? Diſſident inter ſe circa hoc Vaſquez, & Sanchez; quorum ille 1. 2. diſp. 169. cap. 3. nu. 26. de quacunque emphyteuſi affirmat, dictas commoditates ad Dominum pertinere; ex eo fundamento, quia dominium vtile cum directo conſolidatur.

239 Sanchez verò dict. cap. 19. num. 21. & 22. reſpondet ſub diſtinctione; ſi emphyteuſis ſit inſtituta ab aliquo particulari defendit ille, quod dicti fructus, & commoditates ad fiſcum ſpectent. Si tamen emphyteuſis ſit fundata; ſeu accepta ab Eccleſia, vult idem Sanches, nequaquam ad fiſcum, ſed ad ipſam Eccleſiam pertinere. Ducitur ex cap. fęlicis, verſ. ſi qua verò feuda, de pœnis in 6. vbi cum ſit ſermo de reo læſæ maieſtatis in Pontificem, ita dicitur. Si qua verò feuda, locationes ab Eccleſijs obtinet, ſit eis ipſo iure priuatus, & liberè ad Eccleſiam reuertantur, hic autem ſub nomine locationis vti ſpecies ſub genere continetur emphyteuſis; Ergo iſta liberè ad Eccleſiam reuerti debet, & quidem non ſic liberè reuerteretur, ſi fructus, & commoditates, emphyteutę vita durante, ad fiſcum pertinerent. ita etiam docent Hieron. Gabr. conſ. 73 num. 3. & Farinac. dict. quæſt. 15. num. 58.

240 Nihilominus alij, vt Gigas de crim. lęſæ maieſt. lib. 2. tit. de pœnis committ. id crimen, quęſt 6. num. vltim. Molina Theologus tom. 2. diſp. 481 verſ. primum, & tom. 3. diſp. 656. num. 3. ac Caſtrus Palaus dict. punct. 8. num. 6. talem diſtinctionem non admittunt, ſed affirmandum volunt de fructibus vtriuſque emphyteuſis ſæcularis, & Eccleſiaſticę, quæ ad hæredem extraneum tranſire non poteſt, quod ad fiſcum pertineant durãte vita emphyteutę. Oſtẽditur inde, quia Emphyteuſis, ſiue ſæcularis, ſiue Eccleſiaſtica habet rationem cuiuſdam fideicommiſſi cuius fructus Emphyteuta erat percepturus dum viueret, ergo cum fiſcus ſuccedat in Omnibus delinquentis iuribus, ſuccedet etiam in hoc percipiendi dictos fructus; maxime cum nullo iure canonico, aut ciuili eos percipere prohibeatur.

241 Textus autem in dict. cap. fælicis de pœnis in 6. non videtur contrarius; ipſum cum additamento Caſtrus Palaus citatus ſic reaſſumit. Si qua vero feuda, locationes, officium, vel beneficium ſpirituale, vel temporale ab aliquibus Eccleſijs obtinet, ſit eis ipſo iure priuatus; quæ ſic liberè ad Eccleſiam reuertantur, quod Eccleſiarum rectores de ipſis pro ſua voluntate diſponant. Ex quibus vltimis verbis

ſic

Digitized by Google

242 ſic ille argumentatur. Quia ſi emphy-
teuſis ſignatos habeat heredes, non pote-
runt de ea rectores Eccleſiarum pro ſua
voluntate diſponere, neque ipſa ad hunc
effectum poterat Eccleſiæ reſtitui; ergo
ſignum eſt non eſſe ſermonem in illo tex-
tu de tali Emphyteuſi: vide plura pro ſo-
lutione penes ipſum Caſtrum. Vnde cum
pro nulla dictarum ſententiarum adſint
rationes, quæ conuincant, & pro vnaqua-
que ſint auctores magni nominis, meritò
hic, vt in Regula eum probabilitate om-
nes admittimus.

243 De emphyteuſi item quauis ſiue Ec-
cleſiaſtica, ſiue ſeculari, quę ad heredes ex-
traneos ex vi ſuæ inſtitutionis tranſitoria
eſt, ſic ſentiunt aliqui, quod nequeat cō-
fiſcari, ſed debeat ad Dominum directum
reuerti, & dominium vtile cum proprie-
tate conſolidari. ita Didacus Cantera in
quæſt.crimin.rubr. de hæreticis cap. 1. nu-
mer.46.

244 Alij verò vt Iulius Clarus pract. lib.4.
§.emphyteuſis, quæſt.29 num.vnico. Ber-
nardus Diaz cap.132, num.4. & Mol. Theo-
logus tom.2 diſp. 481. concluſ. 1. & 2. Di-
ſtinguunt, & ſpecialiter de emphyteuſi
Eccleſiaſtica negant tranſire ad fiſcum; &
de ſæculari admittunt. Ducuntur ea ra-
tione, quia cum vniuerſaliter certum ſit,
quod quoties bona delinquentis ad hære-
des extraneos tranſire poſſunt, valeant e-
245 tiam tranſire ad fiſcum. Ab illa vniuer-
ſalitate excipitur emphyteuſis Eccleſiaſti-
ca, eo quod iuxta Nouell. Iuſtin. de alie-
nat. & emphyteuſi §.1. talis emphyteuſis
translata in fiſcum intra biennium ab Ec-
cleſia recuperari poteſt.

246 Hoc tamen non obſtante dicendum
eſt, emphyteuſim etiam ecclesiaſticam ad
extraneos hæredes tranſmiſſibilem poſſe
tranſire ad fiſcum, dummodo facta ſit cō-
fiſcatio à Iudice Eccleſiaſtico, cum ſecu-
laris ad talem faciendam ſit incompetens.
ita Simanch. Cathol. inſtit tit.9. num.97. &
103. Azor. tom.1. lib.8. cap.12. qu. 11. San-
chez lib.2 in decal. cap.19 num.25. Souſa
lib.3. Aphoriſ. cap.12. num.35. & cum pluri-
bus relatis Farin. dict. q. 25. num. 54. &
Caſtrus Palaus dict. punct.8 num.8. ait hoc
247 eſſe probabilius. Quod dict. conſtit. Iu-
ſtin. non obſtet, patet ex ipſo textu, quia
ibi conceditur optio Eccleſiæ, vt intra
biennium deliberet, an malit reuocare,
quam fiſcum habere emphyteutam; ergo
ſi non reuocet, Fiſcus manebit verus em-
phyteuta, retinens emphyteuſim; imò li-
cet reuocet, pro eo tempore verè dicetur,
quod emphyteuſis ad Fiſcum tranſierit.

248 Adhuc tamen eſt grauis difficultas,
circa hoc priuilegium conceſſum Eccleſiæ
recuperandi emphyteuſim intra biennium
an ita ſe habeat, & ratio dubitandi eſt;
quia in textu Nouellæ Iuſtin. ſi attentè le-
gatur, apparet clarè solummodò eſſe
conceſſum eccleſię Conſtantinopolitanę;
& ei coniunctis, ergo non videtur exten-
dendum ad alias Eccleſias; cum hoc iſtis
nec ex vi alterius iuris competat. ita ab-
ſolutè tenent Boſſius in ſua pract. tit. de
bonorum publicar. num.60 Farin. tom. 1. q.
25. num 56. cum alijs relatis, Fachin. lib 9.
controuerſ. cap.53. & præcipue Caſtrus Pa-
laus ibidem, num.9. multis id expendens.

249 Nihilominus plures melioris notæ au-
ctores, vt Simanch. de Cathol. inſtit. tit.
9. num.104. & 105. Iulius Clarus in Pract.
lib.4. § emphyteuſis, quæſt.29. num. vnic.
Molin. Theolog. de iuſt. tom. 2. diſput. 481.
concluſ. 2. Vaſquez. 1. 2. diſput.169. cap.3.
num.23. Azor. tom 1 lib.8. cap. 12. quæſt.
11. & plures allegans Sanchez lib.2. in de-
cal. cap.19. num.31. meritò vt certum af-
firmant poſſe quamcumque Eccleſiam re-
uocare intra biennium Emphyteuſim tranſ-
latam in Fiſcum. Fundamentum ſic affir-
mandi indè ſumitur, quia licet negari ne-
queat, quod in Nouella citata Iuſtin. dicta
facultas reuocandi emphyteuſim à fiſco
fuerit tantum conceſſa Eccleſiæ Conſtan-
tinopolitanę, &c. debet tamen extendi
250 ad alias Eccleſias iuxtà Magiſtralem do-
ctrinam Baldi in Authen. niſi rogati, nu.
13. verſ. ſed quæro, quando poteſt eſſe, C.
ad Trabellian. aſſerentis, quidquid in ali-
cuius Eccleſiæ fauorem ſtatuitur, intelli-
gitur eſſe Ius generale, niſi contrarium in-
ueniatur expræſſum. Authent. de non
alienandis, § hæc ergo, & tradunt Ale-
xand. l. finita. 15. § ſi de vectigalibus, num.
36. ff. de damno infecto, & Burſatus conſ.
199 lib. 2. num.6.

251 Quin etiam, quod elapſo biennio ec-
cleſia ſi adhuc non reuocauit emphyteu-
ſim, poſſit aduerſus illius lapſum reſtitui;
& ſic reuocationem petere, quidquid alij
dicant; docent Simanch. dict. tit.9. nu-
mer.109. Sanchez vbi ſupra. Vaſquez illo
cap.3. num.25. ac reliqui per eos adducti.
Mouentur ex doctrina Baldi, l. pupillo-
rum, 5 fine, C. de repudianda hæredit. &
ibi Alexand. in fine, Roman. l. ſi inſulam,
num.45 ff de verborum obligat. & ſingul.
94. vide Souſam dict. cap.12. num.36.

252 Sed quid de melioramentis emphyteu-
ſi confiſcatæ, ſeu rei emphyteuticæ addi-
tis? Omnes diſtinguunt, vel ſunt addita
ante commiſſum delictum ab emphyteuta
vel poſt, & ſecundum hanc diſtinctionem,
cum magna probabilitate decidunt, ſed
præceteris Caſtrus Palaus ibidem num.14.
benè diſtinguit, & decidit, vnde accipe
eius verba.

253 Hæc omnia, inquit, probabiliſſima
ſunt. At credo oppoſitum in vtroque ca-
ſu eſſe dicendum: ſi enim melioramenta
ſunt poſt delictum commiſſum facta, cum
confiſcatio non extendatur ad bona futu-
ra, vt iam ſupradiximus; nequit extendi
ad melioramenta poſt delictum, quia ex-
tenderetur ad bona futura. Adde confi-
ſcationem ipſo iure impoſitam, cum ſit

pœna

pœna certa, inſpicere tempus commiſſi
criminis, & ſtatum, qui erat in Delinquen-
te tempore patrati ſceleris, vt benè com-
probat Matienzo lib. 1. compil. tit. 4. l. 3.
gloſſa 7. nu. 6. Ergo commoditates, & me-
lioramenta, quæ tunc habeat Emphyteuta
propria (ſi aliqua habet) ea debent publi-
cari, non ea, quæ delictum ſubſequuntur.
254 Si autē melioramēta ante delictū fiat, fa-
cta, ad Dominū directū pertinēt, ſicuti per
tinent res emphyteuſis, quia cum re em-
phyteutica conſolidantur. Ergo ſicut ex
re emphyteutica non poteſt emphyteuta
deducere pretium, & æſtimationem, ſed
ſolùm vſum fructuum; ita etiam ex melio-
ramentis factis. Item proprietatem me-
lioramentorum docent omnes ad domi-
num prædij pertinere; Ergo valor, & æſti-
matio melioramentorum ad ipſum perti-
net ſecundum proprietatem. Ergo nequit
valor, & æſtimatio melioramentorum pu-
255 blicari. Adde omnis emphyteuſis niſi
aliud caueatur expreſsè, videtur data ſub
hac conditione, vt melioramenta facta
in re emphyteutica ad dominum perti-
neant; quia ea de cauſa res maxima fruc-
tifera pro minima penſione donatur; & li-
cèt in aliquibus emphyteuſis inſtitutioni-
bus hoc expreſsè apponatur, non appo-
nitur, quià neceſſarium ſit, ſed vt omnis du-
bitatio tollatur, & impediatur vſus oppo-
ſitæ ſententiæ probabilis; & ita tenent Si-
manc. Azor, Vaſquez numero præcedenti
relati. Atque hactenus Caſtrus Palaus.
256 Qui nu. 15. ſubiungit illud prorſus cer-
tum, quòd quotieſcunque emphyteuta
amittit emphyteuſim, eo quòd non ſoluit
penſionem, aut aliam conditionem in em-
phyteuſi appoſitam non adimpleuit, me-
lioramenta ad Dominum emphyteuſi ſpe-
ctent. Ita ille cum Molina Theol. diſp. 481.
concl. 2. Vaſquez 1. 2 diſp. 169. cap. 3. n.
257 25. & Sanchez dict. cap. 19. n 36. Atque
hinc conuincitur ex mēte ipſius Caſtri Pa-
lai, quòd vbi ob culpam emphyteutæ em-
phyteuſis deperditur, melioramenta eius
ad Dominum ſpectent.
258 Tandem eſt etiam certum, quòd vbi
Dominus emphyteuſis committit crimen
hæreſis, aut aliud, ob quòd bona eius con-
fiſcantur, tunc etiam confiſcati emphyteu-
ſim quoad Dominium directum, cùm bo-
num illius ſit, & emphyteutam obligatum
eſſe fiſco penſionem ſoluere; ita Sanchez
num. 38. & Caſtrus Palaus nu. 16.
259 Supereſt aliquid dicere de feudo quo-
ad confiſcationem, & quidem Indicaui-
mus eius naturam, & quantam ſimilitudi-
nem habeat cum emphyteuſi, ſeu potius
aliquando identitatem. Vnde de feudo,
& de emphyteuſi eodem modo loquuntur
Doctores, præcipuè Cardinal. in Clemen.
Nolentes de hæreticis, verſ. Inquiſitoribus,
Bernard. Diaz, pract. cap. 131. num. 4 &
Alexand. in l. finita §. ſi de vectigalibus,
ff. de damno infecto, col. 11. & 12. Itaque
omnia ferè, quæ circa emphyteuſim à no-
bis deciſa ſunt, de feudo parimodo intelli-
genda, maximè primum, quòd quando
feudum directum non eſt tranſitorium ad
hæredes extraneos, neque ad Fiſcum tran-
ſire poſſit. Ita Simanch. dict. tit. 9. n. 120.
Pegna 3. par. direct. quæſt. 112. Comment.
161 verſ. quòd ſi clericus. & cum alijs, quos
refert Farinac. dict. quæſt 25. nu. 71.
260 Eſt tamen dubium, cuinam tunc ſit ap-
plicandum feudum, cum alia omnia feu-
datarij bona confiſcantur? Cū diſtinctione
benè reſoluunt Rolandus, conſ. 15. nu. 1.
& ſeqq. volum. 4. Boſſius in tit. de bono-
rum publicat. nu. 53. & 54. in fine, Farin.
referens alios quæſt. 25. nu. 78. & Caſtrus
Palaus dict. diſp 5. punc. 9. nu. 3. nempè
ſi delictum, ob quod confiſcantur bona ſit
commiſſum à feudatario aduerſus feudi
dominum, ad hunc illud deuolui, quouis
modo feudum fuerit conceſſum. Nam ſub
hac conditione videtur à principio conceſ-
ſio eius facta, vt in caſu ingratitudinis cō-
tra dominū, ad ipſum dominū reuertatur.
261 Sed meritò limitant hoc ijdem Rolan.
Farin. & Caſtrus Palaus, citans pro hac li-
mitatione Clarum, §. feudum quæſt. 66.
niſi ſcilicet ex tenore inſtitutionis feudi
conſtaret concedentem illud noluiſſe, vt
vnius delictum alteri noceat; vt ſi in ipſa
inueſtitura exprimatur; Concedo de vno
in alterum, vel concedo omnibus princi-
paliter, ſiue inſolidum; vel concedo attē-
tis meritis ſingulorum; vel concedo gene-
ri tuo. Nam tunc cùm omnes per ſe, &
æque principaliter attendantur, & tanquā
ſucceſſores inſtituentis, & non vti ſucceſ-
ſores primi inueſtiti, ideo vnius delictum
nequaquam alteri nocet.
262 At ſi publicatio bonorum feudatarij
fiat non ob delictum contra dominum, ſed
ob alia delicta, reſoluit optimè Caſtrus Pa-
laus dict. punc. 9. nu. 4. his verbis. Tunc
inquit diſtinguendum cenſeo ſi tibi ſit cō-
ceſſum caſtrum in feudum hæreditarium,
vt ex te, tanquam ex radice ad hæredes
deueniat, domino deuoluitur; ſecùs verò
ſi tibi, & tuis cognatis æque conceſſum
ſit, quia tunc non domino, ſed cognatis
deuenit, eoquod omnes cognati non ex
iure à te accepto, ſed ex iure accepto à pri-
mo inſtituente, & concedente feudum, ſuc-
cedant: ſic pluribus relatis docet Farinac.
quæſt. 25. nu. 87. 88. hæc ille.
263 Occurrit expendendum aliud dubium,
an ſaltem vſus fructus, commoditates di-
cti feudi ad Fiſcum ſpectent, durante vita
delinquentis feudatarij? Diuiſi ſunt circa
hoc inter ſe doctores: partem affirmantem
tenent Gigas cum pluribus, quos refert,
de crim. læſæ Maieſtatis, lib. 2. tit de pœnis
committent. crim. læſæ maieſt. q. 5. nu. 3 &
ſeqq. Menoch. de recuper. poſſeſſ. rem. 9.
num. 260. Albert. in tract. ſtatutor. 3. par.
quæſt. 16. & Matth. de Afflictis in tit. quæ
ſint regalia, §. & bona committ. col. 1. n. 5.

264 Ra-

Digitized by Google

264 Ratio eſt quia Vaſsallus poteſt durante
vita commoditates, & vſusfructus feudi
alienare ſecundum omnes in l. ſi domus,
§. fin. ff. de leg. 1. Docentq; Roland. conſ.
80 n. 13. lib. 1. Clarus, §. feudum, q. 31. verſ.
ſucceſſiuè, & alij; ſed ea, quæ poſſunt con-
tractu alienari poſſunt, & delicto ergo &c.
265 Partem verò negantem, quòd non
competant Fiſco, ſed ei ad quem feudum
ſpectat, tuentur alij vt Boſſius, in tit. de
bonorum publicat. num. 53. Alexand. in l.
ſi finita, §. ſi de vectigalibus, ff. de damno
infecto. Farin dict. quæſt. 25. nu. 68. aſ-
ſerens ibi hanc eſſe communem, & in pra-
xi ſeruandam, ac Pegna 3. par. direct. qu.
112. comment. 161. verſ. mihi quandoque
in fin. ducuntur ea ratione, quia feudi
fructus feudum comitantur; ergo ſi feu-
dum ad alium pertinet confiſcatis bonis
delinquentis feudatarij ad illum & fructus
pertinere debent.
266 Has inter extremas ſententias ſub di-
ſtinctione mediam viam benè tenet Ca-
ſtrus Palaus ibidem nu. 5. aſſerens iuxta
tradita de emphyteuſi, ſi feudum vltra ta-
citam prohibitionem alienandi á iure in-
iunctam, denuò prohibeatur expreſsè ab
inſtitutore, vt ſi exprimat in iſtitutione,
ſe velle, vt ea bona nullo modo exirent ex
ſua familia, vel ſemper in ea permane-
rent, quòd in hoc caſu, abſque dubio non
ad Fiſcum, ſed ad ſucceſſorē feudi fructus
267 deueniant. Quòd ſi ſolum tacita alenan-
di feudum prohibitio adſit, probabile iu-
dicat ipſe Caſtrus, quòd ad Fiſcum perti-
neant durante vitam delinquentis. Nam
prohibitio alienandi ſolum tacita non vi-
detur impedire tranſlationem feudi du-
rante vita feudatarij, ſed tantum impedit
tranſlationem poſt vitam, aut in perpe-
268 tuum. Tribuit autem ipſe Caſtrus huic
doctrinæ non certitudinem, quam tribue-
rat in ſimili caſu Emphyteuſis, ſed tantum
probabilitatem, oſtendens differentiam
inter Emphyteutam, & feudatarium, quia
hic ex natura feudi iurare debet fidelitatē
domino præſtare, & ad ſeruitium perſo-
nale, potiuſquàm reale obligatur; quæ
onera non videntur in Fiſcum transferri
poſſe, ac proinde nec feudum.
269 Quid tandem de feudo, quoad hære-
des extraneos ex vi inſtitutionis tranſire
poteſt? Breuiſſimè, reſoluo cum Roland.
conſ. 29. num. 17. volum. 3. Menoch. de
recuper. poſſeſſ rem. 9. nu. 251. Boſſio in
tit. de publicat. bonorum num. 20. & 53.
Farin. tom. 1. quæſt. 25. nu. 71. verſ. Vnde
Caſtro Palao d. pun. 9. n. 6. & cum alijs, quos
ipſi citant, quod in hoc caſu confiſcatis
ob crimen hæreſis, &c. bonis feudatarij,
tranſeat feudum ad Fiſcum. Ratio ſępius
iam adducta, quia quæ tranſeunt ad hære-
des extraneos (eueniet ſic in feudo, ſi fun-
dans ipſum in fundatione dicat feudata-
rio; ſit tibi datum, & quibus tu dare ve-
lis) ad Fiſcum tranſire valent. Quamquam
limitans idem Caſtrus ita concludit.
270 Hoc tamen, inquit, intelligendum
eſt, quando Vaſſallus poteſt de feudo li-
berè diſpònere non poſſet abſque domini
licentia, quia ratione huius prohibitionis
nequit delinquendo, ſicut neque contra-
hendo feudum alienare, ſed facta publica-
tione, feudum ad dominum reuertitur, &
dominium vtile cum directo ſolidatur: ſic
clarus, §. feudum, quæſt. 84. verſic. ſecun-
dùm autem. Boſſius, tit. de publicatione
bonorum, nu. 54 Farin. nu. 72. hæc ille;
quibus Regula terminantur.

---

*Num fideicommiſſum, & maioratus ob cri-
men hæreſis, &c à poſſeſſore, aut inſti-
tutore eius patratum confiſcari
poſſint? & quatenus?*

REGVLA CCCCLXIV.

271 BOna fidei cõmiſſo ſubiecta, vel alie-
nari prohibita confiſcari nequeunt,
vbi teſtator prohibuit alienationem in fa-
uorem alterius á delinquente, & vbi pro-
hibitio alienationis eſt perpetua, niſi ille
prohiberet eam pro vita tantum delin-
quentis: qui fidei commiſſum retinere
poteſt, quouſque per ſententiam declare-
tur, quæ magis innoteſcēt propoſitis obie-
272 ctorum ſolutionibus: Dein non publi-
catur maioratus ſiue ex proprijs bonis, ſi-
ue ex datis à Rege inſtitutus, licèt ſub ti-
tulo maioratus dētur iuxta placitum pro-
273 babilius. Si item in conceſſione regia
qua maioratus inſtituitur, fiat expręſſio
vt tranſeant ad Fiſcum poſſeſſore eius cri-
men læſæ Maieſtatis committente, tunc
confiſcatur, ſecùs ſi in illa non ſit exprę-
274 ſum. Maioratum verò ſi quis inſtituat ex
bonis habitis, quando patrauit delictum
confiſcatione dignum, inſtitutio eſt nulla,
275 & talia bona publicantur. Caſu deniq;
quo maioratus ob crimen inſtitutoris,
aut poſſeſſioris non confiſcatur in perpe-
tuum, confiſcantur fructus eius, vitæ il-
276 lorum durante. Dicta, & dicenda in-
fra de maioratu, pari modo de Regno, aut
de ſimili intelliguntur.

---

277 PRima pars doctrinæ huius Regulæ,
quòd bona fidei commiſſo ſubiecta,
aut alienari prohibita ſub confiſcationem
non cadant, conſtat ex textu expræſſo in
l. Imperator, ff. de fidei commiſ. libertat.
& ibi Bart. nu. 1. Clarus pract. quæſt. 78.
verſ. Saltem quæro. Molin. Theol. tom. 3.
diſp. 556. n. 2. & cum multis relatis Farin.
tom. 1. quæſt. 25. nu. 22. Oſtenditur effi-
caciter, quia relinquens bona fidei com-
miſſo ſubiecta, cum liberam habeat diſpo-
nendi de ſuis bonis facultatem, l. ſed & ſi
lege, §. conſuluit, ff. de petitione hæredit.
non relinquit ea abſolutè, ſed ſub conditio-

ne

ne, ne ea alienari poſſint, ergo non cadunt ſub confiſcationem.

278 Quin etiam ea relinquit ſub conditione vt non poſſint diuidi, quia quiſquis ea diuidit, neceſſariò alienat, & diuiſio in ſe eſt quædam alienatio, l.ſi pupillorum ff de rebus eorũ, ita Rolan. conſ. 84. n. 30. vol. 1. Farin alios referens ibidem, n.31. Sanchez lib.2. in decal cap. 15. n. 17. & Caſtrus Pal. dict. diſp. 5. punc. 6. nu. 1. Confirmatur ſic, quia ſi alienare quis non poteſt Contrahendo in præiudicium alterius, nequibit etiam alienare delinquendo in ipſius præiudicium l. ſi filius, C. de bonis proſcriptorum ergo ob crimen hęreſis, etiam non poſſunt alienari, nec diuidi, neque in fiſcum tranſire bona fidei cõmiſſo ſubiecta.

279 Verùm intelligitur cum limitatione, vt habent locum, quando à teſtatore prohibetur fieri alienatio in fauorem cuiuſuis excepto delinquente: et hoc ſemper ſic euenit in fidei commiſſo, caſu quo aliqui ſunt vocati. Si enim nullus detur ſubſtitutus, nec aliqui vocentur à teſtatore apparet manifeſtè, quod in fauorem delinquentis poſſeſſoris fidei commiſſi ſit facta ab illo prohibitio alienandi, ac proinde tunc fidei commiſſum ad fiſcum tranſit, cum propter delictum fauor ille deperdatur. ita Farin. dict. quęſt. 25. num. 46. et 47. Sanch. dict. cap. 18. n. 5 ac plures quos ipſi adducunt.

280 Quid, quod dicta limitatio vera exiſtit quamuis teſtator expreſsè diſponat, vt nullo modo ea bona fideicommiſſo affecta ad fiſcum tranſeant. Nam talis diſpoſitio, cum faueat delinquenti, et in fraudem fiſci ſit facta, nequit impedire translationem illorum in fiſcum. Docent ijdem Farin. nu. 47. et Sanch. n. 7. facitque pro hoc textus in l. filiusfamilias §. diui ff. de legat. 1.

281 Hinc cum ipſo Farin. ibidem n. 49 Caſtrus Palaus benè deducit, ſi delinquant omnes, quorum intuitu facta fuit prohibitio à teſtatore alienandi bona fidei commiſſo ſubiecta, tunc ea tranſire ad fiſcum, nam ceſſat inconueniens, quod poterat inſurgere damnificandi ſcilicet innocentia ex tali tranſitu.

282 Debet autem intelligi ſupradicta doctrina de Alienatione in perpetuum. Si enim fiat ad tempus, nempe durante delinquentis condemnati vita, ab[s]que dubio poteſt, ea non obſtante, tranſire ad fiſcum eatenus, vt hic percipiat commoditatem & vſumfructum, quem damnatus percepiſſet, cum in hoc nulla fiat innocenti iniuria. Pro quo adſunt expreſsè textus decidentes in l. ſtatius Florus. §. Cornelio Felici, ff. de iure fiſci, in l. cum pater § hæreditatem, ff. de legat. 2. & in l. ex facto, §. ex facto, ff ad Trellian. & ibi Alexand. Bart. & alij, traduntque cum multis relatis Farinac. dict. qu. 25. num. 34. & Sanchez ibidem nu. 8. qui dicit eſſe communem omnium.

283 Moderationẽ tamen ſubiungit Caſtrus Palaus loc. cit. n. 3. quod debeat intelligi, quando fidei commiſſo non additur à teſtatore expreſſa alienationis prohibitio extra familiam ſi enim talis prohibitio fiat, vti probabilius ipſe benè defendit non poſſe tunc vſumfructum in fiſcum tranſire ob eã rationem, quòd nequeat iſte vſus fructus ad fiſcum pertinere, quin bona ſint in ipſum fiſcum alienata; at eo ipſo quòd alienata ſunt, ſecundum expreſſam teſtatoris diſpoſitionem tranſeunt in ſubſtitutum; ergo ad hunc ſpectat tunc vſusfructus. Plura affert doctrinaliter in confirmationem idem Caſtrus, vide apud ipſum.

284 Eſt autem hoc etiam certum, vti Vaſquez 1. 2. diſp. 169. cap. 4. Sanchez dict. cap. 18. nu. 30. & Caſtrus Palaus ibidem. nu. 5. benè notarunt, quod fidei commiſſum tranſeat ad ſubſtitutum poſt delicti declarationem, & ſententiam latam contra delinquentem, & quod hic vſque ad illud tempus poſſit ipſum retinere; cum teſtator ſolum voluerit, ne extra familiam trãſeat, & non tranſit, dum delinquens poſſidet. Lata vero ſententia declaratoria retrotrahitur dominium à die commiſſi criminis, & transfertur cum bonorum fructibus &c.

285 Denique pro confirmatione prædictorum circa fideicommiſsum, reſpondendum aliquibus obiectionibus, quę fieri ſolent. Primo obijcitur, quod nequeat teſtator impedire, quin ſit locus diſpoſitioni legum, l. nemo poteſt ff. de legat. 1. ſed ſi patrato delicto impediat, ne bona confiſcationi ſubiaciant, impedit legis diſpoſitionem, quæ bona delinquentis fiſco ap-
286 plicat, ergo, etiam. Reſpondetur, non poſse impedire teſtatorem quin ſit locus diſpoſitioni legum. Negatur tamen impedire, eo quod ante commiſsum delictum in ſuo teſtamento ordinet, vt ſi de facto delictum perpetretur, bona illa delinquẽtis ad alterum veniant. Nam lex tantum ſtatuit, vt bona delinquentis, quę eius ſunt, quando committit delictum, ad Fiſcum tranſeant: Sed illa bona iam deſinunt eſse delinquentis ex ordinatione teſtatoris, cum ipſe delictum perpetrat, ergo Merito ex vi eiuſdem ordinationis ſucceſsori & non fiſco applicantur. Docent Antoni Gomez l. 40. Tauri nu. 91. Molin. Ieſuita, to. 3. diſp. 656. n. vlt. Farinac. dict. q. 25. nu. 23. Sanch. dict. cap. 18. à n. 25. & alij.

287 Secundo obijcitur, quod huiuſmodi diſpoſitio teſtatoris videatur eſse in præiudicium fiſci, & propterea nulla, argum. textus in l. filiusfamilias 117. §. diui el. 2. ff. de leg. vbi Ripa n. 52. Reſpondetur negando eſse illa diſpoſitionem in fiſci præiudicium, cum hoc eſse nequeat, vbi non tollitur inquiſitum, nec dicendum eſse in præiudicium fiſci eam teſtatoris diſpoſitionem, qua ceſsante, ille erat acquiſiturus ius ex delicto; alias in quouis fidei cõmiſso

titulo maioratus inſtitut(ſ)ab ipſo, & ali-
quis ex poſſeſſoribus crimen læſæ Maie-
ſtatis humanæ perpetrat? Grauiſſimi Do-
ctores tuentur ea bona ad Regis Coronã
deuoluenda eſſe, & in perpetuum publi-
canda. ita Molina lib. 4. de primogen.
cap. vltim. num. 40. & 46. cum ſeqq. noſter
Molin. tom. 3. diſput. 660. num. 1. Vaſquez
1. 2. diſput. 168. cap. 4. num. 28. & Sanch.
dict. cap 18. num. 37. Ducuntur, quia hæc
tacita conditio donatis à Rege videtur
ineſſe, vt ſi aliquis illorum poſſeſſor Re-
gem offenderit, ſtatim ad Coronam de-
uoluantur.
298 Confirmatur à ſimili ex feudo, cuius
Dominum ſi feudatarius offenderit, ex-
cluſis agnatis ad ipſum Dominum reuer-
titur, quia ſub hac conditione funda-
tur. cap. 1. §. ſi Vaſſallus, ſi de feudo
fuerit controuer. domin. & agnat. & cap.
1. §. denique, quæ fuit prima cauſa bene-
ficij amitt. & quidem ſic expedit vti ra-
tioni conſonum ob ingratitudinem do-
natarii aduerſus donantem. cap. ſi prop-
ter extra de donationibus l. fin. C. de re-
uocand. donat. & ibi Gloſſa. Compro-
bat multa adducens ex legibus Caſtel-
læ, & Luſitaniæ, Caſtrus Palaus dict.
punct. 6. num. 10 videas apud ipſum.
299 Nihilominus ipſe Caſtrus, cui ad-
hæreo, probabilius indicat, quod bo-
na maioratus à Rege donata ob crimen
quoduis confiſcatione dignum nequeant
in perpetuum publicari, ita abſolutè te-
net Gregor. Lopez leg. 2. verb. mandas,
quæſt. 2. titul. 2. part. 7 inclinat in idem
Anton. Gomez l. 41 Tauri, circa finem,
verſic. neque obſtant, & admittunt, vt
probabile in vtramlibet partem Molin.
iuriſconſultus loc. cit. num. 43. & Sanchez
ibidem num. 37. Oſtenditur inde, quia
in iure nullus eſt textus expreſſus hanc
confiſcationem maioratus, ſeu bonorum
ipſius à Rege donatorum perpetuam in-
300 iungens. Nec valet argumentum à ſi-
mili deſumptum ex feudo, quia in hoc
tunc ſolum eſt locus confiſcationi, cum
committitur felonia, ideſt rebellio, & of-
fenſio in dominum feudi, qui ob talem
offenſionem vindicat ſibi feudum, quam-
uis in ſequentium vocatorum præiudici-
um, vt hoc modo vindicet iniuriam ſi-
bi illatam ex conceſſione iuris. capit. 1.
§. denique, quæ fuit prima cauſa be-
nefic. amitt. &c. Sed hoc non ſic euenit
in maioratu, cum huius poſſeſſor habe-
at dominium directum, & vtile, nullo
iure in inſtituente relicto. lege plura ſi
lubet penes citatos Sanchez, & Caſtrum
Palaum.
301 Prædicta item intelliguntur de Ma-
ioratibus ex donatione Regia, aut
aliundè inſtitutis, ſine expreſſa Regis fa-
cultate. Si hanc tamen Rex conceſſerit
ad illum inſtituendum, ſub ea conditio-
ne, vt ſi aliquis ex poſſeſſoribus ſic inſti-
tuti Maioratus crimen confiſcatione di-
gnum patrauerit, eo ipſo in ſequentes non
tranſeat ſucceſſores, ſed in Fiſcum, nul-
lum dubium, quod tunc bona talis maio-
ratus à puncto commiſſi criminis fiſco ap-
plicata exiſtant; quia inſtituens maiora-
tum ſic diſpoſuit; quæ diſpoſitio legitima
eſt, & ſuſtinenda, cum bonis moribus fa-
ueat, & maioratus poſſeſſores à commit-
tendo delicto retrahat ita Gregor. Lopez
leg. 6. que la no pudieſſe, qu. 2. tit. 11. par.
6 Molin. de primogen. lib. 2. cap. 2. Noſter
Molina diſputat. 657 numer. 2. Sanchez
dict cap. 18. num. 41. Caſtrus Palaus nu.
12. & alij.
302 Hinc benè deducunt noſter Molina
ibidem, Sanchez num. 45. & Caſtrus Pa-
laus dict. num. 12. quod vtens facultate
Regia continente ſupradictam clauſulam,
nequeat inſtituere maioratum ſub hac
oppoſita conditione, vt ſi aliquis ex ſuc-
ceſſoribus tractet de crimine contra
Maieſtatem diuinam, aut humanam, vel
contra naturam hora antecedenti tran-
ſeat ad primò vocatum; quia hoc eſſet
eludere Fiſcum, & regiam facultatem.
303 E contra verò ſi in facultate regia o-
mittatur clauſula illa de applicando ma-
ioratum Fiſco propter crimina ſupradicta
certum prorſus eſt, quod non debeat Fi-
ſco applicari, ſed ad ſucceſſores tranſire.
ita Anton. Gomez l. 40. Tauri numer. 91.
Vterque Molina iuriſconſultus de pri-
mogen. lib. 4. cap. vltimo. numer 65. &
Theologus diſput. 657. num. 2. verſicul.
quando, Sanchez dict. cap. 18. num. 43. &
Caſtrus Palaus dict. punct. 6 numer. 13.
Probatur, quia huiuſmodi facultates ali-
quando cum illa clauſula, aliquando ſine
304 illa conceduntur. Et licet frequentius
cum illa, vno, vel altero modo fiat con-
ceſſio, non debet ſuppleri id, quod fre-
quentius accidit, ſed potius, vt omiſſum
reputandum eſt, & ad ius commune re-
dactum, l. commodiſſimè, ff. de libertis,
& poſthumis. itaque ſi facultas datur à
Rege inſtituendi Maioratum, & in ea
non apponitur clauſula, vt ob crimen
confiſcatione dignum Fiſco applicetur,
relinquitur diſpoſitioni iuris communis,
quo attento nulla eſt talis applicatio.
305 Sed quid ſi non conſtet, num maiora-
tus ex Regia facultate, an ſine ea inſtitu-
tus ſit? Simanch. de cath. Inſtit. titul. 9.
num. 275. vult. ex regia facultate inſtitu-
tionem eius exiſtere, & illam fuiſſe con-
ceſſam ſub dicto onere, vt ad Fiſcum tran-
ſeat, ſi à poſſeſſore eius delictum confi-
ſcatione dignum committatur.
306 Melius tamen defendunt Molin. lib.
4. de primogen. cap vltim. num. 70. &
copioſius lib. 2. cap. 2. à num. 18. Noſter
Molina tom. 3. diſput. 657 num. 2 in fin.
Vaſquez 1. 2. diſput. 169. num. 42. San-
chez dict cap 18. num. 53. & Caſtrus Pa-
laus dict. punct. 6. num. 14. quod fuerit

inſtitutus ſine facultate regia, ac propterea non ſubiaciat publicationi. Nam inſtitutio quæuis ex communi iure cenſenda eſt fieri, vbi de priuilegio non conſtat. Confirmatur, quia priuilegium conſiſtit in facto, quod non præſumitur, niſi probetur l. in bello, §. factæ, ff. de captiuis; tum quia maioratus ex iure communi inſtitutus vtilior eſt poſſidenti, vti ſecurior ab omni alienatione, & translatione in Fiſcum.

307 Hinc rectè deducit idem Caſtrus, num. 15. ſequentibus verbis; Ex quo, inquit, fit, vt ſi aliquis inſtituat maioratum ex facultate regia, quem poterat ex diſpoſitione iuris communis, & legibus regijs inſtituere abſque vlla facultate; vt quia in bonis liberis inſtituit, ſi habuit deſcendentes in tertia; & quinta parte ſuorum bonorum iuxta leg. 27. Tauri, & ſi habuit aſcendentes in tertia, cenſendum eſſe inſtituiſſe ex diſpoſitione iuris communis, & non ex regia facultate, ac proinde non eſſe confiſcationi ſubiectum: ſic docent Ant. Gom. l. 40. Tauri num. 91. circa finem. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 2. num. 10. Noſter Molin. tom. 3. diſp. 582. num. 2. & diſputat. 657. num. 6. Sanchez lib. 2. capit. 18. numer. 47. Vaſquez 1. 2. diſput. 169. numer. 39. fine.

308 Ratio eſt, quia quando actus ex iure communi, atque ſpeciali fieri poteſt, ſemper præſumendus eſt ex iure comuni fieri, & non ex iure ſpeciali, l. quamquam, C. de teſtament. milit. plura circa hoc apud ipſum legas.

309 Non exigua item extat controuerſia circa illud, habens ne deſcendentes, & ex facultate regia inſtituens Maioratum ex omnibus ſuis bonis, cum non poſſit ſublata facultate maioratum inſtituere, niſi in tertia, & quinta parte ſuorum bonorum, cenſeatur talis maioratus inſtitutus ex facultate Regis, ac proinde confiſcationi ſubiectus, etiam quoad illam partem in qua poterat abſque facultate inſtituere? Partem negantè tenent Noſter Molina, tom. 3. diſp. 582 n. 3. verſ. illud eſt. Gregor. Lopez l. 6. verbo, que la non pudieſſe, qu. 6. tit. 11. par. 6. & Sanchez dict. cap. 18. num. 50. Ducuntur, quia non præſumitur aliquis vti priuilegio, niſi quatenus ſibi neceſſarium eſt, aut conueniens. ſed ad confirmandum maioratum in ea parte, in qua ſecluſo priuilegio, poterat Maioratum inſtituere, non eſt neceſſariū, neque conueniens tale priuilegium, imò conuenientius eſt ex iuris diſpoſitione eſſe inſtitutum; ergo ſic iudicari debet eſſe inſtitutum. Vnde hoc probabile eſt.

310 Verum Anton. Gomez l. 40. Tauri, nu. 91. ad finem oppoſitum defendit, affirmans totum maioratum cenſendum eſſe inſtitutum ex facultate regia, quia hæc ſola omnem illam diſpoſitionem inſtituendi talem maioratum comprahendere poteſt, & cum huiuſmodi diſpoſitio in ſe appareat indiuiſibilis, non videtur poſſe concedi, vt pars aliqua facultati regiæ correſpondeat, & pars alia iuris priuilegio. ob vim huius rationis iudicat benè Caſtrus Palaus dict. punct. 6. num. 17. hoc eſſe probabilius, imò aliquando omnino certum, vide quando, & qualiter apud ipſum.

311 Supereſt aliquid dicere de confiſcatione maioratus ob crimen commiſſum ab inſtitutore eius, circa quod ſub diſtinctione breuiter ſic reſoluimus: ſi maioratus inſtituatur poſt delictum, cui eſt confiſcatio ipſo iure annexa, atque de bonis tempore delicti habitis; nequaquam extat firma eius inſtitutio, quouis modo hæc fiat, ſiue teſtamento, ſiue contractu, nec per ipſam impeditur confiſcatio, cum ſit facta de bonis fiſco obligatis. Vnde poſt declarationem delicti perit inſtitutio; & maioratus in perpetuum publicatur. Tradunt vt prorſus certum Vaſquez 1. 2. diſput. 169. num. 39. Matien. leg. 3. tit. 4. lib. 5. recopil. Gloſſ. 7. num. 2. & 3. Sanchez dict. cap. 18. num. 60. & Caſtrus Palaus punct. 7 num. 4.

312 Bona item quando non publicantur ipſo iure, ſed per ſententiam ſunt publicanda, ſi inſtitutio maioratus fiat in teſtamento, vel codicillo ex bonis habitis tempore delicti, eſt omnino certum, quod maioratus confiſcari poſſit. Si verò ex bonis poſt delictum acquiſitis, attento iure communi, inſtitutio eius nullius eſt valoris. Patet ex l. eius qui §. ſi cui, ff. de teſtamen. vbi committens delictum, cui pœna mortis; deportationis, aquæ, & ignis interdictionis, bonorum amiſſionis imponitur, priuatur facultate teſtandi. ibi Neque illud teſtamentum valet, quod antea fecit, neque id quod poſtea, facit etiam pro hac l. 15. tit. 1. par. 6. & tradit ex communi omnium ſententia Caſtrus Palaus dict. punct. 7. num. 5. qui ſic ſubiungit.

313 At ſpectato, inquit, iure noſtro regio valet inſtitutio, neque confiſcationi ſubijcitur; vt conſtat ex l. 4. Tauri, quæ eſt l. 3. tit 4. lib. 5. compil. & tradit optimè ex Tello, & alijs Molin. de primogen. lib. 4.
314 cap. vltim. num. 20. & 21. Quod ſi contractu irreuocabili inſtituatur, antequam de delicto condemnetur inſtitutor, tenet inſtitutio, neque confiſcationi ſubijcitur, quia illa bona cum non ſint Fiſco obligata, tanquam de omnino liberis diſponere poteſt, & fauet l. poſt contractum, ff. de donationib. Sanchez lib. 2. cap. 18. num. 61. Noſter Molin. tit. 3. diſp. 659. num. 1. hæc ille: apud quem vide limitationem, quam addit; nempè niſi fiat contractus in fraudem Fiſci, & alia huc aliqualiter ſpectantia; quæ omitto, nè nimis diffundar.

315 Ex primo tandem illud aliquantiſper, quod propè finem Regulæ attigi, nimi-

rum

rum quotieſcunque propter crimen inſti-
tuentis (idem dictum iam ſupra de poſſi-
dente) non confiſcatur maioratus in per-
petuum, veniunt publicandi fructus, &
commoditates eius, vita inſtituentis du-
rante. Tradunt Sanchez dict. cap. 18. nu.
68. & Souſa lib. 3. Aphor. cap. 12. num. 22.
Qui prius num. 13. de iudicaio à nobis in
fine Regulę ſic aſſeruerat.

318 Pro vltimo huius Regulę termino in-
ſeruiet id ſcitu dignum, quod adducit ip-
ſe Souſa cum alijs dict. cap. 12. num. 15. his
verbis. Quando, inquit, bona maioratus
publicantur in perpetuum, licitum eſt ſo-
lo æquari principalem domum maioratui
ſubiectam; ſecus autem ſi in perpetuum
non publicentur, niſi fiat maioratui com-
penſatio valoris domus Molin. Soc dict.
diſput. 657. num 5. & Sanchez dict. cap. 18.
num. 56. ita ille.

Peculia quæuis, & legitima filij familias ob eius hæreſim, vel aliud delictum, an & qualiter confiſcationi ſubiaceant?

REGVLA CCCCLXV.

319 TAmetſi legitima, & peculium tam
aduentitium, quam profectitium
filijſfamilias ob quoduis delictum ab eo
commiſſum iuxta probabilius placitum,
nunquam confiſcanda veniant, quidquid
alij diuerſimodè limitando dicant; ſi ta-
men crimen læſæ maieſtatis humanæ, &
diuinæ, vel etiam alicubi crimen contra
naturam ipſe perpetret, prædicta bona
publicantur, ſaltem quoad proprietatem;
ſecus quoad vſumfructum, qui ad patrē
320 ſpectat. Peculia verò caſtrenſia, vel
quaſi caſtrenſia probabile eſt publicari ob
crimen quodcunque publicatione dignū:
probabilius cenſetur oppoſitum, quod
non fiſco, ſed patri talia bona deferri de-
321 beant: Quæ doctrina extenditur ad ca-
ſum (Excipe in crimine læſæ maieſtatis
&c.) quo filius familias eſt vxoratus, &
habet filios, dummodo adhuc ſub patria
ſit poteſtate.

---

322 HOc etiam loco expedit prius ex-
plicare terminos, & primò na-
turam vniuſcuiuſque peculij pro rei præ-
ſentis indigentia oſtendere, & ſecundo
qualiter pater, ac filius in his peculijs ali-
quid iuris habeant, ſed à labore nos libe-
rat Caſtrus Palaus dict. diſput. 5. punct. 10.
num. 1. & 2. hæc ex iure, & ex communi
auctorum doctrina perſpicuè, & com-
pendioſè oſtendens audi eius verba.

323 Præmittendum, inquit, eſt, quæ ſint
& quod iuris pater, & filius in eis habeant
Peculium profectitium eſt, quod filioſa-
milias prouenit à parente viuo, vel cau-
ſa parentis principaliter donatur; colligi-
tur ex §. igitur, verſic. ſancitum eſt. Inſti-
tut per quas perſonas nobis acquirat. l.
cum oportet, in princip. iuncta gloſſa,
verbo ex illius ſubſtantia. C. de bonis, quæ
324 liberis. Aduentitium eſt, quod filio do
natur, non quidem à patre, ſed ab alijs;
neque in gratiam patris, ſed in gratiam
ipſius filij donatur. Item quod filius la-
bore ſuo, & induſtria, extra militiam ac-
quirit, eſt aduentitium. Item hæreditas
matris patre ſuperſtite, quia hoc ius ſo-
lum patriæ poteſtati defertur: Colligitur
ex ſupradicta l. cum oportet, & ex ſupra-
dicto §. igitur. ita ille de peculijs profe-
ctitio, & aduentitio, & proſequitur
ſic.

325 Caſtrenſe peculium eſt, quod filio ac-
quiritur occaſione Militiæ, vel obſequij
Principis in Palatio l. Caſtrenſe. ff. de Ca-
ſtrenſi peculio, lib. 12. Item quicquid his
acquiſitis lucratur, Caſtrenſe debet dici.
l. 1. C. de caſtren. pecul. lib. 12. Ad idem
326 eſt, quod ex beneficio Eccleſiaſtico ac-
quiritur; quod vocatur quaſi caſtrenſe. &
quod acquiritur poſt clericatum, etiam ſi
alias eſſet aduentitium, authen Præsby-
teros, C. de Epiſcop. & Clericis, quia
clerici ſunt milites ſpirituales. Item quod
327 acquiritur officio publico alicuius artis
liberalis, Iudicis, Aduocati, Cathedra-
rici, Tabellionis, Procuratoris &c. l. Ad-
uocati C. de aduocat. diuerſor. Iudic. Item
libri donati, occaſione ſtudendi has facul-
tates à quocunque donati ſint. Adde
328 quę ſolum liberalitate Principis fuerint
donata: & generaliter quoties aliquid fi-
lio donatum eſt, ea conditione, ne Pater
habeat vſumfructum, quaſi caſtrenſe di-
citur, quia caſtrenſium bonorum priuile-
gia habet. Et idem eſt, ſi donatum ſit Pa-
tre contradicente, quia non videtur æ-
quum, vt ex illo pater commodum re-
portet. l. vltim, § ſin verò pater, C. de bo-
nis, quæ liberis. ita ille, & ſubdit.

329 Eadem menſura iudicandum eſt de
vſufructu alicuius rei filio relicto; quia
tunc ad patrem non pertinet, eo quod
vſusfructus non detur alius vſusfructus,
ſicut nec ſeruitus ſeruitutis, l. 1. ff. de
vſufructu legato. Denique ſi pater in hæ-
reſim incidat, filius efficitur ſui iuris, cap.
2. § fin. de hæreticis in 6. & acquirit vſum-
fructum in bonis aduentitijs, quia
vſusfructus tunc conſolidatur cum do-
minio directo, vt dicemus. Legitima au-
330 tem eſt pars hæreditatis debita filio

Digitized by Google

mortuo parente: in his omnes doctores
conueniunt, Vide, Syluest. verb. pecu-
lium, Nauarr.cap.17.num 142. Molin.Ie
ſuit. diſput. 9. & 250. & ſequentibus, vbi
hæc optimè explicat, Leſſium lib.2.cap.
4.dub.3. hactenus Caſtrus Palaus de pri-
mo; quoad ſecundum ſequitur.
331 Filius ergo, inquit, nullum dominiũ
directum, neque vtile habet in peculio
profectitio, ſed totum penès patrem re-
ſidet; quare neque illud alienare poteſt,
neque in proprios vſus conuertere, niſi
332 iuxta patris præſcriptum. In peculio
autem aduentitio habet filius proprieta-
tem, ſed non vſumfructum, neque admi-
niſtrationem: adminiſtratio enim, & vſuſ-
fructus patri deferuntur, Quapropter pa-
tre non conſentiente, nequit filius hæc
alienare, aut de his diſponere, benè ta-
men poteſt donare cauſa mortis patre cõ-
ſentiente ex l. tam is, 25. ff. de mortis cau-
ſa donat. Teſtari tamen non poteſt, niſi ad
pias cauſas, cap. licet pater, de ſepulturis
333 in 6. In peculio autem caſtrenſi, aut
quaſi caſtrenſi habet filius proprietatem,
vſumfructum, & adminiſtrationem, ſicut
paterfamilias; ac proinde alienare ea po-
teſt donatione, & contractu, imò & te-
ſtamento, ſi pubes ſit, quia ante puber-
tatem teſtari nullus poteſt ex l. qua ætate
5. ff. qui teſtamenta facere poſſunt: Vide
Leſſium, Molin. Nauar. & Syluest. ſupra,
ita ille.
334 Dubitatur itaque habeatne locum, &
qualiter confiſcatio in prędictis bonis, ſeu
peculijs filijfamilias ob crimen aliquod ab
eo commiſſum. procedit autem dubium
de filiofamilias ſolum, nempè de filio ad-
huc ſub patris poteſtate conſtituto; non
de emancipato, & extra patriam poteſta-
tem exiſtente, qui iam ſui iuris eſt, & om-
nia eius bona, ſecundum communem om
nium ſententiam confiſcari poſſunt, ac ſi
patrem ſuperſtitem non haberet. Vnde
pro faciliori deciſione dubij; Videndum
prius quibus modis filius à patris poteſta-
te eximatur; Nouem aſſignatur, quos bre-
uiſſimè percurro.
335 Primò eximitur, ſi filius à patre eman-
cipetur, ideſt ſi coram ordinario iudice,
de communi conſenſu vtriuſque patris
ſcilicet, & filij extra patriam poteſtatem
filius conſtituatur. Inſtit. quibus modis ius
patriæ poteſt. ſoluit. §. prętereà, l. vlt. C. de
emancip. liberorum.
336 Secundò, ſi pater naturaliter decedat
è vita, & non ſuperſit alius ex aſcendenti-
bus per lineam maſculinam, cuius pote-
ſtati filius ſubeſſe poſſit; dict. inſtit. quibus
modis ius patriæ poteſt. ſoluit. §. hi verò,
qui in poteſtate. Quamquam attentis le-
gibus Caſtellę, & Luſitanię, filius ſub ſo-
lius patris poteſtate viuit; Vnde mortuo
patre, ſtatim filius ſui iuris exiſtit.
337 Tertiò, fit exemptus filius à patria
poteſtat. Si pater, vel ipſe filius morte ci-
uili moriatur, ideſt condemnatus in in-
ſulam deportetur, cum amiſſione omniũ
bonorum. dict. Inſtit. quibus modis ius
patriæ poteſtat. ſoluit. §. cum autem, &
ſequent. & habetur l. 2. & 3. tit. 18. par. 4.
338 Quartò, ſi pater ſcienter nuptias in-
ceſtas contrahat. nam tunc filij prioris ma
trimonij à patria poteſtate eximuntur. Au
thent. inceſtam, C. de inceſtis nuptijs, §.
1. & l. 6. tit. 18. par. 4. Exemptio tamen iſta
habet locum, ſi talis inceſtæ nuptiæ fue-
rint copula carnali conſumatæ. ita cum
Couarruuia in Epitom. decret. 1. par. cap. 6
§. 8. num. 20. Caſtrus Palaus dict. punct. 10.
num 4.
339 Quintò fit extra patriam poteſtatem
filius, eo ipſo, quod pater incidat in cri-
men hæreſis cap. 2. §. vlt. de hęret. in 6. At-
que idem erit, ſi filius ipſe hoc delictum
perpetrauerit, argument. textus in §. cum
autem is, verſ. pari ratione. Inſtit. qui-
bus modis ius patriæ poteſt. ſoluat.
340 Sextò, vbi filius in Epiſcopum eligi-
tur, ſtatim eximitur à patria poteſtate. Au
thent Sed Epiſcopalis dignitas, C. de Epi
ſcop. & cleric. cap. per venerabilem, qui
filij ſint legitimi, & non requiritur, vt
præcedat conſecratio, ſufficit ſi à Papa
ſit electus, quod patet ex iuribus citatis;
idem erit, vbi in Cardinalem eligitur, vt
docent Couarruuias cap. quia nos, num.
5. de teſtament. & eum ſequens Caſtrus
Palaus dict. num. 4.
341 Septimò, ſi pater, aut filius in Reli-
gione profeſſionem emittat, à patria po-
teſtate filius egreditur, ſecundum gloſ-
ſam ab omnibus approbatam in l. ſi ex ca-
ſa, §. Papinian. ff. de minoribus, & tradit
Couarruuias alios referens cap. 2. de te-
ſtamen. num. 8. 2. edit. cui adhæret. Caſtrus
Palaus ibidem.
342 Octauò, ſi filius in patritium, ideſt
in Regis conſiliarium eligatur, à patria
poteſtate per electionem eximitur, au-
thent. conſtituit, quæ de dignitate, in
princip. authentic. ſed Epiſcopalis digni-
tas, C. de Epiſcop. & cleric, Per alias au-
tem dignitates, Prætoris ſcilicet, præfe-
cti, & ſimilium, quæ connumerantur l.
vltim. C. de decurionibus, lib. 10. & l. 7. &
ſeq. tit. 18. par. 4. à patria poteſtate filius
non egreditur, quouſque illarum admi-
niſtrationem ſubeat. His eiſdem verbis
benè adducit ibidem Caſtrus Palaus.
343 Nonò, in regnis Caſtellæ, & Luſita-
nię filius emancipatus extitit, & manet
ſui iuris, eo ipſo quod matrimonium cõ-
trahit, quamuis inuitis, aut inſcijs pa-
rentibus, id faciat. Habetur expreſsè l.
47 & 48. Tauri, quæ eſt lex 8. & 9. tit. 1.
lib. 5. recopilat. & Luſitan. ordinat. lib. 1. tit.
67. §. 4. & lib. 4. tit. 78. §. 2.
344 Denique ratione ętatis, quamuis ſit
ſenex non egreditur filius à patria pote-
ſtate, cum nullibi in iure id cautum re-
periatur, iuxta Gloſſam communiter re-
cep-

ceptam l. fin. §. pupillus verbo pupillus. ff. de verbor. obligat. & docent Anton. Gomez. l. 47. Tauri, num. 1. Matienz. lib. 5. recopil. tit 1. l. 8. gloſſ. 1. num. 2. & alij. Si-
345 militer ratione clericatus, etiam ſacerdotalis non eximitur filius à patria poteſtate, vt eſt textus, & ibi Abbas, in cap. conſtitutus, de in integrum reſtitut. & in cap. ſi annum de iudic. in 6. & in authen. præsbyteros. C. de epiſcop. & cleric. & aſſerunt Bernard. Diaz. pract cap 132. num. 6. propè finem. Sanchez lib. 2. in decal. ca. 15. num. 1. & Molin. Ieſuita tract. 2. diſput. 229. verſ. ſextus. His ſic præmiſſis.

346 Reſoluendum iam dubium, ſumpta initio à clarioribus, & magis certis. Primò perſpicuum, valdè, & omnino certum eſt, quod nullo modo legitima confiſcari poſſit ob quoduis delictum à filio familias commiſſum. Eſt communis omnium ſententia, quam probat efficax ratio; quia confiſcatio ſolum comprehendit bona propria delinquentis, quouſquè è vita pater decedat l. ſuis, de liberis, & poſtumis.

347 Sed objiciet aliquis, tametſi filiusfamilias, viuo patre non habeat legitimam, quæ actu confiſcationi ſubijciatur; habere tamen ius, vt ei. poſt mortem patris legitima conſignetur. ergo hoc ius confiſcari poterit, & ratione illius mortuo patre fiſcus publicabit legitimam. Sed
348 facilè obiectio ſoluitur, quia hoc ius perſonale eſt. & nullo modo ad heredes extraneos tranſmiſſibile, l. 1. §. in nouiſſimo. C. de cadncis tollendis. Bart. in l. & poſtquam, in. vltim. oppoſit. ff. de acquirendæ hæreditate. Confirmatur, quia confiſcatio non extenditur ad futura, & conditionalia, l. ſi mandauero tibi. §. 1. ſi cuius bona. ff. mandati. Docent Gigas tract. de crimine leſę maieſtatis lib. 2. tit. de pœnis committent, id crimen, quæſt. 9. & 18. num. 1. Farinac tom. 1. quæſt. 24. num. 19. Vaſquez. 1. 2. diſput. 169. cap. 2. num. 16. Sanch. dict. cap. 15. num. 19. & alij.

349 Parimodo idem benè affirmant Sanc. ibidem num. 22. Bonacina diſput. 3. de cõtractib. quæſt. 8. punct. vltim. §. 1. num. 18. ſine de alimentis filio debitis, quod iſta ob nullum crimen ab ipſo commiſſum confiſcari poſſint, quia ſunt bona futura filij, & non præſentia, & quia ius alimentorũ eſt perſonale, ergo cõfiſcari nequit.

350 Caſu autem quo pater aſſignaſſet legitimam filio, & tradidiſſet, venit ne publicanda ob crimen à filio perpetratum? Negat Baiardus additionibus ad Clari, lib. 5. quæſt. 78. num. 48. nulla adducta ratione. Affirmant verò Sanchez, & Bonacina vbi ſupra, eo quod per illam aſſignationem, & traditionem filius maneat iam
351 dominus legitimæ. Approbat, & meritò, vt verum hanc partem affirmantem; Caſtrus Palans dict. punct. 10. num. 5. ſi filius ſimul cum traditione legitimæ à pa-
352 tria poteſtate egrediatur. Secus ſi adhuc ſub patria poteſtate remaneat, cum tunc legitima illa reputari debeat, quaſi Caſtrenſe peculium, vel aduentitium; de quo decidendum, vt infra.

353 Quid de peculio profectitio? parimodo aſſerendum non poſſe confiſcari ob crimen à filio familias patratum: Conſtat ex l. cum oportet, C. de bonis quæ liberis, l. filius, 3. C. de bonis proſcrip. l. certum, C. familiæ erciſcendæ. Tradunt vt omnino certum Clarus pract quæſt. 78. verſic. præterea quero. Ruin. conſil. 24. num. 5. Ant. Gomez tom. 2. variar. reſolut. tit. de ſeruitut. cap. 15. num. 16. Farinac. tom 1. quæſt. 25. num. 3. Sanchez dict. cap. 15. num. 17. & alij communiter. Manifeſta ratione oſtenditur, quia iſtud peculium non eſt filij, ſed patris, tam quoad proprietatem, quam quoad vſumfructum, l. ſi plures §. in arrogato ff de vulgar. & pupill. ergo nequit confiſcari ob delictum à filio commiſſum: nam quamuis aliquando propter delictũ patris publicentur bona filij, vt videbimus cap. ſequenti; ſed non è contra.

354 Prædicta autem doctrina eſt etiam vera, tametſi pater tradiderit fillo bonorũ peculij profectitij adminiſtrationem, quia vt cum Farinac. citato benè notat Caſtrus Palans dict. num. 6. non propterea cenſetur data ei poteſtas alienandi, ſiue contractu, ſiue delicto, ſecundum textum in l. creditor. §. Lucius. ff. mandati; & in l. ſi conuenire, ff. de pactis dotalibus.

355 Dein dubium grauius extat circa peculium aduentitium, an in confiſcatione bonorum facta filiofamilias comprahendatur, vſufructu patri reſeruato? Comprahendi volunt nonnulli; Paulus Pariſ. conſil. 157. lib. 4. Caldas l. ſi curatorem, verbo læſis num. 12. verſic. ſed in oppoſitum. C. de in integrum reſtitut. Bonacina diſput. 3. de contractibus, quæſt. 8. punct. vltim. §. 1. num. 18. & alij relati a Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 9. num. 75. Du-
356 cuntur inde; quia huius peculij aduentitij proprietas filij, eſt non parentis, ergo cõfiſcatis bonis filii, iſta proprietas publicabitur iuxta textum in l. ſi poſtulauerit, §. iubet lex ff ad legem Iuliam de adulteriis. ibi: Iubet lex eos homines, de quibus quæſtio, ita habita eſt, publicos eſſe, proinde in communi partem publicamus, in proprio. cuius vſus fructus alienus eſt; nudam proprietatem, vide plura in confirmationem penes citatos auctores.

357 Sententia tamen oppoſita eſt magis certa, & communior; quod propter delictum filij familias bona peculij aduentitii non publicentur vllo modo, quoad proprietatem; Docent Roland. conſil. 56. num. 10. Anton. Gomez tom 2. variar. cap. 15. num. 14. Menoch. loc. cit. num. 65. & 66. Farin. tom. 1. quæſt. 24. nu. 5. Sanchez dict. cap. 15. num. 9. Iulius Clarus lib. 5. recept. quæſt. 78. num. 12. Bernard. Diaz practica. 132. num. 6. & alij ab ipſis relati. Proba-

Digitized by Google

tur efficaciter, quia tametſi filius ſit verus Dominus proprietatis bonorum aduentitiorum; nequit tamen eam alienare, niſi conſentiente patre ob reuerentiam huic debitam. & ne ipſe pater ratione talis alienationis inquietitudinem, vel detrimentum aliquod ab extraneo proprietario ſubeat in vſufructu ſibi debito; ſed vbi alienatio prohibita eſt alicui ob alterius fauorem, prohibitus non poteſt alienare per delictum iuxta text. in l. Imperator. ff. de fideicommiſſis, libert. & ergo &c.

358 Prædictam autem doctrinam limitant aliqui, vt tantum habeat locum in peculio aduentitio, quod à patre adminiſtratur: ſecùs in illo, cuius liberam adminiſtrationem pater filio cóceſſit de hoc enim affirmant, quod proprietas publicetur, vſufructu patri reſeruato. Deduci videtur ex l. cum, & fil. j, C. qui bonis cedere poſſunt. vbi filiusfamilias poteſt cedere bonis aduentitijs, quæ ex voluntate patris poſſidet, ac de illis liberè diſponere ergo poteſt per delictum alienare: maximè cum nullum ius patri auferatur, quandoquidem eo volente fit talis alienatio ita Bart. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus, num. 13. ff. de damno infecto, Pariſ conſil. 157. num. 15. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 9. num. 77. & alij.

159 Hęc tamen limitatio meritò reijcitur ob rationem deſumptam ex l. 3. C. de bonis damnat. quia ſtatim, atque filius crimen confiſcatione dignum patrauit, amittit in bonis priuilegia ſibi conceſſa, & pater tãquam ſua occupat, ergo ex facultate alienandi non deducitur publicatio per delictum filij in peculio bonorum aduentitiorum. ita Abbas conſil. 66. num. 5. vol. 2. Baiard. ad Clarum, quæſt. 78. num. 55. lib. 5. Bernard. Diaz, & Ant. Gomez, vbi ſupra. Sanchez dict. cap. 15. num. 11. & Caſtrus Palaus dict. punct. 10. num. 13. Atque vt magis probabilis hæc à nobis ſit deciſa.

360 Verum, ex omnium ferè doctorum mente certum decidimus, quod bona aduentitia filij familias publicentur ob crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ, ac in aliquibus locis ob crimen contra naturam ab eo commiſſum, ita Simanchas loquens de hæreſi, cathol. inſtit. tit. 9. num. 16. Ludouic. Gomez §. actiones autem, nu. 3. Inſtit. de actionibus. Vaſquez 1. 2. diſp. 169. cap. 1. num. 2. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæſt. 8. Farinac. tom. 1. prax. qu. 24. num. 9. & de hæreſi quæſt. 190. § 1. nu. 14. & Caſtrus Palaus dict. punct. 10. num. 16. Quidquid in contrarium dicat Gigas de crimin. læſæ maieſt. lib. 2. quęſt. 11. (videtur ei adherere Sanchez loquens de peculio Caſtrenſi, de quo infra) oſtenditur firmiſſima ratione; quia illis criminibus patria poteſtas tollitur. §. cum autem, is. Inſtit. quibus modis ius patr. poteſt. ſoluit ibi pari ratione, ſi quis in poteſtate parentis ſit, in Inſulam deportatus fuerit, eſſe in poteſtate parentis, &c.

361 Confirmatur ex l. quiſquis C. ad legem Iuliam, vbi cuiuis tale delictum perpetranti infligitur pœna confiſcationis bonorum ſuorum. At ſub particula illa, quiſquis, quia valdè generalis eſt, intelliguntur omnes, ſiue ſint ſui iuris, ſiue alieni argumen. l. ſi plures. verſ. ſicuti hæc verba quiſquis, ff. de legat. 3. & ſub particula *ſuorum*, compræhenduntur bona, quæ delinquens habet, eo modo quo habet: ergo cum filiusfamilias habeat bona peculij aduentitij, quoad proprietatem; ſola hæc publicabitur patrato per eum crimine hæreſis &c.

362 Hanc autem publicationem aliqui graues auctores ex citatis, præcipuè Simanc. Vaſq. & Azor. loquentes de hæreſi extendunt ad vſumfructum patri debitum. ducuntur ea ratione, quia filius propter hæreſis crimen (videtur idem eſſe de alijs delictis, quæ maximum, vel dimidiam capitis diminutionem habent) à patria poteſtate egreditur. Inſtit. Quibus modis ius patriæ poteſt. ſoluit. §. cum autem is, & §. pœna ſeuus; ſed vſusfructus in bonis aduentitijs eſt proprius patris ſolius ob patriam poteſtatem, ergo hac dempta nõ pertinebit ad illum, ex l. ſi ex cauſa. §. Papinian. ff. de minoribus: proinde conſolidabitur cum proprietate, & iſta confiſcata, confiſcabitur vſusfructus.

363 Caſtrus verò Palaus dict. punct. 10. nu. 18. cum alijs auctoribus meritò hoc non admittit ſequentibus verbis: Cæterum, inquit, hæc extentio mihi non probatur. Fateor namque filium non ſolum facta declaratione criminis, ſed à puncto delicti commiſſi egredi à patris poteſtate argum. textus in §. cum autem is, verſic. pari ratione, Inſtit. Quibus modis ius patriæ poteſt. ſoluit. ſicut enim à puncto, quo pater hæc crimina committit, filius à patria poteſtate egreditur, ita debet egredi à puncto quo ipſe ea committit, vt bene dicit Molin. Ieſuita, de iuſtit. diſput. 9. verſ.

364 ab hac Regula: Sed hoc non præſtat, vt pater vſumfructum ſibi debitum in bonis acquiſitus à filio ante delictum, & toto eo tempore, quo ſub eius poteſtate erat amittat. Factum enim filij præiudicare non poteſt iuri patris acquiſito. Neque ius percipiendi vſumfructum annexum eſt patriæ poteſtati, quoad conſeruari; iſto quoad primam acquiſitionem à patria poteſtate pendeat, vt rectè pluribus relatis docet Molina ſupra, & diſput. 140. verſic. hoc tamen fundamento: conſentit ijs Acceuedo lib. 8. recopil. tit. 3. l. 1. num. 12. Octauia. deciſ. Pedemon. 94. à num. 9 Sanchez lib. 2. cap. 15. num. 11. hæc ille, quæ omnino approbo.

365 Supereſt videndum de bonis peculij caſtrenſis, vel quaſi caſtrenſis, an ob delictum filij ſubiaciant confiſcationi, aut patri ſint deferenda? Multi tenent, & qui-

quidem probabiliter ſubiacere cõfiſcatio-
ni. ita Ant. Gomez variar. reſol. tit. de ſer-
uit. cap. 15. num. 15. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 7
quæſt. 8. Vaſquez 1-2. diſp. 169. cap. 1. nu. 9.
Gigas tract. de crim. lęſæ Maieſt. lib. 2. tit.
de pænis, quæſt. 12. Simanch. de Cathol. in-
ſtit. tit. 9. num. 13. Bonac. diſp. 3. de contract.
qu. 8. punct. vlt. num. 18. & alij. Ratio eſt,
366 quia in huiuſmodi bonis filius habet ple-
num, & perfectum dominium circa pro-
prietatem, ac etiam circa vſumfructum,
liberamque illorum adminiſtrationem, &
diſpoſitionem, ac ſi eſſet paterfamilias, pa-
tet ex l. 2. C. ad Macedon. l. cum oportet
verſic. exceptis, C. de bonis, quæ liberis, l.
miles 1. ff. de Caſtrenſi peculio, ergo ſi de-
linquat, poterit illa amittere, cum deli-
ctum committens publicatione dignum
tacitè alienare cenſeatur.
367 Nec facit contra dicta l. 3. C. de bonis
proſcript. licet enim in ea diſponatur vt bo
na caſtrenſia à patre non debeant auferri,
atque ideo ſic diſpoſitum, quia tempore
illius legis talia bona patris erant, ſolaque
diſpoſitio de illis filio fauore militiæ con-
cedebatur, quod ſi non diſponeret, patri
erant deferenda tanquam propria ipſius,
Attento tamen iure hodierno, bona pe-
culij caſtrenſis ſunt patris, ſed filij, & pa-
ter non iure proprio, ſed iure hęreditario
in illis ſuccedit. Authent. de hæredibus ab
inteſt. venientibus, collat. 9. §. ſic igitur de-
functus, & Authent. defuncto C. ad Ter-
tullian. & l. 3. C. de bonis, quæ liberis, &
alijs. Vnde ceſſare debet diſpoſitio illius
legis quandoquidem finis illius ceſſat.
368 Oppoſita tamen ſententia eſt probabi-
lior, nempè talia bona caſtrenſia non fiſco
ſed patri competere. ita Clarus lib. 5. q. 78.
verſic. Quæro etiam. Couarruu. lib. 2. va-
riar. reſolut. cap. 8. num. 7. Menoch. de re-
cuper. poſſeſſ. remed. 9. num. 69. & 70. Fari-
nac. tom. 1. quæſt. 24. num. 11. Sanchez dict.
cap. 15. n. 4. & plures ab eis relati.
369 Probatio efficax ſumitur ex dicta l. 3. C.
de bonis proſcript. in qua patri, cuius fi-
lius eſt deportatus, conceduntur omnia
bona caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia, ibi, ſi
filius, inquit, tuus, cum eſſet in tua po-
teſtate, in inſulam deportari meruit: pe-
culium eius nec quod in caſtris acquiſiuit,
vel quod ei militaturo donaſti, auferri tibi
370 debet. Sed lex iſta per nullam aliam fuit
abrogata; cum eius abrogatio tantùm ſe
extendat ad hoc, quod filiusfamilias non
habeat adminiſtrationem, & diſpoſitionẽ
bonorum caſtrenſium, neque hæredem in
illis, ſi ab inteſtato decedat: Ex quorum
abrogatione nequaquam ſequitur, dictam
l. 3. fuiſſe abrogatam; nam ſtare optimè po-
teſt filiũ habere hæredẽ, & ſucceſſorẽ poſſeq;
adminiſtrare bona caſtrenſia, & nihilomi-
nus ſi delinquat, ea patri deferri in prærо-
gatiuam patriæ poteſtatis, & in illius ſola-
tium. Vide plura penes Caſtrum Palaum
dict. punct. 10. num. 20. & 21. pro confirma-
tione, & ſolutione rationum in contrariũ.
371 Qui n. 22. ſic benè addit. Ampliatur,
inquit hæc doctrina, vt procedat in caſu
quo filius condemnatus filios habeat, quia
hoc non obſtat, quo minus patri peculium
ſibi debitum deferatur; Sic relato Salice-
to, Alexand. & Peregrino tradit Sanchez
372 lib. 2. cap. 15. num. 5. At hoc intelligen-
dum eſt in caſu, quo filius condemnatus
ſub patria eſſet poteſtate: ſiquidem in il-
lius pręrogatiuam, & ſolatium bona filij
condemnati patri deferuntur, vt tradit
Couar. lib. 2. variar. cap. 8. num. 7. Iul. Cla-
rus lib. 5. quæſt. 78. verſ. Quæro etiam ad fi-
nem. Farinac. q. 24. n. 13. circa finem. Quod
373 tamen in Regno Caſtellæ, & Luſitaniæ
fieri non poteſt, cum eo ipſo, quo filius
vxorem ducat, patriam poteſtatem egre-
ditur, vt habetur lib. 1. Luſitanarum ordi-
nationum tit. 67. §. 4. & lib. 4. tit. 78. §. 2. &
leg. 47 & 48 Tauri, quę ſunt 8. & 9. tit. 1. lib.
5. recopil. & tanquam à patria poteſtate
egreſſus, & ſui iuris omnia bona fiſco, &
non filijs, neque parentibus debentur. hæc
ille.
374 Dubitatur tandem an ob crimen læſæ
Maieſtatis diuinæ, & humanę, ac ſodomi-
ticum à filio familias perpetratum bona
Caſtrenſia publicentur? Partem negantem
tenet Sanchez dict. cap. 15. num. ducitur
indè quia nihil ſpeciale videtur eſſe de his
criminibus diſpoſitum, ergo &c.
375 Pars tamen affirmans eſt communis, &
certa, quam tuentur Repert. Inquiſit. verb.
cõfiſcatio verſ. item propter hæreſim Vm-
bert. locat. poſt Iudiciale inquiſit. qu. 18.
verſ. ſed vt nihil remaneat. Gigas de crim.
lęſæ Maieſtatis, lib. 2. tit. de pænis q. 12. in
fine Farinac. cum pluribus relatis tomo 1.
q. 24. num. 14. et de hęreſi, quęſt. 190. §. 1.
num. 17. ac Caſtrus Palaus dict. punct. 10.
nu. 25. Oſtenditur efficaciter ex l. quiſquis,
§. filij verò C. ad leg. Iuliam Maieſt. in qua
filio familias infligitur pæna iſta amiſſionis
ſuorum bonorum ſed ſi ob crimen hæreſis,
vel læſę Maieſtatis humanæ, ac ſodomiæ
bona caſtrenſia non publicantur dicto fi-
lio, nulla ſunt bona, quę ei publicari poſ-
ſint, cum nulla alia habeat magis propria,
proindè dicta lex reſpectu filij familias va-
376 na eſſet, et vnutilis. Confirmatur, quia
lex condemnat filium in amiſſione ſuorum
bonorum, et non diſtinguit, an ſint ſua
ex iure communi, an ex iure ſpeciali, ergo
Omnia comprehendit, de confiſcatione
peculiorum filij ob crimen à patre com-
miſſum dicetur cap. ſequenti. Atque his
Regula terminatur.

ToP-

Propter crimen hæreſis, aut aliud ab vxore commiſſum, an bona eius publicanda veniant? & quanam?

REGVLA CCCCLXVI.

377 SI poſt mortem viri bona vxoris viduę ob crimen hęreſis, vel aliud ab
ea perpetratum publicentur, ſub hac pu-
blicatione comprehenduntur dos, para-
pherualia, et alia, quæ illo viuente tem-
378 pore matrimonij acquiſiuit. Conſtante
autem matrimonio ſi vxor delinquat, non
confiſcatur eius dos, attento iure commu-
ni (Excipe quinque caſus indicandos) at
ſpectato iure Caſtellę bona, dotis confiſca-
ri poſſunt: nunquam tamen extenditur
confiſcatio vltra id, quod vxoris eſt pro-
379 prium. Caſu item quo publicatur dos,
probabile eſt non publicari eius vſumfru-
ctum, probabilius oppoſitum cenſetur. Si
380 pręcedat tandem pactum inter virum,
et vxorem, vt committente aliquo illo-
rum delictum confiſcatione dignum, tran-
ſeant bona illius ad alium, probabiliter de-
fenditur eſſe locum confiſcationi; maiori
tamen cum probabilitate id negant.

381 DOctrina huius Regulę breuiſſimè explicabitur, cum multa circa
eam ſint omnino certa, pauca verò con-
trouerſa. Primò certum eſt, ſi viro mor-
tuo, in hæreſim vxor vidua incidat, aut
aliud delictum confiſcatione dignum com-
mittat, ac proindè eius bona publicentur
extendi hanc publicationem ad dotem, ad
paraphernalia, videlicet bona extra dotē,
vt arras, ſponſalitiam largitatem, quan-
do ea eſt vxoris, & ad alia omnia, quæ con-
ſtante matrimonio acquiſiuit. Nam fiſcus
publicationem exequens, nihil omittit eo-
382 rum, quæ ſunt delinquentis. Tacit pro
hoc text in l ſi conſtante §. final. ff. ſoluto
matrimonio, & ibi notant Bart. Bald. Paul.
Imola, quos citat Ant. Gomez l.78. Tauri;
num.5. Traduntque Iul. Clar. quæſt 78. ver-
ſic. Quero ſi bona. Sanch. lib.2. cap.17. nu.
25. Bonac. diſp.3. de contract q.8. punc. vlt.
§.1. num. 17. & Farinac. referens plures to-
mo 1. prax. crimin. quæſt. 25. n. 112.
383 Eſt item certum ſecundum ius com-
mune, ſi vxor conſtante matrimonio cri-
men hæreſis, vel aliud confiſcatione dignū
perpetret, quamuis publicentur vniuerſa
eius bona, ſicuti meritò publicanda ſunt,
non poſſe tamen confiſcari dotem ipſius.
Ita Auctores num. pręcedenti relati qui-
bus additur Caſtrus Palaus punt. 18 num. 2.
Patet ex l. quinque legibus, ff. de bonis dā-
nati vbi expreſſe diſponitur, nè fiat cōſtan
te matrimonio confiſcatio dotis, maximè
cùm huius eo tempore Dominus vir dica-
tur l. dote ancillam C. de iure dotium &c.

384 Excipit tamen Imperator in ea l. quin-
que caſus ſeu quinque crimina grauiſſima,
in quibus locum habet ſemper publicatio
dotis, nempe in criminibus lęſæ Maieſta-
tis, vis publicæ, patricidij, veneficij, &
Sicarij, quia ſic ſtatuitur in dicta l. Quam-
385 uis autem in ipſa non fiat expreſſe men-
tio de crimine hæreſis, concordant tamen
omnes doctores quod ad eam extendatur
diſpoſitio huius legis quinque legibus, cū
ſub crimen læſæ Maieſtatis ſit comprehen-
ſa. Quare in ſpeciè propter hæreſim vxo-
ris publicari eius dotem, ſicut & reliqua
bona, defendunt benè Ant. Gomez. l. 78.
Tauri n.1. Farinac. de hęreſi, quęſt 190 nu.
54. Ioann Rojas tract de hæreſi, par. 2. aſ-
ſert. 40. num. 323. & 325 & Sanchez pluri-
bus relatis ibidem num. 26.
386 Præterea certum habetur, ſpectato iu-
re regio Caſtellæ, ſi conſtante matrimo-
nio vxor delinquat, etiam extra illa quin-
que delicta enormiſſima, partem dotis.
vel totam dotem confiſcationi ſubiacere.
Patet ex l.78. Tauri, quæ eſt lex 11. tit 9.
lib. 5. recopil. ibi la Mujer durante el ma-
trimonio por el delicto puede perder en
parte, ò en todo ſus bienes dotales, ò de
ganancia, ó de otra qualquiera calidad
387 que ſean. Et non requiritur, vt delictum
ſit confiſcatione dignum, ad hoc vt poſſit
vxor partem dòtis, aut totam dotem amit-
tere. Quod docent Matienzo ſuprad. l. 11.
gloſſ. 1. nu. 2. Azeuedo ibid. n. 5. & Sanchez
lib. 2. cap. 17. num. 29. Oſtenditur indè, quia
in textu dictæ legis nulla ſit mentio confi-
ſcationis, & quia ibi dicitur, poſſe partem
dotis amitti, quod non quadrat confiſca-
tioni, quæ totum comprehendit, & quia
loquutio eſt generalis de delicto. Quare
ex quocunque crimine vxor condemne-
tur, in bonis dotalibus poterit fieri exe-
quutio condemnationis.
388 Tandem certum eſt, quoties dos, vel
pars dotis publicari poteſt, publicationem
non extendi vltra id, quod proprium eſt
vxoris: Ex quo ſit infert Caſtrus Palaus
dict punct. 13. n. 4. Quare, inquit, ſi dotem
habet obligatam marito, vel alteri reddi
ſoluto matrimonio; fiſcus non poterit v-
ſurpare dotem in perpetuum; ſed ad ſum-
mum pro tempore, quo vxor frui dote
debebat, & illo tranſacto debet redire ad
ſubſtitutum, habetur expreſſe l. ſi dotem
C. de iure dotium quem textum reputat
vnicum & ſingularem Baldus ibi 2. lectura
& plures doctores, quos refert & ſequitur
Ant. Gomez l.78. Tauri in fine, Matienzo
gloſſa 2. num. 2. Azeuedo num. 6. Sanchez
nu. 33. hæc ille cum atteſtatione grauium
doctorum. [illegible]
389 Dein occurrunt duo diſcutienda, ali-
quantulum controuerſa: Primum, an quā-
do ob delictum vxoris dotei confiſcatur,
debeat extendi confiſcatio non ſolum ad
proprietatem, ſed etiam ad vſumfructum?
Intelligitur pręſens dubium caſu, quo ob
deli-

Digitized by Google

delictum non infligitur vxori pæna mortis ſed alia extraordinaria, quia tunc vxoris dos, dum viuit, videtur quoad vſumfructum ad virũ pertinere, pro oneribus matrimonij ſuſtinendis, l. dotis fructus, ff. de iure dotium, & l. pro oneribus, C. eod. tit. ſed ad fiſcum non ſpectant bona, quę alienato ſunt à delinquente ergo non poteſt ad eum ſpectare vſumfructus dotis.

390 Confirmatur, quia propter crimen vxoris; non debet vir innocens puniri, quòd eueniret ſi vſufructu dotis priuaretur; quin etiam ex alia parte aſtrictus eſſet obligationes alendi vxorem, ergo nequaquam extenditur publicatio ad vſumfructum dotis conſtante matrimonio. Ita licet dubitanter Palaz. rubr. in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxorem fol. 46. § 66. col. 4. Ioan. Lupus eadem rubr. §. 66. num. 23. & Bonacina dicit eſſe probabile diſp. 3. de contract. qu. 8. punct. vlt. §. 1. n. 17. quam probabilitatem admitto.

391 Cæterum cum pluribus melioris notæ auctoribus iudico verius, & probabilius oppoſitum, nempè confiſcari dotem etiam quoad vſumfructum. Oſtenditur primò ratione fundata in iure, quia lex, vel diſpoſitio referens ſe ad aliqua bona, intelligenda eſt de proprietate, & ſimul de vſufructu eorum, iuxta text. in l. reſtituere, ff. de verbor. ſignific. in l. in condemnatione, ff. de regul. iur. & in l. videamus, §. in Fabiana ff. de vſuris, ſed lex Regni Caſtellæ diſponit, vt ob quoduis delictum vxoris dos, vel pars eius confiſcari poſſit, & iuxta diſpoſitionẽ iuris ob quinque illa delicta venit in totũ confiſcanda; ergo intelligi debet ſimul de proprietate, & vſufructu.

392 Oſtenditur item, quia iſta eſt alienatio non ex contractu, ſed ex delicto, quæ vocatur alienatio neceſſaria, & per legem inducta; ergo poterit maritus in ea pręiudicari, argument. textus in l. alienationis, ff. familię erciſcundæ. Ita Ant. Gomez. l. 78. Tauri, num. 6 Matienzo, l. 11. tit. 9. lib. 5. recopil. gloſſ. 1. num. 4. Azeuedo ibi, num. 5. Ioan. Rojas ſingul. 127. Zanch. tract. de hæret. cap. 25. num. 4. fine Lælius Zechius in ſumma 1. par. tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap. 16. verſic. quinto ampliatur. Farinac. q. 190. num. 54. Sanch. lib. 2. in decal. cap. 17. num. 31. Caſtrus Palaus, num. 6.

393 Pro ſolutione autem rationis in cõtrarium licet verum ſit dari dotem ad onera matrimonij ſubeunda, ſi tamen mulier delicto ſuo dotem perdidat, ceſſat obligatio qua tenebatur maritus alendi eam; ſicut cum dos promiſſa eſt, & non ſoluitur, haud obligatur maritus vxorem alere, ita neque obligatur, quando ob culpam mulieris dos aufertur. Docent Sanch. lib. 2. de matrim. diſp. 5. num. 10. & cum alijs relatis Farin. de hæreſi, q. 190 n. 54.

394 Sed petes à quonam in tali caſu vxor ſit alenda? Benè reſpondet, & probat Molina lib. 2. de primogen. cap. 16. nu. 24. obligationem alendi illam refundi in parentes. Quod ſi iſti non poſſint alere; tunc ratione ſolius vinculi matrimonialis, ex mutui amoris tenebitur vir ad alimenta ei præbẽda.

395 Quid quod tametſi defendamus, quod teneatur maritus alere vxorem, quæ ſic delicto dotem alienauit, vti defendunt Ant. Gomez l. 78. Tauri num. 6. Simanc de Cathol. inſtit. tit. 16. num. 19. & Surdus de aliment. tit. 7. q. 21. num. 6. & 7. non proindè ſequitur confiſcari non poſſe dotem; cum hæc non ſit mariti quoad dominium, & proprietatem, ſed tantum quoad adminiſtrationem pro ſuſtentanda familia, quæ adminiſtratio finitur confiſcata dote, aut caſu perdita.

396 Dote verò caſu pereunte, nequaquam excuſatur maritus ab obligatione alendi vxorem vti deducitur ex l. ſi cum dotem, 23. §. Si maritus ff. ſoluto matrimonio, ergo neque excuſabitur ab ea propter publicationem dotis: cum talis obligatio præſtandi alimenta vxori, ex vinculo coniugali tunc oriatur, quo non diſſoluto, ipſa non diſſoluitur. ita Caſtrus Palaus dict. punct. 13. num. 7.

397 Alterum denique controuerſum reſtat diſcutiendum, num dos, vel alia bona confiſcari poſſint, ſi præceſſit pactum inter virum, & vxorem, vt committente aliquo illorum delictum confiſcatione dignum, dos, aut alia bona ad alterum tranſeant? Tenent aliqui affirmanter cum probabilitate confiſcati poſse & non impediri confiſcationem per tale pactum. ita Barboſa l. conſtante, 25. ff. ſoluto matrim. §. fin. nu. 1. Ducitur indè, quia pactum illud derogat legi communi, per quam ſtatuitur publicatio dotis, & aliorum bonorum Delinquentis; ergo nullum, ſeu inualidum cenſetur, ſecundum l. ius publicum ff. de pactis.

398 Nihilominus, vt multo probabilius tenendum non poſse tunc confiſcationem, fieri, & dotem, aut alia bona ad coniugem innocentem ſpectare. Ratio eſt, quia ex dicto pacto inſurgit prohibitio expreſſa alienandi dotem, & reliqua bona non in fauorem coniugis delinquentis, cum huic non applicantur, neque in fraudem fiſci, cum non ſit factum poſt delictum commiſſum, ſed caſu, quo committatur. Ergo tale pactum validum exiſtit, & ratione illius coniux innocens habet ius quæſitũ ad dotem, & ad bona reliqua, præferenduſque eſt fiſco: Tuentur expreſsè Baiardus addit ad clarum lib. 6. q. 78. num. 63. Peregr. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 83. & 118. Farinac. plures referens, tom. 1. qu. 25. num. 115. & Caſtrus Palaus dict. pũct. 13. n. 9. De confiſcatione dotis, et bonorum vxoris ob delictum mariti dicemus cap. ſequenti, Atque his Regulæ finis.

An,

An, & qualiter confiſcatio bonorum hæretici contumacis etiam exiſtentium in alieno territorio facienda?

REGVLA CCCCLXVII.

399 PVblicantur bona hæretici contumacis abſentis elapſo anno poſt iuridicam citationem: quòd ſi poſtea compareat pro recuperandis bonis, non auditur, niſi de innocentia eius, vel de iuſto impedimento legitime innoteſcat, aut niſi ſit minor, cui competit reſtitutio in integrũ
400 aduerſus dicti anni lapſum. Fit autem publicatio à tempore, quo prohibitiones oſtendunt delictum commiſſum: Et oſtenditur ad bona etiam extra territorium Iudicis publicantis exiſtentia, ſiue de iure communi, ſiue de ſpeciali ad eam faciendam procedatur, ſi in vtroque territorio idem ius ſeruetur, & ab eodem ſuperiore
401 ſit latum: aliàs ſecùs. Item quamuis Iudex territorij, in quo reus condemnatur, ferat ſententiã confiſcationis bonorũ, quæ ſunt in alieno territorio, executio cõfiſcationis faciẽda eſt à iudice talis territorij, requiſitio verò à Iudice, qui ſententiã tulit.

402 NVllum dubiũ penès doctores, quod hæretico contumaci abſenti, ſeù fugitiuo, poſtquam ſufficienter, ac iuridicè citatus fuit, & poſt declaratoriam hæreſis, elapſo anno confiſcari poſſint omnia bona; vt quandoquidem corpore, vel perſona ob fugam, ſeu abſentiam mulctari nequit, ſaltem in bonis temporalibus mulctetur. Ita Simanch. Pegna, Sanch. & alij citandi.

403 Dubitatur verò, num elapſo anno ſententia confiſcationis bonorũ hæretici cõtumacis, ita tranſeat in rem iudicatam, vt comparens poſtea non ſit audiendus ad ea recuperanda? Non deſunt, qui volunt hunc eſſe audiendum ad dictum effectum recuperandi illa, non aliter, quam ſi intra annum comparuiſſet (ſicuti eſt audiendus circa pœnam corporalem etiamſi ſtatua eius fuiſſet combuſta,) ſi auditus non conuincatur de hæreſi. Ita Scaccia de iudicijs lib. 1. cap. 98. nu. 34. & alij.

404 Mouentur indè, quia textus in l. finali, ff. de requirendis reis, diſponens, ne bona reſtituantur contumacia non comparenti intra annum, intelligitur de bonis ei ablatis in pœnam contumaciæ, quæ incurritur non comparendo intra annum, & niſi ea purgetur tranſacto anno, legitimum impedimentum non comparendi oſtendendo, pœna habet ſuum effectum nec reſtituuntur bona confiſcata, licèt poſtea oſtendat
405 ſuam innocentiam. Verùm in caſu hæreſis non confiſcantur bona propter contumaciam, ſed propter ipſam hæreſim; ergo quoad hanc bonorum confiſcationem non tranſibit ſententia in rem iudicatam; ſed quouis tempore contumax compareat, erit audiendus, & ſi ab hæreſi ſe innocentem oſtendat, bona confiſcata erunt ipſi reſtituenda.

406 Deciſio tamen vera, & communis ferè omnium eſt, quòd bona confiſcata non debeat ille contumax recuperare, niſi poſtea comparens innocentiam ſuam, aut iuſtum impedimentum non comparendi intra annum demonſtret. Oſtenditur ex l. finali, ff. de requirendis reis, ibi, mandatis cauetur intra annum requirendorum bona obſignari, vt ſi redierint, & ſe purgauerint, rem ſuam integram habeant: ſi neq; redierint, neque qui ſe defendant, habuerint, tunc poſt annum bona in Fiſcum co-
407 gantur. Manifeſte probat idem lex regia, 3. tit. 10. lib. 4. recopil. ibi, y paſſado el dicho año, no ſe auiendo dentro del preſentado, ni prendido el tal acuſado, ſe execute luego la ſentencia en las penas de dineros ò de bienes, aſſi en las que applicaren ala nueſtra camara y Fiſco, como en las, que ſe applicaren ala parte y no pueda en quanto à ellas ſer odio, aunque paſſado el dicho año ſe preſente. Ita Simanch. de Cathol. inſtitut. tit. 2. fine. Pegna in direct. 3. par. comment. 49. verſic. Adueniente. Flamin Cartar. de excequutione ſenten, contum. cap. 1. num. 178. & Sanchez lib. 2. cap. 20. num. 28.

408 Qui nu. 29. benè defendit, cum Boerio deciſ. 63. Olauio in concordia iuris, littera A. nu. 12. Ioann. Garcia de nobilitate Gloſſ. 6. §. 1. à num. 24. Azeuedo, lib. 4. recop. tit. 10. à num. 6. Gutierez quæſt. pract. lib. 3. qu. 34. à nu. 7. & cum alijs, quidquid neganter dicat. Auendaño reſponſo, 15. nu. 7. quòd minor aduerſus dicti anni lapſum gaudeat beneficio reſtitutionis in integrum, vt etiam quoad pœnas pecuniarias audiatur, & bona confiſcata ei reſtituantur.

409 Eſt item dubitatio, quandonam, ſeù à quo tempore facienda bonorum confiſcatio hæretici contumacis? Ante deciſionẽ notat benè Caſtrus Palans, dict. diſput. 5 punc 22. initio, eſſe circa hoc grauiſſimam controuerſiam inter doctores, cum ex ea pendeat, contumaxne poſſit bona ſua alienare priuſquam in contumaciam cõdemnetur, ſitque valida alienatio eorum, neque reuocanda, niſi in fraudem Fiſci facta eſſe probatur. Nam ſi confiſcatio trahitur non ad diem, in quo probationes oſtendunt delictum hæreſis eſſe patratum, ſed ad tempus, in quo ſententia ſuper delicto in contumaciam fertur, poterit contumax, dum condemnatus non eſt, bona alienare, & ſic vitata bonorum confiſcatione, iudices fidei eludere, quod non exiguum inconueniens apparet.

410 Duplex circa hanc dubitationem ſententia extat, altera tenentium, & quidem proba-

probabiliter bona hæretici contumacis non confiſcari à die quo teſtes de eius hæreſi deponunt, ſed à die, qua condemnatur vt contumax, vel ex crimine non ſe purget. Ita Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 9. nu. 26. Menoch. lib. 2. conſil. 159. n. 19. Couar. in cap. Alma Mater 1. par. §. 7. ſub nu. 11. verſ. ſed in cauſa hæreſis, & Sanchez lib. 2. cap. 22. nu. 35. Pro hac ſententia plures ſunt rationes, quas videas apud Caſtrum Palaum dict. punc. 22. nu. 1. & earũ ſolutiones num. 3. Vnam ſolum attingo.

411 Nimirum, quia cotumax non reputatur pro confeſſo, & conuicto, nec vt talis damnandus, niſi à die, quo completa eſt contumacia, iuxta cap. cum contumacia, de hæreticis in 6. & cap. Excommunicamus, §. qui autem, eodem tit. & lib. ergo ab illo tantum die bona illius confiſcari debent.

412 Cæterum oppoſita ſentẽtia multo probabilior cenſetur, affirmans confiſcationem bonorum faciendam eſſe à die, quo depoſitiones teſtium fuerunt receptæ, quòd talis contumax in hæreſim inciderit. Probat efficaciter Farinac. quem citat, & ſequitur Caſtrus Palaus, quia quando quis condemnatur vt hæreticus in contumaciam, hæc condemnatio non fit propter ipſam contumaciam, ſeu ob tranſgreſſum mandatũ ſuperioris, vel Iudicis iuridicè citantis non comparendo, ſed propter crimen hæreſis, quod præſumitur commiſiſſe, & pro quo citatus fuit, vt reſponderet, & ſe purgaret. At ſi contumax non cenſetur crimen hæreſis incurriſſe in die quo profertur ſentẽtia condemnatoria, ſed in die, quo teſtes de eo incurſo deponunt, ergo ab iſto die eſt confiſcatio bonorum facienda.

413 Confirmatur ex dict. cap. cùm contumacia vbi deciditur, quòd inſordeſcens per annum in excommunicatione circa cauſam Fidei, vt hæreticus ſit condemnandus; ſed vt hæreticus damnari non poterat, niſi iuris fictione eſſet hæreticus: & docent ibi Gloſſa, Couarr. §. 7. num. 11. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 416. n. 6. Rojas ſingul. 2. nu. 4. Albert. de agnoſcen. aſſert. cathol. quæſt. 30. num. 73. Nauar. conſil. 21. ſub tit. de hæret. nu. 2. Pegna

414 3. par. comment. 49. Patet indè manifeſtè, quia hæreſis multo grauius delictum eſt, quam contumacia, vnde nequit vtrique æqualis pæna aſſignari: & contra Iuſtitiam faceret Iudex, aut quiuis ſuperior, ſi æqualiter delicta iſta puniret; ſed ſuſpectum de hæreſi, & in contumacia perſiſtentem eiſdem pænis eſſe puniendum, ac hæreticum præſentem, patet ex text. & auctoribus prædictis; Nam contumacia ſeù violatio præcepti ſuperioris citantis eſt quædam delicti ſuſpecti, & denuntiati manifeſta probatio &c.

415 Extenditur autem confiſcatio facta heretico contumaci elapſo anno ad bona eius exiſtentia in proprio, ac etiam in alieno, ſeù alterius iuriſdictionis territorio, ſi procedatur de iure communi ad eam faciendam. Ita omnes Doctores, Barth. in l. cunctos populos, num. 51. C. de Summa Trinitate item allegatis Angelo, Conrado, Cæpolla, Gigante, Ploto, Romano. Farin tom. 1. qu. 25. nu. 100. & Sanchez plures referens lib. 2 cap. 20 nu. 30.

416 Qui nu. 31. declarans ſit ſubdit. Dicitur autem, inquit iure communi fieri publicatiò, non quòd in vtroque territorio vigeat eadem lex à diuerſis Principibus lata, ſed quando lata eſt à ſuperiore vtriuſque territorij, vt in crimine hæreſis, & ideo Fiſcus capiet illa bona, vbique ſita ſint. Quippe ea ſententia ius facit apud omnes. Sic relatis Ioann. Andrea, & alijs tenet Peregrinus eodem num. 27. hæc ille, & benè quidem.

417 Sed quid vbi confiſcatio fit de iure ſpeciali, ſeù municipali? Circa hoc eſt aliqualis difficultas, & varios caſus diſtinguũt Doctores, & pro deciſione in communi ſimis ſeiũne ad iſtos conſulendos remittit lectorem Sanchez ibidem nu. 32. Verùm exprimenda diſtinctio illorum aliquantulum, nempè ſi tale ius in vtroque territorio vigeat; & vtroque idem ſit Dominus, ac idem Fiſcus, ſeu burſa Fiſcalis eodem; trahitur confiſcatio ad diuerſum territorium. Ita cum alijs relatis Farin. tom. 1. qu. 25. n. 98. & Ant. Souſa lib. 3. Aphoriſ. cap 14 nu. 5.

418 E contrà verò ſi territoria ſint diuerſa & diuerſi etiam Domini vtriuſque territorij, ac burſæ Fiſcales ſeparatæ, & diſtinctæ, non extenditur confiſcatio ad bona extra territorium confiſcantis exiſtentia, quando fit de iure ſpeciali ſeù municipali, licèt hoc in vtroque territorio ſeruetur. Sic ibidem Farin. nu. 99. poſt Bart Ioann. Andream, Albert. & præcipuè Nell qui prædictos cit in tr. de banni. p. 1. ſi verò publicatio fit, & infra in verſic. ſi verò, & iuriſdictiones. Atque cum eodem Nell. ſubiungit Farin. his verbis.

419 Quod ſi, inquit, publicatio fit virtute iuris, municipalis tribuentis iuriſdictionẽ, vel pœnam ſtatuentis, vel vtrumque facientis; dic quod tunc publicatio non extenditur vltra illa bona, quæ ſunt extra iuriſdictionem, & poteſtatem illius legis municipalis, cuius vigore fit confiſcatio, per l. tertiam, ff. de officio præſid & l. fin. ff. de officio præfecti, verb. & l. neque C. qui dar. tutor. poſſ. & l. ius ſingulare, & l. quòd verò cõtra, ff. de legibus. hæc ille.

420 Denique tametſi Iudex territorij, in quo hæreticus, vel alius reus iudicatur, proferat ſententiam confiſcationis bonorum, quæ in alieno territorio ſita ſunt, apprahenſio, ſeù executio confiſcationis facienda venit à Iudice talis territorij, requiſitio tamen à Iudice, qui ſententiam tulit. Primùm oſtenditur à Doctoribus per textum in l. A diuo Pio. §. 1. ff. dare iudicata, & argumento textus, l. cum vnus, §.

fin-

fin. ff. de bonis athen. Iudic. poſſidendis.
Vtrumque tradunt vt certum Farin. ibidẽ
nu. 95 Sanch. lib. 2. in Decal. cap. 20. n. 33.
& Souſa dict. cap. 14. n. 7.
421 Qui nu. 8. ſic addit: Vbi burſa, inquit,
Fiſci communis non eſt, bona immobilia,
confiſcata pertinent ad Fiſcum, vbi ſunt ſi-
ta. Dummodo Dominus ſecundi territorij
habeat etiam ius confiſcandi. Clar. d. qu.
78. nu. 27. Farin. dict. qu. 25 nu. 161. San-
422 chez dict. cap. 29. num 34. hæc ille. Et
concludit loquens de mobilibus ſic. Bona,
inquit mobilia in prædicto caſu, cùm ſci-
licet diuerſi ſunt Fiſci, pertinent ad Fiſcum
loci, in quo fit confiſcatio, eo quod concer-
nunt perſonam damnati. Peregr. dict. tit.
1. nu. 141. Farin. dict. quæſt. 25. num. 108.
Sanchez dict. num. 34. hæc Souſa; quibus
Regulæ finis.

An valeat alienatio facta à Delinquente cuius bona non ipſo iure, ſed per ſententiam publicantur, itaut à Fiſco reuocari non poſſint? aut ſi ſic?

REGVLA CCCCLXVIII.

423 QVæcunque alienationes factæ quo-
uis tempore in fraudem Fiſci, ab
iſto, lata iam confiſcationis ſententia, re-
uocari poſſunt, & quoad rei ſubſtantiam,
& quoad fructus pendentes: ſitque hæc re-
uocatio via ordinaria, non executiua, ſi bo-
na iam in tertium poſſeſſorem tranſierunt.
424 At quælibet alienatio, ſiue titulo onero-
ſo, ſiue lucratiuo, ante delictum facta à de-
linquente, cui per ſententiam ſolùm bona
publicantur, valida eſt irreuocabilis: quin
etiam poſt delictum commiſſum, priuſquã
ſententia feratur; etiam ſi accuſatio, & litis
conteſtatio alienationem præcedat; quid-
quid aliqui limitando in contrarium dicãt.
425 Poſt latam vero confiſcationis ſententiã
non appellatam, & quæ tranſijt in rem iu-
dicatam, non valent alienationis à dicto
delinquente factæ.

426 COncordant omnes circa doctrinam
in prima parte Regulæ traditam,
quod poſſit Fiſcus quaſuis alienationes in
fraudem ipſius factas, poſt latam confiſca-
tionis ſententiam, reuocare, in tentando
contra poſſeſſores actiones reuocatorias.
Tradunt vti omnino certum Peregr. de iu-
re Fiſci lib. 5. tit. 2. nu. 153. Tuſcus tom. 4.
concl. 482. nu. 2. & ſeqq. Sanchez lib. 2. in
Decal. cap. 21. nu. 35. Patet ex l. in frau-
dem, ff. de iure Fiſci, ibi in fraudem Fiſci
non ſolum per donationem, ſed quocunq;
modo res alienatæ reuocantur, & ex l. ſi
aliquis 7. ff. de donat. cauſa mortis.
427 Fraus verò cum ſit delictum, non præ-
ſumitur, l. meritò, ff. pro ſocio; quare iu-
dicandum potiùs eſſe factã bonorum alie-
nationem animo bono, & ſyncero, & non
gratia Fiſci fraudandi: niſi hæc fraus, quæ
in ſolo animo conſiſtit, ex coniecturis eli-
ciatur, ſicuti ex eis ſolis elicienda eſt, vt be-
428 nè ait Sanchez dict. cap. 21. nu. 5. A quo
vſque ad 24. proponit, & expendit ſex cõ-
iecturas aſſignari ſolitas, ex quibus in præ-
ſenti materia fraus deducitur, nos iam ali-
bi aliquid de eis diximus, & ne actum aga-
mus, vide apud citatum Sanchez.
429 Parimodo concordant omnes conſe-
quenter loquendo (licet id non attigimus
in Regula) quòd alienatio facta à delin-
quente ante, vel poſt commiſſum crimen,
ſi bona eius non ipſo iure, ſed per ſenten-
tiam ſolum publicentur, quamuis in frau-
dem Fiſci fuerit facta, valida ſit, interim
dum non reuocatur; cùm ratione talis de-
licti, & fraudis bona delinquentis non ſint
ſpecialiter Fiſco obligata. Probatur ex tex-
tu in l. res vxori, C. de donat. inter virum,
& vxorem, l. 1. C. de pœnis Fiſcalib. l. in
fraudem, ff. de iure Fiſci. Tradunt Farin.
de falſitat. quæſt. 164. nu 63. & 66. Anton.
Gomez. tom. 3. cap. 14. & pluribus relatis
Sanch. dict. cap. 21. n. 26.
430 Sequitur in Regula, eſſe reuocandam
alienationem factam in fraudem Fiſci, non
ſolum quoad rem ipſam, ſed etiam quoad
fructus in ea pendentes, ratio eſt, quia iſti
fructus pars illius rei confiſcatæ cenſentur,
Ita Peregr. de iure Fiſci, lib 5. tit. 1. n. 174.
Farinac. dict. quæſt. 164. nu. 55 Bonacin.
diſp. 3 de contract. qu. 8. punc. vltim. §. 2.
431 fine, & Sanchez dict. cap. 21. n. 41. Quam-
quam ijdem auctores limitant, quod non
reuocetur quoad fructus perceptos medio
illo tempore ante ſententiam, ſiue con-
ſumpti ſint, ſiue non. Nam cùm dominium
illius rei fructus producẽtis ſit translatum
in poſſeſſorem, huic ſine vlla Fiſco obliga-
432 tione illi acquirũtur. Imò addit Caſtrus
Palaus dict. diſp. 5. punc. 22. ex mente alio-
rum, idem eſſe dicendum de fructibus per-
ceptis etiam poſt litem conteſtatam; Ra-
tio eſt quia conteſtatio litis non tollit do-
minium eſſe translatum in poſſeſſorẽ quid-
quid in contrarium dicat Farin. ibidem n.
157. ſed de hoc magis clarè infra.
433 Dein tametſi Fiſcus habeat actionem
contra alienationes factas in ſui fraudem,
nequit tamen res alienatas, quæ iam in
tertium poſſeſſorem tranſierunt ab eo re-
uocare via executiua, ſed ordinaria. Pro-
batur ſic quia alienatio illarum fuit validè
facta. Item quia non proceditur de iure
communi via executiua, quamuis reus ſit
obligatus auctori per ſcripturam, l. minor
25. annis, ff. de minoribus, & tradunt vt
certum Vmbert. locat poſt iudic. Inquiſit.
quæſt. 16. & Farinac. de hæreſi quæſt. 190.
num. 88.
434 Eſt autem difficultas, an alienationes
factæ à delinquente, cuius bona confiſcan-
tur non ipſo iure, ſed per ſententiam, &
adminiſtratio bonorum non fuit ei ſpecia-
liter

liter interdicta, ſint ſemiter, & irreuocabiliter validæ? Si ſiant ante commiſſum delictum, & non in fraudem fiſci, certum eſt eſſe prorſus validas, & irreuocabiles. Adeſt manifeſta huius doctrinæ deciſio in l. ſi quis poſthac 9. §. ſi quid etiam C. de bonis damnat ibi, ſi quid etiam in emancipatos liberos, ante tempus criminis, ac ceatus patrem contuliſſe claruerit, integrum eiſdem citra inquietudinem reſeruetur. & ſanet l. regia 2. tit. 4. par. 5. fine. Oſtenditur indè efficaciter, quia ante delictum ſecluſa fraude, nequaquam competit ius fiſco, neque aduerſus delinquentem, neque aduerſus eius bona, ergo non poteſt alienatio facta à fiſco reuocari.

435 At poſt delictum commiſſum videtur circa hoc eſſe maior difficultas. Nihilominus ſi patrato iam crimine ante latam ſententiam fiat alienatio bona à delinquente alienentur, valida eſt alienatio, & nequit reuocari, ſiue titulo oneroſo, ſiue gratuito ſit facta, niſi in fraudem fiſci factam fuiſſe, ex coniecturis innoteſcat. Ita defendunt Anton. Gomez tom. 1. variar. cap. 14. num. 4. vbi plures antiquiores refert, Farinac. de falſitate, quæſt. 164. num. 2. Bonacina diſp. 3. de contractib quæſt. 8. punct. vltim §. 2. num. 1. & Sanchez dict. cap. 21. num. 32. Ratione ſic oſtenditur, quia ob tale delictum non fuit ſublata delinquenti bonorum adminiſtratio, vt patet ex l. aufertur ff. de iure fiſci, nec eius bona ſunt fiſco obligata, l. res vxoris C. de donat. inter virum & vxorem, ergo &c.

436 Moderando, autem affirmant aliqui hoc tunc ſolum habere locum, quando ſententia condemnatoria non ſequitur: Nam ea ſecuta volunt alienationem factam poſt delictum inualidam eſſe, & reuocari poſſe. ita Ancharan. conſil. 251. ex his quæ ſuperius num. 2. Gadin. tit. de bonis malefact. num. 5. verſic. & ideo dominus, Odofred. in l. poſt contractum 15. ff. de donationib. num. 2. & alij. Ducuntur quia in iſta l. poſt contractum ſic ha-
437 betur. Poſt contractum, inquit, capitale crimen donationes factæ valent conſtitutione diuorum Seueri, & Antonini, niſi condemnatio ſequuta ſit. Ergo ſecuta condemnatione non valent factæ poſt delictum, quouis tempore ſiant. Atque hunc modum explicandi textum valdè approbat Farinac. dict. q. 164. num. 8.

438 Verum hanc moderationem, teſte ipſo Odofredo communiter reijciunt Doctores, præcipuè Barth. in dict. l. poſt contractum, in princip. Cuman. ibi num. 1. Clarus in pract. §. final. quæſt. 78 num. 15. Anton. Gomez & Bonacin. vbi ſupra, Sanchez dict. cap. 21. num. 33. & Caſtrus Palaus dict. punct. 21. num. 5. verſic Cæterum hæc quibus adhæreo. Probatur, quia dict. lex, poſt contractum abſolutam continet deciſionem, quòd donationes factæ poſt crimen capitale ſint validæ firmiter, & irreuocabiliter vndè ſubiungendo, niſi condemnatio ſecuta ſit non intendit ex condemnatione poſtea ſecuta donationes ante eam factas infirmari; ſed intentio ipſius eſt, quod donationes factæ poſt crimen patratum, & taliter vt condemnatio iam ſecuta ſit, nequaquam valeant. Atque hic eſt communis intellectus dicta lege.

439 Confirmat ſic Caſtrus Palaus, Donatio, inquit poſt commiſſum delictum, & ante ſententiam, vel eſt valida irreuocabiliter, vel non? Si valida eſt irreuocabiliter ex ſuperueniente ſententia reuocari nullatenus poteſt. Si autem non eſt irreuocabiliter valida, eenocari poterit etiamſi condemnatio non ſequatur, quod eſt contra ſupradictam legem, & omnes. Ergo affirmandum eſt eius valorem non pendere ex condemnatione contingente hæc ille, quibus omnino conuincitur.

440 Limitando item aſſerunt alij, quod valere alienationem poſt delictũ debeat intelligi, ſi lis conteſtata non ſit, aut accuſatio non ſit firmata. Poſt litem enim conteſtatam, aut accuſationem firmatam, quod alienatio irreuocabilis ſit nõ admittunt. ita Gloſſa in l. ex iudiciorum. 20. verbo alienare ff. de accuſationibus, Cynus in l. ſi quis poſthac, num. 2. C. de bonis proſcrip. Baldus ibi, nu. ad finem. Angel. n. 3. ac plures citati à Farin. dict q. 164. num. 14. Videtur poſſe oſtendi ex l. fin. C. de litis, vbi expreſsè deciſum habetur, quod res litigioſa nequeat alienari, ſed accuſato iam delinquente maximè poſt conteſtatam litem bona eius ſub litigio ſunt, an confiſcanda nec nè? ergo nullo modo tunc alienati poſſunt ab vllo.

441 Nihilominus meritò expellitur à doctoribus melioris notæ iſta limitatio, qui abſolutè affirmant, quod valida ſit irreuocabiliter alienatio quouis tempore fiat ante ſententiam, niſi in fraudem Fiſci probetur facta. Oſtenditur ex ſupradicta l. poſt contractum, quia ibi ſolum excipitur tempus condemnationis. Ita cum alijs relatis Ant. Gomez tom. 3. variarum, cap 14. n. 4 verſic. ſi verò, & verſic quod extendo. Clarus in pract. §. fin. q. 78. num. 17. & 18. Bonac. diſp. 3 de contractib. q 8 punct. vltim. § 2. nu. 1. Sanch. dict cap. 25. num. 32. & Farin. dict. q. 164. de ſalſitate, num. 11. & ſeqq.

442 Nec vim habet quod adductum ex l. fin C de litig. quia vt rectè docent Bart. ibi nu. 14. Imola, num. 1. verſic. quarta fuit opinio, Farinac. dict. q 164. num. 13. & Sanch. ibidem num. 32. vbi principaliter agitur de vindicando delicto, & ſic criminaliter non de bonis per conteſtationem litis, bona delinquentis non exiſtunt litigioſa, cum non ſit de ipſis litigium, ſed de puniendo delicto, propterea non ſunt comprehenſa in deciſione dictæ legis fin. C. de litig.

443 Aliam limitationem adiungunt non-

Digitized by Google

nulli vt Iacobus de Arena in dict. l. poſt cõtr. ſum num. 2. verſic. neque obſtat. Paulus de Caſtro num. 2. verſic. tertius caſus, & Sanch. dict. cap. 21. num. 25. quod ſit intelligendum, niſi lis pendeat in contumacia, cùm alienatio delinquenti contumaci prohibeatur, ne hoc prætextu via ad fugam ei diſponatur, ſecundum l. finalem ff. de requirendis reis.

444 Hęc tamen limitatio non admittitur ab alijs, præcipuè à Menochio, de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 124. num. 58. & ſeqq. ac Caſtro Palao, dict. punct. 21. nu. 7. quibus adhæreo. Ratione ſic oſtenditur, quia delinquenti fugitiuo non eſt prohibita alienatio, ſed delinquenti contumaci, ſic
445 per ſententiam declarato. Quin etiam benè addit idem Caſtrus Palaus, ibi quod ſit probabile, poſſe alienare condemnatum in contumaciam, pro ſola contumacia.
446 Secus ſi in contumaciam ex ſufficientibus, ac iuridicis indicijs pro delicto condemnatus fuerit: quod etiam docent Peregrin. de iure Fiſci lib. 5. tit. 1. nu. 182. Farinac. dict. quæſt. 164. num. 27.

447 Tandem concordant omnes doctores hactenus in hac Regula citati, quod poſſit reuocari alienatio facta poſt ſententiam condemnatoriam, maximè ſi ab iſta appellatum non ſit. Patet ex ſupradict. l. poſt contractum, ibi, niſi condemnatio ſecuta ſit. Affert ibidem citatus Caſtrus Palaus nu. 8. nec maiori hæc indiget probatione.

448 Verùm ſi à ſententia iuridicè ſit appellatum, & propter appellationem iuridicam illius executio fuit ſuſpenſa; valida erit alienatio poſt ipſam facta, ac ſi ſententiam condemnatoria non eſſet lata, non enim dicitur propriè lata ſententia, quæ non habet effectum. Tradunt vt prorſus certum Anton. Gomez tom. 3. variarum. c. 14. num. 4. Bonacin diſp. 3. de contractib. q. 8. punct. vltim. §. 2. num 3. fine Farin. dict. qu. 164. num. 24. & Thomas Sanch. lib. 2. in decal. cap. 21. num. 86. Vide plura apud Caſtrum Palaum citatum; vt iam huic Regulæ finis.

Num valida, & licita alienatio bonorum quæ ipſo iure confiſcantur? & an fiſcus ſic alienata recuperare poſſit?

REGVLA. CCCCLXIX.

449 MVlto probabilius eſt, quod tam validè, quam licitè ante condẽnationem delinquentis poſſint alienari bona, quæ ob hæreſim, vel aliud delictum ipſo iure publicantur. Verum tales alienationes fiſcus prout libuerit poteſtatem habet reuocandi, niſi obſtet, quod poſſeſſo-
450 res iam legitimè præſcripſerint. Ad legitimam autem præſcriptionem contra dictæ reuocationis actum inducendam in crimine hæreſis, concurrentibus alijs conditionibus requiſitis, ſpatium quadraginta annorum communiter aſſignatur, quidquid aliqui dicant ſufficere quinquennio, quando bona Fiſco Regis ſunt applicata.
451 In alijs vero criminibus ad hæreſi per ſolos viginti annos præſcribitur, & non datur fiſco reſtitutio aduerſus præſcribentẽ
452 bona, quæ illi competebant. Alienationes tandem neceſſariæ nequeunt à fiſco reuocari: quænam iſtæ ſint Explicabitur, & alia notabilia perpendentur.

453 ANtequam diſcutiamus doctrinam de alienatione bonorum, quæ ob hæreſi, vel aliud crimen ipſo iure confiſcantur, & de reuocatione illius, quæ cum diſcrepantia minoris, aut maioris probabilitatis à Doctoribus traditur; præmittamus breuiſſimè nonnulla vti certa, huc ſpectantia maximè cum Sanchez citando.

454 Primò certum eſt, quod Dominus bonorum, quæ ob hæreſim, vel aliud crimen ipſo iure confiſcantur, licet à die commiſſi delicti maneant fiſco addicta, & quaſi in hypothecam tradita, non teneatur tamen ante ſententiam condemnatoriam ex, tribuere fiſco, imò nec poſt ſententiam ea ipſi offerre, nec ſtatim tribuere (niſi iudex id in ſententia exprimat, quod ſolet facere, quando condemnat ad mulctam pecuniariam) ſed eſt obligatio non occultandi, nec reſiſtendi ſi fiſcus ipſe à dicto dominò auferat. Ita Simanch. cathol. inſtit. tit. 9. num. 184. & 209. Molin. Ieſuita diſp. 95. tom. 1. de inſtit. & Sanchez in decal. lib. 2. cap. 22. num. 78. & 9.

455 Secundò certum eſt, quod hæreticus, vel alius quiuis cuius bona ipſo iure publicantur, ſi ſpecialiter, aut generaliter, per edicta interrogetur de talibus bonis, debeat illo fiſco tradere: Secus ſi non interrogetur, & purè negatiuè ſe habeat etiam poſt ſentententiam. Ita cum Ban. & Aragon. per eum relatis idem Sanchez dict. c.
456 22. num. 10. & ſeq. Atque vtrumque pari modo affirmandum eſt de ſucceſſore in bonis hæretici, vel alterius ipſo iure confiſcatis. Sic noſter Molina tom. 1. diſp. 66. ante quartam concluſionem, & dict. diſp. 95. Azor tom. 1. inſtit. moral. lib. 5. cap. 8. q. 4. & ibidem Sanch. num. 12.

457 Tertiò certum eſt, caſu quo Fiſcus ab hæredibus hæretici, vel à ſucceſſore in bonis ipſo iure confiſcatis, iſta petit, tenentur illi reſtituere, ſi ea adhuc in propria ſpecie perſeuerant. Si verò iam ſunt conſumpta, & ipſi bona fide receperant ſolum illa tenentur reſtituere, in quibus facti ſunt ditiores, ſic totidem ferè verbis Souſa lib. 3. Aphor. cap. 16. cum Sanchez dict. cap. 22. num. 12.

458 His ſic præmiſſis, iam diſcutiendum illud graue dubium, an hæreticus aut alius delinquens, cuius bona ipſo iure publicantur, poſſit ante condemnationem Ea validè

dè alienare? Pars negans, quę re vera probabilis eſt indè oſtenditur, quia ſunt aliquę leges quæ videntur impedire, & tales alienationes irritas, & inualidas reddere, vt l Manicheos §. pręterea. C. de hæreticis & l. vltim. C. ad legem Iuliam Maieſtatem, vbi aufertur à delinquente facultas alienandi & additur tales alienationes valerè non deberi idem in l. 4. tit. 2. par. 7. Regni Caſtellæ.

459 Confirmatur ex ſententia illa, valde probabiliter, quod delinquens ob crimen commiſſum maneat, priuatus dominio ſuorum bonorum, quæ ipſo iure confiſcatur. ergo non poterit validè illa alienare ita Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 9. num. 25. Peregrin. de Iure Fiſci. lib. 5. tit. 1. numer. 166. Boſſius in pract. tit. de bon. publican. num. 76. & alij, quos referunt Farin. & Sanch. ſtatim citandi.

460 Nihilominus multò probabilius cenſetur oppoſitum, quod alienationes à delinquente factæ ſint validæ, quouis titulo fiant; veniant tamen per ſententiam annullandæ. Probatur efficaciter hac ratione, quia hæretico, vel delinquenti ante ſententiam condemnatoriam non eſt interdicta bònorum ſuorum adminiſtratio, ex qua ſequitur poteſtas alienandi; Ergo delinquens, dum illa legitimè adminiſtrat poterit ipſa validè in partem, aut in totum alienare.

461 Confirmatur, quia de facto contractus omnes, quos catholici cum hæreticis Angliæ, & Germaniæ iniunt ab omnibus iudicantur legitimi, & validi, & certè non eſſent, ſi crimen hæreſis priuaret hæreticum poteſtate validè contrahendi, cum illi verè hæretici ſint, & in omnes pœnas hęreticis iniunctas prolabantur. ita cum alijs per ipſos relatis Farinac. de hæreſi, quæſt. 190. num. 72. Suarez de fide, diſput. 22. ſect. 4. num. 3. Vaſquez 1. 2. diſput. 171. cap. 2. num. 9. Azor. tom 1. lib. 5. cap. 7. quæſt. 7. fin. Sanchez d. cap. 22. num. 50. & Caſtrus Palaus dict. diſp. 5. punct. 19. num. 2.

462 Qui num. 3. ſic benè ſubiungit. Neque leges, inquit, pro contraria ſententia adductæ vrgent: ſæpè enim donationes, & alienationes, quæ firmę, & ratæ non ſunt inualidæ vocantur, vt colligitur ex l. 1. & l. poſt contractum, ff. de donationibus, ac proindè nihil mirum, ſi donationes, & venditiones factæ poſt contractum dicantur inualidæ, hoc eſt infirmæ, & retractabiles. ita ille: Concluditur, itaque, vt multò probabilius eſſe validas huiuſmodi alienationes.

463 Notandum autem cum Vaſquez vbi ſupra, & Sanchez dict. cap. 22. num. 51 diſcrimen, quod extat inter prędictas duas ſententias. Nam ſecundum primam aſſerentem, tales alienationes eſſe ipſo iure inualidas, conſequenter aſſerendum eſt, fructus ex rebus alienatis perceptos debere reſtitui; cum nullum ius in illis bonis per alienationem comparetur. Attenta verò altera ſententia, ſecundum, quam alienationes validæ ſunt, affirmandum è contra, quod recipiens bona alienata fructus ex eis dimanantes faciat ſuos nec teneatur ad reſtitutionem, quouſque delinquens condemnetur.

464 Quamuis item alienationes dictæ ipſo iure validę ſint; ex mente tamen omnium doctorum prorſus certum eſt, nullam alienationem factam poſt delictum commiſſum ab hæretico, vel à delinquente, cuius bona ipſo iure publicantur, eſſe ita validum, quin Fiſcus eam reuocare poſſit. Tradunt pręcipuè Suarez, de fide diſput. 22. ſect. 4. num. 5. Sanchez dict. cap. 22. num. 33 & Farinac. de hæreſi, quæſt. 190. num. 70. conuincitur ſic, quia à die commiſſi delicti ea bona ſunt Fiſco addicta, & quaſi in hyppothecam tradita, & propterea cum hoc onere in quemcunque poſſeſſorem tranſeunt; ergo delinquens nequit, bona ſua omnino firmiter, & irreuocabiliter alienare.

465 Confirmatur ex legibus per quas delinquenti alienatio prohibita eſt, hoc enim ad minus probant, vt l. ex iudiciorum, verſic. adeo. ff. de accuſationibus, ibi, ex quo quis aliquod ex his cauſis crimen contraxit, nihil ex bonis ſuis alienare, aut manumittere eum poſſe, & L. Manichæos, §. præterea, C. de hæreticis, ibi non relinquimus contrahendi facultatem l. vltim. C. ad leg Iul. Maieſt. ibi, neque alienare poſſe. l. donationes in concubinam, §. fin. ff. de donationibus, & aliæ.

466 Doctrina autem tradita de reuocatione alienationum debet intelligi cum hac limitatione, niſi poſſeſſores rerum alienatarum, iure Fiſco erant addictę, legitima præſcriptione ſe tueantur, ex cap ſi qui de præſcriptionibus in 6. item l. 2. C. de apoſtatis, l. in omnibus, ff. de iure Fiſci, & circa hoc concordant Doctores nullo contradicente.

467 Contrauertunt tamen ipſi circa tempus ad talem præſcriptionem requiſitum, Aliqui enim volunt requiri ſpatium 40. annorum; alii 30. alii 20. alii 10. alii 5. tantum, De qua varietate Bart. l. 2. C. de Vectigal. Anton. Gomez tit. de confiſcat. nu. 5. Farinac. tom 1. quæſt. 10 num. 82. & qu. 25. num. 158 ac de hæreſi quæſt. 190. nu. 119. Peregrin de iure Fiſci, lib. 6. tit. 8 nu. 36. & alii copioſè agunt.

468 Sit tamen firma, & certa reſolutio, quod in crimine hæreſis ſit neceſſarium 40. annorum ſpatium ad pręſcriptionem legitimam contra Fiſcum, circa bona delinquentis cui poſſeſſori: Eſt expreſſus textus in dict. cap. ſi qui, de præſcriptionibus in 6. ibi, niſi ſpatio 40. annorum fuerint bona fide poſſeſſa; Tradunt vt certum Farin. vbi ſupra. cum pluribus relatis Sanchez dict. cap. 22. num. 40. & Noſter Molin.

de inſtit. tomo, 1. diſput. 73. verſic. hinc infert.

469 Moderationem adhibent prædictæ doctrinæ aliqui, vt Couarr. 4. decret. 2. part. cap. 9. §. 8. num. 16. Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. vltim. num. 5. & Quemada in quæſt fiſcalib. quæſt. 16. concluſ. 2. ex Mente Abbatis in cap. cum à Nobis, num. 8. & Fœlin. num. 11. de præſcript. quod debeat intelligi caſu, quo bona hæretici applicantur Fiſco Eccleſiaſtico: nam ſi applicanda ſint ſæculari Fiſco volunt quinquennium ſufficere ad legitimè præſcribendum. Ducuntur fortè ex l. 2. C. de apoſtatis, vbi præſcribitur quinquennio ne contra apoſtatam defunctum procedatur.

470 Sed meritò reijcitur hæc moderatio ab alijs, vt à Simanch. de Cathol. inſtitut. tit. 9. num. 135. & tit. 18. num. 14. Pegna 3. par. direct. comment. 92. Molin. loc. cit. & Sanchez dict. cap. 22. num. 4. qui indiſtinctè affirmant, requiri 40. annos ad præſcribendum, ſiue Fiſco Eccleſiaſtico, ſiue ſæculari bona hæretici ſint applicanda. Oſtenditur indè manifeſtè, quia cum crimen hæreſis ſit Eccleſiaſticum, vt patet ex cap. vt inquiſitionis, § prohibemus, de hæreticis in 6. in eo puniendo ſtandum eſt potius diſpoſitioni iuris canonici, quam ciuilis. Item quia in dict. cap. Si qui, Papa indiſtinctè loquitur, ergo vbi ipſe non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

471 Eſt autem graue dubium, an dicta præſcriptio procedat poſt mortem hæretici, & non dum viuit? affirmanter reſpondent Molin. Ieſuita diſput. 73. concluſ. 3. & 6. Farinac. de hæreſi quæſt. 190. num. 122. & relatis Ioann. Andrea Anchar. ac Dominico, Sanchez dict. cap. 22. nu. 37. Ratio eſt, quia dum viuit hæreticus contra ipſum ſemper Sanctum Officium procedere poteſt, quamuis 40. anni à die commiſſi delicti præceſſerint, ſed quamdiu hæreticus proſequutus, & condemnatus eſſe poteſt, non videtur, quod poſſeſſores bonorum ipſius valeant præſcribere ergo, &c. Confirmatur ex textu in dict. cap. ſi qui, vbi conceditur præſcriptio in bonis hæretici poſt mortem eius, & cum de vita nulla fiat mentio, videtur in illa non poſſe dari.

472 Præſens dubium benè reſoluit Caſtrus Palaus dict. punct. 19. num. 8. circa medium ſequentibus verbis. Cæterum inquit & ſi hæc limitatio in conſulendo, & iudicando, retinenda ſit propter authoritatem doctorum at in puncto iuris cenſerem repellendam eſſe. Tum quia, eſtò nullo tempore præſcribatur [actio procedendi contra hæreticum, inde non infertur, nullo vnquam tempore aduerſus] fiſcum in eius bonis præſcribi. Nam Couarr. ſupra n. 16. Sanchez nu. 42. Simanch. tit 18 num 42. affirmant nullo vnquam tempore preſcribi actionem procedendi contra hæreticum defunctum ad eius memoriam damnandã, & tamen affirmant pro certo præſcribi ſpatio quadragenario aduerſus eius bona Ne-
473 que etiam ex eo quod textus in cap. fin. de preſcriptionibus, nihil de præſcriptione viuente hæretico loquatur, infertur ſenſiſſe non poſſe præſcribi illo tempore. ita ille vide plura apud ipſum.

474 Ad dictã item præſcriptionem aduerſus fiſcum in crimine hæreſis, preter quadragenarium, requiruntur aliæ conditiones de quibus præcipuè Sanchez dict. c. 22. num. 41. quo cum eas breuiſſimè attingo. Prima, vt poſſidentes bona hæreticorum ſint Catholici, ſi enim reperiantur hæreſi infecti, nequeunt vllo tempore præſcribere; ſicut nec ipſe hæreticus vnquam contra fiſcum preſcribit. Secunda, vt hæreticus, cuius bona poſſident, iudicetur catholicus obijſſe: cui iudicio opponitur, ſi diffama-
475 tus de hæreſi diſceſſit. Tertia, vt in ijs conditionibus toto quadragenario perſeueret, ſi enim intra illud conſtet defunctum hæreticum fuiſſe, aut ipſe poſſeſſor in hæreſim incidit, preſcriptio interrumpitur, cũ ceſſet bona fides requiſita ad eam in dict. cap. Si qui, ſic gloſſa ibi, & docet Pegna 3. par. direct. commen. 92. verſic. filij verò.

476 Dein ad preſcriptionem aduerſus fiſcũ inducendam in alij delictis ab hæreſi, probabilius cenſetur ſufficere ſpatium 20. annorum, ex l. in omnibus, ff. de diuerſ. temp. præſcript ibi in omnibus fiſci queſtionibus exceptis cauſis in quibus minora tempora ſeruari ſpecialiter conſtitutum eſt, 20. annorum præſcriptio cuſtoditur. Vnde ſi minora tempora aſſignata non fuerint, 20. annorum ſpatium requiritur. Tradunt Barth. circa dict. l. in omnibus, Boſſius de publ. bonorum num. 78. & precipuè Caſtrus Palaus dict. punct. 19. num. 10. vbi pluribus id oſtendit, & ſoluit, quæ opponi poſſunt.

477 Duo hic obiter notanda ſunt, primum quod attingitur in Regula noſtra, fiſco ſcilicet non concedi reſtitutionem aduerſus preſcribentem bona, quæ confiſcanda erãt. Ratio eſt, quia in odioſis, & correctiuis, (qualis eſt publicatio bonorum) ſicut, & in executionibus, & exactionibus pænarum de iure, nec fiſco, nec alteri datur reſtitutio. ita Farinac. tom. 1, quæſt. 25. n. 165. cum Aymon. conſil. 271. num. 2. lib. 2. Odd. Peruſ. tract. de reſtit. in integrum, par. 1. q. 3. num. 85. & ſeq. ac cum alijs.

478 Notandũ ſecundo quod fiſcus nequeat petere à tertio poſſeſſore bona in ipſius fraudem alienata, niſi infra annum vtilem cuius loco conceditur hodie quadriennũ cum actiones reuocatoriæ eo tempore tollantur, & præſcribantur. l. 1. §. 1. ff. quæ in fraudem credit §. item ſi quis in fraudem inſtit. de actionib. Tradunt. Ant. Gomez to. 3. cap 14. de bon. public. num. 5. fin. & Farin. dict. q. 25 num. 164.

479 Sequitur agendum de alienationibus neceſſarijs, quæ à fiſco reuocari nequeunt

etiam

etiam factæ ab hæretico, ſeu ab eo, cui bona ſunt publicata, & cui bonorum ſuorum adminiſtratio eſt interdicta, ob eam in communi rationem, quia iſtę alienationes quaſi nomine fiſci, & ex prę ſumpta ipſius voluntate cenſentur factæ Fauet l. alienatione 13. C. famil. ex ciſc. ibi alienationes poſt iudicium acceptum, interdicta ſunt dumtaxat voluntariæ. Ergo ex cauſa neceſſaria iudicantur conceſſę. ita Couarr. 4. decret. 2. par. cap. 6. §. 8. num. 9. peregr. de iure fiſci. lib. 1. tit. 1. num. 166. Farin. de hæreſi quæſt. 190. num. 87. & qu. 164. nu. 96. Sanchez dict. cap. 22. nu. 55. & alij ab ipſis relati.

480 Sex aſſignantur caſus, in quibus conueniunt doctores, quod alienationes ſint neceſſariæ percurro breuiter. Primò, ſi hęreticus expendat bona ſua, vt creditoribus faciat ſatis, nam tunc fit ab eo, quod à fiſco fieri debebat. l. ſed neque illud ff. de ſolut. ita Bart. in l. poſt contractum, nu. 17. ff. de donat. & ibi Imola num. 9. Paul. de Montepic. num. 76 Farin. de hæreſi, qu. 190. nu. 87. & de falſit. quæſt. 164. n. 97. Sanchez dict. cap. 22. num. 56. & alij.

481 Secundò, ſi ab hæretico, ſeu ab alio delinquente alienentur bona ad effectum ſe ſuamque familiam alendi, erit neceſſaria alienatio, non reuocanda, quia quouſque ſententia criminis declaratoria exiſtit, ipſemet fiſcus tenetur alere delinquentem ex bonis eius. ita Bart. ibidem n. 12. Montepic. num. 44 71. & ſeq. Farin. de falſit. nu. 111. & de hæreſi num. 87. & Sanchez ibidem num. 56.

482 Tertiò ſi facta fuit alienatio pro recuperanda valetudine ſui, ſuorumque cum iſta tanquam alimenta cenſeantur. Atque idem eſt, ſi alienetur aliquid pro funere; cum hoc inter alimenta computetur, Docent ijdem Farin, Sanchez, & Paul. de Montepic. locis allegatis.

483 Quarto, caſu, quo fit alienatio à delinquente, vt ſe, Suoſue à Carceribus liberet, vel à captiuitate redimat, cum hæc iudicatur grauis neceſſitas, cui ex bonis, quæ actu poſſidet, poteſt delinquens ſuccurere, ita ibidem Montepicolus, nu. 79. Boſſius tract. de public bonorum. num. 47. fine Farinac. de falſit. dict. q. 164. num. 113. & alij.

484 Quintò, quando facta fuit ad defendēdam cauſam, ad ſatisfaciendum Aduocatis, ad extrahendas ſcripturas, vel ad ſimilia Ratio eſt, quia defenſio propria iure naturæ conceditur. ita poſt alios relatos Farinac. de hæreſi q. 190. num. 87. & Sanch.

485 dict. cap. 22. num 56 Qui non video, cur cum limitatione intelligat de alienatione facta tantum pro expenſis litis circa illud crimen, ob quod bona confiſcantur; cum reliqui doctores, vt ait Caſtrus Palaus dict. punct. 19. num 13. verſic. Quę autem hanc limitationem non admittant, Nam ſi ex alio delicto perſona delinquentis, vel eius bona periclitantur: iure naturæ ei defenſio conceditur, ac proinde alienatio eſt neceſſaria, & non voluntaria.

486 Sextò, nequit reuocari alienatio, ſi facta ſit pro defendendis, reparandis, & conſeruandis bonis, Nam in hac defenſione, reparatione, & conſeruatione delinquens negotium fiſci agit. Tradunt Farin. Sanchez; & alij auctores citati.

487 Circa duos verò caſus eſt aliqualis cōtrouerſia inter ipſos: primò, ſi pro filiabus dotandis fiat alienatio, an iſta ſit reponenda inter neceſſarias alienationes, & conſequenter nec reuocanda? Probabiliter id negant aliqui, præcipuè Sanchez dict. c. 22. num. 56. & Montepic. l. poſt contractum num. 74. ff. de donat. Boſſius, nu. 77 & Bonacin diſp. 3. de contractibus, qu. 8. punct. vltim. §. 3. num. 4. propoſit. 2. ob eam rationem, quia fiſcus non obligatur dotare filias; ergo nec delinquens poterit cum fiſci vices gerat, bona ad hunc effectum alienare.

488 Verum pars affimans probabilior ſine dubio iudicatur, quod ſit alienatio neceſſaria, & irreuocabilis. Ratio eſt, quia dos competens, & moderata loco alimentorum habetur, atque inter detem, & alimēta fit æquiparatio, vt copioſe Abbas in cap. cum haberet de eo, qui duxit in matrimon. num. 5. Tiraquel. de primogen. lib.

489 2 cap. 25. num. 8. Nec habet vim ratio in oppoſitum adducta, quod fiſcus poſt publicationem bonorum condemnato delinquente, non maneat obligatus filias eius dotare; cum etiam non videatur obligatus alimenta illis præbere, & tamen ante ſententiam alienatio facta pro alimentis filiorum, eſt neceſſaria, vt diximus ergo idē dici poteſt de alienatione pro dote ita docent Farinac. de hæreſi, quæſt. 190. nu. 87. & alibi ſæpæ Peregrin. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 177. Caſtrus Palaus dict. punct. 19. num. 14. & alij.

490 Secundò eſt controuerſia circa alienationem factam ob benemerita donatorij, nam iſta non videtur neceſſaria, cum ſit gratuita, ac propterea reuocabilis. Atque probabiliter in hanc partem implicitè inclinat Sanchez dict. cap. 22. num. 56. fine; cũ affirmet extra cauſas ibi expreſſas nullam aliam eſſe neceſſariam in quibus cauſis hanc non memorat.

491 Oppoſitum tamen cum probabilitate aſſeritur, quod alienatio remuneratoria ſit neceſsaria ac proinde non reuocanda. ita expreſse Farin. de falſit. q. 164. num. 118. & Caſtrus Palaus dict. num. 14. fine. Probatur indè, quia tametſi remunerari merita non ſit obligatio iuſtitiæ, eſt tamen gratitudinis obligatio, quæ omninò decet virum probum, & honeſtum, ſed cuilibet neceſsarium eſt debito honeſtatis ſatisfacere, ex quo, non ſatisfacto læditur eius honor, & bona apud omnes exiſtimatio;

492 ergo &c. Merita tamen aliundè, quam

ex confeſſione donantis conſtare debent; alioquin eſt præſumptio fraudis, vt docent Farinac. ibidem & Mantica de tacita, & ambigua conuent. lib. 13. tit. 39. num. 17.

493 Concluditur itaque alienationes neceſſarias non poſſe à fiſco reuocari; benè tamen alias, vt diximus, licet ſint validæ iuxta probabiliorem ſententiam; ſed numquid ſunt etiam licitæ? De hoc ſupereſt aliquid dicere: quòd ſint illicitæ oſtenditur ex varijs capitibus, primò quia diuerſæ extant leges, quibus huiuſmodi alienationes prohibentur delinquenti, cuius bona ipſo iure publicata ſunt, vt traditum
494 ſupra. Item quia infligitur damnum poſſeſſoribus, à quibus bona per fiſcum auferri poſſunt. Præiudicatur etiam ipſi fiſco; cùm illa contra eius voluntatem in tertiũ poſſeſſorem tranſeunt, & quidem probabiliter Angles floribus 2. par. quæſt. de reſtrict. legis pænalis concl. 2. (limitans pro caſu quo nullum fiſco detrimentum prouenit) Ioan. Medin. de reſtit. q. 1. §. poſt rerum dominium, verſic. ad propoſitum igitur, & Sayrus in claui regia lib. 3. cap. 9. num. 30.

495 Verum probabilius cenſetur, quod vſus talium alienationum ſit licitus, & nulla in eis reperiatur culpa, ſiue ſint gratuitæ, ſiue onerosæ, quandò poſſeſſori nullum inde damnum prouenire poteſt, aut ipſe prouenturo ceſſit. Docent Suarez de fide diſput. 22. Sect. 4. num. 4. Farin. de hæreſi q. 190. §. 5. num. 82. Bonacina diſp. 3. de contractib. q. 8. punct. vltim. §. 3. num. 4. Sanch. dict. cap. 22. num. 59. & plures ab eis relati. Probatur ſoluendo ſimul rationes in oppoſitum, quia leges diſponentes de confiſcatione bonorũ, & prohibentes illorum alienationem, auferunt à delinquente facultatem liberam ea alienandi firmiter, & irreuocabiliter; alienationem tamen reuocabilem nequaquam prohibent; cum delinquenti poſſeſſionem bonorum relinquant, quin etiam dominium vtile, iuxta magis probabilem ſentẽtiam; ergo ex parte legum licita erit alienatio.

496 Sed quid ex parte poſſeſſoris? ſi alienatio ſit gratuita, certum eſt, quòd regulariter loquendo, donatarius indè pati non poſſit nocumentum; ſi enim ſpolietur donatis, nihil ex proprijs amittit.

497 Quando verò alienatio eſt onerosa; & delictum adeò occultum, vt nullum adſit periculum deueniendi ad forum externum, nulla committitur iniuſtitia à delinquente alienante, cum tunc cenſeatur alienare rem, ac ſi nullo eſſet vitio affecta; quia talis moraliter iudicatur. Dato tamen, quod adſit periculum, & alienans illud occultet, certum eſt committi tunc iniuſtitiam, cum alienet rem vitioſam tacito vitio. Nam alienat rem vindicationi expoſitam tacendo, ſic expoſitam eſſe.

498 Proſequitur oſtendendo à ſimili Caſtrus Pal. dict. punc. 19. nu. 22. poſt medium ſicut, inquit, ſi rem alteri hypothecatam, tacita hypotheca, alienaret, contractu oneroſo, peccaret ſane, ita ille: & addit li-
499 mitando ſic. Excipe tamen, inquit, niſi apud ſe retineret alia bona non confiſcanda, quibus poſſeſſori integre ſatisfacere poſſet, caſu quo alienata vindicarentur; vel vitium & periculum alienans manifeſtaret, vt ſic cognoſcens cedere cenſeatur, quia his caſibus ceſſat, vt de ſe conſtat, tota ratio iniuriæ, & iniuſtitiæ. hęc ille.

500 Tandem ex parte fiſci nulla committi poteſt culpa, aut iniuſtitia a delinquente in tali alienatione, niſi hęc in fraudem ipſius fiſci fuerit facta, vt dictum ſupra. Nam ob alienationem non minuitur fiſco ius quęſitum, & res alienatæ ſemper ipſi obligatæ manent, ac penes quemcunque poſſeſſorem reperiantur, eas idem fiſcus repeteret poteſt docet Caſtrus Palaus ibidẽ.

501 Sed quid ſi contingat ex alienatione rem perire, & ea fiſcum priuari? Reſpondet benè idem Caſtrus, hoc eſſe per accidens, & quod delinquens non teneatur curare, vt res alienata conſeruetur, cum non ſit fiſci procurator conſtitutus; ſed tãtum tenetur non facere alienationem in fiſci fraudem: & hoc tunc fit quando alienat nulla interueniente cauſa honeſta alienandi, ne ad fiſcum res alienata poſſit peruenire.

502 Vltimo loco accipe à Caſtro Palao num. 23. duas illationes ſcitu dignas, proprijs eius verbis: Ex his, inquit, fit, ſi cauſa dotis, vel titulo nuptiarum rem obligatam fiſco alienes, & adſit periculum, vt à fiſco reperatur, nec conſcium facias periculi recipientem, peccas grauiter ſic Bonacina
503 ſupra. Secundo fit, ſi vendas rem ſupradicto periculo expoſitam, tacito vitio, te grauiter peccare, neque à peccato excuſari etiamſi vendas ad alimenta, reſque neceſſarias, & etiamſi pretium retineas; quia hæc non excuſant emptorem à graui moleſtia, & ſumptibus faciendis in probando pretium à ſe datum, apud te retineri, & in res neceſſarias conſumptum eſſe: Sic alijs relatis docuit Sanchez num. 64. & 65. hæc ille, quibus Regula præſens terminatur.

Qualiter ſe gerere debeat fiſcus in dictis alienationibus reſcindendis, ac bonis iam alienatis recuperandis?

REGVLA CCCCLXX.

504 QVando alienatio reſcinditur, pretium rei alienatæ formaliter, aut æquiualenter penès hæreticum, vel delinquentem exiſtens emptori debet à Fiſco reddi. Dicitur autem pretium æquiualenter exiſtere penès illum ſi conſumpſit in re ad ſuſtentationem vitæ requiſita, caſu quo erat, ſine dubio eam empturus, ſi nullo modo

505 modo fuiſſet empturus. Onus verò pro-
bandi pretium in vtilitatem delinquentis
verſum eſſe, non Fiſco, ſed,prætendenti ſi-
bi reſtitui incumbit: quòd ſi non probe-
tur, probabilius eſt, poſſe Fſcum reſcinde-
re alienationem, nullatenus pretio reſti-
tuto, etiam ſi poſſeſſor bona fide contra-
506 xerit. Tandem Fiſcus vindicat rem alie-
natam ab hæretico, vel à delinquente,cu-
ius bona iure publicantur, cum augmento
eiconiuncto ſolutis expenſis, nequaquam
cum ſeparato. De fructibus rei alienatæ
diuerſimodè reſoluendum,vti expandetur.

---

507 CIrca doctrinam huius Regulæ diſ-
cutienda aliqua dubia, & contro-
uerſa, præmiſſis nonnullis, quæ ſunt com-
munia, & certa apud ferè omnes. Primò
certum, & commune eſt, & quòd nihil de-
beat dare, vel relinquere poſſeſſori Fiſcus,
quando ab eo rem alienatam vendicat ſi
per donationem gratuitam, nullis ſumpti-
bus factis ab hæretico,ſeù à delinqente ac-
ceperat. Ratio eſt, quia tunc poſſeſſor ni-
hil ex proprijs perdit, nec ei alienationis
reuocatio nocet, cum iſta ſolùm ſortiatur
effectum reducendi res ad priorem ſtatum
ac ſi nunquàm res alienata eſſet; ergo,&c.
ita auctores ſtatim citandi.
508 Secundò certum eſt,ſi per contractum
oneroſum, nempè per venditionem res ad
poſſeſſorem tranſlata fuerit,& pretium da-
tũ formaliter,aut æquiualenter penès delin
quentem maneat, emptori reddi debet,
quando re empta priuatur. Oſtenditur ef-
ficaci ratione; quia Fiſcus ſolùm habet ius
diſſoluendi contractum, & reuocata alie-
natione recuperandi, quæ ipſi obligata
ſunt; ergo nequit occupare pretium ab
innocente datum, cùm non ſit delinquen-
tis, niſi dum contractus factus firmus per-
manet, & res alienata non vindicatur. Vn-
de poſt diſſolutionem contractus, & vin-
dicationem rei venditæ,inſurgit obligatio
reddendi pretium innocenti, & ſeruandi
indemnem.
509 Vnum excipit caſum Scaccia de iudic.
lib. 1. cap. 98. nu. 16. nempe ſi emens rem
à delinquente conſcius eius delicti fuiſſet.
Sed meritò reijciunt eius exceptionem
alij,præcipuè Vaſquez de legibus, diſp. 172.
cap. 2. nu. 8. Sanch. dict. cap. 22. nu. 69. &
Caſtrus Palaus punc. 20. n. 1. circa mediũ.
Oſtenditur, cum quia id nullo iure caue-
tur, tum quia cùm emens conſcius crimi-
nis delinquentis non committat delictum
in tali emptione nequit indè Fiſcus ſume-
re occaſionem eum pretio priuandi: niſi
fortè probetur, quòd voluerit rem delin-
quentis ita occultare, vt ad Fiſcum non
peruenirer,ſed rarò id probari poteſt.
510 Certum eſt tertio ad obligationem reſ-
tituendi pretium, ſufficere, ſi penès delin-
quentem æquiualenter exiſtat: Nam mo-
raliter loquendo,idem eſt apud delinquen-
tem exiſtere pretium,vel exiſtere eius æſti-
mationem: exiſtet autem eius æſtimatio,
ſi delinquens illo ſatisfecit creditoribus,
aut ſi vitæ neceſſaria ſibi, ac ſuis procura-
uerit, ſi aliam æquè pretioſam emit,vel res
proprias meliorauit. Nam ſic ex illo pre-
tio delinquens ditior factus manet, ergo
danti reſtitui debet. Ita Simanch. de Ca-
thol. inſtit. tit. 9. à nu. 31. Suarez de Fide,
diſp. 22. ſect. 4. nu. 9. Vaſquez. de legibus
diſp. 172. cap. 2. Farin. de hæreſi, qu. 190.
nu. 78. Sanch. dict. cap. 22. n. 70. & Caſtrus
Palaus dict. punc. 20. num. 1. quibus ſic
præmiſſis.
511 Dubitatur iam, nùm exiſtat pretium
penès delinquentem, ſi ex illo res neceſſa-
riæ ad ſuſtentationem vitæ fuerunt emptæ,
quæ tamen caſu perierunt? Duplex eſt ſen-
tentia, alia affirmans, altera negans: Affir-
mant Simanch. dict. tit. 9. nu. 38. Farinac.
vbi ſupra num. 28. Sanchez ibidem nu. 71.
& alij ex eo fundamento,quia æquiualen-
ter dicitur extare pretium apud delinquẽ-
tem, quoties ipſe proprijs bonis ratione
illius parcit; ſed ob pretium receptum de-
linquens pepercit proprijs bonis, quæ ne-
ceſſario conſumpſiſſet, ſi pretium non re-
512 cepiſſet; ergo &c. Negant verò alij ma-
ximè Vaſquez loc. cit. nu. 9. Probatur indè,
quia nequit verificari tunc, quòd pretium
illud penes delinquentem extet, quando
contractus venditionis reſcinditur, quan-
doquidem nec in eius vtilitatem, neque
in vtilitatẽ Fiſci verſum apparet, ergo, &c.
513 Placet modus reſpondendi Caſtri Palai
ibidem nu. 2. concordantis prædictos auc-
tores ſic: Vtraque, inquit, ſententia veri-
tatem dicit, & facilè conciliari poſſunt; ſi
enim ex pretio accepto emiſti rẽ,quam ſine
dubio emeres etiamſi pretium non acce-
piſſes, credo pretium publicandum non
eſſe, ſed reddendum danti, quia ex illius
redditione non infertur, Fiſcũ minori pa-
trimonio frui, quàm frueretur, ſi contrac-
tus ille, qui reſcinditur, factus non eſſet;
taleque pretium moraliter cēſetur exiſtere
tẽpore,quo cõtractus reſcinditur quatenus
in tui vtilitatem verſum eſt; ſiquidem ra-
tione illius proprijs bonis, quæ debebas
514 conſumere pepercisti. At ſi ex pretio ac-
cepto emiſti rem, quam non emeres,ſi cõ-
tractum priorem non celebraſſes, neque
pretium accepiſſes; credo tunc non eſſe
reſtituendum pretium danti, quia abſolu-
tè non eſt verum, in tui, vel fiſci vtilita-
tem eſſe conſumptum. hactenus ille per
acutè quidem.
515 Si petas; ad quem ſpectat onus probã-
di pretium in vtilitatem delinquentis fuiſ-
ſe conuerſum? Reſpondetur eſſe certum
ex mente omnium ſpectare non ad Fiſcum,
ſed ad prætendentem, vt ſibi reſtituatur;
quia Fiſcus certum ius poſſidet aduerſus
omnia bona, quæ in poſſeſſione hæretici,
ſeù delinquentis reperiuntur. Vndè ſi dic-
tus prætendens vult hoc ius certum Fiſci
minue-

minuere, probaturus eſt ex tali pretio delinquentem factum fuiſſe ditiorem; aliàs nihil efficiet. Ita Molin. noſter tom. 1. diſp. 95. verſic. licet autem Bonacin. diſp. 3. de contract. q. 8. punct. vltim n. 2. & Sanch. alios referens dict. cap. 22. nu. 60.

516 Notandum hic obiter cum Suarez diſ. 22. de fide, ſect. 4. nu. 9. quòd liberum ſit Fiſco in caſu de quo agimus, non reſcindere contractum, cùm hic, vt vidimus ſupra validus ſit, & facultas reſcindendi illum fuerit Fiſco conceſſa, vt priuilegium, quo poſſit, & non vt obligatio, qua vti debeat.

517 Dein dubitatur, an poſſit Fiſcus non vindicare ab eo, cui delinquens vendidit, nullo reſtituto pretio, quando hoc non probatur verſum eſſe in vtilitatem delinquentis? Partem negantem defendunt aliqui, & quidẽ non improbabiliter, præcipuè Alciat. in l. poſt contractum, nu. 21. ff de donation. & ibi Roman. nu. 3 Imola n. 1. & Cynus in l. fin. C. ad l. Iul. Maieſt. Inde oſtenditur, quia contractus ille emptionis, & venditionis, quo delinquens rem venditam validè alienauit, vt dictum ſupra, validus fuit, & conſequenter contulit dominium rei venditæ emptori. Ergo iſte nõ debet illa priuari, niſi pretio reſtituto; cùm talis res, quamuis maneat obligata Fiſco, non ſit Fiſci, ſed poſſidentis, ergo ius poſſidentis vtpotè in re præualeat iuri Fiſci ad rem.

518 Confirmatur, quia indè, quòd res, quam delinquẽs alienauit, ſit obligata Fiſco, tãtũ deducitur poſſe fiſcũ reſcindere contractũ, ita ac ſi non eſſet factus; At ex illa reſciſſione prouenit, pretium in omni euentu eſſe reſtituendum emptori, alioquin non reſcinderetur contractus venditionis; & emptionis, ſi vtrique parti non reddatur alienatum ab ipſa, ſed eſſet reſciſſio contractus donati, in qua occupatur donatum nulla donatario tributa.

519 Probabilior tamen cenſetur pars affirmans, quod in ſupradicto caſu non teneatur fiſcus reddere pretium poſſidenti rem venditam, ſed abſque pretij reſtitutione, poſſit eam ſibi integrè vindicare. Ita Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 9. n. 27. Farin. de hæreſi, quæſt. 190. nu. 76. Suarez. de fide, diſp. 22. ſect. 4. nu. 9. Anton. Gomez. tom. 3. variar. c. 2. nu. 2. Scaccia de iudic. cap. 98. nu. 15. & pluribus relatis Sanchez dict. cap. 22. nu. 68. Probatur, quia cum bona hæretici, aut alterius delinquentis, quæ ipſo iure confiſcantur, à die patrati criminis ſint Fiſco obligata, & hypothecata, nõ ſine ac obligatione alienantur. Ergo poterit Fiſcus ea vindicare, vbicunque inuenerit, etiam non ſoluto pretio pro illa vindicatione, quando pretium inter bona delinquentis nequaquam extat vllo modo etiam etiam æquiualenter.

520 Confirmatur, quia poſſeſſor rei Fiſco obligatæ poſſidet illam eò modo, quo poſſidebat delinquens, cum ius, quod iſte habebat idemmet, & non aliud in poſſeſſorem tranſtulerit; ſed delinquens ita poſſidebat eam, vt nullo pretio accepto pro ipſa poterat à Fiſco vindicari, ergo pari modo poterit fieri in poſſeſſore, ſi pretium ab ipſo datum delinquenti nec formaliter,
521 nec æquiualenter exiſtat. Atque hoc verum eſt, quamuis poſſeſſor bona fide proceſſerit in celebratione cõtractus, & ignarus omnino fuerit criminis à delinquente cõmiſſi; quia bona fides nõ tollit rẽ alienatã eſſe obligatã Fiſco, nam bona fides non pretium fuiſſe conſumptum abſque vtilitate Fiſci; & hæc eſt cauſa cur illi non additur, cùm res empta vindicatur. Docent peculiariter Suarez. Farin. Scaccia citati, & Caſtrus Palaus dict. punct. 20. n. 6. & 7. apud quem plura in confirmationem, & ſolutionem argumentorum in contrarium videas.

522 Quoad argumentum rei alienatæ dubitatur etiam an cum ipſo ſimul poſſit eã à tertio poſſeſſore vindicare? Sub diſtinctione augmenti intrinſeci, & extrinſeci facilè, & breuiter hoc dubium reſoluitur. Nam ſi augumentum non ſit intrinſecum, ſed à re ſeparatum, aut ſolùm affixum, vt lapis pretioſus anulo, ianua, vel feneſtra domui & ſimilia non vindicatur à Fiſco cũ impedit, rem eſſe obligatã Fiſco, nec tollit re ipſi obligata, ſed poſſidenti cedit. Vndè ſi nequit vindicari res ſine tali augmento, huius valor per Fiſcum reddi debet poſſidenti; cum iſtius ſit & non domino rei cedat. ita auctores citandi.

523 Verùm quando augmentum rei Fiſco obligatæ eſt intrinſecum, & ab ea inſeparabile, vt ſalus, & vires robuſtæ in ſeruo, quem delinquens debilem vel infirmum alienauerat, ſeù vendiderat, vindicari poterit, ſolutis expenſis, ſi quæ in augmentanda, ſeù melioranda re ſunt factæ, oſtenditur, quia res illa obligata eſt Fiſco, ac proinde meliorationes eius ad Fiſcum ſpectant, ſed cum iſtæ expenſis, & induſtria poſſidentis acquiſitæ ſint, tenetur Fiſcus eas ſoluere; Nam non eſt iuſtitiæ conſonũ, innocentis labore fiſcum locupletari. ita Suarez nu. 10. Sanchez lib. 2. cap. 23. nu. 204. & alij.

524 Tandem dubitatur circa fructus ex re confiſcata, à die patrati criminis, vſque ad tempus ſententiæ prouenientes, num iſti à Fiſco vindicentur? Breuis etiam, & facilius huius dubij reſolutio ſub diſtinctione. Nam ſi ſermo ſit de fructibus apud tertium poſſeſſorem formaliter exiſtentibus, certum eſt, eos vindicari poſſe. Ratio eſt, quia huiuſmodi fructus cedunt domino rei, & cum res pertineat ad fiſcum, quoad dominium directum, & ratione iſtius eam poſſit vindicare, poterit etiam
525 fructus. Item, quia tertio poſſeſſori nõ competit aliud ius in illis fructibus, quam competeret delinquenti, cum huius loco cedat. Sed delinquens nequiret impedi-

re

re vindicationem talium fructuum; ergo nequibit tertius ille poſſeſſor, ita Suarez vbi ſupra num.11. & Sanch. multis relatis dict. cap.23. num.194.

526 Si tamen fructus ſolum æquiualenter extent, cum illis tertius poſſeſſor deuenerit ditior, & iſti fructus fuerit naturales, certum etiam eſt; quod ſubiaciant confiſcationi ex mente omnium Doctorum Ratio eſt, quia oriuntur ex re confiſcata, & propterea ſub ea ratione fiſco debita, & conſequenter ſunt debiti fructus moraliter ex illa dimanantes, & taliter exiſtentes.

527 Si autem fructus fuerunt induſtriales, probabile cenſetur, non ſubeſſe vindicationi, ſi poſſeſſor bona fide illos conſumpſit. Probatur à fortiori, quia ſi fructus rei alienæ induſtriales iam conſumptos, non tenetur poſſeſſor bonæ fidei reſtituere; & ſi illorum conſumptione factus ſit ditior, vti docent, vt magis probabile Sanchez poſt multos relatos, dict. cap.23. num.76. & Caſtrus Palaus dict. punct.20. numnr. 9 quanto probabilius erit, quod non debeat reſtituere fructus induſtriales conſumptos ex re fiſco obligata, cum abſolutè non ſint fructus rei alienæ, ſed propriæ poſſidentis Atque potiori ratione idem erit de fructibus ex melioratione rei per poſſeſſorem facta.

528 At quid ſi fructus tam naturales, quam induſtriales à poſſidente, ita conſumpti ſunt, vt nec æquiualenter exiſtant? Reſpondent communiter Doctores, quando fuerunt conſumpti mala fide, poterunt à fiſco vindicari, quia contra eum iniuſtitia commiſſa eſt diſſipando rem ipſi obligatam. Verum ſi bona fide ſint conſumpti, ob rationem oppoſitam nequeunt à fiſco publicari. ita Caſtrus Palaus dict. num.9. fin.

529 Petes, quando nam dicatur poſſeſſor mala fide conſumere fructus, vt hinc poſſint à Fiſco vindicari? Simanch. de Cathol. Inſtit. tit.9. num.58 & Sanchez dict. cap.23 num.199. affirmant id tunc euenire, quando poſſeſſor cognouit delictum alienantis; cum eo ipſo cognouerit rem ſibi traditam Fiſco obligatam eſſe; Vnde huic obligationi ſatisfacere adi ſe ſubiecit, quando rem illam accepit.

530 Verùm merito oppoſitum tenent Suarez de fide, diſput.22. ſect.4 num.13 & Caſtrus Palaus dict. punct.20. num. 10. quod in præſenti caſu non proueniat mala fides poſſeſſori ex dicta criminis ſcientia; cum ita non tollat ipſi iuſtam poſſeſſionem illorum fructuum; ſicuti nec delinquenti notitia ſui criminis aufert, quominus illa bona iuſtè poſſideat; ergo à fortiori poſſidebit tertius poſſeſſor innocens, & conſequenter fructus ex tali ſcientiam conſumpti à poſſeſſore malæ fidei, ſed bonæ, ac propterea nequaquam publicationi ſubijciuntur.

531 Dicentur itaque tunc delinquens, & tertius poſſeſſor mala fide conſumere fructus, cùm nulla occaſione honeſta interueniente conſumuntur, ne ad fiſcum peruenire poſſint. Nam tunc tanquam in fraudem fiſci conſumptos, poterit ipſe repetere, & ſic repetitos, & non antea tenentur delinquens. & poſſeſſor reſtituere: ita iidem Suarez, & Caſtrus Palaus; apud quem corollaria videas, quæ omitto, vt iam huic Regulæ finis imponatur.

Quid de confiſcatione, aut de dotali deſtructione Domus, in qua hæretici conueniunt, vel abſcondantur, ne capiantur?

REGVLA CCCCLXXI.

532 Domus, in qua hæretici conuenticula faciunt, prædicant, &c. omnino deſtrui, & nullo vnquam tempore reedificari debet: ſi quæ poſt deſtructionem ſuperſunt, vt lapides, & rudimenta

533 Fiſco applicanda ſunt. Vtrumque affirmandum parimodo, de Domo, in quam Dominus eius impediuit Ingreſſum Curiæ ad ibi perquirendum, & capiendum hæreticum; atque idem dicendum de domibus contiguis, ac de apendicibus principalio-

534 ris. Reperta autem in ea domo, vbi impeditus ingreſſus ad perquiſitionem, & capturam hæretici, confiſcantur; niſi

535 aliarum perſonarum eſſe innoteſcat. Liberatur denique à talibus pœnis domibus, ſi ignoret inculpabiliter, quæ in domo ſua ab hæreticis fiūt, vel ſi ea ſtatim D.D. Inquiſitoribus teuelet, aut ſi non ipſe, ſed eius procurator, vel conductor commoditatem loci illis tribuiſſe deprehendatur.

536 Quod Domus, in quibus heretici ſimul concurrunt, prædicant, conuenticula, & congregationes faciunt. ſubiaceant confiſcationi deduci videtur, ex l. 3. C. de hæreticis, vbi ſic habetur, *Cuncti hæretici proculdubio nouerint omnia ſibi loca adimenda eſſe*, & infra, *ſiue in priuatis ædibus, vel locis huiuſmodi caſibus copiam præbere videantur, his ædibus, vel locis priuatis Eccleſia Catholica vindicandis*. & ibi Gloſ. & alij. Item ex l. Arriani, §. conctis, verſ. ſiue priuatis ædificijs. Et ex l. Quicunque §. Vniuerſi C. eodem. ita Hoſtien. in Summ. de hæretic §. qua pœna, num.8. Decian. crim. lib.5. c.44. num.15. & alij docent.

537 Non deſunt, qui ſub diſtinctione reſoluunt de domo propria hæretici, & de domo aliena, quod illa iuxta diſpoſitionē dictorum legum ſit confiſcanda cum alijs bonis delinquentis: hęc vero prorſus deſtruen-

ſtruenda. ita Repert. Inquiſit. in verb. domus, verſic. Item eo caſu. in fine Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 46. rubr. de pœnis, nu. 91. & alij.

538 Verum communiter doctores ſine diſtinctione abſolutè tenent, quod quęuis domus, ſiue aliena, ſiue propria hæretici delinquentis, in qua dicta conuenticula, congregationes, & prædicationes ab hæreticis fiunt, ita ſit prorſus deſtruenda, vt nullo vnquam tempore reædificari poſſit: de hoc benè præceteris doctiſſimus Pegna par. 3. Direct. quæſt. 43. comment. 92. vbi propoſita ex Eymerico formula ſententiæ diruendi domum, in qua hæretici conueniunt, &c. ſic ſubiungit.

539 Hęc pœna, inquit, diruendarum domuum in deteſtationem huius criminis
multis Eccleſiæ ſanctionibus continetur;
nam in Concilio Tholoſano, anno Domini 1229. contra hæreticos celebrato, cap.
5. ita ſcriptum eſt: Illam autem Domum,
in qua fuerit inuentus hæreticus, diruendam
decernimus; & locus ipſe, ſiue fun-
540 dus confiſcentur. Et paucis poſt annis
in concilio Biterrenſi, cap. 35. idem eſt
plenius cautum his verbis Domos etiam
in quibus inuenti ſunt, vel fuerint hæretici
viui; vel mortui, veſtiti, ſeu damnati
ſcientibus, & conſentientibus Dominis
domorum exiſtentibus legitimæ ætatis,
dirui faciatis. & bona omnium ibidem
tunc habitantium confiſcari: niſi ſuam innocentiam,
& iuſtam ignorantiam probare
potuerint manifeſtè. hactenus ibi. Et
541 non multò poſt tẽpore INNOCENTIVS
IIII. hoc ipſum ſanciuit reſcripto quodam
incipiente, Ad extirpanda (cuius archetypus
extat in Inquiſitione Bononienſi)
§. Domus autem, in hæc verba. *Domus autem, in qua repertus fuerit aliquis hæreticus, vel hæretica ſine vlla ſpe readificandi, funditus deſtruatur, niſi Dominus domus eos ibidem procurauerit reperiri. Etſi Dominus illius Domus alias domus habuerit contiguas illi domui, omnes illæ domus ſimiliter deſtruantur.* hæc ibi vt refert Pegna, ex quibus, & ex reliquis dictis innoteſcit illud de domo deſtruenda, & cõprobantur ſimul diuerſa ex contentis in Regula noſtra, quæ ſtatim magis explicabuntur.

542 *N*otat autem ibidem ipſe Pegna duo ſcitu digna, & in deteſtationem hæreticæ priuatis exequenda: primum, quod ſoleat aliquando area deſtructæ domus ſale, conſpergi indicando ſterilitatem, cum dirorum prolatione, ac imprecatione verborum; ita ille cum Bernardin. de Miedes lib. 2. comment. de ſale num. 43. Atque addit, tametſi nullo iure id cautum reperiatur, poſſe ab Inquiſitoribus laudabiliter, quandoque fieri expreſſo in ſententia hoç pœnæ argumento.

543 *S*ecundum eſt, in area dirutæ domus, vt perpetuum maneat infamiæ, ac iuſtę punitionis monumentum, erigendam eſſe marmoream columnellam, inciſis in ea maiuſculis characteribus rem geſtam indicantibus, cum circumſtantijs temporis, perſonarum, &c. Exemplificat ipſe Pegna, in caſu famoſiſſimi Dogmatiſtæ Auguſtini Cazzalla, qui anno Domini 1559. ab Inquiſitoribus Valladolitanis curiæ ſęculari traditus fuit, Domus eius diruta, & ibi Columnella dicto modo erecta ad indicandam rem geſtam in perpetuum illius vituperium.

544 Doctrinam autem traditam de domo quęcunque ſit, penitus diruenda, & non confiſcanda, præter Pegnam citatum tradunt pręcipuè Zanchinus in tract. de hæreticis, cap. 39. num. 4. & cap. 41. num. 5. & ibi exprimit formam ſententiæ ſuper deſtructione domus, ac vtrobique Campegg in addit. & Farinac. de hæreſ. quæſt. 190. §. ſecundo num. 30. & 37. Neque vim habet, quod adductum ab eo num. 31. ex l. Cuncti hęretici. C. de hæreticis; quia hęreſis eſt crimen ſpirituale, ſeu Eccleſiaſticum, ergo ſecundum leges Eccleſiaſticas iam citatas potius, quam ſecundum ſęculares ei ſemper pœna infligenda.

545 Verum ſi poſt deſtructionem dictæ domus, vbi ab hæreticis conuenticula fiunt. &c. aliqua ſuperſint, vt lapides, ligna, trabes, rudimenta, & ſimilia, omnia applicanda ſunt Fiſco, ad quem ſpectat bonorum hæretici confiſcatio. ita Repert. Inquiſitor. in verb. confiſcatio. verſicul. an quando domus, & in verb. domus verſic. ſecundo, Vmbert. locat. in Iudic. Inquiſit. in verb. domus hæretici, num. 1. & 2. Zanchin. ibidem cap. 39. num. 5. Farinac. dict. §. 2. num. 38. & Souſa lib. 3. Aphor. ca. 18. num. 1.

446 Præterea deſtruenda, & ſolo ęquanda quæuis alia Domus, in quam Dominus eius prohibuit ingreſſum miniſtris iuſtitiæ ad perquirendum ibi, & capiendum hęreticum, etiam quod hæreticus ibi non eſſet, ſed multo magis, ſi in ea repertus eſt. Et ſimiliter deſtruendę aliæ domus coniunctæ, & appendices principalioris, ſi fuerint eiuſdem domini. patent hæc manifeſtè ex citata conſtitutione Innocentij IV. Incip. Fœlicis recordationis, Afferũt Farinac. dict. §. 2. num. 32. & 33. & Souſa
547 dict. cap. 18. num. 2. Qui ex mente aliorũ
benè addit rudimenta poſt deſtructionem
talium ædium remanentia eſſe fiſco applicanda.

548 Ante deſtructionem verò Domorum, quæcunque in eis reperta confiſcantur, (Excipe, niſi conſtet eſſe aliarum perſonarum,) vel fiunt officialium Iuſtitiæ capientium, ita Farin dict. §. 2. nu. 34. Oſtenditque, id verum ex citatis conſtit. Innoc. IV. & Alexand. IV.

549 Dominus item dictarum ædium, in quibus hæreticus eſt repertus, vel in quas Miniſtris iuſtitiæ ingreſſum prohibuit, ſit

pet-

Digitized by Google

perpetuò infamis, & 50. librarum imperialium pœna afficitur, quam ſi non ſoluerit, in perpetuum carcerem eſt detrudendus. Conſtat ex eadem conſtitutione Innocentij IV. & ex alijs, quas cum Pegna citat Farin. dicto §. 2. num. 35.

550 Quæ autem dicta ſunt de deſtructione Domus ſinè Spe vnquam reædificandi adeò ſtrictè ſumenda ſunt, vt nulla temporis duratione præſcribatur. Tradunt vt certum Zanchin. vbi ſupra cap. 40. nu. 5. Repert. Inquiſit. verb. præſcriptio, verſ. ſed pone. Farin. dicto §. 2. nu. 36. & Souſa loc. cit. num. 1.

551 Denique dicta ædium deſtructio, & repertorum in eis confiſcatio, & alia pœna ex triplici capite impediri poteſt. Primò ob ignorantiam, ſi dominus ſine culpa ignoret, quę ab hæreticis in domo eius fiunt; & dato quod nihilominus domus deſtruatur; pretium illius domino ignoranti reſtitui debet, ita Simanch. Cathol. inſtit. tit. 46. num. 90. & Farin. dict. §. 2. nu.
552 37. & 40. Qui num. 41. cum Calderin. de hæret. in tractat. de forma procedendi, rubr. de pœnis num. 6. benè notat talem ignorantiam cum præſumatur, à Domino domus eſſe manifeſtè per idoneos teſtes probandam.

553 Secundò, non deſtruitur domus Domini, &c. cuius procurator, aut dictę domus conductor ſcienter domum ipſam hæreticis accommodauit. Ipſe tamen procurator, aut conductor pœna pecuniaria, exilij, aut verborum iuxta perſonæ qualitatem punitur, ſic in l. Arriani, §. cunctis, verſic. ſiue de priuatis, & tradunt Decian. lib. 5. crim. cap. 51. num. 50. Farinac dict. §. 2. num. 39. & Souſa ibidem num. 7.

554 Tertiò, quando Dominus domus reuelat omnia Iudici, aut Inquiſitori, quę in ea ab hæreticis fiunt, &c. tunc nec domus deſtruitur, nec ipſe Dominus pœnã vllam incurrit. Patet ex conſtitutionibus Innocent. IV. & Alexand. IV. citatis, aſſertque Farinac. dict. §. 2. num. 42. & Souſa dict. cap. 18. num. 8. Atque his iam & Regulæ præſenti, & cap. quarto finis imponatur.

CAPVT V.

De pœna confiſcationis bonorum, quando ob hæreſim, vel crimen vnius Publicantur bona alterius, ac de alijs huc ſpectantibus, vt de perſonis, quibus bona confiſcata applicanda, & de reſtitutione, quæ per Fiſcum creditoribus facienda.

PROOEMIOLVM

1 Immoramur adhuc in declaranda magis eadem pœna confiſcationis bonorum, hæreticis, vel apoſtatis, &c. infligenda, circa hanc præcipuè partem, vbi propter crimen vnius confiſcantur bona alterius, vt propter hæreſim parentum hæreditatis confiſcatione filij puniuntur. Nam tametſi Scriptura Sacra apud Ezechielem cap. 18. teſtetur. Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur, filius non portabit iniquitatem Patris, & Pater non portabit iniquitatem filij (quod iuxta communem expoſitionem ſacrorum interpræturn intelligitur, quoad culpam delicti) quoad pœnam tamen ipſamet Scriptura Sacra de DEO OPT. MAX. ſic affirmat. num. 14. Qui viſitas peccata patrum in filios in tertiam, & quartam generationem. Et Exod. 34. Qui reddis iniquitatem patrum filijs, ac nepotibus in tertiam, & quartam generationem. Hinc
2 Principes, & Miniſtri iuſtitiæ, tàm Eccleſiaſtici, quàm Sæculares, veri in eius adminiſtratione ipſius Dei imitatores ſuis legibus Canonicis, & Ciuilibus, ita diſpoſuerunt, vt ob grauia parentum crimina, ſimul cum ipſis filij eorum mulctentur, maximè pœna confiſcationis bonorum, amiſſione nobilitatis, &c. Sicuti hoc quinto capite aliquibus Regulis indicabimus; & ſub finem eius duo in propoſito titulo tacta duplici Regula oſtendemus.

Quan-

Quando ob crimen hæreſis parentum filij paterna hæreditate priuentur? & quatenus, ac quidnam ex eis huic pœnæ ſubſint?

REGVLA CCCCLXXII.

3 PRiuantur hæreditate paterna, & legitimas ſibi debitas petere non poſſunt filij Catholici ob hæreſim parentum externam, quando iſti curiæ ſæculari tradũtur. Atque hoc extenditur ad filios illegitimos, vbi eorum parens eſt certus: Extenditur item ad filios fautorum, credentium, receptatorum, ac ſchiſmaticorum, ſi cum hæreſi ſchiſma coniungatur: ad filios etiam fugitiui ob hæreſim in con-
4 tumaciam condemnati. Dein patris hæretici filia ex bonis illius non conſequitur dotem; imò dos iam data poſt commiſſam hęreſim filiæ nuptui traditæ, aut ſanctimoniali à fiſco repeti poteſt. Diſtinguendum tamen de hæretici filij, & filiabus, cum ante commiſſam hæreſim natis alimẽta, quin, & probabiliter hæreditas, non
5 denegentur. Tandem ſi filius patrem hæreticum inquiſitori ſponte reuelet, nec hęreditate priuatur, nec alias pœnas contra filios hęreticorum latas incurrit.

6 ANte declarationem ſingularium partium huius Regulæ, præmittendum id, quod ex iure certum, nempe tametſi in cap. 2. §. hęretici, & in cap. vt commiſſi §. vltim. de hæretic. in 6. fuerit prius ſic ſtatutum, vt filij hæreticorum, credentium, &c. vſque ad ſecundam generationem ob hæreſim parentum pœnis infra exprimendis ſubiacerent. Poſtea tamen in cap. ſtatutum el 2. de hæret. in 6. id limitatũ eſt, vt debeat intelligi per lineã paternã, vſq; ad ſecundã generationem, ideſt vſque ad filios, & nepotes; per maternam verò vſque ad primum ſolùm gradum, nempè vſ-
7 que ad filios. Vnde ſi ſola mater ſit hæretica, & ſoli filij ob hæreſim eius puniuntur Si autem pater, filij, & nepotes ex filio, non tamen nepotes ex filia, cum deſcendant ab hæretico per lineam maternam, quæ attento iure citato, in pœnis contra filios ad ſolum primum gradum extenditur. Tradit benè cum alijs auctoribus Thomas Sanchez lib. 2. in decal. cap. 27. num. 2.

8 Nec habet vim, quod opponitur ex Bulla Pauli IV. cõfirmata à Gregorio XIII. prohibente deſcendentes ex Mauris, Iudæis, aut hæreticis, vſque ad quartam generationem admitti. Nam omiſſis nunc ſolutionibus aliorum placet illa eiuſdem Sanchez nu 3. quam deſumit ex Manuel Rodriquez quæſt. regul. tom. 1. q. 14. art. 1. & 2. vbi eam ad verbum refert, quod in ipſa tantum ſit ſermo de admiſſione ad Reli-
9 gionem Sancti Franciſci. Et addit in dict. art. 1. talem Bullam fuiſſe poſtea, reſtrictam à Sixto V. vſque ad ſecundam generationem paternam, & primam maternam, vt diſponitur in dict. cap. ſtatutum, quibus ſic præmiſſis.

10 Declaratio iam primæ partis Regulæ, quòd filij ob hæreſim parentum priuentur paterna hæreditate, patet ex textu manifeſto in cap. vrgentis, verſic. cum enim, & verſic. Nec huiuſmodi, extra de hęret. vbi facit Papa argumentum de Minori ad maius, quod ſi in crimine lęſę Maieſtatis humanæ filij priuantur hæreditate paterna, multo magis priuari debent in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, cùm hoc delictum grauius ſit, nec ob hanc ſeueritatem vllus
11 miretur, ſubditur ibi. Cum iuxta canonicas ſanctiones quandoque feratur vltio non ſolum in auctorem ſcelerum, ſed etiã in progeniem damnatorum. Et tradit cum Gloſſa, ibi, Abbate Hoſtien., Ioan. Andr. Zanch. Menoch. & alijs penè innumerabilibus, quos refert Farinac. de hęreſi q. 190. §. 1. num. 1.

12 Circa id, quod ſequitur in Regula, non poſſe ſcilicet filios etiam orthodoxos ob hæreſim parentum legitimas ſibi debitas petere; conueniunt omnes ferè auctores, & afferunt peculiariter Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 45. num. 3. Roland. conſil. 8. num. 35. Gabriel Quæmada q. 24. num. 2. vbi ait, quod iura ciuilia non priuantia filios Catholicos ſua legitima propter paterna hęreſim, ſunt hodie correcta de iure canonico, cui ſtandum eſt, cum ſit delictum merè Eccleſiaſticum. Pegna 2. par. direct. comment. 9. ad cap. Vrgentis, extra de hęret. littera D. verſic. cęterum hodie, Iacob. de Graffijs, lib. 2. deciſion. cap. 11. nu 9. Probatur ex vi text. citati dict. cap. Vrgentis.

13 Vndè non audiendus Ioan. Rojas ſingul. 47. & ſingul. 95. vbi aſſerit, ex bonis confiſcatis parentis ob eius hæreſim, filijs orthodoxis legitimam deberi, quia loquitur, vt benè ait Farinac. ibidem num. 4. iuxta diſpoſitionem iuris ciuilis ab eo citati, l. Cognouimus C. de hæret. At ſtandum eſt diſpoſitioni iuris canonici dict. c. Vergentis, vt dictum.

14 Sed quid de alimentis? circa iſta videtur eſſe maior difficultas, & quidem quòd filij maximè paruuli ob hæreſim parentum non ſint priuandi alimentis, quamuis priuentur hæreditate, ac legitima defendunt præter Ioan. Rojas dict. ſingul. 47. non pauci, præcipuè Simanch. de cathol. inſtit. tit. 29. num. 2. vbi ait in Hiſpania ſeruari, quod filij hæreticorum impuberes educentur, & alantur cura inquiſitorum iuxta inſtructionem Hiſpalenſem cap. 22. quam refert Pegna vbi ſupra docens ibi, qualiter inquiſitores pueris hæreticorum prouidere debeant, ne fame pereant ita etiam Sur-

dus,

dus; conſil.386 nu.13. & valdè conſonum
iuri naturali apparet.
15 E contra alij ſtando in rigore iuris Ca-
nonici in dict. cap. Vrgentis, abſolutè te-
nent filios hæreticorum ob parentum hæ-
reſim; etiam alimentis eſſe priuandos, &
cogendos ad mendicandum in pænam tā-
ti criminis, ita Decia. loc cit. Paul. Ghirlan.
in tract. de hæret. q. 4. num.1. & 2. Canter.
in qq. crimin. rubr. de hæret. cap.1. num.54.
vbi ait, quod hæc opinio procedat de ri-
gore, & ab ea pluribus per ipſum relatis
concordantibus non recedit Sanch. lib. 2.
16 in decal. cap.16. num.25. Quare attenta
auctoritate doctorum, quos pro prima,
& ſecunda opinione citaui, vtramque vt
17 probabilem admitto. Diſtinctionem ve-
rò, quam adducit Farin. dict. §.1. n.7. quod
prima intelligatur de filijs natis ante com-
miſſam hæreſim, & ſecunda de natis poſt
patratum hoc crimen paulo poſt expen-
demus.
18 Additur in Regula noſtra (quando iſti
curiæ ſæculari traduntur) nempè parentes
hæretici, tunc eorum filij, & nepotes mo-
do dicto ſunt puniendi. Circa quod in-
ſurgit graue dubium hic diſcutiendum.
19 Notandum tamen prius pro eius diſcuſ-
ſione, & reſolutione cum Sanchez dict. c.
27. num. 21. Quod tametſi in cap.2. §. hæ-
retici, de hæreticis in 6. diſpoſitum ſic
prius fuerat generaliter, vt filij, & nepotes
quorumcumque hæreticorum eſſent pæ-
nis afficiendi; poſtea tamen talis diſpoſi-
tio reſtricta fuit per Cap. ſtatutum eodem
tit. & lib. vt intelligatur de ſolis filijs & ne-
potibus hæreticorum, qui non ſunt emen-
dati, & reincorporati Eccleſiæ, Exequen-
tes pænitentiam ipſis impoſitam, aut pa-
rati illam exequi; hoc ſic notato.
20 Procedit iam dubium, an filij, & nepo-
tes hæreticorum, qui catholici obeunt,
tametſi brachio ſæculari tradantur com-
burendi, eximi à pænis debeant? Partem
affirmantem tuentur non pauci, vt Siman-
ch. de cath. Inſtit. tit.29. num.17. Didacus
Cantera in quæſt. criminal. tit. de qu tan-
gentibus punitionem delictorum, cap. 1.
num.13. & Enriquez lib.14. de irregulari-
21 tate cap. 5. num. 4. Probatur indè, quia
tales hæretici, curiæ ſæculari traditi ob-
eunt catholici, & neceſſario abſoluuntur
à cenſura, per quam abſolutionem rein-
corporantur Eccleſiæ, ſicque reincorpo-
rati è vita diſcedunt; Ergo cum textus in
dict. cap. ſtatutum requirat tantum hanc
reincorporationem, & vt pænitentiam
ſibi iniunctam exequantur, vel ſint parati
exequi ſicuti iſti ſunt, meritò eorum filij,
nepotes à pænis eximantur. Ac proindè
concludit benè Sanch. dict. cap.27 num.22
quod hæc pars affirmans ſit probabilis.
22 Nihilominus oppoſitam negantem ipſe
Sanchez, cui adhæreo, iudicat multò pro-
babiliorem, & magis vſu receptam, quòd
non eximantur à dictis pænis filij, & ne-
potes parentum hæreticorum, quando iſti
licèt Catholici obeunt, traduntur brachio
ſæculari, ſiue quod ſint relapſi, ſiue hære-
ſiarchæ, aut dogmatiſtæ, ſiuè negatiui. Ita
etiam abſolutè tenent Gloſ. in dict. c. ſta-
tutum, & ibi Ioan. Andr. Francus, ac alij
Pegna 3. par. director. comment.164 Auila
de cenſuris par.7. diſp.4. dub.3. Azor. tom.
1. lib.8. cap.13. poſt q.8. Suarez tom. 4. in 3.
par. diſp.43. ſec.3. num.4. Molin. tom. 3. de
iuſt. diſp.658. num.19. ac plures à Sanchez
relati.
23 Oſtenditur hac ratione, quia textus in
eo cap. ſtatutum requirit, vt parentes hæ-
retici reincorporentur Eccleſiæ, & vt ſint
parati pænitentiam iniunctam implere.
At ſecundum communem modum loquē-
di ſolet intelligi de reincorporatione per
abſolutionem ſolemnem, ad iuridicam,
quia ad pænitentiam implendam iuridicè
24 admittuntur, ergo, &c. Item quia tra-
ditus curiæ ſæculari, licet conuertatur, eſt
tamen præſumptio; quod in hæreſi dece-
dat, & fuerit inductus ficté ad exterius cō-
fitendum ex timore ne viuus comburatur:
ac proindè denegatur ipſi abſolutio iuri-
dica & ſolemnis. Vide plura apud Tho-
mam Sanchez dict. cap. 27. num.23 & 24.
25 Qui num. 25. cum Molina citato benè o-
ſtendit, qualiter concordent inter ſe dict.
cap. ſtatutum, & l. regia 3 tit 3. lib. 8. noua
recopil. cuius verba ipſe proponit.
26 Sequuntur in Regula noſtra diuerſæ ex-
tenſiones doctrinæ ibi prædictæ. Prima
quod extendatur ad filios illegitimos, ſeu
naturales, ſeu ſpurios, ad vitandum illud
abſurdum, & plus honoris luxuriæ, quàm
caſtitati tribuatur, contra §. vltim auth. de
reſtit. & ea quæ per. Conuincitur indè,
quia filijs hæreticorum pœnæ infeuntur,
eo quod ab eorum ſanguine proceſſerint,
& ipſorum pars corporea cenſeatur, quod
æqui in ſpurijs ac in legitimis reperitur.
Docent communiter omnes Doctores, vt
ait Menoch. de præſumpt. lib.5. præſumpt.
33. num.11. ex quibus plures refert. San-
chez dict. cap.27. num.1.
27 Limitat tamen ipſe, & veriſſimè cum
Couar. lib. 2. variar. cap. 8. num. 3. cum
Cyno, & Alberico per hunc citatis, cum
Villadiego, tract de heret. q.23. & cum
alijs, quod liberetur filius ſpurius à pæ-
nis, ſi pater eius ſit incertus, quia non eſt
iuſtitiæ conſonum, vt in dubio ipſe pa-
tiatur.
28 Extenditur item, quod priuentur pa-
terna hæreditate, &c. ac alijs pænis affi-
ciantur filij, & nepotes fautorum, creden-
tium, receptatorum, ac defenſorum, ita
Decian. crimin. lib.5. cap.45. num.5. Farin.
dict. §.1. num.12. Souſa lib. 3 Aphor. cap.
22. num.5. & alij communiter; Et quidem
quod tales filij, & nepotes non debeant
admitti ad officia publica, cautum eſt in
citata Bulla Innocen. IV incip. Ad extir-
panda, quam adducit Pegna in fine dir. &.

Cc Sed

29 Sed optimè aduertit Farinac. ibidem num. 13. quod dicta doctrina tantum habeat locum, quando ipſi hęretici, eorum fautores, receptatores, & defenſores ſimul ſunt credentes, ideſt credunt ſaltem in communi erroribus illorum hęreticorum quibus fauent, aut quos receptant, vel defendunt, & conſequenter ſunt veri hæretici, tunc illorum filij, & nepotes pœnis afficiuntur: Secus verò ſi ex fautoria, receptatione, ac defenſione ſolum inſurgat præſumptio erroris, ſeù hæreſis; cum nulli condemnato, vt ſuſpecto tantùm de hæreſi bona publicentur, vt traditum iam ſupra à nobis quanto minus eius filij, & nepotes paterna hęreditate priuabuntur?

30 Quid quod iuxtà reſtrictionem cap. ſtatutum, de hereſi in 6. vt paulò ante dictũ pœnis efficiuntur ſoli filij, & nepotes illius, qui relaxatur brachio ſæculari; ad quam relaxationem error, ſeu hæreſis formalis in relaxato ſupponitur, ergo &c. præter Farinac. tradit Souſa num. 4.

31 Fit item extenſio ad filios, & nepotes Schiſmaticorum, quod comprehendantur ſub pœnis contra filios hæreticorum mod i dicto ſtatutis dummodo ſchiſma cũ hæreſi ſit coniunctum, ita Farin. de hereſi, quæſt. 191. §. 1. num. 17. & quæſt. 174. §. 2. nu. 58. ac Souſa dict. cap. 22. num. 6. neque hoc maiori indiget probatione cum ſit prorſus certum.

32 Quid iam de extenſione ad filios, & nepotes eius, qui ob hęreſim condemnatus fuit in contumaciam, & ipſius ſtatua combuſta, incurrunt, nè pœnas contra filios hæreticorum relaxatorum curiæ ſæculari latas? pro parte negante adducit multa doctrinaliter Sanchez dict. cap. 27. num 18. præcipue, quia licet contumax reputetur vti confeſſus, huiuſmodi tamen confeſſio à iure ficta non ſe extendit vltra perſonam contumacis, neque hæredibus nocet, vt patet ex l. eius qui delatorem, 29 ff. de iure Fiſci, vnde, & ex alijs iuribus, vt commune, & certum axioma deducunt Barthol. Bald. & alij citati à Sanchez, quod contumax habeatur pro confeſſo in ſui ſolius præiudi-

33 cium, ſine damno hæredum. Item quia ſententia lata in contumacia, nequaquam irrogat infamiam vti cum pluribus relatis tenet Surdus conſil. 173. num. 100. volum. 2. ergo, &c.

34 Verum partem affirmantem, quod filii incurrant pœnas ſic damnatò patre ob contumaciam, abſolutè defendunt præter Sanchez dict. cap. 17. num. 19. Gloſ. finalis ca. cum contumacia, de hæret. in 6. & ibi Ioan. Andreas Francus, num. 2. Dominicus num. 11. Molin. tom. 3. de iuſtit. diſput. 658. num. 19. Decian. crimin. lib. 7. cap. 41. num. 33. & alij. quos ſequor. Probatur primò, quia contumax iudicio Eccleſiæ habetur, tanquam conuictus, & ve-

35 rè pertinax hæreticus, ergo &c. Item quia, tametſi facta confeſſio ex contumacia proueniens regulariter non ſufficiat, vt pœna ad hæredes tranſeat, fallit tamen hoc in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, & humanæ, vt docent Barth. l. 2. §. ſi is, nu. vnico. ff. de bonis eorum, qui ante ſententiam. Maſcard. de probationib. concluſ. 348. num. 35. Rojas ſingul. 69. numero vnico, & alij. Atque ſic reſponſum manet ad argumenta in contrarium.

36 Dein, quod patre ob hæreſim condemnato, & curiæ ſæculari tradito, filia ex bonis eius non conſequatur dotem; quinimo etiam quod dos iam data filiæ nuptui traditę, aut ſanctimoniali, poſſit à Fiſco repeti, tenent communiter omnes attenta generali iuris ſupra à nobis citati diſpoſitione, nempè filios hæreticorum priuari hęreditate, & bonis eorum, Tradunt præcipuè Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 9. num. 23. Vmbert. locat. iudic. Inquiſit. quæſt. 22. Azor. inſtit. Moral. tom. 1. lib. 8. cap. 12. quæſt. 6. & cum alijs relatis Farinac. dict. §. 1. num. 8.

37 Aliqualiter limitare hoc intendit Rojas ſingul. 47. dicens, quod de æquitate canonica filia hęretic. cuius bona publicantur, ex eis à Fiſco ſit dotanda. Ex parte

38 illum ſequitur Pegna 2. part. directorij, comment. 9. vbi ait id maximè ſeruandum eſſe in filia alicuius magni Principis hæretici; cui limitationi non contradicit Farinac. dum eam refert. dict. num. 8. neque ego contradicam cum pręcedat de æquitate, & non de rigore iuris.

39 Maior autem limitatio adiungitur per verba, quæ ſequuntur in Regula noſtra. (ſed diſtinguendum de filijs, & filiabus) nempè natis ante commiſſum hęreſis crimen: vel poſt: ex qua diſtinctione inſurgit quæſtio, quam eſſe celeberrimam, & valdè controuerſam affirmat Sanchez dict. cap. 27. num. 6. Videlicet, an dicta pœna priuandi filios hæreditate paterna, legitima debita, &c. ob hæreſim parentum relaxatorum extendatur ad natos ante hæreſim commiſſam, vel ad ſolos natos poſt lapſum in eam? Diſcutit hac copioſiſſimè cum multiplici eruditione citatus Sanchez, duas proponit ſententias oppoſitas, & pro vnaquaque præmittit nimis abundè diuerſa fundamenta, quibus omiſſis, à te penès ipſum videndis, rem totam paucis perſtringere curabo.

40 Prima ſententia tuetur, quod filij committentium crimen lęſę maieſtatis diuinę & humanę, ſubſint pęnis iure canonico, aut ciuili in eorum filios ſtatutis, ſiue ante delictum, ſiue poſt geniti ſint, & quod nullum inter vtroſque diſcrimen reperiatur. ita Couarruu. lib. 2. variar cap. 8. numer. 5. Ioan. Rojas, de hæret. part. 2. num. 356. & ſingul. 68. num. 3. Pegna 3. par. direct. comment. 163. verſic. Omiſſis tamen, Menoch.

de

de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 33. à nu. 17. Suarez tom. 5. in 3. part. diſputat. 43. ſect. 3. num. 1. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 13. poſt quæſt. 8 & tom. 2. lib. 6. cap. 14. quæſtion. 3. & cum pluribus relatis Sanchez dict. cap. 27. num. 9.

41 Oſtenditur primò, quia iura præſertim canonica dictas pœnas iniungentia, vt cap. ſtatutum il ſecondo. cap. Quicunque §. hæretici cap. Vergentis, de hæreticis in 6, & ſimilia indiſtinctè de filiis loquuntur. Oſtendendo comprehendi vtroſque natos, tàm ante, quàm poſt commiſſum delictum. At vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

42 Item quia, ratio iniungendi dictas pœnas nimirum timor in filijs imitandi parentum mores, æquè procedit in filijs natis ante, & poſt delictum natis; maximè cum dictus timor ſimilitudinis vitæ parentum magis proueniat, ex educatione, & habitatione cum ipſis parentibus, quàm ex ortu, ſeu generatione. Itaque ob iſtas rationes, & alias, quas adducit, concludit in fine dicti num. 9. Sanchez, & ego pariter concludo cum ipſo hanc primam ſententiam eſſe probabiliſſimam.

43 Nihilominus multò probabilior, & magis pia eſt ſecunda ſententia, quæ aſſerit filios hæreticorum relaxatorum, ſeù committentium crimen læſæ maieſtatis, ante patratum delictum genitos, nequaquam dictis pœnis ſubiacere. ita Archidiac. in cap. Non imputantur. 1. quæſt. 4. vbi expræſsè in textu habetur, filijs non imputari peccata poſt eorum natiuitatem à parentibus commiſſa; & ipſe Archidiac. ait ſic. Hæc verba determinant cæteras decretales, quæ pœnas parentum filijs irrogandas dicunt. Item Iul. Clar. in practic. §. hæreſis, num. 17. final. Anton. Gomez tom. 1. variar. cap. 2. num. 16. fin. Villadiego iunior in prologo, lib. 11 num. 20. & ſequentib. Molin. lib. 4. de primogen. cap. 11. numer. 55. Noſter Molina tom. 3. de iuſtit. part. 1. diſputat. 658. numer. 21. & cum pluribus relatis Sanchez dict. cap. 27 num. 14.

44 Qui ibidem diuerſas affert huius ſententiæ efficaces rationes (præter quatuor fundamenta præmiſſa;) vnica tantum contentus ero, cum aliquali confirmatione; accipe illam proprijs ipſius verbis; Probatur, inquit, primò, quia timor imitationis parentum ex infecto ſanguine conſurgens, qui eſt potiſſima harum pœnarum ratio, (vt numero præcedenti probaui) non habet locum in filijs conceptis ante delictum patratum; quippe ſunt ante eam ſanguinis infectionem concepti: & ideo illa procliuitas naturalis indè deriuata ad eadem vitia non reperitur in his. Quod ſi aliqua ſit ratione prauæ educationis, eſt accidentaria; & poſt bonos mores catholicos parentum, tunc catholicorum imbutos & ſic eſt multò facilior victu.

45 Et confirmatur, quia in natis poſt delictum reperitur duplex peruerſionis, & imitationis cauſa, altera eſt procliuitas naturalis ex ſanguine infecto conſurgens, altera verò educatio ab ineunte ætate cum parentibus peruerſis. At in natis ante delictum ſola educatio reperitur, & ſæpè non ab ineunte ætate; ſed poſtquam parentes bonis moribus imbuti fuerant. ita ille: & proſequitur probando ex Diuo Auguſtino in Pſalmum 84 vide apud ipſum, & ſolutiones rationum in contrarium.

46 Tandem illud certum, & commune eſt apud omnes, non priuari filium paterna hæreditate, neque alias pœnas contra hæreticorum filios latas contrahere. Si ſpontè reuelet Inquiſitoribus patrem hæreticum, etiam ſi hic brachio ſæculari relaxetur, & comburatur. ita benè Pegna 2. part. direct. comment. 15. ad Capit. literas de præſumption. allegans ibi quandam Federici Imperatoris Conſtitutionem incipit. Commiſſi, quam dicit fuiſſe confirmatam à variis Pontificibus, Sanchez dict. cap. 27. num. 30. Farinac. de hæreſi quæſt. 191. §. 1. num. . Decian. crimin. lib. 5. cap. 45. num. 5. & Souſa lib. 3. Aphor. cap. 22. num. 9.

47 Qui ibidem num. 10. ſic addit. Filii, inquit, hæreticorum fideles poſſunt ſuccedere in bonis (paternis exceptis) ex teſtamento, vel ab inteſtato ab extraneis, aut etiam ab auis. Surdus. conſil. 386. Simanch. dict. tit. 29. num. 19. alios refert: Farinac. dict. §. 1. numer. 26. & 42. Sanchez dict. lib. 2. cap. 14. num. 35. & cap. 29. numer. 13. hæc ille, quibus cap. 22. terminat, & nos Regulam 472. terminamus.

Priuatio beneficiorum Eccleſiaſticorum de iure communi an, & ad quos hæreticorum filios, & quantum ſe extendit? Quid de iure municipali dicendum?

REGVLA. CCCCLXXIII.

48 SEcundum ius commune, quiuis filius hæretici, fautoris, &c. tam in linea paterna, quam materna, & nepos ex ſola paterna, eſt inhabilis ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, & priuatur ipſo iure beneficiis poſt commiſſam tantum à patre hæreſim obtentis; maximè ſi ad petitionem patris hæretici ſcienter obtinuit. Idem prorſus aſſerendum de penſionibus Eccleſiaſticis.

49 Hæretici item filius ſic inhabilis ad beneficia nequit permutare cum alio be-

neficium prius legitimè habitum, & ſi
50 permutet, vtrumque amittit. Prædi-
ctas autem pœnas incurrunt filii ſiue legi-
timi ſint, ſiue illegitimi nati poſt deli-
ctum parentum, quando iſti propter hæ-
51 reſim curię ſæculari traduntur. De iure
denique ſpeciali diuerſimodè in diuerſis
Regnis diſpoſitum, præcipuè in Regno
Luſitano, vbi ex vi Bullarum Papalium
deſcendentes ex ſtirpe Hæbreorum vſque
ad ſeptimum gradum ſunt inhabiles,
&c.

---

52 Adeſt expræſſus textus in cap. Vt commiſſi, §. priuandi de hæreticis in 6. diſponens generaliter, quod Clerici hæreticorum filij, quamuis non delinquerint, ob parentum hęreſim, priuentur beneficijs Eccleſiaſticis, ſi quæ poſſident. Adſunt etiam Conſtitutiones Pontificiæ eamdem diſpoſitionem continentes Alexandri IV. incip. Quod ſuper Honorij IV. incip. Exhibita, & aliæ, quas allegat Farinac. de hæreſi, quęſt. 191. §. 2. num. 44. & adducit Pegna in fine direct. Atque hoc vt certum tradunt omnes, præcipuè Archidiac. in cap. dixit Apoſtolus, numer. 1. 24. quæſt. 3. ibi etiam Bellamer. poſt num. 2. Repertor. Inquiſit. verb. filii. Simanch. catholic. inſtitut. titul. 9. Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 28 numer. 26. & alii præter Farinac. citatum ab ipſo relati.

53 Qui meritò extendunt ad filios fautorum, credentium, defenſorum, ac receptatorum; quòd ob iſtorum formalem hæreſim, quando eam habent, illi parimodo beneficiis prius obtentis priuentur, ita cum dictis auctoribus Ant. Souſa lib. 3. Aphor. cap. 23. num. 1.

34 Additur in Regula filios dictos tàm in linea paterna, quam materna, & nepotes ex ſola paterna eſſe priuandos beneficiis, &c. hoc conſtat ex iure, capit. Quicunque, §. hæretici, & cap. ſtatutum il ſecondo de hæreticis in 6. vbi cum moderatione diſponitur, vt via paterna, vſque ad ſecundum gradum, materna verò ad primum ſolum ſe extendat. Verba textus ſunt iſta. *Primum, & ſecundum gradum per paternam lineam compræhendere declaramus, per maternam verò ad primum dumtaxat volumus hoc extendi.* Affert Sanchez dict. capit. 28. num. 26.

55 Quod autem filij hæreticorum, fautorum, defenſorum, &c. non ſolum priuentur beneficijs obtentis; ſed ob hæreſim etiam iſtorum fiant inhabiles ad obtinenda alia beneficia Eccleſiaſtica, patet ex textu in dict. capit. Quicunque §. hæretici, vbi ſic dicitur. Quod hæreticorum eorumque credentium, receptatorum, defenſorum, & fautorum filij, vſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccleſiaſticum beneficium admittantur.

56 Idem præcipitur ferè eiſdem verbis in dict. cap. ſtatutum, & vtrobique adnotarunt Gloſſ. & alij. Extat etiam Conſtitutio, idem confirmans Nicolai Tertij incip. Nouerit Vniuerſitas, repoſita in fine direct. per Pegnam, qui de hoc benè 3 par. comment. 163. verſic. in hac breui. Simanc. cathol. inſtit. tit. 28. num. 13. & cum pluribus relatis, dict. §. 2. num. 48. Farinac.

57 Dubium iam inſurgit nonnihil controuerſum, an dicti filij hæreticorum, fautorum, &c. ſint priuati ipſo iure, vel priuandi ſaltem per ſententiam beneficiis, ante paternam hæreſim obtentis? hinc inde diſcutit aliquantulum copioſè Sanchez dict. cap. 28. à numer. 28. propoſitis duabus ſententiis appoſitis, affirmante, & negante. Affirmant multi, maximè Ioann. Monachus, cap. vt commiſſi, ante num. 1. de hæretic. in 6 & ibi Ioannes Andreas, num. 4. Romanus ſingul. 693. Gutierrez quæſt. canon. lib. 2. cap. vltim. num. 38. Peregrin. de Iure Fiſci lib. 3. tit. 10. num. 2. Decian. practic. lib. 5. cap. 20 nu. 5. ac reliqui, quos copioſè refert idem Sanchez.

58 Probatio huius efficax ferè ſumitur ex iure, primo ex cap. vnico, de Schiſmaticis in 6. ibi Omnibus beneficiis, & officiis, honoribus, dignitatibus perpetuò priuatos, eoſdem reddentes inhabiles ad habendum. Secundò ex cap. fælicis. verſic. Quod ſi quis, de pœnis in 6. vbi ſtatuitur, vt filii, & nepotes percutientis Cardinalem, ſint ipſo iure beneficiis antea acquiſitis priuati. Ergo idem à fortiori eſt dicendum de filiis, & nepotibus hæreticorum, cum hæreſis crimen cenſeatur longè deterius.

59 Tertiò, ex capit. vt commiſſi. verſic. Priuandi, de hæretic. in 6. vbi ſtatutum eſt, parentes hæreticos, eorumque filios priuandos eſſe, aut priuatos beneficijs denuntiandos. Ergo ſicuti parentes hæretici priuantur ipſo iure obtentis, ita & filij. Cum ſub eodem tenore verborum exprimantur. Quartò, ex diuerſis Bullis Pontificiis Innocentii Quarti, Alexandri Quarti, Nicolai Tertij, & Pauli Tertii, ex quibus verba huc ſpectantia refert Sanchez, quæ pro vitanda prolixitate omitto, & alias probationes, quas apud ipſum videas.

60 Prædictæ tamen ſententiæ affirmanti videtur Sanchez tribuere, & meritò aliquam probabilitatem, quandoquidem de contraria negante aſſerit, quòd ſit multò probabilior, ac propterea ei ipſe adhæret, atque ego eidem ſimiliter adhæreo, negando dictos hæreticorum filios,

& ne-

& nepotes priuari beneficijs obtentis ante parentum delictum, ſed ſolis poſtea obtentis eſſe ipſo iure priuatos concedendo. Defendunt ſic Abbas in cap Vergentis, de hæreticis num.4. ibi Felin. num.3. Carrerius, de hæret. tit. de pœnis, num. 28. Simanch de Cathol. inſtit. tit.29. num.2. Menoch. conſ. 705. num.33. Azor. tom.1. lib.8. cap.13. Suarez, tom.5. in 3. part. diſput.43. ſect.3. num.2. fin. & plures quos refert Sanchez dict. cap.28. num.28.

61 Probatur ex cap 2, §. hæretici de hæreticis in 6. quia ibi ſolum redduntur inhabiles ad beneficia, vel officia publica obtinenda: quæ inhabilitas obtentis non priuat ſecundum Gloſſam in Clemen. 1. verb obtinenda de pœnis, & ibi Paulum, & Zenzelinum, quos relatos ſequitur Cardinalalis, ibi, verb. ipſius, num. 3. qu. 2.

62 Probatur item ex eodem §. Hæretici, quia ibi opponitur particula, Non admittantur; quæ cum denotet tempus futurum, excludit à ſolis beneficijs in poſterum obtinendis. Atque hæc ſint ſatis pro deciſione præſentis dubij: ſolutiones probationum, quæ adductæ pro prima ſententia affirmante, vide apud Eundem Sanchez num.37.

63 Qui ibidem num.29. meritò limitat dictam doctrinam ſecundę ſententię negantis, quod non habeat locum caſu quo ſcienter ad preces patris hæretici filius, vel nepos obtinuerunt beneficia; de hoc enim caſu peculiariter loquitur conſtitutio citata num. 59. Innocentij IV. Quin etiam id definitur cap.2. §. penultimo, de hæreticis in 6. circa quoſcunque habentes beneficia ad preces hæreticorum. Tradunt Petrus Gregorius in Syntagmate iuris p. 3. lib.33 num. 3. & Souſa dict. cap. 23. numer. 2.

64 Dubitantur item, num filij, vel nepotes hæreticorum, fautorum, &c. ſicut ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda, & priuantur obtentis poſt parentum delictũ, eodem modo ſe habeant reſpectu penſionum Eccleſiaſticarum? Prima fronte non videtur, quod par ſit ratio, quia in materia ſtricta, pœnali, & odioſa, qualis eſt priuatio, & maximè ob alienum delictum. appellatione Beneficij non venit penſio; cum longè differant, & ea pœna ſtrictiſſimè ſit interpretanda: ſic fundatam oſtendit hanc partem Sanchez dict. cap. 28. num.35.

65 Nihilominus contrariam veram iudicat ipſe num. 36. cum Gygante de penſionibus quæſt. 94. num. 7. & conſil 142. num. 7. verſ. Quo caſu. quos ſequitur, & meritò Souſa dict. cap. 23 num. 3. videlicet idem eſſe dicendum de penſionibus, quod anteà dictũ de beneficijs. Pro hac doctrina, teſte eodem Sanchez diuerſæ adſunt Rotæ deciſiones; & oſtenditur ſic, quia penſio eſt fructus, & pars beneficij, aut ſaltem ei acceſſoria; ergo iudicari debet inſtar prin-
66 cipalis. Item quia in cap 2. §. Hæretici, de hæreticis in 6. dicitur filios hęreticorum ad nullum beneficium admittendos eſſe, at Gloſſa verbo beneficium. & Dominicus ibi num.2. affirmant beneficium ibi ſumi latè, & quidem ſub ſignificatione lata beneficij ſine dubio comprehenditur penſio, vt copioſè probat Gygas de penſionibus tota quæſt. 28 vide plura circa hoc apud Sanchez, qui ſic concludit ſoluendo rationem in oppoſitum. Nec obſtat, inquit, ratio contra adducta numer. præcedenti; quia id fallit, quando verba ſunt lata, & vniuerſalia. ità ille.

67 Adhuc autem circa priuationem beneficiorum, & penſionum aliqua decidenda vtriſque communia, quæ in Regula non attigimus: Primum, quod filij hæreticorum minimè ſint priuandi per ſententiam beneficijs, vel penſionibus ante parentum hęreſim obtentis, Eo quod nullo id iure caueatur: ſed pro obtinendis alijs ſiunt inhabiles. Tradunt, vt certum Couarrun. lib.2. variar. cap.8. num.4 fin. Iul. Clarus lib.5. practic. crimin. verb. hæreſis num.16. Simanch. de Cathol. inſtit tit.29. num.2. Suarez 5. tom. in 3. par. diſput. 43. ſect.3. num.2. & cum relatis Sanch. d. cap. 28. num 30.

68 Secundum, quod filij hęreticorum, fautorum, &c. non ſint priuati ipſo iure, neque per ſententiam priuandi beneficijs, vel penſionibus, poſt parentum commiſſam hæreſim obtentis, ante tamen eorum condemnationem; ſed ſolis, poſtquam fuerunt condemnati acquiſitis.

69 Atque hoc intelligitur de filijs, vel nepotibus, in linea paterna poſt delictum parentum genitis iuxta probabiliorem doctrinam Regula pręcedenti traditam. ita Simanch. & Suarez citati, Pegna 3. par. direct. commen. 163. verſ Ego vero, & cum alijs Sanch. d. cap. 28. num 31.

70 Tertium, & quidem ſcitu dignum, quod affert idem Sanchez num 32. Accipe proprijs eius verbis: Nullatenus tamen admitto, inquit, quod ait Simanchas de Catholic. inſtitut. titul. 29. num. 20. vbi docet non eſſe hos filios ipſo iure priuatos beneficijs obtentis poſt parentum condemnationem. Quod idem ſignificat Pegna dict. commentar. 163. in vltimis verbis, dum ait, eos eſſe his beneficijs per ſententiam priuandos.

71 At hoc non eſt admittendum. Quia vel intelligunt poſt parentum condemnationem, quando hi ſunt Eccleſiæ reincorporati, & tunc nec per ſententiam priuandi ſunt filij. Qui infamiam, inhabilitatem, & quaſcunque alias pœnas euadunt, vt probaui cap. præcedenti, numer. 21.

72 Si autem intelligant, quando parentes non ſunt ad hanc re incorporationem admiſſi, id nequit eſſe verum:

quia cum ſint irregulares (vt probaui numero ſeptimo) ſunt omnino eorum beneficiorum incapaces, & ita nulla ſententia deſideratur, vt teneantur in vtroque foro
73 ea dimittere. Quod etiam conſtat ex cap. 2. § Hæretici de hæreticis in 6. vbi ita inhabiles ad quæcunque officia, & beneficia hi redduntur, vt quidquid contra geſtum fuerit, reddatur irritum, & inane. hæc ille, quæ omnino approbo.

74 Occurrit nunc opportunè reſoluere, quando nam filij, aut nepotes hæreticorum, fautorum, &c. contrahant hanc pœnam priuationis beneficiorum, vel penſionum, & inhabilitatis pro eis in poſterũ acquirendis? fundamentum dubitandi præbet, id quod num. 71. à Sanchez audiuimus nempè neque per ſententiam eos eſſe priuandos, aut inhabiles declarandos, poſtquam ipſorum parentes hæretici
75 fuerunt Eccleſiæ rei corporati. Sit tamen breuis, & certa reſolutio iuxta traditam iam à Nobis Regula præcedenti, quod incurrant prædictas pœnas priuationis, & inhabilitatis hæreticorum, fautorum, &c. filij, vel nepotes ex linea paterna, ſiue legitimi, ſiue illegitimi ſint, ac nati poſt delictum parentum, caſu tantum, quo iſti propter hæreſim brachio ſæculari relaxantur. Ex probationibus ibi per me adductis conſtant ſingulæ particulę huius reſolutionis, præcipuè vltima ex cap. ſtatutũ il 2. de hæreticis in 6. & tradit ex mente aliorum Souſa dict. cap. 23. num. 6. nec maiori hæc indigent probatione.

76 Supereſt aliquid dicere de permutatione beneficij; audi circa hoc eumdem Souſam num. 5. Hæretici, inquit, filius inhabilis ad beneficia obtinenda, non poteſt beneficium iam habitum permutare: & ſi permutet, ipſe inhabilis amittet beneficium, quod reuera acquiret ille, qui eſt habilis; inhabilis tamen nõ acquiret aliud beneficium, quod cum ſuo permutauit. ita ille, ex Sanch. dict. cap. 18. num. 33. & 34. idem dicito de penſionibus.

77 Atque hactenus de priuatione, & inhabilitate filiorum ob crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, ſeu ob hæreſis delictum à parentibus commiſſum egimus ſecundum ius commune Eccleſiaſticum. Quid autem fiat, attento iure communi ciuili, ob crimen læſæ Maieſtatis humanæ, tractat benè Sanchez dict. cap. 28. à 18. præmittendo, quæ ſunt certa, & decidendo, quæ controuerſa, vide apud ipſum, cum non ſint præcisè noſtri inſtituti, & pro vitanda prolixitate meritò omittamus.

78 De iure tandem ſpeciali Pontificio pro particularibus Prouincijs Chriſtianitatis, nihil certi hic decidi poteſt circa dictam priuationem beneficiorum; ac penſionum & inhabilitatem pro eis acquirendis in filijs, & nepotibus hæreticorum, &c. propter hæreſim parentum: cum de ſingularibus non detur ſcientia, & nullum habeam ad manum, qui hac de re ſcribat.

79 Solus Antonius Souſa dict. cap. 23. à nu. 7. vſque ad 13. & vltimum porrigit nobis completam huiuſce rei notitiam pro Regnis Luſitanię, & ait ibi ſeruari ex vi duplicis conſtitutionis editæ à Clemente VIII. die 18. Octobris anni 1600. & à Paulo V. die 18. Ianuarij an. 1612. vt quicunque ſiue Eccleſiaſtici ſeculares, ſiue alicuius Ordinis, aut Militiæ regulares deſcendentes ex genere, ſeu ſtirpe Hebræorum, tam in linea materna, quam paterna ſint inhabiles, vſque ad ſeptimum gradum incluſiuè, à tempore conuerſionis illorum computando ad Canonicatus, præbendas, dignitates in Cathedralibus, & dignitates principales in Collegiatis Eccleſijs ad Eccleſias parochiales, & earum Vicarias, etiam amouibiles ad nutum, ad cæteraque beneficia Eccleſiaſtica curam animarum habentia.

80 Quatuor notat Souſa ibidem circa diſpoſitionem dictarum conſtitutionum: Primum collationem huiuſmodi beneficiorum in talibus ex ſtirpe Hebræorum deſcendentibus factam à quocunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter eſſe irritam, & inanem.

81 Secundum, quod dictæ Bullæ Pontificiæ dirigantur à Clemente VIII. & à Paulo V. ad publicam in illis Regnis, & Eccleſiij Luſitaniæ quietem, & ſalutem; ac conſequenter fauorabiles cenſentur, & latè interpretari debent, cum pro bono animæ fuerint editę. l. cum quidam, ff. de liber. & poſthum. cap. Renouantes, 22 diſtinct. cap. odia. 15. de Regul. iuris in 6.

82 Tertium, quod inhabilitas iniuncta per has Conſtitutiones Pontificias non ſit pœna alicuius actualis delicti contra fidem; nullum enim in eis apparet expreſſum; ſed ex ſola vniuerſali præſumptione, quę contra dictos, vſque ad ſeptimum gradum exſurgit inducti ſunt Summi Pontifices ad iniungendam talem inhabilitatem: & iſta eſt præſumptio iuris, & de iure, ſeu violenta teſte ipſo Souſa.

83 Quartum particula illa conſtitutionum, à tempore conuerſionis illorum computando, intelligenda eſt abſolutè tàm de generali conuerſiona in Regno Luſitaniæ facta ſub Rege Emmanuele, quàm de conuerſione illorum, qui poſt baptiſmum ſuſceptum in iudaiſmum prolapſi, ad fidem reconciliantur. Nam vtrumque in ſignificatione propria, & vſitata ſic ſumitur verbum, Conuerſio, & cum lex, ac diſpoſitio iſta generaliter loquatur, generaliter intelligi debet. l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. Non diſtinguemus. ff. de recept. arbitr. Tuſchus tom. 2. lit. D. concluſ. 508.

Et

84 Et quia interpratando de ſola gene-
rali conuerſione, promonerentur ad bene-
ficia magis ſuſpecti; cum magis ſuſpect us
ſit ille, qui eſt in ſeptimo gradu, cuius a-
ſcendentes apoſtatarunt à fide, quam qui
eſt in quarto, vel quinto, cuius aſcenden-
tes vſque ad primum conuerſum fuerunt
Catholici: atque adeo fruſtraretur expreſſa
intentio legis, quod admittendum non
eſt Mantica de tacitis, & ambiguis con-
uention lib. 2. tit. 12. num. 20. ita Souſa fe-
rè totidem verbis: Atque his iam præſen-
tem Regulam terminamus.

Num filij, vel nepotes hæreticorum fautorum &c. ob hæreſim parentum infamiam contrahant? aut irregularitatem incurrant?

REGVLA CCCCLXXIV.

85 PRobabilitate, & veritate minimè ca-
ret filios hæreticorum, fautorum, &c.
propter delictum hæreſis à parentibus cō-
miſſum fieri infames: probabilius tamen
& verius cenſetur; quod nequaquam infa-
86 miam iuris contrahant. E contra vero
ſententiam negans eos fieri irregulares ob
dictum crimen probabilis eſt: Et oppoſita
affirmans ipſos irregularitate affici, maiori
87 probabilitate nititur. Sed intelligi debet
de ſolis filijs, aut nepotibus hæreticorum,
fautorum &c. Et non extenditur ad deſcen-
dentes ex Mauris, vel Iudæis, ſi ante ratio-
88 nis vſum baptizzati fuerunt. Imò licet
iam adulti baptiſmum ſuſceperint, poſt a-
liquod tempus, ſuppoſitis omnibus requi-
ſitis, poſſunt ab Epiſcopo, ſine facultate
Pontificis ad ordines ſacros, & ad officia,
& beneficia Eccleſiaſtica promoueri &c.

---

89 COnducit ad clariorem notitiam do-
ctrinæ in præcedenti Regula con-
tentę, hæc quæ in præſenti traditur, vt ex
ſe patet, cum irregulares, & infames ad
Ordines, & beneficia aſcendere nequeant;
ergo idem erit in filijs hęreticorum &c. ſi
ob crimen hęreſis parentum, infamia, aut
irregularitate afficiantur: ita Doctores ſta-
tim citandi.

90 Granis eſt iſta difficultas, an filij, vel ex
via virili nepotes hæretici, fautoris, de-
fenſoris, aut receptatoris eius, ob hære-
ſim parentis ſint infames? Quòd ſint, mul-
ti magni nominis auctores abſolutè, aut
ſaltem probabiliter, ac veraciter affirmant
pręcipuè Couar. lib. 2. variar. cap. 8. num. 1.
Simanch. de Cath. inſtit. tit. 9. num. 268. &
tit. 29. num. 14. Anton. Gomez l. 40. Tauri,
numer. 91. verſicul. tertio, & principaliter
Cantera quæſt. crimin. titul. de quęſt. tan-
gen. punitionem delicti cap. 1. num. 11. &
cap. 2. num. 11. Pegna 1. par. direct. com-
men. 4. verſ. Hæc autem Noſter Molina,
tom. 3. de iuſtitia, diſp. 658 num. 25. Enri-
quez lib. 14. de irregularit. cap. 5. num. 4. ac
plures alij relati à Sanch. cap. 28. num. 4.

91 Qui nu. 5. cum Menoch. conſ. 808. n. 44. &
45. volum. 9. Suarez 5. tom. in 3. par. diſp.
48. ſect. 3. num. 2. & cum alijs bene defen-
dit vti verius, & probabilius illos indè non
eſſe infames, conuincit id ex eo quia nul-
lo iure hæc infamia ſtatuta eſt, quod pate-
bit proponendo ſimul, & ſoluendo funda-
menta contrariæ partis, vt citius Expe-
diamus.

92 Primum fuit ſumptum ex cap. 2. §. Hæ-
retici de hęreticis in 6. vbi dicti filij hære-
ticorum &c. redduntur inhabiles ad offi-
cia, & beneficia Eccleſiaſtica, quod eſt in-
93 famia, ergo, &c. Reſpondetur, talem in-
habilitatem non eſſe propriè infamiam, ſed
quoddam, quaſi genus irregularitatis, cum
infamia iuris non hunc ſolum, ſed multos
alios effectus producat: nam infames ad
ferendum teſtimonium inhabiles reddit, &
ad multa alia, de quibus agitur in cap. Nō
poteſt, & ſequentibus 2. quæſt. 7 & cap. te-
ſtimonium, cap. licet, de teſt. b. 15, & cap.
licet de probat. Qui tamen effectus non
poſſunt tribui hæreticorum filijs, eo quod
nullo iure probentur, Ita Sanchez dict.
num. 5.

94 Alterum fundamentum fuit ſumptum à
paritate, ſeu potius à maioritate rationis,
quia ob crimen læſæ Maieſtatis humanę fi-
lij committentium ipſum fiunt infames; vt
patet ex l. Quiſquis, 5 §. Filij verò C. ad leg.
Iuliam maieſtatis, ibi, infamia eos pater-
na ſemper comitetur (an extendatur ad
nepotes, & quatenus ex vi iuris commu-
nis, & Regij Caſtellæ? tractat benè Sanch.
ibidem num. 2. & 3 vide apud ipſum) er-
go à fortiori ob crimen læſę Maieſtatis di-
uinæ filij hæreticorum committentium il-
95 lud infamiam contrahent. Maximè cum
Innocentius III. in cap. Vergentes, verſic.
cum enim, de hæreticis, hoc argumento
ſit vſus ad probandum bona hæreticorum
publicari, quia id fit ob crimen læſæ Maie-
ſtatis humanæ, quod eſt multo leuius cri-
mine læſæ Maieſtatis diuinæ.

96 Reſpondetur, ex Doctrina Bartholo-
mæi Socini, conſil. 275. num. 11. volum. 2,
qui expendens ibi pænas ſtatutas in dict. l.
Quiſquis affirmat in pęnalibus non fieri ex
tenſionem maximè contra non delinquē-
tes, præſertim cum ibi aliquæ pænæ ipſo
iure iniungantur, & in pęnis ipſo iure in-
iunctis non fiat extenſio ex ratione ſimili-
tudinis, citatque pro hac doctrina Ioann.
97 Andream, & Baldum. Confirmatur, quia
pænæ præſertim illæ quę filijs innocentibus
ob parentum delicta inferuntur, ſunt o-
dioſę; & à regulis iuris communis multum
exorbitant, ac propterea non debent ex-
tēdi vltra caſus expreſſos vide plura apud
ipſum Sanchez.

98 Vtraque pars itaque probabilis eſt, ſed
pro-

Digitized by Google

probabilior, & verior negans contrahi in-
famiam iuris à filijs hæreticorum ob parẽ-
tum hęreſim: niſi fortè auctores partis aſ-
firmantis loquantur de infamia facti, quę
non eſt ita grauis, & conſiſtit in hoc, quòd
omnes ea affecti in minori æſtimatione ha-
beantur, & minus apti ad officia, & di-
gnitates reputentur, vt benè cum Gigan-
te, & Molina noſtro per ipſum relatis, de-
clarat ibidem Sanchez num. 3.

99 Sequitur agendum de altera parte Re-
gulæ circa irregularitatem: Sunt aliqui,
qui nolunt filios hæreticorum, fautorum,
defenſorum &c. propter hęreſim paren-
tum fieri irregulares. Ratio eſt, quia nul-
lo iuris textu iſta irregularitas iniuncta
apparet, cum ſit commune axioma inter
Doctores iactantes de materia irregulari-
tatis, quod hęc non contrahatur, niſi ſit
100 expreſſe in iure ſtatuta. Nec valet obie-
ctio, quod illi ſint infames, cum iam con-
trarium verius ſit oſtenſum; ſed dato, &
non conceſſo, infamia ex ſolo alieno cri-
mine deriuata non infert irregularitatem.
ita Toletus lib. 1. ſum. cap. 25. num. 8 Sayro
de cenſuris lib. 6. cap. 10 nu. 40. & alij pro-
babiliter id iudicantes.

101 Nihilominus probabilius cẽſetur à plu-
ribus, quod dicti filij, & nepotes ex ſola
virili linea hęreticorum, fautorum, &c. ſint
irregulares ob hæreſim parentum, Proba-
tur ex cap. 2. §. Hęretici, de hęreticis in
6. vbi tales filij redduntur inhabiles ad be-
neficia, & officia publica; at nomine offi-
ciorum publicorum comprehenduntur e-
tiam Eccleſiaſtica, inter quæ officia ordi-
num numerantur, cum ſint publica. ita
Simanc. de cathol. inſtit. tit. 9. nu. 14. Maiol.
lib. 5. de irregularit. cap. 46 num. 5. Valentia
4. tom diſp. 7. qu. 19. punct. 3. Suarez 5. tom.
in 3. par. diſp. 43. ſect. 3. num. 1. Auila de cẽ-
ſuris par. 7. diſp 4. dub. 3. & cum multis re-
latis quibus adhæreo Thomas Sanch. dict.
cap. 28. num. 7.

102 Qui benè concludit ibi obiter, & c. 27.
n. 18. ex profeſſo tractat, ac reſoluit quod
ad contrahendam hanc irregularitatem
non requiratur ſententia iudicis parentes
condemnantis, ſed ſufficiat, ſi conſtet, pa-
rentes eſſe, vel fuiſſe hęreticos, fautores,
defenſores aut receptatores hęreticorum
per propriam ipſorum parentum confeſ-
ſionem in iudicio, vel per facti euidentiam
Oſtenditur ex textu in cap. ſtatutum, de
hęreticis in 6. vbi qualitas criminis in pa-
rentibus ad id requiſita, his verbis expri-
mitur? Qui tales eſſe vel tales etiam de-
103 ceſſiſſe probantur. Vbi verbum probã-
tur iuris eſt, quaſi textus affirmet filios eo-
rum, quos in hæreſi deceſſiſſe notoriè con-
ſtiterit, ſiue ſententia iudicis, ſiue euiden-
tia facti, ſiue propria in iudicio confeſſio-
ne. Quare ſi hæreticus non fuit aliquo ho-
rum modorum notorius, filij, & nepotes
eius nec ſunt irregulares, nec beneficij in-
capaces. ita etiam Suarez, Sayro, & Azor,
relati à Sanchez penes quem plura vide.

104 Notat autem benè idem Sanchez dict.
cap. 28. num. 10. cum Gloſſa cap ſatis per-
uerſum, diſt. 56. quod filij ante parentis
delictum ad ordines promoti non priuen-
tur vſu eorum, ob eam rationem, quia
iam habent ius acquiſitum, quo nullus ſi-
ne ſua culpa priuari poteſt. item quia in
cap. 2. §. Hæretici, de hęreticis in 6. vnde
iſta irregularitas deducitur, non fuit di-
ſpoſitum, vt hi filij ab officijs adeptis re-
moueantur, ſed ne admittantur ad illa in
poſterum. ita etiam Maiolus lib. 5. de irre-
gularitate, cap. 47. num. 6 & Suarez tom 5.
in 3. par. diſp. 43. ſect. 3. num. 8. dict. eſſe
probabile.

105 Verum dicta doctrina de irregularita-
te contracta à filijs, & nepotibus hęreti-
corum, fautorum, &c. ob hęreſim paren-
tum non ſe extendit ad deſcendentes, ex
Mauris, vel Iudeis, nouus Chriſtianos vul-
go appellatos, ſi iſti ante vſum rationis ſu-
ſceperunt baptiſmum; ſed ad ſacros ordi-
nes, & ad officia, & beneficia habiles cen-
ſentur. Ratio eſt, quia in iure ſoli hęreti-
corum filij dicta pęna irregularitatis affi-
ciuntur, & quamuis neophyti ſint irregu-
lares, hoc verum eſt in neophytis nuper
ad fidem conuerſis, quales non ſunt bap-
tizzati à natiuitate, ita Couarr. Clem. ſi
furioſus 1. par. §. 2. num 8. concl. 6. Suarez
tom. 5. in 3. par. diſp. 43. ſect. 3. num. 8. Spino
in ſpeculo teſtamentorum, Gloſſa 3. prin-
cipali, num. 48. & cum alijs relatis Sanch.
dict. cap. 28. num. 11.

106 Qui bene addunt hoc ita ſe habere etiã
ſi parentes eorum adhuc Mauri, aut Iudęi
perſeuerent, quia eſt diſpar ratio de illis,
ac de filijs hæreticorum cum iſti ob paren-
tum delictum irregularitatem contrahant
at parentum infidelium crimen nec in ip-
ſiſmet, nec in filijs eorum Eccleſia punit.

107 Imo verò licet dicti deſcendentes ex
Mauris, vel Iudęis baptizzentur poſt ac-
quiſitum rationis vſum, poſſunt ad ſacros
ordines, & ad beneficia promoueri, quan-
do ſunt iam iudicio Epiſcopi moribus, &
diſciplinę chriſtianorum ſatis inſtructi, &
fundati, ita vt veteres Chriſtiani iudicari
valeant. Facit pro hoc textus in c. 1. diſt.
57. & tradunt vt certum Couar. cum mul-
tis relatis in Clem. Si furioſus 1. par. §. 2. n 8.
concl. 3. Auila de cenſuris par. 7. diſput. 4.
108 & Sanchez dict. capit. 28. numer. 12. Qui
meritò non approbat ex parte quod ait
Nauarrus in ſum. cap. 27. num. 205. nempe
quod conuerſi ad fidem ab hinc decem
annis non ſint amplius neophyti, nec irre-
gulares, cum prius ab hoc ſtatu egredi poſ-
ſint quam primum iudicio Epiſcopi in di-
ſciplina Euangelica, & in Chriſtianis mo-
ribus complete fundati reperiuntur. Vide
plura per illationes apud Sanch. ibidem n.
14. & ſeq. vt iam Regulæ noſtrę ſit finis.

An,

Digitized by Google

An, & qualiter filij, ac nepotes committentium crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ amittant nobilitatem? vel ſecus?

REGVLA CCCCLXXV.

109 DVplex eſt nobilitas, altera ſangui-
nis altera priuilegij illa nunquam
amittitur, etiam ab ipſo delinquente ob
parentum hæreſim, vel aliud delictum;
hæc verò ſi fuit conceſſa ſoli parenti delin-
quenti, priuantur ea ipſe, ac filij eius etiam
nati ante crimen commiſſum, & poſteri
110 omnes. Quòd ſimiliter verum eſt, caſu
quo nobilitas priuilegij conceditur filio
poſt commiſſum à parentibus crimen læ-
ſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanę hoc ſiue
ſcienter, ſiue ignoranter occultato. E
111 contra ob parentum hæreſim, vel aliud
delictum nequaquam amittunt filij, aut
poſteri priuilegij nobilitatem, quando hęc
fuerat conceſſa auis, ſeu aſcendentibus
catholicis, vel patri ſimul, & filio, vel ſo-
li filio, etiam probabiliter ob merita pa-
rentis hęretici.

112 PRopoſitam diuiſionem nobilitatis,
nempe ſanguinis, & priuilegij affe-
runt communiter omnes, præcipue Tira-
quellus, & Sanch. citandi, qui non expri-
munt, quid vnaquæque ex eis ſit, cum ex
ſe pateat, nec indigeant Expreſſione.
113 Non deſunt, qui abſolutè, & vniuerſa-
liter affirment, quod perdant omnem
nobilitatem, tam ſanguinis naturalem,
quàm priuilegij acquiſitam non ſolum cō-
mittentes crimen læſę Maieſtatis diuinæ,
vel humanę, ſed etiam eorum filij, ac ne-
potes: oſtendunt inde, quia iſti omnes
ſunt infames, & à quouis gradu honoris
repelluntur, de filijs innoteſcit ex lege
114 Regia 2. tit. 2. c. 7. ibi, E de mas deſtu ſus
fijos, que ſean varones, deuen quedar por
infamados por ſiempre, que no puedan
auer honra de cauallería, ni de dignidad
& ex l. Quiſquis §. Filij verò C. de leg. Iu-
liam Maieſtatem, ſic tenent Cantera qu.
criminal. tit. de quæſtionibus tangent. pu-
nitionem delicti, cap. 2. num. 11. Otalora
de nobilitate par. 3. principali in par. 2. c. 7.
num. 17. & in idem inclinat. Faber. citat. à
Tiraquello de nobilitatem cap. 24. num. 2.
cum alijs.
115 Nihilominus quoad nobilitatem ſan-
guinis certum eſt, hanc nunquam amitti
ob vlla parentum delicta. Patet ex l. 3. ff.
de interdictis, & relegatis, ibi Eum, qui
ciuitatem amiſit nihil aliud iuris adimere
liberis, niſi quod ab ipſo peruenturum eſſet
ad eos ſi inteſtatus moreretur, hoc eſt hæ-
reditatem eius, &c. Quę verò non à Pa-
tre, ſed à genere, à ciuitate, à rerum na-
tura imbuerentur, ea incolumia remane-
116 re. Conuincitur etiam ratione, quia
hæc nobilitas eſt naturalis, at naturalia, &
iura ſanguinis ſunt immutabilia, §. ſed na-
turalia, inſtit. de iure naturali, & regula
iura ſanguinis, ff. de regulis iuris, & l. re-
gia 34. tit. final. par. 7 Item quia filij eam
non acceperunt à patre talium criminum
reo, ſed ab antiquis progenitoribus ita
Tiraquell. de nobilit. cap 35. nu. 4. Simanc.
de cathol. inſtit. tit. 29. num. 18. Azeuedo
lib. 3. num. 29. tit. 3. recopilat. & cum alijs
Sanch. lib. 2. in decal. cap. 29. num. 2.
117 Qui num. 3 ſic addit, Hinc deducitur,
inquit, nec ipſum parentem horum crimi-
num reum priuari hac nobilitate. Quòd
probant rationes adductæ numero præce-
denti hęc ille: cui adhęret Souſa lib. 3. A-
phor. cap. 24. num. 1. & ego vtrique adhę-
reo nihil aliud addens circa nobilitatem
ſanguinis.
118 Sequitur dicendum de nobilitate ex
priuilegio, quando hæc fuit conceſſa ſoli
parenti, qui poſt conceſſionem committit
hæreſim, aut crimen læſę Maieſtatis hu-
manæ, primo loco perdit eam ipſe, ita do-
cent Simanch dict. tit. 29. num. 18. Meno-
chius conſil. 805 num. 8. volum. 9. & conſil.
808 num. 14. eodem volum 9. & præcipuè
Sanch. dict. cap. 29 num. 5. Ratio eſt, quia
cum hęc nobilitas non ſit naturalis, & con-
ſequenter nec immutabilis, ſed ex priui-
legio accidentario, ſine dubio deperdi po-
teſt, ergo eam merito perdit parens hære-
ſis, vel criminis læſæ Maieſtatis humanæ
reus cum omnibus etiam dignitatibus ſit
priuandus.
119 Perdunt item tunc eam filij, ac nepo-
tes etiam ſi ſint concepti ante parentis de-
lictum, quin etiam tota poſteritas. Docēt
Tiraquellus ibidem cap. 15. num. 4. Otalo-
ra loco cit. cap. 7. num. 17. & Sanchez dict.
cap. 29. num. 5. Probatur hac ratione, quia
prędicti filij, ac nepotes, & tota poſteritas
gaudent eo priuilegio nobilitatis ratione
parentis, cui conceſſum fuerat, ac proin-
de dependenter ab illo; ergo committen-
te ipſo hæreſim, aut crimen læſę Maieſta-
tis humanæ meritò illi tali nobilitate pri-
120 uantur. Item quia hæc priuatio non in-
iungitur eis in pœnam pro delicto parentis
cum oſtenderimus iam ſupra, quod iuxta
probabiliorem ſententiam filij ante crimē
parentis nati, non incurrant pœnas, poſt
delictum verò abſolutè reſolutum à nobis
quod ſoli filij via fæminina, & via maſcu-
lina ſoli filij, & nepotes illis afficiantur,
ſed quia dependenter à parente, qui com-
miſit delictum, eam nobilitatem habeant.
121 Dein ſi priuilegium nobilitatis obten-
tum fuit à filio ob propria etiam beneme-
rita, & ſeruitia poſtquam parens patrauit
delictum hęreſis, vel læſę Maieſtatis huma-
nę notorium, hoc tacito, aut occultato,
ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, neque, ei
neque deſcendentibus ipſius prodeſt. Ra-
tio eſt quia in obtentione priuilegij tacita
fuit

fuit infamia, & priuatio honorum ob parentis crimen: & quamuis ignorantia excuſet à culpa nō tamen à vitio ſubreptionis. ac nullitatis, vt benè probat Sanch. lib.8 de matrim.diſp.21.num 56. Qui præſentem reſolutionem tradit dict.cap. 29.n. 7.ex Otarola eodem cap.9. num.10.

122 Ampliant rectè citati Otarola, & Sanch. id eſſe verum, etiam ſi clauſula ex certa ſcientia, & ex plenitudine poteſtatis in conceſſione priuilegij adijciatur. Quia talis clauſula vt benè cum Baldo, & alijs à Otarola relatis docet Sanch. lib. 8.de matrim.diſp.4.num 6.nihil operatur, niſi in ijs, quorum princeps præſumitur habere certam ſcientiam, qualia ſunt, quę in iure conſiſtunt.

123 Limitat tamen idem Sanch. id tantum ita ſe habere, quando, inquit, poſt parentum condemnationem, vel delicti notorietatem, id priuilegium eſt comparatum, ac concepti ſunt poſt parentum delictum. Quia ante eam condemnationem, vel notorietatem non ſunt infames, nec incapaces honorum (vt probauimus c.27.nu.28.) Nec ſimiliter quando antea ſunt concepti (vt probauimus eodem cap.27.num. 14.) ſicut idem prorſus diximus cap. præcedenti, num.28.de beneficijs, quæ hi tunc comparant.ita ille: ſed de hoc vltimo nos infra.

124 Verum è contra caſu,quo priuilegium nobilitatis conceſſum fuit non ipſi parenti, qui commiſit crimen hæreſis, aut læſæ Maieſtatis humanæ, ſed alijs eius aſcendētibus, immunibus talis criminis, non amittunt eam ipſius filij, neque nepotes. Ratio eſt, quia non habent eam à patre, ſeu ab auo delinquente, ſed ab antiquis progenitoribus. Tradunt vt certum ijdē Tiraquellus dict.cap. 35.num. 4. Simanc. de cathol.inſtit.tit.29.num.18 & Sanchez

125 ibidem num.4. Qui immediatè ſubiungit quod tunc eam amittat pater huiuſmodi criminis patrator, ob rationem datam; quia cum ſit non naturalis, ſed ex priuilegio accidentario, deperdi poteſt, & de facto tunc perditur in dicto parente reo.

126 Tandem quando conceſſa fuit à Principe nobilitas patri ſimul, & filijs, aut filijs ſolis ex benemeritis, & ſeruitijs ipſorum,licet pater ea priuetur ob ſequens delictum hęreſis, vel læſæ Maieſtatis humanæ ab eo commiſſum, filij tamen non propterea eam amittunt. Probatur, quia tunc filij independenter à patre hanc nobilitatem acquiſiuerūt; ergo crimen illius non debet in hoc illis nocere.ita Tiraquellus dict cap.35. num. 5. & Sanchez ibidem

127 num. 6. Qui addit ſe credere quod ſit idem dicendum, quamuis ob merita parentis hæretici, aut delinquentis contra Principem fuerit prius nobilitas filio conceſſa: quod etiam docet Souſa dict.cap.24. num.6. Atque probabiliter ego admitto,& hic finis Regulæ.

Ob hæreſim, vel aliud crimen parentum excludūtur filij à ſucceſſione maioratus, qui non confiſcatur in perpetuum.

REGVLA CCCCLXXVI.

128 NEquaquam propter vllum parentis crimen Sodomię, hæreſis, aut læſæ Maieſtatis humanæ, excluduntur filij, & nepotes via maſculina, & ſoli filii via fœminina, ſiue ante, ſiue poſt delictū nati a ſucceſſione maioratus iuriſdictione carentis, cuius ille non inſtitutor, ſed tan-

129 tum poſſeſſor extitit. Affirmandum etiā quod prędicti ſuccedant in maioratu tametſi hic habeat iuriſdictionem, & dignitatem annexam cum titulo ducatus, vel Marchionatus, aut Comitatus. Ob cri-

130 men tamen hæreſis, aut læſæ Maieſtatis humanæ commiſſam ab inſtituente quemuis maioratum, ad huius ſucceſſionem nō admittuntur illius filij etiam nati ante delictum patratum, ſi inſtitutio eius fuit facta iam crimine commiſſo per teſtamentum, vel per contractum quantumuis irreuocabilem; Secus verò ſi inſtituatur per contractum quemlibet inter viuos, priuſquam crimen ab illo committeretur.

131 TAntum eſt nobis ſermo de maioratibus, qui non publicantur in perpetuum, vt exprimitur in titulo Regulæ, cum pateat manifeſtè de alijs in perpetuum confiſcatis, excludi ab eis omnes ſucceſſores, nē dum filii, & nepotes, eo quod ſine vllo fine temporis à Fiſco poſſideantur, vt bene notauit Sanchez lib.2. in decal.cap.30.num.1.quo cum iam oſtendimus, qui nam ſint illi maioratus, qui in perpetuum confiſcantur; vide illū toto cap.18.

132 De materia præſenti tractat copioſè ipſe Sanchez dict.cap 30. diſtinguens ſtatim initio de quadruplici caſu, in quo poteſt procedere dubium. Primò, quando eſt hæreſis crimen commiſſum à maioratus iuriſdictione carentis poſſeſſore,qui eum non inſtituit. Secundò, quando maioratus eſt affectus iuriſdictione cum titulo alicuius dignitatis, aut ſine illo. Tertiò, quando agitur de delicto læſæ maieſtatis humanæ. Quartò, quando dicta duo crimina inſtitutor maioratus perpetrauit.

133 Videtur potuiſſe Sanchez adiungere quintum; nempè quando committitur ab alterutro crimen ſodomiticum, ſed caſus iſte ab eo, & à nobis cum ipſo breuiſſimè reſoluitur, quod propter delictum iſtud, eo quod nullo iure ſit ita cautum, filios non affici infamia, nec aliqua ſuccedendi incapacitate. Vnde filij committē-

tis

tis tale delictum ſuccedere poſſunt in maioratum, qui non in perpetuum confiſcatur. ita docet etiam Molina lib. 4. de primogen. cap. vltim. num. 51.

34 Quoad primum duę ſunt ſententiæ oppoſitæ, altera tenet, quod propter hæreſim poſſeſſoris, qui non eſt inſtitutor maioratus carentis iuriſdictione, excludantur ab eius ſucceſſione filij illius, & nepotes ex linea maſculina, & filij ſoli ex linea fæminina, & eis excluſis tranſeat ad ſequentes vocatos. Ita Menoch. conſ. 172. nu. 5. volum. 2. Molina cum multis relatis lib. 3. de primog. cap. 7. num. 1. & 2. qui ibi aſſerunt tunc ſolum poſſe filium in parentis maioratum ſuccedere, quando eius parens poſſet, ſi viueret: atqui non poſſet ob

135 crimen *hæreſis*, ergo neque filius. Peculiariter hanc ſententiam defendit Meres de maioratu, par. 2. quæſt. 4. illat. 2. num. 3. cum limitatione tamen pro ſolis filijs, qui nati ſunt poſt commiſſum à parente hæreſis crimen. Longam huius ſententię probationem affert Sanchez, quam omitto, ne nimis diffundar; vide apud illum.

136 Tenenda tamen contraria ſententia defendens dictos filios ſiue natos ante ſiue poſt hæreſim parentis, non reijci ob eam à ſucceſſione Maioratus iuriſdictione carentis, cuius poſſeſſor eſt ipſe parens, & non inſtitutor. Probatur indè, quia vbicunque ſucceſſio filij non ducit originem à parente, nec ab ipſo pendet, ſed ab antiquo inſtitutore nullum parentis delictũ poteſt eam ſucceſſionem impedire. Conſtat manifeſtè ex textu in l. 3. ff. de interdictis, & relegatis vbi expreſſe habetur, publicatis alicuius bonis, filium ſola prouenientia, cuius bona confiſcantur, amittere, & ſtatim additur: Quæ verò non à patre, ſed à genere, à ciuitate à rerum natura tribuuntur, ea manere filijs incolumia.

137 Confirmatur, quia per inſtitutionem maioratus reputantur tot donationes factæ, ſi fit in contractu inſtiturus, & tot legata, ſi in teſtamento; quot ſunt in perpetuum vocati, ac ſi quęlibet peculiariter, & nominatim facta eſſent, & proindè quilibet vocatus acquirit dominium eodem inſtanti, quo dies vocationis ſuccedit, & hoc quidem ex propria perſona ſublato de medio præcedenti ſucceſſore, ſiue pater ſit ſiue alius, cum filius non ſuccedat ex perſona patris, ſed ex ſua propria. ita Barth. l. 1. §. ſi nepotes ff. de collatione dotis Iaſon. l. is poteſt, num. 42. ff. de acquir. hæredit. & l. ſi auus, num. vnico, C. de liberis præteritis. Mantica de coniect. vltim. volunt lib. 8. tit. 18. nu. 45. Zephalus conſ. 4. num. 44. volum. 1. noſter Molina tom. 3. de inſtit. pat. 1 diſp. 577. num 3. Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. art. 5. diſp. 169. num. 31. & cum alijs relatis Sanchez dict. cap. 30. num. 4. apud quem longiores probatiores, & ſolutiones rationum in contrarium videas.

138 Circa ſecundum duę ſunt etiam opiniones contrariæ: altera negat, poſſe parentis hæretici filios, & nepotes, via maſculina, aut filios ſolos via fœminina ſuccedere in maioratu iuriſdictionem habente, cum titulo etiam ducatus, &c. ſi ipſe parens hæreticus non ſit eius inſtitutor, ſed tantum poſſeſſor. Oſtenditur ſic, quia huiuſmod maioratus, ſeu primogenia habentia iuriſdictionem cum titulo, iudicantur dignitates ac de eis tanquam de dignitatibus cenſendum eſt, vt cum alij relatis defendit Molina lib. 1. de primog. cap. 13. num. 6. & noſter Molina, tom. 3. de inſtit. par. 1. diſp. 20. num. 3 At infames (tales ſupponit eſſe hæc ſentẽtia filios hęreticorum) nequeunt ad dignitates aſcendere ſecundum l. 2. & ibi Barth. num. 2. C. de dignitatibus lib. 11. & l. 1. C. de infamibus.

139 Item confirmatur ex l. regia 3. tit. 3. lib. 8. nouæ recopilat; vbi de dictis filijs, ac nepotibus ita habetur: No puedan ſer, ni ſean de nueſtro conſejo, ni tener publico, ni real. At comites, marchiones, & duces ſunt de conſilio regio. vti manifeſtè habetur, l. regia 4. tit. 4 lib. 2. nouæ recopil. & docet Gregor. Lopez lib. 6. verb. A conſejar, tit. 9. par. 1. Ergo tales ſunt incapaces maioratus, cui prædicti tituli annectuntur, Exquibus, & ex alijs, quæ copioſe adducit Sanchez dict. cap 30 num. 6. reſoluitur, quod ſententia iſta non careat aliquali probabilitate, & veritate.

140 Verùm altera oppoſita eſt probabilior, & verior, vt ait ibidem Sanchez num. 7. quæ aſſerit filios hęretiorum, natos ante, vel poſt hæreſim paternam reputari capaces ſuccedendi in maioratum tametſi iuriſdictionem, & titulo ducatus Marchionatus, aut comitatus fuerit præditus. Probatur negando fundamentum contrariæ ſententię, quod tales filij hęreticorum ſint infames, vti cum probabilior doctrina ſupra tenuerimus, ergo non eſt cur ab iſto maioratu iuriſdictionem, & titulum ha-

141 bentes reijciantur. Dato autem, ſed non conceſſo, eſſent infames, ac conſequenter iuriſdictionis incapaces, id vtique locum haberet caſu, quo talis iuriſdictio per ſe ſola tribueretur: ſecus vbi ſimul cum bonis, quorum illi ſunt capaces. Nam in indiuiduis vtile trahit ad ſe inutile, hocque valere facit. Conſtat ex l. ſi ſponſus 5. verſic. Generaliter tenendum, ff. de donationibus inter virum, & vxorem. Confirmatur ex Regula acceſſorium 42. de regulis iuris in 6. Secundum quam, vbicunque aliquis eſt capax principalis, eſt etiam in conſequentiam capax acceſſorij. Exemplificat Sanchez dict num. 7 in iure patronatus, & in alijs, quæ apud ipſum videri poteris.

142 Peculiariter exemplum ponitur in maioratu habente iuriſdictionem, & dignitatem ducatus, &c cuius diximus capaces eſſe filios hæreticorum. Nam talis dignitas, vt ait Molina lib. 1. de primog.

cap. 11.

Digitized by Google

cap. 11. num. 19. dupliciter tribui poteſt, primo modo in ſolam admniſtrationem, ſine territorio, & tunc morte donatarij finitur, nec tranſit ad ſucceſſores, cum non acceſſoriè, ſed principaliter tribuatur. Secundo modo dari poteſt vt annexa territorio, & vt cum illo ad hæredes tranſeat, & tunc datur acceſſoriè, ergo in hoc caſu iuxta regulam 42. Acceſſorium, de regul. iuris in 6. filij hæreticorum à ſucceſſione talis maioratus cum dignitate Marchionatus, &c. non excludentur. Ex multis, quæ adducit Sanchez iſta pro re præſenti ſint ſatis.

143 Quid iam de tertio caſu? cum non ſpectet propriè ad noſtrum inſtitutum Tribunalium ſanctæ Inquiſitionis, cum magis recepta doctrina, quidquid alii dicant, breuiſſimè reſoluimus cum Sanchez poſt Antonium Gomez Molina, lib. 1. de primog. cap. 13. num. 13. & plures, quos ille dict. cap. 30. num. 4. citat, filios, ac Nepotes committentium crimen læſæ Maieſtatis humanæ non excludi à quouis maioratu, etiam iuriſdictionem cum titulo ducatus &c. habente per contractum, aut per teſtamentum inſtituto, ſiue filii ſint nati ante, ſiue poſt dict. crimen.

144 Breuem etiam probationem huiuſce reſolutionis accipe, quia Spes immutabilis ſuccedendi in talem maioratum acquiſita eſt dictis filijs, & nepotibus à tempore inſtitutionis eius, & non ex perſona patris, aut ex iſtius vocatione, ſed ex propria perſona, ac vocatione, vt iam tactum ſupra, ergo omnes illi ſunt capaces ſuccedendi in huiuſmodi Maioratum ab antiquo inſtitutum: quamuis cenſeantur incapaces alterius, cuius ſpes poſt parentis delictum acquiſita, &c.

145 Tandem de quarto caſu ante Thomã Sanch nullus tractauit, præter ſolum Villadieg. iuniorem in foro iuzgo, in prologo l. vndecimæ num. 76. vbi de filijs reorum læſæ Maieſtatis humanæ aſſerit, quod iſti, ſi poſt parentum crimen geniti fuerint, nõ ſuccedant in maioratum, cui iuriſdictio cum titulo dignitatis coniuncta eſt, ſiue talis maioratus in contractu, ſiue in vltima voluntate fuerit inſtitutos, Atque huius ſuę ſententiæ nullum fundamentum adducit.

146 Verum pro reſoluendo hoc caſu optimè diſtinguit Sanchez dict. cap. 30. num. 13. Si Maioratus quiuis, ſiue ſimplex, ſiue iuriſdictionem coniunctam habens fuerit teſtamento inſtitutus ante, vel poſt delictum parentis, nullo modo in eum ſuccedunt filii, etiam ſi concepti ſint anteqnam crimen à parente illius inſtitutore committeretur. Patet manifeſta ratione, quia in hoc caſu maioratus In perpetuum propter hæreſim, aut crimen parentis applicatur Fiſco, reiecta tota poſteritate, vt diximus ſupra cum ipſo Sanchez cap. 18. nu. 64. Atque ex vi eiuſdem rationis parimodo dicendum, quod non ſuccedant filij, quando inſtitutus eſt maioratus quocunque contractu, quantumuis irreuocabili, poſt talia parentis delicta.

147 Si verò maioratus ſit inſtitutus ante crimen parentis inſtitutoris per contractum inter viuos, ſiue irreuocabilem, ſiue reuocabilem, quando hic non fuit reuocatus ante parentis condemnationem non excluduntur filii ab eius ſucceſſione, etſi iſti ſint concepti poſt crimen parentis ac etiam ſi Maioratus habeat iuriſdictionem, & dignitatem ducatus, &c. annexam Probatur, quia tunc non confiſcatur talis maioratus ratione iuris acquiſiti filijs ante delictum parentis, &c.

148 Dixi, quando inſtitutus ſuit maioratus per contractum reuocabilem, nec reuocatus eſt ante parentis condemnationem, Nam ſi ante illam reuocatus eſſet, ſtatim ceſſaſſet maioratus, neque in ea bona ſuccederent filij, ſed cum reliquis delinquentis bonis confiſcarentur, ita Sanchez dict. num. 13. cui adhæreo: Atque hic Regulæ finis.

Quanam filiorum peculia ob hæreſim, vel crimen parentum confiſcatione dignum publicanda veniant? & qualiter?

REGVLA CCCCXXLVII.

149 Certum eſt propter parentum crimen hereſis, aut aliud nunquam publicari peculia filiorum caſtrenſia, vel quaſi: idem prorſus dicendum de peculiis aduentitiis, quoad proprietatem eorum probabilius tamen oppoſitum, quoad vſumfructum; ſecus in delictum ſit tale (puta hæreſis) vt ratione ipſius filius eximatur à poteſtate patris, & in hoc pereat vsusfructus, ac idem pater maximam, aut mediam capitis diminutionem patia-

150 tur. Dein probabile eſt non confiſcari peculium filij profectitium ob crimen parentis, maximè ſi inde paterna ſoluatur poteſtas maioris tamen probabilitatis cenſetur, quod publicatis parentis omnibus bonis, pariter in eo habeat locum confi-

150 ſcatio. legitima item, & alimenta filiis debita non ſubſunt ob parentum delictũ confiſcationi: Excipe in bonis maternis, ſi crimen à Matre committatur; Excipe etiam in caſu hæreſis, & in aliis caſibus exprimendis; poſt quorum expreſſionem aliqua ſcitu digna addentur.

152 Vt facilius, & clarius de doctrina præſentis Regulæ innoteſcat, cũ Caſtro Palao, & cum alijs citandis præmit-

mittimus duo, quæ ex parte iam alibi reſoluimus. Primum, quod parens in peculio aduentitio filij habeat ſolum vſumfructum; in profectitio tamen ſimul vſumfructum, & proprietatem. ita ipſe Caſtrus ex communi omnium mente tract. 4. diſp. 5. punct. 10. num. 2.

153 Secundum, quod vſusfructus, attento iure communi finiatur quotieſcunque vſufructuarius patitur maximam, aut mediam capitis diminutionem; cum tunc efficiatur ſeruus pænæ, & pro mortuo perit ei vſusfructus, ac cum proprietate conſolitur. Atque talem à iure pro mortuo haberi, patet ex l. corruptionem, C. de vſufruct. & §. finali iuſtit. de vſufruct. vbi communiter Doctores.

154 Quamuis autem prędicta fuiſſe correcta per Authen. Sed hodie, C. de donation. inter vir. & vxor. non deſint, qui abſolutè affirment, præcipuè Couarr. in rubr. de teſtamen. par. 3. num. 27.

155 Nihilominus tenendum, vt omnino verum in dict. Authen. Sed hodie, & in Authent. de Nuptijs, §. quod autem, quę ex illa deſumpta eſt. C. de donat. inter virum, & vxor. fieri correctionem circa alia damnatorum ad maximam, vel mediam capitis diminutionem, ſeu ad mortem naturalem, aut ciuilem: Sed nihil fuiſſe ibi correctum circa teſtamentum, vel diſpoſitionem de bonis eorum, ac proinde ipſos, vt ſeruos pœnæ, eſſe inteſtabiles, & inter mortuos reputari, & conſequenter in eiſdem vſumfructum, ſi quis erat finiri; atque hunc ad proprietatem deuolui. ſic perdoctè tuentur Noſter Molina tom. 1. diſput. 9. col. 2. & 3. Panormit. in rubr. de teſtam. & cum alijs Caſtrus Palaus ibidem punct. 11. numer. 3.

156 Apud quem videas num. 4. quid dicendum circa hoc attento Iure regio Caſtellæ, quod omitto, vt iam ad expendendas ſingulas Regulæ noſtræ partes prædictis ita præmiſſis accedamus.

157 De certitudine prioris partis nullus eſt, qui dubitet, quod propter hæreſim, aut aliud delictum parentum bona filiorum caſtrenſia, vel quaſi nullo modo ſubiaciant publicationi. Ratio efficax eſt, quia talia bona, & quoad proprietatem, & quoad vſumfructum, atque adminiſtrationem ſunt iſtorum; ergo non poſſunt ob crimen parentum confiſcari. ita Nilus tractat. de bannitis 1. part. ſecundi temporis num. 26. Bonacin. diſput. 3. de contract. quęſt. 8. punct. vltim §. 1. n. 14. Sanchez cum pluribus relatis lib. 2. in Decal. cap. 16. nu. 1. & Farin. de hæreſi q. 190. n. 17.

158 Pari item certitudine affirmandum, peculium aduentitium filij non confiſcari vllo modo, quoad proprietatem propter hæreſim, aut aliud delictum parentis. Probatur eadem ratione, quia proprietas talis peculij eſt tota ſolius filij; ergo &c. Ita Nilus, & Bonacin. vbi ſupra Sanchez num. 9. ac Caſtrus Palaus dict. punct. 10. num. 9.

159 Sed quid quoad vſumfructum dicti peculij aduentitij? circa hoc diuerſimodè ſentiunt auctores teſte Sanchez dict. cap. 16. à num 11. ſed omiſſa ſententiarum diuerſitate, quod probabilius eſt, teneo cum ipſo Sanchez num. 15. Antonio Gomez tom. 2. variar. reſolut. cap. 15. num 18. Farinac. tom. 1. quæſt. 24. num. 33. & cum alijs, nempè poſſe publicari pro toto eo tempore, quo vſufructuarius erat percepturus ab huiuſmodi peculio vſumfructum. Ratio eſt, quia Fiſcus ſuccedit non ſolum in iuribus, quæ alienari poſſunt l. ſi poſtulauerit, §. iubet. ff. de Adulter. ſed etiam in alijs &c.

160 Confirmatur hoc inde à Caſtro Palao Sic. Quia licet, inquit, ius percipiendi fructum proprio nomine alienare poſſis: quia eſt perſonale: at alienare, cedereque alteri potes facultatem percipiendi fructum durante tua vita non equidem, vt ipſe nomine proprio percipiat, quia hoc ſolū tibi vſufructuario cōpetere poteſt, ſed vt nomine tuo percipiat, & fruatur. Qua alienatione, & ceſſione facta tu remanes vſufructuarius impeditus tàm vti vſufructu propter ceſſionem, & alienationem alteri factam; alius tamen percipere illam vtilitatem poteſt. Sed ea, quæ alienari, & transferri in alium poſſunt Fiſco ſubijci. Ergo poteſt Fiſco ſubiici hæc facultas percipiendi alieno nomine commoditatem, & vtilitatem vſusfructus. Hæc ille num. 7. vbi pro hac doctrina, quod ob delictum parentis poſſit confiſcari peculium aduentitium filij, quoad vſumfructum modo dicto citat plures præcipuè Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 9. num. 19. Noſter Molina diſputat. 9. verſ. ex dictis facilius, & Vaſquez 1. 2. diſp. 169 cap. 1. num. 10.

162 Meritò tamen limitatur, quod dicta doctrina tantum habeat locum, quando delictum tale eſt, vt per ipſum non extinguatur in parente delinquente vſusfructus. Nam ſi tale ſit, tunc cum proprietate conſolidatur vſusfructus, & nequaquam ad Fiſcum ſpectat. ita Farinac. cum pluribus relatis dict. nnmer. 33. Menoch. de recuperat. poſſeſſ. remed. 9. num. 244. & Caſtrus Palaus dict. num. 9.

163 Eſt autem dubium, valdè controuerſum inter Doctores, num committente patre crimen, ratione cuius filius à patria poteſtate eximitur, extinguatur in patre vſusfructus bonorum aduentitiorum filij, & quidem ſi ſermo ſit de bonis acquiſitis poſt commiſſum delictum, certiſſimum eſt apud omnes, vt ait benè Caſtrus Palaus ibidem, numer. 10. non poſſe ea, neque eorum vſumfructum ad patrem pertinère, eo quod hic iam

tunc minimè habet in filium patriam po-
teſtatem.
164 Procedit itaque dubium de bonis ad-
uentitijs acquiſitis ante commiſſum de-
lictum. Duo grauiſſimi auctores de no-
ſtra Societate Ieſu, Molina tom. 1. de iu-
ſtit. diſput. 9. verſic. ab hac regula, & di-
ſput. 229. paulo poſt princip. ac Sanchez
dict. cap. 16. num. 18. & 19. in ſolo crimine
hęreſis volunt extingui vſumfructum, &
cum proprietate conſolidari: In reliquis
verò delictis manere parentem vſufru-
ctuarium, & per fiſcum eius bonis confi-
ſcatis, ſimul confiſcari vſumfructum pro
toto tempore, quo parens illo potiturus
165 erat. Ducuntur, quia non ex eo, quod
à patria poteſtate filius eximitur, amit-
tit pater vſumfructum in bonis ante
exemptionem acquiſitis, cum talis vſuſ-
fructus non ſit debitus patri ob patriam
poteſtatem actu exiſtentem, dum perci-
pitur vſusfructus, ſed ratione patrię po-
teſtatis, quam in filium exercuit, tem-
pore quo filius bona acquiſiuit. Atque
166 eſt diſpar ratio de crimine hæreſis ob
cuius atrocitatem ita filius videtur à pa-
tria poteſtate egredi, vt quoad omnia
propria bona cenſeatur exemptus.
167 Verum benè Caſtrus Palaus dic punc.
11. num. 11. adhærens Farinac. tom. 1. quæ-
ſtion. 24 num. 33. & de hæreſi quæſt. 190.
num. 27. ſub diſtinctione reſoluit, nem-
pè ſi delictum à parente commiſſum ſit
tale, vt propter illud ipſe patiatur maxi-
mam, aut mediam capitis diminutio-
nem, tunc vſusfructus cum proprietate
conſolidatur, attento iure communi,
cum ob illud ipſe extinctus maneat, e-
xemplificat idem Caſtrus in triplici cri-
mine nempè hæreſis, læſę maieſtatis, &
168 ſodomiæ. At ſi delictum non ſit tale,
ſpectabit ad Fiſcum, quia licet filius exi-
matur à patria poteſtate, cum vſusfru-
ctus non maneat extinctus, ad fiſcum
pertinere debet. quid verò ſit tenen-
dum attento iure regio Caſtellæ, & Luſi-
tanię, vide apud eundem Caſtrus Palaus
num. 12.
169 Rurſus dubium maius inſurgit circa
peculium profectitium filij, nam ob de-
lictum parentis, publicatis iſtius bonis
ad fiſcum ſpectet? Dubitandi ratio pro-
uenit ex l. 3. §. ſed vtrum, ad finem. ff.
de minoribus, vbi peculium iſtud in
publcatione bonorum patris ad filium
pertinere decidi videtur. En textum,
licet aliquo, inquit, caſu, peculium ad
filium ſpectet, vt puta ſi patris eius bo-
na à Fiſco propter debitum pecunia-
rum occupata ſunt: nam peculium eius
ex conſtitutione D. Claudi ſeparatur.
ibi Gloſſa. verbo ſeparatur, ait, vt ſal-
uum habeat filium; ergo ad hanc cum
effectu peculium ſpectare dicendum eſt.
170 Conuincitur etiam hac ratione, quia
Fiſcus nequit occupare bona delinquen-
tis ſecundum eam partem, quę eſt alie-
na ab ipſo; at peculium profectitium
non eſt patris delinquentis, quoad ad-
miniſtrationem, & ſpem in illo ſucceden-
di, ſed filii; ergo ſecundum hanc partem
171 à Fiſco occupari non poteſt. Quid quod
priuari ea adminiſtratione pœna iudica-
tur, iuxta l. teſtamanto centurio, ff de
manum. teſtam. Sed nulla pœna infligi
poteſt ſine culpa illius, cui ea infligitur;
ergo ſine culpa filii priuari hic non po-
teſt adminiſtratione talis peculij, &
conſequenter hoc nequibit confiſcari.
ita defendunt Couartuu. lib. 2. variar.
cap. 8. num. 7. Menoch. de recuperat.
poſſeſſ. remed. 9. num. 73. Clarus lib. 5.
recept. quæſtion. 68. numer. 14. Farinac.
dict. quæſtion. 24. numer. 26. & Sanchez
dict. cap. 16. num. 21. cum aliis per ipſos
relatis.
172 Limitant tamen aliqui, vt tunc habeat
locum dicta pars negans, vbi delictum
eſt ſufficiens ad eximendum filium à pa-
tria poteſtate, quia eo caſu dicunt perti-
nere ad Fiſcum, eo quod deſinat eſſe pe-
culium, l. final. C. de in officios. teſtam.
ſecus ſi delictum non ſufficiat ad talem
effectum, quia tunc remanet patria po-
teſtas. Tenent Alexand, Bald. Imola,
Roma. & alii citati à Farinac. dict. num.
173 26. Atque hinc deducunt aliqui in
crimine hæreſis per parentem commiſſo,
ſemper pubiicari peculium profectitium
filii, quia tunc patria poteſtas ſoluitur.
Ita Gigas de crimin. læſæ maieſt. lib. 2. tit.
de pœnis, quæſt. 13. num. 4. & cum aliis
inclinat. Farinac. de hæreſi, quæſtion. 190.
num. 15.
174 Verum dicta limitatio meritò reijci-
tur à citatis Menoch. & Sanchez, ab An-
ton. Gomez lib. 2. variar. cap. 15. num. 16.
& à Caſtro Palao dict. punct. 11. numer. 14.
Probatur, quia ad confiſcationem nihil
refert deſinere eſſe peculium, ceſſante
patria poteſtate, ſed ſufficit, ſi profecti-
tium peculium fuerit tempore quo deli-
ctum committebatur, & confiſcatio fa-
cienda erat.
175 Concludit itaque benè Caſtrus Pa-
laus, cui libenter adhæreo, dictam par-
tem negantem eſſe quidem probabilem,
ſed probabiliorem affirmantem, quod pe-
culium filii perfectitium publicationi ſub-
ſit, publicatis bonis parentis criminoſi.
Facit pro hac parte textus in l. 1. §. ſed
& ſi alio. ff. quando actio de peculio eſt
annalis, ibi; ſed etſi morte patris, vel
deportatione, ſui iuris fuerit effectus fi-
lius de peculio intra annum hęres pa-
176 tris, vel Fiſcus tenebitur. Vndè de-
ducitur, ſi fiſcus tenetur de eo peculio
creditoribus ſatisfacere, ipſum eſſe publica
tum, & potuiſſe à fiſco publicari, ob vim
propoſiti textus. tenetq; ſic Bald. poſt Cynũ
ibi.

ibi. tenent etiam Simanch, de Cathol.in-
ſtit.tit-9.num.17.Bonacin diſput.3. de cō-
tract.quæſt.8.punct.vltim.§.1.num.14.Vaſ
quez 1.2.diſput.169 cap.1. num. 10. Azot.
tom.1 lib.5.cap.7. quæſt. 8. & alij relati à
Caſtro Pal.dict.punct.11.num'15.
177 Fundamentū pręcipuū huius partis affir
mantis eſt, quia Fiſcus vſurpat bona, quę
ſunt delinquentis, ſed conſtat peculium
eſſe patris, quoad proprietatem, & quoad
vſumfructum, l.certum. C. familiæ erci-
ſcundæ. ergo ſi parens committat delictū
confiſcatione dignum, meritò Fiſcus pe-
178 culium illud occupabit. Neque hoc im-
pediri poteſt inde, quod filius habeat ad-
miniſtrationem talis peculii, & ſpem ſuc-
cedendi, quia iſta duo ſunt quid acceſſo-
rium parentis poſſeſſioni, qua ob deli-
ctum ab eo patratum ſublata, ceſſat dict.
adminiſtratio, & ſpes ſuccedendi. Lon-
giorem probationem, & confirmationem
huiuſce doctrinæ adducit Caſtrus Palaus
dict-num.15. apud quem videas, ſicut &
reſponſionem ad oppoſita.
179 Sequitur videndum de legitima, & a-
limentis filio debitis ex bonis paternis, an
ſi huius bona publicentur, illius legitima,
& alimenta ſimul cum eis publicationi
ſubſint? Communis eſt omnium, & ge-
neralis doctrina, quod non publicentur.
Patet ex l. cum ratio, ff. de bonis damna-
torum, vbi dicitur, publicatis bonis pa-
rentis non eſſe faciendum præiudicium
in legitima. ita cum Menoch. Roland. Fa-
rinac. Sanchez, & alijs relatis tradit Ca-
ſtrus Palaus dict.punct.11.num.17. ob eam
rationem, quia legitima debetur de iure
naturali, & non poſitiuo.
180 Aduertendum autem, filio deberi le-
gitimam à die, quo bona parentis confi-
ſcata fuerunt, cum ab eo die cenſeatur pa
rens tanquam mortuus. ita Farinac. dicta
quæſt.24.nu.35. & 36. cum Roland. conſ.
97. num. 34. & ſeqq. volum. 2. Boſſio in
tit. de bonorum publicatione num. 6. &
cum alijs citatis. Fundamentum ſic te-
nendi ſumitur ex l.1. ff. de bonis damna-
torum. vbi habetur, quod vbi bona pa-
tris confiſcantur ob crimen, ratione cu-
ius patet vita, vel ciuitate, & libertate
priuatur; filij portionem ex bonis patrū
damnatorum accipiunt, perpendunt e-
nim verbum, accipiunt, quod eſt prę-
181 ſentis temporis, & non futuri. Quanta
item ſit dicta portio, ſeù legitima filio
debita, docet benè cum alij Caſtrus Pa-
laus ibidem; vide penès ipſum.
182 Excipiuntur tamen aliqui caſus ex ge-
neralitate illius doctrinæ: Primò in bo-
nis maternis; nam ſi iſta propter crimen
matris Fiſcus occupet, nō reſeruatur indè
filijs legitima, ſecundum l. de bonis matris
C. de bonis proſcript. Aſſerunt Clarus, aliis
relatis lib.5.quæſt.78 verſic. videndum in
fine, & Farinac. dict. quæſt.24. numer 41.
affirmans eſſe id à Doctoribus communi-
183 ter receptum. Quamquam ipſe Fari-
nac. tom. 3. quæſtion. 11. § 3. num 996
pluribus oſtendit filiis fœminis reſerua-
ri legitimam, ac ſi pater non deliquiſ-
ſet, vt refert ipſe Caſtrus Palaus nu-
mer. 18. non reprobans, nec ego repro-
bo.
184 Secundò excipitur, vt non habeat lo-
cum in filijs conceptis poſt condemna-
tionem patris. nam iſtis non eſt debita
legitima, cum tempore conceptionis ni-
hil habeat iam pater, quod illis relinque-
re poſſit. Tradunt Bald. in l. final. C. de
bonis damnat. col. 1. Roland. conſil. 97.
numer.38. verſicul. hoc velle videtur, &
185 Farinac. loc. citat. numer. 42. Qui cum
Boſſio per ipſum relato notat benè, quod
hoc procedat in caſu deportationis, non
autem in caſu banni, eum per bannum
minimè amittantur iura communia, ſicu-
ti amittuntur per deportationem, vndè
ſi poſt bannum patris fuerit conceptus fi-
lius, debetur ei legitima; ſecus verò ſi
fuerit conceptus poſt illius deportatio-
nem.
186 Tertiò excipitur maximè in crimine
hęreſis: nam ob paternam hæreſim, ac
in punitionem patris, priuati manent
filii, etiam Catholici legitima eis debita
prorſus in totum. Textus expræſſus in
cap. Vergentis, extra de hæreticis, vbi fi-
lij fiunt incapaces omnis ſucceſſionis pa-
ternæ, vt hinc patres timore pœnæ adeò
grauis remoueantur à tanto crimine com-
mittendo. Habetur etiam deciſum in Au-
then. Gazaros, C. de hæreticis, & affert
Gloſſa in cap. cum ſecundum de hæreticis
in 6. Farinac. dict. quæſt.115 num.44. Pe-
gna 2.par. direct. commen.9. Simanc. de ca
thol. Inſtit. tit. 29. num.12. & Sanchez aliis
relatis dict. cap.16. num.26.
187 Quartò excipitur in crimine læſę ma-
ieſtatis humanæ patrato à parente contra
Principem, vel rempublicam; nam ratione
ſolius huius criminis filii ſucceſſione pater
na priuati manēt. ex l. quiſquis C. ad l. Iuliā
Maieſtat. vbi copioſè oſtendit, non ex-
tendi ad alia crimina læſæ maieſtat. Quę
exprimuntur in l. 1. 2. & 3. ff. ad leg. Iu-
liam Maieſt. Cui gloſſæ adhærent Clarus
in practic. §. lęſæ maieſtat. num. 15. verſi-
cul. Vnum tamen. Menochius de arbitr.
lib.2. caſu 316. numer. 29 Farinac. cum
alijs relatis tom. 2. praxis, quæſt. 115. §.
3. num. 123. & Caſtrus Palaus dict. punct.
11. num. 25.
188 Dubitatur adhuc de filiabus, an ob
crimen læſæ maieſtatis commiſſum à pa-
rentibus, ratione cuius iſtorum bona
confiſcantur, reſeruanda ſit illis legiti-
ma? Reſoluitur ex certa, & vera do-
ctrina, quod ſit reſeruanda de bonis
maternis, non verò de paternis bonis.
Eſt textus expræſſus in l. Quiſquis, §. ad

Digitized by Google

filias, C. ad leg. Iuliam Maieſtat. & aſſi-
gnatur ibi ratio talis fauoris, quia prop-
ter ſexus debilitatem minus auſuræ cre-
duntur fœminæ, ac difficilius paternos
deprauatos mores imitaturę. ita Gloſſa
ibi, verb. filiabus, & verb. minus auſuras
Gigas de crimine læſę maieſtatis lib. 3.
rubric. de pœnis, quas filij incurrunt,
quęſt. 14. num. 1. Anton. Gomez de de-
lict. capit. 2. rubric. de crimine læſæ ma-
ieſt. num. 13. verſic. filiæ verò, & Farinac.
pluribus relatis dict. quæſtion. 115. §. 3.
num. 94.
189 Ceterum tametſi iſtis filiabus debita
non ſit legitima ex bonis parentis com-
mittentis crimen læſæ maieſtatis, debe-
tur tamen illis dos, quando aliundè non
habent. Nam iure naturæ obligatur pa-
ter filias dotare, l. final. C. dotis promiſ-
190 ſis. Quod ſi pater huic obligationi non
ſatisfacit ad hæredes ipſius tranſit, vt op-
timè docet Barth. in l. ſi maritus, §. ſi vo-
luntate, & in l. poſt dotem, ff ſoluto ma-
trimonio, Dynus in l. inſulam, eodem
titulo. Alexand. in l quęſitum, §. ſi ſpon-
ſam, ff de priuilegijs creditor. Ergo
cum Fiſcus loco hęredis ſuccedat, pa-
rentis bonis publicatis, conſequenter
aſſignatis obligatione dotandi filias. ita
Barth. in l. final. C. de dotis promiſſione.
Dynus in l. Inſulam, ff. ſoluto matrimo-
nio. Roland. conſ 73. num. 23. volum. 25
Clar in prax. de crimine læſę maieſtatis.
verſic. hæ autem pænæ, & Farin. tom. 1.
quæſt. 24 num. 46.
191 Limitans tamen addit Caſtrus Palaus
dict. punct. 11. numer. 23. Quod in crimi-
ne hęreſis propter eius atrocitatem vi-
deatur, quamis legitima, dote, ac ſuc-
ceſſione paterna, & materna, ſi ab vtro-
que parente fuerit commiſſum, debere
filias priuari, & ſi ab vno ſolo, omnia,
quæ ab iſto debebant illis prouenire.
Quamquam Doctores citati numero præ
cedenti videntur eodem modo loqui de
hoc crimine, ac de crimine læſæ maieſtaa-
tis, & quidem textus in cap. Vrgentis
de hæreticis, illa comparat, ita Caſtrus,
quem ſequor.
192 Tandem dubitatur, an ſaltem alimen-
ta ſint reſeruanda filijs committentium
crimen hæreſis, & læſæ maieſtatis hu-
manæ? Partem negantem communiter
tenent Doctores, quod non ſint reſeruanda,
ſed ſola vita ex miſericordia. Nam vt ha-
betur in l. quiſquis, C. ad leg. Iuliam ma-
ieſt. & in cap. Vergentis, de hæreticis, hu-
iuſmodi filij debent eſſe in hoc mundo,
vt eis vita ſit ſupplicium, & mors ſolatium.
ita Surdus de alimentis, tit. 1. quæſt. 31
& alij relati à Sanchez dict. cap. 16. num.
26. Ex quibus nonnulli loquuntur de legi-
tima, & non de alimentis inre naturali
debitis.
193 Probabile tamen cenſetur in crimine
læſæ maieſtatis humanæ filios, tametſi
priuentur hæreditate, ac legitima patris
committentis illud, non priuari alimen-
tis, ſed de eius bonis alendos eſſe. ita So-
cin. conſil. 30. num. 3. lib. 1. Ripa in l. ex
facto, §. ex facto, num. 9 ff. ad Trebellia-
num. Franc. Bec. conſil. 8 num. 7. Lupus
in repetit. cap. per veſtras, in 3. notabili.
num. 15. de donation. inter virum, & v-
xorem, & alij, quos citat, & ſequitur Fa-
rinac. in praxi, quæſtion. 115. §. 2. numer.
128.
194 Sed quid in foro conſcientiæ, poſſunt
nè licitè filij talium reorum abſcondere
ad ſui ſuſtentationem, aliquid de paren-
tum bonis, quæ iam confiſcata ſunt ob
crimen hæreſis, aut læſæ maieſtatis, ſi il-
lis non reſeruentur alimenta? Non de-
ſunt, qui abſolutè affirment eſſe licitum,
præcipuè Guillelmus Benedict. cap. Ray-
nuntius, de teſtament verbo, & vxorem,
195 deciſion. 5. nnm. 286. Sanchez verò lib.
2. in decal. cap. 16. num. 27. nimis limi-
tans ſentit id habere locum in caſu ſolius
extremæ neceſſitatis, in quo omnia ſunt
communia. Vnde nullum dubium tunc
id fieri poſſe.
196 Sed moderatius, & benignius, vel
expedit, reſoluit Caſtrus Palaus, dict.
punct. 11, numer. 25. extendens id ad ca-
ſum grauis neceſſitatis, quod in eo poſſit
licitè abſcondere, & retinere, quæ ſuffi-
ciunt ad eam repellendam, & tale detri-
mentum excuſandum. Probatur indè,
quia in hoc caſu grauis neceſſitatis, pro-
babiliſſimum eſt obligari Fiſcum ad elee-
moſynam elargiendam, ergo &c. Confir-
matur, quia in eo caſu excuſatur debitor
ab obligatione reddendi debitum credi-
tori, vt benè ait Bonacin. diſputat. 3. de
contract. quæſt. 8. punct. vltim. §. 1. num.
197 15. final. Qui ad confirmandum magis
caſum præſentem diſput. 1. de reſtitution.
quęſt. vltim. punct. 1. num. 37. cum Na-
uarr. Rebellio, & Claui regia per ipſum
citatis, optimè docet, quod obligatus
cedere bonis ſuis, abſcondere, & retinere
poſſit, quantum iudicatur neceſſarium
ad tenuem ſui, & illorum, quos alere te-
netur, ſuſtentationem, attento ipſius ſta-
tu, ob eam rationem, quia nullus cum
tanto ſuo incommodo reſtituere tenetur:
Atque his Regulæ finis.

An

Digitized by Google

An publicatis bonis mariti haretici bona aliqua vxoris publicentur? e contra, an publicatis bonis vxoris hæretica, viri bona publicationi ſubiaciant?

REGVLA CCCCLXXVIII.

198 VNiuerſaliter loquendo prorſus certum eſt, ob mariti delictum vxo-
ris bona, & ob delictum vxoris bona ma-
riti nequaquam confiſcati, etiam quoad
199 vſumfructum eorum. Vnde in particu-
lari ex viri crimine quouis etſi læſæ maie-
ſtatis diuinæ, aut humanæ non publican-
tur vxoris dos, (ſi fuit verè tradita) nec
bona paraphernalia, neque quæuis ei ali-
200 quo titulo acquiſita. Poteſt autem vxor
innocens omnia ſua bona publicatis ma-
riti bonis, propria auctoritate capere, dũ-
modo per teſtes, vel alio modo probet,
ſibi realiter fuiſſe tradita, ſicque impediet
nè fiſcus occupet; quod ſi de facto occu-
pauit, tenetur eam alere donec reſtituat.
201 Dein mulier nubens ſcienter hæretico
amittit dotem, quin etiam reliqua bona
202 iuxta probabilius placitum. Quid ſi è
contra vir ducat ſcienter vxorem hære-
ticam? vtraque pars affirmans, & negãs,
quod bona perdat, probabilitate non ca-
ret: prædictis annexa nonnulla addeu-
tur.

---

203 DE omnimoda certitudine prioris partis vniuerſalis noſtræ Regulæ
conſtat ſic manifeſtè apud omnes, quia
eſt valdè diſſonum rationi, & iuſtitiæ re-
pugnans, quòd innocens propter delictũ
alterius puniatur, niſi à iure expreſſo ſit
hoc ſtatutum; ſicuti ſtatuitur à iure, eſſe
puniendos filios ob parentum delictum
læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanę, vt vi-
dimus Regulis præcedentibus: ergo cum
in caſu præſenti non ſit hoc à iure diſpo-
ſitum; imò contrarium, vt ſtatim in bo-
nis vxoris dicemus, neutrius coniugis bo-
na publicari poſſunt ob crimen alterius,
ſed ſola coniugis delinquentis, reſerua-
204 tis innocenti ſuis bonis. Confirmatur
ex textu in l. ſancimus, C. de pœnis; vbi
generaliter pro quibuſcunque caſibus de-
ciditur, vt pœnæ ſolos delinquentes li-
gent. Tradunt Thomas Sanchez lib 2. in
decal. cap 17. num 1. & Caſtrus Palaus di-
ſput. 5. punct 12. num. 1.
205 Ad ſingula verò particularia deſcen-
dendo, ob crimen mariti, quodcunque
non publicatur dos vxoris: Patet ex l.
quiſquis, §. vxores ſanè. C. ad leg Iuliam
maieſt. & l. ſi quis poſthac, C. de bonis pro-
ſcript. Atque in crimine hæreſis adeſt tex-
tus expreſſus, cap. decreuit, de hęreticis
in 6. vbi ſic habetur, Decreuit, inquit
fęlicis recordationis Innocentius Papa
IV. quod propter hæreſim maritorum v-
xorum, Catholicorum dotes non debeãt
confiſcari. Afferunt Alberic. in l. Mani-
chæos, num. 1. C de hęretic. Eymeric 3.
par. direct. quæſt 111. & ibi Pegna com-
ment. 160. verſic. ſed in viam. Decian. in
tract. crimin. lib. 5. cap. 43 num. 10. Farinac
pluribus relatis de hæreſi, quæſt. 190. §.
3. num 1. & Sanch dict. cap 17. num 3.
206 Similiter ob hæreſim, vel aliud cri-
men viri minimè confiſcantur bona vxo-
ris paraphernalia, videlicet, quæ ſunt ex-
tra dotem, vt arrhę largitas ſponſalitia,
medietas lucrorum, quæ conſtante ma-
trimonio acquiſita ſunt, & quęuis bona
donatione, vel alio titulo vxori parta. Prò
prædictis non eſt in particulari expręſſus
iuris textus, conuincitur tamen efficaci
ratione, iam ſupra adducta, quia eſt val-
dè diſſonum rationi, & iuſtitiæ repugnet,
vt innocens ob delictum alterius punia-
tur. Tradunt communiter omnes, præ-
cipuè citatus Pegna, Souſa lib 3. Apho-
riſm. cap. 11. num. 1. Farinac. cum multis re-
latis dict. quæſt. 190. §. 3. à num. 44 vſque
ad 48. per diſtinctas ampliationes, & Ca-
ſtrus Palaus dicto punct 11. num. 3.
207 Qui ibi excitat dubium circa donatio-
nes vxori factas à marito, Conſtante ma-
trimonio, an liberentur à publicatione
res ſic donatæ? & quamuis referat, vt
probabilem ſententiam negantem cum
Simanch. de Cathol. inſtit. tit 9. numer. 10.
Vaſquez 1. 2. diſput. 169 cap. 1. num 4. &
cum noſtro Azor. tom. 1 lib. 5. cap 7 quæſt.
8. ſed ipſe rectè probabilius iudicat libe-
rari eas à confiſcatione; ob eam rationem
quia per mortem ciuilem mariti tales do-
nationes cenſentur confirmatæ, quoad
effectum, nè ad *Fiſcum* tranſeant. Hinc
208 deducit idem Caſtrus, quod ſit idem di-
cendum de veſtibus, ſiue pretioſis, ſiue
vilibus vxori à marito datis, videlicet eas
non confiſcari.
209 Notat autem benè Sanchez dict. cap.
17. num. 4. circa Arrhas, ad tollendam æ-
quiuocationem, quòd dupliciter nomen
arrhæ ſoleat excipi; primo, pro donatio-
ne, quam facit ſponſus ſponſæ, ſeu vir v-
xori in pretium dotis acceptæ, vel nobi-
litatis, aut pudicitiæ ſponſæ, & fit pro-
pria vxoris per conſumationem matrimo-
nij, vt explicat ipſe *Sanchez* lib. 6 de ma-
trimon. diſput. 22. num. 18 atque in hac
acceptione ob mariti delictum non con-
fiſcantur arrhæ vxoris, vt dixi. Secun-
210 dò accipitur pro pignore, quod inter
ſponſos traditur in ſignum complendi
matrimonij, quod vulgo dar Segnal, ò
Caparra italicè dicimus, ſicut in aliis cõ-
tractibus in ſignum perficiendi ipſos tra-
di ſolet; & in hac acceptione, cum tales
arrhę redeant ad dantem, ac ſint prorſus
eius ſecundum l. final. C de ſponſal. ob hu-

ius delictum confiſcatis reliquis ipſius bonis, confiſcantur etiam illa. ita ante citatum Sanchez, Cantera in ſuis quæſt. criminalibus in quæſtion. tangentibus punitionem delictorum cap. 1. num. 29.

211 Dein vt dotis, (ita aliorum etiam bonorum) vxoris confiſcatio impediatur, debet eſſe verè tradita, & non ſufficit cōfeſſio viri in aliquo inſtrumento, niſi ſimul per teſtes, aut per fidem tabellionis, vel aliter conſtet de reali traditione, & numeratione. alias fiet ſine præiudicio Fiſci l. ſi quis poſthac. C. de bonis proſcript. verſic. dos etiam, & l. 1. C. de dote cauta

212 non enumerata. Vndè poterit Fiſcus, vti quiuis alius hæres contra vxorem excipere de non numerata dote; quamuis in inſtrumento fuerit renunciatum exceptioni non numeratæ dotis. ita Vmbet. locat. poſt Iudic. Inquiſit. quæſt. 13. Farin. de hæreſi quæſt. 190 num 48. & Caſtrus Palaus dict. punct. 12. num. 5.

213 Sed quando opponenda à Fiſco hac exceptio non numeratæ dotis? intra annum à die mortis, vel condemnationis mariti volunt Simanc. de Cathol. inſtitut. tit 9. num. 69. Vaſquez 1. 2. diſput 169. cap. 2. num. 11. & Sanchez dict. cap. 17. num. 6. ob eam rationem, quia Fiſcus in hac re non fruitur peculiari priuilegio, ſed ſuccedit loco hæredis, qui transacto anno nequit opponere exceptionem non numeratæ dotis: ergo neque Fiſcus poterit.

214 Verum audi multò diuerſam reſolutionem Caſtri Palai dict. num. 5. ſic. At ſanua, inquit, pace tantorum virorum, neſcio quo fundamento tempus ad opponēdam hanc exceptionem limitetur ad annum, cum videatur expreſſè decennium eſſe conceſſum in authen. quod locum. C. de dote cauta non enumerata, & tradit Farinac. quæſt. 25. num. 122. fine. ita ille, & benè.

215 Certiſſimum item eſt, quod coniux innocens dotem arrhas paraphernalia, & quidquid proprium eius eſt, publicatis bonis mariti delinquentis, poſſit propria authoritate capere ſecundum l. ſi quis poſthac, C. de bonis proſcriptorum. Quamuis enim in iure ſtatutum ſit, vt nullus in re propria habeat manuum iniectionem. l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, & l. extat ff. quod metus cauſa. quaſi in prærogatiuam tamen matrimonij, id vxori conceditur, vt res proprias detentas à viro, cuius bona confiſcantur, propria authoritate occupet. ita Ioan. Lupus rubr. de donationibus inter virum, & vxorem §. 66. num 18 Conrad. in pract. tit. de bonor. publicat. num 9. verſ. ſubiungo tamen Farin. tom. 1. quæſt. 25. num. 119. & Sanch. dict. ca. 17. num. 3. fine.

216 Poteſt autem contingere, vt dos, & alia, quæ naturam dotis induunt non maneant in propria ſpecie, ſed vt vxor habeat bona mariti obligata, & hypotheca ta dotis, etſi irregulariter non tribuit hypotheca priuilegium retentionis; fauore tamen dotis, & dotalium contrarium cōceſſum meritò cenſetur, ſi cum hypotheca habeat vxor illorum retentionem, & poſſeſſionem. Nan tunc ratione vtriuſque ſimul hypothecæ, ac poſſeſſionis poterit impedire ipſorum confiſcationem, & occupationem fieri à fiſco. ita cum Bald. Roland. & aliis relatis docet Farinac. tom. 1. quæſt. 25. num. 118. & affert Caſtrus Palaus dict. punct. 12. num. 4.

217 Quid ſi nihilominus Fiſcus de facto, etiam vi dubitans fortè de iuſtitia vxoris dictam dotem, & cuncta dotalia, vel bona illius occupet? Optimè reſpondet Sanchez dict. cap. 17. num. 8. quod teneatur Fiſcus præſtare alimenta vxoris, dum dotem non ſoluit, aut dotalia, ſeu bona eius occupata non reſtituit. Ratio eſt, quia Fiſcus ſuccedit loco hæredis, qui ad id obligatur, eo quod alimenta doti, aut bonis dotalibus ſunt annexa, ita etiam Caſtrus Palaus dict. punct. 12. num. 6.

218 Occurrit hic curioſum, & practicum dubium; quid ſi maritus hæreticus cum conſenſu vxoris, etiam ſub iuramento vēdat fundum dotalem, quem poſteà Fiſcus ob hæreſim viri cum reliquis iſtius bonis occupat, poteſtnè vxor illum repetere? Rectè, & breuiter reſoluitur, quod poſſit ex eo firmo fundamento, quia non debet Fiſcus cum tanto detrimento vxoris locuples fieri. ita iidem Sanchez num. 9. &

219 Caſtrus Palaus dict. num. 6. Neque vim habet obiectio, quod vxor ratione conſenſus præſtiti cum iuramento, nequeat repetere fundum ab emptore. Nam non rarò fit, vt quis ex alterius perſona acquirat, quod ex ſe acquirere non poteſt. Acquirit autem ex eo quod Fiſcus habet ius reuocandi alienationes factas per delinquentem à tempore commiſſi delicti; atque hac reuocatione facta, ſuccedit vxor in fundo dotali, ita etiam Simanch. de Catholic. Inſtitut. titul 9. num. 75. & Farinac. de hæreſi, quæſt. 190. num. 84.

220 Circa vſumfructum dotis, ad dotalia eſt difficultas, an publicatis mariti hæretici bonis publicetur ſimul ille, ſaltem pro eo tempore, quo maritus ipſe potiturus erat? Ratio dubitandi inde inſurgit, quia vſusfructus dotis, & dotalium eſt mariti, dum viuit, ergo cum fiſcus ſuccedat in omnibus iuribus delinquentis, ſuccedet etiam in hoc vſufructu, qui ei debe-

221 tur. Certum tamen eſt, & prorſus tenēdum, dotem, & reliqua bona dotalia etiam quoad vſumfructum ad vxorem, & non ad Fiſcum ſpectare, oſtenditur efficaciter, quia ob hæreſim, facta confiſcatione bonorum mariti, hic redditur inops, & imponens ad vxorem alendam; ſed dos & dotalia dantur pro alimento vxoris; ergo huic reddi debent, vt ſibi prouidere poſſit, alioquin non eſſet licitum vxori

(vt

(vt ſupradictum) bona dotalia vſurpare, nec illi reddi deberent, ſed retinenda eſ-
222 ſent à fiſco. Nec valet, quod vſusfructus dotis pertineat ad maritum conſtante matrimonio, cum hoc ita ſit ad effectũ alendi vxorem; Quare huic reddita dote redditur etiam ipſi vſusfructus, vt cum proprietate conſolidetur. Docet expreſſe Anton. Gomez l. 78. Tauri num. 4. cum Baldus Nouell. in tract. dotis 7. par. principali 17. ſpeciali, argument. textus in l. vbi adhuc, C. de iure dotium, & cum eis Caſtrus Palaus, num. 7.

223 Eſt item dubium circa dotem debitam vxori inopi, iuxta authent. præterea, C. vnde vir & vxor. vbi ſtatuitur. Si vxor pauper ſine dote, aut cum modica dote viro diuiti nubat, quartam partem bonorum vir eſſe illi adiudicandam, hoc poſito dubitatur, an publicatis viri bonis, publicetur etiam hæc quarta pars? Fundamentum dubitandi hunc ſumitur, quia talis quarta pars, quæ vxori loco dotis aſſignatur, ei non debetur viuente viro, ſed ſe habet ſicut legitima, quæ tantum eſt debitum filijs poſt Mortem patris; at huius bonis confiſcatis, maximè ob crimen læſæ Maieſtatis, confiſcatur ſimul legitima filiorum: ergo publicatis bonis mariti, publicabitur, & iſta quarta pars.

224 Vera tamen, omninò, & communis eſt ſententia negans hanc publicari, quamuis propter crimen læſæ Maieſtatis viri bona publicata ſint. Docent Socinus, conſ. 121. num. 7. 16. & 17. vol. 4. Plotus conſil. diuerſ. 130. num. 41. & ſeqq Farin. dict. qu. 25. num. 123. Sanch. dict. cap. 17. num. 11. Probatur ſic, quia ratione matrimonij contracti, iuxta diſpoſitionem dict. Authent. obligatur maritus quartam partem ſuorum bonorum vxori pauperi largiri, ſed debitis ex contractu tenetur fiſcus, vt dicemus Regula ſequenti ſicut alius hæres extraneus, ſatisfacere; ergo, &c.

225 Fundamentum dubitandi non eſt firmum, quia magnum reperitur diſcrimen inter iſta duo debita quartæ partis vxoris, & legitimæ filiorum, nam primum eſt ſtrictius, cum procedat titulo oneroſo. & ratione contractus matrimonij; ſecundum verò minus ſtrictum ſolo titulo ſucceſſionis. Vndè meritò confiſcatur legitima, non verò dicta quarta pars ita Caſtrus Pal. dict. punct. 12. num. 8.

220 Qui ſtatim num. 9. cum Sanchez. dict. cap. 17. num. 11. benè aduertit, quod doctrina tradita illius quartæ partis, &c. non habeat locum caſu, quo mulier bis nupſiſſet, & noluiſſet à priori viro eam partem exigere, quia tunc non poteſt extrahere ipſam ex bonis ſecundi mariti publicatis, cum ſupponatur, quod tunc non ſit pauper, quia non curauit exigere partem
227 quartam ex bonis primi mariti. Sed quid ſi reuera paupertate prematur? Reſpondet benè idem Caſtrus Palaus adhuc habere ius exigendi quartam ex vi citatæ authent. præterea C. vnde vir, & vxor, quia forte prior maritus non habuit bona, ex quibus illi quarta pars ſuſtentationi competens adiudicari poſſet; ergo ſuppoſita paupertate à ſecundo marito exigenda.

228 Pręterea, ſi mulier contrahat matrimonium cum viro, quem prius cognouit eſſe hęreticum, huius bonis ob hæreſim confiſcatis, dos ſimul vxoris confiſcatur. Habetur expreſſe in citato cap. decreuit de hæreticis in 6. ibi, Niſi mulieres ipſæ cum viris matrimonia contrahant, quos hęreticos tunc eſſe ſciebant. Tradunt Gloſſa ibidem, Pegna 3. par. direct. comment. 160. verſic. in hac tractat. Bonac. diſput. 3. de contract. quæſt. 8. punct. vlt. §. 1. num. 16. Farin. cum multis relatis de hæreſi qu. 190. §. 3. num. 12. & Sanchez dict. cap. 17. nu. 17.

229 Cum citatis item Farinac. & Sanch. ac cum alijs; duo benè notat Caſtrus Palaus dict. punct. 12. num. 10. Primum, quod in dubio pręſumatur ignorantia, & onus probandi competat fiſco, notam fuiſſe vxori hæreſim mariti, vt dos illius confiſcari poſſit. Secundum, hanc pœnam confiſcandi dotem vxoris contrahentis matrimonium ſcienter cum hęretico non incurri ipſo facto, ſed per ſententiam iudicis, quia in dict. cap. decreuit nullum eſt verbum indicans pœnam ipſo iure.

230 Addit etiam idem Caſtrus Palaus dict. num. 10. ex Bonacin. vbi ſupra, & Sanchez dict. cap. 17. num. 19. liberari prorſus dotem à pœna confiſcationis, ſi marito tradita ſit cum hoc onere, vt ſoluto matrimonio, alteri tradatur. Ratio eſt, quia tunc non poteſt, ſicut quodlibet aliud fidei commiſſum, in perpetuum publicari, ſed tantum pro eo tempore, quo mulier eius vtilitatem erat perceptura.

231 Occurrit hic non leue dubium, an quãdo mulier ſcienter nupſit hæretico, præter amiſſionem dotis ſit etiam condemnanda in priuatione aliorum bonorum, quæ vxoris ſunt propria? partem negantem abſolute tenent Sanchez dict. cap. 17. num. 22. & Bonac. loc. cit. verſic. aliqui videntur aſſerere. Probatur primò, quia in allegato cap. decreuit tantum eſt ſermo de dote, ergo non eſt facienda extenſiò in pœnali-
232 bus. Item quia nimis durum, & diſſonum rationi apparet eadem pœna generali confiſcationis puniri mulierem ſcienter hæretico nubentem, qua punitur ipſe hæreticus, cum in acquiſitione lucri nulla videatur eſſe turpitudo, ob quam dignum ſit confiſcatione: quæ probationes licet non conuincant, hanc tamen partem probabilem efficiunt.

233 Cęterum partem affirmantem meritò probabiliorem iudicat Caſtrus Palaus dict. punct. 12. num. 12 nempe mulierem ſcienter hæretico nubentem poſſe condemnari ad amiſſionem omnium bonorum, quæ tunc tempore contracti matrimonij habue-

buerit. Sic oſtenditur, quia per textum dicti cap. decreuit nihil ſtatuitur de confiſcatione dotis expreſſe, ſed per quandam conſequentiam ſic confiſcanda infertur, & gratia exempli ibi dos nominatur, vndè ſub nomine dotis alia dotalia, & quæuis vxoris bona comprehenduntur. Defendunt hanc partem Simanc. de cathol. inſtit. tit. 9. num. 74. Vaſquez 1. 2. diſp. 169. cap. 1. num. 13. Didac. Canter. q. crimin. de quæſt. tangent. punit. delict. cap. 1. num. 23. fine, & num. 24. ac Farinac. de hęreſi quæſt. 190. §. 3. num. 94.

234 Extenditur autem à prædictis Doctoribus non ſolum ad bona, quę poſſidebat mulier tempore matrimonij contracti, ſed etiam ad medietatem lucri conſtante matrimonij acquiſiti. Quod verum habet, quia talis mulier condemnatur ad hanc priuationem bonorum non præciſè propter crimen ab ea commiſſum contrahendo matrimonium ſcienter cum hęretico, ſed quia ſic contrahens, & in tali matrimonio perſeuerans ſit ſuſpecta de hæreſi, & fautrix hęreticorum, atque ob hanc ſuſpitionem, & fautoriam dicta confiſcatione bonorum puniri poteſt. ita Gloſſa in dict. c. decreuit, verſic. imò ipſa eſt, & verſic. ideo contra ipſam, ac ibi Ioan. Andr. verb. ſciebant. Geminian. num. 2. verſic. nota Farinac. de hæreſi, quęſt. 190. nu. 50. & Caſtrus Palaus dict. punct. 12. num. 12. verſ Hiautè.

235 Verùm ſi mulier à principio in contrahendo matrimonio cum hęretico ignoranter proceſſit, quamuis poſteà eius hæreſim cognouerit, ipſumque comitetur, & non denunciet, propterea nequaquam condemnari debet ad confiſcationem bonorum, cum non cenſeatur peccato illius conſentire. ita Iul. Clar. lib. 5. recept. qu. 78. nu. 15. Peregrin. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. n. 83. Farinac. referens Boſſium to. 1. quęſt. 25. nu. 111. Sanchez dict. cap. 17. num. 24. & Caſtrus Palaus d. punct. 12. num. 13.

236 Eſt tandem aliud graue dubium, circa quod prędicti duo grauiſſimi Auctores Thom. Sanch. & Caſtrus Palaus inter ſe contrauertunt, nimirum an ſi è contra Catholicus vir ducat vxorem hæreticam incurrat pœnam confiſcationis bonorum? Sanchez dict. cap. 17. num. 23. partem negantem abſolutè tenet, cui videtur conſentire Bonacina diſp. 3. de contractibus q. 8. punct. vltim §. 1. num. 16. Ducitur inde, quia textus in dict. cap. Decreuit, loquitur de dote, hanc autem non habet maritus; ergo &c. Item quia mulier, attenta huius fragilitate, & marito ſubiectione, maiori periculo peruerſionis ſe exponit ſic nubendo, quàm vir, ergo eſt diſpar ratio de viro, ac muliere, & conſequenter non debet eſſe eadem pæna vtriuſque.

237 Nihilominus Caſtrus Palaus dic. punc. 12. num. 16. oppoſitam partem affirmantem tuetur. Primò ſoluendo rationes in contrarium, quia ſub nomine dotis, vt iam dictum omnia vxoris bona continentur; Et quia licet ob fragilitatem, & ſubiectionem marito grauius periculum peruerſionis inueniatur in fęmina, quam in viro; Ex alia tamen parte ob vehementem amoris paſſionem quandoque in viro maius periculum adeſt; Vnde prohibitum ſtrictiſſimè Iudęis, ne alienigenas ducerent; Nam certiſſimè, inquit ſanctus textus, auertent
238 corda veſtra. Dein conatur oſtendere, quod in dict. cap. Decreuit, ſi benè perpendatur non ſit impoſita pœna confiſcationis dotis mulieri ſcienter cum hæretico matrimonium contrahenti, ſed quod diſpoſitioni iuris communis relinquatur,
239 &c. Saluo tamen meliori iudicio, vtraque pars mihi probabilis videtur: atque hic Regulæ finis.

Qualiter fiſcus debeat ſatisfacere creditoribus delinquentis, cuius bona publicantur, vt hic liber maneat ab obligatione illis reſtituendi.

REGVLA CCCCLXXIX.

240 FIſcus alicuius Delinquentis bona publicans tenetur ſatisfacere omnia eius debita, ante crimen contracta; ſecus de contractis poſt, niſi in vtilitatem ipſius criminoſi ceſſerint. In dubio ſpectat ad fiſcum onus probandi poſt delictum fuiſſe
241 contracta. Si partem bonorum fiſcus publicet, pro parte debet ſatisfacere creditoribus; quos conſtat tales eſſe ſummaria informatione facta, & ſufficit ſi fiſcus conuincatur via executiua, vbi delinquens ea-
242 dem conueniri poterat. Dicta verò obligatio ſatisfaciendi intelligitur pro viribus bonorum confiſcatorum, & non vltra,
243 etſi non ſit factum inuentarium. Item intelligitur ex bonis confiſcatis, & incorporatis; non ex debitis poſteà confiſcandis; ex bonis item ſitis in eo territorio, vbi adſunt creditores; quibus ſatisfacere debet fiſcus, priuſquam ſibi pro expenſis factis; prius etiam obligatur ipſe ad hanc ſatisfactionem creditorum, quàm fideiuſ-
244 ſor delinquentis. Hic tandem facta iam confiſcatione, liberatur ab obligatione reſtituendi, etiamſi ad pinguiorem fortunam deueniat; niſi forte ex gratia principis bona confiſcata ei reddantur.

---

245 EX contentis in hac Regula apud omnes multa ex iure, & ex communi doctrina ſunt prorſus certe, pauca vero dubia, & controuerſia, quę expendentur. Certum eſt primo quod fiſcus publicans bona alicuius criminoſi teneatur ſatisfacere omnia iſtius debita antè crimen patratum contracta. Ratio eſt, quia fiſcus quãuis non ſit hęres, cum viuenti condemnato

to

to ſuccedat, habetur tamen loco hęredis. Vnde quemadmodum hęres ad debita ſoluenda defuncti, ita fiſcus ad debita ſoluenda condemnati. Item quia fiſcus nequit capere niſi bona delinquentis, & talia cẽſentur ſolum ea, quæ deducto ære alieno ſuperſunt. Ita expreſſe in l.non poſſunt 11. ff.de iure fiſci, & affert Caſtrus Palaus diſput.5.punct.25. num.1.

246 Tenetur autem fiſcus ad omnia debita ad quæ delinquens obligatus erat, ſiue ex commodato, mutuo, depoſito: legato, fideicommiſſo, aut aliunde, ſiue ad illa ciuiliter, ſiue naturaliter ſolum obligetur, cum ſit vniuerſalis ſucceſſor ſuccedens in omni actione actiua, & paſſiua delinquentis. Deducitur clarè ex textu in l.ex facto ff.ad Trebellian.& in l.Papinian.§.meminiſſe ff.de inoſficioſo teſtamento, & alibi, vt refert Farinac tom.1. quæſt.25.à n.169. & de hæreſi quæſt.190. num.28. ac Caſtrus Palaus ibidem.

247 Certum item eſt, quod teneatur fiſcus ſatisfacere debita ante delictum contracta non verò ad ſatisfactionem eorum, quæ poſt crimen commiſſum contracta ſunt (niſi conſtet in vtilitatem delinquentis, & cõſequenter fiſci ceſſiſſe) Ratio eſt, quia ex bonis iam prius fiſco obligatis ſolui poſteriora debita, repugnat iuſtitiæ, & æquitati, ergo, &c. Ita Sanchez dict.cap. 22. nu.76. & Bonacina diſp.3.de conſtract.qu.8.punc. vltim. §.4.num. 1. quibus addo Caſtrum Palaum dict.punct.26.num.3.

248 Eſt autem aliquantulum controuerſũ, quando dubitatur, an poſt delictum ſint contracta debita, ad quem ſpectet hoc probare? Non deſunt qui affirmant, præcipuè Didac. Cantera quæſt.crimin. rubr. de hęreti.cap.1.num.21. ſpectare ad oppo-

249 nentem quicunque ſit. Verius tamen, & magis commune inter auctores, onus probandi id incumbere fiſco. Oſtenditur inde, quia conſtet de debito, & de obligatione; ergo vt fiſcus ſe ab ea liberet, debet probare poſt delictum promanaſſe. Item quia nullus præſumitur delinquere, niſi probetur; ergo neque contrahere in præiudicium fiſci. Ita Sanchez & Bonac. loc. cit. Farinac.dict.quæſt.190.num.18.& Caſtrus Palaus dict.punct 26.num.4.

250 Qui ibidem benè ſic addit. Quod ſic, inquir, delicta annexa non ſit pœna confiſcationis ipſo iure, ſed veniat imponenda, tenetur eodem modo debita ſoluere, ac ſi ante delictum contracta eſſent; quia tunc delinquẽs obligare ſua bona creditoribus poteſt, cũ non ſint fiſco propriè obligata, & quaſi hypothecata, alias poſſet omnia bona in tertias alienata auocare hypothecaria actione, quod eſt falſum, vt bene dixit Boſſius tit.de bonorum publicatione, num.181. Farinac.1.par.praxis,q.25.n.190. ita ille, & benè.

251 Prꝫterea certum eſt, ſi fiſcus ſolum publicet partem bonorum delinquentis, quod pro parte tantum teneatur creditoribus ſatisfacere. Habetur deciſum l. fin. C.de bitoribus ciuit.lib.11. ibi pro rata rerum, quas poſſident conuenientur, & ita Simanchas de Cathol.inſtir.tit.9. n. 122. Bonac.diſp.3.de contract.quæſt. 8. punct. vlt. §.4.num.1. Farinac.dict. quæſt.25. nu. 178. & Sanch.dict.cap.22. num.74.& 90.

252 Si confiſcatio, item non fuit omnium bonorum, ſed partis tantum, aut ſi omnia bona fuerunt confiſcata, pars tamen delinquenti reddita eſt, eo caſu fiſcus ſolummodo pro rata illius tenetur ſatisfacere creditoribus, ac ſimiliter condemnatus pro parte reſidua obligatur; Deciſum habetur l.1.C.de fideiuſſoribus, ibi, Si Lyſias adempta parte bonorum exulare iuſſus eſt non niſi pro parte, quam retinuit, credi-

253 toribus obligatus eſt. Sic manifeſte oſtenditur, quia obligatio iſta ſatisfaciendi annexa eſt bonis confiſcatis; Vnde ſi re ipſa applicantur fiſco omnia bona, ſed tantum pars, & partem retinet condemnatus pro parte ſolum fiſcus, & condemnatus tenebuntur, & inter vtrumque obligatio diuiditur.

254 Obijciet tamen quis, quod ex facto debitoris non poſſit ius creditorum deterius fieri, at ſi poſito delicto, & confiſcatione facta, creditores non poſſunt à debitore integrum debitum petere, ſed partem tantum, & aliam partem à fiſco, eorum ius deterius reddetur cum in plures partes diſtinguatur, ergo in iſto caſu, non debet admitti debitorum diuiſio, ſed affirmandum, quod vterque teneatur debita ſoluere, prout creditoribus exigere placuerit.

255 En certam omnino, & in iure fundatum reſponſionem, verum eſſe, quod ex perſona hæredum non immutetur conditio obligationis, ſed quod poſſint creditores à quouis hærede bona ſui debitoris obligata habente integrũ debitum exigere l.2.§.1.ff.de verbor.obligatione, In caſu tamen præſenti aliter eſt à iure ſtatutum, vt patet ex l.2.vbi Bald. & Salicet. C. ad legẽ Iuliam de vi publi.& l.ſi marito, vbi Gloſſa ff.ſoluto matrimon.& dict.l.1.C.de fideiuſſoribus, quia repugnante voluntate ipſius debitoris fiſcus occupat bona, ex quibus tenebatur creditoribus ſatisfacere. Vnde conſonum eſt rationi, vt pro rata obligetur alioquin relicta debitori tota obligatione ſatisfaciendi, confiſcatio partialis ſæpè confiſcationi abſolutæ æquiualeret, quod iuſtitiæ repugnat ita Simanch. de cathol.inſtit.tit 9 num. 122. Farin. dict. qu.25 num. 78. & Sanch. alijs relatis dict. cap.22.num. 88.

256 Dein fiſcus in ſatisfaciendo creditoribus hanc normam ſeruare tenetur, vt primo ſatisfaciat illis, quos tales eſſe innotuerit ſummario tantum examine veritate inſpecta, neque expectaturus eſt diffinitiuam ſententiam deducitur manifeſtè ex l.ſi quis poſt-

poſthac, in principio, C. de bonis proſcript. & ibi Salicet. in fine Farinacc. dict. quæſ. 25. num. 176. Clarus pract. quęſt. 78. verſ. Sed quæro, & Sanch. dict. cap. 22 num. 81. cum alijs relatis. Probatur efficaciter, quia delinquens iſto tantum examine ſummario, & veritate inſpecta tenetur debita ſoluere ergo ad idem obligabitur fiſcus, qui loci illius ſubrogatur.

257 Rurſus fiſcus obligatur ſatisfacere pro viribus bonorum confiſcatorum, & nequaquam vltra quamuis non confecerit inuentarium illorum. Ratio eſt, quia fiſcus tantum ratione bonorum obligationem habet ſatisfaciendi creditoribus; ergo nequit obligatio excedere ipſa bona acceptata.

258 Nec valet argumentum inde ſumptũ, quod hęres non conficiens inuentarium teneatur debitis ſatisfacere vltra vires hæreditarias §. ſi verò non fecerit, authent. de hæredibus, & falcidia, & authent. Sed cum teſtator in fine C. ad legem falcid. Quia hoc in fiſco non habet locum, cum non ſit propriè hæres, ac proinde obligatus non maneat conficere inuentarium. Ita Bart. in l 1. §. an bona, & ibidem Alexand. in additionibus ff. de iure fiſci Clarus pract. quæſt 78. num. 30. Peregrin. de iure fiſci lib 5. tit 1. num. 64. Farinac. dict. qu. 25. à num. 183. & Sanchez dict. cap. 22. n. 83.

259 Fiſcus item debet ſatisfacere creditoribus ex bonis confiſcatis, & incorporatis, non verò ex debitis poſteà confiſcandis. Nam ſicut ipſe debitor delinquens non poterat creditoribus inuitis dare in ſolutum nomine ſui debitoris, vti deducitur ex l. cum à quo, & ibi Bald. & Salicet. C. de ſolutionibus, ita neque fiſcus qui loco debitoris ſubrogatur, id facere valet. Tradit cum alijs relatis Farinac. dict. quęſt. 25. num. 174. & num 175. & cum eo Caſtrus Palaus dict. punct. 26. num. 7.

260 Exhibenda etiam à fiſco ſatisfactio creditoribus vnius territorij ex bonis ibidem confiſcatis, & non ex confiſcatis alibi. Patet, quia creditori ſatisfaciendum eſt eo in loco, vbi contractus fuit celebratus, & non in alio, ipſo creditore inuito, iuxta l. is qui certo, & ibi Barth. ff. de eo, quod certo loco, & quemadmodum quilibet fiſcus bona ſita in ſuo territorio occupare poteſt, & non alia ita debita ibidem contracta ſatisfacere tenetur, & non alia.

261 Si autem creditores vnius territorij inſtarent ſibi ſatisfieri ex bonis alibi confiſcatis & ad diuerſum fiſcum pertinentibus, haud obligaretur fiſcus illis ſoluere, quando bona confiſcata, in illo territorio ſufficiunt.

262 Nam quamuis creditor, qui habet bona debitoris hypothecata, poſſit ex quibuſuis illius bonis, etiam in alio territorio ſitis, petere ſibi ſatisfieri ſecundum textum in l. creditoribus, ff. de diſtra. pignor. poſt executam tamen confiſcationem, nequit id fieri, ne fiſcus vnius territorij priuetur omnibus bonis confiſcatis ſibi pertinentibus, altero fiſco illæſo permanente. Ita Farinac. dict. q. 25. num. 173. relatis Cyno Petr. Bald. & Angelo, in l ex facto ff. de hæredibus inſtituend. Clar. pract. qu. 78. & Caſtrus Pal. dict. punct. 26. num. 8.

263. Qui ibidem cum citatis Farinac. Claro & Sanchez benè addit, caſu quo vnius territorij bona ad ſoluenda debita ibidem contracta non eſſent ſufficientia, ex bonis in alio territorio ſitis debet tunc creditoribus ſatisfieri, cum abſolute ſint bona delinquentis, qui eſt obligatus, atque huius obligationis ſatisfactio præferenda eſt iuri per fiſcum acquiſito.

264. Vlterius id controuerſum eſt, iudicio tamen ita ſe habere, quod teneatur fiſcus creditoribus ſatisfacere, priuſquam fideiuſſor ipſius delinquentis, quia huius loco fiſcus ſubrogatur. Vndè ſi creditor debitum Exigat à fideiuſſore, poterit hic excipere excuſſionem faciendam à fiſco in bonis confiſcatis, ſicuti poterat excipere excuſſionem faciendam à debitore, ſi hic non deliquiſſet ex authent. præſente C. de fideiuſſoribus authent. Quod ſi debitor, C. de pignoribus. Ita multis relatis Farinac. dict. q. 25. n. 171. & Sanch. dict. cap. 22. n. 79 reiectis alijs aliter ſentientibus.

265 Non caret tamen certitudine illud, ſi delinquentis bona non ſufficiant ad ſatisfaciendum creditoribus, & fiſco pro expenſis factis in condemnatione illius, & bonorum, confiſcatione, debet Fiſcus ſatisfacere prius creditoribus, quam ſibi. Probatur quia creditoribus erat iam iuſquæſitum tempore confiſcationis; ergo &c.

266 Item, & præcipuè quia Princeps ſuis expenſis tenetur delinquentes perſequi l. 1. C. de muliere, quę ſe publicè commiſcuit & ita Baiard. ad Clarum, quæſt. 78. n. 169. lib. 5. Bonacin. diſp. 3. de contract. quæſt. 8. punct. vlt. § fine, & Sanchez dict. cap. 22. num. 93. quidquid in contrarium dicant Peregrin. de iure fiſci, lib. 1. tit. 1. num. 193. & Matth. de afflictis cap. 1. §. & bona committentium, num. 159. tit. quę ſint regia in caſibus fæudorum, ex eo ducti, quod fiſcus in hoc tractet vtiliter negocium creditorum.

267 Sed hoc merito reijcit, & alia huc ſpectantia addit Caſtrus Palaus, dict. pun. 26, num 11. ſequentibus verbis. Quod, inquit fundamentum infirmum eſt, cum potius negotium creditorum infirmetur, tum ob expenſas factas, tum quia transfertur debitum in potentiorem, qui eſt Fiſcus. Adde punitionem delinquentium non creditoribus, ſed reipublicę pertinere.

268 Idem quod dictum eſt de creditoribus Fiſco præferendis, dicendum eſt de pœna impoſita à Fiſco pro reparatione alicuius damni illati à delinquente: hæc enim pœna præferenda eſt cuilibet aliæ pœnæ Fiſco applicandæ, quia damnum paſſus eſt creditor, cui delinquens iure naturæ ſatisfacere

cere erat obligatus. Ergo Fiſcus ſuccedés in iuribus tam actiuis, quam paſſiuis delinquentis, hanc tenetur ſatisfactionem præſtare priuſquam ſibi bona delinquentis applicet. Sic Farinacius, quæſt.25.n.186. vbi teſtatur ſæpius ſe vidiſſe ſeruatum: Cóſentit Sanchez lib. 2. cap. 22. in fin. Bonac. dict. diſp. 3, quæſt. 8. punct. vlt. §. 4. fine hæc ille, & proſequitur ſic.

269 Secus verò, inquit, dicendum eſt de pœna pecuniaria impoſita delinquenti, nó in reparationem alicuius damni, ſed pro delicto commiſſo, applicanda tamen alicui priuato: hæc enim pœna præferenda non eſt pœnæ fiſco applicandæ, ſi bona delinquentis vtrique ſoluendæ non ſufficiunt, quia fiſcus in hac parte dignior eſt, & prius illi ſatisfieri debet l. 1. C. pœnis fiſcalibus creditores præfer. lib. 10. l. quod placuit ff. de iure fiſci, & tradit Farinac ſupra n 188. cum Couarr. variar. reſolut. lib. 1. cap. 16. n. 8. Claud Battan. reg. crimin. 140. num. 1. Sanchez lib. 2. cap. 22. n. 94. Clarus pract lib. 5. quæſt 78. nu. 31. verſ vidi quandoque. hæc Caſtrus Pal. quæ approbo.

270 Quoad modum item conueniendi fiſcum, vt creditoribus ſatisfaciat, ſi delinquens poterat conueniri via executiua, eadem etiam ſine dubio poterit fiſcus conueniri, & obligari ſoluere. Ratio eſt quia fiſcus nón gaudet priuilegio, niſi in caſibus à iure expreſſis l. 1. & ibi Cynus, C. de petitione hæreditatis l. quod placuit, ff. de iure fiſci. ita cum alijs relatis Sanchez ibidem num. 80. & Caſtrus Palaus dict. punct. 26. num. 10.

271 Qui cum Barboſa, in l. ſi conſtante §. fin. à num. 19. ff ſoluto matrimonio, rectè addit quod nequeat conueniri fiſcus coram iudice delinquentis, quamuis inſtantia fuerit incæpta contra delinquentem, ſed neceſſario ſit conueniendus coram Iu-

272 dice proprio. Ratio præcipua eſt, quia fiſco à iure conceſſum fuit, vt nunquam poſſit conueniri, niſi coram proprio iudice iuxta l. 1. & alijs C. vbi cauſæ Fiſcales, l. 2. C. ſi aduerſus fiſcum, l. cum eorum C. de ſentent. & interlocut. omnium iudicum, l. 1. C. de fide inſtrument. lib. 10. l. ſi conſtante, § fin. ff. ſoluto Matrimonio, nec alicubi appareat Exceptio, caſu quo cauſa cæpta eſt coram alio iudice, ergo conueniri debet Fiſcus coram iudice proprio.

273 Tandem certiſſimum eſt, quod facta iam confiſcatione, liber maneat delinqués ab omni obligatione, ſatisfaciendi creditoribus, etiamſi poſtea ad pinguiorem bonorum acquiſitionem aſcendat. Patet inde, quia obligatio ſatisfaciendi creditoribus extincta in delinquente tota transfertur in Fiſcum ex textu in l. ſi debitori ff. de fideiuſſoribus, ibi, ſi debitori deportatio irrogata eſt, non poſſe pro eo fideiuſſorem accipi, ſcribit Iulian. quaſi tota obligatio contra eum extincta ſit & idem deducitur ex l. 1. C. de fideiuſſoribus, ita Simanch. de Cathol. inſtut. tit. 9. num. 122. Vaſquez 1. 2. diſp 169. cap. 2. num. 20. Peregrin. de iure Fiſci lib. 5. tit. 1. num. 55. Farinac. tom. 1. quæſt. 27. num. 177. & de hæreſi quæſt. 190. num. 29. Sanchez dict. cap. 22. num. 86. & 87. Caſtrus Palaus dict. punct. 26. n. 12.

274 Debet tamen intelligi primò dummodo bona confiſcata ſint ſufficientia pro ſoluendis debitis cum ſolum iuxta illorum valorem ſuſceperit Fiſcus obligationem, ita ijdem doctores Farinac. dict. quæſt. 190. num. 29. Vaſquez num. 21. Sanchez. nu 89. & Bonac. diſp. 3. de contract. q. 8. punct. vlt. §. 4. num. 3. Vnde ſi aliqua debita non fuerunt ſoluta, propterea quod bona confiſcata nequaquam ſufficerent ad ſolutioné omnium, & condemnatus deueniat ad pinguiorem fortunam, tenetur ex bonis denuo acquiſitis ſatisfacere cum obligatio ſatisfaciendi illis debitis non fuerit extincta, ſed ſuſpenſa quandiu ſatisfacere non poterat. ita ijdem auctores.

275 Secundo debet intelligi, quod non maneat delinquens obligatus ſatisfacere creditoribus, ſi bona confiſcata fuerunt ſufficientia ſolutioni, dummodo potuerit creditores bona à Fiſco recuperare, & negligentia ſua non recuperarint. Secus verò ſi non potuerunt, aut ex defectu probationis, vel quòd magnis expenſis opus eſſet, nam non videtur iuſtum ſine culpa ſua debito priuari. ita Sanchez, dict. c. 22. num. 91 quod prima fonte difficile apparet, & tantum vt probabile admittendum videtur.

276 Vnde oppoſitum credit probabilius Caſtrus Pal. dict. nu. 12. propè finem. Ducitur, quia delinquens non eſt in cauſa, cur deficiant probationes creditoribus, aut cur in recuperando debita ſint requiſitæ magnæ expenſæ, cum vtrumque alienum ſit à ſuo delicto, & primeua obligatione; ergo non debet cogi illis ſatisfacere, cum iam quantum eſt ex parte ſua plenè ſatisfecerit translata obligatione in Fiſcum: alioquin bis idem debitum cogetur ſoluere, primo cum bona ſufficientia ſolutioni in Fiſcum transfert, ſecundo cum ipſum debitum effectiue ſoluit ita Caſtrus ferè totidem verbis, cui adhæreo.

277 At quid ſi poſt factam confiſcationem omnium bonorum, iſta ex gratia Principis condemnato reddantur? Certum prorſus eſt quod tunc creditoribus ſatisfacere teneatur. Ratio eſt, quia iſta obligatio ſatisfaciendi, quæ ratione bonorum publicatorum translata fuerat in Fiſcum; iterum redit ad debitorem: quod ſi non omnia bona reddantur, ſed tantum pars aliqua pro parte conueniri poterit. Probatur ex textu, in l 3. vbi Bald. Angel. & Salicet. C. de ſentent. paſſis. Tradunt Simanch. de Cathol. inſtit. tit 9. num. 122. Bonac. diſp. 3. de contract. quæſt. 8. punct. vlt. §. 4. propoſit 2. num. 3. & pluribus relatis Farinac. tom. 1. quæſt. 25. num. 178. & 179.

Talis

278 Talis autem condemnatus non excuſatur ab obligatione creditoribus ſatisfaciendi eo capite quod per negligentiam noluerit bona à Fiſco recuperare: Nam ſufficit habere ius recuperandi, vt conueniri poſſit. Ita Farinac. ibidem, num. 180. ex textu in l penult. ff. de ſentent. paſſis, Gloſſa, in l. 4. eodem tit. & Aug in l. ſi debitor, in fine, C. eodem tit.

279 Limitat tamen idem Farinac. num. 171. cum Hoſtia Oddo Peruſ. tract. de reſtitut. in integrum 2. par. quæſt 97 art 3. nu. 15. & cum alijs, quod non habeat locum, caſu quo publicatis bonis delinquentis debitoris Fiſcus voce prætoris iniunxiſſet, vt intra certum tempus quicunque creditores compareant, & de ſuo credito notificent, quo elapſo, & de credito haud notificato ad aliquid exigendum non ſint admittendi ex vi alicuius conſtitutionis ſpecialis conſuetudinis, vel ſtatuti.

280 Nam tūc ſi creditores in exigendo debito negligentes fuerint, illud amittunt, neque poterunt Fiſcum, & conſequenter neque debitorem, cui bona fuerunt reſtituta amplius moleſtare, cum iam Fiſcus aduerſus creditores præſcripſerit, qua præſcriptione ius illorum extinctum manet, nec iterum reuiuiſcere poteſt. ita etiam Caſtrus Palaus ibidem num. 15.

281 Vltimo loco cum ipſo Caſtro, n. 56. poſt Farinac. ex alijs relatis dict q 25 num. 178. & Sanchez dict. cap. 22. num. 92. illud diligenter aduertendum. Quod fideiuſſor cōdemnati non de obligetur ſatisfacere creditoribus, caſu quo fortè fiſcus non ſatiſfecit. Nam fideiuſſor in defectum principalis ſuccedit. Habetur deciſum in l. 1. C. de fideiuſſoribus. Verum qui pro eo fidem ſuam adſtrinxerint, conueniri poſſunt, & l ſententia, C. eodem tit. Atque his Regulæ præſens terminatur.

Quibus perſonis applicanda bona, maximè ob hæreſim confiſcata? & per quem Iudicem applicatio facienda?

REGVLA CCCCLXXX.

282 LOquendo in communi, ſi cōfiſcatio
ſit facta à Principe ob crimen aliquod, vt læſæ maieſtatis, bona confiſcata
regio fiſco applicantur, ſi verò fiat ab inferiori
iudice, cum tunc confiſcatio de
iure communi comprehendat etiam bona
extra territorium confiſcantis ſita nō huic
ſed domino talis territoritorij applicata
manent, quod intelligi debet ſub varia
283 diſtinctione, vt explicabitur, Si autem
ſit ſermo de bonis confiſcatis ob crimen
hæreſis, ad ſummum Pontificem ſpectat
determinare cuinam illorum applicatio
facienda, itaut ſine illius conſenſu Domini
temporales nihil de ipſis diſponere poſ-
284 ſint. Attento item iure communi ſeù
attentis varijs conſtitutionibus ſummorū
Pontificum trimembris inter diuerſos fit
diuiſio bonorum ob hæreſim confiſcatorum
ſtatim indicanda, meritò retinenda,
quidquid aliqui contra eam ſentiant. Ex
285 vi tamen aliarum conſtitutionum aut ex
vi conſuetudinis, præſcripta hoc de applicandis
hæreticorum bonis publicatis, in
diuerſis regnis vti Franciæ, Hiſpaniæ, &c.
diuerſimode ſe habet vt dicetur. Tandem
286 Principes, ac domini temporales mandatis
Inquiſitorum obedire debent, alias
de bonis confiſcatis participare nequeunt

287 NOn indiget probatione prima pars regulæ præſentis, cum de ſe conſtet, vt ait Caſtrus Palaus diſp. 5. punct. 23. num. 1 bona ſcilicet confiſcata ob crimen aliquod, vt læſæ Maieſtatis humanæ, & alicubi ob crimen contra naturam, regio Fiſco competere, quando confiſcatio fuit facta à Principe abſoluto.

288 Quod additur immediatè, ſi à iudice inferiori facta ſit confiſcatio, quæ ſecundum ius commune ſe extendit, vt iam alibi diximus, ad bona extra territorium cōfiſcantis ſita, hæc non eſſe applicanda ipſi iudic confiſcanti, ſed Domino loci in quo ſunt, oſtenditur argument. textus in l. Quicunque §. vniuerſi verſic. quod ſi fecerint, ibi in cuius territorio eſt C. de hæreticis, l. fin. C. de bonis vacantibus lib 10. l tutores § hæreſ. & ibi Bart. ff. de adminiſtratione tutorum, ita affirmant Farinac, plures referens, tom 1. quæſt. 25. num. 101. Clarus in pract quæſt. 78. verſic. ſed hic quæro. Sanchez lib 2. in decal. cap 20. num. 34. & Caſtrus Pal. dict. num. 1.

289 Vbi hoc idem cum citatis auctoribus ſub varia diſtinctione expendit, & plura compendioſè reſoluit. Primo quod debeat intelligi, dummodo dominus illius loci vbi bona ſunt ſita, habeat ius confiſcandi, & non aliter. Si enim eo careat, iudici confiſcanti applicanda ſunt talia bona, cum ceſſet tunc iuriſdictionum confuſio, quæ eſt potiſſima ratio, cur bona extra territorium confiſcantis ſita, & per eum confiſcata ipſi non applicentur, ita dict. Caſtrus Palaus cum Farinac. Clar. & Sanchez citatis.

290 Secundò, quod ſit intelligenda reſolutio tradita de ſolis bonis immobilibus: ſic teſtantur ijdem Farinac. poſt non paucos relatos, num. 108. Sanchez ibidem, & Caſtrus Palaus dict. num. 1. Ratio eſt, quia bona mobilia ſemper delinquentis perſonam comitantur, neque territorio circumſcribuntur, ac propterea confiſcanti competunt, iuxta textum in cap. 1. §. ſi iudex, de vſibus feudorum in illis verbis, *Dominus eius omnia bona mobilia ſub ſacramento iudici repræſentet*; tametſi contrarium, teſte Claro dicto quæſt. 78. verſ. ſed hic

Digitized by Google

hic quæro in ſine Mediolani ſeruetur.
291 Tertiò, quod debeat ita ſumi prædi-
cta doctrina, quamuis bona iudicis publi-
cantis pertineant ad ipſum iure directi
dominij, nihilominus feudatario, & non
domino directo confiſcanti applicanda
ſint. Copioſè id oſtendit Farinac. vbi ſu-
pra num. 102. & ſequentibus, cum pluri-
bus, quos refert, præſertim cum Roland.
conſ. 78. à nu. 1. vſq; ad 22. volum. 2. Pro-
batur breuiter ſic, quia Vaſſallus inſeu-
datus per dominum de mero, & mixto
imperio non ſolum poſſidet mulctas ſuo-
rum ſubditorum, vt cum Bart. tradunt
diuerſi auctores in l. imperium, ff. de iuriſ-
dict. omn. iudic. ſed etiam habere debet
confiſcationes bonorum, cum ipſe cen-
ſeatur vti procurator fiſci in rem ſuam.
292 Addit autem Caſtrus Palaus prope fi-
nem dicti num. 1. per ſequentia verba;
Excipe, inquit, niſi crimen, ob quod fit
bonorum publicatio ſit læſæ maieſtatis
aduerſus dominum directum, quia tunc
domino directo pertineant ea bona, etiã
ſi extra territorium ipſius ſint in ſatisfa-
293 ctionem iniuriæ ſibi factæ. Niſi forte bo-
na illa ſint in feudum, vel emphyteuſim
accepta à feudatario, quia tunc ipſi feu-
datario applicantur, vt vtile dominium
cum directo conſolidatur, ne ex delicto
vaſſalli infeudati detrimentũ feudatarius
patiatur, & probat expreſsè textus in c.
1. §. illud, extra de prohibita feudi alienat.
ſic Roland. conſil. 78. per totam, volum. 2.
& conſil. 73. vol. 4. Farinac. alios referens;
quæſt. 25. num. 105. & ſequentibus. hæc
ille, quæ omnino approbo.
294 Notat autem bene ibidem Caſtrus
Palaus, caſu quo ſententia confiſcationis
non comprehenderet expræſsè bona, quæ
ſunt extra territorium confiſcantis, quod
tunc poſſit Dominus alterius territorii,
ſi delinquens eius ſubditus ſit, ratione o-
riginis, vel domicilij nouum proceſſum
efficere, & huius vigore condemnato illo
bona ibidem ſita confiſcare. ita ille cum
Boſſio tit. de bonorum publicat. num. 75.
Nilo de bannitis par. 1. ſecundi temporis,
qu. 17. propè finem, & Farinac. quæſt. 25.
num. 101. fine.
295 His ſic reſolutis breuiſſimè, cum vix
ſint noſtri inſtituti, cuius proprium eſt de
confiſcandis hæreticorum bonis, & de iſto-
rum applicatione agere; Mirum valdè, in
quam diuerſas ſententias diuiſi ſint aucto-
res circa hoc, cuinam illa ſupplicari de-
beant? Equidem optanda videtur, vt ait
Pegna citandus aliqua conſtitutio Ponti-
ficia, quæ declaratis multis antiquiori-
bus huic lucem ferret.
296 Attento iure antiquo canonico, bona
hæreticorum laicorum ipſo facto ob hære
ſim confiſcata applicabantur ſæculari fi-
ſco extra Eccleſiæ ſtatum, in terris verò
Eccleſiæ, Fiſco Eccleſiaſtico. Patet ex
textu in cap. Vergentis, extra de hære-
ticis, vbi ſic habetur. In terris verò tem-
porali noſtræ iuriſdictioni ſubiectis bona
hæreticorum ſtatuimus publicari, & in
alijs idem præcipimus fieri per poteſtates,
297 & Principes ſeculares. Quem textum ſic
declararunt, & intellexerunt ibi Gloſſa,
Hoſtien. num. 1. Abbas in ſummario, num.
1. & plures alij, quos latè refert Farinac.
de hæreſi quæſt. 190. §. 12. num. 164. &
165. cum ampliatione, quod iudices ſæ-
culares in terris Imperij poſſent bona hę-
reticorum confiſcare, & ſuper hac confi-
ſcatione ſententiam ferre, ſicque erat vſu
receptum.
298 Verum poſtea hoc Principum, & Po-
teſtatum ſæcularium Priuilegium limita-
tum fuit per textum in cap. cum ſecun-
dum, §. confiſcationis, de hæreticis in 6.
vbi ſic dicitur. Confiſcationis tamen hu-
iuſmodi executio, vel bonorum ipſorum
occupatio fieri non debet per Principes,
aut alios dominos temporales, antequam
per Epiſcopum loci, vel aliam perſonam
Eccleſiaſticam, quæ ſuper hoc habeat po-
teſtatem, ſententia ſuper eodem crimine
fuerit promulgata. hæc ibi: auſertur ita-
que Principibus, & Iudicibus ſæculari-
bus facultas ferendi ſententiam ſuper cri-
mine hæreſis, & ſuper confiſcatione bo-
norum hæretici. Ita Gloſſa in figuratio-
ne caſus, Syłueſt. verb. hęreticus, num. 12.
Pegna. 3. par. direct. Comen. 158. verſic.
Iam Bonifacius, Oldrad. conſil. 271. num.
5. & cum multis relatis Farinac. ibidem
num 169.
299 Qui num 170. cum Alciato in cap. Per-
nicioſam, num. 73. de officio ordinarij,
Iacob. de Graffiis lib. 2. deciſion. cap. 11.
num. 4 & cum alijs rectè addit poſt latam
dictam ſententiam ab Epiſcopo, vel à per-
ſona Eccleſiaſtica, poſſe Principem, aut
Dominum ſæcularem ſtatim iniicere ma-
num in bona hæretici confiſcata, nec te-
neri expectare, vt ille abiuret, ſi fortè ob
aliquam cauſam abiuratio differatur, cum
iſta duo non ſit inter ſe omnino con-
nexa.
300 Sed quidquid ſit de iure antiquo,
hodie multò aliter ſe res habet, ex vi
decretorum, & Conſtitutionum Apoſto-
lorum, quę poſtea ſucceſſu temporis ema-
narunt, & quibus leges canonicæ antiquæ,
& ciuiles (ſi quę ſunt, quæ de hoc diſpo-
nant) derogatæ fuerunt. ita Barth. in l.
omnes populi num. 35. & ibi communi-
ter alij Doctores, Simanch. de Catholic.
inſtit. tit. 9 num. 132. Nauarr. conſil. 20. n.
3. lib. 5. Pegna 3. par. direct. commen. 158.
verſic. Neque his, & cum alijs Farin. dict.
§. 12, num. 172.
301 At prius quam diſſidium maximum,
quod extat inter auctores, circa tri-
membrem diuiſionem bonorum hære-
tici confiſcatorum per Bullas Pontificias

310 Vbi benè ſubiungit, quod illis Conſti-
tutionibus, & trimembri diuiſioni in eis
expræſsæ bonorum confiſcatorum hæreti-
ci nullo modo ſit derogatum per Bullam
ſubſequentem eiuſdem Alexandri IV. edi
tam anno 1260. incip. Diſcretioni veſtræ
cuius mentionem faciunt ijdem Pegna,
& Farin. loc. cit. in ea decernit Papa, vt
bona hæreticorum confiſcata, & impoſte-
rum confiſcanda, aut eorum pretium ad
opus Romanę Eccleſiæ applicetur. Quip-
pe in ea agitur de caſu ſpeciali, ac de par-
te illa, quæ Fiſco Eccleſiaſtico venit ap-
pliſcanda ex bonis hæreticorum in Prouin-
311 cia Romana exiſtentium. Firma itaque
manet trimembris illa diuiſio bonorum
hæretici confiſcatorum, ita vt prima pars
applicetur in commune ciuitatis, ſeu lo-
ci, in quo delinquens damnatus eſt, aut
bona eius ſita ſunt. Secunda in expedi-
tionem Sancti Officii Miniſtris eius dan-
da. Tertia ponenda in aliquo loco tuto,
& expendenda poſteà in fauorem fidei, &
extirpationem hæreticorum.

312 Cum autem ſucceſſu temporis dicta
trimembris diuiſio in deſuetudinem fortè
abiret, aut ab aliquibus impugnaretur, ad
eius inuocationem, ſeu confirmationem
poſt duo ferè ſæcula Eugenius IV. pecu-
liarem conſtitutionem edidit Bononiæ an
no 1438. 17. Kalen. Februarij, cuius ini-
tium eſt, Sedis Apoſtolicæ prouidentia
eam integram per extenſum adducit Fa-
rinac. dict. quæſt. 190. num. 178. in ipſa eiſ-
dem verbis dicta trimembris diuiſio expri
mitur, quibus eam alii Summi Pontifices
313 expræſſerunt. Concludunt, itaque Fa-
rinac. ibidem, & Caſtrus Palaus dict. pun.
23. num 5. nullum eſſe dubium, quod ta-
lis diuiſio trimembris debeat obſeruari,
dum aliud ab aliquo Summo Pontifice
non fuerit ſtatutum.

314 Nihilominus in particulari loquendo
pro diuerſitate prouinciarum, & regno-
rum nunc diuerſis in locis vſus applican-
di bona confiſcata hæreticorum diuerſi-
modè ſe habeet ex vi conſuetudinis legi-
timè præſcriptæ, vel ex vi peculiarium
conſtitutionum Apoſtolicarum, quę alle-
gantur, licet re ipſa de eis quandoque
non conſtet. ita Mandos. in addition. ad
Report. Inquiſitor. verbo diuiſio, littera
A. Clarus in pract. §. hæreſis, num. 11. ver-
ſicul. in hoc autem. Pegna 3. part. direct.
quęſt. 109. comment. 158. concluſ. 2. & Fa-
rinac. de hæreſi q. 190. n. 187.

315 Expedit, aliquantulū exemplificemus.
Primo Frāciæ legitima cōſuetudine intro
ductum, vt bona immobilia hæretici etiā
clerici ad degradationem, & traditionem
brachio ſæculari, vel ad perpetuos car-
ceres condemnati Fiſco Regis, vel Domi-
no temporali imperium ibi habenti appli-
centur; Mobilia verò Epiſcopo loci. ita
Oldrad. Rebuff. Petr. Gregor. & alij relati
ab Ignat. Lopez in addit. ad Diaz. in pract.
criminali, cap. 114. in verb. hæretici Pere-
grin. de iure fiſci lib. 4. titul. 5. numer. 31.
& alij.

316 Dein, Omnia hęreticorum bona con-
fiſcata in Hiſpania Fiſco regio applicari
ſolent, idque ex conceſſione Sedis Apo-
ſtolicæ, vt ait Ferinac. dict. §. 12. num 188.
& merito ſubiungit Caſtrus Palaus dict. n.
5. quia Rex Catholiciſſimus Inquiſitori-
bus, & iſtorum officialibus abundè ſuppe-
ditat, & quidquid requiriritur ad pro-
motionem Officij Sanctæ Inquiſitionis, ex
ſuo (ſi opus eſt) patrimonio iugiter tri-
buit. ita affirmant Simanch. de Catholic.
inſtit. tit. 9. num. 132. Clarus in pract. cri-
min. §. hæreſis, num. 11 verſ. ſed hoc. Na-
uarr. conſil. 2. num. 1. ad fin. tit. de hæreti-
cis Pegna dict. commen. 158. verſic. hinc
conſequitur. Cardin. Tuſchus pract. con-
cluſ. verb. hæreticus concluſ. 102 num 15. &
alii relati plures.

317 Ampliando etiam addunnt Couar. va-
riar. reſol. lib. 2 cap 9 num. 12. & Mandoz.
in addition. ad Report. Inquiſitor. vèrbo
diuiſio, littera A. quod id de applicatione
bonorum Fiſco regio facienda in Hiſpania
parimodo procedat reſpectu cuiuſuis cle-
rici hæretici habentis beneficia, nimirum
eius bona non Eccleſijs à quibus ſtipen-
dia recepit, ſed dicto Fiſco regio applican-
da eſſe.

318 Seruatur item Mediolani, vt bona
hæreticorum confiſcata æquis portioni-
bus diuidantur inter Fiſcum ducalem.
(nunc Regium,) Epiſcopum, & Inquiſi-
torem. ita teſtantur Clarus dict. § hæreſis
num. 11. verſic. in hoc autem ducatu, &
cum eo Tuſchus dict. concluſ 102 num.
16. Farinac. de hæreſi, quæſt. 190. num. 191
& Caſtrus Palaus dict. num. 5. Qui non ex-
primunt, vnde id proueniat an ex vi cō-
ſtitutionis Pontificiæ, vel ex conſuetudi-
ne per legitimum vſum introducta.

319 Subaudiæ verò iuxtà ſpecialem Cō-
ſtitutionem à Gregorio XIII. 28. Septem-
bris anno 1584. editam, bona hæretico-
rum quæcunque confiſcata hoc modo di-
uidantur, ſi eorum valor mille ſcuta non
ſuperauerit, pro medietate Cameræ, ſeu
Fiſco Ducali, ac pro altera medietate Of-
ficio Sanctę Inquiſitionis applicantur.

320 Si verò talia bona valorem mille ſcuto-
rum excesserint, omnium applicatio fit
eidem Cameræ, ſeu Fiſco Ducali. Mi-
niſtri tamen Ducis tenentur pro qualibet
confiſcatione ſcuta quinginta realiter, &
cum effectu, ac ſine vlla mora San-
ctæ Inquiſitionis Officio perſoluere. Ita
expreſsè in dicta conſtitutione Gregoria-
na, & afferunt ijdem Farinac. num. 192. &
ibidem Caſtrus Palaus.

321 Rurſus ſecundum decreta Pontificia
Mantuæ in hac materia. Sic ſe res habet, vt
dimidia pars bonorū hæretici cōfiſcatorū

pertineat ad fiſcum Principis, & altera pars dimidia applicata maneat Sanctæ Inquiſitionis Officio. ita cum Burſato in conſil.43.num.45. ibidem Farinac.

322 Tandem Placentiæ legitima conſuetudine introductum, vt ſimilia bona hęreticorum diuidantur in duas partes ęquales, quarum altera occupatur à Fiſco Principis, qui benigniſſimè brachium ſuũ Sancto Officio confert, & altera ipſi Sancto Officio tribuitur pro eius conſeruatione. Ita cum Vmbert. locat. in iudicial. Inquiſit. verb. Fiſcus num.1. verſic. Conſuetudo tamen, & ibidem Farinac. nu.189.

323 Qui vltimo loco ſub finem num. 192. optimè aduertit, & cum eo Caſtrus Palaus num.6. quod Principes, & Domini temporales, quibus vel ex priuilegio per Bullam Papalem conceſſo, vel ex conſuetudine à Romano Pontifice approbata, pars aliqua ex bonis hæreticorum confiſcatis competit, debeant non eſſe negligentes in exequendis D.D. Inquiſitorum mandatis: alias non ſolum portione bonorum confiſcatornm, illis tribuenda priuati manebunt, & indigni ea reputabuntur, ſed etiam tanquam hæreticorum defenſores, & fautores inquiri meritò poterunt. Atque his, & pręſenti Regulæ, & toto capiti V. finem imponamus.

CAPVT VI.

De nonnullis alijs pœnis temporalibus contra apoſtatas à fide, hæreticos, eorum credentes, & fautores, &c. ac præcipuè de pœna pecuniaria.

PROOEMIOLVM

1 Bonorum confiſcatio maximè contra hęreticos, de qua duplici capite præcedenti copioſè egimus, cum ab Eccleſia Matre noſtra ordinetur non ſolum in pœnam delicti, adeò grauis; ſed etiam in medicinam, & præuentionem, nè committatur, vt cum Pegna 3.p. direct. quæſt.95. comment. 144. verſic. Huiuſmodi autem, optimè notauit Souſa, lib.3. Aphoriſ. cap.20. num.10. Hæreſis enim ſæpè à diuitiarum nimia cupiditate dimanat, teſte Sancto Apoſtolo 1. ad Thimot. 6. Quod ad propoſitum adducit Caſtro lib.2. de iuſta hæreticorum punitione. cap.5. & hæretici admodum ſunt affecti diuitijs, & per earum poſſeſſionem valdè nocent, vt ait Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 9. num.1. & 2. Sicut è contra per ipſarum ablationem plurimum deterrentur; ac debiliores
2 in pertinacia ſuorum errorum efficiuntur. Equidem opportunè pro vtroque effectu puniendi crimen hæreſis, & medicinam ſeu præuentionem ei applicandi pauca breuiter in hoc capite perpendimus præſertim duo nimirum, de incapacitate ſuccedendi ex teſtamento, vel ab inteſtato, & de infligenda pœna pecuniaria ſuſpectis de hæreſi.

An Inquiſitores poſſint imponere pœnas pecuniarias reis Sancti Officij? & quouſnam? ac qualiter? an ſaltem pro expenſis factis in captura, &c.

REGVLA CCCCLXXXI.

3 Licitum eſt Inquiſitoribus regulariter loquendo pœnas pecuniarias Sancti Officij imponere etiam Eccleſiaſticis, dummodo non careant patrimonio, aut pingui beneficio: has pœnas illi applicare poſſunt Sancto Officio, aut alijs cauſis
4 pijs, non tamen ſibi ipſis. Equidem dictis reis tunc opportunè iniunguntur, quando apparet ab ipſis magis timeri; quamquam non pro omni leui culpa iniungendæ, nec excedere debent qualitatem de-
5 licti, & perſonę. Pœna itaque pecuniaria imponitur, non apoſtatis, aut hæreticis formalibus; confeſſis, vel conuictis, quorum bona iam ſunt confiſcata, & quibus aliæ pœnæ à iure taxatæ; ſed ſuſpectis de hæreſi, vel de apoſtaſia, aut fautoribus, defenſoribus, &c. ac proferentibus hæreſim per iocum, vel ex ignorantia culpabi-
6 li. Poſſunt denique Inquiſitores, maximè ſi ſtipendia ſufficientia non habeant, nec redditus proprios Tribunalis, exigere expenſas factas in captura reorum, & in cauſis peragendis, nequeunt tamen ipſi, & multum Epiſcopi ſportulas, & xenia ab eiuſdem acceptare &c.

7 Vix quidquam inuenio deciſum in iure circa hanc materiam pęnæ pecuniariæ contra reos officij Sanctæ Inquiſitionis; in decidendis tamen ferè omnibus, quæ in doctrina huius Regulæ continentur cōcordes video omnes actores, ex quibus

bus ea deſumpſi, præcipuè ex Pegna, Farinac. & Souſa citandis. Nullus enim dubitat (vt iam ſingulas eius particulas diſcutiamus) Quod licitè poſſint Inquiſitores pœnam pecuniariam Reis Sanctæ Inquiſitionis infligere. ita Gloſſa in Clement. 2. in verb. illicitis de hæreticis. Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 27. num. 5. Zanchin. in tract. de hæret. cap. 16. num. 9. Pegna 3. par. direct. quæſt. 103. comment. 152. qui ad id confirmandum adducit reſcriptum Alexandri IV. incip. Super extirpatione regiſtratum ab ipſo Pegna in fine direct. fol. 33. Farinac. plures referens de hæreſi quæſt. 193. § 6. num. 108. & Souſa lib. 3. Aphor. cap. 28. num. 1.

8 Dixi, regulariter loquendo, quia euenire poteſt, vt particularibus Inquiſitoribus cuiuſque Regni, ſeu Prouinciæ ſit prohibitum à ſupremo Tribunali talem pænã reis iniungere, aut ſaltem ordinatam non id præſtare audeant abſque ſpeciali licentia ab ipſo, aut à maiori ſuperiore, nempe Summo Pontifice conceſſa. At ſub hoc ſecundo modo fuit ſæpius prohibitũ D.D. Inquiſitoribus huius Sancti Officij Melitenſis, ne reis ipſius pænam pecuniariam iniungant, niſi accedente conſenſu, ſeu beneplacito ſupremæ Sacræ Congregationis Sancti Officij Vrbis, vt patet ex litteris eiuſdem Sacræ Congregationis 14. Decembris 1618. & 21. Maij 1625. ac 28. Auguſti 1632. aſſeruatis cum alijs pænè innumeris in Archiuio huius noſtri Tribu-
9 nalis Melitenſis. Quarum omnium tranſumptum egregiè collectum ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino D. Ioanne Baptiſta Gorio Panelino, nuper ad ſupremam Epiſcopatus dignitatem exaltato maioris, quidẽ exaltationis digniſſimo, vt memoriale tanti viri penès me conſeruo.

10 Præterea dixi, etiam Eccleſiaſticis, dũmodo non careant patrimonio, aut pingui beneficio, vtrumque ſic oſtenditur, quia clericus delinquens contra fidem æquè ſubeſt iuriſdictioni Inquiſitorum, ac laicus, nec vllo modo eximitur ab ea, ratione ſtatus Eccleſiaſtici: ergo ſi fruatur copioſis redditibus, vel ex patrimonio proprio, vel ex beneficio Eccleſiaſtico, poterit ob delictum contra fidem ei impo-
11 ni pæna pecuniaria. Secus verò ſi tales redditus non habeat, quia contra decentiam ſtatus ſui, & in dedecus Eccleſiæ cogeretur mendicare, & in vilipendio eſſet. Docent, vt certum ijdem auctores, præcipuè Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 27. num. 5. Pegna dict. commen. 152. verſ. de Clericis? & plures referens Farinac. dict. §. 6. num. 108. & 118.

12 Nullum item de dubium, quod poſſint Inquiſitores pœnam pecuniariam reis Sancti Officij impoſitam applicare ipſi Sancto Officio non ſolum caſu vrgentis neceſſitatis, quem tantum immeritò admittit Carrerius, tract. de hæreticis num. 79. contra reliquorum mentem, nempè quando egeſtate opprimitur, nec adſunt ſufficientes redditus ad ſuſtinenda onera
13 Tribunalis. Hoc in pluribus Italię Inquiſitionibus, vt ait Farinacius citandus, occurrit, quæ paupertate oppreſſæ ſtare nequirent, niſi quandoque; vel ſubſidio pecuniarum à Sacra Congregatione, vel applicatione beneficiorum ſimplicium à ſũmo Pontifice fulcirentur) ſed etiam quando redditus ſufficientes habent, cum cẽſeatur oportere, vt Tribunalia Sanctæ Inquiſitionis pecunijs abundent ad hæreticorum perſequutionem. ita cum Burſat. conſil. 90. num. 18. in fine, & cum aliis Farinac. dict. §. 6. num. 119.

14 Opus autem maioris ædificationis facient Inquiſitores, ſi caſu quo Tribunalia Sancti Officii, habent ſufficientes redditus ad ipſorum ſuſtentationem, applicauerint, vti ſine dubio poſſunt dictam pœnam pecuniariam operibus piis, vt eleemoſinæ pauperum, nuptui puellarum, redemptioni captiuorum, maximè eorum qui periculo apoſtandi expoſiti reperiuntur. De ſe conſtat hæc doctrina; & quod poſſint facere hanc applicationem, tradũt vt certum Eymeric. 3. part. direct. quæſt. 103. ibi Pegna comment. 152. verſic. Primum, Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in tract. cr. min. canonic. cap. 145 littera A. & cum aliis relatis Farinac. dict. nu. 119.

15 Expedit tamen ne vllo modo Inquiſitores pænam pecuniariam ſibi ipſis applicent, ſeu in ſuis burſis ponant: quia eſſet extorſio, vt affirmat ibidem Farinac. ex mente Cardinal. Zabarell. in Clement. 2. §. Inquiſitoribus num. 2. ad finem verſicul. ſed caueant, ne imburſent, de hæreticis, & ibi Ioan. de Imola. numer. 6. verſicul. Fatetur tamen, & ita quod pęna hęc pecuniaria non debeat imburſari. Vmbert. locat. in Iudicial. Inquiſitor. in verb. Mulcta, Reportor. Inquiſitor. in verb. Extorquere, & aliorum.

16 Atque hoc pręcipuè à quouis Inquiſitore ſeruandum, quando redditus Sancti Officii, ad eius ſuſtentationem ſunt valdè pingues, vti eſſe circumfertur cuiuſuis, quod ſubeſt ſupremo Hiſpaniarum. Et quidem Sancti Officii ſiculi annos redditus eſſe 20. millia ſcutorum audiui à teſte occultato fide digniſſimo, nempè ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino D. Inquiſitore ipſius Didaco Garzia de Traſmiera. En liberalitas noſtri Regis Catholici in fundandis Sancti Officii Tribunalibus; ab applicanda ergo ſibi ipſis pæna pecuniaria eorum Inquiſitores abſtineant.

17 Sed quando peculiariter reis Sancti Officii pæna pecuniaria infligenda? Tunc volunt auctores eam debere infligi, vbi ipſam ab illis magis timeri cenſetur: Vnde

de cum talis timor in diuitibus, cupidis,
ſeu auaris frequentius occurrat, facilius,
& ſæpius dicta pæna iſtis ab Inquiſitore
imponenda. ita Zanchin. in tract. de hę-
reticis cap. 19. num. 3. & eum refert, &
ſequitur Pegna 3. par. Direct. quæſt. 103.
comment. 152. verſ. Item imponitur, & ea-
dem 3. par. comment. 7. verſ. non tamen
ambigo. Ignat. Lopex in additionibus ad
Diaz in pract. crimin. canon. cap 145. lit-
tera A. verſic. Quę quidem pœna, propè
finem. Farinac. dict. §. 6. num. 116. & Sou-
ſa dict. cap. 28. num. 3.

18 Nihilominus Inquiſitor non ſemper,
nec pro omni leui culpa pænam pecunia-
riam iniungere debet, & in eius iniun-
ctione tenetur eſſe prudens, & circum-
ſpectus, ne auaritiæ motu eam imponere
videatur, ac propterea attendat diligen-
ter, ne huiuſmodi pæna excedat peccati
qualitatem, & perſonę, cui imponitur cō-
19 ditionem. Alioquin impoſitio talis pæ-
næ prohibetur Inquiſitoribus per Conci-
lium Narbonenſe, vt ipſum citat Fran-
ciſcus Pegna, 3. par. Direct. comment. 7.
verſic. at quamuis, & comment. 152. verſ.
Hoc poſtremo. & tradunt Decian in tract.
crimin. lib. 5. cap 44. num. 7. Farinac. dict. §
6. num. 121. & Souſa dict. num 3.

20 Quoad reos item Sancti Officij, quibus
pæna pecuniaria infligi poteſt, certiſſi-
mum eſt non eſſe infligendam illis. qui-
bus ob hæreſim bona omnia confiſcantur
cum nihil ſuperſit, ex quo pęna pecunia-
ria ipſis iniungi valeat. Neque item il-
lis, quibus iam in iure peculiares pęnæ
ſtatutæ extant, quas iudex mutare, aut
minuere nequit: quales ſunt omnes rei
apoſtatæ à fide, vel hæretici formales,
confeſſi, aut conuincti, vel impænitentes
ita Vmbert locat. in Iudiciali Inquiſito-
rum, verb. pęna. num. 21. verſ. Aduertat
tamen. Report Inquiſitorum. verb. Pæ-
nitentia, Zanchinus in tract. de hæreticis
cap. 19. num. 1. & 2. Pegna 3. par. direct. qu.
103. comment. 152. verſic. Pœna verò Fa-
rinac. dict. §. 6. num. 117. & Souſa lib. 3. A-
phoriſ. cap. 28. num. 6.

21 Eſt itaque imponenda pęna pecuniaria
ſi expediēs videbitur Inquiſitori, ſuſpectis
tantum de Apoſtaſia à fide, vel de hæreſi
fautoribus, item hæreticorum, ac de-
fenſoribus, proferentibus etiam hæreſim
per iocum ex fatua ſimplicitate, vel ex
ignorantia, aut ira, quæ omnimodam ex-
cuſationem non admittant. Tradunt, vt
prorſus verum Pegna. dict. commen. 152.
verſic. Rurſus Inquiſitores. Decian. crim.
lib 5. cap 44. num. 7. Cardinal Zabarellus
in Clement. 2 verſic. Item Inquiſitores, de
hæreticis. Vmbert. locat in Iudiciali In-
quiſit. verb. Mulcta. & Farin dict. §. 6. n. 11.

22 Dein quando Inquiſitores non habent
ſufficientia ſtipendia ad ſuum officium exe
quendum, poſſunt expenſas exigere ab
illis contra quos procedunt. Ex bonis itē
reorum Sancti Officij ſatisfaciendum du-
ctoribus, & cuſtodibus, quando è longin
quo deducunt. Tenentur etiam Inquiſi-
ti in Sancto Officio ſoluere alimenta, &
alia, quæ dum in carcere detinentur, cō-
ſumunt, donec cauſa eorum fuerit expe-
dita de ſe patent iſta, & ex vſu ipſo, tra-
duntque vt certa Eymeric. 3. part. direct.
quæſt. 104. & ibi Pegna commen. 153. ver-
ſic. Quoniam. & verſic. de impenſis, qui-
bus adde Souſam dict. cap. 28. numer. 8.
& 9.

23 Prohibentur tamen Inquiſitores ſpor-
tulas, aut xenia, eſculenta, & poculenta,
quæ intra paucos etiam dies conſumun-
tur, à Reis Sancti Officij, aut ab alijs no-
mine eorum accipere, propter ſcandalum,
& ſuſpicionem, ac indecentiam, quę inde
ſequuntur; Vnde illis à republica, vel à
Principe Salaria, maximè pro victu, &
veſtitu deputanda ſunt, ſi aliunde iſta non
ſuppetant. ita Pegna dict. comment. 153.
verſ. de Sportulis, & verſic. de tertia con-
cluſ. & affert Souſa num. 10. & 12.

24 Prędicta verò prohibitio accipiendi ſpor
tulas, xenia, &c. pręcipuè locum habet
reſpectu Epiſcoporum, ſeu ordinariorum
dum munus Inquiſitoris exercentes pro-
cedunt contra hæreticos, aut de hęreſi
ſuſpectos, &c. Nam ratione dignitatis E-
piſcopalis, qua fruuntur, & redditibus e-
ius, tenentur in hoc negotio elaborare,
& ſcandalum, ſeu ſuſpicionem illa acci-
piendo, non præbere. Docent Eymer. 3.
par. direct. quæſt 106. & ibi Pegna com-
ment. 153. & Souſa ibidem num. 10. Imò
25 probabilius eſt caſu quo Inquiſitoribus,
& aliis Sancti Officii Miniſtris non ſunt ſa-
laria deputata, quod debeant Epiſcopi,
quorum ſunt adiutores, ipſos prouidere.
Quamquam probabile eſt, vt dictum,
etiam ad dominos temporales hoc ſpecta-
re, cum iſtis bona hæreticorum confiſca-
ta applicari, vt plurimum ſoleant. ita
Eymer dict 3. par. quæſt. 108. & ibi Pegna
comment. 157. quibus adhæret Souſa
num. 14.

26 Non diſplicet, quod vltimo loco ad-
dit Souſa num. 15. & mente Pegnæ dict.
commen. 157 verſic. Quales autem, In-
quiſitoribus, & alijs Sancti Officij Mini-
ſtris poſſe prouideri de beneficijs Eccle-
ſiaſticis, vel ſimplicibus, vel etiam reſi-
dentiam perſonalem requirentibus. Apo-
ſtolica autoritate applicandis, aut pen-
ſiones in eis inſtituere pro ſuſtentatione
27 illorum. Quare opportunè quidem à Gre
gorio XIII. Sanctæ memor. in Maiori hu-
ius Inſulæ beneficio, nempe Epiſcopatu,
ſeu in redditibus menſę rius inſtituta fuit
penſio annua 600 ſcutorum pro ſuſten-
tatione DD. Inquiſitoris hic reſidentis.

28 Ad confirmationem denique aliquo-
rum ex dictis hactenus tota hac Regula
viſum eſt opportunum, referre hic ad ver-
bum Conſtitutionem illam, cuius me-
mi-

Digitized by Google

minimus ſupra, Alexandri IV. editam anno Domini 1258. vt eam refert Franciſcus Pegna in fine Directorii, & ait aſſeruari in Archiuio Sancti Franciſci de Aſſiſio, cuius tenor ſi habet.

29 Alexander, inquit, Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilectis filijs Fratribus Ordinis Minorum Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis in adminiſtratione ſancti Fräciſci tam præſentibus quam futuris ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

30 Super Extirpatione hæreticæ prauitatis hoc à vobis in locis, in quibus contra hæreticos vobis Inquiſitionis officium eſt commiſſum ſtatuimus obſeruandum, vt hęreticis credentibus, fautoribus, receptatoribus, & defenſoribus hęreticorum ipſorum ad mandatum Eccleſiæ redeuntibus ſub certa pœna pecuniaria inter cætera, quæ iniungenda fuerit, iniungatis ſtrictè quod fidem catholicam firmiter teneant, & vlterius hęreticis ipſis auxilium, conſilium, vel fauorem aliquem non impendãt; nec non Eccleſię mandatis obediant, & obſeruent, quæ eis feceritis, vel vnus veſtrum occaſione ipſius hęreticæ prauitatis, & ab eiſdem cautio exigatur. Nos autem vobis, & ſingulis veſtrum, cogendi per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, tam redeuntes ipſos, quam & defenſores ſi oportuerit eorumdem, ad pręſtationem vel ſolutionem huiuſmodi pœnæ ad quam ſe obligauerint; ſi quod abſit in dictam pœnam inciderint plenam concedimus auctoritate præſentium facultatem.

31 Pecunia verò, quę de huiuſmodi pœnis vel ex tertia parte mulctarum, vel condẽnationem exigendarum à quibuslibet perſonis, & locis ſeu bonorum appręhendendorum occaſione hęreſis, vel hęreticorum ſecundum tenorem conſtitutionum noſtrorum (quas in eoſdem hæreticos, fautores, eorum, & alios promulgatas in capitularibus ciuitatum, & locorum aliorum conſcribi mandauimus) fortè peruenerit, pœnes tres viros fide probos à vobis, & diœceſano, vel eiuſdem Vicario, ſi idem pręſens non fuerit, eligendos, deponatur fideliter conſeruanda, & de illa vobis, & ſingulis veſtrum neceſſariæ ad proſecutionem negotij contra hæreticos expenſę ſine difficultate aliqua, de ipſius diœceſani conſilio miniſtrentur, & eidem diœceſano de ijs, quæ expendi contigerit. rationis plenarie fidelis computatio exponatur datum Anagniæ Idibus Nouembris Pontificatus noſtri Anno 4.

32 Hactenus conſtitutio Pontificis, in qua continentur diuerſa ſcitu digna, præcipuè in §. 2. circa rem diſcuſſam de pœna pecuniaria, & de expenſis ex ea faciendis Inquiſitori de conſilio epiſcopis, & de huic expoſita computatione fideli expenſarum cuius oppoſitum videtur tenetur Souſa num. 13. cum Rymer. & Pegna per eum citatis: Atque hic finis Regulę.

An hæreticus ſit incapax, ſiù an tantum indignus ſucceſſionis ex teſtamento, vel ab inteſtato? Quid de incapacitate eius, aut indignitate circa donationem aliquam?

REGVLA CCCCLXXXII.

33 ENumeratur inter pœnas hæreticorũ fautorum receptatorum, &c. priuatio ſucceſſionis ex teſtamento, vel ab inteſtato, cum iſtorum quiuis iuxta commune placitum durante hæreſi, ſit incapax ſucceſſione ad hæreditatem, aut legatum. Et
34 quamuis attento iure communi probabile cenſeatur, illum non eſſe incapacem, ſed tantum indignum talis ſucceſſionis, antequam à iudice condemnetur, probabilius tamen eſt, tam in iure communi, quam regio, quod careat hac capacitate, etiam ante ſententiam hæreſis declaratoriam.
35 Hinc fit, vt hæreticus poſſit validè, & licitè, imò, & debeat hereditatem, aut le-
36 gatum ſibi relictum repudiare. Contrarium verò dicendum de donatione qualibet inter viuos, cuius ille capax maiori
37 cum probabilitate iudicatur. Hæreticus tandem iam abſolutus, & Eccleſiæ reconciliatus ſucceſſionis ex teſtamento, vel ab inteſtato, & cuiuſuis donationis capacitate non caret.

---

38 POena iſta contrà apoſtatas à fide, hæreticos, fautores, &c. priuationis ſuccedendi ex teſtamento, vel ab inteſtato, probari videtur manifeſtè ex cap. excommunicamus el 1. §. credentes, extra de hęreticis, ibi, nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat, & ex l. Manichæos, §. 1. in fine, C. de hæreticis, ibi, ipſos quoque volumus amoueri ab omni liberalitate & ſucceſſione quolibet titulo venientes, & ex l. Arriani, §. cunctis, ibi, ſiue ex vltima voluntate rebus qualitercunque relictis. C. de eodem tit. Tradunt, & probant Ioan. Calderinus, tract. de hæreticis, rubric. de pœnis hæreticor. nu. 2. Simanch. de cathol. inſtit. tit. 46. num. 55. & in Enchirid. violatę Relig. tit. 67. num. 3. ac Farin. de hęreſi. qu. 190. num. 93.

39 Hoc autem etiam tunc ita procedit, quando in teſtamento militum legatum fuit relictum hæretico, quod hic eo priuetur, vti habetur deciſum manifeſtè in l. vltim. C. de hæreticis, ibi iuſſimus neminem errore conſtrictum hæreticorum hæreditatem, vel legatum, vel fideicommiſſum accipere, etiam in vltimis voluntatibus; Tradũt Alberic. & Salicet. ibi, Carrer. tract.

de

dc hæreticis num. 151. ac alij, quibus re-
latis adhæret. Farinac de hæreſi, quæſt. 190.
40 num. 95. Addens num 96. cum eiſdem, &
benè, quod non ſolum priuetur hæreticus
hæreditate, vel legato ex teſtamento, aut
ab inteſtato, ſed etiam contractu inter vi-
uos, nempe donatione.

41 Suppoſito hoc in communi, vt prorſus
certo, extat grauis controuerſia inter do-
ctores, an hæreticus, vel apoſtata à fide
ita priuetur ſucceſſione ex teſtamento, vel
ab inteſtato, dum durat hæreſis, aut apo-
ſtaſia, vt illius incapax ſit, aut num tan-
tum indignus? cum vtriuſque valde diſpar
ſit ratio; ſi enim ipſe ſtatuatur incapax ſuc-
ceſſionis, quæcunque ei relinquuntur, nõ
fiſco, ſed venientibus ab inteſtato appli-
cantur, l. ſi quis mihi bona, §. ſiquis planè
ff de acquirenda hæreditat. ac l. 1. C. de hæ-
redibus inſtituendis, & ibi communiter
omnes, Si verò capax reputetur, indi-
gnus tamen illius; tunc applicatio facien-
da non venientibus ab inteſtato, ſed fiſco,
l. Papinian. §. meminiſſe, & l. cum talibus,
§. fin ff de his, quibus indignis l. 1. ff de
iure fiſci. data diſparitatem ex iure aſſignat
Farinac. tom. 1. quæſt 25. num. 139. cum
alijs relatis, & Sanchez lib. 2. in decalog.
cap. 14 num. 32.

42 Communis valde eſt ſententia affirmans
hæreticum, vel apoſtatam à fide, durante
hæreſi, vel apoſtaſia eſſe incapacem qua-
cunque ſucceſſione, & legato. Tuentur id
abſolute Simanch. de cathol. inſtit. tit. 46.
num. 55. Carer. in tract. de hæreticis nu. 151.
Syluest. in verb. hæreticus §. 1. nu. 14. Vm-
bert. locat. in iudicial. Inquiſit. in verb. pœ-
na. Decian in tract. crimin lib. 5. cap. 44.
num. 17. Rojas ſingula 70. num 1. & multò
plures, quos refert, & ſequitur Farin. de
hæreſi, quæſt 190. num. 94. & ſeqq. Proba-
tur ex textibus adductis ſupra num. 38. &
39 præcipuè cap. Excommunicamus, §.
credentes, & quamuis ibi non de hæreti-
cis, ſed de fautoribus, & receptatoribus
eorum ſit ſermo, à fortiori intelligitur de
ipſis hæreticis.

43 Confirmari iudicant dicti auctores effi-
caci argumento deſumpto ex l. quiſquis, §.
filij C. ad legem Iuliam maieſt. vbi filij cõ-
mittentium crimen læſæ Maieſtatis huma-
næ redduntur incapaces, quauis ſucceſ-
ſione, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſta-
to, ibi ab hæreditate, & ſucceſſione ha-
beantur alieni, & infra, teſtamentis extra-
neorum nihil capiant. Atque à fortiori
idem dicendum de ipſis delinquentibus,
coprosè oſtendis Farinac. de crimine læſæ
Maieſtatis quæſt. 102. nu 73. & Menochius,
de præſu pt lib 5 præſumpt. 45. n 21. Ergo
cum crimen læſæ maieſtatis diuinæ ſeu hę-
reſis multo grauius ſit, in eo pæna dictæ
incapacitatis incurretur.

44 Sed vim huius argumenti benè ſoluit
Sanchez lib. 2. in decalog. cap. 28 n. 5. pro-
pè finem, inde quod pœnæ extendendæ
non ſint de vno caſu ad alium grauiorem,
ſi in iſto non fuerint expreſſæ, cum id ſo-
lum probet poſſe conuenientes extendi
non tamen extenſas de facto eſſe.

45 Retenta autem dicta communi ſenten-
tia, ex ea ab omnibus infertur, quod de-
beat hæreticus dum in hæreſi perſeuerat,
hæreditatem ſibi delatã reſtituere hæredi-
bus ab inteſtato venientibus. Nam cum
ipſe ſit incapax illius, nec habeat titulum
46 retinendi eam, alijs debeat acquiri. Hanc
illationem etiam admittit Sanchez vbi ſu-
pra nu. 34 ſecundum iam ius regium Ca-
ſtellæ, cum in l. finali, tit. 7. par. 6. ſic de-
cidatur. Eſo meſmo feria ſi alguno Chri-
ſtiano eſtablecieſſe por ſu heredero à algun
Hereje, Moro, ò Iudio ca la tal heredad,
en que fueſſe eſtablecido alguno deſtos,
averlaian los mas propinquos parientes
47 del teſtador. Vbi de ſola hæreditate eſt
ſermo, ſed intelligitur etiam de quolibet
legato, attenta regul. §. legari inſtit. de
legatis, ibi legari autem illis ſolum poteſt,
cum quibus teſtamentifactio eſt. Nimirũ
illis, qui poſſunt in teſtamento hæredis in-
48 ſtitui; ſecundum gloſſam ibi. De apoſta-
tis item in l. regia 5. tit. 25. par. 7. ita ſtatui-
tur, Apoſtata no puede ſer eſtablecido por
heredero de otros, en ninguna manera, e
manda, e donacion, que le vuieſſe fecho,
ò que el ficieſſe à otro, no valga deſde a-
quel dia, que el apoſtato.

49 Adhuc tamen neruus controuerſiæ ſu-
pereſt; nam Sanchez dict. cap. 14. num. 33.
citans pro ſua ſententia diuerſos, vt Imo-
lam cap. 2. num. 44. de teſtament. Decian.
pract. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 17. Rojas
ſingul. 79. num. 2. Noſtrum Moinam tom.
1 de iuſtit. diſput. 154. verſic. cap. fœlicis,
& tom. 3. diſput. 658. num. 19. Leſſium lib.
2. de iuſtit. cap. 19. dub. 5 num. 52. & Ioan.
Azor, tom. 1 inſtit. moral. lib. 5. cap 8. quæſt.
1. iudicat probabilius hæreticum non eſſe
incapacem ſucceſſionis, ſed tantum eſſe
indignum: Vndè ante ſententiam, nec
hæredibus, nec Fiſco teneri reſtituere,
poſt condemnationem verò omnia per fi-
ſcum ab eo auferri, tanquam ab indigno
ducitur ille, quia nullo textu iuris com-
munis talis incapacitas ſtatutæ apparet.
50 Hoc autem quamuis repellere videa-
tur Caſtrus Palaus dict. punct. 26. num.
6. ſaltem ex cit. cap. Excommunicamus,
ſubiungit tamen benè oſtendens nullum
eſſe ius ſiue commune, ſiue regium, quod
non admittat interpretationem in fauo-
51 rem ſententiæ Sanchez. Nam dict. l. regia
fin. tit. 7. par. 6. explicari poteſt de hæreti-
co, Mauro, & Iudęo per ſententiam de-
clarato; ſimiliter l. regia, 5. tit. 25. par. 7.
intelligenda eſt de apoſtata iam declarato
per Iudicem. Atque idem dicendum de
textibus iuris communis, precipuè dict.
cap. Excommunicamus, vbi dicitur, ne-
que

que ad hęreditatis ſucceſſionem accedat, idem irreuocabiliter, dum per ſententiam non eſt hæreticus declaratus. Quare attẽto quouis ipſe, ſaltem probabilis manet ſententia Sanchez, quod hæreticus antequam per ſententiam iudicis declaretur talis, non ſit incapax ſucceſſionis, ſed tantum indignus.

52 Nihilominus maiori cum probabilitate ſine dubio concludit Caſtrus Palaus dict. n.6. verſ. qua propter tàm in conſulendo, quàm in iudicando, ſtandum eſſe dictæ ſententię valdè communi, quæ abſolutè affirmat, quod hæreticus, dum permanet in hæreſi, ſit incapax cuiuslibet ſucceſſionis, & legati, & fiſcus in tali hæreditate non habeat locum, ſed hæredibus ab inteſtato applicari debeat. Nam à communi ſententia recedere non expedit, niſi vel textus expreſſus, vel ratio efficax ad id cogat. Tenet etiam, & probat hanc communem ſententia Vaſquez opuſc. de teſtam. cap. 9. § 4. dub. 2. num. 122.

53 Limitans tamen addit ibidem Caſtrus Palaus, quòd non ita ſe habeat caſu, quo cum conſtituiſti hæredem, vel legatarium, quem ſciebas eſſe hæreticum, Nam tunc in pœnam peccati commiſſi inſtituendo incapacem, aut ſaltem indignum, poterit fiſcus hęreditatem, vel legatum occupare. Probatur ex textu in l. quæ de Samaritis, C. de hæreticis, ibi delatam ipſius ſucceſ-

54 ſionem vindicat fiſcus Quamdiu tamen fiſcus non profert ſententiam condemnatoriam hæredibus ab inteſtato applicatur. ita Simanch. de cathol. inſtit. tit. 46. nu. 56. Farinac. de hæreſi, quæſt. 190. num. 104. & Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 14. num. 38. & 39.

55 Deducitur ex prædictis hæreticum non ſolum poſſe validè, & licitè, ſed tiam debere hęreditatem ſibi oblata repudiare, quia ſtando in ſententia communi, & magis probabili, eſt incapax illius, & licitè ſecundum oppoſitam ſententiam, quòd ſit capax, dum non condemnatur per ſententiam iudicis non deſit aliquis, qui neget poſſe ab eo repudiari, eo quod hæc repu-

56 diatio eſſet in nocumentum fiſci. Eſſe tamen licitam, & validam Vaſquez 1. 2. diſp. 172. cap. 3. num. 13. & Caſtrus Palaus dict. punct. 26. num. 8. benè oſtendunt inde quia nulli prohibita eſt iſta repudiatio, cũ hæretico ſolum prohibeatur alienare quod ſuum eſt & fiſco obligatum; Non autem prohibetur omittere acquiſitionem eius, quod alienum eſt, & fiſco deuenire poteſt, ſed repudiatio hęreditatis eſt quædam alieni iuris acquiſitionis omiſſio, ergo cum hæc prohibita hæretico non ſit, poterit licitè, & vallde fieri cum nihil obſtet

57 Quod ſi quis obijcias ex l. in fraudem fiſci 45. ff. de iure fiſci, vbi videtur ęquiparari alienationem rerum, quæ poſſidentur à damnato cum omiſſione acquiſitionis: cum ibi dicatur. In fraudem fiſci non ſolum per donationem, ſed quocunque modo res alienatę reuocantur. Non habet vim obiectio, quia in eo textu non agitur de renuntiatione hæreditatis delatæ, ſed de alienatione iuriſquęſiti facta in fraudem fiſci. ita benè notant Tello in l. 4. Tauri n. 64 Vaſquez diſp. 172. cap. 3. circa finem, & Sanchez dict. cap. 14. num. 53.

58 Eſt autem dubium circa legatum alimentorum, num illius ſit capax hæreticus durante hæreſi? pro deciſione præmittendum cum Caſtro Palao dict. punct. 26. num. 9. quod huiuſmodi legatum habeat tractum ſucceſſiuum, itaut tot reputentur legata facta, quot ſunt anni, quibus legatum cedere debet, l. ſi cum præfinitione, ff. quando dies leg ced. Omnium itaque illorum alimentorum. quæ poſt abſolutionem, aut pænitentiam hęreſis, ei ſuccedunt, capax eſt hęreticus, & nullo modo fiſcus ea occupare poteſt in hocque conueniunt om-

59 nes Doctores. De illis verò, quæ tempore hæreſis cedunt, ſecus iudicat Sanchez dict. cap. 14. num. 43. quod fiſcus ea capere poſſit, ſi quo tempore protulit ſententiam condemnatoriam, inuenit ea inter condenati bona, cum ſint bona præſentia.

60 Placet tamen reſolutio Caſtri Palai dict. num. 9. circa medium, quam proprijs eius verbis accipe, Cæterum, inquit, crederem hæc alimenta nullo modo publicari. Nam ſi illorum incapax eſt hæreticus tempore hæreſis, non fiſco, ſed hæredibus ab inteſtato debent applicari. Si autem capax eſt aliter, quam capax eſt eiuslibet alterius donati, ſi ſanè capacem eſſe irreuocabiliter: nam aliorum legatorum in ſententia Sanchez, capax re-

61 uocabiliter cenſetur. Ergo aliquid ſpeciale concedi debet huic alimentorum legato. Sicuti concedit expreſſe l. 3. ff. de his quę pro non ſcriptis habent iuncta Gloſſa, & l. 15, cui 11. ff. de aliment. & Cibar. legat. vbi de damnato in Metallum, & poſtea reſtituto dicit Imperator tempore damnationis rectè cepiſſe alimenta, & poſt reſtitutionem ei deberi. Ergo dicendum eſt hoc legatum etiam durante hæreſi non publicari, ſic abſolute de confiſcatione loquens, tenet Farinac. plures referens q. 25. num. 145. indicat Vaſquez diſp. 169. c. 2. fine. hactenus ille.

62 Sequitur dicendum de donatione inter viuos facta hęretico, an hic ſit eius incapax? Sic affirmat communis ſententia durante hæreſi, & rem donatam reſtituendā eſſe donanti, nec poſſe per fiſcum publicari, niſi in caſu quo donans ſciret hæretico donare. Probatio videtur clarè deſumi ex l. Arriani, §. cunctis C. de hæreticis, ibi, ſiue de donatione hæreticorum conuenticula, ſiue ex vltima voluntate, & facit pro eodem cap. in eos extra de hæreticis, per quod prohibetur Epiſcopis, & Clericis aliquid hæretico tribuere, quod Gloſſa intelligit, tàm de vltima voluntate, quàm de

de donatione inter viuos. Ratio autem huius prohibitionis alia non apparet, niſi incapacitas hæretici ergo, &c.

63 Confirmatur ex iure regio Caſtellæ in l. 5.tit.25 par.7. & l.4.tit.26.par.4. quarum verbis innoteſcit hæreticum eodem modo eſſe incapacem donationis inter viuos, ac ſucceſſionis ex teſtamento. Atque ita tenent Hoſtienſis in cap.in eos, de hæreticis, verb. nihil conferant. Butriguar. in l. ſi quis, C.de hæreticis, Quemada, quæſt. fiſcal.q.18. Azor. tom.1. inſtit.moral.lib.5. cap.8.quæſt.1,& lib.8.cap.12.quæſt.8. Farinac.de hęreſi, quęſt.190. nu.96.& alij plures, ex quorum auctoritate ſaltem hæc ſententia redditur probabilis.

64 Nihilominus oppoſita cenſetur probabilior, quod iuris rigore attento valida ſit donatio facta hæretico, & hic ante ſententiam condemnatoriam, non teneatur reſtituere donanti, ea verò iam lata, quidquid donatum ad fiſcum pertineat. Tradunt Sanchez lib.2.in decal.cap.14. nu. 36. & Caſtrus Palaus dict.punct.26.nu.11. Mouentur ea efficaci rationem, quia nullus extat in iure textus, per quam talis donatio annulletur, & hæreticus eius incapax oſtendatur: textus enim in l.Arriani §.cũctis C.de hæreticis, & cap.in eos eodem tit.non oſtendunt hæreticum eſſe incapacem donationis, neque hanc eſſe inualidam, ſed non debere fieri ob indignitatẽ illius.

65 De legibus item regijs citatis ſimiliter dicendum, quod non ſatis indicent inualiditatem donationis factæ hęretico cum nõ apponatur particula aliqua illius expreſſiua, vt ipſo iure, vel ante ſententiam, vel non poteſt, vti iſta apponitur ibi, quando agitur de ſucceſſione ex teſtamento, & reddit actum nullum ob defectum potentiæ, vt optimè oſtendit Sanchez lib.6. de Matrim.diſp.38. num.20.ergo per illas leges non exprimitur inualiditas donationis hęretico factæ, aut ſaltem relinquitur res dubia, & in caſu dubio pro valore actus ſtandum eſt, vt ait Caſtrus Palaus ibidem apud quem plura videas.

66 Addendum tandem, id circa quod concordant doctores, eſſe ſcilicet hæreticum capacem ſucceſſionis ex teſtamento, vel ab inteſtato, poſtquam fuit iam abſolutus, & Eccleſiæ reconciliatus, quia tunc iam ceſſauit incapacitas à iure illi iniuncta. Ita Caſtrus Palaus dict.punct.26. n.7.

67 Sed quid ſi adhuc non fuit abſolutus, verè tamen pænituit ab hæreſi, & amplexus corde fidem catholicam erit ne capax ſucceſſionis? Diſſidium eſt aliquod circa hoc Simanch. de cathol.inſtit.tit.9.n.125. licet dubius in partem negantem inclinet, eam abſolutè defendit Vaſquez 1. 2. diſp. 169. cap.3. & opuſcul de teſtam. cap.9. §. 4. dub.2.num. 123. ob eam rationem, quia interim dum non abſoluitur in hæreſi reputatur permanere.

68 E contra Sanchez dict.cap 14.n.40.affirmantem tenet, quod ſit capax pro foro tantum conſcientiæ. Quin etiam pro foro externo ſubiungit vt probabilius Caſtrus Palaus dict num.7. (cui adhæreo) ſi de vera pęnitentia innoteſcat. Inde oſtẽditur, quia & ſi excommunicatio auferatur per abſolutionem, & non per pænitentiam hæreſis tamen ſola pænitentiam tollitur. At incapacitas ſuccedendi non oritur ab Excommunicatione, ſed ab hæreſi ergo hac ablata per pœnitentiam, incapacitas prorſus aufertur. Atque his Regulæ finis.

Qualiter hæretici ſunt incapaces teſtandi? Quid de filijs eorum circa hanc pœnam, & circa dictam non ſuccedendi ex teſtamento, &c.

REGVLA CCCCLXXXIII.

69 Certum eſt hæreticos quouis, ac eorum fautores in pœnam tanti criminis facultate teſtandi priuari, & quidem ſi teſtentur, probabile cenſetur, teſtamentum ipſo iure eſſe nullum, ſed probabilius & certius, non annullari, niſi poſt ſenten-
70 tiam condemnatoriam. De bonis verò, quæ hęreticus iam abſolutus, & Eccleſiæ reconciliatus acquiſiuit, validè, ac licitè
71 diſponere, teſtarique. Tota item hæc doctrina de pœna incapacitatis teſtandi, & de moſto dicto eam intelligendi, pari ratione in filijs hæretici, vel fautoris eius
72 locum habet. Tandem licet filius nequeat ex teſtamento, aut ab inteſtato patri ſuo mortuo hæretico ſuccedere; poteſt tamen quibuſuis aſcendentibus, & extraneis Catholicis: eſt etiam capax recipiendi aliquid ex donatione, vel ex contractu.

73 Certitudo primæ partis Regulæ indè conſtat manifeſtè, quia hæreticus, cum à die patrati criminis omnia eius bona fiſco addicta maneant, conſequenter fit incapax teſtandi habetur expreſſe in cap. Excõmunicamus il 1.§.credentes, extra de hæreticis, ibi Sit etiã inteſtabilis, & nec teſtãdi liberã habeant facultatẽ, & quãuis in textu de fautoribus hæreticorum ſit ſermo à fortiori de ipſis hæreticis intelligi debet; cum ob crimen hæreſis hæc pœnæ iniungantur.

74 Nota, quod attento iure ciuili, & regio hæreticus teſtandi capax erat inſtituẽdo hæredem Catholicum, in authent. Vt cum de appellatione cognoſcitur §.ſi quis de prædictis parentibus, verſic. Generalem, & l.regia 7. tit.7. par.6. & l.2. tit.26. par.7. His tamen legibus prorſus derogatum

tum per dict. c. excommunicamus, cui ſi-
ne dubio ſtandum, cum hæreſis ſit crimen
Eccleſiaſticum, ac proinde diſpoſitio circa
ipſum ex iure canonico ſumenda. ita Si-
manch. plures referens de cathol. inſtit. tit.
9. num. 3. Tello l. 4. Tauri num. 34. Pegna
par. 2. direct. comment. 9. & Sanchez lib. 2.
in decal. cap. 24. num. 1.

75 Eſt autem aliquantulum controuerſum,
an tanta ſit incapacitas teſtandi in hærete-
co, vt etiam non ſecuta ſententia declara-
toria hæreſis, teſtamentum ſit nullum, ita
defendunt Pegna 3. par. direct. comment.
163. verſ. Rurſus, Peregrinus de iure fiſci,
lib. 5. tit 1. num. 172. verſic. notandum tamē
Greg. Lopez l. 4. fine tit. 26. par. 7. & vide-
tur inclinare Couar. Clement. Si furioſus
1. par. §. 2. num. 2. Deducitur ex illis verbis
textus propoſiti, ſit etiam inteſtabilis.
Nam verbum ſit, demonſtrat Canonem
latæ ſententię, ex mente plurium, quos
citat Tiraquellus l. ſi vnquam, verb. Re-
uertatur, num. 180. C. de reuoc. donat

76 Confirmatur ex l. regia 5 tit. 25. par. 5
quę de apoſtata à fide ſic ait: Apoſtata
no puede fazer teſtamento deſde el dia
que apoſtato. Vnde hæc ſententia, ita af-
firmans ex omnibus prędictis probabilis
ſaltem exiſtit.

77 Nihilominus probabilius, & certius iu-
dicatur, quod non ſit ipſo iure nullum
heretici teſtamentum, ſed annullandum
per ſententiam. Docent abſolutè Salcedo
in pract. Bernard. Diaz. cap. 86. verſ. Puni-
tur etiam, Noſter Molina tom. 1. de iuſtit.
diſp. 59. col. 12. verſic. Secundum eſt, Vaſ-
quez 1. 2. quæſt. 96. art. 5. diſp. 171. cap. 1.
num. 11. Sanchez lib. 2. in decal. cap. 24. n. 5.
& Caſtrus Palaus dict. punct. 26. num. 1.

78 Probatur indè efficaciter, quia etiam
prohibetur hæretico poſt commiſſum cri-
men quæuis alienatio, aut donatio ſuo-
rum bonorum, cum ſint iam addictum
fiſco, & tamen ſi alienet, vel donet, acci-
piens poteſt retinere, & eſt tutus in con-
ſcientia, quouſque ſententia hæreſis de-
claratoria proferatur, vti dictum à nobis
ſupra; cur ergo non idem aſſerendum de
teſtamento.

79 Sumitur etiam efficax probatio ex eiſ-
dem verbis Sit etiam inteſtabilis, perpen-
dendo aliter particula ſit, quia ex ſe eſt fu-
turi temporis, & importat ſententiam ſe-
tendam, vt defendit cum alijs citatis pro
ſe idem Tiraquellus eodem verbo Reuer-
tatur, num 182 & 183. ſed efficacius hoc
ipſum oſtendit Caſtrus Palaus dict. num. 1.
ex verbis in textu ſequentibus, Nec te-
ſtandi liberam habeat facultatem quaſi di-
cat, habet equidem facultatem teſtandi,
ſed non liberam; alias diceret, nec teſtan-
di vllam habeat facultatem.

80 Quid autem de bonis ab hæretico poſt
abſolutionem, & reconciliationem cum
Eccleſia acquiſitis, poteſt ne validè, & li-
citè teſtari? Negant abſolutè Ioann. Cal-
der. tract. de hæreticis, rubr. de pænis hæ-
reticorum num. 3. fine, Repertor. Inquiſit.
verb. pœna, verſ. an hęreticus reconcilia-
tus, & Farinac. de hęreſi, num. 93. Ducun-
tur, quia in ſupradicto cap. Excommuni-
camus, hæreticus, & fautor eius abſque
vlla limitatione redditur inteſtabilis, ergo
nequibit teſtari etiam de acquiſitis. vel
vndecumque habitis poſt abiurationem.

81 Verum oppoſita ſententia omnino te-
nenda, quia hæreticus ob crimen hæreſis
redditur inteſtabilis de bonis confiſcatio-
ni ſubiectis, cum non ſint delinquentis,
ſed fiſci; Confiſcatio autem non ſe exten-
dit ad bona futura, & poſt ſententiam, &
reconciliationem acquiſita; ergo neque
impotentiam teſtandi ad illa extendi de-
82 bet, Facit pro hoc l. regia 4. Tauri hodie
l. 3. lib. 5. recopilat. vbi generaliter conce-
ditur facultas teſtandi quibuſcunque reis
de bonis confiſcationi non ſubiectis. Tra-
dunt vt certum Sanchez cum alijs relatis
dict. cap. 24. nu. 4. Vaſquez opuſcul. de te-
ſtament. cap. 9. §. 1. num. 26. & Caſtrus Pal.
diſp. 5. punct. 26. num. 1. fine.

83 Sequitur agendum breuiter de his dua-
bus pęnis incapacitatis teſtandi, & ſucce-
dendi ex teſtamento, vel ab inteſtato, qua-
tenus competunt ſaltem ex conſequenti
filijs hæreticorum. Coniungimus ſimul,
quod idem ſit fundamentum vtriuſque,
nempè bona hæretici eſſe addicta, & qua-
ſi hypothecata fiſco, vt ſæpius diximus;
Ergo filius non poteſt ſuccedere ex teſta-
mento, aut ab inteſtato bonis patris hęre-
tici durante hæreſi; & conſequenter, ne-
que de his bonis poterit ipſe filius poſtea
84 teſtari, vt per ſe patet. Quod ſit incapax
talis ſucceſſionis filius oſtendit benè San-
chez lib 2. in decal. cap. 29. num 8. ex iure
ciuili authent Gazaros C. de hæreticis, &
ex iure canonico, cap. Vergentis cap. filij
& cap. quicumque, §. Hæretici extra de hę-
reticis.

85 Quamquam ſuccedere poteſt hæretici
filius bonis auorum aſcendentium quorū-
libet extraneorum etiam catholicorum, &
donationes quaſcunque recipere, de hiſ-
que diſponere, ac teſtari. ita Decian. in
pract. crimin. lib. 7. cap. 41. num. 21. Noſter
Molina tom. 3. de iuſtit. diſp. 658. nu. 24. al-
ter Molina lib. 4. de primogen cap. vltimo,
num. 50. fine Menochius conſ. 808. nu. 37.
& 38 volum. 9. & cum alijs relatis Sanchez
dict cap. 29. num. 11. 12. & 13. vbi copioſè
omnia iſta probat, vide apud ipſum So-
86 lum pro terminanda Regula, addendum
generaliter, quotieſcumque poteſt pater
hæreticus teſtari, aut ſuccedere ex teſta-
mento, vel ab inteſtato ſaltem reuocabi-
liter, ante ſententiam declaratoriam hæ-
reſis, quod à fortiori idem & eodem mo-
do poſſit filius, vt per ſe patet. De alijs pę-
nis hęreticorum videri poſſunt Auctores.

CAPVT

CAPVT VII.

De quibuſcunque pœnis corporalibus contra reos, maximè Sancti Officij hæreticos, apoſtatas à fide, ſuſpectos de hæreſi, vel apoſtaſia, credentes hæreticorum, fautores, receptatores, &c.

PROOEMIOLVM.

1 EN tertium membrum præcipuum generalis, & adæquatæ diuiſionis trimembris ſupra indicatæ, in pœnas contra reos, præſertim Sanctæ Inquiſitionis, ſpirituales, temporales, & corporales: De iſtis corporalibus, nihil in comuni ſe inſert, ſuſoccurrit, niſi quod loco temporalium aliquando iniunguntur, vt contingit, ſi quis condemnatus ad pœnam pecuniariam non poſſit eam ſoluere, communiter cenſetur iuſtitiæ conſonum, vt luat in corpore; ſeu pro qualitate delicti pœna corporali ſatisfaciat, ita Gundiſaluus, in tract. de hæreticis, quæſt. 17. num. 6. vbi ait, hanc commutationem pœnæ pecuniariæ in corporalem poſſe fieri etiam poſt ſententiam latam, ita etiam Pegna, 3. par. direct. quæſt. 103 comment. 152. verſic. Addit Repertorium, affirmans id non procedere in clericis; neque in perſonis ingenuis. Addit Souſa, lib. 3. Aphoriſm. cap. 28. num. 2 5. idem tradit Farinac. de hæreſi quæſt. 193. §. 6. num. 114 quem videas. Verum pœnæ corporales, quæ reis à Sancto Officio condemnatis ſolent iniungi ad capita reducuntur, mortis ſcilicet naturalis, carceris, ſeu Immutationis, Fuſtigationis, Triremium, Amittendæ libertatis, Relegationis, aut Exilij, Detruſionis in monaſterium, Portationis habitus pœnitentiæ, Auditionis Miſſæ in forma pœnitentiæ, & aliarum pœnarum, quę regularibus imponendæ, ac pœnitentiarum ſalutarium: quas omnes in communi cum Cæſare Carena par. 3. tit. 13. Caſtro Palao, diſput. VI. & VII. & cum alijs, quoad circumſtantias qualiter, & quando, &c. toto hoc capite breuiter expendemus, de eiſdem acturi toto ſequenti in materijs particularibus, quoad circumſtantias perſonarum delinquentium contra fidem Catholicam.

Quando, & qualiter pœna mortis naturalis committentibus delictum contra fidem diuinam infligenda?

REGVLA CCCCLXXXVI.

3 SVppoſita poteſtate, quam ſine dubio Eccleſia habet mortis pœnam recedentibus a vera fide imponendi; præter tradita à nobis lib. præced cap. 6. & 7. de hac mortis pęna hæreticis impœnitentibus & pertinacibus, negatiuis item, ac diminutis, atque relapſis infligenda, non ni- 4 hil hic circa eos addendum. Diuerſi etiã ſunt caſus, in quibus pro primo lapſu talis pœna mortis reis Sancti Officii imponitur, vt quando quis celebrat, vel audit confeſſiones, cum non ſit ſacerdos; aut quando negat Trinitatem Sanctiſſimam, vel Chriſti Domini Diuinitatem, Conceptionem eius de Spiritu Sancto mortem ipſius pro redemptione noſtra, & Beatæ Mariæ Virginitatem, & Maternitatem Dei; ac alii etiam caſus ſtatim, vel capi- 5 te ſequenti exprimendi. Executio autem huiuſmodi pœnæ ſemper fit per combuſtionem, cum hac tamen diuerſitate, vt impœnitentibus viuis, reliquis prius ſuffocatis infligatur.

6 POEna iſta mortis naturalis à Iure ciuili vocari ſolet ſummum, & nouiſſimum, ſeu vltimum ſupplicium, l. capitalium, & l. vltimum, ff. de pœnis, vt cum Cuiac. lib. 3. obſeruat. cap. 36. adducit Ca- 7 rena dict. tit. 13. §. 1. num 1. Poteſtas eam iniungendi, quæ reſidet in Dominis, ſeu Principibus ſæcularibus, ampliſſima eſt, & ad caſus pœnè innumeros ſe extendit: circa quos præcipuè videndus Bald. in l. data opera, num. 14. C. qui accuſ. non poſſ. Fab. à Monte Leo, in pract. arbitr. tota par 4. num. 53. 271. & ſeqq. vbi 70. caſus enumerat, plures nempè 77. Boniſac. vital. in opere malefac. rub. quibus de cauſis poſſit, quis ad mortem condemnari, vt refert Farinac. in prax. crimin. tom 1. quæſt. 10 in cuius titulo, ſeu argumento non paucos ex illis, non video cur, ſimul compræhendit ſequentibus verbis.

8 Pœna, inquit, mortis naturalis iure ciuili infligitur blaſphęmis, imagines Dei, & Sanctorum corrumpentibus, ſortilegis, vinearum vaſtatoribus, & arborum inciſoribus, ſcalas de nocte in alienas domos apponentibus, & muros ciuitatis tranſcēdentibus, ſe ipſos caſtrantibus, transfugis, ſepulchrorum violatoribus, & pacis tur-

turbatoribus. Quando hæc vera ſint, & in quibus alijs caſibus pœna mortis naturalis inferatur. hæc ille, quæ adducta ſunt occaſione trium priorum caſuum, ex vndecim hic propoſitis, qui ad præſens inſtitutum ſpectant vt infra videbimus, & declarabimus.

9 Quod verò eandem poteſtatem inſligendi pœnam mortis naturalis, maximè delinquentibus contra fidem catholicam habeat Eccleſia à Chriſto Domino, & eis iuſtiſſimè iniungatur nullus dubitat, cum delictum Chriſtianæ fidei oppoſitum ex ſe ſit grauiſſimum, & ipſi Eccleſię perniciosiſſimum. Probatur efficaci, & potiſſima ratione; quia abſque poteſtate iſta Chriſtus Dominus Eccleſiæ ſuæ nõ ſatis prouidiſſet; nam inobedientes, & rebelles nequaquam poſſet coercere, neque crimina eorum, prout expedit, vindicare, membraque putrida, & toto corpori nociua omnino præſcindere. Pluribus oſtendunt alij, pręcipuè Couarr. lib. 2. variar. cap. 10. num. 10. Simanch. de Catholic. Inſtit. tit. 46. à num. 44. Cardin. Bellarmin. lib. 3. de laicis, cap. 21. & 22. Sanctarell. tractat. 1 cap. 27. ac 28. & Suarez de fide, diſput. 20. ſect. 3. num. 18. & diſp. 23 tota ſect. 1.

10 Quo cum Caſtrus Palaus dict. diſput. *6.* punct. 2. nu. 2. benè iudicat eſſe erroneum hanc poteſtatem Eccleſiæ negare, cum habeatur definitum à Bonifac. VIII. in extrauag. vnam ſanctam de maiorit. & obedien. & ab Innocentio IV. in cap. Ad Apoſtolic. de ſentent, & re iudic. in *6.* & cap. 1. de homicid. in *6.* & alijs textibus canonicis, quos citant ſupradicti auctores.

11 Et concordant leges ciuiles, talem mortis pęnam hæreticis imponentes. l. Arriani, & l. quicunque, C. de hæreticis, ibi, vltimo ſupplicio coerceantur, qui illicita docere tentauerint. Atque idem eſt, qui tentauerint diſcere illicita, cum docere, & diſcere illicita æquiparentur in iure. l. culpa, C. de maleficijs, ſecundum gloſſam in cap. Excommunicamus 2. verb. puniendi de hęreticis.

12 Verum clemens mater Eccleſia hanc poteſtatem inſligendi pœnam mortis dupliciter moderatur, vt notat Caſtrus Palaus dict. num. 2. primò, quod non ſoleat eam exequi per iudices, & miniſtros Eccleſiaſticos, ſed per laicos, iuxta cap. ad abolendam. §. præterea, de hæreticis; de hac tamen executione, & de obligatione, ac modo exequendi opportunius infra cap. vltimo. Secundò, quod non iniungat eam omnibus hæreticis (tametſi digni illa ſint) ſed certis, & determinatis à iure, aut à Bullis Pontificiis, præcipuè contentis in triplici illo gradu impœnitentium, negatiuorum, & relapſorum; circa quos pauca valdè attingemus, cum ſatis dictum alibi, ne actum agamus.

13 De impœnitentibus, & cum pertinacia obſtinatis in ſuis erroribus illud ſolummodo notandum, cum Caſtro Palao dicto punct. 2. num. 3. & ex mente aliorum, quod poſtquam tentata fuerint omnia media ad eos reducendos, ſi non reſiliant, nec ſit amplius vlla ſpes fructus, dum traduntur brachio ſæculari vltimo ſupplicio afficiendi, iuxta cap. ad abolendam de hæreticis, omnino expediat, vt lingua eis alligetur ne impiè blaſphemando, & obloquendo adſtantibus ſcandalum præbeant.

14 Circa negatiuos item, aut diminutos, cum hæc diminutio poſſit eſſe, vel de erroribus proprijs, quos inquiſitus per Sanctum Officium ex parte negat, vel de erroribus aliorum, quos etſi conuincantur ſcire, recuſat tamen manifeſtare, dubitatur, an ſic recuſans, ſeu hoc ſecundò modo diminutus ſit, vt hæreticus negatiuus condemnandus, & curiæ ſæculari tradendus. Sunt aliqui, tacitis nominibus à Caſtro Palao, dict. punct. 2. num 5. citati, qui ab hac condemnatione, & traditione prorſus liberant confitentem proprios errores, & occultantem alienos, quorum notitiam habere fuit conuictus.

15 Ratio eſt, quia ex tali occultatione ſolũ deducitur, quod ſit fautor hęreticorum; ergo non debet condemnari; vt hæreticus negatiuus, ſeu verè diminutus; & addit idem Caſtrus Palaus ſe audiuiſſe, quod ſic practicetur in Tribunalibus Sanctæ Inquiſitionis Caſtellæ; & ob hanc cauſam tortura inſligatur.

16 Nihilominus oppoſitum rectè defendũt grauiſſimi Doctores Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 48. num 27. & 28. Pegna 2. par. direct. qu. 34. commeat. *59* verſic. ex hoc poſſumus, Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 55. num. 10. Burſat conſ 7. num. 11. Ludouic. à Paramo, de orig. Sanct. Inquiſit. lib. 3. qu. 9 num. 193. Farinac. de hæreſi, qu *196* §. 1. num. 17. Suarez de fide, diſput. 23. ſect. 2. num. *6.* & Caſtrus Palaus ibidem. Oſtenditur inde, quia non præſumitur manifeſtare ſuos errores verè, & ex animo, ſed fictè, qui tempore pœnitentiæ hęreticis, ita faciet iſtorum errores occultando; Ergo de rigore iuris poteſt, vt hæreticus negatiuus, ſeu diminutus condemnari, & irremiſſibiliter curiæ ſeculari tradi.

17 Dein aliud hic occurrit dubium, an ſi hæreticus in iudicio ſuos errores manifeſtet, & poſtea confeſſionem factam reuocet, ſit puniendus, vt hereticus negatiuus, ſeu impœnitens, & brachio ſæculari tradendus? Accipe legitimam ſolutionem à Caſtro Palao proprijs eius verbis.

18 Affirmandum, inquit, exiſtimo, vt impœnitentem eſſe damnandum, ſi in reuocatione perſiſtat, & cauſam reuocandi, & infirmandi prædictam primam confeſſionem, vero ſimilem non oſtendit. Et ratio eſt, quia ex propria confeſſione iam eſt plenè delictum probatum, cum verò poſtea reuocat, præſumitur reuocare dolosè ad effugiendam pœnam ordinariam: alias ſi facta hac reuocatione non poſſet, vt hæreticus negatiuus condemnari, cum etiam condemnari non poſſit, vt hæreticus pœnitens, quia pœnitentiæ ſigna de ſuo errore non oſtendit, euidenter ſequitur omnibus hæreticis dari anſam ſuas reuocandi confeſſiones, vt ſic pœnam ordinariam euitent, quod non eſt permittendum. & ita docet *Farinac.* de hæreſi quæſt. 187. num. 75. & quæſt. 196. num. 20. & 21. vbi alios refert. Eſto contra te-
19 neat Didac. Cantera, in quæſt. criminal. rubr. de hæretic. cap. 1. num. 70 motus ea ratione, quia per hanc reuocationem aliquid minuitur de fide, & firmitate confeſſionis factæ. Sed eſt friuola ratio, quando non probatur cauſa reuocationis. Adde, eſto minueretur aliqualiter firmitas confeſſionis, coniecturis tamen præcedentibus iuuatur, vt integram probationem retineat. ita ille.

20 Prædicta reſolutio tunc præcipuè dicetur verum habere, ſi hæreticus poſtquam ſuos errores confeſſus eſt in iudicio, manifeſtando complices facti hæreſim continentis, hanc confeſſionem, & manifeſtationem bis iuridicè ex longo interuallo ratificet, primò vt reus, poſtea vt teſtis contra complices ad inſtantiam fiſci, non enim apparet qualiter in hoc caſu poſſit aſſignari, & probari cauſa ſufficiens ad reuocandum validè, & confeſſionem, & ratificationes: hoc ſit à me dictum ſaluo meliori iudicio doctiſſimorum.

21 Circa relapſos verò in hæreſim, quid? Alibi iam diximus, iſtis eſſe infligendam mortis pœnam per brachium ſæculare, & patet manifeſtè ex cap. ad abſoluendum, §. illos quoque extra de hæreticis ibi, illos quoque qui poſt abiurationem erroris, vel poſtquam ſe proprii antiſtis examinatione purgauerint, deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim reincidiſſe, ſæculari iudicio, ſine vlla penitus audientia decernimus relinquendos. nec alia hoc indiget probatione.

22 Ex propoſito autem textu perpendenda peculiariter particula, deprehenſi, nam denotat ab aliis deprehendi debere hæreticos in hæreſim reincidiſſe, vt ſint formales relapſi, pœna mortis afficiendi. ita Caſtrus Palaus dict. punct.
23 2. num. 7. Atque hinc ipſe cum auctoribus citandis benè deducit eum mortis pœnam euaſurum, qui ſpontè à nullo præuentus manifeſtaret Inquiſitori, ſe in hæreſim abiuratam reincidiſſe. Nam propterea hæreticis relapſis pœna mortis infligitur, quod præſumantur fictè conuerti eſſe, incorrigibiles, qui autem à nullo præuentus ſe ipſum ſpontè defert, & pœnitentiam petit, manifeſtum tribuit ſignum veræ conuerſionis, ergo &c. Ita Pegna alias referens, 3. part. Direct. comment. 12. verſicul. Sed quid ſi relapſus. Albert. de agnoſcen. aſſert. quæſtion. 25. numer. 25. Decian. tractat. crimin. lib. 5. cap. 56 num. 12. Paramus de Origin. Sanctæ Inquiſitionis lib. 3. quæſtion. 4. numer. 12. Alphonſus de Caſtro de iuſta hæretic. punition. lib. 2. cap. 2. & Farinacc. de hæreſi, quæſtion. 193. num. 36.

24 Ex prædictis verò auctoribus Pegna, Paramus, & Farinac. vbi ſupra ad veritatem talis doctrinæ meritò requirunt, vt delictum ſecundi lapſus contra fidem ſit occultum; Nam quando eſt publicum, ferè ſemper præſumitur, quod non ſpontè, nec ex animo reus veniat, & miſericordiam petat, ſed ex metu probationum ſibi imminentium, id eſt, quod intelligeret alios ſe præparare ad ipſum accuſandum. Vnde ſi reuera ex hoc metu ſe prodit, non eſt euaſurus pœnam mortis. vt optimè defendunt locis allegatis Caſtr. Farinac. & Decian.

25 Quid item de hoc caſu quando reus prima vice de hæreſi conuictus fuit per ſolam ſuam confeſſionem, & poſtea per teſtes conuincitur eſſe relapſum? Reſpondet benè Caſtrus Palaus in fine dict. numer. 7. attento rigore iuris poſſe puniri relapſorum pœna: quod ſi priores errores abiurauit commiſſos tempore, quo erat impubes, poſſe ad reconciliationem, & miſericordiam admitti. ita ille, & allegat inſtructionem Valliſoletanam 12.

27 Videndum ſequitur de hæreſiarchis, & Dogmatiſtis, an iſtis pœna mortis ſit imponenda? Sed aduertendum prius, quod tales dicantur non ſolum, qui nouos errores inuenerunt, & confinxerunt, ſed etiam, qui iam inuentos, & confictos, vti ex officio, & conſuetudine alijs publicè, vel occultè prædicarunt. Atque de his loquitur textus in cap. qui aliorum, 24 quæſtion. 3. ibi. qui aliorum defendit errorem, multò amplius damnabilior eſt illis, qui errant; quia non ſolum errat; ſed etiam alijs offendicula erroris præparat, & confirmat. Vnde qui Magiſter erroris eſt, non tantum hæreticus, ſed etiam hæreſiarcha dicendus eſt;

27 Vnde non dicitur propriè hæreſiarcha, aut dogmatiſta, qui non quaſi ex officio, & con-

conſuetudine, ſed ex prauo affectu, ſuos conſanguineos, aut priuatum aliquem peruertit. ita rectè aduertit Suarez de fide diſput. 23. ſect. 2. num. 11.

28 Duæ ſunt oppoſitæ ſententiæ circa quæſitum præſens; prima tenet quoſuis hæreſiarchas, & dogmatiſtas, abſque miſericordia eſſe relaxandos curiæ ſæculari. ita Simanc. de Catholic inſtit. tit 47. num. 50. & in Enchirid. tit. 59. num. 1. Ioan. Rojas tract. de hæret. 2. par. num. 339. aſſert. 43. Repert. Inquiſ. verb. docere, Suarez ibidem num. 9. & alij. Oſtenditur inde, quia talibus hæreſiarchis, & Dogmatiſtis infligitur pœna mortis per diuerſas leges ciuiles, l. eum qui ſeruum, C. de apoſtatis, l. quicunque. C. de hæreticis, l. 2. C. ne ſacrum baptiſma, l. fin. C. de Iudæis, & cum in iure canonico contrarium non reperiatur diſpoſitum, illas iudices fidei obſeruare debent, cùm non ſit alienum, & inuſitatum in pœnis imponendis ius canonicum ſuppleri per ius ciuile.

29 Confirmatur, quia tametſi iure canonico ſtatutum ſit, vt hæretici pęnitentes ad reconciliationem admittantur; hoc tamen intelligendum eſt de hæreticis communiter contingentibus, & non de qualificatis, & ab ordinario delinquendi modo exorbitantibus; neque iſti communi regula metiri debent; cum diuerſa concernant delicta, & circumſtantias varias delictorum; ergo lex ſimpliciter loquens in eis locum non habet, l. nunquam plura, ff. de priuation. delict. ex quibus hæc prima ſententia redditur ſine dubio probabilis teſte Palao citando.

30 Verum altera cenſetur multò probabilior, quod hæreſiarchæ, & dogmatiſtæ ſigna pœnitentiæ ex animo verè oſtendentes, admittendi ſint ad reconciliationem, & nequaquam brachio ſęculari tradendi, Sic ex Concilijs Biterrenſ. & Tarraconen. deducit Pegna 2. part. direct. comment. 64. tradunt Decian. lib. 5. tractat. crimin. cap. 54. numer. 47. Didacus Cantera quęſtion. crimin. rubric. de hæreticis cap. 1. num. 70. Caſtrus Palaus dict. punct. 2. num. 17 & alij oſtenditur inde, quia nullus eſt textus canonicus eis pæ-

31 nam mortis imponens. Quin etiam in dict. cap. ad abolendam contrarium videtur indicari per æquiparationem eorum, qui docent cum credentibus hæreſes, ibi, aliter ſentire, aut docere non metuunt; Atque ſubiungitur, ad miſericordiam, vtroſque recipi poſſe, ſi publicè conſenſerint abiurare, & ſatisfactionem iniunctam exhibere. Exemplificatur in Berengar. à nobis lib. 3. inter hæreſiarchas enumerato, qui pęnitens reconciliatus fuit, cap. Ego Berengarius

32 de conſecrat. diſtin. 2. Nec habet vim, quod leges ciuiles illis pœnam mortis infligant, quia cum de hoc delicto ſit Eccleſiaſticum, in eis punitione iuri canonico, & non ciuili vllo modo ſtandum eſt.

33 Huic tamen ſecundæ ſententiæ triplicem limitationem meritò adhibet Pegna loco citat cui adhæret Caſtrus Palaus ibidem. Primò, non eſſe recipiendum ad reconciliationem hæreſiarcham, qui poſt multiplices monitiones per longum tempus iam brachio ſæculari tradendus ſigna pœnitentiæ oſtendit, quia non ex animo, & amore veritatis, ſed timore mortis ad hanc vitandam conuerti ap-

34 paret. Secundò, nec illum, qui præceptis, comminationibus, & pęnis, aut è contra præmijs, promiſſionibus iuratis atque alijs exquiſitis artibus conatus fuit doctrinam fidei catholicæ oppoſitam in-

35 troducere, ac ſuadere. Tertiò, neque illum, qui Regem, Principem, aut alias perſonas regias procurauit aliquo modo peruertere, Ratio eſt, quia in huiuſmodi hæreſiarchis ob immanitatem criminis, & ob defectum pęnitentiæ veræ, qui ſemper præſumitur, adeſt ſufficiens ratio, à regula communi recedendi, quæ ſtatuit hæreticos pęnitentes ad reconciliationem eſſe admittendos, Atque his ſatisfactum rationibus primæ ſententię, & approbat prædicta Farinac. de hæreſ. qu. 193. a num. 7.

36 Exprimendi iam diuerſi caſus particulares, in quibus pro primo, aut vnico lapſu delinquenti pęna mortis imponitur. Carena dict. tit. 13. §. 1. num. 19. adducit primo loco caſum illius ſceleratiſſimi, qui auſu pluſquam temerario, & diabolico, cum non ſit ſacerdos, miſſam celebrat: quòd hic ſit curiæ ſæculari tradendus, diſponunt multę conſtitutiones Summorum Pontificum, Pauli IV. Gregorii XIII. Sixti V. & Clement. VIII. quas refert Laertius in Bullario,

37 tom. 2. & tom. 3. Adde Bullam Vrbani VIII. incip. Apoſtolatus officium, editam 23. Martij 1628. per quam ſit extenſio, vt pœna mortis afficiatur quiuis non præſbyter Miſſam celebrans, etiam ſi ſit minor viginti quinque annis, dummodo vigeſimum compleuerit: eam per extenſum proponit Diana in fine 4. part. pag. 456.

38 Poteſt autem dubitari, an ad violationem dictarum conſtitutionum, & incurrendam pœnam mortis ſufficiat, ſi quis non præsbyter Sacerdotalibus veſtibus tantum ſe induit intendens celebrare. & poſtea non celebrat? de hoc agunt Anton. Souſa lib. 1. Aphor. cap. 32. num. 5. & Diana 4. par. tract. 7. reſolut. 12. verſicul. Nota tamen, & reſoluunt negantes; ratio eſt, quia dictæ Bullæ Pontificiæ ſolum de celebrantibus Miſſam mentionem faciunt, & non de his, qui

induti veſtibus ſacris adhuc non celebrant; ergo iſtis non pœna mortis, ſed alia infligenda.

39 Maius tamen extat dubium de non Sacerdote, qui poſt indutas veſtes ſacras incipit celebrare miſſam, ſed non perficit, nec verba conſecrationis profert, eſt ne iſte pęna mortis afficiendus? ratio dubitandi inde inſurgit, quia vt ex Bulla Clement. VIII. §. 2. benè deducit Souſa dict. cap. 32. num. 7. malitia huius delicti ad idolatriam ſpectat, cum talis celebrans faciat Chriſti fideles adorare panem, & vinum, vti verum corpus, & ſanguinem Chriſti Domini; at ſi non perficiat celebrationem, maximè ſi deſiſtat ante prolata verba conſecrationis, non eſt periculum adorationis huiuſmodi, nec idololatrię ex parte adorantium, ergo non videtur plectendus pœna mortis ſic incompletè celebrans.

40 Nihilominus reſolutio affirmatiua vti prorſus certa traditur à dictis Souſa numer. 6. & Diana ibidem; ob eam rationem, quia qui indutus veſtibus Sacerdotalibus miſſam incepit, iam dicitur propriè celebrare, ergo ſi non ſit Sacerdos, quamuis deſiſtat ante prolata conſecrationis verba, iuxta citatas conſtitutiones pontificias plectendus eſt pœna

41 mortis. Dicerem tamen ob fundamentum dubitandi, ſaluo meliori iudicio, quod occurrente hoc caſu expediret Sacram Congregationem Sancti Officij Vrbis conſulere ante prolationem ſententiam, & ab ea reſponſum expectare.

42 Addendus hic alius caſus de abuſu, & contemptu Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti, propter quem abutens, & contemnens tradi debet brachio ſæculari morte plectendus, iuxta Decretum Pauli Papæ IV. editum in Sacra Congregatione 17 Februarij, anni 1559. quod affert Diana in fine 4. part. Abuſus Sanctiſſimi poteſt eſſe, vt quis conculcet Hoſtiam conſecratam, vel in partibus pudendis ponat, aut ſi eam ſortilegijs adhibeat, alijſque pluribus modis.

43 Per citatas item conſtitutiones præcipuè Gregorii XIII. & Clement. VIII. ſtatuitur, vt non præsbyter, ſiue ſæcularis, ſiue Eccleſiaſticus confeſſiones ſacramentales audiens, & abſolutionem impendens ab Inquiſitoribus ad reconciliationem iuridicam non admittatur, quamuis verè pęniteat, ſed curiæ ſæculari relaxetur vltimo ſupplicio puniendus. Ratio eſt, quia abutitur ſacramento cum notabili detrimento proſſimi, præſumiturque de eo malè ſentire, cum approbet facto ipſo id, quod hæretici noſtri temporis falsò affirmant, nempè etiam laicos eſſe legitimos Miniſtros Sacramentorum. ita Scortia in Bull. Pontific. epit. 162. theoremat. 403. Barboſa, de poteſtat. Epiſcop. part. 3. allegat. 110. numer 18. Souſa lib. 1. Aphoriſm. cap. 33. numer. 1. & 2. Diana 4. part. tractat. 7. reſolut. 11.

44 Sed quid ſi audiat tantum confeſſionem, qui fingit ſe ſacerdotem in confeſſionario, licet ex diſpoſitione pęnitentis, vel ex alia cauſa, abſolutionem non impendat, eritne pęna mortis plectendus? Hoc attingit Souſa dict. cap. 33. num. 3. & ex profeſſo diſcutit in tract. de ſolicitat. cap. 9. num. 3. 4. & 7. ac vtrobique partem affirmantem meritò amplectitur, quia attento Bullarum tenore, quamuis pęnitentem non abſoluat, dicitur propriè audire confeſſionem, qui tantum peccata audit.

45 Quin etiam rectè addit idem Souſa numer. 4 & 5. quod ſufficiat ad incurrendam talem pęnam, ſi fingens ſe præſbyterum ſemel confeſſionem audiat, aut vnum tantum peccatum; ſecus, ſi audita ſola confeſſione generali, adhuc nullo peccato ſpeciali expreſſo à tali actu de-

46 ſiſtat. Ob incoationem tamen eius ſubiicitur iudicio Inquiſitorum mitiori pęna puniendus, aut fuſtigationis, aut exilij, aut alia pro delinquentis conditione, vide ipſum Souſam.

47 Notant autem dicti auctores Souſa lib. 1. Aphoriſm. cap. 32. num. 12. Diana tractat. 7. 4. part. Reſolut. 11. & 12. Caſtrus Palaus tractat. 4. diſput. 8. punct. 16. num. 2. Et Emanuel de Moura de incant. opuſc. 1. ſect. 4. cap. 3. num 9. Quod pœnè mortis ſtatuta per citatas Bullas Pontificias contra quemcunque non Sacerdotem celebrantem miſſas, vel audientem confeſſiones non fuerit vſu recepta in Tribunalibus Sanctæ Inquiſitionis Hiſpaniarum; ſed non aſſignant cauſam hu-

48 ius non receptionis. Subiungit etiam idem Souſa dict. cap. 32. num. 12. per ſequentia verba. Attamen prædicta pœna traditionis curiæ ſæculari nunc imponenda præcipitur à Sanctiſſimo Domino Noſtro Vrbano VIII. per Epiſtolam Illuſtriſſimi Cardinalis Mellini ad Inquiſitorem Generalem Luſitaniæ 5. die Martij anno 1622. Verum etiam poſt declarationem iſtam hoc practicari non vidi. ita ille.

49 Reſoluunt itaque idem Souſa dict. capit. 33. numer. 13. Caſtrus Palaus dict. punct. 16. num. 2. Emanuel Moura cit. opuſc. 1. ſect. 3. cap. 3. numer. 9. in illis Sancti Officii Hiſpaniarum Tribunalibus infligendam eſſe pęnam arbitrariam non Sacerdoti Miſſam celebranti, vel confeſſiones audienti, nempè fuſtigationis, & Triremium ſimul, ſi delictum ſit iteratum, vt exemplicat Seraphinus

Frei-

Freitas Acugnæ additionator, tract. de confeſſ. ſolicit. quæſt. 13. num. 30. & refert Diana dict. reſol. 12. de quodam laico, qui Miſſas celebrare ſolebat, ac propterea prius fuſtigatus, & poſtea ad triremes miſſus.

50 Vel ſi crimen ſemel tantum fuit commiſſum, altera ex his pænis infligatur: Aut ſi neutram earum qualitas perſonæ delinquentis ferat, imponenda pœna carceris longi temporis, aut Exilij, vel alterius ſpeciei mitioris.

51 Relaxantur item brachio ſæculari pro primo lapſu negantes Sanctiſſimam Trinitatem, aut Diuinitatem Chriſti Domini, vel eius Conceptionem de Spiritu ſancto aut mortem ipſius, vt nos redimeret, vel Beatiſſimæ V. Mariæ Deiparæ Virginitatem, & Maternitatem Dei, vt tradunt Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 44. num. 6. Diana 4. par. tract. 7. reſol. 24. & Carena, 2. par. tit. 2. & 3. par. tit. 13. §. 1. num. 20. iuxta conſtitutiones Pauli Papæ IV. incip. Cùm quarundam hominum prauitas, & Clementis Papæ VIII. incip. Dominici gregis, ſed vt rem totam melius capias clauſula, vbi hæc continentur accipe.

52 Qui nimirum aſſeruiſſent, dogmatizaſſent, vel credidiſſent Deum omnipotentem non eſſe trinum in perſonis, & incompoſita omnino indiuiſaque vnitate ſubſtãtiæ, & vnum, vnamet ſimplici Diuinitatis eſſentia, Aut Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum non eſſe verum Deum eiuſdem ſubſtantiæ per omnia cum Patre, & Spiritu Sancto. Aut eundem ſecundum carnem non eſſe conceptum in vtero Beatiſſ. ſemperque Virginis Mariæ de Spiritu Sancto, ſed ſicut cæteros homines ex ſemine Ioſeph. Aut eundem Dominum, & Deum noſtrum Ieſum Chriſtum non ſubijſſe acerbiſſimam Crucis mortem, vt nos à peccatis, & ab æterna morte redimeret, & Patri ad vitam æternam reconciliaret. Aut eundem Beatiſſimam Virginem Mariam non eſſe veram Dei Matrem, nec perſtitiſſe ſemper in Virginitatis integritate, ante partum ſcilicet, in partu, & perpetuo poſt partum, pro ſubuerſis, & relapſis in hæreſim haberi, & vt relapſi curiæ ſæculari tradi, & per ipſam curiam debitis pœnis in relapſos ſtatutis puniri poſſent, &c. ita ibi.

53 Diana dict. tract. 7. reſol. 24. verſic. Notandum eſt tamen, adductis ſigillatim prædictis caſibus, in quibus reus tradendus brachio ſæculari; vt pœna mortis ei infligatur, adiungit alium peculiarem, nimirum quando Magiſtratus, ſeu Domini Eccleſiaſtici, vel temporales ſchiſmatici, aut hæretici ſchiſma, aut hæreſim excitarent; quod his ſimiliter pæna mortis ſit imponenda: ſed de iſto caſu recurret alibi fortè iterum occaſio dicendi.

54 Addamus vltimo loco pro nunc caſum illum, cuius ſupra meminimus conſpurcantium vel percutientium, aut conculcantium ſacras imagines Chriſti Domini Deiparæ Virginis, ac Sanctorum, an iſtis ſit infligenda mortis pæna? controuerſia nonnulla extat inter doctores, & quidem iure ciuili ſententia affirmans regulariter cenſetur vera. ita reſoluit Farinac. tom. 1. quæſt. 20. num. 68. cum Angel. in l. ex Senatus conſulto, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. Marſil. in pract. crimin. § & quia, nu. 55. Boer. deci. 301. num. 18. Conrad. in pract. tit. de iniuran. num. 55. & cum alijs, quos refert.

55 Verùm, eum delictum iſtud conculcandi, & percutiendi ſacras Imagines ſit merè Eccleſiaſticum, eo quod ſapiat hæreſim manifeſtam, vt communiter tenent Doctores præcipuè Farinacius dict. qu. 20. nu. 68. Raphael de la Torre in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 96. art. 4. diſp. 2. Diana, dict. tract. 7. reſol. 9. & Souſa lib. 2. Aphoriſ. 42. num. 14. affirmans ex tali crimine oriri violentam hæreſis ſuſpicionem, reiectis merito Ghirland. de Sortil. q. 10. num. 52. & Torreblanca in Epitom. delictor. lib. 3. cap. 8. num. 17. contrarium ſentientibus, nullo ſcilicet modo eſſe hæreticale, nec ad Inquiſitores
56 pertinere eius punitionem. Hanc ſecundum ius canononicum, regulariter fieri per pænam arbitrariam, videtur deduci ex cap. ſi Canonici §. fin. de offic. Ordin. in 6. & docet Farinac. dict. q. 20. num. 71. cum Simanch. Boer. Fab. à Monteleone, Dec. & alijs per eum ibi relatis, & de hæreſi q. 181. §. 1. num. 43. & via vllus diſcrepit.

57 Excepto Souſa cum relatis ab ipſo loc. cit. vbi poſtquam num. 15. aſſeruit, quod huic nefario crimini de iure ciuili ſit imponenda pœna mortis naturalis, arbitraria verò de iure Canonico. attentis circumſtantijs perſonæ, delicti, &c. Subiungit immedite num. 16. ſic Perpetrans, inquit, auſu temerario publicè hoc horrendum delictum, ſiue hæreticalem animum fateatur, ſiue non, tradendus eſt curiæ ſeculari, vltimo ſupplicio plectendus, ob facti qualitatem. ita factum fuiſſe tradant Anchar. conſil. 15. Chaſſan. conſ. 1. in 5 præſupoſito num. 69. relati per Farinac. dict. num. 68. qui etiam nu. 71. & d. q. §. 1. n. 44. Menoch. dict. caſu 376. num. 4. & ſeqq. Hæc
58 ille quæ refert Diana dict. reſol. 9. & non reprobat, nec ego reprobare audebo; addo tamen eſſe tutius occurrente caſu, conſulere Sacram Congregationem, &c.

59 Tandem quoad modum executionis in imponenda prædictis reis ſancti Officij, traditis iam curiæ ſæculari pœna mortis naturalis, concordant Omnes auctores, quod merito ſoleat, & debeat fieri per combuſtionem eorum. Notat autem benè Carena dict. §. 1. num. 7. cum Cantera in quæſt. crimin. de hæret. cap. 1. nu. 59. & cum alijs, quod conſuetudo ſic exequendi ſumpſerit originem ex teſtamento veteri 4. Regum, 23. vbi Ozias iuſſit oſſa Sacerdotum hæreticorum comburi, & ex teſtamento no-

Digitized by Google

uo iuxta illum Chriſti Domini Ioan. 15. Si quis in me non manſerit, eijcietur foras ſicut palmes, & areſcet, & in ignem mittent, &c.

60 Notat item idem Carena cum citato Cantera num. 59. diſcrimen in eſſecutione ipſa reſpectu diuerſorum reorum, quod omnes pœnitentes relapſi, aut non relapſi, ſed pro primo lapſu traditi curiæ ſæculari prius ſtrangulentur, & poſtea Mortui comburantur: Impœnitentes verò, & negatiui merito viui combiſtioni tradi ſoleant. Atque his Regula pręſens terminatur.

Pœna carceris, ſeu immurationis quatenus in perpetuum, vel ad aliquod tempus reis ſanctæ Inquiſitionis imponenda?

REGVLA CCCCLXXXVII.

61 HAereticis, qui poſtquam depræhenſi ſunt in hæreſi (idem dicito de apoſtatis) ad fidem redeunt, ſi non ſint relapſi pœna perpetui carceris, ſeu immurationis iniungitur, ſecus, ſi fateantur delictum, antequam teſtes eis publicentur.

62 Similiter non damnantur ad perpetuum carcerem venientes ante depræhenſionē, vel poſt eam, ſi ſtatim crimen manifeſtent; dummodo non ſint in hęreſi notoriè depræhenſi, nec adſit timor alios corrum-

63 pendi. His item, qui perpetuo carceri non traduntur, minuitur de tempore carceris ſecundum quod citius reuertuntur, & prodùnt ſua delicta: atque hinc iuſto Inquiſitorum iudicio diſpenſatur dicta pœna, vel in peregrinationem, recluſionem in mo-

64 naſterio, aut aliam commntatur. Locus tandem perpetuī carceris, ſeu immurationis non debet eſſe talis, vt carcerato dies abbreuiet, & mortem inferat; Imo id nec faciendum cum eo, qui iam iam curiæ ſæculari proximè tradendus, Aliqua huc ſpectantia addentur.

---

65 DE carcere, prout conducit ad cuſtodiam reorum, dum formantur proceſſus, & cauſæ eorum tractuntur, ac deciduntur, copioſiſſimè egimus toto lib. 2. Operis noſtri de eodem agimus breuiter modo, prout inſeruit ad puniendos eoſdem reos, & in hac ſecunda acceptione pœna carceris vſitatiſſima eſt in Tribunalibus ſanctæ Inquiſitionis, ſicut, & in alijs Eccleſiaſticis quod primo loco notauit Carena dict. tit. 13. § 2. num. 27. cum Claro §. fin. q. 70. verſ. Sana autem.

66 Quin etiam cum duplex poſſit eſſe, nimirum perpetuus, & ad tempus concordant omnes doctores, quod carcer perpetuus ſit pœna ordinaria hæreticorum pœnitentium non relapſorum. Oſtenditur primò in iure ciuili, ex conſtitutione Federici Imperatoris, incip. Commiſſi, relata per Franc. Pegnam in fine directorii, verſic. Si qui verò, in iure item canonico ex Innocentij IV. conſtitut. edita anno 1254. incip. Nouerit vniuerſitas relata ſimiliter per Pegnam ibidem, conſtat clarè ex cap. Excommunicamus il primo, extra de hæreticis, verſic. Quod ſi pœnitere vult, eſt perpetuo carcerandus, ibi Hoſtien. num. 1. in verbo, puniend, ſed clarius ex cap. Excommunicamus il 2. extra eod. tit. ibi. Si qui autem de prædictis poſt quam fuerint depręhenſi redire voluerint ad agendam pœnitentiam, in perpetuo carcere damnentur. Gloſſa ibi idem Hoſtienſis, Abbas & alij plures, quos refert Farinac. de hęreſi qu. 193 §. 5. num. 101.

67 Ex propoſito autem textu, perpenſa particula deprahenſi, inſertur primo vt prorſus certum nunquam iniungi pœnam carceris perpetui ijs, qui ſolum ſunt de hæreſi ſuſpecti leuiter, aut vehementer; quia talis pœna ſolis recedentibus formaliter à fide Catholica imponitur, & illi non depręhenduntur ſic à fide receſſiſſe, ſeu hæreſi mente adhęſiſſe, ſed tantum ſecundum pręſumptionem leuem, aut vehementem

68 ergo, &c. Poterunt tamen puniri carceris pœna ad tempus vel alia pęna extraordinaria, prout videbitur Inquiſitori. ita Vmbertus locat. in indic. Inquiſit. in verb. ſuſpicio num. 31. Repert. inquiſit. in verb. carcer. Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 47. num. 53. Pegna 3. par. director. comment. 42. num. 172. Rojas ſingul. 1. num. 2. & cum pluribus relatis Farinac. de hęreſ. qu. 193. num. 101.

69 Secundo infertur, non eſſe condemnandos ad perpetuam carcerem illos reos ſancti officij qui antequam publicentur teſtes fatentur ſuum delictum, & incipiunt pęnitere, veniamque petunt, Ratio eſt, quia non cenſentur complete deprahenſi in hęreſi, vel apoſtaſia formali, prout requiritur ad condemnationem perpetui carceris, niſi poſt publicationem teſtium, iuxta dict. cap. excommunicamus, il 2. imponenda tamen eis pęna carceris ad tempus; aut alia extraordinaria vti inquiſitor expediēs iudicauerit. Hoc pręter citatos auctores tradunt etiam vt certum Souſa lib. 3. Aphoriſ. cap. 8. num. 1. & Caſtrus Palaus diſp. 6. punct. 1. num. 1.

70 Hinc etiam infertur, quòd illis hæreticis aut apoſtatis, quibus pœna carceris perpetui non infligitur, minuatur etiam de tempore carceris ſecūdū quòd citius ſe produnt, & veniam poſtulando fatentur ſua delicta, Vnde breuior carcer temporaneus imponitur illi, qui venit antequam vocetur, aut capiatur, licet metu imminentium probationum, quam ei qui vocatus, vel captus, ſtatim ex ſe manifeſtat ſuam hæreſim: & huic breuior, quam illi, qui non ſtatim

ſtatim, ſed poſt vnum, vel plura conſtituta ante publicationem teſtium, eam fatetur. Docent cũ eadem certitudine Rojas dict. ſingul.1.nu.21.& 2.par.de hæreſi nu.188.& ſeqq.aſſert.16.Pegna 3.par. direct. commẽt. 142.Locatus in iudic. Inquiſitor verb.Hæreticus,nu.34.& verb.Inquiſitor nu.33.Farinac.dict.§.2.nu.104.& alij.

71 Ex mente item eorumdem doctorum eò facilius dict. pæna carcerationis ab Inquiſitoribus diſpenſatur, vel in aliam mitiorẽ, vt in peregrinationem, aut recluſionem in monaſterio commutatur, quò citiùs, & magis ex corde ad fidem reuertitur.

72 Facultas autem ſic diſpenſandi, aut commutandi conceditur expreſsè Inquiſitoribus in cap. Vt commiſſi, verſic.& illorum, de hæreticis in 6.ibi, & illorum, qui veſtis mandatis obedientes humiliter ſtant propter hæreſim in carcere, vel muro recluſi, pænam vnà cum Prælatis, quorum iurriſdictioni ſubſunt, mitigandi, vel mutandi, cũ videritis expedire vbi Gloſſa, Abbas. Marianus, Butrius, Felix, & alij.precipuè tradunt Simanc.de cathol. inſtit.tit.16. nu.5. Calderin.tract.de hæreticis,rubr.de hæreti.reuertentib.nu.3 & 4.ac Farinacius de hæreſi quæſt.193.num.104.

73 Prædictæ autem doctrinæ duplex limitatio meritò adhibetur; prima, quòd non habeat locum, quando deprehenditur aliquis publicè, ſeù notoriè hæreticus. Nam per talem deprehenſionem in hæreſi, manet magis aggrauatus, quàm ſi poſt publicationem teſtium ſe manifeſtet, & hæreſim confiteatur, vt per ſe patet. Atqui ſic manifeſtato, & confeſſo ibſfugitur pæna perpetui carceris, ſeù immurationis, vt diximus ergo & illi publicè, ſeù notoriè in hæreſi deprehenſo erit infligenda. ita Vmbert. Locatus in Iudicial. Inquiſitor. verb. Hæreticus, nu.34. Farinac. vbi ſupra Pegna dict. comment.142.& Souſa lib.3. Aphoriſm. c. 8.nu.4.

74 Altera limitatio, quòd tunc reus Sancti Officij quouis modo, aut quouis tempore deprehendatur in hæreſi, vel eam fateatur ad perpetuum carcerem, ſeù murum damnarè debeat, nec inde vlla rationem extrahi, ſi ad ſit timor, ſeù periculum alios corrumpendi; ita ijdem Locatus, Pegna, Farinac; Souſa, & alij. Atque hoc adeò verũ iudico ex vi iuris naturalis, vt videatur mihi, Saluo meliori iudicio, etiam in ſpontè comparentibus, nulla precedente præuentione, habere locum, ſi detur talè periculũ peruerſionis aliorum. Quandonam detur? Iudicio Inquiſitorum relinquitur perpenſis circumſtantijs.

75 Concordant item doctores carcerem ad quem reus damnatur, eſse debere proportionatum viribus naturæ, & non ita arctum & obſcurum, vt abbreuiet vitam in carcerati, ac propterea hic multo citius moriatur, alias Inquiſitores non videntur poſse ab irregularitate ſe. liberare ita Vmbert. locat.in Iudic.verb.Carcer.nu.6. Pegna 3. par. Direct. quæſt.59.Comment.107 ad dũ cens Decretum Concilij Biterrenſis, cap. 23.ibi, & eos enormis rigor carcerum non extinguat. Decian.lib.5. cap.42.nu.14. Cãpeg.addit ad Zanch.tract.de hæret.cap.20. litt.G.& Caſtrus Palaus dict.punc.1. num.3

76 Qui ibi benè reſpondet ad id, quod in oppoſitum videtur poſſe adduci ex Clem. 1.§.propter de hæreticis, ibi, duro tamen tradere Carcerè, ſiue arcto qui magis ad pænam, quàm ad cuſtodiã videatur; Quod Inquiſitor de Conſenſu Epiſcopi, & de Cõſenſu Inquiſitoris Epiſcopus poſſint id Exequi, modo ex tali carceratione vita incarcerati non abbreuietur notabiliter, ſeù ne intra paucos dies moriatur ex nimio rigore carceris.

77 Hinc ipſe Palaus meritò reiicit vti diſſonam rationi eam doctrinam ex Martin Delrio diſquiſit. megic. lib. 5. ſect. 7. verſ. poteſt autem accipi, & ex Farinac. de hæreſi, quæſt.193. §. 5. num. 107. relatam, quam approbat Souſa dict. cap.8. num. 8. nempè hæreticos ad mortem damnatos, confeſſos, vel conuictos, poſſe retineri in carcere adeò tetro, arcto, & obſcuro, vt ibi intra paucos dies moriantur. Fundamentum ſic eam reijciendi firmiſſimũ aſſignat, quia hæc videtur eſſe clauſura condemnatio ad mortem, & illatio eius, quæ per iudices laicos, & curiam ſæcula-

78 riam inferri debet. Quod ſi id nequit fieri cum reis iam iam brachio ſæculari tradendis, quanto minus cum condemnatis ad perpetuum carcerem, ſeu immurationem, cum non ſint relapſi?

79 Sæpius coniunximus in hac Regula perpetuum carcerem cum immuratione, per particulam, ſeu, quæ ex ſua natura, & vi latinitatis identitatem coniunctorũ, vel iſta eſſe ſynonima denotat, hocque modo loquendi vtuntur auctores, præcipuè Franciſc. Pegna 3. part. direct. comment.46.num.202. vbi ex Concilijs Toloſano, cap. 10. Narbonenſi, cap. 9. prius oſtendit, qui nam hæretici carceri perpetuo, ſeu immurationi tradendi, & poſtea circa identitatem vtriuſque ſic concludit.

80 Iam ex his, inquit, duobus Conciliorum Decretis apertè colliges, eandem prorſus eſſe pœnam immurationis; & carceris perpetui, contra quam quidam huius antiquitatis ignari cenſeant. Quamquam verò (addit ipſe) hodie, aut rarus aut nullus antiquæ immurationis, ſeu carceris perpetui vſus relictus eſſe videatur, hæc ille; quocum ad tollendam ignorantiam circa ritum antiquum immurationis, ſeu carceris perpetui, & qualitatem eius abſque nimia arctitudine, & obſcuritate, quandoquidem occaſio loci poſtulat, expedit nonnulla adducere ex Concilio Biterrenſi cap.23.

81 Curetis tamen, inquit, vt talibus immu-

murandis fiant iuxta Sedis Apoſtolicę ordinationem, ſeparatæ, & occultæ camarulæ, ſicut fieri poterit in ſingulis ciuitatibus diæceſum corruptarum, & alterutrum, vel ſe, vel alios peruertere nequeant: & eos enormis rigor carcerum non extinguat: quos ab illis, qui bona eorum tenuerint, fieri, & in neceſſariis prouideri faciatis eiſdem ſecundum ſtatuta Concilij Toletani, ita cap. 23. & infra cap. 25. Sit autem liber acceſſus vxori ad virum immuratum, & è Conuerſo, ne cohabitatio denegetur eiſdē, ſiue ambo immurati fuerint, ſiue alter. hactenus ibi.

82 En qualis vſus immurationis, ſeu Carceris perpetui antiquitus fuerit, cum tāta loci capacitate, vt ſufficeret ad cohabitationem ſimul viri, & vxoris, cum ianua ad ingreſſum, & egreſſum coniugis non immurati, cum lecto ad dormiendum ſimul, &
83 ad vſum matrimonij, &c. Et non cum & rigore adeo horrendo, quo multis ab hinc annis vidimus immuratum quemdā Diaconum, ſeu Capellanum Hieroſolymitanum, (hic indiciatus vehementer de occiſione cuiuſdam meretricis ad furanda eius bona) in loco arctiſſimo vix quinque palmorum, ita vt ab angulo ad angulum infælix immuratus iacere nequiret, ſine lecto, ſine ianua, ſine vlla commoditate ad
84 vitæ tuitionem & quiddem conſultus ſæpius inclamaui hanc immurationem non eſſe Secundum Canones vti eam fieri ſententia Iudicum diſpoſuerat, Neque enim ſunt alij Canones præter illa Concilia Toloſanum, Narbonenſe, & Bitterrenſe, vt ea adducit Pegna loc. cit. quē videas. Atque his Regulæ noſtræ finis.

Quid de pœnis fuſtigationis, triremium, & amiſſionis libertatis? Qualiter reis Sancti Officij infliguntur?

REGVLA. CCCCLXXXVIII.

85 INter pœnas extraordinarias, quæ cōdemnatis per Tribunalia Sācti Inquiſitionis iniungi ſolent, Communior, & grauior omnium verberatio, ſeu fuſtigatio cenſetur; cùm tàm ad mulieres, quàm ad viros ſe extendat, & maiorem præ cæteris infamiam irroget; infligenda tamen moderate attentis circumſtantijs delicti, & perſo-
86 næ. Dein eſt etiam valdè in vſu pœna triremium contra ſuſpectos vehementer de hæreſi; vel de apoſtaſia à fide, quamuis ſint ætatis grandeuæ, vt ſexagenariæ probabiliter, ſi adſint in delinquente vires
87 rubuſtæ. Condemnantur item dicti Apoſtatæ ad pœnam mancipij, ſeu amiſſæ libertatis, ſi exeruerunt piraticam contrà Chriſtianos, vel apoſtatarunt in maiori ætate: Secus tamen in iſtis, quando ſponte ad fidem redierunt, aut ſaltem ſtatim, ac capti ſunt, publicè ſe pro Chriſtianis propalarunt.

88 COniungimus ſimul Sub eadem Regula plures ex his pœnis corporalibus ſupra in Proœmiolo indicatis, non tàm quòd connexionem aliqualem habeant inter ſe, quàm quòd pauca admodum occurrant, quæ de ſingulis in Communi dici poſſint, ac propterea ſine dubio ſimiliter diuerſę ex eis ſub eodem titulo coniunguntur à Doctoribus, qui de ipſis tractant, præcipuè à Caſtro Palao tract. 4. diſp. 6. ſub titulo puncto 2 ſic: de pœnis, inquit, fuſtigationis, Exilij, triremis, & mortis, ac ſolo num. 1. duodecim tantum lineis, tres priores fuſtigationis, Exilij, & triremis expēdit quòd, ſoleat Sancti Officij reis imponi.
89 Quo ad primam fuſtigationis, & verborum patet ex praxi ipſa eſſe vſu receptam penis tribunalia Sancti Officij, iuxta cap. 1. 24. quæſt. 6, ibi, & flagellis puniri, tradūtque vt certum Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 42. nu. 5. & 6. Ioan Roias ſingul. 1. nu. 23. Clar. in praxi, §. fin. quæſt. 7. verſic. Eſt autem pœna, & Farinac. de hæreſi, quæſt. 193, §. 4. à nu. 85.
90 Dixi, inter pœnas extraordinarias, &c. Communior. Et hoc ſit peculiariter expreſſum reſpectu pœnæ triremium, qua puniuntur ſoli viri, qui contra fidem Catholicam delinquunt, pœna verò fuſtigationis contra eandem vtriuſque ſexus delinquētes, eſſe quidem fuſtigandas mulieres, quæ viuo primo marito ad ſecundum matrimonium conuolant, aut falſum in Sancto Officio deponunt, vel ſimiles videbimus in ſequenti in materijs particularibus cum Souſa, Diana, Carena, & alijs ibi citandis.
91 Vnde generaliter, aduertit Carena dict. tit. 13 §. 4. quando deliquens deberet damnari ad triremes, & non poteſt vel ratione ſexus fæminei, vel alia de cauſa, tunc iniungendam eſſe ei fuſtigationem, &c. ergo pœna verberū communior, & vniuerſalior eſt, quàm pœna triremium reis Sancti Officij infligenda.
92 Rurſus dixi grauior Omnium, cuius grauitatis reddo rationem, quia pœna fuſtigationis præcæteris pœnis extraordinarijs maiori reum infamia afficit. Quod precipuè verum habet, quando illi mitra, aut berlina adiūgitur, vt benè notāt Menoch. de arbit. quæſt. lib. 1. quæſt. 80. nu 41. & cum alijs relatis Farinac. tom. 1. quæſt 19 nu. 29. vbi ſubdit ſine adiunctis dictis mitra, aut berlina, per ſolam fuſtigationem admodū infamari fuſtigatum, & ſicut flagellis magis læditur in corpore, ita eiſdem magis lædi in fama, & honore.
93 Hinc benè deducit Carena dict. §. 4. nu. 61. cum Rol à Vall. conſil. 63. lib. 3. & Pegna de tempore gratiæ, cap. 21. regul. 8 regulariter abſtinendum eſſe ab imponenda pœna fuſtigationis mulieribus, quæ habent

virum

virum, vel etiam viris, qui habent filias
nubiles, ne illæ marito fiant exoſę in odiũ
matrimonij, & iſtæ ob id connubio priua-
94 ti cogantur. Oſtendit facto argumento à
fortiori, quia ſi ſecundum probabilem do-
ctrinam Souſæ lib.4. Aphoriſ.cap 13.nu 6.
hoc attendendum eſt in abiuratione pu-
blicè imponenda, ne ex ea ſequantur tales
effectus, quanto magis attendi debet in
fuſtigatione infligenda?
95 Tandem dixi, infligenda tamen mode-
rate: de quo eſt textus expreſſus, cap. in
Archiepiſcopatu, extra de rapt ibi, flagel-
lis afficere, ea moderatione adhibita quòd
flagella in vindictam ſanguinis tranſire mi-
nimè videantur & affert Ioan. Rojas, ſin-
gul.1.num.23 eſtque valde conſonum iu-
ri naturali, vt talis moderatio ſeruetur
in quibuſcunque Tribunalibus, pręcipuè
in Eccleſiaſticis, & multo magis in noſtris
96 Sanctæ Inquiſitionis. Porro quiuis exceſ-
ſus in hac materia etiam ex cōdemnatio-
ne iudicis laicalis, nedum Eccleſiaſtici, aut
Quęſitoris fidei, non rigoroſa iuſtitia, ſed
nimia crudelitas reputatur. Heu ſpecta-
culum horrendum muliercula turpis vitæ
per vias publicas huius ciuitatis fuſtiga-
tam paucis ab hinc menſibus ad quamli-
bet percuſſionem cum ſanguinis profluuio
vidimus!, cum omnium conclamatione
contra percuſſoris in humanitatem, atque
ferocitatem.
97 Sequitur proferendum verbum circa
pænam triremium; præter tactum iam ali-
bi ex mente Carrer. in pract. tract. de ho-
micidio, §. circa quartum, & Farinac. cum
alijs relatis, tom.1. quæſt.19. nu.14. quòd
iſta pæna triremis ſucceſſerit loco damna-
tionis in metallum, aut in opus metalli,
quæ omnino abijt in diſſuetudinem, tra-
dunt, vt prorſus certum doctores, pręci-
puè Mantua in l. tranſigere poſt. num. 5.
Clarus in pract. §. fin. quæſt 67. verſic. item
damnatio, & Caren. dict. tit. 13. §. 3. nu. 33.
eſſe frequentiſſimam condemnationem ad
triremes pęnes quæuis tribunalia, etiã Ec-
cleſiaſtica, maximè noſtra Sanctæ Inquiſi-
tionis, quod copioſe exemplificabimus cũ
ipſo Carena, & cum alijs infra.
98 Nunc tantum in communi oſtenſum
accipe à Ioan. Rojas, ſingul.1. nu. 55. hiſce
verbis. Item per iudices, inquit. Eccleſia-
ſticos poni poterit pęna damnationis ad
triremes, & ad remigandum in triremibus
colligitur ex dict. Innoc. in cap. qualiter, &
quando, in 2. de accuſa. quem refert. Ioan.
Bernar. Diaz in pract. crimin. canon. cap.
135. vbi ad id allegat text. in cap 23 quęſt.
5. in quo loco optimis nititur rationibus
probare talem pœnam ad triremes preſ-
bytero nullo modo eſſe imponendam. Et
an talis condemnatus loco eius ſeruum,
vel aliam perſonam ponere poſſit, ex cau-
ſa; puta ob infirmitatem? videtur quod
ſic. l. in metallum. ff. de pœnis explicat
optime Ludouic. Carrer. in pract. crimin.

§. fin. num. 12. ita ille.
99 Q[illegible]quam in eo, quod adducit de
pręsbytero nullatenus ad triremes con-
demnando; oppoſitum merito defendunt
Clarus in pract. § fin. quæſt 67. verſi. item
damnatio. Paul. Grauat. in ſuo Theorem.
4. num. 10. & Farinac. dict quęſt. 19. num.
14. affirmantes propter execrandam Cle-
ricorum, & ſacerdotum malitiam, hanc
pœnam triremium eis debere infligi, ad-
dentes quidem, vel in perpetuum, vel ad
100 tempus. Dum Illuſtriſſimus, ac Reue-
rendiſſimus D. Dominus Fabius Chigius
huius noſtri Tribunales Melitenſis Sanctę
Inquiſitionis curam habuit ex pręſcripto
Sacrę Congregationis Sancti Officii Vr-
bis, condemnatus fuit, me pręſente, qui-
dam Sacerdos Religioſus ad triremes per
decennium: quo exemplo, & aliis quæ
omitto, ne nimis diffundar, pręddicta do-
ctrina clare innoteſcit.
101 Notat autem bene Carena dict. §. 3 nu.
53. pro maiori perſpicuitate, quando ali-
cui pœna triremis per Sanctum Officium
imponitur, exprimendum eſſe in ſenten-
tia, quod debeat inſeruire ad remum, vel
manere in triremi loco carceris. Atque
ſic in Inquiſitionibus Hiſpaniæ obſeruari
addit ex Paulo Garz. en la orden de pro-
ceſſar en el Santo Officio fol. 34. ibi, ſi la
carceleria ſe manda tener en las galeras,
ſe expreſſara el tiempo, y que ſeruira al re-
105 mo, y ſin ſueldo. ita ille. Idem eſſe vſu
receptum in quouis Sancto Officio Italiæ
ait Maſſin. par. 8. in forma ſententiæ con-
tra vehementer ſuſpectum, ibi. ti con-
denniamo a ſeruir per remigante alla ga-
lera. ita fol. 209 impreſſionis 1.
103 Secundum verò hanc diſtinctionem
condemnandi aliquem ad triremes, vti
ad locum carceris, vel ad remigandum in
triremibus, quam attingit Rojas dict. nu.
25. & paulo ante vidimus. Dubium hic
inſurgitur, cuius nam ætatis hominibus
poſſit infligi hæc pæna triremium? Diana
par. 1. tract 9. Reſol. 20. tractãs aliud grauiſ-
ſimum dubium, an Senes ſexagenarij excu
ſentur à præcepto ieiunij? confirmando
ſententiam negatiuam, quam ipſe non ſe-
quitur, tradit ex parte ſolutionem præſen-
tis dubij ſequentibus verbis.
104 Pacis etiam, inquit, pro hac ſententia
id quod probat Riccius par. 3. deciſ. 233.
nu.6. & Nouarius in praxi quæſt.18. Sec. 1.
nu.4. Senes ſexagenarios non eſſe damnan-
dos ad triremes, ſecus autem ſi ſint robu-
ſti, & validi, ita ille; & hoc ſecundum intel-
ligitur, vt ex ſe patet, ſi ſint robuſti, & vali-
di ad remigandum in, triremibus, quod
tunc hac pæna tales Senes affici poſſint, af-
firmat abſolute ipſe Diana, Ego verò tan-
105 tùm vt probabilem admitto, ſi pœna
item triremium iniungatur non ad remi-
gandum in eis, ſed pro loco carceris, ſeù
pro alijs ſeruitijs leuioribus hominibus
virium debilium, & ętatis maioris ſexa-
ge-

Digitized by Google

genariæ ſine dubio imponi poteſt, neque
hoc aliquali indiget probatione.
106 Denique circa pœnam mancipij, aut
amittendi libertatem, quando quis apo-
ſtatauit à fide Catholica in maiori ętate,
aut poſt apoſtaſiam, etiam in minori ætate
exercuit piraticam contra Chriſtianos, vix
quidquam tactum à doctoribus noſtris,
qui de materijs Tribunalium fidei agunt.
Hinc credo factum, vt D.D. Inquiſitores
ſancti Officij Melitenſis, occurrente cau-
ſa libertatis (ſolet iſta frequenter occur-
rere, me teſte oculato, & ciuiliter in Con-
gregatione tractari, citata parte cuius in-
tereſt) ſæpiſſimè ad ſacram Congregatio-
nem vrbis ſcripſerint, & huc litteris ab ea
tranſmiſſis diuerſa ſpectantia ad hanc ma-
teriam deciſam acceperint; quæ vt conti-
nentur in earum tranſumpto cuius ſupra
memini, opportunum duxi hic apponere,
vulgari lingua vti ſunt ibi, notato die, &
anno.
107 Apoſtati, che volontariamente hanno
rinegato, & in età adulta, e che poi ſono
ſtati fatti prigioni dalli Chriſtiani, ſe bene
abiurano non acquiſtano la libertà, ma ſi
reſtituiſcono à loro Padroni; laſſandoli al-
la loro conſcienza, e diſpoſitione Dat. 8.
Decemb. 1595.
108 Apoſtati, che ſono preſi ſu le galere,
ò vaſcelli, che vengono à combattere, e
predare contra Chriſtiani reconciliati ſi
reſtituiſcono à Padroni, acciò ſecondo la
loro diſcretione, e conſcienza diſponghi-
no circa la libertà, e li trattino con carità
13. Auguſto 1599. 8. Maggio 1615. 12. Feb-
braro 1628. e 1 Marzo 1631.
109 Apoſtata, preſo in corſo, che rinegò di
anni 12. trenta anni ſono, che ha aderito
col cuore alla ſetta Maomettana, ſi ſpedi-
ſca con l'abiura de formali, e rimanga
110 ſchiauo 13. Febbraro 1629. Item apoſta-
ta, che col cuore ha creduto nella legge
de Turchi poterſi ſaluare, ancorche prima
de apoſtatare ſapeſſe, che ſanta Chieſa tie-
ne il contrario, ſi ſpediſca col abiurare de
formali, e rimanga ſchiauo nella ſudetta
lettera.
111 Apoſtata, poſto in libertà da Turchi che
non ſolo non è tornato in Chriſtianità, ma
contra de Catholici andaua in corſo per
Capitano di Tartána, rimane ſchiauo cò-
me ſopra.
112 Apoſtata, poſto in libertà da Tuchi ha
continuato la vita de Turchi con l'eſteriore
per molti anni ancorche habbia ſoſtenuto
nella corda non hauer aderito col cuore,
remane ſchiauo 13. Febraro 1626.
113 Apoſtati, non formali ſi fanno abiurate
de vehementi per hauer viſſuto all' vſanza
de Turchi, ſe però non ſono ſtati preſi in
età minore; & aſtretti con minaccie, e tor-
menti à viuere all' vſanza turcheſca, e ſo-
no poi preſi in corſo già fatti maggiori cō-
tra Chriſtiani, reſtano ſchiaui, e ſi condan-
nano ad tempus in Galera per cinque, ò
ſette anni 16. Giugno 1629.
114 Apoſtati, preuenuti con inditij negan-
do d'hauer aderito col cuore alla ſetta
Maomettana, li ſi dia la corda pro vlterio-
ri veritate, & intentione, e non riſultan-
do dalla corda coſa che l'aggraui, abiura-
no de vehementi, con imporli penitenze
ſalutari, e non acquiſtano la libertà, maſ-
ſimamente ſe ſono ſtati preſi combatten-
do, ò predando contra Chriſtiani 6. Mag-
gio 1615.
115 Apoſtati, che pretēdono eſſer ſtati preſi
& apoſtatato in età puerile, ò minore non
ſi ſta alla loro aſſertione per goder la liber-
tà, ma lo deuon prouare legitimamente,
e queſto è ſtato lo ſtile, e deue così gouer-
narſi 17. Luglio 1615. & 22. Marzo 1625.
116 Apoſtati, che ſpontaneamente ſuggano
dalle mani de Turchi, deuono eſſere re-
conciliati, e conſeguir la libertà 13. Ago-
117 ſto 1599. Item Apoſtati, che dalli Turchi
ſono tenuti al remo, & in queſto ſtato ſo-
no preſi da Chriſtiani, deuono conſeguir
la libertà, poiche non poſſono procurarſe-
la altrimente dette lettere.
118 Per Apoſtata, ſpontè comparēte s'hab-
bia benche ſia ſtato preuenuto da doi, vno
de quali habbia depoſto de auditu, che
habbia apoſtatato per forza, 25. Giugno
119 1639. Item per apoſtata ſponte compa-
rente, benche ſia notorio, mentre che
ſubbito, che fu preſo s'habbia propalato
per Apoſtata, detta lettera.
120 Apoſtata ſponte comparens dixit ſe vi
apoſtataſſe, & voluntariè pyraticam exer-
cuiſſe, & nunquam corde adhæſiſſe ſectæ
Mahumetanæ, praxis eſt, vt poſt abiuratam
de vehementi apoſtaſiam, abſoluatur in
forma conſueta ab excommunicatione ob
121 apoſtaſiam incurſa. Sed ad tollendam
difficultatem ſupplicabitur sāctiſſimus pro
facultate concedenda Inquiſitori abſoluēn-
di ab excommunicatione contra pyratas,
contenta in Bulla Cœnę Domini 25. Iunij
1639. ita habentur hæc latinæ in dicto trā-
ſumptu. Ex quo plura adduci poſſent pro
re præſenti; ſed adducta ſufficiant, vt iam
huic noſtræ Regulæ finis imponatur.

Pœna relegationis, Exilij, & detruſionis in Monaſterium condemnatis à ſancto Officio, quatenus imponenda?

REGVLA CCCCLXXXIX.

122 QVoad pœnam relegationis, quid-
quid ſit de alijs Tribunalibus, ſi-
ue Eccleſiaſticis, ſiue Laicalibus, adhuc
tamen in noſtris ſanctæ Inquiſitionis ali-
qualis vſus ipſius ſeruatur, ſitque relega-
tio arbitrio iuri, & æquitati reddato non
ſolum ad locum iuriſdictioni inquiſitoris
relegantis ſubiectum, ſed ad alium etiam
al-

123 alterius inquiſitoris. Pœna item exilij
vbique contra quoſcunque reos, maximè
delinquentes in materia fidei frequentiſſi-
ma eſt: quamquam aliquando conuenien-
tius bono communi pœna relegationis,
quam Exilij reo ſancti Officij infligitur.
124 E contra pœna detruſionis in Monaſte-
rium raró admodum reis ſancti Officij per
ſe primo imponitur; aliquando tamen in
eam ex cauſa rationabili pœna carceris
permutatur.

---

125 ATtigimus iam ſupra cum Menochio
de arbitr. quæſt. caſu 330. lib. 2. cen-
tur. 4. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 67. verſic.
deportatio etiam, Farinac. tom. 1. quæſ. 19.
num. 15. & cum alijs, qualiter de iure anti-
quo relegatio, ſicut & deportatio, quæ in
aliquibus ab ea differt, vt videre poteris
apud ipſum Menoch. & apud Conrad. Lan-
cell. in ſuo Breuiatio titul. de contumac.
& bannit. num. 27. & 29. in quibuſuis Iudi-
cijs, & iuriſdictionibus fuerint admodum
vſitatæ; Nunc verò ab vſu, & ab aula re-
ceſſerint, & ſubintrarint loco earum pœ-
na exilij, & banni perpetui, ac aliæ arbi-
trariæ, vt multis oſtendunt Gramma. voto
to 19. num. 11. Petrus à Placha in epit. de-
lict. cap. 44. nu. 1. & Guido Papa deciſ. 422.
126 Verum omiſſo nunc ſermone de alijs,
quæ non ſunt noſtri inſtituti, certum prorſ-
ſus eſt, quod reis ſancti Officij frequenter
pœna iſta relegationis infligatur. Ita ex
mente omnium tradit Carena dict. tit. 13.
§. quinto num. 63. & exemplicat bene nu.
65. cum Souſa lib. 1. Aphoriſm. cap. 35. n. 20.
in mulieribus honeſtioribus, quæ matri-
monium cum ſecundo, viuente adhuc pri-
127 mo viro, contraxiſſe deprehenduntur.
Item exemplificat in quodam ſacerdote
religioſo, qui relegatus fuit in ciuitatem
Medianenſem ad tempus multorum an-
norum per Cremonenſe tribunal ſancti Of-
ficij quod præſumeretur celebraſſe ſuper
rebus aptis ad maleficia, adiuncta ea con-
ditione, vt ſingulis menſibus ſe præſenta-
ret Reuerendiſſimo Inquiſitori illius ciui-
tatis, ſed de his, & alijs exemplis cum eo-
dem Carena cap. ſequenti.
128 Cum pœna item iſta relegationis inter
arbitrarios numeretur, quæ per Inquiſi-
torem reis iniungi poſſunt, vt docent Fa-
rinac. de hæreſi, quæſt. 193. num. 80. & ſe-
quenti Souſa lib. 3. Aphoriſ. cap. 26. num. 5.
alij, in ea imponenda, debet Inquiſitor
præ oculis Deum, & iuſtitiam habere, at-
que arbitrium ſuum iuri, & æquitati con-
formare. ita præter relatos Farinac. nu. 84.
& Souſam num. 3. docent Pegna 3. par. di-
rect. commen. 144. verſic. iam hic, & Care-
na dicto §. quinto num. 64.
129 Solet autem fieri relegatio delinquen-
tis contra fidem non ſolum ad locum iu-
riſdictioni Inquiſitoris relegantis ſubie-
ctum, ſed ad alia etiam loca, quæ ſubſunt
iuriſdictioni aliorum Inquiſitorum, vti fuit
ſeruatum in caſu propoſito Sacerdotis Re-
ligioſi in vrbem Mediolanenſem relegati.
Ratio eſt, quia omnia loca ſubiecta ſunt
Summo Pontifici, & ipſum tanquam ca-
put; ac ſupremum fidei iudicem omnes
Inquiſitores agnoſcunt, item quia cum
agitur de locis eidem Principem ſubiectis,
conſuetudo generalis ita obſeruat. Tradit
ex mente Iul. Clar. vbi ſupra, & aliorum
Carena ibidem num. 63.
130 Rurſus nullum dubium, quod pœna
exilij multo frequentius reis ſancti Officij
infligatur, quam prędicta relegationis,
vt docet Carena §. 6. ex doctrina commu-
ni, & experientia ipſa patet, ſpatio enim
43. annorum per quos huic ſancto Officio
Militenſi, vt conſultor eius inſeruiui, vix
vllum reum ab ipſo relegatum vidi, ſaltem
ſub hac formalitate relegationis; exiliatos
verò penè innumeros.
131 Solet autem hæc pœna exilij dupliciter
imponi, ſicut & reliquæ arbitrariæ, primò
ſi ipſa ſola imponatur condemnando reum
ſancti Officij ad exilium, vel perpetuum
vel per aliquod tempus; etiam ſi delictum
non ſit ita graue, aut tantum exiſtat præ-
ſumptio eius, cum aliquando expediat
omnino ratione ſcandali, vel ad tollendam
occaſionem delinquendi, vt reus ſancti
Officij à loco delicti pro tunc exilietur, &
hoc ei in pœnam iniungatur: vti habetur
expreſſe in Bulla Gregorij XV. incip. vni-
uerſis, contra ſollicitantes ad turpia in
confeſſione, & ex certa doctrina generali-
ter pro quibuſcunque delictis tradit Care-
na dicto §. ſexto num. 74.
132 Imponitur ſecundò pæna exilij delin-
quenti contra fidem ſimul cum alia extra-
ordinaria. Exemplificat Simanch. de ca-
thol. inſtit. tit. 8. num. 10. in blaſſemis vili-
bus, qui poſt fuſtigationem in exilium mit-
tuntur, ſi ſint perſonæ honeſtæ ad dupli-
cem pœnam, pæcuniariam ſcilicet & exilij
condemnantur. Exemplificant alij in mu-
lieribus ſortilegis, quod ſimul ſint fuſtigā-
dę, & in exilium mittendæ. ita Faber. in
ſuo Codi. tit. de Malefic. & mathem. defen.
t. ob eam rationem, quia expedit pro bo-
no publico prouinciam malis hominibus
purgari l. 1. de officio Præſidis.
133 Rectè tamen defendit Carena dict. § 6.
nu. 71. quod tales mulieres ſortilegæ præ-
ter flagellationem, ſint relegandæ in cer-
tum locum, vbi poſſint diligentius obſer-
uari, ne alias prouincias inficiant. ita ille
cum Canter. de hæreticis cap. 1. n. 55. cum
Præſes Abano in praxi §. Sortilegium n. 98.
affirmante quod huiuſmodi mulieribus e-
xilium præbeat occaſionem Maleficia con-
tinuandi, ergo iniungenda eis relegatio in
loco determinato.
134 Sed quid ſi pœnam exilii ad quam ali-
quis condemnatus eſt, non exequatur?
Audi circa hoc Carenam dict. §. 6. nu-
me-

Digitized by Google

merò 75. ſic reſoluentem.

135 Quomodo autem, inquit, puniendus ſit, qui exilio mulctatus ad tempus illud frangit, de hoc eſt text. l relegati, ff. de pœnis, Vbi I. C. ait, quod duplicatur exilium: & ſic Sen. Noſter Mediol. indiſtinctè obſeruat, quod exilio mulctatus infra decennium puniatur duplicatione temporis quod reſtabat ad exilium quando illud fregit; Si verò iuſſus erat ad decennium exulare, punitur exilio perpetuo; & ſi perpetuo exulare debebat punitur pœna mortis. ita Clarus in praxi, §. fin. quæſt. 71, verſic. Quæro qua pœna, & idem obſeruat ſenatus in condemnatis ad Triremes, & aufugientibus ab eis benè in hac materia fractionis exilij videndus Giurba conſ. crimin 47. num 21. & ſeqq. vbi more ſuo plures in hac re caſus diſtinguit, & erudite diſcurrit Ergo vltra ea, quæ dixi in titulo de non implentibus pœnitentias, dico quod regulariter diſpoſitio dictæ l. relegati obſeruāda videtur etiam in hoc tribunali Cantera de hæret. cap. 1. num. 60. hæc ille & plura, quę videas apud ipſum; dum generaliter non diſcutio qualiter agendum cum non adimplentibus pœnas, vel pœnitentias.

136 Circa pœnam denique detruſionis in Monaſterium vix quidquam occurrit dicē dum, niſi quod cum olim frequenter delinquentibus maxime contra fidem infligi ſoleret, hodiè nullus, aut rarus ſit eius vſus, vt manifeſtè conſtat ex praxi omnium ferè Tribunalium ſancti officij ita Iul. Clar. in prax. §. fin. quæſt. 70. verſic. aliæ ſunt, & cum eo Carena dict. tit. 13. §. ſeptimo n. 78. & num. 79. proponit aliqua exempla huiuſmodi detruſionis, ſed decis nos opportu-

137 nius cap. ſequenti. Addit autem ibidē ipſe Carena, ſe vidiſſe loco dictę detruſionis in monaſterium, recludi præſertim mulieres in aliquo hoſpitali, & damnari ad inſeruiendum ibi gratis per aliquid tempus.

138 Atque hæc pœna, ſeù pœnitentia inſeruiendi ægrotis in Hoſpitali etiam, ſine dicta recluſione cenſetur proportionata reis ſancti Officij, hinc que noſtrum Tribunal Melitenſi quandoque eam me cooperante inflixit.

139 Poteſt verò talis detruſio in Monaſterium dupliciter iniungi, vel primo, & per ſe attenta qualitate delicti, & perſonæ vti fuit à ſancto officio Militenſi iniuncta per decennium cuidam honeſtæ mulieri, quod reperiretur non ſolum valde inditiata, ſed etiam quaſi per confeſſionem duorum cōpletum de cooperatione principali ad occiſionem cuiuſdam familiaris huius ſancti Officij Militenſis, atque ob ætatem ingraueſcentem apta non eſſet turturæ.

140 Secundo poteſt iniungi per commutationem alterius pœnæ, vt carceris de quo Simanchas cathol. inſtit. tit. 16. num. 16. Pegna 2. par. direct. in cap. Excommunicamus 2. num. 5. de hæret. & comment. 46. Farin. de hereſi quæſt. 193. §. 5. num. 105. & Souſa lib. 3. Aphoriſm. cap. 8. num. 5. vbi abſolutè affirmant quod pęna carceris commutari poſſit in peregrinationē, vel recluſionē in aliquo monaſterio. Ratio huius eſt quod pęnæ extraordinariæ omnes ſint arbitrariæ, ac proinde ob rationabilem cauſam vna in aliam commutari meritò debet.

141 Vltimo loco audi Carenam ibidem circa hoc diuerſimodè ſic loquentem. De hac inquit pœna detruſionis in monaſterium, vide Renatum Choppinum, de ſacra Politia Forenſi, lib. 2. tit. 3. num. 18. & ſeq. vbi tamen ait, Monaſteria non tam ſupplicij loco haberi quam portus motuum humanarum tempeſtatum: ibi plura refert exēpla Imperatorum Regum, & aliorum Principum, qui mundi vanitatibus ſpretis, in monaſteria ſe ſe receperunt, ibique Deo viuentes ſanctiſſimi vixerunt, ac piiſſimè in Deo obijerunt, hæc ille. quibus finem Regulæ imponimus.

De pœna portandi habitum, ſeu Saccum benedictum? de pœna item audiendi Miſſam in forma pœnitentis quid?

REGVLA CCCCLXXXX.

142 SEcundum antiquam conſuetudinem iugiter, & vbique ſeruatam, infligitur reis ſancti Officij pęna ferendi habitū communiter vocatum, habitellum ſeu Saccum benedictum, in quo eſt depicta ante & retro Crux ſancti Andreæ, rubei, vel

143 croce i coloris. Solet autem infligi non omnibus, ſed ex certa doctrina conuinctis de hæreſi, vel apoſtaſia ex probabili etiam violenter, aut vehementer ſuſpectis de eadem, ſaltem indutis habitello cum dicta cruce dimidiata, idque vel in perpetuum, vel ad tempus, vel tantum dum ſententia condemnatoria in actu publico profertur.

144 Pœna item audiendi Miſſam in forma pœnitentis, quidquid ſit de vſu antiquo, nunc ſic imponitur, vt reus ſancti officij ſtet prę foribus Eccleſiæ cum candela accenſa in manu, dum Miſſa celebratur.

---

145 TRactant bene de hac pœna portandi habitum pęnitentialem crucibus ſignatum Zanchinus tract. de hæret. cap. 20. num. 3. & ibi Campegius, Repertorum Inquiſit. verb. Crux §. qualiter tedeuntes. Simanch. de cathol. inſtit. tit. 47. num. 9. 12. & ſeq. Ioan. Rojas, ſingul. 1. n. 23. copioſius, & præ cæteris Pegna 3. par. Direct. comment. 42. num. 175.

146 Ac primò affirmat eius Originem eſſe antiquiſſimam, deducitque fundamentū eius ex Sacra Scriptura vbi volentes placare

re

re Deum iratum ob ſcelera enormiſſima commiſſa, & veniam, ac benedictionem ab eo obtinere ſaccis induti proponuntur, vt apparet in caſu Achab. lib. 3. Regum, cap. 21. cum enim per nefas vineam Naboth poſſediſſet, commiſſi delicti pœnitentiam acturus, veſtimenta ſcindens ſaccum poſuit ſuper carnem ſuam. cap. Achab. de pœniten. diſtin. 3 & cap. in capite Quadrageſimæ.

147 Hinc ſaccum iſtum, ſeu habitum pęnitentialem, nuncupatum ab Italis, Abitello, in Hiſpania licet alij vocent, Samarreta, alij tamen Santbenito communiter appellant, quaſi ſaccum benedictum, eo quod ſit aptus ad agendam pęnitentiam, per quam reus à Deo benedicitur, & ſaluatur, ita interpretantur, & benè Ioann. Rojas, & Pegna loc. cit.

148 Proſequitur ibidem Pegna in inueſtigando magis vſum antiquum dicti habitus pęnitentialis, & formam eius peculiariter pro noſtris Tribunalibus Sancti Officii, aitque iam fuiſſe vſitatum tempore, quo ipſa cum iuriſdictione delegata inſtitui cęperunt contra hæreticos Albigenſes, vt diximus in Prolegomenis, & oſtendit ille ex primo Concilio Tarraconenſi, relato per Eymericum par. 2. direct. vbi tit. de formis pęnitentiarum, §. credentes, verſic. & portent duas cruces. Fit etiam mentio huius habitus pęnitentialis cum duplici cruce in quibuſdam litteris, ſiue ſententijs Sancti Dominici, quas ad verbum refert Camillus Campegius apud Zanchinum de hæreticis cap. 20.

149 Confirmatur ex Concilio Toloſano, contra hæreticos celebrato ad annum Domini 1229. A quo de dictis crucibus geſtandis in habitu pęnitentiali ſic diſpoſitum per ſequentia verba. In deteſtationem quoque, inquit, veteris erroris duas cruces portent de cætero altius præminentes, alterius coloris, quam ſint veſtes eorum, vnam à dextris, & alteram à ſiniſtris: nec propter cruces excuſetur aliquis, niſi habeat litteras ſui Epiſcopi teſtimoniales de reconciliatione ipſius. hactenus ibi.

150 Verum cum adhuc dubitaretur, quanam modo, & cuius coloris cruces huiuſmodi eſſent conficiendæ, poſt aliquod tẽpus à Concilio Biterrenſi cap. 26. deciſum hoc dubium ſic: In deteſtationem etiam erroris veteris portent in ſuperiori veſte duas cruces coloris crocei longitudinis duorum palmorum, & dimidij, latitudiniſque duorum, & in ſe trium digitorum habentes latitudinem, vnam anterius in pectore, & aliam poſterius inter ſpatulas, veſtes in quibus cruces portauerint coloris crocei non habentes, ſuperiori veſte intellecta; ſupra quam in Domo, vel extra alia non portetur. hæc

151 ibi, & plura, quæ affert citatus Pegna oſtendens Eymericum 3. par. direct. in 6. modo terminandi proceſſum fidei ſecundum mentem Concilij Biterrenſis de dict. habitu pœnitentiali cum duplici cruce ante, & retro ad formam illius, in qua crucifixus S. Andreas, benè fuiſſe locutum.

152 Eſt autem non leue dubium inter Doctores, quibuſnam reis condemnatis à Sancto Officio ſit iniungenda pœna habitus pœnitentialis? Concordant omnes, quod debeat iniungi quibuſcunque reconciliatis ab hęreſi, vel apoſtaſia formali, cui corde adhæſerunt. Vt certum tradunt ex vniuerſali praxi quorumlibet Tribunalium ſancti Officij Simanchas de Cathol. Inſtit. tit. 47. rubr. de pœnitentibus, & conuerſis num. 9. & ſeqq. Zanchin. in tract. de hęretic. cap. 20. poſt num. 3. & ibi Campeg. in additionib. littera F. Reportor. Inquiſit. in verb. pœna num. 10. & cum alijs relatis Farinac. de hæreſi, qu. 193. num. 91.

153 Sed quid circa ſuſpectos de hæreſi, vel apoſtaſia? iſtis poſſe imponi pœnam habitus pœnitentialis cum prędictis duabus crucibus, ſi ſuſpicio ſit violenta: ſecus ſi vehemens, & multò minus, ſi tantum leuis, Docent Eymericus 3. par. direct. rubrica de 6. modo terminandi proceſſum fidei, num. 172. verſic. At tenendum autem, & ibi Pegna comment. 42. verſic. Quoniam verò, Bonifac de Vitalinis in rubric. de crimine hæreſis poſt nu. 6. verſic. item quia, Læl. Zecch. in ſumma, par. 1. tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap. 11. nu. 18. & alij quibus cum vtrumque probabile indico.

154 Quamquam circa ſuſpectos vehementer de hęreſi, vel apoſtaſia aliter reſoluit Caſtrus Palaus tract. 4. diſput. 7. punct. 1. num. 10 cuius reſolutionem probabiliter etiam admitto ſaltem ob tanti viri auctoritatem: audi eam propriis ipſius verbis.

155 Quæ omnia, inquit, obſeruari vidi in publicis actibus fidei: in quibus vehementer ſuſpecti, ob aliquos ritus Iudaicos publicè errores abiurarant; & pęna pecuniaria Sancti Officii ſumptibus applicanda condemnati ſunt, alij verò ad exilium, Neque illis fuit poſitus ſaccus pœnitentialis, crucibus integrè ſignatis, ſed ſolum dimidiatis, qui tamen ſaccus facta abiuratione illis ſublatus fuit.

156 hęc ille. Atque vltimum de crucibus dimidiatis eſſe valdè notandum affirmat Diana 4. par. tract. 7. Reſolut. 3. & ego ſimiliter affirmo. Hincque deduco iuxta praxim cuiuſque Tribunalis Sanctę Inquiſitionis eſſe id ſeruandum de habitus pœnitentialis pœna his, vel illis reis reconciliatis infligenda.

157 Quoad circumſtantiam verò temporis quamdiu hi, quibus imponitur habitus pęnitentialis, ipſum geſtare debeant, varius admodum eſt vſus talis impoſitionis,

tionis, vel geſtationis. Nam hęc aliquando ſolum durat per illud breue tempus, quo fit reconciliatio, & abiuratio, qua finita, habitus pęnitentialis reconciliato omnino aufertur. Patet ex teſtimonio Caſtri Palai num.155. adducto, & ex vſu noſtri Sancti Officii Melitenſis, in quo per plures vidi geſtantes habitum pęnitentialem dum abiurarent ſolummodo, & actus condemnationis, ac reconciliationis perficeretur;

158 Aliquando item condemnantur rei Sanctæ Inquiſitionis ad ferendum ſaccum benedictum per aliquod longum tempus: circa hoc, & circa alia prædicta audiamus Eymericum vltimo citatum.

159 In primis, inquit, quod ſtatim induaris ſupra omnes teſtes, quas defers, veſte liuida admodum ſcapularis Monachi, ſine capucio facta, ante, & retro habente cruces de panno croceo longitudinis trium palmorum, & latitudinis duorum, quam veſtem deferre habeas ſuper omnes veſtes alias per tantum tempus (Exprimatur vnius anni, vel duorum, vel plus, vel minus, prout culpa exegerit delinquentis) & nihilominus, quod cum dicta veſte, & crucibus ſtes in porta talis Eccleſiæ, tali, & tanto tempore, ſcilicet in quatuor feſtis principalibus glorioſæ Virginis Mariæ talis Eccleſiæ. hæc ille.

160 Poſſunt denique condemnari, vt ſæpius de facto condemnantur Apoſtatæ, aut hæretici formales ad pœnam dicti habitus in perpetuum. tradunt vt certum ex mente omnium Eymer. & Pegna citati, & ſolet hæc perpetuitas extendi etiam poſt mortem condemnatorum, cum tunc ſacci benedicti appendantur in aliquo loco publico, vt extet ſemper memoria talis condemnationis, in dedecus, ac infamiam perpetuam illorum, ipſiſque coniunctorum. Conſtant
161 manifeſtè iſta ex cuiuſque Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis exemplaribus, præcipuè noſtri Melitenſis; cum ab antiquo in Eccleſia Cathedrali appenſi conſpiciantur aliqui ſacci benedicti hæreticorum, qui olim per ipſum condemnati fuerunt.

162 Hic autem videtur aliquid addendum circa diſpenſationem in geſtanda veſte crucibus ſignata; ſed quia infra cap 9. opportunior occurret locus dicendi, cum de diſpenſando in aliis pœnis reorum Sancti Officii agemus, nunc obiter tantum attingo cum Eymer. 3. par. direct. in 8. modo terminandi proceſſum fidei, & ibi Pegna comment. 44. numer. 196. Simancham de catholic. inſtitut. titul. 47. num. 10. & cum alijs, quod difficulter ſit diſpenſandum in pœna iſta portandi habitum pœnitentialem cum duplici cruce.

163 Quin etiam ſubiungit Pegna per ſequentia verba: Iam, inquit, quod hic refert Eymericus de non concedenda facilè diſpenſatione in deponendis crucibus locum etiam habet, cum cruces pœnitentium ſuſpenſæ ſunt in Eccleſiijs illis in quarum parœcijs habitant illi: neque enim indè facilè debeant amoueri: imò ſi vetuſtate labantur, renouandæ ſunt inſcriptis nominibus illorum, quorum palliamenta fuerunt, vt extent in perpetuum ea ſigna, & monumenta impietatis, vt eo horrendo, & formidando infamiæ ſpectaculo homines à committendo tàm graui ſcelere auocentur: neque hoc eſt recens inuentum, vt alibi plenius dixi hæc Pegna, & rectè quidem.

164 De pœna tandem audiendi Miſſam in forma pœnitentis accipe vnum verbum: eius fit copioſa mentio in cap. ſtatuimus, de Maledicis, contenta in eo textu, ſunt huiuſmodi.

165 Statuimus, inquit, vt ſi quis contra Deum, vel aliquem ſanctorum ſuorum, & maximè Beatam Virginem linguam in blaſphemiam publicè relaxare præſumpſerit per Epiſcopum ſuum pœnæ ſubdatur inferius annotatæ, videlicet, vt ſeptem diebus Dominicis præ foribus Eccleſiæ in mauieſto (dum aguntur Miſſarum ſolemnia) blaſphemus exiſtens, vltimo illorum die dominico pallium, & calceamenta non habeat, ligatus corrigia circa collum ſeptemque diebus præcedentibus vi. ferijs in pane; & aqua ieiunet
166 Eccleſiam nullatenus ingreſſurus. Quolibet quoque prædictorum dierum tres ſi poterit, alioquin duos reficiat pauperes, ſiue vnum. Et ſi nec ad hoc eius ſuppetant facultates, id in pœnam aliam commutetur, cui etiam renuerit, recipere, ac peragere pœnitentiam ſupradictam, Eccleſiæ interdicatur ingreſſus; & in obitu Eccleſiaſtica careat ſepultura. Per
167 temporalem præterea poteſtatem, coactione (ſi neceſſe fuerit) Epiſcopi diœceſa. adhibita contra eum, blaſphemus ſi diues fuerit, quadraginta ſolidorum, alioquin Triginta, ſiue Viginti, & ſi ad id non ſufficiat, quinque ſolidorum vſualis monetæ pœna mulctetur, nullam in hoc miſericordiam habiturus. quod etiã inter alia communitatum ſtatuta ponatur. hæc ibi.

168 Quæ conueniens duxi hic per extenſum apponere, vt ſtatim clarè proſpicias differentiam temporum, & quomodo olim blaſphemo pœna iſta audiendi miſſam in forma pœnitentis admodum rigoroſè imponi cõſueuerit: hodie verò rei Sãcti Officij ſolum ſtant ſemel pręforibus Eccleſię cum candela accenſa in manu, dum fit Sacrum Miſſæ ſacrificium in die feſto, præuio ſono campanæ, vt benè notauit Ca-
169 rena dict. tit. 13. §. 10. Subdens, quod blaſ-

blaſphemo aliquando iniungatur, vt ibi ſtet genuflexus, lingua intra duo ligna alligata. Vide circa hanc pœnam Canter. in quęſt. criminalibus tangentibus pœnam delictorum, cap. 4. num. 4. verſicul. quoad. Atque his Regula finem imponamus.

Quaenam pœnæ pro Religioſis in Sancto Officio? Quanam vero pœnitentiæ ſalutares pro quibuſuis in eo reis? Qualiter item iniungendæ?

REGVLA CCCCLXXXXI.

170 ATtenta obligatione ſtatus Religioſi vti in obſeruantia legum omnium, ac in exercitio virtutum ad perfectionem tendendo, maiores ſemper progreſſus facere tenentur; ita ſi à recto declinent, & in materia præcipuè contra fidem delinquant, peculiares pęnæ, ſtatim indicandæ, præter explicatas pro alijs reis Sancti Officij, meritò illis inſligun-
171 tur. Hęreticis item, & apoſtatis, aut de hæreſi, & apoſtaſia ſuſpectis ſolent iniungi pœnitentię ſalutares, vt ieiunium, Oratio, Eleemoſyna, & præſertim fre-
172 quentia Sacramentorum. Verum in Vtriſque imponendis inclinandum potius Inquiſitoribus ad Clementiam, & miſericordiam, quam ad crudelitatem, & ſeueritatem, circumſtantijs omnibus delicti, perſonarum, loci, temporis, &c. benè perpenſis, ac legtiimè ſeruatis.

173 NOn eſt noſtri inſtituti plura contexere de obligatione ſtricta Religioſorum aſcendendi ad gradum perfectionis (vide circa hoc Sanctum Thomam 2.2. quæſt. 186. & ibi eius interpretes,) ſed vt obiter de ea innoteſcat, & qualiter illi ipſius obliti, ſi delicta maximè contra fidem Catholicam committant, peculiaribus pænis à Sancto Officio debeant puniri. Patet ex litteris ſupremi Tribunalis Hiſpaniarum directis ad Inquiſitores Regni Siciliæ ſub data primo Iulij 1580. quarum meminit Diana par. 4. tract. 7. Reſol. 7. & tradunt, vt certum Paramus de origine Sanctæ Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 10. num. 166. Caſtrus Palaus tract. 4. diſput. 9. punct. 11. num. 2. & Cæſar Carena, 3. par. tit. 13 §. 11. num. 88.

174 Quamuis autem dicti auctores Paramus, Diana, & Caſtrus de ſolis Confeſſoribus ſollicitantibus loquantur, quod hi peculiaribus pænis ſint ob iſtud grauiſſimum delictum mulctandi, benè tamen ait Carena ibidem, idem eſſe dicendum de Religioſis, aliter delinquentibus in quouis caſu Sanctæ Inquiſitionis. Atque rectè exemplificat ipſe perſequentia verba.

175 Vnde ſuperioribus, inquit, annis in noſtra Congregatione Cremonæ de Ordine Sacræ Coongregationis, quidam regularis, qui temerè inciderat in Conſtitutiones Pauli V. & Gregorii XV. in materia Conceptionis editas, fuit condemnatus, vt propoſitiones, ſcandaloſas & piarum aurium offenſiuas publicè in eodem loco, in quo eas prædicauerat, reuocaret, & vlterius fuit priuatus voce actiua, & paſſiua, ac munere concionandi, & lectoratus, cum aliis pœnitentiis ſalutaribus, ita ille.

176 Pęnę autem quæ peculiariter Religioſis delinquentibus à Sancto Officio inſliguntur, vt plurimùm ſolent eſſe iſtæ priuatio vocis actiuę, & paſſiuæ priuatio muneris concionandi, ac legendi, audiendique confeſſiones ſaltem mulierum, quòd in capitulo Religioſorum bis in anno reo præſente ſententia Inquiſitorum legatur: Quòd à ſuis Religioſis flagelletur, præſente notario Sancti Officii, quòd vltimam ſedem in choro, & Refectorio habeat, & aliæ, de quibus citati Paramus, Diana, & Caſtrus agunt; præter communes reliquis reis, quæ ſimul cum particularibus inſligi Religioſis poſſunt.

177 Proponit Exemplum Carena dict. nu. 88. verſic. ſic, & in ſolemni, cuiuſdam religioſi Ordin. Min. Obſ. Fr. Marcellis de Pattis, qui eo quòd temerarie ſe Sanctum, impeccabilem, ac confirmatum in gratia finxerit, ac alias propoſitiones temerarias, & ſcandaloſas protulerit, per Tribunali Siculum Sanctæ Inquiſitionis fuit condemnatus ad triremes per triennium, relegatus item per aliud biennium in Conuentu ſuæ Religionis ei aſſegnando, Item quòd ſingulis diebus Veneris ieiunet in pane, & aqua; & comedat in terra in Refectorio, ac incedat ſine capucio, atque in Choro, & Refectorio vltimo loco ſedeat, Tandem priuatus in perpetuum voce actiua, & paſſiua, facultateque audiendi confeſſiones quorumcunque.

178 Sequitur iam aliquid communi proferamus de pœnitentiis ſalutaribus, quæ quibuſuis reis Sancti Officii, ſiue hæreticis, vel apoſtatis, ſiue de hæreſi, vel apoſtaſia ſuſpectis vltra pœnas condignas, iniungi conſueſcunt, nempè Ieiunia, Orationes, Eleemoſynæ, Peregrinationes, & aliæ,

De eis egregiè tractant præſertim Zanchinus de hæreticis cap. 20. (ab iſto reliqui accipiunt) Pegna 3. part. direct. comment. 17. verſic. in his autem, & Carena dict. tit. 13. § 13. num. 89.

179 Duo autem notat optimè idem Carena, primum eodem num. 89. & cum Pegna citato, quod cum huiuſmodi pœnitentię ſalutares reis vti ægris applicentur in medicinam, debeant applicari illæ, quæ ſunt Morbis contrariæ. Vnde illi reo, qui noluerat ieiunare, orare, nec diuina officia audire, expedit imponatur, vt ieiunet, oret, & ſacra audiat.

180 Secundum notat ipſe Carena num. 90 quod præcæteris pœnitentijs, ſalutaribus ſemper ſit iniungenda illa, quæ ſpectat ad Sacramentorum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ frequentiam. Nam ſacramenta iſta magnam vim habent ad vitanda peccata, remouendas occaſiones eorum, & ad perſeuerantiam in fide à Deo obtinendā.

181 Atq; ita ſeruari in Tribunalibus Italiæ Sancti Officij, elicitur ex par. 8. Maſſ. in forma ſententiæ contra ſuſpectum de vehementi, ibi, Et per penitenza ſalutari ti imponiamo, &c. & infra, che durante il tempo di detti ſette anni confeſſi ſacramentalmente, &c. ſeruari etiam in Tribunalibus Hiſpaniæ Sancti Officij innoteſcit ex ſimilibus ſententijs penès Paulum Garz fol. 34. ibi, y que todos los Domingos, y fieſtas vaya a oyr la Miſſa mayor, &c. y los Sabados, &c. reze cinco vezes il Pater nueſter, &c. y ſe confieſſe, y reciua el Sanctiſſimo Sacramento del Altar. ita ibi, & nihil amplius addendum.

182 Tandem quod Inquiſitores in pœnis, & pœnitentijs imponendis potius ad clementiam, & miſericordiam, quam ad ſeueritatem, & nimium rigorem inclinare debeant. Docent omnes, prçcipuè Simancb. de Catholic. Inſtit. tit. 47. num. 79. & Carena dict. tit. 13. §. 13. num. 91. pariterque ex illo Iacob. epiſt. canon. cap. 2. Iudicium ſine miſericordia, fiet illi, qui non facit miſericordiam, & ex illo Prouerb. 3. Miſericordia, & Veritas te non deſerant, Circunda eas gutturi tuo, & deſcribe in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam coram Deo, & hominibus.

183 Nulla tamen Miſericordia, vt benè ait ibidem Carena num. 92. cum hæretico impœnitente vtendum: perpendendā item atrocitas delicti, & an hoc fuerit cōſumatum, vel an ſolus ad ipſum conatus adhibitus, attendendum etiam ad circumſtantias loci, temporis, & perſonæ delinquentis, quę iam ex alibi traditis innoteſcunt: Vnde iam Regulæ, & capitis finem imponamus.

CAPVT VIII.

De quorumcunque Delinquentium contra fidem pœnis tam ordinarijs, quam extraordinarijs, ſeu arbitrarijs in materijs particularibus, ſeu caſibus quibuſuis occurrentibus, & de probatione aliquando delicti ad eas incurrendas.

PROOEMIOLVM

1 HActenus explicata ſufficienter pro noſtro tenui captu, diuiſione vniuerſali pœnarum contra reos Sancti Officij, nimirum trimembri ſpiritualium, temporalium, & corporalium, nihil deeſſe videbatur pro complemento huius Sexti Libri, & totius Operis Noſtri, niſi aliquid attingere de earum exequutione, vel omiſſione, aut ex parte ſaltem diſpenſatione, prolata ſententia in ſolemni actu fidei, aut ea reuocata, ſi poteſt reuocari; Cæterum ante complementum huiuſmodi, conuenientiſſimum duxi, toto iſto capite octauo, quoſcunque ſingulos caſus pœnarum contra reos à Sancto Officio condemnatos percurrere, & peculiariter exprimere, vt de

2 praxi in eis puniendis magis in ſpecie, ac ſimul innoteſcat. Quamuis enim in decurſu totius operis, pro occaſione quandoq; oblata, non nihil de diuerſis huiuſcemodi pœnarum caſibus à nobis ſit ſæpius dictū, & in non paucis ad ſufficientiā traditū, præſtat tamen vniuerſos in vnū cōiungere, & ſimultaneā omniū notitiā DD. Inquiſitorib. ac Miniſtris Tribunaliū SS. Inquiſitionis præbere, vt ab oculos facilius eos habentes, id quod expetūt pro puniendo

3 quouis reo, vix vllo labore poſſint inuenire. Sequor in hoc veſtigia plurium, vt Antonii Souſę, qui in diuerſis locis ſuorum Aphoriſmorum pœnas quaſcunque in particulari contra reos Sancti Officii exprimit, & tamen poſtea lib. 3. de eiſdem peculiare caput inſtituit, nempè 27. Similiter Cæſar Carena per totam ſecundam Partem ſui Tractatus de officio Sanctiſs. Inquiſitionis in vnoquoque titulo oſtendit pęnas illis delicti, de quo agit, & nihilominus in fine 3. par. toto tit. 13. eaſdem in communi, & in particulari de-

4 ri declarat. Vltra expræſſionem verò dictarum pænarum in particulari, toto hoc cap.8. attingemus nonnulla, quæ fortè ſuis locis omiſſa, aut non ſatis indicata, præcipuè quod ſpectat ad ſufficientem probationem delictorum contra fidem catholicam, & iſtorum pęnæ in totum, aut ex parte incurrantur.

Veris hæreticis, aut apoſtatis, vt pæna Ordinaria imponatur, quænam probatio delicti requiſita? Sufficit ne per teſtes ſingulares?

REGVLA CCCCXCII.

5 QViuis hæreticus, vel apoſtata à fide
Catholica formaliter pertinax ſaltem
in foro externo, tametſi ex rigore iuris poſ-
ſit condemnari ad pænam Ordinariam per
ſolam depoſitionem duorum teſtium, con-
teſtium, idoneorum, hodie tamẽ iam tenet
praxis plurium Tribunalium Inquiſitionis
præſertim Hiſpanicæ, vt ad talem condẽ-
nationem neceſſariò tertius conteſtis ſi-
militer omni exceptione maior adiũgatur.
6 Præterea iuxtà dictam praxim ex duabus
ſemiplenis probationibus reo Sancti Offi-
cij, licet alia adſint indicia contra eum,
pæna ordinaria nequaquã infligitur: quam
quam oppoſitum probabilitate non caret.
7 Ex multis item teſtibus ſingularibus admi-
niculatiuę ſingularitatis circa eandem
ſpeciem hæreſis concordantibus, delatus
pænæ ordinariæ ſubijci valet: at ſententia
negatiua, vbi benignior, & fauorabilior,
probabilis meritò cenſetur.

---

8 PRæmittitur hæc Regula communem
continens doctrinam, quæ lucem præ-
bebit ſequentibus, quorum iam alibi me-
minimus. Cum autem pęna ordinaria, ſeu
ſtatuta à iure veris hęreticis, vel apoſtatis
ſit ad modum grauis, nempè mors natu-
ralis, per traditionem brachio ſęculari, ac
carcer perpetuus, ſeù immuratio, vt vidi-
dimus capite pręcedẽdi Regula 486. & 487.
expendenda duo hic diligenter, primum
quinam ſint veri hęretici, ſeù formaliter
pertinaces, Secundem quę probatio delicti
requiratur, vt rei Sancti Officij dictis pœ-
9 nis mulctentur. Atque pro primo ſupponi-
mus omnino certũ ex D. Thoma 2. 2. quęſt.
11. art. 2. ad Tertiũ & ex D. Augiſtino Epiſt.
162. habeturque clare in cap. dixit Apoſto-
lus, & cap. in Eccleſia, 24. quęſt. 3. nullam
eſſe hęreſim ſine pertinacia; conſtatque
ex eius definitione, nempe Error volunta-
rius contra aliquam fidei veritatem cum
pertinacia aſſertus ab eo, qui fidem rece-
pit, ita omnes DD.
10 Eſt autem difficultas admodum grauis,
in oſtendendo quænam ſit hęc pertinacia,
ſine qua nullus exiſtit hęreticus? De hac
iam ex profeſſo in primo libro egimus, ſed
cum ex ibi traditis nudus difficultatis non
videatur omnino ſolutus, & adhuc circa
ipſum non paucorum torqueantur inge-
nia pro maiori claritate aliqua, nunc ad-
11 dentur, Reiecimus tunc, & meritò opi-
nionem iuriſperitorum, vt Alciat. in l. 2. C.
de ſum. Trin. & fide Cath. nu. 3. Menochij
volum. 2. conſil. 149. num. 49 & aliorum
armantium, nullum eſſe hæreticum per-
tinacem, niſi prius fuerit admonitus, vt
reſiliat à ſuo errore contra fidem catho-
licam.
12 Reſoluimus, itaque cum communi
Theologorum, maximè recentiorum, vt
Valentiæ, tom. 3. diſput. 1. quæſt. 11. punc.
1. Sanchez in Decal. lib. 2. cap. 7. numer. 4.
Vaſquez 1. 2. quæſt. 76 artic. 7. diſput. 126.
cap. 3. Filliuccij, tom. 2. tract. 22. cap. 6. n.
153. Caſtri Palai, tom. 1. tract. 4. diſput. 3.
punct. 2. num. 1. & aliorum, non eſſe ne-
ceſſariam talem admonitionem (Excep-
to vno caſu ſtatim indicando,) ſed ſuf-
ficere, ſi quis ſciens aliquid eſſe de fide
deliberatè illud non cedat, & aduertens
ſuam opinionem eſſe contrariam ſenſui
Eccleſiæ Catholicę neglecta tamen eius
authoritate, perſiſtat in ſua opinione.
13 Notat verò benè Diana 4 par. tract. 7.
Reſolut. 36. cum Lorca in 2. 2. D. Thom.
quęſt. 11. art. 2. diſput. 41. num. 8. quod præ-
dicta Doctrina habeat locum non ſolum
pro foro conſcientiæ, ſed etiam pro foro
externo. Si enim reſpectu iſtius require-
retur admonitio ad pertinaciam, pauciſ-
ſimos hæreticos condemnarent Tribuna-
lia Sanctiſſimæ Inquiſitionis, cum quiuis
ex illis ſe defenderet affirmando, quòd
non fuerit admonitus & hinc detrimen-
ta maxima reipublicæ Chriſtianæ proue-
nirent.
14 Dein reſoluimus, quod impeditur per-
tinacia ad hæreſim requiſita per quam-
cumque ignorantiam, non ſolum craſſam,
& ſupinam; ſed etiam affectatam, ſi hæc
affectatio procedat tantum ex tædio ad-
diſcendi, vt ſi quis velit aliquid ex rebus
fidei ignorare, quia tædet eum diſcere,
& hoc modo error in illis non eſt hæreſis,
ſecus, ſi affectet, ignorare, quis ex falſa
opinione contra Eccleſiam, eo quod iu-
dicet, nullius, aut parui momenti eſſe,
quæ ab ipſa creduntur, aut credenda
proponuntur, ita Vaſquez 1. 2. diſput. 126
cap. 2. Canus de loc. Theol. lib. 11. cap. 9.
Becan. tom. 3. in 2. 2. cap. 14. quæſtion. 2.
num. 16. Sanctarellus tract. de hæreſis, ca.
1. dub. 5. num. 23. diſput. 3. punct. 2. num. 3.
& alii.
15 Atque hic etiam optimè aduertit Dia-
na dict. reſolut. 36. verſ. Notandum ta-
men, cum citato Caſtro Palao numer. 5

Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 12.num. 14. & cum aliis citandis ſupradicta de ignorantia, quod impediat ſemper pertinaciam, intelligenda eſſe, quoad forum conſcientiæ. Quippe in foro externo, ac iudiciali, ſi quis errans in fide alleget ex ignorantia erraſſe non creditur ei, quando error commiſſus fuit in illis, quæ vnuſquiſque ratione officii, vel ſtatus ſcire tenetur. Quare errantes in articulis fidei, & præceptis Decalogi ex malitia præſumuntur errare.

16 Circa hoc audiamus Arnal. Alberti, de agnoſcen. quæſt. 30. num. 37. Si verò, inquit, ſumus in caſu, quod aliquis negaret articulum diuulgatum, vel contentũ in ſymbolo, quem tenetur explicite, & diſtinctè credere; tunc ea quo eſt præſumptio violenta contra eum, quod veritatem illius non ignoret per proximè allegata, ſed quod illum aſſerit ſcienter, & non ignoranter, ideò pertinax hæreticus eſt iudicandus, quamuis dicat ſe paratũ corrigi. Pro hoc eſt argumentum forte in cap. ſuper quibuſdam, §. 1. de verb. ſignif. cap. contra Chriſtianos de hæreticis in 6. ita ille. Eadem ferè adducit Siman. de Cath. inſtit. tit. 28. num. 13.

17 Nihilominus meritò huic doctrinæ ex mente Deciani lib. 5. cap. 39. nu. 11. Syluestri verb. Hæreſis nu. 1. Pegnæ 2 par. direct. Commen. 1. Sanctarell. de hæret cap. 1. dub. 6. num. 29. Dianæ citati, & aliorum, adhibenda eſt limitatio reſpectu perſonarum ſimplicium, & hominum ruſticorum, de quibus probabiliter præſumitur, quòd ignorent verè Catholicas aliquos veritates aut etiam articulum fidei non ex illis, qui ſolent in Eccleſia ſolemnizari. Tales enim ruſtici ſic ignorantes haberi in foro externo debent non vt formaliter hæretici, ſed ſolum tanquam ſuſpecti de hæreſi, & con-
18 ſequenter arbitrio iudicis puniri. Cum tamen contigere poſſit, vt quoad forum conſcientiæ quis ruſticus, aut ſimplex ignoret inuincibiliter, ſeù inculpabiliter articulum aliquem fidei ſaltem ex non ſolitis ſolemnizari, vti contigit in Ciuitate Cæſareuguſtana Regni Aragoniæ, vbi vetulus ruſticus pluſquam Octuagenarius, dum ferè animam efflaret, articulum reſurrectionis Corporis noſtri à quodam ſacerdote Ieſuita didicit, & ſtatim cum ſumma lætitia ob ſolam notitiam tunc acquiſitam, & ſignis claris ſaluationis æternæ ſpiritum Deo reddidit; vti ab illo audiui.

19 Reſtat præcipuum punctum difficultatis propoſitæ circa hunc maximè caſum, qui poteſt ſæpius occurere quando quis vere baptizatus in ætate infantili, educatur inter hæricos, aut infideles, ac ita adhæret ſectæ, aut religioni eorum, vt iudicet eſſe veram, & poſſe in ea ſaluari, nùm iſte talis ſit cenſendus hæreticus pertinax, ſi monitus ab Inquiſitoribus, vel ab Epiſcopo de ſuo errore adhuc in ipſo perſeueret?

20 Duæ ſunt circa hoc oppoſitæ ſententiæ grauiſſimorum auctorum, prima negans aſſerit non ſufficere ad pertinacem hæreticum conſtituendum, etiam ſi ille ſic educatus inter hæreticos, aut infideles, & adhærens eorum ſectæ, admoneatur de ſuo errore non ſolum à viris grauiſſimis, & doctiſſimis, ſed etiam ab Inquiſitoribus, & ab Epiſcopo. Ratio eſt, quia dum ipſe iudicat, ſuam opinionem non eſſe contra ſẽſum Eccleſię Romanæ, ipſoſque Inquiſitores, ac Epiſcopum decipi, nequaquam eſt verus hæreticus; cum ad hunc ſtatum requiratur, vt ipſe credat ſe opinari aduerſus Eccleſiæ doctrinam. ita Sayrus de cenſu. lib. 3. cap. 4. nu. 17. Valentia tom. 3. diſp. 1. quæſt 11. punc. 1. difficul. 4. Sanchez in Decal. lib. 1. cap. 7. nu. 25. Torres de Trinit. qu. 32. art. 4. in 4. par. Comment. Sanctarell. de hæret. cap. 1. dub. 6. nu. 28 & alij, ab ipſis relatis.

21 Altera ſententia defenditur à pluribus vt à Bartolo in l. Tutor, §. Tutores, nu. 1. ff. de ſuſpectis tutor. Vgolino in Bull. cænæ, par. 2. cap. 1. §. 1. nu. 10. Rebuffo in Bull. cæn. excõmun. 1. art. 1. verb. hæret. Pegna 1. par. direct. comment. 26. Duardo ſuper eand. Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. quæſt 25. nu. 4. Farinac. de hæreſi, quæſt. 169. nu. 10. Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 48. n 18. & ab alijs oppoſitum affirmantibus, quòd talis ſic admonitus ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitoribus, aut à viris doctis de mandato eorum ſi non reſiliat à ſuo errore, ſit verus hæreticus pertinax, quia tunc iam iudicat, & credit contra Senſum Eccleſiæ Romanę, huiuſque auctoritati reſiſtit.

22 Sub diſtinctione reſoluunt benè alij aſſerẽtes primam ſententiam negatiuam procedere in foro conſcientiæ, ſecundam verò affirmatiuam in externo, & iudiciali, ita Suarez de fide, diſp. 19. ſect. 3. nu. 21. Vaſquez in 1. 2. tom. 1. diſp. 126. cap. 3. nu. 7. Merolla in diſp. Theol. tom. 1. diſp. 1. tract. 2 nu. 185. Lorca in 2. 2. D. Thoma, quæſt. 11. ar. 2. diſp. 41. nu. 20. & Diana dict. Reſolut. 36. verſ. Tertia opinio, quibus vti verius, & probabilius ſentientibus libenter adhæreo, maximè cùm hæc reſolutio clare innoteſcere videatur ex cap. Ad Abolendam, extra de hæreticis.

23 Vndè mirum, quòd Caſtrus Palaus ab ea recedat, & ſolus ipſe dicat, ſententiam affirmatiuam eſſe tenendam in vtroque foro, cum ſit diſpar ratio vtruſque: Nam ſi ille baptizatus in infantia, & educatus in ſecta hæricorum, vel infidelium poſt admonitionem factam ab Epiſcopo, aut ab inquiſitoribus, vel à viris doctis ad id per eos deputatis, nolit reſipiſcere, & fidem Catholicam amplecti, quamuis in conſciẽtia forte ſit tutus, in foro tamen externo, & iudiciali, cenſendus eſt, & condemnandus vti verus hæreticus pertinax indè rectè oſtendit Lorca, vt refert Diana loc. cit.

24 Quoniam ad iudicium cuiuſcunque cauſæ,

ſæ, & cuiuſcunque hæretici non oportet
Eccleſiam congregare, neque ſummũ Pon-
tificem adire, & oportuit eſſe peculiares
iudices, quorum iudicio cauſa finiatur; præ
ſertim cum hi prudenti ſemper, & maturo
examine procedant, nec niſi in certis, &
manifeſtis ſententiam proferant. ita ille,
atque hæc pro deciſione prioris.
25 Quoad poſterius, quod præcipuè conti-
netur in Regula noſtra, de probatione requi
ſita delicti, vt vetus hæreticus, aut apoſta-
ta pertinax pœna ordinaria mulctetur, di-
26 uerſa occurrunt dubia expendenda. Primũ
an ad effectum ſic mulctandi ſufficiat de-
poſitio duorum teſtium conteſtium, omni
exceptione maiorum? Negatiuè reſpondēt
aliqui, vt Eymeric. 3. par. direct. quæſt. 71.
Albertin. de agnoſt. quæſt. 34. nu. 3. & Bar-
boſa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 5. nu.
5. Ducũtur eo fundamento, quia in Tribu-
nali Sanctæ Inquiſitionis non publicantur
nomina teſtium, & hinc iſti non cenſetur
idonei, nec omni exceptione maioris, cùm
reus nequeat aliquid obijcere contra eos,
quorum nomina ignorat.
27 Hoc tamen non obſtante, cùm diligen-
tia D. D. Inquiſitorum Suppleat abunde
id, quod defenſionis, in teſtium nominibus
ſupprimendis adimitur, vt bene ait Ioſeph
Aldrete de relig. diſcipl tuen. lib. 1. cap. 14.
28 nu. 13. Reſpondendum affirmatiue atten-
to Iuris rigore, quia vniuerſaliter dicitur
Matth. 18. & 1. Corint. 13. in ore duorum,
vel trium teſtium ſtat omne verbum, &
ab iſta regula nullo iure excipiuntur hære-
tici, ergo iuſte per duos teſtes idoneos cõ-
demnantur ita Cantera in quæſt. crimin.
cap. 11. de hæret. nu. 61 Simanch. de Cathol.
Inſtit. tit. 51. nu. 8. & tit. 64. num. 36. Torre-
bla. de magia lib. 3. cap. 17. num. 70. Leſſius
lib. 2. cap. 30 dub 4. nu. 33. & poſt. Iul. Clar.
in pract. lib. 5. § hæreſis num. 20. plures alij
quos citat, & ſequitur Sanctarellus tract.
de hæret. cap. 39. dub. 2. num. 12. quibus
adde Dianam dict. tract. 7. par. 4. Reſol 32.
vers. Verum ego.
29 Sequitur ex parte eandem Sententiam
affirmantem, cum aliqua limitatione Ioan.
Roias de hæreticis par. 2. nu. 103. ſic optime
aſſerens. Verum meo, inquit, tenuiſſimo
ingenio non auderem, in tàm graui crimi-
ne truncata, atque diminuta rei defenſio-
ne duobus tantum legitimis teſtibus quẽ-
piam condemnare, niſi delatus eſſet malæ
opinionis, & famæ, vel alia adminicula
contra eũ concurrerent, quo caſu commu-
nis Doctor. opinio eſſet tenenda. ita ille.
30 Eodem ferè modo tenet Diana dicta
Reſol. 32. ex mente Pegna, referens verba
iſtius ſic claudẽ dicitur, inquit, hoc quæſitũ
cum verbis doctiſſ. Franc ſci Pegna in Di-
rector Inquiſitor Commen. 20 ſic aſſeren-
tis. Non poſſumus diffiteri liberum eſſe
Iudicibus fidei & ob communem ſenten-
tiam, & ob iura duos ſolum teſtes idoneos
in quauis cauſa poſtulantia, & ob commu-
nem vſum ſacri Tribunalis Inquiſitionis,
ad voces duorum teſtium idoneorum, reũ
31 huius criminis condemnare. Negatiua ſẽ-
tentia valde benigna eſt, & ſecura, quæ
tunc potiſſimum non eſſet contemnenda,
quando reus inſignis probitatis commu-
niter haberetur, & integræ famæ, & incor-
ruptæ vitæ; tunc enim non eſſet incongruũ
aut differre ſupplicium, donec forte aliæ
accederent coniecturæ, & probationes; aut
mitiùs punire, & hac etiam ratione viden-
tur loquuti huius opinionis aſſertores. ita
32 Pagna. Vnde Reus malæ vitæ, & famæ po-
teſt puniri à D D. Inquiſitoribus tanquam
hæreticus, ex delatione duorum teſtium,
dummodo ſint conteſtes, & omni excep-
tione maiores hæc ille.
33 Confirmat idem eſt ex teſtimonio Ma-
lei Maleficarum, tom. 1. pat. 3. quæſt. 2.
atque addit ita ſe haberet, ſtando in ri-
gore iuris, cum iuxta praxim Sanctæ In-
quiſitionis Hiſpanicæ regulariter non
damnentur, quicunque hæretici ad pœ-
nam ordinariam, niſi per tres teſtes con-
34 teſtes, idoneos. Praxis autem iſta, quam
valdè approbo, crederem, quod deriua-
ta iam ſit ad alia Tribunalia Sancti Officii
cum conſtet benignior, & videatur con-
cedi facultas eam ſequendi à Sacro Tex-
tu. Matth 18. & 1. Corin. 13. in ore duo-
rum, vel trium, &c. particulam rnim,
vel diſiunctiua, vnum, vel alterum poſ-
ſe à Iudicibus executioni mandari indi-
cat.
35 Rurſus dubitatur, an ex duabus ſemi-
plenis probationibus poſſit imponi reo
ab Inquiſitoribus pœna ordinaria? Ne-
gant id abſolutè Simanc. de Cathol inſtit.
tit. 51. num. 5. & in Enchir. tit 34 num. 3.
Souſa lib. 2. Aphoriſ. cap. 5. num. 10. Ca-
ſtrus Palaus tom. 1. tract. 4 diſput 8. punct.
10. num. 7. Anton. Queuedo de indicijs, &
tortura par. 1. cap. 6. num. 2. & alij. ob eã
rationem, quia cum vnaquæque ſemiple-
na probatio in ſuo ordine diuerſa ſit, non
videtur poſſe coniungi cum alia.
36 E contra affirmant alij, præcipue Ioan.
Rojas ſingul. 188. nu. 16. Vmbertus locatus
in praxi, verb. teſtis, & Ioſeph ſeſſe in deci-
ſion. Regni Aragoniæ tom. 4 decis. 477 nu.
24. Atque hanc partem affirmantem tue-
tur Diana dict. tract. 7. reſol. 30. cum D da o
Cantera in quæſt. crimin. cap 2. de p ob.
per teſtes. quæſt. 5. nu. 2 ſi cũ duabus ſimul
probationibus ſemiplenis adſint alia ind-
icia contra reum Sancti Officij, quia p r
iſta ſuppletur defectus probandi plene, ſi
quis eſt in illis Vnde cùm hæc pars ſit in
fauorem fidei, eam probabilem iudico.
37 Verùm cum talibus etiam inditijs in
ſententiam negantem magis inclino, iux-
ta Inquiſitionis Hiſpanicæ praxim, quæ
regulariter non iniungit hæreticis pœnam
ordinariam ex duabus ſemiplenis proba-
tionibus, quamuis alia adſint indicia,
ſupplentia quoquomodo defectum pro-

batio-

bationis. ita Diana loco citato:

38 Quid de probatione per teſtes ſingulares, ſufficienſne iſta, vt inquiſitor poſſit reis hæreticis, vel apoſtatis pœnam ordinariam imponere? Grauius: & difficilius eſt hoc dubium præ alijs expenſis, & circa ipſum diuiſi ſunt doctores in duas oppoſitas ſententias affirmantem, & negantem. Tuentur illam Zanchinus tract de hæretic. cap 16. num. 6. Anton Gomez variar. tom. 3. cap. 12. num. 12. & alij citati à Rojas vbi infra, etiam quando plures teſtes ſingulares deponunt de diuerſis hæreſibus prolatis ab eodem diuerſo loco, & tempore, vt ſi quis v.g. deponat audiuiſſe Petrum 4 die Maij in domo ſua dicentem ſub hoſtia conſecrata non contineri Corpus Chriſti, & alius deponat audiuiſſe in platea eundē Petrum 20. Maij dicentem, Mariam Dei Matrem non eſſe Virginem, quod ex his depoſitionibus plenè conuincatur ille ita vt poſſit condemnari ad pœnam ordinariā, ſi alias ſic deponentes ſint idonei.

39 Cæterum cum hæc nimia extenſione nullo modo approbo dictam ſententiam affirmantem, ſicut nec approbant auctores pro negante paulo poſt allegandi difficultas itaque peculiariter exiſtit caſu quo plures teſtes ſingulares tantum in loco, & tempore, concordes circa eandem ſpeciē hæreſis deponunt contra eumdem reum de diuerſis numero actibus, an maneat plenè conuictus, & pæna ordinaria puniē-

40 dus. Vt certum affirmant id Simanchas de cathol. Inſtit. tit: 64. num. 77. & in Enchir. tit. 37. nu. 8. & quamuis Rojas in tract. de hæreſ. par. 2. num. 145. nimis rigide contra Simancham loquatur, vocans eius opinionem periculoſam; cum tamen merito, ipſamque vt probabilem ſequuntur Saliceetus, in l. teſtium, cap. de teſtibus; n 26. Conradus Brunus lib. 4. de hæret. cap. 9. 10 ſeph. Aldrete, de Relig. diſcip tuend. lib. 2. cap. 3. num 29. Sanctarell. tract. de hæreſi cap. 39. dub. 1. num 6. & Leonard. Leſſius de iuſtit. & iure lib. 2 c. 30. dub. 4. nu. 33. cuius hæc ſunt verba.

41 Si duo, inquit, de eadem hæreſi aſſerta deponunt. & ſolum in tempore diſcrepent plenè probant, quia in ſubſtantia delicti conueniunt: & quamuis non ſit idem numero actus, tamen quia eſt idem numero ſignificatum, habetur pro eodem actu, imo diſcrepantia temporis interdum facit ad maiorem fidem hæc ille.

42 Quod ſi ſecundum Leſſium duo tantum ſingulares teſtes ſingularitate adminiculatiua ſic plenè probant contra hæreticum ad infligendam ei pænam ordinariam quanto magis ſi ſint tres, aut quatuor, vel plures argumento ex cap. In fidei fauorem de hæreticis in 6, cum iuxta ibi deciſa, vt iam alibi diximus, plures teſtes non omni exceptione Maiores plenè probent, quia ex pluralitate ſuppletur defectus, quanto magis in caſu præſenti?

43 Eandem ſententiam affirmatiuam mordicus tuetur Antonius Souſa propoſita in fine 4. lib. Aphoriſm. quæſt. vnica, ſed longiſſima, in tres ſectiones diuiſa, quibus rem totam comprehendit, & egregiè, ac eruditè difficultatem iſtam grauem, de teſtibus ſingularibus in cauſis fidei, vltra morem ſuum Aphoriſmicum diſcutit, & pro ingenij acumine omnia nihil intactum relinquens pertractat; Vide penes ipſum, & non pænitebit. In 3. ſect. octo efformat argumenta in defenſionem ſuæ ſententiæ affirmatiuæ, reliquis omiſſis accipe ſolum quintum proprijs ipſius verbis.

44 Quinto, inquit, Arguit Simanch. vbi ſupra, num. 20, deducendo ad conueniens quia ſi teſtes ſingulares in propoſito caſu non probant, ſequitur maximum abſurdum, nimirum non poſſe hæreſiarcham, qui in tota aliqua ciuitate, vel prouincia errores ſuos diſſeminat plenè conuinci, & pœna ordinaria affici, ſi vnumquemque hominem illius ciuitatis, aut prouinciæ ſeorſim doceat, cum nullos tunc habeat teſtes contra ſe conteſtes: quod nullus ſanæ mentis admittet, cum tam notabili fidei, & boni communis præiudicio. Præcluditur namque via ad conuincendos hæreticos, imò, & dogmatizantes, cum plenam probationem effugiant per ſolam variationem loci, & temporis manifeſtationis delicti, ac ex mendacio, & malitia ſua nequaquam homines commodum reportabunt contra omnes iuris, & æquitatis regulas. l. in fundo ff. de rei vindic. l. itaque fall. ff. de furtis, cap. cognoſcentes, de conſtit. cap. ſedes, cap. plerumque, de reſcript. cap. intelleximus de iudic, hæc ille, potiuſue Simanch.

45 Nihilominus ſententiam negantem per teſtes ſingulares nunquam probari plenè crimen hæreſis ad infligendam hæretico pœnam ordinariam, ſed tantum extraordinariam, præter Rojas citatum tenent plures, maximè Iul. Clar. in praxi §. fin. qu. 53. Maſcard. tom. 1. de probat. concluſ. 856. Pegna 3. par. direct. comment. 121. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 9. dub. 10. num. 527. Caſtr. Palaus tract. 4. diſp. 8 punct. 15. §. 4. num 16. Diana 4. par. tract. 7. Reſolut. 31. & Farinac. tom. 1. quæſt. 64. num. 202. cum ſeqq. ac de hæreſi, quæſt. 188. §. 9. num. 152.

46 Ob quorum ſaltem auctoritatem hæc ſententia negans probabilitate non caret, nec eſt deſtituta rationibus, aliquas adducit idem Souſa ſect. 1., quas licet ſect. 3. conetur ſoluere, vim tamen earum non omninò eneruat lege alias apud illum, hic vnam tantum proponam ipſius verbis.

47 Quintò, inquit, in cauſis criminalibus ex multis probationib imperfectis nō cōſtatur vna probatio perfecta ſufficiens ad pœnā ordinariā imponendam; quod maiori cū ratione obſeruari debet in materia hæreſis, l. Sancimus, §. ſi quis autem C. de donat. l. Vſuræ C. de vſur. l. vnica C. qui nume-

ro tutelam Simanc. de cathol. inſtit. tit. 51. num. 5. Pegna ad 3 par. direct. inquiſit. qu. 72. comment. 121. verſ. primum, Farinac. crimin. 86. num. 72 & ſequenti, ac de hereſi quæſt. 187. §. 1. num. 7. qui alios refert.

48 Dubitari autem non poteſt vnumquemque teſtem ſingularem per ſe facere imperfectam probationem, ergo quantumcunque teſtes ſingulares multiplicentur, non efficient plenam, & perfectam probationem ſufficientem ad imponendam pœnam ordinariam. ita ille.

49 Accipe ſolutionem ab eodem; Ad quintum, inquit, reſpondetur, doctrinam illam de non coniungendis imperfectis probationibus ad vnam probationem perfectam in criminalibus, non eſſe veram, quãdo concurrunt multæ probationes imperfectæ eiuſdem rationis, qualitatis, & ſubſtantiæ, cum hæ neceſſariò vniantur in vnam probationem perfectam, & plenam. Menoch. de præſumpt. lib. 1. qu. 39. n. 3. & 4.

50 Et in noſtro caſu teſtes deponentes de particularibus declarationibus ſunt eiuſdem qualitatis, formæ & ſubſtantiæ. Vnde nullum eſt inconueniens huiuſmodi teſtes vniri in vnam probationem plenam, & perfectam. Accedit, quod vnuſquiſque teſtis (cum deponet de declaratione, quę æquiualet teſtimonio deponentis de viſu, vt dictum eſt) cenſetur perfecta probatio in ſuo genere. ita Souſa,

51 Qui ex prædictis benè ſic deducit. Ex his patet quomodo conciliantur duæ illæ Regulæ, quæ videntur contrariæ, videlicet, quę non proſunt ſingula, nec multa iuuant. Gloſſa in l. ſi tres tuteles, C. qui numero tutelar. ſe excuſant verb. Non proficiunt. l. ſi idem ff. de iuriſdic. omnium iudic. l. vſuræ C. de vſuris l. Sancimus §. ſi quis autem. C. de donat. & alia ſingula, quæ non proſunt multa collecta iuuant l. Spadonem §. qui intra ff. de excuſat. tutor. l. Rationes & l. Inſtrumenta, C. de probat. l. Stipulatus ff. de vſuris. Tuſcus tom 7. lit. S. concl. 276.

52 Farinac. in praxi par. 4. conſ. 39. nu. 1. Prima Regula intelligitur quando ſingula vitioſa ſunt, & genere ſuo imperfecta. Secunda vero quando ſingula genere ſuo perfecta inueniuntur. §. ex eo, inſtit. quibus modis teſtam. infirmatur. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 39. num. 6. ita ille, atque hęc doctrinæ cauſa ſint tradita.

53 Concludimus itaque cum Diana dicta reſol. 31. verſic. Nota; tamen quòd pro diuerſitate dictarum ſententiarũ ferè æqualiter probabilium, diuerſa ſit praxis in inquiſitionibus Hiſpaniæ, & Luſitaniæ: Nam in Hiſpanicam Inquiſitione Hæretici nunquam damnantur ex teſtibus ſingularibus ad pœnam ordinariam (maximeq; mortis naturalis) ſecus in inquiſitione Luſitana: Vide Souſam citatum, & Fernandez in exam. Teol. moral. par 1. cap. 19. §. 10. nu. 19. atque iam Regulę finis imponatur.

Quænam pœna ob crimen Schiſmatis incurri poſſunt? Quibus item Schiſmaticis ab officio ſãcta Inquiſitionis infligenda? quibus ſecus?

REGVLA. CCCCXCIII.

54 QVoties cõſtat crimen Shiſmatis coniunctum eſſe hæreſi, vt ſępè contingit, Schiſmaticus per omnia quoad eum iudicandum, & puniendum vti con-
55 ſummatus hereticus tractari debet. Contra Schiſmaticos autem peculiares pęnæ in iure aſſignantur; primò excommunicatio in Bulla Cænæ contenta, ad quam actus externus requiritur, & aliquando per hunc ſolum, ſine interno contrahitur: Secundò priuatio Eccleſiaſticę poteſtatis, ſeu iuriſdictionis: Tertiò inhabilitas ad beneficia in futurum comparanda, ſecus ad iam prius comparata retinenda. Quarto pœna mortis naturalis, in aliquo caſu etiam
56 pro primo lapſu. Schiſmaticis, etiam pręſumptiuè tantum hæreticis ſolent Inquiſitores pænas alias arbitrio infligere, vt pecuniariam, Exilij relegationis carceris tri-
57 remium, &c. Denique Schiſmatici impropriè dicti, quod inuincibiliter aliquam recognoſcant vt Papam, vel caput Eccleſiæ, cum non ſit aut dubitetur, nullis pænis à iure afficiuntur.

58 PRo diſcuſſione contentorum in hac Regula præmittendum, quod diuerſa genera Schiſmaticorum diſtinguantur, vt traditum à nobis lib. 1. cap. 13 regul. 110. Primum continet illos, qui ſunt diuiſi ab Eccleſia vel à Summo Pontifice non ſolum quoad obedientiam in præceptis, ſed etiã quoad crudelitatem in deciſionibus fidei vtriuſque & ab alterutro capite ex his proprie ſchiſmatici, ideſt ſeparati ab vnitate Eccleſiæ dicuntur.

59 Secundum genus eſt illorum, qui tantum quoad obedientiam ſunt diuiſi ab Eccleſia, quia cum nullum habeant in mente errorem, ſed omnibus fidei articulis, ac ſummum Pontificem eſſe caput illius credant, ex malitia propriæ voluntatis, ex ſuperbia, vel auaritia, nolunt ei obedire: atque iſti etiam proprie vocantur ſchiſmatici. Conſtant iſta ex D Thoma 2. 2. qu 39. art. 1. ad tertium vbi Magiſtrali diuiſione de hoc duplici genere ſchiſmaticorum agit, tradunt etiam Eymeric. 2. par. direct. quęſt. 48 num 2. Pegna ibi Farinac. de hæreſi quæſt. 184. num 14. & alij communiter.

60 Tertium genus ſchiſmaticorum aſſignatur ab eodem Farinac. ex Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 58 de ſchiſmat. num. 4. ex Pegna loc. cit. & ex alijs, ſuntque ſub eo illi, qui

Digitized by Google

qui ex inculpabili, aut inſuperabili ignorãtia exiſtimant aliquem eſſe ſummum Pontificem, & vt talem agnoſcunt, qui fortè non eſt, aut ſaltem dubitator, eo quod nõ fuerit legitime, nec rectè electus idque tunc ſolet euenire, quando plures de Papatu inter ſe contendunt; Atque qui continentur ſub hoc genere, neque hæretici ſũt neque de hæreſi ſuſpecti, & non niſi improprie ſchiſmatici decuntur. ita Carena 2. partie 3. §. 10. num. 33.

61 Sed intelligitur quamdiu durat dicta ignorantia inculpabilis, nam ea ſublata qui non adhibent debitam diligentiam in inquirendo, quis ſit ſummus Pontifex, peccant grauiter, & propriè ſchiſmatici reputantur, iuxta cap. quoties cordis 1. quæſt. 1. & cap. Schiſma, 24. qu. 1. vbi Gloſſa, verb. magis & cap. relegentes 23. quæſt. 1. Felin. in cap. 1. de haret. quæſt. 13. nu. 24. & 25 Soccinus in cap. fraternitatis de ſchiſm. nu. 11. Turrecr. in ſumm. de Eccles. lib. 4. par. 1. cap 14. propos. 2. Et affert Sanctarellus tract. de hæreſi. cap. 43. dub. 1. nu. 11. fin. his ſic præmiſſis.

62 Quoad ſchiſmaticos primi generis conſtare debet per legitimam, & plenam probationem ſaltem modo dicto in Regula præcedenti, quòd ſchiſma ſit coniunctum cum errore menſis contra fidem, vt tanquã conſumati hæretici in omnibus, & per omnia circa condemnationem, & punitionem habeantur, & tractentur. Nam conſtito de tali coniunctione ſchiſmatis cum errore in materia fidei, nequeant ſchiſmatici effugere quoſcunque pænas contra formalis hæreticos à iure ſtatutas, bene ex mente omnium aduertunt Pegna 2. par. direct. comment. 73. ſub littera B. & Carena dicto §. 10. nu. 34. nec aliud circa hos ſchiſmaticos primi generis addendum occurrit in particulari.

63 Sequitur agendum de ſchiſmaticis ſecundi generis, ſcilicet quando conſtat de ſchiſmate, & eſt præſumptio alicuius erroris in materia fidei. Nam vbi ſchiſmata, ibi regulariter hæreſes exiſtunt, vt docuit Origines Homilia 9. in Ezechielem, cùm tales ſchiſmatici, qui ſeſe chriſtianos prefitentur re ipſa, ſeù facto externo oſtendunt ſe credere, quod extra Eccleſiam ſit ſalus, quòd ſummo Pontifici non ſit parendum, quòd vnitas Eccleſiæ poſſit ſcindi, & ſimilia huiuſce generis erronea, & heretica. Tradunt optime Simanchas de Cathol. Inſtit. tit. 58. n. 6. Bonac. in Bullam Cœnæ, diſp. 1. quæſt. 3. punct. 5. num. 12. verſic. Obſerua tamen, & alij Communiter.

64 Dixi, quando conſtat de ſchiſmate, ſecùs ſi tantùm extet de eo præſumptio. Nam in hoc caſu ſi quis de ſchimate, nec conuictus, nec confeſſus eſſet, ſed tantùm ſuſpectus, non inſurgeret ſuſpicio, hæreſis contra eum. Quia nequaquam naſcitur ſuſpicio, ſeù præſumptio ex præſumptione, ſed ex facto certo ſecundum doctrinam Bart. in l. 2. §. diuus, ibi quod probato vero, tũc præſumitur ſubtraxiſſe ff. de iure fiſci Bald. l. Idem & ſi, in 2. lect. de ſtatu hominum, Ruin. conſil. 90. in fin. verſic. Secùs autem, lib. 3. & conſil. 51. nu 15. vol. 5. & aliorum.

65 Vnde contra hunc ſic ſuſpectum de ſchiſmate non procedit Sanctum Officium, benè tamen contra illum, qui de eo eſt conuictus, vel per propriã confeſſionẽ, vel per teſtes, vel alio modo, quia in hoc caſu adeſt præſumptio hæreſis. ita Peirin. in Priuil. minor. tom. 2. ad conſtit. 9. Pauli V. num. 14. & Carena ibidem num. 35.

66 Contra ipſos autem ſchiſmaticos ſecundi generis diuerſæ pænæ ſunt ſtatutæ à Iure, quæ etiam à fortiori infliguntur ſchiſmaticis primi generis, cùm iſti ſimul ſint formales hæretici. Prima eſt Excommunicatio lata in 1. Canone Bullæ Cœnæ, vt patet ex ipſe textu, & nullus eſt, qui de hoc dubitet Vide Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 20. quæſt. 6.

67 Eſt autem controuerſum non nihil inter doctores, an de iure antiquo ſint ipſo facto ſchiſmatici Excommunicati? Non deſunt, qui affirmanter reſpondent. ita Innocen. in cap. 1. de ſchiſmaticis, nu. 2. & ibi Soccinus nu. 6. & 7. Decian in tract. crimin. lib. 5. cap. 64 nu. 1. & cap. 67. nu. 3. 5. 15. & 16. Ioan. Rojas tract. de hæreticis par. 1. nu. 531. Hoſtẽſis in ſumma §. qua pæna, nu. 3. Diaz in pract. crim. canon. verb. ſchiſmaticis, cap. 112. Sylu. verb. ſchiſma, nu. 9. & Turrecrem. lib. 4. ſumm. par. 1. cap. 8. Qui conantur oſtẽdere ex diuerſis cap. iuris canon præcipue ex cap. in homine 24. diſt. & ex alijs citandis.

68 Verum vt certum omnino tradunt alij, quibus adhæreo, vniuerſaliter non excõmunicari ſchiſmaticos ipſo facto, niſi in Bulla Cœnæ ita Azor cit. Sayrus de cenſuris lib. 3. cap. 5. nu. 19. Sanchez in decal. lib. 2. cap. 36. n. 1. Suarez de charitate, diſp. 12. ſec. 2. nu. 1. Farin. de hæreſi quæſt 184. nu. 37. & ſeq. ac præcæteris Sanctarellus, tract. de hæreſi cap. 34. dub. 1. nu. 8. vbi percurrit omnia capita iuris canonici, in quibus agitur de hac re, & oſtendit ibi aut non fieri mentionem excommunicationis vt cap. 2. de ſchiſmaticis, quod allegatur à doctoribus contraria ſententię; aut ſolum fieri mentionem excommunicationis ferendæ,

69 & non iam latę Cap. citatum, in homine habet verbum Damnentur, quo quis non videt excommunicationem ferendam iudicari? Similiter cap. 1. de ſchiſmaticis cap. nulli fas, 19. diſt. & cap. de liguribus, 23. qu. 5. clarè diſponunt, vt ſchiſmatici excommunicatione, & alijs pęnis afficiantur, non quòd ipſo facto ſint eis affecti.

70 Quamquam autem negari nequit, in cap. licet de electione, eſſe ſermonem de excommunicatione lata, & non ferenda contra ſchiſmaticos, & hinc infert Abbas in rubr. de Schiſmaticis, nu. 2. omnes eſſe à iure ipſo facto excommunicatos Reijcit

tamen

tamen bene hanc illationem Sanctarellus
71 loco cit. his verbis. Verum, inquit, ibi non
excommunicantur in vniuerſum omnis
ſchiſmatici, ſed tantùm illi, qui creato ve-
ro Pontifice, alium tamen ipſi creant. il-
lumque tanquam Eccleſia caput venerantur ita ille.

72 Circa excommunicationem item Bullæ
Cœnæ notat benè Sanchez dict. cap. 36.
num. 15. non comprehendi ſub ea ſchiſ-
maticos ſolum mentales, ſed requiri actũ
externum expræſſiuum intentionis ad ip-
ſam incurrendam, quod per ſe patet ex
generali doctrina in materia de cenſuris,
quæ nunquam infliguntur ob merum
73 actum internum. Tenet verò idem San-
chez num. 14. & meritò cum Suarez de
cenſuris, diſput. 21. ſec. 2. num 13. Duard.
ad Bullam Cœnæ lib. 2. can. 1. quæſt. 56. nu.
8. Schiſmaticos ſubijci dictæ excommuni-
cationi Bullæ Cœnæ ſolo operæ externo,
abſque intentione ſe ſubtrahendi ab obe-
74 dientia Summi Pontificis. Exemplificant
per illationem in Anglis, qui externæ obe
dientiæ ſigna exhibent erga Regem ſuum
quamuis in mente credant ipſum non eſſe
Chriſti Vicarium. ita etiam Carena dict.
§. 12. n. 46. cũ Bonac. & Alterio quos citat.

75 *S*ed adhuc extat dubium, an Schiſma-
tici, qui nullo modo habent hæreſim con-
iunctam cum ſchiſmate, ligentur iſta ex-
communicatione Bullæ Cœnæ? Farinac.
de hæreſi, quæſt. 184. num. 59. neganter
reſpondet, eo quod iudicet, iſtos non
eſſe propriè ſchiſmaticos; Affirmanter ta-
men, & optimè reſoluunt Suarez, San-
chez, & Duardus vbi ſupra ob rationem
oppoſitam, quod hi etiam ſint ſtrictè
ſchiſmatici, atque de iſtis ſecundi generis
eſt ſermo in Bulla Cœnæ? cum ibi ſubiun-
gitur. Nec non ſchiſmaticos, & eos, qui
ſe à noſtra, & Romani Pontificis pro tem-
pore exiſtentis, obedientia pertinaciter
ſubtrahunt. cum iam ſchiſmatici primi
generis ſint prius excommunicati ſub no-
mine hæretici.

76 Pœna ſecunda vtriuſque generis ſchiſ-
maticorum eſt priuatio Eccleſiaſticæ po-
teſtatis; adeſt expræſſus textus in cap.
didicimus, 24. quæſt. 1. & tradunt omnes,
præcipuè Card. Tuſchus pract. concluſ. to.
7. littera S. concluſ. 55. num. 1. & ſeq. Bona-
cin. de cenſuris in ſpecie, diſput 1. & de
cenſuris Bullæ Cœnæ, quæſt. 2. punct. 5.
num. 8. Sanchez lib. 2. in decal. cap. 36. n.
10. & Suarez de Charitate, diſput. 12. ſect.
2. num. 3. cum aliis, quos allegant. *S*ed
77 intelligitur de poteſtate iuriſdictionis, &
non ordinis, vt ex omnium mente notat
Carena ibidem, num. 42.

78 Aliqua item eſt controuerſia inter no-
ſtros auctores, an pęna iſta poſſit infligi
Schiſmaticis adhuc non denuntiatis? Pla-
cet Ioan. Azor. Inſtit. moral. par. 1. lib. 8 c.
20. quæſt. 9. Gregor. de Valentia, tom. 3.
diſput. 3. quæſt. 15. punct. 3. & alijs, quod
Schiſmaticus careat Eccleſiaſtica iuriſdi-
ctione etiam antequam ſit denuntiatus.
Atque huic ſententiæ videtur fauere tex-
tus, quem attentè legi in citato cap. didi-
cimus, vnde non caret probabilitate.

79 Cæterum probabilior iudicatur oppo-
ſita, quod non habeat locum talis pęna
ſchiſmatico occulto, ſeu non denuntiato.
Eam tuentur Sotus in 4. diſt. 22. quæſt. 1. ar.
4. Tholetus lib. 1. Sum. cap 13. in Addition.
num. 2. Bonacin. in Decalogum, diſput. 3.
quæſt. 4. punct. vltim. §. 5. num. 8. Duardus
ad Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 1. quæſt. 56. nu.
13. verſ. Quæ quidem, Carena dict. §. 12. nu.
43. & alii. Facit pro ea ſtatutum Concilij
Conſtantienſis, quo diſponitur, vt nullum
teneamur vitare ex vi prohibitionis Eccle
ſiaſticæ, niſi notorius ſit percuſſor clerici,
aut Religioſi, vel nominatim denuntiatus
ſit reus criminis perpetrati, cui eſt annexa
communionis priuatio, ergo ſchiſmaticus
non priuatur Eccleſiaſtica poteſtate iuriſ-
dictionis antequam ſic denuntietur.

80 Tertia pœna ſchiſmaticorum eſt inhabi-
litas ad beneficia Eccleſiaſtica retinenda.
Sed controuertitur ſimiliter inter docto-
res de quibuſnam Beneficiis intelligatur,
de obtentiſne etiam ante patratum ſchiſ-
matis delictum? an de ſolis obtinendis in
futurum? Debere intelligi de vtriſque vo-
luerunt diuerſi, vt Gloſſ. in cap. 1. de ſchiſ-
maticis, ſimanch. de Cathol. inſtit tit. 58. n.
7. Rebuff. in praxi benefi. rubrica de modo
amittendi beneficia num. 29. Pariſi de re-
ſignat. benefi. lib. 3. quæſt. 1. nu. 36. & alij co-
nantur oſtendere ex cap. Quia diligentia,
de electione, & ex cap. Nos conſuetudinem
ſed in dict. texti ſolum dicitur, quod ſint
ſchiſmatici inhabiles ad beneficia obti-
nenda. Quòd verò priuentur ipſo iure
beneficiis prius obtentis ibi non inuenies
ſi attentè legas, vt debes.

81 Quare optimè concludunt alii, præ-
cipuè Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 36.
num. 19. Sanctarellus dict. cap. 43. dub.
1. num. 12. & Caerna dict. §. 12. numer
48. Quod nullo iure caueatur, vt ſchiſ-
matici ipſo facto priuentur beneficiis,
anteà obtentis, ſed tantum, quod ſint
inhabiles ad beneficia in poſterum con-
ſequenda, ac etiam ad Sacros Ordines
ſuſpiciendos, etiamſi ad pœnitentiam
redierint. Patet ex dict. cap. Quia dili-
gentia, de electione, docenteque Specu-
lator in titul. de diſpenſat. §. iuxta,
verſicul. 14. Maiolus, de irregul. lib. 5.
cap. 46. Decian in tractat. crimin. lib. 5.
cap. 66. num. 7. & cap. 67. num. 10. Pe-
gna 2. part. Direct. quæſt. 48. comment.
73. verſicul. cognitu dignum. Suarez
tom. 5. de cenſur. diſpur. 43. ſect. 2. num.
7. & Azor tom. 1. lib. 8. capit. 20. quæ-
ſtion. 8.

82 Notat autem benè Sanctarellus ibidem
cum Abbate in dict. cap. Quia diligentia;
num 7. quod ſolus ſummus Pontifex poſſit
diſpen-

diſpenſare in iſta inhabilitate, quam contrahit Schiſmaticus, ſi delictum Schiſmatis ſit iam publicum, Dum enim eſt occultum, habet Epiſcopus facultatem diſpenſandi in ea ex vi decreti Concilij Tridentini ſeſſ.24. de reformatione, cap. 6. vbi expreſſe conceditur ipſi, diſpenſandi ſcilicet in quauis inhabilitate proueniente ex delicto occulto.

83 Cum audis Shiſmaticus eſſe inhabilem ad beneficia, &c. Ne hinc inferas eum eſſe irregularem, cum talis illatio fiat ſine fundamento, nam vt egregiè docent Sayrus, Suarez, & Sanchez locis citatis, ac Sanctarellus dict.dub.1. num.13. nullo iure diſponitur, quòd Schiſmatici ſint irregulares. Quidquid dicat Pegna 2.par.direct.q. 48. commen. 73. allegans dict.cap.quia diligẽtia; ſed ibi nulla fit mentio de irregularitate.

84 Niſi forte loquatur de ea, quæ oritur ex notorietate, quando Schiſma eſt notorium, ſicut prouenit ſemper ex quouis alio delicto, quod notoriè committitur, & depoſitione dignum cenſetur, ſed hæc irregularitas ceſſat per pœnitentiam, vti iam alibi attigimus, ſicuti ceſſat infamia ex tali delicto orta: quæ omnes concedunt.

85 Sed quid de inhabilitate ad conferenda beneficia in Epiſcopis, aut in alijs, qui de iure poſſunt conferre ſi ſint Schiſmatici? licet nihil in doctrina Regulę noſtræ circa hoc dubium attigerimus; cum tamen ſit coniunctum ijs, quæ in ea traduntur, non potui non hic illud excitare, & breuiter eius reſolutionem tibi porrigere ex mente Sanctarelli dict.dub.1.num.15.accipe proprijs eius verbis.

86 Dico, inquit, decimoquinto collationes beneficiorum factæ ab Epiſcopis Schiſmaticis ſunt ipſo iure irritæ, cap.1.de ſchiſmaticis; vbi dicitur, eos, qui dignitates Eccleſiaſticas, ſeu beneficia per ſchiſmaticos acceperunt carere impetratis] alienationes quoque ab illis factas de rebus Eccleſiaſticis carere firmitate, & ad Eccleſias ſine omni onere reuerti; vti etiam ſunt nullæ vniones ita Rota in Valentina vnio-
87 nis 2.Iunij 1606. coram Coccino.; Et vniuerſaliter geſta à ſchiſmaticis non eſſe valida, conſtat ex cap.1.ac ſchiſmat.& docent ibi Gloſſa verb. Firmitate, & cap.pręcariæ 11.quæſt. 2. Franciſ.March.quæſt.497.nu.1. Aldobr.conſil. 1. num.50. Rota deciſ. 612. apud Seraphin.Gloſſ.in cap.cum alienationes, 12.quæſt.2. verb, Alienationes, & ibi Præpoſ. num. 1.

88 Et actus, qui fiunt ſede vacante dicuntur nulli in dict.cap.præcariæ, & in cap.ſi qua de rebus, 12. quæſt. 1. & docet Abbas in cap.cauſam, quę de iudic.nu.11.ab Eccleſia quandiu habet paſtorem ſchiſmatũ, dicitur vacare, in cap 1. & cap.cum vobis
89 de reſcript. Deinde cum ſchiſmatici habeantur tanquam intruſi, alienationes ab eis factę, erunt inualidæ cum in cap.nihil de elect.& in cap.Alienationes 12.quęſt.2. dicatur alienationes factas ab intruſis nihil valere hæc ille; quibus, & excitatum dubium, & alia diuerſa, bene riſoluta ex vi iuris tibi manent.

90 Vltima pœna contra ſchiſmaticos à iure ſtatuta eſt mors naturalis, maximè ſi ſint ſchiſmati primi generis, & inueniantur relapſi, aut impœnitentes, ſeu contumaces. Nam huiuſmodi traduntur brachio ſæculari, & vltimò ſupplicio afficiuntur ſicuti iam alibi explicatum, & tractat benè circa tales ſchiſmaticos, quicunque ſint Farin.
91 de hæreſi, quęſt.184. num.51. & 52. Affirmans, quod in hoc caſu impænitentis poſſint iudices ſæculares clericum ſchiſmaticũ ſine degradatione punire; quod etiam affirmat Marta, de iuriſdict.cap.38.par.2. & cum vtroque adducit Carena dict. §.12. num. 49.

92 Eadem pæna vltimi ſupplicij infligi debet Dominis, ac Magiſtratibus quibuſcunque tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, qui in ſchiſma inciderint, excitauerint, &c.iuxta Conſtitutionem Pauli IV. incip. cum ex Apoſtolatus officio, relatam à Pegna in fine directorij, per quam diſponit Summus Pontifex, vt tales ſchiſmatici etiam pro primo lapſu pæna mortis, vt verè relapſi mulctentur. Tradunt Duard.ad Bullam Canæ rubr.2.quæſt.56.nu.13. Scortia copioſè in Selectas Roman.Pontificum conſt.Epitom.72.& Carena dict.§.12.n.50.

93 Addit autem idem Carena dict.tit. 3.§. 13. num.51.Farinac. de hæreſi, quæſt.184. num.49 Souſa lib.3.Aphoriſ.cap.27.num.7. & Caſtro Palao tract.6.diſp.4.punct.6.n.20 quod pręter dict.pænas poſſint ſchiſmatici pro grauitate delicti ab Inquiſitoribus alijs pænis arbitrarijs mulctari, ſcilicet pecuniaria, carceris, Exilij relegationis, Triremium fuſtigationis, &c. iuxta vſum cuiuſque Tribunalis ſancti Officij.

94 Tandem quod ſchiſmaticis tertij generis, qui improprie tales dicuntur, nullæ ſint ex vi iuris ab inquiſitoribus iniungendæ pænæ, cum communi omnium tradit, vt prorſus certum Carena dict.tit.3.§. 10. num.33.& indè patet, quia quando aliquis ob ignorantiam probabilem, ſeu inuincibilem recognoſcit in ſummum Pontificem eum, qui reuera non eſt, nullam committit culpam, & largo modo vocatur ſchiſmaticus; ergo nullam merito incurret pęnam, quamdiu talis ignorantia durat.

95 At ea ceſſante ſtatim ille delinquit, & reputatur propriè ſchiſmaticus, ſi non adhibeat debitam diligentiam in perquirando, quiſnam ſit verus ſummus Pontifex cap.quoties cordis 1.quęſt.1.& cap.ſchiſma 24. quæſt.1.& cum Felino, Turrecrem. & Soccino per eum relatis tradit Sanctarellus dict.cap.43.dub.1 num.11. Vnde huiuſmodi ſchiſmaticus ſaltem pænis arbitrarijs ab inquiſitoribus puniri poterit. Atque hic finis Regulæ.

Quid

Quid de pœnis hæreticorum, apoſtatarum, ac Schiſmaticorum fautoribus, defenſoribus, receptatoribus &c. imponendis? aut ſecus?

REGVLA CCCCXCIV.

96 VLtra excommunicationem in Bulla
Cœnæ contra fautores, defenſores
receptatores, &c. hæreticorum apoſtata-
rum, & ſchiſmaticorum expreſſe conten-
tam, iidem etiam ipſo facto excommuni-
cantur diuerſis iuribus, & Bullis Pontifi-
97 ciis ſtatim indicandis. Incurrunt item
ipſo iure pœnas infamiæ, & inhabilitatis
ad publica officia, & beneficia ſi per an-
num in excommunicatione permanſerint:
atque ſic permanentes, ſi fuerint clerici
omni beneficio Eccleſiaſtico per ſententiã
98 iudicis priuari debent. Dicti etiam fau-
tores &c, excommunicati ab Inquiſitore
ob fautoriam, ſi tranſacto anno non deſi-
ſtant, vt veri hæretici habendi, & condem-
99 nandi ſunt. Ab incurrendis tamen præ-
dictis pœnis, & aliis poſſint illi liberari ex
duplici præcipuè capite, tum ſi ignorent
eum eſſe hæreticum, cui fautoria, defen-
ſio, & receptatio exhibetur, tum ſi iſta
non redundent in fauorem hæreſis; adden-
tur interim pauca huc ſpectantia.

100 LIb. 1. cap. 12. Regul 204 & 205. tra-
ctauimus copioſè de fautoribus,
defenſoribus, ac receptatoribus hæretico-
rum, & apoſtatarum, & tria hæc fautoria
defenſio, & receptatio reſpectu iſtorum an
inter ſe differant, vel ſecus completè oſtẽ-
dimus, qualiter etiam huiuſmodi fautores
&c. abiurare debeant alibi indicauimus.
Nunc itaque pro præſenti inſtituto ſolum
attingimus, quod ad pœnas quaſuis ſpiri-
tuales, temporales, & corporales contra
101 eos ſpectat. Coniungimus, in titulo, &
in corpore Regulæ fautores ſchiſmatico-
rum cum fautoribus hæreticorum, quia
idem de vtriſque proportionaliter dicen-
dum, vt optimè notant Carena 2. par. tit.
3. §. 12. nu. 51. cum Scottia in Selectas Ro-
man Pontif. conſtit. Theoremate 184.
102 De pœna excommunicationis in Bulla
Cœnæ contra fautores hæreticorum, &c.
en textum ipſius Bullæ; Excommunicamus
& anathematizamus, &c. omnes, & ſin-
gulos hæreticos, &c. eorumque recepta-
tores, fautores, & generaliter quoslibet
illorum defenſores, qui textus per ſe ma-
nifeſtus eſt, nec vlla indiget declaratione.
103 Quod ipſo facto contrahant illi hanc cen-
ſuram, nullus eſt, qui dubitet. Vide Pe-
gnam 2. par direct comment. 76. 77. & 78.
vbi late de pœnis fauentium hæreticis. Fa-
rinac. de hæreſi tota queſt. 182. & Sancta-
rellum tract. de hæreſi cap. 11. & 12. de eo-
dem præ cæteris egregiè agentem.
104 Afficiuntur item eadem pœna excom-
municationis ipſo facto hæreticorum fau-
tores, &c. per Conſtitutiones Innocentij
IV. incip. Nouerit vniuerſitas, Martini V.
incip. Inter cunctas & Pauli IV. incip. cum
ex Apoſtolatus officio, quas refert Pegna
in fine direct. inter litteras Apoſtolicas per
cap. ſicut, de hæreticis, & cap. excommu-
nicamus, il primo §. credentes, extra de
hæreticis. Cum autem in iſto §. credentes
contineantur plura noſtrum inſtitutum re-
ſpicientia, conueniens duxi, ad verbum
hic integrum textum referre, ſicuti etiam
refert Caſtrus Palaus tract. 4. diſp. 3. punc. 6.
num. 1.
105 Credentes præterea, inquit, recepta-
tores, defenſores, & fautores hæreticorum
excommunicationi decernimus ſubiacere
firmiter ſtatuentes, vt poſtquam quis ta-
lium fuerit excommunicationis notatus ſi
ſatisfacere contempſerit, infra annum, ex
tunc ipſo iure ſit factus infamis, neque ad
publica officia, ſeu conſilia, neque ad eli-
gendos aliquos ad huiuſmodi, neque ad
teſtimonium admittatur; ſit etiam inteſta-
bilis, vt nec teſtandi liberam habeat facul-
tatem, neque ad hæreditatis ſucceſſionem
accedat.
106 Nullus præterea ipſi ſuper, quocunque
negotio, ſed ipſe alijs reſpondere cogatur.
Quòd ſi forte Iudex extiterit, eius ſenten-
tia nullam obtineat firmitatem neque
cauſæ aliquæ ad eius audientiam perferã-
tur. Si fuerit aduocatus, eius patrociniũ
nullatenus admittatur: Si tabellio, inſtru-
menta confecta per ipſum nullius ſint mo-
menti, ſed cum autore damnato damnen-
tur: & in ſimilibus idem præcipimus ob-
ſeruari. Si vero clericus fuerit, ab omni
officio, & beneficio deponatur, vt in quo
Maior eſt culpa, grauior exerceatur vin-
dicta.
107 Si qui autem tales, poſtquam ab Ec-
cleſia fuerint denotati euitare contempſe-
rint, excommunicationis ſententia vſque
ad ſatisfactionem idoneam præcellantur.
Sanè Clerici exhibeant huiuſmodi peſti-
lentibus Eccleſia Sacramenta, nec eos chri-
ſtianæ præſumant tradere ſepulturæ, nec
Eleemoſynas, aut oblationes eorum perci-
piant, alioquin ſuo priuentur officio, ad
quod nunquam reſtituantur abſque indul-
to ſedis Apoſtolicæ ſpeciali.
108 Similiter quilibet regulares, quibus e-
tiam hoc infligatur, vt eorum priuilegia
in illa diœceſi non ſeruentur, in qua tales
exceſſus præſumpſerint perpetrare ita in
eo textu.
109 Poſt relationem verò ipſius, cum ex-
preſſione iam multiplicium pœnarum cõ-
tra diuerſos hæreticorum fautor &c. exci-

tat dubium Caſtrus Palaus ibidem num. 2. an iſti contrahant illius prius, quam ab Eccleſia denuntiati fuerint, & per annum in Excommunicatione publica perſtiterint? cum diſtinctione reſpondet Suarez de fide, diſput. 24. ſect. 1. ſi pœnæ ſint infamiæ, & incapacitatis ad officia publica, & ad teſtandum, requiri in iſtis, vt per annum in excommunicatione inſordeſcat; ſecus in alijs.

110 Reſponſio tamen placet mihi, quam huic dubio tribuit idem Caſtrus Palaus, affirmans vniuerſaliter, quod ex vi propoſiti textus, & ratione excommunicationis nullam ex ſupradictis pœnis hæreticorum fautores, &c. incurrant, niſi per annum inexcōmunicatione permanſerint. Oſtenditur ex verbis textus, nēpè poſtquā quis fuerit excommunicatione notatus, & per annum inſorduerit, & illis. Cum authore damnato damnentur. & illis. ab

111 Eccleſia fuerint denotati. Atque in hanc ſententiam videtur inclinare Eymeric. 3. part. director. quæſt. 123. numer. 2. Cum ibi neget eos affici aliis pœnis, ex eo quòd maneant in excommunicatione per annum, niſi ſic excomunicati notentur, & publicentur, quaſi diceret ex alio capite illas incurre poſſe.

112 Doctrina autem prædicta, quod peculiariter habeat locum reſpectu pœnarum infamiæ, priuationis officiorum, incapacitatis ad teſtandum, & ad ſucceden dum, teſtatur Farinac. de hæreſi, quæſt. 183. num. 39. & manifeſtius num. 59. 60. & 106. idem ſubiungit ipſe num. 4. & 107.

113 de priuatione beneficiorum. Quid quod non priuatur vllus hæreticorum fautor beneficijs prius acquiſitis ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis ſaltem declaratoriam. Vt certum tradunt Ghirlandus tract. de hæret. quæſt. 9. num. 1. Pegna 3. par. Direct. comment. 162. verſic. de hæreticorum Farinac. quæſt. 189. n. 73. & ſeqq. Sanctarel. de hæreſi cap. 11. dub. 1. nu. 20.

114 & alij. Quamquam ad alia obtinenda quiuis fauens hæretico ipſo iure inhabilis efficitur, vt habetur expræſſè in cap. quicunque de hæret. in 6. verſic. hæretici, & affert ibidem Caſtrus Palaus.

115 Qui meritò addit ſequentibus verbis. *Limitanda tamen, inquit, eſt hæc doctrina in ſepultura Eccleſiaſtica, & Orationibus faciendis pro fautore hæreticorum, quia eo ipſo, quod conſtat aliquem fauendo hæreticis deceſſiſſe, non debet inter Chriſtianos accipere ſepulturam, neque pro illo Orationes fundi, quia in peccato mortali, & excommunicatione deceſſit, & text. in cap. ſicut de hæretic. & cap. 2. eod. tit. in 6. & conſtitutione Innocent. IV. incip. Nouerit, quam refert Pegna in vltima par. Direct. fol. mihi 17. Verum tamen hoc raro conſtare poteſt, niſi condemnatus ſit.* ita ille

117 Dein pro peculiaribus fautoribus hæreticorum ſtatutæ ſunt à iure peculiares pœnæ; Vnde ſi Epiſcopi, & Inquiſitores, eorumque Miniſtri, ad quos ſpectat contra hæreticos procedere, ſi id omittant, & non puniant, cenſentur fautores hæreticorum, & ipſo iure Epiſcopi ſuſpenduntur ab officio per triennium, & alij excommunicatio eſt reſeruata Summo Pontifici.

118 ita in Clement. 1. de pœnis. Quin etiam ſi tales perſonæ id faciant ex odio, vel amore, vel ob lucrum temporale, incidunt in excommunicatonem Papæ reſeruatam, ex Clement. 1. §. Verum de hæreticis, iuxta Gloſſam ibi, in verbo fraudulenter, Imol. num. 3. Caiet. verb. excommunicatio, & cum alijs relatis, Sanctarellum

119 dict. cap. 11. dub. 1. num. 2. in fine. Qui n. 3. benè addit, quod debeant Epiſcopi deponi ab officio Epiſcopali ſi fuerint negligentes in puniendis hæreticis ex cap. excommunicamus il primo, §. Volumus, de hæret. & affert Pegna 2. par. direct. commen 2. verſ. Epiſcopi ergo.

120 Sæculares item Domini ſi requiſiti, & moniti ab Eccleſia, terras ſuas purgare neglexerint ab hæreticis, ſine dubio tunc iam ſunt fautores hæreticorum (prius ante requiſitionem probabiliter id negant. Archidiac. in cap. Quicunque de hæreticis in 6. num. 4. & Gemin. num. 9.) & poſt annum elapſum à tempore monitionis, terræ illæ poſſunt à Catholicis occupari, ſaluo iure domini principalis, vbi tales Domini feudatarij extiterint. Conſtat ex Authen. Si verò C. de hæreticis. & capit.

121 excommunicamus, §. moneantur, de hæreticis, ſic diſponitur, vt Domini temporales excommunicentur, ſi terras ſuas purgare ab hæreticis neglexerint, & poſtea ſignificetur Summo Pontifici, vt Vaſſallos ab eius fidelitate denuntiet abſolutos, & terram exponat Catholicis occupandam. Affert Sanctarellus dict. dubio 1. numer. 6. vide plura, apud ipſum.

122 Rurſus Magiſtratibus non ſeruantibus leges contra hæreticos latas, vti veris fautoribus hæreticorum diuerſæ pœnæ infliguntur per conſtitutionem Alexandri IV. incip. Ad extirpanda, §. Quod ſi accipe tenorem eius ad verbum, vt iacet in ipſa conſtitutione.

123 Quod ſi, inquit, poteſtas, capitaneus, vel aliquis prædictorum conſtitutiones ipſas, & ſingula in eis contenta ſeruare noluerit, vel neglexerit, præter notam periurij, & perpetuę iacturam infamię, ducentorum Marcharum pœnam incurrat, quæ irremiſibiliter exigantur ab eo, & in vtilitatem communitatis, cui præeſt, integrè conuertantur, & nihilominus, vt periurus, & infamis, & tanquam hæreticorum fautor de

de fide ſuſpectus officio, & honore ſui regiminis ſpolietur, nec vlterius Poteſtas, Capitaneus, Conſul, ſeu Rector habeatur, in aliquo, aut de cætero ad aliquam dignitatem, vel officium publicùm nullatenus aſſumatur. ita ibi; quod per ſe patet, nec vlla interpretatio adhibenda. Atque ſic de alijs ſimilibus.

124 Præterea cum ex fautoria, defenſione, & receptatione hereticorum præſumptio aliqua hereſis vehemens, vel leuis oriatur, vltra abiurationem, de qua iam alibi diximus, arbitrio Inquiſitoris puniri poſſunt fautores, defenſores, & receptatores illorum varijs pœnis pecuniariis, vſque ad confiſcationem omnium bonorum, exilio, fuſtigatione, &c. Probatur ex textu in cap. Accuſatus, §. Sacerdotes, de hereticis in 6. & ex ijs, que afferunt Menoch. de arbitr. lib. 2. punct. 6. caſu 548. numer. 1. 2. & 4. Decian. in tractat crimin. lib. 5. cap. 52. numer. 47. Farinac. de hereſi, queſtion. 142. num. 54. & Caſtrus Palaus diſput. 3. pun. 6. num. 4.

125 Tandem addendum, quod tradit Sanctarellus dict. cap. 11. dub. 1. nu. 20. in fine, per ſequentia verba. Item, inquit, ſi fautores hereticorum fuerint ab Epiſcopo vel ab Inquiſitore excommunicati tanquam fautores hereticorum, & per annum perſeuerauerint in excommunicatione habendi ſunt, tanquam heretici, & tanquam tales ſunt condemnandi. ita Hoſtienſ. in ſumm. de heretic. §. qualiter deprehendantur, numer. 1. Report. Inquiſit. verb. Excommunicare, verſicul. item fautores. Direct. Inquiſit. part. 2. queſt. 47. num. 3. & queſt. 52. num. 5. & patet ex cap. vt Inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret. in 6. hec ille, que prorſus approbo.

126 Sequitur videndum, an in aliquibus caſibus fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum ab excommunicatione in Bulla Cœne, & ab aliis pœnis contrahendis liberentur? Primò certum eſt liberari in caſu ignorantie, quando quis illum, cui fauet, aut quem defendit, vel receptat, prorſus ignorat eſſe hereticum, apoſtatamue, aut ſchiſmaticum. ita Gloſſa in capit. Accuſatus, §. illi quoque, verb. non poſſit, de hereticis in 6. Calderin. tractat. de hæretic. titul. de hereticis credentibus num. 14. Sylueſt. Hæreſis 1. numer. 10. Ioan. Andr. in cap. quicunque num. 3. de hæret. in 6 & alii.

127 Notant tamen benè Simanch. de Catholic. inſtitut. tit. 15. num. 18. Pegna par. 2. direct. quæſt. 52. Commen. 76. & cum eis Sanctarell. tractat. de hæreſi cap. 12. dub. vnic. numer. 5. quod ſit intelligendum de ignorantia probabili. Quia lex debet eſſe de re poſſibili, capit. erit lex, diſtin. 4. ergo non poteſt obligare ignorantes, cum alioquin eſſet de re impoſſibili, & conſequenter iniqua, & contra l. impoſſibilium, ff de regul. Iuris. Facti item ignorantia, de regul. iuris in 6. & l. regula. ff. de iuris, & facti ignorantia. At quod quis receptat ignoranter hæreticum, eſt ignorantia facti: Ergo hæc excuſabit illum ne incidat in pœnas ſtatutas contra receptatores hereticorum.

128 Quod autem alicui iuranti à ſe ignorantia fuiſſe receptatum hæreticum, regulariter ſit adhibenda fides, docent vt certum Simanch. de Catholic. inſtitut. titul. 15. numer. 19. Azor tom. 1. lib. 8. capit. 15. quæſt. 8. Pegna 2. part. direct. quæſtion. 51. comment. 76. Decian. in tractat. crimin. lib. 5. cap. 51. num. 70. & Sanctarellus ibi-
129 dem, num. 6. Qui tres vltimi cum Locato in iudic. Inquiſit. verb. receptatio, num. 6. meritò adducunt, hoc præcipuè verum eſſe in nautis, & ſtabularijs, quia communiter omnes recipiunt, nec vlla aſtringuntur obligatione aduentantium ad eorum hoſpitia mores, & vitam perſcrutandi, vt expræſsè traditur in l. 1. ff. de fortis aduerſus nautas &c.

130 Neque item incurrit pœnas contra fautores hæreticorum ſtatutas, ſed potius meritum acquirit, apud Deum, qui hæretico in extrema, vel graui neceſſitate conſtituto ob amorem Dei Eleemoſynam tribuit, & non vt ei in hæreſi faueat, cum tunc non cenſeatur fautor hæretici. ita Gloſſ. in cap Accuſatus, §. ille quoque, de hæreticis in 6. verb non poſſit, & ibi Archid. num. 3. Suarez tom. 5. de cenſuris diſput. . . . ſect. 2. num. 8. Decian. in tract criminl. lib. 5. cap. 51. num. 39. Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 55. & alij.

131 Quin etiam liber eſt à pœnis contra fautores hereticorum aſſignatis, quicunque fauorem prebet heretico, ne occidatur, aut nè offendatur, vel ſi faueat ei in patrando furto, homicidio, &c. nam talis potius eſt dicendus fautor homicide, furis, &c. quam fautor hominis heretici. Vnde ad hoc vt aliquis dicatur fautor hominis hæretici, requiritur, vt huiuſmodi fauor ſaltem ſecundariò, etiam præter Intentionem operantis ordinetur ad hære-
132 ſim. Secus autem erit, ſi defenſio, vel receptatio hæretici, vel auxilium ei præſtitum in committendo alio delicto non redundet in fauorem hæreſis, quia tunc nullo modo dicitur fautor hæretici. Docent, vt certum Angelus verb. hæreticus num. 25. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 15. queſt. 6. Sanchez, in Decalog lib. 2. cap 10. num. 4. & 5. Nauarr. in Manual. cap. 27. numer. 55. & cum alijs relatis, Sanctarellus dict. cap. 11. dub. 1. num. 19. & cap. 12. dub. vnic. num. 3.

133 Reſtat diſcutere illud graue dubium,
an fautor, vel defenſor, aut receptator hæ-
retici excommunicationem, & alias præ-
dictas pœnas incurrat, licet affectus fauto-
riæ, defenſionis, vel receptationis non
fuerit ſecutus? v.g. dediſti pecuniam hæ-
retico, vt fugeret, ne caperetur à Mini-
ſtris ſancti Officij, nihilominus fuit cap-
tus, depoſuiſti falſum in Tribunali ſanctæ
Inquiſitionis, vt liberares hæreticum à
condemnatione, ſed ex depoſitione alio-
rum reperitur condemnatus. Occultaſti
item domi hęreticum ad liberandum eum
& non potuiſti, quod ibi Inquiſitores eum
inuenerint, & in aliis ſimilibus caſibus,
partem negantem probabiliter tenent
Sanchez lib. 2. in decalog. cap. 10. numer. 9.
& Bonacin. tom. 3. in Bull. Cœnę diſput. 1.
134 quęſt. 2. punct. 3. num. 3. Oſtenditur inde
quia quando quis mandauit alicui percu-
tere clericum, mandans non contrahit ex-
communicationem, niſi ſecuta percuſſio-
ne; ergo ſimiliter, &c. Item quia fauor
prohibetur hęreticis, ne in hęreſi foueãn-
tur; ſed qui non obtinuit effectum fauo-
ris, nequaquam fauet hęretico in ſua hę-
reſi, etiam ſi intendeet fauere; ergo non
erit puniendus, vt fautor.

135 Nihilominus partem oppoſitam affir-
mantem, vt probabiliorem ſequuntur
plures (his libentèr adhęreo) pręcipuè
Suarez de fide diſput. 24. ſect. 1. num 14.
Sayrus tom. 1. in Theſauro lib. 1. cap. 5. nu.
4. Graſſ. lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 34 & Ca-
ſtrus Palaus tract. 4. diſput 3. punct. 5. num.
11. Ratio potiſſima eſt, quia fauor hęreti-
ci prohibetur, non ſolum, vt hęreſis non
committatur, ſed etiam ne iam commiſſa
firmitatem habeat, atqui hic effectus ſem-
per obtinetur, quoties auxilium in fa-
uorem hęreſis pręſtatur, ſaltem pro il-
lo tempore, quo auxilium exhibetur,
etiamſi hoc poſteà fuerit impeditum,
ergo &c. Atque ex hac ratione videtur ſol-
ui fundamentum contrarium, nec requi-
ritur alia ſolutio.

136 Vltimo loco notat optimè Carena
dict. tit 3. §. 13. num 95. quod pręter ſupra
expoſitas pœnas contra fautores, defen-
ſores, & receptatores hęreticorum ſtatu-
tas de more ſancti Officij iniungendę eis
ſint pœnitentię ſalutares, vt Ieiunia, Ora-
tiones, Eleemoſynę, Peregrinationes,
Frequentia Sacramentorum, &c. Atque
his Regulam terminamus.

Pœna infligenda impedientibus Sanctum Officium, maximè ex vi Bullæ, ſi de protegendis, quænam? & quando?

REGVLA CCCCLXXXXV.

137 QVicunque intuitu Sancti Officii, &
non ex odio priuato, aliquem ex
Inquiſitoribus, aut Miniſtrum eorum, te-
ſtemue deponentem, vel denuntiantem
in cauſa fidei, etc. offenderint, aut quod-
libet ex delictis, in dicta Bulla ſi de pro-
tegendis, meritò prohibitis, commiſerint,
aut ad id conſilium, auxilium, vel fauo-
rem prębuerint, quamuis nullus indè ef-
fectus fuerit ſecutus pœnas nihilominus
138 per eam ſtatutas incurrent. Quę ſunt
huiuſmodi: Excommunicatio latæ ſentẽ-
tię omnes pœnę in primo capite legis Iu-
liæ Maieſtatis: in Clericis priuatio bene-
ficiorum, & dignitatum: in quibuſuis tra-
ditio brachio ſęculari. Confiſcatio om-
nium bonorum: ac in filiis, etiam priua-
139 tio ſucceſſionum, &c. A quibus non exi-
muntur prætenſi violatores Bullæ, niſi
per claras probationes contrarium docue-
rint; ab eis tamen ratione ætatis, aut
ignorantiæ, vel ex alio capite quandoque
ex parte, aut in totum liberari poſ-
ſunt.

---

140 CVm præcipuum firmamentum, &
quaſi columna ſtabiliſſima noſtro-
rum Tribunalium Sanctiſſimæ Inquiſitio-
nis cenſeatur communiter ab omnibus cõ-
ſtitutio iſta, incip. Si de protegendis om-
nibus Eccleſiæ Miniſtris, edita à Pio V.
Sanct. Mem. anno 1569. Kalen. Aprilis,
Pontificatus ipſius anno quarto; & cum
tantum ex eius mera lectione, vel audi-
tione terror maximus iniciatur, ne quis
contra Sanctum Officium inſurgere, &
ſtatum, res, ac perſonas eius ſubuerte-
re, vel diſturbare audeat. (Hinc credo
vſus in dictis Tribunalibus, maximè in
noſtro Melitenſi legendi eam per Nota-
rium iis, à quibus aliquid mali timetur)
Equidem non erit abs re nonnulla hic at-
tingere pro ipſius intelligentia, &
pro indicandis præcipuè in doctrina no-
ſtræ Regulæ contentis: Ex pluribus,
quæ afferunt Doctores, præſertim Cæ-
ſar Carena 2. part. titul. 13. paragra-
phis 25.

142 Diximus per hanc Bullam legenti,
vel audienti incuti terrorem; & hoc
præbet occaſionem expediendi primò
loco

loco paucis dubium circa ipſam, quod S.
1. excitat Carena; nempè, an ad terro-
rem potius, quam ad eius executionem
fuerit condita? fundamentum dubitandi
ſumitur ex quadam Baldi doctrina in
addit. ad ſpecul. in tit. de ſententia, in
verb. banna, vbi ait Bannimenta, & edi-
cta infringentia grauiorem pœnam illa,
quam imponit ius commune, potius eſſe
edita ad terrorem, quam ad pœnæ execu-
tionem, Baldo adhærent Gramat. de-
ciſ. 36. num. 1. Maſcardus, de probat. vol.
1. concluſ. 162. num. 33. & alij. Atque
hinc ſentit Formanus in ſuo repertorio,
verb. bannum, num. 35. ſic eſſe affirman-
dum de hac Bulla Pii V. cum perterrefa-
cientibus teſtes, &c. imponat pœnam
reis læſę maieſtatis imponi ſolitam, ergo,
&c.

143 Cæterum reiecta vt falſa ſententia
Firmani vti eam reiicit Gramat. in decis. &
non admiſſa vniuerſaliter doctrina Baldi,
vti eam non admittit Farinac. in Fragmẽ-
tis crimin. par. 1. in verb. Bannimenta im-
ponentia, nu. 1. & 2. ſed potius ait, quod
quotidie contra Baldum in praxi per iudi-
ces iudicari ſoleat. Cõcludendũ cũ Carena
nu. 2. dict. S. 1. eſſe prorſus certum, quòd di-
cta Bulla fuerit condita non ſolum ad ter-
rorem, ſed multò magis, vt pœnæ in ea
ſtatutæ violatoribus eius de facto infli-
144 gantur. Hanc autem fuiſſe intentionem
Pii V. patet manifeſtè ex lectura eiuſdem,
maxime ex vltimis clauſulis: debuiſſe item
tales reos grauiſſimis pœnis mulctari, ap-
paret clarè ex grauitate, & enormitate
delicti, & ex maximo fidei fauore, ob quem
Sanctum Officium ab omnibus impedimẽ-
tis liberum eſſe expedit, vt pluribus com-
probat Campeg. apud Zanch. de hæreticis
cap. 31.

145 Deinde quoad perſonas violantes prę-
dictam conſtitutionem, & perſonas con-
tra quas Violatur, diuerſa occurrunt bre-
uiſſimè diſcutienda, ſed vt facilius, & cla-
rius præſtetur, accipe prius textum eius
ex S. 2.

146 Hac igitur, inquit, generali conſtitutio-
ne, de fratrum noſtrorum conſilio ſanci-
mus, vt quicunque, ſiue priuatus ſiue cũ-
cta ciuitas, ſiue populus, ſiue dominus, Co-
mes, Marchio, Dux, vel potiore titulo il-
luſtris, quemuis ex Inquiſitoribus, Aduo-
catis, Procuratoribus, Notarijs, aliiſue
miniſtris prædicti Officij, vel Epiſcoporum
id munus in ſua Diœceſi, aut Prouincia
obeuntium, ſeu accuſatorem, denuntiato-
rem, aut teſtem in cauſa fidei quomodo-
cunque productum, vel euocatum occide-
rit, verberauerit, deiecerit, ſeù perterre-
ſcerit hactenus verba textus.

147 Ex quibus manifeſtè patet, quam ge-
neralis ſit dicta conſtitutio circa perſonas
offendentes, quod comprehendat omnes,
& qualeſcumque ipſam violantes, & hoc
clarè denotat dictio illa, Quicunque,
quæ nullum excipit, l. Iulianus, ff. de leg.
3. & clarius clauſula ſequens ampliatiua,
ſiue cuncta Ciuitas, ſiue Populus, ſiue
Dominus, Comes, Marchio, Dux, vel
potiore titulo illuſtris, ita Carena S. 3.
num. 9.

148 Quoad perſonas verò offenſas, certiſ-
ſimum etiam eſt, quod non extendatur
Bulla ad alias in ipſa non nominatas, etiã
ſi in iſtis militet eadem ratio, quæ in no-
minatis, conuincitur ex eo, quia tametſi
ſecundum communem Doctorum ob cau-
ſas diuerſas ſoleat concedi extenſio de ca-
ſu ad caſum; nunquam tamen conceditur
de perſona, ad perſonam, iuxta textum
in l. ſi quis ita, S. penultimo, ff. de teſtam.
tutel. & docent. Aret. in l. gallus S &
quid ſi, de lib. & poſth. Farinac. in fragm.
crimin. par. 1. verb. extenſio, num. 277.
& alii.

149 Confirmatur ex caſu, quem refert
Riccius decis. 74. num. 9. vol. 1. quod ſcili-
cet fuerit deciſum in Curia Archiepiſco-
pali Neapolitana, per Bullam, ſi de pro-
tegendis, non comprehendi mulierem,
quæ percuſſerat clericum, eo quod hic in-
dicaſſet curſori Sanctæ Inquiſitionis, vbi
nam eſſet eius Mater, alias de hæretica-
libus ſuperſtitionibus inquiſita: quia ta-
lis clericus non erat aduocatus, nec teſtis,
nec denuntiato, nec Miniſter Sancti Offi-
cii, quæ ſunt perſonæ ſolæ in Bulla expreſ-
ſæ; ergo, &c.

150 Excitat item dubium Carena S. 5. An
dicta Bulla habeat locum in offendente
miniſtrum Sancti Officii electum tantum?
Reſpondet ipſe neganter; & format ca-
ſum in Inquiſitore, qui acceptis litteris
ſuæ legationis à ſummo Pontifice, vel à
ſacra vniuerſali Romana Inquiſitione non
dum eas oſtendit Regi, aut Principi, &c.
loci, ad quem deſtinatus, vti oſtendere
tenetur, attenta communi doctrina, quam
afferunt Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 44.
num. 1. Pegna 3. par. Direct. commen. 1. in
principio, & alii, caſu itaque ſic formato.

151 Probat ſuam reſponſionem Carena ex
mente Baldi, quem citat affirmantis, quod
priuilegium conceſſum ratione officii, re-
quirit officium in actu, nec ſufficit habitu
tantum: atqui Inquiſitor ante dictam lit-
terarum præſentationem habet officium
habitu tantum, & non actu; ergo &c. Ve-
152 rum licet vtraque & reſponſio Carenæ,
& doctrina Baldi mihi placeat; quod ta-
men deducit ille ex iſta, Inquiſitorem
ſcilicet habere officium habitu tantum,
dum non præſentat modo dicto litteras
ſuæ poteſtatis, & iuriſdictionis, non vide-
tur vniuerſaliter admittendum, nec fa-
ciendam vim in tali præſentatione litte-
rarum; cum Illuſtriſſimus D. Inquiſitor
Melitenſis nequaquam præſentare ſoleat,
vt iam alibi dixi, & mihi quidem proba-

Digitized by Google

bile eſt, quod per ſolum ingreſſum in hanc Inſulam ſumat ſui Officii poſſeſſionem.

153 E contra dubitatur, ſi fiat offenſio ei, qui fuit Inquiſitor, aut Miniſter Sancti Officii, & iam non eſt, an offendens incurrat pœnas prædictæ Bullæ? Magna eſt controuerſia circa hoc inter Doctores, præcipuè inter Albericum, l. ordine, de public. iudicijs, & Romanum, l. ſi quis in grauis, §. de his, ad Syllanian. oppoſita defendentes; ſed omiſſis, quæ hinc inde ab eis afferuntur, duplici concluſione decidetur.

154 Prima concluſio, Probabile eſt, quod ſimpliciter loquendo, offendens Miniſtrum Sancti Officij iam munere functū, non ſubiaceat pœnis Bullæ. Cum Romano citato tenent diuerſi, præcipuè Franc. deciſ. 403. num. 2. cum ſeqq. & Carena dict. tit. 13. §. 4. num. 16. Facit pro hac concluſione textus in cap. 1. de vaſſallo, qui contra conſtitut. Lothar. vbi habetur. Quod
155 ſi Vaſſallus ſit liberatus à Vaſſallaggio, non teneatur Dominum, vt prius defendere; item non offendere; ſi tamen offenderet, non punitur ea pœna, qua puniretur, ſi Dominum offendiſſet, ſed alia iudicis arbitrio; ergo nec offendens eum qui prius fuit Miniſter Sancti Officii, puniri debet illa pœna, qua puniretur, ſi miniſtrum Sancti Officii offendiſſet. vide longiorem probationem apud Carenam.

156 Secunda Concluſio, ſi offenſus fuit Miniſter Sancti Officii iam Miniſterio functus, intuitu tamen, & contemplatione officii præteriti, aut tunc geſtorum, certum eſt, quod taliter offendens pœnis dictæ Bullæ ſubiaceret. Probatur efficaciter ex his, quæ allegant Pariſ. de Put. tract. de Sindicat. in verb. remotus ab officio. verſ. an ſtatutum, & Maſtrillus in comment. ad Indultum Generale, cap. 36 nu. 10. verſ. Amplia 3. vbi affirmant, quod offendens officialem remotum iam ab officio, puniri debeat pœnis ſtatuti punientis offendentem officialem ſi talem offenſam ei inferat occaſione officii præteriti: Ergo pari modo erit in offendente miniſtrum ſanctæ Inquiſitionis remotum iam ab officio, ſi offendat intuitu officii præteriti.

157 Secus autem erit, ſi non contemplatione officii præteriti, ſed ex priuato odio, ſeu inimicitia ſpeciali talem miniſtrum Sanctæ Inquiſitionis offendat. Quin etiam hoc verum habet, ſi fiat ei offenſio dum eſt in officio, quando illa procedet ex huiuſmodi motiuo priuati odii. ſeu inimicitiæ particularis, & non intuitu officii. Probatur ex ipſa Bulla. ſi de protegendis in illis verbis. Qui tantum nefas in odium, & contemptum ſancti Officii admiſerit, ergo non ita erit, ſi ex odio, ſeu inimicitia priuata Miniſtrum Sanctæ Inquiſitionis offendat. Docent communiter auctores præcipuè Farinac. de hæreſi, quæſt. 180. n. 80. in fin. & Carena dict. tit. 13. §. 6. num. 23 & 24. vbi plura videas.

158 Quid verò ſi ſit dubium, ex quonam motiuo procedat offenſio in prædicto caſu, an ex odio priuato cum miniſtro ſanctæ Inquiſitionis offenſo? an potius ex odio, & contemptu ſancti officii? Perſpicuam reſolutionem huiuſce grauis difficultatis tradit nobis Carena dict. §. 6. ab ipſomet audiamus.

159 Secluſa, inquit, diſpoſitione Bullæ noſtræ dicendum eſſet, quod in dubio præſumuntur officiales, & miniſtri offenſi ex odio particulari, & hoc ad excludendum maius delictum; vti pluribus alijs cumulatis, docuerunt Farinac. de crimine læſæ Maieſtatis, quæſt. 12. num. 154. Maſtrillus ad indultum Regium cap. 36. num. 22. qui alios allegat. quidquid ex Boſſ. in contrarium dixerit Burſat. conſ. 148. num. 15. in fin. vol. 2.

160 At attenta diſpoſitione Bullæ noſtræ, ſi verſemur in offendente, qui fuerit in Sancto Officio indiciatus, denuntiatus, vel punitus pro aliquo delicto ſpectante ad dictum Tribunal, in aliquo conſanguineo, ſeu affine talis inquiſiti, &c. clariſſimum eſt, quòd offenſa prædicta intelligitur, & præſumitur facta intuitu, & in contemptum Sancti officij; probant hoc verba textu, ibi. Nemo autem expurgationem habere, aut cauſam vilam proponere, vel prætendere poſſit, qui tantum nefas in contemptum, & odium huius officii admiſerit, niſi contrarium per claras probationes docuerit ſe feciſſe. ita ille; vide plura, apud ipſum.

161 Dicendum iam aliquid de exhibentibus auxilium, conſilium, fauorem &c cuiuis violatori dictæ Bullæ, ſi de protegendis, qui parimodo incurrunt pœnas in ipſa expreſſas. Qualiter autem iſta auxilium conſilium, &c. inter ſe & etiam à mandato differant, benè declaratum inuenies penes Farinac. prax. crimin. quæſt. 129. à nu. 1. & Duard. ad Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 11. quæſt. 17.

162 Quibus cum, & Carena, dict. tit. 13. §. 11. nu. 49. hic ſolum notandum quod verba illa Bullæ: auxilium, conſilium, &c. in quolibet prædictorum ſcienter præſtiterit: debeant, intelligi de auxilio conſilio, &c. præſtitis in ipſo delicto patrando, non autem poſt delictum. Comprehenditur itaque in Bulla, & huius pœnas incurrit quiuis tribuens opem occiſori, vulneratori, &c. in ipſa occiſione, & vulneratione, ſecus poſt.

164 Depoſitio item dictæ Bullæ inde præcipuè apparet ſtricta, & valde rigoroſa, quod violans eam incurrat pœnas, etiam vltimi ſupplicij, in ipſa ſtatutas, etiamſi ex violatione, ſeu ex conatu eius nullus ſequatur effectus. Patet ibi; licet, inquit, ne-

mo

Digitized by Google

mo occiſus, nemo verberatus, nemo extractus, omiſſus, vel ereptus; nihil expugnatum, nihil effractum, ſuccenſum diruptumue, nullum denique damnum re ipſa ſit ſecutum. Nihilominus is ſit, anathemathe, &c.

164 Non tamen ſufficit actus merè internus, ſeu ſola intentio violandi, ſed requiritur conatus, ſeu actus externus qui ſit proximus ipſi delicto. Tradunt vt certum Farinac de crimin. læſæ Maieſt. quæſt. 116. num. 152. & 154. Menoch. de arbitr. iudic. caſu 360. num. 24. & num. 115. & cum alijs Carena dict. tit. 13. §. 12. num. 53.

165 Quoad pœnas ipſas quid?, Primo verbis eiuſdem Bullæ tibi expreſſas trado. Nihilominus, inquit, is ſit anathemate præſentis Canonis auctoritate ligatus, idem quoque læſæ Maieſtatis reus, dominio, dignitate, honore, feudo, ac quocunque alio beneficio temporali perpetuo, & ipſo priuatus, ſæcularis iudicis arbitrio relinquatur, qui de eo illas ipſas pœnas exigat, quæ damnatis primo capite dictæ legis per conſtitutiones legitimas irrogantur, bonis rebuſque omnibus fiſci iuribus applicatis, vti etiam eſt de damnatis hæreticis, per ſanctiones canonicas conſtitutum, eius filij paterna infamia ſubiecti omnis, & cuiuſcunque hereditatis, & ſucceſſionis, & donationis, & legati, ſiue propinquorum ſiue extraneorum omnino ſint expertes, eiſdem præterea portæ nunquam pateant dignitatum. ita ibi, §. 4.

166 Contra violatores Bullæ Clericos, ſic additur §. 5. Quod porro de prædictis, eorumque filijs ſtatuimus, illud idem de omnibus clericis, presbyteris ſæcularibus, & quorumuis ordinum, etiam exemptorum regularibus, & quacunque etiam Epiſcopali, & Maiori dignitate præditis, ac etiam priuilegio quomodocunque ſuffultis, decernimus exequendum, itaut ipſi beneficijs, & Officijs omnibus Eccleſiaſticis præſentium auctoritate priuati, per iudicem Eccleſiaſticum hæreticorum more degradentur, demum poteſtati ſæculari traditi, pœnis prædictis laicorum inſtar ſubijciantur. hæc ibi, quę per ſe patent, nec aliqua indigent declaratione.

167 Reſtat videndum, qualiter reus in violatione Bullæ, ſi de protegendis, à prædictis pœnis ſaltem ex parte liberari poſſit. Communiter tenent doctores in criminibus atrociſſimis ob minorem ætatem non eſſe minuendam pœnam, vt ex mente multorum, quos citant, tradunt Farinac. de pœnis temperandis, quæſt. 92. num. 107 & Ruginell. pract. qu. cap. 34. num. 46.

168 Nihilominus quoad caſum præſentem, quamuis delictum violationis dictæ Bullæ inter atrociſſima merito computetur; in praxi ipſa minorem 25. annis, ſeu 18. annis pęnes ſiculos, & Militenſes, mitius puniri debere, & reſpectu eius pęnas dictę Bullæ eſſe minuendos rectè defendit Carena dict. 13. §. 20. num. 86. cum Menoch. de arbitr. iudic. caſu 356. nu 43. & cum eodem Farinac. num. 108. vbi refert diuerſos caſus minorum, qui ob atrociſſima delicta fuerint mitius puniti.

169 Addens ibidem, ſi iuxta ſententiam oppoſitam pœnæ ordinariæ plectantur minores debent concurrere duo; primum, quod minor excedat annum 14. ſecundum quòd id non fiat, niſi conſulto Principe, ſeu ſupremo Magiſtratu.

170 Sic etiam, ſubiungit Carena dict. n 86. in crimine heręſis minor 25. annis, qui hæreſim abiurauerit, non eſt puniendus pœna ordinaria, qua puniretur, ſi eſſet Maior, vt docuerunt Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 29. num. 56. Conradus in summ. Diuinor. præceptorum, tom. 2. in fin. tract. de pœnis minuendis cap. 6. verſic. Quarto fallit, & Pegna ad direct. par. 2. comment. 13. hæc ille; quibus confirmatur, quod in minore violante dict. Bullam ſint minuendæ eius pęnæ.

171 Propter ignorantiam item, ſaltem probabilem, ſeu inuincibilem, in aliquo ruſtico, ſeu idiota. quod poſſint minui pœnæ dictæ Bullæ, ſi eam violet ſic ignoranter, merito defendit Carena §. 22. ſub arbitrio tamen ſacræ Congregationis ſancti Officij Vrbis. Ad quam ſemper recurrendum, quoties agitur de infligendis pœnis dictæ Conſtitutionis, ſi de protegendis, vt benè aduertunt cit. Zanar. tom. 1. cap. 5. de fide verſic. tertium genus, & Carena ibidem num. 95.

172 Denique qualiter ex alijs capitibus
poſſint minui pœnæ dictę Bullæ, vel ſecus
reſpectu violatorum eius. Vide eumdem
Carenam dict. tit. 13. toto §. 21. egregiè
declarantem; plura circa hoc à nobis in
173 communi alibi tradita. Crederem tamen, quod nunquam occurret caſus, in quo poſſit violator huius conſtitutionis à pœnis in ea contentis in totum liberari, niſi id fiat ex mera gratia Summi Pontificis, à qua concedenda Pius V. Sanct. Mem. retraxit quantum potuit ſucceſſores ſuos in Pontificatu per clauſulam in § 9 dictæ Bullæ appoſitam, ſectu equidem dignam, nec in alijs Bullis ſimilem inuenio. Vnde conueniens duxi ea præſentem Regulam terminare.

174 Cæterum, inquit, eam omnium, &
quorumcunque abſolutionum rationem à
prædictis criminibus nec non habilitatio-
num, & reſtitutionum, etiam ad famam
& honores, ita deinceps habendam opta-
mus, vt ſucceſſores noſtri nullas, niſi ſal-
tem ſemeſtri poſt cuiuſque aſſumptionem
ad huius dignitatis faſtigium excurſo. &
precibus apud ſupremum officium Inqui-
ſitionis hic inſtitutum verificatis conce-
175 dant. Decernentes omnes, & quaſcun-
que huiuſmodi abſolutiones habilitatio-
nes, & reſtitutiones, quæ precibus ſic non
verificatis de cætero fiant, nemini prorſus
pro-

prodeſſe ſed nec præſentibus, niſi toto ip-
ſarum teuore ad verbum inſerto, & gra-
tia ex certa Romani Pontificis ſcientia,
facta, & propria manu ſubſignata vlla in
patre derogari, nec derogatum cenſeri de-
bere, & ſi illis ex quacunque cauſa aliter
derogari contigerit, derogationes huiuſ-
modi nullius prorſus fore roboris, & mo-
menti. ita ibi.

---

*Polygami, & contrahentes matrimonium
clerici, aut alij poſt emiſſam profeſ-
ſionem in aliqua Religione qui-
bus pœnis mulctandi?*

REGVLA CCCCXCVI.

176 VLtra infamiæ pœnam, (ſub qua
polygamia etiam inter gentiles o-
lim prohibita) condemantur polygami
arbitrio iudicis, ſeu Inquiſitoris ad pænas
extraordinarias, vt triremium, fuſtigatio-
nis, &c. maximè ſi ſint plebei, & viles; ſe-
cus ſi nobiles, in quibus habent locum pæ-
næ exilij relegationis, carceris, ac pecunia-
riæ: minuendum tamen valdè de pænis, ſi
polygamia non fuit conſumata, ſed ſolum
attentata, vt contrahendo tantum ſpon-
177 ſalia. Pari item modo dicendum circa
pęnas infligendas quibuſuis polygamiæ
cooperatoribus, vt conſilium dantibus,
falſò deponentibus, de morte prioris co-
178 niugis, &c. Clerici denique in ſacris, &
Religioſi votis ſolemnibus iam aſtricti, ſi
ad matrimonium tranſeant, pręter excom-
municationem ipſo facto fiunt irregulares
beneficijs, & officijs priuantur, & pœnis
carceris perpetui, triremium, &c. ſicut
dictum eſt de polygamis plectuntur.

---

179 PLuribus in locis noſtri Operis de
Materijs Tribunalium Fidei, atti-
gimus hanc de polygamis, & clericis in
Sacris, aut Religioſis Matrimonium Con-
trahentibus, tum lib. 1. quoad oſtenſionē,
quod ſit caſus ſanctæ Inquiſitionis, tum
lib. 4. quoad torturam illis infligendam
pro eruenda veritate, tum lib. 5. quoad
abiurationem ab ipſis emittendam ſupe-
reſt hoc loco nonnulla dicamus; punitio-
nem huius criminis, quę deſumentur ex
varijs auctoribus præcipuè ex Farinac. de
delictis carnis, quęſt. 140. & de hæreſi qu.
178. Souſa lib. 1. cap. 35. Carena 2. par. tit. 5.
§. 12. & 13. ac ex Illuſtriſſimo D. Didaco
Garcia de Fraſmiera, de polygamia diuer-
ſis in locis citandis.
180 Quod in Regula noſtra per parenteſim
primo loco apponitur, nempè ſub pæna
infamiæ fuiſſe prohibitam olim polygamiā
inter gentes, ſeu infideles, conſtat ex ff.
de his, qui notantur infamia, l. item, C.
de inceſtis nuptijs, l. eum, qui l. 18. C. de
Adulterijs Nouell. 18. cap. 2. nec potuiſſe
duobus eſſe eandem nuptam, neque fuiſſe
licitum eidem eodem tempore duas vxo-
res habere, ex §. 6. inſtit. de nuptijs l. 15. ſ.
4. ff. de manumiſſ. vindic. At cum iſtæ leges
æditæ fuerint ab Ethnicis Imperatoribus
pro ſuis ſubditis infidelibus, certum eſt, vt
benè notauit Traſmiera lib. 1. quęſt. 6. n. 42.
43. Monogamiam penes ipſos fuiſſe accep-
tam, & polygamiam ſub nota infamiæ, &
alijs pænis prohibitam.
181 Ex vi autem prædictarum legum, quæ
poſtea fuerunt ab Imperatoribus Catho-
licis approbatæ, et recepta pro ſubditis fi-
delibus, manifeſtè patet, quod attento iu-
re ciuili, polygamia in tota Eccleſia Chri-
ſtiana ſub pęnis infamiæ, et alijs prohi-
beatur. ita Guttier. in pract. quęſt. lib. 2.
q. 6. Theſaurus iunior, quæſt. forens lib. 1.
q. 14. Parlador. quotid. differentiarum iuris,
differentia 108. num. 16. & Carena dict. tit.
182 5. §. 12. num. 65. Qui duo poſtquam abſo-
lutè aſſerunt polygamios eſſe infames, cū
limitatione merito ſubiungunt, quod hæc
infamia non afficiat filios polygami, quid-
quid ſit de filijs hęretici.
183 Quibuſnam autem alijs pænis ſint po-
lygami ſecundum ius ciuile puniendi diſ-
ſidium eſt inter doctores diuiſos in varias
opiniones, vt refert Farinac. dict. qu. 140.
184 par. 1. à num. 3. Nam aliqui volunt poly-
gamos puniendos pœna adulterij iuxta te-
xtum in authent. hodie, §. ſi verò Prætor.
185 C. de repud. Aliqui item quod polygamis
ſit iniungenda pœna ſtupri, quę vt ait Al-
bert. de agnoſ. q. 23. num. 9. diuerſa aſſigna-
tur ſecundum diuerſitatem delinquentiū.
186 Aliqui denique vt Grammat. voto 17. n. 5.
quod debeat infligi pæna mortis commit-
tenti delictum polygamiæ, etiam ſi ſit mu-
lier, ex l. vxor, C. de repudio, & hoc tunc
maximè ſeruandum quando tantum ſce-
lus reiteratur.
187 Quas opiniones, & alias reijcit idem
Farinacius, citatis ibidem, nu. 4. auctoribus
& iuribus, quibus ad reiiciendum funda-
tur, & ſequitur eam, quam iudicat verio-
rem, vti magis in praxi receptum, nimirum
quòd pæna polygamis imponenda iudici
ſit arbitraria attentis qualitate perſonarū
delinquentium, & maiori, vel minori gra-
uitate delicti oſtenditur ex l. miles, ſ. mu-
lier in fin ff. ad l. Iuliam, de Adult.
188 Verùm poſtquam punitio delicti poly-
gamiæ ad Epiſcopos ſeù Inquiſitores per-
tinere cæpit priuatiuè, quoad Iudices ſæ-
culares, non fuit amplius curandum de
prædictis pænis contra polygamos ex vi
iuris ciuilis, ſed de receptis in praxi (vt
benè notauit Traſmiera lib. 3. quæſt. 8. nu.
14.) penès Tribunalia Sanctæ Inquiſitionis
ex vi iuris canonici, aut de contentis in
illo, vel de mutuatis per ipſum, aut per di-
cta Tribunalia. Quippe qui quòd pæna
polygamo imponenda DD. Inquiſitoribus
ſit arbitraria vt reuera eſt, mutuatum fuit

per r

Digitized by Google

per illa à iure ciuili, vt egregiè docet idem
Traſmiera dict. quæſt. 8. nu. 4.
189 Percurſo autem iure canonico, aliquæ
à doctoribus, præcipue à Reginald. in pra-
xi fori pænit. lib. 31. cap. 12. nu. 79. notatę
ſunt pænæ, quas prętet peccatum mor-
tale, incurrit ille, qui ſciens vxorem adhuc
viuere, ducitq́ ſecundam. Primò, iniungi-
tur ei, vt 40. diebus ieiunet in pane, & a-
qua, ac ſeptem ſequentibus annis pæniteat
ita in cap. 2. de ſponſa duorum. Secundo
fit irregularis, ex cap. nuper de bigamis.
Tertio, contrahit matrimonii impedimen-
tum vnum de minoribusq́ ſignificatum
190 nomine criminis. Quartò ipſo iure pæ-
na infamiæ afficitur, iuxtam idem cap. nu-
per denique ex vi iuris canonici, vt teſtan-
tur Couarr. in tract. in Epitoma par. 2. cap.
7. §. 3. nu. 5. & Didacus Canrera quæſt. cri-
min. de tang. punit delict. quæſt. 5. polyga-
mus incurrit pænas Adulterij, & Stupri, ſi
Secundam ducat virginem.
191 Peculiariter verò expendendum, quod
magis ad noſtrum inſtitutum ſpectat, quæ
nam pænæ ſint vſu receptæ in Tribunali-
bus Sanctę Inquiſitionis; cum circa hoc
extet diuerſitas magna pro diuerſitate
eorum, atque hinc confirmatur, quod pau-
lo ante dictum, hoc ſcilicet pænas eſſe ar-
bitriarias Inquiſitoribus. Porrò in ſupræ-
mo Inquiſitionis Romanæ Tribunali, &
in aliis ipſi immediatè ſubiectus, vt in no-
ſtro Melitenſi, qui delictum polygamiæ
conſumatæ perpetrarunt, condemnantur
ad Triremes ad minus per quinquennium
vt ait Eminentiſſ. Cardinalis Scaglia in
192 praxi manuſcripta cap. 6. Addens ibi,
quòd Sententia pænæ legi ſoleat in loco,
vbi delictum fuit commiſſum ad aliorum
Exemplum.
193 Quin etiam angetur dicta pæna Trire-
mium ad ſeptennium, & aliquando ad de-
cennium, vt teſtantur Aloyſius Bariolo in
aphor. litt. V. verbo vxor, §. 2. & Farinac. de
hæreſi, quæſt. 178. nu. 73. Maximè ſi poly-
gamus ter, vel quater, viuente adhuc pri-
ma Vxore matrimonium contraxit. ita
etiam Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 14.
nu. 5. & Campan. in diuerſ. iuris canon. rub.
194 1. nu. 47. Vbi ait quòd Romæ ipſo præſen-
te, in Eccleſia Sanctæ Mariæ ſuper Miner-
uam per Supręmum Tribunal Sanctæ In-
quiſitionis vrbis quatuor ſimul polygami.
18. Maii 1597. condemnati fuerint ad trire-
mes, nimirum duo per ſeptennium, qui
cum tribus ſimul contraxerant, & alij duo
per quinquennium, qui ſecundam tantùm
duxerant viuente adhuc prima vxore.
195 E contra minuenda valdè pæna trire-
mium ad biennum, vel tollenda omnino,
& aſſignanda minor, vt carceris, Exilii, vel
relegationis per aliquod tempus, quando
reus indè exciperet, quòd poſt adhibitam
aliquam diligentiam ob longam abſentiã
mors prioris coniugis certa pręſumeretur
ita bene Diana pat. 4. tract. 7. reſolu. 4. vers.
196 non deſinam. Vel quando polygamia
non eſſet conſumata, ſed ſolum attenta
deueniendo ad actum proximum, vt ſi in
ſtrumentum dotis ſit confectum, ſi denun-
tiationes in Eccleſia cæperunt fieri, vel ſi
ſponſalia de futuro fuerunt tantùm inita.
Tradit vt omnino certum ex mente aliorũ
Carena dict. 5. §. 12. nu. 64.
197 Qui ibidem duo addit etiam vt certa
admittenda: primum ſi dictus reus atten-
tans polygamiam ſit plebeius, aut vilis, poſ
ſit adiungi ſecunda pæna publica ad ru-
borem, & dedecus eius, vt ſtet præfo. ibus
Eccleſiæ cum candela accenſa, dum miſſa
198 celebratur. Secundum, quòd poſſit con-
demnari ad triremes ſępius attentans po-
lygamiam, quamuis nunquam eam con-
ſumet. Atque in vtroque libenter Carenæ
adhęreo.
199 Sed quidiam de pęnis contra polyga-
mos in ſupremo Tribunali Sanctæ Inquiſi-
tionis Hiſpaniarum, & in aliis ei ſubiectis,
vt in iſto vicini Regni Siculi? Quamuis re-
gulariter mitius agarur cum eis quoad ab
iurationem, vt alibi à nobis dictum, cum
tantum abiurent de leui, ad duplicem
tamen pœnam grauem condemnantur,
nempe ad fuſtigationem in publico circũ-
ducta, & ad remum per quinquennium, ſi
ſint homines plebei, ſeù viles, ſi verò mu-
lieres viles ad fuſtigationem dictam, & e-
200 xilium, At polygamis nobilibus vtriuſ-
que ſexus præter exilium, vel relegationẽ
iniungenda pœna pecuniaria. ita Diana
vbi ſupra reſectiuè cum Simanch de Cath.
inſtit. tit. 40. nu. 6. cum Salced. in addit. ad
pract. crimin. Diaz cum Souſa lib. 1. Apho-
ris. cap. 35. n. 20. & cum Caſtro Palao tract.
4. diſp. 8 punct. 6. §. 8. num. 2 adiunge
Farinac de hæreſi. quæſt. 178. nu. 74.
201 Tradita autem breuiter duplici nume-
ro præcedenti copioſiſſimè diſcutit, & re-
ſoluit D. Traſmiera lib. 3. ſui operis erudi-
tiſſimi de Polygamia multis quæſtionibus
longiſſimis. Octaua in communi pro qui-
buſuis polygamis; nona pro viris nobili-
bus ſolis hoc delictum committentibus. vbi
per multa de nobilitate, & de priuilegiis,
quæ ei competunt; decima pro hominibus
tantum polygamis vilibus, ſeù plebeis; Vn-
decima pro ſolis mulieribus binas nup-
202 tias contrahentibus. Hinc nobis anſa
porrigebatur, expreſſionem doctrinæ præ-
ſentis Regulæ non parum extendendi; ſed
conuenientius duxi breuitati ſtudens, cir-
ca dictas pœnas nobilibus, aut ignobilibus
vel mulieribus infligendas, benignum le-
ctorem ad citatum D. Traſmieram remit-
tere vti remittit Carena dict. tit. 5. §. 12. n.
203 65 Qui initio dicti § 12. benè aduertit,
quòd polygamo in Sancto Officio ſolent
etiam iniungi pænitentiæ ſalutares, vt ieiu-
nia, orationes, &c.
204 Sequitur agendum de pænis iniungẽ-
dis cuicunque cooperanti ad delictum
polygamiæ patrandum, maximè conſilium
danti,

danti, aut teſtimonium falſum de morte
prioris coniugis ferenti. Vniuerſaliter lo-
quendo communis eſt auctorum doctrina,
quam afferunt, & ſequuntur Farinac. prax.
crim. in. par. 5. quæſt. 129. à num. 23. Bernard.
regul. 175. Campan. in diuerſorio iur. can.
rubr. 11. cap. 23. num. 79. & alij quòd con-
ſulens, ſeu ſuadens quoduis delictum pu-
niatur eadem pœna, qua ipſe delinquens
205 Imò aliquando maiori vt benè ait Al-
bert. de agnoſc. qu. 30. nu. 6. & ponit exem-
plum in medico, qui dedit filio poculum
venenatum, vt hic propinaret patri intē-
dens ipſum occidere, cum in hoc caſu plus
ſit puniendus medicus conſulens quam fi-
lius occidens l. 5. ff. de parricid. & l. vtrum
ff. eodem.
206 Ex qua generali deciſione clarè, ac re-
ctè deducitur quod conſulens, aut ſuadēs
alicui polygamiam non ſit minori pœna
plectendus, quam ipſe polygamus, vt be-
nè docent Moura opuſc. 1. de incant. ſect. 3.
cap. 6. num. 11. & Diana dict. reſol. 4. verſic.
Notandum eſt etiam qui referunt exem-
plum, nempe ad eandem pœnam fuiſſe cō-
demnatam Matrem conſulentem filiæ, vt
polygamiam iniret, qua fuit ipſa filia pu-
207 nita. Quin etiam non improbabiliter
defendit Traſmiera dict. lib. 3. quæſt. 5. n. 1.
& ſeqq. quod maiori pœna ſit plectendus
conſulens hoc delictum, quam ſuſpiciens
conſilium. Atque inde probat quia in
conſulente eſt maior præſumptio erroris,
quod male ſentiat de Sacramento matri-
monij, cum conſilium ſpectet ad intelle-
ctum, in quo reſidet error. Item quia
circumſtantiæ lucrandi dotem, & ſatisfa-
ciendi luxuriæ, quæ minuunt ſuſpicionem
erroris non adſunt in dante conſilium, ſi-
cuti adſunt in contrahente ſecundum ma-
trimonium, ergo, &c.
208 Prĕterea quoad teſtes deponentes fal-
ſum in curia Epiſcopali de morte prioris
coniugis, aut de celibatu volentis contra-
here: atque quoad eos, qui ad ſic falſo te-
ſtificandum ibi illos inducunt: ſupponimus
vt certum, & firmiter reſolutum, quod pu-
nitio iſtorum eorum ad Tribunal ſanctæ
Inquiſitionis ſpectet, vti fundamento fir-
mo reſoluit D. Traſmiera dict. lib. 3. tota
209 qu. 16. Licet enim ipſe ſolummodo pro-
babiliſſimum eſſe affirmet num. 12. certitu-
dinem tamen reſolutionis clarè oſtendit
fundamentum, in quo nititur, nempe in
connexione, ſeu continentia, ſiue identi-
tate cauſarum polygami, & falſi teſtis,
quòd ad eundem iudicem ſpectare debeāt
iuxtà doctrinam Marræ caſu 169. num. 5. &
aliorum in cap. per hoc de hæret. in 6. &
quòd vbi cæptum eſt iudicium, ibi de iu-
re ſit finiendum, l. vbi cæptum ff. de iudic.
§. quoniam in authen. de teſtibus.
210 Ex quo manifeſtè apparet loqui Traſ-
miera in caſu præuentionis, quæ circa di-
ctas cauſas polygami, & falſi teſtis alibi ſi-
ne dubio datur inter Tribunalia ſanctę In-
quiſitionis, & Tribunalia Epiſcoporum.
At in hac Inſula Melitenſi nequaquam ex-
tat, ſed vel ex præſcriptione, & antiquo v-
ſu, vel ex eo quòd Sacra Congregatio vr-
bis ſic voluit, huiuſmodi cauſæ ad ſanctum
211 officium tantummodo pertinent. Et quā-
do ſemel curia Epiſcopalis peculiarem
cauſam polygamiæ tractare, & expedire
tentauit, ab Illuſtriſſimo Inquiſitore D.
Nicolao Herrera omnia abrogata, & an-
nullata fuerunt, tanquam à iudice incom-
petente tentata, & cauſa denuò, me præ-
ſente vti conſultore, & vouente agitata ab
eo, & expedita.
212 Hoc itaque ſuppoſito, quod dicti rei
falſo teſtificantes, vel ad ſic teſtificandum
alios inducentes ſint plectendi eiſdem pœ-
nis, quibus plectuntur polygami, præci-
puè pœna triremium quinquennalium, aut
ſeptennalium pro modo culpæ arbitrio In-
quiſitorum, ex omnium mente docet be-
nè Carena dict. tit. 5. §. 13. nu. 67. nec eſt cur
in hoc amplius immoremur.
213 Aliqua pulchra dubia excitat idem Ca-
rena dict. §. 13. circa huiuſmodi teſtes, ſi
negent depoſitionem factam, & Notarius
affirmet, cui dicto ſtandum? Huius equi-
dem affirmationi, ſi depoſitio ſit facta co-
ram Iudice, aut ſubſcripta ab illis. Vide
reſolutionem cęterorum apud ipſum, quā
omittimus, ne nimis diffundamur.
214 Quid tandem de pœnis, quas incur-
runt clerici in ſacris, vel religioſi contra-
hentes matrimonium? Quoad pœnam
excōmunicationis ſiue polygami ſint pro-
priè dicti, de quibus ſupra, ſiue impro-
priè dicti vocati ſimilitudinarij, quales
ſunt iſti clerici in ſacris, & Religioſi matri-
monium contrahentes: de omnibus vni-
uerſalem mouet Traſmiera quæſtionem,
nempè 14 lib. 3. An qui committit delictū
215 polygamiæ, ſit excommunicatus? Et
quidquid in contrarium dicat Paulus Gril-
landus in tract. de pœnis Omniſar. coitus,
qu. 14. benè oſtendit ipſe Traſmiera poly-
gamos propriè dictos nulla à iure excom-
municatione affici, neque huius vllam fie-
ri mentionem in cap. accepiſti, de ſponſa
duorum, & in cap. nuper de bigamis, vbi
eſt ſermo de ipſis, neque alibi, & ita cum
Gloſſa in Clemen. vnica de conſang. & affin.
ſentiunt Imola, & Cardinalis.
216 Ex hac vero Clement. manifeſtè con-
ſtat, quòd tales polygami ſimilitudinarij
ſint ipſo facto excommunicati; vbi alij ſi-
mul eodem modo excommunicantur, En
ipſius verba: Eos, inquit, qui ſcienter in
gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis
conſtitutione canonica interdictis, aut cū
Monialibus contrahere matrimonialiter
non verentur: Nec non Religioſos, & mo-
niales, & Clericos in Sacris Ordinibus
conſtitutos matrimonia contrahentes re-
frenare metu pœnę ab huiuſmodi eorum
temeritatis audacia cupientes, ipſos ex-
communicationis ſententiæ ipſo facto

de-

decernimus ſubiacere . ita ibi .
217 Circa hanc conſtitutionem diuerſa
notat benè Sanchex lib. 7 de Matrimonio
diſp. 48 primo affici ſine dubio dicta excō-
mnnicatione Religioſos Societatis IESV,
qui profeſſionem ſolemnem non emiſerūt,
ſed ſimplicia biennij vota, eo quod ſint
218 veri Religioſi . Secundò non incurri eā
ſi Religioſus , vel clericus in ſacris matri-
monium clandeſtinum contrahat , cum
iſtud annullatum fuerit à Concilio Triden-
tino ſeſſ 24. cap. 1. de reformatione matri-
219 monij . Tertiò , non ligari excommuni-
catione conſulentes , nec mandantes , ne-
que opem ferentes , cum dicta Clementi-
na de ſolis contrahentibus loquatur. Vide
plura apud ipſum Sanchez .
220 Præter excōmunicationem dictæ Cle-
ment. ſi Clericus ſacris initiatus matrimo-
nium contrahat , fit irregularis , itaut nec
in ſuſceptis ordinibus miniſtrare , nec ad
alios ſuſcipiendos promoueri poſſit. Patet
ex cap. decernimus , diſtinct. 28. & afferunt
Couarr. de ſponſalib. par. 2. cap. 6. §. 3. nu. 1.
& cum multis relatis Traſmiera lib. 3. q. 12.
221 num. 13. Addens num. 14. quòd hoc ſe-
uerius ſtatuatur in Concilio Toletano o-
ctauo his verbis . Quicunque etiamſi in-
uiti ad Eccleſiaſticarum officia dignitatū
aſſumuntur , deſerere quam ſemel recepe-
runt gratiam , donumque nequaquam au-
deant . Si vero ad coniugia , moreſque ſæ-
culi redire attentauerint , omni Eccleſia-
ſtica dignitate priuentur , & apoſtatæ ha-
beantur , & in monaſterio , donec vixerint
ſub pœnitentia detrudantur . ita ibi .
222 Quoad alias pœnas triremium , rele-
gationis exilij , &c. vt optime docet idem
Traſmiera dict. q. 12. reſoluendum pari mo-
do in ſancto officio de iſtis reis , vel cleri-
cis ſacro ordine initiatis , vel Religioſis
contrahentibus matrimonium , ac reſolu-
tum fuit paulo ante de polygamis propriè
dictis perſpecta ſemper conditione delin-
quentis , & grauitate delicti , an fuerit a-
ctus polygamiæ ſimilitudinatiæ ſolum at-
223 tentatus ? an verò iam conſumatus . At-
que hæc locum etiam habent in Greco
Sacerdote , quod ſint ei dictæ pœnæ infli-
gendæ arbitrio Inquiſitorum , ſi poſt ſuſce-
ptos ſacros ordines vxorem ducat , vel ten-
tet ducere , vt ait idem Traſmiera dict. q.
12. num. 14. & habuimus caſum in hoc ſan-
cto officio Melitenſi multis ab hinc annis ,
vt iam alibi attigi .
224 Prædicta tandem de pœnis iniungen-
dis clerico ſacris initiato , matrimonium
contrahenti ſimiliter applicandæ ſunt co-
niugato , qui ſine licentia vxoris in ſæculo
degentis ſacros ordines ſuſcipit ,] Excepto
quando vxor committeret adulterium .
Peculiarem circa hunc caſum excitat Tra-
ſmiera quæſtionem 13. ſcilicet lib. 3. & re-
ſoluit eum in particularia num. 33. vſque
ad 38. Vide reſolutionem per extenſum
apud ipſum , vt nos iam præſenti Regulæ
finem imponamus .

Qualiter à ſancto Officio puniendi , qui in eo circa fidei cauſas falſum deponunt ad condemnandum innocentem, vel liberandum delinquē- tem ?

REGVLA CCCCXCVII.

225 QVamnis ad torquendum teſtem fal-
ſa deponentem in ſancto Officio
Epiſcopus ſimul , & Inquiſitor concurrere
debeant probabili tamen eſt à ſolo Inqui-
ſitore pro crimine adeo graui eum puniri
226 poſſe . Eſt autem talis punitio ipſi In-
quiſitori arbitraria per condemnationem
eiuſdem ad triremes , fuſtigationem , exi-
lium , &c. Si falſitas teſtificantis detega-
tur priuſquam teſtificatus fuerit condem-
natus ; Si verò poſteà , probabilius cenſe-
tur , eſſe illi infligendam irremiſſibiliter
pœnam talionis , etiam cum morte (con-
ſulto ſupræmo Senatu ſanctæ Inquiſitio-
nis) caſu quo accuſatus vti negatiuus pœ-
227 nam capitis ſubiuit. Idem eſto iudicium
de mandantibus , vel inducentibus ad fal-
ſum ſic deponendum : ſecus de vtrorum-
que filijs, qui nullis inde pœnis afficiuntur.
228 Deponens tandem falſum in ſancto offi-
cio , aut iuridicè interrogatus veritatem
occultans pro liberando delinquente pœ-
nas contra fautores hæreticorum ſtatutas
incurrit , &c.

---

229 SEquitur opportunè hæc Regula poſt
præcedentem , in qua actum de te-
ſtibus falſum deponentibus penes curiam
Epiſcopalem circa crimen polygamiæ , a-
gimus in præſenti de deponentibus falſum
circa hoc idem, & circa quæuis alia crimi-
na contra fidem penes ſanctum Offificium
Ac primò dubitatur à quonam taliter de-
ponens puniri queat ? an à ſolo Inquiſito-
230 re . Sanctarellus tract. de hæreſi cap. 39.
dub 3 num. 20. cum Eymer. 3. par. direct. in
duodecimo modo terminandi proceſſum
fidei, nu. 209 & cum Pegna ibi Comment.
122. verſic. illa etiam eſt , abſolute tenet ,
quod ad teſtes falſos in cauſa fidei punien
dos debeant ſimul interuenire Epiſcopus ,
& Inquiſitor , itaut alius ſine alio nihil ef-
ficere poſſit . Videtur expreſſe haberi in
reſcripto quodam Leonis X. cuius memi-
nit ibidem Pegna .
231 Nihilominus extendendo dubium etiā
ad torturam , bene ſub diſtinctione incipit
reſpondere Caſtrus Palaus tract. 4. diſp. 8.
punct. 15. § 6. num. 3. ſi teſtis ſit torquendus
non vt reus , ſed vt teſtis pro formitate
de-

Digitized by Google

depoſitionis factæ, quod quandoque re-
quiritur, nullus dubitat, à quouis ſepara-
tim, ſiue Epiſcopo, ſiue Inquiſitore in
cauſa procedente, poſſe eum torque-
ri, cum illorum quiuis habeat poteſtatem
inquirendi, & examinandi veritatem vſ-
232 que ad concluſum in cauſa. Si verò
torquendus ſit reus, quia reperitur ſuffi-
cienter inditiatus de falſa depoſitione,
ad hanc torturam tenentur ſimul concur-
rere Epiſcopus, & Inquiſitor, nec ſufficit
vnus ſine alio. Patet manifeſtè ex Clem.
1. de hæret. §. propter, verſic. duro tamen
tradere, &c. neque hoc maiori indiget
probatione.

233 In dicta autem Clement. nulla fit mē-
tio de punitione, & attento iuris rigore,
certum eſt, quod poſſit Inquiſitor ſine
Epiſcopo, & è contra, punire teſtem co-
ram ſe falſa deponentem, cum poteſtas ſic
puniendi competat cuiuis delegato Prin-
cipis in cauſis criminalibus. Conſtat ex l.
nullum, C. de teſtibus, & pluribus com-
probant Clarus in prax. §. fin quæſt. 38.
234 verſ. ſed quæro in fin. ſolum obſtat di-
ctum reſcriptum Leonis X. editum anno
1520. & propter illud idem Caſtrus Pa-
laus prius cum citato Pegna, & Farinac.
de hæreſi quæſt. 188 num. 41. in hanc par-
tem negatiuam vti tutiorem, quod ne-
queat vnus ſine alio, propendit.

235 Verùm poſteà idem Caſtrus, quòd di-
ctum reſcriptum ſit derogatiuum, ſeù li-
mitatiuum iuriſdictionis ordinariæ, & de-
legatæ, quæ competit Epiſcopis, & Inqui-
ſitoribus ipſum ſtrictè interpretatur, eſſe
ſcilicet intelligendum de ſolis Inquiſitori-
bus prouinciæ Aragoniæ, ad quos fuit di-
rectum: Atque hæc interpretatio, quę ſine
dubio videtur admittenda ob auctoritatē
tanti interpretis, facit mihi probabilem
ſaltem partem affirmantem, quod quiuis
deponens falſum in Sancto Officio ab In-
quiſitore ſolo, ſine Epiſcopo poſſit pu-
niri.

236 Occurrit ſecundo loco aliud dubium
multò grauius, & difficilius, quanam pæ-
na ſit plectendus deponens falſum in cau-
ſa fidei contra innocentem? omiſſis mul-
tis, quæ eruditè adducit Traſmiera lib. 3.
de polygam. quæſt. 17. à nu. 9. decidendo
ſub terminis vniuerſalioribus pro falſa de-
poſitione cuiuſuis criminis, in quouis Tri-
bunali, citatis iuribus & expreſſis moribus
etiam gentilium Romanorum, Indorum,
&c. in puniendo hoc crimine, (vide ſi lu-
237 bet ea apud ipſum) Circa caſum præſen-
tem duæ ſunt ſententiæ oppoſitæ, altera
affirmans, altera negans, prior eſt Simanc.
de cath. inſtit. tit. 64. nu. 86. & 90. Salzedi
pract. in addit. ad Bernad. Diaz c. 93. verſ.
hic ſanè, Ant. Gomez in l. Tauri, 83. nu. 8.
in fine, Rojas tract. de hæret. par. 2. aſſer. 8.
nu. 156. cum ſeqq. & aliorum affirmantium
quòd infligenda ſit ſemper pæna mortis il-
li, qui falſo crimen hæreſis alicui impoſuit,
& hic ob talem impoſitionem brachio ſæ-
culari tradendus eſſet.

238 Fundatur primò hæc ſententia, quia in
aliis quibuſuis cauſis imponens falſum
crimen punitur talionis pæna, nempè ea-
dem, qua erat puniendus teſtificatus, ſi ve-
rum eſſet obiectum: Habetur expreſſe de-
ciſum in l. 1 §. pręterea, ff de ſicarijs, & in
cap. ſatis hinc, in fine 33 quęſt. 5 & conſo-
nat lex regia, 83. Tauri. Ergo idem erit
in cauſa hęreſis, cum hoc crimen ſit om-
239 nium grauiſſimum. Fundatur ſecundo in
ſupradicto reſcripto Leonis X. vbi Papa re-
mittit Inquiſitoribus punitionem teſtis
falſi pro qualitate criminis, & circumſtan-
tiarum etiam vſque ad traditionem faciē-
dam brachio ſæculari, abſque periculo ir-
regularitatis, ergo falſus teſtis in cauſa fi-
dei plectendus pęna talionis.

240 Altera ſententia negans eſt Ignat. Lo-
pez de Salzedo cap. 93. verſ. in Romana.
Farinac. de teſtibus, quęſt. 67. nu. 29, & de
hęreſi, quęſt 188 nu. 39. Sanctarelli, de hę-
reſi cap. 39. dub. 3. nu. 17. & aliorum, qui è
contra tenet, quòd imponens falsò crimen
hæreſis alicui non debeat puniri pæna ta-
lionis, ſed arbitraria, nempè exilii, fuſtiga-
tionis, triremium, aut duplicis ſimul, &
quod raro, aut nunquam pœna mortis ſit
ei iniungenda. Ducuntur inde, quia ille,
hæreſis crimen falsò imponitur, licet ve-
rum eſſet pœnam mortis neceſſariò non
incurreret, ſed pœnitens, ab ea liberari
poſſet, niſi eſſet relapſus. Ergo deponen-
ti falſum crimen hęreſis non debet abſo-
lutè infligi pœna mortis, ſed alia mitior
arbitrio Inquiſitoris.

241 Cæterum legitima, & completa reſolu-
tio dubii tradenda ſub hac diſtinctione
bimembri, vti tradunt Caſtrus Palaus, &
Traſmiera citandi, nempe, quòd falſitas
denuntiantis, aut teſtificantis in cauſa hę-
reſis detegatur poſtquam teſtificatus, ſeù
falsò accuſatus iam paſſus eſt pænam, &
mortem ſubiuit, vel antea, ſi priori mo-
do, probabiliſſimum eſt, quod ſic falsò
accuſans, aut teſtificans, debeat pœna
talionis puniri, vel ad mortem damnati.
Probant hoc ſaltem fundamenta primæ
ſententiæ affirmantis, & ita ſentiunt au-
ctores pro ea citati, quibus adde Souſam
lib. 2. Aphoriſ. cap. 8. num. 29. Sicque fuiſ-
ſe practicatum in Tribunali Sanctæ Inqui-
ſitionis Logronen. ait Caſtrus Palaus dict.
punct. 15. §. 6. num 6. citans ibi pro hac par
te Farinac.

242 Dixi, per parenteſim (Conſulto ſuprę-
mo ſenatu Sanctæ Inquiſitionis) in quo
concordant omnes, quod debeat conſuli
ſupremus ſenatus, ſi pæna mortis ſit infli-
genda falsò teſti, precipuè cum Diana 4.
par. tract. 7. reſolut. 16. adducit Traſmiera
dict. quæſt. 17. nu. 20. ob eam rationem quia
pæna adeo grauis ſine expreſſa lege cano-
nica

Digitized by Google

nica ob huius, vel illins doctoris opinio-
243 nem non eſt facilè imponenda. Quam-
quam benè addit ibidem ipſe Traſmiera
cautèlam hanc conſulendi Supremum Se-
natum eſſe adhibendam non ſolum in hoc
caſu, ſed etiam in qnouis alio qnotics
reus tradendus brachio ſæculari.

244 Dixi, irremiſſibiliter, quia ſecundum
communem doctrinam Bald. in l.fin.num.
3. C.de accuſatore, Panormit. Ioan. And.
Abbat. & Cyni in cap. Excommunicamua
2. de hæreticis, Pegnæ in 3. part. direct.
comment. 122. verſ. quæſitum eſt. Farin.
de hęreſi, quæſt. 188. num 43. & aliorum,
quamuis hæreticis, ſi vaniam petit, ſit ad-
mitrendus ad reconciliationem (Excipe
quando eſt relapſus) id tamen falsò accu-
ſatori, ſeu teſti nunquam conceditur, ſed
neceſſariò traditur curiæ ſæculari, capite
plectendus, ſi prius ob eius falſam depo-
ſitionem teſtificatus pœnam mortis iam
ſubiuit. Aſſignat rationem Traſmiera
dict. qu. 17. num. 18. ex Simanch. de Cathol.
inſtit. tit. 64. num. 94. quod hæretico ſoli
id conceſſum ſit, vt ad catholicam fidem
245 reuertatur. Aliam firmiorem adducit Ca
ſtrus Palaus dict. num. 6. in fin. quia ille ſic
falſum deponens non ſolum, vt falſus te-
ſtis, ſed vt verè homicida eſt punien-
dus.

246 Hinc ipſe Caſtrus bene reſoluit alium
caſum prædicto connexum paucis ſequen
tibus verbis: Idem crederem, inquit, di-
cendum, ſi in carcere exiſtens teſtificatus
obiret, quia credendum eſt teſtem fal-
ſum cauſam illius mortis fuiſſe. ita ille.

247 Nouam excitat difficultatem Traſmie
ra dict. quæſt. 17. num. 17. camque egregiè
decidit; ſed ipſummet excitantem, & de-
cidentem audiamus; ſed poſſet, inquit,
quis adhuc iuxta prædicta dubitare; ſi cō-
tingeret, quod delatus non eſſet condem
natus ex ſolo teſtimonio falſo; quia erat
tantum vnus teſtis, ſed quia ſimul fuit cō-
feſſus delictum, an aperta falſitate, eſſet
pœna talionis puniendus? & videtur, quod
ſit puniendus, cum ipſe teſtis fuerit illius
damni cauſa, maximè ſi in tortura, ad
quam condemnatus fuit propter talis te-
ſtis depoſitionem (alijs concurrentibus
adminiculis) confeſſus fuit non perpe-
tratum delictum ob torturæ acerbitatem
& dolorem; pro quo facit Gloſſ. in verb.
priuatus, in l. damus, C. de falſis, quam
ibi ſequitur Bart. & idem Bart. in l. ſi quis
legatum, ff. de falſis, latè Socin. conſ. 104.
lib. 1. hactenus ille.

248 Atque prædicta omnia locum habent
ſaltem cum magna probabilitate, ſtando
in primo membro diſtinctionis, quæ vt
ait Traſmiera num 14. eſt de mente Bald.
in cap. ſicut, in fine de teſtibus, & ibi Ariet.
& Fel. num. 2.

249 As quid attento ſecundo membro di-
ſtinctionis? nimirum ſi falſitas imponen-
tis alicui hæreſim falsò accuſando, vel te-
ſtificando, manifeſtetur ante accuſati,
vel teſtificati condemnationem, aut pœ-
næ iniunctæ executionem, nequaquam
ſic falsò accuſans, vel teſtificans plecten-
dus eſt pœna talionis, nec relaxandus bra-
chio ſæculari, etiam caſu, quo teſtifica-
tus ei relaxaretur ſi teſtificantis falſitas
detecta non fuiſſet, ſed alia pœna arbi-
traria mulctandus, nempè vt in publi-
cum tabulatum cum ſignis publici pœ-
nitentis adducatur, & ad fuſtigationem,
vel triremes, aut exilium. &c. pro qua-
litate perſonæ condemnetur. Sunt hæc
omnia de mente auctorum ſecundæ ſen-
tentiæ negantis, & tradunt præcipuè Traſ
miera dict. quæſt. 17. num. 13. ac præ cæte-
ris Caſtrus Palaus dict. §. 6. num. 7.

250 Probat efficaciter ſoluendo funda-
menta prioris ſententiæ, & demonſtran-
do nullum dari textum Canonicum, quo
iniungatur falſo teſti pœna talionis, ſeu
mortis, ſi de falſitate innoteſcat priuſ-
quam teſtificatus puniatur. Nam ille,
qui adducitur ex cap. ſatis hinc, 33. qu.
5. præterquam quod non eſt alicuius Pon
tificis, ſed D. Auguſtini, potius pro do-
ctrina noſtra facit, vt patet ex illis ver-
bis, Eum, qui teſtimonio falſo cuiquam
nocuerit; quibus nocumentum non at-
tentatum, ſed cum effectu illatum expri-
251 mitur. In reſcriptio item citato Leonis
X ſimiliter eſt ſermo non de damno infe-
rendo, ſed de iam illato, cum ibi tribua-
tur Inquiſitoribus facultas liberè proce-
dendi ſine timore irregularitatis contra
illos, qui tacendo verum, vel falſum de-
ponendo, vel inducendo ad falſam de-
poſitionem occiderunt, aut membro ali-
quo mutilarunt, &c. ergo &c.

252 Subiungit verò ſtatim idem Caſtrus
Palaus num. 8. reſolutionem peculiaris dif-
ficultatis ſcitu dignam, quam proprijs e-
ius verbis audire ne graueris. Dico, in-
quit, tertio, nullam eſſe differentiam in-
ter teſtem imponentem falsò hæreſim ali-
cui de hæreſi nunquam damnato, vel im-
ponentem falsò hæreſim alicui iam de il-
la damnato, quia in vtroque caſu teſtifi-
catus morti erat tradendus, ſi firma ma-
neret falſa teſtis depoſitio. Nam vterque
debebat mori, vt impœnitens negatiuus;
cum ſecundum probabilem ſententiam
nemini liceat fateri crimen hæreſis non
commiſſum. Ergo ſi teſtis falsò impo-
nens crimen alias damnato, morte ple-
ctendus eſt, etiam plecti debet eadem
morte imponens crimen ei, qui nun-
253 quam damnatus, fuit. Fateor ta-
men in imponente falsò crimen ei, qui
alias de hæreſi fuit damnatus, efficacius
procedere, cum hic nulla via à morte
liberari poſſet, niſi falſitas, & mendacium
detegeretur, nam ſiue neget hæreſim im-
poſitam, ſiue illam fateatur, mortem eui-
tare non poteſt, quia in vtroque caſu
damnaretur, in vno vt negatiuus, in alio vt

Digitized by Google

relapſus. At teſtificatus de hæreſi,alias de
illa nunquam condemnatus ſuppetit via
euadendi mortem, ſi crimen fateatur.
Quod an fieri poſſit in ſequentibus exami-
nabimus ita ille.

254 Denique hactenus tradita de pœnis
falſi teſtis in crimine hæreſis, pari modo,
&ſub dicta diſtinctione bimembri intel-
ligi debeant de illis, qui mercede teſtem
corrumpunt, & falſum deponat, aut qui
mandant, vel perſuadent ad falſum depo-
nendum, quod iſti eiſdem pœnis ſint ple-
ctendi. ita Simanc. de Cath.Inſtit. tit. 64.
num.26.Zanchin.tract.de hæret.cap.9.nu.
6. & ibi Campeg.num.7.Pegna part.3. di-
rect.comment.122.Caſtrus Palaus dict. §.
6,nu.14.& cum aliis relatis Sanctarel.dict.
dub.3.n.19.Patet ex citato reſcripto Leo-
nis X. & non eſt cur amplius probetur.

255 Sed tantum aduertendum, vt benè
aduertit idem Sanctarellus in fine dict.n.
19. ex Bart.in l. ſi quis legatum, ff. ad l.
Corneliam de falſis, quod taliter falſum
deponens, vel ad deponendum inducens
non liberabitur totaliter à pœna, licet ex
depoſitione, aut inductione ob aliquam
cauſam nullus fuerit ſecutus effectus:quia
per eum non ſtetit. quod proximo nocu-
mentum ratione talis depoſitionis, vel
inductionis ab eo executæ non fuerit illa-
tũ.ita etiã Clarus,in §.falſum.verſ.tu ſcis.

256 Rurſus aduertendum, vt eum Pegna
3.par.direct.comment.122.verſ cum verò
iudices. Simanc. de cath.inſtit.tit.64.num.
95.& cum Farinac.alios referente, quæſt.
188. nu.43.aduertit optimè Caſtrus Palaus
dict.§.6.num.13.caſu quo deponens falſum
in Sancto Officio contra innocentem, aut
inducens ad ſic deponendum,ſe ipſum pro
didit,& complices, ſiſortè habuit, plenè
reuelauit, mitius cum eo agendum eſſe,&
nullo modo pœna mortis mulctandum,ni-
ſi quando iam teſtificatus hac pœnam
ſubijſſet. Carceri itaque, vel exilio,
vel triremibus per aliquod tempus dam-
nandum. Vnde ſpontanea comparitio
coram Inquiſitore non inſeruiet ipſi, vt
à pœna liberetur.

257 Filij autem, & nepotes falſum depo-
nentis in crimine hæreſis, aut inducen-
tis ad ſic deponendum, etiam vbi hic mor
ti fuit traditus non incurrunt infamiam,
nec alias pœnas,quibus filii hæreticorum
afficiuntur. Ratio eſt, quia nullibi in iure,
quidquam circa hoc reperitur diſpoſitum
& pœnæ non debent extendi, ſed potius
reſtringi. ex textu in cap.odia, de reg. iu-
ris in 6. ita Simanch.de Cathol inſtit. tit.
64.num.92. Pegna dict.commen.122.verſ.
Poſtremò quæſitum eſt. Sanchez lib. 2. in
decal.cap 27.n.25 Farin.d.quæſt 188 n.54.
& cum aliis Caſtrus Palaus d.§ 6.nu.15.

258 Denique quoad vltimam partem no-
ſtræ Regulę de falſum deponentibus in S.
Officio, aut legitimè interrogatis verita-
tem negantibus pro defendendo delinquẽ
te contra fidem quid? Certum primò eſt,
quod iſti ſint plectendi pænis contra fau-
tores hæreticorum ſtatutis, à nobis iam
ſupra explicatis; Quia ex tali depoſitione
falſificatis,vel occultatione veritatis mani-
feſta prouenit fautoria reo Sancti Officij;
ergo &c. ita ex omnium mente tradit Ca-
ſtrus Palaus eodem §.6.num.11.

259 Quamuis autem fautoria hæc non in-
tendatur à deponente falſum, vel ab oc-
cultante verum: adhuc tamen pręciſè
pro delicto grauiſſimo talis depoſitionis,
vel occultationis pœnam ei grauiſſimam
eſſe infligendam nonnulli volunt, imo Pe-
gna 3.par.direct.comment.122.verſ par ra
tio eorum, & Lelius Zechi ſumm. 1 part.
tit.de fide, cap.11.num.14.verſ quod ſi te-
ſtes, iudicant ipſum eſſe tradendum curiæ
ſæculari. Inde oſtendunt, quia grauioris
pœnæ ſit dignus, qui grauius offendit;ſed
diſponit falſum occultando hæreſim, gra-
uius delinquit, quam ſi deponeret falſum
eam reuelando, cum ille diuinam maie-
ſtatem, hic verò humanam offendat; er-
go grauius puniri debet. Item quia depo
nens contra Fiſcum, & rem publicam ma-
iori ſupplicio eſt dignus, quam qui depo-
nit contra priuatum,iuxta textum in Au-
thent. multo magis, C.de ſacroſanct. Ec-
cleſ. Sed deponens pro reo falſum, aut oc-
cultans veritatem, contra Fiſcum,& con-
tra rempublicam deponit, eique magnum
damnum infert; ergo &c.

260 Nihilominus vti æquior, & benignior,
ac in praxi omnino recepta, meritò reti-
nenda eſt ſententia Simanch. de Cath.
Inſtitut.tit.64.num.90. (ibi ait ſibi. ita
fuiſſe reſcriptum à Supræmo Senatu, vti
habetur in Toletana inſtructione 4. cap.
11.) & in Enchirid. violat.Relig. titul. 38.
num.4.Farinac. de hæreſi, quæſt. 188. nu.
49. Caſtri Palai dict.§.6.num. 9. & alio-
rum affirmantium, deponentem falſum
pro defenſione inquiſiti, aut occultan-
tem eius hæreſim, ad eumdem finem,
licet delinquat contra fiſcum. & remp-
blicam, eſſe pœna arbitraria puniendum,
& nõ relaxandum Curiæ ſæculari, niſi forte
in aliquo caſu extraordinario, vbi ex ta-
li depoſitione, vel occultatione grauiſ-
ſimum damnum Eccleſiæ. ſe Communi-
tati immineret.

261 Atque de hoc caſu videtur loqui cita-
tum reſcriptum Leonis X. nec alibi in
iure canonico circa hoc reperitur cau-
tum; ergo arbitrio Inquiſitoris debet pu-
niri.

262 Neque vim habent obiecta, cum non
ſemper verum ſit, quod grauiora crimina
grauioribus pœnis debeant puniri, vt pa-
tet in periurio, & ſacrilegio, quæ grauio-
ra ſunt, quam homicidium, & adulteriũ,
& tamen illa mitius puniantur, quam iſta,
ita Caſtrus Palaus, num.10. verſ. verum

re-

retinenda: apud quem plura videas pro ſolutione. vt iam prædictis hanc Regulam finiamus.

Quid de pœnis abutentium Sacramento Confeſſionis, aut alijs ſacramentis, ſolicitando ad turpia, vel ad alia vitia.

REGVLA CCCCXCVIII.

263 CErtum prorſus eſt, attentis conſtitutionibus Pontificiis citandis, quod abutentes Sacramento confeſſionis per ſollicitationem ad venerea, ſubſint iuriſdictioni Inquiſitorum, & incurrant
264 pœnas, in illis, vel alibi decretas. Quales ſunt priuatio beneficiorum, & officiorum quorumcunque, perpetuaque inhabilitas ad illa, & maximè ad audiendas confeſſiones, ac priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ, item exilium, aut damnatio ad triremes, carceratio etiam perpetua, & aliæ iuxtà qualitatem, & iterationem delicti; imò aliquando traditio curiæ ſæcu-
265 lari. Dein probabile cenſetur, quod ſi non ex vi dictarum conſtitutionum, ſaltem ex vi iuris communis contra inducentes ad turpia, vel ad quæuis delicta in alijs ſacramentis, ſicut, & in ipſo confeſſionis, poſſint ſimiliter ijdem Inquiſitores procedere, & eiſdem pœnis eos mulctari; & cæt.

266 CAp. 16. lib. 1. noſtri operis de Materijs Tribunalium Fidei, copioſè actum à nobis per nouem Regulas, perpenſis communibus circumſtantiis, quis, quid, vbi, cur, quibus auxiliis, quomodo, & quando, de materia iſta abuſus ſacramentorum, præcipuè confeſſionis cum ſolicitatione ad turpia, & ad quæuis vitia, & de alijs circa ipſum alibi dictum. Nunc nonnulla adiungenda pro exprimendis pœnis contra taliter abutentes, ac ſolicitantes, ſumpto initio ab ijs, quæ omninò ſunt certa.
267 Adſunt Bullæ Pontificiæ, diuerſis temporibus editæ Pauli IV. die 16. Aprilis 1561. Pii IV. die 5. Aprilis 1564. Clementis VIII. die 3. Decembris 1592. & præcipuè Gregorii XV. die 30. Auguſti 1622. in quibus, tantum eſt ſermo de ſacerdotibus, ſiue ſecularibus, ſiue religioſis, ſolicitantibus ad ſola venerea, qui ibi ſubijciuntur iuriſdictioni Inquiſitorum pro delicti grauitate arbitrio
268 puniendi. Cum autem in antiquioribus Bullis Pauli IV. Pij IV. & Clement. VIII. non ſpecificarentur in particulari omnes pœnæ, quæ illis poſſent infligi, diuerſus extitit modus opinandi, et loquendi inter Doctores circa ipſas, vt refert Diana 4. par. tractat 7. reſolution. 7. vt ex Souſa tract. 2. de confeſſar. ſolicit. capit. 15. numer. 13. vbi ita habet.
269 Pœna, inquit, quæ confeſſarij de ſolicitatione conuictis, vel confeſſus imponitur eſt, quod ab officio confeſſarij ſimpliciter ſuſpendantur, & locum vbi delictum commiſerunt, in perpetuum, vel ad tempus non ingrediantur. Imponitur etiam Exilii pœna, carceris, recluſionis in aliquod monaſterium, priuantur item Inquiſitorum arbitrio adminiſtratione aliorum Sacramentorum, & Prædicatoris officio. ita ille.
270 Præterea ex Seraphino Freytas in Addit. ad Acugnan. quæſt. 24. num. 50. ſic. Dum caſus, inquit, ſolicitationis Pœnitentiæ contingeret, confeſſor, qui per multos annos ſolicitauerat priuatus fuit audiendi confeſſiones facultate, in carcerem detruſus per decennium in conuentu ſui ordinis à Superiore Prouinciæ deſignando, dummodo non eſſet domus illa, in qua confeſſiones, & ſolicitationes exercebat, & ante carcerationem, vt fuſtibus ab omnibus Religioſis per coronam caſtigetur, præſente ſanctæ Inquiſitionis Notario cum aliquibus ieiuniis, & Euchariſtiæ abſtinentia certi temporibus. ita Freytas.
271 Affert etiam ibidem Diana partem Epiſtolę ſupręmi Senatus Sanctę Inquiſitionis Hiſpanię 1. Iulij ann. 1580. directę ad Inquiſitores ſiculos, in qua pœnę contra dictos ſolicitantes magis exprimuntur. Vnde non erit ab re eam tibi tradere.
272 Las penas, inquit, que a los tales delinquentes ſe acoſtumbra imponer, ſuelen ſer arbitrarias conforme ala qualidad de los delitos, grauedad, y frequencia dellos, y otras circumſtantias, que pueden mouer ad vſar de rigor, o moderacion: aduertiendo que en qualquier euento los tales reos han de abiurar de leui, y ſer priuados perpetuamente de la adminiſtracion del Sacramento dela Penitencia, a lo menos à mugeres, y quanto alos demas Sacramentos, y predicas ſerá arbitrario, y tambien el deſtierro, ò recluſion que ſe los deuiere imponer de los lugares, donde cometieron los delitos con algu-
273 nas leguas al deredor. A los Religioſos ſe les podran dar diſciplinas en los Capitulos de ſus Monaſterios tornandoles à leer en ellos ſus ſentencias por vn Notario del ſecreto en preſencia del Conuento. y tan graue podria ſer la culpa, que ſe les dieſſe tambien diſciplina en la ſala del Tribunal, quando en ella ſe pronuncia la ſentencia. hęc ibi, & alia, quę cap. pręcedenti copioſius adduximus cum Caſtro Palao tract. 4. diſput. 9. punct. 11. num. 2.

274 Sed in prædictis tribus modis opinandi, & dicendi circa pœnas imponendas ſolicitantibus ad turpia in Sacramento confeſſionis, nulla ſit mentio pœnæ triremiũ, nunquid quod nequeant Inquiſitores eam ipſi imponere? *N*on deeſt, qui ita ſentiat, nempè Freytas loc.cit.quæſt.24.num, 43, & 44. Ducitur inde, quia ex tali condemnatione proueniret publicum ſcandalum, & occaſio retrahendi multos à confeſſione;ergo euitari debet. quid quod indecens valdè videtur, homines Deo dicatos inter peſſimorum ſentinam triremibus mancipare?

275 Certiſſimum tamen eſt oppoſitum, & in quibuſuis Tribunalibus Sanctæ Inquiſitionis iam vſu receptum, in Tribunalibus Hiſpanicis, ait Caſtrus Palaus loc. citat ſe vidiſſe aliquos propter delictum iſtud ſolicitationis ad triremes damnatos, & Aloyſius Bariola in tract. de confeſſ. ſolicit. affirmat generaliter hoc ſeruari in praxi

276 Inquiſitionis Romanæ. Et in S.Officio ſiculo addit Diana reſolut. *6.* citat. quod ſe conſulente,ob idẽ delictũ,quidã religioſus fuerit miſſus ad triremes per ſeptennium. Atque ego addo, in noſtro Melitenſi aliũ Religioſum, me præſente, de Ordine ſancti Officij vrbis eadem pœna triremium

277 per decennium fuiſſe affectum.Imo ipſe Freytas in nouiſſima editione, poſtquam conſtitutio Gregorij XV. in lucem prodijt, ſententiam mutauit, quia in ea talis pœna, ſicut, & aliæ contra confeſſarios ſolicitantes in ſpecie habentur. Vnde cõueniens duxi clauſulam eius, vt ibi iacet, tibi tradere.

278 Et quos inquit, in aliquo ex huiuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumſtantijs, ſuſpen. ab executione ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa; necnon vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi Regulares fuerint, Exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum abſque vlla ſpe gratiæ, aliaſque pœnas decernant; eoſque ſi pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint debita præcedente degradatione, curiæ ſæculari puniendos tradant. ita dicta Conſtitutione.

279 Nihil ibi exprimitur in particulari de priuatione facultatis ad audiendas confeſſiones, ſed ſupponitur omnino certum, quod confeſſarij ſolicitantes ad turpia, debeant ea ſtatim priuari, & hac pœna præcæteris puniri. Verùm dubitatur, an priuatio iſta poſſit illis ab Inquiſitoribus iniungi ad tempus tantum? an etiam in perpetuum, maximè circa confeſſiones

280 mulierum? Primum docent Riccius par. 3. collect. 549. Exemplificans in quodam Parocho, qui Neapoli ob ſolicitationem per annum ſuſpenſus fuit à cura, animarum. & Homobonus de bonis in exam. Eccleſ. par.1. tract.5. cap. 16. quæſt. 99. affirmans ibi ſecundum communem praxim Tribunalium Sanctæ Inquiſitionis dictos Confeſſarios ſolicitantes ad inhoneſta ad tempus eſſe priuandos facultate audiendi confeſſiones, quod probabile iudico cum Carena, tit. *6.* §. 8. num. 90, quando Confeſſarius non eſt conuictus de ſolicitatione, ſed tantum indiciatus.

281 Secundum habetus expræſsè in quadam Epiſtola ſupremi Senatus de anno 1600. ad Inquiſitores particulares. cuius meminit Diana dict. reſolut. 7. verſic. Sed in noſtro, his verbis idiomate Hiſpaño, y ha parecido aduertiros que ſiempre que algun ſolicitante en el atto dela confeſſion fuere condenado en priuacion de no confeſſar mugeres, no lo ſea por tiempo limitado, ſino perpetuamente. ita ibi.

282 Quin etiam addit Didacus Cantera in quæſt. crimin. cap. 1. de hæret. num. 65. etiam ab audiendis confeſſionibus virorum eſſe in perpetuum ſuſpendendum confeſſarium ſolicitantem. Quam additionem licet Caſtrus Palaus dict. diſput. 9. punct. 11. num 2 ſolum admittat in caſu graui, vt quando plures ſolicitaſſet, &c, eam tamen abſolutè approbant citatus Diana verſic. His tamen, & Souſa tract. 2. de Confeſſ. ſolicit. cap. 15 num. 13 ſiue ſolicitauerit fœminam, ſiue maſculum maximè poſt editam conſtit. Gregor. XV. in qua caſus ſolicitandi maſculos exprimitur. Atque talis additio, & approbatio dictorum auctorum, vti ſecurior in praxi, ita probabilior mihi videtur, maximè ſi confeſſarius ſit de ſolicitatione confeſſus, vel conuictus. ita Carena dict. paragraph. 8. numer. 93. abſolute tenet.

283 Certiſſimum denique eſt, vt conſtat ex eadem Bulla Gregor. XV. poſſe in aliquo caſu ſolicitantem ſacerdotem ad turpia, præcedente degradatione, tradi Curiæ ſæculari, & pœna mortis puniri, nempe ſi vt dicitur in iure de alijs hæreticis; talis ſolicitans ſit plene conuictus, ſicuti in hac materia ſufficit per ſingulares teſtes. (id habetur expreſſe in dicta Bulla Gregoriana,) & ipſe perſiſtat in negatiua, vel ſi interrogatus ſuum fateatur errorem non dari ſcilicet Sacramentum pœnitentiæ, & nolit ab eo vllo modo reſilire, vel ſi ſit relapſus. Tradunt bene Souſa tract. 2. de Confeſſ. ſolicit. capit. 18. numer. 9. & Traſmiera lib. 3. quæſtion. 8. numer. 37. loquens de Polygamo tradendo Curiæ

284 ſæculari. Verum rectè ibi ait, hanc non eſſe pœnam propriam polygami, aut ſolicitantis ad turpia in confeſſione, ſed communem omnibus hæreticis.

pe-

185 Peculiarem caſum aſſignat ibidem Souſa, iu quo ob atrocitatem delicti iudicat ipſe ſic ſolicirantem brachio ſæculari tradi debere, & exprimit illam his verbis. In noſtra, inquit, materia illam dixerim grauiſſimam, & enormiſſimam ſolicitationem depoſitione dignam, quando confeſſarius pœnitentem ſollcitaret, & renuẽtem occideret; aut ſi Matrem, vel filiam per vim carnaliter cognouiſſet ipſo confeſſionis actu, aut puerum nefando coitu per vim etiam oppreſſit; huiuſmodi enim, & ſimiles circumſtantiæ taliter ſolicitantem qualificant, vt grauiſſimum, & enormiſſimum crimen meritò dici poſſit, ita ille.

286 Hunc autem caſum Traſmiera dict. qu. 8. num. 30. & 40. non ſolum admittit, ſed ſimilem etiam cum ſimilibus circumſtantiis efformat in materia polygamiæ, in quo ſit polygamus curiæ ſæculari tradendus, vt ſi teſtes primi matrimonij occideret ad ſecundum liberè contrahendũ, vel ſi teſtem occideret, qui præſumeretur denuntiaturus in Sancto Officio: vel ſi cõmiſſo iam polygamiæ delicto primam vxorem vita priuaret, vt illud celari poſſet, &c. In talibus caſibus polygamum huiuſmodi, ſicuti dictum Sacerdorem ſolicitantem ab Inquiſitore eſſe tradendos brachio ſæculari, conſulto prius ſupremo Tribunali; cum his Doctoribus Souſa, & Traſmiera non dubito affirmare.

287 Sequitur dicendum aliquid breuiter de propoſitis in parte vltima Regulæ noſtræ, quæ ſunt valdè controuerſa inter Doctores aliquos recentiores, circa duplex caput. Quoad primum Pegna 2. par. direct. comment. 81 verſ. ille quoque, ita ſentit, quod Sacerdotes ſolicitantes in confeſſione ad alia delicta, vt ad furtum, homicidium, præter libidinem, ſubſint iuriſdictioni Inquiſitorum, & ab iſtis puniri debeant, quia eſt par, ſeu maior præſumptio erroris in alijs delictis, cum ſolicitatio ad turpia magis procedat à paſſione. Hoc etiam probabile iudicat Caſtrus Palaus dict. diſput. 9 punit. 6 num. 2. Quam quam ipſe ibi oppoſitum, vt probabilius defendit.

288 Circa ſecundum, Acuña, quæſt. 16. de confeſſariis ſolicit. defendere conatur eum, qui in quouis Sacramento inducit mulierem ad turpia eſſe de foro Inquiſitoris, & ab iſto pœnis arbitrarijs plectendum. Omiſſis alijs ab illo adductis ad hoc oſtendendum, ſolum attingo id, in quo ipſe Magnam vim facit, nempè textum Bullæ citat. Pauli IV. ibi. Nos in animum, inquit, inducere nequeuntes, quod qui de fide rectè ſentiunt Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutis abutantur. Ex quibus verbis deduci videtur ſecundum mentem Pontificis generalis reſolutio, quod qui ſacramentis quoquo modo abutuntur, malè ſentiant in ſide, atque adeo de fide ſint ſuſpecti.

289 Tractat admodum copioſè, & eruditè de controuerſia iſta, quoad vtrumque caput. D. Traſmiera lib. 3. de polygamia qu. 2. quam dicit eſſe grauiſſimam, eo quod præfiniat terminos iuriſdictionis Inquiſitorum adeo latis, & vniuerſalibus terminis rem diſcutit, & adductis hinc inde facientibus pro parte negante, & affirmante, in hanc vltimo inclinar, nempè quod punitio abuſus Sacramenti confeſſionis, ſicut cuiuſuis alterius ſacramenti per ſolicitationem non ſolum ad turpia, ſed ad quælibet etiam alia vitia, pertineat ad

290 Inquiſitorem. Sumitur efficax argumẽtum ex eo caſu, quando mulier ad libidinem Sacerdotem in confeſſione ſolicitat, qui non exprimitur in citatis Bullis Pontificijs, cum tantum ſit in eis ſermo de Confeſſario ſolicitante pœnitentem, & tamen manifeſtè apparet eſſe ibi eundem abuſum confeſſionis, licet non ita frequenter eueniat, & conſequenter mulierem, ſic ſolicitantem ab Inquiſitore, ſi non ex vi dict. Bullarum, ſaltem ex vi iuris communis eſſe puniendam.

291 Remiſſio itaque beneuolo Lectore ad videndum Traſmiera, reſolutoriè dicimus quod eius doctrina, quamuis nullibi, quod ſciam, ſit in praxi recepta, nequaquam tamen probabilitate caret, innoteſcitque ex eo quod benè ipſe ibidem num. 35. adducit, ſic:

292 Et confirmatur, inquit, hæc doctrina, quia hæ Bullæ Pontificiæ de ſolicitatione emanatæ potius videntur excitatiuæ antiquæ iuriſdictionis Inquiſitorum, vti refert Moura opuſcul. 1. de incant. ſect. 3. cap. 3. vbi loquens de Bulla in ſolicitantes, ait ex mente Acuñæ, quod noua conſtitutio eſt tantum excitatiua iuriſdictionis Inquiſitorum, ac declaratiua iuris communis, quam de nouo facultatem concedens; & latæ ſunt tales conſtitutiones, vt normam præberent potius, quàm vt iuriſdictionem committerent. Id quod colligitur ex verbis ipſis Bullarum. De præmiſſis quomodolibet diffamatos. ha-

293 ctenus ille. Si quæ autem in contrarium adducuntur, quæ videatur vim habere, facilè ſolui poſſunt ſub illa diſtinctione, quod ſit ſermo, vel ex vi dictar. conſtitutionum, vel ex vi iuris communis: atque prædictis iam præſentem Regulam terminamus.

Blaſphemis quoquomodo, maximè hæreticalibus manifeſtis, quænam pœnæ, ac pœnitentiæ à Sancto Officio infligendæ?

REGVLA CCCCXCVIIII.

294 AB Inquiſitoribus puniri poſſunt, & debent blaſphemi, non ſolum quando blaſphemia ſapit hæreſim manifeſtè, vel tacitè, ſed etiam quando dicit ordinem ad eam, aut cum ipſa connexionem aliquam habet; atque ob conſuetudinem loci nequaquam à punitione ex-
295 cuſantur. Pœnæ autem ſi blaſphemiæ ſint atroces, ſolent eſſe triremium, fuſtigationis, exilij, carceris, &c. pro qualitate delinquentium; quin etiam aliquando pœna mortis naturalis, vt in caſu relapſus; ſi blaſphemus fateatur errorem mentis, & quidem probabiliter, ſi facto valdè atrociter blaſphemet, nempè auſu temerario Imaginem Chriſti, Deiparæ, ac Sanctorum publicè vulnerando, percutiendo, ſpurcan-
296 do, &c. E contra minuuntur pœnæ, ſi blaſphemię ſint leues, aut etiam ratione minoris ętatis, vel ex alio capite, imò nullę quandoque iniunguntur pœnę blaſphemis, ſed tantum correptiones, & pœnitentię ſalutares, vt orationes ieiunia, &c.

---

297 TRactat copioſè, & erudite prę cęteris Proſper Farinacius in praxi crimin. tom. 1. quęſt. 20. & de hęreſi quęſt. 181. hanc materiam de pœnis blaſphemorum vtriuſque generis, ſiue tribuentium verbis Deo, ac Sanctis, id quod eis non competit, aut detrahentium ab illis id, quod ipſis conuenit à num. 1. vſque ad 67. ſiue factis crimen blaſphemię patrantium, eorum ſcilicet, qui Imagines Chriſti Domini B. Virginis; aut Sanctorum vulnerant, percutiunt, deturpant, vel ſimilia faciunt à num. 68. vſque ad 72. Ex illo, &
298 ex citatis per eum, atque ex aliis recentioribus, præcipue ex Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 32. Carena 2. par. tit. 7. multis §. §. Diana 4. par. tract. 7. reſol. 8 & Souſa lib 1. Aphoriſ cap. 19. & lib. 2. cap 42. à nu. 14. nonnulla ad declarationem doctrinę huius Regulę deſumemus.

299 Supponimus 1. generalem blaſphemiarum diuiſionem in hęreticales, & non hæreticales, ac ſub diuiſionem primi membri in eas, quæ ſapiunt manifeſtam hęreſim, & in illas, quę ſapiunt hęreſim tacitam, ſeu implicitam; de quibus nos alibi, & afferunt Eymericus 2. par. direct. quęſt. 41. nu. 1. Pegna, ibi comment. 66. Sanch. lib. 2. in Decal. cap. 32. num. 1. Sanctarell. tract. de blaſphemia cap. 8. dub. 1. num. 2. ac alij. & ad ſecundum membrum ſub diuiſionis reducunt Rojas de hęreſi par. 2. Aſſeę. 12 nu. 168. & Carena dict. tit. 7. §. 8. numer. 44. eas blaſphemias, quę nec implicite hęreſim ſapiunt, ſed tantum aliqualem cum ea connexionem habent; ijs ſuppoſitis.

300 Certum prorſus, quod omnes prędictæ blaſphemiæ hæreticales, & habentes connexionem cum hæreſi ſubſint iuriſdictioni Inquiſitorum, & quod illi non ſolum queant, ſed etiam teneantur quemcunque eas committentem punire. ita præter citatos auctores Albertin. de agno ſcend. aſſert quæſt 22. num. 63. Alphonſ. à Caſtro de iuſta hæret. punit. lib. 1. cap. 12. in fin. ibi, blaſphemia autem, quæ habet quandam cum hæreſi vicinitatem, vel cõnexionem ad Inquiſitores ſpectat, eius ſcilicet cognitio, & punitio. ita etiam Lazar. de blaſphemia, quæſt. 6. num. 10. & ci-
301 tatus Carena. Qui cum Sanctarell. dict. cap. 8. dub. 2. num. 2. benè addit, ſecus eſſe dicendum de blaſphemiis, quæ nullatenus ſint hæreticales, neque connexæ cum hæreſi, quod non ſoleant Inquiſitores de iſtis directè cognoſcere, nec committentibus eas pęnam aliquam infligere, tametſi ex illis valeant malam delinquentis indolem arguere.

302 Verùm quibuſnam pœnis mulctandi committentes blaſphemiam quouiſmodo hæreticalem, aut cum hæreſi connexionẽ aliqualiter habentem? Farinac. dict. quæſt. 20. num. 2. & 10. tam de iure ciuili antiquo quam de iure canonico, ſeu diuino pro quauis graui blaſphemia, nedum pro hæreticali, ſi ſit annexa iuramento, poſt oſtenſam grauitatem huius delicti præ furto, homicidio, & aliis pœnam mortis naturalis eſſe infligendam reſoluit, & oſtendit, tum vt ex textu in Auth. vt non luxurientur contra naturam, §. quoniam, collat. 9. & ibi Gloſſ. Bart. Ang. & communiter alii, tum ex eo, quod diſpoſitum cap. 24. leuit. vt blaſphemi lapidibus opprimerentur: & tradit multis Clar. in pract. §. blaſphemia. verſ. ſed quæro.

303 Nihilominus ipſemet Farinac. poſt adiunctas 12. ampliationes, & non paucas iſtrarum limitationes (apud eumdem videas, ſi lubet,) tandem nu. 64. optime cõcludit primo cum Bald in l. ſecunda, C. de reb credit. Conrad. in pract. tit. de iniur. ſub n. 25. Lud. de Pegna in l. omnes iudices C. de delato. lib. 10. & cum pluribus aliis, quid quid in contrarium dicat Iulius Clar. loc. cit. quòd pæna mortis naturalis blaſphementibus à iure iniuncta, receſſerit ab aula, & ex vi conſuetudinis non ſeruetur, & quod ſatis per ſtatuta particularium loca.

locarum ſit prouiſum de pœnis contra quoſcumque crimen blaſphemiæ committentes.

304 Concludit 2. Farinac. nu 66. cum Hoſtien. in ſumm. tit. de maledic. §. blaſphemantes, verſic. & cum ſequentibus cum Ioanne Andr. Abb. Ancharan. & cum Cardin in cap. 2. de Maledic. Iaſ. in l. 3. §. iurari num. 14. ff de iure iuran. Menoch. de arbitr. qu. lib. 2. cent. 4. caſu 375. num 30. & cum alijs pluribus, quod pœnæ contra quoſuis blaſphemos ſint Iudici, vel Inquiſitori ar-

305 bitrariæ. Atque hoc etiam clarus admittit ibidem amplians iuxta ſuam ſententiam tale arbitrium, vt poſſit extendi vſque ad pœnam mortis, ſicuti in alijs delictis extenditur ex mente ipſius Farinac. in Prax. crimin. tom. 1. qu. 17. num. 34. & ſeqq.

306 Sed idem Farinac. in dicto blaſphemiæ etiam atrocis licet attento iure ciuili hanc ampliationem admittat, eam tamen merito reijcit, & ait quod ſolum poſſit extendi dictum arbitrium, & viderit extendi vſque ad pœnam triremium ſtando in iure canonico, à quo pęna contra blaſphemos limitatæ fuerunt, cap ſi quis per Capillum 22. qu. prima, & cap 2. de maledicis, & in Concilio Lateran ſub Leone X. anno 1514. adducit per extenſum hanc limitationem ipſe Farinac. dict quæſt. 20. n. 63. vide apud eum.

307 Attingenda obiter duo huc aliquo modo ſpectantia, quę diſponuntur in dict. Lateranen. Concilio ſeſſ 9 §. Ad abolendam; primum de corripiendo blaſphemante, ibi Quicunque blaſphemantem audierint, eū acriter verbis obiurgare teneantur, ſi citra periculum ſuum id fieri poſſe contin-

308 get. Quibus verbis præceptum continetur diuerſum à præcepto iuris diuini naturalis de facienda correctione fraterna, vt docet Sanchez lib. 2. in decalog cap. 32. num. 46. licet alij improbabiliter idem eſſe præceptum velint. Addit tamen ipſe Sanchez, quod credat id præceptum Concilij non obligare, eo quod non ſit vſu receptum.

309 Secundum eſt de blaſphemante denūciando, ibi; Eum denique deferre, vel notificare apud Iudicem Eccleſiaſticum, ſeù ſæcularem intra triduum debeant. Quod ſi plures dictum blaſphemantem ſimul audierint, ſinguli eum accuſare teneantur, niſi fortè omnes conuenerint, vt vnus pro

310 cunctis tali officio fungatur. Vbi tantum eſt ſermo de blaſpemijs non hæreticalibus iudici Eccleſiaſtico, aut ſęculari denunciandis; nam hæreticales, aut habentes connexionem cum hęreſi ſolis Inquiſitoribus, qui ſunt Iudices competentes, denunciati debet; ita ibidem num. 47. Sanchez, apud quem plura hac de re inuenies.

311 Ad inſtitutum verò præſentis Regulæ iā nos reſtringentes, pro expedienda præcipua eius parte, dicimus, quod blaſpemantibus præſertim ex conſuetudine, ſi ſint blaſphemiæ graues ſapientes hęreſim, aut connexionem cum ea habentes, poſſint & debeant infligi pęnæ triremium, ſaltem per triennium, vel fuſtigationis ſi rei ſint perſonę viles, ſi verò honeſtæ, aut nobiles pœnæ carcerum, aut exilij, ſeu relegationis, aut pecuniarię in magna Summa, ita Zanard. in ſumm. par. 1. cap. 11. verſ. ſecundum eſt, Salcedo ad Diaz cap. 113. verſ. pęna autem. Rojas de hæreticis par. 2. n. 176. Barboſa de officio, & poteſtate Epiſcopi, alleg. 5. num. 89. cum alijs per illum relatis. Carena tit. 7. §. 14 num. 72.

312 Qui ibidem benè aduertit cum Gayl. lib. 2. obſeruat. 110. num 42 quod quamuis nobiles regulariter ratione nobilitatis videantur mitius puniendi, iuxta cap. grauē, de pęnis, ibi volentes tamen nobilitati parcere comitis, & affert Pegna, 2. par. direct. commen. 16. ſecus eſſe cenſeatur, quādo delictum eſt commiſſum ab eis contra ſplendorem nobilitatis; Nam tunc nobilitas auget pænam teſte eodem Carena cum Henrico Boich. in cap. cum quidam, de iure iurand. vbi inter delicta quorum pœnę ob nobilitatem augentur, delictum blaſphemiæ enumerat.

313 Neque item blaſphemi pœna minuitur nedum à punitione omnino liberatur ob conſuetudinem blaſphemandi alicuius loci, ſeu regionis. Ratio eſt, quia in ijs, quæ ex propria natura ſunt mala, conſuetudo non excuſat Gloſ. in cap ſanè, de tempor. ordinat. Lazar. de blaſphem. quæſt. 3. n 21. Farin. de delictis, & pœnis quæſt. 20 n. 44. Sanctarellus tract 3 de blaſphem. a cap. 6.

314 dub. 5. Hinc merito Griuell deciſ. 24. Senatus Dolani, num. 11. inuehit in illos Doctores, qui affirmant ob conſuetudinem loci pœnam eſſe minuendam, cum potius vt plurimum ſit augenda, quia conſuetudo aggrauat delictum, & graſſantibus malitis opus eſt exemplo, l. aut facta, §. fin. ff. de pœnis, & aucta malitia, expedit pœnam augeri maximè in delicto iſto blaſphemiæ. Vide plura circa hoc apud Carenam dicto tit. 7. §. 10.

315 Adhuc autem dubitatur an in aliquo caſu poſſit blaſphemo hæreticali pœna mortis iniungi? Equidem ſi blaſphemans hęreticaliter confiteatur errorem blaſphemiæ quam ore protulit, certum eſt quod debeat tractari, vt hæreticus formalis, & pænis hæreticorum puniri, ac conſequenter ſi à tali errore nolit reſilire, vel ſi ſit relapſus, curiæ ſæculari tradendus, & vltimo ſupplicio afficiatur. ita Lazarus de blaſphemia, quæſt. 6. nu. 17. Zanard. in ſumm. diuin. præcept par. 1. cap. 11. verſ. ſecundū eſt, & Carena dict. tit. 7. §. 14. num. 71.

316 Probabile item eſt committentem blaſphemiam facto atroci contra Imaginem Saluatoris, aut B. Virginis Mariæ, vel ſanctorum eſſe plectendum pæna mortis, ex men-

mente Farinac.& aliorum quos citat, abſolutè defendit Souſa lib.2. Aphoriſ.cap.42. verba eius.

317 Qui imaginem, inquit, Chriſti Deiparæ, ac ſanctorum data opera percutit, vulnerat, deturpat, ſpurcat, lapidem in eam iacit, vel ſimilia facit, violentam hæreſis ſuſpicionem incurrit, hoc enim factum manifeſtam hereſim ſapit, & rarò vel nunquam inuenitur ab hæreſi ſeparatum. ita Caſtro de iuxta hæretic. punit. cap. 15. Simanch. de cathol. tit. 33. num. 118. Farinac. tom. 1. quæſt. 20. num. 68. hæc ille num. 14. & ſubdit num. 16. (omiſſis traditis nu. 15.)

318 Perpetrans, inquit, auſu temerario publicè hoc horrendum delictum, ſiue hæreticalem animum fateatur, ſiue non tradendus eſt curiæ ſæculari, vltimo ſupplicio plectendus, ob facti qualitatem. ita factum fuiſſe tradunt Anchart. conſil. 15. Chaſſan. conſ. 1. in 5. preſuppoſito num. 69. relati per Farinac. dict. num. 68. hoc idem confirmat nu. 17. addens aliud ſcitu dignum ſequentibus verbis.

319 Prædicti, inquit, criminis publicus nefarius patrator, ſi animum hæreticalem fateatur, & miſericordiam petat, reconciliari debet ad Eccleſiæ vnionem, attamẽ curiæ ſæculari tradendus eſt. Quoniam bonum ſpirituale non denegatur pœnitenti, & tantum ſcelus non poteſt manere impunitum, & ſemper poteſt timeri, quòd conuerſio ſit ficta. hactenus Souſa, & egregie quidem.

320 Tandem illud notandum circa proferentem blaſphemias graues, quauis pæna plectendus ſit iuxta prædicta, in exemplũ, & terrorem aliorum, expedit producatur ad publicum ſpectaculum, lingua, ferro, vel ligno compræhenſa. Ita Salzedo in addit. ad pract. crimin. Bernard. Diaz cap. 110. litt. A. & Diana 4. par. tract. 7. reſol. 8. verſ. Verum quoad alias, id tamen attenta qualitate perſonæ approbo: Nam in nobilibus regulariter non credo habet locum.

321 Sed quid ſi blaſphemiæ ex ſe ſint leues, ac ideo eas proferens ſit leuiter ſuſpectus, vel quia ipſas protulit ex ira, aut ex vehemente animi paſſione? Communis eſt Doctorum ſententia, quod ſit infligenda ei pæna leuis; vt pecuniaria in caſu præſertim perſonæ nobilis. ita Carena dict. §. 14.

322 num. 72. Vel vt ſtet præ foribus Eccleſiæ cum candela accenſa in manu, dum Miſſarum ſolemnia in die feſtiuo celebrantur. Præter Carenam citatum tradunt Salzedo, & Diana vbi ſupra, eſtque expreſſa in iure canonico cap. 2. de maledicis hæc pæna contra taliter blaſphemantes.

323 Minuitur etiam pœna blaſphemi ratione minoris ætatis: Nam ſicut in alijs delictis ad Sanctum officium ſpectantibus, ita & in delicto blaſphemiæ habet locũ, quod minor vigintiquinque annis mitius ſit puniendos; niſi hæreticus eſſet pertinax, & impænitens. ita Farinac. de hæreſi qu. 194. §. 2. num. 32. Souſa lib. 3. Aphoriſ. cap. 32. num. 18. & Carena dict. tit. 7. §. 17. num. 85.

324 Qui benè limitat ex Vrbani VIII. conſtitutione, incip. Apoſtolatus, 23. Martij 1628. in caſu celebrantis Miſſam cum non ſit Sacerdos, quod debeat tradi curiæ ſæculari etiamſi non peruenerit ad 25. annum ætatis, dummodo compleuerit 20.

325 Quid quòd poteſt ex aliquo capite adeò minui malitia delicti blaſphemiæ ſpectantis ad ſanctum officium, vt delinquens ſit ab Inquiſitoribus expediendus cum ſolis pænitentis ſalutaribus orationum ieiuniorum, ſacramentorum, &c. quæ omnibus blaſphemis regulariter ſolent iniungi vt docent Lazar de blaſph. qu. 6. num. 22 &

326 Carena ibidem §. 14. num. 72. Non autem ſine eis, aut ſine acri correptione: (Cum hac ſæpius ſimiles expediuntur in noſtro ſancto officio Militenſi) in tali caſu dict. diminutionis malitiæ. Nam nequaquam admittenda videtur cuiuſdam recentioris opinio cuius meminit Diana dict. reſolut. 8. verſ. Non deſinam affirmantis blaſphemantem ex paſſione vehementi eſſe remittendum omnino liberum abſque vlla pænitentia.

327 Nec admittenda vllo modo, ſed potius reprobanda opinio Bartoli in conſ. 167. incipiente Miniſter fratrum de pænitentia defendentis, quod blaſphemus poſt prolatam blaſphemiam ſacerdoti confiteatur, & ab eo abſolutionem obtineat, liberetur ab omnibus alijs pęnis, cui mordicus adhæſit Thomas Ferrarius in cautelarum

328 tractat. cautel. 25. Sed hoc eſſe prorſus falſum ex ſe patet, cum confeſſarius nullam habeat iuriſdictionem in foro externo, ſed tantum in interno. Vnde merito Bartholum reprobant Bald. Ioa. de Anania, & alij relati à Greg. Lopez in l. 4. glo. 2. tit. 28. partita 7. Barboſ. iuni. in can. 1. num. 6. de Maledicis, & Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 19. num. 23. atque his Regula finitur.

Quid de pœnis contra non denunciantes in ſancto officio, & in excommunicatione edicti, aut in alia per annum inſordeſcentes?

REGVLA. CCCCC.

329 SVppoſita obligatione denunciandi Inquiſitoribus reos ſancti officii, omittens denunciare nullam excommunicationem ipſo facto contrahit præter con-

330 tentam in edicto. Pænas item contra fautores hæreticorum à iure latas taliter non denuncians regulariter nequaquam incurrit, ſed ob delictum inobedientiæ ar-

331 bitrio ab Inquiſitore puniri poteſt. Quòd ſi

ſi.in tali Excommunicatione, vel in alia
ſimili ob cauſam fidei inflicta aliquis per
annum inſordeſcat, quandoque curiæ ſæ-
culari tradendus, quandoque verò graui-
bus pœnis, aut minus grauibus, vt pæcu-
niaria mulctandus, quandoque nullis, ſed
ſolis pænitentijs ſalutaribus expedien-
dus.

---

332 NE actum, iam, rurſus agamus, ſup-
ponimus reſolutum in vltimo c.
lib. 2. noſtri operis. quinā criminoſos con-
tra fidem Inquiſitori, ſeu iudici competē-
ti denunciare teneantur: Quinam ſecùs ex
cauſa rationabili. Quod ſi tradita ibi for-
tè ad ſatietatem non ſuppetant, adeat be-
nignus lector magis recentiores hac de re
tractantes præcipue Illuſtriſſimum Domi-
num Didacum Traſmieram in erudito O-
pere inſcripto, ſtimulus fidei, ſine de
obligatione reuelandi hæreticos, & de hę-
reſi ſuſpectos: vbi pluribus quæſtionibus,
omnia hunc ſpectantia exactè percurrit.
Quæſt. autem, 3. tractat benè omnia con-
tenta in prima parte noſtræ Regulæ: Vn-
de ex eo, ex Sanctarello, tract de hæreſi
cap. 9. dubio vnico, nu. 19. ex Carena 2.
par. tit. 9. §. 8. & ex aliis non nulla pro
præſenti inſtituto capiantur ſumpto initio
à certis penès omnes.
333 Primò certum eſt, quòd quiuis non
denuntians Inquiſitori delinquentes con-
tra fidem, etiam ſi non intendat eis faue-
re, nec fauor vllus ipſis ſequatur, quoties
ex vi edicti denunciare tenetur, incidit ip-
ſo facto in excommunicationem per ipſum
Edictum ſiue generale, ſiue particulare ab
Inquiſitoribus iniunctam. Tradunt Pegna
2. par direct, commen. 2. Suarez de fide,
diſp. 20. ſect. 4. nu. 28. Sanchez lib. 2. in
decal. cap. 32. nu. 47. Sanctarel de hæreſi
cap. 9. nu, 10. Carena par. 2. tit 9. §. 7. n.
25. & Traſmiera, dict. quæſt, 3. cap. 1. nu.
1. & ſeqq. vſque ad finem, Oſtendens qua-
liter hæc excommunicatio ſit iuſta & quo
modo Edictum Generale à particulari dif-
ferat; Vide apud eum.
334 Secundo certum eſt, quòd incurrat di-
cta excommunicatio ab omittente denun
ciationem hæretici, vel de errore contra
fidem ſuſpecti; quamuis de facto illū prius
iam alter denunciauerit. ita Suarez de fi-
de diſp. 24. ſect. 1. nu. 14. vbi ait. Qui nō
denunciat hæreticum, cum tenetur ex-
communicationem incurrit, etiam ſi alter
denunciet, & conſequenter prior non con-
ſequatur effectum. ita etiam Traſmiera
dict. quæſt. 3. cap. 2. num. 14 qui inde
probat, quia id Inquiſitores præcipere
poſſunt, & de facto præcipiunt, vt
patet ex inſtructione ad Commiſſarios di-
335 recta, ibi. Y aſſi miſmo ſe aduertira
que los que tuuieren que decir algu-
na coſa de las Contenidas en los e-
dictos, han de yr à declararlas ante
el Commiſſario ſin Communicarlas con
perſona alguna antes, ni deſpues de
auerlas declarado. y que no ſe excu-
ſan dela obligazion de declararlas, a-
unque ſepan que otros lo han hecho
hæc In illa inſtructione.
336 Benè tamen aduertit Traſmiera quod
hoc intelligi debeat non de teſtibus exau-
ditu alieno, nempè de iis, qui ſolum dice-
re poſſunt ſe ab alijs audiuiſſe, cum iſti non
obligentur reuelare ſi ſciant reum Sancti
Officij fuiſſe ab alio reuelatum; ſed tantùm
de teſtibus formalibus, qui immediate de-
lictum viderunt, vel audierunt ab ipſomet
delinquente vt ſi tres ſimul audiuerunt
ab aliquo B. Virginem non eſſe Matrē Dei,
omnes tenentur adire ad denunciandum,
etiamſi vnicuique eorum innoteſcat, ab a-
liis fuiſſe denunciatum. Nam omnes ſunt
teſtes formales, & diſtincti, & requiſiti ad
reum conuincendum, ergo &c.
337 Tertio certum eſt non contrahi Ex-
communicationem ipſo facto ab omitten-
te denunciationem hæretici, vel ſuſpecti
de hæreſi per extrauagantē Gregorii IX.
incip. Excommunicamus. cum ibi ſit ſermo
de excommunicatione ferēda, vt patet ex
illis verbis Excommunicationis ſententia
procedatur: & benè adauertunt Suarez de
fide diſp. 20. ſect. 4 nu. 28 & Sanctarellus
vbi ſupra, nu. 19. Quidquid in contrarium
dicat Pegna par. 2. Direc. Comment. 2. cu-
ius opinioni Sanctarellus ibidem notam
falſitatis impingit.
338 Eſt autem aliquantulum controuer-
ſum an omittens denunciare hæreticum,
vel ſuſpectum de hæreſi reddatur fautor
eius, & conſequenter incurrat excommu-
nicationem latæ ſententiæ in Bulla Cænæ.
& pænas contra fautores hæreticorum à
iure ſtatutus? Partem affirmantem defen-
dunt aliqui vt Pegna 2. par. direct. commēt.
78. & Decian in tract. crimin. lib. 5. cap. 51.
339 nu. 25. Alii è contra negantem abſolute
tenent, vt Sanctarellus loc. cit. qualificans
etiam oppoſitam, quod non ſit vera, ſed
procedendum ſub diſtinctione in huius cō
trouerſiæ deciſione.
340 Ex mera itaque omiſſione denuncian
di hæreticum, ſi non concurrant aliæ cir-
cumſtantiæ, aliaque inditia, & omittens
denunciare noiit hæretico fauere, nequa-
quam incurrit excommunicationem in
Bulla cænę, nec pęnas contra fautores hę-
reticorum ſtaturas, ſed alijs pęnis arbitrio
Inquiſitorum tanquam inobediens puniri
debet. ita Suarez dict. nu. 28. Tolet, lib. 1
ſumm. cap 19. nu. 6. verſ Quartum genus,
Vgolinus in Bullam Cęnę par. 2. verb. fau-
tores nu 9. & alij. Ratio eſt quia ob ſolam
dict. omiſſionem denunciandi non repu-
tatur fautor hęreticorum, ergo, &c.

Con-

Digitized by Google

341 Confirmatur, quia omittens denun-
ciare hæreticum, niſi aliæ circumſtantiæ
concurrant, ex ſola hac omiſſione non red-
ditur ſuſpectus de hæreſi, vt docent ibidẽ
Suarez. Rojas ſingul. 3. nu. 18. Sanctarellus
342 dict. nu. 19. prope fin. Licet Alphonſus à
Caſtro lib. 2. de iuſta hæreticor. punir. cap.
25 contrarium aſſeret improbabiliter, ne
dicam falſo vti dicit idem Sanctarellus, ad
dens, & merito falſum etiam eſſe opinio-
nem Pegnæ affirmantis 3. par. direct. com-
men. 160. vers. Plus tamen vxorem non
denunciando maritum hæreticum fieri ſu
ſpectam de hæreſi; ergo ex ſola, omiſſione
denunciandi hæreticum, niſi aliæ circum-
ſtantiæ adſint non redditur, quis fautor
eius, nec excommunicationem Bullæ Cæ-
næ contrahit, neque alias pœnas fautori-
bus hæreticorum infligi ſolitas.

343 Omittens verò denunciare hæreticum
ſi per hanc omiſſionem intendat ei fauo-
rem præſtare, præter excommunicationem
vnam, vel duplicem vtriuſque Edicti ge-
neralis, & particularis Inquiſitorum, in-
currit aliam ipſo facto in Bulla Cœnæ latam
344 contra fautores hæreticorum. Tractat
copioſè, & optime Traſmiera toto cap. 4.
dict. quæſt. 3. de multiplicitate excommu-
nicationum in eodem ſubiecto, ſeù delin-
quente ſpecifica, vel numerica ex hoc ſo-
lo titulo non denunciandi hæreticum, vi-
delicet ſpecifica ſi ſint plures ſimul à iure,
& ab homine inflictæ, vel ob diuerſas ſpe-
ciei cauſas; numerica verò ſi ſint multæ o-
miſſiones numerò diſtinctæ, & interruptæ
manifeſtandi eumdem hæreticum, vel ſi
omittantur denunciari plures hæretici ſi-
mul, aut ſucceſſiuè exemplis pro vtroque
res fiet clarior, pro priori de multiplicatio-
ne ſpecifica, accipe exemplum ab ipſo
Traſmiera dict. cap. 4. nu. 10. vbi ſic ad rem
de qua agimus.

345 Ex his, inquit, à fortiori manifeſtum
eſt, quod qui omittit denunciare inten-
dens fauorem hæretico impertiri, eo mo-
do, quo ſupra explicatum fuit, duobus ex-
communicationibus impeditur, altera
proueniente ex edicto Inquiſitorum, alte-
ra ex Bulla Cœnæ. Quia excommunicati
poſſe eundem ob diuerſas cauſas non eſt
dubium etiam ab eodem Iudice, vt do-
cent ſupracitati Auctores. Ex Edictis verò
Inquiſitorum Excommunicatur quis ſim-
pliciter ob denunciandi omiſſionem; Ex
Bulla Cœnæ ob fautoriam in omiſſione in-
tentam, & quod in caſu fautoriæ duplex in
curratur cenſura, docet in terminis Care-
na par. 2. tit. 9. § 10. nu. 47. hæc illi confir-
mans atteſtatione viri doctiſſimi Care-
næ.

346 Pro ſecundo circa multiplicationem
Excommunicationum numericam in eo-
dem omittente denunciare hæreticos ex
Suar. tom. 5. de cenſuris diſp. 5. ſect. 3. mul-
ta adducit, & perpendit Traſmiera dict. c.
4. à nu. 11. vſque ad 27. final. Ac primò aſſi-
gnat doctrinam generalem nempè toties
multiplicari numero excommunicationes
quoties fit nouum peccatum per tranſgreſ
ſionem legis, ſeù præcepti, iniungentis de-
nunciare hæreticos ſub pæna excommu-
nicationis. Et è contra non multiplicari,
ſed eſſe vnam cenſuram, ſi nouum, & di-
ſtinctum peccatum non fiat omittendo
347 denunciationem hæretici. Vtrumque de-
ducitur ex doctrina magis generali, quam
afferunt idem Suarez dict. ſect. 3. nu. 1. Na-
uar. in ſumm. cap. 6. nu. 17. & Vgolin. tabu.
1. cap 16. §. 3 nu. 4 de quarumcunque Ex-
communicationum diuerſitate, aut vnita-
te numerica, pro diſtinctione, vel vnitate
etiam numerica peccatorum, quibus illæ
ſunt annexæ.

348 Cum autem admodum difficile ſit a-
pud auctores aſſignare diſtinctionem nu-
mericam, vel vnitatem peccatorum, & vt
plurimum ex duplici capite ſumi ſoleat,
nempè ex interruptione actus peccami-
noſi, vel continuatione eius, ſecundò ex
obiectis, ſeù perſonis vna, vel pluribus, ad
quas talis actus terminatur. Egregiè ap-
plicat iſta Traſmiera ad caſum noſtrum de
multiplicitate, vel vnitate numerica ex-
communicationis propter omiſſionem de-
nunciandi hæreticos, ſed ne nimis diffun-
dar, remitto lectorem ad eum, & tantum
de ſecunda capite, circa quod eſt maior
difficultas, aliquid attingo proprijs ipſius
verbis nu. 22. ſic.

349 Dico, inquit, ſecundò, ſi quis eodem
tempore, & loco audiret duos ſimul di-
uerſas, aut eandem hæreſim aſſerentes;
tunc ſi proponeret alterum denunciare, &
alterum ſupprimere, in vnam tantum ex-
communicationem laberetur Ratio eſt e-
uidens, quia vnica eſt omiſſio vnum abie-
ctum denunciationis, ac proinde vnica
traſgreſſio exiſtimanda eſt ſubdit ſic. num.
23.

350 Si uero, inquit, neutrum denuncia-
ret, tunc aut omitteret denunciationem
per actum poſitiuum, ſcilicet Expreſſe ac
poſitiuè proponendo non denunciare. Et
ſi hoc propoſitum eſt vnicum terminatum
ad duas perſonas, & delicta, quæ vna vo-
luntate proponit non denunciare, in hoc
caſu vna tantùm incurritur excommuni-
catio. probat ſic. nu. 24.

351 Quia inquit, quando tota actio ſimul fit
terminatur verò ad diuerſas perſonas, vel
obiecta, vna eſt, & vnum peccatum
grauius; vt bene docet Suarez ſect. 3. cir.
numer. 8. Et ita putat probabile: quod
qui ſimul duos homines duabus mani-
bus teneret, & ita extraheret ab Eccle-
352 ſia, vnam incurreret cenſuram, & idem
cenſet de illo, qui eodem tempore ſi-
mul connectatur cum duobus excommu-
nicatis. Ratio eſt, quia diuerſitas ſola perſo
narum parum confert ad multiplicanda

pec-

353 peccata in his caſimus. De caſu verò
nonucidij quando vno ictu quis plutes
clericos occidit, tem magis dubiam exi-
ſtimat; ſed ſibi videtut etiam probabilis
hæc pars quia ſimpliciter vnum peccatum
eſt, & vna traſgreſſio, quę in vna actione
conſiſtit, quamuis ex ea teſultent plura
nocumenta, quæ potius ſunt effectus vnius
peccati, quam pluta peccata. hæc ille
cum Suaris doctrina equidem valde pro-
babili.

354 Quamquam opposita non caret pro-
babilitate, quam pro caſu occidentis vni-
co ictu plures clericos, quod ſint plura
peccata, & contrahantur plures excom-
municationes tenent graues auctores, vt
Lazarus de blaſphemia quæſt. 8. nu. 38. vbi
citat Ioan. And. in Mercur. cap. delictum de
reg. iur. in 6. Nauar. in Man. cap. 6. num. 19.
Vgolin. de cenſur. cap. 16. tab. 1. §. 3. num. 8.
Diana par. 5. tract. 9. reſol. 60. & alij ex cō-
trario fundamento, quod vnitas & diſtin-
ctio numerica peccatorum, & excommu-
nicationum, quæ illis ſint annexa deſu-
menda ſit non ſolum ex continuatione,
vel interruptione temporis, & actionis,
ſeu percuſſionis, ſed etiam ab obiecto, ſeu
à perſona, ſeù perſonis circa quas actio,
355 vel punitio exercetur, Ergo in actu pro-
poſito omittens denunciare duos eandem
vel diuerſam hæreſim aſſerentes, duplicem
probabiliter excommunicationem contra-
hat; atque hactenus de parte prima noſtræ
Regulæ.

356 Quoad ſecundam de pœnis inſordeſcē-
tium in excommunicatione per annum;
præmittenda ſimiliter, quæ ſunt certa a-
pud omnes DD. Primò certum eſt, ſi quis
ex cauſa hæreſis, quòd de ea ſit ſuſpectus,
vocatus ab Inquiſitoribus nolit compare-
rere, ac propterea ob contumaciam decla-
retur excommunicatus, & in hac excom-
municatione contumax per annum inſor-
deſcat, tunc poteſt per ſententiam pronun-
ciari hæreticus, & vt talis puniri. Patet
ex cap. cum contumacia de hæreticis in 6.
& cap. excommunicamus il 1. eod. tit. tra-
duntque copioſè præſertim Pegna 3. par.
direct. comment. 49. verſic. quod ſi is, &
Sanctarell. de hæreſi cap. 4. dub. 5. concl. 1.
& 2. cum pluribus allegatis.

357 Eſt item certum, quòd huiuſmodi ex-
communicatus ob hæreſim, aut ob eius
ſuſpicionem, & in excommunicatione per
annum perſeuerans ipſo iure abſque alia
ſententia habendus eſt pro hæretico. Adeſt
manifeſta deciſio in auth. Gazzaros C. de
hæret. quam fuiſſe approbatam ab Eccleſia
cum Hoſtien. Abb. Ioan. Andr. & cum alijs
relatis oſtendit idem Sanctarellus dict. cap.
358 4. num. 2. Nihilominus benè ibi addit ex
Pegna 3. par. direct. in 13. modo terminan-
di proceſſum Farinac. de hęreſi quæſt. 192.
num. 14. & ſeq. requiri ſententiam declara-
toriam, & antequam definitiua executio-
ni mandetur, & ſtatua eius comburatur
debere citari denuò, vt ſe purget, &c.

359 Dein certum eſt ſi tranſacto anno ſic
inſordeſcens compareat etiam poſt execu-
tam ſententiam, & combuſta iam eius ſta-
tua debere ab Inquiſitore admitti, & au-
diri. ita Pegna 3. par. direct. comment 46.
verſ. adueniente autem. & verſic. Poſtre-
mo illud. Farinac. de hęreſi qu. 185. nu. 106.
& cum alijs relatis Sanctarellus vbi ſupra
num. 3. in fin. Oſtenditur inde, quia eſt val-
de cōſonum iuſtitiæ vt audiatur, cum con-
tingere poſſit, vt ob iuſtum impedimen-
tum non comparuerit, & ab hæreſi de qua
eſt ſuſpectus, innocens reperiatur.

360 Vnde ſi innocentiam ſuam circa ſ verū-
que probet etiam ſi comparuerit, poſtquā
fuit declaratus hæreticus, & ſtatua eius cō-
buſta, liber omnino ab omni pœna, & pœ-
nitentia eſt dimittendus. Vel ſi tantum
probet legitimum impedimentum, non
comparendi, vt quia fuit apud hoſtes, &c.
tunc nulla habenda eſt ratio inſordeſcen-
tię, nec ob iſtam pœna aliqua, vel pœni-
tentia iniungenda. Ita Pegna par. 3. com-
ment 49. verſ. tandem addo. Farinac. de
hæreſi quęſt. 192. num. 22. & cum alijs Ca-
rena 2. par. tit. 8. §. 8. num. 39.

361 E contra parimodo certum eſt quod ta
liter inſordeſcens, quando neutrum pro-
bat videlicet nec legitimum impedimen-
tum non comparendi, nec innocentiam
circa ſuſpicionem hæreſis, ſi ſit impænitēs,
vel relapſus, tradi debeat curiæ ſęculari ſi
verò pęnitcat, & miſericordiam petat poſt
abiurationem de formali, pœna carceris
perpetui, & aliæ hæreticorum à nobis ſu-
pra explicatę meritò ei infligendæ, ita cū
alijs pluribus relatis Farinac. de hæreſi qu.
185. num. 103. & Carena dict. tit. 8. §. 8. n. 44.
& ſeq.

362 Quod ſi quis inſordeſcens in Excom-
municatione ex cauſa fidei compareat an-
te vel poſt condemnationem, & non tollat
penitus ſuſpiciones contra ipſum militan-
tes, minuat tamen eas aliquantulum poſt
torturam, & abiurationem de vehementi
poterit mulctari ob inſordeſcentiam præ-
cipuè grauioribus pœnis arbitrio Inquiſi-
toris, vt ait Menoch. de arbitr. iud. caſu 416
pręſertim pęcuniarijs, vt teſtantur Siman-
ch. de cathol. inſtit. tit. 27. num. 5. & Scaccia
de iud. cap. 98. num. 29. quibus adhæret
Carena dict. tit 8. § 9. num. 47. qui num. 46.
§. præcedentis ſic benè terminat.

363 Quæ dicta, inquit, ſunt de reo inſorde-
ſcente ſponrè comparente, habent locum
etiam in eo qui captus fuit à curia. Ve-
runtamen coniecturæ magis vrgent cap-
tum, quàm ſponte comparentem, Scacc.
vbi ſupra num 33. ita ille.

364 Prædictis autem traditis vt certis, iam
quod eſt valde dubium, & controuerſum
expendamus nempè an ſi quis non ex cau-
ſa hæreſis, ſed ex alia criminali, aut ciuili
ſit affectus excommunicatione, vel quauis
cenſura, & in ea per annum inſordeſcat,
iuriſ-

Digitized by Google

iuriſdictioni & punitioni Inquiſitorum ſubſit? Diuiſi ſunt circa hoc doctores in ſententias oppoſitas affirmantem,& negãtem, & pro vtraque citantur plures, ſed paucis ſimus contenti, ne nimis diffundamur.

365 Affirmantem tuentur præcipuè ex recentioribus Eminentiſſimus Card. Bellarminus in notis ad Trident. loco ſtatim citando, Vgolin. de cenſ. Tab. 1. cap. 14. §. 3. num 3. Gutier. lib. 1. canon. quæſt. cap. 12. num. 20. Salzedo ad Diaz. in prax. cap. 110. num. 12. & Sanctarellus tract. de hęreſi c. 4. dub. vnic. num. 4. Ratio eſt, quia ſic inſordeſcens per annum in tali cenſura, præſumitur malè ſentire de fide, & de poteſt. Eccleſię; Ergo Inquiſitores poſſunt contra eum procedere, ſed audi Sanctarellum, & rem totam melius capies.

366 Dico 4. inquit, Qui ex alio delicto prę ter hęreſim fuit excommunicatus,& in excommunicatione illa permanſit per annũ, non eſt habendus, nec condemnandus tãquam hæreticus, ſed ſolum, vt ſuſpectum de hęreſi, vt patet ex Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. de reform. in fine, vbi dicitur: Excommunicatus verò quicumque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit, non ſolum de Sacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, ſed ſi obdurato animo cenſuris annexus in illis inſorduerit, etiam contra eum tanquam de hæreſi ſuſpectum procedi poſſet. ita ille, qui nequit probationem efficaciorem ſuæ doctrinę adducere, quam ex teſtimonio Tridentini.

367 Nihilominus quidquid ſit de iure (Tridentini ſcilicet certiſſimo, & manifeſtiſſimo) Ex vi tamen conſuetudinis vbique receptę, contra inſordeſcentem quemuis in cenſura ob aliam cauſam, quam hæreſis lata, Tribunal ſancti officij procedere non ſolet reſoluunt. ita neganter Pegna. 2. par. direct. comment. 72. verſic. ex recepta. Lælius Zecchius in ſumm. par. 1. Rubric. de fide cap. 11. num. 13. verſ. Hi ſi per annum, Iacob. Graff. in deciſ. par. 1. lib. 4. cap. 14. n. 4. verſic. ex recepta tamen conſuetudine, Lazzar. de Monitorijs ſect. 4. q. 8 n. 20. & 21.

368 Vbi refert quod Eminentiſſimus Card. Arigonius de Ordine S. Congregationis per literas 30. Septembris 1606. præceperit Vicario Epiſcopi Placent. Vt non procedat ſub nomine ſancti officij contra aliquem ob inſordeſcentiam ex eo quod non paruerit excommun. cenſuris Rotæ Romanę, & ſimilium, ſed tantum ſuper inſordeſcentiam prouenientе ex inobedientia Excommunicationis,& cenſurarum impoſitarum ab ipſo ſanctę Inquiſitionis officio.

369 Similia vero mandata de ordine S. Cõgregationis facta fuiſſe alijs Vicariis,& Epiſcopis referunt Borg. deciſ. 33. par. 2. nu. 61. in fin. Carena dict. tit. 8. §. 5. num. 18. vbi circa finem ſic ſubdit. Et ita etiam, inquit, ſacra Congregatio, de anno 1627. reſcripſit Reueren. P. Inquiſitori noſtro Cremonę ne contra hoſce inſordeſcentes procederet niſi prius conſulto ſupremo Vrbis Romanę Inquiſitionis Senatu in omnibus particularibus, Belloch. de caſibus reſeruat. par. 2. qu. 4. num. 226. In aliquibus tamen caſibus ſtante maxima contumacia ſcio in Tribunalibus aliquibus ſancti officij inquiſitos fuiſſe hoſce inſordeſcentes, conſulto tamen prius ſupremo Vrbis Tribunali, vt mihi à viris fide dignis, relatum fuit hæc Carena,

370 Pręceteris tamen hac de re tractat Praxis M. S. Eminentiſſimi Card. Scaglia, & affert diuerſos caſus, in quibus de ordine Sacrę Congregationis per litteras prohibitum fuit aliquibus Epiſcopis aut eorum Vicarijs contra tales inſordeſcentes in cenſura, tanquam de hæreſi ſuſpectos procedere, & è contra alios caſus in quibus hoc idem fuit eis conceſſum, vt poſſint contra illos vt ſuſpectos de hęreſi nouum proceſſum formam, poſtquam ipſos ob inſordeſcentiã ſolam vti ordinarij condemnarunt, & taliter inſordeſcentes declararunt, itaut poſt hanc ſententiam inſordeſcentiæ condemnatoriam, & declaratoriam, ſi non reſipiſcant incipiat in eis ſuſpicio hæreſis,& iuriſdictio inquiſitorum contra ipſos: quę ſententia media Praxis M. S. Valde mihi plecet; Vnde proprij ipſius verbis eã italico idiomate audiamus.

371 Dalche, inquit, ſi deduce queſta regola, che quando pure s'habbia à procedere contra l'inſordeſcenti come ſoſpetti de fide è neceſſario, che prima ſiano citati, e moniti come tali auanti Monſignor Auditor della Camera, ò all'ordinario, e come tali ancora ſiano condennati, e dechiarati per ſentenza, che così il Santo officio ragioneuolmẽte vi entra, eſſẽdo che l'inſordeſcenza in tal modo qualificata induce di ſua natura ſuſpitione di mala crudelità delle cenſure. ita ibi.

372 Suppoſito tandem quod taliter inſordeſcentes modo dicto ſubſint iuriſdictioni & punitioni Inquiſitorum, petes qualiter puniendi? Ex Mente Genuenſis in Praxi Archiepiſcopali Neapol. cap. 68. nu. 8. reſpondet benè Carena dict. tit. 8. §. 1. nu. 37. & §. 9. num. 47. cum ſuſpicio de hæreſi de iſtorum inſordeſcentium in excommunicatione ob aliam cauſam quam fidei lata, vt plurimum ſit tantum leuis, quod poſſint expediri cum ſolis pœnitentijs ſalutaribus. Atque his Regula manet expedita.

Con-

Contra legentes, retinentes, &c. libros per edictum Sanctæ Inquiſitionis prohibitos, quænam pœna ſtatuta.

REGVLA CCCCCI.

373 PRo multiplici gradu librorum prohibitorum pæna multiplici ſpiritualis, & temporalis eos legentibus, retinentibus, &c. imponitur, nempe excommunicationis ipſo facto reſeruatæ,
374 vel aliquando nequaquam reſeruatæ. Aliæ item pænæ, attenta qualitate delicti, & delinquentis arbitrio Inquiſitorum illis infligendæ, præſertim, relegatio, exilium, priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ, ac mu-
375 nerum concionandi, legendi, &c. Dein qui hæreticorum libros imprimunt, tranſcribunt, vendunt, &c. tanquam de hæreſi ſuſpecti, & vti hæreticorum fautores
376 puniri debent. Legentes tandem, vel retinentes librum prohibitum non ratione hæreſis, ſed contentæ in eo doctrinæ ſolius contra bonos mores, vt plurimum non pænis vllis, ſed correptionibus, & pænitentiis ſalutaribus ſunt expediendi.

377 EX pluribus, quæ de materia vniuerſaliter librorum prohibitorum per ſeptem Regulas cap. 19. lib. 1. noſtris operis tradidimus, Expedit non nulla in memoriam reuocare, que facilius doctrinam præſentis Regulæ diſcutiamus quadruplex gradus librorum prohibitorum fuit ibi à nobis aſſignatus, in primo gradu continentur illi, qui ſunt editi ab Auctore hæretico, & ſimul continent aliquem errorem contra fidem, vel de Religione tra-
378 ctant. Et quicunque abſque legitima licentia huiuſmodi libros retinent, legunt, imprimunt, tranſcribunt, ducunt de loco ad locum, vendunt, defendunt, vel ſimili; ſeu aliquod ex ijs faciunt, in pænā excommunicationis ipſo facto in Bulla Cœnæ ſūmo Pontifici reſeruatæ prolabuntur. Patet hoc ex ipſo textu Bullæ in 1. clauſula, nec maiori indiget probatione.
379 Ampliatur diuerſimodè, primo ad contrahendam hanc Excommunicationem non requiri, auctorem libri eſſe iam per Eccleſiam damnatum, ſed ſufficere quomodocunque eſſe hæreticum. Reiecto Graffio in deciſion. lib. 4. cap. 18. num. 43. benè hoc docent Suarez de fide, diſput. 20. ſect. 2. num. 11. Sanchez lib. 2. in decal. cap. 10. num. 22. Carena 2. par. tit. 10. §. 1. num. 4. & alii communiter.
380 Secundò, quod incurrant eandem excommunicationem in Bulla Cœnæ retinentes, legentes, &c. libros ſciſmaticorum, cum iſti verè ſint baptizati, & vt plurimum ſupponantur hæretici. ita Sua-
381 rez dict. ſect. 2. num. 11. & Sanctarellus de hæreſi cap. 13. num. 17. Atque hoc intelligitur, ſiue libri ſint impræſſi, ſiue manuſcripti, vt rectè cum alijs notarunt Barboſa iuniori, in capit. fraternitati num. 3. de hæret. & Carena ibidem.
382 Parimodo incidunt ipſo facto in illam cenſuram, quicunque legunt, retinent, &c. libros continentes hæreſim, vel de religione tractantes Græcorum, Armenorum. ita Caſtrus Palaus tom. 1. tractat. 4. diſput. 2. §. 1. numer. 1. & Ca-
383 rena dict. §. 1. num. 5. Quamquam hodie nulla eſt controuerſia circa hoc, quia iſti Armeni, & Græci, vt plurimum ſunt hæretici, eum negent Purgatorium, & proceſſionem Spiritus Sancti à Filio, præter alios errores contra fidem, quibus ſunt infecti, vt alibi diximus per extenſum. Vide Souſam lib. 3. Aphoriſ. capit. 21. numer. 20.
384 E contra liberantur à contrahenda ea excommunicatione in Bulla Cœnæ tales libros retinentes, legentes &c. ex diuerſis capitibus, præcipuè ex illo, quod auctor libri continentis hęreſim, vel de religione tractantis non ſit hæreticus baptizatus. Vnde legens, vel retinens librum Talmud editum à iudæis non incurrit excommunicationem dictam Bul-
385 lę Cęnę. Benè tamen alium latam aut à Clemente VIII. in conſtitutione eius, de qua infra, quando erit ſermo de pęnis contra iudęos &c. vel in Indice librorum prohibitorum Reg. 10. ita Suarez, & Sanchez loc. cit. Duard. ad Bullam Cęnę lib. 2. can. 1. quęſt. 35. num. 5. Nald. in ſumm. in verb. lib. num. 9. & Carena dict. §. 1. nu. 3.
386 Ratione item ignorantię non legatur ceſura in Bulla Cęnæ legens, retinens, &c. libros ibi vetitos, nam in clauſula, qua prohibetur ſub pęna Excommunicationis, lectio, retentio, &c. eorum expreſſe apponitur particula, Scienter; Ergò qui ignorat penitus auctorem libri eſſe hęreticum, vel in eo contineri hęreſim, aut tractari de Religione, nequaquam talem Excommunicationem contrahet. ita Duard. quęſt. 36. & ſeqq. Sanctarell. dict. cap. 13. num. 15. cum pluribus quos refert, & Carena ibidem numer. 8.
387 Ob paruitatem etiam materię, vt ob breuiſſimam retentionem libri prohibiti, quòd poſſit excuſari illum retinens ab Excommunicatione in Bulla Cęnę, quidquid in contrarium dicat Vgolinus in Expoſitione 1. canonis Bullæ communiter, vt verum tenent doctores, præcipue Sanchez dict. cap. 20. n. 31. Duard. quæſt. 46. per totam, & cum aliis relatis Sanctarellus de hæreſi cap. 13. num. 1. Quem legas circa propoſitas tres amplia-

tiones, & tres limitationes, & circa non paucas alias, de quibus iam alibi dictum.

388 Dein continentur in 2. grado libri prohibiti ob hæreſim in eis traditam, licet fuerint editi à viris catholicis. In tertio verò gradu è contra comprehenduntur libri prohibiti, eoquod auctores eorum ſint hæretici etiam per Eccleſiam non adhuc damnati, quemuis in eis nulla propoſitio hæretica, aut ſapiens hæreſim, vel cum iſta connexionem habens reperiatur.

389 Libros itaque prohibitos vtriuſuis gradus ex his duobus quicunque retinens, aut legens, &c. contrahit Excommunicationem ipſo facto nulli reſeruatam. Conſtat manifeſtò ex Pij IV. Bulla, incip. cum pro munere, per quam talis cenſura infligitur. Ratio eſt, quia nulla ibi fit mentio de reſeruatione, vt benè notauit Carena dict. tit. 10. §. 10. num. 33.

390 Vltra declaratas autem excommunicationes poterunt quiuis legentes, aut retinentes, &c. aliquos ex libris in triplici gradu propoſito contentis, puniri aliis pœnis arbitrio Inquiſitorum maioribus, vel minoribus pro qualitate criminis: docent ex communi aliorum mente Pegna 2. par. direct. commen. 2. verſ. iam qua pœna. Diana par. 4. tract. 7. reſol. 6. & Carena dict. tit. 10. §. 9 nu. 49.

391 Si taliter delinquentes fuerint Religioſi; cum ex illorum lectione, retentione, &c. fiant vt plurimum vehementer ſuſpecti de errore contra fidem, poterunt priuari voce actiua, & paſſiua, officio item docendi, & concionandi,
392 item ſuſpenſione à diuinis. Non regulares verò à ciuitate valent bandiri, adiunctis pœnitentijs ſalutaribus, vt teſtantur Genuens. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 68. num. 12. vers. Item ſeruatur in curia, & Carena dict. §. 9. num. 49. cum Pegna vbi ſupra.

393 Specialiter quicunque libros hæreticorum imprimunt, aut traſcribunt, vel defendunt fiunt ſuſpecti de hæreſi, & puniendi veniunt tanquam fautores hæreticorum. ita Pegna 1. par. direct. in cap. Nouerit. verſ. item Excommunicamus. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 549. Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 17. quæſt. 5. & cum alijs Farin. de hæreſi quæſt. 180. §. 1. num. 18. innoteſcitque primum ex Bulla citata Pij IV. incip. cum pro munere.

394 Petes quinam dicantur hæreticorum libros defendere? Declarat benè Sanctarellus dict. cap. 13. nu. 19. in fine oſtendens ibi qualiter iſti excommunicationem in Bulla Cœnæ ipſo facto contrahunt:
395 accipe eius verba. Notandum, inquit, hic eſt excommunicari in Bulla cænæ eos, qui hæreticorum libros defendunt quouis quæſito colore, vt accidit cùm quis occultat tales libros ne in Inquiſitorum manus veniant, ne capiantur, ne comburantur, vel ſi vi reſiſteret, vel ſi argumentis probaret eſſe vera quę in illis libris continentur, & ad obiectiones propoſitas aduerſus tales libros reſponderet, vel ſi diceret illos libros iniuſtè comburi, vel prohiberi. Qui enim prædicta faceret, diceret defenſor librorum hæreticorum. hæc ille.

396 Tandem in 4. gradu reponuntur illi libri, quorum auctor non eſt hæreticus, nec in eis reperitur aliqua propoſitio hæretica, aut ſapiens quoquomodo hæreſim; ſed tantùm in ipſis agitur de rebus turpibus, aut de aliis contra bonos mores. cũ autem contra retinentem, legentẽ, &c. tales libros ſolum inſurgat ſuſpicio leuis, cum aliqua correptione, pęnitentiis ſalutaribus poterit in Sancto officio expediri. docet benè carena in fine dicti nu. 49.

397 Suſpecti autem, inquit, tantum de leui poſſunt de iure dimitti cum pęnitentijs ſalutaribus. ita ille: de correptione verò per ſe patet, nec eſt cur magis oſtendendo immoremur; ſed iam finem Regulę imponamus.

Homines laici, aut Eccleſiaſtici non ſacerdotes miſſam celebrantes, vel confeſſionem audientes, an, & quibus pœnis à Sancto officio mulctandi?

REGVLA. CCCCCII.

398 NVllum dubium, quòd punitio huiuſcemodi enormiſſimorum criminum, nempe ſi quis laicus, aut Eccleſiaſticus non ſacerdos Miſſam celebret, vel confeſſionem ſacramentalem audiat, ad officium Sanctę Inquiſitionis
399 pertineant. Ex iuſta autem diſpoſitione Bullarum Pontificalium, quę vbique recipi deberent, (alicubi audio id ſecus eſſe) committentibus talia delicta, vbi eorum plena probatio extat pęna vltimi ſupplicij pro primo lapſu eſt infligenda per traditionem brachio ſęculari, pręcedente degradatione ordinum, ſi quos
400 traditus habet. Quòd ſi delictum tantum ſit inchoatum, vt ſi veſtibus ſacris iam indutus deſiſtat, vel ſi audita confeſſione, non abſoluat, aliis pęnis, vt fuſtigationis, triremium, exilii, & arbitrio Inquiſitorum illud committens plectendus.

401 TAmetſi multoties de duplici iſto atrociſſimo crimine pro rei indigentia acciderit nobis ſermo; nunc tamen vt in proprio loco non poſſum non ad maiorem eiuſdem declarationem pau-
402 ca attingere. Ac primò diſcutiendum, id quod prima fronte controuerſum apparet. Ad quem Iudicem ſpectet punire huiuſmodi reos, ad ordinarium Eccleſiaſticũ, an ad Inquiſitorem contra hæreticam prauitatem? Videtur eſſe in fauorem ordinarii cap. ex litteris extra de clerico non ordinato miniſtrante. vbi à Summo Pontifice iniungitur Epiſcopo Legionenſi, vt particularibus pœnis mulctet quendam Diaconum, qui adhuc non ſumpto Sacerdotij ordine Miſſam celebrare præſumpſerat.
403 Videtur etiam inde deduci tales reos ab Ordinario Eccleſiaſtico eſſe puniendos, quia cum iſti velint factò ſe ſacerdotes demonſtrare, certum eſt, quod tunc committant crimen falſi, vt optimè docet Bald. in l. Qui ſub prætextu C. de Sacroſanc. Eccl. Diaz in praxi crimin. canon. cap. 12. num. 5 & cum alijs relatis Farinac. de falſit. & ſimulat. quæſt. 150. num. 85. & ſeq. At de crimine falſi iudicem competentem reſpectu clerici committentis illud eſſe ordinarium Eccleſiaſticum concordant omnes Doctores, & patet ex notatis per ipſos toto tit. de crimine falſi.
404 Verum ceſſauit omnino controuerſia, poſtquam prodiit in lucem anno 1574. conſtitutio Gregorij XIII. incip. Officii noſtri per quam id clarè deciditur, ibi. Nos itaque, vt omnis difficultas, dubitatioque tollatur, &c. Eorum, qui in præsbyteratus ordine non conſtituti Miſſas celebrant, & confeſſiones audiunt, cognitionem, & punitionem ad Inquiſitionis officium, & Inquiſitores ante dictos pertinere, ita huiuſmodi delicti ratione aduerſus eos inquirere, procedere, ac culpabiles repertos punire, officium, & Inquiſitores prædicti valeant Apoſtolica auctoritate præſentium tenore perpetuò declaramus, & diffinimus. ita ibi, quid clarius?
405 Nec habet vim obiectio, quàm forte, quis excitabit intelligi ſcilicet debere Gregorianam Conſtitutionem de ſolis Inquiſitoribus Hiſpanis, cum ad eos fuerit directa, quia ſine dubio habet locum pro quibuſcunque Inquiſitoribus aliarum Prouinciarum vltra Hiſpanicas; quod de ſimilibus conſtitutionibus verè affirmant Bartholom. Spin. in tractat. de ſtrig. cap. 3. verſ. quod etiam patet, exemplificans in conſtitutione quadam directa ad Inquiſitores Alemaniæ. Pegna 3. parte direct. comment. 158. verſicul. Præterea non arbitror, Carena 2. part. titul. 11. §.
406 12. num. 10. & alij. Qui meritò reprobant Burſat. in conſil. 43. num. 52. lib. 1. aſſerentem Bullas Innocent. III. & Clementi IV. diſponentes de confiſcandis hæreticorum bonis, ſolum in Italia eſſe obſeruandas, eo quod ad Prouincias Italiæ fuerint directæ: cum vbique extra Italiam, in Hiſpania, &c. obſeruentur; ergo ſimiliter in caſu noſtro, &c.
407 Sed quid iam de pœnis contra laicos, aut Eccleſiaſticos non Sacerdotes Miſſam celebrantes, vel confeſſionem Sacramentalem audientes? Poſt dictam Conſtitutionem Gregorianam, non ſine ſpeciali Dei Optimi Maximi prouidentia, editæ fuerunt tres aliæ à Paulo IV. Sixto V. & Clement. VIII. quas proponit, & declarat Scortia in Bullar. Pontif. Epit. 162 Theorem. 403. Per eaſidem diſponitur, nimirum vt adeò enormiter delinquentibus, etiam in primo lapſu per Inquiſitores fidei captis, & curiæ ſeculari traditis pœna vltimi ſupplicij irremiſſibiliter infligitur.
408 Tractant de iſta pœna, harum conſtitutionum mentionem facientes Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 13. numer. 1. Emanuel de Moura de incantis, opuſcul. 1. ſection. 3. cap. 3. num. 9. Farinac. de hæreſi, quæſt. 193. numer. 39. Auguſt. Barboſa de Officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. aliegat. 110. num. 19. Sanctarell. de hæreſi cap. 42. num. 5. & præter alios Franciſc. Leo in Theſaur. fori Eccleſiaſt. part. 3. cap. 35. num. 57. & 58.
409 referens ibi de quodam, qui in Hiſpania pro Epiſcopo Manfredoniæ, & Nuntio Sedis Apoſtolicæ ſe geſſit, & multas Miſſas, etiam Pontificaliter decantauit, ac propterea per Sanctum Officium detentus, laqueo deaurato tandem ſuſpenſus fuit Leone ipſo vidente.
410 Motiuum autem præcipuum edendi dictas conſtitutiones ſine dubio fuiſſe cenſetur, vt allegati Summi Pontifices pro muro ſe opponerent in defenſionem contra graſſantem huius temporis hæreſim, quod laici etiam, & ſæculares Sacramentorum Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ ſint idonei Miniſtri, vt ex Cardin. Bellarmino controuerſ. fidei tom. 2. controu. 1. generali lib. 1. cap. 24. & 25. vbi eam multis reprobat, & affert Carena dict. titul. 11. §. 11
411 num. 2. & ſeqq. Affirmans ibi ex magis recepta ſententia doctorum præcipuè Martini del Rio lib. 5. Diſquiſ. magic. ſect. 12. & 15. quod taliter delinquentes fiant de iſta hæreſi vehementer ſuſpecti, ſeu quod ex his actionibus celebrandi miſſam, & audiendi confeſſionem ſacramentalem factis per homines laicos eſſe iſtos hæreticos lutheranos benè vt plurimum concludatur.
412 Verum vt hoc loco de grauitate, &

enormitate vtriuſque huius criminis, & vt de pœnis contra ſic delinquentes iure optimo per dict. conſtitutiones ſtatutis magis innoteſcat, expediens duxi nonnulla ad verbum referre ex illa Clement. VIII. incip. Et ſi alias, quam per extenſum adducit Diana in fine 4. par fol. mihi 454.

413 Sic S. 2. Nos igitur, inquit, animaduertentes huiuſmodi perditos, & nefarios homines ad Sacrum Præsbyteratus ordinem non promotos, Miſſarum celebrationem vſurpare præſumentes, non ſolum actus idololatriæ ſaltem extrinſecæ, ſeu per externa, & viſibilia religionis, & pietatis ſigna exercere. Sed etiam quantum in ipſis eſt, efficere, vt Chriſtus fideles, qui credunt eos ordinatos eſſe, & rite conficere Sacramentum Eucharistiæ idololatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem, & vinum, tanquam verum Chriſti Domini noſtri corpus, & ſanguinem eiſdem adorandum proponentes. Confeſſiones autem audientes, non ſolum ſacramenti pœnitentiæ dignitatem contemnere, verum etiam Chriſti fideles decipere, dum ſcilicet iniquè ſibi aſſumunt gradum ſacerdotalem, & auctoritatem abſoluendi à peccatis magno cum periculo, & ſcandalo plurimorum. ita ibi.

414 Sequenti vero S. 3. ſic ſubiungit. Propterea vt grauiſſima hæc ſcelera committentes, poſthac debito ſupplicio puniantur, motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac matura deliberatione, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine S. Inquiſitionis iudicum conſcientiæ conſulere, & ne in futurum de pœna hiſce delinquentibus imponenda dubitari poſſit, prouidere volentes, ſupradictorum Prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs inhærentes, hac perpetuo valitura conſtitutione.

415 Decernimus, atque ſtatuimus, vt quicunque non promotus ad Sacrum Præsbyteratus Ordinem, repertus fuerit Miſſarum celebrationem vſurpaſſe, vel ſacramentalem confeſſionem audiuiſſe à Iudicibus Sanctæ Inquiſitionis, vel locorum ordinarijs, tanquam Eccleſiæ miſericordia indignus à foro Eccleſiaſtico abijciatur, & ab ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit ritè degradatus, ſtatim Curiæ ſæculari tradatur per iudices ſæculares debitis pœnis plectendus. ita ibi.

416 Cæterum miror valde quod cum diſpoſitio prædictarum conſtitutionum rectiſſima, & iuſtiſſima, ſit ac propterea in quibus locis recipi deberet, hactenus non fuerit vſu recepta in Tribunalibus Sanctæ Inquiſitionis Hiſpaniarum, vt teſtantur Anton. Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 32. num. 12. & Caſtrus Palaus tractat. 4. diſput. 8. punct. 16. §. 9. num. 2. Adden-
417 tes, quod ibi, qui taliter delinquunt, puniri ſoleant pœnis fuſtigationis, triremium, exilii, pecuniarijs, recluſionis in
418 Monaſtario, &c. Etiam poſt monitionem, vt addit ibidem Souſa, factam Generali Inquiſitori Luſitano de Exequendis dictis conſtitutionibus per litteras Eminentiſs. Card. Millini de mandato Vrbani Papæ VIII.

419 Quamquam vt hæc pœna adeò grauis vltimi ſupplicij in quouis Tribunali Sanctæ Inquiſitionis poſſit infligi taliter delinquentibus, requiritur, vt præcedat plena probatio delicti, ſeù vt de corpore eius aliquo modo conſtet, ſaltem per teſtes, qui conuincant, licet ſint ſingulares, vt ſi vnus deponat ſe tali die in tali Eccleſia, & Altari vidiſſe reum dicentem Epiſtolam, alter verò deponat ſe vidiſſe eumdem recitare Euangelium, tertius hoſtiam eleuare; quod hæc ſit ſufficiens probatio, cum Feli. in capit. licet ex quadam, de teſtibus, numer. 2. Abba. ibidem num. 11. Simanch de Cath. inſtit. tit. 74. num. 65. & eum Farinac. de teſtibus quæſt. 65. nu. 282. docet bene Carena dict. tit. 11. § 4. num. 17. vide ipſum per totum.

420 Requiritur item delictum ſit completum prout exprimitur in dictis conſtitutionibus. Hinc reſoluuntur aliqua dubia. Primum, quod non habeant locum iſtæ Bullæ Pontificiæ, quoad pœnam mortis, quando quiuis non Sacerdos audit Confeſſionem alicuius, ipſum tamen non abſoluit. Deducitur hoc clarè ex illis verbis conſtitutionis Clemen. VIII. Dum ſcilicet iniquè ſibi aſſumunt gradum ſacerdotalem, & auctoritatem abſoluendi à peccatis, Atque hoc vt certum defendunt multi, præcipuè Rodriquez quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 28. art. 2. Rodericus à cunha, Quæſ. 23. num. 14. de confeſſ. ſolicit. cui relato adhæret Sanctarellus de hæreſi cap. 42. num. 5.

421 Quidquid in contrarium dicat Freytas ad Roder. cit. quem optime refutat Carena dict. tit. 11. §. 3. num. 14.

422 Dein reſoluitur, quod nequaquam ille incurrat pœnam vltimi ſupplicij, in prædictis Bullis ſtatutam, qui cum non ſit Sacerdos, veſtibus tantum ſacris ſe induit cum voluntate celebrandi, ſed hanc voluntatem ante initium celebrationis reuocat. Secus verò ſi non reuocet, & celebrare incipiat, licet non perueniat ad conſecrationem, ita Souſa lib. 1. Aphoriſm. capit. 32. num. 5. & 6. ac Carena dict. §. 5. num. 15. in fine. Ratio eſt, quia dictæ Bullæ tantum loquuntur de celebratione, quæ adhuc non eſt, dum quis ſolum veſtibus ſacris induitur, adeſt verò poſtquam incœpit Miſſam, quamuis ad conſecrationem non perueniat, &c.

Tan-

Digitized by Google

423 Tandem cum prædicti inchoantes de-
lictum, & non perficientes, ſubſint Iuriſ-
dictioni, & punitioni Inquiſitorum ex vi
cinitate Bullæ Gregorij XIII. nullum du-
bium, debeant mulctari arbitrio illorum
alijs extraordinarijs pœnis, vt ſuſtigatio-
nis, triremium exilij, &c. pro qualitate
delinquentis; nec eſt cur huic doctrinæ
maiorem probationem adhibeamus, ſed
iam Regulam terminamus.

Num, & qualiter comedentes carnem, oua, & Lacticinia diebus prohibitis ab Inquiſitoribus plectendi.

REGVLA CCCCCIII.

424 CVm ex comeſtione carnium, Ouo-
rum, & Lacticiniorum diebus ve-
titis ſæpius præſumptio hæreſis inſurgat,
ſine dubio ad Inquiſitores fidei ſpectat,
contra tunc comedentes ritè procedere,
eoſque pro qualitate criminis, & perſonæ
425 punire. Quando ſuſpicio hereſis inde or-
ta eſt vehemens, grauioribus pœnis vt fu-
ſtigationis, exilij, &c. afficiendi ſunt, vio-
lantes præceptum ea non comedendi, ſicu-
ti ſolent affici in alijs caſibus vehementer
de hæreſi ſuſpecti, & fortè maiori, etiam
426 mortis. Quod ſi ex tali comeſtione le-
uis tantum ſuſpicio hæreſis oriatur, leuio-
res etiam pœnæ ſic ſuſpectis infligendæ.
427 Quin etiam iſti quandoque cum ſola cor-
reptione, & pœnitentijs ſalutaribus, ma-
ximè ieiuniorum dimitti debent.

---

428 DIximus iam alibi copioſè, & nunc
pro præſentis inſtituti indigentia
breuiter attingimus qualiter comedens
carnes, oua, & lacticinia diebus prohibi-
tis fiat ſuſpectus de hæreſi, nimirum illa
antiqua, à Sectarijs quibuſdam noſtri tem-
poris renouata, improbante in ieiunijs de-
lectum ciborum, & opponentem ſe dog-
mati de fide certo, & per Concilium Tri-
dentinum ſeſſ. 25. de reformat. cap. de de-
lectu ciborum in ieiunis, &c. definito, quod
ieiunium Eccleſiaſticum cum abſtinentia
à carnibus, & aliquando ab ouis, & lacti-
cinijs ſit vtile, atque laudabile: vide cir-
ca hoc, omiſſis alijs, Gregorium de Valen-
tia tom. 3. in ſumm. D. Thom. diſp. 9 quæ. 2.
punct. 2. verſ. 2. controuerſum.
429 Fieri autem ſuſpectum de dicta hæreſi
veſcentem carnibus, vel ouis, aut lactici-
nijs tempore vetito docent communiter
omnes, præſertim Repert. Inquiſit. in verb.
cognoſcere verſ. Sed an Iudex, Pegna 3.
par. direct. commen. 24. verſ. Eccleſiaſtica
Sacramenta Zanchin de hæreticis cap. 35.
num. 2. Farinac. de hæreſi quæſt. 178. nu 80.
& Bellarmin. in particulari lib. de Ieiunio,
oſtendens clarè, quòd omnes ferè hæreti-
ci noſtri temporis concordent circa repro-
bandum delectum ciborum in ieiunijs, er-
go qui conuenit in hoc cum eis veſcendo
carnibus cibis vetitis redditur ſuſpectus de
430 ipſorum hæreſi. Et conuincitur magis
ex cap. ſi qui ſunt diſt. 81. vbi relatis D. Gre-
gorij verbis ſic habetur. Peccatum, inquit
paganitatis incurrit, quiſquis dum Chri-
ſtianum ſe aſſerit Sedi Apoſtolicæ obedire
contemnit, ita ibi.
431 Sed intelligitur dicta præſumptio hæ-
reſis in eo qui abſque licentia, ſeu diſpen-
ſatione diebus vetitis carnes, aut oua, vel
lacticinia comedit; Si enim ratione indi-
ſpoſitionis corporalis (in hoc ſemper ſtan-
dum indicio medicorum) aut aliunde le-
gitimè diſpenſatus, id faciat, nequaquam
ex tali comeſtione præſumptio hæreſis in-
ſurget, cum licitè fiat, & quod lege per-
mittente fit, pœnam non meretur l. Grac-
cus C. ad leg. Iul. de Adult. Maximè ſi deſit
omnis contemptus præcepti, & adſit ali-
qua infirmitas corporis. ita Pariſ. conſil.
169. num. 68. volum 4. & Carena tit. 15. S. 2.
num. 5.
432 Hac itaque doctrina propoſita, quòd
ex comeſtione diebus vetitis carnium, aut
ouorum, vel lacticiniorum dimanet præ-
ſumptio declaratæ hæreſis, ſine dubio re-
ctè concluditur, ea tunc comedentem, ſi-
ne diſpenſatione legitima, ſubeſſe iuriſdi-
ctioni, & punitioni Inquiſitorum, ſicuti
ſubſunt quicunque alij de hæreſi aliquo
modo ſuſpecti, ita Zanchin. de hæreticis
cap. 35. num. 2. Repertor. Inquiſit. vbi ſu-
pra, Riccius in praxi fori Eccleſiaſtici, re-
ſolut. 423. verſ. carnes comedentes, & Ca-
433 rena dict. tit 15. §. 4. num. 11. Probatur ex
Gloſ. Communiter recepta in Clemen. No-
lentes de hæreticis, affirmante, quod ad
Inquiſitores ſpectet iudicare, & punire
quoſuis hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos:
quam Gloſ. allegant. Ioann. Andr. Gemin.
& alij in cap. ne aliqui, de hæret. ac Ludo-
uic. Paramus cum pluribus relatis lib. 3. de
Orig. ſancti Officij quæſt. 10 num. 97. Sed
veſcentes carnibus, &c. tempore vetito
ſunt de hæreſi ſuſpecti, vt probauimus, er-
go &c.
434 Præſumptio item dictæ hæreſis in co-
medentibus carnes &c. diebus prohibitis
poteſt eſſe vehemens, vel leuis, vt iam
alibi à nobis dictum: cenſetur vehemens,
ſi vltra carentiam licentiæ, & defectum
cauſæ adſint alia ſigna eam inducentia, vt
ſi pluries vetitos cibos comederit, ſi repræ-
henſus parui fecerit repræhenſionem, & ſi-
435 milia, Atque ſic intelligi debent aucto-
res, qui de hac vehementi preſumptio-
ne hæreſis ob comeſtionem ciborum pro-
hibitorum in die ieiunij, loquuntur, nem-
pe Genuenſ. in Praxi Archiepiſc. Neapolit.
cap. 18. num. 11. & Pegna 2. par. direct. com-

Digitized by Google

ment. 80. verſ. Et ob hanc præſumptionē, idem Pegna 3. par. direct. commen. 24 verſ. Eccleſiaſtica Sacramenta, & ex mente aliorum Carena §. 3. num. 7.

436 Stante verò hac præſumptione hæreſis vehementi in comedente carnes, aut oua, vel lacticinia diebus prohibitis, nullus dubitat, quod ſic de hæreſi vehementer ſuſpecti debeant puniri grauibus pœnis, vt exilii, fuſtigationis, &c. quemadmodum ſimiles de hæreſi vehementer ſuſpecti in alijs caſibus mulctari conſueuerunt. ita Ex communi ſententia Doctorum Carena

437 dict. tit. 11. §. 6. num. 15. Quin etiam ſi tali reo infligatur tortura, aut ſine ea confiteatur de ſe errorem formalem, de quo extabat vehemens præſumptio ob comeſtionem ciborum prohibitorum, puniendus eſt pœna ordinaria perpetui carceris; aut ſi ſit relapſus, pœna vltimi ſupplicij, vt cum eodem Carena, & alijs in ſimilibus caſibus ſæpius reſoluimus.

438 E contra ſi præſumptio hæreſis in comedente cibos vetitos fuerit leuis, conſequenter minori, ſeu leui pœna plecti debet vt quod maneat in Eccleſia cum candela accenſa ſine palio, dum Miſſa celebratur, vel quòd adeat aliquod Sacellum B. Virginis Mariæ, aut ſancti alicuius extra Vrbem nudis pedibus, iniunctis ſimul aliquibus ieiunijs, vt in quo peccauit puniatur; quod benè notat idem Carena dict. §. 6. nu. 15.

439 Imò ſi ſuſpicio hæreſis ſit leuiſſima, vt poteſt eſſe in aliquo caſu, tunc expediendus cum ſola correptione, & aliqua pœnitentia maxime ieiunij iuxta iam alibi reſoluta cum eodem Carena, & alij.

440 Quod dico de correptione deduco ex ipſomet Carena in diuerſo caſu huius eriā materiæ, quem proprijs eiuſdem verbis in fine §. 2. propoſitum ſibi trado.

441 Quæri tamen, inquit, hoc loco poteſt quid ſentiendum ſit de edente in diebus ieiunij, quædam animalia, de quibus dubitari poteſt, an ſint piſces, vel carnes, vt ſunt ponticus vulgo lodria, camaleones, &c. & breuiter in hac re ſemper recurrendum eſt ad iudicium medicorum, vt in propoſita quæſtione dixit Fagundes in quartum Eccleſiæ Præceptum, l. ſecunda,

442 cap. ſecundo num. 9. In omni tamen caſu, tales meo iudicio, eſſent ab Inquiſitoribus vocandi, & vti temerarij grauiter oretenus obiurgandi: quantum enim eſt ex ſe exponunt ſe periculo frangendi Eccleſiaſticum præceptū, circa delectum ciborum. ita ille, atque his præſens Regula finitur.

An, & quanam pœna Iudæis, Mauris, ac alijs infidelibus ob delicta ad ſanctū officium ſpectantia ab Inquiſitoribus infligenda?

REGVLA. CCCCCIV.

443 TAmetſi Iudæi, Mauri, & alij infideles ob carentiam baptiſmi extra Eccleſiam reperiantur; in diuerſis tamen caſibus attento iure communi iuriſdictioni, ac punitioni ſanctæ Inquiſitionis ſubduntur; quæ iuriſdictio, & punitio poſt editas aliquot ſummorum Pontificum cōſtitutiones cum maiori certitudine ad plu-

444 res caſus contra illos protrahuntur. Pœnæ autem eiſdem iniungendæ ſunt arbitrariæ, maiores, vel minores, pro delictorum qualitate, grauitate, ac multiplicatione, nimirum pœnæ priuationis communicandi cum Chriſtianis, & pæcuniariæ, carcerum, verberum, & remigandi etiam in

445 perpetuum. Addè quod quandoque ſi atrocitas criminis in Iudæis, Mauris, aut alijs infidelibus contra fidem noſtram ſit maxima, per ſanctum Officium vltimo ſupplicio puniri poſſint.

---

446 FVndamentum dubitandi, an iſti infideles aliquando ſubſint punitioni Tribunalium ſancti Officij, deſumi poſſe videtur ex illo D. Pauli 1. Corinth. 5. Quid enim mihi de his, qui foris ſunt iudicare? quaſi indicans, quod ipſe conſequenter etiam quiuis miniſter Eccleſiaſticus de ſolis illis ſit iudicaturum, qui ſunt intra Eccleſiam, ad quam patet aditus tantummodò per baptiſmus. Vnde cum illi non ſit baptizati extra Eccleſiam, ſeu foris exiſtentes quod conſtat ex textu in cap. gaudemus de diuort. & in cap. multi 2. quæſt. 1. atque copioſè oſtendunt Card. Bellarm. tom. 3. lib. 3. controu general. cap. 3. & Ricciullus de perſonis extra Eccleſiæ gremium exiſtentibus lib 2. cap. 1. ergo &c.

447 Nihilominus, prorſus certum eſt, quòd ex vi communis iuris canonici ſolius in multis caſibus, quos exprimit Eymericus 2. par. direct. quæſt. 46. poſſint Inquiſitores contra Iudæos, Saracenos, & alios infideles procedere, eoſque condignè punire ita tradiderunt præter Eymericum auctorem antiquum citatum, locatus, Repertorium Inquiſior. Comenſis in lucerna in Inquiſitor. Vterque in verb. Iudæus Decian. in ſuis tract. crim. lib. 5. cap. 14. num. 2. Rojas de hæreticis par. 1. num. 552. & Farinac. 2. par. Fragm. verb. Iudęus num. 657. quibus adhærent Carena 2 par. tit. 14. §. 4. num. 14. & alij communiter.

Nec

448 Nec opponitur teſtimonium D. Pauli
adductum; cùm debeat intelligi de pæna
excommunicationis, & de aliis pænis ſpi-
ritualibus, vt illud interpretantur ſacri ex-
poſitores, pçcipue noſter Cornelius à la-
pide in dict. loco vers. 12. Nequeunt enim
ab Inquiſitoribus puniri iudæi, & infideles
hiſce pænis ſpiritualibus; bene tamen tem-
poralibus, & corporeis, Vtrumque expreſ-
ſe, & bene docent vt certum Rojas de hę-
ret. par. 1 nu. 563. Azeued. ad Regias Hi-
ſpaniæ conſtit. lib. 8. tit. 3. leg. 1. num. 20. Ca-
rena dict. §. 4 nu. 14. & alij.
449 Reiiciuntur itaque meritò pauci, qui
contrarium tenuerunt: audi reiectionem
ab eodem Carena dict. §. 4. nu. 15. ſequenti-
bus verbis. Ex quibus, inquit, patet per-
peram loquutos Simanch. de cath. Inſtit.
tit. 35. de iudæis num. 11. & Socin. ſen. cons.
119. nu. 18. vol. 4. vbi concludunt Inquiſito-
res non poſſe procedere contra iudæum,
qui aduerſus Chriſtianos dixerat (la voſtra
fede, e fede de pazzi) & Anchar. in cons.
15. vbi conſuluit, quòd iudęx ſecularis de-
bet iudæum punire, qui proiecit immun-
ditias ſuper Crucem, quæ in litaniis deſe-
rebatur ita ille.
450 Equidem mirum valde, quod dicti au-
ctores, alioquin cauti, & eruditi, ſic te-
nuerint, contra certam doctrinam, olim de
ciſam à Gregorio Papa XI. vt refert Eymeri
cus loc. cit. nempe per ipſum Eymericum,
tunc fidei Inquiſitorem circa annum Do-
mini 1371. ac per Epiſcopum ſimul, & non
per iudicem laicum, qui id prætendebat,
debere puniri quendam iudæum, qui re-
periebatur conuictus, & confeſſus, quòd
dæmones inuocaſſet ſacrificia obtuliſſet,
ac reſponſa expectaſſet, Ergo in alijs ſi-
militer caſibus, ſi delinquant iudęi, aut a-
lii infideles contra fidem, vel in ijs, quę
ſunt nobis, & illis communia, vel in iis,
quę ſunt propria Religionis Chriſtianę à
D.D. Inquiſitoribus ſunt puniendi.
451 Verùm, cum dict. deciſio Gregorij XI.
fuerit pro caſu particulari, expediens e-
rat ad tollendam omnem difficultatem, &
rationem dubitandi, vt prodiret alia pro
quibuſcunque Vniuerſalis, ſicuti prodiit,
peculiari Dei prouidentia anno incornatio
nis dominicæ 1581. Kalend. Iunij, per Con-
ſtitutionem Gregorii Papæ XIII. incip. An-
tiqua iudæorum improbitas, vbi declaran-
tur plura delicta particularia, propter quę
Inquiſitores contra, iudæos, & infideles
quoſuis procedere poſſunt; non Exprimi-
mus hic, cum iam lib. 5. vbi fuit nobis ſer-
mo de abiuratione dictis iudæis, & infide-
libus infligenda, vel ſecùs, fuerint ſatis ex-
preſſa: ſolum accipe clauſulas, per quas in
ea conſtitutionem poteſtas procedendi ip
ſis Inquiſitoribus tribuitur, ſic.
452 Illi verò, inquit, nullis beneficiis man-
ſuefacti, nihilque de ſuo prȩſtino ſcelere
remmittentes Dominum Noſtrum Ieſum
Chriſtum in cælo triumphantem adhuc in
ſinagogis ſuis, & vbique perſequuntur,
Christi quoque membris infenſiſſimi non
deſinunt in Religionem Chriſtianam hor-
renda facinora quotidie magis audere.
Quibus nos nè pietatis noſtræ puritas pol-
luatur, aut à fædis mancipijs Christo, chri-
ſtianorumue nomini impunè illudatur, o-
buiare volentes, ſtatuimus, ac etiam de-
claramus, Inquiſitores hæreticæ prauitatis
liberè procedere poſſe in omnibus cauſis,
& caſibus, qui ſequuntur. ita ibi.
453 Deinde nullum dubium, quòd pænæ,
dict. Iudæis & infidelibus delinquentibus
contra fidem, noſtram, ſint arbitrariæ, iux-
tà maiorem, aut minorem grauitatem cri-
minum, ita Pegna 2. par. direct. comment.
69. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 22. quæſt. 12.
verſ. & ſubiungitur, Farinac. de hæreſi qu.
178. nu. 146. & Souſa lib. 1. Aphor. cap. 37.
nu. 29. Atque ſpecificant in ijs pænis, nem-
pe in priuatione communicationis cum
Chriſtianis in pecuniariis, in penis carce-
rum, verbum, & remigandi etiam in per-
petuum.
454 Addunt item alij præter citatos au-
ctores nempè Repert. Inquiſitor. verb. iu-
dæus, §. ſed circa prædicta, Zanchin. de
hæreticis cap. 36. num. 4. ibi Campegius,
& Caſtrus Paulus tom. 1. tract. 4. diſp. 8.
punc. 16. §. 6. nu. 1. Quòd poſſit extendi
arbitrium vſque ad pænam mortis per tra-
ditionem brachio ſeculari, quoties deli-
ctum eſt adeò graue à iudęo, aut infideli
commiſſum, vt huiuſmodi pœnam merea-
455 tur. Semper tamen debet eſſe tale arbi-
trium regulatum ratione, & iure, præſer-
tim diſpoſitione Conſtitutionis Gregoria-
næ Antiqua iudæorum improbitas. Vndè
non erit abs re illam eius partem hic ex-
primere, quę agit de omnibus dictis pænis
infligendis ſic §. 12.
456 In quibus, inquit, caſibus vniuerſis, &
ſingulis omnes prædictæ prauitatis Inqui-
ſitores omnium Regnorum, Prouinciarum
ciuitatum, dominiorum, & locorum vni-
uerſi orbis chriſtiani iudices in ſuis quique
locis perpetuo delegamus, vt ſuper his cō-
tra iudæos, atque infideles quoſcunque,
ſimul, vel ſeparatim prout in cauſis fidei,
iuxtà ſacrorum canonum formam, nec non
officii Inquiſitionis huiuſmodi conſtitutio
nes, diligenter inquirant, & procedant.
457 Et quos in aliquo, vel aliquibus horum
flagitiorum exceſſibus culpabiles repere-
rint, in eos pro culpæ modo ac etiam pro
criminum numero, vel multiplicatione,
aut conſuetudine delinquendi, flagra, re-
migia, etiam perpetua, rerum quoque pu-
blicationes exilia aliqua atrociora decer-
nant, & alias de eis exempla edant, quæ
ſceleratos illos deterreant ab huiuſmodi,
flagitijs in poſterum admittendis. ita ibi
vide plura apud multis paragraphis de-
clarantem egregiè Conſtitutionem Grego-
rianam.
458 Vltimo loco attingendum illud, quod
ſine

Digitized by Google

ſine dubio, hnc ſpectat, nempe cũ magnam
perniciem Eccleſiæ Catholicæ, eiuſq; mem
bris Chriſti fidelibus perfidi iudæi perpe-
tuo conati ſint inferre ſuis pernicioſiſſimis
libris, aut codicibus Thalmudicis, ac Ca-
baliſtis, atque aliis nefariis, Cumque di-
uerſi olim ſummi Pontifices, vt Clem. IV.
Honor. IV. Ioann. XXII. & Gregor. XIII.
huic malo remedio adhibuerint illos ſtri-
ctiſſimè prohibendo, nouiſſimè ad eundem
finem Clem. VIII. anuo 1599. Pẹid. Kal.
Martij Conſtitutionem edidit incip. Cum
Hæbreorum malitia, ininncta illorum ſtri-
ctiori prohibitione ſub graniotibus pęnis,
quod tibi clarius innoteſcet relata hic ad
verbum ea parte, quæ hoc continet.

459 Præcipientes, inquit, tàm ipſis iudæis
quam quibuſcunque Typographis Biblio-
polis, ſeù mercatotibus, & aliis quibuſcun-
que Chriſti fidelibus etiam cuiuſcunque;
ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis e-
xiſtentibus, ſub pœna amiſſionis librorum
& publicationis omnium bonorum fiſco,
eius Principis in cuius diſtinctione libri re-
perti fuerint applicandorum, ac alijs etiam
grauioribus, & corporis afflictinis arbitrio,
diæceſani, ac etiam Inquiſitoris, ſi inibi
460 fuerit ſtatuendis, ac moderandis. Nec non
quoad Chriſtianos, etlam Excommunica-
tionis maioris latæ ſententiæ vnumquã-
que contrafacientem ex ipſo incurrendæ,
ne huiuſmodi libros, & alia ſcripta ſuperius
prohibita, vt præſertur retinere, habere,
legere, edere typis excudere, imprimere,
deſcribere, vel exemplare ad vehere, eme-
re, ſtendere, donare, commutare, aut alias,
quomodolibet diſtrahere, vel alienare. ita
§.6. & additur §.7.

461 Nè ue quiſquam, inquit, etiam ſub prę-
dictis, & aliis pænis contra fautores apo-
ſtatarum à fide, & hæreticorum à Sacr. Ca-
non. & conſtitutionibus Apoſtolicis infli-
ctis, ipſis Hæbreis, pro habendis, ſcriben-
dis, ſeù imprimendis huiuſmodi libris, vel
vndequaque afferendis, ſeu tranſuehen-
dis, aut pro eorumdem legendorum licen-
tia de cætero impetranda, opem conſilium
auxilium, vel fauorem pręſtare, aut impen-
dere quoquomodo audeat. hoc, ibi, qui-
bus iam Regulam terminamus.

Quibus pœnis mulctandi ſortilegi, pactum cum dæmone, quoquomodo habentes? Quid ſi ex ſortilegio mors ſequatur?

REGVLA CCCCCV.

462 TAmetſi de iure antiquo ſortilegia
ſimplicia haud hæreticalia nullo
modo ad iuriſdictionem, & punitionem
Inquiſitorum ſpectarent; nunç tamen ſpe
ctant, attentis Bullis Pontificum recen-
tioribus: & taliter ſortilegi pœnis per eas
463 ſtatutis mulctantur. Facientibus vero
ſortildgia hæreſim ſapientia ex pacto cum
dæmone expræſſo, vel tacito, maxime ſi
res ſacræ in eis adiunguntur, pœnæ graues
vt triremium, fuſtigationis, exilij, ſimul
pecuniariæ &c. pro qualitate delinquen-
464 tis infliguntur. Si in ſortilegio. item ho-
ſtia conſecrata immiſceatur pro prima
vice ſic ſanctiſſimo abutens, vel quouis
alio modo, curiæ ſæculari traditur; pœna
465 capitis plectendus. Vltimo ſimiliter ſup-
plicio perimendus, qui ex pacto expræſ-
ſo cum Dæmone facit maleficium ad oc-
ciſionem alicuius: ſecùs effectu non ſe-
cuto. Secus etiam de mandante, vel con-
ſulente; qui alijs pœnis mulctandi.

466 COpioſiſſima præ cæteris omnibus
materijs Tribunalium Fidei, eſt
iſta de Aſtrologis iudiciarijs, diuinatori-
bus, ſortilegis, maleficis, magis, & quo-
quo alio nomine appellatis, vt vidimus
lib.1. cap.14. per 14. Regulas, & lib. 4. ac
5. pro infligenda eis tortura, & aſſignan-
do abiurationis gradu, non pauca tradi-
dimus. Supereſt aliquid de pęnis contra
ipſos addere, quod diſcutere, vſque ad
præſentem locum diſtulimus, poſt expli-
catas pœnas Iudæis, & alijs infidelibus
iniungendas in caſibus ad Sanctum Offi-
cium ſpectantibus; cum omnes pene na-
tiones tum fidelium, tum infidelium hac
peſſima arte diuinatoria, aſtrologiæ iudi-
ciariæ, magiæ dæmoniacæ, & ſortilegia-
riæ inficiantur.

467 Supponitur autem certum, quod ta-
lis ars execrabilis cooperatione Dęmonis
exerceatur, Vnde vt facilius, & clarius,
quæ huc ſpectant, diſcutiantur, attin-
genda aliqua obiter ex iam traditis, aut
etiam omiſſis, alibi circa poteſtatem ip-
ſius Dæmonis in inferiora ſublunaria, cir-
ca pactum hominis cum eodem, &c. ex
Martino del Rio, Leon. Leſſ. & ex alijs ci-
468 tandis. Poſſunt itaque Dæmones ex-
citare tempeſtates, grandines, tonitrua,
ventos, terremotus, eiſque diuerſimodè
nocumentum inferre. Conſtat ex lib. Iob
cap.1. Item poſſunt ex vno in alium agrum
ſegetes traſplantare. Ita Martin. del Rius
diſquiſ. magic. lib.2. quæſt.11. & Leſſius de
iuſtit & iure lib.2. cap.44. dub 3. nu. 14.

469 Dein poſſunt corpora hominum, & a-
nimalium breuiſſimo tempore de vna ad
aliam regionem longinquam transferre;
& in locum, vel monaſterium vndequa-
que clauſum ad finem peccandi, vel ad
alium intromittere. Nam quamuis tranſ-
portatio ſagarum ad Conuentus noctur-
nos, aliquando immaginariè tantum fiat.
& vt plurimum verè, & realiter illuc à
Dæ-

Digitized by Google

Dæmone tranſportantur. ita Sanchez lib. 2. in Decalogum cap.40.num.6. Leſſ. ibidē & del Rius, quæſt.26.

470 Dæmones etiam poſſunt transformare corpora hominum, & animalium, non mutata intrinſecè forma, ſed alia ex vaporibus extrinſecus circumpoſita. Tradunt iidem Leſſ. num. 18 Del Rius, quæſt. 18. & Binsfeld. de confeſſ. magar. & ſagar. concluſ 3. vbi copioſè de transformatione Nabucdonoſor Regis, vt habetur 4. Danielis.

471 Poſſunt item morbos immittere, qui nulla arte medica valeant curari; atque è contra morbos omnes curare, qui naturaliter ſanari queunt. ſic idem Leſſ. dict. dub.3. num.19.& 20. ac Binsfeld. ibidem concluſ.7.& 8.

472 Rurſus poſſunt actum matrimonialē impedire, vel refrigerando coeuntes ab actu illo, adhibitis virtutibus rerum occultis, vel impediendo miſſionum ſpirituum ad membrum in quo eſt virtus motiua, vt non erigatur ad copulam, ſed langueſcat. Idem Binsfeld vbi ſupra concluſ.6.& lucerna Inquiſitor. in tract. de ſtrigijs num.14.

473 Actum præterea venereum exercere valent dæmones cum viris, ſi exhibeant ſe ſuccubos, & cum mulieribus, ſi iſtis incubent, & ex hoc actu poteſt generari proles delate ſemine alicuius, viri in vas mulieris dum huic dęmon copulatur. Atque in tali caſu verus pater prolis non eſt dæmon, ſed dictus vir à quo ille ſemen deſūpſit ita Delrius loc. cit. quæſt. 15. & Petrus Thyreus de apparitionibus lib.1. cap.10. num. 2.

474 Vide pręcipuè apud Delrium dict. qu. 15. & ſeqq. qualiter dęmon poſſit facere, vt gigantes naſcantur, & e contra pigmeis etiam vt beſtiæ loquantur, pater exemplo ſerpentis loquentis cum Eua, Genes. 3.

475 Et multa alia, quæ nimis longum eſſet, exprimere, & multò long ùs hæc ac prędicta exemplis exornare, ſicut ſæpius exornant auctores citati; nobis ſufficiat vltimo loco adducere illud Iob. 41. Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei.

476 Nihilominus certum eſt, quòd nequeat dæmon naturæ ordinem, aut vniuerſi leges mutare, neque miracula vera facere, vt ſuſcitare mortuos, tribuere viſum cœco nato, & ſimilia, cùm ad hæc requiratur potentia infinita. Vnde ſi effectus, qui expectatur à dæmone potentiam eius ſuperet cenſendus eſt præſtigiatorius, ita Del rius lib 2. quæſt 6.& 7.& alij.

477 Quamuis autem circa animam corpori coniunctam poſſit Dæmon omnia illa, quæ ex corporis diſpoſitione, & imaginatiua pendent, vt amentiam inferre, ad amorem, odium, libidinem, &c. excitare, nequit tamen liberum arbitrium cogere, nec futura dependentia à libero arbitrio præ-

478 ſcire. Neque animis ſeparatis quid quam damni inferre, exceptis damnatis, quibus poteſt irrogare ſupplicia non ad libitum, ſed iuxta ſententiam condemnatoriam diuinæ iuſtitiæ. Itaque non poteſt illas ab inferis excitare, & viuis repræſentare idem Delrius quæſt 6.& 26. Leſſ. de iuſtitia, & iure lib.2. cap.44 dub.3. nu.23.& alii.

479 Sequitur de pacto ſortilegi cum Dæmone dicendum, duplex communiter aſſignatur, Expręſſum, & tacitum; illud adeſt, quando ſortilegus expreſſis verbis cum dæmone paciſcitur, vel quando aliquis ſciens, quod dæmon per ſignum particulare occulta docere ſolet, illud, vt ea doceatur, vſurpat, ita Sanchez lib. 2. in decal. cap. 38. num. 3. & ſeq. Quamquam hoc ſecundo modo vult Delrius lib. 2. diſquis. magic. quæſt. 4. non Expreſſum, ſed tacitum pactum adeſſe, & ei probabiliter adhæreo.

480 Tacitum autem, ſeù implicitum pactū tunc pręcipue reperitur, cum quis ſuperſtitioſis ſignis vtitur, ad quorum vſum dęmon vigore pacti expręſſi habiti cum primo inſtituente aliquid manifeſtat, aut operatur. ita Delrius loc. cit. & alij communi-

481 ter. Atque hinc bene deducunt Caiet. 2. 2. quæſt. 95. art. 2. verſ. ad euidentiam huius Simanch. de cath. Inſtit. tit 63. num. 13. & Sanchez vbi ſupra. quòd poſſit reperiri pactum tacitum cum dęmone etiam ſi ſortilegus non intendat opem eius implorare. Nam cum ſigna illa à ſortilego adhibita ex ſola ſecreta hominis ope effectum ſperatum efficiant, eo ipſo quòd quis eis vtitur, tacite dæmonis opem velle uidetur.

482 Sortilegiorum item duplex eſt genus, ſub altero continentur ſortilegia ſimplicia non ſapientia hęreſim, & ſunt merę ſuperſtitiones; ſub altero verò ſortilegia qualificata, aut hęreticalia, ſeù ſapientia aliquo modo hęreſim, qualia ſunt, quę ſiunt, cum aliquo dicto, vel facto hęreticali, vt cum abuſu ſacramentorum, vel ſacramentalium nempe olei Sancti, Candelę benedictę, Agnus Dei, etc. Aut ſi in eo immiſceantur aliquę orationes, vel ſcripturę ſacræ verba, vt Pſalmus, Pater noſter, &c. Tradunt Pegna 2. par. direc. comment. 67. Farinac. de hęreſi, quęſt. 181. num. 2. & ſeqq. & del rius diſquis. magic. lib 5 ſect. 15. vide plura de vtroque genere ſortilegiorum apud Carenam 2. par. tit. 12. a §. 4. vſque ad 13.

483 Ex vt iuris antiqui cap. ex ruarum, extra de ſortilegis, & cap. Accuſatus de hęreticis in 6. §. ſane cum, non ſpectat ad Inquiſitores punire diuinatores, vel ſortilegos. quando ſortiligia ſunt ſimplicia, quia id ipſis prohibetur in dict. §. ibi, de diuinationibus, aut ſortilegijs (niſi hęreſim ſaperent manifeſte intromittere ſe non debent, nec punire talia exercentes, ſed eos relinquere ſuis iudicibus puniendos quod qualiter intelligendum, bene explicat valle de moura, in opuſc. de incant. ſec. 3. cap.

6.nu.

6.nu.10.quo cum nos lib.1.cap. 14. Regula 124. verſ.ſupereſt vltima.

484 Verùm de iure nouo Alexand. VI. per conſtit.incip. cum acceperimus, & per aliam eiuſdem Pontificis incip. Dudum de anno 1513. adductus à Pegna in fine dicti edicti, & citatas à Farin. de hæreſi queſt 182. §.4. poſſunt Inquiſitores de quibuſuis ſortilegijs etiam ſimplicibus, ſeu non ſapientibus hæreſim manifeſtam cognoſcere, & ſortilegos, ac diuinatores meros non hæreticales iudicare, ipſoſque punire. In quibus Bullis multi particulares caſus in communi exprimuntur; ſed multò plures in nouiſſima Bulla Sixti V. incip. Cæli, & terræ. Quàm confirmauit, & extendit Vrbanus Papa VIII. Conſtitut. Incip. Inſcrutabilis; circa ſortilegia fabricata ab aſtrologis iudiciarijs, qui de ſtatu Religionis Chriſtianæ, vel Sedis Apoſtolicæ, ſeu vita Romani Pontificis, aut eius conſanguineorum iudicia facere, necnon eos, qui illos deſuper conſulere præſumpſerint. Quæ cõſtitutiones, vt ſonant amplectendæ, nec vllus interpretationis locus vſquam apparet.

486 Sed quid iam de pœnis, primò contrafacientes ſortilegia ſimplicia, ſeu non hæreticalia? cum Souſa lib.1. Aphoriſm.cap.48. num.15.citante Sanchez lib. 2. in decalog. cap. 38. num. 34. ita reſoluit Diana par. 4. tract.7.reſolut.17. Aſtrologus, inquit, iudiciarius de futuris contingentibus à libera hominum voluntate pendentibus aliquid euenturum affirmans, etiamſi id non certo affirmare aſſerat, ab Inquiſitoribus puniri poteſt canonicis pœnis, ac etiam alijs ſecundum eorum arbitrium, ex Conſtit.Sixti V. hæc ille, & bene adhærens Bullę Sixtinæ, cuius verba hoc continentia expedit hic apponere.

487 Ex S.3.ibi. Inquiſitores hæreticæ prauitatis vbique gentium deputati, etiamſi in pleriſque ex his caſibus antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentius inquirant, & procedant, atque in eos ſeuerius canonicis pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduertant. hæc ibi.

488 Atque ex S 4. vbi prohibentur libri, ex ſcripta aſtrologiæ iudiciarię, ibi, Et nihilominus eadem auctoritate ſtatuimus, & mandamus, vt contra ſcienter legentes, aut tenentes libros, & ſcripta huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur, ſimiliter ijdem Inquiſitores liberè, & licitè procedant, ac procedere & pœnis condignis punire, & coercere poſſint hæc ibi.

489 Quod autem dictum Inquiſitorum arbitrium pręter priuationem beneficiorum, dignitatum &c. poſſit extendi ad pœnam vltimi ſupplicij expreſſe diſponitur bis in ci tat.conſtitut. Vrbani VIII. ibi S.3. Nedum excommunicationis maioris latæ ſententiæ, ſed etiam vti lęſæ Maieſtatis reis vltimi ſupplicij, ac confiſcationis omnium bonorum, &c. & ibi § 4. Ita quod perſonæ Eccleſiaſticæ, præuia illarum degradatione, curiæ ſæculari tradantur puniendæ talis vero diſpoſitio qualiter, & de quibus ſit intelligenda, alijs me doctoribus legitimè decidendum relinquo.

490 Quoad pœnas ſortilegia qualificata, ſeu manifeſtè hæreſim ſapientia facientibus infligendas, ſic decidit Pegna 2. par. direct. comment. 67. ſed amplius, inquit, coerceri poſſunt anathemate, dignitatum ſuſpenſione, verberibus, exilio carcere Monaſterij, alijſque ſupplicijs ſpectata perſonarum qualitate. cap.illud 26.q.2.cap. admoneant, 26. q. 7. tradit Simanc. de cath. inſtit. tit.21.num. 23. Addit Panhormit. in cap.r.de ſortil.vltra pœnas iuris ſortilegos infami induros mitra in publicũ produci, aut ſcali alligatos cum vituperatione propè Eccleſiæ fores conſtitui, & à diæceſi pelli, 26. q.5.ita ille, & benè.

491

492 Sed melius Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. cap.68, num. 8. ex Roman. Inquiſitionis ſtylo docet, quod vtj plurimum ignobiles laici ſortilegi talia facientes condemnantur ad triremes, quod tradi Diana dict.tract.7. reſol.10. vbi ait videndum eſſe circa hoc Scortiam in Bull. Pontif. opitom. 58. Theorem.158. Delri. diſquiſ. magic. lib. 5. ſect.16. & Souſ. lib.1. Aphoriſm. cap. 58. à num. 10. vſque ad 17. Vbi adducit plura exempla ſortilegiorum, vtriuſque generis ſimplicium, & qualificatorum, maximè quando in illis immiſcentur res ſacræ, quia tunc manifeſtius ſapiunt hæreſim, ac propterea facientibus ipſa grauiores pænę iniungi debent.

493

494 Sub finem, verò num 16. dict. cap. 58. ſubiungit optimè idem Souſa his pаucis verbis, Imò & curię ſæculari traduntur. quod verum eſt iuxta adducta à nobis ſupra ex conſtitutione citat. Vrbani Papæ VIII. & tunc præcipuè locum habet quando in ſortilegio adhibetur hoſtia conſecrata: Ob hunc enim ſanctiſſimi abuſum ſicuti ob quemcunque alium, vt ſi dicta hoſtia in partibus pudendis apponatur pedibus conculcetur, &c. taliter abutenti pæna mortis etiam pro primo lapſu merito infligitur. Patet ex decreto Pauli Papę IV. edito de anno 1559. Februarij 7. cuius tenor ita ſe habet.

495 Sanctiſſimus D. N. Paulus Papa IV. in Congregatione ſancti Officij commiſit, quod omnes, qui audierunt confeſſiones non exiſtentes in ſacris, & celebrantes Miſſas, non exiſtentes etiam in ſacris, & abuſi ſunt Sactatiſſimo Altaris Sacramento, tradi debeant brachio ſæculari, ita ibi, & affert Diana in fine 4.par.fol.mihi 497.eiuſque meminit Sanctarellus de hæreſi cap.42 dubio vnic. num. 5. ex locato per eum relato,

496 Fuit tandem aliqualis controuerſia inter Doctores caſu quo ex ſortilegio, ſeu Maleficio prouenit homicidium alicui; ſit ne maleficus ab inquiſitore curiæ ſæculari relaxandus, vt pæna mortis afficiatur? Aſſir-

firmâter reſpondet Delrius diſquiſ. magic. lib. 5. ſect. 16. verſ. Si mors, cui videtur adhærere Carena dict. tit. 12. §. 31. num. 257.

497 Et conſonat ius ciuile l. Cornel. de Sicarijs, quia plus eſt hominem veneno, ſeù maleficio, quam ferro negare l. 1. C. de malef. & Math. Ita Iodoc. in pract. tit. de homic. per ſortilegia cap. 73. & Farinac. par. 1. quæſt. 20. num. 102. vbi cum illo ait caſu, iſto ſortilegum eſſe comburendum, additque per ſequentia verba . .

498 Et idem quando in ſortilegijs, ſeu per ſortilegia naturalem in viris, at mulieribus generandi vim ſortilegus impedit, aut efficit, ne mulier concipere poſſit, aut grauida parere, aut lac nutricis deficiat, aut alia ſimilia maleficia in corpore per cibũ, & potum, aut extra corpus conficit: is inquam ſortilegus, vt homicida tenetur. Cap. & ſi quis, & ibi ſcriben. extra de homic. l. ſi quis aliquid §. abortionis, & ibi docet ff. de pœnis hæc ille, quæ admittenda apparent præſertim attento iure ciuili.

499 Verum idem Farinac. dict. quæſt. 20. concl. 12. n. 105. poſt. Menoch. lib. 1. cent. 4. caſu 388. cum quibus Diana dict. tract. 7. Regula 10. citans Souſam magis adhærendo iuri canonico antiquo neganter reſpõdente, nempè quemcunque ſortilegum, etiam hæreticum formalem, ſiue ſæcularem, ſiue Eccleſiaſticum, ſi confiteatur per ſortilegia feciſſe homicidium, & pœniteat, ac paratus ſit corripi, non poſſe ab Inquiſitoribus tradi curiæ ſæculari, ſed debere eum admitti ad reconciliationem, ſicut admittuntur alij hæretici, dum non ſunt relapſi.

500 Media tamen incedimus via ex vi iuris noui, ſeu nouiſſimæ Conſtitutionis Gregorij Papæ XV. edita 20. Martij 1623. incip. Omnipotens Dei, ſecundum quam tres conditiones concurrere debent, vt ſortilegus faciens homicidiũ curię ſæculari tradatur prima, vt procedat pactum eius expreſſum cum dæmonæ, apoſtatando à fide. ſecunda vt homicidium ex ſortilegio, & non aliunde fiat. Tertia vt de vtroque conſtet, & non tantum ſint indicia; Si aliqua ex eis deſit ſortilegus homicida non pœna mortis, ſed alijs pœnis mulctandus circa quas conditiones, vt cum Doctoribus præcipuè cum Carena dict. tit. 12. §. 31. & ſeqq. nonnulla dubia diſcutiamus, expedit tenorem ipſius conſtitutionis adducere; ſic habet.

501 Qua propter, inquit, vt tam exitioſa ſcelera à Chriſti fidelibus arceantur, grauioribus pœnis vindicanda duximus. Motu itaque proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine tenore præſentium decernimus, præcipimus, & mandamus, vt conſtito, quod aliquis pactum cum diabolo fecerit, & à fide apoſtatando, maleficijs ſine ſortilegiis vnam, ſeù plures perſonas, ita læſerit, vt ex maleficio, vel ſortilegio mors ſecuta ſit, etiam pro primo lapſu, curiæ ſæculari tradatur, debitis pœnis puniendus, ita ibi.

502 Occurrit itaque primò diſcutiendum dubium, ſi poſt factum ſortilegium alicui, adiuncta ſit ei febris maligna morſque ſubſequuta, an iſta tribui debeat ſortilegio ad effectum tradendi ſortilegum brachio ſæculari? Placet mihi reſolutio Carenæ dict. §. 31. num. 257. nempè ſi iudicio medicorum innoteſcat febrem non ex ſortilegio, ſed aliundè proueniſſe ipſi febri, vt cauſæ proximiori mortem eſſe tribuendã; & conſequenter ſortilegum non eſſe vltimo ſupplicio afficiendum, oſtenditur ex textu in l. Huic ſcripturæ, §. ſi ſeruus ff ad

503 leg. Aquiliam. Vbi deciditur, quòd cum ſeruus fuiſſet letaliter vulneratus, & poſt vulnus ſuperueniſſet naufragium, non potuerit agi de occiſo contra vulnerantem, quia ſeruus præſumitur mortuus ex naufragio vti ex cauſa proximiori.

504 Deſumit confirmationem prædictę reſolutionis idem Carena ſequentibus verbis. Confirmantur, inquit, prædicta ex duabus pulcherrimus Rota deciſ. 220. & 239. inter deciſiones Eminentiſſimi Cardin. Caual. contracta fuerat Societas, ſuper periculo vitę cuiuſdam fœminę, excepto caſu partus, mulier hæc fuit prægnans deinde in quinto menſe correpta fuit febri maligna cum morbillis, & die 14. quæ critica eſt fecit abortum cum effuſione magna ſanguinis, & poſt ſeptem horas mortua eſt. Decidit ibi Rota, quod mulier cenſeatur obijſſe ex abortu vti ex cauſa proxi-

505 miori. Et quamuis, inquit, Rot. ibi n. 4. potuerit febris eſſe cauſa abortus, cum vt dicit Zachias in ſuis quæſt. Medico legalis tit. 4. q. 4 l. 1. febris acuta ſoleat partum interimere, vel corrumpere, attamen ait Rot. de hoc non eſt curandum, quia febris eſt cauſa ęquiuoca. Igitur idem concludendum erit in caſu noſtro, quod ſcilicet mors intelligitur cauſata à febre acuta, & maligna, cum ex ea, vt plurimum ſoleat mors ſubſequi, non ex maleficio, quod febris cauſam fuiſſe non probatur, & illius cauſa eſſe non poteſt, niſi ęquiuoca hactenus ille, & rectè quidem.

506 Circa tertiam conditionem, expreſſam in Bulla Gregoriana per particulam conſtito, quòd debeat prius conſtare de duabus alijs conditionibus, dubitatur, an ſufficiat ad infligendam pœnã vltimi ſupplicij ſortilego iuxtà diſpoſitionem dictæ Bullæ, ſi per ſola inditia indubitata innoteſcat, ipſum habere pactum cum Dæmone, & mortem maleficiati ex ſortilegio fuiſſe ſecutam? Et coincidit cum dubio vniuerſali pro alijs caſibus, poſſit nequis ex inditijs tantum indubitatis ad capitalem, aut ordinariam pœnam damnari.

507 Pro legitima reſolutione prę̃mittendũ primò, quod illa dicantur indubitata indicia, quibus mouetur animus Iudicis, imo vio-

violentatur ad credendum à reo tale deli-
ctum fuiſſe commiſſum. Ita cum Cantera
ex alijs ab eo relatis in quæſt. crim. tit. de
probation. cap. 2. quæſt. 6. num. 1. & Carena
508 dict. tit. 12. §. 32. num. 260. Secundo præ-
mittendum, ex delictis alia eſſe occulta
ex natura ſua, & difficilis probationis, qua-
le eſt ſortilegium, de quo agimus; alia ve-
rò non occulta, & facilis probationis, ita
idem Carena num. 261.
509 His ſic præmiſſis, communis eſt, & ve-
rior reſolutio, quòd in delictis non occul-
tis, & facilis probationis à nullo Iudice
poſſit reus condemnari ad pœnam mortis
vel aliam ordinariam corporis afflictiuam
ex ſolis præſumptionibus, ſeu indicijs in-
dubitatis, Docent vt certum Angel. in
l. 2. de furtis. Anani. conſil. 59. col. 2. Ca-
ſtrenſ. Conſil. 299. num. 3. par. 1. & præcipuè
Innocent. in cap. quia veriſimile, de præ-
ſumptionibus, vbi ait, quod quando quis
condemnatur ex præſumptionibus in cri-
minalibus non habeat locum pœna ordi-
naria delicti, maximè ſi hoc non ſi occul-
tum, & facile poſſit plenè probari.
510 Quando verò ſumus in delictis atrocibus
ex ſe occultis, ac difficilis probationis cu-
iuſmodi cenſetur dict. ſortilegium, ſeu ma-
leficium, tunc diſtinguendum de Iudici-
bus, aut inferioribus, aut ſupremis (qua-
lis eſt Sacra Congreg. ſancti Officii Vrbis)
Atque ab iſtis poſſe reos ex ſolis indicijs
indubitatis affici pæna mortis, vel alia
ordinaria corporali ob dictum crimen ma-
leficij, aut hæreſis, &c. certum eſt; oſten-
ditque multis exemplis Carena dict. §. 32.
num. 263. ſic fuiſſe condemnatos reos per
Iudices ſupræmos, nempè per Senatum
Pedemontanum, per ſacrum Concilium
Regni Neapolitani, per Senatum Dolanũ.
per magna Curiam Regni Siciliæ. per Se-
natum Mediolanum, per Regiam audien-
tiam Regni Aragonenſis, per noſtrum Se-
natum Valentinum, &c. vide ipſum Care-
nam exprimentem caſus particulares cum
circumſtantiis.
511 At probabilius, & verius cenſetur nõ
poſſe vllum reum ex ſolis indiciis indubi-
tatis, ſine plena probatione delicti à iudi-
cibus inferioribus damnari ad pœnam or-
dinariam mortis naturalis, & conſequen-
ter, nec poſſe maleficum à particularibus.
inquiſitoribus virtute dictæ Conſtitutio-
nis Gregorij XV. in caſu propoſito, pæna
vltimi ſupplicij per brachium ſeculare
mulctari; ſed tunc eſſe illum torquendum
vel pœna extraordinariam etiam corpo-
rali afficiendum, ita ex mente Innocentij
in dict. cap. quia veriſimile. Aug. Anan.
& aliorum, qui negatiuam partem vni-
uerſaliter tenent, tradit benè Carena ibi-
512 dem num. 264. Nec mirum quod id pe-
culiaribus inquiſitoribus denegetur, cum
etiam quando adeſt plena probatio delicti
nunquam ſoleant ipſi aliquem condemna-
re ad pœnam mortis naturalis, niſi de
conſenſu, ſeu approbatione ſupræmi Tri-
bunalis, vt iam alibi diximus, quanto ma-
gis quando tantum adſunt indicia indu-
bitata.
513 Quamquam non omittam apponere
hic doctrinam, quam cum Cantera, & Si-
mancha citandis, vti fundatam in iure ca-
nonico affert Diana reſolutionum Mora-
lium par. 4. tract. Reſolut. 116. per ſequentia
verba.
514 Sed his, inquit, obſtantibus in caſu hæ-
reſis contrarium dicendum eſt, Vnde Di-
dacus Cantera in qq. crimin. cap. 2. de pro-
bation. per teſtes qu. 1. num. 60. ſic aſſerit.
In crimine hæreſis probato facto, ex quo
reſultat indubitatum indicium, benè da-
tur pœna ordinaria delicti v. g. aliquis fa-
cit aliquam ceremoniam iudæorum, cum
ſit ex eorum genere, & idem ſi faceret ali-
quam ceremoniam Mahometanam, cum
ſit de genere Maurorum, certè ex iſto fa-
cto cum ille ſit ex illo genere, reſultat præ-
ſumptio indubitata, vel indicium, indubi-
tatum, quod fuit propter obſeruationem
illius legis, vel ſectæ, & ſic ſi eſt negatiuus
pertinax, datur pæna ordinaria hæreſis.
515 per textum in cap. Ad abolendam de hæ-
reticis. Ita Cantera & in his terminis lo-
quitur Simanch. in Cathol. inſtit. tit. 49. n. 3
Vnde hęc menti teneant DD. inquiſitores
quia quotidiana erunt, vt obſeruat Can-
tera loc. cit. qui etiam videndus eſt in qu. 6.
vbi ſupra num. 2. hæc ille, qua vt probabi-
lia, & ſcitu digna admitto.
516 Quid item ſi ex ſortilegio non mors,
ſed aliud graue damnum perſonis, vel re-
bus proueniat? qualiter tunc ſortilegus
puniendus ſtando in terminis Conſtitutio-
nis Gregorij XV. claram deciſionem ab ip-
ſa audiamus; ſic proſequitur;
517 Qui verò, inquit, ſimiliter apoſtatando,
pactum cum diabolo, vt præfertur fecerit,
& maleficium, ſeu ſortilegium commiſerit
ex quo licet mors ſecuta non ſit, infirmi-
tas tamen, diuortia, impotentiam gene-
randi ſiue animalibus, frugibus, vel alijs
fructibus damnum notabile prouenerit.
Muro claudi ſiue perpetuis carceribus in
ſancto inquiſitionis officio vbi illud exiſtit
fabricandis, mancipari debeat. ita ibi.
518 Circa depoſitionem autem dictæ con-
ſtitutionis occurrit graue dubium, an in-
fligenda ſortilego pœna per eam ſtatuta, ſi
poſt factum re ipſa ſortilegium, ſeu malefi-
cium ex aliquo accidente effectus eius nõ
fuit ſecutus? Diffunditur valde in hoc Ca-
rena dict. tit. 12. §. 34. extendens ad plures
caſus diuerſorum criminum, & ſub dupli-
ci diſtinctione, de delictis atrocibus, vel
non atrocibus, & de caſibus quando per-
uentum eſt in patrando crimine ad actum
iam proximum, vel ad actum tantum re-
motum, cum Cantera citat cap. 7. de ho-
micidio n. 26. Farinac. qu. crimin. 124. n. 41.
Guttier. pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 7. & cum
alijs multa egregie reſoluit, quę non ſunt
noſtri

noſtri Inſtituti, & ideo apud eum videnda Lectori relinquo.

519 At quoad caſum præſentem abſolutè ſine vlla diſtinctione aſſerendum non contrahi pœnam ſtatutam per Gregorianam Conſtitutionem à Sortilego, niſi ſecutus fuerit effectus ſortilegij, ſeu maleficij. ita Carena dict. §. 34. num. 290. & 291. Oſtendit inde, quia ipſa conſtitutio requirit per modum conditionis, quod mors fuerit ſecuta ex ſortilegio, vt patet ex illis verbis eiuſdem. ita læſerit, vt ex maleficio, vel ſortilegio mors ſequuta fuerit. Ergo vt diſpoſitio Bullæ habeat locum, debet purificari conditio in forma ſpecifica: quod bene notat Barboſa Iuni. diction. 183. numer. 9. eſtque conforme traditis à Menoch. caſu 360. num. 9. vbi ait, quod ſtatuto puniente delictum, non puniatur conatus ſolus ad illud pœna talis ſtatuti.

520 Nihilominus ex mente eiuſdem Menoch. num. 110. & ſeq. ac Carenę ibidem, num. 292. atque ex certa doctrina, in huiuſmodi caſu, quando ex ſortilegio facto non ſequitur effectus à ſortilego intectus, tunc pœna extraordinaria non ita graui mulctari debet.

521 Dubitatur tandem an mandans, vel conſulens ſortilegium fieri compręhendatur ſub conſtitutione Gregorij XV. Ad deciſionem huius caſus, & ſimilium conducit doctrina Bart. in l. Sed ſi vnus, §. ſeruus, numer. 2. ff. de Iniur. & in l. aut qui dicitur. § fin. numer. 3. ff quod vi, aut clam. quam approbant communiter Doctores, pręcipuè Clarus in praxi crimin. §. fin. quæſt. 89. verſic. ſed quęro. & cum multis relatis Farinac. de conſultoribus, & mandatoribus, quæſt. 135. par. 3. num. 97 ſub hac diſtinctione.

522 Nimirum, aut in lege, ſeu ſtatuto eſt ſermo in rem, vt ſi affirmet ſortilegium tale homicidium hoc modo commiſſum, furtum cum his circumſtantijs factum, & ſimilia, puniatur mortis pœna, carceris, exilij, &c. tunc ſecundum Barth. & eius ſequaces, ſub lege, ſeu ſtatuto comprahenditur etiam mandans. cum hic, & mandatarius ſint correlatiua, & ab vtroque vnicum committatur delictum, vt ex Maſtrillo per eum citato affert Carena dict. tit. 12. §. 33. num 266.

523 Aut item in lege, ſeu ſtatuto eſt ſermo in perſonam, vt ſi dicatur ibi, quicunque ſortilegium commiſerit, homicidium patrauerit, furtum fecerit, &c. pœna capitali mulctetur, tunc ex mente Barthol. & reliquuorum mandans, vel conſulens, nequaquam mulctandus pœna legis, ſeu ſtatuti. Nam vt bene ait Farinac. loc. citat. num. 97. & 100. mandans, vel conſulens non dicitur committere delictum verè, ſed interpretatiuè. Hanc autem Barth. diſtinctionem iam Tribunalia deduxerunt ad praxim, vti deduxit Aragonenſe, vt teſtatur Portulas par. 4. verb. Mandatum, num. 11. & noſtrum Melitenſe, vt audio.

524 Quare circa caſum præſentem, cum Gregorij XV. Conſtitutio loquatur non in rem, ſed in perſonam, vt patet ibi. Conſtito, quod aliquis pactum cum Diabolo fecerit, & à fide apoſtatando, maleficijs, ſiue ſortilegijs vnam, ſeu plures perſonas, ita laſerit. & infra, pactum cum Diabolo fecerit, & maleficium, ſeu ſortilegium commiſerit; nullum dubium, quod iuxta dictam Bart. doctrinam, mandans, & conſulens ſub conſtitutione Gregorij XV. non compræhendantur, quia iſti verè non dicuntur facere ſortilegia, vel pacta cum Dæmone, ſed tantum fictè, & interpretatiuè; ergo &c.

525 Poteſt deſumi confirmatio huius noſtræ deciſionis ex alio caſu à ſimili, quia committens homicidium proditorium non gaudet immunitate Eccleſiæ, patet ex cap. Inter alia, de immunitate Eccleſiaſtica, & ex Bulla peculiari Gregorij XIV. incip. Cum alias verum cum tam in illo capitulo, quam in iſta Bulla ſermo ſit in perſonam, ibi. Qui proximum ſuum proditoriè occiderit. benè ſequitur ex tradita doctrina Barthol. quod mandans, & conſulens fieri tale homicidium non priuentur immunitate Eccleſiaſtica. ita inter alios defendunt præcipuè Sanchez tom. 2. opuſc. lib. 6. cap. 1. dub. 9. numer. 3. & Carena dict. tit. 12. §. 33. num. 269. ergo pari modo in caſu præſenti.

526 Nihilominus mandantes, & conſulentes taliter ſortilegia, ſeu maleficia facere alijs pœnis, prout de iure, ordinarijs, vt triremium, fuſtigationis, exilij, pecuniarijs, &c. pro qualitate perſonarum maximè ſequuto effectu puniri debent. ita ibidem Carena num. 271. cum Torreblanca de magia lib. 3. cap. 13. Diana part. 4. tractat. 7. reſolut. 10. & Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 58. per totum. præſertim num. 14. & ſequ. Atque his præſens Regula terminatur.

Quid de pœnis, ac pœnitentijs plurium caſuum Sanctæ Inquiſitionis in Bullis Pontificijs, aut alibi expræſſorum?

REGVLA CCCCCVI.

527 Cvilibet obloquenti de DD. Inquiſitoribus, aut de Tribunalibus Sanctæ Inquiſitionis, ſi fuerit perſona vilis, fuſtigatio; ſi verò perſona honeſta, præter Correptionem, ac rem, pœna pecu-

528 cuniaria infligi poteſt. Frangentes item carceres Sancti Officij, & inde fugientes, non pœnis hæreticorum, ſed alijs arbitrarijs ob fractionem, & fugam ab Inquiſito-
529 re plectendi. Dein ſuperioribus Religioſorum procedentibus contra Regulares ſubditos ſuos in cauſis hæreſis, priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ, officiorum, &c. ac pœnæ ſtatutæ contra fautores hæreticorum iniungendæ. Simili-
530 ter etiam & fautores hæreticorum, quandoque tractandi, varijſque pœnis afficiendi, quandoque ſecus, qui arma, equos, &c. ad terras infidelium, & hæreticorum, tranſtulerunt; Denique qualiter rei puniri debeant in multis caſibus Sancti Officij proponendis in Decurſu Regulæ præſenti expendetur.

531 DIuerſis Regulis poterant adduci, & explicari caſus iſti per plures indicati, & indicandi ad Sanctum Officium ſpectantes, ſed breuitati ſtudens conuenientius duxi omnes ſub vna Regula comprehendere, ſequens in hoc veſtigia Carenæ, qui comprehendit eos ſub vnico titulo nempe 17. part. 2. et Caſtri Palai ſub eodem puncto 16. diſput. 8. trac. 4. Maioris tamen claritatis gratia per varios S. S. diuidemus.

§. I.

532 EGIMVS iam ſupra de punitione reorum, qui Inquiſitorem, aut quemuis Miniſtrum Sancti Officii iniurijs realibus afficiunt, iuxta diſpoſitionem Bullæ Pij V. incip. *Si de protegendis.* Nunc addenda pauca de punitione afficientium eoſdem iniuriis verbalibus. Nullum eſt dubium, quod poſſit Inquiſitor procedere contra obloquentes de ſe, et de ſuo Tribunali, ſeu de ſuis Miniſtris, eoſque condignè punire. ita Zanchin. de hæret. cap. 31. et ibi Campegius, Simanc. de Cathol. Inſtit. tit. 34. num. 18. Farinac. de hæreſi quæſt. 182. numer. 79 et Carena dict. tit. 17. §. 8.
533 Punitio condigna ob talem oblocutionem, vt iudicat ipſe Carena dict. §. 8. num. 27. eſt iſta, nempe ſi obloquens ſit perſona honeſta, quod condemnetur ad petendam veniam D. Inquiſitori, aut ad correptionem acrem in plena Congregatione. vel coram multis, ſimul cum pœ-
534 na pecuniaria. Si verò ſit perſona vilis ad fuſtigationem adiuncta etiam et aliquando pœna pecuniaria, vt in exemplo illius Iudæi, qui teſte eodem Carena, ob libellum famoſum factum contra D. Inquiſitorem, et Tribunal Sancti Officij, de voto Congregationis Cremonenſis ad fuſtigationem, et ad pœnam pecuniariam meritò fuit condemnatus.
535 Dictam autem doctrinam, quod iuſtè puniat Inquiſitor obloquentes de ſe, vel de ſuo Tribunali; ſequenti §. 9. idem Carena num. 28. confirmat multis exemplis ſupremorum Iudicum, qui idem ſine dubio poſſunt; non verò Iudices inferiores, ſed his recurrendum ad illos pro vindicta, et multis oſtendit Don. Thom. Carleual. In tract. de foro competenti, lib. 1. tit. 1. diſput. 2. quæſt 7 ſect. 1. numer. 785. et eſt ſecundum textum in Authentic. de defenſ. Ciuitatum, coll. 3. tit. 2. Nou. 15. cap. 5. ibi. *Si vero egerint aliquid iniurioſum circa defenſiones, officiales, tunc Prouinciarum Præſides vlciſci, et caſtigare officiales poſſint.*
536 Sed hoc, vt ipſemet Carleual. ibidem num. 798. bene ait, non habet locum, quando iniuria fuit illata Iudici pro Tribunali ſedenti cum magna notorietate. Quod adhuc limitat Carena loc. cit. num. 33. eſſe ſcilicet intelligendum de Officialibus tantum Regiis Maioribus, licet non ſupremis, ſecus in quibuſuis Officialibus inferioribus Feudatarij cuiuſcumque; cum illi vix vllius conſiderationis ſoleant eſſe. Ampliationem tamen quoad Inquiſitores, et Iudices laicos ſupremos ſubiungit Carena nu. 34. ſequentibus verbis.
537 *Benè verum eſt, inquit, quod tam Inquiſitor, quam Iudices laici ſupremi, cum iniuria eſt ipſis facta notoriè, puta in actu publico fidei, vel in loco, vbi pro Tribunali laici Iudices ſedent, tunc poteſt iniurians puniri etiam ſine proceſſu, et ſententia in ſcriptis lata, cum ſolo decreto oretenus lato;* Carleual vbi ſupra num. 799. qui addit ſe ita vidiſſe ſepius practicari in Tribunalibus ſupremis Hiſpaniarum, et ibi multos D. D. allegat, quibus addo Ego Hieronym. Porteles in dicto verb. Iniuria num. 39. et ſeqq hęc bene ille.

§. II.

538 MIRVM ſanè, quod aliqui Viri docti, vt Zanchinus de hæreticis cap. 10. num. 4. ibi Campegius eius additionator, litt. B. & Maſcardus de probat. tom. 2. concluſ. 820. tam facilè in hanc ſententiam inclinauerint, abſque firmo fundamento, nempè carceratum quemuis ob præſumptionem hæreſis, ſi frangat carcerem, & fugiat, pro conuicto eſſe habendum, & tanquam hæreticum damnandum ad pœnam ordinariam.

Op-

539 Oppoſitum tamen, vt certum docent Simanc, in annot. ad tract. Zanchini cap. 8. & de Cathol. inſtit. tit. 16. num. 23. Pegna 3. part. direct. comment. 35. Souſa lib. 2. Aphor. cap. 26. num. 37. Diana 4 par. tract. 7. reſolut. 15. & alij communiter. Oſtenditur, inde, quia tunc præſumendum eſt, quod reus fugerit ob metum turmentorum, aut falſorum teſtium, vel ob tædium carceris, & non quia haberet errorem in mente.

540 Propter dictam verò fugam infligenda eſt reo fugitiuo aliqua pœna; quænam? Souſa dict. cap. 26. num. 32. tantum in communi ait eſſe Inquiſitori arbitrariam. At Pegna lo. cit. ſpecificat, & aliqua doctrinaliter. ac benè adducit ſequentibus verbis.

541 Qui dum cuſtodiretur pro hæreſi, e carceribus effugit, conſuetudine potius, quam lege aliqua receptum eſt, præſertim in Hiſpania, vt ſi honeſtior ſit is, qui fugit, vt ſi Nobilis, Doctor, Religioſus, aut alias honorabilis ciuis cuſtodiatur arctius, & durius puniatur; quod ſi vilis ſit, publice verberibus flagellandus, & cauſa hæreſis in ſuo ſtatu permanens tractatur; quamquam, & alijs pœnis arbitrarijs puniri poſſunt. In quo mitius eſt cum illis agendum, qui cuſtodis negligentia euaſerunt. hæc Pegna, cui adhærent Paramus lib. 3. quæſt. 4 num. 82. & Seſſe, tom. 4. deciſ. 471. num. 6.

542 Tandem aduertendum cum cit. Pegna & Rojas num. 185. quod quamuis carceratus cum pro hæreſis præſumptione. Si fugiat è carceribus, vt diximus, non ſit habendus pro confeſſo, neque pro conuincto; inſurgit tamen ex tali fuga indicium contra eum, non ſolum ad torturam, teſte Souſa allegato; ſed etiam vt ex illo, & ex alijs indicijs, ſi non inueniatur, aut nō ſe præſentet, poſſit legitimè citari ad comparendum, quod ſi intra terminum 30. dierum, aut plurium aſſignatum non compareat, deueniri poteſt ad condemnationem pœnæ ordinariæ contra eum. etiam cum ſtatuæ ipſius combuſtione. vt alibi iam traditum. legendi circa hoc Seſſe vbi ſupra num. 8. & Diana part. 4. tract. 7. Reſolut. 15. Nec, aliud hic addendum.

§. III.

543 SEQVITVR caſus de pœnis contra Superiores Religionum, qui de cauſis hæreſis, aut ſpectantibus ad Sanctum Officium cognoſcunt, & iudicant. Nam quamuis antiquitus id poſſent ipſi ſoli per priuilegia à Summis Pontificibus illis conceſſa; poſtea Pius Papa IV. anno 1562. die 1. Aprilis, conſtitutionem edidit, incip. Paſtoris æterni, relatam per Pegnam in fine directorij, qua cognitio, & iudicium talium cauſarum committitur Inquiſitoribus fidei reuocatis dictis priuilegijs, exceptò caſu præuentionis, in quo poterant adhuc ſuperiores Religionum procedere. Quod ſi præter hunc caſum in alijs de dictis cauſis cognoſcere tentarent, in illa conſtitutione (ipſam attentè legi,) eis nulla pœna iniungebatur; puniendi tamen arbitrio erant.

544 Poſt longum verò tempus nempe anno 1606. Kal. Septemb. prodijt in lucem alia conſtitutio Pauli Papæ V. incip. Romanus Pontifex ea, per quam ſub grauibus pœnis iniungit Superioribus Religionum, ne in poſterum vllo modo audeant ſe intromittere in iudicandis cauſis fidei ſuorum ſubditorum, etiam in caſu præuentionis, ſed eas omnes totaliter remittant fidei Inquiſitoribus, cum ſcripturis

545 cauſarum pendentium. Præcipit item ſub eiſdem pœnis ne dicti Superiores audeant, vel præſumant impedire quemcunque ſubditum volentem adire Inquiſitorem ad denunciandum aliquem religioſum hæreticum, aut ſuſpectum de hæreſi, &c. pœnas autem ipſius Bullæ verbis accipe.

546 Quod ſi, inquit, Generalis, alijque prædicti præſentibus litteris non paruerint, eos omnes priuationis, quarumcunque Dignitatum, ſeu Prælaturarum, vel Officiorum ſuorum Ordinum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, perpetuæque inhabilitatis ad eaſdem: necnon contra fautores hæreticorum, & impeditores officij ſtatutas, & inflictas pœnas, aliaſque cenſuras eccleſiaſticas, etiam excommunicationis maioris latæ ſententiæ, à qua nonniſi à nobis, vel à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præter quam in mortis articulo abſolutionis beneficium valeant obtinere, eo ipſo incurriſſe. ita ibi. §. 6.

547 Ad incurrendas autem dictas pœnas requiritur in tranſgrediente præceptum Bullæ, audacia, & præſumptio, vt patet ex verbis illius. Quoquomodo id impedire, vel retardare audeant, vel præſumant. Nam verbum præſumant, denotat temeritatem, ſecundum Bald conſil 486. num. 5. volum. 4. Menochium conſ. 763. numer.

548 10 & alios. Vnde bene notant Bonac. de cenſuris in ſpecie, diſput. 2. quæſtion. 9. punct. 7. & Carena dict. tit. 17. §. 10. numer. 35. mitius eſſe puniendum illum ſuperiorem, qui ignoranter cum aliqua tamen culpa ſufficiente ad contrahendam excommunicationem, deliquiſſe contra dictam conſtitutionem reperitur, quare curandum eſt ei de abſolutione obtinenda, cum ſit reſeruata.

§. IV.

549 QVID item de punitione illorum, qui arma, equos, &c. ad terras infide-

fidelium, & hæreticorum deferunt? Si præſumatur, quod id faciant animo adiuuandi infideles, & hæreticos ad inferendum bellum Chriſtianis, in detrimentum fidei, & Religionis Catholicæ, nullum dubium, in tali caſu poſſint, ac debeant Inquiſitores pro circumſtantijs delicti, & qualitate reorum contra eos procedere, tanquam fautores, & defenſores hæreticorum, &c. ipſis ſecundum gradum præſumptionis, torturam, abiurationem, & pœnas à iure ſtatutas infligendo. ita optimè Diana tract. 7. Regul. 19. verſ. Non deſinam tamen.

550 Contra illos verò, qui transferunt arma equos, &c. lucrandi, & negotiandi cauſa, adhuc in Hiſpanica Inquiſitione proceditur, vt docet ibidem Diana, verſ. Aduerſus ſupradictos, cum Cantera in qq. crimin. cap. 1. de hæret. num. 68. vbi ait, Inquiſitores poſſunt cognoſcere, & procedere contra deportantes arma, & cibaria prohibita Sarracenis. Cum Bobadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 69. teſtante ibi. Que en los Reynos de Aragon procede el Sancto Officio de la Inquiſicion contra los tales. Et cum Caſtro Palao tom. 1. tractat. 4. diſput 8. punct. 17. §. 10.

551 Qui ſpecificat, quoad pœnas, quod olim hoc delictum committentes abiurarent de leui, & modo non ſit in vſu. Si verò viles perſonæ fuerint, fuſtibus cædantur, ſin minus mulctentur exilio, & pecunia, in ea quantitate, qua equi, arma, &c. valebant, & inſuper omnia illa confiſcantur, quod ſi iam translata fuerint, pęna pecuniaria duplicatur.

552 Declarat magis, & exemplificat idem Caſtrus Palaus loc. cit. ſequentibus verbis. Et ſcio, inquit, quendam Religioſum ob hoc crimen ex conſilio ſupręmi Senatus condemnatum fuiſſe in ſexcentis ſcutis, & in annua in ſuo Conuentu recluſione, & ſuſpenſione, interim ab officio: quam condemnationem adimpleuit, & pecuniam ex reddita ſibi obuenturo duobus annis ſoluit. Ita ille, quem ibi videas.

553 Quocunque tamen modo, ſeu ex quauis cauſa deferantur ad terras infidelium, vel hæreticorum, arma, equi, cibaria vetita, &c. nequeunt deferentes liberari ab excommunicatione ipſo facto lata, & reſeruata in Bulla Cœnæ, vt patet ex clauſula 7. quam benè explicat Bonacina loco cit. ad quem recurrendum.

§. V.

554 PERMITTITVR infidelibus, & hæreticis mercaturæ cauſa ad terras Catholicorum venire, ſub pacto, quod in his, quæ ad fidem, & Religionem pertinent, non moleſtabuntur, niſi dato ſcandalo. Atque circa hoc fuit facta concordia inter Regem Hiſpaniæ, & Regem Angliæ, approbataque à Summo

555 Pontifice. Tunc verò tales infideles, & hęretici dicuntur prębere ſcaudalum, quoad effectum, de quo agitur, quod poſſint puniri ab Inquiſitoribus, quando tribuunt Catholicis occaſionem ruinę, aut ſuadent eis tranſitum ad ſuam ſectam. ita Souſa lib. 1. Aphoriſm. cap. 31. numer. 1. & 15. ac nos alibi diximus.

556 Verum infideles, & hęretici ad terras Chriſtianorum taliter venientes, ſi dent ſcandalum, non ob infidelitatem, aut hęreſim, ſed ratione ſcandali puniri poſſunt ab Inquiſitoribus pœna arbitraria pro grauitate delicti, & qualitate delinquentis. ita ibidem Souſa num. 6. & ſequen.

557 Debet tamen prius conſtare plenè de ſcandalo dato. Nam qualiraris iuriſdictionem tribuentis debet præcedere plena probatio. Tradunt vt certum Caſtill. deciſ. Regni Sicilię 156. num. 5. reſolut. 2. Souſa vbi ſupra num. 8. pro caſu pręſenti, & Carena dict. tit. 17. §. 6. num. 20. & ſequentibus.

558 E contra verò Regulares, ſi abſque licentia ſuperioris Ordinis ad partes vltra marinas proficiſcantur, ibique commorantes, detrahant Sanctæ Romanę Eccleſię conſtitutionibus, & alia multa à fide deuia in ſuis ſermonibus, & occultis collocutionibus euomere inſanis auſibus non vereantur, ſiunt de hæreſi vehementer ſuſpecti, vt deciditur à Ioanne XXII. in Extrauag. Ad noſtrum, ſub titulo, de Regularibus, affert Pegna, part. 2. direct. comment. 81. verſicul. in extrauaganti, & Carena §. 7. numer. 26. Qui nihil attingit de excommunicatione lata contra dict. regulares in ea extrauagante, ſed remittit Lectorem ad videndum Bonacin. de Clauſura, quæſt. 2. punct. 4.

559 At nos, qui tam pœnas ſpirituales, quàm temporales, & corporales contra reos Sancti Officii diſcutimus, non poſſumus non aliquid circa eam proferre cum eodem Bonacina, qui diuerſa excitat dubia, præcipuè circa licentiam: primò an requiratur expreſſa, & in ſcriptis? Reſoluit benè affirmanter, alioquin contrahitur excommunicatio. patet ex text. ibi, abſque ſuperioris Ordinis ſui licentia ſibi per ipſius litteras patentes conceſſa.

560 Secundò dubitat, an hæc licentia poſſit concedi quibuſuis Religioſis ſubditis ſuperiori ordinis? Reſoluit etiam bene neganter, quia id expræſsè prohibetur in dict. extrauagan. ibi: Superioribus ipſis nihilominus iniungentes, ne quibuſuis ſui Ordinis fratribus, diu dumtaxat litteratis, prouidis, & expertis, huiuſmodi licentiam impertiri præſumant. Triplex, itaque conditio requiritur, vt

alicui

alicui Religioſo talis licentia valide con-
cedatur, nempe ſcientia, prudentia, &
experientia ſit præditus. Quod ſi vna
561 ex tribus deſit, tam ſuperior licen-
tiam ſic inualide concedens, quam
ſubditus ea vtens afficitur excommuni-
catione ipſo facto; niſi forte id bona
fide, aut ex ignorantia faciat; nam
textus vtitur verbo, præſumant, quod ſup-
ponit aduertentiam. ita ex mente aliorum
Bonacina ibidem.

562 Ommiſſis autem reliquis, apud ipſum
videndis, ſolum noto, quod dicta excom-
municatio, ſit Papæ reſeruata. habetur
expræſsè in ipſa extrauagante, Ad noſtrũ;
ibi. Nos enim quoſcunque præſumentes
contrarium, quouiſmodo, excommuni-
cationis ſubiacere ſententiæ volumus ip-
ſo facto, à qua nullus ab alio, quàm à Ro-
mano Pontifice poſſit (niſi dumtaxat in
mortis articulo) abſolutionis beneficium
obtinere.

563 Præter dictam tandem excommuni-
cationem contra tales Religioſos ſine li-
centia vltra mare proficiſcentes, tanquam
de hæreſi vehementer ſuſpectos, vt tradi-
tum, poſſunt Inquiſitores procedere, eoſ-
que pœna extraordinaria, vt reclusionis
in Monaſterio punire; quod ſi poſt legiti-
mam citationem non comparuerint, ad
ſententiam condemnatoriam, vt contra
hæreticos deuenire, etiam combuſta eo-
rum ſtatua, ſicuti diximus paulo ante ex
omnium mente de fugientibus è carcere
Sancti Officij.

§. VI.

564 QVID circa diſputantes de fide in ca-
ſu à iure prohibito, poſſunt ne ab
Inquiſitoribus puniri? Approbo reſpon-
ſionem affirmatiuam cum Michaele Za-
nardo in direct. Theol. par. 2. cap. 6. quæſt.
32. Vmberto locato in praxi Inquiſit.
verb. diſputare, num. 2. Farinac. de hæreſi
quæſt. 78 num. 117. & cum Diana 4. part.
565 tract. 8. Reſol. 56. Qui Auctores non ex-
primunt, quanam pœna ſint puniendi, ſed
intelligitur arbitraria, pro grauitate de-
licti, & qualitate delinquentium, vltra
excommunicationem, quæ habetur in iu-
re, cap. Quicunque §. Inhibemus de hæ-
ret. in 6. accipe verba textus.

566 Inhibemus quoque, inquit, ne cui-
quam laicæ perſonæ liceat publice, vel
priuatim de fide catholica diſputare. Qui
verò contrafecerit, excommunicationis
laqueo innodetur. ita ibi, & intelligitur
etiam de laico docto, Gloſ. verb. innode-
tur, diſcutit hinc inde; an hæc excommu-
nicatio ſit lata ipſo facto, an potius fe-
renda? & bene reſoluit pro hac ſecunda
parte, vti benigniori, & magis fundata
cum Archidiac. & Ioann. Andrea per eam
citatis; idem tenent alij, quos referr, &
ſequitur Sanctarellus tract. de hæreſi cap.
8. dub 2. num. 7.

566 Notant autem optime diuerſi viri do-
cti, vt idem Sanctarellus, Albertinus de
agnoſcend. quæſt. 13. num. 12. Pegna par.
10. comment. 25. Becanus tom. 3. tract. de
fide capit. 15. quæſt. 7. numer. 6. Suarez de
fide, diſput. 20. ſect. 1. num. 11. Turrianus in
2. 2. D. Thomæ, tract. de fide, quæſt. 10.
art. 7. diſput. 50 quod in aliquo caſu ma-
gnæ neceſſitatis, vel vtilitatis, non ſolum
ſit licitum laico litterato, ſed etiam obli-
gatorium diſputare de fide, nempe ſi in
aliquo loco adeſſet aliquis hæreticus, qui
fideles peruerteret, & non reperirentur
ibi Eccleſiaſtici docti, qui ſe illi oppone-
rent, ad id teneretur laicus litteratus; nõ
verò clericus ignarus, qui ex vi iuris na-
turalis à ſimilibus diſputationibus abſti-
nere debet: ſed de his iam nos alibi.

§. VII.

568 EXPLICANDA breuiter punitio
violantium Bullas Pontificias Cle-
ment. VIII. incip. Cum ſicut die xxvj. Iu-
lij anni 1596. editam, & confirmatam, at-
que ampliatam per aliam Gregor. xv. in-
cip. Romani Pontificis, ann. 1628. die 2.
Iulij. Quænam prohibeantur in iſtis Bul-
lis iam alibi à nobis complete explicata
ſunt cum Carena 2. par. tit. 17. §. 6. Vnde
ne actum agamus, obiter tantum aliqua
attingo ipſius Bullæ verbis omiſſis non
neceſſarijs.

569 Ordinamus, vt de cætero nullus Ita-
lus audeat habitare, vel domicilium te-
nere in ciuitate, ſiue loco, vbi aliqua Ec-
cleſia cum Parocho, ſeu Sacerdote catho-
lico non exiſtat, in quà libere, & ſine om-
ni periculo publice celebrari, & audiri
poſſint Sacroſanctæ Miſſæ, & alia diuina
officia, & conciones, ac ſacramenta ec-
cleſiaſtica miniſtrari, mortuorum corpo-
ra ſepeliri, & cætera fieri iuxta ritum S.
570 R. E. Vt quæ ijdem Itali abſtineant à ma-
trimonijs cum hæreticis mulieribus, & ab
hæreticorum ſepulturis, filios ſuos de ſa-
cro fonte leuari per hæreticos non per-
mittant, nec ipſi viciſſim hæreticorum fi-
lios, niſi per catholicum Sacerdotem ca-
tholico more baptizentur, leuare præſu-
mant. Medicorum, quoque hæreticorum
opera, neceſſitate ceſſante, non vtantur.
hæc ibi, & alia ibidem iniuncta.

571 Quoad punitionem ſic habetur in Bul-
la Clementina. Quod ſi quis, inquit, pro-
priæ ſalutis immemor, contra præmiſſa
facere præſumpſerit, poſſit aduerſus eum
per locorum ordinarios, & Inquiſitores
hæreticæ prauitatis, vti de hæreſi ſuſpe-
ctum procedi. hæc ibi, & intelligitur pro-
ceſſio, vſque ad condemnationem, & pu-
nitionem, inflicta pœna delicto condigna

 arbi-

arbitrio Inquiſitorum, &c.

572 Extenditur autem prohibitio in Bulla Gregoriana ſic: Inſuper, ne vllus hæreticus in locis Italiæ, & Inſularum adiacentium, neque etiam ſub commercij, & mercimonij, aut alio quouis prætextu domicilium contrahere, ſeu domum apertam habere propriam, vel conductam, aut gratis conceſſam, ſeu habitare, aut morari poſſit, earumdem tenore præſentium prohibemus, ac reſpectiuè ſtatuimus, & ordinamus. hæc ibi.

573 Atque ſubiungitur ſtatim de punitione in hunc modum. Contra prohibitionis autem, inquit, ac ſtatuto, & ordinationi noſtris huiuſmodi non parentes, ſeu contrauenientes cuiuſuis ſtatus, gradus, ordinis, dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſæcularis exiſtentes, iuxta formam iuris procedatur, & puniantur. Et ſimili modo eos, qui hæreticos prædictos receptauerint, eiſque quoquomodo contra præſentium litterarum tenorem, fauorem, opem, ſeu auxilium præbuerint, vti fautores, & receptatores hæreticorum puniri &c. debere, &c. authoritate, & tenore prædictis decernimus, & declaramus.

574 Quod ait puniri debere, intelligitur per ordinarios locorum, & Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vt exprimit Carena loc. cit. breuiter dicens. Tandemque contrafacientes, tanquam de hæreſi ſuſpectos puniri. ab Inquiſitoribus, & ordinariis mandat, nempè Clemens VIII. & Gregor. XV.

§. VIII.

575 TRADITIS iam alibi per Nos circa diffinitionem, quoad Imagines, nondum à Sede Apoſtolica canonizatorum, vel Beatificatorum cum radijs ſplendoribus, laureolis proponendas, vel tabellas, & luminaria ad eorum ſepulchra apponenda, & cum atteſtationibus deſuper præponendis recipienda, & aſſeruanda, ſiue eorum miracula in imponendis libris enarranda, quæ omnia ex vi decretorum Pontificalium prohibita ſunt, addendum nunc aliquid circa pœnas violantibus talia decreta ab Inquiſitoribus infligendas.

576 De his Carena dict. tit. 17. § 12. nu. 37. ſolum in communi ſic ait. Quoniam grauiter ab Inquiſitoribus puniendi ſunt, qui inconſulto Romano Pontifice, publicè defunctos nondum canonizatos, vel beatificatos venerari audent, &c. Poſt traditam doctrinam, decem concluſionibus huc ſpectantem, addit; cum violantes dict. decret. fiant ſuſpecti, quod malè ſentiant de poteſtate Summi Pontificis, vt teſtatur Zanchinus de hæreticis, cap. 22. nu. 8. de hac ab Inquiſitoribus interrogari debent; Atque hinc iuriſdictio Inquiſitorum, circa iſtos reos manifeſta apparet, & quod poſſint eos punire: ſed non exprimit in particulari Carena. quibus nam pœnis? Nec de hoc quidquam curandum, cum expreſſas habeamus in decret. Pontif. accipe eius propria verba.

577 Vt autem, inquit. præmiſſa diligentius obſeruentur Vniuerſis, & ſinguli iam ordinariis, quàm hæretica prauitatis Inquiſitoribus diſtrictè præcipit, vt in ſua quiſque Diæceſi, vel Prouincia ſedulo peruigilet, nè ſine approbationibus prædictis imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliaue contra ſuperiùs diſpoſita fiant.

578 Tranſgreſſores verò, Regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, nec non, & ſuſpenſionis à diuinis; ſi verò clerici ſæculares, priuationis pariter ſuorum officiorum, ſuſpenſionis à diuinis, & ab adminiſtratione ſacramentorum, Exequutioneque ſuorum Ordinum reſpectiue, alijſque arbitrio predictorum ordinariorum, ſeù Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis pœnis
579 plectendo. Qui autem libros impreſſerint, aut imagines pinxerint, ſculpſerint ſeù quoquomodo affinxerint, vel formauerint, cæterique artifices circa præmiſſa qualitercunque delinquentes, prædicta omnia amittant, & inſupèr pecuniariis, alijſque etiam corporalibus pœnis, iuxtà criminis grauitatem eorumdem ordinariorum, ſeù Inquiſitorum arbitrio afficiantur hæc ibi; nec quidquam addendum occurrit.

§. IX.

580 DVBITATVR, qualiter puniendus, qui ſe fingit miniſtrum Sancti officii, ſub duplici diſtinctione huic dubio ſatisfiet. prima eſt ſecundum doctrinam Alex. in addit ad Bart. in l. eos, §. qui ſe pro milite, ff. ad leg. corneliam, de ſal ſis. nempe vel aliquis ſe eſſe miniſtrum Sancti Officij fingit ſolum verbotenus, vt æſtimetur ab aliis, aut ex alio fine; & in hoc caſu, cum tale fictionis delictum meram iactantiam contineat, puniri debet pœna extraordinaria Inquiſitoris arbitrio. ita bene Carena dict. tit. 17. §. 13. num. 53. citans ſe ipſum ſub titulo de ſortilegijs.

581 Vel item quis finxit ſe miniſtrum Sanctæ Inquiſitionis, & fecit aliquos actus ſpectantes ad ſolos eius veros miniſtros, atque in hoc caſu ſic fingens puniri debet pœna falſi, de qua iam alibi dictum. Oſtēdit recte ibidem Carena ex traditis per Menoch. de arbitr. iudic. centur. 4. caſu 318. nu. 21. & ſeq. Azeued. ad reg. Hiſpania conſtitutiones, tom. 1. lib. 2. tit. 11. l. 9. in princip. & per alios, quos refert Ximenes in concord. totius iuris ad dictum §. qui ſe pro milite.

Digitized by Google

582 Sub alia verò bimembri etiam diſtinctione procedit melius Caſtrus Palaus tract. 4. diſp. 8. punct. 16. §. 7. num. 4. contra ſingentem ſe eſſe miniſtrũ Sanctæ Inquiſitionis, vel vſurpantem ſibi munus eius aliquod, vt Notarii, Fiſcalis, aut altioris miniſtri, nempe Inquiſitoris, vt v-
583 ſurpauit ille Sahabedra. Si vera eſt hiſtoria, de qua Ludou. Paramus lib. 2. de orig. Sancti Officij, tit. 2. cap. 15. & nos in Proleg. noſtri operis, quamquam eam vt falſam varii auctores præſertim Iuſitani reiiciunt. Supponit, vt certum Palaus quòd taliter fingens, ſeù vſurpans debeat ab Inquiſitoribus puniri, eo quod Sanctæ Inquiſitionis iuriſdictionem offenderit; qualiter verò puniendus ſub diſtinctione ſequẽtibus verbis declarat.

584 Sed qua, inquit, pæna puniatur, non conſtat. Examinanda enim eſt diligenter cauſa vſurpationis, nam ſi officium vſurpauit, vt ſe ab aliquo periculo in quòd fuit coniectus, liberaret, nec alicui nocuit, leuiter eſt puniendus, reprehenſione aliqua verbali ſecretò in tribunali facta, & pæna aliqua pecuniaria, vel exilio per aliquos annos. ſic colligitur ex ijs, quæ tradit Menochius de arbitr. lib. 2. caſu 306, à nu. 14.

585 Vbi probat falſitatem, quæ nemini nocuit, nec nocere poteſt, non pæna falſi, ſed aliqua extraordinaria puniri. ita in primo membro Caſtrus, & proſequitur ſic:

586 At ſi officium Inquiſitionis vſurpauit, vt aliquos terreret, & concureret, vel pecunias extorqueret, vel alia pœna præſtaret, in actu publico eſt producendus, ibique legenda eius ſententia, vt aliquoties vidi, ſententia autem ſolet eſſe pecuniaria fuſtigationis, & triremis pro qualitate delicti ſic docuit Simanchas cathol. inſtit. tit. 46. col. vlt. & in Enchirid cap. vlt. n. 75. & probat authoritate Iulii Clari lib. 5. recept. ſentent. tit. ad leg. Corneliam, teſtamentariam, qui ita ſcriptum reliquit.

587 Qui inſignibus altioris ordinis vtuntur, militiamue confingunt, quo quem terreant, vel concutiant, humiliores capite puniuntur, honeſtiores in Inſulam deportantur hęc ibi Caſtrus Palaus.

588 Poteſt confirmari traditum in primo membro, excitato dubio, an ſit caſus Inquiſitionis, ſiquis fingens ſe miniſtrum Sanci officii, acclamaret, & diceret circumſtantibus, Adgutò al Sancto Officio, Adguto al Sãcto Officio, ad capiendum reum fugitiuum è carceribus peculiaris monaſterii, ſeù domus religioſæ? Saluo equidem meliori iudicio, crederem eum, qui taliter ſingeret, & acclamatet (vt reuera aliquando contigit me ſare preſente) ſi denunciaretur Inquiſitoribus vti videtur certe denunciandus, ab ipſis eſſe vocandum, & ſaltem acriter corripiendum.

§. X.

589 **Q**VID de punitione Iudicis Laici, in cauſis hæreſis, ſeu Sancti Officii ſe ingerentis? Quamuis olim de iure ciuili potuerint Iudices ſæculares de crimine hæreſis cognoſcere, vt conſtat ex Authent. de Sanctiſſimis Epiſcopis. §. ſi verò crimen, & l. 1. §. finali, C. de Summa Trinitate: hoc tamen illis fuit prohibitum iure canonico ſub pœna excommunicationis ipſo facto. Habetur expreſsè in capit. Vt inquiſitionis officium, §. prohibemus, de
590 hæreticis in 6. vbi ſic dicitur. Prohibemus quoque diſtrictius Poteſtatibus, Dominis temporalibus, Rectoribus, eorumque officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine, cum merè ſit Eccleſiaſticum, quoquomodo cognoſcant, vel iudicent. De excommunicatione poſt alia circa finem ſic. Si quis verò, &c. Excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum; quã ſi per annũ animo ſuſtinuerit pertinaci, ex tunc velut hæreticus condemnatur.

591 Notat autem benè Gloſſa ibi, verb. percuſſum dictam excommunicationem non eſſe Papæ reſeruatam, poſſeque per Epiſcopum abſolui, imò per quemuis habentem facultatẽ abſoluendi à cenſuris ſi violãs prohibitionẽ à pertinacia reſilierit. Proinde meritò Bonac. diſp. 2. de cenſuris in ſpecie quæſtio punct. 8. hanc excommunicationem dicti cap. Vt inquiſitionis officium, inter non reſeruatas ponit, nec de hoc vllus dubitat.

592 Verum ſucceſſu temporis ſtrictius agi cœpit contra tales iudices laicos in cauſis hæreſis ſe ingerentes, inflicta eis alia excommunicatione latæ ſententiæ, Summo Pontifici reſeruata per Bullam Iulij III. Incip. licet à diuerſis, editã anno 1550 15. Kal. Aprilis relatã à Pegna in fine direc. ſic ibi.

593 Qui, inquit, monitis his noſtris non obtemperauerint, quiue ſcienter in prædictis conſilium, auxilium, aut fauorem dederint, nouerint ſe non ſolum per ſacras dictorum Prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones, verum etiam per hanc noſtram ſanctionem, ſiue ſententiam, & declarationem perpetuò duraturam, (quam auctoritate Omnipotentis Dei, ac Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac noſtra in ipſos non obtemperantes, quacunque illi fulgeant dignitate in his ſcriptis proferimus) communione fidelium, & omnium Eccleſiaſticorum Sacramentorum participatione priuatos, ac maledictionis, ac execrationis æternæ vinculo ligatos anathematiſque, & maioris excommunicationis mucrone percuſſos, itaut nemo vnquam in præmiſſis delinquens, niſi à nobis, & ſucceſſoribus noſtris canonicè intrantibus, &c. præterquàm in mortis diſcrimine, abſolui poſſit. hæc ibi ſcitu digna.

Sed

594 Sed magis ſcienda, & non leuiter penſanda quæ ſequũtur, attendant nunc DD. Epiſcopi, & Inquiſitores: Quibus etiam inquit, cenſuris ipſos Diæceſanos Epiſcopos, & Inquiſirores ſubiacere volumus; Si laicos ſecum quomodocunque de ipſo crimine cognoſcere, aut iudicare permiſerint ita ibi.

595 Solet autem ſtrictè interprætari textus ram dict. cap. Vt inquiſitionis officium, quã Bullæ Iulij III. licet à diuerſis, itaut contrahant excommunicationem Iudices laici ſi ſe ingerant in cauſis ſancti Officij non ſolum principaliter, ſed etiam incidenter. Vt benè notauit Gloſſa ibi in verbo quoquomodo, & tradunt Pariſ. lib. 4. conſil. 2. n. 107 Farinac. de hæreſi queſt. 186. num. 153. Sanctarell. tract. de hæreſi cap. 40. dub. 4. nu 22. & alij communiter: hiſque ſatis dictum.

§. XI.

596 VIDENDVM ſequitur nam, & qualiter puniendi, qui vtuntur verbis ſacrę ſcripturæ ad iocum, & res turpes videtur expreſſe deciſum à ſacro Concilio Tridentino ſeſſ. 4. in decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum in fine; accipe aliqua eius verba.

597 Poſt hæc, inquit, temeritatem illam reprimere volens, qua ad profana quæque conuertuntur, & torquentur verba & ſententiæ ſacræ Scripturæ ad ſcurrilia ſcilicet, fabuloſa vana, adulationes detractiones ſuperſtitiones impias, & diabolicas incantationes, diuinationes, ſortes, libellos etiam famoſos mandat, & præcipit ad tollendam huiuſmodi irreuerentiam, & contemptum nè de cætero quiſquam quomodolibet verba Scripturæ ſacræ ad hæc, & ſimilia audeat vſurpare, vt omnes huius generis homines temeratores, & violatores verbi Dei, iuris, & arbitrij pœnis per Epiſcopos coerceantur. ita ibi.

598 Nihilominus certa, & communis eſt ſententia, quod ab Inquiſitoribus quoque puniri poſſint, qui verba ſacræ ſcripturę ad vana, & iocoſa, & alia expreſſa à Tridentino applicant, libelloſque famoſos componunt. Ita Pegna 3. par. direct. comment. 17 litt. B. verſ. Poſtremo, Salzedo ad Diaz cap. 113. verſ. ſed locus iſte Sanctarellus de hæreſi tract. 3. de blaſph. cap. 8. dub. 2. nu. 3. & Carena 2. par. tit. 7. §. 6. in fine num. 36. & tit. 17. §. 18. num. 62.

599 Sed quibus pœnis mulctandi, adeo ſceleſtati homines, verbis ſacræ ſcripturæ ſic abutentes? Ex vltimis verbis Sacri Concilij Tridentini propoſitis, manifeſtè apparet pœnas contra eos debere eſſe arbitrarias, iure tamen regulatas; nec magis certum in communi quidquam dici poteſt. In particulari vero qualiter quiſque in hac materia delinquens ſit puniendus, poteris ſecundam partem eligere ex peculiari exemplo, quod cum locat. poſt Indiciale inquiſitorum in caſibus Romę deciſ. caſu 1. fol. 417. refert Carena dict. num. 62. de quodam profeſſo cuiuſdam approbatæ Religionis, quòd iſte commiſerit delictum, res turpes, & ſcandaloſas Hymno, iam Luis Orto Sidere, immiſcendo; ac propterea de Ordine ſupræmi Tribunalis ſancti Officij Vrbis, fuerit fuſtigatus in Palatio Sanctæ Inquiſitionis, voce actiua, & paſſiua per decennium priuatus cum ieiunio per triennium ſingulis ſextis ferijs, &c.

§. XII.

600 PETES, an, & à quo, ac qualiter ſit puniendus, qui dum maneret carceratus in ſancto officio ipſum occidit, aut vulnere inflicto occidere tentauit? Supponendum ex certa, & communi doctrina quam afferunt pręcipuè Proſper Farinac. cum multis relatis de homicidio, qu. 128. per totam, & Balth. Gomez lib. 1. de poteſtate hominis in ſe ipſum cap. 1. & 5. quod cum nemo ſit dominus ſuorum membrorum, aut ſuæ vitæ, grauiſſimè delinquat quicunque ſe vulnerat, vel occidit, niſi ex aliquo capite inſurgat excuſatio, vt dicetur.

601 Supponendum item cum citatis Farinac. & Gomezio, ac alijs quòd dicta vulneratio, aut occiſio poſſit prouenire ex duplici cauſa, nempè vel ex tædio vitæ, & doloris impacientia, vel ex conſcientia delicti, propter quòd in carcere fuit coniectus.

602 Si ex priori cauſa certo proueniat, videtur ſe ipſum occidens, aut vulnerans in carcere ſæpius omnino eximendus à punitione, per text in l. fin. §. ſi quis autem, ff. de bonis eorum, qui ſibi mortem, &c. ibi niſi tædio vitæ, vel impacientia alicuius
603 doloris coactus eſt facere. Vbi Gothofred. plura exempla adducit huiuſmodi ſe occidentium ex tędio vitæ, aut impacientia doloris nimij, & notant benè quod ſint excuſandi. Farinac. loc. cit. & Iul. clar in praxi, §. final. quæſt. 68. verſic. ſe ipſum occidens.

604 Quid ſi ſit dubium, an ſe occiderit, vel vulnerauerit ex tędio vitæ, aut ex conſcientia criminis? Approbo cum Carena dict. tit. 17. §. 22. nu. 85. reſolutionem Canteræ in queſt. crimin. par. 4 tit. de homicidio num. 54. verſic. Primo caſu, ſic benè diſtinguentis; Si carceratus ſe occidit facta iam in iudicio ſemiplena probatione delicti, & ipſe ſciebat, ſe in carcerem coniectum ob illud delictum, præſumitur ſine dubio ad fauorem fiſci, ſe occidiſſe ex conſcientia criminis: alias ſecus, maximè ſi adſit aliquod iudicium quòd carceratus ſe occiderit ex tædio vitæ, &c.

605 Quibus omnibus ſic in communi deciſis pro quouis carceratus in quocunque carcere; iam in particulare quoad carceratum

tum Sanctę inquiſitionis in iſtius carceri-
bus ſi hic ex conſcientia commiſſi, criminis
ad ſanctum officium ſpectantis, ſolummo-
do vulnus ſibi ipſi incutiat, licet animo ſe
occidendi illud incuſſerit, ab Inquiſitore,
qui in tali caſu ex mente omnium cenſetur
eius iudex competens, puniri debet ob
iſtud delictum vulnerationis, non pœna
mortis, ſed alia extraordinaria, ſaltem ex
generali conſuetudine, vt teſtantur ibidem
Farinac num 35. & Gomez cap 21. num. 1.
& ſeqq.

606 Si carceratus verò in ſancto Officio ob
crimen ad ipſum pertinens ex conſcientia
talis criminis ſe occidat, condemnandus
ab Inquiſitore ad confiſcationem bonorũ.
Docent pluribus ijdem Farinac. vbi ſupra
num. 47. & 48. Gomez ibidem, cap. 23. n. 26.

607 Aduertens ibi benè ad hanc pœnam
confiſcationis tunc infligendam requiri de
neceſſitate vt delictum ob quod qui ſe in
carcere occidit, ſit à iure punitum confi-
ſcatione bonorum qualiter puniri ſolet cri-
608 men hæreticæ prauitatis. Cantera etiam
loc. cit. idem tenet, & addit non poſſe in
tali caſu pœnam iſtam publicationis bono-
rum infligi, niſi delictum ſit ſaltem ſemiple-
ne probatum à fiſco vna cum occiſione.

609 Tandem quid ſi in carcere ſancti Offi-
cij aliquis ſe tædio tantum vitæ occidat,
ſed non ſine malitia, ac propterea aliquan-
do ſit meritò puniendus ad quem ſpecta-
bit hac punitio? Refert Carena dict. §. 22.
num. 87. quòd D. Amidanus olim cremo-
næ Inquiſitor ſic teneret cognitionem hu-
ius cauſæ, & huiuſmodi punitionem ſpe-
ctare ad iudices ordinarios illius ſe occi-
610 dentis, ſed ipſe Carena hoc non admittit
& ait, poſſe ſpectare ad Inquiſitorem, quia
tunc reus eſt in carceribus ſancti Officij, &
ſubditus Inquiſitori quoad delictum, pro
quo reperiebatur carceratus, quãdo mor-
tem ſibi conſciuit, ergo Iudex eius compe-
tens erit Inquiſitor.

611 Nihilominus vltimo concludit in hac
res ſe remittere deciſioni Tribunalis ſuprę-
mi ſanctæ Inquiſitionis Romanæ; Ad quod
conſulendum in hoc, & in ſimilibus expe-
dit, frequens omnibus inquiſitoribus ſit
recurſus.

§, XIII.

612 GRAVISSIMVM cenſetur ab omni-
bus delictum frangendi confeſſio-
nis ſigillum; cum hoc enim ſit de iure na-
turali, diuino, & humano, vt copiosè o-
ſtendunt Suarez tom. 4. in 3. par. D. Thom.
diſp 38 ſect. 1. Becc. de Sacramen. cap. 30. n.
2. Coninc. de Sacram. to. 2. diſp. 9 dub. 1. &
alij, quicunque confeſſarius ſigillum ſacra-
menti pœnitentiæ violat, triplicis dicti, iu-
ris violator exiſtit, & reuelando audita in
confeſſione magnam iniuriam, ac iniuſti-
613 tiam pœnitenti infert. Hinc benè dedu-
citur, quod ex omnium doctorum mente
tradunt præcipuè Godofr. Abauo in prax.
reatuum quæſt. 6. num. 17. & Carena dict.
tit 17. §. 23. nu. 88. nempè quod potius de-
beat confeſſarius mori millies, quam pec-
cata in confeſſione Sacramentali audita
reuelare.

614 Maior autem grauitas huius delicti in-
de ſine dubio ſumenda, quod in violatio-
ne ſigilli confeſſionis appareat manifeſtè
aliqualis abuſus ſacramenti pænitentiæ: Et
conſequenter dubitari poſſe videtur, an
tale crimen ſubſit iuriſdictioni, & punitio-
ni Inquiſitorum? Pro ſententia affirman-
te adeſt fundamentum, quia ex tali viola-
tione, & abuſu inſurgit præſumptio contra
credulitatem violantis, & abutentis, quòd
malè ſentiat de ſacramento pœnitentiæ, &
de eius ſigillo ipſum frangendo, ſicut inſur-
gere ſolet præſumptio, quòd malè ſentiat
confeſſarius de eodem ſacramento, ex alio
abuſu eius ſolicitudo in ipſo ad turpia. Ob
615 iſtud fundamentum, & ob alia Alphon.
de Leone, tom. 1. de offic. confeſſarij reſol.
22. num. 12. caſu 2. ſic tenet talem ſcilicet
confeſſarium fractorem ſigilli eſſe denun-
ciandum ſancto officio, & ab Inquiſitori-
bus puniendum, ſicque communis vulgi
opinio arbitratur.

616 Nihilominus abſolutè, & per ſe loquen-
do ſententia negans eſt vera, & communi-
ter recepta apud auctores, tam iuriſperitos
quam Theologos, præſertim Molfeſ tom. 1.
ſumm. tract. 7. cap. 23. num. 68. Dian. par. 4.
tract. 9. reſol. 95. & Carena dict. §. 23. nu. 91.
& ſeqq. Probatur indè, quia nullibi hoc,
neque in Tribunalibus ſupræmis Roma-
næ inquiſitionis, aut Hiſpanicæ, reperitur
praxis vlla, aut vſus, quod Inquiſitores cõ-
tra violatores ſigilli confeſſiones proce-
dant, eoſque puniant, benè tamen penes
Tribunalia Epiſcoporum, ſine vlla oppoſi-
tione inter ipſa, ergo ſignum, quòd ad hęc
& non ad illa cognitio, & punitio talis de-
licti ſpectet.

617 Oſtenditur à priori efficacius ſic, quia
Tribunalia ſanctæ Inquiſitionis, agunt de
perſequendis, & puniendis hæreticis ſuſpe-
ctis de hæreſi, impeditoribus ſancti officij,
ac aliquando committentibus crimina ali-
qua, vt crimen nefandum (de hoc paulo
poſt) ex vi bullæ Pontificiæ. Sed ex vio-
latione ſigilli non inſurgit hæreſis, neque
ſuſpicio de hæreſi, nec impedito ſancti of-
ficij, nullaque lege Pontificia ſtatutum, vt
de illa Inquiſitores cognoſcant; ergo in
puniendo delicto fractionis ſigilli Inquiſi-
ſitores ſe ſe ingerere nequeunt.

618 Dixi abſolutè, & per ſe loquendo, nam
negari non poteſt, quod in aliquo caſu fra-
ctor ſigilli confeſſionis ſubſit iuriſdictioni,
& punitioni Inquiſitorum, nempè ſi eum
errorem formali intellectus credat licitam
eſſe ſigilli fractionem, & ſecreti ſacramen-
talis reuelationem, quia tunc malè ſenti-
ret de ſacramento pænitentiæ, ergo &c. ita

citati

citati auctores vbi ſupra Molfeſ. Diana, & Carena num. 93. & alij cum eis.

619 Proſequitur Carena ibidem hiſce verbis: Sed an ſaltem, inquit, poſſint Inquiſitores interrogare hunc confeſſariũ, quid ſentiat de ſacramento pœnitentię, probabiliter poteſt controuerti. In qua etiam re ego diſtinguendum puto hoc modo. Vel ſumus in confeſſario omnino alias probatę vitæ, nec conſuetudinario in hoc delicti genere, & tunc arbitrarer nullo modo poſſe Inquiſitores reum hunc citare, nec interrogare de fide circa ſacramentum pœnitentiæ. Ratio eſt, quia ex vna parte delictum hoc fractionis ſigilli ex natura ſua non ſpectat ad ſanctum officium; vt ſupra vidimus, & ex alia parte confeſſarius eſt omnino integræ vitæ, igitur Inquiſitor nõ poterit confeſſarium hunc interrogare, &c.

620 Vel ſumus in confeſſario malæ vitæ, & alias de hæreſi ſuſpecto, & tunc eſſem in voto, quid poſſit Inquiſitor eum citare, & interrogare, quid ſentiat de hoc pœnitentiæ ſacramento, quia cum ſimus in perſona alias de hæreſi ſuſpecta, & circa hoc pęnitentiæ ſacramentum ſpeciales adſint modernorum hæreticorum hæreſes, non ſine ratione in hoc caſu ſanctum officium poteſt dubitare, quod talis Confeſſarius ſit de hæreſi ſuſpectus. hęc ille, & confirmat exẽplo ſequenti.

621 Et ita in effectu in caſu ſimili video ſenſiſſe noſtram Congregationem ſancti Officij Cremonæ ſub die 9. Nouemb. 1587. apud Reuerendiſſimum Marcum Antoniũ Amidanũ in eius votis manuſcriptis, apud me exiſtentibus voto 34. nu. 9. tom. 2. cum enim in ſancto officio tunc adeſſet quidam homo perditę vitæ grauatus de horrendis blaſphemijs, & de contemptu cenſurarum de non ſeruato delictu ciborum, de non auditione Miſſarum diebus feſtis, & etiam de Adulterio, & concubinatu ex conſuetudine, Congregatio cenſuit per omnes, attenta eius peſſima vita, & alijs delictis, ex quibus alias iſte erat de hæreſi ſuſpectus poſſe eum interrogari in tormentis, quid ſentiat de ſacramento matrimonij, cuius fidem (cum coniugatus eſſet) per adulteria violauit. ita ille.

622 Ex prædictis itaque ſolutum manet fundamentum ſententię affirmantis; ſupereſt vltimo attingendum, quòd cum Menoch. de arbitr. lib. 2. Centur. 5. caſu 414. & cum alijs ab eo relatis benè notarunt Coninch. de ſacram. diſp 4. num. 70. & Diana 4. par. tract. 8. reſol. 95. nempe confeſſario ſigillum confeſſionis frangenti, nullam à iure aſſignari pœnam, quam ipſo facto incurrat; ſed ſolum in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pęnit. ſtatuitur, vt debeat deponi à ſacerdotali officio, & detrudi in arctum monaſterium ad agendam pœnitentiam.

§. XIV.

623 DVBITATVR, an Inquiſitor poſſit punire illum confeſſarium, qui dicit pænitenti, vt reuelet ſibi complicem, alias eum non poſſe, ac nolle abſoluere? Medina in ſumm. lib. 2. cap. 4 §. 1. & cum eo Lopez in inſtruct. confeſſ par. 1. affirmanter reſpondent, & abſolutè tenent talem cõfeſſarium eſſe denunciandum Inquiſitori, ab iſto puniendum, vt hæreticum, quia hæreſis eſt affirmare, quod obligetur pœnitens eam circumſtantiam aperire in cõfeſſione; ſequeretur enim licitum eſſe infamare proximum.

624 Contrarium tamen vt prorſus certum meritò tenent plures alij, præcipuè Coriolanus tract. de caſibus reſeru. par. 1. ſect. 3. art 9. num. 5. Petrus Nauarra, per eum citatus, Diana dict. tract. 8. reſol. 97. cum Villalobos in ſumm. tom. 1. tract. 9. diffic. 38. n. 9. vbi ita aſſerit. Añade Medina, que ſi el confeſſor dize al penitente no oſhe de abſoluer, ni puedo hazerlo, ſi no me reueleis el complice, que el penitente en tal caſo tiene obligacion à denunciarlo como herege en el ſancto officio, porque es heregè dezir, que eſta circunſtancia es neceſſaria declararla en la confeſſion; y por el conſiguiente dize que ſi el penitente viene à confeſſarſe con otro, y le dize lo que le paſſo con el primero, que no le ha de abſoluer haſta que denuncie al ſanto officio, como de heregia y trayga recando como lo ha hecho. Pareceme que el Padre Maeſtro Medina eſtaua muy colerico, que el ſentido de aquellas palabras no es tan rigoroſo como el le haze que el dezir no puedo muchas vezes es el meſmo que no quiero. ita ille.

626 Reddit Diana vbi ſupra rationem, ſic quia tametſi ſit hęreſis dicere non eſſe illicitum infamare proximum; Eſt tamen valdè controuerſum inter Doctores, an per reuelationem complicis in confeſſione ſacramentali factam infametur proximus? & pars negans eſt magis recepta. Vide circa hoc ipſum Dianam par. 1. tract. 7. reſolutione 49.

§. XV.

626 COMMVNITER tenent doctores, quòd laicus ſumens, præſertim mortis tempore, hoſtiam non conſecratam, reddatur de hęreſi vehementer ſuſpectus (excipe niſi conſtet id ab eo factum ex magna ipſis reuerentia erga ſacram Euchariſtiam) & vt talis ab Inquiſitoribus tractari, ac puniri debeat. ita Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumptione 6. num. 22. & 23. Albert. in rubr. de hæret. quæſt. 13. num. 66. 69. & ſeq. Simanch. de Cath. inſtit.

ſtit tit. 30. nu. 29. Farin. cum pluribus relatis de hæreſi quæſt. 178. num. 49. & Carena dict. tit. 17. §. 4. nu. 15.

627 Prædictum autem crimen diuerſo modo reperitur in ſacerdote, qui miſſam celebrans fingeret ſe hoſtiam conſecrare, & non conſecraret. Habetur caſus expreſſe in cap. de homine, de conſecratione miſſarum, fieretque talis ſacerdos ſuſpectus de hæreſi, maximè ſi ſæpius omitteret conſecrationem in miſſa, & poſſet ab Inquiſitoribus interrogari quid ſentiat de ſacrificio miſſæ, atque condigne arbitrio puniri. ita lucerna Inquiſitor. in verb. ſacerdos celebrans, & ibi Pegna in annot. Decian. in tract. crimin. lib 5. cap. 17. num. 41. locat ua in Iudit. verb. ſacerdos, num. 4. & Carena dict. §. 4. nu. 16.

628 Qui ibidem confirmat exemplo peculiari, quod refert Bariola in Aphoriſ. vtriuſque iuris. verb. ſacerdos, nempe die 30. Aprilis 1627. fuiſſe deciſum per Congregationem Sanctæ Inquiſitionis Mediolanenſ. quòd poſſet hoc ſacrum Tribunal Sancti officii procedere, & ad condignam pænam condemnare quendã ſacerdotem, qui cum exiſteret in peccato mortali, faciens ſacrum, non conſecrauit hoſtiam, ſed ſuper particulam iam conſecratam, è Tabernaculo extractam verba conſecrationis protulerat.

629 Fundamentum ſic decidendi tàm in hoc exemplo, quam in caſu dict. cap. de homine, ſine dubio eſt illud firmiſſimum, quod talis ſacerdos celebrans, & non conſecrans hoſtiam, cenſeatur abuti ſacremẽto Altaris, & Sanctiſſimo Miſſæ Sacrificio, & malè de eo ſentire; ergo erit ſuſpectus de hæreſi. ita idem Carena cum Graff. in aureis deciſion. par. 2. lib. 3. cap. 15. de celebratione miſſarum num 6. 7. & ſeq. nec vllus contradicit.

630 Excitat autem dubium Carena, qualẽ nam hæreſis ſuſpicionem contrahat talis ſacerdos per huiuſmodi abuſum ſacrificii, miſſæ, & Altaris ſacramenti, an leuem, ſeu potiùs vehementem? & dicit, non poſſe in abſtracto determinari, ſed perpenſis facti circunſtantijs, & intentione delinquentis reſoluendum de qualitate eius, pro iniungenda grauiori, aut leniori pœna. Crederem tamen, quòd regulariter ſit iudicanda vehemens, maximè cum dict. ſacerdos, ſic delinquens præbeat cauſam Chriſti fidelibus hoſtiam non conſecratam adorantibus in idolatriam, ſaltem materialiter, incidendi: quod bene notauit idem Graff. loc. cit.

631 Poterat hic aliquid addi circa dicentes miſſam, vt vulgo dicitur ſiccam, ideſt ſine conſecratione, cuius vſus valde receptus, eſt in nauigationibus, præcipue ſuper triremes Hieroſolymitanas. Certiſſimum, quod nulla inde inſurgat ſuſpicio contra dicentes illam. legendus de eius vſu præſertim Durand. de ritibus Eccleſię lib. 2. cap. 4. & Henriqu. lib. 9. ſumm. cap. 27. nu. 2. in Gloſ ſub littera A.

632 De punitione tandem ſacerdotis dicentis miſſam ſuper rebus aptis ad facienda ſortilegia, & dicentis miſſas defunctorum pro viuis, vt citò moriantur, legendi, præ aliis Menoch. de arbitr. caſu 388. & Diaz in prax. crimin. canon cap. 40. & 44. nec aliud addendum.

§. XVI.

633 Ex vi Bullarum Pij IV. & Gregorii XIII. in Regno Luſitaniæ ſpectat ad Inquiſitores cognoſcere de crimine nefando, illudque punire, vt referunt Barboſa de poteſt. Epiſcop. par. 2, alleg. 40. num. 45. & Souſa lib. 1. Aphoris. cap. 59. nu. 10.

634 Atque idem ſeruari ex vi conſtitutionis Clemen. VII. in Regnis Hiſpaniæ, Aragonio, Valentino, & Gorolano affirmant Henriquez lib. 13. cap. 24. num. 2. in Gloſſa litt. P. & Caſtrus Palaus tom. 1. tract. 4. diſp. 8. punct. 12. Ac vtinam in tota chriſtianitate ſic ſeruaretur pro extirpatione huius enormiſſimi criminis, adhibito rigore Tribunalium Fidei.

635 Committentes verò ipſum, abſque vlla iniuncta abiuratione, ſi conſiſcantur, vel conuincantur commiſiſſe in actu publico traduntur curiæ ſæculari mortis pæ-

636 na mulctandi. Quòd ſi delictũ fuerit ſolum attentatum, & non conſumatum, ad flagella, & triremes condemnantur. ita Emanuel de Moura opuſc. 1. de incant. ſect. 3. cap. 1. num. 16. Caſtrus Palaus ibidem. Diana 4 part. tract. 7. reſolut. 20. & alij.

637 Sed quid in caſu, quando quis non ſolum tentauit actum, ſed etiam intus membrum immiſit, licet extra ſemen effundat? probabile indicat Ioſeph Seſſe, in deciſ. Regni Aragon. deciſ. 475. nu. 5. tom. 4 quod poſſit puniri pæna ordinaria combuſtionis

638 & non diſſentit Diana loc. cit. Meliùs Souſa lib. 1. Aphoriſ. cap. 59. nu 63. hoc tantùm admittit non pro vnico actu, ſed pro pluribus huiuſmodo repetitis: nam quod deeſt ad complementum actus ſodomitici, ſuppletur per repetitionem actuum in fraudem legis.

639 Nimis verò ampliare videtur Freytas in notis addit. ad tract de confeſſ. ſolicit. quæſt. 24. nu. 736 affirmans ibi contra Emanuel. Mouram citatum non poſſe nefandum committentes ab Inquiſitoribus brachio ſæculari relaxari, niſi ſint incorrigibiles: ſed de hoc vitio ſatis.

§. XVII.

640 TERMINAMVS, iam præſentem Regulam, ſicut terminat Carena titulum ſæpius citatum 17. caſu illo, (de quo

quo iam nos alibi) ad Sanctum Officium
ſpectante ex vi diſpoſitionis Vrbani Papæ
VIII. editæ 14. Aprilis 1633. quam in fine
dict. tit. 17. num. 98. affert Carena ſequen-
tibus verbis.

641 Sanctiſſimus, inquit, D.N. Vrbansu O-
ctauus mandauit in Generali congrega-
tione Sanctæ Inquiſitionis Romanæ, quod
quilibet ſuperior regularium cuiuſuis or-
dinis, in perpetuum ſemel in anno videli-
cet feria 6. poſt octauam Aſſumptionis B.
M.V. in publica menſa. vel Capitulo, & in-
ſuper in quorumque generali, vel prouin-
ciali capitulo, dicta, & capitulari congreſ-
ſu teneatur ſuos ſubditos commonere de
iniuncta omnibus obſeruantia, & executio
ne infraſcriptarum litterarum Apoſtolica-
rum, ad Sanctæ Inquiſitionis munus atti-
nentium ſub pœna priuationis officii, &
vocis actiuæ, & paſſiuæ. ita ille.

642 Qui poſt citatas dictas litteras Apo-
ſtolicas (vti nos iam alibi citauimus) ad-
dit, nullum eſſe dubium, quod ſuperiores
non obſeruantes dict. Vrbani Papæ VIII.
diſpoſitionem iuditio, & punitioni Inquiſi-
torum ſubſint, &c. Atq; hic Regulæ finis.

---

*Propoſitiones temerarias, malè ſonantes
Scandaloſas, pias aures offenſiuas,
&c. quiuis proferens, an, & qua-
liter à Sancto Officio ple-
ctendus?*

REGVLA. CCCCCVII.

643 EX multis damnabilium propoſitio-
num gradibus, qui in materia Fidei
communiter diſtinguntur, certum prot-
sùs, quod ſubſint iuriſdictioni, & punitio-
ni Inquiſitorū præter hæreticas, &c. etiam
malè ſonantes, temerariæ, ſcandaloſæ, pias
aures offenſiuæ, iniurioſæ, impiæ, &c.
644 (Idem ſimiliter dicendum de factis male
ſonantibus, temerarijs, ſcandaloſis, impiis,
645 &c.) Quicunque autem aliquas ex iſtis
protulerint, licet ad abiurandum nullo
modo cogantur, debent tamen cogi ad
retractandum ſe, & renoncandas tales pro
poſitiones, in loco ſi fieri poteſt, vbi pro-
646 latæ fuerunt, pro tollendo ſcandalo. Ex-
pediendi tandem huiuſmodi rei in Sancto
Officio cum correptione, & penitentiis ſa-
lutaribus, niſi granitas caſus poſtulet, vt
pæna aliqua, vti priuatio muneris concio-
nandi, adiungatur.

---

647 LIb. 1. Noſtri Operis, de materiis Tri
bunalium Fidei, c. 12. Regula 99.
copioſè egimus de his gradibus propoſi-
tionum damnabilium, vndecim diſtinxi-
mus ibi cum differentia vniuscuiuſque ab
aliis, ex concilio conſtantienſi, ſeſſ. 8. in
ſententia damnationis Articulorum Ioan
Vuicleph, & ſeſſ. 15. in ſententia condem-
648 nationis Ioan. Hos. Supponimus omni-
no certum, quòd Inquiſirores poſſint pro-
cedere contra proferentes Propoſitiones
quaſuis hæreticas, & erroneas, ſapienteſ-
que hæreſim, aut errorem & eus pro qua-
litate criminis, ac perſunæ punire. Con-
ſtat ex traditio in prima Regula huius c.
8. cui per præſentem finem imponimus: ibi
enim diximus, qualiter Inquiſitores puni-
re poſſint hæreticos, nempe qui ſunt tales
tàm in dictis, quam in factis. Nam quoad
ſpectantia ad Sanctum officium parimo-
do proceditur in dictis, atque in factis. vt
attingimus (per parenteſim) in hac Re-
gula, & attulimus iam in ille qq cap. 12.
lib. 1.

649 Poterant verò olim dubitari, an ſubeſ-
ſent iuriſdictioni, & punitioni Inquiſitoru
proferentes propoſitiones malè ſonantes
temerarias, ſcandaloſas, & ſimiles? Ratio
dubitandi inde proueniebat, quia iuriſdi-
ctio illorum videtur ſe tantùm extendere
ad caſus hæreſis, aut erroris contra fidem
catholicam, ſed tales propoſitiones non
continent hæreſim, nec ſaporem eius; er-
go non ſpectat ad Inquiſitores proferen-
tes eas puuire.

650 Nihilominus poſteà ſucceſſu temporis
dubium omnino ſublatum, quando Pau-
lus Papa III. protulit in lucem 14. Ianua-
rii 1542. conſtitutionem incip. In Apoſto-
lici culminis ſpecula, quam refert Pegna
in fine director. Per eam enim conceditur
Inquiſitoribus facultas procedendi con-
tra proferentes propoſitiones non ſolum
hæreſim, vel errorem ſapientes, ſed etiam
ſcandaloſas, ſuſpectas, &c. vt benè nota-
uit Carena, 2. par. tit. 16. §. 4. nu. 15. Imò id
ipſis Inquiſitoribus iniungitur, ibi per ſe-
quentia verba.

651 Motu proprio, inquit, & ex certa ſcien-
tia Volumus, ſtatuimus, & ordinamus
quod Inquiſitores præfati, &c. contra om-
nes. & ſingulos, tàm ſæculares, quam re-
ligioſos quorumuis ordinum etiam men-
dicantium profeſſores, cuiuſcunque ſexus
gradus, ſtatus, conditionis, dignitatis, &
præheminentiæ, (non tamen Epiſcopalis)
exiſtent, qui propoſitiones ſuſpectas. ſcan-
daloſas periculoſas, errores continentes,
hæreſim ſapientes, ac alias catholicæ fidei
minus conſonas, chriſtianæque pietati, &
bonis, moribus minime conformes, huiuſ-
modi, vel earum quaslibet in poſterum
aſſerere, ſeù publice proponere. aut po-
pulis prædicare audeant, vel præſumant,
iuſtà auctoritatem, & poteſtatem eis Inqui
ſitoribus à iure, aut alias quomodolibet
traditam, & conceſſam procedere, & in-
quirere, ſuamque iuriſdictionem exercere
652 debeant. Nec non eis contra illos iuxtà
prædictam poteſtatem, vt præfertur proce-
dendi, & inquirendi, & iuriſdictionis hu-
iuſmo-

iuſmodi exercendæ facultatem quatenus opus ſit, eadem auctoritate de nouo concedimus. hactenus ex dicta conſtitutione vide Dian. 4. par tract. 8. Reg. 94. id cũ Petro Lorca bene tractantem.

653 Eodem fere tempore, vt aſſerunt Ioa. Franc. Leo in Theſau. fori Eccles. par. 1. cap. 8. num 12. Campanil. in diuerſ. Iuris canonici, rubr. 22. cap. 13. num. 21. & alii per Concil. Trident. ſeſſ. 5. cap. 2. verſ. Si verò conceſſa fuit Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis facultas procedendi contra concionatores huiuſmodi propoſitiones in publicis concionibus proferen-
654 tes. Quæ diſpoſitio Tridentini non opponitur illi Conſtitutioni Pauli III. Sed vtraque ſtat, & datur locus præuentionis, atque tam Inquiſitores, quam Epiſcopi ſe gerunt in hac talium delinquentium proſequutione vti Sedis Apoſtolicæ Delegati. ita Zanard. in ſumm. diuinor. præceptor. part. 1. rubric. de Inquiſitor. quæſtion. 54. verſic. Nota quod, & Carena dict. §. 4. nu. 16. & 17.

655 Proferentibus autem ſimiles propoſitiones ſcandaloſas, temerarias; male ſonantes, &c. nulla iniungi ſolet abiuratio, vt iam traditum à nobis in proprio loco lib. 5. Regul... Iniungitur eis tamen ſtricta obligatio reuocandi dictis propoſitiones, ſenſumque earum deteſtandi, ſecundum Extrauag. Vas Election. de hæretic. & debet hæc reuocatio fieri publicè ad tollendum ſcandalum, ſi quod fuit perſonis ſimplicibus datum. ita cum Ludou. Paramo lib. de origine S. Inquiſitionis quæſt. 9. nu. 174. & cum aliis per eum relatis Carena
656 vbi ſupra num. 22. Qui affert Exempla huiuſce retractationis cum Henriquez lib. 6. ſum. cap. 16. nu. 3. Nam cum duo concionatores temere populo prædicaſſent, per Bullam Cruciatæ poſſe abſolui etiam ab hæreſi, iuſſu Inquiſitorum id plublice retractarunt.

657 Vltra talem retractationem dictarum propoſitionum, an eas proferenti ſit iniungenda aliqua pæna arbitraria, vel ſaltem pænitentia Salutaris? Non expendit, nec attingit Carena loc. cit. & quidem mirum, cum ex profeſſo ibi hac de re agat.

658 Verum ſtandum eſſe deciſis in vltima parte præſentis Regulæ, quod ſimilium propoſitionum prolatores ſint expediendi in Sancto Officio ſaltem cum acri correptione, & pœnitentijs ſalutaribus, imo aliquando cum pœnis, vel à lege iniunctis, vel arbitrarijs, deduco manifeſtè ex caſibus particularibus, iam alias in decurſu Operis noſtri expenſis: quibus nunc omiſſis ne nimis ſermonem protrahamus.

659 Tantummodo attingo vnum, quem recte diſcutit ipſe Carena 2. part. tit 17. §. 11. cum Naldo in ſumm. verb. Conceptio, Comitol. quæſt. moralium lib. 6. quæſt. 40. Bonacin. de cenſuris in ſpecie, diſput. 2. quæſt. 3. punct. 34. & cum alijs, nempe qualiter expediendi, & puniendi in Sancto Officio Violatores Conſtitutionum, & Decretorum plurium Summorum Pontificum, præcipue Pauli V. quibus iniungitur, ne quis temere in materia Conceptionis Beatę Marię Virginis, alteruttram partem, ſiue affirmantem, ſiue negantem qualificet, quod ſit hæretica, vel erronea &c. Accipe deciſionem Carenę proprijs eius verbis.

660 Praxis autem, inquit, contra hoſce tranſgreſſores noſtrarum conſtitutionum eſſet, vt acceptata denunciatione in Sancto officio, vel ad ſupremam Romanam Inquiſitionem mittatur denunciatio, ab eoque ſupremo Tribunali expectentur iuſſa ab Inquiſitoribus in partibus exequen-
661 da. Vel ſi denunciatio commode Romam mitti non poteſt, fieri debet ab Inquiſitoribus diligens perquiſitio ſcripturarum, & concionum in domo inquiſiti, & teſtes ſuper contrauentione diligenter examinandi, quibus peractis, ſi de contrauentione conſtat, declarare debent Inquiſitores, & ordinarii reos incidiſſe in pænas, & cenſuras comminatas in dictis Conſtitutionibus. ita ille.

662 Conſtat autem ex Bulla Sixti IV. incip. Graue nimis, edita anno 1488. dictis tranſgreſſoribus inſligi excommunicationem ipſo facto, Papę reſeruatam, ex illa Pij V. anno 1570. incip. Super ſpeculam, addi pœnam ſuſpenſionis cum priuatione Dignitatis, vel adminiſtrationis ipſo facto incurrendam, etiam Papę reſerua-
663 tam. Ex alia item Pauli V. anno 1616. die 6. Iulij publicata adiungi, vt violatores dictarum Conſtitutionum eo ipſo priuati maneant facultate concionandi, publice legendi, ſeu docendi, ac interpretandi, voceque actiua, & paſſiua; nec abſolui, aut habitari poſſint, niſi à Romano Pontifice, cuius arbitrio grauius puniri valeant. Tandem ibi Paulus V. præter Ordinarios locorum conſtituit Iudices competentes DD. Inquiſitoris contra Violatores huiuſmodi, vt iſtos pro delicti qualitate proſequantur.

664 Verùm magis facit ad rem noſtram, quòd deciditur circa hunc caſum de Miſterio Conceptionis B. M. V. in Praxi illa vulgari, manuſcripta, quam audio editam ab Eminentiſſimo Cardinali Scaglia, & taliter à nobis in decurſu operis ſæpius citatam, cap. 19. vers. doppo l'emanatione, &c. contra violantes dict. Bullas, & decreta ſic habetur.

665 Si de tranſgreſſione conſtet plene omnino, puniri debent per ſententiam declaratoriam, quod inciderint in pænas dic. conſtitutionum, & decretorum ſi verò nõ conſtet de expreſſa tranſgreſſione, ſed tantùm fuiſſe prolata verba temeraria, aut cum tali liuore, & mordacitate, vt malè ſonent, et ſapiant tranſgreſſionem, qui ea protulit. Solet Romæ in Congregatio-

ne Sancti Officij coram Eminentiſſimis Cardinalibus acriter corripi, & arbitrio concionandi, aut legendi munere priuari, ita in praxi illa; ſed præſtat verba ipſius, vt iacent adducere.

666 Doppo l'emanatione, inquit, di queſto decreto alcuni, che hanno contrauenuto, ò per per predicare l'opinione affirmatiua, ò per confutarla, ſono ſtati denunciati nel Santo Officio. Nel quale il modo di precedere ſin hora è che fuor di Roma, l'Inquiſitori prendono iuditialmente le denuncie, che li vengono date, e ſenza procedere più oltre ne mandano copia quà al ſupremo Tribunale, il quale ſe realmente vede, che ſi ſia contrauenuto alla diſpoſitione di detto Decreto, e Cunſtitutione, Ordina all'Inquiſitori, che facciano al tranſgreſſore la perquiſitione delle prediche, ò ſcritture, nelle quali hanuo aſſerito, ò confutato l'affirmatiua; & examino ancora alcuni teſtimonij, che ſono ſtati preſenti, i quali deuono per quanto più ſi può eſſer perſone diſintereſſate, cioè non Frati di San Domenico, ſe il tranſgreſſore è Franciſcano, ne' Frati di San Franceſco, ſe il tranſgreſſore è Domenicano. I trangreſſori poi è ſolito di farli venire à Roma, oue ſi examino, e trouandoſi, che eſpreſſamente habbino contrauenuto, ſi puniſchino, dechiarandoſi incurſi nelle pene delle Conſtitutio-

667 ni ſudette. E non trouandoſi la contrauentione eſpreſſa, ma ſolo, che habbino dette parole temerarie, liuoroſe, & mordenti, de' quali ſe bene non ſi può inferire la total aſſertione, ò confutatione di vna delle due ſudette reſpettiuamente; ad ogni modo ſonano male, & ſapiunt contrauentionem, ſe li fà vn'acre monitione in Congregatione de' Signori Cardinali, e ſecondo la qualità del Caſo ſe li prohibiſce il predicare ad arbitrio. hæc ibi, atq; eis, & caput 8. & Regulam 507 terminamus.

C A P V T IX.

De reuocatione ſententiæ iam latæ, præſertim in Sancto Officio, vel de mutatione eius ex nouis probationibus, & indicijs. de diſpenſatione item in pœnis iam iniunctis ſaltem ex parte, Atque de abſolutione totaliter ab eis.

PROOEMIOLVM

1 Vidimus iam alibi qualiter Iudex quiuis, aut Inquiſitor hæreticæ prauitatis ex aliquo capite, vt ex incompetentia officij, ex carentia iuriſdictionis, ex iuſta recuſatione à delinquente facta, & ex ſimilibus, circa proſequutionem cauſæ contra reum, & circa prolationem ſententiæ, ac condemnationem poſſit ſæpius impediri. Vidi-
2 mus etiam præſertim toto ferè capite primo huius Libri Sexti, qualiter ob multiplices cauſas, vt ob defectum doli, aut malitiæ, ob credulitatem, vel ignorantiam, ob iracundiam aut dolorem iuſtum, ob ætatem minorem, vel è contra nimis ſenilem, ob furorem, aut amentiam, ob conſuetudinem, ob iuſſum Superioris, & ob alias ibi expreſſas, valeat idem Iudex, aut Inquiſitor pœnas infligendas, maxime extraordinarias, ſeu arbitrarias mi-
3 nuere, aut relaxare; vel ſecus. Supereſt modo videndum breuiter de poteſtate reuocandi ſententiam iam iudice latam, aut eam mutandi, maxime ex nouis probationibus, ac indicijs ſuperuenientibus: quod peculiarem habet difficultatem penes noſtra Tribunalia Sanctæ Inquiſitionis, cum in eis, vt ſtatim declarabitur, ſententia etiam diffinitiua lata,
4 quocunque termino decurſo, nunquam in iudicatum tranſeat. Videndum tandem de facultate, quam habet Iudex, aut Inquiſitor, minuendi, vel relaxandi ex parte, aut in totum pœnas ipſo facto incurſus, aut per condemnationem inflictas. Atque hæc tribus tantum Regulis hoc loco, prout ordo executionis poſtulat cum noſtro Baptiſta Fragoſo, Cum Caſtro Palao, cum Souſa & Diana, ac cum alijs citandis expendemus.

An

An Iudex Ordinarius, maximè Inquiſitor poſſit ſententiam à ſe latam reuocare aut corrigere, vel ob noua indicia mutare?

REGVLA CCCCCVIII.

5 NEquit Iudex Ordinatios ſententiam definitiuam ſemel à ſe latam reuocare, aut corrigere, neque incontinenti: ſecus de ſententia interlocutoria, quæ ſemper dum non mandatur executioni reuocari poteſt, etiamſi ab ea ſit appellatum.
6 Vbi verba ſententiæ diffinitiuæ ſunt obſcura, poſſunt ab eodem Iudice Ordinario declarari; non tamen à Iudice Delegato; imo nec ab Ordinario, quando ex tali declaratione inſurgeret noua diſpoſitio; quæ ſolum ad Summum Principem ſpectat; cum plena informatione per ſententiam damnatus, caſu quo de huius innocentia iucici damnanti
7 conſtat. Prædicta autem, quę communia ſunt omnibus alijs Tribunalibus, vix habent locum, apud noſtra Sanctæ Inquiſitionis, cum in iſtis nunquam vlla ſententia tranſeat in rem iudicatam, & Inquiſitor iam abſolutum reum, ex nouis indicijs, ſemper condemnare poſſit, &c.

---

8 PRo expreſſione completa doctrinæ præſentis Regulæ, cum Fragoſo par. 1. Regim. Reip. Chriſt. diſput. x §. 4. lib. 4. diſtinguendum prius de duplici ſententia diffinitiua, quæ vniuerſam cauſam diffinit, & nullam aliam poſt ſe expectat. Altera verò interlocutoria, quæ ſuper incidentibus, & emergentibus fertur, & diffinitiuam poſt ſe expectat, ita Barth. in l. Titia num. 4. verſ. ſecundo modo. ff. de accuſat. Aretin. conſ. 106. in præſenti dubitatione num. 3. Pauin. conſ. 57. numer. 21. lib. 5. idem Bart. & Angel. in l. properandũ §. & ſiquidem. C. de iudic.
9 Diffinitiuæ ſententiæ talis eſt natura, vt regulariter poſtquam ſemel lata per iudicem fuit, nullo modo poſſit reuocari corrigi, aut mutari ab ipſo, quicunque iſte ſit, ſiue ſuperior, ſiue inferior, ſiue ordinarius ſiue delegatus, ac etiam arbiter. cap. in literis, officio delegati, & l. iudex poſteaquam, ff. de re iudicata; eſtq; doctrina certa, & communis omnium ſequentium Gloſſam in l. actorum, ff. de re iudicata, &
10 ibi Bart. n. 1. Atq; debet intelligi, quod nõ poſſit, ſiue ante decẽniũ, ſiue poſt, poſtquã ſententia fuit lata, vt aduertunt idem Barth. & alij in l. poſt ſententiam, C. de ſententijs, & interlocut. omn. iudic. Efficax ratio pro ea ſic deſumitur ex citatis iuribus; quia Iudex poſt latam ſententiam diffinitiuam, iam functus eſt officio ſuo; atque ita nihil vltra poteſt; cum non com petat naturæ ſententiæ diffinitiuæ, quod poſſit corrigi, &c.
11 Eſt autem non parum controuerſum inter Doctores, an etiam incontinenti nequeat talis correctio, mutatio, aut reuocatio ſententię fieri? Duæ ſunt circa hoc opiniones, altera Baldi, & Angel. in l. Iudex poſteaquam, ff. de re iudicat. Ancharan. conſ. 208. num. 15. & ſeqq. Tiraquelli de retract. conuention. §. 1. num. 17. Gloſſ. in cap. prædicator. in verb. imo vero 16. quæſt. 1. & aliorum aſſerentium, ex interuallo non poſſe reuocari, aut corrigi ſententiam à Iudice; benè tamen incontinenti. Ducuntur eo principio, quia cenſentur ineſſe, quæ incontinenti fiunt.
12 Altera opinio eſt Felin. in cap. qualiter il 1. n. 31. de accuſ. Menoc. conſ. 360. n. 2. Alexand. conſ. 90. lib. 1. num. 2. Gloſ. in l. actorum, ff. de re iudicata, & aliorum affirmantium etiam incontinenti non poſſe ſententiam à Iudice mutari, aut reuocari, poſtquam eam habitam, iam pro perfecta pronunciauit, ac publicauit.
13 (ante pronuntiationem eius, & publicationem omnes concedunt, quod poſſit corrigi, & emendari.) Probatur efficaciter, quia ſtatim, atque recitata, et publicata fuit ſententia diffinitiua iudex incontinenti definit eſſe iudex, cùm functus ſit officio ſuo, ergo &c. Item quia poſt ſententiam pronunciatam incontinenti, fuit ius acquiſitum parti, quod et per Iudicem non poteſt anferri, argumento l. huiuſmodi, §. qui ſtichum, ff. de legat. 1. et l. apud Aufidium ff. de opt. legat Ergo in caſu præſenti non habet locum principium illud, quæ fiunt incontinenti cenſentur ineſſe, adductum pro prima opinione.
14 Vnde ea relicta amplector ſecundam vti certam cum Felin. Menoch. Alexand. citatis. & præcipuè cum Fragoſo dict. §. 4. nu. 217. Quæ confirmatur argumento donationis irreuocabiliter factæ, quæ vbi primum perfecta, eſt, amplius reuocari non poteſt ſi fiat inter viuos, & acceptetur à donatario. l. velles, C. reuocand. donat l. perfecta donatio C. quæ ſub modo. Flamin de reſignat. lib. 1. quæſt. 13. num. 7. & 8. vbi dicit quòd transferens, & cedens ius ſuum in alium non poteſt pænitere, cum id, quod à principio fuit voluntarium ex poſt facto efficiatur neceſſarium regula, quod, ſemel, de regul. iuriſ. in 6. ergo ſimiliter &c.
15 Nihilominus limitanda dicta reſolutio, quod neque ex interuallo, neque incontinenti ſententia definitiua à iudice poſſit corrigi, aut mutari, excepto quoad acceſſoria, & conſequentia, in quibus etiam ex aliquo interuallo poteſt fieri ſententiæ

correctio aut mutatio, l. Paulus ff. de re iudicat. vbi ſic dicitur, Si ſuppletio fiat eodē die idque etiam notatur, l. in operis cum Gloſ. & ibi Bart. ff. locati, & affert Fragoſus dict. num. 217.

16 Limitanda item quoad aliquid, quod à principio iudex expreſſe in ipſa ſententia poſtea à ſe diffiniendum reſeruauit. Ita cum Romano conſil. 4. nu. 3. & cum Tuſcho verb. iudex conſil. 432. num. 4. & 15. idem Fragoſus dict. §. 4. nu. 216. Oſtenditur inde, quia iudex, licet functus ſit officio ſuo ipſumque finierit, adhuc tamen eſt iudex quoad illud reſeruatum in ſententia poſtea diffiniendum, ſicut quoad acceſſoria, & conſequentia de quibus dictum nu. præcedenti: vtraque, ergo limitatio ſatis probata manet.

17 De ſententia verò interlocutoria prorſus certum, eſt quod poſſit reuocari, aut corrigi, vel mutari à quouis iudice quamdiu non fuit diffinitiua prolata, & ipſa interlocutoria executa, tametſi ab iſta ſit appellatum. Habetur de iure communi, l. quod iuſſit, ff. de re iudicata vbi Bart. in 1. notabili Alexand. nu. 4. Ripa num. 10. Menoch. conſil. 360. num. 2. & 3. abſolutè affirmant ſententiam interlocutoriam poſſe reuocari corrigi, & mutari. Ratio eſt, quia
18 poſt eius prolationem adhuc iudex perſeuetatur, quoad ſequentia, vt deducitur ex l. poſt ſententiam, C. de ſententijs, ſecus poſt diffinitiuæ ſententiæ prolationem: vide plura apud Fagoſum dict. §. 4. à n. 228.

19 Quid ſi in ſententia diffinitiua ſint poſita aliqua verba obſcura, & ambigua? Sine dubio poſt eius prolationem etiam ex interuallo ad tollendam ambiguitatem poſſunt declarari à iudice ordinario, aut ab eius ſucceſſore etiam parte non citata, vt notant Felin. in cap. qualiter, & quando il 1. de accuſat. & Boet. deciſ. 172. num. 23. affirmantes nunquam eſſe excluſam declarationem, cum hæc nullus ius nouum afferat, ſed tantum ambigua manifeſtet l. hæredes palam §. ſi quid poſt, ff. de teſtamentis, & ait Barth. ac Decius in l. edita nu. 48. C. de edendo.

20 At ſi dicta declaratio ſententię ſecum afferat nouum ius, aut nouam diſpoſitionem tunc nequit ab vllo iudice fieri, ſed ſpectat ad ſupremum Principem, vel ad ſummum Pontificem, aut ad alium, qui de nouo actum facere poteſt. ita tradunt de Summo Pontifice Decius in dict. l. edita num. 49. qui cum beneficia de nouo poſſit conferre, poteſt declarare conceſſionem iam factam. Similiter de ſummo Principe Tiraquellus in l. ſi vnquam, in verb. libertis nu. 15. C. de reuocat. donat. & Pariſius conſ. 50. in fine lib. 4. quibus adhæret. Fragoſus ibidem num. 219.

21 Dictum autem de facultate declarandi verba dubia, & ambigua, iudici ordinario conceſſa, non habet locum reſpectu iudicis delegati, qui non poteſt ſuam ſententiam, declarare, ſed id competit delegant dumtaxat, ex verbis tamen delegati. Ita Alciatus reſpon. 439. ad finem Barr. in l. edita C. de edendo, ibi Decius nu. 19. & diuerſi auctores in cap. ex parte, il 3. de verb. ſignificat. remitto lectorem ad Fragoſum citat à num. 221. ſi plura deſiderat.

22 Ex quo illud vltimo loco pro quibuſuis Alijs Tribunalibus adduco, caſu quo poſt latam ſententiam criminalem conſtat manifeſtè iudici de innocentia condemnati ad pœnam corporalem maxime capitalem non ſolum poteſt, ſed etiam expedit remittere cauſam ad Principem, aut hunc docere de innocentiam damnati, & inte-
23 rim executionem differre; Cum nequeat talem innocentem abſoluere, ſecundum allegata, & approbata repertum nocentem. Conſtat ex l. acta, §. 1. ff. de re iudicata; & ex l. Diui, ff. de pœnis, traditque Panormit. conſil. 92. contra ſententiam vol. 1. Felin. in cap. Conſanguinei col. 2. de re iudicata, & Conar. cum pluribus relatis in Epitome, de ſponſ. 2 p. c. 8. §. vltimo n. 15.

24 Accedamus iam ad noſtra Tribunalia ſanctæ Inquiſitionis, in quibus eſt valdè diuerſa praxis ab aliis, circa varia, præcipuè circa hoc de mutanda, vel corrigenda ſententia diffinitiua. Nam in fauorem fidei ſententia diffinitiuam in cauſis hęreſis nunquam tranſit in rem iudicatam, ſed quouis tempore ſuperuenientibus nouis probationibus, vel indicijs, poſſunt Inquiſitores reum iterum examinare, & grauiori pœna etiam ordinaria afficere. Ita ſtatutum per Bullam Pij V. Sanctæ Memor. editam anno 1567. cuius meminit Diana 4. par tract. 7. reſol. 35. Tradunt vt certum Pegna 3. par. direct. comment. 37. & 92. Simanch. de cath. inſtit. tit. 60. num. 13. Rojas de hęret. par. 2. nu. 384. Souſa lib. 2. Aphot. cap. 36. num. 31. & alij.

25 Hinc cum citatis Pegna, Simanch. & Souſa benè inferunt Caſtrus Palaus tom. 1. tract. 4. diſp. 8. punct. 1c. num. 10. & Diana vbi ſupra, quod in cauſa hæreſis probationes ſuperuenientes coniungi poſſint cum præcedentibus inſufficientibus ob quarum inſufficientiam abſolutus fuit ab inſtantia iudicij, Hæc videntur confirmari per inſtructionem quandam Hiſpalenſem anno
26 1484. quę ſic habet num. 3. Item acordaron, y Ordenaron, que los que fueren preſos por eſto delicto, que no ſean fatigados en las carceles en la dilacion del tiēpo, que luego ſe haga el proceſſo con ellos, porque no haya lugar de quexarſe, y no ſe detengan à cauſa de no hauer entera prouanza pueſque es cauſa que quando ſubreuiene prouanca, ſe puede de nueuo agitar no ob ſtante la ſentencia, que fuere dada.

27 Confirmantur magis ex his, quæ tradit Souſa lib. 2. Aphot. cap. 37. num. 7. Sic Abiurata, inquit, vehementi hęreſis ſuſpicione, ſi dentur nouæ probationes, non plenè conuincentes nouorum lapſuum, de iuris

ris rigore tales probationes coniungi poſſunt cum præcedentibus, ad vnam conſtituendam probationem, cum ſententia nō tranſeat in rem iudicatam, hactenus tamen hoc practicari non vidi. hęc ille, quę approbo cum Diana loc.cit.

28 Sed eſt dubium non leuis conſiderationis, an indicia ſuperuenientia contra reum ſancti officij circa idem crimen ſint coniūgenda cum indicijs, ex quibus ipſe prius fuerat tortus? perdocte reſoluit Farinac. in addition. ad eius opera poſt lib.3.conſiliorum ad q.4 num.29. ab ipſomet reſolutionem audiamus.

29 Si quis, inquit, fuit abſolutus ex eo quod in tortura perſtiterit, & tunc ſine dubio indicia, quę per torturam fuerunt purgata, & ſublata, nullam vim habent, mortua ſunt, nec propterea coniungi poſſunt cum alijs ſuperuenientibus indicijs,

30 aut probationibus. Secus, ſi tortura non illata, reus fuit abſolutus, ex eo quod in iudicium contra ipſum deducta non ſufficiebant ad condemnandum. Tunc enim imperfecta probatio primæ inſtantiæ, coniungitur cum ſuperueniente probatione, ſecundum veram, communem, & vſu receptam ſententia de qua eſt Bart.Hoſt. Abbas Felin. Alex:& Alciat.in locis per eum relatis, teſtatur Simanch.Dathol.inſtit.tit.

31 18.rubr.de defunctis num.20 Et hanc declarationem benè nota, quia (ni fallor) alibi non reperies in ſpecie poſitam, ſæpè habui in facto, & ſic, vt ſupra iudicaui, & communiter indicatum vidi. hæc Farinac. & ea meritò approbat Diana loc.cit.

32 Aliud multò grauius dubium reſtat diſcutiendum, num reo condemnato ad pœnam extraordinariam ob defectum probationum ſi nouæ ſuperueniant probationes poſſit pœna ordinaria per Inquiſitores infligi? Rojas par.2.de hęret.num. 592. ingenuè ait, quòd in huius dubij deciſione potius diſcipuli officio, quam Magiſtri fungi vellet, & citatis pro parte affirmante Lu-

33 ca de Pegna. & Iacobo Bellouiſo. Sic cum diſtinctione, licet hæſitans, benè reſoluit. Si pœna extraordinaria non fuit executioni mandato, tunc reus pœna ordinaria puniri poteſt, ſuperueniente legitima probatione; ſecus, ſi fuit executioni mandata, Nam in hoc caſu nequit reus plecti pęna ordinaria, ſed ab iſta detrahendum, quantum extraordinaria, iam executa importabat, alioqhin puniretur grauius, quam meretur. Ita ſine vlla hæſitatione tenet Caſtrus Palaus loc.cit.punct.11.num.11, & ait ſe vidiſſe hoc practicari in Tribunali ſancti officij Hiſpani.

34 Hoc idem defendit Souſa lib.1.Aphoriſ. cap.37.num.8.dicens, quod condemnatus ob ſuſpicionem hæreſis ad pænam arbitrariam ex defectu probationis, ſuperueniente plena probatione, debet pœna ordinaria puniri, dummodo, prima pœna adimpleta non ſit, ſi autem adimpleta fuerit compenſetur in ſecunda. Sic ille. Sed n.9. optimè limitat pro caſu, quo pæna ordinaria delicti eſt capitalis; tunc enim prima, & ſi corporalis, non minuet ſecundam, nec iſta compenſabitur cum primo, ſed tota ordinaria imponi poteſt, cum talis pęna indiuiſibilis nequaquam ſit.

36 Pro complemento noſtri inſtituti in pręſenti Regula, accipe aliqua doctrinaliter ab eodem Souſa lib.2.Aphoriſ.cap. 36. vbi num. 15. ait Inquiſitor nullo modo poteſt condemnari illum, quem certò nouit eſſe criminoſum, ſi iuridice talis non probetur, quia priuata notitia Iudicis non eſt ſufficiens teſtimonium in iudicio. Cap.ſi Sacerdos de offic.ind.ord. hæc ille.

37 Sequenti num.16. ita addit: Si innocens probetur nocens, tenetur Inquiſitor aliqua via licita illum liberare, & examinando de nouo teſtes ſeparatim, admonendo vt à falſa teſtificatione deſiſtant, cauſam illam differendo, oſtendendo innocenti viam, qua ſe defendat, & ſi eſt iudex inferior, remittat cauſam ad ſuperiorem. S. Thomas 2. 2. quæſt.64.art.6.ad 3.& qu.67. art.2. vbi Caiet. Aragon. Salon. & alij Soto de inſt.lib.5.quęſt.4.art.2. ita ille ibi.

38 At num.17.ſubiungit: Si Inquiſitor nullo modo poſſit innocentem liberare, & cogatur ſententiam ferre debet iudicare ſecūdum allegata, & probata S.Thom.dict.qu. 67.art.2. & alij proximè relati doctores. ita

39 idem concludens ſic num. 18. Facta omni morali diligentia, vt innocens liberetur, non tenetur Inquiſitor cedere officio ſuo, cum nulla ſit lex, aut iuſtitiæ, aut charitatis, quę ad hoc obliget. prędicta omnia Souſa; Ex quibus nonnulla, vt patet, habent locum, etiam poſt latam ſententiam, quæ vti diximus pænes Tribunalia ſancti officij ſemper reuocari poteſt; Atque hic Regulæ finis.

Quid de diſpenſatione in pœnis iam iniunctis, ſaltem ex parte à iudice quouis præſertim ab Inquiſitore facienda?

REGVLA CCCCCIX.

40 Regulariter loquendo ſicut iudices, qui augent pęnas à iure ſtatutas male agunt, & puniri debent pęna, qua puniuntur iniuſtè iudicantes, ita è contra magiſtratus, qui nocentem quemuis impunitum relinquunt, tam in graue delictum committere cenſentur, quam ipſemet reus ac propterea eadem pęna mulctandi. Vn-

41 de quamuis apud quæcunque alia Tribunalia poſſint iudices ex rationabili cauſa, antequam ſententiam proferant, aliquid de pæna minuere, vel relaxare, non verò vt plurimum poſt ſententiam prolatam.

42 Nihilominus in Tribunalibus Sancti Officij, tum ante ſententiæ prolationem, tum poſt in pęnis tam incurſis ipſo facto, quam inflictis eſt locus aliqualis relaxationis, prout in bonum fidei D.D. Inquiſitores expedire iudicabunt.

---

43 Vix iſta indigebant expręſſione, cũ ex traditis iam alibi, pręcipue toto capite primo huius libri 6. facile deduci poſſent ad maiorem tamen lucem
44 dirigitur pręſens Regula. Vtrumque autem in prima eius parte propoſitum, conſtat eſſe prorſus verum teſtimonijs ſcripturæ ſacrę, Prouerb. 12. Qui iuſtificat impium, & condemnat iuſtum abominabilis eſt, vterque apud Dominum, & Iſa. 5 Qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo. Quæ exponunt Vatam. Ianſem. & alij de iudicio forenſi, quo iudex, vel amore, vel odio, vel munere corruptus condemnat innocentem, & abſoluit nocentem.
45 Pro primo, quod iudex augens pœnas, à iure præſcriptas ſcelerate agat, & eandẽ pœnã incurrat, quã qui iniuſtè imponit, facit text. in l. Iulia, §. vlt. ff. ad l. Iuliã repe. quẽ adducit, & laudat Bald. in l. 3. col. 4. verſ. & aduerte, C. ex delict. defunct. & Felin. in cap. accuſaſti, in principio, de accuſat. Facit etiam text. in l. 1. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. cum ex eo deducatur eſſe ſub hac lege Cornel. iudicem iniuſtè punientem; quin et eſſe homicidam concludit Bald. In cap. 2. poſt medium, de re iudicata, ſi capitalem pœnam alicui infligat cauſa non examinata. Ita Fragoſ. citandus.
45 E contra verò iudex minuens pœnas, & criminoſos impunitos relinquens, tam graue crimen committit, quam ipſi criminoſi, ac proinde eadem pœna plectendus, qua illi, contrahitque infamiam. Eſt ſecundum textum in l. Seruus in fine. C. de vi pub. quem ad hoc propoſitum adducunt Decius, & Panhormit in cap. de
47 cauſis, de officio delegati. Exemplificat Lucas de Pegna l. 1. C. de deſert. lib. 12. in crimine læſæ maieſtatis, quod Iudex non vindicans maieſtatem læſam, teneatur læſæ maieſtatis pœna per text. in l. 2. C. de Sepulch. viol. & in Authen. iubemus, C. de iudic. & ibi Bald. in vltim. notan. Quin
47 etiam per text. in dict. l. 1. C de deſert. lib. 12. Si iudex abſque cauſa pœnas à lege, vel conſuetudine ſtatutas minuens, aut nocentem impunè remittens bonorum proſcriptione, aut amiſſione puniri debet. ita Rom. in l. ſi vero, §. de viro, fall. 26. ff. ſolut. matrim. & Fragos. dict. lib. 4. diſput. 11. §. 1. num. 238. & ſeqq.
49 Equidem prędicta duo adeo ſunt de iure naturali, vt Tullius Cicero ſolo lumine naturæ ductus merito inuehat in quendam iudicem, ſeu Præſidem, nempè Verrem, & in alios, qui turpiſſime in vtroque deliquerant. Eruditionis gratia accipe eius verba ex actione 2. in Verrem, ibi ſic: Non iſtum maius in ſe ſcelus concepiſſe certum eſt, cum fana ſpoliaret, cum tot homines innocentes necaret, cum ciues Romanos morte cruciatu cruce afficeret, cum prædones duces accepta pecunia dimiſerit, quam eos, qui iſtum tot tantis, tam nefarijs ſceleribus coopertum iurati ſententia ſua liberarent, hęc ille.
50 Sed ijs in communi præmiſſis iam proprius ad rem noſtram, de qua in parte ſecunda Regulæ, accedendo, vidimus, & copioſe indicauimus toto capite primo huius libri 6. qualiter ex diuerſis cauſis, ſiue intrinſecis, ſeu cohærentibus delicto, ſiue extrinſecis ei poſſit iudices pœnas minuere delinquentibus: & quidem Iudices ſupræmi ex cauſis vtriuſque generis; minores verò iudices ex cauſis tantum intrinſecis, niſi conſulto Principe. ita Decius, in cap. de cauſis, de officio delegati, Blanch. in praxi crimin. fol. 73. à num. 71. & alij, qui dictam cauſatum diſtinctionem tanquam communem admittunt.
51 Verum talis deciſio habet locum, ſi diminutio pœnæ fiat, antequam iudex ſententiam proferat: nequaquam tamen: ſi poſt latam ſententiam pœna minuatur, & procedit in quibuſuis iudicibus, & magiſtratibus, qui tunc pęnam mutare, aut minuere nequeunt, inconſulto Principe. Ratio iam ſupra adducta, quia poſt latam ſententiam iudex functus fuit officio ſuo, & non eſt amplius iudex quoad eam cauſam; Ergo non poteſt pœnam mutare, aut minuere. ita Gloſſa in l. quid ergo, §. pœna grauior, in verb. oneraſſet, ff. de infam. & Couarr. cui relato adhæret Iulius Clarus lib. 5. §. finali quæſt. 86. num. 10. ad medium.
52 Quod ſi obijcias eſſe communem regulam (de ea nos alibi) ſecundum quam iudices à iure conceſſum habent arbitriũ minuendi, augendi, & alterandi pœnas delinquentium, etiam legales, & ſtatutarias iuxta delictorum qualitates, & circumſtantias, vt docent Bart. in l. quid ergo §. pœna grauior, ff. de his, qui not. infam. Fulgoſ. conſil. 124. col. finali, verſ. cæterum eorum, Roman. conſil. 429. Blanc. vbi ſupra, §. poſtquam vidimus, num. 71. & ſeqq. Menoch. de arbitr. quæſt. 99. num. 16. lib. 1. & alij communiter.
53 Reſpondetur, quod dicta regula diuerſas habeat declarationes, vt limitationes, vt notat, & copioſè adducit Fragoſus citandus; attingo vnam, vel alteram. Primo iudices minores non poſſunt ordinarias pœnas minuare, aut alterare, niſi cõſulto Principe, aut niſi ex cauſa cohærente delicto; & quidem ſufficit altera ex his
54 duabus conditionibus, & non audiendũ, quod

quod minus benè ait Menoch. de arbitr.
lib. 1. quæſt. 96. num 18. vtramque requiri.
Ita Decius in dict. cap. de cauſis, num. 8.
C. de precib. Imperat. offer. Carrer. in
pract. crimin. num. 16. pagin. 252. Bald. in
Authent. ſed nouo iure, C. de ſeruis fugit.
in Clar. in prædict. quæſt. 85. verſ. vlterius
quæro.

Secundo, nequeunt iudices, quicun-
55 que illi ſint, pœnas alterare, aut minue-
re, quando ſtatutum expræſſe affirmat,
verba ipſius ſtatuti eſſe intelligenda proue
ſonant, & iacent. Tradunt vt certum Bald.
in l. vltim. C. de ſacroſ. Eccleſ. Bonac. ſ. in
commun. opin. par. 1. pagin. 102. col. 2. verſ.
incip. Iudex ex cauſa, & Iacob. Nouell. re-
56 gul. 41. in 1. fallen. Similiter dicendum ſi
lex, vel ſtatutum manifeſte prohibeat iu-
dici, ne pœna alteretur, vel minuatur;
ſic deciſum inuenies in l. final. C. ne ſanct.
Baptiſm. & tradit rectè Bianch. in practic.
crimin. §. poſtquam vidimus, &c. num. 96.
verſ. Non obſtat

57 Pari modo tenendum, quando verba
ſtatuti pœnalis imperatiuè ad iudicem
feruntur, vt bene notauit Carrer. in prax.
crim. tract. de homicidio §. fin. n. 21. & Af-
flict. in conſtit. Rapinas in 1. notabili, quod
tunc non poſſit a iudice, quouis pœna mi-
58 nui, vel augeri. Proſequitur Fragoſus
dict. lib. 4. diſput. 11. §. 1. à num. 250. alias
declarationes, ſeu limitationes dict. Re-
gulæ exprimere, videas apud ipſum, no-
bis dicta ſint ſatis, vt iam ad ea quæ ſunt
propria Tribunalium Sanctæ Inquiſitio-
nis, quoad relaxationem, & diminutio-
nem pœnarum tranſeamus.

59 Nullum dubium, conceſſum eſſe arbi-
trium DD. Inquiſitoribus etiam poſt latā
ſententiam circa pœnas reis inflictis, vt
poſſint eas minuere, vel augere, aut alte-
rare. Patet ex cap. commiſſi, §. necnon
de hæret. in 6. vbi in fauorem fidei expræſ-
ſe id illis conceditur. Hinc inter hæreſim,
aut ſuſpicionem eius, & alia crimina ma-
gna differentia de qua Souſa cum alijs Do-
ctoribus, lib. 3. Aphor. cap. 30. num. 4. bre-
uiſſime ſic.

60 Quamuis, inquit, in alijs criminibus
Iudex poſt latam ſententiam non poſſit
pœnam minuere inconſulto Principe; in
crimine tamen hæreſi, vel ſuſpicionis il-
lius, id Inquiſitori licet. Ghirland. de hæ-
ret. tract. de relaxat. carceratorum, de ſen-
ten. & pœnar. execut. quæſt. 6 num. 3. Fa-
rinac. dict. quæſt 17. num. 61. ita ille. Qui
61 idem repetit cap. 37. num. 11. Sed addit li-
mitationem num. 12. quod quamuis at-
tento iure hoc inferioribus Inquiſitoribus
competat, in Luſitania tamen, & in Hi-
ſpania reſeruatum eſt Generalibus Inqui-
ſitoribus.

62 De hac limitatione, ſicut de alijs præ-
dictis egimus iam ſupra cap. 1. huius lib.
6. Regul. 432. à num. 70 vſque ad 75. vbi
excitaui dubium de Inquiſitoribus inferio-
ribus Italiæ, & dixi, quod crederem idem
eſſe de his, atque de illis Luſitaniæ, &
63 Hiſpaniæ: ſumpto argumento ex noſtris
Melitenſibus, quibus prohibitum à Sacra
Congregatione Sancti Officij Vrbis, mi-
nuere poſt ſententiam latam, aut commu-
tare pœnas per ipſos iam inflictas, ſine
licentia eiuſdem, vt patet ex litteris ab ea
huc tranſmiſſis 22. Maij 1625 & 28 Augu-
ſti 1632

64 Circa finem autem dicti cap. 37. nu. 26.
benè docet idem Souſa, quòd in pœnis ar-
bitrarijs, per ſententiam iam inflictis, vt
in pœnis carceris, habitus pœnitentialis, &
ſimilibus, non ſit ſtatim diſpenſandum, nec
ſine cauſa rationabili, perpenſis circum-
ſtantiis quomodo pœnitens ad fidem re-
uerſus, an ſtatim, aut multo poſt tempore
quibus ſignis contritionis, & humilitatis
pœnitentiam iniunctam adimpleuerit &c.
65 Atque ſubiungit num. 27. cum Eymer. 3.
par. direct. quæſt. 96. & ibi Pegna commen.
145. Rojas de hæret par. 2. nu. 102. & Fari-
nacio de hæreſi quæſt. 193. §. 5. num. 104.
quod non ſit facili concedenda diſpenſa-
tio in pœna carceris perpetui; & quando
conceditur non fiat, niſi poſt tres annos
ſi tamen carcer fuerit irremiſſibilis poſt o-
cto ad minus concedatur.

66 Quoad pœnas, quas ipſo facto hæretici,
fautores, credentes, &c. incurrunt, quæ-
que à iure ſunt ſtatutæ quid? Non habent
Inquiſitores particulares, imò nec genera-
lis Inquiſitor facultatem diſpenſandi in
eis, cum hæc nullibi ſit ipſis conceſſa.
67 Vndè nequeunt iidem diſpenſare in irre-
gularitate ob hæreſim, fautoriam, &c. con-
tracta, nec poſſunt tollere infamiam eadē
de cauſa incurſam. ita Zanthin. de hæret
cap. 38. & ibi Campeg. Girland. de relaxa-
tionè carcerat. tit. de beneficio, & indul-
gentia Principis. Pegna 1. par. direct. ad l.
cunctos populos, C. de ſum. Trinit. & Sou-
ſa dict. cap. 37. nu. 13. ac. 14.

68 Deſcendēdo iam magis ad particularia,
poteſt diſpenſare Epiſcopus cum Apoſta-
tis ex grauimetu ficte apoſtatantibus, quo-
69 ad vſum inferiorum ordinum. Similiter
diſpenſatio in irregularitate ob hæreſim,
fautoriam, &c. ab Epiſcopo poteſt tribui,
quoad vſum ordinum iam ſuſpectum, non
verò quantum ad vſum ſacerdotij in ſacri
ficio Miſſa, Tradunt vt certum Suarez
tom. 5 de cenſuris diſp. 43. ſec. 1. num. 6.
Sanchez in decal. lib. 2. cap. 15 nu. 14. Fari-
nac. dict. §. 5. num. 78. & Souſa ibidem nu.
16. & 18.

70 Probabilius item poſſe per Epiſcopum
diſpenſari abſolute ad recipiendos quoſ-
cunque ordines in irregularitate contra-
71 cta ob hæreſim occultam. Quidquid ſit
de abſolutione à tali hæreſi, & dubitetur,
an ab Epiſcopo poſſit imperiri ob reſer-
uationem eius in Bulla Cænæ, ita iidem
San-

Sanchez dict. cap. 25. nu. 18. Farinac. ibi-
dem num. 79. & Souſa eodem cap. 37.
num. 17.
72 Communis ferè eſt omnium ſententia,
quòd ſolus ſummus Pontifex poſſit diſpen
ſare cum apoſtatis, ſiue voluntariis, ſiue
ex metu graui apoſtatantibus, quoad pro-
motionem ad quouis ordines, & quoad
vſum ſacerdotij. ita Pegna 3. par. direct.
in quæſt. 113. commen. 162. verſ. Poſtremo,
quis, & in quæſt. 126. commen. 175. verſ.
Hodie. Farin. dict. §. 5. nu. 77. Sanchez eo-
dem cap. 25. num. 21. & Souſa ibidem num.
73 19. Qui num. 20. benè ſubiungit cum De-
ciano crimin. lib 5. cap. 75. nu. 5. quòd vbi
Papa diſpenſat cum prædictis, aut cum
hæreticis, fautoribus, &c. ad ordines, vel
ad honores, debeat intelligi, niſi aliud in
diſpenſatione exprimatur quoad eos tan-
tùm honores, quos illi antea habuerunt,
& quo adminiſtrationē in ordinibus priùs
ſuſceptis, non verò quoad futuros hono-
res, neque quoad aſcendendum ad ſupe-
riores ordines.
74 Quin etiam ſi fiat diſpenſatio cum præ-
dictis a ſummo Pontifice ad ordines ſuſci-
piendos, vel vt clerici fiant, intelligi de-
bet de ſolis minoribus ordinibus. ſic Hen
riquez lib. 7. de indulgentijs, cap. 30. nu.
2. Sayro, tom. 1. Theſaur. caſuum conſcien.
lib. 6. cap. 11. num. 19. & Sanchez de ma-
75 trim. lib 9. diſput. 2. num. 26. Quamquam
ipſe ibi num 28. cum Suarez de cenſuris
diſput. 41, ſect. 3. num. 3. benè ait, Quod ſi
prędicti diſpenſentur abſolutè in irregula-
ritate, vel infamia, remaneant habiles ad
omnes ordines, dignitates, & officia: At-
que ijs Regulam terminamus.

---

*Num in aliquo caſu poſſit, & expediat ali-
cui reo maximè Sancti Officij abſolu-
tio totaliter à pœnis tribui, con-
ſulto ſaltem prius Sanctæ
Inquiſitionis ſupremo
Tribunali, aut
Summo Pon-
tifice?*

REGVLA CCCCCX.

76 CErtiſſimum eſt, facultatem indul-
gendi delicta, & pœnas ex gratia
reo iam damnato totaliter relaxandi, ſo-
li Principi ſuperiorem non recognoſcenti,
& ſubdito, cui ipſe conceſſerit abundan-
ter competere; Sed multoties nequit eam
exequi præſertim parte læſa reclamante.
77 Imò quando poteſt, ſæpius valdè expe-
dit, ne ſua facultate vtatur, cum talis in-
dulgentia delictorum, & pœnarum, vt
plurimum in damnum communitatis re-
78 ſultet. Poſito tamen vſu illius perpenden-
da verba gratię num ſit totalis, quoad om
nes pœnas, etiam quoad bona confiſcata
79 recuperanda. Damnatis item peculiari-
ter in Sancto Officio nullum dubium poſ-
ſe concedi relaxationem totaliter omniū
pœnarum à ſupręmo Tribunali, & multo
magis à Summo Pontifice: quamquam e-
tiam ab illo cum aliqua limitatione expri-
menda.

---

80 OStenditur breuiter per ſingulas
partes doctrina huius Regulæ:
prima conſtat ex text. in l. 2. C. de bon.
damn. l. relegati, & l. ad beſtias, §. ex pro-
uincia, ff. de pœnis. Atque vt prorſus cer-
tum tradunt omnes, quod facultas indul-
gendi delicta, & remittendi pœnas maxi-
mè capitalem ſit de regalibus, & Principi
ſoli non recognoſcenti ſuperiorem reſer-
uatur. ita Afflict. in tit. quæ ſint regalia
num. 13. & ſeqq. Maſtrill. de indultis ge-
neralibus cap. 2. num. 1. Peregrin. de priui-
leg. fiſci, lib. 5. tit. 2. num. 5. Marta in trac.
de iuriſdiction. par. 1. cap. 44. & alij.
81 Hinc deducitur, quod Principes infe-
riores non poſſint gratias concedere deli-
ctorum capitalium, nec eorum pœnas re-
mittere; (cum id ſoli Regi, aut ſupræmo
Principi competat) benè tamen pecunia-
rias, & alias, quæ illorum ærario appli-
cantur. ita Bart. in l. acta. §. amplianda,
ff. de re iudicata, Felin. in cap. quæ in Ec-
cleſiarum, num. 23. de conſtit. Balard. ad
Clarum, qu. 59. num. 31. & cum alijs relatis
Farin. de Inquiſit. quæſt. 6. num. 2.
82 A fortiori indè etiam deducitur omni-
no certum, quod Iudices Ordinarij non
habeant talem facultatem faciendi gra-
tias, aut remittendi pœnas, delinquenti-
bus. Patet ex textu in relegati. ff. de pœ-
nis, & oſtenditur inde, quia hæc non ſpe-
ctant ad eorum iuriſdictionem. Secundū
l. præſes, C. de tranſ. l. pœnam. C. de pœnis,
83 & ſimilia iura. Ac propterea, nequit iu-
dex bannitum remittere, cum poſt ſen-
tentiam latam functus ſuo officio fuerit, l.
poſtquam. ff. de re iudicata, nec eam va-
let reuocare, neque in aliquo alterare,
etiam ſi conſtet de innocentia condemna-
ti, niſi conſulto Principe, vt dixi Regula
præcedenti, iuxta text. in l. 1. §. ſi quis vl-
tra, ff. de quæſtionibus, & tradunt ibi
Bart. Marſil. num. 46. & alij.
84 Fundamentum autem triplicis prædi-
ctæ deciſionis affert cum Oſaſc. deciſ. 101.
num. 1. & 4. Fragoſus dict. diſputat. 11. §. 2.
num. 264. his verbis. Quia remittere pec-
cata eſt ſupra legem, Matth. cap. 10 Marc.
cap. 1. Lucæ cap. 5. Remittere verò pœnas
eſt, quid contra legem, & naturam. In-
nocent. in cap. cum P. Tabellio. num. 2. de
fide inſtrument. ſed à legibus ſolus ſupre-
mus Princeps, ſeu qui ſupremi iura habet,
ſo-

ſolutus eſt, l.princeps. ff de legibus. l. digna vox, C. eodem. Ergo pœnas remittere, & gratias facere ſupremo Principi dūtaxat, non autem inferiori competit. hæc
85 ille addens benè facultatem indulgendi, non poſſe præſcribi, nec conſuetudinem ſufficere ad eam acquirendam.
86 Princeps tamē ſupremus poteſt cōcedere ſubdito ſuo, ſine Comiti, ſiue Marchioni, ſiue feudatario talē facultatem indulgendi, & gratiandi, Sed requiritur conceſſio ſpecialis. & non eſt ſufficiens ſi fiat per generalia verba. ita Iulius clarus §.fin. quæſt. 59. verſ. & hæc quidem Menoch, de arbit. quæſt 92. num 7. Delrius, lib.5, diſqu.magicar. ſect.2.col.5. Afflict. in tit. quæ ſint regalia num.61. & Maſtrillus de indult. ge-
87 neral. cap 2.num.21.& 22. Qui duo cum alijs rectè notane, quod iſta facultas indulgendi conceſſa ſubdito per mortem concedentis extinguatur.
88 Excitat hic dubium Fragoſus dict. §. 2. num.266. an ſi Princeps ſupremus ſuo feudatario tribuit merum, ac mixtum imperium, ac omnimodam, & perpetuam adminiſtrationem cenſeatur tribuiſſe facultatem indulgendi pœnas? Affert ſententiam affirmantem, vt probabilem cum Decio, in l.principibus, num.12. verb. non obſtat, ff. ſi certum petatur. Iacobo de Sancto Georg. in ſua inueſtit. verb. & cū
89 mero, & mixto imperio, num.9. Sed magis inclinat, & meritò in ſententiam negantem cum Bald. in l. Omnes populi, & ibi Iaſon in 2.lectura. ff. de iuſt. & iure, Alexand. in l.1.ff.quod quiſque iuris, & cum alijs. Probatur, quia Vaſſallus habens merum, ac mixtum imperium non poteſt aliquid ſtatuere, vel diſponere contra ius cōmune. cap.finali de offic. Archiepiſc. vbi Ioan. Andr. & alij, nec legibus derogare ergo nec pœnas delictorum remittere.
90 Sequitur expendendum qualiter prędicta facultas indulgendi delicta, & remittendi pœnas ſit limitata etiam in ſupremo Principe, & nequeat eam exequi reſpectu delicti grauis deliberati, vt homicidii, parte læſa non concordata, aut ſine ipſius cōſenſu. Hoc per ſe loquendo verum eſt, & ab omnibus receptum; ob eam rationem, quia committens crimen homicidij de iure diuino vtriuſque teſtamenti pæna mor-
91 tis affici debet. Patet ex Genes. 9. ibi. Quicunque effuderit humanum ſanguinē fundetur ſanguinis illius. & Exod. 21. Qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur. Item Matth. cap. 26. omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. & Apocal. 13. Vidi de mari beſtiam Qui in gladio occiderit, oportet reum gladio occidi; ergo &c.
92 Quòd nequeat indulgere parte non concordata, probatur efficaciter, quia Princeps licet ſupremus, non poteſt etiam de poteſtatis plenitudine tollere ius tertii, ſine cauſa, l.fin.C.ſi contra ius, vel vtil.

publ. ita Gabriel.in tit. de iure quæſit. non tollendo, concl.1. Aymon conſ. 7. nu. 10. Bald. Alexand. & Iaſon. in l. teſtamentum, C. de teſtam. & alii communiter.
93 At ex cauſa graui, nempè publicæ vtilitatis, ſeù pro bono pacis poteſt Princeps pœnas, ac damna partis læſę, ea repugnāte, & non concordata remittere, & gratias de delictis, & homicidijs deliberatis concedere. Tradunt vt certum Clar. in prax. quæſt. 59. verſ. Adde, quod in princip. Boſſius, in tit. de remed. ex ſola Clemen. Princip. num.23. Hoſtien. Anton. & alij, in cap. 1. & cap. in noſtra de iureiuran. Barth. in proemio digeſtorum, verſ. item quæro. Alexand. conſ. 215. lib.2. Decius conſ. 520.
94 num. 5. Affirmans ciuitatem pro pace conſequenda poſſe ſuorum ciuium bona concedere, abſque illorum conſenſu. ergo Princeps propter vtilitatem publicam poterit res priuatorum auferre, ita illa, & communiter cæteri.
95 Quod ſi aliqui, vt Bald. in l. ſi domus, verſic. item dicit. ff de ſer. verb. præd. Anchar. et Imol. in cap. quarto, de iure iur. diſſentire videntur, interpretandum eſt, eos loqui in dubio, quando non conſtat Principem vti dicta ſua facultate ex cauſa pro bono pacis; nam in hoc caſu non poteſt faciendo pacem cum hoſtibus damna, et iniurias illatas ſubditis remittere, tenenturque hæredes Principis damna ſubditis illata reſtituere; ita ex mente aliorum Fragoſus diſput. 12. §. 1. num. 253.
96 Limitando item ait optimè ipſe Fragoſus dict. diſput. 11. §. 3. quod remiſſiones delictorum rariſſimè ſunt concedendæ, et non ſine cauſa iuſta, et Reipublicæ vtili, iuxta text. in l. relegati in fine, et l. ad beſtias, eod. tit. §. planè inſtitut. de iur. nat. & gen. & ciuil. tradit Farin. cum alijs relatis tom. 2. quæſt 6. num. 19: Maſtrill. de magiſtratib. lib. 3. cap. 7. num 6. vbi probat ex teſtimonio multorum Theologorum, quos ibi citat, grauiſſimè peccare Principem ſine cauſa crimina remittentem. Cum facilitas in remittendis delictis delinquendi occaſionem præbeat, vt ait Gloſſ. in cap. Iniuſta, 23 quæſt. 4.
97 Vnde concludit idem Fragoſus numer. 305. quod debeat cauere Princeps, ne facilis ſit in remittendis delictis, eo quod maximopere expediat, vt gratia cum iuſtitia fiat, & cum cauſa. Pax enim populorum viget, & Reſpublica fœliciter gubernatur, regnante iuſtitia, vt teſtatur D. Cyprian. lib. 2. de abuſionibus; terrentur namque mali, & conſeruantur boni, iuxta l. capitalium, §. famoſos, & l. aut facta, § fin. ff. de pœnis.
98 Pro maiori declaratione addidimus in Regula eſſe perpendenda verba, quibus remiſſio, ſeu indulgentia conceditur, vt appareat, qualis ſit, ſimplex, aut plenaria, ita vt ad omnes pœnas, etiam ad pecuniarias, & ad recuperanda bona confiſca-

ſiſcata ſe extendat. Si poſt latam ſenten-
tiam dicat tantum in gratia ſe remittere
delictum, nullo alio verbo addito, vel ſi
vtatur ſola particula, indulgemus. cen-
ſetur ſimplex gratia, ſeu indulgentia, &
remiſſam fuiſſe indulto pœnam tantum
corporalem, non verò pecuniariam, nec
pœnam infamiæ. ita Molin.tract.3. num.
14. Gloſ.in l.3.§.penultimo, varb. eximij
ff. de poſtul. & pro non ſublata pœna, in-
famiæ. facit textus in l. generalis, C. de
ſentent. paſſ.

99 Erit autem gratia, ſeu indulgentia ple-
naria. quoad omnes pęnas, etiam pecu-
niariam, & quoad recuperanda bona cõ-
fiſcata. Si dicat Princeps. reſtituimus, &
indulgemus, ſeu ex indulgentia reſtitui-
mus, ſiue reſtituimus,& gratiam facimus.
ita, Ghirland. de relaxat. in tit. de benef.
Princip. quæſt. 1. num.4. Angel. in l. fin.
col. 2. verſic. ſi autem dixit. C.de ſentent.
paſſ. & cum aliis Fragoſus dict. diſp. 11. §.
2. nu. 294. vbi concludit eſſe omnino te-
nendum) licet non deſint, qui contradi-
100 cant.) Ex eo fundamento quod benefi-
cia Principis ſint latiſſimè interpretanda,
l. fin. vbi Bart. ff. de conſtit. princip. vide
plura ſi deſideras apud eundem Fragos.

101 Quid tandem ſpecialiter de dict. indul-
gentia, & remiſſione pœnarum totaliter in
noſtris Tribunalibus Sanctæ Inquiſitionis?
certiſſimi iuris eſt apud ea multo magis
vigere miſericordiam, indulgentiam,& re-
miſſionem delictorum, ac pœnarum om-
nium, quam apud quæcunque alia Tri-
102 bunalia etiam Eccleſiaſtica. Patet ma-
nifeſtè primo in communi ex duobus illis
ſpontaneæ comparitionis,& temporis gra-
tiæ ſtatutis per aliqua vetuſta concilia
prouincialia celebrata in Gallia, præſer-
tim Narbonenſe, & Bitterenſe cap. 2. ac
poſtea vniuerſaliter à tota Eccleſia recep-
tis. Nempe, quòd ſpontè comparentibus
in Sancto Officio, priuſquam ſint præuen-
ti, vel intra tempus gratiæ venientibus,
et manifeſtantibus completè. Inquiſito-
ri ſuas, hæreſes, &c. Concedatur impu-
nitas mortis, immurationis, Exilij,
confiſcationis bonorum, & aliarum pęna-
rum. Docet Eymer. par.3.direct.num.56
et ibi Pegna.

103 Tractat egregiè de prædictis duobus
priuilegijs Carena par.2. toto titulo 18. et
cum magna extenſione ait benè §.6.quod
eis gaudeant relapſi in hæreſim, etiam illi
fictè, de quibus Paulus IV. in ſua conſtit.
incip. Cum quorumdam,cum maiori item
extenſione ait par.2. tit.1. §.33. quod ha-
beant locum quandoque talia priuilegia
reſpectu Hæreſiarcarum, et dogmatiſta-
rum.

104 Verum quod peculiariter poſt latam
ſententiam in Tribunalibus Sancti Officij
poſſit, indulgentia totaliter, ac remiſſio
pęnarum concedi. Oſtenditur ex cap. cõ-
miſſi, §.Necnon de hæret. in 6. vbi mani-
feſte habetur conceſſa facultas Inquiſito-
ribus in fauorem fidei, vt etiam poſt la-
tam ſententiam, circa pœnas arbitrandi,
eas minuendo, alterando, etc. (quam-
quam hoc, vt vidimus Regula præceden-
ti ſibi reſeruarunt ſupremi Inquiſitores)
ergo iſti, aut ſaltem, qui illud ipſis con-
ceſſerunt, nempe Summi Pontifices pote-
runt totaliter dictas pœnas remittere;
ſicque exequuntur, quando iudicant ex-
pedire, et in hoc concordant Doctores
omnes, præcipue citandi.

105 Tametſi circa pœnas irregularitatis,
etc. non debeat ipſe Summus Pontifex cũ
hæreticis formalibus diſpenſare, vt ad ſu-
periores ordines aſcendant, aut ſi nullũ
habent, vt prima tonſura initientur, ac
beneficia Eccleſiaſtica obtineant. Niſi vr-
gens neceſſitas, vel euidens Eccleſiæ vti-
litas id expoſcat. ita cum D.Anton.tract.
de cenſur. cap.100. Sylueſt. Pegna, Mayo-
lo, et alijs relatis docet bene Souſa lib.3.
Aphor. cap.37.num. 24. et 25. Atque his
Regula, et caput terminantur.

CAPVT X.

De Actu publico fidei celebrando, iniuncta omnibus obligatione aſſiſtendi, de Concione in eo habenda, ac de materia iſtius; de abiurationibus, & pœnis, ac pœnitentijs infligendis poſt lectionem Proceſſuum De Conſtringendo Iudice laico ad executionem pœnæ relapſorum. Atque de reis non adimplentibus pœnas, & pœnitentias.

PROOEMIOLVM.

1 EN tandem ad Decimum, et vltimum caput Libri VI. peruenimus; En per hoc iam ad finem noſtri Operis, de Materijs Tribunalium Fidei, Deo duce properamus. Cuncta in iſto contenta, te iudice, Lector beneuole, ordine executionis iugiter ſeruato, tibi tradidimus, et ab eo non recedendo, pauca hæc, quæ ſuperſunt indicata per titulum propoſitum huius decimi capitis, expedit breuiſſime tractemus. Ac primo loco de Actibus fidei, ſeu ſpectaculis publicis, meritò celebrandis, ſermo nobis occurrit. Quam-
2 uis enim iuri, & rationi valde conſonum ſit, ne DD.Inquiſitores vinctos in Carceribus diu remorentur, ſqualore, & mærore confectos, dum futuras probationes expectant, vt diſponitur l.1. et fin.C.de cuſt.reor.l.1. et l.6.tit.3.lib.6.C.Theod.Vbi Imperator ſic ait.De his,quos tenet carcer incluſos, id aperta definitione ſancimus, vt aut conuictos velox pœna ſubducat, aut liberandos cuſtodia diuturna non maceret. Conſtatque ex diuerſis Inſtruct. ad Inquiſitores Hiſpaniarum miſſis. Pincia 3,cap.2.et 3. Hiſpalen. cap.6. Tolet. cap.6.Et exequendum ab illis ob eam præcipuè rationem, quia carcer eſt funeſta Domus, eiuſque damnum vinctis reparari non poteſt; cum interim fama eorum diſpendium patiatur, & bona ipſorum multimodis diſſipentur. Ex Simanc. de Cathol.Inſtit. tit.44.num.32. & ex alijs tradit Ludou. Paramus lib.3. de orig. Sanctæ Inquiſitionis, quæſt.4.num.36. & à nobis obiter
3 ſint dicta. Nihilominus propter varias cauſas bonum commune Reipub. Chriſtianæ, & priuatum ipſorum reorum reſpicientes, conueniens ſæpius iudicatur, vt per aliquod temporis ſpatium in carceribus Sancti Officij retineantur, maximè propter Actum fidei publicum, ſeu ſpectaculum celebrandum, vt multi ſimul Inquiſiti prodeant, & ibi expediantur, vt ex prima Regula, quatuor in hoc capite proponendarum, illico patebit.

An, quando, vbi, & qualiter D. D. Inquiſitores teneantur Actum fidei publicum celebrare? & iniungere omnibus obligationem illi quandiu ſit aſſiſtendi?

REGVLA. CCCCCXI.

4 ABſolute loquendo, non obligatorium ſed valde conueniens cenſetur ad finem intentum, nimirum ad Exaltionem, Catholicæ fidei, & exterpationem hæreticæ prauitatis, vt quandoque ab Inquiſitoribus Actus fidei publicus, ſeù ſpectaculum, productis ſimul multis deliquentibus
5 celebretur. Equidem expedit, fiat die dominico, vel feſtiuo, & eligatur locus pro ipſius executione, quoad poteſt opportunus, vt templum maximæ capacitatis, aut platea aliqua ampliſſima, quo omnes de populo concurrere, et ibi commodè
6 comprehendi valeant. Ad huiuſmodi autem concurſum excitandi ſunt, et conſtringendi etiam ſub cenſuris per edictum ipſorum Inquiſitorum iuſſu in omnibus, et
7 ſingulis Paræcis publicandum. Inuitandi tamen perſonaliter ſigillatim Præſules capitula Eccleſiarum, magiſtratus, etc. vt comitentur, et aſſiſtant iuxta cuiuſque loci conſuetudinem

8 PAuci valde ex noſtris Scriptoribus tàm antiquis, quàm recentioribus, qui de materiis Sancti officij tractarunt, hoc punctum de publicis fidei Actibus, ſeù ſpectaculis attingerunt, nempe Eymericus, Pegna eius comentator, Nauarrus, Paramus Salzedus, et Diana citandi, quod hactenus ſcire potuerim, et hi quidem pauca admodum circa ipſum adducunt.
9 AliquaRegulæ prepoſitæ verba perpendēda, vt de doctrina eius facilius innoteſcat. dixi, Abſolutè loquendo, non obligatorium, etc. Certum enim prorſus eſt, quòd In-

Inquiſitores non obligentur ad celebran-
dum Actum publicum fidei pro quibuſcũ-
que Sancti officii cauſis, cùm ex praxi v-
niuerſali conſtet manifeſte plures quoti-
die expediri ſecretè, et non in Actu fidei
publico, iniunctis abiuratione, et pœnis,
10 ac pœnitentiis debitis; Secundum veram
deciſionem, quam ex Pegna 3.par. direct.
comment. 40. nu. 166. et ex Farin. de hæ-
reſi quæſt.194.ſu.nu.4.et ſeq. tradit Souſa
lib.2.Aphor.cap.40.num. 5. quod abiura-
tio aliquando debeat fieri publice, ali-
quando verò ſecrete, ſecundum quod cul
pa publica, vel occulta fuerit prout Inqui-
ſitoribus videbitur.

11 Profectò cauſæ ſolicitationis ad turpia
in Sacramento confeſſionis, cum hæc de-
licta ſint occultiſſima, concordant omnes
quod ſint ſecretè, & non in Actu fidei pu-
blicò expediendæ, & crederem, ſaluo me-
liori iudicio, eſſe obligationem ſic facien-
di, nè ſimplices perſonæ à Sacramento cõ-
feſſionis ſuſcipiendo retrahantur, huiuſ-
modi ſolicitationibus in Actu fidei publi-
12 cò auditis. Imo Souſa, tract. 2. de con-
feſſar. ſolicit. cap. 16., num. 8. adeo ſtrictè
intelligit hoc de tractandis, & expedien-
dis ſecretè iſtis cauſis ſolicitationis, vt
condemnet ad mortale illum, qui adfuit
alicuius expeditioni, & poſtea eam noti-
ficat alijs, qui non adfuerunt. Sed meri-
13 tò Diana 4. par. tract.5.reſol:44. hanc do
ctrinam Souſæ nimis rigoroſam iudicat, &
ſimul ibi limitat eam cum Seraphino Fre-
yta in addition. ad tractat. de confeſſar.
ſolicitant. quæſt. 24.num.49.pro caſu tan-
tum, quo Inquiſitor ſub mortali, aut ſub
pœna excommunicationis talem notifica-
tionem prohibet, ne ſequatur ex eo ſcan-
dalum.

14 Verùm quidquid ſic de illa Souſa nimio
rigore, & de hac Dianæ limitatione, ex
prędictis benè concludimus, quod non ſit
obligatorium, neque neceſſarium, pro cau-
ſis delictorum occultorum Actum fidei ce
lebrare: quinetiam libere, & audacter ſu-
biungo, quod nec pro cauſis criminum pu
blicorum, ſed tantùm cenſeatur valde
conueniens ad exaltationem fidei catho-
licæ, & extirpationem hæreticę prauitatis,
15 vt pro iſtis quandoque celebretur. Ratio
eſt, quia nulla citatur lex, quæ id Inquiſi-
toribus iniungat, & quia iudicatur iuri,
& rationi valde conſonum, ſicuti vidi-
mus paulo ante in Procemiolo, vt quam-
primum cauſæ Sancti Officij finitis pro-
ceſſibus terminentur, & miſeri rei ne ni-
16 mis in carceribus detineantur. Et quidem
Eymericus auctor maxime antiquus 3. p.
direct. in 9. modo terminandi proceſſum,
num. 197. videtur primus inuentor huiuſ-
modi vſus celebrandi Actum fidei in cau-
ſis hæreticorum relapſorum, quæ ſunt ad-
modum graues, ac proinde meritò pro
17 eis celebratur. Præcipuè ſi aliquis ex re-
lapſis ſit ordinatus; cum tunc fieri etiam
debeat degradatio Ordinũ cum maiori ſo
lẽnitate, vt ibi ab ipſo Eymer. depingitur.

18 Dixi, equidem expedit, fiat die Domi-
nico, vel feſtiuo. circa hanc circumſtantiã
temporis aliqualis eſt controuerſia inter
auctores. Eymericus loc. cit. abſolutè de-
fendit, non debere fieri ſimilia ſpectacula
die Dominico, vel feſtiuo, ſed alio die.
19 Et addit Pegna ibi commen. 45. verſ. Quã-
tum ad primum: in multis Europæ Vrbi-
bus hanc Eymerici doctrinam obſeruari,
maxime ſi relapſi, aut impœnitentes, vel
negatiui, etc. ſint tradendi curię ſæculari,
vt vltimo ſupplicio afficiantur.

20 Nihilominus idem Pegna vbi ſupra op-
time ſuum ſenſum exprimit per ſequentia
verba: Verumtamen, inquit, hoc libere
dicam, multum mihi probari earum In-
quiſitionum ritum in quibus huiuſmodi
ſententiæ in diebus feſtiuis ſolus pronun-
ciari. Cum enim (vt pulchre docuit Io.
Andreas in cap. vt commiſſi. de hæret. lib.
6.), expediat multitudinem populi con-
gregari ad videndos reorum crucia-
tus, & pœnas, vt indè diſcant timere ho-
mines, & à malo committendo auocari
valde cõueniens videtur fieri hæc publice, &
diebus feſtiuis: cum maior, tunc adſit con-
fluentis populi multitudo. hæc ille. idem
21 ſentiunt Paramus lib.3. de origin. Inqui-
ſitionis quæſt.4. num.36. Salzedus in prac.
crimin. Diaz cap.114. lib. 1. & Diana par. 4.
tract.8 reſol 98.

22 Conſona in confirmationem Inſtructio
Toletana ann.1561. quam vulgari ſermone
Hiſpano affert ſic Diana loc. cit. Eſtando
los proceſſos delos preſos votados, y las
ſentẽcias ordenadas, los Inquiſitores acor-
deran el dia feriado, que ſe deue hazer el
Auto dela fe, el qual ſe notifique alos ca-
bildos dela Igleſia, y ciudad, y adonde ſe
halla Audiencia, Preſidente, y oydores,
los quales ſean combidados paraque lo
acompañen ſegun la coſtumbre de cada
parte. ita ibi.

23 Similiter alia Inſtructio Madriliana eiuſ-
dem anni 1561. cap.77. vel ferè eadem, in
latinum tranſlata, adducitur à Pegna, &
à Paramo citatis, & ſic habet. Vbi reorũ
Proceſſus concluſi fuerint, & ordinatæ ſen
tentiæ. Inquiſitores diem feriatum, in
quo fiat publica fidei Actio, aſſignabunt:
quem diem ſignificabunt capitulis Eccle-
ſiæ, & conſiſtorio ciuitatis. & ibi fuerit
Regius Senatus, intimabitur etiam Præ-
ſidi, & Auditoribus, qui omnes inuita-
buntur, vt fidei Actionem comitentur iux
ta conſuetudinem cuiuſque loci. Curent
autem Inquiſitores, vt hæc tam commo-
do tempore fiant, vt executio ſententia-
rum eorum, qui tradendi ſunt curiæ ſæ-
culari poſſit fieri de die, ob vitanda in-
conuenientia. ita ibi.

24 Approbo itaque hanc ſententiam, quod
Actus

Actus fidei publicus debeat die Dominico vel feſtiuo, ſeu feriato ideſt vacante à negotijs forenſibus, & communibus actionibus, (in hoc ſenſu videntur loqui dictę inſtruct. Tolet. & Madril. alioquin ſunt pro ſententia Eymerici) eam expreſſius tradit citatus Salzedus hiſce verbis; Fuit, inquit, aliquando controuerſum, an in die feſto traditio curiæ ſæculari facienda eſt? Et omni prætermiſſa diſputatione, ſemper mihi earum Inquiſitionum ritus placuit, in quibus huiuſmodi ſententiæ diebus feſtiuis ſolent pronunciari. hæc ille, & confirmat ratione ex Ioanne Andrea iam ſupra addu-
25 cta. Nec quidquam obſtat, quod die feſtiuo aliqui rei curiæ ſæculari tradantur; cum non eodem die, ſed ſequenti, vel alio per eam vltimo ſupplicio ſint afficiendi, & interim ſaluti animæ intēti magis ad mortem diſponuntur.

26 Eſt etiam dubium inter prædictos Auctores circa loci circunſtantiam, vbi nam celebrari debeat actus fidei publicus? Tuetur expreſſe idem Eymericus ſupra citat in platea aliqua, vel ſimili loco, & nullo modo in Eccleſia eſſe celebrandum, præſertim quando reus aliquis eſt tradendus curię ſęculari. Atque huius ſuæ doctrinæ, & ſimul pręcedentis de circunſtantia temporis reddit rationem ſub finem dicti noni modi terminandum proceſſum per ſequentia verba.

27 Conſiderandum, inquit, etiam eſt, quod tales ſententia tradendi aliquem curiæ ſæculari non conſueuerunt fieri de die feſtiuo vel ſolemni, nec in Eccleſia, ſed extra in aliqua platea, quia ſententia eſt, quæ ducit ad mortem, & honeſtius eſt, quod feratur in die feriali, & extra Eccleſiam, cum dies feſtiua, & Eccleſia ſint Domino dicata. hactenus ille.

28 Placet tamen mihi reſolutio illa, quam ex Nauarro adducit Pegna his verbis. Verum, inquit, doctiſſimus, & multis nominibus Venerandus Martinus ab Azpilcueta Doctor Nauarrus in Enchyridio, ſeu Manuali, de oratione, & horis canonicis impreſſo Romæ anno Domini 1578. cap. 5. dũ hanc ipſam quæſtionem tracta Suaſu: Fratris Pauli Conſtabilis Ferrarienſis Sacri Palatij Magiſtri rationibus non vulgaribus verè contendit intra Eccleſiam poſſe hoc tractari contra quam hic velit Eymericus, cui ſententiæ ob eaſdem illas rationes cenſeo ſubſcribendum. ita ille. Vide ipſum Nauarrum citatum. Sed audi eumdem Pegnam ſic benè proſequentem.

29 Hoc vnum, inquit, addiderim commodiſſimum eſſe ob rationem paulo ante à me allatam ex Ioanne Andrea, vt in ampla & latæ patenti platea, ſeu foro, ac in præaltis tabulatis hæc celebrantis, vt cunctus populus facilius, & apertius intueatur Raro enim tam commodè videntur huiuſmodi ſpectacula intra Eccleſias quam in latè patentibus foris, ac plateis, & propterea in Hiſpania extra Eccleſiã ſolent huiuſmodi publicæ fidei actiones celebrari, vt optime adnotauit idem Nauarrus præcitato loco in fine eius cap. 5. hactenus Pegna.

30 Dixi inuitandi tamen perſonaliter ſigillatim Præſules, &c. Iam de hoc conſtat ex vtraque inſtructione Toletana, Madriliana, & ex eiſdem innoteſcit magna ex parte qualiter celebrari debeat Actus fidei, & eſt tertium quod petitur in titulo Regulæ, nimirum qua ſolemnitate, & apparatu: pro quo præcipuè legendus Eymericus 9. modo terminandi proceſſum in cauſis fidei num. 197.

31 *S*ed quid circa prædicta omnia penès noſtrum Melitenſe Tribunal ſanctæ Inquiſitionis? Conſueuit ſemper me teſte oculato 43. circiter annorum ſpatio ſimilia ſpectacula facere die Dominico, vel feſtiuo, & in templo Sanctiſſimæ Virginis Nunciatæ, aut in alio ſancti Laurentij, multò maioris capacitatis, Excepto quando traditi ſunt aliqui rei curiæ ſæculari, vt contigit 10. ab hinc annis tempore Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi Domini Inquiſitori Ioa. Baptiſtæ Gorij Pañelini. Tunc enim in noſtra Congregatione ſancti Officij omnino conueniens iudicatum, vt Actio extra Eccleſiam in platea Ciuitatis victorioſæ ageretur, non ob rationem Eymerici, quod ſentētia in Eccleſia prolata ducat ad mortem, & hinc non expediat in ea proferri, cum ſit domino dedicata; ſed ob præbendam commoditatem videndi Omnibus ex tota Inſula illuc concurrentibus. Nam
32 publicato Edicto Illuſtriſſimi Inquiſitoris præcipientis ad actum fidei accedere, tantus fuit vndequaque vtriuſque ſexus perſonarum concurſus, vt vix, ac ne vix quidem in illa capi poſſent; ex curioſitate ſine dubio videndi præter alios Eccleſię Catholicæ reconciliandos, duos Curiæ ſæculari tradendos, & comburendos vti per ſigna ignis, & flammarum, quæ ſupra caput depicta geſtabant, clarè innoteſcebat. Atque his finis Regulæ.

Habenda ne Concio initio Actus Fidei publici? à quonam, & de qua materia?

REGVLA CCCCCXII.

33 TAmetſi non ſit proſus neceſſarium; conducit tamen non parum ad maiorem celebritatem publicæ Actionis Fidei & magnum fructum ſpiritualem, tum reorum reconciliandorum, tum quorumcumque præſentium, vt initio dictæ Actionis
34 Concio ſacra habeatur. Pro ea autem prius paranda, & poſtea proferenda, eligendus eſt à D. Inquiſitore aliquis ex Con-

fultoribus, vel qualificatoribus ſancti officij, niſi forte ipſe Inquiſitor concionari ve-
35 lit. Materia verò talis concionis opportunè poterit eſſe de neceſſitate, & excellentia fidei Catholicæ, vel de miſeria, & damno hæreticæ, & apoſtaticæ prauitatis, vel de ſimili, ſed opportunius de ipſa reorum condemnatorum reconciliatione.

---

36 DOctrina huius Regulę tota ex ſe ipſa patet, nec eſt cur ſingulę eius partes à nobis probentur, aut magis exprimãtur; imo neque id præſtare poſſumus ab auctoritate doctorum, cum nullus ex citatis in Regula præcedenti, nec alius, quod ſciam vllam de concione habenda in actibus fidei publicis mentionem faciat: Et miror quidem hoc ab eis fuiſſe prætermiſſum, cum vbique de vſu concionandi in ſimilibus publicis fidei ſpectaculis manifeſtè conſtet.

37 Verum haud omittam illud aduertere, meritò ſtatim, vt ſolet initio dicti actus fidei eſſe habendam ſacram Concionem, nè fortè poſteà prę multitudine ſententiarum proferendarum, ſeu reorum expediendorum, deſit tempus ad concionandum, ac propterea nequaquam videtur ſeruandum id, quod ſupra adductum ex inſtructione
38 Madriliana nempe. Curent autem, inquit, Inquiſitores, vt hæc tam commodo tempore fiant, vt executio ſententiarum eorum, qui tradendi ſunt curię ſæculari, poſſit fieri de die ob vitanda inconuenientia. ita ibi. Talis enim executio, comburendi ſcilicet relapſos, poteſt differri; imò expedit, pro reuerentia diei Dominico, vel feſtiuo debita, à iudice laico in alium diem non feſtiuum omnino differatur.

39 Prædicta quidem doctrina de differenda executione ſententiarum in relapſis eſt ſecundum mentem Pegnę in citat. commen. 45. verſ. Quantum ad primum, ibi, duobus, inquit, etiam, vel tribus diebus, antequam reus comburatur, ſolet, è domibus, ſeu carceribus Inquiſitorum ad carceres iudicum ſæcularium transferri: in quo nolo laudabilem, & conſuetam cuiuſlibet inquiſitionis conſuetudinem immutari. ita ille, cui adhæreo.

40 Noſtrum autem Melitenſe Tribunal ſancti officij nullam videtur habere circa hoc conſuetudinem, cum rariſſimè contigerit in eo tradi reos curiæ ſæculari, nempe ſpatio 43. annorum, quibus munus conſultoris in eo iugiter exercui, duos tantum ſimul decem ab hinc annis vt dictum ſupra, & tunc conueniens omnino iudicatum, vt traditi curiæ ſęculari, per vnam ſolummodo noctem in eius carceribus manerent. Nam cum prope occaſum ſolis diei Dominici actio fidei publica peracta eſſet, & ſententij omnium reorum perlectis ad finem vſque fœliciter perducta, die ſequenti, hora cum dimidia poſt initium eius tranſacta illorum duorum ſententiæ fuerunt executę, vtriuſque corpora combuſta. Cui executioni, & combuſtioni, omnes, ferè, qui præcedenti die ad actionem publicam Fidei conuenerant interfuerunt.

41 Quod verò ad habendam ſacram concionem ſit ab Inquiſitores eligendus aliquis ex conſultoribus, vel qualificatoribus ſancti officij, honor, & reputatio ipſius id requirit, vt indè omnibus pateſiat, ad qualificandum, & conſilium prębendũ in omnibus ſpectantibus ad ſacra fidei Tribunalia eos viros adeo habiles, & peritos ab illis adhiberi, qui ſciant, & valeant talem actionem concionandi præſtare.

42 Hinc credo factum, vt licet immeritus aliquoties electus fuerim à DD. Inquiſitoribus, vt pro mea tenuitate in diuerſis actibus fidei concionarer, pręcipuè in illo decem ab hinc annis celebrato, vt dictum. Tunc adiuuante Domino, breui tempore compoſui concionem, & habui de præcipua materia, nempe de reconciliatione, ſeu de renouata deſponſatione ſpirituali per fidem reorum cum Deo, Eccleſiaque.

43 Cum autem ſperem fore gratam lectoribus, ſicut tunc fuit audientibus, operepretium duxi hic non italico idiomate, quo habui, ſed latino (vti iudicarunt conuenienti viri doctiſſimi cenſores noſtri Operis in concionibus pro publicatione edicti ſanctę Inquiſitionis eam apponere, vt ſit in exemplarijs, qui ad ſimilem functionem eligentur.

Concio ſacra in Actu fidei publico habita anno 1639. vt ſit exẽplar pro ſimilibus.

44 SPonſabo te mihi in ſempiternum, & & ſponſabo te mihi in iuſtitia, & iudicio, in miſericordia, & miſerationibus, & ſponſabo te mihi in fide, & ſcias, quia ego Dominus. Oſeæ cap. 2.

Verendus hic hodie tantorum virorum conceſſus (-) inſuetus ampliſſimæ huius plateæ apparatus, noua huius loci facies, atque conſpectus, terribilis denique illa tanti vndique forma non oratoris modo, ſed ſpectatorum omnium terret oculos: quocunque enim inciderint ſiue in Quæſitoris Illuſtriſſimi Maieſtatem, ſiue in reorum crimina, ſiue in miniſtrorum omnium ſolertiam, ſagacitatemque plena ſeueritatis omnia, plena timoris vident. Quare non immerito quidem doctiſſimi viri huius ætatis Pegna, atque Salzedo, vt refert P. Antonius Diana par. 4. tract. 8. Reſol. 98. hodiernum diem cum horrendo illo orbis terrarum ſupræmo conferentes hoc iudi-

cium

Digitized by Google

cium extremi illius, ac tremendi totius vniuerſi quaſi quandam imaginem eſſe voluerunt, ſed tamen accidit non rarò, vt quę primò aſpectu terrorem incutiunt, animum deinde paulatim confirment, ac recreent: atque hoc idem nobis in pręſenti, ſi rem benè perpendamus, continget; ac fœliciſſimum ſanè diem, alboque etiam ſignandum lapillo iudicabimus, quē tot ferè nuptiales faces clariorem, illuſtrioremque reddunt, quot ferè illi ſunt, quorum animę ob nefaria ſcelera adhuc vſque à cæleſti ſponſo repudiatæ eidem hodie ab hæreſi expiatę communi hominum, cælitumque lætitia, & plauſu conciliantur. Cui quidem lætitiæ his verbis Sanctiſſimus Vates Oſeas videtur accinere ſponſabo te mihi, &c. de quibus hoc loco mihi eſt, quā breuiſſimè agendum.

45 Sponſabo te mihi in ſempiternum, &c. ſub obſcuram Prophetæ ſententiam diuinæ ſapientiæ oraculum eorum repetitione verborum ſponſabo te mihi ter. 3. eadem inculcans, ita reddidit obſcuriorem vt ſactarum litterarum interpræetes inter ſe non ſine aliqua dubitatione pugnarint. & quidem D. Hieronymus ternas hic Domini nuptias ſignificari putat; alteras ab initio bis cum Hæbreorum Synagoga per Abraham circumciſione primum, deinde per legem Moyſi in Monte Sinai latam, alteras, quas per diuinam Hipoſtaſim ſemel cum hominum genere, ac natura contraxit. Quam ſingulis pro temporum varietate varia itidem verba doctiſſimus vir aptare conatur. Atque adeò primis nuptijs illa. Sponſabo te mihi in ſempiternum ſecundis alia. Sponſabo te mihi in iuditio, & iuſtitia &c. tertijs denique vltima. Sponſabo te Mihi in fide, & ſcias quia ego Dominus. Conuenire contendit. Optima ſanè, vt eruditiſſimi, & ſanctiſſimi hominis explanatio quam colo, & Venerabundus obſeruo.

46 Sed tamen pręfulgentiſſimum illud Gręciæ Sydus Theodoretus longe aliter ſentire, magiſque nobis fouere videtur: nullo enim pacto iudicat potuiſſe Dominum Hebręorum Synagogam per ea verba ſibi ſpondere. Sponſabo te mihi in ſempiternum. Cū multis eam ab hinc annis, ne dicam ſæculis, repudiatam miſerrimè, non ſine aliqua commiſeratione adhuc vſque lugemus. ſed potius ea verba tanquam de Eccleſia Chriſtiana pronuntiata interpræetatur, cui Cæleſtis idem ſponſus diuinæ veritatis auctor ipſe diuinus dono dedit æternitatem, ſpondens in Euangelio, (Ecce ego vobiſcum sū omnibus diebus vſq; ad conſumationem ſęculi) perpetuamque incolumitatem, omni vacuam timore promittit Matth. 16. & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.

47 Quam Theodoreti ſententiam cōfirmat etiam Theophilatus in eadem. Spoſabo te mihi. Verba ſic addens: quid eſt mihi ipſi? quoniam non per Angelum, vel aliquem [illegible] magnum, ſed per ſe ipſe Dominus nos ſeruauit; Patribus locutus eſt Dominus in Prophetis, nobis autem per filium: vel quia veterem Synagogam Moyſi deſpoponderit. Vnde ad ipſum, Populus inquit, tuus inique egit, credentem autem incarnati Verbi Aduentui ſibi Eccleſiam deſponſauit.

48 Neque verò hic contra Theodoreti, ac Theophilati ſententiam aliquis, vt Hieronymo faueat, ingenioſior omnem mihi verborum contextum cauſetur quaſi non poſſet integrè ad literam Eccleſiæ, ſed tantum Synagogę accommodari. Nam ſæpius in ſacris litteris non illi, cui pręedicitur, oraculum congruit, ſed alteri, cuius ille figuram, atque perſonam gerit, vt optimè aſſerit D. Auguſtinus, lib. 7. de Ciuitate Dei, cap. 8. ſic, Non de ipſo Beniamin, cui pręedictum eſt à Parente Iacob. Lupus rapax manè rapuit prædam, & ad veſperam diuidet ſpolia. Sed potius de perſonato Beniamin, nimirum Apoſtolo Paulo ex eius tribu genus trahente vaticinatio comprobatur.

49 Sic neque de Salomone, quod cecinit Pſalmiſta. Dominabitur à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad terminos orbis terræ. Sed de Myſtico tantum Salomone, de Chriſto inquam, Rege Chriſtianorum dici res ipſa oſtendit, cuius imperium Togo, vel Gange, non Iſtro, vel Nilo terminatur, ſed ad remotiſſimas vſque regiones, ad vltimas extremi Orbis partes, per inſulas quoque tranſmarinas longè, lateque propagatum. Quod cum ita ſit potiori iure Theodoretum ſequitur Theophilatus, noſque ab eorum ne diſcedamus ſententia, aſſentiri par eſt, per Oſeę vaticinium ſub Hebræorum Synagogæ figura, atque perſona, ſtabile perpetuumque cū Filio Dei Eccleſiæ Chriſtianæ promitti connubium.

50 At enim rurſus quid ſibi vult, aut quorſum terna illa ſpectat eorum verborum. Sponſabo te mihi. repetito? interrogas? tu vero Rupertum Abbate in hæc ipſa verba conſulas differentem: qui tibi fuſè tres nuptiarum dies à filio Dei cum Eccleſia ſponſa celebratos aſſignat. Sed tamen nè fortè moleſtus mihi ſis interpellator, breuiter hic ego, quod Rupertus ibi longiori complexus eſt tractatione, perſtringam. Primus igitur nuptialis eſt dies cum in Virginis vtero per ſuāmet hypoſtaſim id ſemel aſſumpſit humani, atque corporei, quòd nunquam dimiſit, ideoque Epithalamio illo celebratur. Sponſabo te mihi in ſem-

51 piternum. Secundus nuptiarum eſt dies, quem vates longiore veluti cantione cōmendat. Sponſabo te mihi in iuſtitia, & iudicio, in miſericordia, & miſerationibus. Cum nimirum amore languens in cruce tanquam in thalamo per gratiam ſibi deuinxit Eccleſiam. Vnde idem ipſe hoc Sāctiſſimo Matrimonio. Conſumatum eſt,

inquit, & inclinato capite tradidit ſpiritum. Atque hic quidem ſpectat quod in Euangelio legimus Ioan.12. Nunc iudicium eſt mundi, nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Ad iuſtitiam verò fecit illud Pauli ad Rom. 4. Crucifixus eſt propter delicta noſtra reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Atque adeo. Sponſabo te mihi, inquit, in iuſtitia, & iudicio. Nam id quod ſequitur in miſericordia, & miſerationibus, Doctor ipſe Angelicus in ſuis quodlibetis approbat, neque vſquam inquit, Melius Deum, quam in Chriſti cruciatibus, ac morte ſciam erga nos exhibuiſ-
52 ſe miſericordiam, apertiſſime docet. Tertius denique nuptialis eſt dies Pentecoſtes cui ſuum, & accinitur Epithalamium. Sponſabo te mihi in fide, & ſcias quia ego Dominus, cum ſcilicet adhuc recens Eccleſia diuino afflata ſpirito, ſui ſponſi ſublapſa flamma, cælitus amore inardeſcens, eodemque colluſtrata lumine ſecum illo firmiſſima, atque incorrupta fide, perfectaque ſcientia copulauit. Sponſabo te mihi in fide, vt ſcias, quia ego Dominus. Atque hæc ſatis cum Ruperto.

53 Nec deſunt Recentiores nonnulli, qui ex ijſdem, quæ ter inculcat verbis. Sponſabo te mihi. non niſi certam, firmamque arguunt in ſponſo contrahendi connubij
54 voluntatem. Alij melius cum D. Bernardo tres inde intelligunt conditiones, quæ ſemper in matrimonio requiruntur, primū vt ſtabile, atque inſolubile perpetuo ſit, iuxta illud quos Deus coniunxit homo nō ſeparet. Deinde vt ſponſus iuſtitiam æque ac miſericordiam, iudicium, ac miſerationem præſeferat. Et reuera quam iuſtus iſte ſit ſponſus inde colligitur Quia Deus non eſt acceptor perſonarum, quàm verò miſericors ex eo, quia non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis, Tum demum vt ſponſa eidem ſponſo, eiuſque diuinis verbis tum habeat, tum præſtet fidem, ſponſamo te mihi &c.

55 Reſtat vt vltimam adhibeamus manum neque enim huius loci explicationem à doctiſſimo viro Hieronymo Guadalupe traditam; mihi verò in primis probatam, prætermittere vllo modo poſſum. Sic enim Prophetę verba interpretatur. Quaſi Dominus tum vniuerſæ Eccleſiæ, tum etiam vnicuique animarum velit triplex ſpondere coniugium pro triplici temporis varie-
56 tate. Atque adeò incipientibus. Sponſabo te mihi, inquit, in fide, &c. Proficientibus. Sponſabo te mihi in iuſtitia, & iudicio in miſericordia, & miſerationibus. Perfectis, & iam ex hac vita migrantibus, ac diſſolui cum Apoſtolo, & eſſe cum Chriſto cupientibus. Sponſabo te mihi in ſempiternum.

57 Atque hoc quidem totum (ſi liceat exemplo confirmare) cum integerrima Virgine Catherina Senenſi factum accepimus: quam Chriſtus Dominus ſibi per fidem primum, Deinde per anulum illi traditum Summo Angelorum opere perfectū poſtremo per cæleſtem æternæ beatitudinis dotem, perfectiſſimè deſponſatam ha-
58 buiſſe legimus; Hoc idem (ne longior ſim finemque iam tandem attingam) cum cæteris etiam improborum hominum animabus facturum ſe benigniſſimus idem ſponſus aſſeruit. Luc. 5. Non veni, inquit, vocare iuſtos, ſed peccatores, O verè lætum, ô fœliciſſimum nuncium Auditores? Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores. O ter, quaterque beatos peccatores, qui ad cænam nuptiarum agni vocati ſunt? Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.

59 Vos ego hic peccatores (vt ad id vnde digreſſa eſt mea reuertatur oratio) vos, inquam, appello, quicunque à præteritis, ſiue Mahometti, ſiue Luthæri, ſiue Pſeudo magiſtri cuiuſcunq; Hæreticorum erroribus aborrentes deletiſque corruptæ fidei per pœnitentiam maculis in huiuſce conſpectu multitudinis conſtituti non ſine aliqua verecundiæ nota mihi attenditis peroranti vobis, inquam, præcipuè fœliciſſimum hunc auguror diem, quo vos Sanctiſſimo Eccleſiæ ſponſo Chriſto veſtras conciliaturi animas acceſſiſtis; fauſtamque & candidam hodiernam lucem, qua tanquam nouę nuptæ maritales manibus faces præferentes, tantàque comitante pompa in hoc loco comparuiſſe videmini pri-
60 mas quaſi nuptias celebraturæ. Vobis nō iam amplius probroſa illa verba Oſeæ c.2. Domino exprobrante iactata. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, Sed amica illa potius ab amantiſſimo ſponſo dicta credatis Reuertere ad me, & voca me dux Virginitatis tuæ. Virginitatis quidem; nam vt ſanctus Hieronymus, ait Homo cum vxorem accipit de Virgine mulierem facit. Deus etiam Meretricibus copulatus eas mutat in Virgines. Reuertere ad me, & voca me dux Virginitatis tuæ. Liceat igitur, liceat Auditores quando bis, terq; iteratur. Spōſabo te mihi. Nobis quoque non ſemel, ſed iterum, atq; iterum reddere Beati qui ad cœnam nuptiarum
61 agni vocati ſunt. Simulque cum Choro plaudente cœlitum plauſus dare. Dum ego 40. dierum indulgentia ex quæſitoris Illuſtriſſimi auctoritate, omnibus tanquam voce præconis edicta conticeſco.

Atque hactenus de ſacra Concione, ac de Regula ipſius conditiones exprimente.

Lectis proceſſibus, & iniunctis abiurationibus, ac pœnis, & pœnitentijs vnicuique reorum, qualiter aſtringendus iudex laicus ad Exequendam pœnam relapſorum?

REGVLA CCCCCXIII.

62 Tenentur Iudices laici non ſolum non impedire quoquomodo functiones Tribunaliter ſanctæ Inquiſitionis, ſed ad earum etiam vſu, & exercitium, vt ad capturam reorum, &c. maximè ab Inquiſi-
63 toribus requiſiti promptè cooperari. Imò ad id ſub cenſuris, & pœnis, vt pecuniarijs adſtringi poſſunt; præcipuè ad executionem ſententiarum, quando aliqui curię ſæculari traditi ſunt vltimo ſupplicio afficiendi: nec ſententiæ executio differri ab illis valet, ſub prætextu, quod ſit iniuſta.
64 Tranſacto autem termino quinque, vel ſex dierum, ſi obediant declarandi ſunt cenſuras, & pœnas incurriſſe; Sicque ab ipſis Inquiſitoribus abſque metu irregularitatis ad infligendam reis pœnam mortis con-
65 ſtringi debent. Caſu tandem quo nec ſic adſtricti ad obediendum inducuntur, procedant Inquiſitores contra eos rigoroſius, tanquam contra fautores hæreticorum; ſed expedit ſupræmus ſenatus ſanctæ Inquiſitionis prius moneatur.

---

66 Actus fidei publicus tres præcipuas continet partes, nempè ſacram Concionem, de qua iam dictum Regula præcedenti. Secundò, lecturam proceſſuum, & ſententiarum, iniungendo abiurationem, & pœnas, ac pœnitentias vnicuique reorum, vt indicatur in titulo prę-
67 ſentis Regulæ. Et circa eam nihil aliud aduertimus niſi quòd valde ſit conueniens vt pro ipſius executione eligantur idonei miniſtri, ſaltem duo (ſolus vnus non videtur ſufficiens, ſi plures ſint ſententiæ legendæ) qui viciſſim clara, & perſpicaci voce eas percurrant, quo tum ipſi condemnati, tum aſtantes omnes abiurationes, & pœnas inflictas, & ob quæ delicta facilè percipere poſſint. Tertio reorum, ſiue relapſorum, ſiue impœnitentium, ſiue negatiuorum traditionem curiæ ſęculari: de qua ex profeſſo agimus modo, & perpendimus qualiter adſtringendus Iudex laicalis ſententias Inquiſitorum exequi, & illos morte afficere.
68 Cum autem iudex laicus nolens exequi ſententiam Inquiſitoris in numero impedientium ſanctum officium enumeretur, quamuis iam alibi de impeditoribus ſanctæ Inquiſitionis peculiari Regula comentantes Bullam Pij V. ſanctæ Memor. incip. ſi de protegendis ſatis multa dixerimus, præſtat tamen pro maiori luce loci pręſenti de impedientium officium Inquiſitionis in communi aliqua attingere fortè ibi omiſſa
69 Notat optimè ex Pegna par. 2. direct. ad quæſt. 54. commen. 79. Anton. Souſa lib. 1. Aphor. cap. 28. num. 1. quod dupliciter poſſit impedire officium ſanctæ inquiſitionis, nempe directè, & indirectè. Dicitur impedire directè, qui non circuitu, vel per aliud medium, ſed principaliter in id incumbit, ne fiat. At indirectè, ſi inſinuanuatione, vtatur, vel alio modo procuret ipſum euertere, & num. 2. ſubdit cum eodem Pegna, & Farinac. de hæreſi q. 182. §. 5. num. 84. non ſolum factis, ſed etiam verbis comminatorijs, aut ſignis poſſe impedire.
70 Vnde concluditur, quod qui facit quouis modo, aut nititur, vt hæreticus, aut ſuſpectus de hæreſi non capiatur, aut iam captus liberetur, vt fugiat, vt non iudicetur, aut non puniatur inter impeditores ſancti officij merito numerari debeat. Ita Eymer. par. 2. direct. qu. 53. & Pegna comment. 77. Farinac. dict. quæſt. 182. §. 5. n. 69. & §. 7. num. 95. & ſeqq. ac Souſa vbi ſupra, num. 3.
71 Sed idem Eymer. 3. par. direct. quæſt. 36. ad rem noſtram propius accedens, ita excitat dubium ſub titulo aliquantulum Vniuerſali, vtrum Inquiſitor poſſit procedere contra Dominos temporales, eorumque officiales, eius proceſſum, iudicium, ſententiam directè, vel indirectè impediẽtes, ſeù retardantes, vel ad hoc præſtantes auxilium conſilium, vel fauorem.
72 Reſpondemus, inquit, quod ſic; iuxta cap. vt inquiſitionis §. prohibemus lib. 6. vbi dicitur ſic. Prohibemus quoque diſtrictius poteſtatibus, Dominis temporalibus & rectoribus, eorũdemque officialibus ſupradictis ne ipſi de hoc crimine (cum merè ſit Eccleſiaſticum) quoquomodo cognoſcant, vel iudicent, ſiue captos pro eodem crimine abſque dictorum Epiſcoporum, ſiue inquiſitorum, aut ſaltem alterius eorum licentia; vel mandato à carcere liberent, aut executionem ſibi pro huiuſmodi crimine à diœceſano, vel inquiſitoribus, ſeu inquiſitore iniunctum, promptè (prout ad ſuum ſpectat officium) facere, ſeu adimplere detrectent, vel alias diæceſanorum, aut inquiſitorum iudicum ſententiam, ſeu proceſſum directè, vel indirectè impedire pręſumant. ita ibi & cõfirmat idem Eymer. ſic.
73 Ex litteris verò, inquit, Apoſtolicis Vrbani IV. & Clementis IV. Præ cunctis. §. cæterum, dicitur ſic. Cæterum ſi fortè (quod non credimus) aliqui cuiuſcunque conditionis huic negotio vobis commiſſo ſe opponere, ſeu illud præſumpſerint aliquatenus impedire, vt non poſſit procedi

cedi liberè in eodem: imo niſi requiſiti illud fouerint, & iuxtà officium, & poſſeſuum ſinguli iuuerint ſtudioſè, contra eos tanquam contra hæreticorum fautores, & defenſores ſecundum ſanctiones canonicas, freti eadem auctoritate intrepide procedatis. ita ibi.

74 Ex prædicta verò Eymerici reſolutione, firmiter fundata etiam reſcripto Pontificio in cap. vt inquiſitionis. §. prohibemus de hæret. lib. 6. hanc concluſionem prorſus veram bene deducit Pegna, ſub dict. quæſt 36. comment. 85. videlicet, quod obligentur iudices ſæculares non ſolum non impedire aliquo modo operationes officij Sanctæ Inquiſitionis, ſed etiam ad earum executionem promptiſſime, maxime vbi requiſiti fuerint, concurrere.

75 Et quod poſſint Inquiſitores coercere iudices ſæculares impedientes proceſſus, aut ſententias in hæreticos latas, aut eorum punitionem nimis differentes: nam cum hoc crimen ſit mere Eccleſiaſticum, de eo nullus laicus directè, vel indirectè ſe debet intromittere.

76 Fuit olim magna controuerſia inter profeſſores iuris ciuilis, & profeſſores iuris canonici circa hoc dubium, an iudices ſæculares, poſtquam ipſis ab Inquiſitoribus traditi, vel relicti fuerant rei hæreſeos relapſi, aut impœnitentes, mortis pœna feriendi, poſſent iterum examinare proceſſum, & cauſam, ac ſententiam, ſi res ita poſtulaſſet, mutare? Non pauci ex illis, & magni quidem nominis, vt Barth. Fulgoſius, Paulus Caſtrenſis, & alij in l. Magiſtratibus, ff. de iuriſdict. omn. iudic. idem Bart. in l. non dubium, & in l. diuus, ff. de Cuſto. reor. ac Marcus Mantica, ſingul. 274. incip. cum hæreſis, partem affirmantem ſaltem vti probabilem tenuerunt,

77 Nec inde videbatur aliquid rationi diſſonum ſequi, cum Illuſtriſſima Religio Hieroſolymitana iuxta propria ſtatuta per ſedem Apoſtolicam approbata, & confirmata, perpetuo ſeruare conſueuerit in cauſis criminalibus ſuorum Religioſorum, vt poſt quam aliquis ex eis ob delictum enorme per Venerandum Concilium, vel Aſſembleam fuit condemnatus ad priuationem habitus, & curiæ ſæculari traditus, iudex laicalis proceſſum denuo formet, & cauſam contra eum tractet, vt ex deductis torturę ſubijciat, ſicque ipſum liberet, aut vltimo ſupplicio afficiat: ergo nullum apparebat inconueniens, ſi poſt condemnatum aliquem ab Inquiſitore, & traditum Curiæ Sæculari, huius iudex denuò illius cauſam diſcuterit.

78 Parti tamen neganti merito fortiter adheſerunt communiter Canoniſtæ, vt Abbas, & Ancharan. in cap. At ſi clerici, de iudicijs. Ioan. Imol. in cap. 1. de offic. ordin. Alberti. tract. de agnoſcen. aſſert. qu. 25. num. 43. Bernard. Diaz in pract. crimin. canon. cap. 141. Ioan. de Anania in cap. Excommunicamus il 1. de hæret. nu. 27. Alphonſ. de Caſtro lib. 1. de iuſta hæret. punit. cap. 23. Rojas ſingul. 107. Campeg. apud Zanchinum cap. 8. verſicul. ſed quid ſi iudex. imo multi ex Doctoribus iuris ciuilis, quos copioſè citat Fernandus Vaſquius lib. 1. de ſucceſſion. creatione, §. 6. num. 16. verſ. denique, quamquam ipſe ibi priorem affirmantem nimio affectu tueri conatur.

79 Verum tota hæc controuerſia ceſſauit, veritas pro parte negante omnino ſtetit, poſt quam iſta, vltra deciſionem dict. cap. vt Inquiſitionis, §. prohibemus, fuit deciſa per Bullam Innocentii VIII. incip. Dilectus filius, & per aliam Vrbani IV. incip. Cum ſicut. cuius meminit Bernardus Comenſis in Lucerna, verb. executio, §. 7. verſ. Imo Inquiſitor. Per Bullam item Alexand. IV. incip. Ad audientiam, cuius copiam ſibi fuiſſe traditam ab Eminentiſſimo Cardinali Fœlici Peretto de Montealto, teſtatur Pegna dict. Comment. 81.

80 verſ. Sed paucis. Ex quibus iuribus, & Bullis manifeſtè conſtat, vt ait idem Pegna, quod Inquiſitor proceſſum à ſe factum non debeat oſtendere iudici laico, & quod hic indilatè, ſeu ſtatim, id eſt ſine mora, vt intelligit Gloſſa, in dict. §. prohibemus, ſententiam illius, debeat executioni integre mandare.

81 Dein eiſdem iuribus, & bullis, præſertim illa Alexandri IV. Ad audientiam, vti ſubiungit ibidem Pegna, tribuitur Inquiſitoribus poteſtas ampliſſima aduerſus Magiſtratus ſæculares negligentes, aut differentes ſententias latas in hæreticos executioni mandare, vt ſub cenſuris, & pœnis poſſint illos ad eas exequendas conſtringere, ſi abſque vlla legitima cauſa præter morem ſolitum requiſitam executionem differant.

82 Sed quid ſi hæc dilatio, ſeu omiſſio executionis proueniat ex prætextu, quod ſententia lata ab Inquiſitore ſit iniuſta? Adhuc in hoc caſu ſine dubio eſt conſtringendus dicto modo ad exequendum, quia non ſpectat ad ipſum cognoſcere ſit necne iniuſta, & notitia priuata iniuſtitiæ non excuſat executorem ab executione, vt optimè adducit Fragoſus par. 1. lib. 4. de obligat. moder. Reip. diſput. x. §. 4. num. 227. his verbis.

83 Quod ſi ſententia, inquit, ſi manifeſtè iniqua, æquiparatur nullitati, vt poſt alios reſponderunt Ruin. conſ. 138. num. 22. lib. 1. variar. cap. 1. num. 10. Vantius de nullitate in tit de nullit. ex defectu proceſſus, num. 127. vbi aiunt ex iniquitate notoria ex actis reſultante, & ex iniuſtitia reddi ſententiam nullam, prout eſt etiam, ſi ex cauſa notoriè falſa feratur; nam tunc eſt ipſo iure nulla, prout aſſerit Abbas poſt Butrium, & Imolam in cap. inter cæteras, & ibi Felin. verſ. ſecunda concluſio, col. 6.

de

84 de re iudicata. In quo euentu (attende nunc Lector) executor requiſitus, ſi cognoſcat ſententiam notoriam iniquitatem aut incompatibilem errorem continere, ex ſcientia particulari, poteſt, & tenetur illam exequi, vt in ſpecie tenet Caiet. 2. 2. qu. 67. num. 11. hæc ibi, & plura.

85 Dixi præter morem ſolitum, quiſnam iſte ſolitus mos? Non eumdem, ſed diuerſum pro diuerſitate regionum, ſeu ſanctarum Inquiſitionum ab ore Pegnæ dict. comment. 85. audiamus.

86 Verum, inquit, in hac conſuetudo prouinciarum ſpectanda eſt, ſolent in Hiſpania quam primum lecta eſt ſententia relapſorum, aut impænitentium, aut quorumcũque, qui traduntur curiæ ſæculari, iudices ſæculares eoſdem ſtatim in ſuum forum, recipere, & ad ſupplicii locum pronunciata mortis, ſeu combuſtionis ſententia recta,
87 deferre. In Italia in multis vrbibus, quas vidimus iudices ſæculares reos ſibi per inquiſitores relictos, aut traditos per tres, aut quatuor dies antequam vltimo ſupplicio afficiant, in ſuis carceribus detinent. inde certo die non feſtiuo publice educunt & comburunt. Quod videtur fieri auctoritate Innocentij IV. in Bulla incipiente Ad extirpanda relata in Bullario in fine huius operis, vbi ita ſcriptum eſt. Damnatos verò de hæreſi per diœceſanum, vel eius Vicarium, ſeù per Inquiſitores prædictos, Poteſtas, vel *Rector*, vel eius nuncius ſpecialis, eos ſibi relictos recipiat, ſtatim, vel infra quinque dies adminus, circa eos conſtitutiones contra tales editas ſeruatu-
88 rus, hactenus ibi. hæc ille. Et inde etiam mos hiſpanus dictus per particulã ſtatim in iure fundatus innoteſcit.

89 Quin etiam poſtea longiorem terminũ, nempe ſex dierum pro executione facienda à iudice laico circa damnatos ipſi relictos, aſſignauit Innocentius VIII. per Bullam citatam dilectus filius, per ſequentia verba; Eiſdem officialibus ſæcularibus ſub excommunicationis pœna, & aliis cenſuris Eccleſiaſticis præcipiatis, atque mandetis, vt infra ſex dies, poſtquam legitime fuerint requiſiti, ſine aliqua dictorum proceſſuum, per vos agitatorum viſione, ſententias per vos latas contra huiuſmodi hæreticos promptè exequantur, appellatione remota. hæc ibi, ergo ante terminum ſex dierum iudex ſæcularis non eſt cenſendus negligens aut iniuſte differens exequtionem ſententiæ.

90 Sex diebus vero tranſactis poſtquam reus fuit traditus curiæ ſæculari, huius iudicem poteſt Inquiſitor dicto modo ſub cænſuris, & pœnis ad ſententiam exequẽdam conſtringere. Sed eſt dubium, qualiter id facere ſeù quibus verbis ipſe Inquiſitor vti debeat pro euitanda irregularitate; adquem effectum DD. Inquiſitores quã do reos brachio ſæculari tradunt, adhibẽt ſolitam proteſtationem, dequa in cap. nouimus de verbor. ſignificat, iteranda ne eadem proteſtatio? aut quidnam aliud faciendum?

91 Citat, Pegna dict. comment. 85 verſic. quæſitum eſt, tacito nomine quendam nõ imperitum, vt ipſe ait, qui aſſeruit, quod poſſit tunc Inquiſitor præcipere Iudici ſæculari verbis manifeſtis, & expreſſis. abſque vllo periculo irregularitatis, vt pœnam mortis, vel combuſtionis hæreticis ſibi traditis infligat, cum talis pœna ſimilibus delinquentibus iffligi ſoleat. ita Felin. in cap. ad abolendam circa finem, extra de hæret. quamquam cap. Vergentis de hæret. circa hoc hæſitat, abſolutè tenẽt maiolus lib. 2. de irregularitate. cap. 10. Tabiena in ſumma, verb. irregularitas, 2. §. 9. num. 10. & §. 15. num. 16. ac idem Pegna citans ſe ipſum 2. par. direct. ſuper cap. Nouimus de verbor. ſignificat. §. quamquam autem, Atque hoc probabile iudico.

92 Verum ad tollendum omnem ſcrupulum, expediet, vt Inquiſitor verbis communibus vtatur, & in genere præcipiat iudici ſæculari ſub pœnis dictis ſententias à ſe latas executioni mandet. Habetur expræſſe hic modus dicendi in Bulla citat. Alexandri IV. incip. Ad Audientiam, & ſimiliter in reſcripto Leonis X. incip. Ho-
93 neſtis petentium Votis. Et hic modus ſecurè vſurpatur, & ſufficit ad euitandam irregularitatem iuxta cap. Epiſcopus, ne clerici, vel Monachi. lib. 6. & notat benè ibidem ipſe Pegna, qui proſequitur ſic.

94 Poteſt etiam, inquit, Inquiſitor in propoſito caſu, iubere Magiſtratui ſæculari ſub cenſuris Eccleſiaſticis, vt ſeruet conſtitutiones, & leges contra hæreticos editas, & hic modus præſcribitur non obſcurè ab Innocentio IV. in Extrauagante, Ad extirpanda, §. damnatos verò, cuius verba paulo ante retulimus in hoc eodem comment. Atque hi quidem modi tuto ſeruari poſſunt. ita ille.

95 Poſtremò, quid ſi adhuc poſtquam iudex laicus declaratus fuit ab Inquiſitore, quod contraxerit dictas cenſuras. & pœnas ob non executas ſententias contra hæreticos ipſi traditos, renuat eas exequi & nolit obedire? nullum dubium, quod poſſit idem Inquiſitor iuxta facultatem per citatas Bullas Pontificias ipſi traditam procedere contra illum, & formare proceſſum, tanquam contra fautorem, aut defenſorem hæreticorum. ita ex mente Omnium idem Pegna dict. comment. 85.
96 in fine, Qui benè addit, vt id Maturius peragatur ſupremæ Inquiſitionis Senatui eſſe ſignificandum, & ab eo expectandum reſponſum ego addo. Atque his Regulæ finis.

Quid

Quid de condemnatis non adimplentibus pœnas, aut pœnitentias? Quomodo contra eos ab Inquiſitore denuò procedendum?

REGVLA CCCCCXIV. *& Vltima.*

97 QVicnnque in Sancto Officio condem
nati, dum pœnas, aut pœniten-
tias adimplent, iuriſdictioni Inquiſitorum
ſubſunt in cauſis ſolũ ad ipſum S. Officiũ
ſpectantibus; ſecus in non ſpectãtibus, ſiue
98 ciuilibus, ſiue eriminalibns. Condemnatus
item ob hæreſim, vel ſuſpicinnem eius ad
carcerem perpetuum, aut temporalem,
ſi ab ipſo fugiat, non eſt cenſendus relap-
ſus, nec curiæ ſæcnlari tradendns; niſi ad-
ſint ſigna prioris, vel alterius hæreſis;
ſed probabilius, & tutius, neque in hnc
caſn eſſe tractandum, vti relapſum, benè
tamen grauiori pœna afficiendnm. Omit-
99 tens verò pœnas, ant pœnitentias iniun-
ctas, & nolens eas proſequi, aut ab initio
acceptare, vt impœnitens tradi debet bra
chio ſæculari, vltimo ſupplicio mulctan-
100 dus. At ſi deſiſtat à malo animo omit-
tendi, & velit eas exequi, tametſi in ab-
iuratione ſe iuramento obligauerat ad pœ
nam relapſi, neqnaquam hanc contrahit,
ſed aliam pro qualitate delicti, & per-
ſonæ.

---

101 COncordant circa hnc omnes Do-
ctores, qnod quilibet condemna-
tns in Sancto Officio propter hęreſim, vel
ſuſpicionem eius, quamdin pœnas, & pœ-
nitentias iniunctas adimplet, quoad hanc
ipſas adimplendi, & quoad quaſuis alias
cauſas ad idem Sanctum Officinm perti-
nentes, ſubſit iuriſdictioni Inqniſitorum,
& quod iſti poſſint procedere contra illum
eas violantem, aut aliud fidei oppoſitum
agentem. ita Simanch. de Cathol. Inſtitut.
tit. 48. num. 29. & 30. Eymer. 3. par. direct.
qnæſt. 97. & ibi Pegna comment. 146. verſ.
Et quantnm ad primam, & ſeqq. Farinac.
de hęreſi, quæſt. 193. §. 7. num. 123. & Son-
ſa lib. 3. Aphoriſ. cap. 29. num. 1. Nec eſt
cnr in probanda hac re adeo per ſe certa
quidquam immoremnr.
102 Qnoad cauſas verò tam ciniles, quam
criminales, non ſpectantes ad Sanctum
Officium, diſſident aliquantnlum inter
ſe auctores; ex quibus Auguſtinus Berous
in cap. de his, extra de accuſation. Hoſti-
ens. in ſumm. tit de foro competent. Re-
pertor. Inquiſitor. verb. pœnitentia, §.
nota quod. Antonius Butrius, in cap. 2.
de foro compotent. ac nonnulli alii indi-
ſtincte tenent prædictum condemnatum,
& publicè pœnitentem Sancti officii in
omnibus ſubeſſe iuriſdictioni Inquiſitoris,
& nullo modo poſſe cognoſci à iudice lai-
co, etiam ſi talis condemnatus ſic laicus,
& ſolemniter pœnitens, cui peculiariter
applicat caldetinus, cons. 7. tit. de iudi-
ciis huiuſmodi doctrinam: quæ fundari vi-
detur in cap. aliud, 11. quæſt. 1. vbi ſic ha-
betur (Si quis pœnitens habet cauſam,
quam negligere forte non debeat, melius
expedit Eccleſiaſticum, quam forenſe iu-
dicium.)
103 Nihilominus contraria ſententia eſt
communior, & magis recepta, quod in
cauſis tàm criminalibus, quam ciuilibus
pœnitentiũ publicorum Sancti officii (hi-
ſpanice, Sanbenitados) non ſpectantibus
ad ipſum, etiam tempore pœnitentiæ du-
rante, non poſſint Inquiſitores ſe intromit-
tare; conueniríque debeant ipſi pœniten-
tes, aut carcerati apud iudicem ſæcularē,
vel etiam Eccleſiaſticum, ſi talis pœnitens
vel carceratus ſit perſona Eccleſiaſtica,
104 Qualis cenſetur ille, de quo in dict. cap.
aliud 11. quæſt. 1. vt obiter ſit reſponſum
ad fundamentum contrariæ ſententiæ. do-
cent abſolute Panorm. in cap. 2. de foro
competen. Couar. cap. 34. practic quæſt.
num. 3. Rojas ſingul 98. Siman. cathol In-
ſtit. tit. 47. num. 19. Souſa loc. cit. num.
2. Pegna ibidem vers. cæterum & alij.
105 Firmum fundamentum habet hæc ſē-
tentia in iure nempe cap. accuſatus, §. ſa-
ne, de hæret. in 6. vbi nominatim id iniun-
gitur Inquiſitoribus, ne extra cauſas hære-
ſis, alia negotia, & delicta tractent, ergo
nequeunt ipſi ſe intromittere in cauſis
ſuorum carceratorum vel pœnitentium
ad Sanctum Officium non ſpectantibus Vi-
de alias probationes huius ſententiæ apud
Pegnam citat qui eam parum limita hiſce
verbis.
106 Illud tamen, inquit, non omittam non
videri abſurdum, vt tunc Inquiſitores in
huiuſmodi pœnitentes animaduertant,
cum leniter illi inter ſe delinquerit, vt ſi le-
uiter rixati, fuerint, aut conuincia alter in
alterum dixerit, aut quid ſimile, dum ſunt
in perpetuis, aut temporalibus carceribus
patrauerint, quòd nullo modo inter graues
cauſas poſſit computari hæc ille, quæ benè
admittit Diana 4. par. tract. 8. Reſol. 69.
107 Dein maius extat dubium circa con-
demnatos in Sancto officio ad pœnam
carceris perpetui, aut temporalis an ſi in-
de fugiant, aut non licet per eos, quominus
fuga liberentur, cenſeantur relapſi, curiæ
ſæcnlari tradendi? Affirmanter tenent
Ioan. Andr. Ancharan. Domin, & alii in
cap. Vt commiſſi, § nec non, de hæret. lib.
6. Zanchin, tract. de hæret. cap. 10. num.
4. Felinus in cap. Excommunicamus, ii 2.
& plures, ob eam rationem, quia ſic à car-
cere fugiens, præſumitur ficte conuerſus,
& in veteri errore permanere: Vnde cùm
nun-

nunquam cenſeatur ab hæreſi, quam ab iurauerat receſſiſſe, meritò velut hæreticus impænitens, & relapſus, ſeù recidiuus, damnari poteſt.

108 Oppoſita tamen ſententia vti benignor ita & verior eſt, quam benè defendit Siman. de cathol. Inſtit. tit. 16. num. 25. ſequentibus verbis. Ego vero, inquit, ab illorum opinione vehementer diſſentio, quia is, qui è carcere fugit, impænitens, eſt, non relapſu; indeoque ſi pœnitere velit, audiendus, & recipiendus eſt. Quippe relapſus non eſt, niſi, qui iterum in hæreſim labitur, quod, vel ex ipſo relapſi nomine quiuis facile intelliget. Ille autem, qui fugit nullam hæreſim fuga ipſa committit. nec iudices præſumere, aut fingere debent quempiam eſſe relapſum, quē lex nominatim relapſum eſſe nō dicit. Itaque quamdiu ille in fuga fuerit, & iniunctæ pænitentiæ non ſatisfecerit, comdemnari poterit tanquam impænitens, Si vero ipſe redierit, vel comprehenſus fuerit, & paratus ſit Eccleſiæ ſatisfacere, tunc maiori pænitentia corripiendus propter fugam: Sed tamen Eccleſiæ gremio benigne excipiendus eſt. l. aut damnum, §. quiſquis ff. de pœnis ita ille: cui merito adhærent Pegna dict. commen. 146. verſ. verumtamen & ſeqq. Farin. dict. §. 7. nu. 136. Souſa ibidem num. 4. & alii magis recentiores.

109 Sed quid ſi dictam fugam; à carceribus ſanctæ Inquiſitionis, ſaltem iam executioni mandatam procedant, commitentur, aut ſubſequantur ſigna, vel coniecturæ ſiue prioris, ſiue alterius hæreſis quamuis alias non ſufficerent ad reum conuicendū de lapſu, condemnandusne talis fugitiuus tanquam relapſus? Probabilis eſt ſententia affirmans, vt ait Souſa dict. cap. 39. n. 6. & eam à fortiori tuentur Ioan. Andreas, Ancharan. Dominicus, Zanchin. Felynus, & alij ſupra num. 106. relati. Si enim abſque iſtis ſignis ob fugam tantum ſecundum eorum mentem contrahitur pæna relapſus, quanto magis ipſis concurrentibus, cum inde multum augeatur præſumptio, quod fugiens è carcere nunquam ab hæreſi deſtiterit?

110 Verum ſententia negans probabilior, & tutior iudicatur à Doctoribus præcipuè à Souſa dict. nu. 6. & à Pegna eodem comm. 146. verſ. Atque probatur hac ratione, quia ob nullas culpas, aut coniecturas, vel indicia, quiſquam eſt iudicandus relapſus, quæ à iure non approbentur, & iudicentur ſufficere ad conuincendum illum de relapſu inreurſo.

111 Hinc limitando benè deducitur quod ſit relapſus, & curiæ ſæculari tradendus vt vltimo ſupplicio afficiatur quiſquis poſt fugam è carcere committit culpam, ex qua iuris præſumptione iudicatur relapſus, vt ſi viſitet hereticos, fauorem eis impendat, receptet, deducat, afficiet, dona, vel munera eis donet, vel mittat, aut ſimilia, quę ex vi iuris cap. Accuſatus de hæret. lib. 6. talem præſumptionem vt plurimum ſemper inducunt. ita Souſa ibidem num 9. Pegna dict. comment. 146. verſ. quod ſi, & Farin dict. §. 7. num. 144.

112 Sequitur agendum in communi de omittentibus, vel non adimplentibus quaſcunque alias pœnas, aut pœnitentias ab Inquiſitoribus iniunctas, an iſti ſint relapſi, & curiæ ſæculari tradendi? Abſolutè, & indiſtinctè, affirmanter reſpondent huic quæſito Ioan. de Imola in clemen. 3. de hæret. verb. propagine Federicus de Senis conſil. 157. incipiente Alexander Epiſcopus, & Nicolaus Atelatanus tract. de hæret. notabili 30. incipien. inter cætera, quos ſequi videtur Campegius ad Zanchinum cap. 10. verſic. detruſus in carcerem, quod iſti non adimplentes pœnas. aut pænitentias pro relapſis in hęreſim ſint habendi, & velut tales mulctandi. Ducuntur fortè inde ad ſic reſpondendum, quod abiurans ſe obliget ſub iuramento ad pœnam, de quo dicam ſtatim, ſed vndecunque ducantur dicti auctores, generaliter loquendo eorum ſententia nimis rigoroſa apparet, nec admittenda.

113 Reſponſio autem Calderini in cap. lit-
teras, de prӕſumption. vti referunt Squil-
lacenſis tract. de fide cathol. cap. 19. & Re-
port. Inquiſitor. verb. pœnitentia §. ſed poſ-
ſet quęri moderatior eſt, & procedit ſub
diſtinctione, nempe aliquando iniungitur
pœnitentia, quæ directè eſt contra hæreſim
vt deteſtari eam, prædicare contra ipſam
item quod non conuerſabitur cum hæreti-
cis, & ſimilia. Atque in hoc caſu ſi reus in-
iunctum ipſi non adimpleat, velut hæreti-
114 cus relapſus habendus, & mulctandus. Ali-
quando verò imponitur pœnitentia, quæ
non eſt contraria directè hęreſi, vt ieiuna-
re, peregrinatiac ſimilia, & huiuſmodi, ſi
quis non adimpleat, non cenſetur relapſus.

115 Maiori tamen, & magis opportuna diſtinctione nobis vtendum. Sed præmittendum, id quod omnino certum apud omnes admittitur, nimirum quicunque pœnitentias iniunctas non ſolum non adimpleuerunt, ſed animo indurato adimplere recuſant, niſi reſipiſcant, vt impenitentes ſunt iudicandi, & curię ſæculari tradendi.

116 Quod pari modo habet locum reſpectu illorum, qui pro hęreſibus probatis renuūt pœnitentias recipere ſumpto argumento ex text. in cap. Excommunicamus il 1. §. qui autem, & in cap. ad abolendam, §. præſenti, verſ. & errorem ſuum extra de hæret. traduntque Pegna ibidem verſ. cæterum Farinae. dict. §. 7. num. 140. & Souſam ibidem num. 7.

117 His ſic pręmiſſis, optimè diſtinguit Pegna eodem comment. 146. verſ. Quod, ſi nempè, aut reus poſt acceptatas pœnitentias non adimplet eas per meram omiſſionem eius, quod promiſerat, aut ſimul per omiſſionem, & commiſſionem alterius d

licti e

licti, ſi priori modo nequaquam eſt cenſendus relapſus, ſed impœnitens, & vt talis relaxandus brachio ſęculari, & vltimo ſupplicio afficiatur, ſi nolit reſilere à tali omiſ-
118 ſione. Quod ſi reſiliat, pro grauitate culpæ omiſſionis aliqua pœna graui ob eam plectendus, niſi excuſationem omittendi alleget, vt quod ægrotauerit; nam tunc iuxta qualitatem executionis à culpa, & à
119 pœna liberabitur. Quæ liberatio magis ſecura erit, & facilius effugiet omnem culpæ ſuſpicionem, ſi occurrente impedimēto aut neceſſitate conſulerit inquiſitores. Hęc omnia doctrinaliter tradunt citatus Pegna dict. verſ. Quod ſi, & verſ. & hęc Farin eod. §. 7. n. 141. & 148. ac Souſa ibidem n. 8.

120 Si ſecundo autem modo reus non adimpleat pænitentias iniunctas, nempe ſimul per omiſſionem earum, & commiſſionem alicuius delictis; ſunt ſub diſtinguēdū de delicto, ſi enim hoc ſit coniunctum aliquo modo cum hæreſi, & ex eo iuris præſumptione iudicatur relapſus, vt in exemplis ſupra allatis, viſitare hæreticos, fauorem illis impendere, receptare, deducere, aſſociare, dona, vel munera ipſis donare, aut mittere, vel ſimilibus, ſine dubio in tali caſu, non adimplens inflictas pœnas aut pænitentias, vti relapſus tradendus eſt curiæ ſæculari vt pœna mortis plectatur. ita ijdem Pegna dict. comment. 146. vers. Quod ſi. Farinac. eod. §. 7. nu. 144. & Souſa ibidem, num. 9.

121 Quòd ſi reus Sancti officii committat in non adimplendo pænitentias delictum aliquod, quod nec hæreticum ſit, nec ſapiens hæreſim, neque id ipſum vitandum eſſe ſe obligauit, tametſi alios tale delictum rectè prohibeatur, neque relapſus, neque impænitens iudicandus. ita ibidem Pegna,

122 verſ. ſi autem, & Souſa nu. 10. Imo etiã caſu quo ſe obligauit ſpecialiter ad aliquod crimen vitandum, vt ad non exercendas vſuras, quando abiurauit illam hæreſim, quæ docet non eſſe peccatum vſuras exercere nequaquam iudicatus relapſus, quia attento iure ex hoc delicto relapſia non concluditur; ſed interrogandus per torturam, quid de ea reſentiat, & iuxta confeſſionis qualitatem vt relapſus, vel vt deficiens in pænitentia puniri debet. ita ibidem Pegna & Souſa num. 11.

123 Supereſt tamen adhuc difficultas non leuis conſiderationis, quod abiurantes in Sancto officio ſoleant cum iuramento ſe obligare ad pænam, relapſus ſi contra abiurata aliquid faciant, aut pænitentias non adimpleant, vt affert. Eymeric. 3. par. direct. in 8. modo terminandi proceſſum fidei nu. 191. & patet ex vniuerſali vſu omnium Tribunalium Sanctæ Inquiſitionis. Ergo ſi faciunt contra talem obligationē, videntur eſſe relapſi, & curiæ ſæculari tradendi.

124 Nihilominus merito negantur reſoluunt ibidem Pegna, verſ Et quamuis, ac Souſa num. 12. ob eam efficacem rationem, quia obligatio, & promiſſio abiurantis non extenditur extra iuris diſpoſitionem, nec poteſt amplius operari, quam ipſum ius permittat; quo cum in actis legitimis vnuſquiſque ſe conformare cenſetur. l. ſi duo ff. de acquiren. vel omitt. hæredit. Ergo cùm à iure ſtatuti ſint caſus, quibus in pœnam relapſus incurritur dict. cap. Accuſatus de hæret. in 6. de iſtis abiurantium obligatio intelligi debet. Atque his iam Regula caput, ac liber 6. terminantur.

---

125 POST ingentes, ac valdè tempeſtuoſas vaſtiſſimi pelagi ſuperatas difficultates, poſt maximos, & penè innumeros longiſſimæ, ac periculoſiſſimæ nauigationis exantlatos labores: En tandem diuina fauente aura, ſalua naue cum mercibus, portum optatiſſimum lætantes, ac plaudentes ingredimur. En opus de Materijs Tribunalium Fidei, ſeu de Regulis multiplicibus pro formando, quouis eorum miniſtro, præſertim Conſultore, ſpatio 13. annorum, & 3. menſium elaboratum, in ſex libros, triaque volumina diuiſum, poſt acceptum nuncium de facta iam Romæ quinque illorum reuiſione, & de obtenta tum à Domeſticis, tum ab externis Illuſtriſſimæ Religionis Domenicanæ cenſoribus approbatione, ac de fœlici progreſſu, ibi editionis primi voluminis, pro Sexto Libro elaborando, & perficiendo, etiam de quiete, & ſomno non parum detrahentes, totum prorſus abſolutum hodierna die Sanctis Coſmæ, & Damiano, primordijſque, ſeu Natalijs Noſtræ Societatis IESV dicata cum non exiguo animi gaudio cunctis fauendum impertimur.

126 Hæc autem fruitio, vt maior exiſtat, pro vltimo Colophone, pauca hic breuiſſimè attingenda. Primum circa combinationem Librorum, vt innoteſcat, qualiter Opus noſtrum non ſolum D. D. Inquiſitoribus, & Miniſtris Sancti Officij, ſed etiam alijs Iudicibus, & Officialibus, quorumcunque Tribunalium ſit profuturum. Quis enim non videtur ex eis, Primum de Qualificatione, Tertium de Intentione

tione, ſeù de inueſtigando errore mentis, & Quintum, de Abiuratione ad tribunalia tantum Sanctæ Inquiſitionis ſpectare? Secundum verò de Carceratione, Quartum, de Quæſtione, ſeu tortura, Et Sextum, de Punitione, ſeu de Pœnis, quibuſcunque Tribunalibus, tam Eccleſiaſtic.s, quam Laicalibus communes eſſe? Sed cur in tria volumina diuiſum? inde Origo, cum vltimam manum Secundo Libro impoſuiſſem, contenta in eo, & in primo iudicatum à Superioribus à P. Rectore Nicolao Vrſo prius, & à P. Prouinciali Cæſare del Boſco poſtea, eſſe ſufficientia ad completum Volumen illicò in lucem prodendum, id mihi ab ipſis perſuaſum, vt animos adderent, ad elaborandum, ex duobus ſequentibus Libris, ſecundum Volumen, & tertium ex vltimis Quinto, & Sexto. Quare iuſſu admodum Reuerendi P. Noſtri Generalis Mutij Vitelleſchi Sanctæ Memor. poſt præſtitam recognitionem, & approbationem à Noſtris quinque Cenſoribus, viris doctiſſimis in Collegio Romano exiſtentibus. Secundum eorum cenſuram, benè emendatum, & correctum hoc primum Volumen fuit tranſmiſſum Venetias, vt ibi ſub protectione, & auxilio Illuſtriſſimi D. D. Fr. Scipionis Papafaua Sacræ Religionis Hieroſolymitanæ Prioris Meſſanenſis in lucem prodiret.

127 At vndenam retardatio huiuſce editionis? paucis indicabo: caſu contigit, vt Sacra Congregatio Sancti Officij Vrbis, dum per annum, & dimidium, in manibus Ordinarij, ſeù Inquiſitoris Veneti dictum Volumen manſit, pro alia reuiſione eius, & approbatione ab ipſo præſtanda, prout de iure requiritur, in notitiam talis editionis venerit, & iuxta Decretum non multis ab hinc annis ab eo latum, quo diſponitur, ne quidquam in lucem prodeat de materijs, & caſibus Sanctæ Inquiſitionis, niſi prius de ipſius Ordine à Miniſtris eiuſdem fuerit reuiſum, & approbatum. Proindè ſtatim datæ litteræ ad Inquiſitores Melitenſem, & Venetum cum ſtrictiſſimo præcepto, aut illud ſuſpendendi, prohibita eius publicatione, ſi iam eſſet editum, aut ſi ſecus, tranſmittendi Romam ad prædictum effectum: Excuſauit ſe ille reſpondens non Melitæ typis excudi, nec ideo poſſe mitti duo exemplaria, quæ nomine Sanctiſſimi Papæ INNOCENTII X. petebantur, vti vidi in dictis litteris; hic verò nimis per octo ferè menſes executionem præcepti, illud tranſmittendi diſtulit: eo tamen executo, à Sacra Congregatione ſubitò Reuerendiſſimo Patri Martinenghi Illuſtriſſimæ Religionis Domenicanæ, Commiſſario Sancti Officij iniuncta cura nouæ reuiſionis, & approbationis; quam ipſe, etſi poſt longi temporis ſpatium, ob ingentes quibus præmitur, occupationes, non ſolum honorificè præſtitit, ſed omnino etiam voluit, vt Romæ typis cuderetur, quod mihi valdè in votis erat; atque ipſemet typographum quæſiuit: quo eum circa editionem, meo nomine pactum initum hinc, inde productis conditionibus ab admodum Illuſtri, & Reuerendo D. Fra Laurentio de Aztiria S. R. H. cooperante ad omnia ſumma cum vigilantia, & ſolicitudine: cooperantibus item maxima cum liberalitate ad ſuperandam peculiarem conditionem à typographo productam, his quatuor ex eadem S. R. H. videlicet Illuſtriſſimo D. Fratre Don Thoma de Hozes Baiuliuatus Loræ Baiuliuo, ac Commendæ de Toſſina Commendatario, Illuſtriſſimo Domino Fratre Don Ioanne de Villarroel Baiuliuatus Sancti Sepulchri Tauri Baiuliuo, ac Commendarum de Alcolea, & de YeKenes Commendatario, Perilluſtri Domino Fratre Don Henrico de Roccafull Commendarum de Ambel, & de Aſcon Commendatario, & Perilluſtri Domino Fratre Luca Bono S. Theol. Doctore Commendæ del'Almunia Commendatario, & Vicecancellarij Religionis Hieroſolymitanæ Coadiutore, atque Eminentiſſimi, ac Reuerendiſſimi Magni Magiſtri à Secretis.

128 Verum, quiſnam finis huiuſce noſtri Operis, & Laboris? quiſnam petis? nonne fidei Catholicæ exaltatio, atque hæreſim extirpatio? nonne bonum commune totius Eccleſiæ Chriſtianæ, ac præcipuè noſtrorum Tribunalium Sanctæ Inquiſitionis? nonne ingens augmentum gloriæ, & honoris Dei Opt. Max.? Abſit à nobis inde ne tantillus quidem gloriolæ vanæ appetitus, abſit vlla propriæ æſtimationis intentio. Vt id ipſi Deo referamus, à quo totum accepimus. Ad hoc inducimur peculiari exemplo Sanctiſſimi Patris Noſtri Ignatij, qui ſemper fixum

in

in Corde, & frequenter in ore, ac in ſcriptis habebat. Ad Maiorem Gloriam Dei, ad Maius obſequium Altiſſimi. hoc millies ferè in Conſtitutionibus ab eo editis repetitum: æſtimationis ſui ipſius, & gloriolæ vanæ adeò exactus contemptor extitit, vt ſoleret dicere, ex omnibus vitijs hoc peculiariter à ſe minus timeri, habetur, expræſsè in vita ipſius à P. Petro Ribadeneira edita.

A*Bſolutum hoc Opus, Deo beneiuuante, anno* 1649. *die* 27. *menſis Semptembris, regimen tenentibus, totius Eccleſiæ Catholicæ Sanctiſſimo Domino Noſtro D.* INNOCENTIO PAPA X. *Sacræ Religionis Hieroſolymitanæ, & iſtarum Inſularum Eminentiſſimo ac Reuerendiſſimo Magno Magiſtro, ac* Principe *Domino Fratre Ioanne Paulo Laſcari de Caſtellar; atque noſtri Tribunalis Melitenſis Sanctæ* Inquiſitionis *Illuſtriſſimo, ac Reuerendiſſimo* D. D. *Carolo Caballetto, &c.*

FINIS.

Laus Deo Opt. Max. ac Sanctiſſimæ Deiparæ Virgini Mariæ.

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
Quae in hoc tertio Tomo continentur:

A

Abbas.

ABBATES, an Epiſcopi nomine intelligantur? l.6 cap. 3 ſol. 239 num.81

Abbates ab Epiſcopis in conſecratione tantum differunt. ibid. num.83

Abiurans, Abiuratio.

Abiuratio quomodo ſit Iudæis iniungenda l. 5 c. 5 fol.46 num.70 Quibus caſibus Iudæis imponenda? ibi. fol. 47 num.82 Non fit niſi in materia abiurabili. ibi. ſol.48.num.100

Abiurantes hæreſim Deum glorificant. Proem.l.5 fol. 6

Abiuratio iuridica, propria Tribunalis S Inquiſitionis. Proœm.fol.6. Eius gradum aſſignare, difficile. ibidem

Abiuratio ob ſolam familiaritatem cum hæreticis debet fieri. l.5 cap.2 fol.16.n.75 Eius vſus, Tribunalis S. Inquiſitionis proprius. l. 5. cap. 3 fol. 27 num.6.

Abiuratio, an ſit pœna, vel ſignum in fideli requiſitum? ibi.fol.18 num.14.Secundum eſſentiales, vel accidentarias particulas in diffinitione poſitas dicitur pœna, vel non. ibi. fol.19.n.23.

Abiurationis vſus à quo tempore initium ſumpſerit? ibidem num. 27 Cur etiam inſtitutus? ibi. fol.20.num.37.

Abiurationis gradus quotuplex? ibidem n.39 Qualis publicè, & qualis ſecrete facienda ſit? ibi fol.21 num. 50 & ſeq. Quo idiomate, & quibus circumſtantijs fieri debeat? ibi. fol.22 n. 64.

Abiuratio, cur continere debeat deteſtationem omnium hæreſum? ibid.n.73.

Abiuratio a quonam iudice iniungi debeat? ibi.ſol. 24 num.98 & ſeq.

Abiuratio, & abiurare quid ſit? l. 5 cap. 3 fol. 18. num.7.

Abiurans de leui, ſi in eamdem, vel diuerſam hæreſim incidat, quid? l.5. cap.4 fol.30 n 17

Abiuratio de vehemẽti diſponit reum ad hoc quod ſi denuo incidat, ſit relapſus. l.5 cap.4 fol.31.n.37

Abiurans de leui, ſi in eadem, vel diuerſa hæreſi, denuo hæreticus formalis exiſtit, non cenſetur relapſus. l.5 cap.4 fol.32 n.45 & ſeq.

Abiurans de vehementi, ſi denuo in vehementem ſuſpicionem incidat, quomodo cum ipſo agendum? ibid. n.49

Abiuratio qualis iniungenda Apoſtatis, vel ſchiſmaticis? l.5.c.5.fol.49.n.104.& fol.50 n.123 Fautoribus hæreticorum qualis debet iniungi? l.5 cap.5 fol. 54 num.175 & ſeq.

Abiuratio an ſit pœna? l.5 cap.3.fol. 18.n.13.

Abſens.

Abſens contumax qualiter tractandus? l.5 cap.7 fol. 143 n.150

Abſens inditiatus de hæreſi, an ſit expediendus? ibi. fol.146 n.183 & ſeq.

Abſentis contumaciter modus terminandi proceſſum, ibi. fol.143 n.148 & ſeq.

Abſentis contumaciter plene conuicti ſtatua tradi poteſt, vt comburatur. ibi. ſol. 144 nu. 166.

Abſolutio, Abſoluere.

Abſolutio ab hæreſi externa non denuntiata, an dari poſſit virtute alicuius priuilegij, vel Bullæ? l. 6.cap.3 ſol.241 n.99

Abſoluendi facultas Epiſcopis conceſſa, per Bullam Cœnæ reuocata, in foro conſcientiæ intelligitur l.6. cap.3 ſol.240 n.94.

Abſolutio Inquiſitorũ ab excommunicatione, datur in foro iudiciali. l.6 c.3.fol.238 n.73 & ſeq.

Abſoluere, in foro conſcientiæ, quando Inquiſitores poſſunt? ibidem n.75

Abſolutio ab excommunicatione an prius impertienda, quam fiat abiuratio, vel è contra? l. 5 c. 3.fol.27.n.142.& ſeq.

Abſolutio ab excõmunicatione, an cuilibet abiuranti danda ſit? ibi fol.28.n.146 & ſeq.

Abſolutio iuridica cui denegatur l.6.c.5. fol. 303. n.24. à non reſeruatis, quando poteſt directè accipi, & indirectè ab hæreſi? l.6. cap. 3. fol. 242. num.212

Abſolutio dupliciter poteſt ab Inquiſitoribus practicari. l.5.cap 8.fol.148.n.10. & ſeq. Quando eſt deneganda Polygamis? l.5.cap 8.fol.164. nu 201. & ſeq. Quibus item deneganda? l. 5. cap. 8. fol. 158. num.242.

Abſolutio ab excommunicatione à quo poſſit impendi? l.6.cap.3.fol.238.n 66.& ſeq.

Abſoluere audentes ab excommunicatione reſeruata, excommunicantur. l.6 cap.3 fol.238.n.70.

Abſolutio ex ſuperuenienti probatione delicti remouetur. l.5 cap.1.fol.7.n.23.

Abſolutionem, vel condemnationem ſententia continet. ibidem n.12.

Abuſus, Abutens.

Abutens ſacramentis, qua pœna plectendus? l.6 cap.8 ſol.377 n.266

Abuſus Confeſſionarij, an inducat ſuſpicionem hæreſis? l.5 cap 5 fol.67 num. 318

Abuſus cuiuſuis Sacramenti vehementem præſumptionem inducit in abutente. l. 5 cap. 5 ſol. 72 num.386

Abuſus Sacrificij Miſſæ, quam ſuſpicionem inducit? l.6 cap.8 fol.409 n.630

Abutentes Sacra Scriptura, quibus pœnis mulctandi? l.6 cap 8 fol.406 n.599

Abuſus Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, quibus modis fiat? l.6 cap.7 fol.342 n 42

Abutens Sacramento Pœnitentiæ, quis dicatur? ibidem n.43

Accuſatio, Accuſator.

Accuſatione firmata, an valeat alienatio à delinquente facta? l.6 cap.4 fol.291 n.440.

Accuſator quando non probat? l.5 cap.2 fol.11.n. 8

Accuſatore non probante reus abſoluitur. ibidem.

Accuſationem à fiſcali, quando Inquiſitores recipiunt? l.5 cap.6 fol.146. n.192

Accuſatori falſo non conceditur, quod ſolet hæretico condemnato concedi. l. 6 cap.8 fol. 375 num.244.

INDEX

Accuſator falſus, quando curiæ ſæculari traditur capite plectendus? ibidem.

Acham.

Tria ſubripiens Anathema fuit in Iſrael. Procem. fol.5 Propter ipſum iratus eſt Dominus contra Vuinerſum Iſrael. ibidem

Acham ad confitendum inducit,velut Inquiſitor Ioſue. ibidem.

Acquiſitus.

Acquiſita intermedio tempore à commiſſo crimine vſque ad condemnationem, an publicentur? l. 6 cap.4 fol.250.n.93.

Acquiſita poſt reconciliationem non confiſcantur. ibid.num.90

Actio.

Actiones reuocatoriæ, quo tempore tollantur? l.6 cap.4 fol.294 num.478

Actiones, quæ Inquiſitoribus prohibentur. l.6 cap. 4 fol.264 num.157

Actio, quæ tota fit ſimul, terminata ad diuerſa obiecta, vnicum eſt peccatum, l. 6 cap.8 fol. 384 num.351

Actio contra hæreticum defunctum nullo tempore impeditur. l.5 cap.7 fol.148 num.209

Actiones, & iura non confiſcantur, mobilibus, & immobilibus bonis confiſcatis. l. 6 cap. 4 fol. 257 num. 7

Actiones diſtinctam ſpeciem bonorum à mobilibus conſtituunt. ibidem

Actiones,& iura ſub confiſcatione bonorum ſemouentium non includuntur ibid.fol.258.n.71

Actor.

Actor, & Reus partes ſunt litigantes apud Iudicem l.5 cap.5 fol.91 num.605

Actum, Actus.

Actum Idolatriæ, quis ſaltem exlrinſece, exercet? l.6 cap.8 fol.390.num.413

Actus criminoſi natura in furioſo eſt ponderanda, l.6 cap.1 fol 203.n.305

Actus qualiter præſumendus? ibi. fol.204. nu.313. De ſua natura illicitus, qua via ſit licitus?ibidem. num. 322

Acta omnia per hæreticum nulla. l.6 cap.3.fol.249 num.216

Actus mere internus non ſufficit ad pœnas incurrendas Conſtitut. Pij V.l.6 cap.8 fol.369 n.164

Actus Fidei.

Conuenienter valde videtur celebrari ad extirpationem hæreticæ prauitatis. l.6 cap. 10 fol. 422. num.14

Actus fidei, an expediat die dominico celebrari? ibidem num.18 Vbi celebrari debeat? ibi. fol. 423 n.26 Ad eius celebrationem Præſules inuitandi. ibidem n. 30

Actus fidei publicus tres præcipuas continet partes l.6 cap.10 fol.427.num.69

Adminiſtratio, Adminiſtrans.

Adminiſtratione bonorum non interdicta, an poſſit fieri eorum alienatio? l.6.cap.4 fol.296.n.460

Adminiſtrans laicus pœnitentiæ ſacramentum, quo modo abiurare debet? l.5 cap.5 fol.71 n.369

Admonitio.

Admonitiones cum comminationibus quando faciendæ? l.5 cap.7 fol.135 num.37

Admonitioni Epiſcopi ſuper errore non acquieſcens, an ſit hæreticus? l.6 cap.8 fol 356.n.20.

Admonitio ad pertinaciam erroris demonſtrandã, an ſit neceſſaria? l.6 cap.8 fol.355 n.11.

Alexander.

Alexandri IV. conſtitut. ad Inquiſitores Ordinis Minorum.l.6 cap.6 fol.333 n.29.& ſeq.

Alienatio.

Alienationes neceſſariæ, quæ dicantur? l. 6 cap. 4 fol.295.n.491

Alienatio remuneratoria, neceſſaria. ibidem.

Alienatio à delinquente facta licita eſt,l.6 cap.4 fol 296 num.495 Pro dotandis filiabus, an inter neceſſarias reponenda? ibi.fol.295 n.487

Alienatio bonorum, quæ ipſo iure publicantur, an valide fiat? ibi. fol.293.n. 458. Poſt ſententiam condemnatoriam facta, an valida? ibi. fol. 292 num.447

Alienatio contumaci prohibetur? ibidem nu.443. Quando irreuocabilis eſt? ibi.fol.291 num.434. Poſt delictum fraudem indicat, l.6.c.3 fol.259.n. 85. De Alienatione vide fol.275

Alimentum.

Alimenta, an ſint reſeruanda filijs committentis crimen hæreſis? l 6 cap.5 fol.318.n.192

Alimenta iure naturali ſunt debita. ibidem.

Alimenta in caſu neceſſitatis retineri poſſunt. ibid. num.196

Amens, Amentia.

Amentiæ tempore delinquens à pœna excuſatur.l.6 cap.1 fol.202 n.294

Amens etiam cum ad ſanitatem redierit non eſt puniendus. ibidem num.296

Amens in atrociſſimis delictis, an ſit puniendus? ibid. nu.297. & ſequen.

Amor

Amor eſt cauſa remittendi pœnam, l. 6 cap. 1 fol. 214 n.438

Amoris impetu dæmonem inuocans mitius punitur. ibid. n.440

Anathema.

Anathema apud Concilia tribuitur hæreticis. Procem. lib.5 fol.5

Anglus.

Angli hæretici, an poſſint commercij cauſa ad Inſulam Meliten. accedere? l.5.c.5.fol.95.num. 653.

Anglorum cum Rege Catholico conuentio ſuper commercio. ibi fol.94.n.641.

Animus.

Attendendus in delictis, an exitus? l. 6 cap. 1 fol. 220 num.513.

Animum delinquendi Appius Claudius non habuit, ideo non punitus. ibid.num.511.

Animum malum habens, ſi fœlix ſit euentus, non in totum pœna excuſandus.ibid.n.514

Annotatio.

Annotatio confiſcatio, & incorporatio quomodo deſcribuntur? l.6.cap.4 fol.252.n. 3. Procem.

Annus.

Anno elapſo poſt declarationem hæreſis, contumacis

cis abſentis confiſcari poſſunt omnia bona.l.6 cap 4 fol.288 n.402. Anno elapſo à ſententia confiſcationis, an audiendus reus ad recuperandum? ibid. num.403

Apoſtaſia, Apoſtata.

Apoſtaſia propriè dicta quid ſit? l.5 cap. 5 fol.50 nu. 117

Apoſtata, quam abiurationem facere debet? ibi. fol.49 nu.104.

Apoſtata ab Obedientia, quis dicatur? ibidem. num. 109. à fide quis dicendus? ibid. n.111

Apoſtata à fide materialiter quo modo expediendus? ibid. num.112.

Apoſtata à fide, mancipium remanet poſt abiurationem, l.6 cap.7 fol.348 n.106. Quando libertatem conſequitur? ibid.n.116. Sæpius ad portandum habitum pœnitentialem damnatur, in perpetuum, l. 6 cap.7 fol.352 n.160

Apoſtata, & hæreticus in quo differant? l. 5 cap. 5. fol.49 n.105

Arbitrium.

Quotuplex, & quid ſit? l.6 cap.1 fol.186 n.94. Quando iure dicitur regulari? ibdem n.97

Arbitrium efformare, difficile.l.6 cap.1 fol.101 num. 160. Iuri, & æquitati conformandum, l.6 cap.7 fol. 349 num.128

Arbitrium Inquiſitoris in puniendo blàſphemo quo vſque extendi poteſt? l.6 cap.8. fol.381 n.305.

Area.

Area domus dirutæ ſale ſeminanda, l.6 cap.4 fol. 300 n.542 In area domus dirutæ ob hæreſim, columnella erigenda in monumentum punitionis.ibidem nu. 543 In area domus Dogmatiſtæ Cazzalla columnella erecta in perpetuum illius vituperium. ibid.

Arma.

Arma ad infideles portantes, qualiter puniantur? l. 6.cap.8 fol.402.n 549

Arma ad illos portantes iuriſdictioni Inquiſitorum ſubſunt. l.5 cap.5 fol.90 n.588 Eorum delatio in deſtructionem Chriſtianitatis tendit, ibidem n. 589

Arma ad prædictos deferens, an abiurare debeat? ibi.fol.91 n.596

Arrha

Dupliciter accipitur. l.6 cap. 5 fol. 319.num.209.

Arrhæ pro donatione ſponſi ob dotem ſponſæ acceptam, non confiſcantur. ibidem.

Arrhæ pro ſigno complendi matrimonij, alijs confiſcatis, etiam confiſcantur. ibidem n.210

Arrha, quæ ad dantem redit. ibidem

Ars

Ars ſortilegiaria cooperatione Dæmonis exercetur. l.6 cap.8 fol.394 n.497

Artis peritia, an delinquentis pœnam minuat; l. 6 cap.1 fol.216 n.460

Aſtrologia, Aſtrologus.

Aſtrologiæ iudiciariæ libros retinens ab Inquiſitoribus puniendus. l.5 cap.5 fol.83 n.519

Aſtrologus prędicere poteſt in quantum aſtra inclinant. l.5 cap.5. fol.119 n.933

Aſtrologi iudiciarij pœnæ, l.6 cap.8 fol.396.nu.486.

Auctor.

Auctores principaliores delicti, puniendi rigoroſius. l.6 cap.1 fol.207.n.353

Auctoris hæretici liber, licet non ſit damnatus legi non poteſt. l.6 cap.8 fol.387 n.379

Auctor ſcelerum non ſolum punitur, ſed etiam eius progenies, l.6 cap.5 fol.302 n.11

Audientes.

Audientes blaſphemum, omnes tenentur ipſum denunciare. l.6 cap.8 fol.381 n.309

Audientes blaſphemum non hæreticalem, cuicũque iudici poſſunt ipſum denunciare. ibidem.

Audientes confeſſionem, qui Sacerdotes non ſunt, qua pœna puniendi? l.6 cap.8 fol.389 n.407

Augmentum.

Augmentum rei alienatæ, qualiter poſſit à fiſco vendicari? l.6 c.4 fol.298 n.522

Augmentum intrinſecum, & extrinſecum rei datur. ibidem.

Augmentum rei intrinſecum poteſt a fiſco vendicari, ſolutis expenſis in augmento factis. ibidem. num.523

B

Baptizatus.

Baptizatus verè in infantia, & inter infideles educatus, quando pertinax in ſua ſecta dicendus? l.6 cap.8 fol.356 n.19

Bartolus.

Bartoli qualis opinio reprobãda? l.6 c.8.fol.382 n.327

Beneficium.

Beneficia Principis latiſſimè interpretanda. l. 6 cap. 9.fol. 420. n.100. In Rempublicam collata pœnam delinquentis minuunt, l 6 cap.1 fol.217 n.471. Ritè poſſeſſa, an ipſo iure ob hæreſim abſque ſententia perdantur? l.6 cap.3 fol.243 n.127

Beneficium hæretici impetrans non obligatur exprimere requiſita iuxta regulas Cancellariæ. l. 6 c.3 fol.244 n.145

Beneficium non poteſt hæreticus in fauorem alicuius reſignare. ibidem n.246

Beneficium obtinens hæreticorum precibus, ipſo iure, illo priuatur. ibid.fol.245 n.160

Beneficium prælationis contra alios creditores hæretico mutuanti denegatur. l.6 c.3 fol.149.n.215

Beneficijs obtentis, ob hæreſim parentum, clerici fautorum filij priuandi ſunt. l.6 c.5 fol.306 n.52

Berlina.

Berlinæ pœna, qualis? l.6 cap.2 fol.225 n.53. Magnã infert infamiam, ibidem n.54

Berlina morti æquiparatur. ibidem n.55

Berlinæ pœna quibus infligitur? ibidem n.58

Blaſphemia.

Blaſphemias hæreticales non abſoluat confeſſarius, abſque facultate. l.5 cap.8 fol.167 n.241. Illas proferẽs ad abiuratione cogẽdus. l.5 c.5.fol.68.n.332

Blaſphemias non hæreticales, an inquiſitor punire poſſit? ibi fol. 70 num.358. Plures, vno impetu prolatæ, an vnica pœna puniendę l.6 cap. 2 fol.232 num.135

Blaſphemia in hæreticalem, & non hæreticalem diuiditur. l.6 cap.8 fol.380 n.299

Blaſphemiæ ſapientes hæreſim ex conſuetudine prolatæ, triremibus puniendæ. ibi.fol.381 n.311

Blaſphemias graues proferens publice puniendus in exemplum.ibi. fol.382 n.320.

Blaſphemans, Blaſphemus.

Blaſphemantes ex conſuetudine, qui dicantur? l.5 cap.5 fol.68 n.333

Blaſphemantes pluries, qui? ibidem.num.338

Blaſphemantes ex conſuetudine abiurare debent. ibidem num.339

Blaſphemantes lapidibus opprimebantur. l.6 cap. 8 fol.380 n.302

Blaſphemantium pœnæ arbitrariæ. ibi fol. 381. num.304

Blaſphemantium pœnas ius canonicum limitat. ibid n.306

INDEX

Blaſphemantes ex Lateran. Concil. corrigendi. ibid. num.307
Blaſphemis iuxta qualitatem Perſonæ pœna infligitur. ibid. n.311 Eorum pœna non minuitur ob conſuetudinem loci. ibid.n.313
Blaſphemo hæreticali, quando mortis pœna infligenda? ibid.n.315
Blaſphemus ſupra alias, qua etiam pœna mulctandus? l.6 c.7 fol.352 n.167

Bona,

Bona Reorum non publicantur, niſi in duobus caſibus. l.6 cap.4 fol.253 n.15
Bonorum publicatio qualiter cum hæreticis fiat? ibi. fol.254 n.28
Bona ipſo iure confiſcata propter delictum, manent fiſco obligata. ibidem n.32
Bona Clerici hæretici, cui debent applicari? ibi. fol.254 num.21
Bona omnia hæretici ipſo iure publicantur. ibi. fol. 257 num.66
Bonorum confiſcatorum nomine, quæ bona veniant? ibidem. num.69
Bonis mobilibus, & immobilibus confiſcatis, actiones, & iura, quæ delinquenti competunt, non cōfiſcantur. ibi. fol.257 n.70
Bona ante commiſſum hæreſis delictum acquiſita, & alienata, cuius ſint? ibi. fol. 258.num.83 Poſt ſententiam acquiſita, an confiſcentur? ibi fol.259. num.90 Proprio labore ab hæretico acquiſita, lata ſententia ad fiſcum pertinent.ibi.fol.264 n.146
Bona Eccleſiaſtica quadruplicia ſunt, ibidem n.153
Bona Eccleſiæ, vel eius intuitu donata non confiſcātur. ibidem n.154 Intuitu Perſonæ comparata fiſco ſubijciuntur. ibi fol.267 num.182
Bona patrimonialia confiſcantur Eccleſiaſticis. ibid.

Brachium.

Brachio ſæculari, qui ſunt pro primo lapſu relaxandi? l.6 cap.7 fol.341 n.50

Bulla.

Bullæ Pontific. prohibentes reconciliationem aliquorum. l.5 cap.4 fol.40 n.153
Bulla Greg.XIII. contra Iudæos. l.5 cap. 5 fol. 46. num. 62
Bulla Clem.8. contra ipſos, ibidem
Bullæ Pontif. contra abutentes ſacramentis.l.6 cap. 8 fol. 377 num. 267
Bullæ Cœnę cenſuram incurrunt ipſo facto Schiſmaticorum fautores. ibi.fol.363 n.103

Burſa,

Burſa fiſci ſi communis non ſit, quid operatur circa confiſcationem in alieno territorio? l.6 cap. 4 fol. 200 n.421

C

Calceamentum.

Calceamentis, & Pallio quis debet ſpoliatus exiſtere? l.6 cap.7 fol.352 n.165

Candela.

Candela accenſa, quibus in pœnam præforibus Eccleſiæ tenenda? l.6 cap.7 fol.352 n.168

Canonizatio, *Cangnizatus*.

Canonizatio Sanctorum ad quos iudices, vtpote legitimos pertineat? l.5 cap. 5 fol.108 n.801
Canonizati, vel Beatificati ſolummodo publice venerandi. l.6 cap.8 fol.404 n.576

Capitalis, *Capitis pœna*.

Capitalis pœna triplex. l.6 cap.2 fol.221 n.10
Capitalis pœna pro qua morte in lege accipienda? ibi fol.222 n.11
Capitales pœnæ antiquæ l.6.cap.2 fol.224 n.43
Capitis pœna in dubio pro morte ciuili accipienda. ibi.fol.222 n.15

Capitulum.

Capitulum Sede Vacante, an Epiſcopi nomine intelligatur? l.6 cap.3 fol. 239.n.79 An poſſit delegare iuriſdictionem abſoluendi ab hæreſi? ibidem An poſſit per ſe ipſum ab hęreſi occulta abſoluere. ibidem num.80

Carcer.

Carcer prout pœna vſitatiſſimus l.6 c.7 fol. 344 n. 65
Carcer perpetuus, & ad tempus. ibidem num.66
Carcer breuior quibus iniungendum. ibidem nu. 70. Qualis debet eſſe? ibi.fol.345 n.75
Carcer prout cuſtodia, & prout pœna, l 6.cap.2 fol. 226 n.62
Carceris perpetui pœna, an de iure ciuili prohibita? ibidem nu.63 Pro grauibus delictis infligitur. ibid.

Carceratus.

Carceratus ob hæreſim ſe occidere tentans, a quo, & qualiter puniendus? l.6 cap.8 fol.406 n 600
Carcerati in Sancto Officio in triplici ſtatu conſiderandi. Lib.5 cap.8 fol.154 n.86 Frangentes carceres, an pro confeſſis habendi. l.5 cap. 5 fol 88 n. 560. Aufugientes a S.Officio fracto carcere, nō ſtatim, vt hæretici condemnandi, ibid. num 562. Se occidere tentans qualiter præſumendus? ibi, fol. 89 nu, 581

Carnes.

Carnibus veſcens diebus vetitis fit ſuſpectus de hæ-hæreſi. l.6.cap.8 fol.391.num.49
Carnes his diebus comedentes qualiter abiurare debeant? l.5 cap. 5 fol.79 n.469
Carnes comedentes diebus vetitis, an peccent ſimul comedentes piſces? ibi.fol 80 nu 481

Caſtrenſe.

Caſtrenſia bona, an ob delictum filij confiſcari poſſint? l. 6 cap.4 fol.285 n.366 & ſeq. An patri ob delictum filij deferantur? ibid.n.369
Caſtrenſia bona, an ob crimen læſę Maieſtatis a filio perpetratum publicentur? ibid.n.374

Caſus.

Caſus rarus non eſt in conſequentiam trahendus. l.6 cap.1 fol.199 num.252
Caſus, quo iudex laicus poteſt de cauſa hęreſis cognoſcere l.5 cap.5 fol.84 n.533
Caſus diuerſi, quibus aliquis dicatur, vel non relapſus. l.5 cap.6 fol.124 n 47.& ſeq.

Catholicus.

Si vxorem hæreticam ducat, an pœnam confiſcationis bonorum incurrat? l.6.cap.5.fol.322.n.326
Catholici in locis hæreticorum non peccant communicando cum eis. l.6.cap.3.fol.235.n.26

Cauſa.

Cauſæ delictum excuſantes. l 6 cap.1 fol 195 n. 208
Cauſæ carceratorum in S. Officio, quæ ad fidem non ſpectant a quibus tractandæ? l 6 cap.10 fol 430 n.102
Cauſæ ſollicitationis ſecretè expediendæ. ibi fol 422 n.11 Cauſa duplici ſtante contra hominis vitam, ſi mors eueniat, cui attribuenda? l.6 cap. 8 fol.397 n.502
Cauſa legitima exiſtente poteſt iudex in pœnis à iure ſtatutis diſpenſare, l.6 cap. 1.fol.183 n.53
Cauſa commutandi pœnam, an debeat in ſententia declarari? ibi. fol.187 nu. 102.
Cauſæ expreſſio in ſententia qualiter exquenda? ibid. nu.107

Cauſa

I N D E X

Cauſa doli augeri poteſt pœna . ibi.fol.189 n.125
Cauſæ fidei non attenduntur circa pœnas, cauſas includentes, vel excludentes dolum. ibi.fol.192 n.179

Cenſura .

Cenſuram Bullæ Cœnæ ipſo facto incùrrunt Schiſmaticorum fautores, l.6.cap.8 fol.303. n.103.
Cenſurarum contemptus, negatiuus vnus, poſitiuus alius.l.5 cap.5.fol.74.n.406. & ſeq.

Charta .

Charta in qua peccata ſunt ſcripta, an publicari liceat? l.5 cap.5.fol.113.n.855

Circumſtantia .

Circumſtantiæ lucrandi dotem, & ſatisfaciendi luxuriæ,erroris ſuſpicionem minuunt, l.6.cap.8.fol.372.n.207.
Circumſtantiæ in materia librorum prohibitorum ponderandæ. l.5.cap.5.fol.81.n.496.

Citatio .

Citationis forma pro fugitiuo. l.5.c.7.fol.143.n.153
Citatio reorum ſpecialis debet fieri ad ſententiam. l.5.cap.1.fol.8.n.35

Ciuitas .

Impediens, quod puniantur hæretici,qua pœna afficienda? l.6. cap.1.fol.208.n.360

Clemens 8.

Clemen.8.Conſtitutio contra non Sacèrdotes celebrantes. l.6.cap.8.fol.390.n.413
Clem.8.Conſtitutio,quod Itali ad terras hæreticorum non adeant. l.5.cap.5.fol.93.n.622.
Clem.8. quos caſus adiunxit pro non reconciliandis? l.5.cap.1.fol.8.n.35

Clericus.

Clerici contrahentes matrimonium, quas pœnas incurrunt? l.6.cap.8.fol.372.n.214
Clerici quicumque à pœnis Conſtitutionis Pij V. non excluduntur. ibi. fol.369.n.166
Clericorum bona, quaſi patrimonialia confiſcari poſſunt. l.6 cap.4.fol.267.n.283.
Clericorum bona ratione beneficij Eccleſiaſtici acquiſita, an fiſco ſubijciantur. ibid.n.284
Clericus hæreticum ſepeliens quas pœnas incurrat? l.6.cap.3.fol.252.n.230
Clerici hæretici bona,cui applicanda? l.6.cap.5.fol.328.n.704.
Clericus hæreticus, ſi conuertatur ex corde, an beneficio priuandus? l.6 cap.3.fol.244.n.151

Collatio .

Collationes à Schiſmatico factę ipſo iure nullę ſunt l.6.cap.8.fol.362.n.86.
Collatio beneficiorum hæretico factæ, nulla. l.6. cap.3.fol.250.n.233.

Columna.

Columna marmorea in monumentum iuſtæ punitionis, quo loco erigenda? l.6.cap.4.fol.300. n.143.

Complices .

Complices, quo caſu creduntur adfuiſſe? l.5.cap.4. fol.35.n.96.
Complices teſtes ſecure poſſunt confrontari. l.5.c.7.fol.135.n.43

Concilium.

Concilij Lateran. præceptum de corrigendo blaſphemo. l.6.cap.8.fol.381.n.307
Concilium Toletanum, quibus pœnis clericum ad mores ſæculi redeuntem punit? l.6.cap.8.fol. 373.n.221. Narbonenſe cuiuſnam priuilegij Inquiſitorum mentionem facit? l.5.cap.4.fol.38.n.126.

Concio, Concionator.

Concio ab vno ex Conſultoribus in actu fidei facienda. l.6.cap.10.fol.424.n.41
Concio in Actu fidei prædicata. ibid.n.44.
Concio vna ex præcipuis partibus Actus fidei, l.6. cap.3.fol.249.n.216.
Concionatores dicentes poſſe virtute Bullę Cruciatæ, quemuis etiam ab hæreſi abſolui, coguntur ſe retractare, l.5.cap.5.fol.47.n.86.

Conditio.

Conditiones requiſitæ, vt Sortilegus Curiæ ſæculari tradatur puniendus. l.6.cap.8.fol.397.n.500.
Conditio triplex requiſita,vt Religioſus partes tranſmarinas adire poſſit. l.6.cap.8.fol.402.n.560
Conditionis genus triplex. l.6.cap.4.fol.260.n.106
Conditionis implementum in vltimis voluntatibus non retrotrahitur, ibid. n.110.
Conditio poſt condemnationem impleta, quid operatur in iure delinquentis? ibidem. Ante condemnationem impleta. quid? fol.261.n.115
Conditio poteſtatiua non retrotrahitur.ibi.fol.262 num.125
Conditiones requiſitæ, vt poſſit de inſurdeſcentia inferri ſuſpicio. l.5.cap.5.fol.74.n.408.
Conditiones ad negatiuum hæreticum requiſitæ, l.5. cap.7.fol.133.n.22.& ſeq.

Confeſſarius .

Confeſſarius dicens pœnitenti, ſe non poſſe illum abſoluere, niſi complicem reuelet,an denunciandus? l.6.cap.8.fol.408.n.623.
Confeſſarius, an debeat recluſis in cauſa fidei concedi? l.5.cap.8.fol.152.n.46. An Reo S. Officij non petenti offerri? ibidem n.58
Confeſſarius Reo in tortura non adſtet. ibi. fol. 153. n.62.
Confeſſarius compellenti manifeſtare, quæ in cõfeſſione audiuit, non obediat. ibid.n.70. Quid poſſit manifeſtare? ibid.n.71.
Confeſſarius, quid cum carceratis in S. Officio debet agere? ibi. fol.255.n.93.
Confeſſarius, an poſſit Reos probatos, ſed negatiuos abſoluere? ibi. fol.156.n.105. An poſſit abſoluere Reum conuictum, qui negatiuus perſiſtẽs damnatur ad mortem. ibidem.
Confeſſarius officio iudicis, & medici fungitur. ibi. fol.158.n.128.Quomodo cum hæreticis in S.Officio, vel extra ſe gerere debet quoad abſolutionẽ? ibidem n.130. Qualiter cum ſortilegis? l.5.cap.8. fol.162.n.176
Confeſſarium ſollicitans in confeſſione, an poſſit à quolibet Confeſſario abſolui? ibi. fol.166.nu.221
Confeſſarius quomodo cum ſollicitante, & ſollicitata in confeſſione ſe habebit? ibidem num.222. Circa varia crimina quomodo? ibi.fol. 167.n.1. per 10t. regul.
Confeſſarius nullam habet iuriſdictionem in foro externo. l.6.cap.8.fol.382.n.328. Qualiter cum Polygamis ſe gerere debeat? l.5.cap.8. fol.164.n.201
Confeſſarius ad turpia ſollicitans, facultate adminiſtrandi Sacramentum, priuandus. l.6. cap.8. fol. 378.n.279
Confeſſarij ſollicitantis pœnæ. ibi.fol.377.n. 269. Quando per ſollicitationem debeat brachio ſæculari tradi? ibidem n.283
Confeſſarius ad delicta non venerea ſollicitans Inquiſitioni S. ſubiacet. ibi. fol.378.n.287
Confeſſarius loquens de auditis in confeſſione abſq; manifeſtatione pœnitentis, an frangat ſigillum? l.5.cap.5.fol.113.n.859. Negans abſolutionem nolenti complicem declarare, an erroris præſumptionem præbeat? ibi.fol.115.n.878
Confeſſarius in actu confeſſionis ſollicitans, quam ſuſpicionem incurrat? l.5.cap.5. fol.64.n.294.

Con-

Digitized by Google

I N D E X

Confeſſio.

Confeſſio facta abſenti per literas prohibita. l.5.c.5.fol.48.n.99.
Confeſſio criminis veridica dat gloriam Deo. l.5. Proœm.fol.6.
Confeſſionem audientes non Sacerdotes vltimo ſupplicio puniendi. l.6.cap.8.fol.389.n.407
Confeſſio Sacramentalis, an valide in caſu hæreſis poſſe dimidiari? l.6.cap.3.fol.241.n.100
Confeſſionem audientes per iocum, quomodo tractandi? l.5.c.5.fol.73.n.399

S. Confeſſor.

Confeſſor plura quam Martyr pro Canonizatione requirit. l.5.cap.5.fol.108.n.797

Confiſcatio.

Confiſcatione bonorum a Iudice Eccleſiaſtico facta ius etiam patronatus ad hæredes extraneos tranſiens, confiſcatur. l.6.cap.4.fol.268.n.196
Confiſcatio bonorum ex ſe, res valde odioſa. ibi. fol.253.n.8
Confiſcationis pœna per ius antiquum nimis extendebatur. ibidem n.9
Confiſcationis bonorum executio per leges Eccleſiaſticas facienda. ibi.fol.254.n.23
Confiſcatio bonorum, cur ſpecialiter hæreticis inſtituta? ibi.fol.255.n.25.
Confiſcatio fieri poteſt poſt mortem delinquentis, ibi.fol.256.n.57
Confiſcatio bonorum vltra pœnam mortis committenti crimen læſæ Maieſtatis iniungitur? ibi. fol. 253.n.16
Confiſcatio bonorum per leges tam ciuiles, quam canonicas hæreticis iniungitur. ibi.fol.254. n.18
Confiſcationis pœna ipſo facto ob crimen hæreſis fit.ibi.fol.254.n.29.
Confiſcatio bonorum in Regnis Hiſpaniarum ob crimen ſodomiticum iniungitur. ibidem.n.30.
Confiſcationis pœna erga hæreticum habet locum etiamſi ad breue tempus in hæreſi perſiſtat. ibi. fol.256.n.48.
Confiſcationis pœna, quando ex miſericordia remittitur? ibid.n.50.& ſeq.
Confiſcationis pœna non iniungitur ob ſolam ſuſpectionem hæreſis, ibid.n.59.
Confiſcationis pœna fautoribus hæreticorum iniungitur, etiamſi non ſint formales hæretici. ibi. fol.257.n.60.
Cõfiſcationi,quæ bona ſubiecta ſint?ib. n.66. & ſeq.
Confiſcatio iura perſonalia non includit. ibi. fol. 258. n.72
Confiſcatio non fit de bonis, quæ ad hæredes extraneos non tranſeunt. ibid.n.74.
Confiſcatio,bona,quæ ſub conditione donata sũt,includit. ibidem n.76. Quæ vxori abſolutè donantur ante commiſſum crimen confiſcationi non ſubiacent. ibid.n.78
Confiſcatio de bonis viro ab vxore donatis, fit poſt commiſſum hæreſis crimen. ibidem n.81
Confiſcatio non fit de bonis ante commiſſum hæreſis crimen alienatis, ibid.n.83.
Confiſcationi ſubiacent, quæ in fraudem fiſci donata ſunt, ibid.n.8.& ſeq.
Confiſcationi non ſubiacent acquiſita poſt diffinitiuam ſententiam. ibi.fol.259.n.90.
Confiſcationi, an ſubiaceãt acquiſita intermedio tempore à crimine commiſſo ad condemnationem? ibid.n.93
Confiſcationi, an iura conditionalia tam ex vltima voluntate, quam ex contractu delinquenti debita, ſubiaceant? ibi.fol.260.n.108
Confiſcatio cur fit de debitis ex contractu, & non de debitis ex vltima voluntate? ibi. fol. 261. n.119.
Confiſcationi ſubiacent relicta hæretico à cognoſcente ipſum eſſe hæreticum, ibi.fol.263.n.142.
Confiſcatio,an fiat de relictis hæretico ab eo,qui eius hæreſim ignorabat, et quando? ibidem num. 143. & ſeq.
Confiſcationi ſubiacent, quæ labore proprio hæreticus acquirit. ibi.fol.264.n.146.
Confiſcatio non fit de Alimentis, quæ in futurum debentur. ibidem n.148
Confiſcatio, an de bonis Eccleſiaſticis fiat? ibi. fol. 264. n.154
Confiſcationi ſubiacent bona patrimonialia Clericorum ibi. fol.267. n.182.
Confiſcatio, an fieri poſſit de acquiſitis ratione beneficij Eccleſiaſtici? ibidem n.184
Confiſcatio iuriſpatronatus, an fieri poſſit? ibidem n.190.
Confiſcatio á Iudice Eccleſiaſtico facta, quid operatur in confiſcatione circa ius patronatus? ibi.fol. 268.num.196.
Confiſcatio indirecta iuriſpatronatus, quando fit? ibi n.199.
Confiſcatio a Iudice laico facta, quid circa iuſpatronatus operatur? ibid. nu.201
Confiſcatione iuriſpatronatus à Iudice laico facta, an poſſit Iudex Eccleſiaſticus idem ius confiſcari? ibi.fol.269.num.210.
Confiſcatio bonorum, an penſiones Eccleſiaſticas comprehendat? ibid.n.215
Confiſcatione omnium bonorum, comprehenduntur prædia, ex quibus cenſus Eccleſiæ ſoluitur. ibi. fol.271.n.231.
Confiſcatio non comprehendit Emphyteuſim, quæ ad hæredes extraneos tranſire non poteſt. ibidem. num.234.
Confiſcatio, an comprehendat commoditates,& fructus Emphyteutæ, perceptus ex Emphyteuſi? ibid. num.236.
Confiſcatio Emphyteuſis,quoad dominium directum quando fit? ibi.fol.273.n.258.
Confiſcatio circa feudum fit ſicut in Emphyteuſi,ibid num.259.& ſeq.
Confiſcatio, an comprehendat bona fidei commiſſo ſubiecta? ibi.fol.274.n.277.
Confiſcatio, an Maioratus comprehendat? ibi. fol. 278.n.290.
Confiſcatio an de peculijs filijſamilias fiat? ibi.fol. 282. n.334
Confiſcatio legitimam non comprehendit? ibi. fol. 283.n.346.
Confiſcatio, an peculium aduentitium comprehendat? ibidem n.355.
Confiſcationi, an bona caſtrenſia propter filij delictum ſubiaceant? ibi. fol.284.n.365.
Confiſcatio omnia bona vxoris viduæ hæreticę comprehendit. ibi.fol.286 n.381.
Confiſcatio propter vxoris delictum,marito viuente, de quibus bonis eſt facienda? ibi.fol.286.n.383
Confiſcatio, iure regio Caſtellæ ſpectato, ſi vxor delinquat conſtante matrimonio ad quæ extenditur? ibidem n.386.
Confiſcatio, quæ dotem vxoris comprehendit, an ad vſumfructum, & proprietatem extendatur? ibidem num.389.
Confiſcatio, an comprehendat dotem, ſi preceſſit pactum inter coniuges, vt ad alterum tranſeat propter delictum? ibi.fol.287.n.397
Confiſcatio bonorum hæretici abſentis poſt iuridicã citationem fit. ibi.fol 288.n.402. & ſeq.
Confiſcationi ſubiacet domus in qua hæretici prædicant. l.6.cap.4.fol.299.n.536.

Confrontatio.

Confrontatio teſtium cum reo, quando facienda? l. 5 cap.7.fol.135.n.41
Confrontatio teſtium cum reo, quando ſecure fieri poteſt? ibid. n.43.
Confrontatio teſtium non ſimul, ſed ſigillatim fiat. ibid. n.44.

Con-

I N D E X

Confrontatio teſtium adhibito peritorum conſilio, & conſulto ſupremo ſenatu fiat. ibid.n.45.

Coniugatus, Coniux.

Coniugatus, qui ſine licentia vxoris in ſæculo degentis factis initiatur, qualiter puniendus? l.6. cap. 8. fol.363.n.223.

Coniugis vnius bona propter alterius delictum non publicantur. l.6.cap.5.fol.319.n.197

Coniux innocens, quid capere poteſt publicatis bonis alterius delinquentis. ibi.fol. 320.n.215

Coniux innocens. non debet puniri. ibi. fol. 319. num.206.

Connexio.

Connexio neceſſaria inter delicta commiſſa ad productionem effectus quid operatur? l6. cap. 2. fol. 230 num.117.

Conſcientia.

Conſcientiam bonam contemnentes, naufragium circa fidem faciunt. l.5.cap.5.fol.50.n.122.

Conſcientia bona contempta, liberius quiſque viuit. ibi.n.121.

Conſilium.

Conſilium ad polygamiam præbens, maiorem hæreſis ſuſpicionem incurrit, quam executor. l.5.cap. 5.fol.62.n.262.

Conſilium dantes ad polygamiam de vehementi abiurare debent. ibidem. Conſilia praua dantes magis videntur ad errorem mentis accedere quam opera praua exequentes. ibidem. n.266.

Conſilium dantes ad ſecundas nuptias, etſi in ipſas non influat, abiurare debent. ibidem n.267.

Conſilium datum reuocans religione motus, à ſuſpicione liberatur ſecundum Traſmieram. ibi. fol.64 n.285.

Conſilium dantes ad ſollicitationem, an comprehẽdantur in Conſtitut: Gregoriana? ibi. fol 65. num. 305.

Conſilium à viris doctis peti debet circa diſcretionẽ ſpirituum. l.5.cap.5.fol.102.n.730.

Conſtitutio.

Conſtitutiones Pontif. contra fautores hæreticorum. l.6.cap.8.fol.363.n.104.

Conſtitutio Pij V. Columna Tribunalis S.Inquiſitionis. ibi fol.366.n.140. An ad terrorem, vel ad executionem condita? ibi fol.367.n.142.

Conſtitutionem circa celebrationem Miſſæ quis violare dicatur? l.6.cap.7 fol.341.n.38.

Conſtitutio Pij V. contra impedientes S.Officium.l.5 cap.5.fol. 52.num.209.

Conſtitutiones legendæ feria 6. infra octauam Aſſumpt.l.5.cap.5.fol.106 n.579.

Conſuetudo.

Conſuetudo facti quomodo deſcribatur? l.6. cap. 1. fol.204.n.315.

Conſuetudinis natura, vt eſt quid iuris. ibid.n. 320.

Conſuetudo ſi a multis ſit recepta. quid? ibid.fol.205 num.330.

Conſuetudo delinquẽdi pœnam auget.ibidem.n.333.

Conſuetudo delinquẽdi valde nocet Reo.ibi.fol.205 num.339.

Conſuetudo quo genere delicti interpretanda? ibid. num.340.

Conſuetudinem habere in delinquendo, quis dicatur? ibidem n.341.

Conſulentes.

Conſulentes delictum, eadem pœna, qua delinquẽs, puniendi. l.6.cap.8.fol.372.n.204. Quo caſu maiori pœna puniantur? ibidem n.205.

Conſulentes poligamiam maiorem hæreſis ſuſpicionem incurrunt, quam contrahentes l.5. cap. 5. fol.62.n.264.

Contemnens, Contemptus.

Contemnentes indulgentias, Campanas, & alia ſimilia puniendi, ſicut contemptores Cenſurarum. l.5. cap.5.fol.77.n.44.

Contemnentes poſitiue cenſuras, ſunt de hæreſi ſuſpecti. ibi. fol.76.n.439.

Contemptus cenſurarum negatiuus vnus, poſitiuus alter. ibi. fol. 74. nu.406.

Contemptus quantitas, qualitatem ſuſpicionis commenſurat. ibi. fol.76.n.442.

Contemptus negatiuus eſt, cum quis de re aliqua nullam curam habet. ibi fol.74.n 407.

Contemptus cenſurarum negatiuus, eſt inſurdeſcentia circa ipſas. ibidem.

Contractus

Contractus Catholicorum cum hæreticis Anglis initi, validi, & legitimi iudicantur. l.6.cap.4 fol 293 num.461.

Contractus oneroſus, quid in vendicatione rei alienæ operatur? ibi. fol.297.n.508.

Contractus per fiſcũ põt reſcindi. ibi.fol.298.n.518.

Contumax

Contumax verus, quis cenſendus? l.5.cap.7.fol.143 num. 148.

Contumax pro confeſſo habetur inſuti ſolius præiudicium. l.6.cap.5.fol.304.n.32.

Contumax in cauſa fidei, ſi abſens ſit, nec comprehendi poſſit, qualiter vocandus? ibi.fol.144.n.168

Contumax per annum poſt accuſationem a fiſcali factam, declarandus hæreticus. ibi. fol.146. n. 190.

Contumax quocumque tempore reſiliens a contumacia ſi comparere velit, eſt audiendus. ibi. fol. 147. num.198.

Conuentio.

Conuentio ſuper acceſſu hæreticorum ad Chriſtianorum terras, debet à Sum. Pontifice approbari. l.5.cap.5.fol.94.n.462.

Conuerſantes.

Conuerſantes cum hæreticis ſunt generaliter de hæreſi ſuſpecti, & abiurare debent iuxta gradum ſuſpicionis. l.5.ca.5.fol.94. n.637.

Conuerſantes cum hæreticis, qui debeant intelligi? ibid.n.632.

Cooperantes.

Cooperantes ad polygamiam qualiter abiurare debeant? l.5.cap.5.fol.62.n.261.

Cooperantes ad ſollicitationem, an ſint ſuſpecti, & abiurare debent? ibi. fol.65.n.303.

Cooperantes præcipui procuratores ſunt. ibi. fol.62 n.262.

Cooperantes ſunt conſulentes polygamiam. ibid. num.264.

Corporalis

Corporalis pœna mitius eſt nobili infligenda. l.6. cap.1.fol.215.n.452.

Corporales pœnæ aliæ capitales, aliæ non capitales ſunt. l.6.cap.2.fol.227.nu.10. & ſeq.

Correctio

Correctio fraterna, an ſit præmittenda ad denunciandum in S.Officio? l.5.cap.5.fol.57.n.209.

Credens.

Credens ſuam opinionem non eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, an ſit hæreticus, ſi admonitus non reſipiſcat? l.6.cap.8.fol.356.n.20.

Digitized by Google

I N D E X

Credulitas.

Credulitas triplici ex capite cauſari poteſt. l.6. cap. 1. fol.193. n.185.
Credulitas excuſans, arbitrio Iudicis remittitur. ibidem. num.189.
Credulitas, quando delinquentem excuſat? ibidem nu.185.
Credulitas quando à dolo, & pœna credentem excuſabit? ibi. fol.194. n.199.
Credulitas ex viro fide digno proueniens qualiter excuſare poteſt? ibi. fol.193. n.192.

Crimen.

Crimen delinquentis committit, relinquens crimi-noſum impunitum. l.6. cap.9. fol.416. num. 46. & ſeq.
Crimen nefandum ex vi Bullarum ad Inquiſitores Hiſpaniæ punire ſpectat. l.6. cap.8. fol.409. n.635.
Crimen hoc committens, qua pœna puniendus? ibidem n.635. & ſeq.
Crimen calumniæ committens qua cauſa excuſatur? l.6. cap.1. fol.195. n.213.
Crimen læſæ Maieſtatis committens, quibus pœnis afficiendus? l.6. cap.4. fol.253. n.16
Crimen Eccleſiaſticum per leges Eccleſiaſticas punitur. ibi. fol.254. n.23.
Crimen celebrantis Miſſam, cum Sacerdos non ſit, qualiter conſtare debeat? l.5. cap.5. fol.71. n.376
Crimina qui patrauit, quando à iudice ipſa certiſſime cognoſcente condemnari non poteſt? l.6. cap.9 fol.415. n.36. & ſeq.

Crux.

Cruces habitus pœnitentialis cuius coloris conficiendæ? l.6. cap.7. fol.351. num.150.
Cruces in deteſtationem veteris erroris portandæ. ibidem.
Circa Crucis deportationem non facile diſpenſandum. ibi. fol.352. n. 163.
Cruces renouandæ in parœcijs ſi vetuſtate labantur. ibidem.

Culpa.

Culpa quomodo genericè diffinitur? l.6. c.1. fol.183 num.119.
Culpæ diffinitio prout culpa dolum includit. ibid.
Culpa prout à dolo ſeparata. ibidem.
Culpæ ſpecies, ſeu gradus quot ſint? ibi. n. 120.

Cultus.

Cultus ſolemnis, & publicus qualis? l.5. c.5. fol.107 num.790.
Cultus Sanctorum falſorum præcauendus. ibid. 789.
Cultus Eccleſiæ nomine exhibitus, hominibus mortuis canonizatis, vel beatificatis ſolum præſtatur. ibidem n.791.
Cultus priuatus nondum Beatificato exiberi poteſt. ibidem n.792.
Cultus publicus eſt aliquem in Litanijs, & officio ſacro inuocare. ibid. fol.108. n.794. & ſeq.
Cultum præſeferentia amoueri debent à nondum Beatificatis. ibi. fol.109. num.818.
Cultum nondum Beatificatis exhibentes iuriſdictioni Inquiſitorum ſubſunt. ibi. fol.111. n. 826.
Cultum latriæ continet inuocatio. l.5. cap.5. fol.118. num.914.
Cultu nullo exhibito, an poſſit fieri dœmonis inuocatio? ibid. n. 915.
Cultum, & venerationem nondum Beatificatis exhibentes quibus pœnis afficiendi? l.6. cap.8. fol.404. num.576. & ſeq.

D

Debitus. a. um.

Debita criminoſi ante crimen contracta fiſcus ſatisfacere tenetur. l.6. cap.5. fol.323. n. 245.
Debita ſi contracta ſint poſt delictum ad quem ſpectet probare. ibid. n.248.
Debita dos vxori, quæ pars quarta dicitur, an debeat publicari, bonis viri confiſcatis? ibi. fol. 321. num.223.
Debitum filijs poſt mortem patris quale ſit? ibidem.
Debita quartæ partis, & legitimæ filiorum in quo differunt? ibidem, n.225.
Debita defuncti hæredem, condemnati vero fiſcum obligant. ibi. fol.323. n.245
Debita delinquentis vndecumque proueniant fiſcus ſoluat. ibid. num.246.
Debitum integrum quo caſu non poſſunt creditores petere a debitore? ibid. n.254.
Debita in vno territorio contracta ſoluat fiſcus ex confiſcatis inibi. fol.324. n.260.
Debitis delinquentis prius fiſcus ſatisfacere tenetur, quam fideiuſſor. ibid. n.264.
Debitum ex damno à delinquente illato prius fiſcus ſoluere tenetur, quam bona ſibi delinquentis applicet. ibidem n. 768.
Debitorum obligatio poſt confiſcationem manet in delinquente extincta ibi. fol.325. n.273.
Debita delinquentis, ſi ex confiſcatis non plene ſoluantur, ex denuo acquiſitis delinquens ſoluere tenetur. ibid. num.274.
Debitum, aut ius conditionale ex vltima voluntate deſcendens, ſi ſit paſſiuum tranſit in fiſcum. l.6. cap.4. fol.261. num.116.
Debita hæretici conditionalia ex contractu prouenientia, an tranſeant in fiſcum? ibid. n. 117.
Debita tranſlata in fiſcum, quando ad debitorem redeunt? l.6. cap.5. fol.325. num.277.
Debita, quando creditores ius exigendi amittunt? ibid. fol.326. num.280.

Declaratio.

Declaratio ſententiæ ſi nouum ius inferat, nequit ab vllo iudice niſi à ſupremo Principe fieri. l. 6. c. 9. fol.414. num.20.
Declaratio fieri poteſt ab ordinario iudice ſuper verbis obſcuris in ſententia poſitis. ibid. n.19.
Declaratio nunquam excluditur cum nouum ius non afferat. ibidem.
Declaratio fieri non poteſt ſuper ſententia, a iudice delegato ibid. n.21.

Decretum.

Decreta, quibus non canonizatis, vel beatificatis cultus prohibetur. l.5. cap.5. fol.109. n.816. Horum violatores, an abiurare debeant? ibid. fol.122. num.827.
Decretum quid ſit, & quomodo a ſententia differat? l.5. cap.1. fol.7. num.12.
Decreta Societatis Ieſu circa paruitatem materiæ in re venerea. l.5. cap.5. fol.116. n.892. & ſeq.

Defectus.

Defectu alicuius requiſiti in re lapſo, ad reconciliationem relapſus admittitur. l. 5. cap. 6. fol. 122. num.29. & ſeq.
Deffectu cauſæ, quæ excogitari nequit dolus excluditur. l.6. cap.1. fol.191. n.165.

Defendens Defenſor.

Defendentes libros hæreticorum, fiunt de hereſi ſuſpecti. l.6. cap.8. fol.388. num.393.
Defenſores nomine fautorum indicantur. l.5. cap.1. fol.51. num.133.
Defenſoris hereticorum pœnam, impeditor S. Officij incurrit. ibid. fol.53. num.159.
Defenſores hæreticorum excommunicationis pœnã incurrunt. l.6. cap.8. fol.363. n.102.
Defenſores vltra abiurationem pœnis pecuniarijs mulctandi. ibi. fol.365. n. 124.
Defenſores librorum hęreticorum, qui dicentur? l.6. cap.3. fol.388. num.395.

Defenſo

Defenſio.

Defenſiones concedendæ ſunt hæretico impœnitenti relapſo. l.5.cap.6.fol 131.n.144. & ſeq.

Degradatio.

Degradatio quid ſit? l.6.cap.2.fol.228.n.89.
Degradatio genericè ſumpta actualem, ac verbalem continet. ibidem.n.88.
Degradationis pœna in iure verbalem dicit? ibid. num.92.
Degradatio actualis, quibus caſibus poteſt imponi? ibid.n.94.

Delectatio.

Delectatio in re venerea, an poſſit eſſe venialis? l.5.cap.5.fol.115. n.886.
Delectatio venerea paruitatem materiæ non admittit. ibi. fol.116.n.888.
Delectatio quantumuis modica, ſi eſt de obiecto mortali, eſt mortalis. ibid.n.890.
Delectatio deliberate quæſita, puritati morum plurimum obeſt. ibi. n.892.

Delectus.

Delectus ciborum ab hæreticis in ieiunijs reprobatus. l.6.cap.8.fol.391.n.429.
Delectus ciborum, cæremonia quædam Iudaica à ſectarijs aſſeritur. l.5.cap.8.fol.78.n.558.
Delectu ciborum, Baptiſtæ ieiunium gratiſſimum Deo. ibidem. n.459.
Delectum ciborũ in ieiunio ſuperſtitioſum aſſerens, hæreticus eſt formalis. ibidem. n.461.

Delictum.

Delicta qualiter ſint punienda? l.6.cap.1. fol. 181. num.33.
Delicta grauiora ſeueritatem legum cum temperamento benignitatis ſentiant. ibi.fol.182.n.35.
Delictorum punitione morum rigorem iudex ſeruare tenetur. ibidem n.37.
Delicto eidem ſi duas pœnas inæquales iudex imponere poteſt, in dubio minorem imponat.ibi.fol. 185.n 76.
Delicta, quando irrationabiliter impunita maneret? ibi. fol.184.n.60.
Delictorum qualitas tribuit iudici occaſionem, maiorem, vel minorem pœnam arbitrandi. ibi.fol. 185.n.78.
Delictorum pœnas arbitrarias quando poteſt iudex extendere ad mortem? ibidem.n.98.
Delictorum pœnæ ſi à iure communi ſunt indictæ, quid agere poteſt iudex? ibi.fol.166.n.86.
Delicta, alia facilis, alia difficilis probationis. l.6. cap.8.fol.398.n.508.
Delicta Iudæorum contra veritates fidei communes illis, & nobis ab Inquiſitoribus puniri poſſunt l.5.cap.5.fol.46.n.75.
Delictum parentum, in quo filijs non nocet? l. 6.c. 5.fol.315.n.157.
Delictum blaſphemiæ nobilitatem obſcurat. l.6.c. 8.fol.381.n.312.
Delictum fatentes ante publicationem teſtium, carcere perpetuo ne damnentur. l.6.cap.7.fol. 344. num.69.
Delictorum genera, quæ poſſunt Iudæi committere tria ſunt. l.5.cap-5.fol.46.n.70.
Delicta Iudæorum contra propriam ipſorum ſectam ab Inquiſitoribus non puniuntur.ibidem.n.71.
Delicta Iudæorum contra noſtram fidem, pro veritate habenda punienda ſunt. ibid.n 73.

Delinquens.

Delinquens crimine confiſcationem requirente, num maneat priuatus ipſo facto, bonorum dominio? l.6.c.4.fol.255.n.33.
Delinquens ſi ſubſtituatur alteri in legato; quid de confiſcatione? l.6.cap.4.fol.261.n.114
Delinquens, credens non delinquere, excuſatur. l.6. cap.1.fol.193.n.186.
Delinquens iracundia commotus, non in totum excuſatur à pœna. ibi. fol.195.n.310.
Delinquens, cuius bona confiſcantur, quando creditoribus ſatisfacere tenetur? l.6.cap.5. fol. 325. num.277.
Delinquens, cuius bona ipſo iure confiſcantur, ſi interrogetur de ipſis, debet ea fiſco tradere. l.6.c. 4.fol.292.n.455.
Delinquens hæreſi, an ante condemnationem poſſit bona ſua valide alienare? ibi.fol.293.n.458.
Delinquentem contra fidem non denunciantes, an de hæreſi ſint ſuſpecti? l.5.cap.5.fol.55.n.182.
Delinquentis pœnam poteſt Princeps, parte læſa repugnante, remittere, publicæ vtilitatis intuitu. l.6.cap 9.fol.417.n.93.

Denunciatio.

Denunciationem omittens qualiter puniendus? l.5. cap.5.fol.58.n.227.
Denunciationem omittens non excommunicatur ipſo facto per extrau.Greg.IX.l.6.cap. 8. fol. 383. num.336.
Denunciationem hæretici omittens, an reddatur fautor? ibid.n.338.
Denunciationem omittens, an ſit ad abiurationem cogendus? l.5.cap.5.fol.58.n.225
Denunciationem facere, an complices delicti teneantur? l.5.cap.5,fol.56.& 57.a n.202. per ſeq.
Denunciationis obligatio, an teneat in caſu paruitatis materiæ? ibid.n.200.
Denunciatio in caſu ſollicitationis propter veniale an facienda? ibi.fol.55.n.189.

Depoſitio.

Depoſitio, eſt verbalis degradatio l.6.cap.2.fol.228 num.83.
Depoſitionis pœna in cuius locum ſubrogatur de iure canonico? ibid.n.93.
Depoſitio duorum teſtium conteſtium, an ad hæreſis probationem ſufficiat? l.6.cap.8.fol.357.n.26.
Depoſitio falſa, ob quam inquiſitus delictum non perpetratum fatetur, an pœna talionis punienda? ibid.fol.375.n.247.
Depoſitionem falſam perſuadentes, vel mandantes eiſdem pœnis puniendi, ac deponentes. ibi. fol. 376.n.254.
Depoſitio falſa non inficit infamia filios deponentis. ibi.fol.376.n.257
Depoſitio falſa coram Miniſtris S.Officij, fautorum pœnis caſtiganda, ibid. n.258

Diaconus.

Diaconus nimio rigore immuratus. l. 6. cap. 7. fol. 346.n.83.

Dicere.

Dicere abſolutè, licitum eſt proximum infamare hæreſis eſt. l.5.cap.5.fol.115.n.881.

Diffamatus.

Diffamatus de aliqua hæreſi vehementer, & ab ipſa purgatus, niſi in eamdem recidat non dicitur relapſus. l.5.cap.4.fol.32.n.50.
Diffamatus huiuſmodi, ſi recidat non in ipſam, acriter coercendus. ibidem.n.55
Diffamatus leuiter de hæreſi, a qua ſe purgauit, ſi in eamdem, vel aliam incidat, quid? ibidem. num.44.

Diminutio.

Diminutio pœnæ fieri poteſt ante ſententiam latam. l.6.cap.9.fol.416.n.51.

Diminutio pœnarum, qua criminoſi maneot impuniti. à iure punitur. ibid.n.45.& ſeq.

Diminutio pœnæ, quando a iudice fieri non poteſt? ibi. fol.417.n.55.

Diminutio pœnarum etiam poſt ſententiam latam ab Ioquiſitoribus fieri poteſt. ibid.n.60.

Diminutio pœnæ poſt ſententiam InquiſitoribusGe neralibus reſeruatur. ibid.n.62.

Diſpenſatio.

Diſpenſatio qualiter deſcribatur? l.6.cap.1.fol.181 num.30.

Diſpenſatio quotuplex ſit? ibid.o. 32. diſpenſatio, ſine cauſa eſt nulla. ibi. fol.183.n.49.

Diſpenſario facta ad ordines ſuſcipiendos, de quibus intelligi debeat? l 6.cap.9.fol.418.num. 74.

Diſpenſatio cum Apoſtatis ad quoſuis ordines ſolum poteſt fieri à Sum. Pontifice. ibid.n.72.

Diſpenſatio ab irregularitate ob hæreſim occultam contracta,per Epiſcopum fieri poteſt. ibi. fol.417 num.70.

Diſpenſatio pœnarum, an ab Inquiſitoribus fieri poſſit? ibidem. n.66

Diſpenſatio, in quibus ab Epiſcopo fieri poteſt? ibid.n.68.& ſeq.

Diſpeoſatio pœoarum non ſtatim, ſine rationabili cauſa facienda. ibid.n.64.

Diſpenſatio perpetui carceris poſt tres annos fiat. ibid n.65.

Diſpenſatio valida, ſed iniuſta, qualis? l.6. cap. 1. fol.183.o.50.

Diſpenſationis poteſtas circa hæreticos ſtrictè interpretanda. ibi. fol.182.n.46.

Diſpenſatio circa habitum pœniteotialem difficilis l.6.cap.7.fol.352.o.162.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio nulla conditionalis in vltimis voluntatibus circa hæreditatem tranſmittitur ad hæredes; l.6.cap.4.fol.261.n.111.

In diſpoſitionibus cōditionalibus vltimis factum diſpooentis interuenit tantum. ibidem. nu.120.

Diſtinctio.

Diſtinctio numerica peccatorum difficilè aſſignatur. l.6.cap.8 fol.384.n.348

Diſtinctio inter bonorum domioium,& vſum non fie iuxta Clem.de hæret.l.6.cap.4.fol.266.n.176.

Diſtinctio numerica peccatorum, & excommunicationum, quæ illis ſunt annexæ ex quibus deſiuoēda? l.6.cap.8.fol.385.n.354.

Diuiſio.

Diuiſio hæteticorum in affirmatiuos, & negatioos. l.5.cap.7.fol.132 o.6.

Diuiſio bonorum Eccleſiaſticorum aſſignatur. l. 6, cap.4.fol.264.n 153.

Diuiſio in ſe eſt quædam bonorum alienatio. l.6.c. 4.fol.275.n.278

Doctrina.

Doctrina circa Iudæos, & Iofideles. l.5.cap.5. fol. 45.nuoi.55.

DoctrinamCatholicam a fidelibus remouere tentans hæreticus cum ſcandalo, an poſſit ratione hæreſis ab Inquiſitore puniri? l.5.cap.5.fol.95.o.646

Dogmatiſta:

Dogmatiſtæ, qui dicantur? l.6.cap.7.fol.340.n.27.

Dogmatiſtæ, an mortis pœna afficiendi? ibidem.

Dæmon.

Dæmonis inuocatio abſque cultu ipſius fieri poteſt l.5.cap.5.fol.118.n.915.

Dæmonem credens ad amorem poſſe amaſſij voluntatem cogere, qualiter puniendus? ibi.fol. 119. num.923.

Dæmonis poteſtas in ſublunaria. l.6.cap.8.fol.394 num.467.

Dæmoo quomodo hominum corpora transformare poteſt? ibi. fol.395.n.470.

Dæmoo,naturæ ordinem mutare nequit. l.6.cap.8. fol.395.n.476.

Dæmoo morbos omnes, qui naturaliter ſaoari queunt curare poteſt. ibidem.n.471.

Dæmon, quid circa animam corpori coniunctam poteſt? ibidem. o.477.

Dæmonem vti Deum exteriori taotum actu adorans, quando adiurare debeat? l.5. cap.5.fol.50. num.119.

Dæmonis fraudes multiplices.ibi. fol.97.n.668

Dæmonis reuelationes, quales ceoſendæ? ibi. fol. 96.n 662.

Dæmoo, & caro footes falſarum reuelatiooum. ibidem.n.661.

Dæmon diuerſas illuſit perſonas.ibidem n.663.

Dæmon lucis Angelum mentitus,cuidam virgini ſe commiſcuit. ibidem n.665.

Dæmon quandoque inducit ad bonum. ibi.fol. 97. num.673.

Dæmoo quomodo quemdam in idoneum ad concionandum reddidit? ibid. o.674.

Dæmonis illuſionem altera ex duabus reuelationibus oppoſitis continet. ibi.fol.99.n.695.

Dæmonis illuſione qualis via ſit libera? ibi.fol.98. nem.687.

Dæmonis reuelationes, vt cognoſcantur, quæ perpendenda? ibi. fol.99.n.699.

Dæmonem ſuum,quælibet paſſio profundata habet. ibi. fol.100.n.707.

Dæmoni ſe mulier in famulam dedicauit. ibidem. num.7013.

Dæmoo ſub forma ſororis Claretæ apparens. ibi. fol.1001?n.7019

Dæmonis aſtus, in via ſpiritus exercitati cognoſcunt. ibi.fol.102.n.730.

Dæmonem inuocans ſortilegium hæreticale committit,circulos in terra faciendo l.5. cap. 5. fol. 10017. n.9008.

Dolor.

Dolor iuſtus delinqueotem excuſat. l.6.cap. 1. fol. 10095.n.211.

Dolorem temperare difficillimum. ibidem.

Dolore intenſo affectus extra plenitudinem intellectus, quaſi tranſportatur, ibidem.

Dolus.

Dolus quid ſit? l.6.cap.1.fol.182.o.108.& 1014.

Dolus quomodo a fraude differat. ibidem. n.1015.

Doli diuiſiones quot ſint. ibi.fol.189.n.125

Dolus verus à præſūpto, quomodo differat? ibidem num.134.

Doli carentia an minuat pœnam? ibidem.n 138.

Dolus ſi adſit in delicto nequit pœna omitti. ibi. fol.196 n.139.

Dolus præſuntus mitius debet puniri, quam verus. ibidem.

Dolus, & fraus, quot præſumptionibus probentur ibidem. num.152.

Dolus, vel fraus non præſumeodi. ſed potius culpa aliqua. ibidem. n.146.

Doli præſumptiones excluſiuæ. ibi.fol.192.n.173.

Dolus in impuberibus Chriſtum Crucifixum negantibus eſt præſumeodus l.5.cap.5.fol.42.n.19.

Dominium.

Dominium directum à die commiſſi criminis ad quē pertineat; l 6 cap.4 fol.256.n.47.

Dominium vtile, apud delinquentem remanet. ibidem.

De-

I N D E X

Dominium vtile, & directum in cenſuarium transfertur. ibi fol.270. n.220.
Dominium vtile cum directo conſolidatur. ibi.fol. 271. num.238.

Dominus.

Domini ſæculares quando poſſint poſſeſsione priuari? l.6. cap.8. fol.364. num.120
Domini ſiue Eccleſiaſtici, ſiue temporales ſchiſma, aut hæreſim excitantes, morte puniendi. l.6.c.7. fol.343. num.53.
Domini temporales ſi in exequendis Inquiſitorum mandatis negligentes ſint, quomodo tractandi? l.6. cap.5. fol.330.num.322.
Domino non conſentiente feudum alienari non poteſt. l.6. cap.4. fol.270. num.232.
Dominus directus quando commoditates emphyteuſis percipiat? ibi. fol.271. num.233.
Dominus directus eſt, ad quem emphyteuſis aliquando reuertitur. ibi. fol.272. num.243.

Domus.

Domus hæretici confiſcanda. l.6. capit.4. fol. 299. num.536.
Domus deſtructio ex quo capite impediri poteſt? ibi. fol.301. num.552.
Domus vbi prædicationes hæreticorum fiunt, penitus deſtruenda. ibi. fol.300 num. 338.

Donatio

Donationis reuocandæ ius an tranſeat in fiſcum? l.6. cap.4. fol.258. num.73.
Donatio ab hæretico ſub conditione facta nulla eſt ibidem num.77.
Donatio hæretici ſub confiſcatione veniens.ibidem num. 76.
Donatio à viro facta vxori firma manet. ibidem. num.78.
Donatio ab vxore facta viro non manet firma. ibidem.num.81.
Donatio omnium bonorum fraudis præſumptionē inducit. ibi. fol.259. num.86.
Donatio ſi facta eſt perſonæ iure ſanguinis coniunctæ fraus præſumitur. ibidem num. 89.
Donatio hæretico facta, an ſit valida? ibi. fol. 263. num.144.

Donatus, a. um.

Donata hæretico ab eo, qui hæreſim nouerat tranſeunt in fiſcum. l.6. cap.4. fol.263. num.142.
Donata hæretico ab ignorante hæreſim, an in fiſcū tranſeant? ibidem.num.143.
Donata, hæreticus, an contra ius acquirat? ibid. num.144.
Donata, ſub conditione donantis ſunt, dum non adimpletur conditio. ibi. fol.258. num. 76.
Donata bona hæretici, cur confiſcantur? ibidem. num.77.
Donatum vxori quomodo tranſit in fiſcum? ibidem num.78.

Dormiens.

Dormiens delinquens nullo modo punitur.l.6.cap.1 fol.213. num.429.
Dormiens delinquens quando puniri debet? ibidem num. 433.
Dormiens vt delinquat non excuſatur. ibi fol.214. num. 435.
Dormiens, qui deliquit, ſi excitatus delictum ratificat, puniendus erit. ibidem num.437.
Dormiens pater, vel mater, qui infantem ſuffocat an culpandus? ibi. fol. 213. num.434.

Dos.

Dos an poſſit confiſcari, ſi inter maritum, & vxorem præceſſit pactum de tranſitione propter delictum? l.6. cap.4. fol.287. num.397.
Dos vxoris non confiſcatur ob crimen mariti. l. 6. cap.5. fol.319. num.205.
Dotis confiſcatio vt impediatur in crimine mariti, quid requiritur? ibi. fol.320.num.211.
Dos vxoris, quando cum bonis mariti publicatur? ibi. fol.321. num.228.
Dotis publicatio quando fieri debet? ibi.fol.286.numer.384.
Dotis confiſcatio an ad proprietatem, & vſumfructum extendatur? l.6. cap.4. fol.286. num. 389.
Dotis pars iure Caſtellę ſpectato, quando confiſcationi ſubiacet? ibidem num.386.
Dote pereunte, an maritus teneatur alere vxorem? ibi. fol.287. num.396.

Dubius.

Dubius quocumque modo fiat hæreticus, ſi relicto dubio redeat recipiendus eſt. l.5. cap. 5. fol. 45. num.57.
Dubius in fide, infidelis eſt, ſeu hæreticus.ibi.fol.44 num.38.
Dubius circa fidem quinque modis dici poteſt. ibid. num. 39.
Dubius in fide, ſi non ſit pertinax, non eſt hæreticus. ibi. fol.45. num.57.

Duplex.

Duplex infamia, ſcilicet iuris, & facti. l. 6. cap. 3. fol.748. num.199.
Duplex lapſus requiritur, vt aliquis iuridice relapſus dicatur. l.5. cap.7. fol.123.num.33.
Duplex ſemiplena probatio, an ſufficiat vt aliquis pœna ordinaria puniatur. l.6. capit. 8. fol. 357. num.35.
Duplex arbitrium, plenum ſcilicet, & regulatum. l.5. cap.1. fol.186. num.94.
Duplex ratio iudicem impedit, ne reum a pœna abſoluat. ibi. fol.182.num.39.

E

Ebrietas.

EBrietatis gradus in blaſphemante diſtinguendi. l.5. cap.5. fol.69. num.343. & ſeq.
Ebrietas, cauſa eſt relaxandi pœnas l.6. cap.1. fol. 200. num.271.
Ebrietatis gradus triplex. ibidem n.267.
Ebrietas magna prorſus tollit mentis vſum. ibidem num.274.
Ebrietas non à toto, ſed à tanto excuſat. ibid.fol. 202. num. 288.

Ebrius.

Ebrius quando ab extraordinaria pœna excuſatur? l.6. cap.1. fol.200. num.275.
Ebrius, quando ordinaria pœna puniendus? ibid. fol.201. num.280.
Ebrius, an Inquiſitori ſubſit? ibidem num.282.

Eccleſia.

Eccleſiæ ingreſſus, cui debet interdici? l. 6. cap.17. fol.352. num. 166.
Eccleſia poteſtatem à Chriſto Domino habet infligendi mortis pœnam. ibi. fol.339.num.9.
Eccleſia clemens mater dupliciter poteſtatem moderatur infligendi mortis pœnam. ibidem.

Eccleſiaſticus.

Eccleſiaſtici iudices, an ad perpetuos carceres poſſint reus damnare? l.6. cap.2. fol. 226. num. 65.
Eccleſiaſticis reis S. Officij quando pœna pecuniaria poteſt imponi? l.6. cap.6. fol. 331. num. 10.
Eccleſiaſtica pœna maior excommunicatio eſt. l.6. cap.2. fol.227. num.79.
Eccleſiaſticis ſæcularibus, & Regularibus prohibetur. quod ab hæreſi abſoluant. l.6. cap.3.fol.238 num.60.

INDEX

Eccleſiaſticorum beneficiorum priuatio, eſt pœna hæreticorum præcipua. ibi. fol. 242. n. 122. & ſeq.

Eccleſiaſtica Sepultura, qui careant? Ibi. fol. 250. n. 233. & ſeq.

Eccleſiaſticæ leges ſpectandæ in exequtione confiſcationis l. 6. cap. 4. fol. 254. n. 22.

Eccleſiaſticum crimen per leges Eccleſiaſticas puniendum. ibidem.

Eccleſiaſtica bona quadruplicia ſunt. ibi. fol. 264. num. 153.

Eccleſiaſtica bona, an confiſcari poſſint? ibidem. n. 154. & ſeq.

Eccleſiaſticum bonum iuſpatronatus æſtimatur. ibi. fol. 267. n. 192.

Eccleſiaſtico iudice confiſcante, cum omnia bona confiſcantur, ius etiam patronatus cõfiſcatur. ibi. fol. 268.

Eccleſiaſticus iudex. an poſſit iterum confiſcare, quod a iudice laico confiſcatum eſt? ibi. fol. 269. num. 210.

Eccleſiaſticæ penſiones, an confiſcationi ſubiaceant? ibidem. n. 215.

Eccleſiaſtica Emphyteuſis, an confiſcari poſſit? ibi. fol. 272. n. 243. & ſeq.

Eccleſiaſticis beneficijs filij hæreticorum priuandi. l. 6. cap. 5. fol. 306. n. 52. & ſeq.

Eccleſiaſtica beneficia filij hæreticorum obtinere non poſſunt. ibidem. n. 55.

Eccleſiaſtica officia inter publica comprehenduntur ibi. fol. 310. n. 101.

Eccleſiaſtico fiſco, quæ bona erant confiſcanda ſecundum ius antiquum? ibi. fol. 327. n. 296.

Ecclaſiaſticus non eximitur a iuriſdictione inquiſitorum ratione ſtat s. l. 6. cap. 6. fol. 331. n. 10.

Eccleſiaſtica poteſtate priuantur ſchiſmatici l. 6. cap. 8. fol. 361. n. 76. & ſeq.

Eccleſiaſticus iudex, aut ſæcularis blaſphemum nõ hæreticalem punit. l. 6. cap. 8. fol. 381. n. 309. & ſeq

Effectus

Effectus quiuis in rerum natura apparens tripliciter fieri poteſt. l. 5. cap. 4. fol. 30. n. 25.

Effectus ab infamia prouenièns. l. 6 cap. 3. fol. 449. n. 209. & ſeq.

Effectus meleficij niſi ſequatur, pœnis a Greg. XV. ſtatutis non punitur. l. 6. cap. 8. fol. 399. num. 519. & ſeq.

Effectus, qui expectatur a dæmone, ſi eius potentiam ſuperet præſtigiatorius eſt. ibi. fol. 395. n. 476.

Elæmoſina.

Elæmoſinã tribuens hæretico in neceſſitate non dicitur fautor l. 6. cap. 2. fol. 365. n. 130.

Elæmoſina propœnitenti ſalutari Reis S. Officij iniungenda. ibi. fol. 366. n. 136.

Elæmoſinis pauperum pœnas reis iniunctas applicare, opus ædificationis eſt. l. 6. cap. 6. fol. 331. n. 14.

Emphyteuſis.

Emphyteuſis, quid ſit? l. 6. cap. 4. fol. 270. n. 223.

Emphyteuſis quomodo a cenſu differat? ibid. n. 224.

Emphyteuſis duplex eſt. ibidem. n. 225.

Emphyteuſis quæ confiſcari non poteſt. ibidem. num. 234.

Emphyteuſi quando Emphyteuta priuatur? ibi. fol. 271. n. 235.

Emphyteuſis, quando ad Dominum directum riuertitur. ibi. fol. 272. n. 245.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica an poſſit ad fiſcum tranſire? ibidem. n. 244.

Emphyteuſis, quando quoad dominium directum confiſcatur? ibi. fol. 273. n. 258

Epiſcopus.

Epiſcopi, quando deponendi? l. 6. cap. 8. fol. 364. num. 119.

Epiſcopus, quando puniat falſum deponentes de morte prioris coniugis? ibi. fol. 372. n. 208.

Epiſcopus, & inquiſitor ad torturam falsò deponentis concurrere debent? ibi. fol. 374. n. 232.

Epiſcoporum nomine, qui intelligentur? l. 6. cap. 3. fol. 239. n. 78.

Epiſcopus, quando vſum inferiorum ordinum cum Apoſtatis diſpenſare poteſt? l. 6. cap. 9. fol. 417. num. 68.

Epiſcopus, & inquiſitor permittentes laicum de hæreſi cognoſcere, excommunicantur. l. 6. cap. 8. fol. 406. n. 594.

Epiſcopis eſt conceſſa facultas procedendi contra concionatores proferentes propoſitiones temerarias. ibi. fol. 411. n. 653.

Epiſcopus, an poſſit alicuius feſtum non Canonizati introducere? l. 5. cap. 5. fol. 108. n. 808. & ſeq.

Epiſcopus, an poſſit ſine inquiſitore ad abiuratione͂ cogere? l. 5. cap. 3. fol. 25. n. 182.

Epiſcopus Miniſtris S. Officij ſalaria deputata non habentibus prouideat. l. 6. cap. 6 fol. 332. n. 25.

Epiſcopus dum munus inquiſitoris exercet ſportulas non accipiat. ibidem. n. 24.

Epiſcopus, & inquiſitor, an poſſint ſeparatim ſententiam abſolutoriam ferre? l. 5. cap. 2 fol. 13. n. 43.

Epiſcopus, & inquiſitor, ſi inter ſe diſſideant circa inquiſiti ſententiam, quid agendum? l. 5. cap. 3. fol. 26. n. 118.

Epiſcopis, quæ facultas a conc. Trident. conceſſa? l. 6. cap. 3. fol. 239. n. 77.

Epiſcopis abſolutio, ab hæreſi prohibetur. ibi. fol. 238. n. 69.

Epiſcopis conceſſum priuilegium a Concilio derogari poteſt per ſum. Pontificem. ibi. fol. 340. n. 94.

Eques.

Eques Hieroſolimitanus ſimplici ſortilegio ad medicandum vtens, quomodo in S. Officio expeditus? l. 5. cap. 4. fol. 30. n. 23.

Errans. Error.

Errores non denuncians, videtur tacite illos approbare l. 5. cap. 5. fol. 58. n. 217.

Errorem conſulens magis ad errorem accedit, quam exequtor. ibi. fol. 62. n. 266.

Errans ex ignorantia affectata, cur non ſit verè hæreticus? ibi. fol. 43. n. 24.

Errans in fide ex ignorantia, dummodo non ſit inuincibilis, abiurare debet. ibi. fol. 44. n. 35. & ſeq.

Errans per ſimplicitatem eo modo tractandus ac per ignorantiam errans. ibidem. n. 37.

Errorum expreſſio in ſententijs abſolutorijs omittitur. l. 5. cap. 1. fol. 10. n. 69.

Error contra fidem, cur in Perſonis ignaris non ſit formalis? l. 5. cap. 4. fol. 30. n. 103.

Error formalis in materia fidei abiurationem formalem poſcit. l. 5. cap. 5. fol. 42. n. 8. & ſeq.

Error ſpecialis in ſententia exprimendus l. 5. cap. 1. fol. 9. n. 40.

Error notorius ruſticum non excuſat. l. 6. cap. 1. fol. 212. n. 362.

Eſculenta.

Eſculenta a reis inquiſitores non recipiant. l. 6. cap. 6 fol. 332. n. 23. & ſeq.

Eſculenta cur Epiſcopi potiori ratione recipere non debent? ibidem. n. 24.

Euentus.

Euentus felix in crimine Reum a pœna liberat. l. 6. cap. 1. fol. 220. n. 508.

Euentus bonus in re prohibita non excuſat à punitione perpetrantem; ſecundum opinionem. ibidem. n. 511.

Euentus bonus in delictis contra fidem non minuit præſumptionem hæreſis. ibidem. n. 516.

Euentus bonus, dum adeſt animus delinquendi, non in totum, reum à pœna liberat. ibidem. n. 514.
Euentus bonus, ſi non adeſt animus delinquendi, in totum liberat ibidem. n. 515.

Excommunicatio.

Excommunicatio, pœna maior Eccleſiaſtica. lib. 6 cap. 2. fol. 227. n. 79.
Excommunicatio maior quibus bonis priuat? ibidē.
Excommunicatio maior duplici modo infligitur. ibi. fol. 228. num 82.
Excommunicatio non comprehendit eos, ad quos non extenditur. l. 6 cap 4. fol. 265 n 160
Excommunicatio Inquiſitores comprehendens. ibid. num. 162 & ſeq
Excommunicatio, vt ab Inquiſitoribus contrahatur, quæ circumſtantiæ debent concurrere? ibidem. numer. 165. & ſeq.
Excommunicationem incurrit ſepeliens hæreticos l. 6. cap. 4. fol. 252. n. 248
Excommunicatio quibus caſibus incurritur. quibus non? ibi fol. 236. num. 41.
Excommunicationem non incurrit hæreticus tantum interior ibid num. 36.
Excommunicationem ipſo facto incurrit, delinquentes contra fidem non denuncians. l. 6. c. 8. fol. 383. num. 333.
Excommunicationem Bullæ Cœnæ contra fautores incurrit, qui denunciare omittit. ibidem n. 339.
Excommunicationes plures, an poſſint vnico ictu incurri? ibi. fol. 385. num. 353.
Excommunicatio Bullæ Cœnæ, quos ſchiſmaticos comprehendit? ibi. fol. 361. num. 72
Excommunicatio hæreticorum, an ſit pœna de iure diuino? l. 6. cap. 3. fol. 233. n. 8.
Excommunicatio hæreticorum quando cœpit reſeruari? ibi fol. 254. num. 14.
Excommunicatio Papæ reſeruata contra euntes ad partes tranſmarinas abſque ſui Superioris licentia. l. 6. cap. 9. fol. 403. num. 562.
Excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt legētes libros prohibitos. l. 6. cap. 8 fol. 387. n. 378.
Excommunicatio lata in legentes libros prohibitos quando non ligat? ibidem. num. 384.
Excommunicatio non reſeruata in legentes libros ſecundi, & tertij gradus. ibi. fol. 388. n. 388.
Excommunicationem per annum cōtemnentes, qualiter abiurare debent? l. 5. cap. 5. fol. 74. n. 405.
Excommunicatio, quando in Epiſcopum fertur? l. 6. cap. 8. fol. 406. n. 594.
Excommunicationis grauitas quanta? l. 6. c. 3. f. 234. num. 15.
Excommunicatio crimini annexa, an declaranda, vt vitetur delinquens condemnatus? ibid. num. 17. & ſequente.
Excommunicationem incurrit, qui hæreſim, quam mente tenet per iocum narrat. ibi. fol. 236. n. 43.

Excommunicatus.

Excommunicatus per annum non ex cauſa hæreſis, an Inquiſitoribus ſubſit puniendus? l. 6. c. 8. fol. 3 6. num. 364.
Excommunicatus inſurdeſcens per annum, de fide male ſentire videtur. ibid. n. 365.
Excommunicatus vitandus, qualis? l. 6. cap. 3. fol. 234. num. 16.
Excommunicatus declarandus etiamſi declaretur hæreticus. ibi. fol. 235. n. 22.

Excuſatio.

Excuſatio nulla à vero dolo datur. l. 6. cap. 1. fol. 189. n. 135.
Excuſatio, quæ datur à dolo, dari poteſt à pœna. ibi. fol. 193. n. 187.
Excuſatio pœnæ eſt credulitas quæuis ex facto proueniens. ibidem. n. 191.
Excuſatio, quæ fit propter fidem datam, ſimplicis perſonæ debet eſſe. ibi. fol. 194. n. 193.
Excuſatio, quæ datur propter credulitatem ex ignorantia iuris prouenientem, an liberet à pœna? ibi. n. 197.
Excuſationes pro delinquente irato, & dolore affecto. ibi. fol. 195. n. 208. & ſeq. per tot.
Excuſationes pro delinquente ex parte ætatis. ibi. fol. 197. n. 233. & ſeq. per totam.
Excuſationes varias pro minuenda delinquentis pœna. vide à fol. 193. vſque ad 220.

Executio.

Executio punitionis, quando differri debet? l. 6. c. 1. fol. 203. n. 308.
Executio ſententiæ, quando differenda? l. 6. cap. 9. fol. 414. n. 22.
Executio pœnæ, legis auctoritati reſeruatur. l. 6. c. 1. fol. 182. n. 38.
Executio confiſcationis propter hæreſim per quos facienda? l. 6. cap. 5. fol 388. n. 308.

Exilium.

Exilium loco relegationis datur. l. 6. cap. 7. fol. 349. n. 125.
Exilium frequentius, quam relegatio infligitur. ibidem. n. 130.
Exilium dupliciter ſolet imponi. ibidem. n. 131.
Exilium frangens quomodo puniendus? ibidem. num. 135

Exitus.

Exitus delicti, an attendendus: l. 6. cap. 1. fol. 220. n. 513.
Exitus, quando in ſe delictum non habet, etiamſi voluntas ſit delinquendi, attendendus ſecundum aliquos. ibidem. n. 514.
Exitus in maleficijs non ſpectatur, ſed voluntas, ait Adrianus. ibidem. n. 508.

Extenſio.

Extenſio de caſu, ad caſum, non de Perſona ad Perſonam conceditur. l. 6. cap. 8. fol. 367. n. 148.
Extenſio excommunicationis ex Clem. 2. de hæret. ad quos vſque perueniat? l. 6. cap. 4. fol. 264. n. 158. & ſeq.
Extenſio pœnarum, committentium crimen læſæ Maieſtatis diuinæ. & humanæ, an filios comprehendat: l. 6. cap. 5. fol. 311. n. 114. & ſeq.
Extenſio infamiæ Patris hæretici, an perueniat ad filios? ibi. fol. 309. num. 90. & ſeq.

Extraordinarius, a. um.

Extraordinaria pœna, qui veniunt puniendi? l. 6. cap. 1. fol. 2 8. n. 362.
Extraordinaria pœna non excuſatur, qui ab ordinaria in multis excuſatur. ibi. fol. 213. n. 424.
Extraordinaria pœna ſuum delictum ante publicationem teſtium fatentibus, a S. Officio eſt imponenda. l. 6. cap. 7. fol. 343. n. 69.
Extraordinaria pœna communior, & grauior, qualis? ibi. fol. 346. n. 90. & ſeq.
Extraordinaria pœna condemnato, quando poteſt ordinaria imponi. l. 6. cap. 9. fol. 415. n. 32. & ſeq.

Extrauagans.

Ad euitanda ſcandala. Quid circa hæreticos vitandos requirit? l. 6. cap. 3. fol. 234. n. 18.
Extrauagantis huius priuilegium omnibus fidelibus conceſſum. ibidem. n. 20.
Extrauagantis virtute, quæ ſunt deducenda, vt certa? ibi. fol. 235. n. 26. & ſeq.

F

Factum.

FActo atroci blaſphemiam committens in imaginem Saluatoris. N. mortis pœna puniri poteſt. l. 6.

l.6.cap.8.fol.381.n.316.
Factum confitens, ſe offerens non delatus, ſi negat intentionem credendus eſt. l.5.cap.7.fol.143.nu. 141.& ſeq.
Factum, manifeſtam hæreſim ſapiens, quale? ibi. fol.382. num.317.
Facta hæreticalia exercens, ſi de eis non ſit conuictus, quomodo tractandus? l.5. cap. 7. fol. 142. num.130.
Factum, vel dictum, an ex aliqua affectione proueniat, conſiderandum eſt. ibid.n.136.
Factum crimin oſum pœnam vltimi ſupplicij lucratur. l.5.cap.4.fol.35.n.92.
Factum ſi æqualiter ſit in probatione dubium, reus abſolui debet. l.5.cap.2.fol.12.nu.20.

Facultas.

Facultas indulgendi delictis, & remittendi pœnas maximè capitales, Regibus reſeruatur. l.6.cap. 9.fol.418.n.80.
Facultas indulgendi qualiter poſſit ſubdito concedi? ibi. fol.419.n.86.
Facultas Epiſcopis conceſſa ad abſoluendum, an per Bull. Cœnæ reuocetur? l.6.cap.3. fol. 240. num.90.
Facultas conceſſa Clericis ad teſtandum in Regnis Caſtellæ, Epiſcopis interdicta. l. 6. cap. 4. fol. 267.n.189.
Facultatis virtute Minoribus conceſſæ, quid alij Mendicantes poſſunt? l.6.cap.3.fol.241.n.103.

Fallatia.

Fallatia cuius ſpecies ſit? l.6.cap.1 fol.188.n.118
Fallatia loquendo committitur. ibidem.
Fallatia eſt finis doli. ibi fol.189.n.131

Falſus. a,um.

Falſum deponentes de morte prioris coniugis ad Tribunal S. Inquiſitionis ſpectant. l.6.cap.8.fol. 372.n.208
Falſi teſtis cauſæ, an detur caſus præuentionis? ibidem. n.210
Falſum deponens in S. Officio a ſolo Inquiſitore puniri poteſt. ibi. fol.374.n 235.
Falſum coram Inquiſitore deponentes, qua pœna puniendi? ibidem.n.236.& ſeq.
Falſus Accuſator, quomodo puniendus? ibi. fol. 375.n.244.
Falſum deponens contra iam hæreſi damnatum, vel antea non damnatum, an differat? ibidem.n.252

Fama.

Famæ. & honoris priuationem incurrunt hæretici. l.6.cap.3.fol.248.n.194.
Fama, & mala vita infectus per delationem duorũ teſtium puniri poteſt. l.6.cap.8.fol.357.n.32.

Familiaritas.

Familiaritas cum hæreticis ſufficit, vt abiuratio iniungatur. l.5.cap.2.fol.15.n.74
Familiaritas cum hæreticis ſuſpicionem hæreſis inducit. ibidem.
Familiaritatem ſolam cum hæreticis, ſuſpicionibus iam purgatus, etiam abiurare debet. ibi. fol. 16. n.75.

Fautor.

Fautores hæreticorum, qualiter abiurare debeant? l.5.cap.5.fol.51.n.135.
Fautores hæreticorum pœnam infamiæ contrahunt l.6.cap.3.fol.248.n.197.
Fautores hæreticorum, quando ab excommunicatione Bull. Cœnæ liberantur? l.6.cap.8.fol.365. n.126.
Fautores Schiſmaticorum, & hæreticorum æquiparantur. ibi. fol.363.n.101
Fautor hæreſis, quam abiurauit relapſus dicitur. l.5 cap.7.fol.123.n.42.& ſeq.
Fautor hæreticorum, poſtquam ſponte comparuit, & de vehementi abiurauit, an relapſus dicendus? ibi. fol.126.n.75.
Fautores hæreticorum excommunicantur. l.6.cap. 3.fol.237.n.57
Fautores Eccleſiaſtica ſepultura careant. ibi.fol.250 n.233. & fol.251.n.237
Fautores hæreticorum, etſi formales hæretici non ſint pœna confiſcationis puniendi. l.6.cap.4.fol. 257. n. 90.
Fautorum filij, quibus bonis priuandi? l. 6. cap. 5. fol.306.n.53.& ſeq.per tot.
Fautorum Filij, an infamiam contrahant? ibi. fol. 309 n.90.per tot.
Fautoribus pœna pecuniaria imponenda. l.6. cap. 6.fol.332. n.21.
Fautores, an incapaces ex teſtamento ſuccedendi? ibi. fol.333.n.38.& ſeq.
Fautores, an facultate teſtandi priuentur? ibi. fol. 336.n.69.& ſeq.
Fautorum filij, quibus bonis ſuccedere poſſunt? ibi. fol.337.n.83.& ſeq.
Fautores hæreticorum varijs pœnis puniri ab Inquiſitoribus poſſunt. l.6.cap.8.fol.365.n.124.
Fautores violatorum Bull. Pij V. pœnis violatorũ puniuntur. ibi. fol.367.n.161.
Fautorum pœnis, qui ſunt puniendi? ibi. fol. 376. n.258.& ſeq.
Fautores an ſint, qui hæreticum denunciare omittũt? fol.383.n.338.
Fautores iudicantur, libros hæreticorum imprimentes. ibi.fol.383.n.393

Feudatarius.

Feudatarius, qui penſionem aliquam Domino directo tenetur ſoluere, qualis? l.6. cap. 4. fol. 270. n.228.
Feudatarius eſt, qui ſeruitium perſonale præſtare adſtringitur. ibidem n.229.
Feudatarij, iuramentum deſeruanda Domino fidelitate emittunt. ibidem.n.230.
Feudatarij bona cum confiſcantur, cui erit feudum tunc applicandum? ibi. fol 273.n 260
Feudatarij delinquentis vita durante, cuius erunt feudi fructus? ibi. n.263
Feudatarius quomodo ab Emphyteuta differt? ibi fol.274.n.268.

Feudum.

Feudum, Emphyteuſis naturam imitatur. l.6.cap.4. fol.270.n.228
Feudum duplex eſt. ibidem.
Feudorum proprietates. ibidem.n.230
Feudum ad heredes maſculos tranſit in infinitũ ibidem. n.231.
Feudo, cur fœminæ non ſuccedunt? ibid.n.232.
Feudum ſine Domini, & agnatorum conſenſu alienari non poteſt. ibidem.
Feudum, quando improprium dicitur? ibid.
Feudum, quando ad fiſcum tranſire non poteſt. ibi. fol.273 n.259.
Feudum cui nam applicandum, cum bona feudatarii confiſcantur? ibid.n.260
Feudi commoditates, poteſt Vaſſallus eius vita durante, alienare. ibi. fol.274.n.264.
Feudi, cui iniuncta eſt prohibitio alienandi, ad quẽ fructus deueniant, delinquente feudatario? ibidem. n.266.

Fideicommiſſum.

Fideicommiſſo ſubiecta bona non confiſcantur. l.6. cap.4 fol.274.n.277.
Fideicommiſſum, quando ad fiſcum tranſit? ibi.fol. 275 n.279.

Fidei-

Fideicommiſſum, quando tranſit ad ſubſtitutum? ibid. n.254.

Fideiuſſor.

Fideiuſſor delinquentis non prius obligatur creditoribus, quam fiſcus. l.6. cap.5. fol.324.n.264.
Fideiuſſor condemnati, caſu, quo fiſcus non ſatisfaciat, tenetur creditoribus ſatisfacere. ibi.fol.326 num.281.

Fides.

Fides Diuina, generalis vna, ſpecialis alia. l.6. c.3. fol.237. num.47.
Fides, cui ſit adhibenda? l.6. cap.8. fol.365. n.128.
Fides noſtra tum verbis, tum factis violatur. l. 5. cap.5. fol.48. n.92.
Fides Catholica per abiurationem hæreſum exaltatur. Procem. l.5. fol.6.

Filia.

Filia ex bonis hæretici, Curiæ ſæculari tradit: non conſequitur dotem. l.6. cap.5. fol.304. n.36.
Filiabus, quid ex bonis parentis delinquentis debeatur? ibi. fol.318. n.189.

Filius.

Filij ob hæreſim parentum in quo puniendi? l.6.c.5 fol.302. n.10.
Filij hereticorum an alimentis priuandi? ibid.n.14.
Filij, & nepotes fautorum quomodo puniendi? ibi. fol.303. num.28.
Filij condemnati in contumaciam, an puniendi? ibi. fol. 304. n.32.
Filij hæreticorum ſub diſtinctione temporis, quo crimen committitur, puniendi. ibid. n.39.
Filij reuelantes patrem hæreticum non puniuntur. ibi.fol.305. n.45.
Filij hæreticorum fideles poſſunt in bonis ſuccedere. ibidem n. 47.
Filius hæretici an poſsit ex teſtamento vel ab inteſtato ſuccedere? l.6. cap.6. fol.337. n.83.
Filius hæretici, quibus bonis ſuccedat? ibid. n.85.
Filius, quando a maioratus ſucceſsione non excluditur? l.6. cap.5. fol.313. n.136.
Filij hæreticorum, an ſint beneficijs ipſo iure priuati. l.6. cap.5. fol. 306. n.57.
Filius hæretici beneficium permutare non poteſt. ibi. fol.306. n.76.
Filius in peculio profectitio nullum habet dominiū l.6. cap.4. fol.282. n.331.
Filius quid iuris in aliis bonis habeat? ibid. n.332. & ſeq.
Filius quibus modis a patria poteſtate eximitur? ibid. n.336. & ſeq.
Filii legitima an confiſcari poſsit? ibi. fol.283. numer.346. & ſeq.
Filij peculium aduentitium quoad proprietatem non confiſcatur. ibidem n.357.
Filij hæreticorum ad obtinenda beneficia inhabiles. l.6. cap.5. fol.306. n. 55.
Filij, an ob hereſim parentum ſint infames? ibi. fol. 309. n.90. & ſeq.
Filij committentium crimen læſę Maieſtatis, an nobilitatem perdant? ibi. fol.311. n. 112. & ſeq.
Filiorum peculia, an ob hereſim parentum publicationi ſubiaceant? ibi. fol. 315. n. 155. & ſeq.

Fiſcus.

Fiſco, qualiter delinquentis bona ſunt a die commiſsi criminis obligata. l.6.cap.4 fol.254 n.30.& ſeq.
Fiſcus, an omnia bona hæretici habere debeat? ibi. fol. 257.n.66.& ſeq.
Fiſcus quando alienationes in fraudem ſui factas via executiua reuocare non poteſt? ibi. fol. 290. n 433.
Fiſcus rem alienatam vendicans, an debeat aliquid poſseſsori dare? ibi.fol.297.n.507.
Fiſcus an poſsit idem ab emptore vendicare nullo reſtituto prætio ibi.fol.298. n.515. et ſeq.
Fiſcus non eſt propriè hæres. l. 6. cap. 4. fol. 262 num.122.
Fiſcus, quæ debita criminoſi ſatisfacere tenetur? l.6 cap.5. fol. 323.n.245.
Fiſcus vltra vires bonorum confiſcatorum non tenetur ſoluere. ibi.fol.324.n.257.
Fiſco Regio bona hæretici applicantur in Hiſpania ibi.fol.329. n.316.& ſeq.
Fiſcus ad quid tenetur dum bona occupata vxori innocenti non reſtituit? ibi. fol. 320. n.217.
Fiſcus iuribus delinquentis ſuccedit. l.6.cap.4.fol. 271.n.233.

Forma.

Forma prima terminandi proceſsum fidei, per diſpoſitionem hæretici (confeſsi, ac pœnitentis, ſed non relapſi) ad abiurationem faciendam. l.5.c.4. fol.36. num.108.
Forma cedulæ legendæ in publico, continentis crimen illius, qui habet hæreſim abiurare. ibi. fol. 37. n. 110.
Formæ diſponendi reos ad pœnas. ibi. fol.33.n. 65. et ſeq.
Forma abiurandi omnem hæreſim. ibi. fol.37 n.112.
Forma habitus pœnitentialis. l. 6. cap.7.fol.352. n.159.

Fraus.

Fraus cur non præſumenda? l.6.cap.4 fol.290 n 427
Fraus, quid ſit, et quomodo differat a dolo? l.6. cap.1.fol. 188. n.115.
Fraus, et dolus, an in dubio præſumendi? ibi.fol. 190.n.143.
Fraus, et dolus, qualiter probantur? ibidem n.150.
Fraus in Fiſcum quando præſumitur? l.6.cap.4. fol. 259.n.85.
Fraus quando de venditione bonorum non præſumitur? ibidem n.87.

Frequentia.

Frequentia Sacramentorum, quibus imponitur obſeruanda l.6.cap.7. fol.354.n.180
Frequentia Sacramentorum pro ſalutari pœnitentia iniungenda. l.6. cap.8. fol.366. n 136.

Fructus.

Fructus, an teneatur hæreticus ante ſententiam reſtituere? l. 6. cap. 3. fol.244. n.149.
Fructus ex re confiſcata prouenienſ, an vendicetur a Fiſco? l.6. cap.4. fol. 298. n.524.
Fructus, pars rei cenſentur. ibi fol.290.n.430.
Fructus Emphyteutæ condemnati ad quem pertinent? ibi fol 271.n. 236.
Fructus feudi ad quem ſpectant delinquente feudatario? ibi.fol.27.n.263.

Fugiens fugitiuus.

Fugiens fracto carcere, ſi ſtatim ſupremis iudicibus ſe præſentet, quomodo tractandus? l.5. cap.5. fol.89. n. 577.
Fugiens e carcere præſumitur ficte conuerſus. l.6. cap.10. fol. 439. n.107.
Fugitiuus, an ſit pro conuicto habendus? l.6.cap.8. fol.400.n.538.
Fugitiuus pro qualitate Perſonæ puniendus. ibi.fol 401. n.540. et ſeq.

Fundus.

Fundus dotalis vxore conſentiente venditus, quando poteſt ab vxore repeti? l. 6. cap.5. fol.320. n. 218.
Fundo dotali, quando ſuccedit vxor? ibidem n.219.

Fu-

I N D E X

Furioſus. furor.

Furioſus conuitium dicens, iniuriam non facit. l. 6. cap. 1. fol. 202. n. 294

Furorem allegans, probare debet. ibi. fol. 204. n. 311

Furor in crimine parricidij excuſat. ibid. fol. 202. n. 298.

Furioſus habens lucida interualla, an excuſetur à culpa? ibi. fol. 203. n. 300. & ſeq.

Furorem incurrens poſt delictum, quomodo tractandus? ibidem. n. 308.

Furtum.

Furtum, quando capitali pœna puniendum? l. 6. cap. 1. fol. 206. n. 336.

Furta tria committens in diuerſis territorijs qualiter puniendus? ibidem.

Furtum, vel aliud crimen in confeſſione conſulens, S. Officio ſubiacet. l. 6. c. 8. fol. 379. n. 287

Fuſtigatio.

Fuſtigatio moderata iniungenda. l. 6. cap. 7. fol. 347. n. 95.

Fuſtigationis pœna, qualis? l. 6. cap. 2. fol. 225. n. 53.

Fuſtigationis, & Mitræ pœna, quibus infligitur? ibi. fol. 226. n. 58.

Fuſtigationem blaſphemi ex conſuetudine puniendi. l. 6. cap. 8. fol. 381. n. 311.

Fuſtigatio recepta penes tribunalia S. Officij. l. 6. cap. 7. fol. 346. n. 89.

Fuſtigatio, loco triremium iniungenda l. 6. cap 7. fol. 346. n. 92. & ſeq.

Fuſtigatio, cur grauior omnibus pœnis. ibidem.

G

Gandenſis.

GAndenſis virgo, quam Dæmon varijs reuelationibus, ſuperbiæ Spiritu inflauerat. l. 5. cap. 5 fol. 96. n. 664

Gandenſis virgo perſuaſa, ſeparem meritis virgini Deiparæ eſſe. ibidem.

Gandenſis per aliquot annos confeſſionem intermiſsit, nec a ſacra Sinaxi abſtinuit. ibid. n. 665.

Gandenſi Dæmon perſuadet, ſe de cælo grauidatam. ibidem.

Gandenſis dæmoniacus partus. ibidem. n. 667.

Genebaldus.

Genebaldi Epiſcopi incauta cum vxore familiaritas. l. 5. cap. 5. fol 96. n. 658.

Genebaldi pœnitentia aſperrima. ibidem.

Genebaldi oratio a Deo exaudita. ibid. n. 669.

Genebaldus per Angelum confortatus. ibi. fol. 97. n. 670.

Genebaldus miraculo omiſſo, ad maiorem certitudinem per obedientiæ ſignum currit. ibidem n. 671.

Gens.

Gens Iudæorum, quanis alia infantior. l. 5. cap. 5. fol. 47. n. 86.

Gradus.

Gradus hæreticorum negatiuorum triplex. l. 5. cap. 7. fol. 133. n. 16.

Gradus plures qualificationis eidem propoſitioni competunt. lib. 5. cap. 5. fol. 49. n. 102.

Gradus librorum prohibitorum quotuplex l. 6 cap. 8. fol. 387. n. 377.

Gratia.

Gratia cum iuſtitia fieri expedit. l. 6. cap. 9. fol. 419 n. 97.

Gratia ſimplex pœnam corporalem remittit, non pecuniariam. l. 6. cap. 9. fol. 420. n. 96.

Gratia plenaria, quid ſecum importet? ibid. n. 99.

Gratiæ tempore ad tribunal S. Officij venientibus impunitas conceditur. ibid. n. 102.

Gregorius.

Gregorij XV. Conſtitutio contra ſortilegos. l. 6. cap. fol. 397. n. 101.

Gregorij XV. prohibitione ſtante, per conuerſantes cum hæreticis, qui intelliguntur? l. 5. cap. 5. fol. 94. n. 635.

Gregorij XIII. Bulla contra Iudæos, et alios infideles. l. 5. cap. 5. fol. 46. n. 62

H

Habitus.

HAbitus pœnitentialis, Abitello, Italice, Sanbenito Hiſpanice nuncupatus. l. 6. cap. 7 fol. 351. n. 147.

Habitus pœnitentialis, quibus imponendus? ibid. n. 152.

Habitus origo antiquiſsima, cum fundamento ex Sac. Scriptura. ibi fol. 350. n. 146.

Habitus forma, pro Tribunali S. Inquiſitionis iam viitata tempore, quo cœpit ipſum inſtitui contra Albigenſes. ibi. fol. 351. n. 148.

Habitum pœnitentialem ſpectantia. vide ibidem. per tot. regulam.

Hæreditas.

Hæreditas hæretico delata, reſtitui debet ab inteſtato venientibus. l. 6. cap. 6. fol. 334. n. 45.

Hæreditatem repudiare an valide poſsit hæreticus? ibi. fol. 335. n. 55.

Hæreditate ex teſtamento, ſeu ab inteſtato, hæreticus priuari debet. ibi. fol. 334. n. 40.

Hæreditate priuantur, crimen leſæ Maieſtatis committentes. ibid. n. 43.

Hæreditatem, Apoſtata iuxta legem Regiam non accipiat. ibi. n 48.

Hæreditatem, cuius incapax eſt hæreticus, quando fiſcus non habet locum capiendi? ibi. fol. 335. num. 52.

Hæreditatis repudiatio, quid ſit? ibi. n. 56.

Hæres.

Hæredem Catholicum poteſt hæreticus inſtituere ſecundum ius ciuile, non Canonicum. l. 6. c 6. fol. 336. n. 74.

Hæredes hæretici, quando tenentur bona parentis reſtituere, & quæ? l. 6. cap. 4 fol. 292. n. 457.

Hæredes, quando ad probandum pro patre ſuſpecto admittuntur? l. 5. cap. 7. fol. 148 n 206.

Hæreditate paterna, filij ob hæreſim parentum priuantur. l. 6. cap. 5. fol. 302. n. 10.

Hæreditate, ac legitima, etiamſi filij ob hæreſim parentum priuandi, non tamen alimentis. ibid. num. 14.

Hæreſiarcha.

Hæreſiarchæ, quomodo tractandi, ſi ſponte comparcant? l 5. cap. 4. fol. 41. n. 170.

Hæreſiarchis quamuis errorum magiſtris, comparitionis cauſa, non denegatur gratia? ibidem.

Hæreſiarchæ, ſi ex corde pœniteant aliquando reconciliandi. ibidem n. 171.

Hæreſiarcha, quando ad reconciliationem non eſt admittendus? l. 6. cap. 7. fol. 341. n. 33.

Hæreſiarchæ Regem conantes peruertere, ob immanitatem criminis non reconciliantur. ibidem num. 35.

Hæreſis.

Hæreſis ſola pœnitentia tollitur. l. 6. c 6. fol. 336. num. 64.

Hæreſim manifeſtans ſigno inſufficienti, excommunicationem non contrahit. l. 6. cap. 3. fol. 236. num. 4.

Hæreſis duplex, duplici fidei oppoſita. ibi. fol. 237. num. 48.

Hæreſi

Digitized by Google

I N D E X

Hæreſi durante inhabilis eſt hæreticus ad beneficia & officia . ibi 242. num.123.
Hæreſis crimen imponens, mortis pœna quando plectendus ? l.6. cap.8 fol.374. n. 237. & ſeq.
Hæreſis diffinitio qualis ? ibi. fol.355. n.9.
Hæreſis nulla ſine pertinacia eſt ibidem .
Hæreſis pertinacia per quid impeditur. ibid. n.14.

Hæreticus .

Hæreticus formalis in ſecundo lapſu deprehenſus, qui de leui abiurauit, quomodo tractandus ? l.5. cap.4. fol.30. n.18.
Hęretici omnes, ſecundum aliquos, nominatim excommunicari. l.6. cap.3. fol.234. n.15.
Hęreticus nominatim excommunicatus ſolus eſt vitandus. ibid.n.16.
Hęreticus condemnanis ſine mentione excommunicationis, eritne vitandus? ibidem n.17.
Hęreticus pure mentalis, in quo differat a pure externo ? ibi fol.236. n.38.
Hęreticus diſcredens diuinæ reuelationi ſpeciali, an excommunicationem incurrat ? ibi. fol. 237. num.50
Hæreticus fructibus ex beneficijs, perceptis priuatur. l.6. cap.3. fol.244. n.148.
Hæreticus agere non poteſt, ſed conueniri . ibi. fol. 249. n.217.
Hęreticus non poteſt eſſe iudex . ibid. n. 220.
Hæreticum denunciare omittens, ipſi fauendo quot excommunicationes incurrat ? l.6. cap.8.fol.384 num.348. & ſeq
Hæreticus, errores in iudicio manifeſtans, ſi confiſcationem reuocet, qua pœna puniendus ? l.6. cap.7. fol.339. n. 17.
Hęreticus conuentione approbata, ad Chriſtianorum terras accedens, quomodo ratione ſcandali puniendus ? l.5. cap.5. fol. 95. n.64. & ſeq.
Hęreticus abiurans de formali hereſim, & in fautoriam incidens, relapſus conſtituitur. l.5.cap.6 fol.123. n.43.
Hæreticus impœnitens, quis dicatur ? ibi. fol.127 n.86. & ſeq.
Hęreticus affirmatiuus, vel negatiuus, quis ? l. 5. cap.7. fol.132. n.7. & ſeq.
Hęretici totaliter negatiui primi gradus qualiter expediendi? ibi. fol.134. n.32. & ſeq.
Hęreticus negatiuus ſecundi gradus, qualiter? ibi. fol.137. n.70. & ſeq. & fol. 138. n. 85. & ſeq.
Hęreticus diminutus, quis cenſendus? ibi. fol. 136. num. 60.
Hęreticus ſine actibus internis reperiri non poteſt. ibi. fol.139. n.96.
Hereticorum credentes ſunt in triplici differentia. l.5. cap.5. fol.54. n.175. & ſeq.
Hęreticos non denuncians, velut hęreticus puniendus ? ibi. fol.58. n.219.
Hereticus e carcere fugiens, & hęreticos viſitans vltimo ſupplicio puniendus. l.6. cap.10.fol.431. num.111.
Hereticus fugiens nullam hęreſim fuga ipſa committit . ibidem n.108.
Hęretici ad terras Chriſtianorum venientes, ratione ſcandali ibi patrati puniri poſſunt. ibi. fol. 402. n. 556. & ſeq.
Hęreticus formalis poſt abiurationem de vehementi deprehenſus, relapſus habetur. l.5. c.4.fol.32 n.43. & ſeq.
Hęreticus quando ad reconciliationem admitti debet. ibi. fol.38. n.129. & ſeq.
Hęreticus ad tabulatum productus, ſi reſipiſcat, an ſit reconciliandus ? ibi fol.39. n.137. & ſeq.
Hęreticus idem eſt, quod diuiſus. l.5. cap.5.fol.45 num.58.
Hereticus non punitur niſi pręcedente ſententia. l.5.cap.1. fol.7. n.18.
Hęreticus, an ſucceſsionis ex teſtamento incapax? l.6. cap.6. fol.334. n.41. et ſeq.
Hęreticus, an donationis inter viuos ſit capax.ibi. fol.335. n.62. et ſeq.
Hęreticus teſtari non poteſt. ibi. fol.336. n.73.
Hæreticus poſt reconciliationem, an poſsit de acquiſitis teſtari ? ibidem n.79.
Hæretici delectum ciborum in ieiunijs reprobant. l.6. cap.8. fol.391. n.429. et ſeq.

Hieroſolymitanus .

Hieroſolymitana Religio, quid iuxta propria ſtatuta ſeruare conſueuerit in cauſa criminali ? l.6. cap.10. fol.428. n.77.
Hieroſolymitanorum cauſę non poſſunt ſine Epiſcopo ab Inquiſitore tractari. l.5. cap.3. fol.26. n.120. et ſeq.
Hieroſolymitani Diaconi immuratio horrenda. l.6. cap.7. fol.346. n.83.

Hiſpalenſis .

Hiſpalēſis inſtructio, quid ſuper reincorporato ad Eccleſiam doceat ? l.5. cap.4. fol.38. n. 125.

Hiſpania .

Hiſpaniarum Inquiſitionis praxis circa hæreticum ad miſericordiam recipiendum. l.5. cap.4. fol.39 n.136.
Hiſpaniarum Inquiſitionis Tribunal, qualiter Polygamos puniat? l.6. cap.8. fol.371. n.199.
Hiſpanię mos in exequenda ſententia in hęreticos lata. l.6. cap.10. fol.429. n.86.
Hiſpanię tribunal, quid circa pœnarum mutationem obſeruat ? l.6. cap.9. fol.417. n. 61.

Homicidium.

Homicidium ſortilegio committens, an brachio ſæculari tradendus ? l.6. cap.8. fol.396. n.496.& ſeq.
Homicidium in confeſſione ſollicitatione perſuadens, S.Officio ſubeſt puniendus . ibi. fol. 379. num.287.
Homicidium proditorium committens Eccleſiæ immunitate non gaudet . ibi. fol 399. n.525.
Homicidium conſulens, an immunitate Eccleſiæ gaudeat ? ibidem .
Homicidium plurium vnico ictu factum, an multiplex ſit peccatum ? ibi. fol. 385. n.353.

Homo .

Homo vilis leui ſuſpicione trahi poteſt in iudiciū. l.5. cap.4. fol.29. n.9.
Homo probus non ita leui trahi poteſt . ibidem.
Hominum corpora dæmon transformare poteſt . l.6. cap.8. fol. 395. n.470. De vna in aliam regionem etiam transferre . ibi. fol.394. n. 465.

I

Idolatria.

IDolatriæ crimen, quando ignoranter incurritur l.6. cap.8. fol. 390. n. 413.

Ieiunium .

Ieiunium rectè, & iuſte ſub præcepto a fidelibus ſuſcipitur . l.5. cap.5. fol.78. n 457.
Ieiunium ab Eccleſia inſtitutum ſuperſtitioſum affirmans pertinaciter, formalis eſt hæreticus.ibid. num.461.
Ieiunium iniungendum erit comedentibus carnes diebus vetitis . l.6. cap.8. fol. 391. n.438.
Ieiunium hæretici improbarunt . l.5. cap.5. fol.77. num.454.
Ieiunium in pane, & aqua, quibus imponendum ? l.6. cap.7. fol.352. n.165.
Ieiunium quadraginta dierum in pane, & aqua Polygamis imponendum . l.6. cap.8. fol.371. nu. 189.

Digitized by Google

Ignorantia.

Ignorantia prout eſt mala, ſumpta ſtricto modo multipliciter diuiditur. l. 5. cap. 5. fol. 43. n. 21.

Ignorantia in crimine hæreſis, qualis excuſat? ibid. num. 22.

Ignorantia affectata, an excuſet reum ab hæreſi, & effectibus eius? ibidem n. 28.

Ignorantia iuris diuini circa explicite credenda, vel iuris naturæ primario non excuſat externo foro. ibi. fol 44. n. 35. & ſeq.

Ignorantia potius, quam dolus, & malitia, in dubio præſumitur. l. 5. cap. 7. fol. 139. n. 99.

Ignorantia pertinaciam excuſans qualiter intelligenda? l. 6. cap. 8. fol. 456. n. 15.

Ignorantia quænis pertinaciam excuſat. ibi. fol. 355. n. 14.

Ignorantia, quando fautores ab excommunicatione liberat? ibi. fol. 365. n. 126.

Ignorantia dolum non committit. l. 6. cap. 1. fol. 192. n. 168.

Imago.

Imaginem Chriſti Domini, ac Sanctorum percutiens, data opera, manifeſtam hæreſim ſapit. l. 5. cap. 4. fol. 35. n. 92.

Imaginem Chriſti percutiens, ſi animum hæreticalem fateatur & miſericordiam petat, reconcilietur. ibidem n. 95.

Imagines ſacras percutiens, qua pœna puniendus? l. 6. cap. 7. fol. 343. n. 54. & ſeq.

Imaginem conculcare ſapit hæreſim. ibi. fol. 343. num. 55. & ſeq.

Imaginem Saluatoris auſu temerario percutiens, brachio ſæculari tradendus l. 6. cap. 8. fol. 382. num. 318.

Imagines nondum Beatificatorum contra Decreta venerantes, qualiter puniendi? l. 6. cap. 8. fol. 404 num. 576. & ſeq.

Immuratio.

Immurationis ritus antiquus. l. 6. cap. 7. fol. 345. num. 80

Immuratio, & perpetuus carcer ſynonima. ibid. num. 79.

Immuratio Diaconi rigoroſa nimis. ibi. fol. 346. num. 83.

Impediens.

Impediens ſententiam, & contumaciter abſens, qualiter debet expediri? l. 5. c. 7. fol. 146. n. 183.

Impediens iudicium poſtquam fautor extitit, & citatus in abſentia non comparuit, an curiæ ſæculari tradendus? ibi. fol. 144. n. 196.

Impedientibus S. Officium, an iniungenda ſit aliquando abiuratio. l. 5. cap. 5. fol. 53. num. 157. & ſeq.

Impedientes S. Officium, quando, & ſuper quibus torquendi? ibidem n. 162.

Impedientes S. Officium, quomodo ex vi Bullæ, ſi de protegendis. puniendi? l. 6. cap. 8. fol. 366. num. 140. per totam reg.

Impedimentum.

Impedimentum non comparendi probans, inſurdeſcentię culpa non punitur. l. 6. cap. 8. fol. 385 num. 360.

Impedimentum iuſtum non comparendi contingere poteſt. ibidem n. 159.

Impedimentum non probans, quibus pœnis ob inſurdeſcentiam puniendus? ibidem n. 361.

Impetratio, impetrans.

Impetratio beneficij, quo priuatur hæreticus, quando fieri poteſt? l. 6. cap. 3. fol. 244. n. 141. & ſeq.

Impetrans beneficium hæretici non obligatur exprimere requiſita iuxta regul. Cancellariæ. ibid. num. 145.

Impœnitens.

Impœnitentibus morte afficiendis lingua alliganda. l. 6. cap. 7. fol. 339. n. 13.

Impœnitens hæreticus quis dicatur? l. 5. capit. 6. fol. 127. n. 93. & ſeq.

Impœnitens reputandus, qui condemnatus ad abiurandum, abiurare non vult. ibi. fol. 128. n. 106

Impœnitens non relapſus, quis dicendus? ibi fol. 128. n. 107.

Impœnitens non relapſus, quomodo tractandus? ibidem. num. 109.

Impoſtura.

Impoſtura, cuius ſit ſpecies? l. 6. cap. 1. fol. 188. num. 118.

Impuber.

Impuberes nulla pœna iuridica afficiuntur. l. 6. cap. 1. fol. 198. n. 247.

Impuberibus nulla eſt iniungenda abiuratio. l. 5. cap. 3. fol. 28. n. 91.

Impuberes abiurare debent, ſi doli ſunt capaces. ibi. fol. 24. n. 95.

Impunitas.

Impunitas mortis, & aliarum pœnarum, cui conceditur apud Tribunal S. Officij? l. 6. cap. 9. fol. 420. n. 104.

Impunitas pœnarum poſt latam ſententiam concedenda. ibid. n. 104.

Impunitas delictorum irrationabiliter eſſet, ſi iudicibus pœnas relaxandi facultas adeſſet. l. 6. c. 1 fol 184. n. 60.

Incapax.

Incapax ſucceſſionis ex teſtamento, an ſit hæreticus? l. 6. cap. 6. fol. 334 n. 41. & ſeq.

Incapax teſtandi ſit hæreticus. ibi. fol. 336. n. 73.

Indiciatus.

Indiciatus de crimine hæreſis, poſt indicia purgata non eſt tanquam innocens abſoluendus. l. 5. c. 2. fol. 12. n. 29.

Indicium.

Indicia leuia, quando in vehementia tranſeunt? l. 5. cap. 4. fol. 30. n. 20.

Indicia magna, vrgentia, & probata præcedant abiurationem de vehementi. ibi fol. 31. n. 35. & ſeq.

Indicia contra reum, per contraria manent euacuata. l. 5. cae. 2. fol. 11. n 9.

Indicia per torturam euacuantur, & pro reo ſententia abſolutoria proferenda eſt. ibidem. n. 12.

Indicia indubitata, quæ dicuntur? l. 6. cap. 8. fol. 397. n. 507. & ſeq.

Indicia ſuperuenientia contra reum S. Officij, cum indiciis, ex quibus fuit tortus poſſunt coniungi. l. 6. cap 9. fol. 415 n. 28. & ſeq.

Indicia probabilia ſufficiunt reſpectu doli præſumpti. l. 6. cap. 1. fol. 191 n. 158.

Indicia perſpicua, quæ dicantur? ibidem. n. 156. & ſequent.

Indicia magis vrgentia, quando requiruntur? fol. 27. n. 130.

Indignatio.

Indignationis Principis pœna, a quibus incurritur? l. 6. cap. 2. fol. 227. n. 70.

Indignationis pœna in quo conſiſtat? ibidem. n. 71 et ſeq.

Infamia, infamis.

Infamia duplex, ſcilicet iuris, et facti. l. 6. cap. 3 fol. 248

fol.248. n.199. et ſeq.
Infamia iuris vt contrahatur, quid requiritur. ibid. n.204.
Infamis propter hæreſim etiamſi pœniteat, famam non recuperat niſi diſpenſetur. ibidem. n. 205.
Infamia Polygami filios non inficit. l. 6. cap. 8. fol.370. n.182.
Infamiæ pœna non tollitur ſimplici gratia. l. 6. cap.9. fol. 410. n.98.
Infamis quis perpetuo ſit? l. 6. cap 14. fol. 301. n. 549.
Infamia totaliter ſublata, poteſt reus ad honores, et officia promoueri. l.5. cap.2. fol.16. n.77.
Infamiam an filij hæreticorum contrahant? l 6.c.5 fol.309. n.90. et ſequent.

Infans, infantia.

Infantes a pœna iuridica excuſantur. l. 6. cap. 1. fol.198. n.250.
Infantia, prima ætas eſt, quæ ad ſeptimum annum procedit. ibi. fol.197. n.234.
Infantiæ proxima dicitur ætas ſecunda, quæ duditur vſque ad annum decimum. ibidem.
Infantiæ proximi etiam a pœna iuridica excuſantur. ibi. fol.198. n.150. et ſeq.

Infidelis.

Infideles, et hæretici, quando dicuntur Catholicis probare ſcandalum. l.6. cap.8. fol.401. n.555
Infideles an poſſint ab inquiſitoribus puniri? ibi. fol.393. n.446 et ſequent.

Ingratitudo.

Ingratitudinis caſu feudum ad dominum deuoluitur. l.6. cap.4. fol.273. n.260.

Inhabilis.

Inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda filij hæreticorum ſunt. l.6. cap.5. fol.306. n.55.
Inhabiles ad conferenda beneficia ſchiſmatici ſunt. l.6. cap.8. fol.362. n.85.

Inhabilitas.

Inhabilitas ad beneficia, ſchiſmaticorum eſt pœna l.6. cap.8. fol.361. n. 80.
Inhabilitas ad beneficia præciſe obtinenda, obtentus non priuat. l.6. cap.5. fol. 307. n. 61. et ſeq.
Inhabilitas iniuncta per Conſtit. Clem. VIII. non eſt pœna actualis delicti. ibi. fol.308. num. 82.
Inhabilitas non eſt proprie infamia. ibi. fol. 309. num.93.

Iniuria.

Iniuriam publice iudici inferens, poteſt ab ipſo ſine proceſſu puniri. l.5. cap. 5. fol.92. n. 617. & ſeq.
Iniuriarum crimen committens, qua via excuſatur? l.6. cap.1. fol.196. n.218. et ſeq.

Innocens.

Innocens propter delictum alterius non punitur, niſi ſit a iure ſtatutum. l. 6. cap.5. fol.319. n.203
Innocens, ſi probetur nocens, quid ab Inquiſitore faciendum? l.6. cap.9. fol.415. n. 37.

Inobediens.

Inobedientes vt Eccleſia coerceat, qua poteſtate prædita? l 6. cap.7. fol. 339. n.9.

Inquiſitor.

Inquiſitores proceſſum a ſe factum iudici laico nō debent oſtendere. l.6. cap.10. fol. 428. num.80
Inquiſitor quibus verbis ad euitandam irregularitatem, vſurus? ibi. fol.429. n.90. & ſeq.
Inquiſitor ſi non potuerit innocentem liberare, ſecundum allegata iudicet. l.6. cap.9. fol.415. n.38
Inquiſitores pro quibuſcumque S.Officij cauſis nō tenentur actum fidei publicum celebrare. l. 6. cap.10. fol.422. n.9.
Inquiſitor quid poſſit in ſortilegos virtute Conſtit. Gregorianæ? l.6. cap.8. fol.395. n.511.
Inquiſitores peculiares etiam dum adeſt plena probatio delicti non poſſunt morte damnare per ſe. ibidem n.512.
Inquiſitor punire poteſt iniuriantem ſe, vel alium ex Miniſtris S.Officij. l.6. cap.8. fol.400. n.532 & ſeq.
Inquiſitores, quo caſu contra violantes ſigillum Confeſſionis procedant? ibi. fol.407. n.618. & ſeq.
Inquiſitores, quando inſurdeſcentes in excommunicatione non ex cauſa hæreſis expediunt? ibi. fol. 386. n.372.
Inquiſitores poſſunt vltra excommunicationes incurſas, legentes libros prohibitos, pœnis alijs etiam punire. ibi. fol.388. n.390.
Inquiſitor de iure nouo ſortilegos ſimplices punire poteſt. ibi. fol.396. n.484.
Inquiſitor etiam particularis contra iniuriantes verbis ipſum, poteſt procedere. l.5. cap.5. fol.92. n.612. & ſeq.
Inquiſitor, an poſſit aduerſus delatos abſentes procedere? l.5. cap.7. fol. 144. n.155. & ſeq.
Inquiſitor, quomodo contra abſentes conuenientius aget? ibi fol.147. n.197.
Inquiſitores non poſſunt poſt mortem aduerſus fautores procedere. ibi. fol.148. n.210. & ſeq.
Inquiſitor, qualiter contra defunctos reos in crimine hæreſis procedere debet? ibi. fol.147. n.225.
Aduerte hic duplicem eſſe numerum. 147.
Inquiſitores abſque cognitione fori externi, non poſſunt abſoluere in foro interno. l.5. cap.8. fol. 149. n.18. & ſeq.
Inquiſitor congruentius iuriſdictionem delegat ad forum internum, quam per ſe exercet. ibi. fol. 150. n.29. & ſeq.
Inquiſitores contra Apoſtatas a fide procedant. l.5 cap.5. fol.40. n.113.
Inquiſitor poſt latam ſententiam ad quid ſe poteſt extendere, noua probatione adueniente? l.5. c.2 fol.13. n 31.
Inquiſitores non pro omni leui culpa pecuniariam pœnam imponant. l.6. cap 6. fol. 332. n. 18. & ſeq.
Inquiſitores Prouinciales nihil grauibus dubijs proprio Marte decidant. l.5. cap.4. fol.35. n.87. & ſeq.
Inquiſitor, an abiuraturum debeat interrogare, ſitne in veritate, quæ fuerint lecta? ibi. fol.37 n.110. & ſeq.
Inquiſitor, ſi omittat in ſententia exprimere retentionem ſuæ facultatis circa eius mutationem adhuc mutare poteſt. ibi. fol.28. n.127.
Inquiſitor, cum poſſit iudex laicus prolationi ſententiæ adeſſe, non debet eius præſentiam ſubterfugere. l.5. cap.1. fol.10. n.65.
Inquiſitor ſi indebite reum inſontem pronunciet, noua probatione illum damnare poteſt. l.5. c.2. fol.13. n.42.
Inquiſitores pœnam pecuniariam ſibi non applicent. l.6. cap.6. fol.351. n.15. & ſeq.
Inquiſitor ſicut poſt definitiuam ſententiam, pœnam augere, ita etiam liberati cauſam nouo indicio pertractare poteſt. l.5. c.2. fol. 12. n. 26. & ſeq.
Inquiſitore Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D. Fabio Chigio Tribunalis Meliten. exiſtente, qui nunc glorioſe ſummum regit Eccleſiæ clauum, cuidam regulari ſacerdoti pœna triremium inflicta eſt. l.6. cap.7. fol.347. n.100.
Inquiſitor ſolus, an falſo deponentes de morte prioris coniugis, punire queat. l.6. cap. 8. fol. 373. n.230. & ſeq.
Inquiſitori non denuncians delinquentes contra fidē ipſo facto excommunicatur. ibi. fol.383. n.333.

INDEX

Inquiſitores arbitraria pœna polygamos puniunt. ibi. fol. 370. n.188.

Inquiſitori, poſt latam ſententiam pœnam minuere licet. l.6. cap.9. fol.417. n.60.

Inquiſitor etiam generalis non habet facultatem diſpenſandi quoad pœnas, quæ a iure ſunt ſtatutæ. ibid. n.66.

Inquiſitoribus eſt conceſſa facultas remittendi totaliter pœnas l.6. cap.9. fol.420. n.102.

Inquiſitus.

Inquiſiti confeſſio, & hæreſis probatio requiruntur ad abiurationem de formali. l.5. cap.4. fol. 26. num.128.

Inquiſitus in S. Officio per nullum actum, ita rigoroſe agrauatur, ac per abiurationem. ibi. fol.27. num. 132.

Inſtrumentum.

Inſtrumenta ante lapſum in hæreſim facta, an poſt lapſum reddantur inualida? l.6. cap.3. fol.250. n. 224.

Inſtrumenta ab hæretico facta, nulla. ibi. ſol. 249. num.222.

Inſurdeſcens.

Inſurdeſcentium per annum in excommunicatione pœnæ. l.6. cap.8. fol.385. n.356. & ſeq.

Inſurdeſcens quando Curiæ ſæculari tradendus? ibid. n.361.

Inſurdeſcens in excommunicatione per annum per iudicem laicum puniri poteſt. l.5. cap.5. fol.75. n.430. & ſeq.

Inſurdeſcens non dicitur, qui poſt ſex menſes ad reincidentiam abſoluitur, licet per alios ſex menſes in cenſura permaneat. ibi. fol.74. n.409.

Inſurdeſcentia.

Inſurdeſcentiæ veræ, præcipuæ circumſtantiæ, & conditiones. l.5. cap.5. fol.74. n 408. et ſeq.

Inſurdeſcentia in excommunicatione per cauſam ciuilem latam, an ad inquiſitores punire ſpectet? ibi. fol.75. n.421. et ſeq.

Inſurdeſcentia eo modo, quo creſcit, præſumptionem inducit. ibi. fol.76. n.436.

Intentio.

Intentionem negans, ſi verba hæretica confiteatur, an relaxari debeat? l.5. cap 7. ſol.140. n.101.

Intentio ex qualitate facti probatur. ibidem. n.105

Interpretatio.

Interpretatio omnis facienda ad exclnſionem culpæ. l.6. cap.1. fol.190. n.149.

Interpretatio benignior amplectenda. l.6. cap. 3. ſol.243. n.128.

Ioannes.

S. Ioannis Baptiſtæ reuelatio pro cuſtodienda Meliten. inſula. l.5. cap.5. fol.98. n.654. et ſeq.

Iordanus.

B. Iordani exemplaris caſus. l 5. cap.5. fol. 97. n. 674. et ſeq.

Ioſue.

Ioſue verus iudex, et inquiſitor. Procem. l.5. fol 5

Ioſue ſtratagema in expugnanda Hierico. ibidem.

Irà.

Ira an ſit cauſa minuendi pœnam? l.6. cap.1. fol. 195. n.208.

Ira excuſans, qualis eſſe debet? ibi. fol.196. n. 220 et ſeq.

Ira cuius non eſt pœnitentia, ſiue parua, ſiue magna ſit, non excuſat. ibedem. n.225.

Irregularis, irregularitas.

Irregularitas ab inquiſitore vitanda, & quomodo? l.6. cap.10. fol.429. n.90. & ſeq.

Irregularitas ob hæreſim occultam contracta, poteſt per Epiſcopum diſpenſari ad omnes ordines recipiendos. l.6. cap.9. fol.417. n.70.

Irregularitatis pœna etiam à Sum. Pontifice non debet hæreticis formalibus diſpenſari, niſi neceſſitate vrgenti. ibi. fol.420. n.105.

Irregularitatem hæreticorum non incurrunt, qui ab Inquiſitoribus coguntur abiurare de vehementi. l.6. cap.3. ſol.247. n.188.

Irregularitas, quæ ad notorietatem criminis enormis ſequitur, ob ſuſpicionem contra fidem incurritur. ibidem. n.189.

Irregularitas, quę ex notorietate delicti prouenit. l6. cap.8. fol.262. n.82.

Irregulares, an filij hæreticorum ſint? l. 6. cap.5. fol.310. n.99.

Irregularitatem contrahit ficte negans fidem. l. 6. cap.3. fol.246. n.179. & ſeq.

Irregularitatem hæretici non contrahit ficte negans fidem. ibi. fol.247. n.180.

Irregularitas non contrahitur ob hereſim ſola mente retentam. ibi. fol.246 n. 175.

Irregularitas ratione infamiæ contracta, ſublata infamia per vitæ emendationem tollitur. ibidem. n.173.

Irregularitas nulla ſtatuitur crimini occulto, in Concil. Trident. Dcerero. ibidem. n.170.

Irregulares, an ſint abiurantes de leui aut de vehementi? ibi. fol.247. n.186.

Irregularitas in hæreticos lata, etiam ad defenſores, &c. extenditur. ibid. n.224.

Irregularitas nulla inducenda, niſi in iure ſit expreſſa. ibi. fol.245. n 169.

Irregularitas hæretici, quamuis ipſe ſit emendatus, non ceſſat. ibidem. n.173.

Irregulares ſiunt hæretici, ac Apoſtatæ quantumuis occulti ſint. ibid. n. 172.

Irregularitatem non infert infamia ex ſolo crimine alieno deriuata ſecundum Toletum. l. 6. c 5. ſol. 310. n.100.

Irregularitatem incurrere filios hęreticorum probabilius cenſetur. ibidem. n.101. Ad contrahendam hanc irregularitatem non requiritur ſententia iudici parentes condemnantis. ibid. n. 102.

Irregularis fit Polygamus. l.6. cap.8 fol. 371. n.189

Irregularis fit Clericus, ſi ſacris initiatus matrimonium contrahat. l.6. cap.8. fol. 373. n. 220.

Irregularitas a filijs hęreticorum contracta, non extenditur ad deſcendentes ex Mauris, vel Iudęis ante rationis vſum baptizatos. l.6. cap.5 fol.310 num.105.

Irregulares ſunt Neophiti, hoc eſt, a natiuitate non baptizati. ibidem.

Irregularitas Neophytorum per quot annos duret? ibidem. n.107. & ſeq.

Irregularitatum diſpenſatio ex delicto occulto prouenientium commiſſa eſt Epiſcopis a Sac. Conc. Trid. l.6. cap.3. fol. 239. n. 77. Poſſunt etiam Prælati Regulares ſuper irregularitatibus diſpenſare circa ſibi ſubditos ex Conceſſione Pij V. ibidem. n.85. & ſeq.

Irregularis, beneficiorum Eccleſiaſticorum eſt incapax. ibi. fol.243. n.125.

Irregularitatis diſpenſatio per hæreſim contractæ poteſt fieri ab Epiſcopo quoad vſum Ordinis iá ſuſcepti, non tamen quoad vſum ſacerdotij in ſacrificio Miſſæ. l.6. cap.9. fol.417. num.69.

Italia, italus.

Italię conſuetudo in exequenda ſententia a S. Officio lata. l.6. cap.10. fol.429. n.871.

Itali ne matrimonium cum hęreticis mulieribus cōtrahant. l.5. cap 5. ſol.93. n 623.

Italos

Digitized by Google

Italos receptantes hęreticos, veluti fautores. Pontifex puniri iuſſit. ibidem. n.629.

Itali ne medicamenta ab hæreticis accipiant, nec eos ad medicandum vocent. ibidem nu. 623. & ſeq.

Italus Clementis VIII. Conſtitutionem non ſeruans iuriſdictioni Inquiſitorum ſubditur. ibidem. num.627.

Iudæus.

Iudæus Chriſtianus effectus, an poſſit puniri propter delicta anteriora? l.6 cap.1. fol.217. n.478. & ſeq.

Iudæus Chriſtianus effectus reſtituere tenetur ante ablata. ibi. fol.218. n.485.

Iudæus, quando poſt baptiſmum non tenetur reſtituere male ante ablata. ibidem. n.486.

Iudæi, an ſint hæretici? l.5. cap.5. fol. 45. n.56. & ſeq.

Iudæi, et infideles iuriſdictioni Inquiſitorum, an ſubiecti? ibi. fol.45. n.60.

Iudæi quibus caſibus puniri ab Inquiſitoribus poſſunt? ibi. fol 46. n.63.

Iudæi quomodo puniendi? ibi. fol.48. n.94.

Iudæi non poſſunt ſpiritualibus pœnis ab Inquiſitoribus puniri. l.6. cap.5. fol.393. n.448.

Iudæi Eccleſiæ Catholicæ magnam perniciem libris Thalmudicis inferunt. ibi. fol.394. n. 453.

Iudæorum gens, quauis alia infamior. l.5. cap.5. fol.47. n.86.

Iudæi non dicuntur ab Eccleſia diuiſi, quia ipſi non fuerunt vniti. l.5. cap. 5. fol.43. n.58.

Iudæus ſuper Crucem immunditias proijciens, non debet à Iudice ſæculari, ſed ab Inquiſitoribus puniri. ibi. fol. 46. n.64.

Iudæi, ſi in die Veneris Sancti tripudient poſſunt ab Inquiſitoribus puniri. ibidem. n.66.

Iudæis inſeruientes in die Sabathi puniri poſſunt ab Inquiſitoribus. ibid. n.67. et ſeq.

Iudex.

Iudices laicos in cauſis hæreſis ſe ingerentes S. Inquiſitionis Officium punit. l.5. cap.5. fol.84. n. 543.

Iudex laicus non poteſt de cauſis hęreſis cognoſcere. ibi. fol. 83. n.526.

Iudex, et pars, non poteſt idem eſſe in eadem cauſa. ibi. fol.91. n.606. et ſeq.

Iudex, qua ratione reum abſoluere non poteſt? l.6 cap 1. fol.182. n.39.

Iudex in dubio minorem pœnam imponat. ibi. fol. 185. n.76.

Iudex laicalis, quando proceſſum ab Eccleſiaſtico iudicatum denuo format? l.6. cap.10. fol.428 n. 77. Ad iudicem exequutorem non ſpectat cognoſcere, ſit necne iniuſta ſententia. ibidem. num.82.

Iudex laicus, ſi poſt declarationem cenſurarum obedire nolit, quomodo puniendus? ibi. fol.429 n.95. et ſeq.

Iudex Ordinarius non intelligitur delegatus. l. 6. cap.9. fol.414. n 21.

Iudex pœnas a iure præſcriptas augens ſcelerate agit. ibi. fol.416. n.45.

Iudex pœnas minuens, delinquentis crimen committit. ibidem. n.46.

Iudices Ordinarij facultatem non habent faciendi gratias delinquentibus. ibi. fol.418. num.82. et ſeq.

Iudex in delictis facilis probationis non poteſt indicijs indubitatis reum morte afficere. l.6. cap.8. fol.398. n.509.

Iudex ex quibus caſibus cognoſcere poteſt indicia violentæ ſuſpicionis? l.5. cap. 4. fol. 34. num.80.

Iudex aliorum à S. Officio Tribunalium poſt diffinitiuam ſententiam ſicut nec minuere condemnati pœnam, ita nec liberati cauſam reaſſumere poteſt. l.5. cap.1. fol 12. n.24.

Iudices laici olim de crimine hæreſis cognoſcebãt. l.6. cap.8. fol.405. n.589.

Iudices laici in cauſis hæreſis ſe ingerentes, excommunicatione reſeruata innodantur. ibidem. n.592

Iudex competens carceratorum in S. Officio, ſe ex conſcientia criminis vulnerantium, eſt Inquiſitor. ibi. fol.407. n.605.

Iudex Ordinarius carceratos in S. Officio ſe ex tædio vitæ vulnerantes, punit. ibid. n.609.

Iudex violantis ſigillum Confeſsionis eſt Epiſcopus. ibid. n.616.

Iudex Eccleſiaſticus, vel ſęcularis blaſphemos punit. l.6. cap.8. fol.381. num.309.

Iudex laicus delinquentis bona confiſcans, an iuſpatronatus confiſcare poſſit? l.6. cap.4. fol.268. num.198.

Iudex Eccleſiaſticus, quando indirecte cenſetur iuſpatronatus confiſcare? ibidem. num. 199.

Iudex inferior, Principe non conſulto, mortis pœnam non poteſt arbitrari. l.6. cap.1. fol 185. n 84

Iudex in alijs ab hæreſi criminibus poſt latam ſententiam non poteſt minuere pœnam inconſulto Principe. ibi. fol.184. n.70.

Iudici, quando eſt licitum pœnam augere? ibi. fol.185. n.76.

Iudici pro qualitate delicti facultas conceditur arbitrandi pœnas. ibid. n. 78.

Iudex generaliter in arbitrandis pœnis non poteſt recedere ab eo, quod eſt ſolitum. ibidem. nu.81.

Iudex, ſi haberet facultatem ſine iuſta cauſa pœnas relaxandi totaliter, delicta irrationabiliter manerent impunita. ibi. fol.184. n 60.

Iudicis inferioris a ſupremo Principe differentia. ibid. n.63.

Iudex pœnam, quæ pro ſatisfactione partis læſæ debetur, contra voluntatem eius, remittere non poteſt. ibidem. n.65.

Iudici ſi concedatur arbitrium moderandi pœnas, an poſsit mortem reo infligere? ibi. fol. 186. n.85

Iudex duplici arbitrio pœnas relaxare, minuere, vel augere poteſt. ibid. n. 94.

Iudex, quid peculiariter præſtare debet, vt recte ac legitime arbitrium efformet? ibid. n. 97.

Iudex ſecundum conſuetudinem introductam, pœnam mortis in aliam corporis afflictiuam commutare poteſt, ſi arbitrari pœnam conceditur. ibi. fol.187. n.100.

Iudex, ſi in arbitrio pœnæ a iuris diſpoſitione ex cauſa iuſta recedat, tenetur in ſententia illam exprimere? ibid. n.102. & ſeq.

Iudex iuxta præſumptionem arbitratur pœnam. ibi. fol. 192. n.178.

Iudicis arbitrio punitur dolus extra ordinem ſi nominatum delictum non habet coniunctum. ibi. fol.190. n.142.

Iudicis arbitrio coniecturæ doli remittuntur. ibid. num.151.

Iudicibus difficile eſt diſcernere, qualia adſint inditia doli. ibi. fol.191. n.160.

Iudex, in quibus pœnis non habet arbitrium? ibi. fol.192. n.179.

Iudicis arbitrio remittitur, quæ ſit credulitas excuſans a dolo, & contumacia. ibi. fol 193. n.189

Iudex, aut Inquiſitor credentem aſſerenti non veroſimilia, tanquam inexcuſabilem prout de iure punit. ibi. fol.194. n.195.

Iudex delinquentem ex iracundia, aut intimo dolore mitius puniat. ibi. fol.195. n.205. & infra ſeq.

Iudex etiam hæreticalem blaſphemum iracundiæ calore permotum mitius debet punire. ibidem. num.215.

Iudex minores pœnas corporales ſenibus infligat. ibi. fol.197. n.237.

Iudex minores ætate delinquentes mitius puniat. ibi. fol.198. n.242.

Iudi-

Iudices, quid obſeruauerint circa adolſcentes permittentes ſe ab alijs carnaliter cognoſci. ibi. fol. 199. n.260.
Iudex qualiter ebrios delinquentes punire debeat? ibi. fol.200. n.272. & ſeq. per tot.
Iudex furioſo homicidæ pœnam poteſt diſſimulare. ibi. fol.202. n.293. & ſeq. per tot.
Iudex, quid circa delinquentes ex conſuetudine agere debet? ibi. fol.204. n.319. & ſeq.
Iudex vnius loci nequit contra delicta alibi patrata procedere. ibi. fol.205.n.335. Quomodo hoc venit intelligendum? vide ibi. & per ſeq.
Iudex quo modo circa multitudinem delinquentiū ſe gerat? ibi. fol.207. n.350. & ſeq.
Iudex in mitiorem partem pro reo in dubijs inclinet. ibidem. n.353.
Iudex, ſi aliquid iniuſte agat, non excuſatur a pœna ob Superioris mandatum. ibi. fol.210 n.388.
Iudicis ſententia circa fœminas puniendas mitior ſit. ibi. fol.211. n. 404. & ſeq.
Iudex qualiter delinquentes ſomni, vel amoris cauſa debet punire? ibi. fol. 213. n. 429. et ſeq. per tot.
Iudex delinquētes nobiles, vel in arte peritos quomodo puniet? ibi. fol. 215. n.443. et ſeq.
Iudex, an ob merita delinquentis, vel parentum poſſet mitius illum punire? ibi. fol.217.n.471. et ſeq.
Iudex filium a patre in carceribus conſtitutum, non pœna ordinaria puniat. ibi. fol. 219. n. 496. et ſeq.
Iudex, an propter bonum euentum in delicto, debet delinquentem excuſare? ibi. fol. 220.n.506. et ſeq.
Iudex ſi in ſententia pœnam capitalem exprimat, de qua nam intelligi debeat? l.6. cap.2. fol.222 num.11.
Iudicum aſſeſſores, quid circa pœnas capitales obſeruent. ibidem. n.17.
Iudici omnes pœnæ ſunt arbitrariæ iuxta facti, et perſonarum qualitates. ibi fol.223. n. 29.
Iudicis ſententia ſi membri amputationem exprimat, de quo debeat intelligi? ibi. fol.224. n.47. et ſeq.
Iudex ſęcularis, an pœnam carceris perpetui poſſit imponere? ibi. fol.226. n.63. et ſeq.
Iudicibus Eccleſiaſticis quandoque pœna pecuniaria interdicta. ibi. fol. 229. n.103.
Iudice non poteſt hæreticus agere. ibi. fol. 249. num. 220.
Iudicem dirigit lex vt pœnam confiſcationis imponat. l.6. cap.4. fol.254. n.28.
Iudici laico diſpoſitio de re ſpirituali non competit ibi. fol 268. n.201.
Iudicis officio, quod filius acquirit peculium Caſtrenſe, vel quaſi Caſtrenſe dicitur. l.6. cap. 4. fol. 281. n.327.
Iudice Ordinario præſente filius a patre emancipatur. ibi. fol. 282. n.335.
Iudex inæqualia delicta qualiter puniens contra iuſtitiam facit. ibi fol.289. n.414.
Iudex proferens contra hæreticum ſententiam confiſcationis bonorum, quæ in alieno territorio ſunt ſita, illam non exequitur. ibidem. nu.420.
Iudici reuelans, quæ contra fidem in domo ſua fiunt, facit vt nec ipſe puniatur, nec domus deſtruatur. ibi. fol.301 n.554.
Iudici confiſcanti, quando bona confiſcata applicentur, quando vero non? l.6. cap. 5. fol.326. n.288. & ſequent.
Iudicibus ſæcularibus aufertur facultas ferendi ſententiam ſuper crimine hæreſis, & confiſcatione bonorum hæretici. ibi. fol.327. n.298.
Iudices Eccleſiaſtici non ſolent pœnam mortis exequi. l.6. cap.7. fol.339. n.12.
Iudicum ſententia ſuper immuratione cuiuſdam Diaconi, non ſecundum Canones lata. ibi. fol. 346. n.84.
Iudices Eccleſiaſtici pęnam damnationis ad triremes imponere poſſunt. ibi. fol.347. n.98.
Iudicibus fidei licitum eſt duorum teſtimonio aliquem damnare. l.6 cap.8. fol.357. n.30.
Iudicibus inferioribus, & ſupremis non eſt eadem facultas. ibi. fol.398. n.510.
Iudex poſt definitiuam ſententiam latam, quid poſſint circa ipſam? l.6. cap.9. fol.413. n.9. et ſeq.
Iudex quilibet ſententiam interloqutoriam poteſt reuocare. ibi. fol. 414. n.17.
Iudex pœnas a lege ſtatutas minuens, qua pœna puniendus? ibi. fol.416. n. 47.
Iudices laici poſſunt reorum combuſtionem in aliū diem non feſtiuum differre propter diei reuerentiam. l.6. cap.10. fol.424. n.38.
Iudex non poteſt ſententiam ferre abſque reorum citatione. l.5. cap.1. fol.8. n. 34.
Iudex condemnare non poteſt, quem certo ſcit commiſiſſe delictum, ſi hoc iuridice non probetur. ibi. fol.9. n. 51.
Iudex, quid agere debet cum illo, quem certo ſcit eſſe innocentem? ibidem. n. 52. et ſeq.
Iudex laicus ſi exequi ſententiam renuat velut fautor hæreticorum excommunicatur de facto. ibi. fol.10. n.66.

Iudicium.

Iudicium laturus circa reuelationes ſibi factas, periculoſe agit l. 5. cap.5. fol.101 n.725.
Iudicium circa reuelationes facturus donum diſcretionis enixe a Deo poſtulet. ibi. fol. 102.n.726.
Iudicio ſuo ſtare non poſſunt illi, quibus modus experimentalis diſcretionis non eſt conceſſus. ibidem. num. 728.
Iudicium laturus circa reuelationes alterius, modo doctrinali diſcernendi ſpiritus eget. ibidem. n.729 & ſequent.

Iulius.

Iulius II. prohibet hæreticos ad Italiam accedentes, domum apertam quauis prætextu habere. l.5 cap.5. fol.93. n.628.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio Inquiſitorum poteſt in foro Poli exerceri. l.5. cap.8. fol.148. n.8.
Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem Superiores Regularium habentes, an poſſint contra ſuos ſubditos in exequtione aliquarum Bullarum procedere. l. 5. cap. 5. fol.105 n.773.
Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habere dicuntur Guardiani, Priores, &c. ibi. fol. 106. n.774.
Iuriſdictioni Maioratus, an hęretici filij ſuccedere poſſint? l.6. cap.5. fol.313. n. 138. & ſeq.

Ius.

Iuris præſumptio pro vera probatione habetur. l.6 cap.7. fol.140. n.103.
Ius ad hæredes extraneos tranſiens confiſcatur. l.6 cap.4. fol. 268. n. 196. & ſeq.
Ius patronatus, quod tranſit ad hęredes, an poſſit a iudice laico confiſcari? ibidem. n. 201.
Ius naturale, & diuinum immutabile. l. 6. cap. 1. fol.205. n.325.
Ius patronatus taliter fundatum, vt ad extraneos non tranſeat, non tranſit ad fiſcum. l. 6. cap 4. fol.268. n.195.
Ius canonicum pœnas limitat blaſphemantium. l.6. cap.8. fol.388. n.306.
Iure ipſo, quis abſque alia ſententia habendus pro hæretico? ibi. fol.385. n.357.
Ius ciuile quibus pœnis Polygamos puniat? ibi. fol. 370. n 183. & ſeq.
Iure canonico pœna capitis qualiter accipitur? l.6. cap.2. fol.224. n.31.
Ius nouum authenticum corrigit antiquum. l.6. c.4. fol.253. n.11.

I N D E X

Ius nouum confiſcationem bonorum non extendit ad caſus iuris antiqui. ibidem. & ſeq.

Iura Canonica circa pœnas in filios hæreticorum ſtatutas indiſtincte de iis loquuntur. l.6. cap. 5. fol.305. n.41.

Ius poſſidentis in re, præualet iuri fiſci ad rem. l.6 cap.4. fol.59. n.517.

Ius Caſtellæ regium ſuper hæreticis l.6.c.6.fol.336. n.63.

Iure ciuili attento, quomodo hæreticus teſtari poterat? ibi. n.74.

Ius habens recuperandi, ſi negligentia ſua non recuperet conuinci poteſt. l. 6. cap. 5. fol. 326. n. 278.

Iure antiquo, cui applicabantur bona propter hæreſim confiſcata l.6. cap.5. fol.327. n. 296.

Ius legitimę filij, an confiſcari poſſit? l. 6. cap. 4. fol.288. n.347.

Ius Regium Caſtellæ circa delinquentem vxorem. ibi. fol 286. n. 336.

Iura Pontificia, quid circa primum lapſum in hæreſim diſponunt? l.5. cap.4. fol.35. n 91.

Ius ciuile, mortis pęnam imponit, imaginem Chriſti Domini, vel Virginis Mariæ percutienti. ibidem. n.93.

Ius patronatus annexum rei confiſcabili, acceſſorie confiſcatur l.6. cap.4. fol.269. n.506.

Ius patronatus a iudice laico confiſcatum, an poſſit ab Eccleſiaſtico confiſcari? ibidem. n. 2 n.

Ius patronatus, an confiſcari poſſit? l. 6. cap. 4. fol.267. n.190.

Iura conditionalia delinquenti debita, an confiſcentur? ibi. fol.260. n.108.

Iura actiua condemnati, ex contractu, ad fiſcum tranſeunt. ibi. fol. 262. n. 123. & ſeq.

L

Laicus.

LAicus non habet iuriſdictionem directam, nec indirectā circa ſpiritualia. l.6.c.4.fol.268.n.198

Laicus iudex, an confiſcatis bonis alicuius, cenſeatur ſimul ius patronatus, quod tranſit ad hæredes confiſcare? ibid. n.201.

Laicus iudex non poteſt penſiones Eccleſiaſticas ſub confiſcatione comprehendere. ibi fol. 269. num. 215.

Laici Miſſam celebrantes vltimo ſupplicio puniēdi. l.6. cap.8. fol.389. n.407. et ſeq.

Laicus, aut Eccleſiaſticus non Sacerdos, audiens confeſſiones, et non abſoluens quomodo tractandus? l.5. cap. 5. fol.72. n.387.

Laicus, vel quiuis non ſacerdos ad celebrandum indutus non tamen celebrans, an puniendus? ibi. fol.73. n.391. et ſeq.

Laicus nullus debet ſe intromittere circa hæreſis crimen. l.6 cap.10. fol.428. n. 75.

Laici de fide Catholica publice diſputantes, ab Inquiſitoribus puniri poſſunt. l.6. cap.8.fol.403. n.564. et ſeq.

Laici quando publice diſputari poſſunt? ibidem num 566.

Laicus iudex in cauſa hæreſis ſe ingerens qualiter puniendus. ibi. fol. 405. n. 590.

Laicus hoſtiam non conſecratam mortis tempore ſumens an ſit de hæreſi ſuſpectus? ibi. fol. 408. num. 626.

Lapſus.

Lapſum in hæreſim Deus permittit, vt humiliores deinceps lapſi fiant. l.5. cap.4. fol.37. n.120.

Lapſus primus circa aliqua hęreticalia vltimo ſupplicio punitur. ibi. fol.40. n 153.

Lapſus circa abuſum Diuiniſsimi Euchariſtiæ Sacramenti, an pro relapſo habendus. ibid. n.158

Lapſus primus quoad Religioſos, inhabilitatem ad dignitates Religionis inducit. l.5. cap.3. fol.27. num. 132.

Lapſus ſecundus in hæreſim formalem pœna ordinaria punitur. l.5. cap.4. fol.30. n.18.

Lapſus in hæreſim ſi in eamdem, vel aliam incidat, an inter relapſos enumeretur? ibi. fol.32. nu.44.

Lapſus in quamcumque hæreſim, poſtquam hæreſim abiurauit vt vehementer ſuſpectus, relapſorum pœna punitur. ibidem. n. 52.

Lapſus primus, & ſecundus vnam relapſorum differentiam conſtituunt. l.5. cap 6. fol.150.n.4.

Lapſus duplex non plene probatus relapſus præſumptos indicat. ibidem. & fol.121. n. 11.

Lapſus præſumptus ſi antecedat, vel ſubſequatur lapſum certum, nihil refert. ibidem. n.13.

Lapſus duplex externus diſtinctus requiritur, vt quis ſit iuridice relapſus. ibi. fol.123. n.33. De lapſis & relapſis vide in regulis eiuſdem capitis.6 a fol. 120. vſque ad 128.

Legatum.

Legata ex vltima voluntate deſcendentia non publicantur, quando conditio poſt condemnationem impletur. l.6. cap.4. fol.260. n.110. Circa legata nulla diſpoſitio conditionalis tranſmittitur ad hæredes. ibi. fol 261. n.111.

Legatum, cui fuit ſubſtitutus delinquens, cur non publicatur? ibidem n.114.

Legatum alimentorum non confiſcatur. ibi.fol.164 num. 147.

Legatum alimentorum ſi ſit implicitum ſub nomine vſusfructus, quando venit confiſcandum? ibid. num.148.

Legati alimentorum, an ſit hæreticus capax? l.6. cap.6. fol.335. n.58.

Legata tot reputantur, quot ſunt in perpetuum vocati. l.6. cap.5. fol.313. n.137.

Legens.

Legentes libros prohibitos excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt. l.6. cap. 8. fol. 387. n. 378.

Legentis libros prohibitos vltra excommunicationem poſſunt arbitrio Inquiſitorum puniri. ibi. fol.388. n.390.

Legiſlator.

Legiſlatores, aliquando ſanciunt ea, de quibus ratio reddi non poteſt. l.5. cap.4. fol.32. num.52

Legitima.

Legitimæ dominus, per aſſignationem patris, filius remanet. l.6. cap.4. fol.283.n.350.

Legitima eſt pars hæreditatis, debita filio, mortuo parente. ibi. fol.281. n.330.

Legitima filio aſſignata confiſcari poteſt. ibi. fol. 288. n.350.

Legitima filij, an poſſit, viuente patre confiſcari? ibi. fol.583. n.346. & ſeq.

Legitima filio debita ex bonis parentis, an illis publicatis, ipſa etiam cum illis publicetur? l.6. cap.5. fol.316. n.179.

Legitima quibus caſibus non debetur? ibi. fol.317. num. 182.

Legitima a quo die filio debetur? ibidem. n.180.

Legitima an ſit filiabus conſeruanda, patris delinquentis bonis publicatis? ibidem. n.188. & ſeq.

Legitima, quaſi Caſtrenſe peculium reputatur, dum filius ſub poteſtate, ſit patris. l 6.cap 4. fol.583 num.352.

Legitimam ſibi debitam, non poteſt filius ob hæreſim parentum petere. l.6. cap.5. fol.302. nu.12.

Lex.

Lex circa bona delinquentis quid ſtatuerit? l.6.c 4. fol. 275. n 226.

Legum diſpoſitioni, teſtator non poteſt locum impedire. ibidem.

Legis, & hominis prohibitio, pluſquam ſimplex operatur. ibi. fol.276. n. 289.
Legibus Caſtellæ, & Luſitaniæ attentis, filius ſub ſolius patris poteſtate viuit. ibi. fol. 282. n. 336.
Lex vnius, & alterius territorij, quando communis dicitur? ibi. fol.289. n. 416.
Lege prohibente, non poteſt iudex pœnam mutare. l.6. cap.9. fol.416. n.56.
Lex ponens alternatiue pœnas, quomodo intelligenda? l.6 cap.1. fol.185. n. 76. & ſeq.
Lex quomodo differat vel in rem, vel in perſonam loquens? l.6. cap. 2. fol.231. n. 122.
Lex communiter loquendo pœnam confiſcationis imponere poteſt. l.6. cap.4. fol.254. n. 28.
Leges circa nobiles delinquentes, ſeruandæ. l.6.c.1. fol.215. n.451.
Leges ciuiles mortis pœnam hæreticis imponunt. l.6. cap.7. fol.339. n.11.
Leges ciuiles, & canonicæ hæreticos bonorum confiſcatione mulctant. l.6. cap.4. fol.254.n.18 & ſeq.

Libri.

Librorum prohibitorum gradus quadruplex. l. 6. cap.8. fol.387. n.377. & ſeq.
Libros hæreticorum defendere quid ſit? ibi.fol.388 num.394.
Libri res turpes continentes, quo gradu prohibiti? ibidem. n.396.
Libri Talmudici pernicioſi. ibi. fol. 394. n.458.
Libros prohibitos legentes qualiter abiurare debeant? l.5. cap.5. fol.81. n.496. & ſeq.
Librorum prohibitorum retentio ſæpius ſuſpicionem inducit. ibidem. n.510.

Lingua.

Linguæ impudentia in blaſphemo punienda. l. 6. cap.7. fol.353. n.169.
Lingua impœnitentibus obſtinatis, quando & quomodo alliganda? ibi fol.339. n.13.

Lis.

Litis conteſtatione facta, an valeat alienatio a delinquente facta? l.6. cap.4. fol.291. n. 440.

Locatio.

Locationes, & feuda, quando ad Eccleſiam reuertuntur? l.6. cap.4. fol 271. n.239.
Locatio, emphyteuſim continet. ibidem.

Locus.

Locus pro ſepultura hæreticis deſeruiens, Chriſtianis nunquam deſeruiat. l.6. cap.1. fol.291.n.347
Locus reconciliationis negatur quibuſcumque relapſis. l.5. cap.4. fol.36. n.100.
Locus reconciliationis, quibus non conceditur ex vi Bullarum Papalium? ibi. fol.40. n.153. & ſequent.

Lucidus.

Lucida interualla habens ſi delinquat, quid? l. 6. cap.1. fol. 203. n.300.
Lucida interualla habens in dubio, ſi delinquat, præſumendus furioſus. ibidem. n.302.
Lucida interualla habens ex qualitate actus celebrati iudicandus. ibid. n.307.

M

Mahometiſmus.

MAhometiſmum ſumens, a fide Catholica recedens. ſolet etiam poſt torturam intentionem negare. l.5. cap.5. fol.49. n.114
Mahometiſmum aſſerens, ſe tantum exterius amplexatum fuiſſe, ſi tamen fateatur, ſe ex corde a fide Chatolica receſſiſſe, de formali debet abiurare. ibi. fol.50.n.115.
Mahometiſmum amplectens etiamſi non ſit cum adhæſione cordis, Apoſtata dicitur ſi a fide Catholica recedat. ibidem. num.117.
Mahometiſmo poteſt quis non adherere, & a fide Chatolica recedere ibid.n.118
Mahometiſmum homo prauus amplectitur, vt contempta bona conſcientia liberius viuat. ibidem. num.121

Magia Magicus.

Magiæ dœmoniacæ materiam tractantes. l.5.cap.5. fol.162. n. 173
Magica in arte horrendiſſima crimina reperiri ſolent. ibidem. n.174. & ſeq.
Magica inſtrumenta penes ſortilegum inuenta ſufficiens ſunt indicium ad torturam. l.5.cap.5.fol. 120. num.937
Magiæ, vel ſortilegij profeſſoribus quænam abiuratio iniungenda? ibi. fol.117. num.905. per totam reg.
Magia dæmoniaca omnes pene Nationes ſunt infectæ l.6.cap.8. fol.394.n.466
Magia, ars execrabilis, cooperatione dæmonis exercetur. ibid n.967

Magiſtratus.

Magiſtratus, an poſſit, verbaliter tantum degradatum capere? l.5.cap.7.fol.145.n.173.& ſeq.
Magiſtratus ſæculares ſi executionem pœnarum a Sancto Officio inflictarum differant, qualiter conſtringendi? l.6 cap.10.fol 413.n.81
Magiſtratibus non ſeruantibus leges contra hæreticos latas, penæ ab Alexandro 4. aſſignatæ infligendæ. l.6.cap.8.fol.364.n.123
Magiſtratibus poteſt Inquiſitor ſub cenſuris iubere, vt leges contra hæreticos æditas ſeruent. l.6. cap.10. fol.429. n.94. & ſeq.

Maioratus.

Multiplex diſtinguendus. l 6.cap.4.fol. 276. n.291
Maioratus an vltra tertiam, & quartam partem poſſit inſtitui? ibi. fol.280.n.309.
Maioratus inſtitutio, quando non extat firma? ibid. n.311.& ſeq.
Maioratus ſucceſsio, quo caſu poteſt in dubium verti? l.6.cap.5.fol.312.n.132.
Maioratus tot donationes includit, quot ſunt vocati ibi. fol.313.n.137
Maioratus habens iuriſdictionem cum titulo, dignitas iudicatur. ibidem n.138.
Maioratus qualiter confiſcari poſſit? l. 6. cap.4.fol. 276. n. 290

Maleficium. Maleficus.

Maleficium, a quo homicidium prouenit, quomodo puniendum? l.6. cap. 8. fol. 398. num.496
Maleficorum materia copioſior præ cæteris apud Tribunal fidei. ibi. fol. 394. n 466
Maleficio hominem necare, plus eſt quam necare ferro. ibi. fol.397.n.497
Maleficia in corpore, vel extra corpus conficiens, vt homicida habetur. ibidem n.498.
Maleficium non poteſt a particularibus Inquiſitoribus, vltimo ſupplicio affici. ibidem. n.511
Malefica perſona difficiliter excitatur ad Contritionem. l.5. cap.8.fol.162.n.181
Maleficus, iuramentum Confeſſario præſtet de non exercendo maleficio ibi.fol.163.n.191
Maleficijs debet Confeſſarius medicamentis occurrere, vt Medicus. ibidem n.194.
Maleficus pactum cum dæmone iniens negandi Baptiſmum, formalis hæreticus conſtituitur. l.5.cap. 5.fol.117. n.905
Malefici interrogandi ſunt, vt ab eis mala credulitas

tas

I N D E X

tas eruatur. ibi. fol.159.n.922

Malitia.

Malitia eſt a qua declinatio voluntaria a bono, procedit. l.6 cap.1.fol.188.n.119.

Malitia aucta, expedit pœnam augeri. l.6.cap.8. fol.381.n.314

Malitia delicti ex aliquo capite ſic minui poteſt, vt delinquens cum ſalutaribus ſolis pœnitentijs expediendus ſit .ibi.fol.382.n.325.

Mandans.

Mandantes ſortilegia fieri puniri debent. l.6.cap.8 fol.399.n.526

Mandantes percutere clericum, non ſecuta percuſſione, excommunicationem non incurrunt. l.6. cap.8. fol.366. n.134

Mandans,& conſulens ſub conſtitutione Greg.XV. non comprehenduntur.ibi fol.399.n.524

Mandans homicidium non priuatur immunitate Eccleſiaſtica. ibidem.n.525

Mandantes,& Mandatarij correlatiua ſunt.ibidem. n.522.

Mandans non dicitur vere committere delictum, ſed interpretatiue. ibidem. n.523

Mandatum.

Mandata Sacræ Congregationis ſuper inſurdeſcentia facta, l.6.cap.8.fol.386.n.369

Mandatum Superioris obedienter exequendum. l.6.cap.1.fol.209.n.371

Mandato Superioris iniuſto non eſt obedientia præſtanda. ibidem.n.372.& ſeq.

Mandato Superioris obediens, etiam iuri poſitiuo contrario excuſatur & conſequenter a pœna. ibid. n.376

Mandato Superioris obediens cum graui præiudicio tertij, ſine dubio delinquit. ibidem n. 377.

Mandato Superioris obediens, minis adiunctis, an in atrocioribus excuſetur? ibidem. n.380. & ſequentibus.

Mandatum Superioris non excuſat Iudicem iniuſte agentem. ibi. fol.210.n.388

Mandatum Inquiſitorum Iudex ſecularis exequi debet in cauſis fidei, & ſi iniuſtum appareat ibid.n.391

Mandatum ſuperoris de laborando in fundo alieno, non excuſat operarios, ſi fundum alienum eſſe ſciant. ibid.n.392.

Mandatum parentum in filios, Mariti in vxorem, Tutoris in pupillum, & Domini in ſeruum, an illos excuſet. ibidem a num.394.vſque ad 399

Mandatum de ſollicitatione abiuratione corrigendum. l.5.cap.5.fol.65.n.306

Manifeſtare, Manifeſtatio.

Manifeſtatio delicti per ſacramentalem confeſſionem facta nullum effectum ad torturam delinquentis operatur. l.5.cap.7.fol.154.n.78

Manifeſtanti delictum ſibi in confeſſione patefactum, credi non debet. ibid n. 79.

Manifeſtatio de auditis in confeſſione fieri non debet, etiamſi Confeſſarius compellatur.ibi. fol. 55?.n.70

Manifeſtare in confeſſione audita,quando expedit? ibid.n.71. & ſeq.

Manifeſtatio ſecreti iniuſta damni reparationem inducit. l.5.cap.5.fol.111.n.833

Manifeſtatio delicti in confeſſione auditi, poteſt pœnitentem infamiæ nota inurere. ibid.n.834

Manifeſtans peccata ſua, quando obligationem inducit ſeruandi ſigillum.ibi. fol.512 a.num.840 per ſeq.

Manus.

Manus amputatio non eſt pœna capitalis.l.6.cap.2 fol.225.n.45.

Manus,an veniat intelligenda ſub nomine membri in communi? ibidem. n. 47. & ſeq.

Manus per ſententiam amputanda, qualis debet eſſe, ſi non exprimatur? ibid.n.50

S. *Maria.*

Mariæ puriſsimę virginitatem negantes,morte pro primo lapſu puniendi. l.6.cap.7. fol.343. n.51. & ſeq.

Mariæ immaculatam Conceptionem pertinaciter de fide credentes ante deffinitionem Eccleſiæ,puniri debent. l. 5. cap.5.fol.103.n.739

Mariæ puriſsimæ conceptionem peccato infectam affirmantes hæretici reputandi. ibid.n.742.

Mariam Dei Matrem, Iudæi, vel alij infideles Virginem eſſe negantes,ſancto Officio ſubijciuntur. l.5.cap.5.fol.46.n.73

Mater.

Matri dormienti ſine debita cura,ſuffocatio infantis imputatur,l.6.cap.1.fol.213.n.434.

Mater hæretica tenetur dotare filiam Catholicam, licet alias non teneretur. l.6.cap 7.fol.249.n.213

Mater ſi ſola ſit hæretica, ſoli filij hæreditate puniendi. l.6.cap.5.fol.302.n 7

Mater delinquens, ſi a Filio carceribus conſtituatur mitius punienda l.6.cap.1.fol.219.n.497

Matris ob vindictam ſi ſa clericum percutiens, vbi nam eſſet, curſori Inquiſitoris indicantem, non incurrit pœnas Bullæ, Si de protegendis.l.6.cap8. fol. 367. n.149

Mater,eadem pœna, qua filia punita propter conſilium. l.6.cap:8.fol.372.n.206

Materia.

Materiæ paruitas in diuerſis delictis ad ſanctum Officium ſpectantibus,non datur. l.5.cap.5. fol.56. n.193

Materiæ paruitatem non admittit Magia. ibidem num.194

Materiæ paruitas in aliquibus delictis.S.Inquiſitioni ſubiectis inuenitur. ibid.n.195.

Materiæ paruitas in lectura librorum prohibitorum, an dari poſſit? ibidem.n.197.& ſeq

Materia non excedens peccatum veniale,an ſit ſufficiens inducere obligationem reuelandi? ibi.fol. 55. n.189

Materię paruitas in delectationibus venereis non reperitur. ibi. fol.116.n.888. & ſequent.

Matrimonium.

Matrimonij verſatilis gladius in eius violatores, opus Traſmieræ.l. 5. cap.5.fol.59.n.235

Matrimonium duplex legitimum contrahens, Poligamiæ ſpeciem conſtituit, quæ dicitur Bigamia. ibid.n.237.

Matrimonium ſecundum conſulentes primo viuente coniuge,quomodo puniendi?l.6. cap.8.fol.372 num.206.& ſeq.

Matrimonium duplex contrahens,neutrum, vel illorum alterum inualidum,ſecundam ſpeciem Bigamiæ conſtituit,quæ interpretatiua dicitur. l.5. cap.5.fol.59.n.238.

Matrimonij ſpiritualis vnius, Chriſti cum Eccleſia vera deeſt repræſentatio in Bigamo. ibid. n. 237

Matrimonium contrahens ſacris ordinibus initiatus ſpeciem Bigamiæ ſimilitudinariam conſtituit ibid.n.240.

Matrimonij Sacramentum,Polygamum non bene credere vehementer præſumitur ibi fol. 60. n.244

Matrimonij Sacramento Polygamus abutitur.ibid. num.247.

In duobus caſibus reputatur Polygamus vehementer ſuſpectus de mala credulitate circa Matrimonij Sacramentum in Sac. Tribunali Hiſpanię.

ibid.n.249
Matrimonij Sacramento,quis magis abutitur: Ibid. fol.61.n.251
Matrimonium ſæpius per Procuratorem contrahitur.ibi.fol.62.n.262
Matrimonio primo durante,ſi Procurator mandantis nomine ſecundas celebret nuptias, de hereſi ſuſpectus eſt. ibidem.
Matrimonij Sacramento abutendo, magis quam mandantis, animus Procuratoris deprauatus oſtenditur. ibid. n.263.& ſeq.
Matrimonium duplex contrahendum conſulens peſſimum factum illud ſuo intellectu approbare videtur. ibidem.n.266
De matrimonij Sacramento, quando videntur teſtes malam credulitatem habere? ibid.a num.268 ad num. 278.
Matrimonij impedimentum nomine criminis ſignificatum, Polygamus incurrit. l.6. cap.8.fol.371 num.189
Matrimonium contrahentes primo viuente coniuge vel ſacris Ordin. initiati; quas pœnas incurrunt? ibi. fol.370.a num.179.per ſeq.
Matrimonium ter, aut quater contrahens pœna triremium ad decennium punitur. ibi. fol. 371. num.193.
Matrimonium clandeſtinum contrahentes Religioſi, vel Clerici, non incurrunt excommunicationem Clement. ibi. fol.373.n.218

Maurus.

Mauri poſt rationis vſum baptizati ad ſacros adhuc ordines promoueri poſſunt. l.5.c.5.fol.310.n.107
Mauri, an S. Inquiſitionis Officio ſubſint, & de eorum punitione ſi delinquerint contra fidem.l.6. cap.8. fol.392.n.446. & ſeq.
Mauri quibus caſibus poſſunt ab Inquiſitore puniri? l.5.cap.5.fol.46.n.76.& ſeq.

Melioramentum.

Melioramenta Emphytheuſis confiſcatæ ad quem pertineant? l.6.cap 4. fol.272.n.252.
Melioramenta ſi poſt delictum commiſſum facta ſunt, ad ea non extenditur confiſcatio. ibid.n.253
Si ante delictum ſint facta ad Dominum directum pertinent. ibi. fol.273.n.254
Melioramentorum proprietas ad prædij Dominum ſpectat. ibidem.& num.ſeq.

Mendicatio.

Mendicationi filij hæreticorum ſunt cogendi. l.6. cap.5.fol 303.n.15

Meritum.

Merita delinquentis poſſunt eſſe cauſa minuendi pœnam. l.6. cap.1. fol.217. n.471.
Merita maiorum, aut coniunctorum poſſunt etiam eſſe cauſa pœnas minuendi. ibidem. n.472.
Merita maiorum ad poſteros tranſeunt. ibidem.
Meritis delinquentis non inducitur iudex ad pœnam minuendam in atrocibus delictis. ibidem. num.473.
Merita ſi in delictis annexa ſint, ad minuendam pœnam, vel ſecus, animus delinquentis aduerti debet. ibidem. n.476. et ſeq.

Miles.

Militis officium exercere non poteſt hæreticus. l.6. cap.3. fol.250. n.227.

Miniſter.

Miniſtri S. Officij per Bullam ſi de protegendis, a nullis cuiuſcumque dignitatis perſonis debent moleſtari. l.6. cap.8. fol.367. n. 146. et ſeq.
Miniſter S. Inquiſitionis abſque actuali ſui officij exercitio, an ſi impediatur, vel moleſtetur ab aliquo,intelligatur iuxta Bullam impeditus? ibid. n. 150. et ſeq.
Miniſtrum S.Officij iam munere functum offendens probabile eſt quod Bullæ pœnis nõ ſubiacet.ibi. fol.368. n.153. et ſeq.
Miniſtrum S.Officij iam munere functum offendens intuitu geſtorum in officio, Bullæ pœnis ſubiacet. ibid. n.156.
Miniſtros S.Officij ex priuata inimicitia offendens, non incurrit Bullæ pœnas. ibid. n. 157.
Miniſtros S.Inquiſitionis offendentium pœnæ. ibi. fol. 469. n 165. et ſeq.
Miniſtros S. Officij verbali iniuria afficientes puniri ab Inquiſitore poſſunt. l.5. cap.5. fol.92. n. 612. et ſeq.
Miniſtros S. Officij offendens, quo caſu ad abiurandum cogendus. ibid. n. 618.
Miniſtrum S.Inquiſitionis ſe fingens qua pœna puniendus. ibi. fol.87. n.546. et ſeq.
Miniſtrorum S. Officij perterrefactio, an ſufficiat ad incurrendas pœnas in Bulla Pij V. contentas? ibi. fol.52. n.149. et ſeq.
Miniſtros S.Officij impedientes an debeant abiurare. ibi. fol.53. n.158. et ſeq.

Minor.

Minorum, et fœminarum inſtructio in materia fidei a quibus fiat perpendi debet. l.5. cap. 5: fol. 42. num. 19.
Minor ætas in blaſphemo pęnas minuit. l.6: cap.8 fol 382. n.323.
Minores, vt pęna ordinaria plectantur, quæ requiruntur? ibi. fol.369. n. 169.
Minores ætate quomodo excuſentur? l. 6. cap. 1. fol.198 n.242.
Minor ſi recte pęniteat in crimine hæreſis mitius punitur. ibi. fol.199. n.262.

Miſericors.

Dominus Deus, cur nonnullos prolabi in hæreſes aliquando permittat. l.5. cap.4. fol.37. n.117.et ſeq.

Miſſa.

Miſſam celebrans, cum Sacerdos non ſit, qua pęna puniendus. l.6. cap.7. fol. 342. n. 49.
Miſſam in forma pęnitentis audire, quis debeat? ibi. fol.352. n.164. et ſeq.
Miſſam celebrantes, non ſacerdotes, an ad Inquiſitores ſpectet punire. l.6. cap.8. fol.389.n.402.
Miſſam taliter celebrantes idolatrare faciunt. ibi. fol.390. n.413.
Miſſę, quæ vulgo dicitur, ſeca, vſus receptus in triremibus. ibi. fol.4 9. n.631.
Miſſam celebrantes non ſacerdotes ad abiurandum cogi debent. l.5. cap.5. fol.71. n. 374. & ſeq.

Mitra.

Mithræ pœna non eſt capitalis. l.6. cap.2. fol.225 num.53.
Mithræ pœna grauis admodum reputatur, & morti æquiparatur. ibid. n.54. & ſeq.
Mithra vilibus perſonis ſolet imponi. ibid: n.58.
Mithra infami ſortilegi induendi. l.6 c.8. fol.396. num.491.

Mobilia.

Mobilium, & immobilium bonorum confiſcatio ſub ſimplici,& abſoluta forma publicationis venit. l. 6: cap 4. fol.257. n.69. & ſeq.
Mobilibus, et immobilibus confiſcatis, iura, et actiones, quæ reo competunt non confiſcantur. ibid. n.70.
Mobilia, quæ diuerſi ſunt fiſci, pertinent ad fiſcum in cuius loco facta fuit confiſcatio. ibi. fol. 290. num.422

Modus.

Modus puniendi vilem, vel honeſtam perſonam diuerſus ſit. l.5. cap.4. fol.29. n.12.

INDEX

Modus terminandi proceſſum abſque abiuratione vlla. ibi. fol.30. n. 21.
Modus terminandi proceſſum per Canonicam purgationem. ibi. fol:31. n. 39. et ſeq.
Modus terminandi proceſſum per abiurationem ab hæretico pœnitente faciendam. ibi. fol.36.n.107 et ſeq.
Modus expediendi relapſos in S.Officio. l.5. cap.6 fol.122. n.20.
Modi fabricandi proceſſum contra abſentes. l. 6. cap.8. fol. 390. n. 413.
Modus, quo Inquiſitores contra hæreticos ad terras Chriſtianorum venientes, procedere debent. l.5. cap.5. fol.94. n.640.
Modus duplex diſcernendi Spiritus. ibi. fol. 102. num. 726. et ſeq.

Monogamia.

Monogamia penes infideles accepta, polygamia prohibita. l.6. cap.8. fol.370. n.180.

Morbus.

Morbos immittere poteſt dæmon, qui arte medica ſanari nequeant. l.6. cap.8. fol.395. n.471
Morbos item dæmon curare poteſt, qui naturaliter ſanari queunt ibidem.

Mors.

Mortem, quando Inquiſitores peculiares iniungere poſſunt. l.6. cap.8. fol.398. n.514.
Mortis genus duplex. l.6. cap.2. fol. 222. n. 18.
Mortis mentio ſi in contractibus fiat de morte naturali debet intelligi. l.6. cap.2. fol.222.n 18.
Mors cum per modum pœnę nominatur, ciuilis intelligitur. ibid.n. 19.
Mors naturalis varijs terminis exprimi ſolet. ibi. fol.223. n. 20.
Mors ciuilis damnatione in metallum, vel exilio, triremibuſue exprimitur. ibid. n. 25 et ſeq.
Mortis pœna quando plectendus, qui crimen hæreſis alicui imponit? l 6. cap.9. fol.374. nu.237.
Mors naturalis, iure antiquo blaſphemis infligebatur. ibi. fol 380. n.302.
Mortem naturalem, ius ciuile vltimum ſupplicium appellat. l.6. cap.7. fol.338. n 6.
Mors naturalis ob varia crimina infligitur. ibid.n.8

Mulier.

Mulieres ſortilegæ qualiter puniendæ? l. 6. cap.7. fol.349. n 133.
Mulier ſi ſcienter hæretico nubit dotem amittit. l.6. cap.5. fol.321. n. 228.
Mulier quando vltra amiſsionem dotis condemnāda? ibid. n. 232. et ſeq
Mulier mitius punienda. l.6. cap.1. fol.210. n.404. & ſeq.
Mulier ex minore malitia delinquit. ibid. nu.405.
Mulier in multis iure excuſatur. ibid.n.406.et ſeq.
Mulier aliquando eaſdem, quas maſculus pęnas ſubit. ibi. fol.212. n.411.
Mulier Clericum percuſsit, indicantem S.Officio, vbi nam eſſet eius mater. l. 6. cap. 3. fol. 367. num.149.
Mulier heretica quid amittit? l.6. cap. 3. fol. 249. num.212.
Mulieris cuiuſdam reuelationis falſæ. l. 5. cap. 5. fol.100. n.710.
Mulier veritatem celans punita. ibi. fol.58. n.227.

Murus.

Muro claudi debet, notabile damnum maleficio inferens. l.6. cap.8. fol.398. n.517.

Mutus.

Mutorum cauſæ in materia fidei peculiariter non exprimi poſſunt. l.6, cap.1. fol.218. n. 491.
Mutus ſi reus ſit, eſt cauſa ſufficiens ad mitigandum, vel remittendum pęnas. ibid. nu. 490. et ſeq.
Mutus ſi quoquomodo ſignis mentem ſuam demonſtret an delinquens debeat puniri? ibid. n. 492. et ſeq.

N

Natio.

Nationes omnes arte ſortilegiaria inficiuntur. l.6.cap.8. fol 394. n.466

Natura.

Hominis ponderanda, vt poſsit de ipſo haberi præſumptio. l.5.cap.7.fol 137.n 68. & ſeq.
Natura actus criminoſi in furioſo videatur. l.6.cap. 1.fol.203.n.305

Nauta.

Nautis, & ſtabularijs fides adhibenda. l.6.cap.8 fol.365.n.129

Neceſsitas.

Neceſsitate occurrente circa pœnitentiæ adimpletionem, Inquiſitor eſt conſulendus. l.6.cap.10. fol.432.n.219
Neceſsitatis tempore omnia ſunt communia. l. 6. cap.5. fol.311. n.195.
Neceſsitatis tempore poteſt filius neceſſaria ad ſuſtentationem abſcondere. ibid. n. 196.
Neceſsitatis tempore probabili ſumum teneri fiſcū ad elargiendam eleemoſynam hæreticorum filijs. ibidem.

Negans.

Fidem ficte non incurrit irregularitatem ſpecialem huius delicti propriam. l.6. cap.3. fol.246. n.176 & ſeq.
Negans ex parte errores, an vt negatiuus condemnandus? l.6. cap.7. fol. 339. n. 14. & ſeq.
Negantibus verum ab Inquiſitore interrogatis, an inſit obligatio abiurandi? l.5. cap.5. fol.62. numero 269. & ſeq.

Nepos.

Nepotes hęreticorum, qui catholici obeunt, an puniendi? l.6. cap.5. fol.303. n.20. & ſeq.
Nepotes hæreticorum Clerici ex ſola paterna linea beneficijs priuantur. ibi. fol.306. n.54.

Nobilis, nobilitas.

Nobiles ſi in hæreſim incidant, vt viles puniendi. l.6. cap.3. fol.248. n.194. & ſeq.
Nobilitas ob delictum blaſphemiæ pœnam auget. l.6. cap. 8. fol. 381. num.312.
Nobilitas propter periurium amittitur. l6. cap.1. fol.216. n.459.
Nobilitas duplex. l.5. cap.5. fol.311. n. 109.
Nobilitas priuilegij propter delictū hæreſis amittitur. ibid. n.118.
Nobilitas priuilegij ob propria filij merita, tacito parentis delicto nihil ei prodeſt. ibi. fol.311. n.121
Nobilitas priuilegij, quando propter parentis delictum non amittitur. ibi. fol.312. nu. 124. & ſeq.
Nobilis quando mitius puniendi? l.6. cap.1. fol.215 num. 452.
Nobilis quia nobilis quando debet durius puniri? ibid. n. 454.
Nobilis non eximitur a pœna per legem taxata. ibid. n.448. & ſeq.

Noemus.

Noemi, & Lot differentia in ebrietate. l. 6. cap. 5. fol. 201.

INDEX

fol. 201. n. 277. & ſeq.
Noe poſt diluuium inebriatus excuſatur a peccato ibidem. num. 278

Notitia.

Iniuſtitiæ priuata non excuſat executorem ab exequtione pœnę. l. 6. cap. 10. fol. 428. n. 32

Numerus.

Compurgatorum quatuordecim aſsignantur. l. 5. cap. 2. fol. 15. n. 69
Numerus locorum in quibus Reus diffamatur numerum compurgatorum menſurare ſolet. ibidem. n. 70. & ſeq.
Numerus teſtium in cauſis fidei quantus debet eſſe?

O

Obedientia. Obediens.

SVperiori exhibita dolum in agente excludit. l. 6. cap. 1. fol. 192. n. 171
Obedientia debet Superiori præſtari. ibi fol. 209. num. 371
Obedientia, quando eſt delictum? ibid. n. 372. & ſeq.
Obediens non excuſatur a pœna delicti in rebus fidei præcipue. ibi fol. 209. n. 374

Obligatio.

Obligatio, ſe, & complices denunciandi, an ſit? l. 5. cap. 5. fol. 56. n. 202. & ſeq
Obligatio reuelandi in S. Officio an ex materia veniali ſufficienter oriatur? ibi fol. 5 . n. 188
Obligatio denunciandi ſub pœna communicationis iungitur. ibi fol. 56 n. 190
Obligatio denunciandi in S. Officio, an teneat, correctione fraterna non præmiſſa? ibi. fol. 57. n. 210 & ſeq.
Obligatio non occultandi bona quando currit? l. 6. cap. 4. fol. 292 num. 443.
Obligatus cedere bonis ſuis poteſt retinere neceſſaria ad ſuſtentationem. l. 6. cap. 5. fol. 318. n. 197
Obligatio ſeruandi ſigillum prouenit ex triplici iure. l. 5. cap. 5. fol. 111. n. 833. & ſeq.
Obligatione ſigilli, quando quis non teneatur? ibi. fol. 112. n. 840. per ſeq.

Obliuio.

Obliuio non præſumitur in grauibus delictis. l. 5. cap 7. fol. 137 n. 61
Obliuionis exceptio, quando opponi non poteſt? ibid. n. 62.
Obliuio præſumi poteſt in multis ibid. n. 63.
Obliuio, vt præſumatur, decem annorum tempus requiritur. ibid. n. 64
Obliuio in ſtupidis, & obliuioſis præſumitur. ibid. num. 69.
Obliuionem allegantes conuicti, ſi memoroſi ſint non facile ſe tuentur ibidem.

Obloquens.

Obloquentes contra Iudicem an poſsint ab ipſo puniri? l 5. cap 5. fol. 91. n. 605
Obloquentes iniurioſe contra ſupremum Principem puniri poſſunt ab ipſo ibid. n. 608
Obloquentes de quadam curia triplicis fuois ictu puniti. ibid. n. 6 0
Obloquentes contra S. Officium iniurioſe a particulari etiam loquiſiore puniuntur. ibid. n. 612 & ſeq.
Obloquentium contra S. Officium pœnę. ibi. fol. 92 n. 914. & ſeq.

Occultus.

Occultum delictum iuris infamiam non inducit? l. 6 cap. 3. fol. 248. n. 202
Occultus hæreticus fingens ſe velle confiteri, vt Confeſſarium in errorem inducat denunciandus eſt. l. 5. cap. 5. fol 112. n. 846
Occulta, & publica peccata in confeſſione manifeſtata ſub ſigillo tenenda. ibid. n. 848. Ex occulto delicto prouenientes irregularitates per Epiſcopum diſpenſatur, excepta ex voluntario homicidio proueniente. l. 6. capit. 3. fol. 239. num. 77.
Occultis caſibus etiam reſeruatis delinquentes poteſt Epiſcopus abſoluere. ibid.

Offendens. Offenſa.

Offendentes Miniſtros S. Officij electos tantum, an pœnas Bullæ Pij V. incurrant? l. 6. cap. 8. fol. 367. n. 150.
Offendentes Miniſtros S. Officij plures incurrunt pœnas. ibi. fol. 366. n. 146.
Offendens Miniſtrum iam officio functum, an illas pœnas incurrat? ibi. fol. 368. n. 153. & ſeq.
Offenſa Miniſtro S. Officij facta, quando in contemptu Tribunalis præſumitur? ibid. n. 160.
Offendens officialem occaſione officij præteriti, pœnis ſtatutis puniendus. ibid. n. 156.

Officium

Officij neceſſitas dolum in agente excludit. l. 6. cap. 1 fol. 192. n. 171.
Officij, vel artis peritia eſt cauſa ſufficiens minuendi vel remittendi pœnas. ibi. fol. 216. n. 460

Omiſſio. Omittens.

Omiſsio, quando vnica eſt, vnica etiam tranſgreſſio lib. 6. cap. 8. fol. 3 4. n. 349
Omittens denunciationem hæretici, etiamſi alter prius denunciet excommunicatur. ibi. fol. 383. num. 334
Omittens denunciationem hęretici non incurrit ipſo facto excommunicationem extrau. Greg. IX ibid. n. 336
Omiſſio pręciſa denunciandi hæreticum non reddit omittentem fautorem. ibid. n 340. & ſeq.
Omittens denunciare ſi fauere intendat hęretico pœnas fautorum incurrit. ibi. fol. 384. n. 343
De omiſsione vide fol. 57. n. 213. & fol. 432. n. 118

Onus.

Onera, quæ in Fiſcum transferri non poſſunt. l. 6. cap. 4. fol. 274. n. 268
Onus probandi prætium in vtilitatem delinquentis conuerſum, ad quem ſpectet? ibi. fol. 297. n. 515.

Opera. Operarij.

Operibus pijs pœnę pecuniariæ a S. Officio applicatę ſaculares ædificant l. 6. cap 6. fol. 331. n. 14.
Operarij in fundo alieno laborantes, ob ignorantiam excuſantur. l. 6. cap. 1. fol. 210. n. 391

Opinio.

Opinionem circa confeſsionem in abſentia tenens, quo modo eam debet abiurare? l. 5. cap. 5. fol. 49 num. 103
Opinione duplici ęqui probabili ſtante illam ſequatur Inquiſitor, quæ Reo fauet. l. 5. cap. 2. fol. 12. num. 19
Opinio Immaculatę conceptionis. fol. 103. n. 738. & ſeq.

Ordinarius.

Ordinarię pœnæ dicuntur, quæ a iure ſunt determinatæ. l. 6 cap. 1. fol. 180. n. 18
Ordinariam pœnam ſine cauſa remittens, plura contrahit incommoda. ibi. fol. 182. n. 40. & ſeq.
Ordinarias pœnas Summus Pontifex relaxare poteſt. ibi fol. 183. n. 52

Ordi-

INDEX

Ordinariis pœnas poteſt quilibet Iudex relaxare, legitima cauſa exiſtente. ibid. n. 53.

Ordinaria pœna liberatur abſque dolo delinquens. ibi. fol 193 n. 186. & ſeq.

Ordinaria pœna mortis non eſt pubertati proximis infligenda. ibi. fol. 198. n. 245.

Ordinaria pœna impuberes liberi, ab extraordinaria tamen non liberantur. ibi. fol. 199. n. 256

Ordinaria pœna ebrius non punitur. ibi fol. 200. num. 272

Ordinaria pœna debet hic puniri, qui delinquens, ſcit ſe ſolitum in ebrietate delinquere. ibi. fol. 201 n. 280

Ordinaria pœna puniendus fingens amentiam, vt delinquat. ibi fol. 202. n. 299

Ordinaria pœna non liberat delinquentem conſuetudo male introducta. ibi. fol. 205. n. 331

Ordinaria pœna non puniuntur, exiſtentes domi, vbi fuit aliquis occiſus, ſi ignoret occiſor. ibi fol. 206. n. 363

Orthodoxus

Orthodoxi filij ob parentum hæreſim non poſſunt legitimas petere. l. 6. cap. 5. fol. 302. n. 12

P

Pactum.

PActi expreſsio cum Dæmone non fit niſi apoſtatando a fide. l. 5. cap. 5. fol. 117. n. 905.

Pactum ſortilegi cum Dæmone duplex. l. 6. cap. 8. fol. 395. n. 479. & ſeq.

Pacto etiam tacito extante, ſi in ſortilegijs adhibentur res ſacræ, formalis abiuratio debet fieri. l. 5. cap. 5 fol. 118. n. 9 8

Pactum tacitum cum adeſt abſque ſacrorum abuſu, cum ſalutaribus pœnitentijs expediendus eſt ſortilegus ibid. n. 920.

Paraphernalia.

Paraphernalium vxoris ob hæreſim mariti non fit confiſcatio. l. 6. cap. 5. fol. 319. n. 206.

Parens.

Parentes in peculio aduentitio filij ſolum vſumfructum habent. l. 6. cap. 5. fol. 315. n. 152.

Parens in profectitio peculio filij vſumfructum, & proprietatem habet. ibidem.

Parentum ob hæreſim bona Caſtrenſia filiorum publicationi non ſubiacent ibid. n. 157.

Parentis delictum non infert confiſcationem peculij aduentitij, quoad proprietatem. ibid n. 158.

Parentis ob delictum, quæ bona filij confiſcanda? ibid. 162. & ſeq.

Parentum ob hæreſim, an filij a maioratus ſucceſſione excludantur? ibi. fol. 313. n. 134. & ſeq.

Parentum filij crimen læſę Maieſtatis committentium, an nobilitatem amittant, necne? ibi. fol. 311. n. 113. & ſeq.

Parentis hæretici filij non ſunt infames. ibi. fol. 309. num. 91. & ſeq.

Parentum hæreticorum filij quibus beneficis priuādi? ibi. fol 306. n. 52. per ſeq.

Parentum ob hæreſim filij hæreditate priuantur. ibi fol. 301. n. 10. & ſeq.

Parentis primi abiuratio. fol. 20. n. 31.

Pars.

Parte bonorum confiſcata, pro parte etiam tenetur fiſcus ſatisfacere. l. 6. cap. 5. fol. 323. n. 252.

Parte non citata, ſententia ferri non poteſt. l. 5. cap. 1. fol. 8. n. 83. & ſeq.

Parte vtrinque æque probabili, reo fauendum eſt. ibi fol. 12. n. 19.

Partes præcipuæ cauſarum Ordinarijs ſunt communicandæ. l. 5. cap. 2. fol. 24. n. 101.

Partes abiurationis intrinſecæ, & eſſentiales. ibi. fol. 20. n. 31.

Partes apud iudicem litigantes duę. l. 5. cap 5. fol. 91. num. 605.

Particula.

Particula (ſciens, & volens) quid in inſurdeſcente denotet. l. 5. cap. 5. fol. 74. n. 410.

Pater.

Pater ſi ſit hæreticus; filij, & nepotes puniendi. l. 6 cap. 5. fol. 302. n. 7. & ſeq.

Patrimoniale.

Patrimonia bona Clerici hæretici, cui applicanda? l. 6. cap. 5. fol. 328. n. 306.

Paulus.

Pauli V. & Sixti diſpoſitio contra audientes confeſsiones abſque presbiteratus ordine. l. 5. c. 4. fol. 40. n. 158.

Pauli IV. decreta circa abutentes altiſſimo Euchariſtiæ ſacramento. ibid. per ſeq.

Pauper.

Pauperes in pœnam blaſphemantis ſuis ſumptibus reficiendi. l. 6. cap. 7. fol. 352. n. 66.

Peccatum.

Peccatorum diſtinctio numerica difficile aſſignatur. l. 6. cap. 8. fol. 384. num. 348.

Peccata manifeſtata ſacerdoti in ordine ad confeſſionem ſub ſigillo cadunt. l. 5 cap 5. fol. 111. num. 838.

Peccata, ad quæ ipſa natura homines trahuntur. l. 5 cap. 7. fol. 140. n. 106.

Peccatorum numero multiplicato, excommunicatio multiplicatur, ſi ſit eis annexa. l. 6. cap. 8. fol. 384. n. 346.

Peccata manifeſtata ſcienter non ſacerdoti, obligationem ſigilli non inducunt, ibi. fol. 112. n. 840

Peccata manifeſtata fingenti ſe ſacerdotem eſſe, ſigilli obligationem inducunt. ibid. n. 841.

Peccata etiam publica in confeſſione audita obligant ad ſigillum. ibid. n. 848.

Peculiaris.

Peculiares pœnæ pro peculiaribus fautoribus. l. 6. cap. 8. fol 364. n. 117.

Peculiares quicumque a pœnis Conſtitut. Pij V. non excluduntur. ibi. fol. 369. n. 166.

Peculium.

Peculium aduentitium filij, an poſſit confiſcari? l. 6. cap. 4. fol. 283. n. 351. & ſeq.

Peculium profectitium filij, bonis parentis publicatis ad quem ſpectet? l. 6. cap. 5. fol. 316. n. 169

Peculium aduentitium quoad proprietatem non confiſcatur. ibi. fol. 315. n. 158. & ſeq.

Peculium aduentitium quid ſit? l. 6. cap. 4. fol. 281 num. 324.

Peculium profectitium quid? ibid. n. 323.

Peculium Caſtrenſe, & quaſi Caſtrenſe. ibid. n. 325

Peculia filij emancipati publicantur. l. 6. capit. 5. fol. 316. n. 168.

Pendulus.

Pendulus manens perpenſis rationibus contra fidē ſibi occurrentibus, quando non cenſetur hæreticus? l. 5. cap. 5. fol. 43. n. 50.

Pendulus ſuſpendens iudicium, ſentiens tentationem contra fidem, non eſt hæreticus. ibid. n. 49.

Digitized by Google

Penſio.

Penſione Eccleſiaſtica, an filij hæreticorum priuandi. l.6. cap.5. fol.307. n.64.
Penſiones ante parentum hereſum habitæ, an ſint a filijs auferendæ per ſententiam? ibid. n.67.
Penſionibus, an filij hæreticorum ipſo iure priuati ibid. n.68.
Penſiones Eccleſiaſticæ, an fiſco ſubijciantur? l.6. cap.4. fol.269. n. 215. & ſeq.

Periurium.

Periurij peccatum grauius homicidio, & tamen mitius punitur. l.6. cap.8 fol.376. num.162.
Periurium in nobili efficit, vt nobilitas amittatur. l.6. cap.1. fol.216. n.459.

Periculoſus.

Periculoſum eſt hominem honeſtum ob leues ſuſpiciones in iudicium trahere. l.5. cap.4. fol. 29. num.9.

Perſona, *perſonalis*.

Perſona nulla, hæreſi infecta, vel ſuſpecta cuiuſcumque ſit dignitatis ab abiuratione eximitur. l.5 cap.3 fol.23. n.86. & ſeq.
Perſonæ blaſphemantis qualitas inſpicienda. l.5. cap.5. fol.69. n.343. et ſeq.
Perſona iniurijs Inquiſitorem afficiens, punienda. l.6. cap 8. fol.400. n.533. & ſeq.
Perſona coniuncta dolum in actu excludit. l.6. c.1. fol.192. n.170.
Perſonalia iura condemnati non tranſeunt in fiſcum. l.6. cap.4. fol.258. n.272. et ſeq.

Pertinacia, *pertinax*.

Pertinacia, qua quis, hæreticus conſtituitur. l.6. cap.8. fol.355. n.10.
Pertinacia hæreſis diffinitionē ingreditur. ibid.n.9
Pertinaces formaliter, qui dicantur? ibid. a num 8 per ſeq.
Pertinacia vt ſit, an requiratur admonitio? ibid. n.12 et ſeq.
Per quamcumque ignorantiam, etiam affectatam impeditur; & quomodo? ibid. n.14. Et quod hoc intelligitur in foro conſcientiæ. ibi. fol.356. n.15.
Pertinax dicendus, quamuis paratus corrigi, quis, et in quo caſu? ibid. n.16.
Pertinax, an cenſendus, qui ab Inquiſitore admonitus, in errore, quo credit poſſe ſaluari, perſeuerat? ibid. n 19. et ſeq.
Pertinax Apoſtata vt pęna ordinaria mulctetur, quid requiritur? ibi. fol.357. n. 25. et ſeq.
Pertinacia reſpectu impęnitentiæ quomodo ſe habeat? l.5. cap.6. fol.127. n.87.
Pertinax, et impęnitens ſi conuerti velit, quomodo expediendus? ibi. fol 129. n. 115.
Pertinax in dubio, non eſt pertinax. ibi. fol. 130. num.123. et 129.
Pertinax impęnitens, et relapſus, non eſt ad abiurationem admittendus. ibid. n. 135.
Pertinacia niſi ſit obſtinata nullus pertinax dicitur communiter. ibid. n. 129.
Pertinacia ad hæreſim requiſita, ſufficit ſi inſtantanea ſit. ibi. fol.127. n
Pertinacia ad ſpeciem impęnitentiæ contracta per obſtinationem declaratur. ibid. n.89.
A pertinacia erroris reſiliens ante latam ſententiā ad reconciliationem admittendus. l. 5. capit. 4. fol.38. n.130.
Pertinax in hæreſi mulier non eſt mitius punienda. l 6. cap.1. fol.211. n. 410.
Pertinaci animo, errorem ruſtici non defendentes, mitius puniendi. ibi. fol.212. n.420.

Plus adiect.

Plures blaſphemiæ hæreticales vno impetu prolatæ, vnica pęna puniendę. l. 6 cap. 2. fol. 232. n. 135. et ſequent.
Plura delicta pluribus pęnis plectenda. ibi. fol 229. n.107. et ſeq.
Plura delicta eiuſdem generis ex interuallo commiſſa, qualiter punienda? ibi fol.230. n.113.
Plures falſificationes ad eumdem vnius cauſę finem factæ an vnica pęna plectendæ? ibi. fol.231. nu. 130. et ſeq.
Plura delicta eodem tempore ad eumdem finem commiſſa vnica pœna maiori delicto debita, punienda. ibi. fol.230. n.114.

Pœna.

Pœnæ a iure ſtatutæ non poſſunt ab Inquiſitoribus diſpenſari. l.6. cap.9. fol.417. n.66. & ſeq.
Pœna pecuniaria an poſſit ab inquiſitoribus imponi? l.6. cap.6. fol.331. n.7. Et ipſi S.Officio, applicari? ibid. n.12. Quando ieis imponenda? ibid.n. 7. Quibus a S.Officio infligenda? ibi. fol.332. n. 20. Quæ a fiſco imponitur delinquenti pro damno illato, præſenda pœnæ fiſco applicandæ. l.6. cap.5 fol.324. n.268.
Pœna a S. Officio propter particularia delicta Iudæis infligenda. l.6. cap.8. fol.393. n. 453. Ordinaria quando debet puniri ad extra ordinariam damnatus? l.5. cap 2. fol.13.n.35. & ſeq. Ordinaria, ſi vltimi ſupplicij ſit, an compenſanda cum prima? ibid. n.37.
Pęna infligenda eſt, indicijs leuibus plene probatis. l 5. cap.4. fol.29. n.15. Minor infligenda abiurantibus de leui, quam aliter abiurantibus. ibid. n.12. Augenda, noua probatione aduenien te. l.5. cap.2. fol.13. n.35. & ſeq.
Pœna propter hæreſim ad priuationem paternæ hereditatis extenditur, circa filios. l.6. cap.5. fol. 303. num.28.
Pœnæ, quas incurrunt iudices laici ſe ingerentes in cauſis hæreſis. l.5. cap.5. fol.84. n. 543.
Pœnæ diffinitio, & diuiſio. l 6. cap. fol.180. n.8.
Pœna tria eſſentialiter continet. ibid. n. 11. Arbitraria deſcribitur. ibid. n. 18. Contraria debet eſſe delicto. ibid. n.21.
Pœnæ ſpirituales, quæ dicantur? ibi. fol. 181. n.23 Statutas per legem Iudex minuere non poteſt. ibi. fol.182. n.37. Arbitrariæ, an poſſint a Iudice diſpenſari? ibi. fol.184. nu. 65. An poſſint ad mortem extendi? ibi. fol.185. n.79.
Pœna pecuniaria de vtroque iure frequens. l.6.c.2 fol. 429 n.101.
Pœnæ plures de iure canonico. ibi. fol.227 n.78. Arbitrarię, plus ſint medicina, quam venenum l.6. cap.1. fol.180. n.10.
Pęnarum executio legis auctoritati ſeruatur. ibi. fol.182. n.38.
Pęnarum diſpenſatio etiam a iure ſtatutarum fieri poteſt legitima cauſa. ibi. fol 183. n.53. & ſeq.
Pęnas arbitrarias iudex diſpenſare non poteſt ſine cauſa. ibi. fol.184. n.60. & ſeq. Illarum diſpenſatio a Principe facta ſine cauſa, valida eſt. ibid. num. 62.
Pęna parti applicanda diſpenſari non poteſt. ibid. n.64 & ſeq. Arbitraria poteſt cauſa exiſtente diſpenſari. ibid. n.68. & ſeq.
Pęnæ duæ ſi a lege taxentur, quid? ibi. fol. 185. num.76.
Pęnæ omnes in Principe arbitrariæ ſunt. ibid. n.82. In Iudice inferiore an arbitrarię ſint? ibid. n.83.
Pęna mortis, an poſſit arbitrari, ſi lex arbitrium moderandi concedat? ibi. fol.186. nu.85. & ſeq. Ab inquiſitore poteſt arbitrari, etiam in caſibus a iure non expreſſis. ibid. n. 88.
Pęnam mortis quomodo in aliam poſſit Iudex cōmutare ibi. fol.187. n.99. & ſeq. Eius commu-

tationis

tationis cauſa, in ſententia quando exprimenda? ibid. n.103. & ſeq

Pęna locum non habet, vbi dolus non eſt. ibi. fol. 189. n.138.

Pęna iuxta præſumptionem doli, augeri, vel minui poteſt. ibi fol.189 n.138.& ſeq.& fol.192.n.178.

Pęna ratione credulitatis poteſt minui. ibi.fol. 193 num.186. & ſeq.

Pęna pro modo culpæ arbitranda. ibid. n.191.

Pęna, an debeat ratione iracundiæ excuſari? ibi. fol.195. n. 208. & ſeq.

Pęnam non minuit iracundia de qua delinquens non pęnitet. ibi. fol. 196. n.225.

Pęna corporalis ratione ætatis minui poteſt. ibi.fol. 197. n.237. & ſeq.

Pęna ordinaria non eſt puniendus ebrius ſi delinquat. ibi. fol.200. n. 272. et ſeq. A quauis pęna furor, ſeu amentia delinquentem excuſat. ibi. fol.202. n.293. et ſeq.

Pęna, an ratione conſuetudinis augeri, vel minui poſſit? ibi. fol.204. n.319. et ſeq.

Pœnæ diminutionem multitudo delinquentium inducit. ibi. fol. 207. n.250. et ſeq.

Pœna, quando minui debet multitudini delinquentium contra fidem. ibi. fol. 206. nu. 358. et ſeq.

Pœnam delicti, an mandatum ſuperioris excuſet? ibi. fol.209. n.372. et ſeq.

Pœnam fœminea fragilitas minuit. ibi.fol 211. nu. 404. et ſeq.

Pœna propter ruſticitatem hominis minuęnda. ibi. fol.212. n.417.

Pęna ſomni cauſa excuſatur. fol.213.n.429.et ſeq.

Pœnam minuit amoris cauſa. fol. 214. n. 438. et ſeq. Ab ea, delinquens propter nobilitatem non eximitur. ibi. fol.215. n.446.

Pœna corporali nobiles mitius puniendi? ibidem. n.452.

Pœna grauiori, quando mulctandi? ibid. n.453. et ſeq.

Pœna ob artis peritiam, vel remittenda, vel minuenda. ibi fol.216. n.460. et ſeq.

Pœna ob beneficia in Rempublicam collata, minuenda. ibi. fol. 217. n.471. et ſeq. Iudæo, vel infideli, quando mitius infligenda? ibi. fol. 218. n.481. Surdo, et muto, quando mitius debet infligi? ibid. n.490. et ſeq.

Pœna ob fęlicem criminis euentum delinquenti nō infligitur. ibi. fol.220. n.507. & ſeq.

Pœnæ corporales, aliæ capitales, aliæ non capitales. l.6 cap.2. fol.121. n.9. et ſeq.

Pœna capitalis triplex. ibid. n.10.

Pœna capitis in iure pro qua debet ſumi? ibi. fol. 222. n. 11. et ſeq.

Pęna capitis magis ignominioſa, eſt furca. ibi. fol. 223. num.23.

Pęna capitis pro morte ciuili. ibid. n. 25.

Pęna capitis in iure canonico, dignitatis amiſſio. ibi. fol.224. n.31.

Pęna ignis inter capitales maxima. ibid. n.39. Quibus infligenda? ibid.n.40. et ſeq.

Pęnæ capitales, quæ non ſunt in vſu. ibid. n.43.

Pęna amputationis membri. ibi. fol.225. n.45. et ſeq.

Pęna fuſtigationis, mithræ, et berlinæ. ibid.nu.53 ſeq.

Pęna torturæ frequens. ibi. fol.226. n. 60. et ſeq.

Pęna carceris Tribunalis S.Inquiſitionis propria ibid. n 62. et ſeq.

Pęna indignationis Principum. ibi. fol. 227 n.70. et ſeq.

Pena ſtellionatus arbitraria eſt. ibid.n.74. et ſeq.

Pæna excommunicationis alijs ſpiritualibus maior ibid. n.79.

Pæna excommunicationis duplici forma infligitur. ibi. fol.228. n.82.

Pæna priuationis officij, dignitatis, etc. ibid. n.84. et ſeq.

Pæna degradationis, aut depoſitionis. ibid. nu.88. et ſeq.

Pœna ſuſpenſionis & eius a depoſitione differentia ibi. fol.229. n. 96. & ſeq.

Pœna pecuniaria maxime habetur in vſu. ibid. n. 101. & ſeq.

Pęnæ ſingulę ſingulis imponuntur delictis. ibi.nu. 108. & ſeq.

Pœnarum multiplicatio quando fit, & quando non fit. ibi. fol.230. n.113. & ſeq.

Pœna excommunicationis, an ſit de iure diuino? l.6. cap.3. fol.233. n.8. & ſeq.

Pœna excommunicationis contra hæreticos per Bull. Cœnæ reſeruata. ibi. fol.234. n.14.

Pœna excommunicationis qualiter declaranda ad euitandos excommunicatos? ibid. n.15. per ſeq.

Pœnam excōmunicationis hæreticus internus incurrit. ibi. fol.236. num. 36. & ſeq.

Pœnæ excommunicationis abſolutio a quibus ſit facienda? ibi. fol.238. n.64. & ſeq. per tot.

Pœna priuationis officiorum, & beneficiorum hæreticorum præcipua. ibi. fol.242. n.122. & ſeq.

Pœna irregularitatis, an ſit hæreſi annexa? ibi. fol.245. n.168. per ſeq.

Pęna infamię damnantur hæretici. ibi. fol. 248. n.194. & ſeq.

Pœna infamiæ duplex. ibid. n. 199. & ſeq.

Pęna infamiæ puniti, priuilegijs priuantur. ibi. fol.249. n.210. & ſeq.

Pęna priuationis ſepulturæ, quibus infligitur? ibi. fol.250. n.232. & ſeq.

Pœna confiſcationis quibus imponenda. l.6. cap.4 fol.253. n 9. & ſeq.

Pęna confiſcationis dupliciter iniungi poteſt. ibi. fol.254. n. 28. & ſeq.

Pęnæ, quibus ob hæreſim parentum ſubijciuntur filij. l.6. cap.5. fol.301. n.6. & ſeq.

Pęnam pecuniariam poſſunt Inquiſitores reis S.Inquiſitiones infligere. l.6. cap.6. fol.331. n. 7. & ſeq.

Pęna pecuniaria quibus poſſit ab ipſis applicari? ibid. n.12. & ſeq.

Pęna priuationis ſuccedendi ex teſtamento hæreticis impoſita. ibi. fol.333. n.38. & ſeq.

Pœna mortis, quando hæreticis infligenda? l. 6. cap.7. fol.338. n.3. et ſeq.

Pęna carceris duplex. ibi. fol.344. n.66.

Pęna carceris perpetui quibus imponenda? ibi. fol. eod. n.67. & ſeq.

Pęna fuſtigationis mulieres apud S. Officium puniendæ. ibi. fol.346. n.90.

Pęna triremium in cuius locum ſucceſſit? ibi. fol. 347. n.97. & ſeq.

Pęna relegationis frequenter reis S. Officij infligitur? ibi. fol.349. n. 126. et ſeq.

Pęna exilij mulctatus, ſi non exequatur, qua pęna puniendus? ibi. fol.350. n.135.

Pęnæ pęnitentialis habitus, vſus. ibi. fol.351.n.146 et ſeq. Quibus imponenda? ibid. n. 152. et ſeq.

Pęnæ, quibus religioſi in S.Officio mulctandi. ibi. fol. 353. n. 174. et ſeq.

Pœna odinaria, vt puniantur hæretici, quæ probatio requiritur? l.6.cap.8.fol.355. n.8.per totam reg.

Pænæ ſchiſmaticis debitę. ibi.fol.360.n.62.& ſeq.

Pœnę fautoribus hæreticorum, ac ſchiſmaticorum, debitæ. ibi.fol.303.n.101. & ſeq.

Pœnę Bullæ Pij V. ibi.fol.369.n.165.& ſeq.

Pœnæ contra impedientes S. Officium qualiter minui poſsint ibid.fol.369.n.167.& ſeq.

Pœna infamię Polygamis impoſita. ibi. fol. 370. num.180. & ſeq.

Pœnę aliæ Polygamis imponendæ. ibid. n. 183. & ſeq.

Pœnę deponentium circa crimen Polygamię falſum. ibi. fol.373. n.229. & ſeq.

Pęnæ

INDEX

Pœnæ contra abutentes Sacramentis. ibi. fol. 377. n. 266.& ſeq.
Pœnę Blaſphemorum propriæ. ibi. fol.380. n.297. & ſeq. per tot.
Pœnæ non denunciantium in S. Officio.ibi fol.383 num.333.& ſeq.
Pœnę legentium libros prohibitos. ibi. fol. 387. num. 378.& ſeq.
Pœnę celebrantium Miſſam, vel audientes confeſſiones, cum ſacerdotes non ſunt. ibi.fol.389.n. 407.& ſeq.
Pœnis grauibus debent puniri, carnes, & lacticinia diebus prohibitis comedentes. ibi.fol.392.n. 436.& ſeq.
Pœnæ Iudæorum contra fidem delinquentium arbitrariæ pro qualitate criminum. ibi. fol.393. num.453.& ſeq.
Pœnæ ſortilegis debitę. ibi. fol. 396.num.486. & ſequen.
Pœnę contra obloquentes in Inquiſitores. ibi. fol. 400.n.527.& ſeq.& n.532.& ſeq.
Pœna carcerati in S.Officio frangentis carcerem. ibi.fol 401.n.529.& ſeq.
Pœnæ contra Superiores Religionum. ibi. fol.402. num.453. & ſeq.
Pœnæ portantium arma ad infidelium terras. ibi. fol.402.n.549.& ſeq.
Pœnæ hæreticis ad terras Chriſtianorum venientibus, ratione ſcandali infligendæ. ibi. fol. 402. n.556.& ſeq.
Pœna arbitraria puniendi laici de fide chatolica disputantes. ibid.fol.403.n.565.
Pœnæ Italorum cum hæreticis conuiuentium &c. ibid.n.570.& ſeq.
Pœnæ violantium decreta circa depingentes imagines nondum canonizatorum cum radijs. ibi. fol 404.n.576
Pœnę ſe fingentis S. Officij Miniſtrum. ibid.n. 580 & ſeq.
Pœnæ Iudicis laici ſe in cauſis hæreſis ingerentis. ibi. fol.405.n.589.& ſeq.
Pœnæ ſacra ſcriptura abutentium. ibi. fol.406. n. 596.& ſeq.
Pœnæ carcerati in S.Officio, qui ſe ipſum occidere tentauit. ibid.n.600.& ſeq.
Pœnæ ſigillum confeſſionis frangentis. ibi. fol.407. n.605.& ſeq.
Pœnę Sacerdotis non conſecrantis, ſed conſecrare fingentis. ibi. fol.409.n.618.& ſeq.
Pœnæ committentium crimen nefandum. ibid. n.635.& ſeq.
Pœnæ non legentium conſtitut. Apoſtolicas iuxta Vrbani VIII.decretum. ibi. fol 410.n.641
Pęnæ an ſint imponendæ temerarias propoſitiones proferentibus? ibi.fol.411.n.657 & ſeq.
Pęnæ violantium conſtitut. Sixti IV. circa immaculatam Conceptionem B. Virginis Mariæ. ibi. fol.411.n.665.& ſeq.

Pœnitens, Pœnitentia.

Pęnitens quando excuſatur, peccatum in confeſſione dicere? l.6.cap 3.fol.242.n.114
Pęnitens Confeſſarium in confeſſione ſollicitans, an poſſit a quolibet confeſſario abſolui? l.5.cap8. fol.166.n.227.& ſeq.
Pęnitentiæ Sacramento abutentibus, an ſit abiuratio iniungenda? l.5. cap. 5. fol. 71. n.309.et ſeq.
Pęnitentiam ab inquiſitoribus iniunctam non adimplentes, an curiæ ſęculari tradendi? l.6.cap.10. fol.431 n.112 et ſeq.
Pęnitentia ſalutaris, quando blaſphemo tantum iniungenda? l.6.cap 8.fol.382.n.325.et ſeq.
Pœnitentia fęminis iniungenda. l.6.cap.1.fol.211. num.405.

Polygamia, Polygamus.

Polygamia inter gentes ſub pęna infamię prohibita l.6.cap.8.fol.370.n.180
Polygamiam conſulens, vt Polygamus punitur.ibi. fol.372. n.206. et ſeq.
Polygamus a Confeſſario admonendus. l.5.cap.8. fol.164.n.204 et ſeq.
Polygamus a Confeſſario examinandus. ibid.n.202. et ſeq.
Polygamus, qualiter ſuſpenſus? l.5.cap.5.fol.59. num.231.
Polygamus, et bigamus, qui dicantur? ibid.n.236
Polygamiæ ſpecies, tres deſignantur. ibid.n.237
Polygamus qualiter abiurare debeat? ibi. fol.60. num.242
Polygamus de mala credulitate vehementer ſuſpectus. ibi.fol.60.n.247.
Polygamiam attentans, an ſit de hereſi ſuſpectus? ibi.fol.63.n.279.et ſeq.

Pontifex.

Pontifices Maximi purgatione canonica etiam vſi ſunt. l.5.cap.2.fol.15.n.161.et ſeq.

Poſſeſſor.

Poſſeſſor rei obligatę Fiſco, quod ius habeat in ipſa? l 6.cap.4.fol.290.n.520
Poſſeſſor, quando mala fide conſumit fructus? ibi. fol.299.n.529.

Poteſtas.

Poteſtate publica, non propria Iudex fert ſententiam. l.6. cap. 1. fol.182. n.39.
Poteſtas diſpenſandi late conceſſa, non debet circa hæreticos extendi. ibid. n.46.
Poteſtatem infligendi pęnam mortis habet Eccleſia a Chriſto Domino. l.6. cap.7. fol.339. n.9.
Poteſtatem hanc Eccleſiæ negare, erroneum iudicat Palaus. ibid. n.10.

Prædicator.

Prædicatores hæreſum, licet intentionem negent, veluti hæreſiarchæ habendi. l.5. cap. 7. fol. 142. num.123.
Prædicatores ſcandaloſas propoſitiones prædicare audentes, Inquiſitoribus ſubſunt. l.6. cap.8. fol. 410. n. 651.
Prædicatores aſſerentes poſſe aliquem virtute Bullæ Cruciatę ab hæreſi abſolui, ſe retractare debent. ibi. fol. 411. n.655. & ſeq.

Prælatus.

Prælati, et Præſules ad actum fidei inuitandi. l. 6. cap.10. fol.413. n.30.
Prælati Regulares, an Epiſcopi nomine intelligãtur? l.6. cap.3. fol.239. n.84. & ſeq.
Prælati Regulares fer.6. poſt Octau. Aſſumption. B. M. V. Decreta D. N. Vrbani VIII. legi in menſa præcipiant. l.6. cap. 8. fol.410. n. 641.
Prælati Regulares ſe in cauſis fidei ingerentes, quibus pœnis afficiendi? l.6. cap.8. fol.401. n.544. et ſeq.

Præpoſitus.

Præpoſiti Generalis Societatis facultas ad abſoluendum. l.6. cap.3. fol.241. n.101. et ſeq.
Præpoſiti Generalis Decreta de paruitate materiæ circa venerea. l.5.cap.5. fol.116. n. 892. et ſeq.

Præſcriptio.

Præſcriptio de bonis hæretici quantum annorum ſpatium requirit? l.6.cap.4. fol.293. n.467.
Præſcriptionis moderatio circa bona fiſco ſæculari applicanda. ibi. fol.294. n.469.
Præſcriptio, an poſt hæretici mortem procedat? ibid. n.471. et ſeq.
Præſcriptionem præter quadragenarium annorum, aliæ

aliæ conditiones comitentur. ibid. n.474.
Præſcriptio in alijs ab hæreſi delictis aduerſus fiſcum inducenda. ibid. n.476.

Præſentia.

Præſentia iudicis ſæcularis ad ferendam ſententiam contra hæreticum, an requiratur? l.5.cap.1.fol. 9. n.59. & ſeq.
Præſentia iudicis ſæcularis non eſt de forma ſubſtantiali ſententiæ. ibi. fol.10. n.62.
Præſentia iudicis ſęcularis ad debitam executionem, non ad validitatem requiritur. ibid. n.63.
Præſentia ſęcularis iudicis ſi facilis ſit, non eſt ab Inquiſitore fugienda. ibid. n.65.

Præſumptio.

Præſumptio hæreſis violenta pro manifeſta veritate habetur. l.5. cap.4. fol.34. n.71. & ſeq.
Præſumptionis violentæ deſcriptio. ibid. n.72.
Prœſumptio violenta non admittit probationem in contrarium. ibid. n.73. & ſeq.
Præſumptio vna, per aliam tollitur. l.5.cap.2.fol. 11. n.10.
Præſumptio excluſiua delicti eſt præferenda contrariæ. ibid. n.11.
Præſumptiones dolum excludentes. l.6.cap.1. fol. 191. n.173.
Præſumptiones ad doli probationem. ibi. fol. 190. num.152.
Præſumptiones includentes dolum. ibi.fol.192.numer. 173. & ſeq.
Præſumptione iuris quis cenſendus hæreticus? l.5. cap.7. fol.132. n.9.
Præſumptio doli contra fœminam in dubio non habetur. l.6. cap.1. fol.212. n.415.
Præſumptio non ex præſumptione, ſed ex facto naſcitur. l.6 cap.8. fol. 360. n. 64.

Pretium.

Pretium rei alienatæ, quando dicitur penes delinquentem extare? l.6. cap.4.fol.297.n.511.& ſeq.

Princeps.

Principe inconſulto in crimine hæreſis poſt latam ſententiam pœna mutari poteſt. l.6. cap.9. fol. 417. n.66.
Principe inconſulto poſt latam ſententiam pœna mutari nequit. ibi. fol.416. n.51.
Principes inferiores delictorum capitalium gratias concedere nequeunt. ibi. fol.418. n.83.
Princeps ſolùm ſupremus a legibus eſt ſolutus.ibid num.84.

Priuatio.

Priuatio Eccleſiaſticæ poteſtatis, ſchiſmaticorum eſt pœna. l.6. cap.8. fol. 361. n.76.
Priuatio vocis actiuæ, & paſſiuę Religioſis eſt peculiaris. l.6. cap.7. fol.357. n. 176.
Priuatio officij eſt pœna a quolibet iudice tam ſæculari, quam Eccleſiaſtico practicata. l.6.c.2. fol.228. n.84.

Priuilegium.

Priuilegium ratione officij conceſſum, quid requirat? l.6. cap.8. fol.367. n.151.
Priuilegium amplum Epiſcopis conceſſum. l. 6. cap.3. fol.239. n.77.
Priuilegium Epiſcoporum Regularibus extenſum. ibi. fol.240. n. 86.
Priuilegium negari debet infamibus. ibi. fol. 249. num. 211.
Priuilegium nullum concedi poteſt, abiurationem excuſans quoad partes eſſentiales ipſius. l.5. c 3. fol.23. n.88.
Priuilegium Eccleſię ſuper recuperatione emphyteuſis. l.6. cap.4. fol.272. n.244. & ſeq.

Probatio.

Probationem indirectam ſuſpicio iuris, vel violenta præſumptio admittit. l.5. cap.4. fol.34. n.75.
Probatio innocentię ſuperueniens auferre debet condemnationem præcedentem? l. 5. cap. 1. fol. 4. num.23.
Probatio hæreſis, & inquiſiti confeſſio, quando requiritur? l.5. cap.3. fol.26. n.128.
Probatio delicti debet abiurationem præcedere. ibid. n.127.
Probatio duorum teſtium. l.6. cap.8. fol.357.n.26
Probatio ſemiplena an ſufficiat? ibid. n.35.
Probatio ſingularium teſtium, an ſufficiat, vt quis pœna ordinaria puniatur? ibi. fol.358. n.38. & ſeq.
Probatio fraudis difficilis eſt. l.6. cap. 1. fol. 191. num. 160.
Probationis qualitas multiplex. l.5. cap.7. fol.149 num. 71. & ſeq.
Probatio quando debet plena cenſeri? ibi. fol 149. num. 228.
Probatio ſuperueniens in cauſa hæreſis cum inſufficienti antecedenti poteſt coniungi? l.6. cap.9. fol. 414. n.25. & ſeq.
Probatio iuridica ſi abſit, criminoſus iudici notus condemnari nequit. ibi. fol.415. n.36.

Procurator.

Pro reo S. Officij abſente, quando debet admitti? l.5. cap.7. fol. 147. n.199.
Procuratoris officium exercens in crimine polygamiæ, abiurare tenetur. l.5. cap.5. fol.62. n.262.

Propoſitio.

Propoſitiones temerarias proferentes Inquiſitoribus ſubſunt. l.6. cap.8. fol.410. n.648.
Propoſitiones temerarias prædicantes etiam Epiſcopis tanquam delegatis Apoſtolicæ Sedis ſubſunt. ibi. fol.411. n.653. & ſeq.
Propoſitiones temerarias proferentibus nulla ſolet iniungi abiuratio. ibid. n.655.
Propoſitiones tales proferentes, acri correctione, & ſalutaribus pœnitentijs expediendi. ibid. n.658 & ſeq.

Prouocatus.

Prouocantem iniurijs afficiens mitiori pœna puniendus. l.6. cap.1. fol.196. n.219.

Puer.

Carnis delicta committens, an excuſandus? l.5.c.1. fol.199. n.252.

Pupillus.

Ob mandatum tutoris delinquens, in quibus excuſatur? l.6. cap.1. fol.210. n.397.

Purgatio, purgatus.

Purgatio canonica quid ſit? l.5. cap.2. fol.14. n.52
Purgatio canonica ab Epiſcopo, vel Inquiſitore, vel ab vtroque ſimul indicenda. ibi. fol.15. n.63 & ſeq.
Purgatio quomodo iniungenda, & adimplenda? ibid. n.64.
Purgatio ſ alijs compurgatoribus debet fieri. ibid. num.67.
Purgatio iuxta modum diffamationis fiat. ibid. n.71
Purgatio, diuerſum ab abiuratione pręſtat effectum. l.5. cap.4. fol.32. n.52.
Purgatio indicta reo poſt torturam, crudelis. l. 5. cap.2. fol.12. n. 17.
Purgatio in occulto fiat, niſi reus ſit publicè diffamatus. ibi. fol. 16. n. 86. In quibus caſibus debeat omitti? ibid. n. 87.
Purgato, an præter purgationem, poſſit abiuratio vel aliqua pœna iniungi. ibi. fol.15. n.73. & ſeq.

INDEX

Q

Qualitas.

FActi, & perſonæ in pœnis infligendis attendenda. l.6. cap.1. fol.131.n.11.

Qualitas articuli circa quem reus grauatus reperitur, inſpicienda. l.5. cap.5. fol.42. n.45.

Qualitas perſonæ dubitantis contra fidem, & articuli circa quem dubitatur attendenda. ibi.fol.44 num.45. & ſeq.

Quarta.

Quarta pars bonorum, an publicetur, alijs bonis mariti publicatis? l.6. cap.4. fol.321. n. 223.

Quartam partem ſuorum bonorum tenetur maritus vxori pauperi elargiri. ibid. n.224.

Quartę partis vxoris, & legitimæ filiorum diſcrimen. ibid. n.225.

R

Ratio.

RAtiones, quibus Inquiſitores ab excommunicatione excuſantur propter extorſionem Eccleſiaſticorum bonorum. l. 6. cap.4. fol. 266. n. 170. & ſeq.

Reconciliatio.

Vt legitima ſit, & valida, quid requiritur? l. 5. cap.4. fol.37. n. 112. & ſeq.

Reconciliationis locus, quando, & quibus eſt cõcedendus. ibi. fol. 28. n. 128. et ſeq. per tot.

Reconciliatio in foro poli, non in foro fori relapſis conceditur. l.5. cap.6. fol. 129. n.18.

Reconciliatio pro vtroque foro, quæ requirat. l.5 cap.8. fol. 149. n. 12. & ſeq.

Regula.

Certa in qua materia vix dari poteſt. l. 5. cap. 5. fol.82. n.515.

Regularis.

Regulares abiurantes de leui, an reddantur inhabiles ad dignitates. l.5. cap.3. fol. 18. n. 18. & fol.27. n.132.

Regularis, qui temerè in Conſtitut. Pauli V. & Gregor. XV. in materia Immaculatæ Conceptionis editas inciderat, mulctatus eſt. l.6. cap.7. fol.353. n.175.

Regularis vltra mare proficiſcens abſque ſui Superioris licentia eſt de hæreſi ſuſpectus. l.5. c.5. fol.91. n. 600.

Regulares impedientes ſubditum hæreticos denũciare, an abiurare debeant? ibi. fol. 105. n 771.

Regulares in cauſis fidei non ſuis Superioribus, ſed Inquiſitoribus ſubduntur? ibid. n. 765.

Regulares omittentes exequi mandatum de Conſtitut. legendis, Inquiſitoribus ſubſunt. ibi. fol. 106. n. 778. & ſeq.

Reincorporatio.

Per ſolemnem fit abſolutionem. l.6. cap.5. fol.303 num.23.

Relapſus.

Relapſus, quis apud Tribunal S. Inquiſitionis fit? l.5. cap.4. fol.31. n.37.

Relapſus, quando mortis pœna afficiendi, vel non? l.6. cap.7. fol.340. n. 21. & ſeq.

Relapſus, quis dicatur? l.5. cap.6. fol. 120. nu. 3. & 11.

Relapſorum multiplex differentia. ibid. num. 4. & ſeq.

Relapſi Curiæ ſæculari traduntur. ibi. fol. 12 num.14.

Relaxatio.

Relaxatione, quis excuſatur? l.5. cap.7. fol.142. num.133. & ſeq.

Relaxatio, pro quibus curiæ ſęculari facienda? ibid. n.127. & ſeq.

Relegatio.

Relegationis loco, quæ pœnæ ſubintrarunt? l.6. c.2 fol.223. n.28.

Relegatio, & deportatio iam ab vſu receſſerunt. l.6. cap.7. fol.349. n.125.

Relegatio à Tribunali S.Officij infligitur ſolum. ibid. n. 126.

Religio.

Religionis ſocietatis priuilegium circa abſolutionem. l.6. cap.3. fol.241. n.101. & ſeq.

Religionem aliquam inſtituens abſq; approbatione Sedis Apoſtolicæ, reus S.Officij conſtituitur. l.5. cap.5. fol.115. n.883. & ſeq.

Religioſus.

Religioſi, aut ſacris ordinati, quando ſuſpecti ſunt de fide? l.5. cap.5. fol.49. n.107.

Religioſi legentes libros prohibitos, quomodo puniendi? l.6. cap.8. fol.388. n.391.

Religioſi deffinientes circa fidem qualiter puniendi l.6. cap.7. fol.353. n.173.

Religioſi contrahentes matrimonium, quas pœnas incurrant? l.6. cap.8. fol.373. n.214.

Religioſus ſocietatis ſimplex votum tantum emittens, ſi contrahat matrimonium ipſo facto excommunicatur. ibi. fol.373. n. 217.

Religioſus matrimonium Clandeſtinum contrahẽs Clementin. excommunicationem non incurrit. ibid. n.218. De Religioſo vide. fol. 402. & 403. n. 558. et ſeq.

Remedium.

Remedia adhibenda, vt reus confiteatur. l. 5. c.7. fol.135. n.43.

Remiſsio.

Remiſſiones delictorum rariſſime concedendæ. l.6. cap.9. fol.419. n.96.

Remiſſio pœnarum apud Tribunal S. Officij vſitatior. ibi. fol.420. n.101.

Remiſſio pœnæ confiſcationis, quando fieri debet? l.6. cap.4. fol.256. n.10. et ſeq.

Requiſitum.

Requiſita ad infligendam pœnam latam contra laicos Miſſam celebrantes. l.6. cap.8. fol.390. n.419 et ſeq.

Requiſita neceſſario, vt poſſit contra hęreticum defunctum procedi. l.5. cap.7. fol.149. n 225. et ſeq.

Res.

Rem periculo expoſitam, tacito vitio, vendens, peccat. l.6. cap.4. fol.296. n.503.

Res ſacræ ſortilegijs adhibitæ hæreſis ſuſpicionem præbent. l.5. cap.5. fol.118. n.917. et ſeq.

Reſtitutio.

Non conceditur fiſco contra pręſcribentem, quæ confiſcanda erant. l.6. cap.4. fol. 294. n. 477.

Reſtitutio quando emptori facienda? ibi. fol. 297. num. 580.

Retentio

Retentio breuiſſima libri prohibiti poteſt ab excommunicatione excuſare. l.6. cap.8. fol.387. n. 387.

Reuelatio.

Reuelationes, vt cognoſcantur, an veræ, vel falſæ ſint, onderandæ. l.5. cap.5. fol.95. n.659. et ſeq.

Reuela-

Reuelationes, quæ debent dæmoniacæ iudicari. ibi fol.96. n.662. et ſeq.
Reuelationem, an poſſit homo ſine reuelatione aſſequi? ibi. fol.98. n. 681. et ſeq.
Reuelationis veritas indaganda per ſimiles ab auctoribus relatas. ibi. fol.99. n.695.
Reuelationes virorum plus fidei merentur. ibi. fol. 101. n.715.
Reuelationes habentes quorum iudicio ſubdantur? ibi. fol. 102. n. 731. & ſeq.

Reuocatio.

Reuocatio alienationum poteſt fieri a fiſco, etiamſi alienationes validæ fuerint. l.6. cap.4. fol.293. n.464. et ſeq.

Reus.

Reus abiurans, an ſit per Inquiſitorem ab excommunicatione abſoluendus, et quando? l.5. cap.3 fol.27.n.14 et ſeq. In reo reſipiſcentia prompta poſt monitionem ponderanda. l. 5. cap.5.fol.43. num.20.
Reo parato abiurationem emittere, ſed non ſecundum omnes abiurationis partes, quid agendum? ibid. n.137.
Reus vitæ integræ per quot teſtes condemnandus? l.6. cap.8. fol.357. n.31.
Reo S. Officij. quando perpetuus carcer iniungendus? l.6. cap.7. fol.345. n. 74.
Reus nolens abiurare non ſtatim relaxandus. l. 5. cap.3. fol.27. n.136.
Reus S.Officij tripliciter poteſt contingere, quod abiurare nolit. ibidem. n.134.
Reus iniunctam purgationem nolens exequi, intra terminum legitimum poteſt ab ipſa appellare. l.5.cap.2. fol 16 n.85.
Reus, quo caſu ſuper complicibus torquendus? l.5. cap.4. fol.35. n.96.
Reus S. Officij, ſi crimen non pertinens ad fidem confiteatur, non debet iudici ſeculari propalari. l.5. cap 1. fol.10. n.71.
Reus poſt prolationem ſententiæ condemnatoriæ non eſt interrogandus. ibid. n. 70.
Reus, fiſco, vel accuſatore non probante abſolui debet. l.5. cap.2. fol.11. n.7. et ſeq
Reus defunctus ob defectum probationis abſolutus, noua adueniente probatione accuſari poteſt l.5. cap.2. fol.13. n.30.
Reus de vno crimine contra fidem diffamatus, et de altero ſuſpectus, quomodo tractandus? ibid.fol. 16. n.80.
Reo de hæreſi diffamato, et de purgatione deficienti, quid agendum? ibid. n.83. et ſeq.
Reus ſibi imputans crimen falſum, an teneatur ſe retractare? l.5. cap.8. fol.156. n.110. et ſeq.
Reus non plene conuictus, an poſſit ſibi falſum hæreſis crimen imponere, vt a tormentis ſe liberet. l.5. cap.8. fol.158. n. 130. et ſeq.
Rei Conſt tut. Pij V. qualiter tractandi? l.5. c. 5. fol.53. n.154.
Reus in S. Officio propter hæreſim condemnatus, in quibus, et quandiu Inquiſitoribus ſubeſt? l.6. cap.10. fol. 430 n.101. et ſeq
Reo ad extraordinariam pœnam condemnatus, an ordinaria poſſit coniungi noua ſuperueniente probatione? l.6 cap.9. fol.41. n.32 et ſeq.
Reus ad perpetuos carceres damnatus, ſi inde fugiat, an curiæ ſæculari tradendus? l. 6. cap. 10. fol.430. n.107. et ſeq.
Reus, quando poteſt indicijs indubitatis pœna mortis affici? l.6. cap.8. fol.398. n. 510.
Reo, brachio ſæculari relicto, ſi deductus ad comburendum reſipiſcat, quid agendum? l.5. cap.7. fol. 136. n.52.
Reus vbi inuenitur, conuenitur. ibi. fol. 144. num. 159.
Reus contumaciter abſens condemnandus. ibid.n. 166. et ſeq.
Reus in abſentia condemnatus, ſi compareat rationem redditurus, audiendus. ibi. fol.145. n.172.
Rei iam mortui cauſa, qualiter in S.Officio expedienda? ibi. fol.147. n.204. et ſeq.
Reus conuictus, negatiuus perſiſtens, et propterea damnatus, an poſſit à Confeſſario abſolui? l. 5. cap 8. fol.156. n.105. et ſeq.
Rei, an teneantur Inquiſitori interroganti manifeſtare hæreſim teſtibus probatam? ibi. fol. 155. num. 92. et ſeq.
Reus negatiuus, falsò conuictus, et ad mortem damnatus, an poſſit falſum ſibi crimen imponere, vt ſe liberet? l. 5. cap. 8. fol.156. n. 110. et ſeq.

Ruſticitas, ruſticus.

Ruſticitas, et ſagacitas in vno poſſunt homine reperiri. l. 6. cap.1. fol.212. n.418.
Ruſticus homo eſt mitius puniendus. ibid. n.417.
Ruſticus, quando non excuſatur? ibid. n. 419. et ſeq.
Ruſticus excuſandus, quomodo hoc debeat intelligi? ibi. fol.213. n.424.

S

Sacer, a. um.

SAcra Scriptura caſum rarum proponit. Proœm. l.5. fol.5.
Sacrarum Scripturarum multi ſenſus latent. l. 5. cap.4. fol.37. n.119.
Sacra Scriptura abutentes, quibus pœnis puniendi? l.6. cap.8. fol.406. n.599. et ſeq.

Sacerdos.

Sacerdos triremium pœna punitus. l.6. cap.7. fol. 347. n.100.
Sacerdos etiam Græcus matrimonium contrahens puniendus. l.6. cap 8. fol.373. n.223.
Sacerdos accedens ad altare celebraturus, ſi non conſecret, quomodo tractandus? l.5. cap. 5. fol. 73. n. 396.
Sacerdos fingens ſe conſecrare hoſtiam, ſi non conſecret, an ſit de hæreſi ſuſpectus? l.6. cap 8. fol. 409. n. 627. et ſeq.
Sacerdos ſuper particulam conſecratam verba conſecrationis proferens, puniendus. ibib. n. 628.
Sacerdos non conſecrans, Sacramento altaris videtur abuti. ibid. n.629

Sacramentum.

Sacramenta ab hæreticis ſumere, et cum ipſis orare quando catholicis eſt licitum? l.6.cap.3. fol.235 num.28.
Sacramento pœnitentiæ abuſus ex violatione ſigilli apparet. l. 6. cap.8. fol. 407. n. 614.
Sacramento altaris cenſetur abuti, qui celebrando Miſſam, non conſecrat. ibi. fol. 409. num. 629. et ſeq.
Sacramentorum Euchariſtiæ, et Pœnitentiæ laicos, Miniſtros aſſerere hæreſis eſt. ibi. fol. 389. num.410.
Sacramentum Euchariſtiæ conficiens non ſacerdos, idolatriæ crimen committendi eſt cauſa. ibi. fol. 390. num. 413.

Saccus.

Saccis induti proponuntur, Deum iratum placare volentes. l.6. cap.7. fol.351. n.146.
Saccus benedictus, Abitello in Italia, Sanbenito in Hiſpania dicitur. ibid. n.417.
Sacci benedicti origo antiquiſſima. ibi. fol.350. num 416.

Saccus benedictus reconciliatis ab hæreſi, vel Apoſtatis a fide imponitur. ibid. n. 452. & ſeq.

Sæcularis.

Sæculares iudices; quando non tenentur Eccleſiaſticis obedire? l.6. cap.1. fol.210. n. 389. & ſeq.

Seculares iudices promptiſsime debēt exequi Tribunalis S.Officij mandata. l.6. cap.10. fol.428. num. 74.

Sæcularibus presbyteris, ac Regularibus, quid iniungitur pro S. Inquiſitionis Tribunali? l. 6. cap.8. fol. 369. n.166.

Sæculari brachio tradendi violantes Bullam, ſi de protegendis. ibidem.

Sæculari Curiæ quando Confeſſarius ad turpia ſollicitans poteſt tradi? ibi. fol.378. n.283.

Sæcularis iudex contra blaſphemos non hæreticales procedere poteſt. ibi. fol.381. n.309.

Sæculari Curiæ blaſphemus relapſus hæreticalis tradi poteſt. ibid. n.315.

Sæculares, non ſunt Sacramentorum Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ Miniſtri. ibi. fol.389. n.410.

Seculares iudices olim de crimine hæreſis cognoſcere poterant. ibi. fol.405. n.589.

Sagà.

Sagarum tranſportatio, aliquando realiter, aliquādo verò imaginarie fit. l.6. cap.8. fol.394. n.469

Sanguis.

Sanguinis nobilitas nunquam propter delictum amittitur. l.6. cap.5. fol. 311. n.115.

Sanguinis, & priuilegij nobilitas. ibid. n.112.

Sanguinis iura immutabilia ſunt. ibid. n.116.

Satisfactio.

Satisfactionem debitorum, quæ criminoſus ante delictum contraxit, fiſcus facere tenetur. l. 6. cap.5. fol.322. n.245

Satisfactio debitorum poſt crimen contractorum non debet a fiſco fieri. ibi. fol.323. n. 247.

Satisfactio pro parte debet a fiſco fieri, ſi pro parte facta eſt bonorum publicatio. ibidem n. 251.

Satisfactionis obligatio, bonis confiſcatis eſt annexa. ibid. n. 253.

Satisfactionis ordo ſeruandus erga creditores. ibid. n. 256.

Satisfactio pro viribus bonorum debet a fiſco fieri, etſi illorum inuentarium non fecerit ibi. fol. 324 n.257. & ſeq. per tot.

Scandalum.

Scandala ne veniant, pœna minuenda eſt. l.6. c.1. fol.208. n.358.

Scandalum graue, vel vehemens ſuſpicio ex dictis teſtium oborta, purgationem inducunt. l.5. c.2. fol. 18. n.75.

Schiſmaticus.

Schiſmaticorum diuerſa genera. l.6. cap.8. fol.359 num. 58.

Schiſmatici, quid facto externo ſe credere oſtendunt? ibi. fol.360. n.63.

Schiſmaticis diuerſę pœnæ ſunt ſtatutæ. ibid. n.66.

Schiſmatici, an de iure antiquo ſint excommunicati? ibid. n.67.

Schiſmatici tertij generis nullam pœnam incurrūt. ibi. fol 362. n.94.

Schiſmaticus quadrupliciter dicitur. l. 5. cap.5. fol. 50. n.123. & ſeq. Qualiter abiurare debeat? ibid.

Schiſmaticus ſi antiquus ſit, grauiſſimam hæreſis ſuſpicionem parit. ibi. fol. 51. n.128.

Schiſmaticorum filij puniendi. l.6. cap.5. fol.304. num.31.

Seditio.

Seditionis, & rebellionis delictum atrociſsimum. l.6. cap.1. fol.207. n.352.

Senex.

Senes, an ad triremes damnandi? l.6. cap. 7. fol. 347. n.103.

Senex octogenarius Reſurrectionis articulum ignorabat. l.6. cap.8. fol.356. n.18.

Senes delinquentes quomodo puniendi? l.6. cap.1. fol.197. n.235.

Sententia.

Sententiæ diuiſio quotuplex? l.5 cap.1. fol.7. n 13 & ſeq.

Sententia a decreto differt ibid. n. 12.

Sententia quomodo deffiniatur? ibid. n. 7.

Sententia condemnationis propter violentam hæreſis ſuſpicionem, vbi non eſt in vſu? l.5. cap.4. fol.33. n. 67.

Sententia condemnatoria hæretici pœnitentis reconciliati, an debeat exprimere, quod ipſe fuerit hæreticus? ibi. fol.38. n.123. & ſeq.

Sententia diffinitiua, & interlocutoria. l. 5. cap.1. fol.7. n.17.

Sententia in cauſis fidei non eſt ferenda, ſed lata. ibi. fol.8. n.26.

Sententia in ſcriptis fieri debet. ibid. n.38.

Sententia, quo idiomate ferenda? ibid. n. 41. & ſeq. Cur ferenda vulgari ſermone? ibi. fol.9. n.45

Sententia, quid debet exprimere? ibid. n.46

Sententia, quo tempore, & quo modo fieri debet? ibid. n.48.

Sententia hęretici impœnitentis condemnatoria coram quo fieri debeat? ibid. n.59.

Sententia publica, qua cautela legenda? ibi. fol.10 num.63.

Sententia Polygamo data, vbi legi ſoleat? l. 6. cap.8. fol.371. n. 192.

Sentētia criminis declaratoria requiritur, vt propter crimen tale beneficio priuetur. l. 6. cap. 3. fol.244. n. 138. & ſeq.

Sententia interlocutoria, etiamſi ab ipſa fuerit appellatum reuocari poteſt. l. 6. cap. 9. fol. 414. num.17.

Sententia ſi obſcura contineat verba ab Ordinario Iudice declarari debet. ibid. n.19.

Sententia diffinitiua in cauſis hæreſis non, tranſit in rem iudicatam. ibid. n.24.

Sententia lata, ſi conſtat de innocentia condemnati quid agendum? l.6. cap.9. fol.414. n.22.

Sententia exequutioni mandata, ſi hęreticus impœnitens, dum comburitur, velit conuerti quid? l.5. cap.6. fol.131. n.148. & ſeq.

Sententia ab Inquiſitore lata, ſi iniuſta ſit, adhuc a Iudice ſæculari exequenda. l.6. cap.10. fol.428. num. 82.

Sententia, ex quibus redditur nulla? ibid. n.83.

Sententia duplex diſtinguitur. l. 6. cap.9. fol. 413. num. 8. & ſeq.

Sententia diffinitiua lata, nec reuocari, nec mutari poteſt. ibidem. n. 9. An poſſit in continenti poſt prolationem mutari? ibid. n.11 & ſequen.

Sententia, quoad acceſſoria poteſt corrigi, etiam ex interuallo. ibidem. n. 15. & ſeq.

Seruus.

Serui ob mandatum domini delinquentes, an excuſentur? l.6 cap.1. fol.211. n.398.

Serui Dei non canonizati, aut beatificati, quo cultu venerandi? l.5. cap.5. fol.107. n.788. & ſeq.

Seruos Dei non beatificatos venerantes contra Decreta Pontif. quibus pœnis puniendi? l. 6. cap.8. fol.404. n.576. & ſeq.

Sigillum.

Sigillum confeſſionis, quo iure ſeruari debet? l.5. cap.5.

I N D E X

cap.5.fol.111.n.833.& ſeq.
Sigillum, obſeruandi quando adeſt obligatio? ibi. fol.1 .2.n.840
Sigillum frangere, an hereſis ſuſpicionem præbeat? ibi. fol.114.n.865.& ſeq.
Sigillum confeſſionis frangens ſacerdotali officio priuetur. l.6.cap.8.fol.408.n.622

Signum .

Signa pœnitentiæ in ſupplicio demonſtrantibus, quid agendum? l.5.cap.4 fol.40.n.149 & ſeq.
Signa hæreſis expreſſiua, qualia? l. 6.cap.3.fol.236. n. 45. & ſeq.
Signum veræ conuerſionis, quis præbeat?, l.6 cap.7 fol.340 n.23.
Signa, quæ vehementem præſumptionem inducunt. l.6.cap.8. fol.391. n.434. & ſeq.

Simancas .

In quo nimis rigide loquitur? l. 5. cap. 4. fol.39. num.135.

Similitudinarius adiect.

Similitudinarij Polygami ipſo facto excommunicantur. l.6.cap.8.fol.372.n.216.
Similitudinaria bigamia tertia ſpecies bigamiæ eſt. l.5.cap.5.fol.59.n.240
Similitudinaria bigamia, cur dicitur? ibidem.

Simplex. ſimplicitas .

Simplices a præſumptione hæreſis excuſandi. l. 6. cap.1. fol.212.n.420
Simplicitate præſumitur fœmina deliquiſſe. ibid. num. 415.
Per ſimplicitatem etiam Ruſticus delinquit. ibid. num. 417.

Sixtus .

Sixtus IV. cauſas S. Officij ad ſe aduocauit, ac poſtea Inquiſitori Generali Hiſpaniarum delegauit. l.5.cap.3. fol.24.n.101.
Sixtus V. Conficientes ſortilegia iuriſdictioni Inquiſitorum ſubiectos declarauit. l.5.cap.4.fol.30 num.27.

Sodalitas Ieſuit.

Sodalitatis decretum circa paruitatem materiæ in re venerea. l.5.cap.5.fol.116.n.892. & ſeq.
Sodalitatis Præpoſitus Generalis, quam facultatem habet ad abſoluendum? l.6.cap.3. fol.241. num.101.& ſeq.
Sodalitatis Religioſus ſimplex votum emittens, ſi nubat, ipſo facto excommunicatur. l. 6.cap.8. fol.373.n.217.

Sollicitans .

Sollicitantes in actu Confeſsionis, quomodo abiurare debeant? l.5.cap.5.fol.65.n.299. & ſeq.
Sollicitantes in confeſſione ad alia peccata vltra libidinem, an ſin de fide ſuſpecti. ibi. fol.66.n.312
Sollicitantes in confeſsione pro alio, de vehementi abiurare debent. ibidem. n.311
Sollicitans mulier confeſſarium ſuſpicionem hæreſis incurrit. ibid.n.318.
Sollicitantem Sacerdotem, & ſollicitatam pœnitentem, an Confeſſarius poſsit abſoluere? l.5. cap.8. fol.166.n.222. & ſeq. per tot.
Sollicitantis Sacerdotis pœnę. l. 6. cap.8.fol.377. n.267.& ſeq. per tot.

Sortilegus. ſortilegium .

Sortilegia ſimplicia, quam erroris ſuſpicionem contineant? l.5.cap.4.fol.30.n.25
Sortilegus impetu amoris dæmonem inuocans mitius puniendus. l. 6.cap.1.fol.214.n.440.
Sortilegus quando velut hæreticus puniendus? l. 5. cap.5.fol.117.n.905.
Sortilegus, quando a Confeſſario non poteſt abſolui; l.5.cap.8. fol. 163.num.185. & ſeq.
Sortilegus aliquando immurandus. l.6.cap.8.fol. 398.n.517.
Sortilegum mandans puniri debet. ibi.fol.399.n.526
Sortilegijs ſimplicibus vtentes, an ad Inquiſitores ſpectet punire? ibi.fol.395.n.485.
Sortilegus, quibus pœnis puniendus? ibi.fol.396. num.490.
Sortilegus naturalem vim generandi impediens, vt homicida tenetur. ibi.fol.397.n 498
Sortilegium hæreticale ab inuocante Dæmonem committitur. l.5.cap.5.fol.117.n.906.
Sortilegia, quæ in opprobium fidei Chriſtianæ tendunt, hereticalia ſunt. ibi.fol.118.n.909.& ſeq.
Sortilegus in quibus abſque adoratione Dæmonis ſit de hæreſi ſuſpectus. ibid.n.911.
Sortilegis leuiter ſuſpectis, leuis abiuratio iniungenda. ibi.fol.119.n 931
Sortilegiorum hæreticalium libros retinentes ſunt vehementer ſuſpecti ibi.fol.120.n.938.

Stellionatus .

Stellionatus crimen, quid? l.6.cap.2.fol. 227.n.74 & ſeq.
Stellionatus pœna, quando infligitur? ibidem num.76

Succeſſio .

Succeſsio ex teſtamento prohibetur hæreticis.l.6. cap 6.fol.333.num. 38.& ſeq. per totam regulam.
Succeſsio ex teſtamento etiam filijs hæreticorum prohibetur.ibi.fol.337 n.83.& ſequent.

Summus Pontifex .

Solus in Schiſmaticorum inhabilitate diſpenſat. l.6.cap.2.fol.362 n.82.
Summus Pontifex decernere debet ſuper bonis hæretici l.6.cap.5.fol.228.n.301.
Summi Pontif. conſtitutiones ad ſpeciales Prouincias directę, leges vniuerſales ſunt. ibidem num.302
Summi Pontifices literæ an debeant Principi loci præſentari, vt illas poſsit exequi legatus? l.6. cap.8. fol.367.num.150.& ſeq.
Summi Pontif. gratia poſſunt tantum a pœnis liberari violatores Bullæ, ſi de protegendis, ibi. fol.369.n.173
Summi Pontificis libros Talmudicos ſtrictiſſime prohibuerunt. ibi. fol. 394. num. 458.
Summo Pontif. eſt reſeruata excommunicatio lata contra laicos ſe in cauſis fidei ingerentes. ibi. fol. 405. n.592.
Summus Pontif. non debet, niſi neceſsitate vrgente cum hæreticis formalibus diſpenſare, vt ad Superiores ordines aſcendant. fol. 420. n. 105.l.6. cap.9
Ad Summ. Pontif. vel ad dantes, dominium rerum Minoribus elargitarum pertinet. l 6. cap. 4. fol. 266. num.176
Summorum Pontificum declaratione facultas abſoluendi ab hæreſi Epiſcopis conceſſa, reuocatur l.6.cap.3. fol.240 num.92
Summo Pontifici abſolutio ab hæreſi reſeruatur. ibi.fol.238. num. 59.& ſeq. per tot circa diſpenſationem vide.fol.418.n.72

Superior

Superiores Religionum cauſam ad S Officium ſpectantem cognoſcentes qualiter puniendi? l.6. cap.8.fol.401.n.545.& ſeq.
Superiores non quibuſuis Religioſis licentiam tran-

Digitized by Google

tranſeundi ad partes tranſmarinas concedant.ibi. fol.402.num. 560.
Superiores Regularium ad quid tenentur, feria 6. poſt octau. Aſſumpt. ibi. fol.410.n.641.

Supplicium.

Vltimum dicitur mors. l.6. cap. 2. fol. 222.n.12. & ſeqen.
Supplicium vltimum, quando Magiſtratibus infligendum? l.6.cap.8. fol.362.num. 92

Supremus.

Supremi Senatus inſtructio ſuper ſollicitantibus in confeſsione. l.6.cap.8.fol.377. n.272. et 231.
Supremus S. Inquiſitionis Senatus informari debet ab inferiori Tribunali. ibi. fol.374.n.242
Supremus Index iniurias ſibi illatas poteſt punire. l.5.cap.5.fol.92.num.608. et ſeq.
Supremus Princeps, qualiter facultatem remittendi pœnas habeat limitatam? l.6.cap.9.fol.419.n.90. et ſeq.

Suſpectus.

De hæreſi leuiter, non eſt hæreticus. l.5.cap.4.fol. 29. num.8
Suſpectus de hæreſi leuiter quando quis dicitur? ibid. num.7
Suſpectus de hæreſi vehementer, ſi eam abiurare nolit, curie ſæculari tradendus. ibi. fol.34.n.75.
Suſpectus de hæreſi violenter, ſi perſiſtat in negatiua, quid agere oportet? ibi.fol.33.n.60
Suſpectus de hæreſi vehementer quis dicatur? ibi. fol. 35.n.62.et ſeq.

Suſpenſio.

Suſpenſionis pœna in iure canonico frequens.l.6. cap.3.fol.229.num.96
Suſpenſio in duobus præcipuè a depoſitione differt. ibidem. et ſeq.
Suſpenſio quando perpetua eſt? ibid.n.97
Suſpenſiones ſingulares tot ſunt, quot ſiut actus a quibus poteſt aliquis ſuſpendi ibid.num.98

Suſpicio.

Leuis, quando in vehementem tranſit? l.5.cap.4. fol.33.num.63.
Suſpicionem violentam abiurans, ſi denuo de ipſa ſuſpectus reperiatur, quomodo mulctandus? ibi. fol.35.n.84.et ſeq.
Suſpicionem hæreſis vehementem abiurans an iudicium reducitur, noua aduenıente probatione. l.5.cap. 2. fol. 13.n.32. et ſeq.
Suſpicione hæreſis vehementi abiurata, ſi nouorum lapſum nouæ dentur probationes, quid agendum? ibid.n.35.
Suſpicio de hæreſi triplex reperitur. l.5.cap. 4. fol 28. num. 1

Sepultura.

Sepultura Eccleſiaſtica, quis priuandus? l.6.cap.8. fol.36.. n.115.
Sepultura Eccleſiaſtica ſepeliens hæreticum ad quid tenetur? l.6.cap.3.fol.251.n.244

Statutum.

Statuti pœnalis verba, ſi ad iudicem imperatiue feruntur, pœna mutari non poteſt. lib.6.cap.9 fol.415.n.57.
Statuto delictum puniente, conatus delicti non punitur. l.6.cap.8.fol.399.n.527.
Statutum pœnale, vel in rem, vel in Perſonam terminatur. ibidem.

T

Tacitus adiect.

TAciti, et expreſsi, idem eſt iuris.l.6.cap.4.fol. 276.n.268.et ſeq.
Tacita alienationis prohibitio, quid operatur? ibidem.
Tacito expreſſum ſuperadditum, diuerſum effectum operatur, ac ſuccedens. ibidem. n.289.
Tacito pacto cum Dęmone ſolummodo extante, quando violenta hæreſis præſumptio datur? l. 5. cap.5.fol.118.n.917.
Tacitum pactum quando reperitur? l. 6. cap. 8. fol. 395.n.480

Tempus.

Temporis ſpatium requiſitum, vt obliuio inducta præſumatur l.5.cap.7.fol.137.n.64
Tempus geſtationis habitus pœnitentialis.l.6.cap.7 fol.352.n.157
Tempus ad præſcriptionem contra Fiſcum requiſitum. l.6.cap.4.fol. 293. n.467.
Tempus commiſsi criminis reſpicit confiſcatio ipſo iure impoſita. l.6.cap.4. fol. 273.n.253.
Tempore eodem plura delicta commitens, an pluribus pœnis puniendus? l.6.cap.2. fol.230.n.119 et ſeq.
Tempus requiſitum. vt quis non dicatur per conſuetudinem delinquens. l 6.cap.1. fol.206.n.341.
Tempore furoris actus præſumitur geſtus, ſi breui tempore poſt furorem fiat. ibi. fol. 204 n.313.et ſeq.

Territorium.

Territorio alterius iuriſdictionis, quando poteſt confiſcatio bonorum fieri; l. 6. cap.4. fol. 289. num.415. & ſeq.
Territorij Iudex, in quo vltimum delictum eſt commiſſum, augere poteſt pœnam ob delicta in alijs territorijs commiſſa. l 6. cap.1.fol.206.num.337.
Territoria ſi diuerſa ſint, ac diuerſi domini, ſpeciali publicatione non extenditur confiſcatio extra territorium confiſcantis. l 6.cap.4.fol.289 num.418.
Territorij Iudex exequtionem confiſcationis faciat. ibid. n.420

Terror.

Terrorem maximum conſtituit. ſi de protegendis ſola lectione incit. l.6.cap.8.fol 366.n.142.
Terrorem non ſolum, ſed etiam exequutionem talis conſtitutio reſpicit. ibi.fol.367.n.143. & ſeq.

Teſtamentum.

Teſtamentum hæretici, an ſit nullum ante ſententiam declaratiuam hæreſis? l. 6. cap.6.fol. 337. n.75.& ſeq.
Ex teſtamento, vel ab inteſtato, an filius hæretici poſsit ſuccedere? ibid. n. 83.& ſeq.
Ex teſtamento ſuccedere, eſt capax hæreticus Eccleſiæ reconciliatus. ibi.fol.336.n.66

Teſtimonium.

Falſum ferens de morte prioris coniugis, qua pœna puniendus? l.6.cap.8. fol. 372.n 204
Teſtimonium falſum deponens contra reum confitentem delictum, qua pœna puniendus? ibi. fol.375.num.247.& ſeq.
Teſtimonium falſum ferentes ad polygamiam, ipſius cooperatores dicuntur. l 5 cap 5. fol.63. num.273.& ſeq.

Teſtis.

Teſtes ad Polygamiam cooperantes, tripliciter ſe habere poſſunt. l 5. cap.5.fol. 62 num 268.
Qualiter debeant abiurare? ibidem. num. 269. & ſequen.
Teſtes in S.Officio falſa deponentes, an debeant abiurare. l.5.cap.5.fol.104.n.751.& ſeq.
Teſtis depoſitionem in S.Officio factam reuelans, quomodo puniendus? ibid.n.757.& ſeq.

Teſtes,

INDEX

Teſtes, quando ſæpius examinandi. l.5.cap.7.fol. 135.num.38
Quando perpetua immutatione puniendi. ibidem
Teſtes quomodo confortandi. ibid.n.44
Teſtes oculares non denuntiantes hæreticum, excommunicantur. l.6.cap.8.fol.383.n.336
Teſtes, ſi depoſitionem factam negent, Notarius vero affirmet huiuſne, vel illorum dicto ſtandum. ibi.fol.372.n.219
Teſtis falſus, quando vt homicida puniendus. ibi fol.375.num.245.
Teſtem corrumpentes, vt falſum deponat, qua pœna plectendi. ibi.fol.376.n.254.
Teſtes duo conteſtes, an ad puniendum hæreticum formalem ſufficiant? ibi.fol.357.n.26.& ſequent.
Teſtes ſingulares, an probationem ſufficientem efficiunt ad pœnam ordinariam imponendam. ibi fol.358.n.38.& ſeq.
Teſtis quilibet ſingularis imperfectam probationem efficit. ibi.fol.359.n.41.et ſeq.

Timor.

Timor ſemper habendus de reconciliatis hæreticis. l.5.cap.4.fol.35.n.95
Timor ne filij mores parentum imitentur, eſt ratio ipſis iniungendi pœnas. l.6.cap.5.fol.305.num.42
Timore, ne viuus comburatur hæreticus, ad exterius confitendum inducitur. ibi.fol.303.n.14

Tortura.

Torturæ pœna apud Tribunal S. Inquiſitionis frequens. l.6.cap.2.fol.226.num.60
Tortura, qua euacuantur indicia, inflicta, quid de Reo agendum. l.5.cap.2.fol.11.n.12
Tortura inſufficiens ad purganda indicia, Reum non liberat. ibi.fol.12.num.15

Traſmiera.

Quid digne adnectat iuxta tarditatem, vel promptitudinem hæretici in conuerſione? l.5.cap.4.fol.38 num.133
Traſmiera quid circa paruitatem materiæ in librorum lectura habuerit. l.5.cap.5.fol.56.num.198. & ſeq.

Tribunal.

Meliten. quodie, & loco, Actum fidei celebrare ſolet? l.6.cap.10.fol.423.n.31
Tribunal S.Officij an contra violatores ſigilli Cōfeſſionis procedat? l.6.cap.8.fol.407.n.614.& ſeq.
Tribunal S.Officij non procedit contra inſurdeſcentem in excommunicatione non ex cauſa hæreſis ibi.fol.386.n.367.
Tribunalis Melitenſis vſus in terminando proceſſum, in cauſis fidei. l.5.cap.4.fol.30.num.21. Tribunal ſupremum Vrbis, vſum canonicæ purgationis omnino omiſit. ibi. fol 31.n.42

Trinitas SS.

Trinitatem Sanctiſſ. negantes, pro primo lapſu brachio ſæculari relaxandi. l.7.cap.7.fol.347.n.91.

Triremis.

Triremium pœna cuius loco ſucceſſit? l.6.cap.7. fol.347.n.97.& ſeq.
Triremium pœna Polygamis iniungenda. l.6.cap.8 fol.371.num.191.& ſeq.
Triremium pœna, quando minuenda? ibid.n.195. et ſeq.
Triremium pœna, an ſit expediens Presbitero iniungi? l.6.cap.7.fol.347.n.98.et ſeq.
Triremis pœna ſolet à S.Officio pro carcere imponi. ibidem n.101.et ſeq.
Triremis pœna cuiuſnam ætatis hominibus imponenda? ibidem.n.103.et ſeq.

V

Vaſſallus.

QVando Dominum defendere non tenetur? l.6.cap.8.fol.363.n.155
Vaſſallus, quid poteſt, durante vita, circa feudum? l.6.cap.4.fol.274.n.268
Vaſſallus merum, ac mixtum habens imperium, nequit contra ius commune diſpenſare. l.6.cap.9. fol.419.num.89

Vehemens.

Vehementem ſuſpicionem, quando leuis ſuſpicio inducit. l.5.cap.4.fol 33.n.63
Vehemens ſuſpicio in violentam tranſiens, non admittit defenſionem. ibidem n.64.
Vehementem hæreſis ſuſpicionem abiurans, ſi in eadem deprehenditur, relapſus cenſetur. ibi.fol. 35.num.83
Vehementem ſuſpicionem tribuit, vehementia peragens. ibi.fol.31.n.32.et ſeq.
De vehementi quando quis abiurare debat? ibid. num.36.& ſeq.

Verbum.

Verba hæreticalia proferens, ſi ſit confeſſus, & de illis plene conuictus, licet intentionem neget, brachio ſæculari eſt relaxandus. l.5.cap.7.fol.142 num.126
Verba, quibus indulgentia conceditur perpendenda. l.6.cap.9.fol.419.n.98
Verba horrenda blaſphemiæ tacenda. l.5.cap.2. fol.10.num.68

Veritas, Verus.

Veritatem negantes ab Inquiſitore interrogati, pœna fautorum plectendi. l.6.cap.8.fol.376.n.258
Verum affirmans, quod verum eſſe ignorat cum dolo præſumitur. l.6.cap.1.fol.192. n.176.
Verus dolus cenſetur, quando indicijs indubitatis probatur. ibi.fol.191.n.158.
Verus dolus ſi ſpeciali delicto ſit coniunctus, pœna illius delicti punitur. ibi.fol.190.n.141.
Verus dolus deſcribitur. ibi.fol.189 n.131.et ſeq.
Verum iuraſſe Reum ſe purgantem, debent compurgatores iurare. l.5.cap.2.fol.15.n.68
Veritatem occultanti pro defenſione delinquentis contra fidem, aliqua abiuratio imponenda. l.5. cap.5.fol.104.n.755.
Veritatem vt detegat hæreticus negatiuus, multoties admonendus. l.5.cap.7.fol.135. n 37.et ſeq.
Veritatem fateri volens iam comburendus, poteſt de miſericordia recipi. ibi. fol.136.n.52
Verus, ac formalis hæreticus, quis habendus? ibi. fol.139.n.96.
Veritas oſtenditur, cum iuris eſt præſumptio. ibi. fol.140.n.108

Veſtis.

Veſtibus ſacris tantum indutus, non dicitur celebrare l.6.cap.8.fol.390. n.412
Veſtes ſcindens Achab ſaccum poſuit ſuper carnem ſuam, pœnitentiam acturus. l.6.cap.7.fol.351. num.146.
Veſtes pœnitentium colore differant ab habitu, qui ſanbenito, dicitur. ibid.n.149
Veſtis liuida ſcapularis inſtar portanda ſuper veſtes. ibi.fol.352.n.159.
Veſte liuida pœnitens S.Officij induitur, et præ foribus Eccleſiæ ponitur. ibidem

Vilis.

Viles Perſonæ polygamiam attentantes, ſecunda
pœna

Digitized by Google

INDEX

pœna publica puniti poſſunt. l.6.cap.8.fol.371. num.197.
Viles perſonæ, ſi teſtes ſint confrontari poſſunt.l.5 cap.7.fol.135.n.43
Vilis, et honeſtæ Perſonæ differentia. l.5.cap.4. fol.29.n.12.et ſeq.

Violator.

Violatores Bullæ Pij V. quas pœnas incurrant; l.6.cap.8.fol.369.n.165.
Quando ab ijſdem pœnis excuſantur? ibidem. n. 167.et ſeq.
Violatoribus decretorum Vrbani circa nondum Beatificatos, an abiuratio aliqua iniungenda? l.5. cap.5.fol.111.n.826.et ſequent.
Violatores Bullar. Pontif. circa prohibitionem librorum quomodo expediendi, quoad abiurationem? ibi.fol.81.n.495.et ſeq.

Violentus. a. um.

Violentam ſuſpicionem abiurans, ſi relabatur, curiæ ſæculari tradendus, vt relapſus. l.5.cap.4.fol.34. num.81.
Violenta ſuſpicio oritur ex vehementi abiurata et iterata.ibi.fol.35.n.89.
Violentę ſuſpiciones, ex factis alliquibus oriuntur. l.5.cap.7.fol.132.n.9
Violenta ſuſpicio, ſi in ſuſpectis de hæreſi ſit, poteſt ipſis pœna habitus penitentialis imponi.l.6.cap.7 fol.351.n.153.

Vir.

Viro mortuo, ſi Vxor vidua in hereſim incidat confiſcatio bonorum vſque ad dotem extenditur. l.6.cap.4.fol.286.n 381
Vir innocens propter crimen vxoris non punitur. ibi.fol.287.n.390
Vir quando vxorem delinquentem ratione vinculi matrimonialis tenetur alere? ibid.n.394.
Viro delinquente bona paraphernalia vxoris non confiſcantur.l.6.cap.5.fol.319.n. 206
Viri donatio, facta vxori in prætium dotis acceptæ, fit propria vxoris. ibid.n.209
Viri confeſſio non ſufficit ad liberandam a confiſcatione dotem vxoris, niſi aliunde eius traditio conſtet. ibi.fol.320.n.218.

Vita.

Vitę integritas circa reuelationes ponderanda. l.5, cap.5.fol.100.n.705. et ſeq.

Voluntas.

Quando licet coacta concurrit? l.6. cap.1.fol.210 num. 386
Voluntas ſpectatur in facto, non facti exitus.ibi. fol.220.n.508

Vſus.

Vſus habitus pœnitentialis.l.6.cap.7.fol.351.num. 148.
Vſus Tribunalis, attendendus circa abſolutionem Sacramentalem.l.5.cap.8.fol.150.n.34.et ſeq.
Vſus Regnorum pro applicandis hæreticorum bonis.l.6.cap.5.fol.329.n.314.et ſeq.
Vſus canonicæ purgationis, iam deſijt, præterquam in crimine hæreſis.l.5.cap.2.fol.14.n.54

Vſus fructus.

Bonorum aduentiorum filij, quando extinguitur in Patre committente crimen eximens illum a patria poteſtate? l.6.cap.5.fol.315.n.163
Vſus fructus peculij aduentitij pro quo tempore poteſt publicari? ibidem n.159
Vſus fructus quando cum proprietate conſolidatur ibi.fol.3.6 n.164.et 167
Vſus fructus, non datur alius vſus fructus. l.6.cap.4 fol.281.n.329

Vxor.

Vxore viuente, ducens ſecundam, quas pœnas incurrat; l.6.cap.8 fol.371.n.188
Vxor delinquens ob Mariti mandatum qualiter excuſetur? l.6.cap. 1.fol.210.num.396
Vxoris paraphernalia ob crimen mariti non publicantur.l.6 cap.5.fol.319. num.206
Vxor innocens, quid propria auctoritate poteſt capere, marito delinquente? ibi.fol.320.n.215.
Vxore poſt Mariti mortem in hæreſim incidente omnia eius bona publicantur. l.6.cap.4.fol.286, num.383
Vxore delinquente conſtante Matrimonio, dos non confiſcatur.ibid.et vide ſeq.per tot.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Cav. G. DI GIACOMO
Restauro
PESCARA
1973